ZANOLINI
LEXICON
BALDAIC.
P. I.

IMP
2
046

Est.

TMP
2
046

Caja C-35

Est.

JMP
2
046

Caja C-99

LEXICON

CHALDAICO-RABBINICUM

CUM RABBINORUM ABBREVIATURIS

IN DUAS PARTES DISTRIBUTUM,

AB ANTONIO ZANOLINI J. U. D.

In Seminario Patavino Linguarum Orientalium Profeſſore

COLLECTUM,

In quo pro Vocabulorum opportunitate res ad Sacram Scripturam, Rempublicam, & Religionem Hebraicam pertinentes, aliæque multæ exponuntur.

Accedit Diſputatio de Targumìn, ſive Paraphraſibus Chaldaicis, Talmude, Cabbala, Commentariis Rabbinorum, & Lingua Chaldaica.

Ad exercendos Tyrones Lexici fini annexa eſt Hiſtoria quædam ſatis feſtiva a Rabbino Abrahamo Majemonide ex Lingua Arabica in Hebraicam Rabbinicam translata, qua admonentur homines, Jusjurandum religioſe ſervandum eſſe.

Singula autem, quæ in Lexico paſſim occurrunt exoticis Linguis exarata, Lingua Latina ſtatim explicantur, ut a quolibet intelligi poſſint.

AD USUM EJUSDEM SEMINARII.

PATAVII, Typis Seminarii. MDCCXLVII.

SUPERIORUM PERMISSU.

96

LEXICON

CHALDAICO-RABBINICUM

CUM RABBINORUM ABBREVIATURIS

IN DUAS PARTES DISTRIBUTUM,

AB ANTONIO ZANOLINI J. U. D.

In Seminario Patavino Linguarum Orientalium Professore

COLLECTUM,

In quo pro Vocabulorum opportunitate res ad Sacram Scripturam, Rempublicam, & Religionem Hebraicam pertinentes, atque multæ exponuntur.

Accedit Disputatio de Targumin, sive Paraphrasibus Chaldaicis, Talmude, Cabbala, Commentariis Rabbinorum, & Lingua Chaldaica.

Ad exercendos Tyrones Lexici fini annexa est Historia quædam satis festiva a Rabbino Abrahamo M. emonide ex Lingua Arabica in Hebraicam Rabbinicam translata, qua adaconentur homines, Jusjurandum religiose servandum esse.

Singula autem, quæ in Lexico passim occurrunt, proliria Hebræa vocata, Lingua Latina statim explicantur, ut a quolibet intelligi possint.

AD USUM EJUSDEM SEMINARII.

PATAVII, Typis Seminarii, MDCCXLVII.
SUPERIORUM PERMISSU.

EMINENTISSIMO, ac REVERENDISSIMO

CAROLO CARDINALI REZZONICO

EPISCOPO PATAVINO

ANTONIUS ZANOLINI

FELICITATEM.

Uguſta auſpicia Summorum Pontificum Clementis XII. & Benedicti XIV. duobus Lexicis, Hebraico, & Syriaco ad noſtram tutelam movere auſus, nunc, ut Juventuti mihi concreditæ in omnibus Orientalibus Linguis inſtituendæ ubique præſto ſim, tertio Chaldaico-Rabbinico ampliſſimum Tuum Patrocinium, maximamque auctoritatem, PRINCEPS EMINENTISSIME, cujus præſidio publicam lucem alacriore animo ſubire poſſim, compellare non dubito. Tibi igitur ab altera anni hujus Diœceſeos Tuæ luſtratione redeunti ſalvo, atque incolumi cum omnibus totius Civitatis Ordinibus occurrens, munus hoc tamquam hoſpiti alacri, feſtivoque animo exhibeo, ea certe ſpe fretus, illud tutelæ com-

missum Tuæ maximum, quod ex se non habet, a Te ornamentum accepturum. Quis autem Te alterum quasi Parentem non suspiciat, ac veneretur, miroque plane modo non gaudeat, fidei Tuæ singulari, tutelæ, administrationi, vigilantiæ Patavina sacra concredita fuisse, Tibique non postulanti, atque adeo ne cogitanti quidem ab eo sponte concredita, cujus judicio, ac potestate in terris Divina omnia, & humana sapientissime reguntur, ea de Te spe præconcepta, Purpuræ splendorem, & Cathedræ dignitatem glorioſis, admirandis, immortalitate dignis operibus non solum cohonestatum, sed abunde a Te cumulatum iri? Quoquo enim se vertit, ubique vestigia summæ Tuæ religionis, pietatis, charitatis, prudentiæ, sedulitatis ad cæterorum Episcoporum exemplum, & admirationem impressa apparent, singulique Cives gaudio gestientes sibi invicem narrare gaudent, Te nulla frigoris, nulla æstus, nulla iniquiorum temporum injuria ab obeundis sedulo Episcopalibus muneribus deterreri; Te Ecclesias frequentare, ægrotos invisere, ad Te accedentes humanissime excipere; curare, ut in Ecclesia omnia ad Deum, & Religionem pertinentia rite, atque integre administrentur; exemplo Tuo Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento majorem apud omnes venerationem conciliare; singula vero ea semper alacritate, & vultus hilaritate præstare, ut ex laboribus non lassus, ac defessus, sed recreatus videaris. Hanc Tuam tam admirabilem vigilantiam clare, & luculenter testantur decreta a Te sancita, leges ad Gregis Patavini utilitatem promulgatæ, odia per Te extincta, egenorum inopia sublevata, Sacris Concionibus Tuis ubique ad pietatis, & Religionis studium corda inflammata, omnino Diœceseos Tuæ tam amplæ loca

quam-

quamvis prærupta, quamvis ſalebroſa, quamvis aſpera, ac pœne invia a Te breviſſimo tempore fere omnia perluſtrata. Quis igitur mente, & cogitatione ſatis percipiat, qualis Patavinorum Civium ſenſus, & gaudium ſit, cum Te quotidie exempla inſignia virtutum omnium edentem intueantur, planeque ſentiant, maxima ſecuritate animarum ſuarum Tibi commiſſarum curam in Tua fide, ac tutela conquieſcere? O felix porro, fortunatumque Seminarium Tuum non ſolum Diœceſeos Tuæ, ſed aliarum etiam Civitatum decus, & ornamentum qua diſciplinæ, qua artium, & ſcientiarum inſtitutionibus diſſeminandis. Ad auſpicia Tua talis, ac tanti Præſidis, Patroni, Parentis frequentes Alumni undique convolant, quorum parentes amori Tuo, ſolicitudini, liberalitati eos libentiſſime committunt, quos huc deducentes mirantur ſinguli novas ſubſtructiones juſſu Tuo erectas, loci capacitatem per Te novis ædificationibus amplificatam, multoque meliorem formam, & ſpeciem, Deo dante, brevi habituram, ut commodius adoleſcentes in eo alantur, faciliuſque ad inſtitutionem alliciantur. Sed quo me rapuit rerum Tuarum magnitudo, ut non meminerim, me apud eum dicere, cujus maxima virtus modeſtia eſt, cujus opera ipſa ſine ulla aliorum prædicatione ſatis ampla per ſe, & illuſtria ſunt, & ad ſempiternam nominis famam in omnium oculos paſſim incurrunt? Euripidi potius morem geram graviter præcipienti, ut in Summis Viris, iiſque probatiſſimis laudandis modus ſervetur, cum ipſi, dum laudantur, odiſſe quodammodo ſoleant laudatores.

Αἰνέμβυοι γὰρ οἱ ἀγαθοὶ, τρόπον τινὰ
Μισεῖσι τοὺς αἰνοῦντας, ἐὰν αἰνῶσ' ἄγαν.

Itaque tenue iſtud opus Tibi offerens ea cogitatione non mediocriter recreor, Te ſumma quidem omnes

benignitate complecti, ſed eos præcipue, qui pro virili parte dant operam, ut de literaria, Chriſtianaque Republica mereantur. Quintus jam, & trigeſimus annus agitur, ex quo ſub quatuor Patavinæ Dioeceſeos Epiſcopis informandæ Juventuti Seminarii prius in humanioribus literis, deinde in Linguis Orientalibus ſtipendia mereo, enixe daturus operam, ſi Deus Optimus Maximus propenſæ ad agendum voluntati animos, & vires, ut ſpero, addiderit, ut nova ſemper moliendo, acriterque incæpto curſui inſiſtendo in eodem ultimum fabulæ, vitæque actum honeſte, feliciterque concludam. Interim ego, cum illos plerumque ex ipſis Fontibus Sacros Divini eloquii latices impuris labiis ebibere videam, qui tenebras veritati offundere, & germanum Sacrarum Literarum ſenſum detorquere conantur, nulli labori parco, ut ſingulari eorum beneficio reſpondeam, qui mihi auctores fuerunt, ut Latinis, Græciſque rivulis Hebraicos adderem Fontes, & per cæteras Orientis Linguas non ſolum Templi portam attingerem, ſed etiam in Sacrarium ipſum ingrederer. Hoc opus igitur res ad Sacram Scripturam, Judæorumque Rempublicam & Religionem ſpectantes plurimas complectitur, eorum leges, ritus, cæremonias ob oculos ponit, quorum ſcripta propter odium in ipſos Deo æque, & hominibus inviſos paſſim rejiciuntur, nihilique fiunt; quæ tamen, ſi diligenter excutiantur, ac probe examinentur, mirum, quantam utilitatem, & fructum diſcentibus afferant. Inde enim rerum omnium, de quibus in Veteri, ac Novo Teſtamento obiter tantum mentio fit, perfecta, abſolutaque cognitio percipitur; inde loca, inde Feſta, inde numiſmata aperte cognoſcuntur; omnino inde textus multi ad Meſſiam ſpectantes ita dilucide, ſincereque explicati depromuntur, ut poſſis ſuis ipſis

Ju-

Judæos armis confodere. Libenter concedo, multa in iis inania, vana, futilia; multa ludicra, anilia, fabulosa; multa inepta, absona, & falsa reperiri. Qui Sacram Scripturam Cabbalistarum more per literarum mutationem, transpositionem, in numeros resolutionem exponunt, prorsus reprehendo. Ubi nobis inserviunt, ubi necessaria suppeditant, ubi arma subministrant, quis iis utendum non existimet; ubi vero nos fallere, & circumvenire conantur, quis evitandos non putet, vel in sua sententia pervicaces, & obstinatos penitus contundendos? Ego certe pro mea docendi provincia optime jamdiu novi, nulla in re magis profligatorum, & nequam hominum furorem, & dementiam debacchari, quam ut Sacras Literas, potissimum Religionis, & pietatis fundamentum, Linguarum auxilio, & adjumento inficiant, atque corrumpant. Sed quisnam est, qui ignoret, eorum conatus inanes semper cessisse, & cum Phrygibus sero sapere eos coactos esse Linguis iis ipsis, quibus Ecclesiam oppugnare temere aggrediebantur? Quod ut perpetuo fieret, VENERABILIS GREGORIUS CARDINALIS BARBADICUS non Patavinæ solum, sed universæ Ecclesiæ decus, & ornamentum Linguas has firmissimum contra Judæos, & Heterodoxos præsidium in Seminarium suum exemplo plane mirabili e fundamentis erectum invexit, & hospitio liberalissime exceptas Civitate donavit. Cujus immortalis beneficii cum ego quoque in partem venerim, eo consilio, PRINCEPS EMINENTISSIME, lucubrationes has in lucem emitto, ut alii deinceps ad eadem studia majore spiritu capessenda excitentur, ex quibus maximum & in Diœcesim Tuam, & in omnem Christianam Religionem emolumentum redundat.

AD

AD LECTOREM.

MUltorum annorum experientia in docendo edoctus majoris tui commodi, & utilitatis cauſſa duos apros, ut ajunt, una plaga, in uno ſaltu capere inſtitui, unoque hoc libro eodem tempore Linguarum Chaldaicæ, & Rabbinicæ cognitione te inſtruere, rerumque plurium ad Sacras litteras, Remque publicam, ac Religionem Hebræorum ſpectantium eruditione ditare. Utinam natura nos improbo labore levaſſet, quem quotidie in alienis ediſcendis Linguis conſumere cogimur, effeciſſetque, ut quemadmodum ſunt omnium Gentium, & Nationum ſenſa communia, ſic eſſent τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, nobis de fortuna noſtra maxime gratulandum eſſet, quibus major rerum, ſcientiarumque percipiendarum campus, & facultas aperiretur, maximaque ex parte trita illa querela tolleretur, artem longam, vitam brevem eſſe. Sed quoniam ſinguli hac conditione nati ſumus, ut juxta illud ὃς τὰς γλώττας οἶδεν, οἴσεται & τὰ πράγματα, per Linguarum cognitionem ad rerum notitiam pervenire debeamus, non mediocri certe laude ille dignus cenſendus erit, qui & Linguas, & res eodem tempore tradiderit, atque uno, eodemque tempore in utriſque Diſcipulos ſuos erudierit. Utrum autem id ego, quod mihi propoſui, aſſecutus fuerim, tu ipſe, dummodo labori non parcas, librumque attente, ſeduloque verſare non renuas, profecto videris. Certe ad Linguam Chaldaicam addiſcendam te allicere, & quodammodo trahere debet ejus antiquitas, dignitas, & utilitas, quæ cum ipſa Hebræa de principatu contendit, & adhuc juxta Erpenium ſub Judice lis eſt; cujus etiam amplitudo ex eo potiſſimum commendatur, quod Babylonii, & Aſſyrii, quorum imperium vaſtiſſimum, & poſt diluvium primum, ac florentiſſimum, eam familiariter adhibuerint; quodque majus multo, ea

mul-

multa Spiritus Sancti eloquia conscripta fuerint, ut silentio præteream, omnem aliarum Nationum sapientiam a Chaldæis originem traxisse, omnesque scientias ab Oriente in reliquas terrarum partes fuisse propagatas. Neque mihi objicias, eam hodie admodum arctis, & angustis finibus circumscriptam esse, maximaque ex parte ejus monumenta misere periisse. Etenim præter nonnullas Sacræ Scripturæ partes Chaldaica Lingua exaratas multa extant verba Chaldaica in Job, Proverbiis, Jeremia, & alibi; multæ dictiones Linguæ Hebrææ obscuræ, & locutiones peculiares per Chaldaicam Linguam clare exponuntur; Paraphrases Sacrarum Litterarum hac Lingua, licet corrupta, conscriptæ, sexcentique Rabbinorum, & Judæorum libri eruditorum manibus teruntur, quorum intelligentiam nemo Linguæ Chaldaicæ ignarus umquam assequetur. Id vero me præcipue adduxit, & compulit, ut in Lexico Chaldaico etiam breve quoddam Lexicum Rabbinicum insererem, Rabbinorumque Abbreviaturas passim in ipsorum libris occurrentes suis locis apponerem, ne inter legendum earum ignoratione retardatus rerum cæterarum cognitione fraudareris, iratusque subinde libros de manibus deponeres, vel a te omnino rejiceres. Nihil de iis hic addo, cum satis superque ex rerum Indice sis habiturus, quæ tibi omnino satisfacient. Placuit pro vocabulorum opportunitate multa ad Sacras Litteras, Judæorumque Rempublicam, Religionem & alias res pertinentia passim afferre, tum quia non satis in promptu omnibus ea esse mihi visa sunt, cum pleraque ex ipsis Rabbinorum libris excerpta sint; tum quia sine multo labore a legentibus omnibus addisci poterunt; tum quia uno, eodemque tempore Linguarum, & rerum cognitio facile comparabitur. Fateor, illa esse fere innumera, & inter se toto, pœne dixerim, Cœlo distantia; varietate tamen, & novitate ea non parum grata, & jucunda tibi spero futura. Hoc certe tibi polliceor, illa multis vocabulis addita nec magis brevia, compendiaria, & concisa esse posse, quibus sine ulla dubitatione ea satietas vitabitur, quæ in perpetuis scriptis creari, atque commoveri solet,

cum

cum singula singulis vocibus terminentur, teque liberum semper relinquant. Optime nosti, frugiferas arbores, eo quod incomposite sint in agro consitæ, neque cædi, neque evelli, neque earum fructus ea quoque ratione insuaviores esse, quam si vel in quincuncem essent dispositæ. Si quis erit, qui plura in iis desideret, meminerit, vitem tum cultiorem, tum etiam utiliorem esse, quæ probe putata in sua certa capita componitur, ne luxuries eam perdat, cum ad fructum pervenerit. Neque vero, qui Linguas ignoras, earum characteribus variis passim occurrentibus deterrearis, & in eam opinionem venias, opus hoc tibi plane inutile futurum. Quælibet enim vel Chaldaica, vel Hebraica, vel Rabbinica, vel Syriaca, vel Arabica Lingua exarata a quolibet intelligi poterunt, qui Latinæ Linguæ cognitione imbutus sit, cum singula externis Linguis exhibita statim, & e vestigio ad verbum Latina Lingua exponantur. Id vero duplici consilio a me factum est; tum ut omnes omnia intelligerent in Latinum conversa; tum ut Linguarum studiosi quasi manu ad ea cognoscenda facilius ducerentur, quæ solis consonantibus sine vocalibus conscripta maximam difficultatem legentibus attulissent. Libuit addere triplicem Indicem, alterum rerum, quæ in Disputatione Lexico præmissa, alterum, quæ in Lexico continentur, tertium vocum singularum, quæ in eodem passim occurrunt, ut Tyrones haberent, qua ratione in Chaldaicam, & Rabbinicam Linguam converterent, quæ sibi in schola a Magistris traderentur. De Disputatione Lexico præposita nihil subjicio, in qua nonnulla de Targumin, sive Paraphrasibus Chaldaicis, de Talmude, de Cabbala, de Rabbinorum Commentariis, & Lingua Chaldaica exponuntur; nihil etiam de Historia quadam, seu verius fabula, ejusdem Lexici fini apposita a R. Abraham Majemonide Rabbinice conscripta, a me de industria, utpote valde jucunda, & festiva, ex multis selecta, ut adolescentes quasi laborem non sentientes Hebræorum scriptis legendis assuescant, quæ ab iisdem sine punctis, & vocalibus solent exarari. Si horum studium, & diligentia assiduis laboribus

bus meis, meæque de iis bene merendi voluntati respondeat, profecto nihil erit, cur populis illis omnis litteraturæ amantissimis invideamus, qui summam operam, & industriam in Linguis Orientalibus addiscendis collocant, & quotidie cum litteratorum maximo emolumento, ut nunc præcipue Basileæ, Orientales libros in lucem edunt, habebitque Christiana Respublica eos adjutores, ac defensores, quibus adversariorum ictus optime propulset, & conatus quoslibet contra se susceptos valide debilitet, atque adeo fortiter, acriterque contundat. Interim si quid in hoc repereris, quo studia tua adjuventur, mihi laborem improbum tui commodi caussa susceptum non frustra accidisse lætabor; sin contra nihil opis a me tibi accesserit, id quoque non erit ingratum, quod videris eam fidem, quam tibi alias obligaveram, & obstrinxeram alia ad tuam utilitatem edendi, liberatam, & hac quoque parte vestigia animi mei ad te in tuis studiis adjuvandum non leviter impressa. Illud unum restat, ut, quod adhuc in cæteris laboribus meis feciſti, in hoc quoque bonitatem, & humanitatem tuam experiar, quique sermonis elegantia, & nitore me tibi commendare conatus sum, & efficere, ut ætatem liber ferre valeat, aliquid saltem fructus, & utilitatis afferens, gloriari possim, ex ore tuo illa Horatii excidisse:

Hic meret æra liber Sosiis, hic & mare transit,
Et longum noto Scriptori prorogat ævum.

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova

AVendo veduto per la Fede di Reviſione, ed Approvazione del P. *Fra Paolo Antonio Ambrogi Inquiſitore del Sant' Uffizio di Padova* nel Libro intitolato: *Lexicon Chaldaicum voces omnes complectens, quæ in Targumin, ſive Paraphraſibus Chaldaicis &c. Collectum ab Antonio Zanolini J. U. D. & in Patavino Seminario Linguarum Orientalium Lectore &c. nec non Diſputatio ejuſdem Auctoris de Targumin ſive Paraphraſibus Chaldaicis &c. in Lingua Latina &c.* non v' eſſer coſa alcuna contro la Santa Fede Cattolica; e parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Principi, e buoni coſtumi, concediamo Licenza a *Gio: Manfrè Stampator di Venezia*, che poſſa eſſere ſtampato, oſſervando gli ordini in materia di Stampe, e preſentando le ſolite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 11. Marzo 1745.

(Gio: Pietro Paſqualigo Ref.
(
(Marco Foſcarini Kav. Proc. Ref.

Regiſtrato in libro a Carte 1. al n. 4.

Michel Angelo Marino Segr.

Adì 18. Marzo 1745.
Reg. nel Mag. Eccel. degli Eſecutori contro la Beſtemmia.

Alviſe Lorenzi Segr.

AN-

ANTONII ZANOLINI DISPUTATIO DE TARGUMI'N, SIVE PARAPHRASIBUS CHALDAICIS, TALMU'DE, CA'BBALA, COMMENTARIIS RABBINORUM, ET LINGUA CHALDAICA.

Placet ne nonnulla de Targumìn, seu Paraphrasibus Chaldaicis tradere, quibus antiquitus Sacrarum Litterarum volumina explanata fuerunt?

℟. Libentissime tibi morem gero, ut absolutam, & perfectam cognitionem assequaris, quæ necessaria est Sacras Litteras versanti, penitissimosque ipsarum sensus introspicere volenti. Licet itaque nomine תַּרְגּוּם *Targùm* intelligi possit quælibet Sacræ Scripturæ versio, interpretatio, & paraphrasis in aliam linguam; cum tamen post reditum e Babylonia populus Judaicus aliam librorum Sacrorum translationem non haberet, nisi Chaldaicam, quæ Versionum omnium prima fuit, hinc factum est, ut κατ' ἐξοχὴν, sive *per excellentiam* Paraphrasis Chaldaica תַּרְגּוּם *Targùm* vulgo appellata sit, idemque nomen adhuc retineat. Quamobrem quotiescumque in Rabbinorum scriptis hæc vox תַּרְגּוּם *Targùm* occurrit, Chaldaica Paraphrasis est intelligenda.

Chaldaicæ igitur Paraphrases Targumìn vulgo appellatæ unde originem traxerunt?

℟. Ex populi ignorantia, & inscitia Chaldaicæ Paraphases ortæ sunt.

Cum enim ex Dei præcepto Sacras Scripturas Judæi legere tenerentur, neque in captivitate Babylonica Hebraicæ linguæ obliti id præstare possent, huic incommodo per Paraphrases Chaldaicas consultum est, Sacris Scripturis in Synagogis, & in Templo singulis Sabbatis publice prælectis. Cæterum cum quidam ex Prophetis post captivitatem lingua Hebraica pura, & integra Prophetias suas exararint, liquido patet, sermonem Hebraicum apud doctos, & eruditos viros semper viguisse. Quod si quæras, cur Israelitæ Mosis tempore Ægyptiis diutius servientes pristinam linguam incorruptam servarint, ejusdemque cognitionem multo breviori tempore in captivitate Babylonica amiserint, id procul dubio ex summa diversitate, & differentia inter vocabula, & dictiones Hebraicas, atque Ægyptiacas ortum esse putandum est, quibus eadem facilitate, qua sermoni Chaldaico, populus Hebraicus rudis, & imperitus assuescere nequiverit. Præterea in Ægypto simul conjuncti in terra Géssen, Hebraice גֹּשֶׁן *Gòscen* dicta, Israelitæ vixerunt, in Babylonia autem aliis, atque aliis dominis servire in diversis locis coacti eorum linguam addiscere necesse habuerunt, ut illorum jussis obtemperarent.

Chaldaicæ Paraphrases hodiernæ sunt ne illæ ipsæ, quæ statim post captivitatem Babylonicam compositæ sunt?

℟. Ex tempore, quo Auctores Paraphrasium Chaldaicarum, quæ hodie sunt in usu, vixerunt, necessario infertur, eas non esse primas, quæ extiterunt, cum Paraphrastæ isti circiter Christi tempora floruerint; Paraphrases autem indoctæ plebi aliquot ante sæculis ad intelligendam Sacram Scripturam fuerint necessariæ. Quamquam has primas Paraphrases scriptas arbitramur, cæteras ore tenus antea in Synagogis a Scribis, & Levitis ea lingua factas, quæ populo erat vernacula.

Quare a Sanctis Patribus, & præcipue a D. Hieronymo nulla omnino Paraphrasium Chaldaicarum mentio fit?

℟. Inde profecto hoc factum esse censendum est, quia temporibus Patrum ea erat Versionis Græcæ Septuaginta Interpretum auctoritas, adeoque omnium animos occuparat, ut in Ecclesia ea sola adhiberetur, & ad eam omnes de Fide, & Religione controversiæ examinarentur. Quamobrem superfluum fuisset Chaldaicas Paraphrases tunc temporis in medium afferre, cum ipse Textus Hebraicus, teste D. Augustino, a nonnullis Versioni Græcæ propter linguæ Hebraicæ ignorationem postponeretur. Cæterum Paraphrases Christi tempore extitisse ex verbis Lucæ cap. 4. v. 18. & 19. ab ipso Christo ex Isaia cap. 61. lectis evincitur, quæ a Textu Hebræo, & Versione Græca Septuaginta multum differunt.

Quot

Quot ſunt Targumìn, ſive Paraphraſes?

℟. Tres ſunt Paraphraſes, ſive Targumìn in Sacram Scripturam, prima in Pentateuchum, ſecunda in Prophetas, tertia in Hagiographa. Hæ autem Paraphraſes ſine vocalibus, & accentibus primum ab Auctoribus conſcriptæ ſunt; poſterioribus vero temporibus vocales quidem ſingulis additæ, accentus tamen ſoli Paraphraſi OnKeloſi appoſiti, ut Judæi ſingulis hebdomadibus ex ea Sectionem legentes ſententias inter ſe facilius diſtinguerent, & ſuavius pronunciationem inflecterent. Licet autem omnes Paraphraſtæ lingua Chaldaica Paraphraſes conſcripſerint, juxta varietatem tamen locorum, & temporum, quibus vixerunt, variis ſcribendi dialectis uſi ſunt. Porro de Paraphraſibus illud animadvertendum, Paraphraſtas non ſemper verbum verbo reddere, præcipue vero recentiores, qui circumlocutione ut plurimum utuntur, ſententiæque magis, quam verborum, rationem habere ſolent.

Targumìn a quibus compoſitæ?

℟. Targumìn in Pentateuchum Onkeloſo, in Prophetas Jonathani filio Uzielis, exceptis Chronicorum libris, libro Danielis, & Eſdræ, in Hagiographa Joſepho cuidam cæco vulgo tribuuntur. Fertur autem OnKeloſus filius fuiſſe ſororis Titi Veſpaſiani, qui Templum Hieroſolymitanum evertit, ac ſolo æquavit.

Inveniuntur ne aliæ Paraphraſes in Pentateuchum?

℟. Habemus alias duas Paraphraſes in Pentateuchum, alteram Hieroſolymitanam appellatam, cujus Auctor ignoratur, alteram Jonathani adſcriptam. De cæteris Paraphraſibus a Rabbinis commemoratis, cum vel omnino perierint, vel parvi faciendæ ſint, quidquam addere ſuperfluum arbitramur.

Quare Paraphraſis Hieroſolymitana hoc nomine nuncupatur?

℟. Hoc nomen illi inditum eſt vel ab urbe, in qua exarata, vel a dialecto, qua conſcripta. Ex triplici enim dialecto Chaldaica lingua olim conſtitit. Prima dialectus Babylonica fuit, rebus Babyloniæ florentibus, in ea urbe uſurpata, qua omnium puriſſima uſi ſunt primum Daniel, & Eſdras. Poſtea eamdem ad impuritatem declinantem in ſuis ſcriptis OnKelos, Jonathan, & Talmudis Babylonici Auctores adhibuerunt. Altera dialectus fuit Hieroſolymitana Judæis Hieroſolymitanis vernacula. Hac dialecto conſcripta eſt Paraphraſis Jonathanis filii Uzielis, liber Zòhar, quædam Medraſchìm, & Talmùd Hieroſolymitanum. Tertia denique dialectus, qua compoſitum Novum Teſtamentum Syriacum, eſt Syra Comagéna, ſive An-

tiochéna per Antiochiam, & Syriæ regiones longe, lateque propagata. Hæc vero Paraphrasis Hierosolymitana quo tempore potissimum exarata sit, incertum omnino est; conjectura tamen assequimur, eam scriptam esse nonnullis sæculis post Jonathanem, & Onkelosum, cum ejus stylus ex commistione quadam vocum Hebraicarum, Persicarum, Græcarum, Romanarum conflatus sit, multaque in ea narrentur, quæ post Christum evenere. Cum autem in hac Paraphrasi multi versus Hebraici subinde sine translatione relinquantur, non valde a veritate aberraturum eum arbitror, qui dixerit, illa vel esse alicujus Paraphraseos integræ fragmenta, vel alio, atque alio tempore a variis Paraphrastis composita in unum tandem collecta fuisse. Hujus Paraphrasis versionem Latinam Londini impressam habemus anno millesimo sexcentesimo quadragesimo nono.

Si placet, doce, quis liber sit Talmùd, qui maxima ex parte Chaldaico sermone est exaratus, de quo quidem sæpe mentionem injectam audivi, adhuc tamen, quid contineat, ignoro.

℟. Proprie vox תַּלְמוּד *Talmùd* significat *doctrinam*, seu *disciplinam*, vulgo tamen, & improprie apud Rabbinos præcipue *Talmùd* nomine intelligitur liber ab omnibus Hebræis maximi habitus rerum omnium argumenta complectens, sicuti Pandectæ apud Jurisconsultos, in sexaginta מַסֶּכוֹת *Massachòth*, videlicet *Tractatus* distributus, & sub singulis *Tractatibus* multa פְּרָקִים *PeraKìm*, hoc est, *Capita*, seu *Sectiones* continens. Duplex autem est Talmùd. Alterum יְרוּשַׁלְמִי *Hierosolymitanum*, alterum בָּבְלִי *Babylonicum*. Porro Talmùd Hierosolymitanum dictum exaratum fuit in gratiam Judæorum terram Israelis incolentium. Deleta enim a Romanis urbe Hierosolyma, Judæorumque Republica sublata, quædam ipsorum reliquiæ patrium solum amantium in Palæstina remanserunt, & celebres Scholas, sive Academias ad annum Christi 230. Jafnæ, Zephoreæ, Cæsareæ, & Tiberiade sibi constituerunt, in iisque Talmùd Hierosolymitanum ex unico tantum volumine constans in unam dogmatum, & sententiarum consensionem convenientes conflarunt. Talmùd vero *Babylonicum* pro Judæis in Babylonia, aliisque regionibus peregrinis commorantibus compositum fuit. Palæstina enim ad vastitatem redacta, ac propterea a Judæis derelicta, plurimi ex iis se Babyloniam contulerunt, erectisque insignibus Academiis Nehardeæ, Soræ, ac Pumbedithæ, Rabbini ex iis celeberrimi operam, & studium in conficiendo Talmude Babylonico collocantes illud post multos annos ad umbilicum perduxerunt, quod utpote præstantius, & mole grandius, cum ex quatuordecim voluminibus fere constet, Talmùd Hierosolymitanum auctoritate sua penitus oppressit. Secundum autem illud Judæi prisci, & hodierni præsertim vitæ suæ rationem instituunt, cum *ab omnibus Judæis* juxta Buxtorphium in Synagoga Judæorum cap. 1. *ceu authenticum Juris Civilis*,

&

& Canonici Corpus receptum fuerit, ejuſque Legibus univerſa Judæorum gens, tum in rebus ſacris, tum in rebus politicis, in hanc uſque diem regatur. Dividitur utrumque Talmùd in duas partes præcipuas, nimirum in מִשְׁנָה *Miſnà*, & גְּמָרָא *Ghemarà*. *Miſnà* eſt δευτέρωσις, *Lex ſecundaria* ex Traditionibus Patrum conflata, quæ a Moſe deinceps ore tenus obſervatæ fuerunt, & ad tempora Rabbi Jehudà propagatæ. *Ghemarà* vero difficultatum explanationes continet, quæ ſæpiſſime circa ea, quæ in *Miſnà* habentur, ortæ ſunt, quas Rabbini in terra Iſraelis, & Babylonia degentes ad trutinam revocarunt, declarataſque Judæis omnibus obſervandas propoſuerunt. Scatet autem Talmùd multis blaſphemiis in Jeſum Chriſtum, ejuſque matrem Virginem Mariam, ac propterea jure, ac merito a Sacroſancta Sede Apoſtolica ejus lectio vetatur, utpote quæ piiſſimas Chriſti fidelium aures offendit, & imprudentes, atque incautos facile poteſt in errorem inducere. Si Talmùdis ſtylum ſcire deſideras, non eſt ubique ſibi conſtans, & æqualis. Etenim ſi *Miſnà* in manum ſumas, Hebraice doctus ejus ſenſum facile aſſequéris, ſuccinctum ſtylum, & conciſum admiraberis; at ſi tranſeas ad *Ghemarà*, repente rerum facie mutata, omnia ſpinoſa, intricata, implexa tibi objicientur, & niſi Arabs, Perſa, Syrus, Græcus, Latinus, Armenus, Chaldæus ſis, uno verbo, niſi quemvis hominem, ut ille ait, tecum afferas, profecto aqua hæreat, nec quidquam intelligas, ſubiratuſque non modo ſtatim e manibus deponas, ſed parum abſit, quin tantam linguarum impuritatem, quaſique colluviem laceres, vel in ignem projicias.

Cum ea, quæ hactenus dixiſti, ſcitu admodum pulcra, ac neceſſaria mihi Linguis Orientalibus, Orientaliumque eruditioni operam danti videantur, nec ita facile reperiri poſſint, gratiſſimum mihi feceris, ſi quæ de Talmùde proferre licet, paucis addiſcenda propones, & primum Talmùdis partes generales oſtendes.

R. In ſex partes generales ab Hebræis dictas שִׁשָּׁה סְדָרִים *ſex Ordines* primus omnium R. Jehudà a ſanctitate vitæ dictus הַקָּדוֹשׁ *Sanctus*, & ab auctoritate הַנָּשִׂיא *Princeps* Talmùd diviſit, quarum quælibet rurſus in Libros, Liber in Capita, Caput in Miſnàs, ſive Aphoriſmos diſtribuitur. Cum enim ſub Imperatore Antonino anno Chriſti circiter 150. Rabbinus hic animadverteret, ſapientiam Judæorum paulatim imminui, legemque Oralem, h. e. ore traditam propter eorumdem in varias terras diſperſiones oblivioni tradi, ut eam ſartam tectam conſervaret, ſchedulas omnes, quibus memoriæ cauſſa Judæi res ad Legem pertinentes commendaverant, ſedulo, ac diligenter collegit, & ex iis librum confecit, qui poſtea סֵפֶר מִשְׁנָיוֹת *Sèpher Miſnajòth*, h. e. *Liber Traditionum* vulgo eſt appellatus. Hic liber ſtatim maximi haberi cæpit ab omnibus Judæis, & veluti authenticum Juris

ris Corpus receptus eſt, & in Academiis explicatus. Generatim itaque liber hic ſex Tractatus complectitur. Primus vocatur זְרָעִים *Seminum*, quia de ſeminibus, terræ frugibus, & fructibus, herbis, & arboribus, uſu fructuum privato, & publico, aliiſque ſimilibus agit. Alter dicitur מוֹעֵד *Feſtorum*, in quo tempus determinatur, quo Feſta, & ſolemnitates incipiendæ, & abſolvendæ ſint, & ratio proponitur, qua celebrandæ. Tertius appellatur נָשִׁים *Mulierum*, de earumdem officiis, morbis, & affectibus tractans, & de uxoribus ducendis, vel repudiandis ſermonem inſtituens. Quartus vocatur נְזִיקִין *Damnorum*, de damnis tum ab hominibus, tum a beſtiis importatis, & de pœna propter ea inferenda, vel compenſatione facienda agens. Quintus nuncupatur קָדָשִׁים *Sanctitatum*, Sacrificia omnia, & res ſacras proponens. Sexto denique טָהֳרוֹת *Purificationum* nomen inditum eſt, in quo vaſorum, ſupellectiliſque purgandæ modus ſuggeritur, & quæ res mundæ, vel immundæ ſint, declaratur. Quilibet autem מַסֶּכֶת *Màſſechet*, h. e. *Tractatus* in varia Capita, & Sectiones, ut diximus, diſpeſcitur, quas libenter, ne tædio Lectori ſim, in præſens prætereo.

Quanti Talmùd ab Hebræis fit?

℟. Opus iſtud, vel potius farcimen (quis crederet, niſi adeo manifeſte pateret?) tanti etiam hodie ab Hebræis ubique locorum habetur, ut nihil eo eſſe præſtantius affirment, ſanctiſſimum religionis Judaicæ fundamentum appellent, avertendos liberos a Sacra Scriptura admoneant, &, ut verbis ipſorum utar, בֵּין בִּרְכֵי חֲכָמִים *Ben birchè Achacamìm*, h. e. *inter genua Sapientum* collocandos, a quorum latere numquam diſcedant, quorumque verba niſi, tamquam Dei Oracula, venerentur, vel ipſa morte puniantur. O cæcas hominum mentes! Eo etiam amentiæ progrediuntur, ut adeo iis omnibus, quæ in Talmude habentur, ſe teneri prædicent, ut, etiamſi falſa cognoſcant, quæ præcipit, iis nihilominus ſit quavis ratione obtemperandum. Audi abſurdam, ac præpoſteram R. Scelomò Iarchì ad verba illa Deuteronomii cap. 17. v. 11. interpretationem, quam rectius dixeris detorſionem. *Non declinabis a verbis Sapientum* אֲפִילוּ אָמַר לְךָ עַל יָמִין שֶׁהוּא שְׂמֹאל עַל שְׂמֹאל שֶׁהוּא יָמִין *etiam quamvis de dextera dicerent, eam eſſe ſiniſtram, vel de ſiniſtra eam eſſe dexteram*. Quid ſtultius? quid impudentius?

A Chriſtianis vero quanti eſt habendus Talmùd?

℟. Quam auctoritatem apud Chriſti fideles Talmùd habere debeat, facile

le intelliges, ſi tantiſper ea, ex quibus conſtat, ob oculos poſita perpendas. Itaque quid, oro, in eo reperis, quod Legem divinam ſapiat, ut illi divinam auctoritatem, ſicuti Judæi temere contendunt, tribuere cogaris? Ecce tibi varias in illo diſputationes Magiſtrorum, ecce dubia, ecce quæſtiones, ecce ſententias. Ita ne Lex divina ſolet agere? Nihil minus. Omnia in ea clara, omnia perſpicua, omnia manifeſta; nihil involutum, nihil contrarium, nihil implexum. Quid ſi ex Talmude tamquam ex ſentina quadam impia, ſacrilega, blaſphema in medium proferam? Sed ſatius erit ſilentio omnia involvere, quam honeſtiſſimas, piiſſimaſque aures rerum putidarum non neceſſaria commemoratione offendere. *Pandite* potius *nunc Helicona Deæ, cantuſque movete*, dum nonnullas ex fabulis Talmudicis non ad iracundiam in gentem perfidam excitandam, ſed ad deridendam inſaniam, atque adeo cæcitatem deplorandam breviter narro. At quonam pacto fiat, ut, ſi in hanc quaſi ſcenam prodeat Talmudicus Leviathan, Taurus, Avis Bar Juchne, Rana, & Leo, *ſpectatum admiſſi riſum teneatis amici?*

Fabulis refertum Talmud eſſe jamdiu audieram, ſed id a malevolis hominibus injuria Judæis affingi, non rem ita eſſe, arbitrabar.

℟. Quemlibet ita opinantem ad Talmudis lectionem provoco. Librum בָּבָא בַּתְרָא *Bavà Batrà*, h. e. *Portam poſtremam* Talmudice appellatum cap. 5. evolvamus. Ecce tibi Deum (abſit blaſphemia) gladio diſtricto Leviathanem immenſæ magnitudinis piſcem exenterantem, & ſale condientem, ut illo ad dies Meſſiæ reſervato tamquam delicatiſſimo cibo ejus menſa inſtruatur. Ecce iterum eumdem Deum immanem Taurum mactantem, qui quotidie mille montes depaſcens paucis diebus totum fere orbem voraverat. Sed hæc levia ſunt, & nullius, fere dixerim, momenti, ſi cum cæteris ridiculis, & nugatoriis, quæ in aliis libris leguntur, conferantur. Nonne enim ſuaviſſime ridebis, atque adeo cachinnis diſrumperis, ſi ex libro בְּכֹרוֹת *Becoròth* de jure primogenitorum in animalibus agente Avem Bar Juchne protulero, cujus ovum ex nido prolapſum tantam ſecum ruinam traxit, ut caſu ſuo tercentas proceras arbores proſtraverit, fractumque ſexaginta pagis illuvionem attulerit? Papæ. Quid ais? An non hoc adeo ridiculum ac putidum eſt, ut non ſolum riſum, ſed facile ſtomachum, & indignationem vel patientiſſimorum virorum commoveat? Quid vero dices de Rana? Liceat mihi, quæ de illa a R. Bar Chaanàh narrantur, Latine reddere. Hæc ſunt ipſiſſima Auctoris verba. *Ranam aliquando vidi, quæ magnitudine pagum æquabat. Sed quantus erat pagus? Sexaginta domos capiebat. Acceſſit ſerpens immanis, qui ranam abſorpſit. Verum ſupervenit corvus, qui ſerpentem cum rana tam facile devoravit, quam vulpes gyrum comedit, & inde in arborem proximam evolavit.* Hui. Quæ, & quanta arbor, quam monſtroſa, quam alta, quam procera, quibus, quamque profun-

fundis radicibus innixa, quam annosa, quam vetus, & antiqua esse debuit? Credat Judæus apella, non ego. In Tractatu autem חולין *Cholìn* de animantibus mundis, & immundis differente cap. 5. de Leone habetur, ad ejus rugitum, etsi quadringentis circiter millibus passuum Roma abesset, omnes mulieres gravidas abortum feciſſe, & muros urbis concidisse; cum vero propius accessisset, ipso iterum rugiente, omnibus hominibus dentes excidisse, Imperatoremque ipsum semianimem e tribunali corruisse. Quid fabulosius? His, & similibus commentis Talmud passim refertus est. Quamobrem *jam satis est*: & de his *verbum non amplius addam*. Satis enim ex allatis conjici posse, & intelligi existimo, qua auctoritate pollere Talmùd debeat, quantoque in pretio a Christianis haberi.

Cur ex linguarum commistione Talmudis stylus, dicendique modus constat, & qua ratione in illum, cæteraque Judæorum scripta tot fabulæ irrepserunt?

℟. Judæorum exilia, & deportationes in gentes immanitate barbaras, linguis, moribus, institutis, legibus inter se varias, & discordes effecerunt, ut a singulis aliquid retinentes hoc quasi polymitum opus ex diversis rerum generibus, & variis linguarum vocabulis consarcinarent. Fabulæ vero, quibus scatet, non aliunde originem traxerunt, quam quod allegorias omnes respuentes, quidquid occurrit, litteraliter Rabbini explicant; nominum propriorum etymologias investigant, eaque hominibus tribuunt, quæ cum eorum nominibus conveniunt; vel ex litterarum transpositione, earumque in numeros resolutione per Cabbalam mysteria eliciunt, quibus imperitæ plebeculæ se venditent, & incautos, atque imprudentes his quasi lenociniis implicatos, atque irretitos, quocumque libet, impellant.

Nonne variis temporibus de Talmudis utilitate, vel damno acriter inter eruditos disceptatum est, quæsitumque ultro citroque, præstaret ne illum præ manibus habere, legere, adhibere, an vero abolere, & procul amandare?

℟. Id profecto sæpe factum. Verumtamen omnium acerrima de eo Reuchlinum inter, & Pfeffercornum aperto Marte olim contentio agitata est, & ad quinquennium producta. Maximis uterque patronis se tuebatur. Abolendum esse Talmud Pfeffercornus Maximiliano Primo Cæsari Romanorum Imperatori persuasit; Reuchlinus vero Leoni Decimo Pontifici Maximo omnia scripta Judæorum, & inter ea etiam Talmudica, qualibet ratione servanda. Hinc utrique parti fautoribus in dies accrescentibus, Colonienses Theologi Reuchlinum damnarunt, Episcopus vero Spirensis ejusdem causam, & libros probavit. Pfeffercornus, ut irritam Episcopi sententiam faceret, cum Romam venisset, ibi per triennium commoratus, demum re

in-

infecta, domum reverti coactus est. Cum autem Ludovico XII. Galliarum Regi res commendata esset, ad Parisienses delata est, a quibus Reuchlinus damnatus Leonis Decimi suffragiis absolvitur, tandemque negotium omnino conficitur, impio Pfeffercorno ob Hostiæ Eucharisticæ profanationem forcipibus ignitis carpto, & exusto. Hinc partium studio laborantes gestire præ gaudio, exultare lætitia, dicteria, sannas, jocos in Colonienses Theologos jactare, facetisque emissis libellis tamquam homines barbaros, Linguarum, & litteraturæ politioris hostes scommatibus, acriorique sale deridere. Reuchlini itaque sententiam multi secuti opus Talmudicum non esse abolendum censuerunt, præsertim cum ex ipso tamquam ex fonte validissima liceat argumenta depromere ad Judæorum dogmata refellenda, eorumque pervicaciam, atque temeritatem contundendam. Quamvis enim in Talmude reperiantur multa impia, blasphema, fabulosa, & falsa; Philohebræis tamen non mediocrem utilitatem affert; cum in illo varia antiquitatis Judaicæ vestigia extent ad Veteris Testamenti historiam illustrandam, ad recte explicandos ritus, & cæremonias populi Judaici. Cæterum eodem tempore, quo Talmudi impiissimo libro suprema manus a Rabbinis imposita, anno videlicet Christi circiter quingentesimo, Monachi regulæ Divi Benedicti subjecti florere cœperunt, Ecclesiamque jamdiu Hæresibus jactatam doctrina, & exemplo pristinæ quieti, & tranquillitati restituere.

Si venia igitur Christiano concedatur legendi Talmùd, potest ne ex ejus lectione fructum, & utilitatem percipere?

R. Ita prorsus, & quidem in multis. Itaque Galatinus, ita imperante Cæsare Maximiliano, in libro *de Arcanis Catholicæ veritatis*, & Reuchlinus lib. 1. cap. 7. jussu Leonis Decimi Summi Pontificis Romani eas omnes rationes attulerunt, quas satis esse existimarunt ad ostendendum, Talmùd nullo modo abolendum esse. Arma enim Christianis suppeditat ad contundendos, atque adeo conficiendos Judæos, cum ex tribus fontibus, sive principiis possint refutari, nimirum ex Veteri Testamento, ex Paraphrasibus Chaldaicis, & ex Talmude, quorum singula scripta pro authenticis habent, ex quibus contra eosdem argumenta fortissima, quæ vocantur ad hominem, elici possunt. Neque vero quisquam reponat, male Christianos, & inepte Talmude scripto humano uti, multis fabulis, multis mendaciis, multis blasphemiis in Christum, & Christianam Religionem referto. Ex hoc enim validius eos refellemus ostendentes, ex ipsis fabulis, & nugis Talmudicis non esse scriptum divinum, nec tanti habendum, quanti ab ipsis habetur, cum nugas, fabulas aniles, resque plurimas nullius fere momenti complectatur. Eo utemur ad Christianorum Fidem, ac Religionem stabiliendam, ac confirmandam. Sic ex Tractatu Talmudico *Sanhedrìn* cap. 11. in quo cujusdam Eliæ prophetia habetur asserentis, Mundum ad sex mille annos duraturum, probabimus Messiam jam advenisse. Audi prophetiæ verba: שֵׁשֶׁת

אַלְפֵי

אַלְפַּיִם שָׁנָה תֵּהוּ עַלְמָא שְׁנֵי אַלְפַּיִם תּוֹהוּ שְׁנֵי אַלְפַּיִם תּוֹרָה שְׁנֵי אַלְפַּיִם יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ

h. e. *Sex mille annis durabit Mundus. Bis mille annis erit inanitas* (h. e. ſine Lege). *Bis mille annis Lex* (ſc. Moſaica). *Bis mille annis dies Meſſiæ.* Quis non videt, palam eſſe ex hujus Rabbini prophetia Meſſiam jam adveniſſe, cum ſextus Mundi millenarius jam agatur, debueritque in principio quinti millenarii veniſſe? Vel ergo hæc prophetia falſa eſt, quod Judæi non fatebuntur, neque concedent, cum a verbis Rabbinorum recedere non audeant; vel Meſſias jamdiu venit. Præterea in Talmude Leges fuſius, & plenius explicantur, de quibus obiter tantum in Pentateucho mentio facta eſt. Neque objicias, eas ab iis inepte, abſurde, & contra Dei mentem exponi, cum ſæpiſſime rem acu tangant. Nam ubi Judæi aliquid bene dicunt, ibi nemo melius; ubi vero male, ibi etiam nemo pejus. Admodum itaque appoſite Buxtorphius in Lexici Talmudici præfatione de Talmude inquit. *Sunt in Talmude multa Theologica ſana; ſunt in eo multa fida antiquitatis Judaicæ collapſæ veluti rudera, & veſtigia, ad convincendam poſterorum Judæorum perfidiam, ad illuſtrandam utriuſque Teſtamenti hiſtoriam, ad recte explicandos ritus, leges, conſuetudines populi Judæi priſci plurimum conducentia. Sunt in eo multa Juridica, Medica, Phyſica, Ethica, Politica, Aſtronomica. Sunt illuſtria ex antiquitate proverbia, inſignes ſententiæ, acuta apophtegmata, ſcite prudenterque dicta innumera, quæ Lectorem vel meliorem, vel ſapientiorem, vel doctiorem reddere poſſunt. Sunt multæ vocum myriades, quæ vel voces in Scripturæ Sacræ uſu raras illuſtrant, & native explicant, vel totius Linguæ Hebrææ, & Chaldææ uſum inſigniter complent, & perficiunt. Sunt denique in eo quam plurima ad infinita Novi Teſtamenti loca quoad voces, phraſes, & hiſtorias inſigniter illuſtranda maximum momentum habentia.*

Quibuſnam in locis Talmùd typis mandatum fuit?

℟. Talmùd *Hieroſolymitanum* unico volumine conſtans Venetiis publici juris factum eſt a Daniele Bombergo anno Chriſti 1520. & Cracoviæ adjectis notis marginalibus anno 1609. *Babylonicum* vero quater editum. Venetiis primùm a Daniele Bombergo anno 1520. ea elegantia, & characterum nitore, ea diligentia, & ſedulitate, ut major a Typographo poſtulari non poſſe videatur. Deinde Baſileæ anno 1581. apud Ambroſium Frobenium, in qua editione ea omnia expuncta, ita poſtulantibus Chriſtianis, quæ contra Chriſtum, & Chriſtianos in editione Veneta reperiuntur, ac propterea totus Liber עבודה זרה *Havodà zarà*, ſc. *Cultus alienus* Hebraice inſcriptus, agens de Idololatria, & familiaritate omni, & ſocietate cum Chriſtianis in eo Idololatris ab Hebræis dictis vitanda, omiſſus. Tum Cracoviæ prodiit minoribus characteribus, nec admodum laudandis: demum Amſtelodami anno 1644. apud Emmanuelem Benbeniſti in 4. In his duabus poſterioribus editionibus ea omnia proponuntur, quæ in editione Baſileenſi

omiſ-

omissa de industria sunt. In eo vero editiones Basileensis, Cracoviensis, & Amstelodamensis Venetæ editioni præferendæ, quia in iis Libri, & Capita locorum Sacræ Scripturæ in Talmude allegatorum margini sunt adscripta, quæ adscriptio magno Lectoribus emolumento, & fructui esse solet. Cæterum viri multi eruditi, ut addiscentium commodo inservirent, varios variis temporibus מִשְׁנָה *Misnæ* Tractatus in Latinum sermonem transtulerunt, typorumque beneficio alios alibi publici juris fecerunt.

Adde modos, quibus olim a Rabbinis תּוֹרָה Torà, *h. e.* Lex, *exponi consueverat.*

R. Ferebat jam animus eos, cum ita res postulasset, in medium adducere, sed quoniam te admodum cupidum illos cognoscendi nunc temporis audio, libentissime tibi statim morem gero, eoque libentius id facio, ut rerum Hebraicarum majorem in dies cognitionem assequaris, quæ mirum in modum ad Sacras Litteras penitus intelligendas prodesse solet. Itaque cum ii varii essent, ac diversi, quinque tamen præcipue ab Auctoribus recensentur. Prior erat מִקְרָא *Micrà*, Textus ipse Biblicus, & ejusdem litteralis explicatio. Alter מִשְׁנָה *Misnà*, Traditionum doctrina, earumque interpretatio. Tertius מִדְרָשׁ *Midràs*, vel מֶדְרָשׁ *Medràs*, Sacrarum Litterarum elucidatio per mysteria, vel allegorias. Quartus תַּלְמוּד *Talmùd*, quo nomine גְּמָרָא *Ghemarà* altera ejus pars præsertim intelligitur. Quintus denique אַגָּדָה *Agadà*, vel הַגָּדָה *Aggadà*, quæ Legem scriptam profundius per Cabbalam interpretatur. Rursus Rabbini תּוֹרָה, videlicet Legem scriptam, vel secundum sensum litteralem explicabant, vel per allegorias. Legis vero ore traditæ מִשְׁנָה *Misnà* ab ipsis vulgo dictæ dubia disputationibus solvebant, vel Cabbalisticis rationibus implicatiora reddebant. Juvat hìc, quid *Midràs*, *Aggadà*, & *Cabbala* apud Hebræos sint, fusius, & plenius subjicere. *Midràs* igitur est commentarius, explicatio allegorica, & in varios sensus deducta. De differentia *Midraschìm* Threnorum cap. 1. in principio ita scribit R. Abèn Ezrà. *Midraschìm in vias multas sunt divisæ. Quædam ex illis sunt ænigmata, arcana, & parabolæ sublimes usque ad æthera. Aliæ inserviunt sublevandis cordibus defatigatis in capitibus profundis. Aliæ sunt ad confirmandum eos, qui impingunt, & implendum vacuos. Propterea sensus Scripturæ similes sunt corporibus; allegoriæ autem sunt veluti vestimenta corpori adhærentia. Aliæ sunt subtiles instar serici; aliæ crassæ veluti saccus.* Hæc sunt Abèn Ezrà verba Hebraica ad verbum reddita. *Aggadà* autem est Historia jucunda, & subtilis, disputatio Historica, aut Theologica de aliquo Scripturæ loco jucunditate, & novitate Lectorem detinens, & oble-

ſtans, deduciturque a Verbo Hebraico הִגִּיד *narrare*, *nunciare*: vel ſi derives ab אָגַר *colligere in faſciculum*, erit narratio Hiſtorica jucunda, ſubtilis, myſtica, in compendium redacta, curam, & ſollicitudinem animo injiciens ob ſuum arcanum ſenſum. *Cabbala* denique eſt myſtica, & magis ſecreta Scripturæ expoſitio.

Cum in ore, & quotidiano fere omnium ſermone hoc Cabbalæ nomen verſetur, grave tibi non ſit aliquid fuſius de ea tradere.

℟. Voci Hebraicæ קַבָּלָה *Cabbalà*, h. e. *Cabbala* ſtrictim, & proprie ſubjecta eſt ſignificatio *receptionis*, nimirum doctrinæ, quam poſteri viva voce deinceps a patribus, & majoribus ſuis recipiunt. *Cabbala* apud Hebræos vulgo, & paſſim appellatur, ſtricteque eadem eſt, ac מָסוֹרָה *Masòra*, de qua mox nonnulla dicemus. Uſu tamen receptum eſt, ut *Cabbalæ* nomine non intelligatur quælibet παράδοσις *Traditio*, ſed non ſcripta; neque omnis παράδοσις ἄγραφος, ſive *Traditio non ſcripta*, ſed μυστικωτέρα, h. e. *magis arcana*, & *occultior*; ſicuti nomine מִדְרָשׁ *Midràs* Traditio, quæ ſcriptis mandabatur, intelligitur. Hebræi enim Legem dividunt in ſcriptam, & non ſcriptam, vel alio nomine Oralem, videlicet ore traditam. Scriptam ajunt contineri in Pentateucho, ſeu quinque libris a Moſe compoſitis, Oralem vero contendunt a Moſe voce traditam fuiſſe, & a Moſe ad poſteros omnes numquam interrupta ſucceſſione derivatam. Primis temporibus agebat Cabbala de rebus ad Dei cultum, & Religionem ſpectantibus; a recentioribus autem Hebræis in nugas converſa eſt, & ad res impias, turpes, & fœdas etiam magno cum dedecore traducta. A R. Salomone *Cabbala* definitur, ut ſit מָסוֹרֶת וּמִנְהָג שֶׁקִּבְּלָנוּ מֵרַבּוֹתֵינוּ h. e. *Traditio*, & *conſuetudo*, *quam accepimus a Rabbinis noſtris*. Buxtorphius autem in Lexico Talmudico ait, Cabbaliſticam doctrinam eſſe arcanam, myſtice, & ænigmatice quodammodo propoſitam, de rebus Divinis, Angelicis, Theologicis, Cœleſtibus, & Metaphyſicis, de Angelis, & Spiritibus, miris ſymbolis, & arcanis docendi modis involutam, quam Joannes Picus Mirandulæ Comes, Joannes Capnion, ſive Reuchlinus, Archangelus de Burgo novo Italus, aliique magna ex parte revelare auſi ſunt. Eam dividunt in עִיּוּנִית *Hijunìt*, h. e. *Theoricam*, & מַעֲשִׂית *Mahazìt*, h. e. *Practicam*, de quibus conſulendi Auctores, qui huic ſtudio illuſtrando operam dederunt.

Legem Oralem Hebræi quomodo dividunt?

℟. Lex Oralis in duas partes ab Hebræis dividitur, in quarum altera Lex, & cæremoniæ explicantur; in altera vero profundiora Legis myſteria ex-

exponuntur, & hæc pars proprie ab iisdem *Cabbala* appellatur. Ejus ſpecies tres enumerantur apud Auctores; quarum prima complectitur myſticam, & magis ſecretam Scripturæ expoſitionem, quam Hebræi volunt primo in monte Sinai Moſi a Deo fuiſſe traditam, a Moſe Joſuæ, a Joſue LXX. Senioribus, ab his Prophetis, a Prophetis Eſdræ, & Synagogæ magnæ, ab his tandem Rabbinis, & Judæis hodiernis. Altera ſpecies dicitur Cabbala practica, quæ tamquam Magica, & illicita prohibetur. Arbitrantur enim Judæi per hanc litteras, vel verba Sacræ Scripturæ detorquendo, & arcana ex iis eliciendo ſe poſſe miracula patrare, ægrotos ſanare, Dæmones in fugam conjicere, & alia hujuſmodi facere. Tertia ſpecies apud recentiores Judæos proprie dicta Cabbala ludit in verbis, punctis, & accentibus Sacræ Scripturæ, elicit ſenſus myſticos ex variis permutationibus, abbreviaturis, litterarum figura, numeris, & myſteria plerumque inania, & ſuperſtitioſa excogitat.

Quotuplex eſt hæc Cabbala?

℟. Rurſus in tres claſſes hæc Cabbalæ ſpecies diſtribuitur. Primam vocant Judæi גִּימַטְרִיָא *Ghematria*, qua per Arithmeticam litterarum ſupputationem explicant dictionem unam per alteram, ex cujus litteris idem numerus exſurgit; ſecundam dicunt נוֹטָרִיקוֹן *Notaricòn*, qua per litterarum compendium ſingulæ litteræ alicujus vocis totidem verba ſignificant, quæ habent eaſdem litteras in principio, vel in fine; tertiam appellant תְּמוּרָה *Temurà*, ſcilicet permutationem, qua vel eodem litterarum numero manente, & ordine retento aliter litteræ componuntur; vel, litteris translatis, aliud vocabulum fit, quod primum explicat; vel una littera in alterius locum ſufficitur; exempli gratia א *Aleph* prima Alphabeti Hebraici littera pro ת *Tau* ultima, ב *Beth* ſecunda pro ש *Scin* penultima &c. a Cabbaliſtis collocatur, & adhibetur ad id, quod anxie quæritur, obtinendum. Cabbalæ porro hujuſce auctores non alios jure facies, quam ſuperſtitioſos Rabbinos, qui cum cæci cæcum populum ducant, ſimul cum eo in foveam ſe præcipitant, & in exitium, perniciemque ruunt voluntariam. Itaque Cabbala eſt ars vana, ridicula, ſæpe impia, & ſuperſtitioſa, ac propterea merito repudianda, cum nefas ſit in rebus Sacris ludere, & in eo ſtudio verſari, quod non recte intelligendis Sacris Litteris viam aperit, ſed potius iisdem turpiter corrumpendis inſervit.

Non erit ab re hoc loco de עֶשֶׂר סְפִירוֹת *Hèzer Sephiròth*, h. e. *Decem Numerationibus*, quibus tamquam fundamentis generalibus Judæorum Theologia innititur, aliquid addere, cum ex iis Rabbini arborem Cabbaliſticam conſtituant, ex cujus ramis Cabbala tota apud Hebræos originem ſuam traxit, quorumque adjumento Cabbaliſticæ Theologiæ ſtudioſi ſe ejus intimam, penitiſſimam, abſolutiſſimamque cognitionem aſſequi facillimo negotio glorian-

riantur. Juxta Reuchlinum autem lib. 3. Cabbalæ iſtæ *Decem* סְפִירוֹת *Sephiròth* ſunt Divina nomina, proprietates, notiones, ſeu attributa, quæ nos mortales de Deo concipimus, vel eſſentialia, vel perſonalia, vel notionalia, vel communia. Has סְפִירוֹת *Sephiròth* Auctor Præfationis in librum שַׁעֲרֵי אוֹרָה *Scaarè Orà* contendit ita appellatas a luce, & ſplendore. Ait enim. *Cabbaliſtæ tradiderunt, & ordine diſpoſuerunt nobis proprietates Divinas, vocaveruntque eas* סְפִירוֹת עַל שֵׁם הַזֹּכוֹת וְהַבְּהִירוּת מִלָּשׁוֹן מַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר Sephiròth a puritate, & claritate, ex ſignificatione, *Opus lapidis ſapphirini* Exod. 24. 10. *Quemadmodum enim in re lucida conſpiciuntur formæ; ſic conſpiciuntur omnia in iſtis Sephiròth ſine additione &c.*

Hæc porro eſt hujus arboris Cabbaliſticæ, ſive Decem Sephiròth diſpoſitio.

כֶּתֶר *Chèter* h. e. *Corona.*

חָכְמָה *Chochmà*, h. e. *Sapientia.* בִּינָה *Binà*, h. e. *Intelligentia.*

גְּבוּרָה *Ghevurà*, h. e. *Potentia.* גְּדוּלָה *Ghedullà*, h. e. *Magnificentia.*

תִּפְאֶרֶת *Tiphèret*, h. e. *Decor.*

נֶצַח *Nètzach*, h. e. *Victoria.* הוֹד *Hod*, h. e. *Majeſtas.*

יְסוֹד *Jesòd*, h. e. *Fundamentum.*

מַלְכוּת *Malcùt*, h. e. *Regnum.*

Apud nonnullos Rabbinos pro גְּבוּרָה *Ghevurà*, & גְּדוּלָה *Ghedullà*, reperiuntur aliæ duæ dictiones, nimirum פַּחַד *Pàchad*, h. e. *Timor*, & חֶסֶד *Chèſed*, h. e. *Miſericordia*. Alii vero pro גְּבוּרָה *Ghevurà* adhibent אַהֲבָה *Ahavà*, h. e. *Amor*. Solent etiam Judæi ſuper vocem כֶּתֶר *Coronam* collocare has duas dictiones אֵין סוֹף *ſine fine*, h. e. *abyſſus*. Adeo vero ſolliciti ſunt Cabbaliſtæ, adeoque anxii in lapide Theologico in hac arbore, ejuſque implicatis ramis quærendo, ut cum iis collati Alchimiſtæ perquirentes in cine-

ri-

ribus lapidem Philoſophicum ludere, quaſique nihil agere videantur. De hac arbore, ſi placet, vide Reuchlinum lib. 1. & 3. Cabbalæ, & lib. 2. de Verbo mirifico cap. 8. Quod ſi quis deſiderio trahatur intelligendæ ſignificationis hujus arboris, neque Reuchlinum in promptu habeat, adeat Caput I. libri Italice inſcripti, *Le verità della Fede Criſtiana ſvelate alla Sinagoga con le Autorità de' più accreditati Rabbini, e confermate co' Teſti della Sacra Scrittura*, cupiditatique ſuæ plane ſatisfaciet. Hic autem liber Venetiis editus eſt anno 1741. Auctore Franciſco Maria Ferretti ab Ancona, qui antea Rabbinus, ut ipſe ait in fronte libri, mihique coram ſemel, atque iterum teſtatus eſt, nomine Sabbàt Naccamù, nuper, Judaica religione relicta, ad Fidem Catholicam tranſiit, quam utinam ad ultimum vitæ ſpiritum firmiter, conſtanterque retineat, neque ſcenæ pro Judaicæ gentis more & conſuetudine inſerviat. Circumfertur etiam liber inſcriptus *De Divinis Attributis, quæ Hebræi Sephiròth vocant*, conſcriptus a Cæſare Evolo Neapolitano, & Venetiis impreſſus apud Franciſcum Zillet 1583. in 8.

Adde aliquid breviter de פֵּירוּשִׁים Peruſchìm, *ſive Commentariis Biblicis Rabbinorum.*

℟. Secunda a Talmùde ſcripta maximi ab Hebræis habita ſunt פֵּירוּשִׁים *Peruſchìm*, ſive Commentaria Biblica Rabbinorum, quorum genera quinque ab Abèn Ezrà recenſentur in Præfatione Rhythmica in Bibliis Buxtorphii Pentateucho præpoſita. Primus itaque modus commentandi a Rabbinis adhibitus eſt valde prolixus, ea omnia complectens, quæ ratione aliqua ad vocem illam pertinere videntur, cujus ſignificationem, & intelligentiam quærimus. Sic R. Iſaac occaſione *Lucis* duos libros in cap. 1. Geneſeos v. 3. totam Opticam continentes compoſuit; occaſione *Plantarum* v. 12. totum Herbarium deſcripſit; occaſione tandem *Animalium* v. 24. totam Phyſicam legentium oculis exhibuit. Sic R. Samuel ex illis verbis Geneſ. 28. 10. וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע *Et exivit Jacob ex Berſabee* anſam arripuit totius Itinerarii componendi. Sic R. Saadìas Gòan verſiculum 14. Geneſ. 1. interpretaturus de Aſtris mentionem facientem Matheſim totam explanavit, ac propoſuit. Hi omnes Chriſtianis nonnullis, ſed præcipue Arabibus Judæis ſimiles admodum ſunt, qui dum eruditos ſe, & omniſcios indoctis venditare conantur, plerumque immania volumina conſarcinant, ſcientias, ac diſciplinas temere confundentes. Hinc quis Haſelbachium in Academia Viennenſi Profeſſorem, de quo SchiKardus mentionem injicit, jure non derideat, ſanniſque non excipiat, qui viginti duorum annorum ſpatium in explicando Capite primo Iſaiæ inſumpſit, nec tamen ad umbilicum perduxit? Alter commentandi modus eſt ſuperiori plane contrarius, utpote qui ſoli Textui inhæret, Traditionibus Oralibus rejectis, quæ ad Legem divinam nihil omnino pertinent. Licet autem hæc commentandi ratio ab Abèn

Ezrà

Ezrà rejiciatur, non eſt tamen prorſus contemnenda, cum Lex Oralis non detur, ac propterea Sacræ Litteræ ſecundum Textum explanandæ ſint. Tertius modus eſt allegoricus, quo pleraque in Bibliis occurrentia in allegorias transferuntur, jure ab Abèn Ezrà damnatus, cum per allegorias verus, ac germanus Sacrarum Litterarum ſenſus prætereatur, fictitiuſque nullum penitus in Textu fundamentum habens obtrudatur. Libenter concedo, allegorias veræ, & germanæ Sacr. Scripturæ ſententiæ innixas, & accommodatas non eſſe rejiciendas, at quis tacitus patienter allegorias abſurdas, abſonas, ineptas ferat a Judæis efformatas Textui ipſi plerumque contrarias? Quartus modus Cabbaliſticus eſt per litterarum in numeros reſolutionem, tranſpoſitionem, mutationem myſteria, & dogmata ex Sacris Litteris eliciens. Licet autem magni ab Hebræis modus hic habeatur, cum Cabbalam venerentur, nos omnino rejicimus, & deridemus, nefas rati rebus plane ridiculis, & nugatoriis fidem adjungere. Itaque non erit ab re exemplum hujus commentationis ob oculos ponere, ut clarius pateat, eam omnino contemnendam eſſe, proculque amandandam. Quærunt igitur, cur Moſis Pentateuchus a littera ב *Beth*, quæ eſt littera ſecunda Alphabeti Hebraici, incipiat. Alii ex Rabbinis alio inclinant. Sunt, qui volunt, Deum ad duos Mundos reſpexiſſe, cum ב *Beth* arithmetice *duo* ſignificet, videlicet ad Mundum, qui nunc extat, & ad Mundum Meſſiæ tempore, vel poſt Judicii diem futurum. Ex Cabbaliſtis vero alius per litteram ב *Beth* duplicem Legem, Scriptam videlicet, & Oralem, deſignari contendit; alius per eamdem duas hominis partes, animam, & corpus ſignificari vult; alius exponit, Deum Mundum cum בְּרָכָה *Beracà*, h. e. *Benedictione* creaſſe, cum hæc dictio ex littera ב *Beth* initium ducat. *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?* Sic alii Cabbaliſtæ verſum primum Geneſeos ex ſeptem vocibus, & viginti octo litteris conſtare tradunt, quia Moſes ſeptem vocibus ſeptem Planetas, viginti autem octo litteris viginti octo Lunationes menſem conſtituentes indicare voluit. Alii vero arbitrantur, Moſem viginti octo illorum temporum rationem habuiſſe, de quibus Eccleſiaſtes cap. 3. mentionem facit. Apage nugas. Ultimus denique modus commentandi Biblia a Rabbinis inter Judæos magni nominis Abèn Ezrà, David Kimchì, & Scelomò Jarchì adhibitus Grammaticus eſt, ſive paraphraſticus, ex quo deinde aliquid ad inſtruendum populum eruitur, quæ ratio commentandi Biblia jure ab Hebræis, & Chriſtianis magni fit, ſi nonnullas fabulas a R. Scelomò Jarchì commentariis ſuis inſertas expungas.

Quinam fructus, & utilitas ex Rabbinorum Commentariis percipi poteſt?

R. De uſu, fructu, & utilitate Commentariorum Rabbinicorum variæ, ſibique fere adverſantes inter Chriſtianos ſententiæ fuerunt. Si enim Riberæ ex inſigni, & eximia Societate Jeſu non ſolum de litteraria Republica, ſed potiſſimum de Chriſtiana Religione optime ſemper merita aures præbeas,

beas, in ejus Commentariis in XII. Prophetas, & in Procœmio in Sophoniam passim vellicantem, & carpentem Hebræos audies, utpote nugarum, ac fabularum appetentes, & ab omnium disciplinarum studio abhorrentes, ignorare eos Linguæ Hebraicæ proprietatem, & dictionum germanam significationem, esse quidem in iis nonnulla, quæ prodesse possint, tot tamen, quæ noceant, ut satius sit omnia prorsus abjicere, quam pauca utilia retinere. In eamdem prorsus sententiam abiit Dominicus Garsìas in Complutensi Academia Linguæ Hebraicæ Professor in Libro inscripto *Propugnacula Christianæ Religionis adversus perfidiam Judæorum* Rabbinos valde redarguens, nihili faciens, penitusque contemnens. Joannes vero Forsterus quam acriter, quam vehementer in Rabbinos invehitur, nulloque loco patitur consistere tamquam homines bardos, quasi stipites, & in summa rerum, Linguarumque omnium ignoratione versantes? In manus sume ejus Dictionarium, & Præfationem lege. Audin' quæ de Hebræis scribit, neque veretur asserere? *In quibus nulla lux, nulla notitia Dei, nullus spiritus, nulla ullius disciplinæ, seu artis veræ, & solidæ scientia, nulla Linguarum, ac ne Hebrææ quidem cognitio. At quod ad Sacræ Scripturæ intelligentiam, atque ad Linguæ Hebrææ cognitionem attinet, præstiterunt, quod laudem mereatur, omnino nihil. Nam Dictionaria, & Commentaria ipsorum plus obscuritatis, & erroris in Ecclesiam Christi invexerunt, quam lucis, & veritatis.* Quis hæc legens crederet, sibique persuaderet, Forsterum præceptores Hebræos domi propriis impensis, & de suo aluisse, nisi ipse in suis scriptis id sæpe palam faceret? Quamobrem Schikardus in *Bechinàth Happerasçim* Disp. 6. sentit, a Forstero fortasse antiquos Rabbinos cum hodiernis collatos fuisse, & ex posterorum ingenio antiquos æstimatos. Addit præterea, fortasse Rabbinorum Commentaria a Forstero non fuisse lecta, nonnullisque propositis exemplis sententiam suam contra Forsterum probare conatur.

Nonne ab aliis Christianis eadem Rabbinorum Commentaria ad cœlum usque efferuntur?

℟. Utique. Sic Divus Hieronymus, sic Munsterus, sic Fagius, sic alii nonnulli multa in eorum laudem afferunt. Divus Hieronymus enim in Nahum cap. 2. inquit. *Testis est mihi Dominus, me Hebræorum sequi expositionem, a quibus non modico tempore eruditus, debeo meis simpliciter indicare, quæ didici.* Munsterus autem in Bibliorum suorum Præfatione asserit, neminem sine Rabbinorum adminiculo veram Sacrarum Litterarum cognitionem posse assequi; quod idem Fagius in Præfatione Exegeſ. 4. Cap. Geneseos confirmat. Si in hac sententiarum varietate nobis licet ingenue fateri, & libere proferre, quod sentimus, statuimus, Commentaria Biblica Rabbinorum ad Sacras Litteras penitus introspiciendas, intimumque ipsarum sensum cognoscendum non solum Christianis lectu utilia esse, sed quodammodo necessaria. In illis enim voces plurimæ tum quoad Grammaticam, tum quoad significationem difficillimæ a Rabbinis optime explicantur; phra-

ſes variæ, dicendique modi in Veteri, ac Novo Teſtamento dubii clare exponuntur; ritus, de quibus obiter tantum in Sacris Litteris mentio fit, in ipſis fuſius proponuntur; multa loca in Veteri Teſtamento de Meſſia obſcure agentia in bono lumine collocantur; regionum, locorumque nomina, numiſmatum, ſolemnitatum, & Feſtorum ex cognitione ſcriptorum Rabbinicorum maxime illuſtrantur; omnino arma Chriſtianis contra Judæos ipſos in iis affatim ſuppeditantur. Legantur igitur Rabbinorum Commentaria, nocturna verſentur manu, verſentur diurna, cum ex eorum lectione perfectus Hebraici Textus ſenſus, & abſoluta Scripturæ Sacræ intelligentia profectura ſit, ad quam omne Linguarum ſtudium tendit, ac refertur.

Cum dixeris, præcipuos Bibliorum Commentatores fuiſſe apud Judæos R. Abèn Ezrà, R. David Kimchì, & R. Salomonem Jarchì, cedo, quales fuerint.

R. Poſtulatio tua cum ex ſe honeſta ſit, & digna, cui reſpondeatur, efficit, ut nonnulla, quæ omiſiſſem, in medium afferam, eorumque eodem tempore, qui omnia, quæ ad Hebræos pertinent, ſcire deſiderant, cupiditati ſatisfaciam. Itaque R. Abèn Ezrà gente סְפָרְדִי *Sepharadì*, h. e. *Hiſpanus* fuit, ut ipſe crebro ſe vocat, inſulamque Rhodum incoluit, ut ex ſubſcriptione Danieli adjecta, & Commentariis in Malachiam colligitur. Nomine integro appellatur רַבִּי אַבְרָהָם בַּר מֵאִיר אִבֶּן עֶזְרָה h. e. *Rabbì Abraham filius Meir nepos Ezræ*, quod nomen a patre Meir, & avo materno Ezrà ſumpſit, a quo voluit potius denominari, quam a patre, ea fortaſſe mente, & conſilio, ut hujuſmodi nomine ſignificaret, ſe eſſe *auxilii lapidem*, ſicuti nomen innuit, juvandis hominibus propoſitum. Studium, & operam collocavit in commentando toto Veteri Teſtamento, quæ Commentaria ut plurimum lateri Textus Biblici non ſunt adjecta, ſed conjunctim fini multorum librorum appoſita. Sic ejuſdem Commentaria omnia in duodecim Prophetas minores ſimul copulata poſt Malachiam reperiuntur. Hujus auctoris legebatur etiam liber צַחוּת *Tzachòth*, h. e. *Elegantiarum* ad rem Grammaticam pertinens, qui tamen neſcio quo fato non ſine magno Philohebræorum dolore periit. Ejus ſtylus conciſus eſt, ſubtilis, elegans, perſpicuus. Cum vero Aſtronomiæ peritiſſimus eſſet, Philoſophicis, & Mathematicis rebus ſubinde Commentaria ſua perſperſit. Rabbinus hic κατ' ἐξοχὴν propter eximiam Sacrarum Litterarum, & Philoſophiæ cognitionem ab Hebræis dicitur הֶחָכָם *Hechachàm*, h. e. *Sapiens*, eadem prorſus ratione, qua nos Ariſtotelem *Philoſophum* appellamus. Natus Chriſti anno 1030. ad annum 1105. vitam produxit, &, quod inde conſequitur, mortuus eſt ætatis anno ſeptuageſimo quinto.

Quid

Quid habes de R. David Kimchì?

R. Rabbì David Kimchì ita dictus a patre R. Joseph Kimchì ex Hispania etiam ipse originem traxit, ejusque familia magna nominis celebritate, & commendatione diutissime publicis Hispaniæ Scholis, magnæque Synagogæ inserviit. Conscripta sunt ab eo Commentaria in universum fere Vetus Testamentum, quæ in omnibus Bibliis majoribus Hebræum Textum sequi solent. Lexicon etiam Hebraicum, & Grammaticam publici juris fecit מִכְלוֹל *Michlòl* appellatam, eaque linguæ Hebrææ cognitione præditus fuit, ut, quidquid ad rem Grammaticam pertinens a Grammaticis Hebræis editum ad hanc diem conspicitur, ejus laboribus, & ingenio fere totum tribuendum sit. Gloriantur Hebræi, ab eo contra Christianos librum compositum fuisse, sed adhuc, quod sciam, nemini datum illum videre. Comptus admodum, & elegans stylus ejus est, Grammaticisque præceptis semper insistens. Magni sit ab Hebræis præcipue ob Commentaria. Ex mentione vero, quam sæpe de R. Abèn Ezrà tamquam amico, sibique necessario in libris suis injicit, conjicitur, eum circa annum Christi 1190. floruisse.

Adde aliquid etiam de R. Scelomò Jarchì.

R. Cur a Luna Hebraice יֶרַח *Jèrach* dicta Rabbinus hic יַרְחִי *Jarchì*, scilicet *Lunaris*, sit appellatus, ne conjiciendi quidem locus cuiquam relinquitur. Vulgo ab Hebræis a primis nominis litteris רשי *Rascì* nuncupatur. Patria Campanus Trecensis fuit, qui vicus Galliæ Narbonensis est non procul a Montepessulano, vulgo *Montpellier*. Gallum eum extitisse satis probant voces Gallicæ ab eo sæpe adhibitæ, quibus dictiones Hebraicas, addito vocabulo בְּלַעַז *Belàbaz*, *barbare*, hoc est, Gallice, interpretatur, & exponit. Ejus Commentaria in totam Sacram Scripturam insignita tribus litteris רשי *Rascì* superne appositis collocata sunt in Bibliis Buxtorphii vel in margine interiori, vel exteriori, vel Textui subjecta. Talmudis etiam partem potissimam commentatus est, Codici obscurissimo, tenebrisque undique circumfuso maximam lucem afferens. Ejus Commentaria in Talmudis latere interiori imprimi consueverunt. SchiKardus narrat, eum morte abreptum Commentaria hæc ad umbilicum perducere non potuisse, ac propterea in quarta Talmudis parte מַכּוֹת *Maccòth* dicta substitisse, propter quæ Commentaria κατ' ἐξοχὴν nomine פַּרְשַׁנְדָּתָא *Parschandàta*, hoc est *Interpretis*, per Antonomasiam fuit ab Hebræis cohonestatus. Itaque reliqua Talmudis Commentaria ab ejus discipulo R. Jehudà Nathanis filio confecta sunt. R. Scelomò Jarchì stylus implexus est, valde obscurus, impurus, nimis concisus, pauciissimisque verbis multa complectens. Ob hanc rem rectum existima-

runt alii Rabbini in ejus Commentaria ביאורים *Biurìm*, hoc eſt, *Elucidationes* ſcribere. Grammatica præcepta, & regulæ contra ejus ſcriptionem non uno in loco reclamant, fabulæque Talmudicæ, & nugæ Commentariis Biblicis ab eo inſertæ non mediocriter de ejus ingenio, & fama detrahunt. Tantam vero Rabbinus hic apud Hebræos auctoritatem habuit, ut propter ſingularem, & eximiam apud eos ſanctitatis, & ſcientiæ opinionem futuros eventus prædixiſſe feratur, parumque abfuerit, quin inter cæteros Prophetas ab iiſdem ſit numeratus. Obiit annos natus ſeptuaginta quinque magnum ſui deſiderium Judæis omnibus relinquens.

Nunc, quaſi e diverticulo in viam, iterum ad Paraphraſes Chaldaicas redeamus, tibique nec moleſtum, nec grave ſit docere, utrum omnes Veteris Teſtamenti libri habeant ſuas Paraphraſes Chaldaicas.

℟. In omnes Veteris Teſtamenti libros in Canonem Hebræorum relatos Chaldaicæ Paraphraſes extant, ſi excipias Danielem, Eſdram, & Nehemiam, ex quibus duo priores magna ex parte ex Lingua Chaldaica conſtant. Adde, nonnullos libros a duobus Paraphraſtis fuiſſe explicatos, atque adeo a tribus. Liber enim Eſtheræ duplicem habet Paraphraſim; Pentateuchus vero triplicem, unam ab Onkeloſo, alteram a Jonathane compoſitam, tertiam vero Hieroſolymitanam appellatam incerti auctoris.

Quos libros Hebræi in ſuum Canonem retulerunt?

℟. Omnes Sacræ Scripturæ libros tamquam Canonicos habent Hebræi, exceptis libris Machabæorum, Additamentis ad Eſtheram, & Danielem, Tobia, Judith, Baruch, Sapientia, Eccleſiaſtico, & Libro tertio, & quarto Eſdræ; qui tamen omnes, exceptis Libro tertio, & quarto Eſdræ, a Concilio Tridentino ſeſſione quarta cum omnibus partibus ſuis, prout in Eccleſia Catholica legi conſueverunt, & in Bibliis Sacris habentur, tamquam Sacri, & Canonici ſunt declarati.

Quid ſentis de Sacræ Scripturæ Libris, omnes ne Lingua Hebraica exarati ab Auctoribus ſuis fuerunt?

℟. Omnes Sacræ Scripturæ Libros Hebraice primum ſcriptos eſſe communis eſt Auctorum ſententia, Danielis Prophetia, & Eſdræ Hiſtoria exceptis, quorum maxima pars eſt Chaldaica. Sapientia, & Liber ſecundus Machabæorum Lingua Græca conſcriptus eſt; Tobias, & Judith primum Chaldaica. De Baruch ambigitur, an Lingua Hebraica compoſitus fuerit, cum nuſquam apud Judæos legatur.

Quid

Quid habes animadverſione dignum de OnKeloſo, & ejus Targùm in Pentateuchum?

℟. De Onkeloſo duplex præcipue Auctorum eſt opinio. Apud alios OnKeloſus idem eſt, ac Achilas; apud alios vero idem, ac Aquila. Aſt a veritate toto Cœlo utrique aberrant. Licet enim uterque Aquilas, & OnKeloſus Proſelyti fuerint, diverſo tamen tempore floruerunt. Onkelos enim ſub Hircano ante Chriſtum annis circiter quadraginta vixit, Achilas vero Titi Imperatoris ex ſorore nepos ſub Adriano, diruta urbe, & exciſa. Illi Paraphraſis in Pentateuchum, huic in Prophetas, & Hagiographa tribuitur, quæ hodie tamen non extat. De Aquila vero nullum dubium eſſe debet, cum juxta Theodoretum, & alios circa annum Chriſti centeſimum, & trigeſimum vixerit, & totam Scripturam in Græcum ſermonem tranſtulerit. Si ſtylum Targùm Onkeloſi ſcire deſideras, facilis, & ſimplex ad Eſdræ, & Danielis puritatem maxime accedit. Huic ſoli Paraphraſi, ut diximus, præter vocales accentus ſunt adjecti. Cæterum Paraphraſis hæc cæteris Paraphraſibus antiquitate, præſtantia, & facilitate longe antecellit; ex quo factum eſt, ut ſemper inter Judæos uſitatiſſima fuerit. Hic OnKelos videtur tantum ſcripſiſſe Paraphraſim in Pentateuchum, quidquid nonnulli contra dicant, cum revera nulla alia ejus nomine circumferatur. Quare Galatinus audiendus non eſt, dum inquit lib. 1. cap. 3. *Hic AnKelos* (pro *OnKelos*) *totam Bibliam* (pro *tota Biblia*) *in Chaldæum vertit, atque expoſuit*. Cum enim Galatinus admodum facilis ad credendum ſit, nulliuſque teſtimonio, & auctoritate innixus ſæpe multa proferat, valde cavendum eſt, antequam ipſi fides adjungatur. Paraphraſis porro Onkeloſi ſequitur κατὰ πόδα Textum Hebræum, & eadem fere verba numero continet, quæ Textus Hebræus, ſi excipias Geneſeos cap. 49. & pauca alia loca, ut apparet ex Bibliis editis Venetiis, Baſileæ, Hannoviæ, & in Anglia, quæ OnKeloſi Paraphraſim juxta Textum Hebræum exhibent, hac ratione Lectoris commodo maxime conſulentia, ejuſdemque laborem, & tædium imminuentia. Regia vero Biblia eamdem Textui ſubjiciunt. Hujus Paraphraſeos editiones variæ ſunt, multumque inter ſe differunt. Ex his facillima vulgo cenſetur, quæ a Buxtorphio edita eſt ſecundum punctationem in Daniele, & Eſdra uſitatam.

Cur inter Judæos OnKeloſi Paraphraſis uſitatiſſima fuit?

℟. Ex eo id factum, tum quia ſæpiſſime deſcripta, typiſque edita fuit, tum quia olim Judæis præceptum erat, ut qualibet hebdomade Sectionem ex hac Paraphraſi in Synagogis legerent, qui mos apud hodiernos Judæos adhuc obtinet. Id ex Elia Levita in Præfatione in מְתוּרְגְּמָן *Meturghamàn* colligitur. *Antequam inveniretur ars typographica, non extabant Targumìn Prophe-*

phetarum, & Hagiographorum, nisi vel unum in Provincia, vel ad summum duo in universo climate. Propterea nec quisquam erat, qui ea curaret. At Targùm OnKelosi semper repertum est affatim. Et hoc ideo, quia nos tenemur legere qualibet hebdomade פָּרָשָׁה Paraschàm *bis, semel in Textu, & semel in Targùm.*

De Jonathane, & ejus Targùm quid observas?

℟. Jonathanis filii Uzielis habetur translatio Prophetarum priorum, & posteriorum, excepto Daniele, Esdra, & Chronicis, quorum duo priores partim Chaldaici, partim Hebraici sunt. Tanta vero, & tam varia sunt miracula a Judæis de hoc Paraphraste efficta, ut ex iis liceat intelligere, eum maximo in honore, ac reverentia apud ipsos habitum fuisse. Et sane, si veritatem amamus, inter meliores ejus Paraphrasis recensenda est, nobisque etiam Christi fidelibus maxime probanda, cum in ea multi Sacræ Scripturæ loci de Christo obscure agentes admodum pie, ac religiose explanentur. Deceptum autem esse Postellum, Fagium, & Serrarium aliud Jonathani Targùm in Pentateuchum adscribentes, satis declarat varium dicendi genus, quod in utrisque Targumìn plane deprehenditur. Paraphrasis enim in Prophetas a Jonathane compositа constat ex Lingua pura Chaldaica, & eleganti, habetque multa, quæ Christianorum religioni favent; altera vero, præterquamquod fabulis ac nugis abundat, impurissima est, & ex dictionum Arabicarum, Græcarum, & Latinarum commixtione conflata.

Quo tempore floruit hic Jònathan?

℟. Annis centum antequam Templum secundum deleretur, & juxta nonnullorum sententiam condiscipulus Simeonis justi fuit, qui Jesum infantem ulnis complexus est. Hic Jonathan non est idem, ut multi contendunt, cum Theodotione Versionis Græcæ Interprete, licet, quod attinet ad nominis significationem, uterque inter se conveniat. De Jonathane sæpe mentio fit in Talmude, diciturque fuisse inter octoginta discipulos Hillèlis senis illius celeberrimi, qui fuit doctor eximius, atque adeo primus Academiæ Hierosolymitanæ. Huc pertinet illud, quod habetur in Talmudis Tractatu בָּבָא בַּתְרָא *Bavà Bathrà cap.* 8. *Tradunt Magistri nostri, octoginta discipulos fuisse Hillèli seni, triginta ex illis dignos, ut habitaret supra eos Spiritus Sanctus, sicuti supra Mosem præceptorem nostrum, supra quem est pax; triginta vero ex illis dignos, ut stet ipsis Sol, sicuti Josuæ filio Nun; viginti autem intermedios. Maximus ex illis omnibus Jònathan filius Uzielis fuit, & parvus R. Jònathan filius Zaccài.* Cum itaque Hillèlis discipuli singuli præstantissimi fuerint, vides, quanti Jònathan habitus a Judæis fuerit, cum dicatur inter celeberrimos maximus, vulgoque apud eosdem credatur,

do-

doctrinam ſuam a Prophetis Aggæo, Zacharia, & Malachia hauſiſſe. Quod ſi quis mira in Jonathanis gratiam patrata ſcire deſiderat, Talmudis Tractatum בָּבָא בַּחְרָא Cap. 8. & מְגִלָּה Cap. 1. adeat, atque inter cætera leget, muſcam chartæ inſidentem, dum Jònathan Targùm ſcriberet, charta illæſa igne e Cœlo delapſo abſumptam fuiſſe; terram Iſraelis ad multos mille paſſus terræ motu concuſſam, & Angelos ad eum audiendum in terras deſcendiſſe. At quis ſanæ mentis tantas Judæorum inſanias non derideat?

Quid vero ais de Targùm Hieroſolymitano?

℟. Targùm Hieroſolymitani ita dicti vel ab urbe, ex qua prodiit, vel a dialecto, qua exaratum, incertus omnino, ac plane ignotus Auctor Judæis ipſis exiſtit. Nonnulli exiſtimant, ab uno Auctore tantum fuiſſe compoſitum; SchiKardus vero ab uno collectore ex pluribus Auctoribus conſarcinatum ſentit. Incertum pariter eſt, quo tempore compoſitum fuerit. Certe ex ejus ſtylo impuro conjicitur, aliquot ſaltem ſæculis poſt OnKeloſum, & Jonathanem ſcriptum fuiſſe. Stylus enim Linguæ Hebraicæ, & Chaldaicæ ſimul commixtæ quo impurior, eo recentior. Etenim Lingua Chaldaica, quæ erat in uſu Judæis ſtatim poſt captivitatem Babylonicam, ea purior erat, quam adhibuerunt Judæi inter Romanos, alioſque populos degentes, cum multæ voces barbaræ iis propriæ ob quotidianam familiaritatem uſurpatæ cum Lingua Chaldaica immixtæ fuerint. Hinc Elias in Præfatione *Methurghamàn* inquit. *Ingens eſt differentia inter Targùm Hieroſolymitanum, & Babylonicum. Illud enim abundat pluribus vocibus Babylonicis, Græcis, Romanis, atque Perſicis.* Interruptum, & mutilum opus eſt, cum identidem multos Hebraicos verſus ſine translatione omittat, aliquando diutius, quam par eſt, in explicandis aliis verſetur.

Targùm, ſeu Paraphraſis in Hagiographa qualis eſt?

℟. Targùm in Hagiographa a multis R. Joſe, ſeu Joſepho, quem tradunt Talmudiſtæ cæcum, ſeu verius luſcum fuiſſe, attributa, cum multis vocibus Græcis, Latinis, Syriacis ſcateat, impuriſſima eſt. Ex quo fit, ut iſtarum Linguarum auxilio deſtituti ad illius perfectam intelligentiam nullo modo poſſint pervenire. Hanc Paraphraſim jure Commentarium potius appellare potes, præcipue in Cantico Canticorum, Ruth, Threnis, Eccleſiaſte, & Eſthera, cum in ea verbum verbo non reddatur, ſed ſæpe ſingulæ voces multis ſententiis, aliquando periodis integris explicentur. Præterea in ea abſona, & ab Hiſtoriæ veritate abhorrentia non ſemel inveniuntur. Extat in Eſtheram altera Paraphraſis & ipſa Commentarii nomine donanda. Utraque in ſermonem Latinum translata edita eſt Londini 1665.

Qua pollent auctoritate Targumìn, sive Paraphrases Chaldaicæ?

℟. Si Judæos audimus, Targumìn præsertim OnKelosi, & Jonathanis divinam auctoritatem tribuunt, cum a Moyse, & Prophetis originem eas trahere contendant; sed hoc falsum est, cum humano studio, & industria confectæ sint. Nolim autem quemquam existimare, nos, cum dicimus, Targumìn, seu Paraphrases Chaldaicas statim a captivitate in usu esse cæpisse, de iis Paraphrasibus loqui, quæ hodie in Polyglottis inveniuntur. Eas enim admodum recentiores esse constanter defendimus. Cæterum liberaliter concedendum est, reliquis omnibus Polyglottis Anglicana Biblia longe antecellere, lausque maxima jure merito iis tribuenda, qui operam suam in iisdem edendis insumpserunt, cum multa menda, quæ in aliis Paraphrasium Chaldaicarum editionibus passim occurrunt, omnino sustulerint, easque pristinæ suæ integritati, & decori restituerint.

Quodnam emolumentum, quosque fructus afferunt Targumìn?

℟. Maximus ex Targumìn usu fructus percipitur. Vaticinia enim Prophetarum de Christo fideliter in iis explanantur; Fides nostra stabilitur; integritas Textus Hebraici confirmatur; loci obscuri, & difficiles enodantur; germana vocabulorum significatio aperitur; denique antiqui ritus, cæremoniæ, & historiæ ex majorum traditione acceptæ a Paraphrastis ob oculos ponuntur. Publicam autem Paraphrasium Chaldaicarum una cum Textu Biblico lectionem in Synagogis singulis Sabbathis incæpisse eo tempore Simeon de Muis cum aliis censet, quo post captivitatem Babylonicam Textus Hebræi lectionem lingua vernacula Chaldaica Rabbini explicare cæperunt.

Cur Textus Hebraicus purus, & integer semper mansit, Paraphrases vero Chaldaicæ corruptionem multis in locis passæ sunt?

℟. Summo Dei beneficio, & Masòræ adjumento, quæ ab Hebræis סיג לתורה *sepes Legis* appellatur, Biblia Hebraica ad hanc usque diem incorrupta, & integra permanserunt; in Chaldaicas autem Paraphrases maculæ, & errores irrepserunt ex frequentibus Judæorum e patria expulsionibus, scribarum descriptionibus, bibliothecarum combustionibus, & Imperiorum ruinis. Hæc vero Paraphrasium corruptio infertur ex multis lectionum varietatibus inter varias editiones intercedentibus, & ex variis locis ex Paraphrasibus citatis, quæ in iis modo non extant.

Cum

Cum dixeris per Masòram integrum ſemper conſervatum fuiſſe Textum Hebraicum, cedo, quid eſt Masòra?

℟. Masòra juxta Hebræorum definitionem eſt critica ſacra, qua ſcriptionis, & lectionis varietas per totam Scripturam traditur, quoties, quo loco, & qua forma unaquæque dictio, verſus, & littera invenitur, a Maſorethis Academiæ Tiberienſis Doctoribus excogitata, ut per eam Sacrarum Litterarum lectio ab omni macula, corruptione, & mutatione immunis ſervaretur. Verſatur autem Masòra circa verſus, circa litteras, & circa vocales, & accentus.

Quibus auxiliis inſtructus Lector debet accedere ad Paraphraſes Chaldaicas?

℟. Linguæ Hebraicæ cognitione imbutus ad Linguam Chaldaicam, Paraphraſeſque Chaldaicas accedat, cum nemo ad perfectam Linguæ Chaldaicæ intelligentiam poſſit pervenire, qui ſaltem mediocriter Linguam Hebræam non calleat, propterea quod Lingua Hebræa aliarum Linguarum Orientalium mater eſt, & arctiſſimo vinculo cum Chaldaica conjuncta. Cum autem a facilioribus in re qualibet initium ducendum ſit, Textum Chaldaicum Danielis, & Eſdræ Lingua Chaldaica puriſſima conſcriptum primum aggrediatur, poſtea ad ipſas Paraphraſes tranſitum faciat, & OnKeloſi Paraphraſim in Pentateuchum utpote cæteris faciliorem perlegat, illi deinde adjiciat Paraphraſim Jonathanis in Prophetas, denique ad cæteras quaſlibet progrediatur. Cognitioni autem acquirendæ Chaldaicarum Paraphraſium, & aliorum Rabbinicorum librorum maxime accommodatum erit Lexicon hoc meum ad publicum commodum publici juris factum. Cæterum ad Paraphraſes præcipue Hagiographorum intelligendas requiritur etiam Lingua Græca, & Latina, cum in iis verba ex illis Linguis petita licet corrupta ſubinde legentibus occurrant.

Doce quibuſnam in libris typis mandatis Paraphraſes Chaldaicæ inveniantur.

℟. In Bibliis Buxtorphii in folio editis ſemper e regione Textum Hebraicum ſequitur Paraphraſis Chaldaica, Pentateucho excepto, cujus Paraphraſis Hieroſolymitana ad calcem Bibliorum rejecta eſt poſt libros Chronicorum. In Complutenſi, ſive Ximeniana Bibliorum editione reperitur ſolummodo Pentateuchus Paraphraſi Chaldaica inſtructus. Omnibus vero Paraphraſibus ornata ſunt Biblia ſacra Hannoviæ, Londini, Amſtelodami, Antuerpiæ, & Pariſiis edita. Habemus etiam Paraphraſim Chaldaicam in librum primum Chronicorum anno 1680. impreſſam, & in alterum anno 1683. utramque Auguſtæ Vindeliciorum apud Theoph. Goebelium, aliaſque alibi.

Adde aliquid de Lingua Chaldaica, ac primo unde nomen nacta sit?

℟. Ita appellata fuit Lingua Chaldaica a Cheſed filio Nachor fratris Abraham, a quo dicti fuere כַּשְׂדִּים *Chaſdìm*, hoc eſt, *Chaldæi*, quibus hæc lingua vernacula. Hujus nominis origo probatur etiam D. Hieronymo in Traditionibus in Geneſim. *Cheſed quartus eſt a Noe, a quo Chaſdìm, hoc, eſt, Chaldæi poſtea vocati ſunt.* Pro varietate autem regionum, & locorum, in quibus floruit, diverſis appellata eſt nominibus. Sic dicta eſt a Babylonia Babylonica, Syriaca a regione Syriæ, Aramæa ab Aram, & ab Aſſyria Aſſyriaca. Vocatur etiam aliquando Hebræa, in Novo videlicet Teſtamento, quia poſt captivitatem Hebræi illa familiariter uſi ſunt.

Da antiquitatem, & dignitatem Linguæ Chaldaicæ.

℟. Ea eſt Linguæ Chaldaicæ antiquitas, ut cum ipſa Hebræa de principatu contendat, aſſeratque Erpenius, adhuc ſub judice litem eſſe. Dignitas vero, & ejus amplitudo potiſſimum commendatur ex eo, quod ea multa Spiritus Sancti eloquia conſcripta fuerint, & Babyloniis, atque Aſſyriis vernacula fuerit, quorum imperium vaſtiſſimum, & poſt diluvium primum, ac florentiſſimum.

Utilis ne eſt Lingua Chaldaica?

℟. Utilitas, & emolumentum Linguæ Chaldaicæ ex eo colligitur, quod omnis aliarum nationum ſapientia a Chaldæis originem traxit, omneſque ſcientiæ ab Oriente in reliquas terrarum partes ſunt propagatæ. Cur autem hodie arctis admodum, & anguſtis finibus hæc Lingua circumſcribatur, illud in cauſſa eſt, quia maxima ex parte ejus monumenta miſere perierunt. Verumtamen multa adhuc extant verba Chaldaica in Job, Proverbiis, Jeremia, & alibi præter nonnullas Sacræ Scripturæ partes. Voces etiam Linguæ Hebrææ obſcuræ, & locutiones peculiares per Chaldaicam Linguam clare explanantur. His adde Sacrarum Litterarum Paraphraſes hac Lingua, licet corrupta, conſcriptas, ſexcentos Rabbinorum, & aliorum Judæorum libros, quorum intelligentiam nemo hujus Linguæ ignarus umquam aſſequi poterit.

Lingua Chaldaica eſt ne Linguæ Hebraicæ dialectus, an vero Lingua ab illa omnino diverſa?

℟. Si proprie, & ſtricte loquamur, Linguæ variæ, ac diverſæ ſunt, non dialecti. Si enim Hebraicam calleas, Chaldaicam non intelliges. Quare D. Hieronymus Hebraicæ Linguæ omnium ſuffragio peritiſſimus judicatus in Præfatione in Danielem fatetur, ſe multa tædia paſſum, ut Chaldaicam Linguam

guam addiſceret. Varias etiam eſſe Linguas neceſſe eſt, cum varia ſit Nominum, ac Verborum flexio, varia etiam conſtructio, diverſæ dictiones, & vocabula utrique Linguæ propria, & peculiaria. Præterea id colligitur ex Jeremia cap. 5. v. 15. & aliis Scripturæ Sacræ locis, ubi Deus minitatur, ſe adducturum gentem, ſcilicet Chaldæos, ſive Aſſyrios contra Hebræos, cujus Linguam non intelligent. Tandem cum Babyloniæ Rex præceperit, ut ex Judæis pueri quidam decori forma, & omni ſapientia præſtantes eligerentur, ut Linguæ Chaldææ darent operam, profecto liquet, Linguam Chaldæam ab Hebræa ſeparatam eſſe, atque ſejunctam. Neque ullum negotium faceſſit Philo aſſerens, a Septuaginta Interpretibus Sacras Litteras ex Chaldaico ſermone in Græcum verſas, cum Bellarminus lib. 2. de Verbo Dei cap. 6. id aſſeruiſſe eo conſilio Philonem ſentiat, *eo quod Linguæ ſint affines, & notior tunc eſſet Chaldæa propter imperium Aſſyriorum, quam Hebræa*. Itaque ex hactenus dictis quilibet facile intelligit quantæ utilitati Chriſtiano orbi Lingua Chaldaica eſſe poſſit, quantoque adjumento iis præſertim, qui eloquia divina aliis exponere, & explicare tenentur.

Quæ hactenus docuiſti, utpote ſcitu maxime digna, memoriæ mandare enixe conabor, iiſque, cum res, & neceſſitas poſtulabit, me uſurum ſancte profiteor; ſed, ut tibi, quod ſentio, libere fatear, mihi ab Heterodoxis, & ejuſdem furfuris hominibus valde timeo, qui omnes artes, & technas adhibent, omnes dolos nectunt, ut nos Chriſti fideles decipiant, & circumveniant, Romanamque Eccleſiam, quam ſentiunt ſe labefactare non poſſe, ſaltem commoveant.

℟. Res iſthæc, & cogitatio nullum tibi timorem faciat; nulla cura, nulla ſollicitudine propterea angaris; tibi, amicis, patriæ, Religioni, ſi occaſio feret, illuſtre erit cum Heterodoxis contendere, & digladiari; glorioſa, & magnifica tua poſtea de iiſdem victoria ſine ullo dubio prædicabitur. Rerum enim magnarum, & illuſtrium illud ſemper fatum fuit, ut multos, magnoſque adverſarios haberent, a quibus tamen tantum abeſt, ut ullum umquam detrimentum, vel periculum paſſæ ſint, ut etiam inde magis magiſque earum magnitudo creverit, & gloria. Ut de cæteris taceam, Eccleſiæ naſcentis incunabula pauliſper animadverte; immenſum opus infirmiſſimis, ut videbatur, innixum fundamentis conſidera; ab exiguis profectam initiis paulatim adoleſcentem, paulatim coaleſcentem animo ſequere; robuſtam jam, confirmatam, & omnino ſtabilitam perpende; unde tam admirabiles progreſſus, & incrementa, niſi ex infenſiſſimis ipſius adverſariis, & hoſtibus nata cognoſces? Ipſi nimirum, (quis crederet, niſi tam manifeſte pateret?) ipſi in cauſſa fuerunt, ut ad tantam magnitudinem eveheretur; ipſi effecerunt, ut deſidentes identidem mores, labenſque ſubinde diſciplina excitaretur; ipſi quodammodo coegerunt, ut ingruentibus vitiis ſtatim opportuna, ac præſentiſſima remedia adhiberentur. Deo enim ita volente, novis ſuccreſcentibus adverſariis nova, & firmiſſima propugnacula ſunt oppoſita, Viri videlicet omnibus ſubſidiis, & adjumentis inſtructi, quorum pietate, in-

genio, induſtria reluctantium vis adeo contuſa, pervicacium temeritas adeo repreſſa eſt, ut, quod in cæteris rebus plerumque verum eſſe ſolet, in Eccleſia falſiſſimum prorſus ſemper fuerit, in pejus omnia ruere, *& retro ſublapſa referri*. Quod ſi ulla in re profligatorum, & nequam hominum furor, & dementia debacchari auſa eſt, certe ad depravandas, & corrumpendas Sacras Litteras potiſſimum Religionis, & pietatis fundamentum omnis lapis ab iis motus, omnes conatus, & vires adhibitæ. Licet enim quæ in iis traduntur, ita plerumque aperta ſint, & manifeſta, ut ex ſe pateant; vel ſi quædam ſunt ſubobſcura, & imbecillo nonnullorum captui parum accommodata, ita a Sanctis Patribus illuſtrentur, ut de iis nullus omnino dubitandi locus relinquatur; ſemper tamen extitere qui vel ipſius veritatis odio, vel perverſa quadam rebus omnibus adverſandi libidine nodum, ut ajunt, in ſcirpo quærere, & iis temere obluctari auſi ſunt, quæ Sole ipſo clariora ſunt, & illuſtriora. Sed quorſum eorum conatus evaſerit, & quomodo cum Phrygibus ſero ſapere coacti fuerint, ii plane intelligunt, quibus cum iis congredi datum eſt, eorumque inanes, futiles, ridiculas rationes, ineptas Sacrarum Litterarum interpretationes, ſeu potius detorſiones perpendere, quibus ſuam inſcitiam, temeritatem, & impudentiam aperte prodentes, ſe omnibus impune deridendos, cachinniſque excipiendos cæco quodam impetu acti præbent, & offerunt.

AN-

ANTONII ZANOLINI

LEXICON CHALDAICUM

Voces omnes complectens, quæ in Targumìn, ſive Paraphraſibus Chaldaicis continentur, videlicet Onkeloſi in Pentateuchum Moſis, Jonathanis in Prophetas, & aliorum Auctorum in Hagiographa, Targùm Hieroſolymitani, Jonathanis alterius in Legem, & Targùm alterius in librum Eſther.

Paſſim autem varia vocabula, & eruditiones Rabbinicæ ei inſertæ ſunt Philohebræis maxime inſervientes.

CALCI SINGULARUM LITTERARUM ADJECTUM EST

BREVE LEXICON RABBINO-PHILOSOPHICUM.

INCIPIENTIA

Ab א

Littera conſonans tum apud Chaldæos, tum Hebræos, tum Syros, tum Arabes, tum Samaritanos eſt indicium Arithmeticum unitatis.

אָב Abh. *Nomen eſt menſis* Julio *reſpondentis, qui eſt quintus in anno, ſi initium ducatur a Martio, qui primus menſis anni ſacri a Deo* Exod. 12. *eſt inſtitutus. In Targùm ſecundo* Eſth. 3. 7. *Apud Talmudicos* אָב *eſt genus ornamenti muliebris variegati, diverſorumque colorum.*

אבא, אֲבָה Velle, acquieſcere, deſiderare.

לָא אֲבָא Nolle.

אַבָּא, אַבָּא Pater: avus, proavus. Exod. 2. 18. *Cum aff.* אֲבוּךְ Pater tuus. Dan. 5. 11. *Plur.* אַבָּהָא, אֲבָהָן Patres, majo-

res.

res. *Cum affixo* אֲבָהָתָנָא Patres nostri אֲבָהָתָךְ Patres tui.

אבב *Pahel* אַבֵּב Fructus producere.

אִבְּבָא, אִבָּא, אִנְבָּא. Fructus, germen, fructus recens. *Plur.* אִבְּבַיָּא Fructus novi. 1. Reg. 6. 38. Κατ' ἐξοχὴν *per hanc vocem* אִבָּא *opus quodlibet eximium etiam designatur.*

אֲבִיבָא, אֲבִיב Arista, spica. *Item nomen mensis* Martio *respondentis.*

אַבּוּבָא Organum, fistula, tibia, *instrumentum quodlibet in Ecclesiis præcipue usitatum.*

אֲבַד Perire. *Pahel* אַבֵּד Perdere, dissipare. *Aphel* אוֹבֵד idem. *Infin.* לְהוֹבָדָה ad perdendum *& in* א Esth. 3. 13. תְּהוֹבֵד perdes. Dan. 4. 24. *Hophal* אוּבַד Perditum est. Dan. 7. 11.

אֲבֵדָא, אֲבֶדְתָּא Perditio, res amissa.

אַבְדָנָא, אָבְדָנָא, אוּבְדָנָא, יוּבְדָנָא Idem.

אֲבִידוֹי *Vox peregrina in Jonathane* Numer. 34. 6. *Nonnulli existimant legendum esse* אַבְרְזוֹי.

אִבּוּ *Avis immundæ species.* Levit. 11. 19. *In Onkeloso.* Deut. 14. 13. *In Jonathane, & Targum Hierosolymitano. Aliis* milvus, *aliis* pica.

אבט אֲבַטִּיחַיָּא *Vide in* בטח.

אֲבַל Lugere. *Ithpahel* אִתְאַבַּל idem. *Luctus autem apud Hebræos significabatur facie tristi, vestimento lugubri, jejunio, & fletu.*

אֲבֵלָא Lugens. *Plur.* אָבְלִין, אָבְלַיָּא Lugentes.

אֲבַלָא, אֶבְלָא. Luctus. *Hinc abollæ, vestis Tragicæ nomen, nonnulli deductum volunt. Fuit etiam Philosophicæ vestis genus.* Juven. Sat. 3. audi facinus majoris abollæ. *Item vestis Senatoria, & militaris fuit. Plur.* אֶבְלִין.

אוּבְלָא Idem. *In Targum Jonathanis.* Gen. 7. 10.

אֲבֵלוּתָא, אֶבְלוּ Idem.

אֲבוּלָא Porta: murus. *Plur. cum aff.* אֲבוּלֵיכוֹן Portæ vestræ. *In Jonathane* Deut. 28. 52.

אִבּוּל Horreum.

אַבְלִינָא *Lignum spississimum, ac gravissimum cariem non sentiens.*

אַבְלוֹנִית *Nomen loci.*

אבם אֶבְמוּסוֹס *Græce* ἄμυσος. Litteris instructus.

אֶבֶן, אֲבַן, אַבְנָא Lapis. *Hinc* אֲבַן טָבָא Gemma. Exod. 24. 10. *Plur.* אַבְנִין Lapides. *Emph.* אַבְנַיָּא. *In Targum* אֶבֶן שַׁעַיָּא Index horologii.

אַבְנִיתָא Milvus, *avis immunda. In Talmud Hierosolymitano.* Deut. 14. 18.

אַבֵּן *Apud Judæos Hispanos cognomen familiæ insignis, ideo ei inditum, quia omnes ex ea linguæ Arabicæ studuerunt.*

אֲבַסְקְנָטָה *Est nomen proprium viri.*

אבץ, אוּבְצָן, אוּבְצָנָא Labor, defatigatio. *In Jonathane* Num. 12. 2.

Stan-

אֲנָם Triſtem, mæſtum eſſe. Jobi 30. 25. *Apud Rabbinos* abire.

אֲנָם Stagnum. *Plur.* אֲנָמִים Stagna. *Emphat.* אֲנָמַיָּא ſtagna.

אֲנָמוֹן Juncus. Iſa. 58. 5. Reſtis ex juncis confecta: *nonnullis* hamus, uncus.

אגן אַגַּנְתָּא, אַגְנָא, אַגָּן Crater, ſcyphus, phiala. *Plur.* אַגָּנִין Phialæ. *Emphat.* אַגָּנַיָּא Foveæ, lacus. Jud. 4. 11. *Conſtr.* אַגָּנֵי.

אוֹגְנָא Crater: labrum, lacus; *ſcilicet vaſis genus*: orbis. *Hinc* אוֹגְנָא דְּסִיהֲרָא Crater Lunæ, *ſeu* circulus Lunæ. Cant. 7. 3. *Nonnulli exponunt*, ſicut phiala rotunda.

אַגָּן *Vide in* נגן.

אגס אֲגַס Calumniari, rapere.

אֲגָס, & אוֹגָנִיס Pyrum.

אַגוּסְטָא, & אַגוּסְתָּא Auguſta, Imperatrix.

אגף *Vide in* גבף.

אגר Mercede conducere. *Ex Pahel* וְאַגְּרָנִי Et mercede conduxit me. Judic. 18. v. 4. *Hithpah.* אִתְגַּר *vel* אִתְאַגַּר *ex Ithpeh.* mercede conduci: mercedem accipere.

אָגוּר Agur. *Nomen proprium viri.* Prov. 30. 1. *Rabbini ita eum dictum volunt a Verbo* אגר colligere, *quia ſapientiam, & Legem collegerit.*

אַגִּירָא, אָגִיר Mercenarius, mercede conductus. *Item* merces, præmium. Eccleſ. 1. 3.

אַגְרָא, אָגָר Merces, præmium: ſcipio, ba-

אַבְצָא Stannum. Num. 31. 22.

אבק, אַבְקָא Pulvis. Deut. 28. 24. *Apud Talmudicos* אֲבַק רִבִּית Pulvis fœnoris, *eſt uſura ſubtilis, ut vix uſura eſſe cognoſcatur.*

אֲבוּקָה Fax.

אָבָק Ligamen, ligula.

אָבַק Ligavit, colligavit. *Pahel* אַבֵּק idem.

אבר אֵבְרָא, אָבָר Membrum: os, offis. Job 2. 4. ala, penna. *Per ſynecdochen* membrum genitale marium *apud Rabbinos præcipue*. *Plur.* אָבָרִים membra: alæ. *Hinc Verbum*

אִתְאַבַּר Volare. Job 39. 26.

אַבְרָא, אַבְרָא, אַבְרָא, אַבַּר Plumbum.

אַבְרוּמָה Abramis, *Cyprinus lacus.*

אוֹבְרִיזִין Obryzum, aurum optimum.

אַבְרַזְקִין Femoralia. *In Targum Hieroſolymitano.* Exod. 28. 42.

אברסקין, Subligacula, braccæ.

אגב *Vide in* גב. אַגַּבִי juxta me.

אגד אַגְדָּנָא Abſynthium. *In Jonathane.* Deut. 29. 17.

אַגָּה *Vide in* נגה.

אַגַּח *Vide in* נגח.

אַגַּל Inquinare, maculare.

אַגְלָא Agla. *Nomen Dei Cabbaliſticum. Componitur ex primis litteris harum dictionum.* אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי *h. e.* Tu potens es in ſæculum Domine.

אַגְלִינִין, & אגאלינין Angeli.

baculus. 2. Sam. 3. 29. *Plur.* אַגְרַיָּא Præmia. Genes. 49. 1. *in Jonathane*. *Apud Rabbinos* lucrum, *vel rei cujusque eximium*.

אִגַּר, אִגְּרָא Tectum. *Plur.* אִגְּרִין Tecta. *Emphat.* אִגְרַיָּא Tecta.

אִגְּרָא, אִגַּרְתָּא Epistola. *Plur. fœm.* אִגְּרָן, & *masc.* אִגְּרִין Epistolæ.

אִגֶּרֶת בִּקּוֹרֶת *Apud Rabbinos, & Talmudicos vocantur litteræ, quæ publice affiguntur, aut promulgantur de venditione domus, aut agri alicujus per auctionem facienda. Exemplar autem harum litterarum est hujusmodi* שָׂדֶה אוֹ בַיִת פְּלוֹנִי עוֹמֵד לִימָכֵר בְּכָךְ וְכָךְ מָמוֹן וְכָל־מִי שֶׁיִּרְצֶה לְהוֹסִיף יָבוֹא וְיִתֵּן *h. e.* Ager, vel domus hæc venum it, venditioni exponitur pro tali, & tali pecuniæ summa; qui aliquid cupit superaddere, veniat, & det.

אַגְרִיסְטוּס Agrestis, sylvester.

אַגִּירִיסִיוֹן *Nomen cacodæmonis*.

אוֹגַר, אוֹגְרָא. Tumulus, cumulus. *In Bibliis Venetis legitur per* ד.

אַגִּירִיס Agrestis. *Plur.* סוּסְוָן אַגִּרְיָסִין Equi agrestes. Jerem. 5. 8. *In Bibliis Regiis vertitur locus hic*, equi emissarii.

אָדָם Adam, homo. *Primi hominis nomen, quem Deus in Paradiso creavit*. Gen. 1. 27.

אֲדַם, אִדַּם Sanguis.

אַדְמָא, אַדְמְתָא Terra, *proprie rubra*.

אֲדוֹמָה Rubra bilis, cholera.

אֱדוֹמִי Edumæus. *Plur.* אֱדוֹמִיִּים, & אֱדוֹמָאֵי Edumæi. Gen. 36. 9. Ezech. 36. 5.

מַאֲדִים Mars *planeta, præ cæteris rubeus, & juxta Astrologos rubicundos gignens*.

אִידָן Salix, *aut species salicis, cui lanugo adnascitur*.

מוֹאדְנִין Lances. Eccles. 2. 8.

אֲדַרְגָזְרַיָּא Senatores, proceres Regni. Dan. 3. 2.

אדן אוּדֶן, אוּדְנָא, אַדְנָא Auris. *Plur.* אוּדְנִין aures. *Talmudistis* manubrium, ansa.

אֱדַיִן Tunc. *Sæpe ab initio per pleonasmum ei additur* ב, *ut* בֵּאדַיִן tunc. Dan. 2. 12.

אֲדָק Adhærere, cohærere. Thren. 4. 8. *Ithpah.* אִתְאַדַּק Idem. Job 41. 8. 14. & Deut. 28. 60. *In Jonathane*.

אֲדָר, *vel* אָדָר Adar. *Nomen mensis duodecimi respondentis* Februario. *Quarto quolibet anno duplex est. Hinc* וְאָדָר Februarius secundus, *videlicet embolismicus, sive intercalaris. Prior appellatur* Adar primus, *alter* Adar secundus, *sive* posterior.

אִדַּר, אִדְּרָא Area, horreum. *Plur.* אִדְּרִין areæ, horrea. *Emphat.* אִדְּרַיָּא Areæ, horrea.

אַדְרָא *Arboris species. Aliis* ficus, *aliis* salex. *In Targum secundo. Nonnullis* cedrus.

אֲדַרְכֹּן Drachma.

אִדְּרוֹן Cubiculum, conclave: cœnaculum. *Plur.* אִדְּרוֹנִין Cubicula. *Constr.* אִדְּרוֹנֵי Job 9. 9.

Ge-

אֲדַרְדְּקִי Generosulus.

אהל אַהֲלָא Smegma, sapo. Job 9. 30. *Apud Talmudicos reperitur usurpatum cum vocali* Cholem אוֹהֲלָא.

אָהֳלָא Tentorium, tabernaculum. Num. 25. 8. *In Jonathane.*

אוד, אוּדָא Torris, titio. Job 12. 5. *Plur. emphat.* אוּדַיָּא Torres. Isa. 7. 4. *Talmudistis* rutabulum; *lignum, quo ligna in clibano promoventur, & prunæ removentur.*

אַוָּז Anser. *Plur.* אַוָּזִין Anseres. Esth. 3. 8. *in Targum secundo. Apud Rabbinos in plurali habet etiam* אַוָּזוֹת.

אוה אוֹהִין Animalia terribilia, animalia fera. *Nonnullis* dracones. *Aliis* Martes. Isa. 13. 21.

אָוַל אַוְלָא Initium, principium. *Etiam in Lingua Arabica & Persica usitatum est.*

אַוְלַס *Nomen proprium loci.* Numer. 34. 8. *In Targum Hierosolymitano.*

און אַוָּנָא Hospitium, diversorium, mansio, habitatio. *Plur.* אַוָּנִין Hospitia. *Targum* אַבְנִין Isa. 10. 32. *Proprie hospitium nocturnum, h. e.* מָלוֹן לַיְלָה, *in quod divertitur, itinere diei confecto.*

אוֹנִיתָא Emptio, contractus emptionis, *seu* venditionis. Genes. 49. 21. *In Jonathane, & Targum Hierosolymitano.*

אור אוֹרָא, אוֹרְתָא Lux, lumen. Job 24. 4. *Hinc Verbaliter* נְאוֹרָן Lucidi sint, *vel* fiant. Prov. 4. 25. *Apud Rabbinos* לִכְאוֹרָה quasi ad lucem, *h. e.* palam, clarissime. *Apud Talmudicos* אוֹרְתָא lumen *usurpatur pro splendore Stellarum, sive Stellis, h. e.* vespera.

אֲוֵיר, אַוֵּיר Aer, æther. *Emphat.* אֲוֵירָא. *Hinc* אֲוֵירִי aereus, aere plenus, *ut lignum, quod ideo in aquæ superficie natat.*

אַוֵּירָא Spatium, vacuum.

אוּרַיָּא Urim. *De Urim, & Tummim vide, si placet, Quæstionem 17. ex meis Quæstionibus e Sacra Scriptura ex Linguarum Orientalium interpretatione ortis editis Patavii typis Seminarii 1725.*

אוֹרַיְתָא *Vide in* ירה.

אוּרִיאֵל Uriel. *Angeli nomen. Est unus ex quatuor Angelis, qui perpetuo solium Majestatis divinæ circumstant, ut ejus ministeria, & jussa prompti exequantur. De his quatuor Angelis hæc habentur in* Bemidbàr Rabbà sect. 2. מִיכָאֵל גַּבְרִיאֵל אוּרִיאֵל רְפָאֵל *Michael stat ad dexteram ejus ad vexillum Tribus Ruben, versus Meridiem. Quare vocatur nomen ejus* מִיכָאֵל Michael? *Quando transivit populus mare rubrum, Moses aperuit os suum, & dixit:* מִי כָּמוֹכָה בָּאֵלִים יְיָ Quis sicut tu in fortibus Domine? Exod. 15. 11. *Et alibi.* אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן Non est sicut Deus Jeschurùn. Deut. 33. 26. (*Ecce dicitur* מִי, *& dicitur* כָּאֵל, *unde* מִיכָאֵל). Uriel *stat ad sinistram ejus, ad vexillum Tribus Dan, versus Septemtrionem. Quare vocatur nomen ejus* אוּרִיאֵל Uriel? *Propter Legem, Prophetas, & Hagiographa. Unde contigit Israelitis, ut ad eos dictum sit* קוּמִי אוֹרִי כִּי בָא אוֹרֵךְ Surge, illuminare, quia venit lux tua. Isa. 60. 1. *Et David dixit:* אֵל יְיָ וַיָּאֶר לָנוּ Benedi-

ſtus ſit Deus Dominus, qui lucem præbuit nobis. Pſal. 118. 27. *Ecce hinc eſt nomen* אוּרִיאֵל Uriel. *Ulterius Scriptura dicit:* כִּי אֵשֵׁב בַּחֹשֶׁךְ יְיָ אוֹר לִי Quando ſedeo in tenebris, Dominus lumen mihi eſt. Mich. 6. 7. (*Teſtimonium ex Lege omiſſum eſt*). Gabriel *ſtat ante conſpectum ejus ad vexillum Tribus Jehudæ juxta Moſem, & Aharonem verſus Orientem. Quare dictum eſt nomen ejus* גַּבְרִיאֵל Gabriel? *De Jehudà ſcriptum eſt.* Nam Jehudà גָּבַר prævaluit fratribus ſuis. 1. Paral. 5. 2. *Et de Moſe ſcriptum eſt:* וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה Et vocavit ad Moſen. Levit. 1. 1. *Ulterius ſcriptum eſt.* Et vocavit nomen ejus פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר Admirabilis, Conſiliarius, Deus fortis. Iſa. 9. 6. *Ecce hinc eſt nomen* גַּבְרִיאֵל Gabriel. Raphael (*ſtat a tergo ejus*) *pro vexillo Ephraim. Quare vocatur nomen ejus* רְפָאֵל Raphael? כִּדֵי לְרַפּאוֹת Ad ſanandum *fracturas Jeroboam, qui ortus fuit ex Tribu Ephraim, quæ habitavit verſus Occidentem. Dictum etiam eſt,* רְפָא נָא לָהּ אֵל נָא O Deus, ſana quæſo eam. Numer. 12. 13. *Hinc eſt nomen* רְפָאֵל Raphael. *De his quatuor Angelis alia adjiciunt Liber Zohar, & R. Bechài in ſect. Bemidbàr, quæ Linguæ Hebraicæ, Chaldaicæ, & Rabbinicæ periti legere apud eos poſſunt, ſuoque deſiderio, & cupiditati ſatisfacere.*

אוֹרְקְסִין *Idem ac* אַבְרְסְקִין Femoralia, braccæ. Exod. 22. 42. Levit. 6. 3.

אוש אוּשָׁא, אוּשָׁא Fundamentum, pavimentum, ſtratum, ſolum: paries. Cant. 8. 9. *Plur.* אֲשִׁיָּא & אוּשַׁיָּא, אוּשִׁין Fundamenta, parietes. Eſdræ 4. 12. 1. Reg. 6. 16. *Fœm.* אֲשִׁיתָא, אֲשִׁין. Pſal. 11. 3. *Conſtr.* אַשְׁוֹת & אֲשׁוֹת. Pſal. 18. 8. Iſa. 25. 11.

אוֹשַׁר *Idem ac* אֶפְשַׁר Poſſibile eſt. *In Targum Jonathanis.*

אות אוּתְיָא Monedula: veſpertilio. Levit. 11. 18. *in Jonathane. Quidam volunt derivari a Græco* ὠτὸς.

אוֹת Signum: littera, *quia eſt ſignum, & character vocis legendæ. Plur.* אוֹתִיּוֹת Litteræ. *Apud Phyſicos* Meteoron. *Chaldæi mutant Cholem in Kametz, ut* אָת littera. *Plur.* אָתִין litteræ, *& cum Vau* אָתְוָן.

אוא Accendere, incendere, ſuccendere. Dan. 3. 22. & 19. *Inf.* לְמֵיוָא accendere, *pro* לְמֵאוָא, *vel* לְמֵיוֵא.

אוב אוּבָא Hyſſopus. Pſal. 51. 9. *Herba, ex qua Sacerdotes faſciculum conficiebant, quo in aſperſionibus ſacris utebantur.*

אוג אוּגְדָא, אוּגַד Legatus, nuncius. *Plur.* אוּגְדִין Legati, nuncii. *Reſpondet Hebraico* מַלְאָךְ.

אוד Abire, egredi, exire, recedere. *Idem ac* אזל Dan. 2. 5. 8. דִּי אוּדָא מִנִּי Quod egreſſum eſt a me.

אזל Ire, abire, ambulare, digredi, proficiſci. *Talmudiſtæ in Imperativo frequenter dicunt* זִיל abi.

אַזְלֵיָא Fluenta. Exod. 15. 8. *Aliis* אַזְלָיָא fluentes.

אזם אִזְמֵל Novacula, culter, ſcalprum, dolabra. Pſal. 52. 4. *Plur.* אִזְמְלָן cultri. Joſ. 5. 2. & אִזְמְלַיָּא Iſa. 44. 13.

אִזְמַרְגְּדָא, & אִזְמוֹרָד, אִזְמַרְגַּד Smaragdus, *lapis pretioſus*. Prov. 22. 12. *Plur.* אִזְמַרְגְּדִין Smaragdi. Exod. 28. 18. In Job 1. 15. & 6. 19. *Eſt etiam nomen regionis Hebraice dictæ* שְׁבָא Sabæa.

אזן, אֲזַן Arma: ſagitta. *Plur.* אֲזֵנִין Arma. *Hinc* בֵּית אֲזֵנִין Pharetra. Jerem. 5. 7. *Verbaliter* וַאֲזַן Et armatus eſt. Iſa. 33. 4.

מֹאזְנָן Statera, bilances. Levit. 19. 36. *in OnKeloſo. Sed in Targum Hieroſolymitano ſcribitur* מֹזְנַיָּא.

מוֹזַנְיָא, מוֹזְנָן, מָזְנָן, מוֹזַנְיָן Statera, bilances. Lev. 19. 36. Jer. 32. 10.

אזת אִזְתַּרוֹי Greſſus ejus: anguli ejus. *Littera* ז *poſita* eſt *pro* ס Exod. 25. 12. *In Jonathane. Reſpondet Hebraico* פַּעֲמוֹתָיו.

אח Euge. Iſa. 44. 16. וַאֲמַר אָח שַׁחְנֵית Dicitque euge, concalui. *Hebraice* הֶאָח.

אחא אָח, אֲחָא Frater. *Plur.* אַחִין Fratres. *Fœm.* אַחְתָא, אַחְוָא Soror. *Plur.* אַחְוָן Sorores. *Emphat.* אַחְוָתָא. *Apud Rabbinos* אֵין לוֹ אָח בַּמִּקְרָא hæc vox non habet fratrem in Scriptura, *h. e. non amplius reperitur*.

אַחְוָא Fraternitas. *Conſtr.* אַחְוָיַת Job 17. 5.

אַחְוָא Pratum. *Item* ulva, herba paluſtris, carectum. *Hebraicæ* אָחוּ Gen. 41. 2.

אחב Patruus. *Contractum eſt ex* אָח frater, & אָב pater. *Tantummodo adhibetur cum Pronominibus affixis: ut* אַחֲבִי patruus meus. Jer. 32. 8. אַחֲבוּךְ patruus tuus. Jerem. 32. 7. אַחֲבוּהִי patruus ejus. Levit. 10. 4.

אחד Apprehendere, capere, tenere, retinere, conjungere, componere, compingere, claudere, concludere. *Ex Aphel Præter.* אוֹחַדְתָּא apprehendiſti. Pſal. 73. 23. *Ithpah.* אִתְאָחַד claudi, concludi, prehendi, comprehendi, deprehendi. *Sine* א *reperitur* אִתְּחַד Thren. 4. 20.

אֲחִידָא, אֲחוּדָא, & אֲחוּדָה Prehenſio, detentio, retentio, poſſeſſio, occupatio. *Ita ponitur pro Hebræo* אֲחֻזָּה, *quando conjunctum eſt cum* נַחֲלָה. Num. 27. 7. Ezech. 46. 6.

אַחֲדָא Clauſura, occluſio. Prov. 30. 16.

אוֹחַדְתָּא Decipula, laqueus.

אחם אַחְמַר *Nomen proprium lapidis pretioſi. Nonnullis* Sardius. Cant. 5. 14. *Aliis* Rubinus. *Rabbini ajunt, in eo Rubenis nomen inſcriptum fuiſſe.*

אַחְמְתָא Area, ſcrinium. Eſr. 6. 2. *Plur.* אַחְמִיתִין Scrinia. Eſth. 1. 4. *Proprie inſerviebant recondendis ſcriptis, & actis Regum, ac Principum.*

אחר Cunctari, morari, remorari, tardare, differre. Iſa. 5. 11. *Aphel* אוֹחַר morari, differre. אֱלֹהַי אַל תּוֹחַר Deus mi, ne differas. Pſal. 40. 18.

אָחוֹר, אָחוֹרִי Poſt, poſterius, poſtremum, poſterior pars, tergum. Gen. 49. 17. לַאֲחוֹרָא retrorſum. מֵאֲחוֹרֵי retro.

אַחַרְנָא, אָחָרָן, אוֹחָרָן & *per aphæreſin* חוֹרָנָא *ex dialecto Hieroſolymitana*. Alius. *Plur.* חוֹרָנִין & אָחֳרָנִין Alii. *Fœmin.* אָחֳרִתָא & אוֹחָרָנְתָא, אָחֳרָנְתָא & Alia. Ruth. 2. 8. & אוֹחֳרָנִיתָא cap. 4. 6. *Plur.* אוֹחָרָנִין Aliæ.

מְאוּחָר Poſtpoſitum. *Ejus oppoſitum* מוּקְדָם præmiſſum. *Illud Græci dicunt* ὕστερον, *hoc* πρότερον.

אֲחוֹרֵי Contra, e contrario. Gen. 26. 21.

אוֹחֲרֵי Contra. Jerem. 22. 26.

אַחֲרָאִין Oppignerationes, *quæ pro cautione, & ſecuritate futuri commodi, ſolutionis, aut damni duri ſolent. Dictionis hujus uſus frequens, & ſolemnis eſt apud Hebræos in Inſtrumentis dotalibus. Sponſus enim cum ſponſæ dotem tutam, & ſecuram vult reddere, eamque intactam ſe conſervaturum promittit, hæc Inſtrumento dotis inſeri mandat.* נִכְסִין דְּאִית לְהוֹן אַחֲרָיוּת וְדְלֵית לְהוֹן אַחֲרָיוּת כּוּלְהוֹן יְהוֹן אַחֲרָאִין וְעַרְבָאִין לְכִתּוּבְתָא דָּא *h. e.* Facultates, quarum eſt oppigneratio, & quarum non eſt oppigneratio, omnes iſtæ erunt oppignerationes, & fidejuſſiones pro dote, vel ſcripto inſtrumentali hoc.

אַחֲרָיוּת Obligatio, cautio de futuro damno. *Sic R. Elias exponit, & interpretatur.* Ut quando venditor cavet, ne emptor propter rem emptam damnum aliquod in poſterum ſentiat. Sic in aliis contractibus. Rambàm (*ita appellatur R. Moſcè filius Majemonidis; per abbreviaturam autem plerumque in libris Rabbinorum* רמב"ם) ſcribit, eſſe idem, ac חֲזָרָה *reditum*, jus redeundi ad pignus, illud apprehendendi, & occupandi. Sic in bonis immobilibus ſemper eſt אַחֲרָיוּת *reditus, & apprehenſio.* Manent enim ſemper oppignerata priori creditori, qui ſemper habet חֲזָרָה וְהַפְסָנָה reditum ad illa, & jus occupationis, & apprehenſionis. *Hactenus Elias. Porro facultates, ad quas datur reditus, ſunt vel* מְקַרְקְעֵי קַרְקָעוּת *vel* fundi, & bona immobilia. *His enim creditor, & venditor inniti poſſunt, cum ſint pignus immobile, quod loco non movetur, licet aliis vendatur. Prior enim ad illud pignus redit, & occupat, vel diſtrahit, donec ſit ipſi ſatisfactum. Facultates autem, ad quas non eſt reditus, ſunt* מִטַּלְטְלִים bona mobilia, *quæ ab uno in alium transferuntur, ac propterea in his firma, ſtabilis, & certa cautio,* & אַחֲרָיוּת obligatio *eſſe non poteſt. Si aliquid amplius ſcire cupis hac de re, adi Tractatum Talmudicum* קִדּוּשִׁין Kidduſcìn *inſcriptum cap.* 1. *in* מִשְׁנָה Miſnà, *& ea, quæ inibi Rambàm commentatur. Non ignoro,* Aruch *dictionem* אַחֲרָיוּת *exponere per* נִכְסֵי קַרְקַע bona fundi, *h. e.* immobilia; *at ſcias velim, ideo ab eo vocem illam ita explicari, non quod proprie hujuſmodi ſignificatio illi ſubſit, ſed quod* אַחֲרָיוּת reditus *jus tantummodo locum habeat in bonis immobilibus.*

Quo-

Quoniam autem de Rambàm *injecta eſt mentio, non erit ab re nonnulla de eo adjicere, cum ſæpe Auctores tum Chriſtiani, tum Hebræi ejus auctoritate in rebus multis utantur. Itaque ſi ortum ejus conſideres, patria Cordubenſis fuit. Vocatur autem* Moſes Ægyptius, *quia in Ægypto educatus & inſtitutus fuit. Varia ab eo litteris commendata ſunt, quorum alia ajunt Hebræi periiſſe, alia ad nos perveniſſe. Quidquid de hoc ſit; Commentaria* in מִשְׁנִיּוֹת Miſnajòth, *ſive Textum Talmudicum anno ætatis vigeſimo tertio cæpit conſcribere, & anno trigeſimo ad umbilicum perduxit. Anno quadrageſimo extremam manum impoſuit libro ex quatuor voluminibus conſtanti* יָד חֲזָקָה & מִשְׁנֵה תּוֹרָה *Hebraice inſcripto. Hic liber in quatuordecim libros diviſus eſt, eſtque epitome quædam totius operis Talmudici compto, eleganti, & facili Linguæ Hebraicæ ſtylo conſcripta. Extat in hunc librum duplex Commentarius, alter dictus* כֶּסֶף מִשְׁנֶה Kèſeph Miſnè, *alter vocatus* מַגִּיד מִשְׁנֶה Magghìd Miſnè. *Hunc librum commentatus eſt etiam R. Levi Ben Chavìſ. R. autem Abraham filius Davidis ei animadverſiones adjecit. Editus eſt Venetiis anno* שלה 334. *Chriſti* 1574. *in folio. Deinde librum* מְצוֹת Præceptorum *compoſuit. Anno vero ætatis quinquageſimo exaravit librum Lingua Arabica, qui inſcribitur* מוֹרֶה נְבוּכִים Morè Nevuchìm, *a R. Samuele Aben Tibbon in Linguam Hebræam translatum, & a R. Schem tof, & Ephodæo commentario illuſtratum. Tantam ſibi laudem, & gloriam laboribus, & doctrina ſibi comparavit, ut de eo vulgo dicatur* A מִמֹּשֶׁה עַד מֹשֶׁה לֹא הָיָה כְּמֹשֶׁה Moſe (*propheta*) uſque ad Moſem (*Ægyptium*) non fuit ſicut iſte Moſes. *Vixit annos ſeptuaginta, & circa annum Chriſti* 1200. *floruit, ſepulchroque conditus in terra Iſraelis fuit.*

אַחֲרִית, אַחֲרִיתָא Poſteritas, extremitas, finis. *Adverbialiter* tandem, denique, poſtremo. *Item* ultimum, poſtremum. Dan. 8. 28. *In Targum ut plurimum pro eo adhibetur* סוֹף.

אַחֲרִיוָתָא Idem. Deut. 32. 18. 29. *In Targum Hieroſolymitano. Item apud Rabbinos* cautio de futuro damno.

אֵיחוֹר Tardatio, cunctatio, mora. Pſal. 89. 52.

אחש אֲחַשְׁדַּרְפְּנִים *vel Emphatice* אֲחַשְׁדַּרְפַּנַיָּא Satrapæ. Dan. 3. 2. Eſth. 9. 3. *Cenſetur vocabulum ex lingua Perſica deſumptum.*

אֲחַשְׁתְּרָנִים Curſores regii: veredarii. Eſth. 8. 10. *Aliis* cameli veloces; *aliis* muli.

אטד אַטָּדָא, אֲטָדָא Spina aculeata, tribulus, rhamnus, cynosbaton, ſentis. *Plur.* אֲטָדִין tribuli, ſentes. Gen. 3. 18.

אטל *Pabel*, lapidare. *In Targum Jonathanis. Reſpondet Hebraico* סָקַל. Exod. 8. 22. Deut. 22. 21.

אִיטַלְיָא Italia. Gen. 10. 16. *In Targum Hieroſolymitano. In Aruch dicitur*

quæ

והיא רומי quæ est Roma.

איטַלְקִי Italicus. *Talmud Kiddus initio.*

אטם אֵיטִימוֹס, אֵיטִימוֹסָא Promptus, dispositus, paratus: futurus, futurum. Lev. 18. 53. *in Jonathane. Plur.* אֵיטִימוֹסִין prompti: futuri. *A Græco* ἕτοιμος. Gen. 24. 22.

אטן אַטוּן, & אֵטוּן *Emph.* אֲטוּנָא Funis. Jos. 2. 15. *Plur.* אֲטוּנִין, אֵיטוּנִין Funes. Esth. 1. 6. *Emphat.* אֲטוּנַיָּא. Jerem. 38. 6. *Cum aff.* אֲטוּנוֹהִי funes ejus. Isa. 33. 20.

אֲטַע Funis. *Plur. cum aff.* אַטְעוֹי Funes ejus. Numer. 3. 26. *In Jonathane.*

אטר אִטְרוֹן Satrapa, præfectus. Isa. 9. 14. & 19. 15. *Idem ac* טוּרַן, טִירוֹן *præposita littera* א. *Nonnullis* tyrannus.

אִטְרוֹג, אֶטְרוֹגָא Malus citrea. Cant. 2. 3. *Reperitur etiam scriptum* אִתְרוֹג *cum* ת, & אֶתְרוֹגָא.

אֵי Ubi? *Sæpe cum Pronominibus, & aliis particulis conjunctum invenies.* אֵידֵין ubinam? quisnam? quodnam? 1. Sam. 9. 18. אֵי מִדֵּין unde? undenam? אֵי מִנָּן undenam? אֵימָתַי, אֵימָת quando, ecquando? עַד אֵימָת quousque? אֵי דִלְמָא An forte? אֵי אֵלוּ Quænam istæ?

אִי Non. *Per apocopen pro* אֵין. אִי נָקִי Non innocens, noxius. אִי כָבוֹד Inglorius. 1. Sam. 4. 21.

אֵיד, אֵידָא Festum, dies festus. Esth. 1. 3. *in utroque Targum. Ab Hebræis per contemptum ita vocantur Christianorum festa.*

איה אִיהוּ Ipse. *Compositum est ex* אִי, & הוּ. *Fœmin.* אִיהִי Ipsa. Thren. 1. 4. & אִיהָא Ruth 1. 16.

אֵיךְ Quomodo, sicut, quemadmodum: juxta, secundum. דְּאֵיךְ דַּמֵּא Sicut cogitat. Prov. 23. 7. *In Targum sæpius reperitur* הֵיךְ *per* ה.

אֵיכָא Ubi? ubinam? *Item* אִכָּא & אִיכָא est, sunt. *Componitur ex* אִית est, & כָּא hic.

אֵיכְדֵין Ubi? ubinam? quomodo? Esth. 8. 6.

אַיָּל, אַיְלָא, אַיָּלָא Cervus. Deut. 14. 5. *Plur.* אַיָּלִין Cervi. 1. Reg. 4. 23. *Fœm.* אַיַּלְתָּא Cerva. Prov. 5. 19. *Plur. emphat.* אַיָּלְתָא Cervæ. Job 39. 4. Psal. 18. 34.

אים אֵימָא, אֵימְתָא Terror, horror. Gen. 15. 12. *Cum aff.* אֵימְתִי Terror meus. Job 33. 2.

אֵימְתָן Terribilis, horribilis, formidabilis. Isa. 28. 16. *Plur.* אֵימְתָנִין Terribiles. Hab. 1. 7. *Fœm.* אֶמְתָנִי Terrifica. Dan. 7. 7. *per apocopen, pro* אֵימְתָנִית & *Sægol est loco Tzere.*

אֵימָתַי, אֵמָתַי Ecquando? Job 7. 4. עַד אֵימָתִי Usquequo? Psal. 80. 5. *Per apocopen* אֵימָת Quando?

אִיָּר Aprilis. Esth. 3. 7. *In Targum secundo. Is fuit mensis secundus ab egressu Israelitarum ex Ægypto.*

אית Est, sunt. *Cum* י *in fine* אִיתַי. *Cum aff.* אִיתוֹהִי Est ille. לָאִית

Non

Non est, *contractum ex* לָא, & אִית. Prov. 25. 14.

אִכָּא Est, sunt. *Idem ac* אִית Prov. 19. 7. *Componitur ex* אית est, & כא hic. Hinc לִיכָּא non est, non sunt.

אכב אַכָּבָא Gallus gallinaceus. Prov. 30. 30. *Aliis* equus generosus. *R. Levi vult esse canem venaticum tenerorum lumborum.*

אכו אַכְוָרְנְקִי. *Vide in* כְּוַרְנַק *Munsterus contendit esse numeri singularis, sed longe fallitur.*

אֲכַל Edere, comedere, devorare, consumere: clamare, vociferari: divulgare, promulgare, proferre in publicum, proclamare: tonare, personare, rugire. *Cum juxta hanc significationem usurpatur, sæpe habet a fine* י, *ut* אַכְלֵי. *Ut plurimum cum nomine* קַרְצָא *conjungitur, tuncque significat* calumniari, accusare, criminari, obtrectare, deferre. *Ithpeh.* אִתְאֲכַל Edere, comedere, manducare: edi, comedi: absumi, consumi. *Apud Rabbinos* אִתְאַכֵּל concoqui, *de cibis*. *Aphel* אוֹכֵל Comedendum dare, cibum præbere, pascere, depascere. *Apud Rabbinos* אֲכַל *interdum significat* frui. *In Talmude Hierosolymitano aliquando pro* אֲכַל *reperitur* כַּל.

אֲכִילְתָּא Cibus, esca, commeatus, dapes. 1. Reg. 19. 8.

אוּכְלָא Idem. *Item* fimus, stercus, excrementum. Lev. 8. 17.

מֵיכַל, מֵיכְלָא, מֵכַלְתָּא. Cibus, esca, dapes. Gen. 6. 21.

מֵיכְלוּתָא Idem. Prov. 31. 14.

אַכְלָיוּתָא, אַכְלָיוּת Clamor, rugitus, vociferatio.

אוּכְלוֹסָא, אוּכְלוֹס. Populus, cœtus, turba, turma, exercitus, congregatio. *Plur.* אוּכְלוֹסִין Populi, turbæ. *A Græco* ὄχλος. Psal. 45. 6.

אֲכַם Nigrum, atrum esse, obscurum esse: nigredinem a Sole, *vel* ab igne contrahere.

אֲכַם, אַכְמָא Niger, ater, obscurus, pullatus. *Fœmin.* אַכְמְתָא Nigra. Levit. 11. 19. *In Jonathane.*

אוּכָם, אוּכְמָא Idem. Esth. 1. 9. *in Targum secundo*. *Plur.* אוּכְמִין Nigri. Zach. 6. 2. *Fœm.* אוּכַמְתָּא Nigra. Deut. 14. 13. & אֻכְמְתָא Levit. 11. 19. *in Jonathane.*

אוּכְמְתָא Nigredo, obscuritas. Thren. 4. 8. lanugo, *in paludibus, aut aquis corruptis nascens.*

אוּכְמוּת Idem. Eccles. 11. 10.

אכס אַכְסַדְרָא Prætorium, atrium, porticus, *locus, ubi allocuturi Reges, vel Principes expectant.*

אַכְסָן Hospes, viator, peregrinus. *Plur.* אַכְסָנִין, אַכְסָנַיָּא Hospites, peregrini, viatores. Job 31. 32. Psal. 146. 8.

אכר, אִכָּרָא Agricola. Amos 5. 16. *Plur.* אִכָּרִין agricolæ. Jer. 31. 24. *Emphat.* אִכָּרַיָּא Agricolæ. 1. Sam. 8. 12. *Apud Talmudicos ex plurali fœminino* אִיכַּרְיָתָא.

Deus.

אֵל Deus. *Est etiam Pronomen numeri pluralis per apocopen pro* אֵלִּין Illi. *In Targum raro reperitur*. Cum aff. אֵלַי Deus meus. Pſal. 22. 2.

אֲלָא, אֲלָה Plangere, lamentari, ejulare. Joel. 1. 8. *Pahel* אֱלֵי Idem. *Infin.* לְאַלָּאָה Ad lamentandum. Jud. 11. 40. *Alii exponunt*, ad contabulandum.

אֲלָא, אֲלָיָא, אֲלִיָא Lamentatio, querela, luctus, ejulatio, lamentum, planctus. Jer. 9. 10. Ezech. 19. 14.

אֲלִיוָתָא Idem. Job 3. 8. *Legitur etiam* אֲלִיוָתָא.

אַלְיָתָא Lamentatrices. Jerem. 9. 17.

אַלָּא Funda. Cant. 8. 5. אַלָּה Frumentum, fruges in horreum collectæ.

אַלְיָתָא Cauda. Exod. 29. 22. Levit. 7. 3.

אֶלָּא, אֶלָּא Verum, ſed: niſi, ſi non. *Videtur deductum ex* Græco ἀλλά.

אַלְתָּא Quercus. Joſ. 24. 26.

אִלְיוֹן, אַלְיוֹן Pollex, *tam manus, quam pedis*. Exod. 29. 20.

אוּלְבָּנִין אֶלֶב Libanus mons, *de quo D. Hieronymus in Zachariam hæc habet*. Nihil Libano in terra promiſſionis excelſius eſt, nec nemoroſius, atque condenſius. *Addit in Oſee etiam cap.* 14. *Ejus arbores*, quantum in auras conſurgunt vertice, tantum radices in ima demergere, ut nulla tempeſtate quatiantur, ſed ſtabili mole conſiſtant.

אֶלְגַּבִּישׁ אֶלֶג Grando immanis. Ezech. 13. 11. *Nonnulli putant eſſe dictionem compoſitam* ex אֵל *potens*, & גַּבִּישׁ lapis pretioſus.

אֱלָנְוָהָא *Vox eſt peregrina, & corrupta*. Num. 34. 6. *in Targum Jonathanis ſignificat* interiora.

אֱלָהָא, אֱלָה Deus. Dan. 2. 28. *Plur.* אֱלָהַיָּא, אֱלָהִין Dii. Dan. 2. 47. *A Rabbinis ficta Numina dicuntur* אֱלוֹהוֹת.

Superſtitione ducti pro אֱלָה *Judæi etiam ſolent ſcribere* אֱלָקָא *ea mente, & cogitatione, ut, ſi libro, in quo Dei nomen per* אֱלָה *exaratum eſt, forte profanum, & indignum aliquid accidat, in nominis Divini contumeliam, & injuriam non redundet. Hinc Jonathan* קֳדָם אֱלָקָא עִלָּאָה Coram Deo excelſo. Gen. 14. 19. *In Targum crebro retinetur nomen* אֱלֹהִים, *vel pro eo adhibetur* יְהוָה, *ut in toto Capite primo Geneſeos clare apparet. Rabbini autem pro Hebræo* אֱלֹהִים *ſolent uſurpare* אֱלָקִים, *vel* אֱלוֹדִים *Huic corruptioni ſæpe apud eoſdem ſubjectum legitur nomen Dei Tetragrammaton* יְהוָה, & אֶהְיֶה, *in quibus pro* ה *reperitur* ך. *R. Salomon ad verba illa Geneſeos* 4. 26. אָז הוּחַל לִקְרֹא בְּשֵׁם יְהוָה Tunc cœptum eſt invocari nomen Domini. Cœptum eſt, *id eſt, inceperunt vocare nomina hominum, & nomina Idolorum nomine Dei benedicti,* לַעֲשְׁתָּן עֵ֫וּ וּלְקָרְיָתָן אֱלוֹהוּת, ut facerent ex illis Idola, & vocarent ea Deos. *Per abbreviaturam* עֵ֫ו *ſignificatur* עֲבוֹדָה זָרָה *h. e.* cultus alienus, ſive extraneus, *ſcilicet* Ididolatria. *Hoc nomi-*

mine עֲבוֹדָה זָרָה *appellatur etiam Tractatus Talmudicus. Synonyma autem sunt* עֲבוֹדָה זָרָה & עֲבוֹדַת אֱלִילִים.

אֱלָהוּתָא Deitas, divinitas, divina majestas.

אֱלָהֵן Sed, nisi, præter, præterquam. *Cum* דְּ *sequente*, eo quod, quandoquidem, quia, nisi ut, nisi quia, propterea: אַף אֱלָהֵן quanto magis: quanto minus, *juxta sensum*.

אֲלוּ En, ecce. וַאֲלוּ צְלֵם חַד Et ecce imago quædam. Dan. 2. 31. *Aliquando dicitur* אֲרוּ *litteris* ל, & ר *inter se commutatis*.

אִלּוּ Si, siquidem: utinam כְּאִלּוּ ac si, quasi, perinde ac si. *Pro eo in Talmud Hierosolymitano usurpatur* כִּילוּ.

אִלּוּלֵי Si, nisi. *Adjectam sæpe fini habet particulam* פוֹן, *ut* אִלּוּלֵיפוֹן, & *sine* י, אִלּוּלָפוֹן.

אַלְוַי. *Vide in* לְוַי *vel* לְוַאי.

אֲלוּאִין, אֲלוּאֲוָן Aloe. Psal. 45. 9. Cant. 4. 14. *In Venetis Bibliis reperitur* אַלוּאוֹן.

אִלֵּךְ Illi, isti. Dan. 3. 12. 23. 27. *Pronomen numeri pluralis idem ac* אֵלֶּה & אִלֵּין.

אֵילָךְ Ultra, ulterius. Esth. 2. 14. אֵילָךְ וְאֵילָךְ hinc inde: huc illuc. מֵאֵילָךְ abhinc, deinceps.

אֲלַל Explorare, scrutari. *Pahel* אַלֵּל Idem. Jos. 2. 1. *Particip.* וּשְׁלַחוּ מְאַלְּלִין Et miserunt exploratores. Jud. 1. 23. *Infin.* לְאַלָּלָא Ad explorandum. Num. 13. 7.

אַלִּילִין Exploratores. Gen. 42. 9.

אֱלִיל Idolum, res inanis, vanitas. Job 13. 4. אֱלִילִית Idolum fœmina, Diva.

אֱלוּל Elul, *nomen mensis respondentis* Augusto. *Nonnulli hunc mensem ita dictum arbitrantur, quia in eo, demessa jam segete, nihil in agris relinqueretur*.

אֲלַם Robustum, fortem esse. Deut. 31. 7. *Ithpahel* אִתְאַלֵּם Idem. Psal. 90. 10. *Item* obmutescere. Psal. 39. 3. 10. Eccles. 12. 7. *Pahel Partic.* מְאַלְּמָא roborans. Ruth. 1. 18.

אַלִּים Fortis, robustus. Job 9. 4. *Plur.* אַלִּימִין fortes, robusti. Deut. 20. 1.

אַלִּימוּת, אַלִּימוּתָא Fortitudo. Job 30. 21.

אִלְמָא Mutus. Exod. 4. 11.

אִלְמָנָא Idem. Psal. 38. 14.

אֲלֻמָּא Manipulus. *Plur.* אֲלוּמַיָּא Manipuli, fasciculi segetis. Ruth 2. 15. *Rabbini adhibent* אַלֻּמִּים, & אַלֻּמּוֹת.

אוּלָם, אוּלָמָא, אוּלַמָּא Porticus, vestibulum. 1. Reg. 7. 19. *Plur.* אוּלָמֵי vestibula. Ezech. 41. 15.

אַלְמוּגִין Ligna thyina, cedrina, *vel* corallium. 1. Reg. 10. 11. *A nonnullis inter cedrorum genera arbor hæc recensetur*.

אִלְמָלֵי, אִלְמָלֵא Si, nisi, si non. Psal. 106. 23.

אִלֵּן, אִלֵּין, הָאִלֵּין Illi, illæ, illa: isti, istæ, ista. Gen. 2. 4. *In dialecto Hierosolymitana* הָמִלֵּין Quænam sunt illa?

אִילָן, אִילָנָא Arbor. Gen. 1. 11. *Plur*

אִילָנִין Arbores. *Emphat.* אִילָנֵיָא. Jud. 9. 8. *A Rabbinis autem decem* סְפִירוֹת numerationes *appellantur* אִילַן דַּקַבָּלָה arbor Cabbalæ, *seu* Cabbalistica, *quia illas ad imaginem arboris solent disponere, ut ex iis inter se ita dispositis, maxima, quæ inter eas intercedit, conjunctio, & affinitas facilius cognoscatur. Vide Disputationem præmissam huic Lexico.*

אלף Discere: assuescere. Ezech. 19. 3. *Part. pass.* אָלִיף edoctus, assuetus. *Pahel* אַלֵּף & אַלֵּיף Docere. *Ithpah.* אִתְאַלַּף Doceri, *ut* קוּשְׁטָא אִתְאַלַּפוּן Veritatem docebuntur. Isa. 26. 9.

מַלֵּיף, & מַלֵּף Docens, doctor, *quasi* מְאַלֵּף. Deut. 4. 1. *Plur.* מַלְּפִין Doctores. Jer. 6. 17. *Item passive* מַלָּף Assuetus. Jer. 31. 18. *Plur.* מַלְּפִין Assueti. Jerem. 13. 23.

אוּלְפָנָא, אוּלְפָן Doctrina, institutio, instructio. Isa. 28. 26. *Apud Rabbinos* בַּר אוּלְפָן Juris peritus, Doctor juris divini, *qui etiam ab iisdem solet appellari* בֶּן הֲלָכוֹת, *vel* בַּעַל הֲלָכוֹת Jurium peritus. *Hinc dicitur* בֵּית אוּלְפָנָא Domus doctrinæ, *hoc est*, Schola, Gymnasium.

אֶלֶף, אַלְפָא, אַלְפָּא Mille. Dan. 1. *Plur.* אַלְפִין millia. Num. 35. 5. *Constr.* אַלְפֵי. Deut. 5. 10. *Emphat.* אַלְפַיָּא. Mich. 5. 2.

אֶלְפָּא Navis, navigium. Gen. 1. 3. *Plur.* אֶלְפִין Navigia. *Emphat.* אֶלְפַיָּא. Psal. 104. 26.

אַלְפָא בֵיתָא, אֶלֶף בֵּית Alphabetum. *Hinc* אַלְפָּא Primum, primarium, *sicuti Alpha est prima Alphabeti littera. Præterea* אַלְפָּא בֵיתָא *significat apud Masorethas in Masora Psalmum* 119. *qui vocatur* אַלְפָּא בֵיתָא רַבְּתָא Alphabetum magnum, *quia secundum ordinem litterarum Alphabeti conscriptus est.*

אלק אֱלָקָא Deus, & אֱלָקִים *pro* אֱלָהָא. Ezræ 4. 24. & אֱלָהִים. Dan. 2. 7.

אַלְקַפְתָּא Secundus a Rege, prorex: vicarius, *pro Hebræo* מִשְׁנֶה. Gen. 41. 44. *in Targum Jonathanis. Legitur etiam* אַלְקַפְטָא.

אלש אָלוּשׁ *Nomen proprium loci*, Num. 16. 26. *in Jonathane. Fortasse hinc nomen impositum deserto cuidam* מִדְבַּר אָלוּשׁ, *de quo mentio in Bereschìt rabbà sect.* 48.

אם, אִמָּא Mater: bivium: Metropolis. Gen. 3. 20. 2. Sam. 20. 19. *Plur. ex forma masculina* וְאִמְּהָן & matres ipsorum. Thren. 4. 3.

אמה אַמְהָא, אַמְתָא, אַמְהָה Ancilla. *Forma* absoluta raro reperitur. *Plur.* אַמְהָתָא, אַמְהָן Ancillæ. Gen. 12. 16. 2. Sam. 6. 22. *Constr.* אַמְהַת. 2. Sam. 6. 20.

אמט אֲמָטְתָא Caligo, obscuritas, tenebræ densæ, & maximæ; & אֲמָיטְתָא *cum Jod*. Joel 2. 2. Psal. 97. 2. *In Bibliis autem Venetis male legitur* גמיטתא *sine littera Aleph.*

אמל אִמְלִין Chlamydes, togæ. Ezech. 27. 24. *R. David ait, se non inveniisse fratrem, seu socium hujus vocis.*

Ma-

אמם אֵם, אִמָּא Mater: bivium: metropolis. *Apud Rabbinos etiam* matrix. *Plur.* אִמָּהָן *Emphat.* אִמַּהְתָּה Matres. *Legitur* Cant. 8. 5. אִמָּן *fortaſſe pro* אִמָּא. *A Grammaticis* אִמּוֹת הַקְּרִיאָה matres Lectionis *dicuntur tres litteræ* אוי, *quia vicem vocalium gerunt in iis libris, qui ſunt ſine vocalibus.*

אַמַּאי Cur, quare? Eſth. 2. 7. *Sic* אַמָּא quare? cur? quamobrem?

אַמָּה, אַמְּתָא Cubitus, menſura cubitalis. Ezech. 40. 5. *Plur.* אַמִּין, אַמַּיָּא Cubiti. Ezech. 43. 13. *Apud Rabbinos* אַמַּת הַבִּנְיָן cubitus ædificii, *h. e.* virga menſoria, decempeda. *Tres cubiti fuerunt in Sanctuario, primus tres palmos continebat, alter ſex, tertius decem. Secundus cubitus dicebatur etiam* בִּנּוֹנִי medius.

אָמָּא, אוּמָּא, אוֹם Natio, gens, populus. Dan. 3. 28. *Plur.* אוּמִּין, אוּמַּיָּא Populi. Dan. 3. 4. Gen. 25. 3. *Conſtr.* אוּמֵי nationes. Num. 25. 15.

אָמֵן Amen, verum, firmum, ratum eſto. Num. 5. 22. *Dictio hæc* Amen *vulgo nota eſt, neque ſolum Hebræis, Chaldæis, Syris, ſed omnibus fere terrarum nationibus uſitata, modica tantummodo juxta Linguarum proprietatem commutatione facta. Tamquam ſubſtantivum in Textu Biblico Hebraico bis invenitur, & per eam tunc ſignificatur* Veritas, Fides: יִתְבָּרַךְ בֵּאלֹהֵי אָמֵן Benedicat ſibi per Deum veritatis, vel fidei; יִשָּׁבַע בֵּאלֹהֵי אָמֵן Juret in Deo, *vel* per Deum veritatis. Iſa. 65. 16. *h. e.* בֵּאלֹהֵי אֱמֶת Per Deum veritatis, *videlicet verum, qui vere, & fideliter promiſſiones ſuas ſervat. Hinc fit, ut ſit etiam vox aſſentiendi, & confirmandi id, quod dictum eſt, ſive bonum, ſive malum ſit. Hoc colligitur ex multis Sacræ Scripturæ locis. Ita Num. 5. 22. mulier ob adulterium ſuſpecta ad Sacerdotem adducta, poſtquam ſuper eam maledictionem protulerat, quæ inibi habetur, maledictionem confirmabat per repetitam dictionem* אָמֵן אָמֵן, Amen Amen; *quaſi diceret, quidquid contra me dictum eſt, fiat, ratum eſto, ſi noxia ſum. Ita omnibus maledictionibus a Levitis pronuntiandis Deut. 27. tenebatur populus reſpondere* אָמֵן Amen. *Ita Nehemiæ 8. 7. Eccleſia Eſdræ benedicenti reſpondebat* אָמֵן Amen. *Hæc conſuetudo reſpondendi* Amen *Sacerdoti maledicenti, vel benedicenti videtur viguiſſe etiam primis Eccleſiæ temporibus, ut colligitur ex* 1. ad Corinth. 14. 16. Ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, *h. e.* Cæterum ſi benedixeris ſpiritu, qui ſupplet locum idiotæ, quomodo dicet Amen ſuper tuam benedictionem? *In Talmude Hieroſolymitano multa leguntur in Tractatu* תַּעֲנִית Taanìt cap. 2. *ad vocem* Amen *pertinentia, quo curioſos Lectores mittendos cenſeo. Item multa Hebræi de neceſſitate, & virtute reſponſionis* Amen *ſcripta reliquerunt in JalKùt ad Pſal.* 31. 24. *in Medràſch Tillìm, in libro Muſàr cap.* 4. *Triplex preterea* Amen *fuiſſe tradunt Talmudiſtæ; aliud* Amen acceleratum, *aliud* Amen amputatum, *aliud* Amen pupillare, *ſive* Orbum *in Tractatu* בְּרָכוֹת Beracòth. Amen acceleratum *dicebatur, quod feſtinanter proferebatur, quaſi cum* א *breviſſimo, & accentu in ultima, ut* אָמֵן; *vel quod ante abſolutum ſermonem reſpondebatur.* Amen amputatum *vocabatur, quod pronuntiabatur ultima littera* ן Nun *quaſi eliſa, & abſciſſa, veluti ſi diceretur* Ame. Pupillare Amen *appellabatur, quod cavebat præcedenti benedictione, veluti patre, quando nimirum quis* Amen *reſpondebat inconſulto, nulla prævia Sacerdotis benedictione, vel precibus. Pœnam etiam Hebræi deſignant his modis* Amen *reſpondentibus. Ajunt itaque loco citato. Quicumque reſpondet* Amen pupillare, ejus liberi erunt pupilli: Acceleratum, acceleraburtur, vel celeriter tranſibunt dies ejus: qui vero diu moratur in pronuntiatione Amen, dies ejus, & anni ejus prorogabuntur. *Ut autem opportune populus* Amen *reſponderet in Templis majoribus, ut Hieroſolymis, & Alexandriæ, ubi difficulter a*

populo Sacerdos audiri poterat, Ecclesiæ minister huic muneri addictus signum linteo albo agitato dabat. Statim vero populus Amen *respondere tenebatur, ne in superstitionis notam incurreret.*

הֵימָנוּ, הֵימָנוּת, הֵימָנוּתָא Fides, veritas.

מְהֵימְנָא, מְהֵימָן Fidelis, fidus, verax. *Plur.* מְהֵימְנִין Fideles. *Fœm.* מְהֵימַנְתָּא Fidelis, fida. *Plur.* מְהֵימְנִין Fideles.

אוּמָן, אוּמָנָא Artifex, opifex, *ita dictus, quod in sua arte debet esse fidus. Plur.* אוּמָנִין, אוּמָנַיָּא Artifices. Hos. 13. 2. 2. Reg. 24. 14. *Fœm.* אוּמַנְוָן. Exod. 35. 33. *in Jonathane.*

אוּמָנוּתָא Ars, artificium, opificium. Exod. 31. 5.

אוּמָנָא Latus, angulus. Levit. 19. 9. & 23. 22. *in Jonathane.*

אוּמָנִיס, אוּמָנוֹס *Nomen montis.* Numer. 34. 8. *in Jonathane, in quo mortuus est Aaron.* Deut. 32. 50. *in Jonathane.*

אמף אַמְפּוּרִין Mercatores, negotiatores. Gen. 25. 3. *in Jonathane.*

אמר Dicere, loqui. *Ithpehal* אִתְאֲמַר dici. *Dicitur etiam* אִתְמַר Job 34. 31. *Ithpah.* אִתְאַמַּר Idem. עַל כֵּן יִתְאַמַּר Idcirco dicitur, *vel* dicetur. Genes. 10. 9.

מֵימַר, מֵאמַר, מֵימְרָא Verbum, sermo, oratio, dictum, edictum. Psal. 18. 27. Esr. 6. 9. *Cum aff.* מֵימְרִי sermo meus. Job 33. 3.

מַאֲמָר, מַאֲמָרָא Idem. Prov. 16. 24. *Plur.* מַאֲמָרִים apophthegmata.

אֲמוֹרָאָה Doctor.

אִמַּר, אִמְּרָא Ovis, agnus, pecus. Gen. 30. 32. *Plur.* אִמְּרִין agni. Exod. 29. 38. *Emphat.* אִמְּרַיָּא. Lev. 1. 10. *Fœmin. sing.* אִמַּרְתָּא agna, agnicula. Lev. 5. 6.

אִמְרָא Ora, fimbria, fascia. Psal. 133. 2. *Munstero* pharetra.

אִמַּרְכַּל, אִמַּרְכְּלָא Dux, princeps, præfectus, præpositus. Isa. 22. 23. *Plur.* אִמַּרְכְּלִין. *Emphat.* אִמַּרְכְּלַיָּא Duces, principes. *In Targum Jonathanis plerumque legitur* אִמַּרְכּוֹל, *& in Plurali* אִמַּרְכּוֹלִין.

אן Ubi? ubinam? *Adhibetur etiam sine interrogatione.* 1. Sam. 26. 16. לְאָן Quo, quonam, quorsum? ad quem locum? עַד אָן quousque? מִנָּן unde? *Dicitur etiam* מִנָּאן, *&* מִנַּיִן. *Apud Talmudicos* מִנָּאלָן unde nobis *sc. constat? pro* מִן אָן לָן, *respondetque Hebraicæ phrasi* מֵאַיִן לָנוּ.

אִן, אִין Si. *In continuata sententia repetitum valet* sive. *Interrogative* num, numquid?

אֲנָא, אֲנָה Ego. *Plur.* אֲנַחְנָא, אֲנָן, *& ablato* א, נַחְנָא. Nos. *Apud Rabbinos est etiam* אָנוּ, *& apud Talmudicos* אֲנָן. *In lingua Hierosolymitana* א *ab initio sæpe tollitur, ut* וָנָא *pro* וַאֲנָא & ego. *Plur.* נָן *pro* אֲנָן, דָּנָן *pro* דַּאֲנָן.

אִנָּא, אִינָא Ille, ipse: is. *Plur.* אִנּוּן, אִנּוּן Illi, ipsi. *Fœm.* אִנֵּין, הִנֵּין Illæ, ipsæ. *In Talmude Hierosolymitano* א, *accedentibus servilibus, sæpe eliditur.*

אנב אִנְבָּא. *Vide supra in* אבב, *ubi etiam* אִבָּא fructus, proventus.

אנג אַנְגְּלָא Angelus. *Plur.* אַנְגְּלִין *Emph.* אַנְגְּלַיָּא. *Constr.* אַנְגְּלֵי Angeli. Psal. 50. 5.

אנד אַנְדְּרָטָא Effigies, imago, figura, persona, statua. Esth. 3. 2. *Plur. emph.* אַנְדְּרָטַיָּא Statuæ. Esth. 3. 5.

Su-

אָנַח Suſpirare, gemere, ingemiſcere. *Ithpehal* אִתְאַנַח Idem. *Ithpahel* אִתְאַנַח Idem. Iſa. 24. 7. *& contracte* וְאִתְנַחוּ Et ingemuerunt. Exod. 3. 23. *in Jonathane.*

אֲנָחָה, אֲנָחָא Gemitus, ſuſpirium. *Plur.* אֲנָחָן Suſpiria. *Cum aff.* אֲנָחָתִי Suſpiria mea. Thren. 1. 12.

תִּינְחָה, תִּינְחָתָא Idem.

אוֹנְכָא, אֹנֶךְ Onyx, *lapis pretioſus.* *Plur.* אוֹנָכִין Onyches. Numer. 33. 8. *in Jonathane. In Ghemarà ſcribitur* אינך, *& a R. Salomone explicatur* carbunculus.

אָנַן Plangere, lugere, mæſtum eſſe. Eccleſ. 7. 4. *Solet proprie uſurpari de luctu interno, quemadmodum* אָבַל *de luctu externo.*

אֲנִינוּת אֲנִינוּתָא Querela, lamentum, luctus, mæſtitia, dolor. Thren. 2. 5.

אֲנָנָקִי Neceſſitas, neceſſarium: afflictio, calamitas: anguſtia, oppreſſio. Gen. 22. 14. *in Targum Hieroſolymitano. Pro eo ſæpe reperitur adhibitum* אֲנִיקִי, *ut* Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo.*

אָנַס Cogere, urgere: impellere, vim inferre: diripere: depopulari, premere, opprimere. *Inf.* לְמֵינַס ad cogendum. Iſa. 29. 20. *Apud Rabbinos conjunctum cum* נַעֲרָה puella, *vel* בְּתוּלָה virgo, *ſignificat* violare, vi pudicitiam eripere, vi comprimere. *Ithpehal* אִתְאֲנַס idem. *Aphel Futur.* לָא תוֹנִיסוּן Non opprimatis. Jerem. 7. 6. *Hebraice* לֹא תַעֲשְׁקוּ.

אוֹנְסָא, אוֹנְסָא, אוֹנֶס Vis, violentia, rapina, direptio, oppreſſio, neceſſitas, coactio, oppreſſio. Amos 2. 8. Iſa. 59. 4. בְּאוֹנֶס Coacte. *Plur.* אוֹנְסִין Oppreſſiones. Iſa. 5. 11. & אוֹנְסִין. Iſa. 33. 15.

אֲנִיסָא Idem. Eccleſ. 7. 8. Cant. 6. 5.

אֲנִיסוּת Idem. Eccleſ. 5. 7. Cant. 6. 5.

מִינַס Idem. Iſa. 10. 1. רְשִׁמִין דְּמִינַס Signaturæ violentiæ, *vel* injuriæ.

אוֹנוֹס, אוֹנֵס, אָנוֹס, אָנֵס Violentus: prædo, raptor: tyrannus: dominus, dominator. Exod. 2. 16. *in Jonathane. Plur.* אָנוֹסַיָּא, אָנוֹסִין domini: tyranni.

אַנְף אַפָּא & אַף, אַנְפָּא Facies, vultus, naſus. *In Jonathane.* Num. 15. 38. ora, fimbria. *Plur.* אַנְפִּין, אַנְפֵּי, & אַפִּין, אַפֵּי Facies, ſuperficies. *Hinc* עַל אַפֵּי In ſuperficie, ſuper. מֵאַפֵּי A facie, ante.

אַנְפְּלִין Penetralia, conclavia, tabernacula. Cant. 4. 12. *Videtur deduci ex Græcis vocibus* ἀνὰ, & πυλὼν atrium.

אָנַץ Incitare, ſtimulare. Eccl. 12. 12. *Inf.* לְאַנָּצָא ad ſtimulandum.

אָנַק Gemere, ingemiſcere, ſuſpirare. *Verbum proprium ſauciorum animam efflantium. Ithpeh.* אִתְנַק & *Ithpah.* אִתְאַנַּק idem.

אֲנָקְתָא Gemitus, ſuſpirium. Pſal. 79. 11.

אֲנִיקוּתָא Idem. Pſal. 102. 21.

אֲנִיקָא, אֲנִיקִי, אֲנִיק Gemitus, anxietas, calamitas, afflictio, anguſtia. Pſal. 107. 39.

אִינָקָא *Nomen avis juxta quoſdam, quæ vocem naturalem edidit coram Rege Salomone.* Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Plur.* אֲנָקִין, *vel* אֲנָקִין.

אוּנְקְלָא Uncus, hamus. Job 40. 21. *Plur.* אוּנְקְלִין unci. Eſth. 1. 6. & אַנְקְלִין Exod. 26. 36. *in Targum Hieroſolymitano.*

אֱנָשׁ, אֱנָשָׁא Homo, mortalis: quiſque: aliquis. 2. Sam. 2. 3.

Dan.

Dan. 2. 10. *Per aphæresin* נָשׁ, & נַשׁ, & נָשָׁא, *sicque conjungitur cum* בַּר, ut בַּר־נָשׁ, בַּר־נָשָׁא filius hominis, *h. e.* homo. *In Targum Jonathanis, & Hierosolymitano* Prov. & Job. *Geminatum* אֱנָשׁ אֱנָשׁ *significat* quisque, unusquisque, quilibet. *Si ei præponas* לָא, *ut* לָא אֱנָשׁ nemo, nullus. *Plur.* אֱנָשִׁין homines: quidam. *Distributive*, quidam, aliqui. *Constr.* אֱנָשֵׁי. *Talmudice, & Hierosolymitane* אִינְשֵׁי.

אַנְתְּ, *vel* אַתְּ Tu. *Plur.* אַנְתּוּן, אַתּוּן Vos. *Fœm.* אַתֵּן, אַנְתֵּין Vos. *Reperitur etiam* אַתֵּין *cum* י.

אִתָּא, & אִנְתּוּ, אִנְתְּתָא, אִנְתָּא, אִתְּתָא, אִתּוּ Uxor, fœmina, mulier.

אֲסָא Sanare, curare, mederi. *Pahel* אַסִּי idem. 2. Reg. 2. 21. *Ithpahel* אִתְאַסִּי, אִתַּסִּי Sanari, curari. 2. Reg. 2. 22.

אַסּוּ, אַסּוּתָא, אַסְיוּתָא Sanatio, curatio, medicina, sanitas, cura, medela. Jerem. 8. 22. Isa. 58. 8.

מַאֲסֵי, מָאסְיָא Idem. Prov. 4. 22. & 12. 18.

אַסְיָא, אָסְיָא, אָסֵי Medicus. Exod. 21. 9. *Plur.* אַסְיָתָא Medici. Gen. 50. 2.

אָסָא Myrtus, *arbor*. Esth. 2. 8. *in Targum secundo*. *Plur. emphat.* אַסַיָּא myrti. Esth. 8. 15. *Est etiam nomen proprium Regis Judæorum*.

אַסְיָא Fundamentum. *Aliqui contendunt legendum* שִׁתְאַסְיָא Basis, *vel* שִׁתְאֲסָא.

אֲסִיָּא Asia. אוֹסָאֵי Asiani, Asiatici. Psal. 120. 5.

אִסָּד, אִסָּדָא & אִיסָד Cervical, pulvinar cervici subjectum. Gen. 28. 11. *Plur.* אִסָּדִין Cervicalia. *Cum aff.* אִיסָדוֹהִי Cervicalia ejus. 1. Sam. 26. 16.

אֲסַט Comessari, epulari. Prov. 23. 20. *Hinc Græcum* ἀσωτεύομαι luxuriose vivere.

אָסִיט Comessator, epulo: luxuriosus. *Græce* ἄσωτος. Prov. 23. 21.

אִסְטַגְנִין Astrologus: genethliacus: magus. *Plur.* אִסְטַגְנִינִין, אִסְטַגְנִינַיָּא Astrologi. Exod. 8. 12. *Usurpatur pro voce Hebraica* חַרְטֻמִּים magi.

אִסְטַגְנִינוּת Astrologia. *Reperitur aliquando* cum צ *in medio*. *Aliis* Astronomia, *h. e.* חָכְמַת הַמַּזָּלוֹת scientia astrorum.

אִסְטְוָנָא Porticus: scamnum, solium, sedes, cathedra. *Quia autem porticus est prope portam, ab Hæbreis* בֵּית שַׁעַר *vocatur*.

אִסְטְלָא, אִסְטוֹלָא, אִסְטְלִיתָא Stola, pallium. *Scribitur interdum cum* צ. *Item* amictus, chlamys, vestimentum. Gen. 9. 23.

אִסְטְרָט, אִסְטְרָטָא Via, semita: platea. *Plur.* אִסְטְרָטִין, אִסְטְרָטַיָּא Viæ, semitæ. *Quandoque reperitur* אִסְרָט, *ut* Deut. 11. *in Jonathane*.

אִסְטַרְטִיג Dux, Imperator. *Græce* στρατηγός. *Item* statio militum, acies stationaria, milites, stationarii. 1. Sam. 13. 13. *Pluralis* אִסְטַרְטִיגִין, & אִסְטַרְטְגִין Duces. 2. Sam. 8. 14.

אִסְטַרְטִילוֹסִין, אִסְטְרָטִילוֹסֵי Duces agminis militaris. Esth. 3. 12. & 9. 3.

אִסְטַרְקְלִילָא *Vox est peregrina, & corrupta*. Esth. 5. 9. *Exponitur per* laminam æream.

אסך אַסְכְּלָא Craticula: cratis ferrea: vas culinarium. *Plur. emphat.*

phat. אַסְכְּלָתָא craticulæ. Num. 31. 23. *in Jonathane.*

אַסְכֵּמָא Habitus: figura, ornatus, species. Prov. 7. 10. *Græce* σχῆμα.

אסל אַסְלָא Vectis, pertica: baculus: axis. *Plur.* אַסְלִין Vectes, perticæ. Lev. 16 26. *in Targum Jonathanis.*

אסן, אֲסָנָא *Idem ac* סָנָא Odium, inimicitia. Gen. 50. 15. & 27. 41. *in Jonathane.* Deut. 19. 4.

אסף אִסְפָּלֵידָא Spelunca, specus, antrum, caverna. Exod. 33. 22. *in Jonathane. Munstero* cœnaculum, conclave.

אִסְפַּלְעִיתָא, אִסְפַּלְנִיתָא Splenium, emplastrum, *peculiariter ex cera, & adipe.* Job 30. 24. *Munstero* clamor.

אִסְפַּנְיָא Hispania. *In Targum* Obadiæ v. 20.

אִסְפַּנְקִי, אִסְפַּנְקִי Zona, cingulum. 2. Sam. 18. 11.

אִסְפַּסְתָּא Pabulum, cibus jumentorum, migma. Gen. 43. 23. *Talmudicis hæc vox frequentissima.*

אִסְפַּקְלָתֹר Spiculator, satelles, carnifex. *Reperitur etiam sine* א. *Rabbinis usitata admodum hæc vox est.*

אִסְפַּקְלַר, אִסְפַּקְלָרָא, אִסְפַּקְלַרְיָא Speculum. Job 27. 17. *Plur.* אִסְפַּקְלְרִין specula. Deut. 33. 17. *in Jonathane. Apud* Rabbinos אִסְפַּקְלַרְיָא דְאוֹרַיְיתָא *Specularium Legis. Ita* eximii Legis Doctores *ab iis vocantur.*

אִסְפַּרְמְקִין Aromata, pharmaca. Deut. 28. 23. *in Targum Jonathanis. Videtur deductum a Græco* φάρμακον.

אסף *Est abbreviatura significans duos accentus* Athnàch, & SophpasùK. *Ea Masorethæ utuntur admonentes, dictionem aliquam ob accentum minorem pausantem, veluti* Tiphchà, Rebhià, SaKèph Katòn *scribi cum vocali* Kamètz, *æque ac si pausis majoribus* Athnàch, & SophpasùK *esset ornata, quarum vis hujusmodi est, ut ex Grammatica habetur. Hinc Grammaticorum præceptum solet esse, voces, quæ non declinantur, carere* באסף *paucis* Athnàch, & SophpasùK. *Voces enim indeclinabiles, ut vulgo a Grammaticis vocantur, sunt* מִלּוֹת הַדֶּבֶק dictiones adhæsionis, *quæ ex se solæ numquam reperiuntur, sed cum aliis vocibus conjunguntur.*

אסק אִיסְקְרִיטְוָן Tubi, fistulæ. Zach. 4. 12. lagana, placentæ, *ex simila, & oleo.* Exod. 16. 31. *in OnKeloso. In Aruch autem est* איסקריטאין.

אֲסַר Ligare, colligare, vincire. Gen. 42. 24. vetare, prohibere, *quemadmodum etiam apud Rabbinos. Hinc* אָסוּר vetitum, prohibitum, illicitum. *Aphel* אַסֵּר Idem. *Ithpeh.* אִתְאֲסַר ligari, vinciri. *Talmudistæ* א *elidunt*, אִיתְּסַר prohiberi, vetari. *Hinc* מִיתְּסַר prohibitum, vetitum.

אִסּוּר, אֱסוּר Vinculum, ligamen. Dan. 4. 12. *Plur.* אֱסוּרִין, אִסּוּרִין vincula. *Interdum idem est, ac* אִסּוּרִין castigationes. Eccles. 7. 10.

אֲסִיר Vinctus, ligatus. Jer. 40. 1. *Plur. emph.* בֵּית אֲסִירַיָּא Domus vinctorum, carcer. Jerem. 32. 2.

אִסָּר Obligatio. Numer. 30.

אֱסָר, אֱסָרָא Interdictum. Dan. 6. 7. obligatio, vinculum. Judic. 15. 14.

אֱסָרָא, אֱסָרְתָּא Ligamen, vinculum, nexus, manipulus, fasciculus *segetum, aut aliarum rerum. Plur.* אֱסָרִין, & אֱסָרָן vincula.

מַסּוֹרֶת Vinculum. Exod. 20. 37. & מַאֲסֹרֶת Ezech. 20. 37.

Via,

אִסְרָטָא Via, semita. Job 16. 22. *Plur.* אִסְרָטִין, אִסְרַטַיָּא viæ. Deut. 1. 1. *Constr.* אִסְרָטֵי Job 6. 18. & 19. *Etiam fœm. apud Rabbinos.*

אסת אִסְתָּוְרָא Gressus, incessus, pes, talus pedis. *Item* tibia. *Græce* σφυρόν. *Plur.* אִסְתָּוְרִין, אִסְתַּוְרֵי Pedes. Psal. 73. 2.

אִסְתְּנִיָּא Aquilo, Boreas, ventus Septemtrionalis, Aquilonaris. Job 37. 22. *in Targum altero. Aruch legit* אִיסְתְּנָא.

אִסְתְּנִיס Infirmus, debilis: tener. Job 6. 7. *Græce* ἀσθενής. *Frequenter adhibetur apud Talmudicos.*

אַסְתִּירָא Stella. *Græce* ἀστήρ. *Hinc nomen* Esther *Hebræi volunt derivatum fuisse, quasi pulcra esset, ac stella Veneris.*

אִסְתְּהַר Idem. Job 31. 26.

אע, אָעָא Lignum: arbor. Num. 31. 20. *Plur.* אָעִין. *Constr.* אָעֵי Arbores: ligna. Jos. 9. 21. *Emphat.* אָעַיָּא Lev. 1. 6.

אָעִיתָא Cancelli. Judic. 5. 27. *Item* fenestella, transenna.

אע *Abbreviatura est idem significans, ac* אַבֶּן עֶזְרָא Aben Ezrà. *Aben est nomen ex Lingua Arabica desumptum, quo plures Arabes ita vocantur. De Aben Ezrà vide Disputationem nostram huic Lexico præfixam. Præterea hæc eadem abbreviatura apud Talmudistas præcipue adhibetur pro vocibus integris* אָמַר עוּלָא Dixit Ula.

אעג *Abbreviatura etiam hæc est idem valens, ac* אַף עַל גַּב Etsi, etiamsi, licet, tametsi. *Ejusdem fini aliquando additur* ב, *ut* אעגב; *initio autem litteræ serviles* ו, *vel* ר, *ut* ואעג, ראעג Quod etsi.

אענע *Sunt duæ abbreviaturæ simul conjunctæ. De* אע *supra dictum est; de* נע *loco suo videbis.*

אף & *Hierosolymitane* אוף Etiam, quinetiam, quoque. אַף אֱלֹהִין Quanto magis? *vel*, quanto minus, *juxta sensum:* אַף כָּל־דְּכֵן quanto minus. הַאַף an etiam? numquid? אַף לָא etiam non, neque: אַף עַל גַּב etsi, quamvis, tametsi, etiamsi, licet. Gen. 15. 1. *In Jonathane, & Targum Hierosolymitano. Talmudicis etiam frequentissimum est. At Rabbini pro eo usurpant* אַף עַל פִּי, *& per abbreviaturas* אעפי *h. e.* אַף עַל פִּי quamvis sic.

אַפִּילוּ Etsi, etiamsi. *Componitur ex* אַף & אִלּוּ.

אפא, אֲפֵה Coquere, pinsere. Isa. 44. 15. *Ithpeh.* אִתְאֲפֵי coqui. Lev. 2. 4. *in Jonathane.*

אָפֵי Coquus, pistor. *Fœm.* אָפָה Coqua. *Plur. fœm.* אָפָן Coquæ. 1. Sam. 8. 13.

מַאֲפֶה Coctum. Levit. 2. 4. מַאֲפֵה תַּנּוּר Coctum furni.

תּוּפִינִין Cocturæ. Levit. 16. 14. *Rabbinis* decoctiones.

תַּפְיָא Chytra, chytropus. Psal. 102. 4. *Græce* χυτρόπους. *Olla sustentaculum pedibus innixum. Plur.* תַּפְיִין Chytræ, chytropodes. Levit. 11. 1. *& 35. in Jonathane, & Targum Hierosolymitano. Biblia Regia habent* תַּפְיִן *cum simplici Jod.*

אפד אֲפוֹדָא, אֵפוֹד Ephod, amiculum, vestis Sacerdotalis, *de qua passim in Pentateucho, & alibi.*

אַפַּדְנָא Atrium: palatium: tentorium, aulæum. Jer. 43. 10.

אפט אַפּוֹטְנִיוֹתָא Cellulæ, conclavia, penuaria, cubicula, apothecæ. Gen. 6. 14. *in Jonathane.*

אֲפִיטְרוֹפוֹס, אַפִּיטְרוֹפוֹס Tutor, curator,

tor, præfectus, administrator, gubernator, minister, præfectus. *Græce* ἐπίτροπος. Gen. 43. 15. *Plur.* אַפִּיטְרוֹפִין Tutores, gubernatores. Gen. 41. 35.

אפך אָפַךְ Fugere, terga vertere, conjicere se in fugam. *Item* vertere, subvertere. *Pahel* אִפֵּךְ Idem. Psal. 114. 3. 5.

אפל אֲפֵלָא & אֲפֵלָא Serotinum, *quod serius provenit. Plur.* אֲפֵילִי, אֲפִילִין Serotina. Eccles. 11. 2. & *fœm.* אֲפֵלְתָּא Exod. 9. 32. *In Talmude opponuntur* חַרְפֵי & אֲפֵילֵי. *Nam* אֲפֵילֵי *sunt nubes, quæ post pluviam oriuntur,* חַרְפֵי *autem nubes pluviam præcedentes. Eadem nomina in genere fœminino usurpantur de ovibus serotinis, & imbecillioribus mense Martio orientibus, & primoribus, validioribusque mense Februario nascentibus.*

אֲפֵילוּ Etiam, etiamsi, quamvis.

אפם אַפַּמְיָא Aphamia, *nomen proprium loci.* Num. 34. 10. *in Jonathane. Hæc urbs fuit caput Cælesyriæ, cujus conditor Seleucus. Talmud Hierosolymitanum habet* אַפַּמִּים.

אפן אַפְנְטוֹר *Juxta quosdam,* jaspis. Cant. 5. 14. *Aliis* pantherius, *lapis pretiosus. Plur.* אַפַּנְטוֹרִין jaspides.

אפס אִיפְּסַר, אַפְסָרָא, אַפְסָר Camus, capistrum, habena, lorum fræni. Num. 19. 2. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male legitur per* ך.

אפס *Abbreviatura, quæ idem est, ac* אֶחָד פָּסוּק סִימָן Unus versus signum est. *Hac abbreviatura Masorethæ utuntur quoties aliquem versum ex Sacris litteris desumptum pro signo certo quarumdam vocum adducunt, quæ in aliis, atque aliis locis variæ, ac diversæ sunt.*

אפע אַפְעִיָּא *Plur.* Serpentes: dracones. Isa. 14. 29. & 59. 5. *Est & nomen loci.* 1. Sam. 13. 18.

אפף אַפּוּדְרִין Scabellum pedum. Exod. 24. 10. *in Targum Jonathanis, sed scribitur per* ך, *quemadmodum usurpatur etiam apud Talmuldicos. Hinc* אִיפּוּדְרִין דְּרַגְלוֹי Scabellum pedum ejus *in Targum Hierosolymitano.* Exod. 24. 10.

אפק אַפְקִירוֹס *Nomen loci.* Jos. 11. 5. *Nonnullis nomen proprium populi.*

אֲפִיקוֹמֶן *AphiKomèn.* Bellaria *vulgo apud Hebræos. De voce* AphiKomèn, *quæ in Ritualibus Hæbreorum, & in aliis Rabbinorum libris sæpe occurrit, varia est Auctorum sententia. Alii deducunt ejus originem ex Hebraica Lingua, eam in duas partes dividentes* אֲפִיקוּ מָן AphiKu man, *h. e.* educite cibum cœlestem, *videlicet* manna, *cui similem esse panem azymum Paschalem volunt; alii per eam hęc verba denotari arbitrantur* אֲפִיקוּ מִינֵי מְזוֹנוֹת educite varietatem ciborum, *vel* מְתִיקוֹת rerum dulcium; *alii denique vocem peregrinam esse censent ab* ἐπάκωμος *derivatam* comessatorem *significantem, per quam bellaria, & quæ secundis mensis apponebantur, veluti fructus, pastillos, & alia hujusmodi intelligi contendunt. Hæc postrema opinio reliquis magis nobis arridet. Ex Rabbinis autem alii per eam* fungos, *alii* pullos columbarum, *alii* nuces, *alii* dactylos tostos *intelligunt, quibus post prandium, vel cœnam bellariorum loco pauperes vesci solent. Rabbinorum verbis hujusmodi bellaria vocantur* קִינּוּחַ סְעוּדָה abstersio prandii, *vel cœnæ. Hujusmodi enim bellariis primæ mensę cibus quasi abstergitur.*

אפר אֶפְרָא Cinis: pulvis. Psal. 102. 9. Esth. 4. 1. *in Targum secundo. Hebraice* אֵפֶר, *quod etiam per* קְטָמָא *exponitur.*

אַפְרָה Alga, juncus, juncetum. Exod.

2. 3. *in Targum Hieroſolymitano. Hebraice* בְּסוּף In alga, in carecto.

אוֹפִיר Ophir *inſula, in qua aurum optimum.* Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo.*

אֵיפַרְכוֹס Eparchus, præſes, præfectus. *Græce* ἔπαρχος. *Plur.* אֲפַרְכִיָּא, אֲפַרְכִין Præfecti. Pſal. 72. 9. Eſth. 9. 3. *Male* Eſth. 8. 9. *ſcribitur* אֲפַרְכִין. *Conſtr.* אֲפַרְכֵי Eſth. 10. 1.

אֲפַרְכִיָּא Præfectura. *Græce* ἐπαρχία. Gen. 10. 2. *Plur.* אֲפַרְכִין præfecturæ. Deut. 3. 11. *in Targum Hieroſolymitano, & Jonathanis.*

אֲפַרְכְּמָא Balſamum. Num. 35. 28. *in Jonathane.*

אֶפְרוּרִין Duces, præfecti militiæ. Ezech. 4. 2. & 21. 22. *Aliis* arietes, *machinæ bellicæ.*

אפשׁ אֶפְשָׁר Poſſibile eſt, fieri poteſt: fortaſſe, forſitan, forte. Job 16. 21. *Apud Rabbinos* אִי אֶפְשָׁר, לְפִי מַה לֵית אֶפְשָׁר Non eſt poſſibile. שֶׁאֶפְשָׁר Quantum fieri poteſt. *Alii ſcribunt* אַוּשָׁר. Gen. 21. 10. & 18. 17. *in Jonathane,* & אַוּשַׁר *in Targum Hieroſolymitano, litteris ejuſdem organi inter ſe commutatis.*

אפת אַפְתֹּם Theſaurus, ærarium; tributum; reditus annui. *Nonnullis* impenſæ. Ezræ 4. 13.

אַפּוֹתִיקִי Apotheca, theſaurus. Gen. 24. 10. *in Jonathane. Plur.* אַפּוֹתִיקִין, אַפּוֹתִיקִי Theſauri. *Græce* ἀποθήκη. Pignus rei immobilis, *ut domus, agri &c.*

אצה אֲצוֹחָא, אַצְוָא Mactra. *Plur.* אֲצוֹת, אֲצָוָן mactræ. Exodi 8. 3. *Aliis* muſcus, lanugo *in corticibus arborum, & aliis locis. Munſtero inepte* clamor, vociferatio.

אץ *Abbreviatura eſt valens idem,* ac אֵין צָרִיךְ Non eſt neceſſe, *cui fere ſolet addi* ל, *vel Infinitivus. Preterea* אץ *ſubjecta eſt ſignificatio* אֶרֶץ צְבִי Terra decoris, *videlicet,* Judæa, terra Iſraelitica *ita in Sacris litteris ſæpe vocata, ut* Dan. 11. 16. Ezech. 20. 6.

אצט אִצְטַגְנִין Magus, aſtrologus. *Idem ac* אִסְטַגְנִין, *litteris* ס, *&* צ *inter ſe commutatis. Plur.* אִצְטַגְנִינִין Magi, aſtrologi, Genethliaci. *Per ſynecdochen* Chaldæi, *quia Magiam exercebant.*

אִצְטְלִיחָא, אִצְטְלִית, אִצְטְלִי, אִצְטְלָא Stola. *Plur.* אִצְטְלִין ſtolæ. Jud. 14. 13. & אִצְטְלִוְיָא v. 19.

אצל *Abbreviatura eſt. Idem ſignificat, ac* אֵין צָרִיךְ לוֹמַר Non eſt neceſſe dicere. *Rabbini autem pro* לֶאֱמוֹר *uſurpant* לוֹמַר. *Ita etiam dicunt* אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ Non eſt neceſſe benedicere.

אצר אֲצַר Reponere, recondere in theſaurum. *Ex Ithpeh.* לָא יִתְאֲצַר non recondetur. *Iſa.* 23. 18.

אוֹצְרָא, אוֹצָר Theſaurus, penus, cella, apotheca, horreum. Joſ. 6. 19. *Plur.* אוֹצָרִין, אוֹצְרַיָּא theſauri. Gen. 41. 56.

אקט אוּקְטְרַיָּא Præfecti militares: lictores. Exod. 14. 5. *in Jonathane. Aliis* Octuriones.

Occa-

אקי אוֹקְיָנוֹס & יוֹקְיָנוֹס & אוֹקְיָנוֹס, Oceanus, mare magnum. *Græce* ὠκεανός. Num. 34. 6. *in Jonathane*.

אקם אַקְמְתָא Aranea: *nonnullis* simia. Prov. 30. 28.

אקן אִיקוֹן & אִיקוּן Imago, figura, icon: aspectus, vultus, species, effigies. *Plur.* אִיקוּנִין imagines, icones. *Græce* εἰκών. Gen. 4. 5. *in Jonathane*.

אקס אַקְסִיל Lignum. Cant. 4. 14. וְאַקְסִיל אֲלוּאֲוָן & lignum aloes. Psal. 45. 9.

ארא״ריתא *Abbreviatura est. Valet idem, ac* אֶחָד רֹאשׁ אֲחָדוּתוֹ, רֹאשׁ יִיחוּדוֹ תְּמוּרָתוֹ אֶחָד *h. e.* Unum, principium unitatis suæ, vicissitudo ejus unum. *Apud Reuchlinum lib. 3. Cabbalæ colligitur, Kabbalistas ita describere Deum æternum, immutabilem, unicum, semperque sibi similem, & constantem.*

ארב אוּרְבִּינָא Paliurus, *spinæ genus*. Esth. 2. 7. *in Targum secundo*.

ארג אַרְגּוּבְלַיָּא Cœmentarii, fabri murarii, latomi, lapidicidæ. 1. Reg. 5. 18. 2. Reg. 15. 13.

אַרְגְּוָנָא, אַרְגְּוָן Purpura. Dan. 5. 7.

ארד אַרְדִּכְלָא Architectus, structor. *Plur.* אַרְדִּכְלַיָּא, אַרְדִּכְלִין architecti. 2. Sam. 5. 11. *Nonnullis est instrumentum musicum, vulgo* Organum.

אַרְדִּפְנֵי *Nomen ligni, vel arboris*. Exod. 15. 25. *in Jonathane. Hoc ligno creditur apud Hebræos Moses dulces aquas amaras reddidisse, inscripto ei nomine* יְהוָה, *& in aquas immisso*.

ארה אַרְיָא Leo. *Plur.* אַרְיְוָן, אַרְיְוָתָא Leones, *ita dicti a carpenda præda, a Verbo* אָרָה carpere.

אַרְיְוָא, אַרְיְוָתָא Idem. Psal. 7. 3. Leæna. Gen. 49. 9. *in Targum Hierosolymitano, pro quo* Deut. 33. 20. *in eodem Targum legitur punctatum* אַרְיוּתָא.

אֲרוֹן, אֲרוֹנָא Arca, capsa. Jos. 4. 18.

אֲרִית, אֲרִיתָא Stagnum, fons, piscina, rivus, aquæductus. *Plur.* אֲרִיתִין, אֲרִיתַיָּא & אֲרִיוָתָא rivi. Esth. 1. 2. *in Targum secundo, ubi punctatum* אֲרִיוּתָא, *quod mendosum*.

אוּרְיָא, אוּרְוָא, אוּרְיְתָא Præsepe: stabulum. Esth. 6. 11. *in Targum secundo*. *Pluralis* אֻרְוָת 1. Reg. 4. 26. אוּרְוָתָא Stabula. Prov. 14. 4.

ארג״מן *Abbreviatura. Idem est, ac* אוּרִיאֵל, רְפָאֵל, גַּבְרִיאֵל, מִיכָאֵל, נוּרִיאֵל *h. e.* Uriel, Raphael, Gabriel, Michael, Nuriel. *Sunt nomina Angelorum, quos volunt Rabbini tamquam signiferos Deum comitatos esse, cum in montem Sinai ad tradendum Decalogum descendit. De his vide Reuchlinum lib. 3. Kabbalæ.*

אֲרוּ En, ecce. Dan. 7. 2. *Idem est, ac* אֲלוּ. וַאֲרוּ Et ecce. Dan. 7. 13.

אֲרַז, אַרְזָא Cedrus. 1. Reg. 6. 18. *Plur.* אַרְזִין Isa. 41. 19. אַרְזַיָּא cedri. Jer. 22. 14. *De cedrorum speciebus inter se dissident Hebræi. R. enim Beechài in Leg. fol. 173. vult cedrorum species esse tantummodo septem; Talmudistæ in Tractatu* ראש השנה Rosch haschanà *fol.* 23. 1. *recensent decem; Rabbini vero in* בראשית רבא Bereschith rabbà *sect.* 15. *eorumdem numerum ad viginti quatuor extendunt*.

אַרְמִילוּס Armillus. *Idem est, ac*

אַרְמַלְגוֹס, Armalgus, *de quo mentio fit in Targum Jonathanis* Deut. 34. 3. *Fabulantur Judæi, hunc futurum trucem, immanem, ac ultimum Judæorum hostem, & adversarium, qui post Gog, & Magog veniet, gravia bella geret, & Messiam Ben Ephraim, quem Judæi adhuc præstolantur, occidet, tandemque a Messia Ben David flatu, seu nutu ipse occidetur, juxta illud:* Et spiritu oris ejus occidet impium, *ubi in Targum hæc habentur* וּבְמֵימְרֵיהּ סְפִוֵּיה יְהֵי מָאִית אַרְמִילוֹס רְשִׁיעָא Et verbo oris ejus morietur Armillus improbus. Isa. 11. 4. *in Bibliis Venetis. Si quis fabulas de hoc Armillo a Rabbinis excogitatas scire desiderat, adeat librum Zorobabelis Hebraice inscriptum* סֵפֶר זְרֻבָּבֶל, *qui Constantinopoli editus creditur, qui absurdum, ineptum, absonum, insulsumque sermonem inter Zorobabelem, & Archangelum Michaelem exhibet. Legat etiam alium libellum Constantinopoli impressum,* אוֹתוֹת הַמָּשִׁיחַ signa Messiæ *proponentem, & ridicula, inania, & anilia fusius exposita in libro* אבקת רוכל, *qui decem signa admiranda, portentoque similia indoctæ plebeculæ obtrudit, quæ ante adventum Messiæ futura sunt. Præter hos Isaac Abarbenel ab Hebræis maximi habitus alia adjicit in libro* מעיני הישועה *quæ quanti facienda sint, jam, ac prudentis Lectoris judicium esto.*

אוֹרְיָא Oryza. *Leguminis, vel frumenti genus. Græce* ὄρυζα. Num. 15. 19. *in Jonathane.*

אוּרְוִילָא Hinnulus, catulus capreæ. Cant. 2. 9. *Pluralis* אוּרְוִילִין hinnuli. *Talmudicis* balæna. *Aliis* unicornis marinus.

אָרַח Iter facere, progredi; invadere. Jud. 16. 9. *Apud Rabbinos* נְתָאָרַח, & אָרַח hospitari: prandio excipi, *vel* frui.

אוֹרְחָא, אוּרְחָא, אוֹרְחָא Iter, via, semita. *Metaphorice* mos, consuetudo. Gen. 18. 11. Jud. 5. 6. *Plur.* אָרְחָן Itinera. Jerem. 9. 10.

אוֹרְחָא, אָרַח Viator: hospes. Jud. 19. 17. 2. Sam. 12. 4. *In Talmude aliquando usurpatur de* menstruo, *quod certo tempore instar hospitis mulieribus soleat advenire. Plur.* אוֹרְחִין viatores: hospites. Jerem. 9. 2. *pro* אָרְחִין.

אָרְיְחָא Vectis, pertica. Num. 13. 24. *Plur.* אָרְיְחֵי, אָרְיְחַיָּא, אָרְיְחִין vectes, perticæ. Exod. 25. 27. & 27. 6. Num. 4. 6.

אַרֵי Quia, quoniam: cum, si. אַף אֲרֵי quanto magis. 2. Sam. 16. 11. *Item* enim, etenim, nam, quia, eo quod. Gen. 3. 5.

אָרִיבֵל *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי Inquit Rabbi Josua filius Levi. *Reperitur in Talmude.*

אוֹרִיךְ Prorogari, produci. *Aphel* אוֹרִיךְ prorogare, producere, differre: cunctari, expectare, morari. Gen. 8. 10. Psal. 119. 49. produci. Deut. 5. 16. *Ex forma analoga Partic.* מַאֲרִיךְ producit. Eccles. 7. 16. *Apud Rabbinos* הֶאֱרִיךְ prolixum esse, prolixe de re aliqua agere.

אָרִיךְ Longus. Ezech. 17. 3. decens, conveniens, rectum, aptum, idoneum, accommodatum. Esræ 4. 14.

אוֹרְכָא, אַרְכָּא Longitudo: spatium: principatus. Esth. 1. 1. sanitas. Psal. 147. 3. protractio, prorogatio, terminus prorogatus. Isa. 26. 10.

אֲרִיכוּת Longitudo. Isa. 38. 11.

אוֹרִיכוּת Expectatio: longitudo. Psal.

39. 8. Job 40. 28. longitudo. Psal. 91. 6.

אַרְכוֹן, אַרְכוֹנָא, אַרְכוּנָא Princeps, primas: dominator: magistratus. Job 21. 28. *Plur.* אַרְכוֹנִין & אַרְכוּנִין principes. *Græce* ἄρχων. Job 29. 13. Cant. 4. 3.

אַרְכְיוֹן Curia, Archivium, Tabularium, *locus, in quo acta publica servantur*. Deut. 3. 11. *in Jonathane*. *In Targum Hierosolymitano legitur* בְּאַפְרַכְיוֹן, *sed videtur mendosum*.

ארל״ *Abbreviatura*. *Idem est, ac* אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ Dicit Resch LaKis, *Nomen est Doctoris Talmudici celeberrimi*.

ארם אֲרוּם Quia, quoniam; quod: cum, si. *Idem ac* אֲרֵי. *Hinc* אֲרוּם אֱלָהִין verumtamen. Ruth. 1. 10. sed si. Thren. 3. 32.

אֲרָם *Nomen viri, a quo Syria dicta* Aramæa.

אֲרַמָּאָה, אֲרַמַּאי Aramæus, Syrus. Gen. 25. 20. Deut. 26. 5. *Item* stirps, radix.

אֲרָמִית Syre, Syriace, Aramice. 2. Reg. 18. 26. Ezræ 4. 7.

אַרְמַלְתָּא, אַרְמְלָא Vidua. Gen. 38. 11. *Plur.* אַרְמְלָן Jer. 18. 21. אַרְמְלָתָא viduæ. Job 22. 9.

אַרְמְלוּ, אַרְמְלוּת, אַרְמְלוּתָא Viduitas. Isa. 47. 9.

ארמע״ *Abbreviatura*. *Idem est, ac* עָפָר, מַיִם, רוּחַ, אֵשׁ Ignis, aer, aqua, terra.

ארן אוֹרְנָא, אוֹרְנָא, אָרְנָא, אוֹרֶן Ornus, arbor. Isa. 44. 14. אֲרוֹנִין Lauri. *Aliis* orni.

אַרְנְבָא Lepus. Levit. 11. 6. *Apud Rabbinos* צֶמֶר אַרְנְבִים lana leporum, *videlicet* leporina, *qua mollissima est*.

אַרְנוֹנָא Decimæ, decimatio. Deut. 28. 64. *in Jonathane*. *Plur.* אַרְנוֹנִין decimæ. Ibidem v. 36. reditus annui, tributum frumentarium, & agrorum. *Item* vectigal transeuntium *in Ezra dictum* חֲלָךְ c. 4. 13.

אֲרַס Desponsare. Deut. 20. 7. *Pahel* אָרַס Idem. *Passive apud Rabbinos* נִתְאָרֵס, הִתְאָרֵס desponsari.

אֵרֵס, אֵרְסָא, אֵרִיסָא Venenum, toxicum. Psal. 58. 5.

אָרִיס, אָרִיסָא Hortulanus: vinitor. Cant. 8. 11. *Plur.* אָרִיסִין, אָרִיסַיָּא Vinitores. Job 29. 23. *Nonnullis* hospites, convivæ.

אֲרַע Obvenire, occurrere, obviam ire: accidere, evenire, contingere; cœtum indicere, convocare. Exod. 4. 27. *Idem ac* עֲרַע. *Pahel* אָרַע idem. *Ithp.* אִתְאֲרַע Obviam fieri. Numer. 23. 15. *in Jonathane*.

אוּרְעָא Occursus. Prov. 7. 15. לְאוּרְעָא in occursum, obviam.

אוֹרְעָא, אוֹרְעוּת Occursus: casus, eventus, accidens. Psal. 35. 2. לְאוֹרְעוּת in occursum.

אִרְעוּת Idem. Eccles. 3. 19.

מְאָרַע Occursus. Job 7. 20. convocatio: cœtus convocatus. Levit. 23. 3. *in Jonathane*. *Plur. constr.* מְאַרְעֵי convocationes. *Ibidem* v. 2.

מְאוּרַע Eventus, casus, accidens.

אִירוּעַ Convocatio. Numer. 29. 35. *in Jonathane*.

Ter-

אַרְעָא, אַרַע Terra : regio. Gen. 1. 1. *Plur.* אַרְעָתָא, אַרְעָן terræ, regiones. Gen. 26. 3.

אַרַע Infra. Dan. 2. 9. אַרַע מִנָּךְ Infra te. Dan. 2. 39.

אַרְעָאָה, אַרְעָאי Imum, infimum, inferius. *Plur.* אַרְעָאִין inferiora. Geneſ. 6. 16. אַרְעָאי Gen. 1. 6. *in Targum Hieroſolymitano.*

אַרְעִיתָא, אַרְעִית Dan. 6. 24. Pſal. 86. 13. *& Hieroſolymitane* אוּרְעִיתָא Idem. *Item* crabro: apis.

אוּרְעִיתָא Apis: crabro. *Plur.* אוּרְעִיתָא crabrones. Deut. 1. 44. & 7. 20. *in Jonathane. Et maſc.* אוּרְעִי Levit. 11. 20. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male ſcribitur per* ר.

ארקא Terra. Jerem. 10. 11. *Quatuor nomina ſunt impoſita terræ, nimirum* אַרְקָא, אַרְמָא, תֵּבֵל, אֶרֶץ, *juxta quatuor Solis revolutiones, ſcilicet duo Solſtitia, & duo Æquinoctia; juxta Equinoctium menſis Martii,* אֶרֶץ *juxta Solſtitium Æſtivum,* תֵּבֵל, *juxta Æquinotium menſis Septembris,* אַרְמָה, *& juxta Solſtitium hybernum. In libro celebri Cabbaliſtico inſcripto Hebraice* גִּנַּת אֱגוֹז *ſc.* Hortus nucis, *part.* 2. *ſectione* De ſeptem conclavibus, aut habitaculis gehennæ *habetur.* Dicunt Rabbini noſtri. Pœna peccatorum gehenna eſt, cujus ſeptem ſunt conclavia; & quodlibet conclave juxta peccatum cujuſque peccatoris, unum infra aliud. Hæc conclavia vocantur Gehenna, Portæ mortis, Portæ umbræ mortis, Puteus corruptionis, Lutum cœni, Perditio. Infimum conclave eſt שְׁאוֹל Infernus. Locus univerſa hæc complectens vocatur אַרְקָא, *Qui plura huc ſpectantia ſcire deſiderat, adeat lib.* 1. *Reuchlini de Kabbala agentem.*

אַרְכְּלִין Cannabis: linum. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo. Alii* Oraculum *interpretantur.*

ארר *Hebraice*, maledicere, execrari. *Hinc* מְאֵרְתָּא, *vel* מְאָרְתָּא Maledictio. Deut. 28. 20.

ארש *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן Dicit Rabbi Simeon. *In Talmude.*

אש, אֶשְׁתָּא, אֶשָּׁא Ignis: febris *a calore ſic dicta.* Gen. 15. 17. Deut. 7. 11. Exod. 9. 24. *Conſtr.* אֶשַּׁת Ezech. 38. 19.

אשד Fundere, effundere, profundere. Deut. 21. 7. *Ithpehal* אִתְאֲשַׁד Effundi. Ezech. 24. 7. *Aliquando abjicitur* א, *ut Futur.* אִתְּשַׁד profundetur. 1. Sam. 26. 20.

מֵישַׁד Effuſio. Levit. 4. 12. *Hebraice* שָׁפְכָה.

אַשְׁדָּא Fulcrum, ſuſtentaculum: axis. *Plur.* אַשְׁדָּתָא, אַשְׁדָּן fulcra. 1. Reg. 7. 32. *Aliis* clavi.

אשה, אוּשְׁיָא, אַשְׁיָא, אַשְׁוָא Paries, murus, fundamentum. *Plur. cum aff.* אַשְׁיָתָהָא Fundamenta ejus. Jerem. 50. 15.

אשט *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר שֵׁם טוֹב Inquit Scem tof.

אשי *Abbreviatura. Idem ac* אֲדוֹנָי שֶׁיִּתְבָּרַךְ Dominus, qui ſit benedictus.

אשך Jugerum. *Plur.* אֶשְׁכָּרִין jugera. Iſa. 5. 10. *Eſt etiam nomen*

men lapidis pretioſi. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo*. *Aliis* donaria: armillæ.

אֶשְׁכְּרוֹעַ, אֶשְׁכְּרַע Buxus. *Plur.* אֶשְׁכְּרוֹעִין Buxi. Iſa. 41. 19. Ezech. 27. 6. & אֶשְׁכַּרְעִין Iſa. 60. 13. *Talmudiſtis* abies. *Aliis* cedri ſpecies. *Aliis* lignum præſtantiſſimum. *Aliis* fagus, ulmus, pinus.

אשל אַשְׁלָא Funis, funiculus. Job 40. 20. *Plur.* אַשְׁלַיָּא, אַשְׁלִין Funes, funiculi. *Apud Rabbinos* אַשְׁלֵי רַבְרְבֵי funes maximi, *videlicet* Sapientes magni.

אֶשְׁלָא Viridarium, nemus, arboretum. 1. Sam. 22. 6.

אשל *Non eſt abbreviatura, ſed Kabbalę ſpecies dicta* Notaricòn, *per quam tres voces diſtinctę indicantur*, אֲכִילָה, שְׁתִיָה, לְוִיָה, *h. e.* cibus, potus, comitatus, *quę tria Abrahamum Patriarcham Rabbini inſtituiſſe perhibent, dum plantavit* אֶשֶׁל *in Berſabee. Qui igitur per dictionem* אֶשֶׁל *volunt intelligendum eſſe* פונדק hoſpitium *pro hoſpitibus ędificatum, verbis illis per* Notaricòn *tria ſupra dicta humanitatis cauſſa hoſpitibus, & peregrinis eſſe exhibenda contendunt*.

אשם *Hebraice*, delinquere, reum eſſe. *Hinc* אַשְׁמָא Reatus, oblatio pro reatu. Levit. 5. 16.

אַשְׁמְדַי Aſchmedæus, Rex dæmonum. Eccleſ. 1. 12. *Nomen ſpiritus cujuſdam maligni, ſive dæmonis. Scribitur etiam* אשמדוי, & אשמדאי. *Nonnulli ita appellatum volunt a Verbo* שמד perdere, vaſtare, *quod hominum interitum, & perditionem quęrat. In cap.* 9. 11. *Apocalypſis* אַבַדּוֹן ſc. perdens *dicitur. Tradunt Talmudiſtę, eum eſſe Regem Dęmonum. Hinc illud* וְשַׁדַּר לְוָתֵיהּ אַשְׁמְדַי מַלְכָּא דְשֵׁדֵי Et miſit ad eum, (*ſc. Salomonem*) Aſmedeum Regem dæmonum. Eccleſ. 1. 12. *De hoc Dęmone mentio fit* Tobiæ 3. 8. *dicituruque occidiſſe ſeptem viros Sarę filię Raguelis*, mox ut ingreſſi fuiſſent ad eam. *Animadverte, ibi vocari* Aſmodæum. *Rabbini* Aſmedæum *eumdem faciunt cum Sammaele* מַלְאַךְ מָוֶת Angelo mortis *ab ipſis vulgo appellato, de quo, ſi placet, vide Quęſt.* XV. *ex noſtris Quęſtionibus typis Seminarii Patavini editis* 1725.

אשן אִישׁוֹן, אִישׁן Tempus, terminus ſtatutus *vel loci, vel temporis*: ſpatium, intervallum. Gen. 35. 17.

אשף Sapiens, aſtrologus. Dan. 2. 10. *Plur.* אָשְׁפִין aſtrologi, ſapientes. Dan. 5. 11. *Emphat.* אָשְׁפַיָּא Dan. 4. 4.

אשר Beatum, felicem prædicare: beatum reddere. *Hinc* וְאַשְׁרוּן יַתְּוּן Et beatos prædicarunt eos. Cant. 5. 8. Firmare: certum reddere, confirmare.

אֲשִׁירְתָּא, אֲשֵׁירָא Lucus. 2. Reg. 23. 7. *Plur. maſc.* אֲשֵׁירִין luci. 2. Reg. 17. 10. & *fœmin.* אֲשֵׁרָתָא Judic. 3. 7.

אֶשְׁרְנָא Murus. Eſræ 5. 3. *Ita dicitur, quod* loci firmamentum, & robur ſit.

אשש אֲשַׁיָּא Fundamenta. Eſræ 4. 12. *Cum aff.* אֲשׁוֹתֵי Fundamen-

menta ipsa. Esræ 6. 3. *Hoc nomine fundamenta appellantur a verbo* נִתְאַשֵּׁשׁ, *vel* נִתְאוֹשֵׁשׁ confirmari, roborari, *quod ædificii robur existant*.

אֲשִׁישָׁה Laganum, placenta mellita. *Plur.* אֲשִׁישְׁיָן lagana, placentæ frixæ. Exod. 6. 31. *in Jonathane*.

אשת אַשּׁוּתָא, אֲשׁוּתָא Talpa. Levit. 11. 30. Psal. 58. 9. *In Ghemarà* talpa *appellatur* אישות, *quod oculis careat*.

אֶשְׁתְּקַד, & אִישְׁתְּקַד *quasi* שָׁתָא קַדְמֵיתָא Anno præterito. Levit. 16. 21. *in Jonathane*.

אֲתָא, אֲתָה, & אֲתֵי Venire, advenire. Ezræ 5. 3. *Aphel* אַיְתֵי Ducere, adducere, deducere. Gen. 4. 4. *cum* ה *pro* הַיְתִיו א Dan. 6. 17. *Ithpeh.* אִתֵּיתֵי adduci. *Ex alia forma* דְּאִתּוֹתִיאַת quæ adducitur. Genes. 33. 11. *Ex Hophal* הֵיתָיו adducti sunt. Dan. 3. 13. *quod regulariter deberet esse* הָאֳתָיו. *Fœm.* הֵיתָיִת adductus fuit *lapis*. Dan. 6. 18.

אָת, אָתָא Signum, indicium. *Item* littera Alphabeti. *Plur.* אָתִין, אָתַיָּא, & אָתְוָן, & אָתְוָתָא signa; litteræ. *Unde* עַסְרִין וְתַרְתִּין אָתְוָן viginti, & duæ litteræ. Cant. 1. 4.

אִתָּא, אִתְּתָא, אִתּוּ. *Vide in* אדת.

את *Abbreviatura. Idem ac* אִם תֹּאמַר, *vel Talmudice* אִי תֵימָא si dixeris, *vel pluraliter* אִם תֹּאמְרוּ Si dixeritis. 2. אִמְרֵי תוֹרָה Verba Legis. 3. *Apud Kabbalistas* Principium, & Finis, *ut* A, & Ω *apud Græcos*.

אתי אִתְיַטְרוֹן Theatrum. Ezech. 27. 6. *In quibusdam exemplaribus* habetur אתר נתרון.

אתם אֶתְמָלֵי, & אִתְמָלֵי Heri, ante, antea. Exod. 4. 10.

אֲתָן, אֲתָנָא, אַתְנָא Asina. Num. 22. 23. *Plur.* אֲתָנָן asinæ. Gen. 12. 16. Jud. 5. 10. & *masc.* אַתְנַיָּא 1. Sam. 10. 2.

אַתּוּן, אַתּוּנָא Fornax. Gen. 19. 28. Dan. 3. 15.

אֱתוּנָא Obscuritas, caligo. Prov. 20. 20. *In Bibliis Venetis legitur* אִתּוּנָא.

אֲתַר, אַתְרָא Locus, regio. Gen. 24. 23. Exod. 21. 13. *Plur.* אַתְרַיָּא, אַתְרִין regiones. Deut. 12. 2. Amos 4. 6.

אָתּוּר, אַתּוּרְאָה, אָתּוּרָיָא Assyria, Assyrius. Gen. 10. 11. Num. 24. 22. *in Jonathane*.

אֶתְרוֹג *Vide in* תרג.

DICTIONES EX RABBINIS.

AD recte intelligendas Sacras Litteras primum sermone Hebraico exaratas necessariam esse Rabbinicorum Librorum cognitionem nemo adhuc umquam negavit, cum in iis loci multi, vocesque obscuræ, & a communi, familiarique hominum sermone remotæ clare explicentur, & in bono lumine collocentur. Id antiquæ Ecclesiæ Patres passim fatentur, cum quibus nostri temporis viri docti, & periti consentiunt. Ex antiquis inter cæteros D. Hieronymus in Apologia adversus Ruffinum scriptum reliquit. Ipse Origenes, & Clemens, & Eusebius, atque alii complures, quando de Scripturis aliqua disputant, & volunt approbare, quod dicunt, sic solent scribere. Referebat mihi Hebræus. Audivi ab Hebræo. Hebræorum ista sententia est. *Ex recentioribus autem Joannes Mercerus in Commentariis suis in Joelem cap.* 1. v. 17. *inquit.* Ubi Scripturæ verbis destituimur ad aliquid Hebraice explicandum, & exprimendum, ad Hebræorum scripta recurrendum est, cum veterum Hebræorum hac Lingua scriptorum magna laboremus inopia. Exempli gratia עָבַשׁ tantum semel (dicto loco Joelis) occurrit, in significatione dubia. Illic tuto quis ad Rabbinorum scripta, quandoque etiam ad Chaldæam Linguam recurrat, ut inde latiorem significationem depromat. *His similia alii multi Linguarum Orientalium peritissimi viri tradiderunt. Cum itaque cujusvis non sit Hebræorum, & præcipue Rabbinorum Libros legere, & intelligere, maxime proderit viam aperire, modumque docere, quo facile quis eos versare possit, & ad intimam, penitissimamque ipsorum cognitionem pervenire. Quamobrem inter cætera adminicula, & subsidia, quæ Linguæ Hebrææ operam dantes valde juvare possunt, potissimum existimo, iis* Abbreviaturarum *explicationem ob oculos ponere, quibus tamquam tetris, & immanibus monstris Lectores perterriti ab Hebraicis Libris legendis absterrentur. Tantus enim earum usus apud Hebræos esse solet, ut vix unum librum, aut epistolam, aut paginam, aut schedam reperias, in qua hujusmodi Abbreviaturæ non sint, quas ea mente, & consilio ab iis adhiberi sentiendum est, ut sua cum aliis Gentibus communia non reddant, aut saltem citius scribendo animi sui sententiam patefaciant. Hæ salebræ sunt, scopuli, syrtes, ac brevia, ad quæ incauti, & imprudentes impingere solent, & hærere; prudentes autem, industrii, periti, & laboriosi solerter, ac feliciter præterire.*

Itaque Abbreviaturæ *apud Hebræos aliæ dicuntur* רָאשֵׁי תֵיבוֹת Capita, *sive* initia vocum, *quia vocum litteræ initiales sunt; aliæ* סוֹפֵי תֵיבוֹת Fines dictionum, *quod ultimæ vocum litteræ existant. Sic exempli gratia* יוּהָ״ך Juhàch *nomen Angeli custodiendis hominibus præfecti originem trahit ex litteris finalibus harum dictionum:* כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ *Quoniam Angelis suis mandabit de te &c.* Psal. 92. 11.

Abbreviaturæ autem in duas classes dividuntur, in proprias, *&* improprias, *vel melius in* perfectas, *&* imperfectas. *Porro illæ* Abbreviaturæ perfectæ *dicuntur, quando duæ, vel plures litteræ simul conjunguntur dictiones integras significantes, quæ duobus apicibus superne solent insigniri, ut* אצ״ל *pro* אֵין צָרִיךְ לוֹמַר Non est necesse dicere. *Aliquando etiam duæ litteræ alicujus vocis simul sumuntur, ut ea clarius significetur, & indicetur, ut* הקב״ה *pro* הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ille, *videlicet* Deus. Imperfectæ *sunt, quando a fine vocis una, vel altera littera eliditur, elisaque virgula obliqua adjecta ultimæ litteræ superne designatur, ut* אמ׳ *pro* אָמַר Dixit. *In monosyllabis hæc abbreviatura locum non habet, cum non liceat scribere* ע׳ *pro* עַל &c. *si excipias* ד׳ *pro* דַּף folium, libri pagina. *De his Abbreviaturis imperfectis in littera* ס *nonnulla subjiciemus.*

Abbreviaturarum perfectarum *usus vel communis est, vel privatus.* Communis, *quando ubique iis utuntur, ut* אי״ה *pro* אִם יַעֲזוֹר הַשֵּׁם

Si auxiliatus fuerit Deus; Deo juvante. Privatus, *cum in Auctore aliquo certo, præcipua aliqua materia, certo libro adhibentur. Hinc in Masorethis, Kabbalistis, Talmudistis, Grammaticis, in libris Ritualibus, in libris Precum proprias abbreviaturas invenies.*

In more autem, & consuetudine apud Judæos est, ut hujusmodi litteras symbolicas vulgo per Pathach legant, ac si dictio per eas integra constitueretur. Hinc רמ״בם *pronunciantes dicunt* Rambàm, רז״ל Rasal &c. *Ubi vero litteræ* ו *&* י *sunt, efferuntur ab iis per vocales* E, I, O, U, *ut* יוה״ך Juhàch, רש״י Rascì, תיק״ו TeKù, ריו״ן Rivàn,

Duo apices superne dictionibus appositi non semper abbreviaturas indicant. Possunt enim numerum indicare, ut סימן ק״ו Signo 106. עמוד ג׳ Columna, *vel* pagina 3. בדף יד׳ Folio 14. שנת תרי״ג Anno 613. &c. II. *Nomina Alphabethi his duobus apicibus solent insigniri, ut* בי״ת, אל״ף Aleph, Beth &c. III. *Sic* סִימָנִים Signa, *dictiones scilicet, quæ tamquam signum aliquid designant, ut* יְהוּא Jehù, *quod est symbolum litterarum quiescentium* אהוי, *quę appellantur etiam* Ehevì *a Grammaticis ita scribitur* יהו״א. *Sic* אֶאֱמַנְתִּי, *quæ ex se significat* credidi, *cum denotat litteras, quæ ad Nomina formanda adhibentur, hoc modo exaratur* האמנ״תי. *Sic apud Talmudistas, & Masorethas propria signa, & dictiones propriæ symbolicæ reperiuntur.* IV. *Nomina exterarum Linguarum, veluti Gallica, Hispana, Græca, Latina, nomina propria Christianorum, nomina urbium eadem ratione scribuntur, ut* וניציא״ה Venetiæ, בזיליא״ה Basilea, בומב״ירגו Bombergus, פלנטינו״ס Plantinus, *& alia hujusmodi. Plura huc pertinentia addere possemus, sed in præsens, ne longiores simus, hæc tradidisse satis sit.*

א״ *Abbreviatura ad multa indicanda adhibetur.* I. *Significat in exordio orationis* אָמַר dicit, *aut* וא׳ Et dicit, *vel pluraliter* וא׳ *h. e.* וְאָמְרוּ Et dicunt. 2. אָדָם Homo. 3. אֵל, *vel* אֲדֹנָי Deus. 4. אֶלֶף Mille, *sed rarissime, cum integra voce proferri soleat.* 5. אַוִּיר Aer, *præcipue apud Physicos.* 6. אֶחָד, *vel* אַחַת Unus, unum: primus, primum, *videlicet* רִאשׁוֹן. *Masorethis hæc abbreviatura frequens.*

א״א *Idem ac* אֲדוֹנִי אָבִי Dominus parens meus. 2. אֲנִי אוֹמֵר Ego dico. *Cum præfixa copula* וְא״א At ego dico. 3. אֶחָד אָמַר Unus dicit; *vel* אַחַר אָמַר Postea dicit; *vel* אֲחֵרִים אוֹמְרִים Alii dicunt; *vel* אִי אִמְרִית Si dixissem, si dixero; *vel* אִי אֲמַרְתְּ Si dixeris. *Hæc duo postrema Talmudistis sunt usitatissima.* 4. אָמַר אֱלִיָּהוּ Inquit Elias. *Aliquando* אֱלִיָּאוּ אַזְכְּנָזִי Elias Germanus. *Passim occurrit in libris Eliæ Levitę, & in ejusdem Animadversionibus ad Michlòl R. Davidis Kimchì.* 5. אוֹפָן אֶחָד, *vel* אוֹפָן אָחֵר Modus unus, *vel* modus alius. *Obvium est in Commentariis R. Levi.* 6. אִי אֶפְשָׁר Non est possibile. 7. אִי בָּעֵית Si volueris, si mavis, si cupias. *Sequi solet* אֵימָא Dicam. *Aliquando occurrit sub forma* אי״א, *aliquando* אב״א. *Ei pręponitur copula* ו. 8. אַבְרָהָם אֲבִינוּ Abraham pater noster. 9. אָמֵן אָמֵן Amen, Amen. *In fine precum.* 10. אִי אֲמַרְתְּ Si dixeris. 11. אֵשֶׁת אִישׁ Uxor viri. *Ita adultera nuncupari solet, quę unius propria uxor cum alio rem habet. Adhibent Rabbini, & Talmudistę de divortio, aut scortatione agentes. Sic* בא״א Cum uxore adultera.

Idem

אאא, *Idem ac* אֶלָּא אִי אֲמַרְתְּ Sed si dicis. *Talmudiſtis hęc abbreviatura uſitatiſſima eſt. Significat etiam apud Rabbinos* Amen *ter repetitum.*

אאב *Idem ac* אִי אֲמַרְתְּ בְּשְׁלָמָא Si ita dicas, in pace, *h. e.* recte res ſe habet; bene dicis. *Talmudiſtis frequens.*

אאב *Abbreviatura. Idem ac* אֶלָּא אִם כֵּן Sed cum ita ſit. *Prior dictio ut plurimum tota ſcribitur, ut* אלא אב.

אאס *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן אָמֵן סֶלָה Amen, Amen Sela. *Solet adjungi fini Precum.*

אאע *Abbreviatura. Idem ac* אַבְרָהָם אַבֶן עֶזְרָא Abraham Aben Ezrà, *qui fuit eximius Theologus, & Aſtronomus. De eo vide Diſputationem noſtram huic Lexico prę-miſſam.*

אאה *Abbreviatura. Idem ac* אַבְרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Abraham pater noſter, ſuper quo ſit pax, *h. e.* qui in pace quieſcat. *Male nonnulli duas priores litteras exponunt* אָמַר אַבְרָהָם Dicit Abraham.

אב *Abbreviatura. Idem ac* אַלְפָּא בֵּיתָא *Alphabethum. Maſorethis in uſu. Sic* אב מן חד חד משמש אב בג גר Alphabethum vocum ſingularum, quibus ſervit, *videlicet, quę incipiunt ab* אב בג גר &c. *Prępponuntur etiam* אב *litteræ ſerviles, ut* באב ח Octo ſunt in Alphabetho.

אב אב אב. *Abbreviatura Maſorethis frequens. Idem eſt*, ac אֶחָד בְּתוֹרָה, אֶחָד בִּנְבִיאִים, אֶחָד בִּכְתוּבִים Unum in Lege, unum in Prophetis, unum in Hagiographis. *A Maſorethis uſurpatur quoties dictio ter tantum in* מִקְרָא *ſc.* Sacra Scriptura *occurrit, ſemel in Lege Moſis, ſemel in Prophetis, & ſemel in Hagiographis.*

אבי *Abbreviatura. Idem ac* אֶתְרוֹג בְּצִים, בָּשָׂר שָׁמֵן, יַיִן יָשָׁן, Malum citreum, ova, caro pinguis, vinum vetus, *quę comedere prohibitum eſt Hebręis pridie* יוֹם הַכִּיפּוּר Diei Expiationis.

אבר *Abbreviatura. Idem ac* אַב בֵּית דִּין Pater domus judicii, *ſive* Conſiſtorii, *vel* Synedrii.

אבה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר בָּרוּךְ הוּא Dicit benedictus ille, *nimirum* Deus. *Apud Rabbinos crebrius legitur* קבה, *vel* הקבה, *vel* אהבה, *h. e.* אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Dicit Sanctus benedictus ille.

אבו *Abbreviatura. Idem ac* אָדָם בָּשָׂר וְדָם Homo caro, & ſanguis, *h. e. homo ex carne compactus, & mortalis. Pro* אָדָם *interdum legere ſolent* אֱנוֹשׁ.

אבי *Abbreviatura. Idem ac* אֶתְרוֹג, בְּצִים, יַיִן יָשָׁן, Malum citreum, ova, vinum vetus. *His Hebręi veſci vetantur pridie* יוֹם הַכִּיפּוּר diei Expiationis.

אביה *Abbreviatura. Idem ac* אֱלִיעֶזֶר בַּר יוֹסֵי הַגְּלִילִי Eliezer filius Rabbi Joſe Galilæi.

אביי *Abbreviatura. Idem ac* אֲשֶׁר בְּךָ יְרֻחַם יָתוֹם Quia in te benedictionem conſequetur pupillus. *Ex Hoſ.* 14. v. 14. *Hoc nomen boni ominis cauſſa impoſitum fuit Doctori cuidam celebri* Abhai, *de quo*

ſæpe mentio fit in Talmude, de quo etiam multa Rabbini fabulantur. Occurrit non ſemel Abhai *in Commentario libelli* מעמדות Officiorum, *& in libro* הלכות עולם.

אביע *Abbreviatura. Idem ac* אֲצִילוּת, בְּרִיאָה, יְצִירָה, עֲשִׂיָּה, Emanatio, Creatio, Formatio, Factio, *ſive* ποίησις. *Kabbaliſticis uſitata.*

אֲבַק סוֹפְרִים Abacus. *Apud Rabbinos, & Talmudicos. Ad verbum* pulvis Scribarum.

אבר *Abbreviatura. Idem ac* אָב בֵּן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ Pater, Filius, Spiritus Sanctus.

אַגַּב גְּרָרָא Per occaſionem.

אַגָּדָה. Expoſitio allegorica; hiſtorica oratio: enarratio myſtica. *Hiſtoria jucunda, & ſubtilis de aliquo Scripturæ loco jucunditate ſua Lectorem detinens. Quid ſuerit* Aggadà *fuſius habetur in Diſputatione huic Lexico præmiſſa.*

אגלא *Abbreviaturæ. Idem ac* אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי Tu potens es in æternum Domine. *Kabbaliſticum nomen eſt a Kabbaliſtis* Agla *vulgo dictum, quod adhibent ad Dei Omnipotentiam indicandam. Vide de eo Galatinum* De arcanis lib. 2. cap. 15. *Nonnulli exiſtimant, per* א *deſignari Dei* אַחְדוּת Unitatem, *per* שְׁלוּשׁ ג Trinitatem *perſonarum, per reliquas litteras* לא *nomen* אֵל Deus, *h. e. Deum unum eſſe eſſentia, trinum perſonis.*

אֲגַס Pyrum. *Plur.* אֲגָסִים Pyra, *ut* עוּקְצֵי הָאֲגָסִים pediculi pyrorum.

אגס *Abbreviatura. Idem ac* גְּרַסַת סְפָרִים Eſt lectio librorum. *In quibuſdam libris legitur. Adhibetur de varia alicujus vocis lectione.*

אגר *Abbreviatura. Idem ac* אֵיתּ גַּסוּת רוּחַ Eſt elatio ſpiritus. *De ſtoliditate alicujus uſurpatur.*

אגש *Abbreviatura. Idem ac* אֵיתּ גְּזֵרַת שָׁוֶה Eſt deciſio æqualis: par ratio. *Ejus uſus in argumentatione a pari deſumpta.*

אד *Abbreviatura. Idem ac* אִיכָּא דְּאָמְרִי Sunt qui dicunt: quidam dicunt. אַבָּא *Talmudiſtis proprium. Eſt idem, ac Hebræis* יֵשׁ, *& Chaldæis* אִיתּ Eſt, ſunt. *Hinc* לֵיכָּא Non eſt, non ſunt, *contractum ex* לָא, *&* אִיכָּא.

ארו *Litteræ numerum indicantes apud Chronologos; nimirum per* א *deſignatur dies primus; per* ד *quartus; per* ו ſextus. *Dies hi* פְּסוּלִים rejectitii *ſunt, ne primus dies anni in eos incidat, propter Feſti Paſchalis computationem. Vide editionem primam Scaligeri de* Emendatione Temporum fol. 603.

הַדְּהַכִי Simul, interim, interea. *Componitur ex* הַר *pro* אַר, *&* הָכִי.

אדם *Proprie non eſt Abbreviatura, ſed nomen* אָדָם Homo, *cujus litteræ per Kabbalam has tres dictiones deſignant* אָדָם דָּוִד מָשִׁיחַ *h. e.* Adam, David, Meſſiam. *Kabbaliſtæ itaque ajunt, per* סוֹד הַגִּלְגּוּל Secretum revolutionis, *ſive per* μετεμψύχωσιν Metempſicòſin *animam Adami in Davidem migraſſe, Davidis in Meſſiam, propter gravia Judæorum peccata adhuc latentem. Alia eſt Talmudiſtarum opinio in Tra-*

ctа-

ſtatu סוטה Sotà fol. 5. *Ipſi enim ſentiunt*, אָדָם Adamum *ita appellari, quod ſit* אֶפֶר דָּם מָרָה Cinis, *a corruptione*; Sanguis, *a vita*; Fel, *a calamitatibus, quibus vivit obnoxius. D. autem Cyprianus Linguæ Hebraicæ prorſus ignarus Græcas Scripturas interpretans in libro* De Montibus Sina adverſus Judæos *ſcriptum reliquit, primum hominem a quatuor cardinibus orbis* Ἀδάμ *appellatum. A enim eſt* ἀνατολὴ Oriens: D δύσις Occidens: A ἄρκτος Septemtrio: M μεσημβρία Meridies.

Hæc eadem abbreviatura אדם *ab aliis exponitur* אֱמוּנָה, דִּבּוּר, מַעֲשֶׂה Fides, Sermo; Opus.

אָדָכִי Tunc; adhuc, amplius, interea. *Etiam hic* אַד *pro* עַד.

אָדַם Rubere, rubrum, rufum, rubicundum eſſe. אָדוֹם Mars *planeta. Apud Aben Ezrà autem* ſtella polaris Antarctica. Amos 5. 8. מַאֲדִים Mars *ſtella*.

אדהינה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dicit David, ſuper quo ſit pax.

אַדְמִימוּת Rubedo, color rufus, rubor.

אָדוּק Adhærens, deditus, addictus.

אַדְרַבִּי, אַדְרַבָּא, אַדְרַב Contra, e contrario. *Apud Talmudiſtas frequentiſſimum.*

אה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר הַפָּסוּק Dicit verſus, *videlicet Biblicus. Proprie* פָּסוּק PasùK *ſignificat verſiculum Biblicum alicujus Capitis; per Synecdochen autem ad totam Scripturam extenditur. Hinc fit, ut ille dicatur* בַּעַל הַפָּסוּק dominus PasùK, *qui optime callet lectionem textus Biblici, eoque ex arbitrio utitur quaſi ejuſdem dominus.* 2. אה *ſignificat hæc verba* אֱלֹהִים Elias Propheta. 3. אִי הָכִי, *vel* אִי הֵיךְ Si ſic, num ſic. 4. אומות העולם Nationes Mundi. *Ita appellantur ab Hebræis populi omnes, qui Hebræi non ſunt.* 5. אֲפִילוּ הָכִי Etiam ſic, etiamnum, attamen, adhuc, quanto, *vel* multo magis. *Additur aliquando ſervilis,* ואה *ut* ואפה. *Aliquando etiam ſcribitur* אהבה. *Talmudiſtis frequens eſt.*

אהבה *Vide ſupra in* אבה.

או *Abbreviatura. Idem ac* אִיסּוּר וְהֶיתֵּר Vetitum, & licitum. *Dicendi modus uſurpatus, ubi agitur de cibis vetitis, vel conceſſis.*

אויר *Vide infra in* אכיר.

אוף Etiam. *Hieroſolymitane pro* אַף. *In eadem ſententia repetitum ſignificat* cum, tum; tam, quam. *Sæpe repetitum explicatur per* &.

אותו Ipſe, & ipſum, *caſu Accuſativo.* Is, id; Ille, illud.

אוֹתְיוֹת Confeſtim, mox, ſtatim, celeriter. *Apud Talmudicos legitur* אוֹתְיוּם.

אז *Abbreviatura. Idem ac* אוֹר זָרוּעַ Lux ſata, *vel* orta. *Eſt nomen Libri deſumptum ex Pſal. 97. v. 11. Ex hoc Libro Rabbì Aſchèr petiit* הַנָּהוֹת Animadverſiones, *quæ habentur in Compendiis Tractatuum Talmudicorum.*

אול *Abbreviatura.* אָמְרוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Dicunt, quorum memoria ſit in benedictione,

ne. *Subintellige* חֲכָמִים Sapientes, *vel* רַבּוֹתֵינוּ Rabbini noſtri. *Præponuntur etiam ei litteræ ſerviles, ut* ואול. *Reperitur quoque* שאול Quod dicunt. *Aliquando* א *explicandum per* אֲבוֹתֵינוּ Patres, Majores noſtri.

אח *Abbreviatura. Idem ac* אֶחָד חָסֵר Unum deficit. *Adhibent Maſorethæ de voce, in qua deficit littera* ו, *vel* י. *De duabus enim his litteris tantummodo dicunt* חָסֵר וּמָלֵא Defective, & Plene; *quando ſcilicet vel exprimuntur, vel omittuntur in media voce. Pro* א *quamlibet litteram numeri loco ponunt. 2. ſignificat* אוֹרַח חַיִּים Semita vitæ. *Libri magni inſcriptio eſt a celebri R.* יוֹסֵף קארו Joſeph Karo *compoſiti. Ex eo alius decerptus inſcriptus* שֻׁלְחָן עָרוּךְ Menſa diſpoſita, *Aphoriſmos, ſive Theſes complectens. Ex quatuor partibus conſtat, prima dicitur* אוֹרַח חַיִּים Semita vitæ, *in qua ritus, & cæremoniæ ſacræ explanantur; altera vocatur* יוֹרֶה דֵּעָה Docens ſcientiam, *in qua traduntur ritus, jura, & diſcrimina circa cibos, & potum; tertia appellatur* חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט Pectorale judicii, *Jus civile Hebræorum ob oculos ponens. Quarta denique nuncupatur* אֶבֶן הָעֵזֶר Lapis auxilii, *de rebus omnibus ad Matrimonium pertinentibus agens. Per abbreviaturas hæ ſingulæ partes a Rabbinis citari ſolent, ut ſuis locis videbimus. Præponuntur huic abbreviaturæ ſerviles, ut* באח In Orach chajîm.

אֶחָד Unus. *Item* numerus ſingularis. *In ſententia continuata repetitum ſignificat* ſive, vel, cum, tam, tum, quam. בְּלֶאָחָד Unuſquiſque. *Hinc* תֵּיבוֹת אַחֲרוֹת voces eædem, ejuſdem generis, ſimplices.

אַחְדוּת Unitas: unitio, *qua quid unitur, & conjungitur.*

אַחָדִים Unitates, numeri unitatis Arithmeticæ.

אחול *Vide paulo ante in* אול.

אחכ, אחכא *Abbreviatura. Idem ac* אַחַר כָּךְ Poſtea, deinde. א *in fine explicatur per* אָמַר Dixit. *Nonnulli animadvertunt,* ח *aliquando omitti; ego tamen animadverſionem hanc inanem exiſtimo, cum* אכ *aliud ſignificet, ut infra patebit.*

אַחַר Poſt, poſtea.

מוּקְדָּם וּמְאוּחָר Poſtpoſitum. Præmiſſum & poſtpoſitum, *id eſt*, hyſteron proteron. *Græce* ὕστερον πρότερον. *Hinc tritum illud* אֵין מוּקְדָּם וּמְאוּחָר בְּתוֹרָה Non eſt præmiſſum, & poſtpoſitum in Lege, *h. e. in Hiſtoria ſacra ſemper ordinis conſtans ratio habetur.*

אַחְרָיוּת Obligatio, oppigneratio, cautio de futuro damno.

אטבח Atbach. *Hæc dictio non eſt abbreviatura, ut nonnulli conſent, ſed vox fictitia Kabbaliſtica, qua Hebræi utuntur ad arcana ſcribenda. Eſt enim quædam Alphabeti ratio, qua* ט *adhibetur pro* א, & ח *pro* ב, & *ſic deinceps, & contra* א *pro* ט *&c. Quidam explicant* Atbach *pro* טְבִחַת mactationem.

אָטוּ Cur, quare? ergo, idcirco, propterea.

Ubi?

אֵי Ubi? *Interrogationi inservit, & cum variis particulis conjungitur; ut apud Latinos* nam, *v. g.* ubinam, quinam, &c. אֵי מִנָּם undenam? אֵי מָתַי quousque? אֵי אֵלּוּ quæ istæ? אֵי מִדֵּין undenam? אֵכְדֵין quomodo? אֵידָא quænam? אֵימִדֵּין אַתְּ ex quanam gente es tu? אֵימִדֵּין אַתְּ אָתֵי undenam tu venis?

אִי Non, *per apocopam pro* אֵין. *Hinc* אִי אֶפְשָׁר Non est possibile: אִי הֶכְרַח Non necessarium, contingens. אִי כָבוֹד non gloria, inglorius.

אִי Si, an, num, *per apocopam pro* אִין. יאִן. *Chaldaice pro Hebræo* אִם. *Hinc* אִי לֵימָא Si dicendum; *ubi* לֵימָא *Talmudice pro Hebraico* לֵאמוֹר. *In sententia continuata repetitum significat* sive, tam, quam. אִי בְעִיר אִי גְבַר Sive bestia, sive vir.

אי״. *Abbreviatura. Idem ac* אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל Terra Israel. *Invenitur cum litteris servilibus præpositis, ut* ואי״ Et terra Israel, לאי״ Ad terram Israel, באי״ In terra Israel, מאי״ Ex terra Israel.

אינ״ *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר יְהוּדָה גְדַלְיָה Inquit Jehudà Gedalia. *Hujus Auctoris sunt Animadversiones quædam in librum Zohar maximi ab Hebræis habitum.*

אֵיד Vapor, exhalatio. *Item* festum, dies festus, & solemnis, *sive* feriatus. *Sic in posteriore Targum* Esth. 1. 3. יוֹמָא דְאֵידָא לֵיהּ Dies festus erat ipsi. *Apud Rabbinos* יוֹם אֵידָם dies festus ipsorum.

אִידֵּי Iste: אִידֵּי וְאִידֵּי Iste, & iste: uterque. *Apud Talmudistas.*

אי״ה *Abbreviatura. Idem ac* אִם יַעֲזוֹר הַשֵּׁם Si juverit Dominus, Deo juvante. *Item* אִם וִגְזוֹר Si decreverit Deus. *Pariter* אִם אִרְצֶה Si voluerit, volente Deo. 2. *Significat* אִם יֵשׁ הַשָּׁלוֹם Si pax est. *Utuntur Hebræi in Epistolis pro eo, quod nos usurpamus:* Si vales.

אִיהוּ Ipse: הִיהִי Ipsa, ista. *Voces apud Talmudicos, & in lingua, seu dialecto Hierosolymitana frequentissimæ. Pluralis* אִנּוּן הִנּוּן, ipsi, isti, illi.

אֵיךְ Quomodo, qualiter, sicut, quemadmodum.

אֵיכָא Ubi, ubinam? *Compositum est ex* אִי, & כָּא. אֵיכְדֵין Quomodo? אֵיכוּת & אִיכוּת Qualitas, quale, Prædicamentum qualitatis. *In Elia:* סֵפֶר מְעַט הַכַּמּוּת וְרַב הַאֵיכוּת Liber brevis quantitate, sed magnus qualitate. *Plur.* אֵיכוּיוֹת qualitates. *Dicitur etiam* אֵיכֻוֹת *cum Kibbutz.*

אִיכָּא Est, sunt. אִיכָּא דְ Est qui, לִיכָּא Non est. *Conjunctum est ex* לָא & אִיכָּא.

אַיִן, אֵין Non. יֵשׁ וָאַיִן Est & non, *id est*, Ens, & non ens. אֵין סוֹף Infinitum.

אִין Si. *Repetitum in continuata sententia valet* sive, *ut supra* אִי.

אֵין, אִין Ita, sic, etiam. *Pro eo dicitur etiam* הֵן. *Apud Talmudicos affirmat, ubi sententiam absolvit: ut* בְּסַכָּנָה אִין. In periculo; ita. אֵינִי & אִינִי *admirantis.* Itane? *In Dialogis, & Disputationibus habet post se* וְהָא ecce, atqui. *Judæi pronuntiant* אֵינִי *ut plurimum.*

אִינְהוּ Ipse, אִינְהוֹ Ipsi, *pro* אִנְהוֹן *plura-*

valiter; quæ in Libris non punctatis ex ſenſu diſtinguenda ſunt.

אִינְהִי Ipſa; אִנְהִי ipſæ, *pro* אִנְהֵן.

אִנּוּן, Ipſi; אִנֵּין, אִנֵּי Ipſæ.

אִיָּר Aprilis, *menſis nomen.*

אִישׁ Individuum, ſpecificum Logicum, ſingulare *apud Rabbinos.* אִישֵׁי הַמִּין Individua ſpecifica. אִישִׁי Domine, *vocabulum honoris.*

אִישׁ Vir. *Apud Talmudicos ei tum patria, tum vicus ſolet addi, ut* אִישׁ יְרוּשַׁלְמִי vir Hieroſolymitanus; יִשָּׂשכָר אִישׁ כְּפַר בַּרְקַאי Iſſachar vir de pago BarKà. *Per contemptum ab Hebræis ſolet vocari Chriſtus* אוֹתוֹ הָאִישׁ Ille vir. *Huc refer verba a Pontifice Maximo prolata* Act. 5. 28. Vultis inducere ſuper nos ſanguinem hominis iſtius. אִישִׁי virilis: ſpecificum, particulare. הָאִשִּׁיוּת Providentia particularis.

אִישׁוּת Virilitas, maritatio, conjugium, matrimonium, connubium.

אִית, אִיתַי, אִיתָא Eſt, ſunt. *Hinc* כְּרָאִיתָא Sicut eſt, *vel* כְּרָאִית, *aut* כְּרָאי *per apocopam apud Talmudicos, & Rabbinos.*

אִיתְנְהוּ בֵּיהּ Omnia iſta ſunt in eo. *Kimchì.* Jer. 15. 2. *ex Talmud, ubi obſervanda duplex apocopa litteræ* ן.

אית *Abbreviatura. Idem ac* אֲדֹנָי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ Dominus Deus, cujus benedictum ſit nomen. *Littera* י *explicatur etiam per* יִתְעַלֶּה Exaltetur.

אכ *Abbreviatura. Idem ac* אִם כֵּן Si ſic. Quod ſi ita eſt. *Sæpe ei* ר *præfigitur, ut* רְאכ Quod ſi ita ſe res habet.

אכיר *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן Amen, ſic eſto voluntas, *nimirum* Dei. Sic fiat, ſic ratum eſto. *Quandoque ei inſeritur* ו, *ut* אוכיר *pro* וְכֵן Et ſic. *Aliquando* כ *omittitur, ut* אויר, *ubi* ו *valet* וְכֵן. *Solet uſurpari in fine Precum.*

אכמ *Abbreviatura. Idem ac* אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ Non eſt hic locus ejus.

אכמה *Abbreviatura. Idem ac* אִם כֵּן מָה הֵנִיר Si ita eſt, quid indicavit.

אוּכָם, אֻכָּם Niger, ater, obſcurus, tenebris obductus.

אוּכְמוּת Nigredo, obſcuritas, tenebræ. אוּכְמוּת שֵׂעָר nigredo capillorum, *h. e.* juventus, *ſicuti albedo capillorum* ſenectus.

אַכְסָן Hoſpes, viator. *Plur.* אַכְסָנִין Hoſpites, viatores.

אַכְסַנְיָא Hoſpes, hoſpitio utens, peregrinus.

אַכְסַנְיָא Hoſpitium: hoſpita. אַכְסַנְיָא קְבוּעָה hoſpitium fixum, *quo quis ſemper ſolet uti.* אַכְסַנְיָא דְּאַקְרָאי hoſpitium fortuitum, *in quod quis forte incidit.*

נְתְאַכְסֵן & אִתְאַכְסֵן Hoſpitio excipi, hoſpitio uti, hoſpitari.

אכע *Vide infra in* כע.

אִכְפַּת & אִיכְפַּת Ligatur *pro* אִתְכְּפַת. *Adhibetur, cum dicitur* מַאי אִיכְפַּת לָךְ Quid tua intereſt? quid tibi nocet? quid tibi curæ eſt? *R. Salomon.* Hoſ. 13. 9.

אֶל Ad. מֵאֶלָיו A ſeipſo. מֵאֶלֶיהָ A ſeipſa. מֵאֲלֵיהֶם A ſeipſis.

Ab-

אל״ *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר לוֹ Dixit, respondit ipsi. *Apud Talmudistas* אָמְרוּ לָהֶם Dixerunt, responderunt ipsis. *Talmudice* אַמְרוּ לְהוּ, *ubi* לְהוּ *est per apocopam pro* לָהֶן.

ואל״ *h. e.* וְאֵין לוֹמַר Et non est dicendum.

אֶלָּא Sed, nisi, *ex Græco* ἀλλά. *Si præcedat* לֹא, *significat*, non tantum, *sequiturque* אֶבָל sed. etiam אֶלָּא אִם sed si. אֶלָּא אִם כֵּן nisi, alioqui.

אלבם״ Albàm. *Non est abbreviatura, sed Kabbalæ species, qua una littera pro altera sumitur, nimirum* א *pro* ל, ב *pro* מ, *& deinceps, & contra.*

Exemplar totius Alphabeti est hujusmodi.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת

De hac Kabbalæ specie mentionem faciunt R. Salomon & R. Abèn Ezrà Isa. 7. v. 6.

אֱלֹהַּ, אֱלָהּ Deus. *Plur.* אֱלֹהִים, Deus & אֱלָהוּת *de Diis falsis usurpatur.*

אֱלָהִי, אֱלֹהִי Divinus. אִישׁ הָאֱלֹהִי vir divinus, Theologus, divinarum rerum peritus.

אִישׁ הָאֱלֹהִים Theologus.

תּוֹרָה אֱלֹהִית Lex divina, Theologia.

הַפִּילוֹסוֹפִים הָאֱלֹהִיִּים Philosophi divini, Metaphysici.

דָּתוֹת הָאֱלָהִיוּת Leges, jura divina, constitutiones divinæ.

אֱלָהוּת Divinitas, Deitas, divina majestas.

חָכְמַת הָאֱלָהוּת Theologia, Metaphysica.

אֶלָּהֵן Sed, nisi, præterquam. *Reperitur etiam scriptum* אֵילָהֵין. *Idem est, ac* אֶלָּא. *Legitur etiam* הֵן אֶלָּא *separatum.*

אִלּוּ Illi, isti. *Idem ac Hebraicum* אֵלֶּה.

אִלּוּ Si, *compositum ex* אִם, *&* לוּ. *Ei adjicitur aliquando* פֵּן, *ut* אִלּוּפֵן לָא סְטָת Siquidem non recessisset. Num. 22. 23.

כְּאִלּוּ Ac si, quasi, perinde ac si. *Dicitur etiam* כִּלּוּ *vel* כִּילוּ *elisa littera* א.

אִלּוּלֵי, *&* אִלּוּלֵיפוֹן Si, nisi, si non. *Idem ac Hebraice* לוּלֵי. *Ei adjicitur sæpe* פוֹן *modo conjunctim, modo separatim. Dicitur etiam* אִלּוּלָפוֹן *ex forma* אִלּוּלָא. *Et cum* אִלּוּלָאפוֹן א.

אַלְוַי Ah, *optantis, pro* utinam. *Dicitur &* לַוַי.

אֵילָךְ Ultra, ulterius. מִכָּאן וְאֵילָךְ Hinc, & ulterius. אֵילָךְ וְאֵילָךְ Huc illuc; hac illac: hinc inde. מֵאֵילָךְ Hinc, deinceps, abhinc.

אלכ״ *Abbreviatura. Idem ac* אִם לֹא כֵּן Si non sic: alioqui. *Præponuntur ei servi-les, ut* שאלכ״, דאלכ״ Quod si non ita est.

אַלַכְסוֹן *Vide* לכס.

אֱלוּל Augustus mensis. Esth. 3. *in secundo Targum.*

אַלִּים אלם Fortis, robustus.

אַלְמָא Itaque, profecto: quare, ergo, igitur *absolute usurpatur*; אַלְמָא *autem* quare? quamobrem? *interrogative.*

אִלְמָלֵי, אִלְמָלֵא Si, nisi, *quasi ex* אֶלָּא אִם לֹא.

אַלְתָּר, לְאַלְתָּר Cito, mox, confeſtim, illico, ſtatim, ſubito, repente.

אִם Si. *Quod ſi repetatur in ſententia continuata, ſignificat*, ſive, tam quam. אִם בְּגוּפוֹ אִם בְּנַפְשׁוֹ ſive in corpore, ſive in animo.

אמ *Abbreviatura. Plura ſignificat.* 1. אֲבִינוּ מַלְכֵּנוּ Pater noſter, Rex noſter. *In libris Precum frequens eſt.* 2. אֶרֶץ מִצְרַיִם Terra Ægypti. 3. אֶחָד מָלֵא Unum plenum. *Maſorethis uſitata.* 4. *Apud Chronologos* א *ſignificat* unum, & מ *indicat* מַחֲצִית dimidium. *Nimirum hora prima, & dimidia eſt initium TeKuphę, ſive Solſtitii eſtivi in menſe* תְּמוּז Junio.

אַמַּאי Quare? quorſum? cur?

אָמַד Æſtimare, metiri, conjicere. אוֹמֶד æſtimatio, menſura, conjectura. *Talmudici, & Rabbini verbum* אָמַד *uſurpant, quando res non habent determinatum pretium, menſuram, aut numerum.*

אמה *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר הַשֵּׁם Dicit Dominus. *Ei interdum additur* י *in fine, pro* יְתֻבָרַךְ benedictus ſit. 2. אָמַר הַכָּתוּב Dicit Scriptura ſacra.

אַמָּה Digitus medius. גִּיד הָאַמָּה Membrum genitale viri.

אוּמָנוּת אוּמָן אמן Artifex, opifex: artificium, opificium. *Hinc* אֱמֶת verum dicere. מְאַמְּתִים veritatis aſſertores, Orthodoxi. הֶתְאַמֵּת, נֶתְאַמֵּת verificari: confirmari, ſtabiliri. אֲמִתָּה Veritas. אֲמִתִּי Verus. *Fœm.* אֲמִתִּית Vera. אֱמִתּוּת Verificatio. אִתְאַמְּתוּת Idem.

אמן *Abbreviatura. Idem ac* אֲדֹנָי מַלְכֵּנוּ נֶאֱמָן Dominus Deus Rex fidelis. *Kabbaliſtis frequens.*

אָמַר Dixit, *Hebraice. Hinc* אֲמִירָה Sermo. מַאֲמָר Oratio, Prædicamentum, Categoria, *in Logicis.* מַאֲמָר הַנְּדוּי Oratio enunciativa. מַאֲמָר הַמִּתְאַוֶּה Oratio optativa. מַאֲמָרִים Prædicationes. אָמוֹרָא Doctor. Job 3. 18. *in Targum. Hinc* אָמוֹרָאִים Doctores Talmudici, *auctores primi Gemaræ, ſeu Diſputationum Talmudicarum.* מַאֲמָרוֹת prædicamenta, categotiæ.

אמש *Abbreviatura. Idem ac* אֵשׁ, מַיִם, שָׁמַיִם, Ignis, Aqua, Cœlum, *ſive* Aer.

אמת *Abbreviatura Idem ac* אִיּוֹב, מִשְׁלֵי, תְּהִלִּים, Job, Proverbia, Pſalmi. *Maſorethis uſitata. Pro* תְּהִלִּים *dicitur etiam per contractionem* תִּלִּים. 2. אֵלֶּה הַדְּבָרִים, מְלָכִים, תְּרֵי עָשָׂר, Deuteronomium, Liber Regum, duodecim Prophetæ minores.

אָנָה אָן Ubi? quo? *Prædicamentum* Ubi *in Logicis.* אָן אֵיזֶל Quo ibo? לְאָן Quo? מִנָּן, מִנָּאן Unde? *In Bibliis Venetis legitur* מִנָּן, *ſed male. Dicitur etiam apud Talmudicos* מִנָּאלָן undenam? מִנָּאלָן, מִן אָן לָן Unde nobis, *ſc.* conſtat? *pro Hebraice* מֵאַיִן לָנוּ.

אִין, אֵין Si, *pro Hebræo* אִם, *ut ſupra* אִי.

אִינָא Is, ille, ipſe: אִנּוּן Ipſi, *numeri Pluralis, & fœm.* אִנֵּין אִינִין.

אנ *Abbreviatura. Idem ac* אִם נֹאמַר Si dixerimus. *Talmudici* אִי נֵימָא. 2. אִי נֵימִי

Si etiam; ſic etiam. *Apud Talmudiſtas.*

אַנְדְּרוֹגִינוֹס Androgynus: Hermaphroditus. *Hinc dictio* androgynos. 1. Sam. 6. v. 12. *in R. Salomone, quæ eſt formæ maſculinæ, & fœmininæ.*

אַנְדְּרוֹלוֹמָסְיָא Peſtis, peſtilentia. Gen. 6. 13. *in Raſchi.*

מוּנְקְלִיּוֹת Unci, clavi. Exod. 25. 32. *R. Salomon.*

אנך *Abbreviatura. Idem ac* אוֹרַיְתָא נְבִיאִים כְּתוּבִים, Lex, Prophetæ, Hagiographa.

אנסו *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן נֶצַח סֶלָה וָעֶד Amen in ſæcula ſempiterna ſæculorum. *Librorum fini Rabbini adjiciunt, in quibus de rebus piis, ac religioſis agitur.*

אס *Abbreviatura. Idem ac* אָמֵן סֶלָה Amen Selah *h. e.* ſempiternum. *Preces ita plerumque clauduntur. Aliquando tripliciter repetitur,* אאא ססס. 2. אֵין סוֹף Sine fine, infinitus, æternus. *Dei periphraſis apud Kabbaliſtas. Sæpe ei adjicitur* בה *pro* בָּרוּךְ הוּא Benedictus ſit. *Sæpe occurrit in libro* שֶׁפַע טַל.

אֱנוֹשׁ *Chaldaice.* אֱנָשׁ Homo. *Plur.* כִּדְאָמְרִי אֱנָשֵׁי Sicut dicunt homines. *Uſurpant Rabbini in citandis Proverbiis.* אֱנוֹשִׁי Humanus. אֱנָשׁוּת, אֱנוֹשׁוּת Humanitas. *Hinc* מְחִים שֵׁם לָאֱנוֹשׁוּת Methim eſt nomen humanitatis. *Kimchi* Jud. 20. v. 48. *id eſt, generale omnium hominum.*

אָסָא Mederi, curare, ſanare, אַסְוָתָא, אַסוּת Sanitas, curatio, medicina. *Hac voce Judæi ſternutantibus reſpondere ſolent. Dicunt etiam Hebraice* רְפוּאָה ſalus, ſit ſaluti.

אִסְטַגְנִינָא Aſtrologus: genethliacus: magus: aſtronomus. *Plur.* אִסְטַגְנִינִין Aſtrologi: magi. אִסְטַגְנִינוּת Aſtrologia. *Pro* ס *adhibent etiam litteram* צ. Aſtronomia, aſtrorum ſcientia.

אִסְטוּמְכָא Stomachus, στόμαχος, ventriculus, *cibi, potuſque receptaculum.*

אִסְקוּפָה Limen. *Plur.* אִסְקוּפוֹת Limina. *Apud Rabbinos* ſcamnum.

אָסַר Vetare, prohibere. אָסוּר Vetitum, prohibitum, illicitum. אִיסּוּר וְ אָסוּר Idem. *Ei opponitur* הֵיתֵר Licitum. *Hæ autem dictiones de cibis vetitis, ac licitis plerumque uſurpantur.* אִיסּוּר כּוֹלֵל prohibitio univerſalis.

אִסְתְּנִיס Infirmus, languidus, debilis, tener, valetudinarius, ægrotus. *Scribitur etiam cum* ט. *Græce* ἀσθενὴς.

אִסְתְּנִיסוּת Infirmitas, languor, debilitas, ægritudo.

אעפ *Eſt abbreviatura, pro* אַף עַל פִּי Etſi, quamvis. *Scribitur etiam* אעפי *cum* י *a fine. Si ei addas a principio* ו *vel* ש *eſt* quod ſi.

אעפכ *pro* אַף עַל פִּי כֵן Nihilominus, tamen, licet ita ſit.

אַף *Hieroſolymitane* אוֹף Etiam: quinetiam. *Repetitum*, tam, quam, cum, tum. אַפְּעַלְפִּי etſi, quamvis, licet, etiamſi. *Solet ſequi* ש, *vel* ד *Chaldaicum. Separatim etiam ſcribitur* אַף עַל פִּי, *quod idem per abbreviaturam* אעפי. *Sic* וְאַף עַל גַּב etiam-

iamſi, quamvis, licet. אַף עַל פִּי כֵן Etiamſi ita ſit, attamen. אַף כֵּן Similiter, itidem.

אַפִילוּ Etiam, etiamſi. *Componitur ex* אַף ו אִלוּ. *Quare melius ſcriberetur per* ל *cum Daghes. Per abbreviaturam* אפי.

אַפִּיטְרוֹפוֹס Procurator, tutor, curator. *Dicitur etiam* אַפִּיטְרוֹפָא.

אוֹפַן אפן Rota, circulus: motus: ratio: forma. *Hinc* אוֹפַן הַמַּזָּלוֹת Zodiacus. אוֹפַן הַמְּיֻשָּׁר Circulus æqualitatis, Æquator.

אוֹפַן הַמַּפְרִיס Circulus diſtinguens, Orizon. אוֹפַן הַיָּשָׁר circulus rectus, parallelus. אוֹפַן חֲצִי הַיּוֹם circulus meridianus.

אַפּוֹפְסִין ו אִיפּוֹפְסִין Sententia judicialis, ſententia de re judicata. *Græce* ἀποφασις.

אַפִּיפְיוֹר Papa, Pontifex Romanus. Aliquando פִּיפְיוֹר *ſine* א *a principio*.

אֶפִּיקוֹרוֹס Epicurus, Epicureus: homo levis, Atheus. *Pluralis* אֶפִּיקוֹרוֹסִין ו אֶפִּיקוּרִין Epicurei. *Hi a Talmudiſtis inter eos numerantur, qui in futuro ſæculo partem habituri non ſunt.*

אֶפַּרְכוֹס Eparchus, præfectus. *Græce* ἔπαρχος præſes. *Scribitur etiam* אֵיפַּרְכוֹס ἔπαρχος.

אֶפַּרְכְיָא Præfectura, ו הֵיפַּרְכְיָא, ו הִיפַּרְכְיָא ἐπαρχία.

אֵיפַּרְכִיָּא *Plur.* Hyparchi, præfecti, gubernatores.

אֲפַרְסְמוֹן Balſamum, *arbuſcula ſuavem odorem emittens, cujus fructus* Opobalſamum *dicitur.*

אֶפְשָׁר Poſſibile eſt, fieri poteſt: forte, fortaſſe. *Sequitur ſæpe* שׁ, *vel* ד, *quæ explicantur per* ut, quod. *In Talmud interdum reperitur* הַאֶפְשָׁר. אִישָׁר Numquid fieri poteſt? לְפִי מַה שֶׁאֶפְשָׁר Quantum fieri poteſt. לֵית אֶיפְשָׁר, אִי אֶיפְשָׁר Impoſſibile eſt. אֶפְשָׁרוּת Poſſibilitas.

אֶפְשָׁרִי Poſſibilis, poſſibile; contingens. *Plur.* אֶפְשָׁרִיִּים Poſſibilia: contingentia.

אִצְטַגְנִין *Vide ſupra in* אסט.

אִצְטַבְלָאוֹת Stabula, equilia.

אִצְטַנְיוֹת Lapides extra murum prominentes. *Item* proceres, Senatores.

אִצְטוֹמְכָא Stomachus.

אִצְטוּרְלָבְיוֹ Aſtrolabium.

אִצְטוּרְלוֹגִין Horologium.

אָצַל Separare, ſeponere. נֶאֱצַל Emanare: ſeparari: infundi. כֹּחַ הַנֶּאֱצָל Virtus infuſa.

אֲצִילוֹת *Plur.* Separata, individua.

אֲצִילוּת Separatio ex alio in aliud: emanatio, influxus.

אק *Abbreviatura. Idem ac* אִיכְתִיב קַשֶׁה Scriptum durum, *vel* difficile eſt. *De loco aliquo Scripturæ difficili a Talmudiſtis uſurpatur, de quo utrinque diſputari poteſt. Pro* אִיכְתִיב *per apocopam aliquando dicitur* אִיכְתִי. 2. אָמַר קְרָא Dicit Scriptura. ראק *Quod dicit Scriptura. Sacræ litteræ* קְרָא, *vel* מִקְרָא *unico verbo appellantur a legendo, quia earum lectio apud omnes aſſidua eſſe debet. Illarum autem Lectores dicuntur* קְרָאִים. *Hujus nominis*

Ka-

Karæi *fuit etiam Secta ita appellata, quia Textui Biblico mordicus adhærens Traditiones quaſcunque reſpuebat.*

אקבו *Abbreviatura. Idem ac* אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ Qui ſanctificavit nos præceptis ſuis, & præcepit nobis. *Solet adhiberi in principio Precum.*

אַקְלִימָה, אַקְלִימִין Clima. *Plur.* אַקְלִימִין climata. *Nomen Aſtronomicum.*

אוקְנוס & אוקְנָוס Oceanus, mare magnum.

אראריתא *Abbreviatura. Idem ac* רֵאשׁ אֲחָדוּתוֹ, רֵאשׁ יִיחוּדוֹ, תְּמוּרָתוֹ אֶחָד *Nimirum*, unum, principium unitatis ſuæ, principium ſingularitatis ſuæ, viciſſitudo ejus unum. *Ita a Kabbaliſtis deſcribitur Deus æternus, immutabilis, unicus, ſemperque ſibi conſtans, & æqualis. Vide Reuchlinum Kabbalæ l. 3.*

אֲרֵי Quia, quoniam, cum, ſi, enim. *Adhibetur pro Hebræo* כִּי nam, etenim, eo quod.

אַרְיֵה Leo: *etiam* ſignum cœleſte Leonis.

אֲרַךְ Prolongari: prorogari. אֲרִיכוּת, אֲרוּכָה, Prolixitas, prorogatio. בַּאֲרִיכוּת Prolixe.

אוֹרְלוֹגִין Horologium. *Græce* ὡρολόγιον.

אֲרִיסָא, אָרִיס Hortulanus. *Plur.* וְהֵיךְ אֲרִיסַיָּא & ſicut hortulani.

אֲרְסָא, אֲרֵס Venenum. *Plur.* אֲרְסִין venena.

אַרְסְטוֹ Ariſtoteles, *voce detruncata.*

אָרַע Convenire, occurrere, contingere, evenire. מְאוֹרָעוֹת Contingentia.

אַרשבנ *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל Inquit R. Simeon filius Gamalielis. *Apud Talmudiſtas.*

אש *Abbreviatura. Idem ac* אֱלֹהֵינוּ, שֶׁבַּשָּׁמַיִם *vel* אָבִינוּ Deus noſter, *vel* Pater noſter, qui in cœlis eſt. *In exordio Precum Hebræi utuntur.* 2. אָתֵי שַׁפִּיר Venit pulchre, *h. e.* recte, bene. *Apud Talmudiſtas in uſu, præcipue in* תּוֹסְפוֹת Toſephòth. 3. אֵלֶּה שְׁמוֹת Elle ſcemòth. *Ita* Exodus *appellatur a primis ejus dictionibus. Hinc* וְאֵש Et Exodus. בְּאֵש In Exodo.

אַשְׁכְּנָז Germania, אַשְׁכְּנָזִי Germanus.

אשעת *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם Ait Salomon, ſuper quo ſit pax. *Intelligitur Salomon Rex.*

אוֹשְׁפִּיזָא, אוֹשְׁפִּיזָא Hoſpes: hoſpitium: בַּעֲלֵי אוֹשְׁפִּיזִין Hoſpites excipientes hoſpitio.

אוֹשְׁפִּיזָנָא Hoſpita, cauponaria, eſculenta, & hoſpitium præbens.

אשש *Abbreviatura. Idem ac* אָמַר שְׁמוּאֵל שׁוּלָּם Inquit Samuel Sullàm. *De hoc Rabbino, & hac abbreviatura mentio fit in libro* יוחשין Juchasìn, *h. e.* libro proſapiarum, *ubi ſententiam ſuam cum aliis conjungit.* Juchasìn *auctor fuit R. Abraham Zacùt; ſed opera, & induſtria R. Samuelis Sullàm Conſtantinopoli primum editus fuit.*

ג אָתִים רַבּוּיִם הֵם *Pluraliter.* Tria אָת (*juxta Kain, & Habel ſcripta*) multitudinem denotant, *R. Salomon* Gen. 4. *in principio. Cabbaliſtæ ſæpe myſtice adhibent*

bent אֵת *pro* principio, *&* fine, *ut in Apocalypſi* A & Ω.

אתבש Atbàs, *& cum prepoſita littera ſervili* באתבש. *Apud Kabbaliſtas hoc nomine appellatur arcana, & occulta quedam ſcribendi ratio, qua* ת *ultima Alphabeti littera cum* א *prima,* ש *penultima cum* ב *ſecunda, & deinceps, permutantur.*

Exemplar hujuſmodi Alphabeti.

את בש גר קק הצ וף זע חס טן ים כל

לך מי נט סח עז פו צה קד רג שב תא

Ut id clarius intelligas, tibi exemplum proponam. Nomen שָׂרָה Sara, *quę Abraham uxor fuit, per* Atbàs *ſcribitur* בצג, *ex quibus litteris per Kabbalam numerus 95. eruitur. Aliud nomen proprium, quod habetur Gen. 11. v. 29. nimirum* יִסְכָּה, *numerorum ratione habita, idem valet. Itaque Kabbaliſtę inferunt, nomen* שָׂרָה *&* יִסְכָּה *idem prorſus eſſe, Saramque binominem fuiſſe, videlicet* Saram, *&* Iſcam *appellatam. Rem fuſius explicat Reuchlinus lib. 3. Kabbalę.*

אתל *Abbreviatura. Idem ac* אִם תִּמְצֵי לוֹמַר Si repereris dicere; ſi poſſis dicere. *Talmudice* מְצֵי, *vel* מְצָא potuit. 2. אִם תֹּאמַר לִי Si dixeris mihi. *Apud Talmudiſtas* אִי תֵּימָא לִי Si dixeris mihi.

INCIPIENTIA

A ב

ב *In numeris valet duo. Eſt littera ſervilis conſtituens præpoſitionem* in *tum apud Chaldæos, tum apud Hebræos, Arabes, Syros, reliquoſque Orientis populos. Aliquando ſignificat* e, ex, de, cum, propter, ad, contra, ante &c. *juxta ſenſum, & locum, in quo uſurpatur.*

בא *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית אָב Domus patris; familia paterna; *vel* בֵּית אָבִי Familia paterna mea. 2. בֶּן אָשֵׁר Filius Aſchèr. *Cum Rabbinus hic dictiones nonnullas Biblicas diverſo modo ab aliis legerit, ejus lectionem Judæi Occidentales ſequuntur, h. e. in terra Iſrael habitantes.* 3. בַּר אוּרְיָן Filius Urjan.

באר *Abbreviatura. Idem ac* בְּאוֹתוֹ דִּבּוּר In eodem ſermone, *vel* Textu. *Apud Criticos frequens. Cum copula Vau* ובאר. *Fini etiam additur* ה, *ut* באֵרָה. *Tunc vero* ה *ſignificat* הַמַּתְחִיל Qui incipit, *vel* incipientis. *Inſeritur interdum* ה, *ut* באהר *pro* הַדִּבּוּר.

באי אמה *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם Benedictus ſis tu Domine Deus noſter, Rex hujus Mundi. *Sic fere Preces Hebræorum incipiunt.*

באי שת *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה Benedictus ſis, o Domine, exaudiens preces. *In fine Precum ſolet uſurpari.*

בְּאַנְיָא באן *Male punctatum reperitur* Eſth. 6. 12. *in Targum ſecundo pro* בַּאנְיָא Balneator.

בֵּירָא, בְּאֵרָא, בְּאֵר Puteus, *ita dictus ab aqua clara, & perſpicua. Plur.* בֵּירִין, בֵּירַיָּא, *& fœmin.* בֵּירָן Putei. Geneſ. 14. 10. *in Targum Hieroſolymitano.*

בְּאֵשׁ Ægre, moleſte ferre, diſplicere: malum eſſe, *vel* videri: ægrotare, male age-

agere, male habere. *Reperitur etiam* בְּאֵישׁ *cum Jod, respondetque Hebræo* רוּעַ, *vel* יָרַע. *Aphel* אַבְאֵשׁ Malum, fœtidum reddere. Exod. 5. 21. affligere, male facere, male tractare, malo afficere. *In Talmud Hierosolymitano est* אִיבְאָשׁ ægrotare, male habere. *Ithpeh.* אִתְבְּאָשׁ Moleste ferre, indignari, malo affici.

בְּאוּשְׁתָּא Maligna, pessima. Esr. 4. 12.

אַבְאָשׁוּת Malum: affectus malus, mala dispositio, status malus. Eccles. 7. 4.

בָּב, בָּבָא Ostium, porta, janua. Esth. 5. 14. *In Talmude sunt tres libri nomine* בָּבָא Porta *appellati. Primus dicitur* בָּבָא קָמָא Porta prima; *alter* בָּבָא מְצִיעָא Porta media; *tertius* בָּבָא בַתְרָא Porta posterior. *Agitur in iis de rebus politicis, juridicis, & forensibus. Est etiam* בָּבָא Bavà *nomen proprium viri, tuncque ei adjicitur etiam nomen familiæ, ut* בָּבָא בֵּן בּוּטָא Bava filius Butæ. *In Talmude.*

בב״ *Abbreviatura. Idem ac* בָּבָא בַתְרָא Bava posterior. 2. תְּרֵין תְּרֵין Duo, duo; bina. *Masorethis frequens.* 3. בַּעַל בַּיִת Paterfamilias; *vel pluraliter* בַּעֲלֵי בָתִּית Patresfamilias, heri domestici. 4. בַּר בַּר Filius fuit. *Talmudistis usitata.* 5. בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ *Cito in diebus nostris* שׁבב״ Ut cito in diebus nostris.

בבח״ *Vide infra in* בח״.

בַּבְתָּא Pupilla, nigrum oculi. *Plur. const.* בָּבֵי pupillæ. Eccles. 12. 3.

בָּבוּ Odium, inimicitia. Gen. 37. 4. *in Jonathane.*

בבת״ *Vide infra in* בת.

בג״ *Abbreviatura. Idem ac* בִּישׁוּל גּוֹיִם Coctilia gentilium, *videlicet Christianorum. Per contemptum Hebræi vocant Christianos* גּוֹיִם Goìm. 2. בֵּן גָּמָלִיאֵל Filius Gamalielis. 3. בִּשְׁלֹשָׁה, *vel Chaldaice* בִּתְלָת Cum tribus. *Usurpatur littera numeri pro nomine numerum significante. Sic litteræ omnes solent adhiberi.*

בגבג״ *Abbreviatura. Idem ac* בֵּן גֵּר בֵּן גִּיּוֹרִית Filius gentilis viri, & filius gentilis fœminæ. *Est nomen Rabbini ex parentibus Christianis orti, qui, Christiana Religione relicta, ad Judaicam impie transiit. Celebratur in cap.* 5. פִּרְקֵי אֲבוֹת *h. e.* Capitulis Patrum, *libro apud Hebræos insigni, propter assiduum Legis Divinæ studium. Proprio nomine dicitur* R. Jochanàn ben bag, *vixitque ante Christum Jonathanis Paraphrastæ tempore.*

בגד״ *Abbreviatura. Idem ac* בְּגִין דְּהָא Propterea quod ecce: nam ecce. בְּגִין דָּא Propterea. *Hinc* בג״ באיתמר Propterea quod dicitur. *In Zohar sæpe occurrit.*

בגה״ *Abbreviatura. Idem ac* בִּגְבוּרַת הַשֵּׁם Ope, & auxilio Dei; *vel* בִּגְזֵרַת הַשֵּׁם Decreto, voluntate Dei.

בגכ״ *Abbreviatura. Idem ac* בְּגִין כֵּן Propterea. *Fere sequitur* כְּתִיב scriptum, *vel aliud hujusmodi.* Pro כֵּן *legitur etiam* כַּךְ, *idemque significat.*

בְּגִין בגן Propter. *Vide in* גין. *Aruch enim* ב *servilem esse sentiens in eum locum propterea transfert.*

Pu-

בָּגַר Pubescere, pubertatis annos ingredi; pilosum fieri. Num. 30. 11. 12. *in Targum Jonathanis. Filia apud Talmudistas, Rabbinos, vulgoque etiam apud Hebræos a die ortus sui ad annos duodecim completos vocari solet* קְטַנָּה Parva, *vel* תִּינוֹקֶת Puellula; *ab anno duodecimo, & die uno appellatur* נַעֲרָה Puella; *ubi autem sex menses completi transierunt, ex quo dici cœpit* נַעֲרָה, *postea nuncupatur nomine* בּוֹגֶרֶת Pubescens. *Hinc Nedarìm* 47. 1. *Filia* כֵּיוָן שֶׁבָּגְרָה *quando pubuit, dicitur libera esse a potestate Patris.*

בר *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית דִּין Domus Judicii, Curia, Porta Judicialis. *Olim enim in Portis urbis judicia exercebantur. Per Metonymiam* Magistratus, Senatus, Judices. *Cum servilibus* בבר In Curia. שבר Quem Senatus, *vel* quod Senatus. 2. בְּסַעְדָּא דִשְׁמַיָּא Ope, auxilio Dei. *Fere ei inseritur* ס, *ut* בסר.

בָּרָא *Hebraice* Fingere, comminisci, effingere, mentiri. *Hinc* בַּדִּין, בְּדִין Pythones, astrologi, mendaces. Lev. 19. 31.

ברא *Abbreviatura. Idem ac* בַּמֶּה דִּבָּרִים אֲמוּרִים Quibus verbis dicta sunt, *aut* dicuntur. *Cum sententia, quæ præcedit, clarius exponitur, sic Talmud, & Rambàm loquitur.*

ברה *Abbreviatura. Idem ac* בְּרִכּוּר הַמַּתְחִיל In sermone, *vel* textu, qui incipit.

בְּרַח Lætari, exultare, gaudere, gestire gaudio, hilarem esse. Esth. 8. 15. *in Targum secundo.*

בְּרִיחָה Lætitia, exultatio, gaudium. *Constr.* בְּרִיחַת Esth. 8. 17.

בְּרִיל ברל Ob, propter. *Cum aff.* בְּרִילִי propter me, בְּרִילָךְ propter te, בְּרִילֵיהּ propter eum &c. *Se sequatur* דְּ, *significat* ut, eo quod, propterea quod. Gen. 3. 1.

בְּרוּלְחָא, בְּדוֹלַח Bdellium. Gen. 2. 12. Num. 11. 7. *Aliis* margarita.

בָּרַק Quærere, scrutari, rimari, explorare, investigare: probare, experiri: dividere, scindere, discindere. Num. 19. 3. *in Targum Jonathanis. Pahel* בַּרֵק Idem. *Apud Medicos* בָּרוּק וּמְנוּסֶה expertum, & probatum.

בְּרִיק Probatum, exploratum. *Plur. emphat.* מַיָּא בְּרִיקַיָּא Aquæ probatæ. Numer. 5. 18. *in Targum Jonathanis, & Hierosolymitano.*

בְּרָקָא, בְּרָק Rima, fissura, scissura, ruptura: ruina, labes. Gen. 42. 9. 2. Reg. 12. 8. probatio. Num. 5. 19. *in Targum Hierosolymitano. Aliis* infirmum, turpe.

בַּדַּר Spargere, dispergere, dissipare, ventilare. *Ithpah.* אִתְבַּדַּר Dispergi, dissipari. Gen. 11. 4. *in Talmude Hierosolymitano.*

בְּדוּרָא, בְּדוֹר Dispersio. Isa. 30. 30. *Habetur cum* י *sine Daghes* כְּבִידוֹר Zach. 10. 2.

בה *Abbreviatura. Idem ac* בְּדִבְרֵי הַיָּמִים In verbis dierum, *h. e. in libro Paralipomenon, vel libro Chronicorum.* 2. בֵּית הַכְּנֶסֶת Domus congregationis, Synagoga Hebræorum: מחוץ לבה Extra Synagogam.

gam. 3. בֵּית הַמִּקְדָּשׁ Domus Sanctuarii, Templum Hierosolymitanum. 4. בַּעַל הַבַּיִת Dominus domus, paterfamilias. 5. בָּרוּךְ הַמָּקוֹם Benedictus sit Deus. הַמָּקוֹם Locus, *est nomen Dei apud Rabbinos, qui ab ipsis ita dicitur, quia ubique præsens est*. בֵּיאוּר הַמִּלָּה Declaratio vocis. 7. בֶּקַע הַבַּיִת Fissura, labes domus. *In Talmude, ubi agitur de Templi restauratione.* 8. בָּרוּךְ הוּא Benedictus ipse. *Præcedit ut plurimum* קָדוֹשׁ, *vel* הַקָּדוֹשׁ Sanctus. Sanctus *autem* benedictus ille *est Dei periphrasis. Chaldaice pro* בָּרוּךְ *dicitur* בְּרִיךְ. *Denique* בה *significat* בֵּית הִלֵּל Domus Hillèlis. Domus, *videlicet* Schola, Gymnasium, Secta, Discipuli Hillèlis doctrinam sequentes.

Non erit ab re de Hillèle nonnulla addere. Hillèl itaque non multo tempore ante Christum vixit, fuitque רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה Caput, *sive* Rector Academiæ. *Multorum millium discipulorum Magister fuit, inter quos octoginta cæteris longe præstiterunt, in quorum numero Jonathan filius Uzielis recensetur, qui Prophetarum Chaldaicam Paraphrasim exaravit, de quo vide Disputationem nostram huic Lexico præmissam. Ejus opiniones peculiares secuti plurimi sunt, qui Hillelianam Sectam constituerunt. Alter insignis, & eximius Rabbinus se illi opposuit dictus* שַׁמַּאי Schammài, *opiniones Hillèlis doctrinæ plane contrarias discipulis suis tradens, habuitque etiam ipse plurimos sectatores. Hinc factum, ut* בֵּית הִלֵּל & בֵּית שַׁמַּאי Schola Hillèlis, & Schola Schammài *pro ipsorum Sectatoribus usurpetur. Hillèl, cum ex Babylonia egressus est, quadraginta annos natus erat; quadraginta annos Rabbinum, ac Magistrum egit in Academia; quadraginta annos fuit* נָשִׂיא Princeps Senatorum, Curiæ Caput, Prætor summus, ac Gubernator. *Alibi plura. Vide etiam infra in* בש.

בהא *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית הִלֵּל Senatores Hillèlis dicunt. *Apud Talmudistas.*

בהג *Abbreviatura. Idem ac* בַּעַל הַלָּכוֹת גְּדוֹלוֹת Auctor Constitutionum magnarum. *Est Libri inscriptio.*

בהנא *Abbreviatura. Idem ac* בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם נַתְחִיל וְנִגְמֹר אָמֵן Auxilio Dei incipiemus, & finiemus, Amen. *Formula usitata in principio Librorum, aut scriptorum privatorum.*

בהר כַּהֲדֵי *Vide in* הדי.

בהה בָּהָא Inanis, vacuus. Gen. 1. 2. *in Jonathane, & Targum Hierosolymitano.*

בהל *Pahel* Turbare, conturbare: perturbare: terrere. Dan. 4. 2. festinare, accelerare. Eccles. 5. 1. *Ithpehal* אִתְבְּהַל festinare: conturbari. Psal. 6. 4. *Ithpahel* אִתְבַּהַל Idem. Psal. 30. 8. *Infinit.* לְאִתְבַּהָלָא celeriter adduci. Esth. 2. 9.

בְּהִילוּ Celeritas, festinatio. *Cum præpositione* בְּבְהִילוּ, ב Celeriter, festinanter, cito, propere. Exod. 12. 11. Isa. 52. 12.

בְּהִתְבַּהֲלָה Idem. Dan. 6. 20. הִתְבַּהֲלָא citissime.

בְּהוּלְתָא, בִּיהוּלְתָא Conturbatio, perturbatio, terror. Levit. 26. 16. זִמְנוֹ בָּהוּל Tempus ejus acceleratum, *h. e.* quod non patitur dilationem.

בהק Lucere, lucidum esse, splendere. *Aphel* אַבְהֵיק Idem. *Item* illustrare, lucidum reddere. 2. Sam. 22. 19. בָּהִיק, בְּהִיק Splendidus, clarus, illustris. Cant. 7. 3. *Plur.* בָּהִיקִין &

splendidi, illustres. Cant. 5. 14. *Fœm.* בְּהִיקָה Cant. 1. 11.

בֹּהַק Pustula alba, seu lucida, impetigo, vitiligo, papula. Levit. 13. 39. *Plur. constr.* בַּהֲקֵי pustulæ. Ibidem *in Jonathane, & Targum Hierosolymitano.*

בַּהֲקִיתָא Papula. Levit. 14. 56. *in Targum Hierosolymitano. Hebraice* בַּהֶרֶת.

בהקר *Abbreviatura. Idem ac* בַּר הַקָּרוֹשׁ רַבִּי Filius Sancti Rabbi. *Deinde ejus nomen sequitur, cujus filius dicitur.*

בָּהִיר בהר Nitidus, illustris, clarus, splendens, splendidus. *Plur. constr.* בְּהִירֵי Nitidi. Job 37. 21. *in Targum secundo. Extat liber inter Judæos celebris Hebraice inscriptus* סֵפֶר הַבָּהִיר Liber illustris. *Dicitur tantummodo manu scriptus inter Hebræos circumferri, ex quo tamen multa passim in libris Cabbalisticis citantur. Eum ante adventum Christi conscripsit R. Nechonia filius HaKKanæ. Hic liber multis mysteriis, & rebus ad Messiam pertinentibus abundat.*

בַּהֲרָא, בַּהֲרָתָא Papula alba, macula albicans. Levit. 13. 2. *Plur.* בַּהֲרָן papulæ. Levit. 38. 39. *Hinc* בְּהוֹרִין nubes, *quasi maculæ cœli nigræ. In Aruch.*

בְּהַת Erubescere, pudefieri, pudere, pudore suffundi. *Scribitur &* בְּהִית, *&* בְּהֵת *promiscue* Jer. 10. 14. *&* 50. 12. *Itphahel* אִתְבַּהַת, *& per syncopam* אִבַּהַת Idem. *Aphel* אַבְהֵית Pudefacere, pudore suffundere. 2. Sam. 19. 5. Prov. 29. 15. *Pahel* בַּהֵית Idem. Psal. 53. 6.

בַּהֲתָא, בַּהֲתָא, בַּהֲתָא, בְּהִיתָא Pudor, erubescentia, confusio, rubor, opprobrium. Psal. 44. 8. Prov. 18. 13. בֵּית בַּהֲתָא Domus pudoris, *periphrasis pudendorum*: pars corporis pudenda, pudendum. Deut. 25. 11. *in Jonathane.* Domus natium, *h. e.* podex. 2. Sam. 10. 4.

בְּהִיתוּ, בְּהִית Idem. Jerem. 49. 23. הֵיךְ בְּהִיתְהוֹן juxta pudorem suum. Psal. 70. 4.

מְבַהֲתָנָא, מְבַהֲתָן Probris afficiens, confundens: pudore, confusione dignus. Prov. 10. 5. & 19. 26.

בו *Abbreviatura.* בְּשַׂר וְדָם Caro, & sanguis; *h. e.* homo carnalis, terrenus, mortalis.

בוז Prædari, spoliare: diripere: spernere, contemnere. Gen. 34. 27. *Pahel* בּוְּבֵן dissipare, dispergere, erogare, prodigere. Eccles. 3. 22.

בּוֹז Præda, spolium. Isa. 32. 23.

בּוּזְתָא Contemptus. Psal. 119. 22.

בז *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן זַכַּאי Filius Zachæi.

בוט מְטַרָא בוֹטֵט Pluvia lucida, *juxta communem interpretationem.* Job 37. 21. *quasi a* בְּטַט splendere, emicare, scintillare.

בין Intelligere, considerare. Job 28. 23. *Ithpahel* אִתְבִּין Idem. *Ithpeh.* אִתְבֵּין Idem. *Media radicali ejecta* אִתְבַּן Job 11. 12. *Ex Pahel* תְּבַיְּנֵנִי Intelligere facias me. Psal. 119. 27.

בִּיוּנְתָא, בִּיוֹנָה, בִּיוּנָא Intelligentia. Prov. 4. 1. & 24. 3. Job 28. 20.

Idem.

בִּינָנוּתָא Idem. Prov. 2. 3.

בִּינָתָא, בִּינָא Idem. Job 12. 12. Pſal. 49. 4. Prov. 12. 12.

בוּע, בְּיַע Exultare, geſtire gaudio, clamare præ gaudio. Iſa. 14. 7.

בִּיעָא, בִּיעַ Exultatio, gaudium. Iſa. 65. 18.

בוּעָא Idem. Job 20. 5. *Emph.* בוּעֲתָא Pſal. 42. 5.

בְּעוּתָא Idem. Pſal. 42. 5.

בוץ, בוּצָא Byſſus, byſſinum. *Linum optimum, quod in Ægypto conficitur.* Gen. 41. 42.

בור Deſolari, vaſtari: incultum eſſe, *vel* fieri. Gen. 47. 19. *Ex Ithpahel Fut.* יִתְבַּיְרוּן Deſolentur. Pſal. 40. 16.

בּוּרָא, בּוֹר Stultus, bardus, ſtolidus, agreſtis; rudis, ſylveſtris, ruſticus, barbarus. *Item* vepres, vepretum, dumetum. אִילָנוֹת בּוּרְיוֹת arbores ſylveſtres, infructuoſæ. *Talmud. Hinc apud Rabbinos* אֵין בּוֹר יָרֵא חֵטְא nullus bardus timet peccare, *h. e. peccare erubeſcit, aut metuit Deum.*

בּוּרְיָא Scipio, baculus. Exod. 21. 19.

בּוּרְיָתָא, בְּרִיתָא Stoliditas, fatuitas, ſtultitia, ſtupiditas. Job 5. 2.

בְּרִיוּתָא Idem. Prov. 25. 40.

בַּיִר, בַּיר Locus deſertus, incultus, vaſtatus. Deut. 21. 4. Iſa. 28. 25.

בית, בִּית Pernoctare. Iſa. 10. 29. *In Bibliis Venetis habetur Part.* בָּאֵת pernoctans. Iſa. 58. 5.

מָבְתָא, & מַבְתָא, מַבְתַת Pernoctatio, diverſorium, hoſpitium, in quo pernoctamus. Jer. 14. 8.

בֵּית מִבְתָא Diverſorium, hoſpitium. Gen. 42. 27.

מַבְרְתוּתָא, מַבְרְתָא Idem. Iſa. 1. 8.

בַּוְתָא Noctua: monedula: veſpertilio. Deut. 14. 16. *In Bibliis Anglicanis* כַּרְבְּתָא Levit. 11. 18.

בזא, בְּזַז, בְּזָה Spernere, contemnere, deſpicere: prædari; ſpoliare. Gen. 25. 34. *in Targum Hieroſolymitano. Pahel* בַּזֵּי Idem: & בַּזְבֵּן Expendere, profundere nummos. Eccleſ. 3. 22.

נִבְזָבָה Honorarium, donarium, largitio amplior. *Plur.* נִבְזָבָן, & נִבְזְבִין Donaria. Jer. 40. 5.

בזז Diripere, deprædari, depopulari, ſpoliare. Ezech. 27. 26. *Aphel* אַבֵּז Spoliare. Jerem. 25. 36. *Ithpehal* אִתְבְּזִיז Diripi, ſpoliari. Hoſ. 8. 8.

בָּזָא, בָּזְזָא Prædo, direptor, ſpoliator. Prov. 25. 19. *Plur.* בָּזְזִין prædones. Hoſ. 7. 13. *Fœm.* בְּזִזְתָא rapax, deprædatrix. Pſal. 137. v. *penultimo.*

בְּזִזְרָא Vaſtitas. Job 15. 21. *Aliis* deprædatio.

בְּזָתָא, בְּזָא Præda, ſpolium. Nah. 3. 1. Exod. 5. 18. *Plur.* בְּזָת, בְּזָן ſpolia, prædæ.

בְּזוּ Idem. Eſth. 3. 13. *in Targum ſecundo.*

בִּזּוּ Direptio, ſpoliatio. Iſa. 24. 17.

בזך בָּזְכָא, בָּזִיךְ Acerra, thuribulum. Numer. 7. 14. *Plur.* בָּזְכַיָּא, בָּזִיכִין Acerræ, thuribula. Numer. 4. 7.

בְּזַע Scindere, discindere, findere, diffindere, rumpere, dilacerare: transfigere. Cant. 2. 2. Num. 25. 8. perforare. 2. Reg. 18. 21. *Pahel* בַּזַּע Idem. 2. Reg. 15. 16. *Ithpeh.* אִתְבְּזַע Scindi, rumpi, findi. Job 26. 8.

בִּזְעָא Ruptura, scissura: sectio. *Plur.* בִּזְעָתָא vestes laceræ. Prov. 23. 21.

בִּזּוּעַ Idem. Joel. 2. 13.

בזר **בִּזְרָא** Semen: granum. Gen. 1. 11. *in Targum Jonathanis. Plur.* בִּזְרָנִין Semina. *Apud Talmudistas.*

בְּחַן Probare, explorare, perpendere, examinare: cognoscere, intelligere. Job 23. 10. *Pahel Partic.* מְבַחֲנָן probant: explorant. Psal. 11. 4. *Aphel Futurum* אַבְחִין probabo. Eccles. 2. 1. *Ithpeh. Futur.* אִתְבְּחַן probetur. Job. 34. 36.

בְּחִינָה Probatio, examinatio, intelligentia, notio. *Apud Rabbinos.*

בה״ *Abbreviatura. Idem ac* בֵּן חוֹרִין Filius nobilium, *h. e.* ingenuus, nobilis, liber. 2. בַּעַל חוֹב Dominus debiti, *h. e.* debitor, creditor, *juxta sensum. Præponuntur ei etiam serviles, ut* לבח, מנח. 3. בַּעֲלֵי חַיִּים Animantia vita prædita. *Aliquando inseritur* ע, *ut* בעח. *Extat etiam liber inscriptus* בַּעֲלֵי חַיִּים, *qui a R. Levi per abbreviaturam crebro citatur, ut Prov.* 30. v. 4. 28.

בְּחַר Eligere, seligere: probare, explorare. Psal. 33. 12. *Ithpeh.* אִתְבְּחַר Eligi, seligi: probari, explorari. Gen. 42. 15. probatum, præstantem esse. Prov. 22. 1.

בְּחִיר, בְּחִירָא Electus, selectus: præstans, optimum. Isa. 49. 2. *Plur.* בְּחִירִין Electi. Exod. 14. 7. *Fœm. sing.* בְּחִירָא, בְּחִירְתָא Electa. Cant. 8. 2. *Plur.* בְּחִירָן electæ.

בחרג״ *Abbreviatura. Idem ac* כְּחֶרֶס רַבֵּנוּ גֵרְשׁוֹם *Per anathema Doctoris nostri Gersom. Judæi in Epistolarum inscriptionibus semper hac abbreviatura utuntur. Iste enim Rabbinus obsignatas Epistolas resignantibus Excommunicationem inflixit.*

בְּחַשׁ Quærere, scrutari, investigare, inquirere. Gen. 39. 11. *in Jonathane:* tractare: miscere, commiscere. Esth. 1. 14. *in Targum primo. In hoc sensu proprie usurpatur de coctilibus, quæ in olla cochleari, vel tudicula solent agitari.*

בַּחְשָׁא Cinis ignitus. *Item* cochlear longum, tudicula, *qua coctilia in olla agitantur.*

בָּטַח *Hebraice.* Fidere, confidere, sperare. *Ithpehal Part.* אַתְ מִתְבְּטַח Tu confidens es: tu confidis. Jerem. 12. 5. *Ex Aphel* דְּאַבְטַחְתַּנִי qui sperare fecisti me. Ruth. 2. 13.

אֲבַטִּיחַיָּא Pepones. Num. 11. 5.

בְּטַל Cessare, quiescere, desinere, desistere, intermittere, negligere, vacare, otiosum esse: impediri: aboleri. Gen. 8. 22. Ezr. 4. 24. Thren. 5. 15. *Pahel* בַּטֵּל Cessare facere, impedire, abolere, abrogare, inane, irritum reddere. Num. 5. 31. *in Jonathane. Aphel* אַבְטֵיל Idem. Isa. 24. 5. *Ithpahel* אִתְבַּטֵּל, *& eliso* ת, אִבַּטֵּל. Isa. 8. 18. *Ithpehal* אִתְבְּטֵל Impediri, aboleri, irritum reddi. אִתְבְּטִילוּ cessarunt. Job

17. 11. *Fut.* יִתְבַּטֵּיל diſſolvetur *fœdus*.

בְּטֵלָא, בְּטֵל Otioſus : verbum inane. *Plur.* בְּטֵלִין Otioſi. Exod. 5. 9. Eccleſ. 5. 2.

בַּטְלָן Otioſus. *Plur.* בַּטְלָנִין otioſi. Exod. 5. 8. *Apud Rabbinos crebra de decem* בַּטְלָנִין Otioſis *mentio injicitur. Hi fuerunt decem viri* Otioſi *dicti, qui a Synagoga Judaica ſtipendium accipiebant, ut, dum preces recitarentur, vel alii conventus ſacri fierent, ſemper in Synagoga præſto eſſent ab initio ad finem, & cum Sacerdote, vel Sacrorum præfectio aſſidue permanerent, ne Synagoga umquam, dum ſacra perageventur, vacua eſſet, vel Sacerdos ſolus relinqueretur.* Vide Tract. Bavà Batrà, & Sanhedrìn in Talmude.

בּוּטְלָן Ceſſatio, vacatio. Exod. 21. 18. *in Jonathane.*

בְּטוּלָא, בְּטוּל Abrogatio, abolitio. Prov. 15. 22. otium, ceſſatio, vacatio *apud Rabbinos, ſicuti* confutatio, rejectio, refutatio.

בטם בּוּטְמָא Quercus : *aliis* caſtanea : *aliis* terebinthus. Jud. 6. 11. 2. Sam. 18. 10. *In Talmudis Tractatu* רֹאשׁ הַשָּׁנָה *exponitur* ulmus.

בטן בְּטַן Concipere : gignere : parturire. Prov. 25. 22. *Aphel* אַבְטִין concipere facere. Job 21. 10. *In editione Complutenſi* אִתְבְּטָנִית genita ſum. Prov. 8. 25. *in Bibliis Venetis* אִתְבְּנִינַת *quod forte fuit* אִתְבְּנִית procreata frui.

בְּטָנָא, בִּטְנָא Venter, uterus. Jud. 16. 17.

בּוּטְנִין Nuces avellanæ. Geneſ. 43. 11.

בטש בַּטַּשׁ Calcare, conculcare : recalcitrare. Exod. 24. 10. *in Targum Jonathane* בַּטֵּשׁ recalcitrare. Num. 14. 9. *Item* calcinis. *Pahel* trando percutere. *Ithpah.* אִתְבַּטַּשׁ calcari, conculcari. Exod. 24. 10. *in Jonathane.*

בי בִּי In, *pro inſeparabili præpoſitione* ב, *ut* בִּי הִיא שַׁעֲתָא in ipſa hora. Cant. 1. 9. *Aliquando per apocopam pro* בֵּית domus.

בִּי *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית יִשְׂרָאֵל Domus Iſraelis.

בין בִּיזָא, בִּיזָה Uber, mamma. Num. 11. 8. *in Jonathane. Conſtr.* בִּיזַת. *Plur. cum aff.* בִּיזוֹהִי Ubera ejus. Job 21. 24.

בִּילָאו וִילָאו *Sunt duæ abbreviaturæ ſimul conjunctæ, quarum prior* בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן Benedictus ſit Deus in æternum, Amen, & Amen. *In exitu librorum Rabbini ea uti ſolent. Altera autem* יִמְלוֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן *idem eſt, ac* יִלָאו Regnabit Dominus in ſæculum, Amen, & Amen. *Singulæ Sectiones, ſive* פָּרָשִׁיוֹת Paraſchæ *libri Zohar maximi ab Hebræis habiti hujuſmodi abbreviatura terminantur.*

בֵּינֵי, בֵּין Inter, locus interior, & medius, medium, medietas. Gen. 1. 4. 6. *Plur. fœm.* בֵּינוֹת inter. Ezech. 10. 2. *etiam apud Rabbinos.*

בֵּינָת Idem.

בִּינָא, בֵּינָא Pilus, crinis, capillus. *Conſtr.* בֵּינַת. *Plur.* בֵּינָתָא pili, capilli. Job 9. 17. *Conſtr.* בֵּינָתֵי Pſal. 40. 13. *pro* בֵּינָת. *Apud Rabbinos etiam* bacca, granum.

ביע בֵּיעָא, בֵּיעָתָא, *vel* בִּיעֲתָא Ovum. Job 6. 6. *Plur.* בֵּיעִין Ova. Deut. 22. 6. *Conſtr.* בֵּיעֵי Ova. Iſa. 59. 5.

ביר בַּר Filius. Exod. 1. 15. *in Jonathane.*

בֵּירָא, בִּיר *Vide in* באר.

בִּירְתָא, בִּירָה Baſilica, Regia palatium, Prov.

Prov. 1. 21. Esth. 9. 12. *Per Antonomasiam* הַבִּירָה Templum Hierosolymitanum *apud Rabbinos significat*. *Plur.* בִּירוֹת palatia.

בִּישׁ, בִּישָׁא Malum, malitia: malus. *Plur.* בִּישִׁין Mali. *Fœm. sing.* בִּישְׁתָּא, בִּישָׁא Mala. *Plur.* בִּישָׁתָא בִּישָׁן Malæ.

בִּישׁוּ, בִּישׁוּת, בִּישׁוּתָא Malitia, malum: infortunium.

בֵּית, בֵּיתָא Bathus, *mensura liquidorum*. *Decima pars mensuræ Homer. Plur.* בֵּיתִין Bathi. 1. Reg. 7. 26. & בָּתִּין Ezech. 48. 10.

בַּיִת, בַּיְתָא, בֵּיתָא Domus; ædificium, familia. *Per appocopam* בֵּי. *Plur.* בָּתִּין בַּתַּיָּא, domus. *Cum aliis vocibus conjunctum hoc nomen elegantes efficit paraphrases, ut* בֵּית אַבְדָנָא Sepulcrum. Isa. 14. 15. בֵּית אִדְרֵי Horreum, area. Jud. 6. 37. בֵּית אֱלָהָא Templum. בֵּית אוּלְפָנָא Schola, gymnasium. Cant. 7. 1. בֵּית אֲסִירֵי Carcer, custodia. Exod. 12. 29. בֵּית מִשְׁכְּבָא Cubiculum. Judic. 15. 1. בֵּית קְבוּרְתָּא Sepulcrum. בֵּית עֲגָנָא Carcer. Isa. 24. 22. בֵּית סִפְרַיָּא Arca libraria. Ezræ 6. 1. בֵּית מַטָּרָא Custodia, carcer. Isa. 24. 22. בֵּית הַמֶּדְרָשׁ Schola, gymnasium. Cant. 2. 4. בֵּית דִּינָא Curia, Senatus. בֵּית גִּנָּא Hortus. 2. Reg. 9. 27. בֵּית בִּהַחְתָּא Pudenda. בֵּית אַפֵּי Velamen, quo tegitur facies. Exod. 34. 33. בֵּית גִּנְזֵי Thesauri, gazophylacium. Esth. 3. 9. בֵּית גִּדּוּדִין Salebræ, locus salebrosus. Isa. 40. 4.

בִּיתָן Interior, interius. Esth. 7. 8.

בֵּית *Abbreviatura. Idem est, ac* יַיִן, תְּחֶלֶת, בָּשָׂר Caro, vinum, hyacinthinum. *In Talmude frequens est.*

בכ״. *Abbreviatura. Idem est, ac* בִּרְכַת כֹּהֲנִים Benedictio Sacerdotum.

בְּכָא, בְּכָה Flere, deflere, plorare, lacrymari. 2. Reg. 22. 19. *Pahel Participium* מְבַכֶּן deflebant. Ezech. 8. 14.

בְּכִי, בִּכְיָא, בִּכְיְתָא Fletus, ploratus, lamentatio. Isa. 38. 3. 2. Sam. 13. 36.

בְּכִית, בְּכִיתָא Idem. Gen. 50. 4. Deut. 34. 8.

בְּכוּתָא Idem. Genes. 35. 8. Job 16. 16.

בכים *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ Benedicta sit gloria Domini e loco suo; *ex Ezech.* 3. 12. *In fine librorum Hebrei solent eam adhibere.*

בכר בּוּכְרָא Primogenitus, primogenitum. Exod. 15. 5. *Plur.* בּוּכְרִין, בּוּכְרַיָּא Primogeniti. Psal. 135. 8. *Fœm. sing.* בּוּכְרְתָא Primogenita.

בְּכֵרוּתָא Primogenitura, jus primogenituræ. Gen. 25. 34. *Cum aff.* בְּכֵרוּתִי Primogenitura mea. בְּכֵרוּתָךְ Primogenitura tua. בְּכֵרוּתֵיהּ Primogenitura sua.

בַּכֵּר *Pahel*. Primogenitum efficere, *vel* instituere, jus primogenituræ dare. Deuter. 21. 16. *Hinc* מְבַכֶּרֶת Primipara, primogenitum producens, pariens. *Hithpahel Fut.* דְּיִתְבַּכַּר Quod primum gignetur. Levit. 27. 26.

בִּכּוּר, בִּכּוּרָא Præcox, primus, fructus primitivus, primitiæ. *Plur.* בִּכּוּרִין, בִּכּוּרַיָּא Præcoces: primitiæ. *Talmudice* בִּכּוּרוֹת Primitivi fructus.

Præ-

בַּכִּיר Præcox: primitivus. *Item* pluvia tempestiva. *Plur.* בַּכִּירִין præcoces. Jerem. 24. 2. *Constr.* בַּכִּירֵי primitivi, primogeniti.

בכר״. בכמר״ *Abbreviatura. Idem ac* בֵּן כְּבוֹד מַעֲלַת רַבִּי Filius honesti, & excellentis Rabbi N. *Nomen integrum sequitur, vel si per aliquam litteram indicetur, valde cognitum erit, vel in præcedentibus expressum. Interdum* מ *omittitur, scribiturque tantummodo* בכר״.

בָּל Cor, animus. Dan. 6. 14.

בל״ *Abbreviatura. Idem ac* בֵּן לֵוִי Filius Levi. *Solet præcedere* רַבִּי יְהוֹשׁוּעַ, *& per abbreviaturam scribitur* ר״יבל.

בְּלָא Veterascere, vetustate atteri, consumi. *Ithpeh.* אִתְבְּלֵי Idem. *Pahel* בַּלֵּי atterere, deterere, consumere.

בלא״ *Vide infra in* לא״.

בלאא״. *Abbreviatura. Idem ac* בֵּן לַאֲדֹנִי אָבִי Filius Domini parentis mei. *Apud nonnullos littera* ל *legitur explicata per* לְגָאוֹן Clari Domini.

בָּלֵי Vetus, attritus. *Fœm.* בָּלְיָא. Jos. 9. 5. *Plur.* בָּלָן Jos. 9. 4. *&* בַּלְיָן vetera. Psal. 49. 15.

בְּלָאִים, בְּלָאֵי Vestes attritæ, laceræ. Jerem. 38. 11.

בְּלוּ Tributum a provinciis pendi solitum. Esræ 4. 13.

בלט בְּלוּט, בְּלוּטָא Quercus. Isa. 6. 13. *Plur.* בְּלוּטִין quercus. Ezech. 27. 6. *Aliis* ulmus, *aliis* castaneæ fructus.

בּוּלְטִיתָא Putredo, putrefactio. Job 41. 19.

בָּלַל Confundere, miscere, conturbare, perturbare. *Pahel* בַּלְבֵּל idem. Gen. 11. 9.

בְּלִיל Farrago, pabulum. Isa. 30. 24.

תִּבְלָא Confusio. Levit. 20. 12. *Item* turpitudo, flagitium.

בְּלַם Claudere: constringere: obturare. אוֹצָר בָּלוּם Thesaurus clausus, horreum clausum.

בְּלִים Constrictus, coercitus, clausus. Isa. 32. 4. *Aliis* mutus.

בלן בִּילָן Velum, pallium. Gen. 25. 25. *in Jonathane. Ita legendum pro* כְּלָן *in Venetis in Targum Hierosolymitano. Huc pertinet* בלן *tertium in Aruch, pro quo in Talmud legitur* וילון.

בְּלוֹנְסָן *Vide in* כלן.

בלס בַּלְסָמוֹן Balsamum. Cant. 6. 4. *Legitur etiam in nonnullis codicibus* בַּלְסְמוֹן.

בְּלַע Absorbere, deglutire, devorare. Deut. 11. 6. *Ithpeh.* אִתְבְּלַע Absorberi. Jos. 6. 5. *Pahel* יְבַלְעִנָּה Deglutit eam. Isa. 24. 4.

בלר בְּלוּרִית *&* בָּלוּרִיתָא, בָּלוּרִית Coma, cæsaries. Num. 25. 6. *in Jonathane.*

בְּלַשׁ Quærere, scrutari, perscrutari, investigare, inquirere. Gen. 31. 35. *Pahel* בַּלֵּשׁ Idem. Isa. 22. *Ithpehal* אִתְבְּלַשׁ perquiri, pervestigari. *Obad.* 6. Ex *Aphel Part. plur.* מַבְלְשִׁין scrutantes. Isa. 22. 5. *in Regiis Bibliis.*

בְּלוּשָׁא Perscrutatio. Psal. 64. 7. בְּלוּשָׁא דְמִתְבְּלִישׁ Perscrutatione, quæ perquiriritur. *In Targum.*

In-

בָּלוּשִׁין Inquiſitores, exploratores, ſcrutatores, perveſtigatores. Jerem. 49. 10. מִתְמַן אַפְקִיד בָּלוּשִׁין Inde præcipiam exploratoribus. Amos 9. 3.

בְּמָא, בְּמָתָא Ara excelſa, excelſum, locus editior, locus excelſus Idolis conſecratus. *Plur.* בָּמָן. *Emph.* בְּמָתָא. 1. Reg. 3. 2. *Biblia Veneta male habent* בְּמוֹתָא. *Conſtr.* בְּמַת excelſa. Hoſ. 10. 8.

בְּמָא בְּמָא Excelſum, altare Idolorum. *Græce* βωμὸς. *Plur.* בְּמֵי, בַּמְסִין Excelſa, altaria. Num. 31. 10. *Emph.* בְּמָסַיָּא Num. 22. 38. *in Jonathane.*

בְּנָא, בְּנֵי, בְּנָה Ædificare, reſtaurare, extruere. Gen. 11. 5. *Ithpeh.* אִתְבְּנֵי Ædificari, extrui: gigni, propagari. Cant. 4. 4.

בְּנִינָא, בְּנְיָן Ædificium, ſtructura. *Apud Logicos* habitus. *Item* Conjugatio *apud Grammaticos.*

בַּר Filius. *Plur.* בְּנִין, בְּנַיָּא filii. Gen. 11. 11. & 31. 43. *Conſtr.* בְּנֵי. Gen. 6. 2. *Cum* א *ab initio, &* א *in fine juxta formam emphaticam* אַבְנָא Prov. 23. 28.

בְּ *Idem ac* בַּר Filius.

בַּת Filia. *Non ſuſcipit affixa, quæ ejus ſynonymo* בְּרַתָּא *affiguntur. Plur.* בְּנָן, בְּנָתָא, בְּנָת Filiæ. Job 1. 2. Gen. 6. 4. Prov. 31. 29.

בְּנָה Balneum. *Plur.* בְּנָן Balnea. Eccleſ. 2. 8. & בְּנָאן Eſth. 2. 3. *Conſtr. maſc.* בְּנֵי balnea. Numer. 29. 7. *in Jonathane, & juxta aliam formam* בֵּינֵי Levit. 23. 27.

בְּאָנְיָא Balneator. Eſth. 6. 12. *in Targum ſecundo, ſed ibi male punctatum eſt* בְּאַנְיָא.

בְּנַס Iraſci, indignari, ira excandeſcere. Gen. 40. 2. *in Jonathane. Hinc Pehil* בְּנִיס iratus, indignabundus. *Plur.* בְּנִיסִים irati. Gen. 40. 6. *in Jonathane. Fœm.* בְּנִיסְתָּא iratæ. Prov. 25. 23.

בְּנָסָא Ira, indignatio. Job 16. 10.

בְּסַם Suave, jucundum, dulce eſſe, *vel* fieri, dulce reddi. *Apud Talmudicos* oblectare ſe, inebriari. *Pahel* בַּסֵּם Oblectare. *Item* condire, ungere; ſuave, dulce, jucundum reddere. Geneſ. 50. 2. *Ithpahel* אִתְבַּסַּם Dulce, ſuave eſſe, *vel* fieri: aromatibus condiri. Gen. 50. 3. *in Jonathane. Apud Talmudiſtas* copulari, conjungi.

בְּסִים, בַּסִּים, בַּסִּימָא Dulcis, ſuavis, jucundus, benignus. Prov. 9. 17. *Plur.* בַּסִּימִין, בַּסִּימַיָּא ſuaves, dulces: aromatibus conditi. Gen. 50. 3. *in Jonathane. Fœmin.* בַּסִּימְתָּא, בַּסִּימָא. *Plur.* בַּסִּימָן, בַּסִּימָתָא Dulcia. Pſal. 16. 6. *in Bibliis Regiis* בַּסִּימוּחָא.

בּוֹסְמָא, בּוֹסֶם, בּוּסְמָא Aroma, unguentum, odor: pigmentum: jucunditas, ſuavitas. Prov. 16. 24. Cant. 4. 14. Exod. 30. 25.

בַּסִּימוּתָא, בְּסִימוּתָא Suavitas, dulcedo, jucunditas, benignitas, lætitia, amœnitas. Pſal. 27. 4. & 90. 17.

בְּסִים Acetum, *per antiphraſim, quaſi minime dulce. Talmudice. Hinc* חוֹמֶץ הָאַרוֹמִי Acetum Edomæum *in Talmud Hieroſolymitano Peſuchim cap. 3. In Ghemarà explicatur* בסימא דרומיא Acetum Romanorum. *Quamobrem aperte patet* בסים

in hac Lingua idem esse, ac חוֹמֶץ. *Idem etiam in eodem Talmude alibi observatur.*

בּוֹסְמָנִין Unguenta, condimenta. *Fœmin.* בּוֹסְמָנָן Odorifera. Exod. 30. 35. *in Jonathane.*

בַּסַּס Fundari. *Pehil plur. fœmin.* בְּסִיסָן Fundatæ, positæ, stantes. Cant. 5. 15. Bases.

בְּסִיס, בְּסִיסָא Basis, fundamentum. Exod. 37. 17. *in Targum. Plur.* בְּסִיסִין, בְּסִיסַיָּא Fundamenta, bases. 1. Reg. 7. 27.

בְּסַר Contemnere, spernere, despicere: condemnare: rejicere, reprobare. Psal. 39. 64. *Respondet Hebræorum Verbo* בּוּז. *Pahel* בַּסַּר Idem. Malach. 1. 6. nunciare, annunciare, prædicare, evangelizare. Isa. 52. 7. Psal. 40. 10. *Hinc* מְבַסַּר, & מְבַסַּר nuncius. Isa. 41. 27. 2. Sam. 18. 26. *Ithpahel* אִתְבַּסַּר Nunciari, annunciari, evangelizari. 2. Sam. 18. 31.

בְּסִיר, בַּסִּיר, בְּסִירָא Spretus, contemptus. Jerem. 49. 1. *Plur.* בְּסִירִין contempti. Mal. 2. 9. Isa. 49. 7. Jud. 9. 4.

בּוֹסָרָן Contemptus, despectio. Isa. 53. 3.

בַּסְרָנוּתָא Idem. Psal. 31. 19. Psal. 107. 40.

מְבַסְרָנָא Contemptor. *Plur. emph.* מְבַסְרָנַיָּא contemptores. Psal. 68. 17. *Fortasse* מְבַסְרַיָּא contemptis *melius leges.*

בְּסוֹרְתָא, בְּסוֹרָא Nuncium, præmium nuncii. Jud. 5. 16. *Cum aff.* בְּסוֹרְתֵיהּ nuncii ejus. 2. Sam. 4. 10.

בְּסַר, בְּסָר, בִּסְרָא, *vel* בִּשְׂרָא Caro. Gen. 9. 11. *Constr.* בְּסַר Lev. 7. 17.

בִּסְרָא, בּוֹסְרָא Omphax, uva acerba, & immatura. Isa. 18. 5. *Cum aff.* יַתֵּר חֵיקֵהּ גּוּפְנָא בּוֹסְרֵיהּ Decutiet sicut vitis omphacem suum. Jobi 15. 33.

בְּסִירָא Spica mutica. Exod. 9. 31. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male scriptum est per* ד. *Quod autem est omphax in vitibus, id prorsus spica mutica est in frumento.*

בּוּסְתָּן בּוֹסְתָּנָא, בּוֹסְתָּן Hortus magnificus, amplus, *quales solent habere Reges, & Principes. Plur. cum aff.* לְבוֹסְתְּנָא In hortos nostros. Esth. 3. 8. *in Targum secundo.*

בִּיסְתַּרְקֵי Tapetes. Deut. 34. 6. *in Targum Jonathanis. Aliis* cervical, pulvinar. *Apud Talmudicos* supellex, *præsertim linea & lanea ad vestitum, & lectos pertinens.*

בְּסִתְקָא Vas. *Aliis* alvearium, apiarium.

בְּעָא Quærere, requirere, petere, postulare, orare, obsecrare, rogare, deprecari, interrogare: exultare. Isa. 35. 1. Psal. 24. 6. *Ithpehal* אִתְבְּעִי Quæri, requiri. Jerem. 50. 20. *Aphel* אַבְעִי Quærere, perquirere, pervestigare. Isa. 1. 8. festinare, accelerare. Deut. 32. 25. *in Jonathane.*

בָּעוּ, בָּעוּת, בְּעוּתָא Petitio, postulatio, imploratio, quæstio, precatio, rogatio, deprecatio. Dan. 6. 14. 1. Reg. 8. 30. *Plur.* בְּעוּתִין Petitiones.

בְּבָעוּ Obsecro, quæso, quæsumus. *Sæpe*

habet post se præpositionem מִן.

בְּעִי Tumor. Prov. 21. 4. בָּעֵי לִבָּא Tumor cordis. *Hebraice* רְחַב לֵב Laxitudo, amplitudo cordis.

אַבַּעְבּוּעִין Ulcera, pustulæ. Exod. 9. 10. *Hebraice* אַבַּעֲבֻעוֹת.

בְּעַט Calcitrare, recalcitrare: calcibus petere: lascivire: calcare, conculcare. Hos. 4. 16. *Pahel* מְבַעֵט Qui calcat. Thren. 1. 15. *Ithpahel* אִתְבַּעֵט Calcari, conculcari. Joel. 3. 13. Isa. 10. 33.

בְּעוּט, בְּעוֹט Calcatio, *res, quæ calcatur.*

בְּעִיטָה Recalcitratio: calcatio.

בַּעֲטָן Recalcitrans. *Fœm.* פָּרָה בַּעֲטָנִית Vacca recalcitrans.

בְּעַל Dominari: dominum, maritum fieri, ducere uxorem: rem habere, coire. Deut. 21. 13. & 24. 1. *In Bibliis* בְּעַל *de legitimo tantum mariti cum uxore congressu adhibetur, apud Rabbinos promiscue.*

בְּעַל, בַּעַל, בַּעֲלָא, בְּעֵל Dominus, herus, patronus, maritus, *Item* Baal, Idolum, *unde nomen Beli, tamquam Dei a Persis, Assyriis, & Babyloniis culti.* Judic. 6. 32. *Apud Plinium* l. 6. c. 26. *Jupiter vocatur Belus. Plur.* בְּעָלִין, בַּעֲלַיָּא Baalim, & tutelares: domini. Judic. 2. 11. *Fœm.* בַּעֲלָה Uxor, conjux, domina. Ruth 1. 12. *Aliis vocibus junctum multas, ac varias periphrases efficit, ut* בְּעַל דְּבָבָא Dominus inimicitiæ, inimicus. Exod. 15. 9. *in Jonathane.*

בְּעַל דְּבָבוּתָא, בְּעַל דְּבָבִי Inimicitia. Isa. 14. 21.

בְּעֵל זְבוּב Deus muscarum, stercoraceus. *Idolum ab Accaronitis cultum, sic fortasse appellatum, quia muscæ figuram exhibebat. Hinc dictum* βεελζεβελ *in* N. T. *Græco. Kircherus hanc hujus Idoli originem fuisse narrat. Propter annuam Nili inundationem cum Ægyptus maxima muscarum copia abundaret, iisque affligeretur, ad eas avertendas Oraculum consuluerunt, quod fertur respondisse, Muscæ cultu eas abigendas esse. Hinc Accaronitæ Idolum muscam referens conflandum curarunt, illique cultum exhibuerunt. Alii censent, hoc Idolum ita dictum, quod in ejus fano maxima muscarum copia esset ob Sacrificiorum multitudinem, quæ illi offerebantur. Plinius autem de hoc Idolo l. 10. Histor. cap. 28. scriptum reliquit.* Cyreniaci Achorem Deum invocant, muscarum multitudine pestilentiam afferente, quæ protinus intereunt, cum litatum est illi Deo. *In Novo etiam Testamento de hoc Idolo mentio injicitur, verum sub nomine Principis Dæmoniorum. Matth.* 12. 24. *Illud tamen animadvertendum pro Beelzebub in plerisque exemplaribus reperiri* βεελζεβελ, *quod vocabulum idem est,* ac Dominus stercoraceus, *procul dubio huic Idolo accommodatum ad contemptum tum Idoli ipsius, tum ejusdem cultorum.* בַּעַל חַיִּים Animal vivens. *Plur.* בַּעֲלֵי חַיִּים Animalia viva, vita prædita. בְּעַל טַעַם Præses consilii, Consiliarius summus, Cancellarius. בַּעֲלֵי כִיסִין Domini loculorum, *sc.* Divites, *amplos, & multos loculos habentes.* בַּעַל הַמַּרְחָץ Dominus balnei, *sc.* curator, magister, *vel* præfectus balnei. בַּעַל נֶפֶשׁ Dominus animæ, animosus. בַּעַל עָרוּךְ Baal-Aruch Dominus, *vel* Auctor ordinationis, *sive* operis ordinati vocum juxta ordinem Alphabeticum. *Hoc nomine vocatur Auctor Lexici Talmudici, & Rabbinici, quod vulgo dicitur* Aruch. בַּעַל הַקּוֹרָה Dominus tra-

trabis. *Ita appellatur a Rabbinis arduum negotium cæteris citius expediens.*

בְּעִילָה Concubitus, coitus. *Apud Rabbinos uſurpatur de concubitu promiſcuo tam cum propria uxore, quam cum alia qualibet muliere. In ſacris vero Litteris adhibetur de coitu tantummodo cum uxore permiſſo. Plur.* בְּעִילוֹת *dicitur de actu concumbendi multiplici. At* בִּיאָה coitus *numero plurali caret. Hinc apud Rabbinos* כָּל בְּעִילוֹתָיו בְּעִילוֹת זְנוּת Omnes coitus ejus fuerunt coitus ſcortationis.

בעע *Aphel* אַבַּע Properare, feſtinare, accelerare. *Part.* מַבְעִין feſtini, properi. Deut. 32. 35. *Ithpeh.* אִתְבַּע *vel Ithpahel* אִתַּבַּע Idem. Pſal. 31. 23. *In Bibliis Regiis ſignificat* requiri.

בעץ Calcare. Pſal. 91. 13. *in Bibliis Regiis habetur* תִּבְעֹט.

בְּעִיץ Stannum. Ezech. 22. 18. *At Ezechielis* 27. 12. *legitur* עֲבִיץ.

בער Ardere, flagrare, exuri, comburi. *Item* boare, mugire. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Item* Accendere, exurere. *Pahel* בָּעֵר Accendere, incendere, urere, comburere. *Aphel Partic.* מַבְעִיר Incendens. Exod. 15. 17. *in Jonathane.*

בְּעוּר, בְּעֹר, בְּעוֹרָא Fax, tæda, lampas. Gen. 15. 17. *Plur.* בְּעוּרִין, בְּעוֹרִין, בְּעוֹרַיָּא Faces, lampades. Nah. 2. 4. Exod. 2. 15.

בּוֹעֲרָא Idem. Iſa. 30. 17. Job 12. 5.

בִּיעוּר Idem. Thren. 2. 4. Zach. 12. 6. remotio, excuſſio, ſtrictio olivæ. Iſa. 17. 6. *Apud Talmudiſtas* totalis rei abolitio.

מַבְעוּר Incendium. Iſa. 30. 14.

בְּעִירָא, בְּעִיר Brutum, jumentum, beſtia. Pſal. 73. 22. *Plur.* בְּעִירִין. *Emphatice* בְּעִירַיָּא Bruta, beſtiæ. Job 40. 10.

בעש Malum eſſe, *vel* videri, diſplicere: ægre, moleſte ferre. Exod. 32. 15. Deut. 15. 10. *In Targum Hieroſolymitano. Ex Aphel Part.* מְבַעֲשִׁין male facientes. Exod. 32. 15.

בעת Terrere, terrefacere, 1. Sam. 16. 15. *Ithpehal* וְאִתְבְּעִית Et trepidavit, trepide accurrit. 1. Sam. 21. 2.

בִּיעוּתָא Terror, pavor, conturbatio. *Plur.* בִּיעוּתִין Terrores, conturbationes. Iſa. 21. 4.

בַּעֲתָא Objurgatio, increpatio: terror, pavor. Prov. 13. 1. & 29. 15. *Plur. cum aff.* בַּעֲתָיִךְ Terrores tui. Pſal. 88. 17.

בצא Scrutari, perſcrutari, inquirere, explorare. *Ithpehal* אִתְבְּצִי Inquiri, inveſtigari. Prov. 25. 3.

בצל בּוּצְלִי, בּוּצָלַיָּא, בּוּצָלִין Cepæ. Num. 11. 5. *in Talmud Hieroſolymitano.* בְּצָלִים הַסְּרִיסִים cepæ caſtratæ, *h. e. ſteriles, quæ non producunt ſemen.*

בצן בּוּצִינָא, בּוּצִינִין Lucerna. Eſth. 1. 2. *Plur.* בּוּצִינַיָּא, בּוּצִינִין Lucernæ: cucumeres. Num. 11. 5.

בּוּצִינָא, בּוּצָן Cardo, vectis. *Aliis* molæ foramen. *Aliis* ferrum illud, circa quod lapis molaris circumagitur, quod cardinem

januæ refert, circa quem janua vertitur.

בּוּצְנִין Vectes. Job 18. 13.

בְּצַע Scindere, discindere, dividere. Levit. 2. 6. arbitrari, litigantes componere *apud Talmudistas*.

בֹּצֵעַ Tractor. *Ita dicitur Paterfamilias, qui in convivio Paschali primus panem frangit, benedicit, & convivis distribuit in festo Paschæ.*

בְּצוּעִין Frusta, segmenta, fragmenta: arbitria, transactiones. Lev. 2. 6. & 6. 14.

בצץ, בִּצָּא Cœnum, lutum: palus, paludis. Job 5. 11. *Plur.* בִּצִּין Paludes. Isa. 14. 13. massa lutea *Talmudistis*.

בְּצַר Detrahere, subtrahere, imminuere. Deut. 12. 32. *Pahel* בַּצֵּר Idem. *In Jonathane* Deut. 4. 2.

בְּצוֹרְתָּא, בַּצּוֹרְתָּא Cohibitio pluviæ, siccitas, sterilitas, charitas annonæ. *Plur.* בּוּצְרָתָא Jerem. 14. 1.

בְּצוּרְתָּא Septum, conclave. Ezech. 41. 15.

בקא בְּקִי, בָּקִיא Probatus, exercitatus, *præcipue in arte Medica*. *Plur.* בְּקִין, בְּקִיאִין Probati. *Fœm.* בַּקְיָן probatæ. Genes. 49. 12. *in Targum Hierosolymitano*.

בְּקַע Findere, scindere, discindere. *Ithpehehal* אִתְבְּקַע Scindi, discindi. Thren. 1. 16.

בִּקְעָא Vallis, planities, pratum. *Emphatice* בִּקְעֲתָא Valles, prata. בִּקְעָן Deut. 11. 11.

בקק בְּקִיקִין Frusta, fragmenta. Numer. 33. 4. *in Jonathane*. *Forte legendum* בְּקִיעִין.

בַּקֵּר *Pahel* Quærere, inquirere, disquirere, requirere; visitare ægrotos. *Item* verberare, animadvertere. Deut. 34. 6. *in Jonathane*. *Ithpahel Futur.* יִתְבַּקַּר Perquiratur. Ezræ 5. 17.

בַּקְרָא Grex, armentum. *Plur.* בַּקְרִין, בַּקְרֵי Armenta. Deut. 7. 13. & 28. 4. *in Jonathane*. *Fœm.* בַּקְרָן greges. Isa. 7. 25.

בַּקְרוּתָא Bubile, stabulum. Gen. 18. 7. *in Targum Jonathanis*.

בִּקּוּרְתָּא Flagellatio. Levit. 19. 20.

בַּקָּרוּת Levitas, temeritas, arrogantia. Jerem. 23. 32.

בַּקְרָנוּת Idem. 1. Sam. 17. 28.

בַּר, בְּרָא Filius. בַּר בַּר Filius filii, *sc.* nepos. *Fœm.* בְּרַת, בְּרַתָּא, בַּרְתָּא Filia.

בַּר, בָּרָא, בָּר Extra, foris, foras: ager, sylva, campus. *Quoties habet ante se* מ, *vel post* מִן, *significat* præter, præterquam: præterea, quoque, etiam, in primis. Cant. 4. 3. מִבָּרָא extra, extrinsecus. מִלְבָּרָא Idem. לְבָרָא, לְבַר Foras. נָפְקַת בָּרָא Scortum *ita dicitur per periphrasim, quia vagum esse solet*.

בַּרְיָא Exterior, extraneus, alienus. *Fœm.* בָּרָאָה, & בָּרְיָתָא. *Vide in* בור.

בַּרְיָתָא Fines, termini. Prov. 30. 4.

בְּרָא, בְּרֵי Creare. Gen. 1. 1. *Hinc* בְּרֵי Creator. *Ithpeh.* אִתְבְּרָא, אִתְבְּרֵי creari. Num. 16. 30. *in Jonathane*.

בִּרְיָה, בִּרְיָא, בִּרְיָתָא Creatura. Ezech. 1. 6. *Plur.* בִּרְיָן, בִּרְיָתָא Creaturæ. Ezech.

zech. 1. 5. & v. 13.

בְּרִיא Pinguis, ſanus. Eccleſ. 10. 6. *Item* integer, fortis, robuſtus, firmus.

ברב בַּרְבָּרִיָּה Barbaria. *Regio, quam barbari incolunt. Sic* Gen. 10. 3. *pro Hebræo* תּוֹגַרְמָה *in Targùm Hieroſolymitano legitur* וּבַרְבָּרִיָּה Et Barbaria. *Hinc animadvertit R. David Kimchì ad dictionem* בַּרְבּוּרִים 1. Reg. 4. 23. עוֹף הַבָּא מִבַּרְבָּרִיָּה נִקְרָאִים בַּרְבּוּרִים עַל שֵׁם מְקוֹמָם Aves venientes ex Barbaria vocantur בַּרְבּוּרִים Barburìm a nomine loci ſui.

בַּרְבָּרָיָא, בַּרְבָּרַאי Barbari.

ברד בַּרְדָּא Grando. Exod. 9. 18. Iſa. 30. 30. *Aliis* avis ſpecies. *Aliis* pulvis thuris.

ברדק לְבַרְדּוֹק In longitudinem. Exod. 36. 33. *in Targum Hieroſolymitano.*

ברה Comedere, manducare: paſtu ſe reficere: prandere. Prov. 24. 24. eligere. 1. Sam. 17. 8. *Aphel* אַבְרֵי Pſal. 41. 10. cibare, reficere.

מַבְרֵי Cibus. Pſal. 42. 4. alimentum, eſca.

בְּרִיתָא, בַּרְיְתָא. *Vide in* בר.

בְּרִין *Vide in* ברת.

ברן Figere, infigere, transfigere, terebrare, fodere, perfodere, transfodere. Num. 28. 80. *in Jonathane. Aphel* אַבְרִין Idem. 1. Sam. 18. 11. *Talmudiſtis* pungere.

בְּרִין Foramen. *Aliis* fluxus. 1. Sam. 14. 26. *Talmudiſtis* vulnus *punctim, non cæſim inflictum.*

בַּרְזֶנֶג *Vide in* זוג.

בַּרְזְלָא, בַּרְזֶל Ferrum. Deut. 3. 11. Joſ. 6. 19. *etiam* פַּרְזֶל *ſcribitur per* פ.

בַּרְזִילִין Præſides, præfecti, duces, gubernatores. Cant. 1. 8. Eccleſ. 10. 10.

בְּרְזִלִין *Pluralis numeri.* Topazii. *Nomen lapidis pretioſi. In Targum Hieroſolymitano* Exod. 28. 19. *pro Hebræo* שְׁבוֹ, *quod apud Judæos Interpretes plerumque per* Topazium *explanatum invenies. Alii putant ibi legendum* בִּירוֹלִין, *ſicuti habetur in Targum OnKeloſi* בּוּרְלָא. *Sed valde decipiuntur, ſicuti clare patet legentibus idem Caput Exodi.*

בַּרְזֵינָא Barſena. *Nomen menſuræ parvæ. Apud Ariam Montanum de hac voce, ſive de Batho in Ezechiele ſuo hæc leguntur. In Aruch præterea nomen* Barzina *legimus, indicata menſuræ, incertæ tamen, ſignificatione. Nobis autem Hiſpani agrorum cultores & nomen, & rem ipſam ab Arabibus, quorum hæc vox eſt, accepiſſe videntur. Eſt autem* Barzina *apud Hiſpanos ſaccus ex funibus ſparteis in caſſes retis modo contextus, qui ad fruges, paleas, culmoſque transferendos commodus eſt. Capit autem tantum, quantum vel manipulorum, vel palearum, vel culmi jumentum dorſo portare poteſt. Interdum una magna jumento tranſverſa imponitur. Nonnunquam ad deportationis commoditatem duæ breviores utrinque in onus aptantur. Ita Arias. At circumſtantiæ loci Talmudici ab Aruch citati nihil omnino hæc ab Aria allata valere oſtendunt, ac propterea eum illa ſibi habere libenter concedimus.*

ברח *Hebraice.* Fugere, fugari. *Hinc Chaldaice Itpehal Fut.* אִתְבְּרַחַת Fugata eſt *ſapientia.* Job 6. 13.

בַּרְחָא, בְּרָחָא Hircus, caper. *Plur.* בְּרְחִין, *Emphatice.* בָּרְחַיָּא, *conſtr.* בַּרְחֵי Hirci,

ci, capri. Pſal. 66. 15. Num. 7. 17. *in Jonathane*. Pſal. 50. 9. 13.

יַבְרוּחִין *Vide in littera* י. *Alii* mandragoras, *alii* violas *interpretantur*. Gen. 30. 14.

בְּרַךְ, בְּרִיךְ Benedicere: genua flectere, in genua procumbere. Dan. 6. 10. *Pahel* בָּרֵךְ idem. *Item* ſalutare: valedicere. Gen. 28. 6. Joſ. 24. 10. Job 1. 10. *Ithpahel* אִתְבָּרִיךְ, *vel Ithpehal* אִתְבְּרִיךְ benedici. Pſal. 128. 4. Prov. 20. 21.

בָּרֵךְ *Dictio hæc in ritibus obſervandis in Cœna Paſchali ab Hebræis poſita indicat, cœna communi abſoluta, manducatoque* AphiKomèn, *& manibus ablutis, recitandam eſſe benedictionem* הַמָּזוֹן cibi, *reliquoſque duos vini cyathos, ſcilicet tertium, & quartum eſſe implendos, tertiumque ſtatim exhauriendum.*

בְּרִיךְ *Benedictus*. Deut. 7. 14. *Plur.* בְּרִיכִין benedicti. Num. 24. 4. *Fœm.* בְּרִיכָא benedicta. Ruth. 3. 10. *Emphat.* בְּרִיכְתָא *Plur.* בְּרִיכָן benedictæ.

בִּרְכָא, בִּרְכְתָא Benedictio. Gen. 27. 35. *Plur.* בִּרְכָן. Num. 23. 20. *Emph.* בִּרְכָתָא benedictiones. Prov. 10. 6. *Ex forma maſc.* בִּרְכַיָּא Deut. 28. 2. *Item* maledictio. 2. Reg. 18. 17.

בֶּרֶךְ Genu. Iſa. 45. 23. *Plur. cum aff.* בִּרְכוֹהִי Genua ſua. Dan. 6. 11.

בִּרְכָה, בִּרְכְתָא Piſcina. 2. Reg. 20. 20. Iſa. 22. 9. 11.

בִּרְכוֹשְׁתָא *Vide in* כרך.

בֶּרֶל בִּירוֹלָא, בִּרְלָא, בִּרְלָא, בֵּירוֹלָא Beryllus: onyx, onychinus. *Lapis referens colorem unguis humani*. Exod. 28. 25. *Plur.* בִּירוֹלִין Berylli. Eſth. 1. 14. Job 28. 16. *Græce* βήρυλλος.

בֶּרֶם Tantummodo, ſolummodo, vero, verumtamen, dumtaxat: ſed, verum enimvero: certo, vere, profecto, ſane, utique: omnino, tandem: etiam. Gen. 7. 23. Hoſ. 2. 23. Pſal. 58. 2.

בִּרָן בִּירָן, & בִּירַנְתָא Baſilica, palatium. Eſth. 1. 2. 5. *Plur.* בִּרְנִין. *Emph.* בִּרְנִיתָא palatia. Iſa. 2. 15. *Conſtr.* בִּרְנָת Jerem. 49. 27. arces, baſilicæ: caſtra.

בּוּרְנִי Liburna, liburnica; *navigii genus Romanis levitate, & celeritate præſtans. Aliis* triremis. Iſa. 33. 21.

בּוּרְנִיתָא Muli. Geneſ. 36. 24. *in Jonathane*.

בָּרַם Rudere. *Aphel Partic.* מְבַרְסִים ut rupat. Job 6. 5.

בָּרָק, בַּרְקָא Fulgur: fulgor, coruſcatio, ſplendor, & בַּרְקְתָא. Exod. 39. 10. *in Jonathane*. *Plur.* בַּרְקִין fulgura. Exod. 19. 16. & בְּרָקִין Zach. 9. 14. *Cum aff.* בִּרְקוֹי fulgura ejus. Pſal. 97. 4. *Hinc* אַבְרֵיק *Aphel*, fulgurare, fulgur emittere. Pſal. 144. 6. fulgere, coruſcare. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo*.

בַּרְקָן, בַּרְקְתָא Carbunculus, lapis pretioſus. Exod. 28. 17. *in OnKeloſo, & Jonathane*.

פְּרוֹקָא Idem. Numer. 2. 3. *in Jonathane*.

בַּרְקָנְיָא, בַּרְקָנִין Spinæ, tribuli. Judic. 8. 7. Ezech. 21. 19.

בָּרַר Mundum, purum esse. Job 33. 3. *Pahel* בֵּרֵר purgare, expurgare, mundare, purificare: declarare: eligere, seligere. Isa. 1. 25.

בָּרִיר Purus, mundus: clarum, manifestum. Esth. 8. 13. *Plur.* בְּרִירַיָּא, בְּרִירִין puri. Deut. 33. 25. *Fœmin.* בְּרִירְתָּא pura. Psal. 19. 9. *Plur.* בְּרִירָן, בְּרִירָתָא puræ. Thren. 4. 7.

בְּרִירוּתָא, בְּרִירוּת Puritas, mundities: claritas, serenitas. Prov. 16. 15. Psal. 73. 13. Job 37. 11. *Cum aff.* 2. Sam. 22. 25.

בּוֹרִיתָא, בּוֹרִית Sapo, smegma. Mal. 3. 2. Jerem. 2. 29. *Aliis* herba saponaria.

בַּרְשָׁן Nudus. 1. Sam. 19. 25. *Aliis insanus, amens. Quædam exemplaria habent* בַּיְשָׁן. *Regia* בַּיְשָׁן, *Aruch* בר שאן.

בְּרָת, בְּרָתָא Abies: fraxinus. Esth. 2. 7. *in Targum secundo, Glossæ* buxus. *Plur.* בְּרָתִי, בְּרָתִין Cant. 1. 17. & בְּרָאתֵי Psal. 104. 17. & בְּרָוָן. *A Rabbinis inter decem genera cedrorum numeratur.*

בַּשֵּׁל *Pahel*, coquere: coqui, maturescere, maturum producere. *Talmudicis* concoquere, digerere. *Ithpahel* אִתְבַּשֵּׁל coqui. Levit. 6. 28.

בִּשֵּׁלָא, בַּשֵּׁלָא Coctum, coctile. Exod. 12. 9.

בִּשּׁוּל & בְּשׁוּל Coctio, maturatio: obsonium elixum, cibus coctus. *Item* digestio. *Plur. cum aff.* בִּשּׁוּלוֹהִי obsonia ejus. Prov. 23. 3.

תַּבְשִׁיל Decoctum, pulmentum. Jud. 6. 20. *Plur.* תַּבְשִׁילִין pulmenta.

בשם *Vide* בסם. *Hinc* בָּשַׂם Aromatibus condire.

בשק בִּשְׁקַר Inquirere, perquirere. Psal. 44. 22. cognoscere, agnoscere. *Infin.* לְבַשְׁקָרָא Psal. 27. 4.

מִבַּשְׁקָרָן Inquisitio, investigatio. *Plur.* מִבַּשְׁקָרָנֵא investigationes. Job 37. 16.

בְּשַׂר, בִּשְׂרָא, & בַּשַּׂר. *Vide in* בסר.

בְּשַׁשׁ Decoctum, pulmentum. Job 6. 6. *Plur. fœm.* בְּשַׁשָּׁן Numer. 11. 8. *in Targum Hierosolymitano.*

בַּת Bathus, *mensura liquidorum. Plur.* בַּתִּין bathi.

בתל בְּתוּלְתָּא, בְּתוּלָא Virgo. Esth. 2. 3. Deut. 22. 28. *Plur.* בְּתוּלָן, בְּתוּלָתָא virgines. Amos 8. 13. Thren. 1. 15. *Constr.* בְּתוּלְתָּן Esth. 2. 2. בְּתוּלִין Virginitas. Deut. 22. 14.

בתן בְּתַנְיָא, בְּתָנָן, בּוּתָנָן *Nomen loci, vel regionis, vel montis ultra Jordanem.* Batanæa, Botnæa.

בָּתַר Post, postea. Gen. 9. 28. מִן בָּתַר Idem.

בָּתַר כְּרִין, *vel* בָּתַר כְּרוּ, בָּתַר־כֵּן Postea. בָּתַר דְּנָה Idem. Exod. 11. 1. 2. Sam. 3. 28. Job 19. 25. בָּתַר דְּ postquam, posteaquam, *vel* בָּתַר דִּי Gen. 5. 4. Jerem. 41. 16.

בַּתְרָאָה, בַּתְרָאי Posterior, posterius, postremum. Deut. 24. 3. Psal. 78. 4. *Plur.* בַּתְרָאִין Posteriores. Gen. 33. 3. *Fœm.* po-

בַּתְרִיתָא posterior. Num. 2. 31. Deut. 13. 9. & 17. 7.

בַּתְרָאי Retrorsum. Cant. 2. 5.

בַּתְרַיָא, בִּתְרִין Sectiones, segmenta. Isa. 43.

בִּתְּר, בִּיתֵּר *Urbis munitissimæ nomen non longe ab Jerusalem in Tribu Benjamin*, Bither, Bithera, Bethera. *Ex ea originem traxit Bar Cosba, qui se Messiam falso venditavit. Vide Gittin* f. 57. 1. & 58. 1. *ubi animadvertes, Scholarum, Synagogarum, & Collegiorum ejusdem magnificentiam, nec sine honorre leges fœdissimam cædem Judæorum jussu Adriani Imperatoris factam, dum illa vi, & armis potitus est.*

DICTIONES EX RABBINIS.

בּ *Abbreviatura significat* duo.

בֵּאֵר Declarare, explicare, exponere, explanare. *Hinc* מְבוּאָר declaratum.

בִּיאוּר Declaratio, explicatio, expositio. בְּבִיאוּר Clare, perspicue תּוֹסֶפֶת הַבִּיאוּר additio declarationis, exegesis, amplior declaratio præcedentis. *Plur.* בִּיאוּרִים expositiones, declarationes.

בִּגְין Propter. בְּגִין דְּ Eo ut, propterea ut, eo quod. בְּגִין כֵּן, בְּגִין כַּךְ Idem. בְּגִין דִּי propter, propterea, ideo, igitur, quapropter, idcirco. *Cum aff.* בְּגִינִי propter me. בְּגִינְהוֹן propter eos.

בָּגַר Pubescere: pilosum fieri *proprie*. בּוֹגֶרֶת Pubescens, virgo pubescens. בַּגְרוּת Pubertas.

בָּדָא Comminisci, mentiri, fingere, effingere. *Aliis* producere, proferre. 1. Reg. 12. 33.

בַּדַּאי Mendax.

בְּדוּי Mendacium.

בָּדַד Solitarium esse, *vel* agere. *Hithpah.* אִתְבּוֹדֵד Idem.

בּוֹדֵד Solitarius. *Apud Grammaticos* פּוֹעֵל Verbum intransitivum, Neutrum, *quasi solitarium dictum, quia subjecto, in quod agat, destituitur.*

בְּדִידוּת Solitudo. Psal. 91. 5.

הִתְבּוֹדְדוּת Solitudo, vita solitaria, *ut* חַיֵּי הִתְבּוֹדְדוּת Vita solitudinis, *id est*, solitaria. בַּעֲלֵי הִתְבּוֹדְדוּת vitam solitariam agentes.

הַמִּתְבּוֹדְדִים Solitarii, solitariam vitam agentes.

הִבְדִּיל, בָּדַל Separare, distinguere, discernere.

הֶבְדֵּל Differentia, discrimen. *Sic etiam vocatur in Logica tertium* prædicabile.

הַבְדָּלָה Separatio, distinctio: נֵר הַהַבְדָּלָה lucerna separationis, *sic, dicta quia accenditur ab Hebræis ad separandum diem a nocte ad vesperam exitus Sabbati. Hæc separatio fit multis cæremoniis, ut habetur in* סֵדֶר הַבְדָּלָה Ordine separationis, *& libris* מִנְהָגִים Rituum.

מַבְדִּיל Differentia, Prædicabile *in Logicis*.

בְּדִיל Stannum. כֵּלִים הַמְּבוּדָּלִים Vasa stanno obducta.

Ob,

בַּדִּיל Ob, propter. בְּדִיל דְּ Eo quod, propterea ut. בִּדְלִי Propter me. בִּדְלָךְ propter te. בִּדְלֵיהּ propter eum.

בְּגַלַּי *Vide in* גָּלָה.

בה *Abbreviatura pro* בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagoga, & בְּדִבְרֵי הַיָּמִים in verbis dierum.

בַּהֲרִי, בְּהָרְיָא *Vide in* הַרִי.

בְּהֵמָה Beſtia, brutum. נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית Anima brutalis, ſentiens. תַּאֲוֹת הַבְּהֵמִיוּת Cupiditates brutales.

בהק, מוּבְהָק Illuſtris, ſplendidus, excellens; evidens: *ut* רַב גְּדוֹל ומוּבְהָק Doctor inſignis, & præclarus.

בוא Venire. בָּאֵי עוֹלָם Venientes in Mundum, *id eſt*, homines. עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum.

בול Octobер menſis. *Hic menſis ita dicitur propter pluvias fere in eo decidentes, a* נָבַל cadere.

בור, בּוּרָא Incultus, ſylveſtris: *per metaphoram* rudis, bardus, fatuus, ſtolidus, ſtupidus. שָׂדֶה בור ager incultus. אִילָנוֹת בּוּרְיוֹת arbores ſylveſtres. *Item* בור dumetum, *quia in locis incultis dumeta creſcunt.*

בַּיָּר Incultus, vaſtus, deſolatus, vaſtatus.

בוש Pudere, erubeſcere, pudore ſuffundi. *Hithpabel* הִתְבַּיֵּשׁ Idem.

בַּיְשָׁן, בּוּשָׁן Verecundus. אֵין בַּיְשָׁן לָמֵּד Verecundus non bene diſcit.

בזז, בִּזְבֵּז Expendere, erogare, diſſipare, prodigere, diſpergere.

בָּחַן Probare, explorare, ſcrutari, examinare. *Item* intelligere, cognoſcere.

בְּחִינָה Probatio, exploratio; notio, intelligentia. אַנְשֵׁי הַבְּחִינָה Viri intelligentes, *qui rem examinare, & expendere norunt.*

בָּחַר Eligere, ſeligere. Examinare, probare.

בָּחִיר Electus, ſelectus: optimum, præſtantiſſimum.

בָּחוּר Juvenis. Litterarum ſtudioſus *per ſynecdochen.*

בַּחֲרוּת Juventus. מִבַּחֲרוּתוֹ a juventute ejus.

מוּבְחָר Selectiſſimum, optimum, præſtantiſſimum: *ut* אֵינוֹ מִן מוּבְחָר Illud non eſt ſelectum, optimum.

בְּחִירָה Electio, liberum arbitrium *apud Rabbinos Theologos, quo quis hoc, vel illud agendum eligit.* בֵּית הַבְּחִירָה Domus electionis *vocatur Templum Hieroſolymitanum, quia Deus tamquam habitaculum ſibi illud peculiariter elegit.*

בָּטָא Pronunciare, efferre, effutire, effari.

מִבְטָא Pronunciatio, prolatio.

בְּטוּי Futilitas: ſermo, pronunciatio: temeritas in loquendo.

בָּטַח Fidere, confidere, ſperare. *Hiphil* הִבְטִיחַ Fidem facere, promittere, ſpem facere.

מוּבְטָח Confiſus, certus, indubitatus, ſecurus, tutus.

הַבְטָחָה Promiſſio, fiducia, ſpes.

בָּטַל Ceſſare, vacare, intermittere, o-

tiari, desinere: impediri, aboleri.

בָּטֵל, בָּטֵל Cessans, otiosus. בְּטֵלִים דְּבָרִים Verba otiosa, inania.

בִּטּוּל Abrogatio, abolitio: refutatio, confutatio: otium, vacatio, cessatio.

בַּטְלָן Otiosus. *Plur.* בַּטְלָנִין Otiosi.

בֵּי *adhibetur aliquando pro* בֵּין inter, *cui additur etiam* א *ab initio, ut Hebraice* לְ, אֲבֵי דָּרֵי intra septa. *Aliquando pro præpositione* ב in; *aliquando pro* בַּיִת domus. *In hoc sensu posteriori apud Talmudicos sæpe usurpatur.*

בֵּין, בֵּינֵי Inter. *Repetitum significat* sive, tam, quam. בֵּין כָּךְ interea. בֵּינָתַיִם interim, interea.

בֵּינוֹנִי Medius, intermedius. Tempus *etiam* præsens Participii *sic appellatur apud Grammaticos, quia medium est inter Præteritum, & Futurum.* Fœm. אַמָּה בֵּינוֹנִית cubitus medius. עִיר בֵּינוֹנִית urbs media, mediocris. *Plur.* בֵּינוֹנִיוֹת.

בֵּיצָה Ovum: *per metaphoram* testis, testiculus. *Plur.* בֵּיצוֹת, & בֵּיצִים ova.

בְּלִי, בְּלִי מָה Non. בְּלִי מָה nihilum.

בל״ב *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ לְעוֹלָם בּוֹרְאוֹ Benedictus sit in sæculum Creator ejus, *vel* בּוֹרְאֵנוּ Creator noster.

בָּלַט Eminere, prominere. *Hinc* צִיּוּרִים בּוֹלְטִים Figuræ sculptæ prominentes: *quibus opponuntur* צוּרוֹת מְשֻׁקָּעוֹת Figuræ immersæ in fundum, incisæ, & depressæ.

בְּלִיטָה Prominentia, tumor eminens: res elevata, & eminens; eminentia.

בָּלַל Confundere. בַּלְבֵּל perturbare, miscere, commiscere, confundere. מְבַלְבֵּל confundens. מְבֻלְבָּל confusus. בִּלְבּוּל confusio, perturbatio.

בְּלִילְתָּא Confusio, mixtum.

בּוּלְמוֹס, בּוּלְמוֹס Fames. *Græce* βούλιμος. Appetitus insatiabilis. *Morbus, quo laborantes difficillime saturi evadunt.*

בָּלַס Miscere, commiscere, permiscere.

בַּלְסָמוֹן Balsamum. *In Targum* Cant. 7. 14.

בָּלַע Absorbere, deglutire. *Inf.* לִבְלַע ad deglutiendum.

בְּלִיעָה Absorptio. *Hinc* בֵּית הַבְּלִיעָה œsophagus, gula, locus absorptionis.

בַּלָּעָן Absorptor, vorax, vorator.

בְּלָתִי Non. *Aliquando cum* ה *ab initio* הַבְּלָתִי.

בב״מ *h. e.* בָּבָא מְצִיעָא Bavà metzihà. *Vide supra in* בב. *Si præponas litteras serviles* בבב״מ in Bavà metzihà; *sic* דבב״מ, *ubi* ד *casum Genitivum designat.* 2. בַּר מִנָּן Extra nos. A nobis absit.

בב״א *Abbreviatura. Idem ac* בַּר מִן אֶחָד Præter unum. בַּר מִן תְּרֵין Præter duo, excepto uno, exceptis duobus, tribus, quatuor, & sic deinceps. *Masorethis frequens.*

בְּבָקָשָׁה, בְּבָקָשָׁה Quæso, obsecro. *At Psal.* 72. 12. דְּבָעֵי מְטָא *alii explicant* qui petit veniam, *alii* inclinationem, *a* מָטוּת *per apocopam.*

בומ״י *Abbreviatura. Idem ac* בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת Creans varias species alimentorum. *Habetur in Ritualibus Hebræorum in con-*

so-

ſecratione, qua cibos conſecrant.

בְּמַאֲמַר *Abbreviatura. Idem ac* בְּמֵרוֹל רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה In oratione Doctorum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

בְּמִלּוֹת *Abbreviatura. Idem ac* בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת Vocibus diverſis. *Apud R. D. Kimchì frequens, ubi idem vocibus diverſis exprimi admonet. De R. David Kimchì vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.* 2. בְּמֶה שֶׁאָמַר In eo, quod dicit, *vel* שֶׁנֶּאֱמַר quod dicitur, *ſcilicet in Sacra Scriptura. Cæterum hac phraſi* שֶׁנֶּאֱמַר *tantummodo utuntur Rabbini, cum locum ex Sacris litteris citant; vel* בְּמֶה שֶׁכָּתַב eo quod ſcribit.

בנ *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן נַפְתָּלִי Filius Naphtali. *Inter Criticos Hebræorum principes recenſetur, ejuſque lectionem in certis vocabulis Biblicis Judæi Orientales in Babylonia Orientem verſus habitantes ſecuti ſunt. Integro nomine vocatus fuit* יַעֲקֹב בן Jacob filius Naphtali. *Filium autem Aſchèr Occidentales Judæi ſequebantur, ſicuti dictum in* בא. *In Bibliorum Venetorum calce reperiuntur voces, in quibus invicem differunt, & in opuſculis Grammaticis Jo: Druſii ſeorſim ſunt cuſæ.*

בָּנָה Ædificare. בִּנְיָן ædificium, ſtructura. Conjugatio *apud Grammaticos.* בִּנְיָן הַדָּגוּשׁ Conjugatio dagheſſata, *vel* כָּבֵד gravis *puncto, id eſt*, Pihel. מַאֲמַר הַכִּנְיָן Prædicamentum Habitus, *apud Logicos.* בִּנְיָן הַנוֹסָף Conjugatio aucta, *ſc.* Hiphil, *quia* ה *characteriſtica ei ab initio additur.*

בנחש *Abbreviatura. Idem ac* בְּנִדּוּי, חֵרֶם, שַׁמָּתָא Per Niddùi, Chèrem, & Schammathà. *R. Gerſom has tres anathematum ſpecies iis infligit, qui litteras obſignatas reſignare audent. Hinc Hebræi hanc abbreviaturam ſolent litterarum fronti inſcribere. De his Excommunicationibus, quæ ſunt in uſu apud Hebræos, vide noſtrum Lexicon Hebraicum typis Seminarii Patavini editum* 1732. *pag.* 158. 274.

בנלך *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ Benedictus ſit, qui dat laſſo robur. Iſa. 40. v. 29. *Adjiciunt Hebræi finì librorum; aliquando etiam alterum ejuſdem verſus membrum,* ולאעי, *h. e.* וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה Et cui non ſunt vires, ei robur multiplicat.

בנר *Abbreviatura. Idem ac* בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת Creans animas multas. *Eſt pars precationis in uſu ciborum. Eam ſæpe adhibent Talmudiſtæ in libro* בְּרָכוֹת De benedictionibus.

בסא ובסא *Abbreviatura. Idem ac* בִּסְפָרִים אֲחֵרִים In libris aliis. *Sic* וּבִסְפָרִים Et in libris.

ן *Idem ac* בֶּן Filius. *Hinc legitur in titulo Bibliorum Venetorum* ופירוש רשי ון עזרא Et commentario R. Salomonis Jarchì, & Ben, vel Abèn Ezrà.

בְּשֵׂר Nuntiare. *Idem ac* בְּשֵׂר *Hebraice*, prædicare, evangelizare.

בן *Abbreviatura. Idem ac* בֶּן עֶזְרָא Filius, Nepos Ezræ. *Solet præcedere* אַבְרָהָם, Abraham, *quod eſt ejus nomen proprium.*

2. בֶּן עוּזִיאֵל Filius Uzielis. *Præcedere solet* יוֹנָתָן *ejus nomen proprium. Prophetas in Linguam Chaldaicam vertit. De eo vide Disputationem nostram huic Lexico præmissam.* 3. בְּרִיאַת עוֹלָם Creatio Mundi: *ut* שְׁנַת ו׳ אֲלָפִים לִבְרִיאַת עוֹלָם Anno sex millesimo creationis Mundi. 4. בְּרִית עוֹלָם Fœdus perpetuum. *Frequens in libris Precum.*

בָּעָה Petere, quærere, rogare, deprecari, postulare, requirere.

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם *Abbreviatura. Idem ac* בעה Auxilio Domini, Deo juvante. *Ejus fini aliquando additur* י, *quod explicatur per* יִתְבָּרֵךְ Benedictus sit; *interdum* ו, *valetque* וישועתו Et salute ejus.

בְּעוֹלָם הַבָּא *Abbreviatura. Idem ac* בעהב In sæculo, *vel* Mundo futuro.

בָּעוּת, *& per apocopam* בָּעוּ Quæstio, petitio, imploratio, deprecatio. *Cum* ב, בְּבָעוּ quæso, obsecro: quæsumus. *Sæpe post se habet præpositionem* מִן.

בְּעוֹלָם הַזֶּה *Abbreviatura. Idem ac* בעהז In sæculo, *vel* Mundo hoc. 2. בְּעִנְיָן הַזֶּה In negotio, *vel* materia hac.

בְּעוֹנָה הָרַבָּה *Abbreviatura. Idem ac* בעוה Propter iniquitatem multam. *Cum calamitatum suarum causam peccatis suis tribuunt, ita Hebræi loquuntur. Præponitur ei sæpe* ש. *ut* שבעוה Quod &c. *Semper habet in medio* ו, *ut distinguatur a* בעה, *de qua supra.*

בְּעַל כָּרְחוֹ *Abbreviatura. Idem ac* בעכ Per coactionem, invito ipso, nolente ipso; *vel* בְּעַל כָּרְחֲךָ Invito te.

בּוֹרֵא פְּרִי בפ *Abbreviatura. Idem ac* Creans fructum. *Formula adhibita in initio Precum. Piaculum enim apud Hebræos vinum gustare non præmissa hac consecratione.* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן Benedictus sis tu, o Domine Deus Rex Mundi, creans fructum vitis. *Aliquando pro* הגפן *invenitur tantummodo* ה *hoc modo* בפה. *Panem quoque manducare non debent, nisi prius protulerint* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ. *Verumtamen ego non semel manducantes, & bibentes Hebræos vidi ne labiis quidem antea motis, nedum benedictionibus hisce prolatis.* 2. פִּיעָמִים ב Duabus vicibus. *Usurpatur in Concordantiis Hebraicis.*

בְּצִינָא בצן Lucerna, candelabrum: cucumis.

בְּצָעִים, בצע Foveæ, fossæ, lacunæ: בִּצְעֵי הַמַּיִם lacunæ aquarum, loca palustria.

בַּת קוֹל *Abbreviatura. Idem ac* בק Filia vocis. *Talmudistæ ita appellant Oraculum cœleste, ac divinum, quo ajunt post Prophetas sibi futura fuisse indicata.* בַּת *vero* Filiam *vocant, quia erat tamquam Echo, & alterius vocis in aere auditæ quasi partus.*

בָּקָא Experiri, probare, explorare.

בָּקִי, בָּקִיא Probatus, exercitatus.

בְּקִיאוּת Exercitatio.

בַּר מִנֵּי Extra, præter, foras. בַּר præ-

ter

ter me. בַּר מִנַּן præter nos, extra nos, a nobis, *sc.* abſit. בַּר מִן præterquam, excepto.

בר *Abbreviatura. Idem ac* בַּר רַבִּי *vel* בַּר רַב Filius Rabbi: *ut* אר יודה בר סימון Inquit R. Judàh filius Rabbì Simonis. 2. בְּרֵאשִׁית רַבָּא Bereſchìt Rabbà. *Quid ſit* Bereſchìt Rabbà, *ſæpe a me petitum eſt, & ingenue fateor, me omnibus reſpondiſſe, hoc nomine* Geneſim magnam, *h. e.* Gloſſam magnam in Geneſim, *qui eſt Liber primus Moſis ita dictus a prima voce* בְּרֵאשִׁית *deſignari: fuit tamen quidam, qui aliis interrogantibus certe immemor reſponſionis meæ, & ſine malitia, reſpondit, me illi dixiſſe, quod hic referre pudet. Hujuſmodi Gloſſa in ſingulos Libros Moſis reperitur. Itaque Gloſſa magna in Exodum dicitur* וְאֵלֶּה שְׁמוֹת רַבָּא; *Gloſſa magna in Leviticum* וַיִּקְרָא רַבָּא; *Gloſſa magna in Numerorum Librum* בְּמִדְבַּר רַבָּא; *Gloſſa magna in Deuteronomium* וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים רַבָּא. *Generatim autem omnes dicuntur* רַבּוֹת. *Hujus autem Gloſſæ dicitur auctor fuiſſe Rabbì Bar Nachmòni, qui circa annum Chriſti tercenteſimum anno ætatis decimo octavo Academiæ Rector, & Reipublicæ Pombeditanæ princeps declaratus eſt, quæ urbs omnium celeberrima in finibus Babyloniæ extitit. Hujus Commentarii ſtylus impurus eſt, ac difficilis, cum ſit colluvies quædam Linguarum Hebraeæ, Græcæ, Latinæ, Arabicæ, Perſicæ, Turcicæ, Armenæ &c.*

בָּר, בָּרָא Foris, foras: ager, ſylva. חַיַּת בָּרָא fera ſylveſtris.

בָּרִיא בְּרָא Pinguis, fortis, valens, ſanus.

בְּרִיאוּת Pinguedo, ſanitas.

בָּרִיחַ בְּרִיחַ Axis mundi, *apud Aſtronomos.*

בְּרַם Verum, verumtamen, ſane, certe, profecto, ſed, tantummodo, dumtaxat.

בָּרַר Declarare: mundare, purgare: ſeligere, eligere, deligere.

בָּרוּר Perſpicuum, clarum: ſelectum, optimum.

בֵּירוּר Declaratio, expoſitio. *Cum præpoſitione* ב בְּבֵירוּר perſpicue, clare, manifeſte, palam, aperte, liquido.

מְחֻבָּרָר Clarum, perſpicuum eſt.

בְּרֵאשִׁית *Vox prima Biblica, creationis Mundi hiſtoriam incipiens.* מַעֲשֵׂי בְרֵאשִׁית opera creationis.

בש *Abbreviatura. Idem ac* בַּיִת שֵׁנִי Domus ſecunda, Templum Hieroſolymitanum ſecundum. 2. בֵּית שַׁמַּאי Domus Schammài, *vel* Schammæi. Domus, *h. e.* Schola, Secta. *Schammài fuit Hillèlis collega, ut jam diximus. Uterque floruit annis circiter centum ante everſionem Templi ſecundi.*

בשא *Abbreviatura. Idem ac* בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים Qui ex Schola Schammài dicunt. *Apud Talmudiſtas ipſorum ſententias referentes.*

בִּשְׁבִיל Propter. בִּשְׁבִיל כָּךְ propterea.

בשכמלו *Abbreviatura. Idem ac* בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד Benedictum ſit nomen glorioſum regni ejus in ſæculum, & ſempiternum. *Ex Pſal.* 72. v. 19. *Utuntur in libris Precum & aliorum librorum fine.*

בָּשַׁל Elixare, coquere: concoquere: digerere: matureſcere, coqui, ad maturitatem perduci.

הַבְשִׁילִין Elixa; coctura; cibi elixi.

בשר *Abbreviatura. Idem ac* בְּשֵׂם רַבִּי

In

In nomine Rabbi. *Solet ſequi nomen.*

כַּח מְבַשֶּׂלֶת Facultas concoctrix.

בְּשַׂר תַּאֲוָה Caro deſiderii, *hoc eſt*, caro communis, *quæ ob voluptatem, & ad delicias tantum comparatur, & comeditur.*

בַּעַל בָּשָׂר Dominus carnis, *ſc.* obeſus, pinguis. בָּשָׂר וְדָם Caro, & ſanguis, *h. e. homo ex his conſtans.* מֶלֶךְ בָּשָׂר ודם Rex caro, & ſanguis, *videlicet carnalis.*

בַּת Vice. בְּבַת אַחַת Vice una.

בַּת Filia. בַּת קוֹל Filia vocis, Oraculum cœleſte: Echo. *Rabbini priſci, & antiqui Talmudici vocem quamdam cœleſtem divinitus emiſſam ita appellabant, qua Deus voluntatem ſuam hominibus patefaciebat. Dicitur* filia, *quia erat quaſi ſecundaria vox, & cœleſtis vocis partus. Contendunt autem fuiſſe gradum quemdam Prophetiæ, cujus uſus maxime fuerit tempore Templi ſecundi, quo Spiritus Sancti præſentia, & Prophetia defecit, h. e. non ita floruit, ut in Templo primo. Vide notas Druſii in Præteritis, & Tremellium ad Actor. 12. 22. Huc videtur alludere Interpres Syrus ad Hebr. 3. 15.*

בַּת קוֹלוֹ תִּשְׁמָעוּ *h. e.* Si filiam vocis ejus audiveritis.

בת *Abbreviatura. Idem ac* בַּעַל תַּכְלִית Res finita. *Ei opponitur* בבת, *h. e.* בִּלְתִּי הבת Infinitum, res infinita. מהבבת Quod finitum eſt. מבבת Ab infinito. כָּבוֹד הבבת Honor infinitus. 2. בַּעַל תְּשׁוּבָה Pœnitentiam agens.

בתכ *Vide* תכ. *Sunt, qui putant, idem eſſe, ac* בְּתַלְמוּד בַּן In Talmude ſic, *nimirum* כְּתִיב ſcriptum eſt.

INCIPIENTIA

A ג

ג *Apud Chaldæos, Hebræos, Syros, Samaritanos, Arabes in numeris valet tres, ſemperque eſt littera radicalis; cum ſubjecta lineola* ג 3000, *vel duobus punctis ſuperne poſitis, ut* ג 3000.

גָּאָה *Hebraice*, Altum, elatum, excelſum eſſe: efferre ſe, attollere ſe. *Hinc Ithpah.* אִתְגָּאָה Excellere, ſe efferre. Exod. 5. 1.

גְּוָתָן, גַּוְתָּנָא Excellens, excelſus, elatus, ſuperbus, eminens. Iſa. 49. 25. *Plur.* גְּיוָתָנִין, גַּוְתָּנַיָּא Excellentes, & *cum* א, גַּאוָתָנִין Ezech. 16. 49. *In Talmude quatuor dicuntur eſſe* גַּיוָתָנִין Eminentia *in Mundo; Leo inter feras; Bos inter jumenta; Aquila inter volucres; Homo inter omnia, cum omnibus imperet. At Deus eminet ſuper univerſa.*

גְּוָה, גַּוְתָּא Superbia, faſtus, elatio. Dan. 4. 34. *Item* celſitudo, excellentia.

גְּאוּת, גַּאוּתָא Celſitudo, excellentia. Exod. 15. 1.

גְּיוָתָנוּת, גַּיוָתָנוּתָא Idem. Pſal. 31. 19. Job 33. 17.

גָּאוֹן Excellens. *Solet eſſe epitheton Virorum doctrina eximiorum, & virtutibus in-*

ſi-

ſignium. Κατ' ἐξοχὴν *autem hoc nomine* גְּאוֹנִים *appellati ſunt Sapientes Talmudici poſt Amoraìm, & Seburaìm, quaſi* Excellentes, *quod ſingulari doctrina cæteris longe antecellerent. Hinc Rambàm in præfatione libri* יָד *inquit*. Omnes ſapientes, qui floruerunt poſt compoſitionem גְּמָרָא Ghemarà, & in ea extruenda laborarunt, ac nomen inde per ſapientiam ſuam acquiſiverunt, illi vocantur גְּאוֹנִים Geonìm. *Juxta nonnullorum ſententiam vox Symbolica eſt, indicans ſexaginta Libros, in quos Talmud eſt diſtributum, cum litteræ vocis* גְּאוֹן *eum numerum exprimant.* גָּאוֹן *itaque appellabatur, qui totius Talmùd Doctor, aut Magiſter erat. Plur.* גְּאוֹנִים Excellentes.

גָּאַל Redimere, vindicare. גָּאֵל redemptor, vindex. Num. 35. 12. *Pihel* גֵּאֵל polluere, contaminare. *Hebraice. Hinc*

תַּגְאֻלָּא Pollutio, ſordes. Iſa. 4. 4.

גּוֹאַלְקָא Saccus, mantica: ſarcina. *Plur.* גּוֹאַלְקָאן *cum* א *redundante* manticæ, ſacci. Thren. 5. 5. *Gloſſa Talmudis; ſaccus eſt duplex, loris conjunctus, ut equi, vel aſini dorſo impoſitus utrimque dependeat.*

גָּבָא, גְּבִי Eligere, ſeligere, deligere, colligere, exigere. Prov. 25. 4. *Pahel* גַּבֵּי Idem. Hoſ. 8. 13. *Aphel* אַגְבֵּי Idem. Eccleſ. 11. 4. *Ithpahel* אִתְגַּבֵּי eligi, ſeligi, colligi: mulctari. Exod. 21. 12. *Ithpehal* אִתְגְּבִי Idem.

גַּבְיָא Electus, ſelectus. *Apud Talmudicos* גַּבְיָא גִּילָא Alumen. *Plur. fœm.* מַחְשְׁבָתָא דְּגַבְיָן cogitationes ſelectiſſimorum.

גַּבַּאי Collector tributorum, exactor. *Plur.* גַּבָּאִין collectores. Eſth. 4. 7. *In Bavà Metzià* גַּבָּאֵי צְדָקָה Collectores Eleemoſynarum. *Olim in ſingulis urbibus huic muneri præficiebantur ii, qui erant* אֲנָשִׁים יְדוּעִים וְנֶאֱמָנִים Viri noti, & Fideles. *Ad eos ſpectabat ſingulis hebdomadæ diebus urbis vicos circumire, & pro perſonarum dignitate, & facultatibus eleemoſynam colligere. Unoquoque autem Sabbato ad veſperam collectam pecuniam dividebant, tantumque egenis ſingulis dabant, quantum vel ipſis, vel ipſorum familiæ neceſſarium ad futuram hebdomadam tranſigendam arbitrabantur. Subjecti his Collectoribus alii inferioris notæ collectores erant quotidie oſtiatim panem, cibos, fructus, & alia minuta colligentes. Hi quotidie ad veſperam collectas res pauperibus pro cujuſque indigentia diſtribuebant, dicebanturque* גַּבָּאֵי תַּמְחוּי Exactores ſcutellarum, *videlicet* cibi pauperum. *Id vero de eleemoſyna pecuniaria obſervandum, ne fraus ulla fieret, eam a duobus ſimul conjunctis ſemper colligi debuiſſe, numquam ab uno tantum. Itaque neutri ex Collectoribus eleemoſynarum in iiſdem colligendis ab alterius latere diſcedere licebat. A tribus ejus diſtributio fiebat. Arca quidem pecuniæ cuſtodiendæ conſtituta uni tantummodo concredi poterat. Qui plura deſiderat, adeat* Bavà Kamà Talmudis, Sulchàn Arùch fol. 78. & Majemonidem in הלכות מתנות עניים cap. 9. *Utinam hæc cura, & ſollicitudo noſtris temporibus in adjuvandis pauperibus, & egenis inter Chriſtianos vigeret.*

מַגְבִּיתָא Mulcta, collectio, exactio tributi. Iſa. 3. 6. *Item* dignitas, celſitudo, excellentia.

גָּבַב Conquirere, colligere, congregare: exigere. Exod. 5. 12. Num. 35. 12. *Proprie* tollere. *Ex Aphel Particip.*

&

וּמַגְּבָן & colligunt. Amos 4. 5. *Infinit.* לְגַבָּבָא Exod. 5. 12.

גִּבְבָּא Gibbus, collis, colliculus. Psal. 68. 16.

גֻּבָּא, גּוּבָא, גּוּבָא, גֻּבָּא Fovea, fossa, cisterna. Dan. 6. 8. *Plur.* גּוּבִּין cisternæ. Jerem. 2. 13. *Emphat.* גֻּבַּיָּא foveæ. Gen. 23. 30.

גַּב Tergum, dorsum, superficies: eminentia exterior. Job 13. 12. ripa; locus. *Plur. cum aff.* וְגַבֵּיהוֹן & terga eorum. Gen. 31. 12. *in Jonathane.*

גַּב, גַּבֵּי *Præpositio.* Ad, apud, juxta, penes: cum: super, supra: a, ab, abs, de. *Cum* א *ab initio* אַגַּב juxta, secundum. Num. 35. 8. אַף עַל גַּב etsi, etiamsi, quamvis: כְּעַל גַּב quasi. Jud. 12. 3. עַל גַּב נַהֲרָא Ad littus fluminis. Exod. 2. 3. *Cum aff.* גַּבִּי Mecum. Job 19. 4.

גִּיב Altitudo, eminentia. Prov. 9. 3.

גְּבַהּ Altum, elatum esse, exaltari. Psal. 131. 1. *Ithpehal* אִתְגְּבַהּ extollere se, efferre se. Eccles. 1. 12. *Pahel* מִיִּשְׂרָאֵל הוּא גַּבֵּי Ex Israele erectus est; *aliis* collectus est, *a* גְּבָא. Hos. 8. 6.

גְּבִיהַּ Altus, excelsus, procerus. Psal. 113. 5. *In Bibliis Regiis* דְּגַבִּיהּ Qui exaltavit.

גּוּבְהָא Altitudo, proceritas. Exod. 13. 9.

מַגְבִּיתָא Excellentia, dignitas *secundum nonnullos. Vide in* גבא.

גבח גְּבִיחַ Procerus, homo staturæ proceræ. Levit. 21. 20. *in Targum Hierosolymitano. Sunt qui volunt legendum per* ה *in fine.*

גבל גַּבְלָא *Nomen proprium loci. Respondet Hebræo* שְׂעִיר. Gen. 14. 16. *in Jonathane.*

גבן גְּבִינָא, גְּבִין Supercilium, palpebræ. Lev. 21. 20. gibbosus. Eccles. 7. 14. *Plur.* גְּבִינֵי, גְּבִינִין supercilia.

גּוּבְנָא Caseus. *Hebraice* גְּבִינָה. *Plur.* גּוּבְנִין Casei. Jud. 5. 21.

אוּגְבִין Scyphus, calix, *gutturali elisa ex Hebraico* גָּבִיעַ Gen. 44. 2. *in Jonathane.*

גבע גִּבְעָא Collis. *Emphat.* גִּבְעֲתָא Jud. 7. 1. *Constr.* גִּבְעַת 2. Sam. 2. 24.

גַּבְעוּל Culmus. *Plur.* גַּבְעוּלִין culmi. Exod. 9. 31.

גְּבַר Valere viribus, validum, robustum esse. *Pahel* גַּבַּר virum efficere, validum facere, corroborare: vires augere. Amos 5. 9. *Ithpahel* אִתְגַּבַּר invalescere, roborari: viriliter, potenter se gerere. Psal. 131. 2. *Aphel Futur.* אַגְבְּרִנֵּיהּ roborabo eum. Isa. 41. 26.

גְּבַר, גַּבְרָא, גּוּבְרָא, גֻּבְרָא Vir. Deut. 22. 5. quidam, quisque, quilibet. Joel. 2. 8. *Item* virilitas, virilitatis membrum. *Cum aff.* בְּבֵית גּוּבְרֵיהּ in loco virilitatis ejus. Num. 25. 8. *in Jonathane. Plur.* גַּבְרִין, גּוּבְרִין, גּוּבְרַיָּא Viri. Jer. 41. 6.

גִּבָּר Potens, præpotens, valens, validus, robustus, fortis. Gen. 10. 9. gigas. *Plur.* גִּבָּרִין, גִּבָּרַיָּא potentes, fortes. Jos. 10. 2. gigantes. Jos. 10. 6. *Et* גִּנְבָּרַיָּא *Daghes forti in* נ *resoluto.* Deut. 2. 11.

גִּבָּרָאֵי Gigantes. Genes. 15. 20.

Vir-

גְּבוּרָא Virtus, potentia, robur, fortitudo. Pſal. 89. 14. *Emphatice* גְּבוּרְתָּא *Plur.* גְּבוּרִן fortitudines. 1. Sam. 2. 4. *Cum aff.* גְּבוּרָתוֹי Potentias ſuas. Pſal. 145. 12. *Epitheton Dei eſt* גְּבוּרָה *apud Rabbinos, & Kabbaliſtas, quo ipſum Deum ſignificant prępotentem eſſe. Hinc dicere ſolent* מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁמַעְנוּם Ex ore Potentiæ audivimus iſta, *nimirum Potentię Divinę, h. e. Dei Omnipotentis. Ita R. David Kimchì in fine cap. 7. Joſue* שֶׁכֵּךְ נֶאֱמַר לוֹ מִפִּי הַגְּבוּרָה Quia ſic dictum eſt ipſi ex ore Potentiæ, *ſcilicet* Dei. *Ex R. Elia in Thisbì in hoc ſenſu tantummodo uſurpatur, cum ei prępigitur* ה *demonſtrativum, quemadmodum apud Gręcos dicitur* ἡ δυνάμις. *Juxta hanc loquendi phraſim volunt D. Marcum Evangeliſtam cap.* 14. v. 62. *locutum eſſe.* Videbitis Filium hominis ſedentem ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως a dextris Potentiæ, *quę verba ita Hebręi verterent* לִימִין הַגְּבוּרָה; *ego tamen* ἐλλιπῶς *illa verba a D. Marco prolata potius crediderim, quod mihi facile perſuadet D. Lucas cap.* 22. v. 69. *inquiens,* ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. A dextris virtutis Dei.

גְּבָרוּתָא Fortitudo, potentia. Prov. 8. 14. *Plur. Emphat.* גְּבָרְוָתָא potentiæ. Iſa. 63. 15. *Cum aff.* וְכִגְבָרוּתָךְ Et ſecundum potentias tuas. Deut. 3. 24.

מַגְבַּר Fortis, validus, robuſtus. Amos 5. 24.

גבש

גְּבַשׁ Congregare, comportare. Prov. 6. 8. *Nonnulli putant locum mendoſum eſſe, potiuſque ibi legendum* כְּנָשָׁא, *vel* כְּנָשָׁא.

גַּבְשׁוּשִׁיתָא Collis, colliculus, eminentia, faſtigium, tumulus exiguus. Eccleſ. 12. 5. *In Regiis Bibliis* גַּלְשׁוּשִׁיתָא.

גבת

גּוּבְתָּא Calamus, canalis: pyxis. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo. Volunt Interpretes hac voce* calamum *deſignari, quo viatores, & auriga inſtructi eſſe ſolent ad hauriendum potum e poculo, vel extrahendum vinum ex ore dolii, hydrię, aut lagenę.*

גד

גַּדָּא Sidus fauſtum, *cujus virtute fauſta hominibus eveniunt;* fortuna bona; Dea fortunæ, & proſperitatis. Gen. 30. 11. *Ita accipiunt Interpretes* בְּגָד, *quod hoc in loco habetur. Hinc in more poſitum erat apud antiquos, ut ſinguli in domibus ſuis lectum ſemper ſtratum haberent, qui aliis non ſerviebat, niſi* לְשַׂר הַבַּיִת principi, *vel* Angelo domus, *ſive* לְמַזָּל Sideri, Fortunæ, *ut domino, familięque libentius faveret. Vocabatur hic lectus* עַרְשָׂא דְּגַדָּא lectus bonæ Fortunæ. *Nedarìm* 56. 1. *Explicatio vocis* בָּגָד de Fortuna *admodum antiqua eſt. A Jonathane enim redditur* אֲתָא מַזְלָא טָבָא Venit Fortuna bona; *& in Bereſchìt Rabbà ſect.* 71. אֲתָא גַּדָּא דְּבֵיתָא אֲתָא גַּדָּא דְּעָלְמָא Venit Fortuna domus, venit fortuna ſæculi. *Hic placet obiter animadvertere ad verba Gen.* 27. 31. *cum Eſau dixit* יָקוּם אָבִי Surgat pater meus, *illum per dictionem* אָבִי *Fortunam in auxilium vocaſſe. Solebant enim*

Idololatræ nomine אָבִי Pater meus *Idola ſua vocare. Id aperte colligitur ex Jerem.* 2. 27. אֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אַתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ יְלִדְתָּנִי Dicentes ligno; Pater meus es tu: & lapidi; Tu me genuiſti. *Generatim itaque* גָּדָא Fortunam *ſignificat.* בִּישׁ גָּדָא Fortuna mala. *In Bibliis etiam Venetis Eſth.* 8. 15. צַיִר עֲלָהּ גָּדָא Depicta erat in eo Fortuna.

גָּדָא Ora, extremitas. Eſth. 8. 15.

תְּגָרָא *Vide in littera* ת.

גדב גְּדָבְרַיָּא Theſaurarii. Dan. 3. 2.

גְּדָפְרִין Diſpenſatores, œconomi. *Dicuntur etiam* גְּזָבְרִין. Eccleſ. 2. 7. *Etenim* ד & ז *facile inter ſe commutantur.*

גדד גְּדַד Excidere, ſuccidere, incidere. Dan. 4. 11.

גְּדוּדִין *Plur.* Salebræ, viæ aſperæ: turmæ, copiæ, exercitus. Pſal. 31. 21. rudera, fragmenta.

גדה גְּדָיָא, גְּדִי Hædus. Gen. 38. 20. Iſa. 11. 6. *Apud Aſtronomos* גְּדִי Capricornus, *ſignum cœleſte. Plur.* גַּדְיִין Hædi, & גְּדָיִין & גַּדְיִין Deut. 32. 14. *in Targum Hieroſolymitano, ubi Jonathan* גְּדָאִין. *Conſtr.* גַּדְיֵי Gen. 27. 9.

גדל גְּדַל *Pahel.* Contexere, implicare, contorquere, intorquere: conficere. *Item* magnum eſſe. *Ex Participio* כַּח הַמְגַדְּלָא Facultas augmentativa. דְּמְגַדְּלָא Quæ contorta eſt. Eccleſ. 4. 12. *in Targum. Ithpahel* אִתְגַּדַּל Magnum, magnificum eſſe, *vel* fieri, magnificari: implicari, contorqueri, intorqueri inſtar funis.

גְּדִילָא Funis, filum, funiculus contortus, cincinnus implexus inſtar funis. Iſa. 5. 18. catena. *Plur.* גְּדִילָן Funes, inſtitæ, faſciæ. Deut. 22. 12. *Conſtr.* גְּדִילַת. *Emphat.* יַת תְּכַיָּא גְּדִילָתָא catenæ contortæ. Exod. 28. 14.

גְּדִילוּ Perplexitas, implicatio, intricatio. Exod. 28. 14.

מוּגְדָּלָא, מִגְדָּלָא Turris. Gen. 11. 4. *Item* cavea avium magna. *Plur.* מַגְדְּלִין turres. *Cum aff.* מִגְדְּלָהָא turres ejus. Pſal. 48. 13.

גדן גְּדַנְפָּא Clauſura, tænia, peribolus, peripheria rem ambiens, & terminans. Exod. 25. 25. *Plur.* גְּדַנְפִּין 1. Reg. 7. 28. *Emph.* גְּדַנְפַיָּא tæniæ. v. 29. *Conſtr.* גְּדַנְפֵי 2. Reg. 16. 17.

גדע גְּדַע Abſcindere, abradere. 2. Sam. 10. 4. *Ithpehal* אִתְגְּדַע abſcindi, ſuccidi. Num. 33. 4. *in Jonathane.*

גדף גְּדַף Blaſphemare, convitiis, contumeliis, probris afficere. Jud. 5. 18.

גְּדוּף Blaſphemia: contumelia, convitium, probrum. Ezech. 5. 15. *Plur.* גְּדוּפִין blaſphemiæ: contumeliæ, convitia. Deut. 32. 3. *in Jonathane.* Iſa. 43. 28. *Fœm.* גְּדוּפוֹת Iſa. 51. 7.

גַּדְפָּא Ala, penna, pluma. *In Aruch* ſera, peſſulum, *ſed male. Plur.* גַּדְפִין alæ. Gen. 1. 21. *Conſtr.* גַּדְפֵי pennæ. Iſa. 40. 31.

גדר גְּדֵרָא, גְּדַר Paries, murus, ſepes, maceria. Num. 2. 24. *Item* dactylorum collectio.

Idem.

גּוּדָרָא Idem. Psal. 8. 13. *In Aruch legitur* גּוּדָהָא. *Plur.* גּוּדָרוֹת Bestiæ, pecudes. *In Bavà Metzià.*

גְּדַשׁ Evenire, accidere, contingere: coacervare. Prov. 6. 8. ducere *aliis*; spernere, subsannare *nonnullis*.

גָּדִישׁ, גָּדִישָׁא, גְּדִישׁ Cumulus, acervus. Job 5. 26. *Plur.* גְּדִישִׁין. Exod. 22. 6. *Emphat.* גָּדִישַׁיָּא acervi: metæ. Jud. 15. 5.

גְּדִישׁוּתָא Accumulatio mensuræ. Lev. 19. 35. *in Jonathane.*

גהן גְּהִינָּם Gehenna. Eccles. 8. 10. *Deducitur hoc nomen a* גַּי vallis, & הִנֹּם Hinnom, *viri nomine, cui vallis amœnissima prope Jerusalem, ubi postea excelsa Tophet.* Jos. 15. v. 8. *Hęc vallis filiorum Hinnom erat in suburbanis Jerusalem non longe a piscina fullonis contra Orientem. Erat amœnissima veluti Thessalica Tempe, fontibus Siloe, & torrente Kedron irrigua, consita viridariis, & hortis; omnino nemoribus, ac deliciis plena. In hac valle immolabantur a parentibus liberi Idolo Molocho traducendo eos per ignem, &, ne eorum lamenta, & ejulatus, dum torrebantur, audirentur, pulsabantur tympana, a quibus loco inditum nomen Tophet, h. e.* tympanum. *Hanc Inferni ad vivum expressam imaginem fuisse nonnulli dixerunt, atque inde gehennam fuisse appellatam. Locum istum pius Rex Josias tantum scelus abominatus contaminavit projiciendo illuc cadavera, fimum, stercora, & omnes res immundas, ne amplius horrendæ isti Idololatriæ consecratus esset, magnoque igne accenso, omnia cadavera, ossa, & reliquas sordes combussit.* 2. Reg. 23. v. 10.

גהר גִּיהַר Jaspis, *juxta nonnullos.* Cant. 5. 14.

גַּו, גֵּו, גּוֹ, גּוֹא. Medium. בְּגַו in medio, in, intra. לְגַו idem. מִגַּו a medio, intrinsecus. מִלְּגַו idem. *Interdum ei* י *inseritur, ut* מִגָּיו, גֵּיו, גָּיוֹ, לְגֵיו, לְגָיו. *In Glossa* מִיגּוּ posteaquam, quandoquidem, quia.

גַּוָּא Medium, intimum, interius, intrinsecum: intestinum, exta. *Exta enim sunt in medio corporis.*

גַּוָּאָה, גַּוָּאי Interior. *Plur.* גַּוָּאִין interiores. Num. 6. 4. *in Jonathane. Constr.* גַּוָּאֵי Esth. 1. 12. *in Targum secundo.* גַּוָּיְתָא interior, interius.

גּוֹב, גּוֹבָא, גּוֹבָא, גּוֹבָאי Locusta. Lev. 11. 22. Psal. 72. 8. *Plur. constr.* גּוֹבָאֵי locustæ. Psal. 105. 34.

גּוּד Succidere, incidere. *Idem ac* גָּדַד Deut. 14. 1. *in Targum Jonathanis.*

גּוּדָא Sepes, paries, maceria. Eccles. 10. 8. *Cum aff.* גּוּדָהָא maceriam ejus. Psal. 80. 13.

גּוּה גְּוִיָּה Corpus; substantia. *Cum aff.* גְּוִיַּתְכוֹן corpus vestrum. *Per synecdochen* membrum virile.

גַּוָּן Corpulentus. *Plur.* גּוּבְרִין גַּוָּנִין viri corpulenti. Eccles. 5. 7. *aliis* viri pro negotio: *aliis* גֵּאִים excellentes, elati.

גּוּז *Hebraice.* Abscindere, exscindere, scindere: findere, avellere, evellere. *Hinc Chaldaice* scindere, secare æquor, flumina, aquas, transire, trajicere flumen, transfretare. Isa. 10. 29. *Aphel* אַגִּיז traducere, transvehere. Isa. 16. 2.

גַּוָּזָא, גַּוָּזָאָה, גַּוְזָאָה Eunuchus, *quasi excisus dictus.* Jer. 52. 25. *Plur.* גַּוָּזָאִין eunuchi. 2. Reg. 9. 32.

מְגִיזָא, & *constr.* מְגִיזַת Vadum, transitus. *Plur.* מְגִיזָן, מְגִיזָתָא vada. Jos. 2. 7.

Scribitur etiam מְגִוָּא *sine* י, *& cum Daghes in* ן. *Item* navis trajectoria, scapha. 2. Sam. 19. 18.

גּוּחַ Exire, prodire, erumpere, prorumpere. Job 38. 8. *Aphel* אֲגִיחַ idem. Dan. 7. 7. *Conjunctum cum nomine* קְרָב, *ut* אֲגִיחַ קְרָב inire bellum, movere bellum, pugnare, præliari. Exod. 14. 25. *In hoc sensu sæpe reperitur* אַגַּח, *quasi a* נְגַח. *Ithpehal* אִתְּגַּח pugnatum est. Jud. 5. 20.

גּוֹי Gens, populus, natio, gentilis. *Hoc nomine* גּוֹי *olim apud Hebræos vocabatur quicunque non erat Israelita, & idem sonabat, ac Græcis* Barbarus. *Quemadmodum autem olim hoc nomen de gentibus infidelibus, & incredulis usurpabatur; ita hodie Judæi vocant per contemptum Christianos* גּוֹיִם, *quasi gentem abominatione dignam. Turcas autem appellant Ismaelim, sive Ismaelitas. Aliquando tamen etiam de Judæis hoc nomen* גּוֹי *usurpatum reperitur, ut* Gen. 12. v. 2. Exod. 19. v. 6. *Plur.* גּוֹיִם gentes, *pro* גּוֹיִים Exod. 34. v. 24. *Fœm. sing.* גּוֹיָה Gentilis mulier, Fœmina Christiana. *Plur.* גּוֹיוֹת Mulieres Christianæ. Deut. 7. 5. *In Abèn Ezrà in editione Veneta.*

גְּיוּת Gentilismus, paganismus.

גּוּל גְּוִילָא Membrana, pergamena. עַל גְּוִילָא super pergamena.

גּוּם גּוּמְתָּא Fossa, fovea. Job 39. 27. *Item* incisio, aciei ruptura in cultro.

גַּוָּן, גַּוָּנָא Color: modus, forma, ratio, similitudo: occupatio, negotium, res. Esth. 1. 6. *Plur.* גַּוָּנִין negotia. Eccles. 5. 3. colores. Num. 2. 3.

גּוּס מְגוּסָא Frustum, segmentum. *Plur.* מְגוּסִין frusta. Ezech. 13. 19.

מגיסא *Vide in* מגס.

גּוּע *Hinc Pahel Futurum litteris transpositis,* וַאֲגַעְגֵּעַ & oblectabo me. Psal. 119. 117. *Græcum* γαίω lætor *hinc videtur deductum.*

גּוּף Claudere, concludere, occludere. Mal. 1. v. 10. adulterare, adulterari, mœchari, adulterium committere, corpora miscere, prostituere. Hos. 7. 4. *Aphel* אֲגִיף *vide in* גפף.

גּוּף, גּוּפָא Corpus. *Plur.* גּוּפִין, *& constr.* גּוּפֵי corpora.

גַּיָּפָא Adulter. Job 24. 15. *Plur.* גַּיָּפִין adulteri. *Fœm.* גַּיַּפְתָּא adultera. Lev. 20. 10.

גִּיּוּפָא Idem. *Plur. constr.* גִּיּוּפֵי adulteri. Psal. 50. 18.

מְגוּפָה, מְגוּפְתָּא Operculum, *a claudendo ita dictum. Plur.* מְגוּפָן, מְגוּפְתָּא opercula. *Cum aff.* מְגוּפְתְּהוֹן opercula sua. Joel 1. 17.

גּוּץ Brevis, curtus. Job 14. 1. גּוּץ יָמִין brevis diebus. *Hebraice* קְצַר.

גּוּצִין Scintillæ. Job 41. 10. *In Aruch legitur* גַּיְצִין.

גּוּר Adulterare, mœchari, scortari. Prov. 6. 32. *Ithpahel* אִתְגַּיֵּר peregrinari, commorari: proselytum fieri. *Pahel Fut.* לָא תְגַיֵּר ne adulteres. Job 36. 20.

גַּיָּרָא, גַּיָּר, גָּאֵר Adulter, mœchus. *Fœm.* גַּיַּרְתָּא adultera, adulterina. Prov. 3. v. 20.

Idem.

גִּיּוֹרָא, גִּיּוֹר Idem. *Item* peregrinus, advena, Proſelytus. *Plur.* גִּיּוֹרַיָּא, גִּיּוֹרִין adulteri: Proſelyti. *Fœm.* גִּיּוֹרְתָּא adultera, & גִּיּוֹרָא peregrina, Proſelyta. *Hebraice* Proſelytus *dicitur* גֵּר. *Nominibus* שָׂכִיר, תּוֹשָׁב, & גֵּר *in Textu Hebraico ut plurimum Proſelyti intelliguntur. Hebræorum enim populus in duo hominum genera olim ſejunctus erat. Alii ex Hebræis vocabantur indigenæ, Græce αὐτόχθονες, alii advenæ, ſive Græco vocabulo προσήλυτοι, quod deinde Proſelytorum nomen ab omnibus retentum, qui in Latinum ſermonem Græcas Hiſtorias verterunt. Indigenæ igitur ii omnes erant, qui ab Iſraele ortum ducentes circumciſioni a Deo Abrahę Gen. cap. 18. præceptæ ſe ſubjiciebant; Proſelyti vero, qui Idololatria, & Gentium, unde naſcebantur, diſciplina rejecta, vero Dei cultui ſe mancipabant, circumciſique pro indigenis ex Dei mandato Exodi 12. habebantur. Quomodo autem ex Gentibus ad Judęos per circumciſionem tranſirent, habemus exemplum tum in Geneſi de Sichimitis, tum in Judith de Achior. Nunc temporis Proſelyti appellantur tum ex Gentibus, tum ex Chriſtianis ad Judaicam religionem accedentes. Maximo autem ſtudio, & contentione Proſelytos olim a Judęis fuiſſe conquiſitos, colligitur ex Matthæi cap. 23. v. 15. Eo autem conſilio tum Gentes, tum Chriſti fideles ad Judęos deſciſcebant, ut Religionem mutarent, ut domicilium ſibi inter eos quererent, ut artem aliquam addiſcerent, vel exercerent. Hinc alii dicebantur* Proſelyti juſtitiæ, *alii* Proſelyti inquilini, *alii* Proſelyti mercenarii, *de quibus ſingulis mentio fit Exod. cap. 12. v. 44. & 45.* וְכָל־עֶבֶד אִישׁ מִקְנַת־כֶּסֶף וּמַלְתָּה אֹתוֹ אָז יֹאכַל בּוֹ: *h. e.* & omnis ſervus emptitius, *ſc. Proſelytus juſtitiæ*, & circumcides illum, tunc comedet ex eo, *ſc. ex agno Paſchali*: תּוֹשָׁב וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל בּוֹ advena, *ſc. Proſelytus inquilinus*, & mercenarius non edet ex eo. *De Proſelytis ſingulis vulgo male ſentiebant Judęi. Hinc in Tractatu Talmudis* יְבָמוֹת Jebamòth *dicto habetur* קָשִׁים לָהֶם גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּנֶגַע צָרַעַת *h. e.* Duri ſunt Proſelyti Iſraelitis ſicut plaga lepræ, *vel* כְּסַפַּחַת ſicut abſceſſus, apoſtema. *Ratio etiam ſubjicitur* שֶׁרוֹבִין חוֹרִין בִּשְׁבִיל דָּבָר קַל וּמַטִּעִין אֶת יִשְׂרָאֵל *h. e.* Quia plerique ipſorum reſiliunt propter levem aliquam cauſſam, & ſeducunt Iſraelem. *Hinc eorum conſuetudinem, & familiaritatem effugiebant, illiſque verbis ſe invicem admonebant.* Vel ad decimam uſque generationem a Proſelytis cave. *Quomodo in Judęorum numerum reciperentur Proſelyti, quibus privilegiis gauderent, qua ratione inter ſe differrent, utrum Proſelyti mercenarii revera daventur, vide in Lexico noſtro typis Seminarii Patavini edito 1732. pag. 515. & 516.*

גּוּר Catulus. Gen. 49. 9. *Fœm.* גּוּרְתָּא Catula, canis fœmina.

גָּיְרָא, גָּיִר Vicinus, cohabitator. Jer. 6. 21. *Plur.* גָּיְרִין, & *Emphat.* גָּיְרַיָּא vicini. Jer. 12. 14.

גֹּזָא, גֹּז *Nomen avis immundę*: haliæetus. Deut. 14. 12.

גּוֹב גָּזְבָּר Quæſtor, præfectus ærario. Eſth. 10. 3. *Plur. emphaticus* גָּזְבְּרַיָּא quæſtores. Eſr. 7. 21.

גּוֹהּ *Pahel Partic.* מְגַוֵּי dolat. Iſa. 44. 13.

גָּזִית Cæſio, lapis cæſus, & politus. Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo.*

גָּזַז Tondere: incidere. *Pehil* דְּגָזִין quæ inciſa eſt, *vel* arroſa. Pſal. 72. 6. *Ithpehal* אִתְגְּזַז tonderi, abſcindi. Amos 7. 1.

גָּזָּז Tonſor. *Plur.* גָּזָּזִין tonſores.

גִּזּוּז Raſio, detonſio. Iſa. 22. 12.

Vel

גִּזָּא, גִּזְתָּא Vellus, lana detonsa.

גּוֹזְזִין Involucra, pallia. Ezech. 27. 24.

גָּזַל Rapere, abripere, diripere, spoliare, vi surripere. Ezech. 18. 12.

גְּזֵלָה Rapina, raptum. Lev. 5. 23. *Plur.* גְּזֵלָתָא rapinæ. Eccles. 5. 7.

גְּזֵילוּת Idem. Cant. 6. 5.

גּוֹזָל Idem. Gen. 6. 11. *in Targum Hierosolymitano.*

גּוֹזָל, גּוֹזָלָא Pullus avium. *Plur.* גּוֹזָלִין pulli. *Cum aff.* עַל גּוֹזָלוֹהִי super pullos suos. Deut. 32. 11.

גְּזַם Minitari, minari, comminari. Prov. 16. 30.

גָּזוֹמָא Minax; ultor. Psal. 8. 3.

גְּזַר Amputare, abscindere, discindere, exscindere, præcidere. Jer. 8. 6. circumcidere. Jos. 5. 4. decernere, definire. Job 22. 28. decerni, definiri. *Conjunctum cum nomine fœderis* significat pacisci, pangere. Gen. 15. 18. *Ithpehal* אִתְגְּזַר circumcidi: decerni: exscindi. Eccl. 8. 4. Ruth 3. 18.

גְּזֵירָא, גְּזֵרָה Segmentum, pars: grex pusillus, minutus. *Plur.* גְּזָרִין partes. 1. Reg. 3. 21. greges pusilli, exigui. 1. Reg. 10. 27.

גּוּזְרְתָא Circumcisio, amputatio præputii. Exod. 4. 26. *Cum aff.* מִן כִּיב גּוּזְרַתְהוֹן ex dolore circumcisionis ipsorum. Gen. 34. 25. *in Jonathane.*

גָּזְרִין Aruspices, *ita dicti, quasi* Sectores, *quia victimas in partes secabant, ut ex iis inspectis futura divinarent.* Dan. 2. 27. *Emphat.* וְגָזְרַיָּא Dan. 4. 4. *quem locum R. Saadias interpretatur*, qui decernunt ea, quæ Rex imperat; *R. vero Salomon exponit*, quidam Dæmonibus addicti.

מִגְזְרָא Serra, securis. *Plur.* מִגְזְרִין, מִגְזְרֵי serræ. 2. Sam. 12. 31.

גְּחַךְ Ridere, deridere, irridere, illudere. Prov. 10. 23. *Pahel* גָּחַךְ Idem. Job 30. 1.

גּוּחְכָא, גּוּחְכָא Risus, derisio, irrisio. Psal. 79. 4.

גְּחַן Inclinare, incurvare se, procidere, procumbere. Gen. 24. 48. *Pahel* גַּחַן idem. Exod. 32. 19. *in Jonathane.*

גֵּט Libellus, scheda. גֵּט פִּטּוּרִין Libellus dimissionum, repudii, divortii. *Hoc nomen* גֵּט *generale est, complectiturque omnes litteras contractuum, & instrumentorum. Hinc in Bavà Kamà fol. 95.* גֵּט חוֹב Litteræ debiti, *vel* crediti, *personarum ratione habita. Per Synecdochen autem nomine* גֵּט *significatur* Libellus repudii; Litteræ divortii. *Sic in Misnà in Tractatu* גִּטִּין Gittìn. הַזּוֹרֵק גֵּט לְאִשְׁתּוֹ Qui projicit, *h. e.* qui porrigit, qui dat Libellum repudii uxori suæ. גֵּט כָּשֵׁר Libellus rectus, legitimus; גֵּט פָּסוּל Libellus illegitimus. גֵּט קֵרֵחַ Libellus repudii calvus, *cujus nimirum ligamenta numerum testium excedunt. Propterea autem* calvus *dicitur, quia in eo quædam ligamenta sunt, quæ suis testibus destituuntur. Sic* גֵּט מְקוּשָׁר Libellus ligatus; גֵּט פִּטּוּרִין Libellus dimissionum. Deut. 24. 1. *h. e. Divortii litte-*

ræ, quibus vir uxorem a se liberam dimittit. In Isaia 50. 1. *dicitur* אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין Epistola dimissionum, *& in aliis locis simul, & conjunctim* אִגֶּרֶת גֵּט פִּטּוּרִין, *quemadmodum Jerem.* 3. 8. *Libelli divortii exemplar vide apud Majemonidem* הלכות גירושין *cap.* 4. *Plur.* גִּטִּין Divortia. *Extat in Talmude Tractatus* גִּטִּין Gittìn *inscriptus de Divortiis agens.*

גטש גְּטָשָׁא Sordes. Levit. 1. 16. *in Talmud Hierosolymitano.*

גיב *Vide in* גבב.

גִּיד, גִּידָא Nervus. Genes. 32. 32. absynthium. Prov. 5. 4. coriandrum. Exod. 16. 31. *Plur.* גִּידִין nervi. Ezech. 37. 6. *Sumitur* גִּיד *etiam pro* membro virili, *ut* nervus *apud Latinos.*

גין, גֵּיזָא *Vide in* גֵּז.

גִּיל, גִּילָא Stipula, festuca. Job 13. 25. *Plur.* גִּילִין Exod. 5. 12. *Constr.* גִּילֵי stipulæ. Job 41. 19. 20.

גִּין, בְּגִין Propter. Gen. 18. 28. בְּגִין כֵּן, בְּגִין כַּךְ Propterea, quapropter, idcirco, ideo. Gen. 42. 21. Job 9. 22. בְּגִין דְּ, vel בְּגִין דִּי eo quod, eo ut, propterea ut. Thren. 1. 1. Esth. 8. 7.

גַּיָּס גַּיְסָא Exercitus, turma, cohors, copiæ. Psal. 65. 11. *Plur. cum aff.* גַּיָּסָהָא cohortes ejus. *Fœm.* גַּיָּיסוֹת turmæ.

גֵּיף Ripa, littus. Deut. 4. 48. *in Jonathane.*

גיץ, גִּיצִין Foveæ. Psal. 140. 11.

גִּיר, גִּירָא Jaculum, sagitta. Jer. 9. 8. calx, tectorium ex calce. Amos 2. 1. *Plur.* גִּירִין, גִּירַיָּא sagittæ. 2. Sam. 22. 15.

גֵּית, גֵּת Grex, possessio: pecus. *Plur.* גֵּיתִין, גֵּיתֵי, & גִּתִּין greges. Gen. 26. 14. Amos 1. 1. מָרֵי גִּתִּין domini pecorum, *sc.* pecuarii.

גְּלָא, גְּלָה, גְּלֵי Migrare, demigrare, deportari, captivum abduci: revelare, retegere, manifestare, declarare, exponere. 1. Sam. 4. 21. Prov. 20. 19. Amos 6. 7. Psal. 98. 2. *Ithpehal* אִתְגְּלִי revelari, retegi, manifestare se, apparere. Jerem. 40. *Ithpahel* אִתְגַּלֵּי idem. Jud. 5. 4. *Pahel* גַּלֵּי retegere, revelare. Isa. 26. 21. *Aphel* אַגְלֵי deportare, captivum abducere. Thren. 4. 22. אַגְלֵי פָנִים audacter, impudenter agere.

גַּלְוָתָא, גַּלְתָּא & גָּלוּתָא, גָּלוּת, גָּלוּ Migratio, deportatio, abductio in captivitatem, exilium, captivitas, captiva multitudo. Amos 1. 9. Jer. 28. 6. *Plur.* גַּלְוָן, גַּלְוָתָא exilia.

גְּלַאי Manifestum, apertum, publicum. בִּגְלַאי in publico, publice, aperte, palam, manifeste. Isa. 41. 2. *sine* א, בִּגְלַי palam. Joel. 3. 9.

גְּלוּי Revelatio, retectio, manifestatio. Gen. 6. 2. בְּגִלּוּי בָּשָׂר cum retectione carnis, *sc.* impudenter, proterve. *Item* גְּלוּי litteralis Scripturæ sensus.

גַּלָּב Tonsor. *Plur.* גַּלָּבִין tonsores. Ezech. 5. 1.

גְּלַב Novacula. Num. 6. 5. *Plur.* גַּלְבִין Novaculæ.

Plur.

גַּלְבִּין *Plur.* Squamæ. *Alii legunt* גַּלְכִּין *per* כ, *ſicuti Aruch, & R. David Kimchì.*

מַגְלְבָא Frænum, lorum, corrigia. *Idem ac Hebraicum* מֶתֶג Prov. 26. 3.

גלג גְּלוּגְדַק, גְּלוּגְדְקָא Scabellum, ſuppedaneum, *præcipue, quod Regum, & Principium pedibus ſupponitur.* Exod. 24. 10. *in Jonathane.*

גלד גְּלִיד, גְּלִידָא Gelu, pruina, glacies: *metaphorice* cryſtallum. Gen. 31. 40. Pſal. 147. 16.

גֶּלֶד, גִּלְדָא Pellis, cutis, corium, cortex, cruſta: ſolea: ſaccus coriaceus. *Plur.* גִּלְדִין pelles. Ezech. 27. 24.

גַּלַּח Radere, abradere. Deut. 21. 12. *Ithpahel* אִתְגַּלַּח radi, abradi. Jud. 16. 19. *Hinc* גַּלָּח Raſus. *Hoc nomine Hebræi* Chriſtianorum miniſtros, & Sacerdotes *præcipue vocare ſolent, quia angulos capitis abradunt, & tonſuram geſtant. Plur.* גַּלָּחִים Raſi.

גִּלּוּחַ Raſura, raſio. Iſa. 15. 2.

גלי גּוּלְיָיר Agaſo, præfectus, magiſter equarum. Eſth. 6. 12.

גְּלַל Volvere, convolvere, devolvere, involvere. Cant. 5. 14. *Pahel* גַּלְגֵּל idem. Gen. 29. 10. *Itphahel* אִתְגַּלְגֵּל, *& ex altera forma* אִתְגּוֹלַל volvi, convolvi, devolvi. Job 30. 14. Gen. 43. 20. Hoſ. 11. 8. *Apud Talmudiſtas* aſſare, *quia res aſſanda circumvolvitur.*

גְּלָל Devolutio: *aliis* marmor. אֶבֶן גְּלָל lapis devolutionis *ſc.* maximus, *qui nequit portari, ſed volvendus eſt.* Ezræ 5. 8. *aliis* lapis marmoreus.

גַּל, גַּלָּא Cumulus, acervus convolutus. *Plur.* גַּלִּין, גַּלְלִין, גַּלֵּי acervi: fluctus. Iſa. 25. 2. Zach. 10. 11.

גִּלָּא Species ſalicis. Num. 21. 13. *Plur.* גִּלֵּי. *Alio ſenſu vide infra.*

גּוּלָא, גּוֹלָא, גּוֹלְיָא Toga, pallium, involucrum. Num. 15. 38. *Plur.* גּוֹלִין, גּוֹלְיָתָא togæ. Num. 16. 1.

גּוּלְתָּא Lecythus, lenticula. Zach. 4. 3. fons, ſcaturigo.

גְּלִילָא, גִּלָּא Stercus, excrementum. *Plur.* גִּלֵּי ſtercora. Ezech. 4. 12.

גָּלִיל, גְּלִילָא Galilæa. 1. Reg 9. 1. 2. Reg. 15. 29. tractus, terminus, limes. Ezech. 47. 8.

גְּלִילִי Galilæus. Num. 23. 21. *Galilæi non erant admodum accurati in lingua, ſicuti neque Samaritani. Non diſtinguebant enim inter litteras* א *&* ע, *inter* ח, ע, *&* א. *Hinc Matth.* 26. 73. *& Marc.* 14. 70. *ex locutione collegerunt, Petrum Galilæum eſſe. Uſurpabant enim Galilæi linguam Hebræam, ſed magis rudem, & impolitam, quam Hebræi. Cum igitur locutio Petri indicarit, eum Galilæum eſſe, quæritur ab Interpretibus, utrum alio ſermone ab eo, quo illum allocuta ancilla fuerat, locutus ſit, cum ei reſponderit;* neſcio, quid dicas, *h. e. non intelligo, quid loquaris; an vero alia dialecto? Alii aliter ſentiunt. D. Hieronymus ad illa D. Matthæi verba cap.* 26. Nam & locutio tua te manifeſtum facit, *ſcriptum reliquit.* Non quod alterius ſermonis eſſet Petrus, aut gentis, & terræ: (Omnes quippe Hebræi erant, & qui arguebant, & qui arguebatur:) ſed quod unaquæque provincia, & regio habebat proprietates ſuas, & vernaculum loquendi ſonum vitare non poterat. *Nicolaus vero de Lyra ibidem rem fuſius, & apertius exponit.* Licet enim lingua Hebræa ſit una, tamen aliquo modo variabatur ſecundum varietatem provinciarum; & idcirco illi de Galilæa aliter loquebantur aliquo modo, quam illi,

li, qui erant de Jeruſalem. Sic lingua Gallica una eſt, & tamen aliter loquuntur illi, qui ſunt de Picardia, quam illi, qui habitant Pariſiis, & per talem varietatem poteſt percipi, unde aliquis ſit oriundus. *Galilæorum igitur lingua Hebraica erat, ſed propter dialectum ab Hebraica puriori diverſa admodum, atque adeo illi diſſimilis, quæ Chriſti tempore Hieroſolymis uſurpabatur. Hebraica lingua pura in ſacris peragendis tantum adhibebatur, eamque callebant optime Phariſæi, Scribæ, Rabbini, Magiſtri ſuper Moyſis cathedram ſedentes, populum inſtruentes, Legem, ac Prophetas exponentes, ipſorumque diſcipuli. Audi Talmudiſtas ipſos Galilæos tamquam barbaros increpantes, eorumque impolitum dicendi genus, & ab Hebræo puro diverſum deridentes. Hinc, ut alia Talmudis loca omittamus, Gloſſa in libro* עירובין Eruvin, *in Latinum converſa hæc habet.* De hominibus Galilææ, qui impolita lingua utuntur, quid traditum eſt? quod ſi Galilæus quidam diceret cuidam, Judæo ſcilicet, אמר למאן אמר למאן, reſpondebatur ipſi. Galilæe ſtulte, חמר ad equitandum, aut חמר ad bibendum; עמר ad veſtiendum, aut איתמר ad abſcondendum ad mactationem? *Hæc eſt loci hujus obſcuri, quemadmodum ſolet plerumque eſſe Talmud, ſententia; Galilæos pronunciando varias, ac diverſas litteras, & dictiones inter ſe confudiſſe, ancipitemque, ac dubiam propterea ſermonis ſui ſignificationem reliquiſſe, ex. gr.* אִמַּר agnum *deſignat,* עֲמַר lanam; חֲמָר aſinum, חֶמֶר vinum, *quæ verba ſi male proferantur, idem omnino ſonant, neque inter ſe poſſunt diſtingui. Plura his ſimilia Talmud affert. Itaque cum Judæi Galilæos alloquentes* בִּלְשׁוֹן חֲכָמָה *ut ipſi ajunt, h. e.* ſcite, & docte *loquerentur, a Galilæis non intelligebantur. Barbara nimirum Galilæorum lingua fuit, inconcinna, rudis, & impolita, litteras, voceſque diverſas non ſolum male proferens, ſed etiam inepte conjungens, ut mirum propterea nemini videri debeat, Petri ſermonem ab Ancilla intellectum non fuiſſe, & pro Galilæo eum habitum. Licet autem Chriſtus Galilæus dicatur juxta illud Matthæi 26. 69.* Et tu cum Jeſu Galilæo *eras, numquam tamen hujuſmodi ſermonis objurgationi obnoxium eum fuiſſe legimus. Videtur itaque D. Petrus de induſtria Galilæa dialecto uſus, ut hac ratione quaſi idiota aliquis, & rudis plebejus a præſenti periculo ſe eriperet, neque pro Chriſti diſcipulo agnoſceretur. Animadverte Galileam duplicem fuiſſe, alteram* Superiorem *dictam* גְּלִיל הָעֶלְיוֹן, *alteram vero* גְּלִיל הַתַּחְתּוֹן Inferiorem. Superior *ſita erat ad Jordanis ripas in Tribubus Nephtali, & Aſcer, Cæſareæ Philippi, Capharnao, & Tyro proxima, dicta Matth.* 4. 15. Galilæa gentium, *in qua lingua impurior propter crebra cum gentibus commercia;* Inferior *vero ad lacum Geneſareth, & Tiberiadem collocata in Tribubus Zabulon, & Iſſachar. Ejus ſermo purior, ac politior, & propter terræ ubertatem rebus omnibus ad victum neceſſariis abundantior. Vide Joſephum de Bello Judaico lib.* 3. *cap.* 2.

גִּלּוּלִין Idola, Dii ſtercorei.

גּוּלְלָא, גֻּלְלָא Feretrum: lapis ſepulchralis, ſepulchri operculum. Job 14. 22. *De hoc lapide ſunt intelligendi loci* Luc. 24. 2. & Matth. 28. 2.

בְּגַלַּל, גְּלַל Propter, occaſione, cauſſa. מִן בְּגַלַּל propterea, eo quod, quia. Exod. 19. 18. Eccleſ. 5. 9.

גַּלְגַּלָּא, גִּלְגַּלָּא, גִּלְגַּל Rota, orbis, ſphæra, globus, circulus: rotatio: ſtipula: gluma: pupilla oculi. *Plur.* גַּלְגַּלַּיָּא, גִּלְגַּלִּין. *Conſtr.* גַּלְגַּלֵּי rotæ.

גֻּלְגֹּל Pupilla, *quaſi orbis oculi.* Pſal. 17. 8. *Plur. ex alia forma* גַּלְגִּילֵי pupillæ.

גּוּלְגַּלְתָּא, גֻּלְגַּלְתָּא Calvaria, cranium. 2. Reg. 9. 35. caput: homo, perſona. Exod. 6. 16. *Plur. eliſo* ל, יָהֲבוּ סְלָעָא לְגֻלְגַּלְתָּא dederunt ſiclum juxta capita.

מְגִלְּתָא, מְגַלְּתָא Volumen, ſcheda, epiſtola, litteræ, liber convolutus. Li-

ber in membrana longa, & lata ſcriptus, ut convolvi poſſit, *ſicuti olim in uſu erat*. Jer. 36. 6.

גַּלֵּם, גְּלִימָא Pallium, toga, ſtola, involucrum. *Vulgo* cappa. Eſth. 8. 15.

גַּלְמָא, גַּלְמְתָא, גּוּלְמְתָא Collis: vallis. *Plur.* גַּלְמָתָא, גַּלְמָתָא, גּוּלְמְתָא colles. Num. 23. 9. Cant. 2. 8. valles. Job 39. 21.

גְּלִימָא Collis: *item* vallis, *ſignificatione contraria*. *Plur.* גְּלִימְתָא, גְּלִימָן, colles. Deut. 33. 15. *Cum aff.* גּוּלְמָתְהִי colles ejus. Gen. 49. 12. *in Jonathane*.

גֻּלֶּם *Hebraice*. Glomus, maſſa rudis, & informis. Embryo: homo bardus, rudis, & ſtupidus. *R. David* Pſal. 139. 16. *Hinc Plur. Chaldaicus* לָא גוּלְמַיָּא non maſſas rudes.

גּוּלְמִין Armorum genus ad necandos homines. *Fortaſſe idem ac* גּוּלְפִין Eſth. 9. 5.

גַּלְמִישׁ, גּוּלְמִישׁ Species cedri: *quibuſdam* corallium. Num. 19. 6. *in Jonathane*. *Plur.* גַּלְמִשִׁין Cedri. Cant. 5. 15.

גלס מוּגְלְסָיָא Cardines, ferramenta januarum cava. *Hebraice* פּוֹתוֹת. 1. Reg. 7. 15.

גְּלוֹסְקְמָא Arca, capſa, ſcrinium, marſupium. *Item* feretrum; loculus.

גלף Sculpere, exſculpere, inſculpere, cælare.

גְּלִיפָא, גְּלִיף, גְּלַף Sculptum: ſculptura. *Plur. cum aff.* גְּלִיפֵיהָא ſculpturæ ejus. Pſal. 74. 6.

גְּלוּף Idem. Hagg. 2. 4.

גּוּלְפִין *Armorum genus*: clava. *Fortaſſe idem ac* קוּלְפִין clavæ, *vel* כּוּלְבִין.

אַגְלָפוּת Sculptura. Exod. 31. 5. *in Jonathane*.

גְּלוּפְקְרָא Stragula, ſtramentum craſſum, laneum, ac villoſum. Deut. 24. 13. *in Jonathane*.

גלש גְּלוּשׁ Calvus, recalvaſter. Lev. 13. 41. *Plur.* גְּלוּשִׁין calvi.

גְּלַשְׁלֶשֶׁן Idem. Lev. 13. 41. *in Jonathane*.

גְּלוּשְׁתָא, גְּלוּשׁוּתָא Recalvatio, locus calvus. Lev. 13. 42.

גְּלְשְׁלוּשְׁתָא, גְּלְשְׁלוּשׁוּתָא, גְּלְשׁוּלְשׁוּתָא Idem. Lev. 13. 42.

גְּלִישׁוּשִׁיתָא, גַּלְשׁוּשִׁיתָא Collis, colliculus, tumulus. *Idem ac* גַּבְשׁוּשִׁיתָא Cant. 4. 1. Eccleſ. 12. 5.

גלת גּוּלְתָא *Vide in* גלל.

גמא גּוּמָּא Juncus, ſcirpus, alga. Exod. 2. 3. *Plur. emphaticus* גּוּמַּיָּא junci.

גמד Conſtringere, arctare, contrahere. *Item* contrahi, conſtringi, corrugari.

גמל Reddere, retribuere, rependere. Iſa. 63. 7. Pſal. 116. 7. Joel 3. 4.

גְּמָלָא, גְּמָלָא, גְּמָלָא, גּוּמָלָא, גְּמוּל, גַּמְלָא Retributio, compenſatio, beneficium. Iſa. 3. 11. *Plur.* גְּמוּלָן. Pſal. 116. 12. *Conſtr.* גַּמְלַיָּא retributiones.

גְּמִילוּת חִסְדָּא Idem. Eſth. 1. 2. גְּמִילוּת beneficentia.

גַּמְלָא Camelus. Gen. 24. 64. *Plur.* גַּמְלִין cameli. Gen. 24. 10.

Ab-

גָּמַע Absorbere, exorbere. *Part. plur.* גָּמְעִין Absorbentes. Job 39. 30.

גָּמַץ Fodere, effodere, confodere. Pſal. 7. 16.

גּוּמְצָא Foſſa, fovea. Eccleſ. 10. 8. *Biblia Regia habent* כּוּמְצָא Prov. 22. 14. *ubi in Venetis legitur* גּוּמְאָצָא.

גָּמַר Abſolvere, perficere, implere, complere, finire, conſummare: deficere, deſinere: abſolvi, finiri, perfici: abſumere, conſumere, perdere: ſtatuere, decernere: concludere: diſcere. Job 22. 22. docere. Deut. 6. 7. *Pahel* גִּמֵּר Idem. *Ithpahel* אִתְגַּמַּר perfici, perfectum reddi, conſummari: abſumi, conſumi, deſtrui, perdi: ſuffumigari. Cant. 3. 6. Pſal. 109. 23. Job 23. 17.

גְּמִיר, גְּמִירָא Perfectus, abſolutus, conſummatus, *adjective*: conſummatum, perfectum, totum, integrum. *Subſtantive* abſolutio, perfectio, conſummatio: holocauſtum. Lev. 6. 22. perditio, conſumptio, perditio, deſtructio. Iſa. 10. 23. *Adverbialiter*, omnino, prorſus, penitus, omnino, abſolute, integre, perfecte, in univerſum, univerſaliter. *Item* holocauſtum, *ut* Deut. 33. 10. *item* hyacinthinum *iuxta quoſdam*. Ezech. 23. 6. *Plur.* גְּמִירִי, גְּמִירִין perfecti, abſoluti.

גְּמַר Carbunculus, *lapis pretioſus*. Iſa. 54. 12. perfectio, abſolutio. Ezech. 27. 24. & 23. 12.

גּוּמְרָא Carbo, pruna. Exod. 27. 5. *in Jonathane*. *Plur.* גּוּמְרֵי, גּוּמְרִין carbones. Lev. 22. 16. Pſal. 18. 9.

גְּמָרָא Ghemarà. *Hoc nomine appellatur altera pars Juris Talmudici, quaſi* Supplementum, Complementum. *Pars prima dicitur* מִשְׁנָה Miſnà *breviter, & per Theſes totum Hebræorum Jus tum Canonicum, tum Civile complectens*; Ghemarà *autem difficultatum explanationes continet, quæ ſæpiſſime circa ea, quæ in* Miſnà *habentur, orte ſunt, quas Rabbini in terra Iſraelis, & Babylonia degentes ad trutinam revocarunt, declarataſque Judæis omnibus obſervandas propoſuerunt*. *Hinc* לְשׁוֹן גְּמָרָא Lingua Ghemarà; vocabulum Ghemarà, *nimirum* Talmudicum. *De Talmude plura vide in Diſputatione huic Lexico præpoſita*.

וְגוֹמֵר *A Rabbinis plerumque per abbreviaturam ſcribitur* וְגו, *adhibeturque, quoties verſus aliquis, aut ſententia Biblica dimidiate citatur, idemque valet, ac apud Latinos*, & cætera, & reliqua. *Legitur etiam* וְגוֹמֵר & reliquum, & cætera. *Cum vero in medium afferuntur verba, aut ſententia Rabbini, vel Doctoris alicujus, & dividitur, uſurpatur* וְכוּלֵי, *vel abbreviatura* וכו, *quod utrumque ſignificat* & omnia, *h. e.* & cætera.

גָּנָא, גָּנִי Decumbere, cubare, dormire. Job 40. 16.

גְּנַאי Turpitudo, ignominia, res turpis, & inhoneſta. לְגַנַּאי, & בְּגַנַּאי Fœde, turpiter, ignominioſe.

גְּנוּתָא, גְּנוּתָא Idem. Gen. 34. 14. *Apud Grammaticos* ſolœciſmus.

גָּנַב Furtim ſurripere, auferre, furari. Gen. 31. 31. *Pahel* גִּנֵּב Idem Jer. 23. 30. *Ithpehal* אִתְגַּנַּב furto auferri. *Ithpabel Fut.* וַיִּתְגַּנֵּב & furtim ſubtraxit ſe. 2. Sam. 19. 3.

גְּנֵבָא, גַּנָּב Fur. Exod. 22. 7. *Plur.* גַּנָּבִין fures. Iſa. 1. 23.

גְּנִיבוּתָא, גְּנוּבְתָא Furtum. Exod. 22. 3.

גּוּנְבָא Cauda.

גנד גַּנְדַר *Pahel*, volvere, devolvere. Gen. 29. 10.

גנן גְּנַן Abſcondere, recondere, reponere, aſſervare, theſaurizare. 2. Reg. 20. 17. *Ithpehal Futur.* וְלָא יִתְגְּנֵז & non recondetur, *vel* reponetur in theſaurum. Iſa. 23. 18.

גְּנִיז Abſconditum, abditum, reconditum, occultum. *Plur.* גְּנִיזִין, גְּנִיזַיָּא occulti. *Fœm.* גְּנִיזָן occultæ.

גְּנָזָא, גִּנְזָא Theſaurus, gaza, ærarium, fiſcus. *Plur.* גְּנָזִין, גְּנָזַיָּא theſauri. Ezræ 5. 17.

גנך גּוּנְכָא Stragula, operimentum villoſum. *Alii ſcribunt per* ב. Jud. 4. 18.

גנן גְּנַן Protegere, obtegere, obumbrare, inumbrare. *Aphel* אַגֵּן Idem. 2. Sam. 22. 13. *Ex Ithpehal Fut.* מָאִים יִתְגַּנֵּן עֲלֵיכוֹן forte proteget vos. Soph. 2. 3.

גְּנוּנָא Protectio, obtectio. Iſa. 4. 5.

גִּנּוֹן, גִּנּוּנָא, גִּנְוָנָא Thalamus, tabernaculum. Job 40. 17. *Item* fuſcina: ſagena. Job 40. 26. *R. Salomoni* umbraculum.

גִּנְּתָא, גִּנְתָא, גַּנְתָא Hortus. Gen. 2. 8. *Plur.* גִּנִּין Amos 4. 9. *& fœm.* גִּנָּן Iſa. 65. 3. גִּנַּת horti. Eccleſ. 2. 5.

גִּנּוֹנִיתָא Idem.

מָגִנָּא Scutum, clypeus. *Plur.* מָגִנִּין clypei. 1. Reg. 10. 17.

גנס גִּנְסָא, גִּנּוּסָא, גִּנְוָסָא Genus, familia, ſtemma: generatio, nativitas. Gen. 40. 20. יוֹם גִּנּוּסָא Dies nativitatis, *ſc.* natalis. *Conſtr.* גִּנְסַת Eſth. 4. 14. *Plur.* גִּנּוּסִין & גִּנְוָסִין, *Emphat.* גִּנְסַיָּא. *Conſtr.* גִּנְסֵי *in Jonathane, & fœm.* גִּנְסַת עַמְמַיָּא Omnes familiæ populorum.

גִּינֵּסַר, גִּנּוֹסַר, גִּנְסַר Geneſar, *ab Hebræo* כִּנֶּרֶת *reſecto* ת, *&* ס *inſerto*. *Nomen* proprium terræ, *& lacus prope Capharnaum*. Num. 34. 11. Deut. 33. 23. *Apud Hebræos nomine* יַם Maris *etiam* lacus *intelliguntur*. *Hinc Plinius* l. 5. c. 15. *& D. Lucas Evangeliſta* c. 5. 1. *dicunt* Lacum Geneſar, *ſive* ſtagnum Geneſareth. Factum eſt autem cum turbæ irruerent in eum, ut audirent verbum Dei, & ipſe ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth. *Hebræi autem paſſim illud appellant* יַם טִבֶרְיָא Mare Tiberiadis, *quia juxta Plinium Tiberiadem ab Occidente habuit*. *Sic etiam apud D. Joannem Evangeliſtam* c. 21. 1. *dicitur*. Poſtea manifeſtavit ſe iterum Jeſus diſcipulis ad mare Tiberiadis. *Apud eumdem Joannem* 6. 1. *vocatur* Mare Galilææ. Poſt hæc abiit Jeſus trans mare Galilææ, quod eſt Tiberiadis. *Terra autem Geneſareth, vel pars ejus Tribui Nephtali tributa fuit. Vide Targum* Deut. 33. 23. & Joſue 19. 34. *Porro ex Tribu Nephtali Principes mille egreſſi dicuntur* 1. Paral. 12. 34. Et de Nephtali Principes mille, *qui in his locis delicias ſuas, & manſionem tutam, ac tranquillam quæſiverunt*. *Aruch Interpretum Hebræorum auctoritate innixus ſcribit Geneſareth eſſe* מָקוֹם קָרוֹב לְטִבֶרְיָא וְיֵשׁ בּוֹ גַּנּוֹת locum vicinum Tiberiadi, in quo ſunt horti, & Paradiſi multi. *Alii ex Hebræis ſentiunt regionem hanc* גִּנּוֹסַר *dictam, quia in ea fuerint* גַּנֵּי סָרִים horti Regum, & Principum, *vel* גַּנּוֹת סָרִים *appellatam ab amœnitate, & cultura*. *De terræ Genneſareth fructibus legitur in Tractatu Talmudis* מגלה Megillà *fol.* 6. 1. כנרת זו גינוסר ולמה נקרא שמה כנרת דמחיקי פיראה כקלא בינרי *h. e.* Kinnèreth, ea eſt Gi-

ne-

neſar. Quare vocatur nomen ejus Kinnèreth? quia dulces ſunt fructus ejus, ut dulcis ſonus כִּנּוֹר Citharæ. *R. David Kimchì ſcribit*, *eſſe* terram pinguem, ac propterea admodum uberem, & fœcundam. *R. Salomon vero* Iſaiæ 28. 1. *ad verba* גֵּי שְׁמָנִים Vallis pinguium הוא כנרת שפירותיה מתוקים Hæc eſt terra Kinnèreth, cujus fructus ſunt dulces.

גנף גַּנָּפָא Ala. *Plur. cum aff.* גַּנְפּוֹהִי alas ſuas. *R. Salomon legit* גַּרְפּוֹהִי.

גסס *Aphel* אַגִּיס Elevari, extolli, elatum fieri. Deut. 17. 20. craſſum reddere, inflare, efferre. Levit. 7. 9. Deut. 17. 20. *in Jonathane*. *Item* comedere. *In VaiKrà Rabbà* cap. 28. ollam, *vel* lebetem purgare a ſuperfluis.

גַּס Elatus, ſuperbus: craſſus, rudis: magnus, copioſus. *Plur.* גַּסִּין, גַּסֵּי ſuperbi.

גַּסוּת Elatio, ſuperbia, tumor, inflatio. Eccleſ. 7. 9.

גְּסָסִין Tela, jacula, lanceæ, haſtæ: latera. Iſa. 60. 4.

גְּסָסְיָא Ilia.

גסף גּוֹסְפָּן Sella, ſedile: *aliis* rhedæ, *vel* currus genus. *Plur.* גּוֹסְפָנִין ſellæ. Iſa. 10. 32.

געא Clamare, vociferari, mugire, boare.

געל *Ithpehal* אִתְגַּעַל, & *per ſyncopam* אִגְּעַל inquinari, pollui. Iſa. 6. 5. *Hiphil* הַגְעִיל Abluere, expurgare igne, *vel* aqua. *Uſurpatur de ſupellectili culinaria*.

גפן גּוּפְנָא, גּוֹפָן Vitis, vinea. Jer. 5. 17. Hoſ. 2. 12. *Plur.* גּוֹפָנִין & גּוּפָנִין vites: *item* labruſcæ, uvæ immaturæ. Numer. 6. 4.

גפף *Pahel*, amplecti, amplexari, complecti: tænia, peribolo cingere. Job 24. 8. Thren. 4. 5. *Aphel* אַגֵּיף claudere, concludere, occludere. *Alii ſcribunt* אַגִּיף *ſine Daghes*, *quod derivandum a* גּוֹף. Job 38. 8. 2. Reg. 4. 4. & 33. *Part. plur.* מַגִּיפָן concludunt.

גְּפוֹף Lorica, peribolus, clauſura, tænia. Exod. 25. 25. Deut. 22. 8. *Item* amplexus.

גף, גַּפָּא Ala. Prov. 1. 17. *Plur. maſc.* גַּפִּין alæ, & *cum protheſi* א, אֲגַפִּין, & *fœm.* גַּפָּתָא, גַּפָּן Prov. 23. 5.

גפר גּוּפְרִיתָא, גְּפָרִיתָא Sulphur. Gen. 19. 24. Ezech. 38. 22.

גפת גְּסְתָּנוּתָא Magnificentia, excellentia; *idem ac* גְּוָתָנוּתָא. Exod. 15. 7.

גרב, גַּרְבָּא Pſora, prurigo, ſcabies maligna, & ſicca.

גַּרְבָּן Scabioſus. Levit. 21. 20.

גרב Amphora, lagena, uter, vas, dolium: menſura. Jer. 13. 12. *Plur.* גַּרְבִּין, utres, vaſa. *Conſtr.* גַּרְבֵי dolia. Joel. 1. 17.

גַּרְבִּית, גַּרְבִּיתָא, גַּרְבִּיתָא Aquilo, Boreas, Cœcias. Prov. 25. 23. & 27. 16. *Volunt etiam*, *a nautis ventum hunc appellari* Garbin.

גרג Provocare, excitare, incitare, ſuſcitare, exſtimulare: contende-

re;

re: concitare lites, ac discordias. Prov. 6. 3. *Pahel* גָּרַב idem. Prov. 28. 25.

גַּרְגֶּשְׁתָּא, גַּרְגִּישְׁתָּא Gleba, argilla, rumentum. Job 7. 5. 1. Reg. 7. 46. *Plur.* גַּרְגִּישָׁתָא, גַּרְגִּישָׁן glebæ. Job 38. 38.

גרד *Ithpahel* אִתְגָּרַד Scabere, scalpere se. *Apud Rabbinos* גָּרַד texere. *Hinc*

גַּרְדָּאי, גַּרְדָּי Textor. *Plur.* גַּרְדָּאִין, גַּרְדֵּי textores. Isa. 38. 12. Jud. 16. 14. *Male in Bibliis Venetis* גַּרְדְּסָן.

גַּרְדִּית Radius textoris. Job 7. 6.

גַּרְדַּיָּא Peniculamenta, segmenta, fila extrema longa telæ. *In Targum Num.* 15. 38.

גַּרְדָּא *Vide in* גרר.

גרדם *Ithpahel* אִתְגַּרְדֵּם Fractum est. *Psal.* 39. 12. *Vox etiam apud Talmudicos usitata.*

גרה *Pahel* גָּרֵי Incitare, concitare, movere, commovere aliquem in alium, provocare: mittere, immittere: sagittis petere, conficere: jaculari, ejaculari. Psal. 64. 5. *Ithpahel* אִתְגָּרֵי incitari, concitari. 1. Sam. 13. 4. & 26. 19.

תִּגְרָא, תִּגְרְתָא Contentio, lis, disceptatio, jurgium. Psal. 35. 1. *Plur. constr.* תִּגְרֵי jurgia, lites. Prov. 6. 14. 19.

תִּגְרָנָא, תִּגְרָן Contentiosus. Prov. 22. 10. *Fœminin.* תִּגְרָנִיתָא contentiosa. Prov. 21. 10. 19. *Vide* & תגר.

גרם In caussa esse, caussari, caussam, occasionem præbere. Psal. 49. 14. conterere, comminuere: rodere, arrodere. *Hinc Infinitivus Pahel* לְגַרְמָא ad comminuendum. Psal. 27. 2. *Item* roborari, confirmari. Prov. 5. 19. *Veneta habent* תְּגָרֵם. *Aphel Præteritum* כַּד אַגְרִים cum roboraret. Prov. 8. 28.

גַּרְמָא, גָּרְמָא Os, ossis. *Item* ipsemet, *sicuti Hebraicum* עֶצֶם. *Sic* לְגַרְמֵיהּ Pro seipso. Esth. 1. 6. גַּרְמָהּ seipsam. Lev. 21. 9. corpus, substantia: fatum: chaos. *Plur.* גַּרְמִין, גַּרְמֵי, גַּרְמַיָּא ossa. *Item* גָּרֶם occasio, caussa.

גַּרְמִידָא Cubitus, brachium. Exod. 2. 5.

גרן גָּרִין *Vide in* גרר.

גרס Frangi, comminui: legere, discere, studere. *Pahel Infinitivus* לְמִגְרְסָא בְּהוֹן ut studeant in eis. Deut. 11. 19.

גִּירְסָא, גִּרְסָא Lectio, doctrina, studium, explicatio. Cant. 1. 2. Eccles. 12. 12.

גרע Minuere, diminuere, imminuere. Jud. 16. 19. radere, abradere: venam secare: grana, botros producere: contemnere.

גרף Verrere, everrere: detrahere: defæcare. Esth. 3. 8. *Ithpeh.* אִתְגְּרִיף detrahi: defæcari. Esth. 3. 8. מַיִם גְּרוּפִין aquæ extractæ. *Glossa* expressæ. *Pesachim f.* 42. 1.

מַגְרוֹפָא, מַגְרוּפָא Scopæ: pala, *qua cinis ab altari removetur*. *Plur.* מַגְרוֹפַיָּא, מַגְרוּפַיָּא Palæ. Exod. 38. 3.

גרץ גְּרִיצְתָא, גְּרִיצָא Placenta, torta. Prov. 6. 26. *Plur.* גְּרִיצִין tortæ. Gen. 18. 6.

Tra-

גָּרַר Trahere, attrahere, distrahere, retrahere, scindere, exscindere: exscindi: jaculari, ejaculari, sagittis petere. 1. Sam. 31. *Pahel* גָּרַר Idem. Jer. 15. 3. *Participium ex altera forma* מְנַרְנֵר grana concipiens, granescens. Psal. 1. 3. *Ex Ithpahel Participium* מִתְגָּרְרִין proscindunt. Psal. 22. 8.

גִּרְיָא, גִּרְיָא Telum, jaculum, sagitta. Psal. 91. 5. *Plur.* גִּרְיִין, גִּרְרִין, גִּרְרַיָּא tela. Psal. 120. 4. 1. Sam. 20. 20.

גִּרְיָא Ruminatio, rumen. *In Bibliis Venetis legitur* גִּרְדָא, *sed male*. Deut. 14. 7. *Item* attractio, consequentia, *qua unum ex alio trahitur*: occasio, *quę hominem ad aliquid agendum trahit*.

גַּרְנֵיר, גַּרְנַר Granum, bacca, acinus: cumulus, acervus. *Plur.* גַּרְנֵרִין. *Constr.* גַּרְגֵּרֵי grana.

גַּרְנֵרִין Fossæ, cisternæ: puteus. Esth. 1. 3. *in Targum secundo*.

גָּרוֹן, גָּרוֹנָא Guttur. Isa. 58. 1. *Hinc* גָּרְגָּנִי Gutturalis. *Fœmin.* אוֹת גְּרוֹנִית Littera gutturalis.

גַּרְגָּרָן Gulosus, heluo, epulo, comessator, vorax. Deut. 21. 20. *Fœm.* גַּרְגְּרָנִיתָא luxuriosa, gulosa, epulatrix. Thren. 1. 11.

גֵּרַשׁ *Hebraice*. Expellere, ejicere. *Ithpehal* אִתְגְּרִישׁ Esth. 6. 1. *ubi legendum* אִתְרְגִישׁ commotus est.

גּוּשְׁמָא Corpus. *Plur. emphat.* גּוּשְׁמַיָּא corpora. Psal. 88. 11.

גּוּשְׁפַּנְקָא Sigillum, annulus, annulus signatorius. Esth. 3. 12.

גִּשְׁרָא Pons. *Plur.* גִּשְׁרִין, גִּשְׁרֵי pontes. Nah. 2. 6. *Cum aff.* כָּל־גִּשְׁרָךְ omnes pontes tuos. Ezech. 27. 5.

גַּשֵּׁשׁ *Pahel*. Palpare, contrectare: impingere. Gen. 27. 22. *in Jonathane*.

גֵּת *Vide in* גִּית.

DICTIONES EX RABBINIS.

גַּב Superficies: tergum, dorsum עַל גַּבֵּהּ in dorso ejus. Dan. 7. 6. אַגַּב Juxta, secundum, pro. Numer. 35. 8. *in Jonathane*. גַּבֵּי Apud, juxta, penes: ad, super, supra: a, abs, de. *Pro varia structura varie usurpatur. Sæpe reperitur conjunctum cum Pronominibus, ut* גַּבַּי apud me: גַּבָּךְ apud te.

גבם *Abbreviatura. Idem ac* מֵי גְּרִיסִין בָּשָׂר שָׁמֵן מוּרְיֵס Aqua fabarum, caro pinguis, Salmuria.

גַּבָּא Nobiscum: גַּבֵּהּ juxta se. גַּב, *vel* עַל גַּבֵּי, *vel* עַל גַּבֵּי supra, super. *Sæpe sumit ab initio litteram* א, *ut* אַגַּב secundum, juxta. אַף עַל גַּב quamvis, etsi, etiamsi.

גַּבַּאי, גַּבָּאי Collector eleemosynæ, *a* גַּבֵּב elevare, *id est*, a singulis colligere. *Item* exactor, collector censuum, tributorum, & vectigalium.

גַּבְהוּת, גַּבֵּהּ Altitudo. Aux, *apud Astronomos*.

Ter-

גְּבוּל גבל Terminus : גְּבוּל הַמִּשְׁפָּט terminus propositionis, extremum : גְּבוּל אֶמְצָעִי terminus medius, *apud Logicos*. *Item* גְּבוּל areola, *sic dicta quasi hortorum terminus*. *Item* crisis. *Apud Talmudicos* גְּבוּלִין *nomine tota Israelis terra appellatur extra urbem Hierosolymam, quam dicunt etiam* מְדִינָה provinciam.

גְּבָלָה Categoria, Prædicamentum determinatum. גְּבָלַת אֵיכוּת Prædicamentum Qualitatis.

גָּבַר Prævalere, validum, robustum esse. גְּבוּרָה *Est unum ex decem* סְפִירוֹת, Sephiròth, *h. e.* numerationibus, *sive* Prædicamentis Cabalisticis, *& apud Rabbinos unum ex decem Dei nominibus, ut* מִפִּי גְּבוּרָה ex ore Dei. *Vide de* Sephiròth *Disputationem huic Lexico præmissam*.

גַּבְרָן Virilis. *Fœm.* גַּבְרָנִית virilis, strenua.

גָּדַר Sepire, sepem, *vel* maceriam obducere. *Per metaphoram* describere, definire, circumscribere. נִגְדַּר, נִתְגַּדֵּר definiri. גֶּדֶר definitio.

גה״ *Abbreviatura*. *Idem ac* גִּיד הַנָּשֶׁה Nervus luxationis. *Talmudistæ de eo multa disputant, occasioque disputandi orta ex nervo Jacobi luxato in lucta cum Angelo. Genes. 32. v. 32. In Talmude legitur Caput peculiare de hujusmodi nervo tractans. Illud per abbreviaturam ita citant* בפ״ גה״ *In Capite Ghid hannaschè*. 2. גְּזֵרַת הַשֵּׁם Decretum Dei. *Ei solent præponi serviles, ut* בגה״, מגה״ *&c.* 3. גֵּי־הִנֹּם Gehinnom, *h. e.* Vallis Hinnom, *unde dicta* Gehenna.

גּוֹ Medium. *Reperitur etiam scriptum cum Kametz & Tzere, ut* מִגָּיו ab intra: לְגָיו, לְגֵיו intus: מִלְּגָיו intrinsecus: בְּגַוֵּיהּ in medio ejus: בֵּיתָא גַוָּאָה domus interior. *Quandoque reperitur cum* א *in fine* גּוֹא Dan. 3. 6. בְּגוֹ, לְגוֹ in, in medio. מִגּוֹ, מִיגוֹ, & מִיגּוֹ quia, postquam, posteaquam.

גַּוָּן Color: *per metaphoram* modus, forma, similitudo, ratio: occupatio, negotium. *Plur.* גַּוָּנִין res, negotia.

גַּוְנָא Modus. כְּהַאי גַּוְנָא sic, hoc modo, id genus alia, his similia. *Dicendi modus Rabbinis frequentissimus*.

גּוּף Substantia, corpus. *Apud Grammaticos, & Theologos* persona. גּוּפִי ego ipse. גּוּפֵיהּ ille ipse, illa ipsa &c.

גּוּפִיִּי Corporalis. *Fœm.* גּוּפִיִּית idem.

גּוּפָנִי, *& fœm.* גּוּפָנִית Idem.

שְׁלֹשָׁה גּוּפִים Tres personæ Deitatis.

גּוּר Peregrinari, advenam esse, commorari, degere in loco peregrino, גֵּר peregrinus, advena, Proselytus. הִתְגַּיֵּר Proselytum fieri. *In Targum sæpissime secundum hanc significationem usurpatur*.

גָּזַל Rapere, diripere, abripere, vi surripere.

גַּזְלָן Raptor, prædo. *Plur.* גַּזְלָנִין prædones, *publice, & palam rapinam exercentes*.

גַּזְלָנוּת Rapina, raptum.

גּוּזְמָא, גִּזּוּם גזם Ironia, sarcasmus: hyperbole, locutio hyperbolica. עַל דֶּרֶךְ גִּזּוּם ironice, per hyperbolen.

De-

גָּזַר Decernere, determinare, ſtatuere, definire: amputare, ſcindere, ſecare.

גְּזֵרָה Decretum: prædeſtinatio: fatum: ſententia. גְּזֵרָה מִקַּל וָחוֹמֶר Deciſio a levi ad difficile, *ideſt*, argumentatio a minori ad majus. גְּזֵרָה שָׁוָה argumentum par, a pari. *Item* circumciſio: perſecutio.

גְּזֵרָה Sectio: claſſis: derivatio, defle-xio. *Per metaphoram decretum graviſſimum, cujuſmodi eſt* נִדּוּי Excommunicationis ſpecies.

גח *Abbreviatura. Idem ac* גְּמוּל חֶסֶד Retributio beneficentiæ, beneficentia; *vel* גְּמִילוּת חֲסָדִים, *quod Chaldaice Mich. 6. 9. dicitur* גְּמִילוּת חַסְדָּא. *His verbis Charitatis opera deſignantur, quæ alter alteri præſtare tenetur. In Cap. 3. Tractatus* פֵּאָה Peà, *h. e.* Angulus agri, *in duas claſſes dividuntur; in decreta a Lege, & non decreta. Decreta ſunt pecuniaria, ut nudorum veſtitio, eſurientium cibatio, captivorum redemptio &c. Non decreta corpore præſtantur, ut ægrotorum viſitatio, mortuorum ſepultura &c.*

גֵּט Libellus repudii, litteræ divortii.

גט *Litteræ numerum ſignificantes apud Chronologos. Littera enim* ג *indicat horam tertiam, &* ט *nonam, quæ horæ perpetuæ ſunt ad* תְּקוּפָא TeKuphà *conſtituendam, videlicet Æquinoctium Autumnale menſis* תִּשְׁרִי Tiſrì, *ſive* Septembris.

גי *Abbreviatura. Idem ac* גְּלִילַת יָדֶךָ Revolutio manus tuæ. *In Epiſtolis familiaribus hæc Abbreviatura adhibetur, quæ ita per periphraſim appellantur, quia ſcriptio Epiſtolarum revolutis ductibus abſolvitur. Hinc* קִבַּלְתִּי גי Epiſtolam tuam accepi.

גִּיגִית, גִּיג Cupa, tina, dolium, labrum.

גַּיִס Exercitus: turma. *Plur.* גַּיָּסוֹת turmæ, cohortes.

גכ *Abbreviatura. Idem ac* גַּם כֵּן etiam ſic, pariter, item. *Rabbinis uſitatiſſima.*

גלד, גְּלִיד, גְּלִידָא Gelu, glacies, pruina. *Item* cryſtallum.

גלה, גָּלָה, גְּלֵי Retegere, revelare. *Hebraice.* גְּלָיוֹן Margo libri, locus ſcriptura vacuus. *Plur.* גְּלְיוֹנִים Margines. גְּלוּי Retectio, revelatio, manifeſtatio. בְּגָלוּי הַפָּנִים cum retectione vultus, proterve, temere, audacter, impudenter. בְּגָלַי, בְּגָלְאֵי, בְּגַלָּה publice, aperte, palam, manifeſte.

גלח Radere, abradere. גַּלָּח Raſus, Monachus, Sacerdos. *Plur.* גַּלָּחִין raſi. *Sic vocantur vulgo a Judæis Sacerdotes per contemptum.*

גלל Volvere. *Item* aſſare. גַּלְגַּל Rota, orbis cœleſtis, circulus, globus, ſphæra, rotatio, ſtipula, gluma, *quæ in orbem vertitur.* גַּלְגַּל הָעֶלְיוֹן Sphæra ſuprema, primum mobile. גַּלְגַּל חוֹזֵר mobilis. *Apud Aſtronomos* גַּלְגַּלִּים Galgallìm *vocantur ſeptem orbes Planetarum.* גִּלְגּוּל Revolutio. *Item* גַּלְגַּל pupilla, orbiculus oculi. *Item apud Talmudicos* trochlea, *qua trabes aguntur.*

גְּלוּסְקָאוֹת, & גְּלוּסְקִין Placentæ, tortæ panis, maſſæ farinæ ad placentas conficiendas.

גִּמַטְרִיָא Gematria, *ſpecies Cabbalæ. Vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

גִּמְגֵּם, גִּמֵּם Balbutire. מְגַמְגֵּם balbutiens, balbus. גִּמְגּוּם balbuties. בְּלֹא גִּמְגּוּם ſine balbutie.

גָּמַל Retribuere, rependere. גְּמִילוּת חֲסָדִים beneficentia, beneficium.

גָּמַר Diſcere. גִּמֵּר docere. גָּמְרִינָן diſcimus. וְגוֹמֵר & complementum, & cætera. *Scribitur ſæpe per* וגו׳. לְגַמְרֵי Prorſus, penitus, omnino.

גָּמוּר Abſolutum, completum, perfectum.

רַאיוֹת גְּמוּרוֹת Rationes perfectæ.

גָּנָה, גָּנֵי, גִּנֵּי Deturpare, dehoneſtare: vituperare. מַאֲמָר מְגֻנֶּה Sermo turpis. מַעֲשִׂים מְגֻנִּים opera turpia. גְּנוּת, גַּנָּאי Turpitudo, ignominia, res turpis, & inhoneſta. בְּגַנָּאי Turpiter. *Ejus oppoſitum* לְשֶׁבַח ad laudem, honorifice.

גנת *Abbreviatura. Idem ac* גִּימַטְרִיָא, נוֹטָרִיקוֹן, תְּמוּרָה, Gematrià, Notaricòn, Temurà. *Sunt tres partes artis Kabbaliſticæ, ex quibus multa arcana ab Hebræis eliciuntur.* Gematrià *corrupte derivatur a voce Græca* γεωμετρία, *qua vox conſideratur per numeros, qui ejuſdem litteris continentur.* Notaricòn *deducitur a Verbo Latino* Noto, *quia notat voces aliquid ex ſe ſignificantes, ita ut ſingulæ earumdem litteræ alias dictiones, & vocabula indicent. Denique* תְּמוּרָה *proficiſcitur ab Hebraico* הֵמִיר permutare, *quia una, vel duæ dictiones in unam, vel plures alias dictiones per inverſionem transferuntur. De his ſpeciebus vide Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

גַּס Elatus: craſſus. גַּסֵּי הָרוּחַ Elati animo. גַּס הַשֵּׂכֶל craſſo ingenio præditus. גַּסוּת elatio, tumor, inflatio.

גִּיס Affinis. גִּיסִי affinis meus. *Fœm.* גִּיסָה affinitate conjuncta. *Animadvertendum, hoc nomen ſine adjecto pronomine non uſurpari.* גִּיסָתִי cognata mea.

גע *Abbreviatura. Idem ac* גַּן עֵדֶן Hortus voluptatis, Paradiſus. *Ei opponitur* גה *h. e.* גֵּי הִנֹּם Gehenna. 2. גִּלּוּי עֲרָיוֹת Revelatio pudendorum. *Ex Levit.* 18. *Hebræi ita ſolent appellare inceſtum, & alias execrandas libidines. Præponuntur ei ſerviles, ut* לגע, בגע &c.

גָּרַם Cauſam præbere, in cauſa eſſe: occaſionem dare. גֶּרֶם, גְּרָמָא Cauſa, occaſio. *Sæpe* גֶּרֶם, & גְּרָמָא *idem ſignificat, ac Hebraicum* עֶצֶם ipſemet, *ut* לְגַרְמֵהּ pro ipſamet uxore. Job 1. 3. *in Bibliis Venetis.* בְּגַרְמֵיהּ perſe ipſe. לְגַרְמֵיהּ ſibi ipſi. *Sic* גֶּרֶם os, oſſis. *Item* corpus, ſubſtantia. *Plur.* גְּרָמִים corpora.

גָּרַס Legere, diſcere, ſtudere. גָּרְסִינָן legimus, diſcimus. גִּרְסָא, גָּרְסָה Lectio, ſtudium, doctrina, explicatio.

גָּרַע Detrahere, imminuere, ſubtrahere. מְגָרַעַת Detractio, diminutio. *Ejus oppoſitum eſt* תּוֹסֶפֶת additio.

גָּרַר Trahere, *Hebraice*. *Hinc* גַּרְגֶּרֶת gula, guttur, fauces. גַּרְגָּרָן epulo, comeſſator, guloſus, vorax. *Fœm.* גַּרְגְּרָנִית, vo-

גַּרְגְּרָנִיתָא voratrix, guloſa. *Plur.* גַּרְגְּרָנִיוֹת guloſæ.

גרש *Abbreviatura. Idem ac* גְּרִיסַת רַבֵּנוּ שִׁמְעוֹן Lectio, Doctrina Rabbi Simeonis eſt.

גש *Abbreviatura. Idem ac* גְּרִיסַת שְׁמוּאֵל Lectio, Doctrina Samuelis. מִגַּשׁ Ex Lectione Samuelis. *R. Samuel fuit eximius Doctor.* 2. גְּזֵרָה שָׁוָה Ratio par: Argumentum a pari. מִגַּשׁ A ratione pari.

גּוּשְׁמָא, גֶּשֶׁם Corpus. גֶּשֶׁם חַי corpus vivens, ſentiens. גֶּשֶׁם נָזוּן corpus nutribile, vegetabile. הַגֶּשֶׁם הַחֲמִישִׁי corpus, *ſive* eſſentia quinta. גַּשְׁמִי corporalis. גַּשְׁמוּת corporeitas. הִגַּשְׁמָה idem.

גֶּשֶׁר, גִּשְׁרָא Pons. גֶּשֶׁר רָעוּעַ pons fractus. *Plur.* גְּשָׁרִים pontes. *Conſtr.* גִּשְׁרֵי נַהֲרָוָתָא pontes fluviorum ipſorum. Nahum 2. 6.

INCIPIENTIA

A ד

ד *In numeris valet quatuor, ſemperque eſt littera radicalis. Si figuram ſpectes, differt a littera* ר, *quia habet angulum rectum.*

ד *Apud Chaldæos vicem gerit Pronominis relativi Hebraici* אֲשֶׁר, *vel* שׁ Qui, quæ, quod. Gen. 2. 2. *Significat etiam* quoniam, quia, quippe. Gen. 20. 16. & 21. 7. Mal. 1. 8. הֲמַר an quia? Gen. 29. 15. *Indicat præterea Genitivum, ut* דִּשְׁמַיָּא Cœlorum. Gen. 1. 15.

דָּא, דָּה Hæc, iſta: hoc, iſtud, illud. דָּא לְדָא Hoc ad illud. Dan. 4. 6. *Hinc compoſitum* אַיְדָא quæ, quod? 1. Reg. 22. 24.

דְּאַב *Hebraice.* Mœſtum eſſe. *Pahel* דְּאֵב mœrore afficere. *Hinc Participium* מְדָאֲבָן לֵיהּ mœrore afficiunt eum. Prov. 18. 8.

דְּאָבוֹנָא, & דְּבוֹנָא Mœror, triſtitia. Job 41. 13. Pſal. 116. 3.

דְּאֵב Idem. Deut. 28. 65. *In Targum Hieroſolymitano.*

דְּאָת Herbaſcere. *Hinc ex Aphel* תַּדְאִית herbas producat. Gen. 1. 11. *Hebraice* תַּדְשֵׁא. *Biblia Regia* תַּדְאִי.

דְּבָא, דִּבָּא Odium, inimicitia. Nah. 3. 11. בְּעַיל דְּבָבָה Auctor inimicitiæ, *h. e.* inimicus, hoſtis.

דְּבוּתָא, דִּבְבוּת, דִּבְבוּ Idem. Num. 35. 22. & *per aphæreſim* בְּבוּ. Gen. 5. 8.

דְּבוּבָא Muſca. Eccleſ. 10. 1. *Plur. emphat.* דְּבוּבְיָא muſcæ. Iſa. 7. 18.

דַּבָּא Idem. *Plur. conſtr.* דְּבָבֵי Deut. 14. 19. *in Jonathane.*

דֻּבָּא, דּוּבָא, דּוֹב Urſus, urſa. Thren. 3. 10. Prov. 28. 15. *Plur.* דּוּבִין, urſi, urſæ. 2. Reg. 2. 24.

דִּבָּא Fama: infamia. Gen. 37. 2.

דבח Sacrificare. *Pahel* דִּבַּח idem. 2. Sam. 15. 12. 1. Reg. 3, 3.

דֶּבַח Sacrificium, victima, hostia. Prov. 11. 4. *Plur.* דְּבָחִין sacrificia. Dan. 6. 3. *Constr.* דִּבְחֵי Num. 25. 2. *Ex Sacrificiis alia dicebantur* קָדְשֵׁי קָדָשִׁים Sanctissima; *alia* קָדְשִׁים קַלִּים minus Sancta, Sancta levia *nuncupabantur. Sacrificia salutaria publica, Sacrificia pro delicto, & Sacrificia piacularia erant* קָדְשֵׁי קָדָשִׁים Sanctissima; *reliqua autem Sacrificia* קָדְשִׁים קַלִּים minus sancta. *Sacerdotum erant pelles victimarum oblatarum in Sacrificium sanctissimum tum publicum, tum privatum, si excipias victimas, quæ etiam cum pelle igne erant consumendæ; in Sacrificiis autem minus Sanctis pelles victimarum offerentibus dominis restituebantur. Sanctissimis soli Sacerdotes in loco Sancto vescebantur, minus Sanctis etiam Domini in urbe Hierosolyma præter Sacrificia primogenitorum animantium, quæ a solis Sacerdotibus comedebantur.*

מִזְבֵּחַ, מַזְבֵּחַ Ara, altare. Jos. 22. 10. *Plur.* מִזְבְּחִין altaria. Num. 23. 1. *Et Fœm. cum aff.* מִזְבְּחָתָךְ altaria tua. Psal. 84. 4.

דבך נִדְבָּךְ Ordo, series, strues lapidum, paries, murus, maceria. Hag. 2. 15. *Plur.* נִדְבָּכִין Strues. Zach. 4. 10. *Emph.* נִדְבָּכַיָּא parietes, ordines lapidei. Ezech. 46. 23.

דבל דְּבֶלָה, דְּבִילְתָא, דְּבִילָא Massa, palatha ficuum aridarum. 1. Sam. 30. 12. *Illud in Venetis Bibliis* וּכְרִבְלָא sicut palatha ex ficu. Isa. 34. 4. *pravum est, pro* נִבְלָא. *Plur. emphat.* דְּבִילָתָא massæ, palathæ ficuum. 1. Sam. 25. 18.

דבע אָרְבְּעָא, אֶדְבַּע Digitus. Exod. 31. v. ult. *in Jonathane.*

דבק דְּבַק Hærere, adhærere, cohærere, conglutinari. Deut. 13. 17. *Ithpehal* אִדְּבַק, אִתְדְּבַק Idem. Jerem. 13. 11. *Aphel* אַדְבֵּיק idem. *Item* assequi, apprehendere, conjungere. Gen. 31. 23. Zach. 1. 6.

דְּבַק, דִּבְקָא Gluten: viscus: commissura, junctura, ferrumen, cohærentia. Isa. 41. 7. *Plur.* דִּבְקִין junctiuræ. 1. Reg. 22. 34. *Constr.* דִּבְקֵי. 1. Reg. 22. 34.

דְּבוּק Adhæsio, agglutinatio, conjunctio, adjectio. 1. Reg. 7. 30. *Item* Collegium.

מִרְבַּק Idem: *item* axilla, *quasi junctura brachii cum corpore. Plur. constr.* מִרְבְּקֵי axillæ. Jerem. 38. 12.

דבר דְּבַר Ducere, adducere, deducere, agere: capere, accipere, sumere: regere, gubernare: abducere: absumere. Exod. 10. 13. Jos. 2. 4. 1. Sam. 19. 14. *Pahel* דַּבַּר Idem. Num. 23. 24. *Aphel* אַדְבַּר idem. Psal. 80. 2. *Ithpehal* אִדְבַּר Capi. Ezech. 33. 6. *Ithpahel* אִדַּבַּר Duci, absumi. Gen. 12. 15. Esth. 2. 8.

דִּבּוּר, דִּבּוּרָא Verbum, sermo, oratio. Exod. 33. 11. *in Targum Jonathanis. Item* loquacitas: Decalogus *in Talmude. Plur. emphat.* דִּבּוּרַיָּא Exod. 34. 28. *in Jonathane.*

Idem.

דְּבִירָה Idem . *Plur.* דְּבִירִין . *Emphat.* דְּבִירַיָּא Exod. 20. 1. *in Jonathane .*

דְּבַר Idem . *Plur. emphat.* דְּבָרַיָּא Pſal. 147. 19.

דַּבְּרָן Loquax, eloquens. Exod. 4. 10. *in Jonathane. Fœm.* דַּבְּרָנִית verboſa, garrula.

דַּבָּרָא Ductus. 2. Reg. 9. 20. *Plur. cum aff.* דַּבָּרֵיהוֹן Judic. 5. 20.

דִּבְרָתָא Captura . *Conſtr.* דִּבְרַת Num. 31. 26.

דַּבְּרָא , דַּבְּרָתָא & דְּבוֹרְתָא , דְּבוֹרָא Apis . *Plur. emphat.* דַּבְּרַיָּתָא apes. Iſa. 7. 18. Jud. 14. 8.

מַדְבְּרָא Deſertum . *Plur.* מַדְבְּרִין , מַדְבְּרַיָּא , *& fœmin.* מַדְבְּרָן deſerta. Cant. 2. 14.

מְדַבְּרָא Dux, ductor, rector, gubernator. Prov. 11. 14.

דְּבִיר Adytum, *pars Templi interior*, Oraculum, Sanctum Sanctorum. *Erat autem* Adytum *Occidentem verſus ſitum. In eo erant Arca, & Thuribulum. In Adyti medio prominebat* אֶבֶן שְׁתִיָּה Lapis Fundationis, *ſuper quo in Templo primo Arca erat conſtituta ; deinde duo* פָּרוֹכוֹת vela *dividentia Arcam a Tabernaculo Eccleſiæ , interque Sacerdos ingrediebatur.* Adytum *appellabatur* דְּבִיר *propter decem* דְּבָרִים verba, *h. e.* Decalogum , *qui Arca continebatur. Alii volunt ita dictum ex eo , quod e medio Cherubim Deus conſulentibus reſponſa daret. Eſt etiam* דְּבִיר *nomen proprium urbis , & Regis.* Joſ. 10. 38. *Quandoque deficit, legiturque* דְּבִר .

Quoniam de lapide Fundationis *ab Hebræis dicto* אֶבֶן שְׁתִיָּא *meminimus , juvat dicere ex Talmud quis fuerit. Itaque in Tractatu* יוֹמָא Jomà *fol.* 53. *habetur* . Ex quo ſublata fuit Arca ſacra, Lapis fuit illic inde a temporibus priorum Prophetarum, ושתיה היתה נקראת, *h. e.* & שתיה fuit vocatus, altus a terra tres digitos &c. *Explicatio* גמרא Ghemarà *eſt hujuſmodi fol.* 54. Sic fuit vocatus, quod ex eo fundatus eſſet Mundus. *Mox* . Dixit R. Iſaac Faber . אבן ירה הקבה ביום וממנה נשתת עולם *h. e.* Lapidem projecit Deus in mare , & ex eo fundatus fuit Mundus, ſicut dictum eſt. *Super quo ejus baſes fixæ ſunt, aut quis ejus lapidem angularem demiſit?* Job 38. v. 6. *In libro rebus abſonis , & blaſphemiis ſcatente , inſcripto* תּוֹלְדוֹת יֵשׁוּ Generationes Jeſu *hæc ad hunc lapidem ſpectantia leguntur* . Et fuit eo tempore in domo Sanctuarii אבן שתיה *h. e. Lapis fundationis* , qui eſt ille ipſe lapis, quem inunxit Jacob Pater noſter oleo. Gen. 28. In hoc lapide ſcriptæ erant litteræ Nominis Tetragrammati ; & quicunque ex ſtudioſis Iſraelitarum illud diſcebant, ii vaſtabant Mundum. Propterea fecerunt Conſtitutionem , ne quis illud diſceret, & fecerunt illic duos canes , impoſitos duabus columnis ferreis, ante Sanctuarium. Si quis ergo didicerat litteras illas, eum exire volentem canes allatrabant, ut pro timore iterum oblivíſceretur illarum. Venit Jeſus, & ingreſſus didicit , & ſcripſit eas in pergameno, diſciditque carnem femoris ſui , & indidit illud ei , ſtatimque, prolato nomine , cutis concrevit. *A page nugas. Credat Judæus apella , non ego. O bardos homines, plumbeos , ſtipites, & cæcos! Addit Jonathan in Targum ſuo* Exod. 28. 30. וְחָקִיק וּמְפוֹרָשׁ בְּאֶבֶן שְׁתִיָּה

h. e.

דְּבָה חָתַם מָארֵי עַלְמָא פּוּם תְּהוֹמָא רַבָּא מִן שֵׁרוּיָה *h. e.* Insculptum, & explicatum erat (*Nomen Tetragrammaton*) in Lapide Fundationis, quo obsignavit Mundi dominus os abyssi magnæ a principio &c.

דבש דּוּבְשָׁא דּוּבַשׁ, דְּבַשׁ Mel. Judic. 14. 18. Prov. 25. 27. 1. Sam. 15. 25.

דגג דְּגוּגִית Navis. Amos 4. 2. *juxta Biblia Veneta*. *Plur.* דְּגוּגִין Naves, naviculæ. Isa. 18. 2. *Regia* בִּדְגוּגְיָן. *Baal Aruch* וּבְדֻגְיָין *ex* דּוּגִית, *de quo infra*.

דגט דִּיגְטַסִּיס Edictum. Esth. 2. 8. *in Targum secundo*. *Fortasse mendosum est pro* דִּיאָטַגְמִין Epistolæ, edicta, decreta.

דְּגַל Mentiri. Prov. 16. 10. *Pahel* דַּגֵּל idem.

דִּגְלָא, דִּגְלְתָא Mendacium, falsitas, vanitas. Prov. 30. 8.

דַּגָּלוּתָא Idem. Prov. 17. 4.

דַּגָּל, דַּגָּלָא Mendax. Prov. 14. 5. *Plur.* דַּגָּלִין mendaces.

דִּגְלָאי, דִּגְלָאָה Idem.

דְּגַר Colligere, congregare. Job 39. 14. fovere. *Ithpahel* אִדַּגַּר congregari. Thren. 1. 20. & 2. 11.

דְּגוּר, דְּגוֹר, דְּגוֹרָא Acervus, tumulus, cumulus. Gen. 31. 46. *Plur.* דְּגוֹרִין, דְּגוּרִין acervi. 2. Reg. 10. 8. Num. 11. 32.

דַּד Uber, mamma. *Plur.* דַּדִּין ubera. Isa. 32. 12. דַּד *apud Talmudicos significat* Epistomium *labri*, *vel alterius vasis aquam continentis*, *quod instar mammę muliebris factum erat*, *& aquam effundebat*. *Hinc* Jomà fol. 37. בֵּן קָטִין עָשָׂה יב דַּד לַכִּיּוֹר Ben Katìn fecit duodecim epistomia labro.

דהא דַּהֲיָא Milvus. Levit. 11. 14. *in Jonathane*.

דְּהַב, דַּהֲבָא Aurum. Gen. 24. 53. *Hebraice* זָהָב. Jos. 6. 24. *Cum aff.* דַּהֲבִי Argentum meum. Joel. 4. 5.

דַּהֲבוֹנָא Idem. Esth. 3. 11. *in Targum secundo*.

דְּהַךְ Ridere, irridere, subsannare *pro Hebræo* לָעַג *in Jobo*, *Psalmis*, *& Proverbiis*.

דְּהַן Pinguescere, pinguem fieri. Prov. 11. 25. *Pahel* דַּהֵן pinguefacere. Isa. 43. 24. *Ithpahel* אִדַּהֵן pinguescere. Isa. 34. 6. *Apud Talmudicos proverbium* קְרַב לְגַבֵּי דְהֵינָא וְאִידָּהֵן Accede ad pinguem, & pinguesces. שְׁבוּעוֹת *fol.* 47. *Videlicet*, *qui cum bonis versatur*, *melior fiet*, *cum doctis doctior*, *cum malis malus*, *quemadmodum qui picem tangit*, *ab ea inquinatur*. *Aliud proverbium ibidem subjicitur* עֶבֶד מֶלֶךְ כְּמֶלֶךְ Servus Regis est ipse quasi Rex. *Quo enim quis dignioribus*, *& prestantioribus servit*, *eo dignius*, *& prestantius ejus servitium est*. *Est pars aliqua dignitatis dignis servire*, *& inter servos abjectissimi ii sunt*, *qui aliis servis serviunt*. *Hinc in* Ghemarà *de fluvio Euphrate fluviorum terrę Sanctę minimo dicitur*, *eum esse*

esse נָהָר גָּדוֹל fluvium magnum, *ob id tantummodo, quia aliis terrę Sanctę fluviis annumeratur, qui* fluvii magni *appellantur*.

דְּהֵין, דְּהֵנָא, דְּהֵן, דָּהֵן Pinguis. *Plur.* דְּהֵנִין, דְּהֵינִין pingues. Psal. 92. 15. *Fœmin.* דְּהֵנְיָתָא, & דְּהֵנְיָתָא Ezech. 32. 6.

דּוּהֲנָא, דּוּהַן & דִּיהֲנָא, דְּהֵן, דְּהַן Pinguedo. Psal. 36. 9. Job 36. 16.

דּוּב Fluere, defluere, effluere, profluere. Psal. 105. 41. *cum* א *loco mediæ radicalis* ו, *quod in hoc genere Verborum frequens*.

דָּיֵב, דָּאֵב Fluxum patiens, gonorrhæa laborans. Lev. 15. 33. *Fœm.* דַּיְבָא. Thren. 4. 16. *Plur.* קְטִילֵי סַיְפָא דָּיְבִין Occisi gladio diffluebant. Thren. 4. 9.

דּוּבָנָא Fluens, fluxum patiens, gonorrhæa laborans. Levit. 15. 25.

דּוּבָא, דּוּב Fluxus, profluvium. Lev. 15. 19.

דּוּג דּוּגִית Scapha, navis, navicula piscatoria. Amos 4. 2. *R. Eliæ* triremis.

דּוּד, דּוּדָא Olla, lebes. Mich. 3. 3. *Plur.* דּוּדִין, דּוּדַיָּא. Zach. 14. 20. & *fœm.* דּוּדְוָתָא ollæ. Exod. 27. 3. *in Jonathane*, & דַּדְוָתָא Exod. 16. 3. & דּוּדְוָתַיָּא Levit. 8. 31. *in Jonathane*.

דְּוָה Dolere, lugere, mærere. Jerem. 48. 17. *Pahel* דַּוֵּי Idem.

דָּוֶה Dolens, mærens, lugens, miser, miserabilis. *Fœmin.* דָּוָה, דָּוְתָא Idem. *Item* fluens. Eccles. 10. 18. *Aliis* דָּוָה *est* immunditia menstruatæ, menstruum, *id est*, pannus menstruatæ. *Ideo autem ex R. David Kimchì menstruum appellatur infirmitas, quia mulier non potest videre sanguinem, quin capite, membrisque ingravescentibus languescat. Plur.* דָּוָן Isa. 16. 7.

דַּוָּי Idem. 1. Reg. 20. 43.

דְּוָנָא, דְּוָן Tristitia, dolor, mæror, mæstitia, miseria, cura, sollicitudo. Jer. 20. 18. Isa. 38. 13.

דָּווֹנָא Idem. Psal. 107. 39. Gen. 42. 38.

דַּוְיָא Idem. Genes. 35. 18.

דֵּיוָא Idem. Job 6. 7. Prov. 23. 29.

דָּוָא Fluxus, profluvium. Levit. 15. 3. *in Jonathane*.

דּוּךְ Tundere, contundere, conterere. Numer. 11. 8. *Pahel* דַּכְדֵּךְ idem. Psal. 10. 10.

מְדוּכְתָּא Mortarium. Num. 11. 8. *in Onkelo. Jonathan habet* דּוּכִיתָא.

דּוּכִיתָא Idem. Num. 11. 8.

דּוּכְתָּא, דּוּכָא, דּוּךְ Locus. 1. Reg. 14. 28. Prov. 25. 6.

דּוּל Situla, urna. Isa. 40. 15. *Plur.* דַּוְלִין situlæ. Esth. 1. 3. *in Targum secundo*.

דּוּם *Hebraice*. Silere, obmutescere. *Hinc Chaldaice Ithpahel ex litteris geminatis* יִדַּמְדְּמוּן silebunt. Exod. 15. 16. *in Targum Hierosolymitano*.

דּוּן Judicare, dijudicare, caussam agere, litigare, disceptare, contendere. Jud. 16. 31. *Pahel* דַּיֵּן Idem. Psal. 109. 31. *Ithpehal* אִתְּדָן judicari. Thren. 1. 1.

Ithpa-

Ithpahel אִתְדַּיַּן *judicare, litigare, disceptare, contendere, rixari.* Gen. 31. 36.

דַּיָּנָא, דַּיָּן Judex. Gen. 19. 25. Pſal. 7. 12. *Plur.* דַּיָּנִין judices, cauſidici. Deut. 16. 18.

דִּינָא, דִּין Judicium, cauſſa, contentio, lis forenſis. Deuter. 32. 34. *in Targum Hieroſolymitano. Plur.* דִּינִין, דִּינַיָּא judicia. Jerem. 12. 1. Pſal. 19. 10.

מְדָנָא Contentio, contradictio, lis forenſis. Pſal. 80. 7. *Regia habent* לְמִדְיָנָא.

מְדִינְתָּא, מְדִינָא Provincia, regio: civitas, urbs. Prov. 16. 32. *Si nomina* מְקֻדָּשׁ *&* מְדִינָה *apud Rabbinos ſibi opponantur, per* מְקֻדָּשׁ *tunc intelligendum Sanctuarium Hieroſolymitanum cum tota urbe, ſive* יְרוּשָׁלַיִם כּוּלָּהּ Jeruſalem tota, *per* מְדִינָה *autem* שְׁאָר הָעֲיָרוֹת שֶׁבְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל reliquæ urbes, quæ ſunt in terra Iſraelis. *Hinc Majemon in Taanit cap.* 4. Die feriato novi anni, qui incidit in Sabbatum, in Sanctuario clangebant buccina, ſed non in provincia, *h. e.* extra urbem Hieroſolymorum. *Plur.* מְדִינָתָא, מְדִינָן provinciæ. Eſdræ 4. 15. Ezech. 19. 8.

דּוּץ Lætari, gaudere, exultare, exilire, geſtire præ gaudio. Prov. 29. 6.

דִּיץ, דִּיצָא Gaudium, lætitia, exultatio. Iſa. 32. 14.

אֲדִיצוּתָא Idem. Pſal. 51. 10.

דּוּק, דַּיֵּק Advertere, attendere, conſiderare, perpendere, expendere, ſpeculari, reſpicere, proſpicere. Iſa. 14. 16. *Aphel* אוּדִיק, אֲדִיק Idem. Pſal. 14. 2. Prov. 7. 6.

דּוּר Habitare, inhabitare. *Reſpondet Verbo Hebraico* גּוּר Deut. 26. 5. Jud. 17. 8.

דַּיָּר Habitator, incola, advena, peregrinus. Gen. 23. 4. *Plur.* דַּיָּרִי, דַּיָּרִין peregrini. Exod. 22. 20. Job 19. 15. *Item* דַּיָּרֵי Eremitæ.

דִּיוּרִי, דַּיּוּר Idem. Exod. 12. 19. *in Targum Jonathanis.*

דִּירָא, דִּירָה, דִּירְתָּא, דִּיר Habitatio, habitaculum, manſio, domicilium, hoſpitium, commoratio: caula ovium, ovile, caſa. Jer. 49. 19. 2. Sam. 7. 8. *Plur.* דִּירִין caulæ. Num. 32. 14. *& fœm.* דִּירָן, דִּירָת habitationes. *Sic legendum pro* דִּכְרָן. Num. 32. 24. *in Targum Hieroſolymitano.* Dictum vulgare Rabbinorum eſt, ac tritum ג דברים מאריכין ימיו של אדם אשה נאה כלים נאים דירה נאה *h. e.* Tria ſunt, quæ producunt dies hominis, uxor pulchra, veſtimenta pulchra, & domicilium pulchrum. *Sic etiam* דירה נאה אשה נאה ומטה מוצעת לתלמיד חכם *h. e.* Domicilium pulchrum, uxor pulchra, & lectus commodus conveniunt Sapienti.

דָּרָא, דָּר Ætas, generatio, ſæculum, *quaſi temporis terminus, quo homines ſimul in hac vita, & Mundo habitant.* Deut. 32. 7. Pſal. 10. 6. *Plur.* דָּרִין, ſæcula. Iſa. 51. 8. *Emphat.* דָּרַיָּא Iſa. 51. 9. *Conſtr.* דָּרֵי Gen. 9. 11. *Cum aff.* וְלִדָּרָנָא Et generationibus noſtris. Joſ. 22. 28.

דַּרְתָּא, דָּרְתָּא Atrium. Num. 3.

37. *Plur.* דָּרָתָא, דָּרָן atria. Exod. 8. 13. & דַּרְתַּיָּא *quaſi a* דרת Pſal. 10. 8.

דּוּרָא Lapis Parius, marmor Parium, *cujus uſus in pavimento Regio*. Eſth. 1. 6. *Eſt etiam nomen proprium loci, ſeu vallis in Babylonia, in qua Nabucodonoſor auream imaginem erexit*. *Dan.* 3. 1. *Vulgo* Dura *dicebatur hic locus*. *Dicuntur reſurrexiſſe in hac valle* Dura *mortui* (*de quibus mentio Ezechielis cap.* 47.) *in Targum*. *Cant.* 7. 9.

מָדוֹר, מָדָר Habitatio, habitaculum. Iſa. 34. 13. *Plur.* מְדוֹרִין, מְדוֹרֵי habitationes. Nahum 2. 12. *Fœm.* מְדוֹרָתָא Job 38. 40.

מְדוּרָא Pyra, rogus. Iſa. 30. 33.

דוּשׁ Triturare, calcare, conculcare. Joel. 8. 7. *Pahel* דּוּשֵׁשׁ calcare, conculcare, confringere, comminuere. *Ithpehal* אִתְדַּשׁ conculcari, triturari. Iſa. 1. 12.

דִּישָׁא, דַּיִשׁ Trituratio, conculcatio. Lev. 26. 5.

אִתְדַּשָׁא Idem. Iſa. 22. 5. *Nomen ex Infinitivo deſumptum*.

דְּחָא, דְּחָה Depellere, expellere, impellere, propellere, repellere. Num. 35. 20. *in Targum* Violare, *de Sabbato adhibitum*. *Ithpahel Infinitivus* מִן לְאִדְּחָיָא ab impellendo, *id eſt*, ab impulſione, *ſeu* lapſu. Pſal. 116. 8.

דַּחֲנָן Cantiones, *aut* inſtrumenta muſica. Dan. 6. 18. *Item* menſæ, *præcipue Rabbinis*.

דְּחַד Lætari, gaudere. Deut. 15. 14. *in Jonathane*.

דְּחַךְ Irridere, ſubſannare. Job 9. 23. יְדַחֵךְ לְהוֹן Subſannabit eos. Job 22. 19.

דְּחָכָא Irriſio, ſubſannatio. Job 34. 7.

דְּחַל Timere, metuere, vereri, expaveſcere: colere, venerari. Gen. 19. 30. *Pahel* דַּחֵל Terrere, perterrefacere, exterrere. Dan. 4. 2.

דְּחִילָא, דַּחְיָלָא, דְּחִיל Terribilis, formidabilis, timendus, reverendus. Gen. 28. 17. *Fœm.* דְּחִילָא.

דְּחִילָא, דְּחִלָא Metus, pavor, timor, tremor. Jon. 1. 10.

דְּחִלְתָא, דַּחֲלָא idem. Pſal. 55. 6. *Plur. emphat.* דְּחִלָתָא timores. Pſal. 55. 5.

דְּחִילוּת *pro* דְּחִילוּ Idem.

דַּחֲלָא Idolum. *Plur.* דַּחֲלָן, דְּחַלְתָּ Idola, *quæ homines, tamquam verum Deum timent*.

דּוֹחַן דַּחַן Milium. Ezech. 4. 9.

דּוֹחִינָא Idem. Num. 15. 19. *in Jonathane*.

דְּחַק Arctare, premere, urgere, feſtinare: repellere, depellere, abjicere, removere. Num. 22. 25. Jud. 14. 17. *Ithpehal* אִדְּחַק arctari, premi, opprimi. Num. 22. 25. *in Jonathane*.

דָּחִיק Premens: preſſum, anguſtum. 1. Reg. 8. 65. *Hebraice* קָטֹן. *Plur. fœm.* דְּחִיקָן anguſtæ. Ezech. 42. 3. *Rabbini* לָשׁוֹן דָּחוּק Sermo preſſus; conciſus.

דּוּחֲקָא, דּוּחַק, דְּחוּק Preſſura, preſſio,

oppressio, angustia, coarctatio. דּוֹחַק *juxta Majemonidem est* signum *quoque* Virginitatis. דּוֹחַק Arcte, stricte.

דִּי Qui, quæ, quod, *utriusque generis, ac numeri, ut* אֲשֶׁר *Hebraicum. Conjungitur cum præfixis, & affixis, ut* דִּילִי quod meum, דִּילָךְ quod tuum, & דְּדִילָךְ: דְּדִילְהוֹן quod ipsorum est &c. כְּדִי cum. Dan. 3. 7. וּכְדִי Et cum. Dan. 5. 20. הֵא כְדִי Perinde ac. Dan. 2. 43. דִּידִי *idem ac* אֲשֶׁר לִי, *vel* שֶׁלִּי qui mihi, *h. e.* meum, mei. דִּידָךְ tuum. דִּילֵיהּ ejus. מִדִּידֵיהּ לְדִידֵיהּ inter se invicem. דִּילָן, דִּילָנָא nostrum. דִּילְכוֹן vestrum, דִּילְהוֹן, *vel* דִּידְהוֹן, & *per Apocopam* דִּידְהוֹ illorum.

דּוּב דֵּיבָא Lupus. Isa. 11. 6. *Regia habent* דּוּבָא ursus. *Plur.* דֵּיבִין lupi. *Constr.* דֵּיבֵי Ezech. 22. 27.

דַּיָּה, דַּיְתָא Milvus: vultur. Deut. 14. 13. *Plur. emphat.* דַּיָּתָא milvi. Isa. 34. 15.

דֵּיהִי *Videtur idem esse, ac* דֵּיכִי, *ut* כְּיוֹם דֵּיהִי die hoc. Genes. 25 33. *in Jonathane.*

דְּיוֹ, דְּיוּתָא Atramentum. Jerem. 36. 18. *Plur.* דְּיוֹאוֹת atramenta. *In* פִּרְקֵי אָבוֹת Capitulis Patrum, *qui liber maximi ab Hebræis fit*, cap. 4. *habetur* הלומד ילד למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר חדש: והלומד זקן למה הוא דומה לדיו כתובה על נייר מחוק: *h. e.* Qui discit puer, cui similis est? Atramento scripto in charta nova. Qui vero discit senex, cui similis est? Atramento scripto in charta rasa.

דְּיוּסְטָר Anceps, duorum laterum, bilaterum. Psal. 149. 8.

דּוּט דִּיטַגְמָא, דִּיטַגְמָא Exemplum, exemplar: edictum, mandatum. Ezech. 3. 14. *Rabbini scribunt etiam* דִּיוֹטַגְמָא. *Græce* διάταγμα.

דֵּיךְ, דֵּיכִי. *Vide* דֵּךְ.

דִּיץ, דִּיצָא Caprea, pygargus, *capreæ sylvestris species*. Deut. 14. 5. *Emphat.* דִּיצְתָּא Prov. 5. 19.

דִּיק דְּיוּקְנָא Effigies, imago, similitudo. *Plur.* דְּיוּקְנִין imagines. Levit. 26. 1. *in Jonathane.*

דֵּיר Limbus, corona, lorica, labium. Exod. 25. 11. *in Jonathane.*

דֵּךְ, דֵּיךְ Hic, iste, is. Esdræ 5. 17. & דֵּכִי, דֵּיכִי. Gen. 37. 19. Zach. 2. 4. *Fœm.* דָּךְ Hæc, ea, ista. Esdræ 4. 13. *Ei præponitur* אִי, *ut* אִידָךְ Ista, illa. כְּאִידָךְ sicut ista.

דְּכָא, דְּכָה, דְּכֵי Purum, mundum esse: purum pronunciare, vel habere: mundari, purgari. Lev. 11. 32. Job 4. 17. *Pahel* דַּכֵּי, דַּכִּי Mundare, purificare, purum pronunciare. Malach. 3. 3. *Ithpahel* אִתְדַּכִּי, & אִדַּכִּי mundari, purificare se. 2. Sam. 11. 4. Jos. 22. 17.

דְּכוּ, דְּכוּת, דְּכוּתָא Purgatio, purificatio, mundatio, emundatio. Lev. 12. 4. *Cum aff.* בִּדְכוּתֵיהּ In emundatione sua. Lev. 14. 32.

דָּכֵי, דְּכֵי Purus, mundus. Exod. 25. 11. *Fœm.* דַּכְיָא pura, munda. Gen. 7. 2. *Plur.* mun-

דְּכִיתָא mundæ. Levit. 14. 4. *Emphat.* דַּכְיָתָא mundæ. Gen. 27. 15.

מַדְכוּתָא Purgatio, mundatio: feceſſus, latrina. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

דכך *Pahel* דַּכְדֵּךְ Atterere, conterere, contundere. Pſal. 143. 3.

דְּכִיךְ Attritus, contritus. *Fœm.* דְּכִיכָא, דְּכִיכְתָא contrita. Prov. 17. 22.

דכן Hic, iſte: hæc, iſta. Dan. 2. 31.

דּוּכְנָא, דּוּכַן Suggeſtum, cathedra. Ezech. 42. 12. Num. 6. 23. *Plur.* דּוּכְנִי, דּוּכְנִין cathedræ. *Græce* דοῦκν *dicitur* ἀκροκτήριον. *Locus eſt ſublimior, & excelſior in Templo, aut Synagoga, aut Schola, ex quo peroratur, legitur, aut publica ſacra, & ſolemnia peraguntur. Conſuetudo olim erat, ut Levitę ex eo populo benedicerent, ut colligitur ex Cant. 3. 7.* וְקִיְמִין עַל דּוּכְנֵיהוֹן וּמְבָרְכִין לְעַמָּא Et ſtant in ſuggeſto ſuo, ac benedicunt populo. רֵישׁ דּוּכְנָא Caput ſuggeſti, *in Bavà Batrà fol.* 21. 1. Sic appellatus fuit ſecundus Præceptor in Scholis, qui diligentius obſervabat primarii Doctoris, aut Profeſſoris publici doctrinam, eamque ab Auditoribus repoſcebat, & ſecundo inculcabat, *vulgo* Repetitore. Accipiebat autem pro eo labore mercedem a ſingulis, nec eligebatur, niſi Auditores eſſent quadraginta, & amplius. *Aruch ait eſſe nomen ex Lingua Arabica deſumptum.* הַלְוִיִּם מְשׁוֹרְרִים עַל הַדּוּכָן Levitæ canebant ſuper ſuggeſto. Amos 5. 23. *in Raſchi, h. e.* R. Salomone Jarchi.

דּוּכְסִין, דּוּכָס Dux. *Plur.* דּוּכְסִין Duces. Cant. 6. 7. *Conſtr.* דּוּכְסֵי Eſth. 5. 10.

דּוּכְסוּת Ducatus, gubernatio.

דכר Recordari, meminiſſe, memorem eſſe. Pſal. 9. 13. *Ithpehal* אִתְדְּכַר meminiſſe. Jud. 15. 1. *Item* memorari, commemorari. Jer. 31. 34. *Aphel* אַדְכַּר Commemorare, in memoriam revocare. Iſa. 49. 1. *Ex forma Pahel* מְדַכַּר Recordans. Exod. 20. 5. *in Jonathane.*

דְּכַר, דִּכְרָא Mas, maſculus: aries. Gen. 1. 27. *Plur.* דִּכְרִין. Exod. 13. 12. *Emphat.* דִּכְרַיָּא maſculi: arietes.

דְּכוּרָא Idem. Deut. 20. 13. *Plur.* דְּכוּרִין, דְּכוּרַיָּא Lev. 21. 1. *in Jonathane.*

דְּכָרוֹנָא, דְּכָרְנָא, דּוּכְרָן, דִּכְרָן Memoria, memoriale, monumentum, hiſtoria memoriæ *cauſſa exarata.* Gen. 9. 17. Prov. 10. 7. *Plur.* דְּכָרְנִיָּא, דְּכָרָנִין res memorabiles. Eſdræ 4. 15. Gen. 12. 42. *in Jonathane.* דְּמַמְנָא עַל דְּכָרְנִיָּא Qui præfectus eſt monimentis, *id eſt*, qui eſt a commentariis rerum memorabilium. *Hebraice* חַמְזְכִּיר; *Græce* ὁ ἀναμιμνήσκων. A commentariis. 2. Reg. 18. 18.

אַדְכָּרוּת Memoria, monumentum. Pſal. 30. 5.

אַדְכַּרְתָּא, אַדְכָּרָא Memoriale, ſuffimentum. Levit. 2. 2. *Hac dictione a Maſorethis ſæpe vocatur nomen Dei Tetragrammaton* יְהוָה, *quia in memoriam revocat Dei eſſentiam, juxta illud, quod Deus ipſe Moyſi dixit* Exod. 3. 15. זֶה שְׁמִי לְעֹלָם וְזֶה זִכְרִי

לְדֹר וָדֹר Hoc est nomen meum in perpetuum, & hoc est memoriale meum in quamcumque generationem.

דְּכוּרוּ Ariolus, pytho. Lev. 26. 27. *Plur.* דְּכוּרִין arioli, pythones.

דְּלָא, דְּלָה, דְּלֵי Haurire, exhaurire: levare, elevare, efferre, evehere, tollere. Exod. 2. 10. *in Targum Hierosolymitano*.

דלב דּוּלְבָא, דְּלוּב Castanea arbor: *aliis* platanus. Gen. 30. 37. *in OnKeloso*.

דָּלַג Subsilire, insilire. *Hebraice*. *Hinc Chaldaice ex Pahel* וְדַלְגֵיהּ & exilire fecit eum. Gen. 41. 14. *in Targum Jonathanis*.

דִּלּוּג Transitus: saltatio. *Masorethis frequens*.

דְּלַח Timere, formidare, pavere, expavescere. Job 3. 25. *Item* haurire, exhaurire. Isa. 30. 14. *Pahel* דַּלֵּחַ, דַּלַּח terrere, turbare, conturbare. Job 4. 14. *Aphel* אַדְלִיחַ Idem. Prov. 28. 14.

דְּלוּחָא, דְּלוּחָא, דְּלוּחְיָא Timor, pavor, formido. Job 39. 25. Prov. 1. 26. *Plur. emphat.* דְּלוּחַיָּא timores. Job 15. 21.

דְּלִיחַ Pavidus, timidus. *Græce* δειλός.

דלט דִּילָטוֹר Delator, accusator, detractor. Job 8. 13. Gen. 3. 4. *in Jonathane*.

דְּלַל Attenuari. *Item* minuere, detrahere, subtrahere, *quomodo Arithmetici usurpant*. *Hinc* דַּל tenuis. *Plur. fœmin. constr.* דַּלָּת Cant. 7. 5.

דלם דִּלְמָא Ne, ne forte, ut non. Gen. 32. 22. Forsan, forte, si forte. Gen. 15. 1. & 50. 15. *A Talmudicis scribitur* דִּילְמָא.

דְּלַף Stillare. Prov. 19. 13.

דִּלְפָא Stilla, stillicidium. Prov. 27. 15.

דְּלַק Ardere, flagrare. Dan. 7. 9. insectari. *Aphel* אַדְלֵיק accendedere, incendere, succendere, comburere. Num. 8. 3. *Ex Ithpehal* אִתְדְּלָקָא incensa sunt. Jerem. 51. 30.

דְּלֵקְתָּא Incendium, combustio. Exod. 22. 6.

הַדְלֵיקָא Idem. Esth. 3. 8. *in Targum secundo*.

דַּלֶּקְתָּא Febris ardens. Deut. 28. 22.

דַּם, דְּמָא, *& cum prothesi* א, אֲדַם, אִדְמָא, אִדַּם Sanguis, reatus sanguinis. Gen. 4. 10. Levit. 16. 18. *Plur.* דָּמִים pecuniæ, pretium. Isa. 55. 1. *Constr.* דְּמֵי pretium. Esth. 8. 15.

דְּמָא, דְּמָה, דְּמֵי Similem esse, assimilari. Cant. 6. 9. cogitare, putare, existimare. 1. Reg. 8. 27. *Ithpehal* אִדְּמֵי idem. *Imperativus juxta formam Syram* אִתְדְּמֵא assimilare. Prov. 6. 6. *Ithpahel* אִדַּמֵּי Similem fieri, assimilari. *Pahel* דַּמֵּי Imaginari, cogitare: assimilare, comparare. Thren. 2. 13. *Aphel* אַדְמֵי idem.

דָּמֵי Apparet, videtur: *ut* כִּדְדָמֵי לָן sicut videtur nobis.

דְּמוּ, דְּמוּת, דְּמוּתָא Similitudo, species, figura, forma, idea, imago, exemplar. Isa. 13. 4. Suspicio *apud Talmudicos*. Idem,

דְּמוּי Idem. Exod. 2. 4. *in Jonathane.*

דְּמָאִין Idola, imagines, ſimulacra. Judic. 17. 5. & 18. 14.

דמך Dormire, dormitare, obdormire. Cant. 5. 2. *apud Talmudicos* mori. *Pahel* דַּמֵּךְ idem. Eccleſ. 5. 11. *In Bereſcith Rabbà ſect. 91. legitur* כד דמך ר סימון Cum obdormiviſſet R. Simeon. *Gloſſa animadvertit* : דמיך Obdormivit, dicitur honorifice de corpore ſancto, cujus mors nihil aliud eſt, quam ſomnus.

דָּמוּךְ, דְּמִיךְ Somnolentus, ſomno oppreſſus. Jon. 1. 6. דְּמוּךְ *ſubſtantive*, dormitio. Cant. 5. 2. בֵּית דְּמוּךְ cubiculum, cubile. Eſth. 1. 9.

דּוּמְכָא דְּמָכָא Sopor, ſomnus. Pſal. 132. 4.

דְּמִיכָה Idem. Eccleſ. 5. 11.

דְּמָכָא Idem. Pſal. 127. 3. *Item* cubile, cubiculum.

מִדְמָכָא, מַדְמָכָא & מַרְמָכָא Accubitus, lectus. Job 33. 15. *Cum aff.* מִן בֵּי מִדְמַכֵּיהּ Ex loco accubitus ſui, *h. e.* lecto. Gen. 2. 20.

דמס דְּמָסְיָא Thermæ. Eccleſ. 2. 8. & *fœmin. ex alia forma* דִּימוֹסָן thermæ. Eſth. 2. 3.

דמע Lachrymari, flere, *ſicuti Hebraice*. Thren. 2. 18. Jerem. 13. 17.

דְּמַע, דִּמְעָא, דִּמְעָתָא Lachryma. Pſal. 80. 6. *Plur.* דִּמְעָן. Thren. 2. 11. *Emphat.* דִּמְעָתָא lachrymæ. Pſal. 16. 25. דִּמְעָן idem. Thren. 2. 11.

דְּמַע Liquor ſtillans: oblatio voluntaria de rebus liquidis, vino, oleo &c. Exod. 22. 29. *Hebraice dicitur* תְּרוּמָה, *quia ex aliis rebus tollitur, ſive ſeparatur.*

דמר *Infinitivus Chaldaicus* לָא לְמִתְדַּמְרוּ non eſt mirandum. Prov. 6. 30.

דמש דַּמְשָׁתֵי Quinque. Deut. 9. 19. *in Jonathane, ſed legendum* חַמְשָׁתֵי.

דֵּן, דֵּין, דָּרֵין, הֵידֵין Ille: iſte: illud, iſtud. Eccl. 2. 1. Jud. 5. 5. בְּעַלְמָא דֵּין In ſæculo hoc. אֵי מִדֵּין עַמָּא אַתְּ Ex quonam es populo? Jon. 1. 8. *Legitur etiam ſine Nun, ut* מִן אֵידֵי אוּמָא Ex quo populo? *Hebraice* אֵיזֶה Eſth. 7. 6. *in ſecundo Targum, pro* מֵאֵידֵין. *Apud Talmudicos interdum eſt interrogativum*, quiſnam? quinam? *& in numero plurali* הֵידֵין, הֵידִין quænam? *ut* הֵידִין אִינוּן כִּינּוּיִין Quænam ſunt cognomina cognominum? *In Talmude Hieroſolymitano Nasìr cap.* 1. אֵידֵין Ecquod, qualenam? Cant. 5. 17. *Fœm.* דְּנָא, דְּנָה illa, iſta.

כְּדֵנָה Sic, hujuſmodi, ſecundum hoc. Dan. 5. 7. Jerem. 10. 11. מִן קַדְמַת דְּנָא Ab antiquo, ſive antiquitate. Eccleſ. 1. 9.

הֵידֵין, דָּרֵין Tunc. Prov. 2. 5. Pſal. 119. 6. כַּדֵּרֵין Idem. Pſal. 89. 20.

בְּדֵין Hic. *Hebraice* פֹּה. Judic. 18. 3. כְּדֵין ſic, ſicut. *Hebraice* כֹּה. Gen. 15. 5. מָדֵין quare?

דְּנַן Idem. כְּדָנַן ſic. לְמָא דְּנַן quorſum, quare?

Me-

דָּנָא Meditari, eloqui. Prov. 8. 7. & 24. 2. *Reſpondet Hebræo* הָגָה.

דְּנָא Vas, dolium.

דְּנַב, דּוּנְבָא, דַּנְבָא, דִּנְבָא Cauda. Jud. 15. 4. *Cum aff.* דּוּנְבֵיהּ caudam ſuam. Job. 40. 12. *Plur.* דְּנָבַיָּא caudæ. Jud. 15. 4.

דְּנַח Oriri, exoriri, naſci. Gen. 32. 31. Eccleſ. 1. 5. *De Solis ortu præcipue uſurpatur.*

מַדְנְחָא Oriens, plaga Orientalis. Deut. 3. 27. *Hebraice* מִזְרָח.

מַדְנְחָאי Orientalis. *Fœm.* תְּרַע מַדְנְחָאָה Porta Orientalis. Jer. 26. 10.

מַדְנְחָא, מַדְנַח Ortus: Oriens. Num. 34. 11. Deut. 4. 47.

דנק *Ithpehal* אִדְנַק Gemere, ingemiſcere, ſuſpirare. Malach. 2. 13. *Ithpahel* אִדַּנַּק idem. Ezech. 6. 9.

דִּינָר, דִּינָרָא Denarius. Exod. 30. 13. *in Jonathane. Plur.* דִּינָרִין denarii. 2. Reg. 5. 5. Denarius *erat numiſma antiquum Hebraicum, quod quartam Sicli ſacri partem valebat. Alio nomine etiam dicebatur* זוּז, *vel* זוּזָא Drachma. *Hinc* Didrachma *erat Siclus communis, qui in rebus profanis adhibebatur.* Tetradrachma *autem erat Siclus, cujus uſus tantum in rebus ſacris. Ex R. Elia* Denarius *argenteam ſolummodo monetam ſignificabat. Quod ſi moneta aurea eſſet intelligenda,* זָהָב *vel* דְּהַב Auri *nomen ei addebatur, ut* 1. 2. *Reg.* 5. 5. שִׁתָּא אַלְפִין דִּינָרִין דְּדָהַב Sex millia Denariorum aureorum. *Porro ex R. Moyſe Bar Nachmàn Denarius aureus valebat viginti quinque denarios argenteos. Cæterum* Denarii *nomine plerumque apud Auctores intelligitur numiſma, vel nummus quilibet melior poſt Siclum. Hinc in Bavà Batrà dicitur.* Drachma, Sus, vel Susà, aut Dinàr erat quarta pars Sicli ſacri ſemiuncialis. Dimidius ſiclus erat quarta taleri Imperialis. Ut Romanis Drachma ſex obolos valebat, ſic Hebræis ſex מָעִין. Maa ergo, & Obolus idem. *In Bavà Metzià additur.* Denarius argenteus erat una vigeſima quinta Denarii aurei. *Apud R. Salomonem in Bavà Kamà id confirmatur aliis verbis.* Denarius aureus valebat viginti quinque Denarios argenteos. *Qui plura deſiderat, legat R. Moſem Bar Nachmàn in Legem.*

דסק דִּיסַקְיָא, דִּסְקְיָא Saccus, mantica, pera. *Italice* biſaccia, *aut* biſacca.

דסת דִּסְתְּקָא Capulus. Jud. 3. 22. *Hebraice* הַנְצָב.

דְּעַךְ Extinguere, extingui. Prov. 10. 7. Iſa. 43. 17. *Aphel* אַדְעֵיךְ extinguere. Prov. 16. 14.

דְּעַץ Figere, infigere. Gen. 30. 38. *in OnKeloſo. Apud Talmudicos contracte dicitur* דַּץ, *ut* דַּץ בֵּיהּ ſi figat in eo, *ſc. acu.*

דְּעַק *Pahel ex prima geminata* דַּעֲדֵּק Comminuere. Job 16. 22.

דַּעֲדָּקָא, דַּעֲקָא Parvum, tenue, minutum. Exod. 16. 14. *in Jonathane. Plur.*

par-

דַּעְדְּקִין parva. Mich. 6. 11. *Emphat.* דַּעְדְּקַיָּא Isa. 22. 24. *Fœm.* דַּעְדְּקָן Ezech. 16. 61.

דַּף, דַּפָּא Asser, tabula. Exod. 15. 16. *Plur.* דַּפִּין, דַּפַּיָּא tabulæ, asseres. Exod. 26. 25.

דפה דָּפִי, דָּפְיָא Infamia, probrum. Psal. 50. 20. *In Bibliis Regiis* דָּפְיוּ.

דפח דַּפִּיחַ *Nomen proprium loci, pro Hebræo* חֲצֵרִים Deut. 2. 23.

דפט דִּפְטַיָּא Qui sorti præsunt, præfecti sortis. Deuter. 1. 8. *in Jonathane.*

דפן דּוֹפָן, דּוֹפְנָא Latus, eris, costa: paries. 2. Sam. 2. 23. *Plur.* דְּפַנּוֹת latera. *In Targum cum aff.* דּוֹפְנֵיהָא lateribus suis. Lev. 23. 42.

דפס דְּפוּס Typus, forma: pressio, impressio, expressio. Gen. 49. 11. *in Targum Hierosolymitano. Hinc* בֵּית הַדְּפוּס Domus typorum, *h. e.* typographia. בַּעַל הַדְּפוּס Dominus typorum, *h. e.* typographus. *Plur.* דְּפוּסִין הַרְבֵּה Formæ plures.

דַּפִּיסָה Pressio, impressio.

דפק *Hinc* דּוֹפְקָא דּוֹפָק Latus feretri, *vel* sepulcri, *sive illud sit ex asseribus, sive ex lapidibus.* Num. 19. 16. *in Jonathane. A Verbo autem* דָּפַק pulsare *latera sepulchri vocantur* דּוֹפְקִים, *quia quodammodo pulsant mortuum. Ex Bartenora* דּוֹפָק *sunt duo lapides magni, unus hinc, alter illinc, quibus lapis sepulchralis innititur.*

דקה דְּקִיתָא Spina dorsi. Levit. 3. 9. *in Targum Jonathanis.*

דקל דִּקְלָא Palma: dactylus. Esth. 7. 10. Cant. 7. 8. *Plur.* דִּקְלִין, דִּקְלַיָּא palmæ; dactyli. Num. 33. 9.

דְּקִילָן Mola; frumenta contusa. 2. Sam. 17. 19. *Biblia Regia* דִּקְלִין.

דְּקַן, דִּקְנָא Barba. *Hebraice* זָקָן. Isa. 15. 7. *Cum* דִּיקְנָא י Gen. 25. 25. *in Jonathane.*

דְּקַק Comminui, teri, conteri. Dan. 2. 35. *Aphel* אַדֵּק Comminuere, conterere. Exod. 30. 36. *Pahel* דַּקֵּק, & דַּקְדֵּק idem. Isa. 30. 14. *Ithpahel* אִדַּקְדֵּק conteri, comminui. Nahum 3. 10.

דַּק Tenue, minutum, gracile. *Fœm.* דַּקָּה Tenuis, minuta. *Apud Astronomos* minutum. *Plur.* דַּקִּין Tenuja. *Per synecdochen* intestina tenuja, & gracilia.

דּוֹקָא Minutum, gracile, *ut* stipula, palea. Isa. 40. 15.

דְּקִיק, דַּקִּיק Tenue, minutum. Isa. 29. 5. *Plur.* דְּקִיקִין, דַּקִּיקִין minuta. Lev. 16. 12. *Fœm.* דְּקִרְוֵי דְּקִיקָתָא In urbibus parvis. Esth. 9. 19. *In Targum secundo.*

דּוּקָא Gracilitas, subtilitas, tenuitas. Levit. 21. 20.

דִּקּוּק Comminutio. Isa. 30. 14.

דִּקְדּוּק Subtilitas: Subtilis consideratio, Inquisitio, Disputatio, Dissertatio. *Hinc* Grammatica *dicitur* דִּקְדּוּק, *quia est subtilis discussio sermonis, & accurata ejusdem per præcepta explicatio: vel quia Linguam minutatim per singulas partes, & minuta*

ru-

rudimenta docet. *Plur.* דִּקְדּוּקִין ſubtilitates. Cant. 5. 13.

מְדַקְדֵּק Grammaticus. *Propterea Elias Levita ultimus inter Hebræos Grammaticus per Antonomaſiam vocatur Elias* הַמְדַקְדֵּק Grammaticus, *quia ejus ſcripta omnia res Grammaticas complectuntur*.

דָּקַר Transfigere, transfodere, pungere. *Ex Ithpehal Futurum* יִתְדַּקְּרוּן transfigentur. Mich. 1. 7.

דָּרָא, דָּרֵי Spargere, diſpergere, diſſipare, ventilare. Exod. 32. 20. Iſa. 41. 16. Jer. 4. 11.

מִדְרֶא Ventilabrum. Jerem. 15. 7. Iſa. 30. 24.

דרב דָּרְבָּן, דּוּרְבָּנָא Gubernator, præſes, præfectus, moderator, magnas. *Item* ſtimulus. *Plur.* דּוּרְבָּנַיָּא gubernatores, præfecti, magnates. Job 35. 9.

דרג דַּרְגָּא Gradus, ſcala. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo*. *Plur.* דַּרְגִּין, *& fœmin.* דַּרְגָתָא gradus, ſcalæ. Cant. 2. 14. *Proverbium tritum eſt apud Talmudicos*

נחית דרגא נסיב איתתא סק דרגא בחר שושבינא *h. e.* Deſcende per ſcalam uxorem ducturus, aſcende per ſcalam electurus amicum bonum. *Huic proverbio hæc ſententia ineſt. Noli ducere uxorem te præſtantiorem. Hujuſmodi enim tibi dominabitur. Selecturus autem amicum, cura, ut ſit vir honeſtus, probus, inſignis, & eximius, Ex ejus enim familiaritate non ſolum commodum, ſed etiam ſplendor, & gloria in te derivabitur. Hinc Euripides in Phœnice* Τοιοῦτός ἐστιν ἑκάστῳ, οἵπερ ἥδεται ξυνών, *h. e.* Talis eſt quiſque, qualium converſatione utitur.

דַּרְגָּשָׁא, דַּרְגְּשָׁא Lectus, ſponda, ſtratum. Gen. 48. 2. *Plur.* דַּרְגְּשִׁין lecti. Eſth. 1. 6. *Rambam, & Bartenora ajunt,* דַּרְגָּשׁ *eſſe lectum parvum, quem collocant ante lectum majorem, & ex eo veluti per ſcalam in lectum majorem aſcendunt. Diſcrimen inter* מִטָּה *&* דַּרְגָּשׁ *aſſignatur in Talmude Hieroſolymitano Berachòt cap. 3.*

דִּרְדֵּר *Infinitivus Pahel* לְמִדְרְדָא *vel* לְמִידְרְדָא ad decinerandum. Exod. 27. 3. *in Targum Hieroſolymitano, & Jonathanis.*

דּוּרְדְּיָא Fæx. *Plur. cum aff.* דּוּרְדְּיָהָא fæces ejus. Pſal. 75. 9.

דַּרְדָּק Puer, parvus, parvulus. *Plur.* דַּרְדְּקִיהוֹן *Cum aff.* דַּרְדְּקִין pueri. Job 30. 1. Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo. Hoc nomen utrumque ſexum complectitur, ut* Liberi *apud Latinos.*

דַּרְדַּר Carduus. *Plur.* דַּרְדְּרִין cardui. Geneſ. 3. 18. *in Targum Hieroſolymitano.*

דָּרַךְ Calcare, conculcare, proculcare. Deut. 1. 36. ingredi, incedere. Iſa. 59. 8. *Aphel* אַדְרֵךְ Deducere. Pſal. 119. 35. *Niphal* נִדְרַךְ in viam duci. Iſa. 9. 16.

דִּרְכָא Tritura, trituratio. Levit. 26. 5. *in Jonathane. Sic dicitur, quia boum calcatione fiebat.*

מִדְרוֹכֵיתָא *Nomen proprium loci, ſic appellati a conculcatione.* 1. Sam. 14. 4.

דַּרְכְּמוֹנָא, דַּרְכְּמוֹן Drachma. *Plur.* דַּרְכְּמוֹנִין drachmæ. Neh. 7. 70. *Drachma fuit ſpecies quædam nummi aurei antiqui in uſu Davidis tempore, h. e. ante captivitatem Babylonicam. Ex ſcriptoribus Tal-*

mudicis colligitur, uſitatum fuiſſe etiam poſterioribus temporibus, & in Miſnajòt legitur, fuiſſe monetam Perſicam. Vide Caſparis Waſeri librum de Nummis antiquis.

דרם דָּרוֹמָא, דָּרוֹם Meridies, Auſter, plaga Auſtralis. Deut. 33. 23.

דרן דּוּרוֹנָא, דּוֹרוֹן Donum, munus. Pſal. 141. 2. Gen. 43. 10. *Plur.* דּוֹרוֹנִין dona. Geneſ. 24. 53. *in Jonathane. Et fœm.* דּוֹרוֹנֵיתָךְ munera tua. Pſal. 20. 4.

דרס דְּרַס Calcare, conculcare: premere, comprimere. Levit. 20. 25. *in Jonathane. In eodem ſenſu etiam apud Talmudicos uſurpatur.*

דרע דְּרַע Seminavit, *ut Hebraicum* זָרַע.

דְּרוֹעָא Semen. Gen. 8. v. ultimo *in Jonathane.*

דְּרַע Idem. Cant. 1. 14. *Cum aff.* דַּרְעֵיהּ ſemen ejus. Pſal. 37. 26.

דְּרַע, דְּרָעָא Exod. 6. 6. Num. 6. 19. & *cum protheſi* אֲדְרַע א Pſal. 98. 11. & דְּרוֹעָא brachium, armus. *Plur.* דְּרוֹעִין brachia.

דרק דְּרַק Spargere. Job 2. 12. Exod. 29. 20. *in Jonathane.*

מוּדְרָקָא Caro mortua, morticinum. Job 13. 4. *Talmudiſtæ pro* מוּדְרָקָא *dicunt etiam* מַרְטָקָא.

דרר דְּרָרָא Principale, capitale, capitalis ſumma. Eſth. 4. 7.

דרש דְּרַש Quærere, inquirere, perquirere: ſciſcitari: diſſerere, diſputare, exponere. Jud. 5. 9. *Pahel* דְּרַשׁ idem. דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ Exponunt, concionantur Rabbini noſtri. *Hinc* דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת *dicuntur Concionatores Biblici, & Interpretes Scripturarum ſacrarum, qui verſus Biblicos interpretantur. Maſorethę a quibuſdam intelliguntur, qui ſcripturę vocum, & litterarum mordicus adhęrent.*

מִדְרָשָׁא Inquiſitio, ſtudium, expoſitio: ſermo: commentarius. בֵּית מִדְרָשָׁא Domus ſtudii, Schola, Gymnaſium, Collegium, *ubi diſcitur.* Cant. 2. 5. *Plur.* בָּתֵּי מִדְרָשׁוֹת Scholæ, *vel* מִדְרָשַׁיָּא Pſal. 80. 11. *Ex Rabbinis* ד מרות בהולכי לבית המדרש Quatuor ſunt proprietates eorum, qui Scholam, vel Templum frequentant. Eſt qui ingreditur, & non facit. Hic mercedem tantum pro acceſſu habet. Eſt qui facit, & non ingreditur. Is pro opere præmium habet. Qui ingreditur, & facit, is pius eſt. Qui vero nec ingreditur, nec facit, impius eſt. *In* פִּרְקֵי אָבוֹת cap. 5.

דרת דַּרְתָּא *Vide in* דור.

דשא דְּשָׁא Oſtium, janua, porta. *Reſpondet Hebræo* דֶּלֶת Geneſ. 19. 6. *Plur.* דְּשַׁיָּא, דְּשִׁין oſtia. Deut. 3. 5. Job 38. 10. *Conſtr.* דְּשֵׁי Jud. 16. 3.

דשש דְּשַׁשׁ Calcare, conculcare, conterere, comminuere. Jud. 5. 21. *Pahel* דַּשֵּׁשׁ idem; & דַּשְׁדֵּשׁ idem. Iſa. 14. 19. *Ex Ithpahel Participium* וּמִתְדַּשְׁדֵּשׁ & conculcatur, *vel* provolvitur. Iſa. 19. 14.

דָּת, דָּתָא Lex, edictum, jus, decretum, sententia. Dan. 7. 25. *Plur.* דָּתִין edicta. *Constr.* דָּתֵי. Esdræ 7. 25.

דתא דַּתְאָה, דַּתָּא Herba, herba tenera. Gen. 1. 12. Dan. 4. 12. *Plur.* דַּתְאִין herbæ. Psal. 23. 2. *Hinc Verbum in Aphel* תַּדְתֵּאי אַרְעָא germinet terra. Gen. 1. 11. *Regia* תַּדְאֵי. *Analogia postulat* תַּדְתֵּא *juxta formam* תַּדְשֵׁא, *inter se permutatis litteris* שׁ & ת, *aut* תַּדְתֵּאי *assumpto* י *ex Verbis quiescentibus tertia radicali* ה.

דתב דַּתְבְּרַיָּא Legisperiti: Jurisconsulti. Dan. 3. 2.

DICTIONES EX RABBINIS.

ד *Abbreviatura. Idem ac* דַּף Pagina, folium libri. *Sequitur littera numerum folii significans.*

דְּ, דִּי Qui, quæ, quod. *Est etiam articulus Genitivi casus apud Chaldæos, quemadmodum apud Hebræos* שֶׁ, & אֲשֶׁר. דִּלִי, דִּילִי meum, quod meum. *Item* דִּידִי quod meum. עַל דִּידִי super meum. עַד דִּי quousque.

דא *Abbreviatura. Idem ac* דְּבַר אַחֵר Sermo alius; expositio alia; res alia. לְצוֹרֶךְ דָּא Ad necessitatem rei alterius. 2. דָּא אִיהוּ Hoc est illud. *Frequens in Zohar, & aliis similibus libris.* 3. דֶּרֶךְ אַחֵר Via alia; ratio alia; modus alius.

דָּא Hæc, ista: hoc, istud. דָּא לְדָא hoc ad illud: invicem. דָּא מִן דָּא hoc ab illo. *Cum* ה *præpositivo* הָדָא hæc. *Hinc componitur* אֵידָא quæ? וַיְדָא & hæc. לַיְדָא propter quid? *pro* לְאַיְדָא *vel* לְאֵידָא.

דאלכ *Abbreviatura. Idem ac* דְּאִם לָא Quod si non ita est.

דבעפ *Abbreviatura. Idem ac* שבעפ *more Chaldaico, & Talmudico adhibita littera* ר *pro* שׁ. *Vide in littera* שׁ. *Hæc litterarum permutatio frequens in Zohar.*

דָּבַק Adhærere, conjunctum esse. דָּבוּק conjunctum, adhærens. *Apud Grammaticos* constructum, in regimine positum. *Plur.* מִלִּין דְּבוּקִין Vocabula constructa.

דבר דִּבֵּר Loqui, *Hebraice.* דִּבּוּר Verbum, oratio, sermo articulatus. *Per synecdochen*, Verbum Dei prolatum, & scriptum. *Ei tamen præponitur* ה. מְדַבֵּר loquens. *Apud Grammaticos* prima persona, *quia ipsa loquitur.* יוֹד כִּנּוּי הַמְדַבֵּר Jod affixum primæ personæ; לְסִימָן חַמְדַבֵּר pro signo primæ personæ. דַּבְּרָן loquax, garrulus. *Fœmin.* אִשָּׁה דַּבְּרָנִית Mulier garrula. *Plur.* דַּבְּרָנִיּוֹת loquaces fœminæ. חַי הַמְדַבֵּר animal loquens, *id est*, rationale. מִדְבָּר desertum: solitudo. מִדְבָּרִי sylvestris: אִילָנוֹת מִדְבָּרִיּוֹת arbores sylvestres. דָּבָר res. *Apud Grammaticos* שֵׁם הַדָּבָר nomen rei, *id est*, substantivum. עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת decem verba, *h. e.* Decalogus, decem Præcepta.

דְּבַשׁ Mel. דִּבְשָׁן mellitum, placenta mellita: dulcedo. *Plur.* דִּבְשָׁנִין cruſtula mellita, melle conſperſa.

דְּגְמָה דגם Exemplum, forma, figura, ſimilitudo: ſpecimen. *Plur.* דִּגְמוֹת, *vel* דִּגְמָאוֹת exempla, figuræ, ſpecimina.

דָּגֵשׁ Dageſch, *punctum Grammaticum.* פַּעַל הַדָּגוּשׁ, מְדֻגָּשׁ Dageſſatum: Verbum dageſſatum, *id eſt*, ex Conjugatione *Pihel*. נִדְגַּשׁ Dageſſari. הַתָּיו מְדֻגֶּשֶׁת Tau Dageſſatum eſt. דְּגִשׁוּת Dageſſatio.

דה *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי הַיָּמִים Verba, res geſtæ dierum. Libri Chronicorum, *ſive* Paralipomenon *ita appellantur*. בדה In Chronicis. דדה Chronicorum. 2. דִּבּוּר הַמַּתְחִיל Sermo incipientis, *vel* Auctoris iſtius: ſermo incipiens. *Apud Criticos ejus uſus. Vel* דִּבּוּר, *aut* דִּבְרֵי הַמְּחַבֵּר Verba Auctoris, *vel* הַכּוֹתֵב Scriptoris. 3. דִּבְרֵי הַכֹּל Verba omnium, *videlicet* rerum dictarum: Summa rei totius, *vel* doctrinæ. Omnes dicunt; omnium ſententia eſt. *Talmudiſtis uſitata.*

דהא *Abbreviatura. Idem ac* הָא אָמְרִינַן Num ecce dicimus. *Talmud.*

דהעה *Abbreviatura. Idem ac* דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם David Rex, qui in pace quieſcat.

דהפ *Abbreviatura. Idem ac* דְּהָכִי פֵּירֵשׁ Nam ſic explicat. *Vel* דְּהָכִי פֵּירוּשָׁהּ Quia ſic eſt explicatio ejus. *In Talmude.*

דון Judicare: judicium exercere: cauſſam agere: litigare, contendere: מְדִינָה provincia, regio, urbs. מְדִינִי provincialis, civilis, politicus. *Hinc* פִּילוֹסוֹפְיָא הַמְּדִינִית Philoſophia politica. Prov. 23. 12. *in R. Levi.*

דוק Advertere, attendere, conſiderare, perpendere. *Pihel* דַּיֵּק Accurate expendere, conſiderare; diligenter excutere. מְדֻיָּק expenſum, excuſſum: *ut* סֵפֶר מְדֻיָּק liber excuſſus, correctus, emendatus, probatus. דִּיּוּק, דִּיְקוּת attentio, animadverſio, conſideratio. בְּדִיּוּק attente, diligenter, accurate, conſiderate, exquiſite.

דַּיָּקָן, מְדַיֵּק Obſervator, perſcrutator accuratus, & curioſus.

דַּוְקָא Maxime, præſertim, ſolummodo, dumtaxat. *Si ei addas particulam negativam, ſignificat* non tantum, non ſimpliciter, non præciſe. אֵינָם דַּוְקָא illa non ſunt ſimpliciter.

דז *Abbreviatura. Idem ac* דָּבָר זֶה Verbum hoc; res hæc.

דח *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי חֲכָמִים Verba Sapientum.

דָּחָה Pellere, depellere, repellere: rejicere, refutare. דְּחִיָּה depulſio, repulſio. דָּחָה *de Sabbato uſurpatum ſignificat* violare, *quia ejus ſanctitas operibus quodammodo depellitur.*

דיד *Idem ac* שֶׁל; *hinc* לְדִידִי Mihi, me, meum &c.

דְּיוֹ Atramentum. *Plur.* דְּיוֹאוֹת atramenta.

דך *Abbreviatura. Idem ac* דֶּרֶךְ כְּלָל Via generalitatis, univerſaliter, generatim, in genere.

דּוּכָן דכן Suggeſtum, ſuggeſtus Templi, vel Scholæ. *Ex hoc Levitæ populo benedicebant.*

דּוּכָס, דּוּכוּס, דּוּכָס Dux. *Plur.* תְּמַנְיָן דּוּכְסִין octoginta duces. דּוּכְסוּת Ducatus.

דל *Abbreviatura. Idem ac* דַּי לְמֵבִין Satis intelligenti. וְדַל Et intelligenti ſatis. *Abrumpentes ſententiam cum intelligente loquentes adhibent. Apud illos enim illud tritum* חַכִּימָא בִּרְמִיזָא Sapiens nutu, *videlicet* rem percipit.

דְּלָטוֹר Delator, detractor, calumniator: proditor. *Plur.* דְּלָטוֹרִין delatores, detractores. *In Targum Job ſæpe adhibetur pro Hebræo* חָנֵף hypocrita.

דָּלַל Attenuari. *Hinc* דִּלְדֵּל Attenuare, debilitare: evellere: extrahere. מְדוּלְדָּל attenuatum, languidum. *Hithpah.* הִתְדַּלְדֵּל, *vel* נִדַּלְדֵּל attenuari, pendulum, languidum eſſe: luxari. דַּלּוּת Tenuitas, paupertas. *Ipſi opponitur* עֲשִׁירוּת opulentia. *Apud Arithmeticos* דָּלַל ſubtrahere.

דִּלְמָא דלם Ne forte, nequando: ut non: forſitan. *Item* an, num, numquid? *Scribitur etiam* דִּילְמָא.

דלמא *Abbreviatura. Idem ac* דַּע לְפָנֵי מִי אַתָּה עוֹמֵד Conſidera, coram quo ſtes. *Ad Dei perpetuam præſentiam ſibi in memoriam revocandam ſolent parietibus tum publicis, tum privatis inſcribere.*

דִּלּוּסְקָמָא & דִּילוּסְקָמָא דלס Theca, pera, ſacculus, loculus, marſupium, crumena, arca.

דלתה *Abbreviatura. Idem ac* דָּלָא חֵימָא תֵּכִי Ut non ita dicas: ne ita dixeris. *Apud Talmudiſtas.*

דמ *Abbreviatura. Idem ac* דֶּרֶךְ מָשָׁל Per modum parabolæ, *vel* ſimilitudinis. Exempli gratia. Figurate. Parabolice. 2. *Numeri quaternarii* ד *nota eſt apud Chronologos,* מ *autem eſt dimidium. Videlicet tempus perpetuum Solſtitii hyberni in menſe* טֵבֵת Tebhèt, *ſive* Decembri *eſt hora quarta, & dimidia poſt meridiem.*

דָּמִים, דָּמִין, דם pecuniæ, pretium pecuniæ, nummi.

דָּמָה Similem eſſe, aſſimilari: cogitare. דַּמֵּי apparet, videtur. נִדְמֶה aſſimilatum. דְּמָה imaginari. כִּדְמוּתָהּ ſicuti videtur, ut apparet. דְּמְיוֹן ſimile, ſimilitudo, ſpecies, phantaſia. כּוֹחַ דְּמְיוֹנִי facultas imaginatrix, phantaſia. כּוֹחַ הַמְדַמֶּה Idem. *Plur.* פּוּרוֹת הַדְּמְיוֹנִיוֹת Formæ imaginariæ. Prov. 5. 15. in R. Levi. תַּאֲוֹת הַדְּמְיוֹנִיוֹת concupiſcentiæ phantaſia conceptæ.

דָּמַם Silere, tacere. *Hebraice.* דּוֹמֵם ſilens: corpus inanimatum, & ſine ſenſu *apud Phyſicos, ut lapides, & ligna, metalla &c.*

דִּינָר Denarius, *nummus antiquus apud Hebræos quartam partem ſicli ſacri valens.*

דנ *Abbreviatura. Idem ac* דָּם נִדָּה Sanguis menſtruus, *vel* mulieris menſtruatæ.

דס *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי סוֹפְרִים Verba Scribarum. מִדָּס Ex verbis Scribarum, *ſive* Legiſperitorum. *Frequens in Majemonide.*

דַּף Aſſer, tabula. *Per metaphoram* fo-

lium

lium libri. *Plur.* דַּפִּין asseres: folia.

דפ *Abbreviatura. Idem ac* דּוּ פַּרְצוּפִין Duæ personæ. *In Zohar, & apud Kabbalistas usitatissima. A Græco* πρόσωπον persona *derivatur* פַּרְצוּפִין.

דפס *Hiphil* הִדְפִּיס Typis mandare, formare, efformare, imprimere, exprimere, excudere, curare excudi. נִדְפַּס Imprimi. נִדְפַּס בְּוֶנֶיצִיאָה Impressum Venetiis. דְּפוּס Impressio, editio, typus, forma. בַּעַל הַדְּפוּס Typographia. בֵּית הַדְּפוּס Typographus. דְּפִיסָה Impressio.

רצך עדש. באהב *Hac abbreviatura Hebræi utuntur ad indicandas decem plagas a Deo Ægyptiis inflictas, quæ fuerunt* דָּם sanguis, צְפַרְדֵּעִים ranæ, כִּנִּים pediculi, עָרוֹב colluvies insectorum, דֶּבֶר pestis, שְׁחִין ulcera, בָּרָד grando, אַרְבֶּה locusta, חֹשֶׁךְ tenebræ, בְּכוֹר primogenitus, *h. e. primogenitorum mors.*

דקק, דְּקְדֵּק Subtiliter, acute differere, disputare, considerare: diligenter excutere. דִּקְדּוּק Grammatica, subtilitas, subtilis, & accurata disquisitio. מְדַקְדֵּק Grammaticus. דַּקּוּת Tenuitas, subtilitas. בְּדַקּוּת subtiliter.

דר *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ Verba Doctorum nostrorum. *Solent fere præcedere litteræ serviles, ut* בדר In &c. *Sequitur etiam* זל *de quo supra, 2.* דִּבְרֵי רַבִּי Verba Rabbi, *subsequiturque nomen ejus, cujus verba citantur: ut* דר אבן עזרא Verba Rabbi Abèn Ezrà. 3. דְּבָרִים רַבָּא Deuteronomium magnum; Glossa magna in Deuteronomium. *Vide in* בר.

דרג *Abbreviatura. Idem ac* דְּרַבֵּנוּ גֵּרְשׁוֹם Rabbini nostri Gersom. *Littera* ד *est nota casus Genitivi.*

דורן דרן Munus, donum. *Græce* δῶρον. *Plur.* דּוֹרוֹנִין dona. *Fœm.* דּוֹרוֹנוֹת munera. *Reperitur etiam* דּוֹרוֹנָאוֹת & דּוֹרוֹנִיּוֹת.

דרע *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר Verba Rabbì Eliezeris. *Talmudistis frequens.*

דָּרַשׁ Inquirere, *Hebraice. Apud Rabbinos præterea significat etiam* concionem habere, textum Scripturæ exponere. נִדְרַשׁ Explicari, exponi. דְּרוּשׁ, דִּרַשׁ Expositio allegorica, explicatio mystica. *Nomine* דִּרַשׁ *liber etiam intelligitur Homilias, sive Conciones complectens.* דְּרָשׁוֹת Conciones. דְּרָשָׁה Concio, Homilia, expositio allegorica.

דַּרְשָׁן Concionator. מִדְרָשׁ, מִדְרָשׁ, מְדְרָשָׁא Commentarius allegoricus, inquisitio, studium. בֵּית הַמִּדְרָשׁ Schola, gymnasium.

דש *Abbreviatura. Idem ac* דּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמְךָ Quærens pacem tuam; studens commodo tuo. *Sæpe in Epistolis usurpatur.*

דת *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי תּוֹרָה Verba Legis; Verbum divinum. בדת In verbis Legis. מדת A verbis Legis.

דתקע *Abbreviatura. Idem ac* דִּבְרֵי הַיָּמִים, תְּהִלִּים, קֹהֶלֶת, עֶזְרָא Chronica, Psalmi, Ecclesiastes, Ezrà. *Ita intelligendus locus Masoræ ad Exod. 15. 11. & ali-*

libi. Interdum præcedit אמת, *quam abbreviaturam vide suo loco.*

דָּת Lex. *Hinc* דָּת הַנּוֹצְרִים Lex, *h. e.* Religio Christianorum: דָּת הַיִּשְׁמֵעֵאלִים Religio Ismaelitarum, *hoc est* Turcarum.

INCIPIENTIA

A ה

ה *In numeris valet quinque. Apud Chaldæos addit emphasim Pronominibus tertiæ personæ, ut* הָדֵין, הַהוּא, הַהִיא, הָאִנּוּן &c.

הֵא, הֵי, הָא En, ecce. Gen. 3. 22. *Si repetatur, valet* sive, tam, quam. *Cum Tzere,* הֵא כְדִי ecce sicut, perinde ac. Dan. 7. 43. הָא, הָאי Hic, ille, iste: hoc, istud. *Hinc* הָדָא hoc ipsum, *ex* הָא & דָּא: הָאנָא ecce me, *ex* הָא & אֲנָא. Gen. 22. 11. *Interdum* הָא *interrogativum est,* an, annon, nonne?

הָאן Ubi, ubinam? *compositum est ex* הָא & אָן. *Dicitur etiam* הָן *sine* א.

הבא אוֹבַי, אוֹבַאי Spina, urtica. Isa. 27. 4. אֲתַר אוֹבַאי ובוּר Locus spinosus, & incultus. Num. 33. 41. *in Jonathane, ubi male* כּוּר.

הבה מְהַבְהַב Crudum, recens. Exod. 12. 9. *in Targum Hierosolymitano.*

הֲבַל Evanescere, vanum fieri. Job 27. 12. *Ithpahel* אִתְאַבֵּל idem. Psal. 62. 11.

הֲבַל, הֲבֵל, הַבְלָא, אֶבְלָא Vanitas. Eccles. 11. 2. *Plur.* הֲבָלִים vanitates.

הַבְלוּ, הֶבְלוּתָא, הֶבְלוּת, הֶבְלוּ, הֲבָלוּתָא idem. Eccles. 11. 8.

אַבְלָא, הֲבַל, אֲבָל Exhalatio, halitus: fumus, vapor. Psal. 90. 9.

הֲבִיל Velociter, statim, cito. Prov. 6. 3.

הֲגָה, הֲגָא Meditari, eloqui, enunciare, pronunciare. Jos. 1. 8. Isa. 27. 8.

הֶגֶא Meditatio, sermo, loquela. Job 37. 2.

הֶגְיוֹן Idem. *Cum aff.* וְהֶגְיוֹנְהוֹן & meditatio ipsorum. Thren. 3. 62.

הֵיגֵי, הֵיגְתָא Spina, sentis, vepres, rubus. Job 30. 7.

הגם הֶגְמוֹן, הֶגְמוֹנָא Episcopus, præfectus, præses, dux, gubernator. Isa. 9. 14. *Græce* ἡγεμών. *Plur.* אֶגְמוֹנִין præsides. Esth. 8. 7. *A Rabbinis ita vocantur* Episcopi. *R. Elias in Tisbì:* nos vocamus הֶגְמוֹנִין *Hegmonìm* summos Sacerdotes, quibus nulli sunt majores, nisi Cardinales, & Papa. *Hic autem dicitur* הֶהֶגְמוֹן הַגָּדוֹל Pontifex Maximus.

הֶגְמוֹנְיָא ἡγεμονία. Præfectura, Episcopatus. *Plur.* הֶגְמוֹנְיוֹת Præfecturæ.

Ho-

מְהוּגָן, מְהֻגָּן Honeſtum, decens, conveniens, rectum, aptum, idoneum. Gen. 24. 12. Num. 22. 32.

הוּגְנִין Dromedes, dromedarii, cameli juvenes. Iſa. 60. 6. *Apud Talmudicos hoc fertur Proverbium* נְפִישֵׁי גְמַלֵּי סָבֵי דְטָעֲנֵי מְשָׁכֵי דְהוּגְנֵי *h. e.* Multi cameli ſenes ſunt, qui portant pelles camelorum juvenum. *Hoc Proverbio volunt ſignificare, juvenes æque cito, & facile mori, ac ſenes, etſi ſenex naturaliter mori debeat, juvenis vero poſſit, ut vulgo dicitur. Huc pertinet Diſtichon illud de Morte.*

Illa rapit juvenes prima florente juventa,
Non oblita rapit ſed tamen illa ſenes.

הָדָא Illa, ipſa, hæc: hoc, illud, ipſum. *Ex* הָא, *&* הָא.

הָדֵי, בְּהָדֵי Dum, cum, donec: apud, juxta, prope: una, ſimul, pariter: propter, cum. Deut. 22. 15. בַּהֲדִי mecum: בַּהֲדָךְ tecum, apud te. בַּהֲדָנָא nobiſcum. בַּהֲדֵיהוֹן Cum eis, apud eos. *Cum* א *in fine* בהדא prope, juxta. לַהֲדֵי, לְהָדֵי circum, juxta, verſus, ex adverſo.

הָדְיוֹט Idiota, plebejus, vulgaris, vilis, abjectus. *Adject.* commune, vulgare. Gen. 28. 17. *Plur.* הָדְיוֹטִין idiotæ, plebeji. Job 30. 8. *Apud Talmudiſtas* שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וְאַרְבָּעָה הָדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא *h. e.* Tres ſunt Reges, & quatuor Idiotæ, quibus nulla eſt pars in ſæculo venturo. *Tres Reges ſunt, Jeroboam, Achab, & Manaſſes. Quatuor Idiotæ ſunt, Bileam, Doeg, Achitophel, & Gechaſi. Sanhedrìn fol.* 90. דַּיָּן הָדְיוֹט Judex vulgaris, & communis *ille dicitur, qui non eſt ex Sanhedrìn, videlicet ex ſummo Senatu. Ita* כֹּהֵן הֶדְיוֹט Sacerdos vulgaris, *qui non eſt Sacerdos ſummus.* מִנְהָג הֶדְיוֹט Conſuetudo communis. *Rabbini cum adagio aliquo trito utuntur, ajunt:* מָשָׁל הֶדְיוֹט הוּא Proverbium vulgare eſt. *Ut plurimum Rabbini & Talmudiſtæ in numero plurali adhibent formam fœmininam, ut* דַּיָּנִין הֲדְיוֹטוֹת Judices vulgares: שְׁמוֹת הֲדְיוֹטוֹת Nomina vulgaria, communia, plebeja, *quæ opponuntur nominibus Sanctis, & Divinis.* הֲדְיוֹטוֹת הָיוּ Idiotæ fuerunt.

הָדַם *Pahel* הַדֵּם Diſcindere membratim, in fruſta ſcindere, & ſecare. 1. Reg. 18. 33.

הַדָּמָא, הַדָּם Membrum, fruſtum, partes. *Plur.* הַדָּמִין membra, fruſta. Dan. 2. 5.

הַדַּס Myrtus. *Talmudiſtis* הַדַּס שׁוֹטֶה myrtus fatua, *h. e.* illegitima, vitioſa, ſpuria. *Plur.* הַדַּסִּין myrti. Iſa. 41. 19.

הָדַף Deturbare, depellere, impellere. Num. 35. 22. *in Jonathane*

הָדַר Redire, reverti. Job 14. 11. Thren. 1. 1. honorare, honore afficere, honorem exhibere. Dan. 4. 31. *Pahel* הַדַּר repetere: honorare. Lev. 19. 32. *Aphel* אַהְדַּר idem: redire facere, reddere, reſtituere, convertere. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo.* Cant. 7. 4. & 8. 7. repetere: reſpondere. *in Sanhedrin fol.* 65.

Ho-

הָדוּר Honoratus, honeſtus: tortuoſum, rotundum, reflexum, inæquale. Jon. 41. 2. *Hinc* בֵּית הַדּוּרֵי locus tortuoſus.

הַדְרָא, הַדָּר Honor, gloria, decus, majeſtas. Prov. 31. 25. Dan. 5. 18.

הוּא, הִוּ Ille, ipſe: illud, ipſum. *Dicitur etiam* אִינָהוּ & אִיהוּ. *Plur.* אִנּוּן, אִינִין illi, ipſi. *Talmudice* נִנְהוּ, *quæ ſine vocalibus ſcribuntur cum* י, *ut* נִינְהוּ, אִינוּן. *Fœm.* הִיא, אִיהִי illa, ipſa. *Talmudice* אִינָא, אִיהָא, נִיהָא, נִיהֲי. *Plur.* הִנֵּין, אִינִין illæ, ipſæ. *Talmudice* נִנְהֲי, אִנְהֲי. *Apud Kabbaliſtas* הוּא *eſt unum ex nominibus Dei.*

הֲוֵי, הֲוֵה, הֲוָא Eſſe. Gen. 1. 3.

הַוָּיָא *Vide in* הון.

הוך, הָךְ Ire, ambulare, proficiſci, vadere: venire, pervenire. Geneſ. 24. 56. Deut. 29. 18. 2. Reg. 4. 4.

הון, הַוָּנָא, הַוְיָנָא, אַוְנָא Mens, ratio, intellectus. Prov. 5. 19. & 28. 26. *Cum aff.* אֲוָנָךְ mens tua. Prov. 31. 5.

הזם, הִזְמֵי, אִזְמֵי Sentis, ſpina. Job 31. 40. *In Venetis* הוּזְמֵי.

הי *Hæc particula vocibus diverſis præfigitur, ſicuti Hebraicum* אֵי, *ut* הֵיכִין tunc: הֵידָא quænam, qualis. *Vide etiam in* הֵן.

היך, הֵיכְמָא, הֵיכְדֵין Quemadmodum, ſicut, veluti, ceu, quaſi, quomodo, ſic, ita. Pſal. 42. 2. *In Jobo, Pſalmis, & Proverbiis ſæpe uſurpatur pro* כ *ſimilitudinis. Si ſibi in duplici membro reſpondeat, repetitum ſignificat* quemadmodum, ita. *Interdum poſt pleonaſtice ſequitur* כ, *ut* הֵיךְ כְּמַיָּא ſicut aqua, Pſal. 22. 15.

אֵיךְ נָא, אֵיךְ מָה Sic, ita, ſicut. Pſal. 48. 9.

הֵיכִי, הֵיכָא Ubi, ubinam? Iſa. 49. 21. לְהֵיכָא Quo? מֵהֵיכָא Unde? כָּל אֵיכָא Ubicumque. כְּדֵי הֵיכִי Ut, eout. הֵיכִי דִי Sic, ſicut, ut. אֵיכָן Ubi? ubinam? quomodo? מֵהֵיכָן Unde? עַד הֵיכָן Quouſque?

הין, הִינָא Hin, *menſura liquidorum continens duodecim logos; logus autem ſex ova.*

הָכָא *Vide in* כָּא.

הֵיכְדֵין, הֲכָדֵין Quomodo. *Vide in* הֵיךְ.

הָכִי Sic, ita: מְטוּל הָכִי propterea. Pſal. 49. 15. כָּל הָכִי tantopere.

הכל, הֵיכְלָא, הֵיכֵל Templum, palatium. Ezech. 41. 4. *Plur.* הֵיכְלִין palatia. Hoſ. 8. 14. *Emphat.* מִן אֵיכְלַיָּא e palatiis. Pſal. 45. 9. *Rabbini ex terna repetitione* יְיָ, הֵיכַל יְיָ, הֵיכַל יְיָ הֵיכַל יְיָ Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini Jer. 7. 4. *colligunt, & inferunt, Templa fore tria. Quare tertium adhuc præſtolantur. Propterea in Naſir fol.* 31. *ſcriptum reliquerunt* תְּרֵי חָרוּב וּשְׁלִישִׁי יַעֲמוֹד לְעָלָם Duo vaſtata ſunt, tertium autem ſtabit in æternum. *Olim etiam erat in uſu hæc jurandi formula* הֵיכַל per Templum. *Huc alluſiſſe videtur Chriſtus temerarium Phariſæorum juramentum reprehendens Matth. 23. 16.* Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ, τυφλοὶ.

φλοὶ, οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν. Væ vobis duces cæci, qui dicitis: quisquis juraverit per Templum, nihil est.

הָכֵן, הֲכֵן Sic: ita. *Solet præcedere* דְּאֵיךְ תַּרְעָא, *vel* אֵיךְ, חֵיךְ *ut* הָכֵן הוּא רָם רָמָא sicuti porta est alta, sic ipse est elatus. Prov. 23. 7.

הלא לְהַלָּאָה & לְהַלָּא Ultra, ulterius, longe, procul. Gen. 19. 9. מִן הָאֵל Ultra. Isa. 18. 2.

הלב הַלְבֻּשׁוּשׁ Cicatrix, vibex, plaga, vulnus. Exod. 21. 25. *Plur.* הַלְבֻּשׁוּשִׁין vulnera.

הלה הָלָה Laborare. *Pahel* הַלֵּי defatigare.

הלו הַלְוַאי *Vide in* לוא.

הלך הָלַךְ Ambulare, ire, proficisci. Cant. 1. 7. *Pahel* הַלֵּךְ idem. *Item* ducere, deducere. Deut. 29. 4. מְהַלְּכֵי שְׁתַּיִם bipeda.

הֲלִיכָה Itio, incessus, ambulatio. *Plur.* הֲלִיכָן ambulationes. *Constr.* הֲלִיכָת.

הֶלֶךְ Vectigal, tributum transeuntium. Esdræ 4. 13.

הֲלָכָא *Vide in* כָּא.

הלכא הֲלָכְתָא, הֲלָכָא Via, iter, ambulatio, ingressus, gressus, introitus. Psal. 27. 11. Prov. 26. 7. *Item* mos, ritus, consuetudo, ratio, judicium, jus, sententia. Job 36. 17. Psal. 112. 5. *Plur.* הֲלָכָן, הֲלָכָתָא, & הֲלָכְתִין viæ. Eccles. 12. 12.

מַהֲלָךְ Iter, profectio, itio, ambulatio, ambulacrum, deambulatorium. Ezech. 42. 4.

הלל הוֹלֵל Laudare, collaudare. הוֹלֵל Carmine nuptiali, epithalamio celebrari. Psal. 78. 63.

הִלּוּלָא, הִלּוּל Laus: lætitia. Eccl. 3. 4. nuptiæ, domus nuptialis. Exod. 2. 1.

הַלֵּל Laudatio: Hymnus. *Hebræi* κατ' ἐξοχὴν *ita appellant Hymnum quemdam, qui complectitur Psalmum* 113. 114. 115. 116. [117. & 118. *sicuti apparet ex Ritualibus Hebraicis, & libris Precum. Recitant Hymnum istum in* רֹאשׁ חֹדֶשׁ principio mensis, בְּחֲנוּכָּה in festo Dedicationis, & בִּשְׁלֹשׁ רְגָלִים in tribus Festis majoribus, *videlicet* שָׁבוּעוֹת Septimanarum, *vel* Pentecostes, סֻכּוֹת Tabernaculorum, וּפֶסַח & Paschæ. *Hic Hymnus ex duabus partibus constat, quarum altera complectitur Psalmum* 113. & 114. *altera Psalmos reliquos. Prima pars ab Hebræis recitatur in Festo Paschæ antequam accumbant, & cibum sumant; altera, cibo sumpto, & exhausto quarto, & ultimo poculo, addita benedictione dicta* בְּרָכַת שִׁיר benedictione Cantici, & *altera benedictione* בָּרוּךְ בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן benedictus sit, qui creat fructum vitis &c. *qua Cœna Paschalis absolvitur. Ex Paulo Burgensi hic Hymnus juxta Judæorum morem ab Apostolis post Cœnam Paschalem recitatus fuit, & de eo intelligendus est Evangelista Matthæus cap.* 26. 30. Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. Et Hymno dicto, exierunt in montem Oliveti. *Ita Burgensis ad Psalmum* 113. Iste Psalmus cum quinque sequentibus, usque ad Psalmum *Beati immaculati*, exclusive, vocatur ab Hebræis *Hallelujah magnum*, id est, *Hymnus magnus*, de quo singularem faciunt solemnitatem. Nam in tribus præcipuis Festis, & in Neomeniis stantes istum Hymnum cum majore can-

tant solemnitate, quam cæteros Psalmos totius Psalterii. Insuper in nocte Paschæ, cum agnus Paschalis comedebatur, post ejus comestionem recumbentes ad mensam istum Hymnum solemniter dicebant. Unde de hoc Hymno, ex istis sex Psalmis composito intelligi debet illud, quod in imminente passione Matth. cap. 26. legitur, *Hymno dicto, exierunt in montem Oliveti*, eoquod Christus post agni Paschalis comestionem, hujusmodi ritum consuetum servans, Hymnum prædictum cum Apostolis recitavit: quia etiam Hebræi hodie, agno Paschali carentes, in illa nocte, sc. Paschæ, istum Hymnum cum azymis solemniter, prout possunt, cantant. *Hactenus Burgensis. Quod vero ait, Hebræos Hymnum istum appellare* Hallelujah magnum, *adhuc ego nullibi apud Hebræos reperi; sed tantummodo tum in Talmud, tum in libris Precum, tum Ritualibus vocatur* הַלֵּל Hallèl, *sc.* Hymnus, *vel* הַלֵּל הַגָּדוֹל Hallèl haggadòl, *h. e.* Hymnus magnus. *Iste Hymnus nuncupatur etiam* הַלֵּל מִצְרִי Hymnus Ægyptius, *quia in eo fit mentio de exitu populi Israelitici ex Ægypto. Hunc Hymnum a Christo cum discipulis recitatum fuisse nemo inficiabitur, qui ipsum religiose pias Hebræorum cæremonias, & ritus semper servasse cogitaverit. Porro cum in Cœna Paschali quatuor tantum vini cyathi Hebræis permittantur, si quis quintum vini poculum exhauriat*, הַלֵּל הַגָּדוֹל Hymnum magnum *recitare tenetur vel stans ante mensam, vel post mensam in triclinio, vel extra illud, dummodo* הַסִּיבָּה inclinationem *servet, quam si vel ex oblivione, vel ex malitia præterierit, sextum poculum exhaurire cum eodem* הַסִּיבָּה inclinationis *ritu tenebitur*.

הלן לְהַלָּן Ultra, ulterius. *Idem est, ac* לְהַלָּא.

הֵילֵינֵי Helena, *regina* לוּד Lydiæ. *Succà fol.* 2.

המא *Aphel Participium* כְּמַהֲמֵי יַמָּא sicut sonat mare. Isa. 17. 12.

הָמוֹן, הָמוֹנָא Strepitus, turba, tumultus: multitudo, copia. Isa. 13. 4. 2. Reg. 7. 13.

מְהוּמְתָּא Idem. Esth. 1. 10.

הֶמְיָן, הֶמְיָנָא Baltheus, cingulum. Exod. 28. 8. *Plur.* הֶמְיָנִין balthei. Lev. 8. 13.

הִמּוֹן, הִמּוֹ Ipsi. Dan. 2. 34.

המם *Pahel* הַמֵּם Verrere, everrere, purgare. Isa. 14. 23. *Ithpahel* הִתְהַמֵּם turmatim coire, & congregari, tumultuarie concurrere. Jer. 48. 37. *Item* incidere se, cæsuram sibi inducere. Jerem. 49. 3.

הַמְמָא Quisquiliæ, excrementum, purgamentum. *Constr.* הַמְמַת. Amos 8. 6.

המן הַמּוֹן *Vide in* המא.

הֵמִינָא Hemina, *pars dimidia sextarii*. Esth. 1. 8. *in Targum secundo*.

הֵן Si. *Idem ac* אִן. דִּי הֵן quod si. *In eadem sententia repetitum significat* sive, *ut* הֵן אִיתַי וְהֵן לָא sive futurum est, sive non. Dan. 73. 17. הֵן לָא Nisi. וְהֵן etsi, tametsi. *Præterea* הֵן *est particula affirmativa*, sic, ita, etiam, utique, *respondetque Hebraico* בֵּן, *& Græco* ναὶ, *idque nititur auctoritate loci* Genes. 30. 34. וַיֹּאמֶר לָבָן הֵן Et dixit Laban הֵן Ita, etiam. *Hinc R. Salomon ait*, לְשׁוֹן הֵן קַבָּלַת דְּבָרִים *h. e.* vocabulum הֵן significat Acceptionem verborum, Affirmationem. *Solebant enim antiqui interrogantibus respondere* ita, *vel* non, *juxta illud Jacob.* 5. 12. ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὔ, οὔ. *h. e.*

Sit

Sit autem sermo vester Est; Est; Non, Non. *Itaque apud Ausonium*

..... cum multa loquaces
Ambiguis sererent verbis, contra omnia solum
Est respondebat, vel Non.

הָן *Vide* הָאן.

הַנֵּי Isti. *Hinc in Targum* לְהַנֵּי שִׁבְעָא רַבָּנַיָּא Istos septem magnates. Esth. 1. 10.

הֲנָא, הֲנָה, הֲנֵי Utilitatem, commodum, percipere, lucrari, quæstum facere: utilitatem, commodum afferre, proficere, prodesse, utile esse. Isa. 47. 12. Job 35. 3. Jerem. 31. 26. *Aphel* אַהֲנֵי Idem. Ezech. 16. 33. *Ithpahel* אִתְהַנֵּי idem. *Et significatione contraria* בִּלְמָא יִתְהַנֵּי לְמַלְכָּא ne forte perditio afferatur Regi. 2. Sam. 17. 16.

הֲנָאָה Utilitas, usus, commodum, amœnitas, lucrum, fructus. Jer. 16. 19. Eccles. 5. 10.

הֲנָיָה, הָנְיָה Idem. בְּהֲנִיַּת נְפַשׁ Cum commoditate animæ, *sive* vitæ. Eccl. 4. 7. *Vulgata* in quiete animæ. *Alii legunt* בְּהַנְיוּת: מִן הַנְיַת בָּנֵי ab usu balneorum. Lev. 13. 27. *in Jonathane, sicuti etiam legendum cap.* 16. 29. *pro* הַוְיַת.

הדן הִנְדָיָא India. Esth. 1. 1.

הִנְדְקִי *Nomen regionis pro Hebræo* הֲוִילָה. *In Targum Jonathanis, & Hierosolymitano, in quibus legitur* אִנְדְקָא, & הִנְדַקְיָא Gen. 25. 18. Eccles. 2. 5.

הִנְדָי, הִנְדָאָה, הִנְדוֹאָה Æthiops: Indus. Jer. 13. 23. *In Bibliis Venetis pro eo* אִידוֹאָה. *Hinc apud R. Jehudà* פַּרְזְלָא הִנְדוֹאָה Ferrum Indianum.

הנת הַנְתּוּנִין *Hebraice* גֵּבִים Canterii, trabes, tigna. 1. Reg. 6. 9.

הֲפַךְ Vertere, convertere, evertere, subvertere, avertere se, convertere se, reverti, redire. Deut. 29. 23. *Aphel* אַהֲפַךְ vertere, avertere, convertere; reducere: reddere. Prov. 24. 29. *Pahel* הַפֵּךְ idem. Prov. 15. 1. *Item* respondere. *Participium* דִּמְהַפְּכִין qui respondent. Prov. 24. 25. *Ithpahel* אִתְהַפֵּךְ vertere se, verti, converti, mutari. Psal. 105. 25.

הֲפֵכָא, הֲפֵכְתָּא, הֲפֶכְתָּא Subversio, eversio. Gen. 19. 29. *Plur.* הֲפֵכָתָא perversitates. Prov. 16. 30.

הֲפֵיכָה Idem: *Item* perversitas. *Plur.* הֲפֵיכָתָא perversitates. Prov. 16. 30.

הוּפְכָא Perversitas. Prov. 2. 14.

הַפְכָן Perversus. *Plur.* הַפְכָנִין perversi. Deut. 32. 20. *in Jonathane. In Targum Hierosolymitano est* תְּהַפְכָנִין.

מַהְפְּכָנָא Idem. Prov. 16. 28.

מַהֲפֶכְתָּא Subversio. Deut. 29. 23.

תְּהַפְכָנוּתָא Idem. Deut. 29. 23. *in Jonathane.*

נֶהְפְּכָנוּתָא Perversitas, aversio. Prov. 1. 32.

הפר הִפַּרְכָא Hyparchus, præses, præfectus. *Græce* ὕπαρχος. *Plur.* הִפַּרְכֵי, הִפַּרְכִין præsides, præfecti. Esth. 1. 10. & 8. 9.

הִפַּרְכְיָא Hyparchia, provincia. *Græce* ὑπαρχία.

הפת הַפְתֵּיק, הֵיפְתֵּיקָא Apotheca, repositorium, thesaurus. Gen. 47. 14. Deut. 23. 22. *in Jonathane.*

הֲרַג Occidere, interficere. Thren. 1. 10.

הָרוּג Occisus, interfectus. *Apud Philippum Aquinatem* הֲרוּגֵי מַלְכוּת Occisi, *vel* interfecti Regni *est locutio Proverbialis. Hoc nomine illi cohonestantur, qui in mortem ruunt voluntariam ob Reipublicæ incolumitatem, & Dei gloriam, ut morte sua* מַלְכוּת Regni, *videlicet Reipublicæ, vel Ecclesiæ dignitatem, & salutem tueantur. Rabbini ajunt, hos adeo insignes, & eximios esse, ut reliquis viris summis excellentia longe antecellant. Vide Majemonidem in* הלכות יסודי תורה *cap.* 5.

הרה הִרְהֵר Cogitare, speculari, scrutari. Num. 21. 6. *in Jonathane.*

הִרְהוּר Cogitatio, speculatio, imaginatio. Jer. 7. 24. *Plur.* הִרְהוּרִין, הִרְהוּרֵי, & הַרְהוּרִין cogitationes. Ezech. 38. 10. & הַרְהֵרִין. Dan. 4. 2.

הרם הָרְמָן, הָרְמָנָא Licentia, facultas, potestas: mandatum, decretum. Job 1. 12. & 2. 7.

הרף הַרְפַּתְקֵי Termini certi, statuti, solemnitates. Job 12. 5. *Apud Talmudicos* infortunia, calamitates, accidentia.

השע הוֹשַׁעֲנָא Hosanna. *Vox lætitiam, & gaudium significans. Animadvertendum, dictionem* Hosanna *Hebraice duplici modo scribi, vel conjunctim* הושענה, *vel separatim* הושיעה נא. *Si eam ex duabus dictionibus constare velis, optime eam interpretaberis,* salva quæso, salva nunc, opem fer nunc. *Quilibet enim Linguæ Hebraicæ peritus non ignorat, particulam* נא *deprecantibus inservire, recteque cum D. Augustino sentient, qui pro interjectione eam habentes* Osanna vocem esse magis affectum indicantem, quam rem aliquam significantem *contendent. Quamvis autem* הושענה Hosanna *vox unica in duas dictiones resolvi queat, & quod attinet ad significationem, eadem omnino sit cum* הושיעה נא, *utpote ab eadem radice Hebraica* ישע *deducta, nihilominus ei* הושענא *unica dictione exaratæ, sicuti in Kalendariis, & Ritualibus Hebræorum reperitur, diversa penitus vis, & significatio subjecta. Plura ad hanc vocem* הושענה, *vel* הושיעה נא *spectantia habebis in Tractatu* סֻכּוֹת *h. e.* de Tabernaculis Hebræorum, *qui alibi nunc sub prælo est.*

השת הַשְׁתָּא *Vide in* שעה.

הֵתֵל *Hebraice.* Ludificare, deludere, illudere. *Hinc Chaldaice Futurum Pahel* יְהַתֵּל illudet. Eccl. 7. 8.

הִתּוּל Derisio, illusio, ludificatio. *Plur.* הִתּוּלִים derisiones. *R. David* 1. Reg. 18. 19.

התר הֵיתֵר, הֵתֵר, הֵתֵירָא Licitum, permissum.

DI-

DICTIONES EX RABBINIS.

ה *Aliquando inſervit Adverbiis, ut* הָתָם Ibi, illic, *ex* תָּם *pro Hebræo* שָׁם. *Sic* הָכָא hìc : הַכְלְתִי non. *Cæterum apud Rabbinos uſurpatur ut Hebraice.*

ה κατ' ἐξοχὴν τὸ ὄνομα Nomen, *ſc.* Deus. *Ita etiam appellatur nomen Tetragrammaton* יְהוָה.

הָא, הֵא, הֵי En, ecce. וְהָא & ecce, atqui. הָא hic, hæc; iſte. הָאי גַּבְרָא iſte vir. הָאֲנָא ecce me. הֵא כְּדִי ſicuti, tamquam, perinde ac. Dan. 2. 43. & הָא *ad pleonaſmum adhibetur* : הֵי *repetitum ſignificat* ſive, tam, quam. *Apud Talmudicos* הָא *valet* ergo, igitur, age ergo.

הא *Abbreviatura. Idem ac* חַוֵּה אֲמֵינָא Eſſem, *vel* fuiſſem dicens; dicerem; dixiſſem. *Talmudiſtis frequens.*

הַאֲדָנָא Nunc, hoc tempore. אִידָן Tempus, *Talmudice pro* עִדָּן, & ה *ſervile eſt ex* הָא.

האהל *Abbreviatura. Idem ac* הַמִּלָּה אֲשֶׁר הוּנְחָה לְהוֹרוֹת Dictio, quæ poſita eſt ad ſignificandum. *Frequenter occurrit in libro* אוֹהֶל מוֹעֵד *ſynonyma Hebraica complectente.*

הָאן Ubi, ubinam? מִן הָאן unde? *Sic* מֵהָאן unde? *Componitur ex* הָא & אן. *Legitur etiam* הָן *ſine* א.

האע *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם אַבֵּן עֶזְרָא Sapiens Abèn Ezrà. *Plerumque dictio* החכם *integra ſcribitur. Vide* אע.

הַבָּאי הבא Hyperbole. *Hinc* לְשׁוֹן הַבָּאי hyperbolice. *Scribitur etiam* הַוַּאי *cum* ו.

הבבת *Vide* בבת.

הבה *Vide* הקבה.

הֶבֶל Vanitas: vapor, halitus.

הבע *Abbreviatura. Idem ac* הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן Hìc de quo agimus? intelligis ne de quo hìc agamus?

הבעל *Abbreviatura. Idem ac* הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה Qui, *vel* quod veniat nobis ad bonum noſtrum. *Adhibent de die, vel feſto, vel tempore quolibet futuro. Aliquando* ב *omittitur, remanente* העל.

הֵבְרָה הבר Vocis repercuſſio, ſonus reflexus, echo, tonus. *Conjungitur cum dictione* קוֹל vox. *Apud Grammaticos* ſyllaba, vocalium ſonus.

הג *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי גָּרְסִינַן Sic legimus: ſic diſcimus. *In Talmude.*

הַגָּדָה Enarratio, hiſtoria. *De Aggadà vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

הגה Meditari. הֲגָיוֹן Logica, Dialectica. *Sic dicitur, quia in meditatione, & rationis uſu verſatur.* הֲגִיוֹנִי Logicus, Dialecticus. הַגָּהָה *Vide* נגה.

הגה *Abbreviatura. Idem ac* הַגָּהַת הַמְחַבֵּר Animadverſio, admonitio, cenſura Auctoris. *Tunc uſurpata reperitur, cum Auctor aliquis alterius Auctoris textui annotationes, ſcholia, aut caſtigationes adjicit. Indicat etiam* ה *poſtremum* הַכּוֹתֵב

Scri-

Scriptorem. *Ut autem annotatio magis appareat, dictio* הַגָּהָה *tota scribitur cum virgulis.*

הֶגְמוֹן הגם Episcopus. אֶגְמוֹן הַגָּדוֹל Pontifex Maximus.

הָגוּן הגן Honestum, decens, conveniens, aptum, decorum, idoneum. מְהוּגָּן Idem. הוֹגֶן honestas, decus. אִשָּׁה הֲגוּנָה mulier honeste agens. Gen. 24. 12. *Plur. masc.* אֲגוּנִין honesti, idonei.

הד *Abbreviatura. Idem ac* הֵיכִי דָמֵי Quomodo videtur? quomodo habet se? 2. הוּא דֶרֶךְ Est via, mos, consuetudo. 3. הַיְנוֹ דִכְתִיב Illud est, quod scriptum reperitur. *Pro* הַיְנוֹ, *vel* הַיְינוֹ *potest etiam legi* הוּא, *vel* הַהוּא. 4. הָכִי דַרְשִׁינָן Sic explicamus. 5. הוּא דְאָמְרֵי Illud est, quod dicunt, *nimirum* אֱנָשֵׁי homines הֶחֲכָמִים Sapientes, *aut aliud hujusmodi.*

הָדָא, כְּהָדָא, *vel* כַּהֲדָא In hunc modum.

הדא *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוֹ דְאָמְרֵי אֱנָשֵׁי Illud est, quod dicunt homines. *In usu est apud Talmudistas proverbium, adagium, vel dicterium aliquod in medium adducentes.* 2. הַכֹּל דִּבּוּר אֶחָד Omnia sermo unus sunt. *Usurpatur, cum idem diversis verbis dicitur. Præponitur etiam ei copula* ו, *ut* והדא Et omnia sermo unus sunt.

הֲדָדֵי, לַהֲדָדֵי Continuo, continenter: simul, una, pariter.

אַהֲדָדֵי Invicem. *Item* una, simul. אַהֲדָדֵי לַהֲדָדֵי sibi invicem, ad invicem.

הֲדֵי, בַּהֲדֵי Dum, donec; una, simul: apud, juxta, prope, per: propter, cum. בַּהֲדֵיהוֹן cum eis, apud eos. *Scribitur &* בְּהָדֵי. *Cum* א *in fine* בַּהֲדֵא. *Reperitur etiam* בַּהֲדֵי. *Jod aliquando est affixum: ut* גִּירֵי שַׁדַּי כַּהֲדִי Sagittæ Omnipotentis erant in me. בַּהֲדָנָא *nobiscum.* בַּהֲדָךְ apud te. *Dicitur etiam* בַּהֲדָדֵי simul, una, mecum. לַהֲדֵי, לְהָדֵי circa, juxta. *Item* versus, ex adverso לַהֲדֵי יוֹמָא versus diem, *i. e.* כְּנֶגֶד הַשֶּׁמֶשׁ.

הֶדְיָא, בְּהֶדְיָא Palam, clare, perspicue, manifeste, aperte. *Deducitur ex Græco* ἰδίᾳ.

שֵׁמוֹת הֶדְיוֹטוֹת Nomina vulgaria, communia.

הֲדַר Reverti, redire. הֲדָר reditus. *Hinc* הֲדַר הַתַּלְמוּד reditus disciplinæ, orbicularis disciplina, Encyclopædia. *Adverbialiter* rursus, iterum, denuo. הַדְרָן עֲלָךְ reduc super te, repete.

הה *Abbreviatura. Idem ac* הוּא הַדִּין Par ratio; idem judicium. *Cum servili* והה. 2. הֲלֹא הוּא Nonne est? *Usurpatur in principio Epistolarum, cum ille nominatur, cui salus dicitur. Apud Latinos hujusmodi interrogatio locum non habet. Cum servili* והה. 3. הָאִישׁ הַגָּדוֹל Vir magnus; *vel* הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל Aquila magna; *vel* הֶחָכָם הַגָּדוֹל Sapiens magnus; *vel* הָאֵשֶׁל הַגָּדוֹל arbor magna. 4. הַיְנוֹ הַךְ, *vel* הַיְינוֹ הַאי Illud ipsum est, *vel* הַנֵּי הַךְ Ista sunt, *vel* הוּא הַדָּבָר Id est, illud est. *Talmudistis frequens.*

Ab-

ההד״ *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוֹ הַךְ דְּאִתְּמַר Illud ipsum est, quod dicitur, *vel* דְּאָמַר quod dicit, *vel* דְּאָמְרֵי quod dicunt, *vel* הֲדָא הוּא דִכְתִיב Illud est, quod scriptum legitur. *Crebro in Zohar occurrit, cum aliquis Sacrarum Litterarum locus citatur. In Talmud Hierosolymitano scribitur* הִיא.

ההמכ״ *Abbreviatura. Idem ac* הָאִישׁ הַגָּדוֹל מְנוּחָתוֹ כָּבוֹד Vir eximius, cujus requies sit gloriosa. *Id usurpant de viris eximiis, qui mortui sunt.*

ההר״ *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם הַגָּדוֹל רַבִּי Sapiens ille magnus Rabbì N. *Solet sequi nomen, ut* שִׁמְעוֹן Simeon: *vel* הַקָּדוֹשׁ הָרַב רַבֵּנוּ Sanctus ille magnus Rabbinus noster.

הָוָה Esse, *Hebraice.* הֹוֶה ens, existens, præsens. *Apud Physicos* generabile. *Scribitur etiam* הוֹוֶה. *Apud Grammaticos* לְשׁוֹן הֹוֶה Tempus præsens. *Plur.* הוֹוִים existentes. נִתְהַוָּה, הִתְהַוָּה fieri, effici, gigni. הֲוָיָה essentia, existentia, ortus, generatio, ens.

הוֹאִיל Postquam, quandoquidem, cum. *Requirit semper post se* וְ, ut הוֹאִיל וְהִזְכִּירוֹ postquam ejus meminit: הוֹאִיל וְכֵן הוּא postquam ita est.

הוֹדוּ India.

הז״ *Abbreviatura. Idem ac* הַיְנוֹ זֶה Ecce illud est: *vel* הֲרֵי זֶה Ecce ille, *vel* illud. *Sæpe in Rambàm, & Rabbì Salomonis Commentariis occurrit.*

החר״ *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם רַבִּי Sapiens ille Rabbì. *Solet nomen sequi.*

הי״ *Abbreviatura. Idem ac* הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ Dominus, qui benedictus sit. *Sæpe ei inseritur* שׁ. *Vide* הש״י.

הֵי *Particula, ut Hebraice* אֵי, *quæ variis vocibus præfigitur: ut* הֵיאָךְ quomodo: הֵידֵין iste: tunc.

הֵילְכָךְ Propterea. *Aliquando disjuncta reperitur, ut* הֵי כְ & הֵי כְּדִי. *Sic* הֵיכְדֵין & הֵיכְמָא & הֵכְמָא sic, sicut, quemadmodum.

הֵידֵי Tunc. *Invenitur in posterioribus Paraphrastis.*

הַיּוּלִי Materia; materia prima *apud Philosophos, & Physicos.* כּוֹחַ הַיּוּלָאנִי potentia materialis. *Fœm.* הַהִיּוּלָאנִית. *A Græco* ὕλη. בִּלְתִּי הַיּוּלָאנִי immaterialis, sine materia.

הֵיכְנָא, הֵיךְ מָה, הֵיכְמָה, הֵיךְ Sicut, veluti, ceu, juxta, secundum, quasi, quemadmodum: הֵיכִי דְ Sic, sicut. *Interdum per pleonasmum sequitur* כ, *ut* אֵיךְ כִּשְׁמָךְ sicut nomen tuum.

הֵיכָן Ubi, quomodo? מֵהֵיכָן unde? הֵיכְנָה sic, ita, sicut. *Interdum legitur* הֵכְנָה *sine Jod in Bibliis Venetis.*

הִימֶנּוּ Ab eo. הִימֶנָּה ab ea. *Talmudicum. Sic* הֵימָךְ *pro* מִמָּךְ a te.

הַיְנוֹ, & הַיִּינוֹ Hoc est, illud est. *Componitur hæc dictio ex Verbo* הָיָה est, *& affixo* נוֹ, *sicuti apud Hebræos* יִלְכְּדֻנוֹ & יֶשְׁנוֹ Prov. 5. 22. *Adduntur ei aliæ particulæ, ut* הַיְנוֹ הָךְ idipsum est. הַיִּינוֹ כַךְ id ita est. הַיְנוֹ הָאי ille ipse est.

Hìc,

הָךְ Hìc, huc.

הָכָא Hìc, huc. *Si in eadem ſententia repetatur, ſignificat* hic, illic. *Interdum ei inſeritur* ל, *ut* הָלְכָא, *& in Bibliis Venetis plerumque* הַלְכָא.

הכרא *Abbreviatura. Idem ac* הֵיכְמָא דְאָמַר Sicut dicit, *vel* dicitur. *In Talmude.*

הָכִי Sic, ita, הֲפִילוּ הָכִי Etſi ita ſit. אַדְאָכִי interim, interea. מִטּוּל הָכִי propterea. הָכִי *etiam ſignificat* tantumdem, *&* כָּל הָכִי tantopere *apud Talmudicos.*

הל *Abbreviatura. Idem ac* הַוָה לֵיהּ Erat ipſi. *Poſt hanc abbreviaturam ſæpe reperitur Infinitivus* לְמֵימַר dicendum, לְמִכְתַּב ſcribendum, *vel aliud ſimile.*

לְהַלָּא, הַלָּא Ultra, ulterius, illuc, longe, procul. *Hieroſolymitane* לְהַלָּן.

הַלְוַאי, הַלְוַי Utinam. *Plerumque ſequi ſolet* ך *aut* ן.

הָלַךְ Ire, ambulare, *Hebraice.* הֲלָכָה Expoſitio, *ſive* lectio ex Gemara, Juris conſtitutio, ſententia, traditio *uſu, & conſuetudine recepta, juxta quam vivendum.*

הֲלָכְתָא Via, iter, ambulatio, inceſſus; mos, conſuetudo, ritus, ratio. *Idem etiam, ac* הֲלָכָה.

הַלְכָא Huc. *Videtur eſſe pro* לְהָכָא.

הלל. הלל. *Abbreviatura. Idem ac* הַוָה לוֹ לוֹמַר Erat ei dicendum; *vel Talmudice* הַוָה לֵיהּ לְמֵימַר. *Aliquando ei inſeritur* י, *ut* הילל, *& cum ſervili,* שהילל Quod erat ei dicendum.

הַלָּלוּ Iſti, iſta. *Numeri pluralis.*

הלמ *Abbreviatura. Idem ac* הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי Traditio Moſis a monte Sinai. *Utuntur quotieſcumque Traditiones ſuas a Moyſe in monte Sinai a Deo acceptas ejus auctoritate probare conantur.*

לְהַלָּן הלן Illic, ibi: ultra, ulterius, longe, procul. *Loco, & tempori inſervit, ut Hebraicum* הֲלָאָה.

המ *Abbreviatura. Idem ac* חֲנֵי מִלֵּי Hæc, iſta verba, iſtæ res: בהמ Iſtis verbis: והמ Et hæc verba, hæ res. *In Talmude.* 2. הָכִי מַאי Sic. *Ante, & poſt ſe aliquid requirit; ut* אי הכי למימר Si ſic eſt, quorſum dicendum? *In Talmude.*

המרא *Abbreviatura. Idem ac* הֵיךְ מַה דְאָמַר *vel* הֵיכְמָה Quomodo eſt, quod dicit, *ſc.* הַפָּסוּק verſus Biblicus: juxta id, quod dicitur: *vel* הֵינוּ מַה דְאָמַר Illud eſt, quod dicit, *nimirum* Sacra Scriptura. *Quoties locum ad ſententiam ſuam ex Sacris Litteris petitum confirmandam in medium afferunt, hac abbreviatura utuntur.*

הֵימָנוּ, הֵמֵנוּ *Vide ſupra.*

הנ *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי נַמִּי Sic etiam; hìc quoque. *In Talmude.*

הֵן Si. *Si repetatur in eadem ſententia, ſignificat* ſive. *Apud Rabbinos interdum affirmat:* ita etiam, eſt. *Interrogationi etiam inſervit* num, an? הֵי הֵן quod ſi. הֵן לָא ſi non. וְהֵן etſi, tametſi: ecce.

הֵן Ubi?

הָנֵי Iſti, iſta.

Com-

הֲנָאָה, הֲנָא Commodum, utilitatem, voluptatem percipere, *vel* afferre, prodesse, utile esse, lucrari. *Niphal* נֶהֱנָה Idem. הֲנָאָה Utilitas, commodum, lucrum: amænitas.

מוּפְתִים הַנְדָסִיִּים הַנְדֵּס Metiri. Demonstrationes Geometricæ. מְהַנְדֵּס Geometra. *Plur.* מְהַנְדְּסִין Geometræ.

הנל *Abbreviatura. Idem ac* הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה Quod commemoratum est supra; *vel* qui *&c. Cum* ו, *vel alia servili etiam adhibetur, ut* והנל, בהנל.

הנר *Abbreviatura. Idem ac* הַנַּעֲלֶה רַבִּי Excellens Rabbì. *Sequitur semper nomen. Vel* הַנִּכְבָּד Honoratus: *vel* הַנָּגִיד Princeps: *vel* הַנָּדִיב Munificus, *aut aliud hujusmodi.*

הסד. הסהד *Abbreviatura. Idem ac* הוּא סוֹף דְּבוּר, *vel* הַדִּבּוּר Iste est finis sermonis, *vel* textus hujus. *Aliquando ei præponitur copula* ו, *ut* והסהד.

העהב. העהז *Vide in littera* ע.

הֲפָךְ Vertere, *Hebraice*. הֶפֶךְ Diversum, contrarium: contra. לְהֶפֶךְ E contrario. הֲפוּךְ Inversio, conversio.

וַו הַפּוּךְ Vau conversionis *apud Grammaticos*. הֲפוּךְ הָאוֹתִיּוֹת Inversio litterarum, *h. e.* transpositio. מִשְׁפָּטִים מִתְהַפְּכִים Propositiones contrariæ, *apud Logicos.*

תַּהֲפוּכוֹת Contraria.

לְסוֹף הָעוֹלָם *pro* לְסוֹף הָעוֹל ad finem Mundi.

הפ *Abbreviatura. Idem ac* הָכִי פֵּירֵשׁ Sic interpretatur: והפ Et sic interpretatur: *vel* הָכִי פֵּירוּשׁוֹ Sic interpretatio ejus.

הק *Abbreviatura. Idem ac* הָא קָשֶׁה Ecce difficile est: ecce objici potest. והק Et ecce objicitur, difficilis objectio est. 2. הָכִי קָאָמַר Sic dicit: דהק Quia sic dicit. 3. הָאי קְרָא Hic versus Biblicus: hic locus Scripturæ: hoc dictum. *In Talmude frequens.* 4. הָכִי קָתָנֵי Sic docet; sic vult; sic tradit. *In Talmude usitata. Cum servili* והק.

הקבה *Abbreviatura. Idem ac* הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ille. *Ita per periphrasim* Deus *appellatur. Chaldaice autem* קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. *Sæpe*, ק *omisso, scribitur tantummodo* הבה, *aut dictio prima tota exaratur, ut* הַקָּדוֹשׁ בה.

הקל *Abbreviatura. Idem ac* הַקּוֹדֵם לָבוֹא Anticipans venire. *Adhibetur in Epistolis, ex. gr. cum dicitur*: responsum da עי הקל per manum primum venientis, *sc.* primi tabellarii.

הקמל *Vide* קמל.

הקר *Abbreviatura. Idem ac* הַקָּדוֹשׁ רַבִּי Sanctus Rabbì. *Nomen ejusdem sequitur.*

הֶקֵּשׁ Syllogismus, ratiocinatio, comparatio, propositio. *Vide* קשש.

הר *Abbreviatura. Idem ac* הוֹשַׁעְנָא רַבָּא Hoschanà rabbà, *h. e.* Hosanna magnum. *Hoc nomine appellatur ab Hebræis Festum Tabernaculorum a Deo Levit. 23. institutum, de quo vide Lexicon nostrum Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732.*

pag. 313. 314. *&* 356. *Celebratur per integram hebdomadam, precesque in hoc Festo recitandæ Salvandi, & Salutis vocabula continent, atque adeo pleræque ab iis incipiunt. Hinc* אֵל לְמוֹשָׁעוֹת Deus omnis salutis. לְמַעַנְךָ אֱלֹהֵינוּ הוֹשַׁעֲנָא Propter te, o Deus noster, serva nunc. לְמַעַן אֲמִתְּךָ הוֹשַׁעְנָא Propter veritatem tuam opem confer nunc &c. *Hujusmodi autem preces per metonymiam* הוֹשַׁעֲנוֹת Hosannòth *dicuntur, ut* אוֹמְרִים הוֹשַׁעֲנוֹת Dicunt Hosannòth, סֶדֶר הוֹשַׁעֲנוֹת Ordo Hosannòth, *videlicet precum in die Festo* הוֹשַׁעְנָא רַבָּא Hoschanà rabbà *recitandarum. Vocatur etiam* הוֹשַׁעְנָא *fasciculus salicum in hoc Festo gestandus, & agitandus, quia in ejus agitatione proferunt subinde* הוֹשַׁעְנָא Opem fer nunc. *Vide Judæorum* מִנְהָגִים, Minaghìm, *h. e.* libros Rituales.

הראס *Abbreviatura. Idem ac* הֶחָכָם רַבִּי אֵלִיָּה מִזְרָחִי Sapiens R. Elias Orientalis. *Ab hoc Rabbino exarata fuit* בִּיאוּר Declaratio *in Commentaria R. Salomonis.*

הראש *Abbreviatura. Idem ac* הָרַב רַבֵּנוּ אָשֵׁר Dominus Doctor noster Achèr. *Talmudicus Rabbinus eximius fuit, mortuusque est anno Christi* 1248.

הֲרֵי En, ecce: certe: nonne? numquid? הֲרֵינִי ecce me.

הרר *Abbreviatura. Idem ac* הָרַב רַבִּי Amplissimus Rabbinus. *Solet sequi nomen, veluti* Abèn Ezrà.

השי *Abbreviatura. Idem ac* הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ Dominus qui benedictus sit. *Solent ei præponi serviles, ut* שהשי, והשי &c.

הִרְהֵר הרר Imaginari, scrutari, speculari, cogitare. הִרְהוּר cogitatio.

הַשְׁתָּא Nunc. *Contractum est ex* הָא שַׁעְתָּא Hac hora, hoc momento: מֵהַשְׁתָּא Ex nunc, deinceps.

הָתָם Hic, illic; huc, illuc. *Compositum est ex* ה, *&* תָּם, *quod idem est, ac* שָׁם.

הֵתֶר Permissum, licitum. *Ejus oppositum* אִסּוּר vetitum.

מוּתָּר Licitum, permissum. הוּתְּרוּ permissi fuerunt: הִתִּירוּ permiserunt.

INCIPIENTIA

A ו

ו *Apud Chaldæos, & Hebræos in numeris valet sex, & cum duobus punctis superne appositis* וֹ, *vel lineola* וְ, וַ *sex mille, idemque fere in omnibus significat, & præstat, ac apud Hebræos, nisi quod Præteriti, ac Futuri significationem non convertit. Ab uncorum forma littera* ו *& figuram, & nomen nacta est. Unci* ו *figuram referentes superne ad ornatum columnis adjiciebantur, ex quibus velamina, & cortinæ pen-*

pendebant. Attamen Mercerus vult, hujusmodi uncos ad hoc columnarum capitibus affixos fuisse, ut ex iis pecudes offerendæ suspenderentur, ibi excoriarentur, earumque exta eruerentur.

וָו Uncus, uncinus. *Plur.* וָוִין Unci. Exod. 38. 28. *Constr.* וָוֵי עַמּוּדָיָא Unci columnarum. Exod. 27. 10.

וַי, וָוֵי Heu, væ. Isa. 1. 4. Heus. Isa. 55. 1. Prov. 31. 2.

ולן וִילוֹן, וֵילוֹן Velum, aulæa, cortina, tapetes. *In Targum* וֵילְתָּא velum. *Plur.* וִילְוָן, וֵילְוָת & וִילַוֵּי vela. Exod. 27. 9. & וֵוִילְוַת Exod. 35. 13. *Talmudistæ habent* וֵילָאוֹת vela.

ולת וֵילְתָּא Idem.

וֵסֶת Consuetudo. *Per synecdochen* consuetudo mulieris menstrua, tempus menstruum, fluxus menstruus. Lev. 15. 31. *Plur.* וְסָתוֹת Menstrua. *In Niddà cap. 9. in Misnà.*

ורד וְרָדָא, וַרְדָא Rosa. Cant. 2. 2. *Plur.* וְרָדִין rosæ. Cant. 7. 2. *Apud Talmudistas, & Rabbinos* וַרְדָא סוּמְקָא Rosa rubra. וַרְדָא חִוָּרָא Rosa alba. וְרָד חָדָשׁ Rosa recens. גִּנַּת וְרָדִים Hortus rosarum. מֵי וְרָדִין Aqua rosarum, rosacea. שֶׁמֶן וְרָד Oleum rosarum. *Hinc tritum illud apud Judæos, in quo maxime gloriantur,* יָפָה עֲנִיּוּתָא לְיִשְׂרָאֵל כְּוַרְדָא סוּמְקָא לְסוּסְיָא חִיוָּרָא *h. e.* Decora est afflictio Israelitis, sicuti rosa rubra equo albo. *Ita etiam:* יַנְקוּתָא כָּלִילָא דְוַרְדָא סֵבוּתָא כְּלִילָא דְחִילְפֵי *h. e.* Pueritia est quasi sertum rosæ: senectus est similis serto urticarum.

ותא Ciconia: *aliis* milvus: *aliis* cornix. *Nomen avis immundæ. Deut.* 14. 13. *in Talmud Hierosolymitano.*

ותן Nervus. *Plur. emphat.* וָתָנַיָּא nervi. Job 40. 12.

ותר יוּתְרָן *Vide in* יתר.

DICTIONES EX RABBINIS.

וא״ש *Abbreviatura. Idem ac* וְאֵלֶּה שֵׁמוֹת Et Exodus.

וא״שר *Abbreviatura. Idem ac* וְאֵלֶּא שֵׁמוֹת רַבָּא Glossa magna in Exodum.

ובכ״א *Abbreviatura. Idem ac* וּבְכָל־אֶחָד Et in unoquoque.

וגו׳ *Abbreviatura est, pro* וְגוֹמַר Et reliqua, & cætera.

וַדַּאי Confessum, certum: quod in confesso est, indubitatum. בְּוַדַּאי Certo, in confesso. *Plur.* וַדַּיָּא, וַדָּאִין Certa, indubitata, *apud Masorethas.*

ודהד״ע *Abbreviatura. Idem ac* וְדִבְרֵי הַיָּמִים דָּנִיאֵל עֶזְרָא Libri Chronicorum, Daniel, Esdras. *Adhibetur hæc abbreviatura in Masora magna.*

הוֹדָאָה Confessio, celebratio. וִידּוּי Confessio formularis peccatorum *ordine alpha-*

betico disposita, quæ habetur inter preces יוֹם הַכִּיפּוּר *diei festi* propitiationis *dicti*. הִתְוַדָּה Confiteri.

וחא״ר *Abbreviatura. Idem ac* וְהָא אָמַר רַבִּי Et ecce dicit Rabbi. *Deinde ejus nomen sequitur, qui dicit. In Talmude.*

והמ״ב *Abbreviatura. Idem ac* וְהוּא מוּבָן בְּנָקֵל Et hoc intelligitur facile. Facile intellectu est. *Sæpe occurrit in Commentario in Morè Nevuchìm.*

וַי, וַיי Væ: heu, hei: heus: וַי לָךְ Væ tibi: וַי לְכוֹן væ vobis: וַי עַל דְּ Væ super eos, qui &c. *Hierosolymitane idem est* וַיי, *ac* וְהַאי & ille, *ut* וַיי דְּמַר & is, qui dicit.

וִיכּוּחַ, הִתְוַכְּחוּת Disputatio, *a* יכח. *Libellus quidam circumfertur inscriptus* אִגֶּרֶת הַוִּיכּוּחַ Epistola disceptationis, *in quo per dialogum disputatur, an Philosophia, & Theologia sibi invicem adversentur.*

ויק״ר *Abbreviatura. Idem ac* וַיִּקְרָא רַבָּא Glossa magna in Leviticum.

וי״ת *Abbreviatura. Idem ac* וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם Et Jonathan transfert. *Fuit Interpres Chaldaicus Prophetarum. De eo vide Disputationem nostram huic Lexico præmissam.*

וכ״תי *Abbreviatura. Idem ac* וְכֵן תִּרְגֵּם יוֹנָתָן Et sic transfert Jonathan. *In Commentariis.*

וָלָד Puer. *Plur.* וְלָדוֹת *a radice* ילד.

וֵילוֹן Velum, velamen, aulæum, cortina, tapetes. *Plur.* וֵילָאוֹת vela *apud Talmudicos.*

ולמ״ד *Abbreviatura. Idem ac* וּלְמַן דְּאָמַר Et ei, qui dicit. *Usitata in Talmude.*

ולמ״ל *Abbreviatura. Idem ac* וְלָא מְצִי לְמֵימַר Nec potest dici. *In Talmude.*

וֵסֶת Consuetudo. *Per synecdochen*, consuetudo mulieris menstrua, fluxus menstruus. *Plur.* וְסָתוֹת menstrua.

וַעַד Congregatio, conventus, cœtus.

ופג״ין *Abbreviatura. Idem ac* וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכֶּנּוּ נָחָשׁ Diruens sepem, mordebit eum serpens. Eccles. 10. 8.

וצ״ע *Abbreviatura. Idem ac* וְצָרֵיךְ עִיּוּן Et opus habet consideratione. *In Commentariis.*

וֶרֶד, וַרְדָא, *vel* וְרָד, וְרָדָא Rosa.

וְשֶׁט Æsophagus, gula. *Item* foramen angustum instar gulæ.

וַתִּיק Pius, sanctus, justus, probus. *Aliis* doctus, peritus.

ותר, וַתְרָן Dives, affluens, prodigus. *Fœm.* וַתְרָנִית prodiga. וַתְרָנוּתָא Abundantia, affluentia, copia, liberalitas. *Reperitur etiam* וַוּתְרָן *cum duplici Vau, ad indicandam consonam Vau.*

IN-

INCIPIENTIA

A ז

ז *In numeris tum apud Chaldæos, tum apud Hebræos valet septem. Si ei duo puncta superne apponantur* ז̈, *vel lineola subjiciatur* ז̣, *vel* ז̲, *significat* 7000.

זָאז, זָאזָא Ramus, ramusculus, *sic dictus, quia subinde a vento movetur, a* זוז moveri. Job 14. 9. *Plur.* זָאזִין rami. *Emphat.* זָאזַיָּא rami. Psal. 104. 12. *Cum aff.* זָאזֵיהוֹן ramos suos. Deut. 28. 15. *in Jonathane.*

זְבַד Donare, dotare. Gen. 30. 20. *in Jonathane.*

זְבוּד Dos, donum. *Plur.* זְבוּדִין Dotes.

זֶבֶל, זְבַל Stercus, fimus. 2. Reg. 9. 38.

זְבַן Emere, redimere. Gen. 25. 10. Ruth. 4. 5. *Pahel* זַבֵּן vendere. Lev. 25. 27. *Proverbium apud Talmudicos* זַבֵּן וְלָא תִיזוֹל Vende potius, quam pauper fias, *h. e.* Vendenda supellex, & negotiandum pecunia, antequam paupertatem patiaris. *Aliud* זְבַנְתָּ קְנִיתָ זַבֵּן אוֹבִיד Emisti, ditior factus es: vende, perde. *Hæc est huic Proverbio subjecta sententia.* Qui emit, pro pecunia expensa habet mercem, quam retinet: qui vero vendit, pecuniam accipit, quæ non retinetur, sed rursus expenditur. *Utuntur etiam vulgari Proverbio de iis, qui emunt, & cum damno vendunt.* זָבֵן וְזַבֵּן תַּגָּרָא אִיקְרֵי Emens, & vendens, mercator vocatur. *Ithpahel* אִזְדַּבֵּן emi, redimi: vendi, venumdari. Isa. 50. 1. Est. 7. 4.

זְבִין Emptus, emptum. Gen. 17. 12. *Plur.* זְבִינִין empti.

זְבִינָא, זְבִנְתָּא Emptio: venditio: merx, *quæ venditur.* כְּסַף זְבִינוֹהִי Pecunia venditionis suæ. Lev. 25. 50. שִׁטְרָא דִזְבִינֵי Litteræ emptionis. Jerem. 32. 12. *Plur.* זְבִינִין Merces. Levit. 25. 14. *Hinc Talmudicum Proverbium* אַדְחָלָא אַכְרָעֵיךְ זְבִינָךְ זַבֵּן Dum adhuc est arena in pedibus tuis, emptum tuum, *videlicet* mercem tuam vende, *h. e.* Cito vendendum, ut lucrum in alias merces impensum tanto citius crescat.

זִבּוּן Venditio. Lev. 25. 42.

זָבוֹנָא Emptor. Esth. 3. 11. *in Targum secundo, &* זָבְנָא Isa. 24. 2.

מְזוֹבְנָנָא, מְזַבְּנָנָא, מְזַבְּנָא Venditor. Ezech. 7. 12. Isa. 24. 2.

זבר זִבּוֹרָא Apis. Lev. 11. 20. *Emph.* זְבוֹרְתָּא vespa: crabro. *Plur.* זְבוֹרִין. *Constr.* זִבּוֹרֵי. *Fœm.* זִבּוֹרְיָתָא apes. Psal. 118. 12. *Talmudici ad Deut.* 14. 19. *in Jonathane* תִּמְצֶאָן אוֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת Obvenient ei mala multa, & adversa. *Quærunt, quænam sint* רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת, *respondent.*

dentque רָעוֹת שֶׁנַּעֲשׂוֹת צָרוֹת זוֹ לְזוֹ כְּנֶגֶד זִיבּוֹרָא וְעַקְרַבָּא Mala, quæ fiunt ſibi invicem adverſa, uti ſunt Apis, vel Veſpa, vel Scorpio. *Remedia enim morſus, vel aculei ipſorum ſunt contraria. Proſunt ſiquidem* חֲמִימֵי לְעַקְרַבָּא calida contra morſum Scorpionis, וְקָרִירֵי לְזִיבּוֹרָא frigida vero contra morſum apis, vel crabronis. *Reperitur in* עז *fol.* 28. *Itaque* Proverbialiter *uſurpant Hebræi tamquam exemplum duarum rerum ſibi invicem adverſantium, quibus difficillimum eſt eodem tempore remedium adhibere, quemadmodum ægre, ac difficulter curabitur, qui a Crabrone, & Scorpione ſimul offenſus, ac punctus fuerit.*

זֵג Nucleus, interius uvarum. *Plur.* זַגִּין nuclei. Num. 6. 4. *in Jonathane.*

זְגָא, זַגְתָּא *Vide paulo poſt.*

זְגָא *Idem ac* סְגָא Multum eſſe, multiplicari, creſcere. Deut. 10. 22. *in Jonathane.*

זַגְתָּא Gallina.

זְגָג, זַגָּא Tintinnabulum. Exod. 28. 34. *Plur.* זַגְגִין, זַגְגַיָּא tintinnabula. Exod. 39. 25.

זְגוּגִיתָא Vitrum. *Apud Talmudicos, & in Targum* Job 28. 18.

זְדָה זְהוּתִין Elati, ſuperbi. Job 36. 13. *Idem ac* זְהוּתִין Exod. 32. 1.

זְהַם Sordere, inquinatum eſſe. Job 38. 14. *Ex Ithpehal* מִזְדַּהֲמִין inquinans ſe: *aliis* mugire. Pſal. 106. 20. *Pihel* זְהֵם polluere, inquinare.

זִיהוּמָא, זִיהוּמְתָא Inquinamentum, macula, ſordes: ſpuma. Ezech. 24. 6. *Hebraice* חֲלָאִיתָא.

זְהַר Lucere, ſplendere, fulgere. Hoſ. 14. 6. *Pahel* זַהַר Idem. Zach. 9. 15. *Item* admonere. *Aphel* הַזְהַר Idem. Prov. 4. 18. Admonere. Ezech. 3. 21. *Ithpehal* אִזְדַּהַר moneri, admoneri, cavere, cuſtodire ſe: cautum, ſollicitum, diligentem eſſe. Prov. 13. 18. Eccleſ. 4. 13.

זִיהֲרָא, זִיהוּר, זֵיהוּר, זְהוֹר Lux, ſplendor. Deut. 33. 2. *Plur. emph.* זִהֲרַיָּא, & זִיהוֹרַיָּא ſplendores, luminaria. Ezech. 32. 8.

זִיהֲרָא Idem. *Item* Luna. Deut. 4. 19. *in Jonathane. Cæterum in Targum Luna dicitur* כִּיהֲרָא *per* כ. *In Talmude* זִיהֲרָא *eſt nomen generale* Fundorum *agros, & hortos complectens. Quare in Bavà Batrà fol.* 61. *habetur* כָּל הַקַּרְקָעוֹת קְרוּיִין זִיהֲרָא Omnes fundi vocantur זִיהֲרָא. *Quamobrem qui dicit* מובינא לך כל ארעא דאית לי Vendo tibi omnem terram, quæ eſt mihi, *intelligitur vendere tantummodo agros ſativos, hortis exceptis; ſi vero dicat* זִיהֲרָא omnem fundum meum &c. *vendit etiam hortos, ſed non ſervos, & domum, quæ appellantur* נְכָסִים facultates.

זְהָרָא Splendor. Ezech. 8. 2. *Item* claritas, ſerenitas.

זְהִיר Monitus, cautus. *Plur.* זְהִירִין moniti, cauti. Deut. 12. 16. *in Jonathane.*

זְהוֹרָא Munitio, cuſtodia, cautio. Prov. 4. 23.

זְהוֹרִי, זְהוֹרִיתָא, זְהֲרִיתָא Coccineum,

di-

dibaphum. Exod. 25. 4. Cant. 4. 3.

זוא, זְוִי, זְוִיָּא, זְוִיתָא Angulus. 1. Reg. 7. 4. *Plur.* זְוִין, זְוִיָּתָא anguli. Exod. 25. 26. & 36. 29.

זַוֵּג Jungere, conjungere, conjugare, copulare. *Græce* μιγνύω. Num. 7. 3. Conjugio, matrimonio, connubio jungere. Psal. 68. 7. *Ithpahel* הִזְדַּוֵּג conjungi: nubere, matrimonio jungi. Psal. 37. 1. Exod. 21. 13. *in Jonathane*.

זוֹג, זוֹגָא Jugum, par, copula duorum. Isa. 27. 7. 2. Reg. 9. 25. בַּר זוֹג filius jugi, *sc.* compar, collega, socius, consors. Gen. 1. 21. זוֹג וְנִפְרָד Par, & impar. מִסְפָּר בַּלְתִּי זוֹגוֹת Numerus impar. *Plur.* זוֹגִין juga: passus. 2. Sam. 6. 13. *Masorethæ usurpant utrumque* זוֹגִין, & זוֹגוֹת *in genere masculino. Sic etiam Talmudistæ; ut* שְׁמוֹנִים זוֹגוֹת octoginta paria. *Hac eadem forma Rabbini utuntur pro omni numero æquali, qui potest dividi in duas partes æquas. Vocant etiam Talmudistæ* זוֹג Par Sapientum. *Appellantur etiam* זוֹגוֹת *Sapientes illi, qui bini a binis traditionem acceperunt, & recensentur in* פִּרְקֵי אָבוֹת *cap.* 1.

בַּרְזֵג *Idem ac* זַוֵּג. *Qui legunt cum* כ *ab initio, male legunt.*

זָיֵיג Splendens, lucens. Exod. 19. 17. *in Jonathane*.

זוֹגִיתָא Vitrum. *Idem ac* זְגוּגִיתָא. *Hinc* בֵּית זוֹגִיתָא domus vitri, *sc.* locus pellucidus, plenus fenestris vitreis. Esth. 1. 3. *in Targum secundo*.

זוֹגָא Sedile, lectus. Exod. 15. 9. *in Jonathane*.

זוּד *Hiphil* הֵזִיד Superbire, superbe, temere, arroganter agere. Dan. 5. 20. *In Targum transfertur per* הִרְשִׁיעַ improbe agere.

זֵידָן, זֵידוֹן, זָדוֹן Superbus. Prov. 21. 24. superbia. Deut. 29. 18. *Plur.* זֵידָנִין. Deut. 10. 14. *Emphat.* זֵידָנַיָּא superbi. Psal. 19. 14. *Rabbini in numero plurali forma fœminina utuntur, ut* שְׁגָגוֹת נֶעֱשׂוֹת לָהֶם כִּזְדוֹנוֹת Errores imprudentes fiunt illis sicuti peccata superba, *h. e.* studio commissa. *Inter se opponuntur* זָדוֹן & שְׁגָגָה Error imprudens, & factum prudens, *h. e.* peccatum de industria perpetratum.

זֵידוֹנְתָא, זֵידוֹנָא Superbia. Prov. 11. 2.

זְדָנוּתָא, זֵידָנוּתָא Idem. Deut. 29. 19. Prov. 13. 10. *Cum aff.* בִּזְדָנוּתֵיהּ Per superbiam suam. Prov. 21. 24.

זַוֵּד Viatico instruere. Deut. 15. 14. *Ithpahel* אִזְדַּוֵּד Viaticum sumere, viatico se instruere. Jos. 9. 12.

זְוָדָא Viaticum, commeatus. Psal. 132. 15. *Plur.* זְוָדִין viatica. Jud. 20. 10. *Vocatur etiam a Talmudistis* זוודתא Viaticum, involucrum, lintea, & vestes, quibus mortui induuntur.

זוז מְזוּזְתָא, מְזוּזָא Postis. Isa. 57. 8. *Item* scheda sacra, *quam januarum postibus Judæi affigunt. Plur.* מְזוּזָן, מְזוּזָיָן, מְזוּזָתָא postes. Deut. 6. 9. *Quid proprie* Mezuzà *sit, vide in nostro Lexico pag.* 495. *edito typis Seminarii Patavini* 1732.

זוּזָא Denarius, drachma, vel moneta va-

valens quartam partem ſicli ſacri. i. Sam. 9. 8. *in Targum*.

זוֹזָא *Lapidis pretioſi nomen*. *Plur.* זוֹזִין Exod. 28. 19. *in Targum Hieroſolymitano*.

זוּחַ Extolli, efferri: auferri: moveri, commoveri. Job 8. 14. *Aphel Participium* וַהֲוָת מְזִיחַ לְכָל־אַרְעָא & commovebat totam terram. Jerem. 50. 23.

זוּךְ מְזוּכְתָּא Mortarium. *Idem ac* מְדוּכְתָּא Num. 11. 8. *in Talmud Hieroſolymitano*.

זוּל Vile, vilis pretii eſſe.

זוּן Paſcere, alere, nutrire. Gen. 47. 12. *Ithpehal* אִתְּזָן Ali, nutriri. Gen. 41. 17. Dan. 4. 10.

זִיּוּן, זִיּוּנָא Cibus, eſca, nutrimentum, alimentum. Exod. 21. 10. *Item* ſumptus, expenſæ.

מָזוֹן, מְזוֹנָא Eſca, cibus. Dan. 4. 9.

זוּעַ Movere, commovere ſe, commoveri, trepidare, tremere, contremiſcere. Exod. 19. 16. *Aphel* אֲזִיעַ Deterrere: concutere, commovere, turbare, perturbare. Ezech. 32. 2. *Pahel* זַעֲזַע Idem. Pſal. 60. 4. *Ithpahel* אִזְדַּעְזַע Tremere, contremiſcere, commoveri. *Ithpehal* אִתְּזִיעַ moveri, commoveri, turbari: expaveſcere, contremiſcere. Pſal. 60. 4.

זִיעַ, זִיעָא, & זִיעָ, זְיָעָא Commotio, terræmotus: pavor, tremor, terror. Amos 1. 1. Iſa. 64. 3. Jer. 15. 4. Deut. 28. 25.

זִיעֲתָא Sudor. Gen. 3. 19.

זִיּוּעַ Commotio, motus. Nah. 2. 3. & 10.

זְעֲזוּעַ Trepidatio, tremor, commotio. Gen. 27. 33. *in Jonathane*.

זַעֲוָא, זַעֲיָא Idem. Jerem. 25. 30. Pſal. 48. 7. Iſa. 21. 3.

אִזְדַּעְזְעָא Motio, commotio, mutatio. *Plur. conſtr.* אִזְדַּעְזְעָת mutationes. Job 12. 15. *Hebraice* לְמוֹעֲדֵי.

מְזַיְּעִין Terriculamenta, ſpectra, dæmones ſylveſtres. Num. 6. 23. *in Jonathane*. *Reſpondet Hebraico* שְׂעִירִים.

זוּף Mutuari, mutuo accipere. Deut. 28. 12. *Aphel* אוֹזִיף mutuare, mutuo dare, commodare: mutuum accipere. Deut. 24. 11.

מוֹזְפָא Mutuum accipiens: mutuum dans, fœnerator. Iſa. 24. 2.

מוֹזְפָנָא Idem. Prov. 22. 7.

מְזוֹפְתָּא Mutuum, creditum: מָרֵי מְזוֹפְתָּא dominus crediti, creditor. Deut. 15. 2.

מְזוֹפִית, מְזוֹפִיתָא Pſal. 66. 12. *Item* increpatio, objurgatio.

זוּר Recedere, ſecedere, declinare, tranſire, divertere. *Idem ac* סוּר. Pſal. 44. 19. Gen. 19. 3.

זָר Anomalum, irregulare. מִלָּה זָרָה Dictio anomala.

זְחַח Efferri, extolli, attolli; elevari. *Per metaphoram* ſuperbire. *Hebraice* גָּבַהּ.

זָחוּחַ Elatus, ſuperbus. *Plur.* זְחוּחִין ſuperbi. *Conſtr.* זְחוּחֵי לִבָּא Elati animo. Job 36. 13.

זְחוּחָא Elatio, ſuperbia. Thren. 33. 19. *Plur.* זְחוּחִין Elationes. *Conſtr.* זְחוּחֵי ſuperbiæ. Pſal. 62. 9.

Re-

זָחַל Repere, reptare, ſerpere. Mich. 7. 17. *Apud Talmudiſtas metaphorice* זוחֲלִין Aquæ fluentes, ſcaturientes, *quaſi diceres* repentes: flumina, *quibus ſtagna, aquæ collectæ, & ſimiles opponuntur.*

זְחִיל Vermis, reptile, tinea. Pſal. 39. 12. *in Bibliis Regiis* vermis. Limax. Pſal. 58. 9. *Hebraice* כְּמוֹ שַׁבְלוּל.

זַחֲלָא Idem. *Item* bruchus, eruca, locuſta. Deut. 28. 38. *Plur.* זַחֲלֵי, זַחֲלִין vermes.

זְטַר, זוֹטַר Parvus, parvulus, minor, minimus, junior. Cant. 4. 9. זוֹטַר לְיַמַּיָּא minor ætate. Job 32. 6.

זִיו, זִיוָא Splendor, fulgor. Cant. 5. 10.

זִיתָן, זִיוָתָן Splendens, ſplendidus. Iſa. 14. 12. *Plur.* זִיתָנִין ſplendidi. Pſal. 144. 12. Cant. 6. 9. *Emph.* זִיתָנַיָּא ſplendidi. Gen. 14. 15. *in Talmude Hieroſolymitano.*

זִין, זִיוָא Subſtructio prominens, tignum, tigillum, trabs parva. 1. Reg. 6. 5. *Plur. emphat.* זִיזָיָא ſubſtructiones. 1. Reg. 6. 6. *Præterea* זִין *eſt* Tabula, prominentia ante feneſtram, *ut ei aliquid imponatur. Hinc in Miſnà* עירובין *fol.* 98. זין שלפני החלון נותנין עליו ונוטלין ממנו בשבת Tabula, quæ ante feneſtram, imponunt ipſi aliquid, & auferunt ab ea die Sabbathi, *nempe pocula, ſcutellas, & alia hujuſmodi.*

זִין Vermis lenticularum, curculio, midas, vermiculus fabarum. *Plur. conſtr.* זִיזֵי vermes lentium. Deut. 14. 19. *in Jonathane.*

זִין, זִינָא, זֵינָא Arma, armatura. Gen. 41. 44. *Plur.* זִינִין, זֵינֵי & זִינֵי arma. Pſal. 7. 14. Cant. 4. 4. *Cum proteſi* א, אֶזֵּן. *Vide in* א. *Cum aff.* זִינָךְ Arma tua. Gen. 27. 3.

זַיֵּן Armare. Gen. 49. 19. *Ithpehal* אִזְדַּיַּן armari, armare ſe. *Ex Aphel eſt* מְזַיֵּן armatus. Pſal. 18. 44.

זִין, זִינָא *Vide in* זַיֵּן.

זִיף Adulterare, corrumpere. Jer. 8. 8. *Ex Pihel* מַטְבֵּעַ הַמְזַיֵּף Adulterans monetam. *Ex Puhal* שְׁטָרוֹת מְזוּיָּפִין Inſtrumenta falſa, contractus falſi. Iſa. 10. 1. *in R. Salomone. Apud Philoſophos* מְזוּיָּפוֹת טַעֲנוֹת Argumenta falſa, Sophiſtica.

זִיף, זִיפָא Stylus ſculptorius, cœlum. Exod. 32. 4.

זִיק, זִיקָא Uter, utris, lagena. Pſal. 33. 7. procella, turbo. *Plur.* זִיקִין חַמַּר utres vini. Joſ. 9. 4.

מְזִיקָתָא Foſſa, aquæductus, canalis. 2. Reg. 18. 17. *Hebraice* תְּעָלָה.

זַיִת, זֵיתָא Olea, olivetum, oliva. Gen. 8. 11. Jer. 11. 16. *Plur.* זֵיתִין oleæ. Zach. 4. 3. *Emphat.* זֵיתַיָּא Pſal. 128. 3. *Cum aff.* זֵיתֵיכוֹן oliveta veſtra. 1. Sam. 8. 14.

זְכָה, זְכֵי, זְכָא Purum, mundum eſſe, mundari: mundum habere, *vel* pronunciare: impunem, innocentem, juſtum eſſe. Prov. 6. 29. Job 35. 7. *Pahel* זַכֵּי juſtum, purum, mundum, innocentem pronunciare, *vel* abſolvere. Jer. 3. 11. mundare. Exod. 34. 7. Pſal. 19. 13. *Ithpehal*

אִזְדַּכִּי mundum, purum, innocentem habere, *vel* declarare.

זַכַּי, זַכָּאי, זַכָּאָה Mundus, purus, justus, innocens, innoxius. Gen. 6. 9. Deut. 19. 10. Pſal. 4. 4. *Plur.* זַכָּאִין Jer. 19. 4. *Fœm. ſing.* זַכָּאָה Immunis. Num. 5. 19.

זְכוּ, זְכוּת, זְכוּתָא, זְכוּתָא Juſtitia, puritas, innocentia: meritum *apud Rabbinos*. *Plur.* זַכְוָן, זַכְוָת juſtitiæ: merita. Deut. 33. 21. Pſal. 84. 10. *Emph.* זְכוּתָא juſtitiæ. Mich. 6. 5. *Cum aff.* כָּל־זְכוּתָנָא Omnes juſtitiæ noſtræ. Iſa. 64. 6.

זַכָּאוּתָא Idem. Gen. 30. 5.

זְכוּכִית, זְכוּכִיתָא Vitrum. Job 28. 17. אוּמָנֵי זְכוּכִית Artifices vitri, vitriarii.

זְכוּרוּ Ariolus, incantator, pytho. Levit. 19. 31. *in Targum*.

זָכָר Mas, maſculus *a Verbo Hebraico* זָכַר recordari, *ita dictus, quod paternæ familiæ memoriale ſit. Alii* marem *ita dictum volunt, quia in genealogiis, & numerationibus Sacræ Scripturæ ejus tantummodo mentio fit, non etiam fœminarum, & monumentum, atque adeo, ut ait D. Paulus, Dei gloria eſt, prior, & potior fœmina propter creationem, & alias prærogativas*.

זָלַג Fluere, ſtillare. *De oculo ſolet uſurpari*. Job 16. 20. Pſal. 88. 9.

זָלַח Fluere, effluere, diffluere: diffundi: ſtillare. *Aphel Participium* מַזְלִיחַ & facit, ut confluant. *Alii reddunt* & ſolvens. Pſal. 29. 9. *Ithpehal* אִזְדַּלַּח diffundi, diffluere. Job 28. 4. *In Pihel apud Talmudicos* ſtillare, aquam ſpargere, aqua perſpergere.

זִלְחָא Stilla: defluxus, decurſus, fluentum: defluxio. *Plur. conſtr.* זִלְחֵי defluxiones. Job 28. 11.

זָלַל Vilem eſſe, *vel* haberi, vileſcere, levem, deſpectum haberi. Gen. 16. 4. *in Jonathane*. *Ithpahel* אִזְדַּלְזַל idem. *Pahel* זַלְזֵל contemnere, ſpernere. Deut. 27. 16. *in Jonathane*.

זָלִיל Commeſſator, epulo. Deut. 21. 20. *Plur. conſtr.* זְלִילֵי commeſſatores. Prov. 28. 7.

זְלִילָא, זָלִיל Vilis, contemptus. Prov. 19. 9. *Plur.* זְלִילִין contempti.

זִילוּתָא Vilitas, deſpectus. Thren. 1. 8.

זְלוּעַ, זְלוּעָא Lagena. 1. Reg. 14. 3. זְלוּעַ הַחֶסֶף Lagena teſtacea. Jerem. 19. 1. 10.

זָלַף Stillare: fundere. *Pahel* זַלֵּף ſtillare facere, fundere, effundere. Job 29. 6. *Ithpahel* הִזְדַּלֵּף defluere, effluere, diffundi. Job 20. 28.

זִלְקָא Scintilla, fulgor. *Plur.* זִלְקִין ſcintillæ. Prov. 16. 27.

זִלּוּקְפָּא Ingluvies, veſcicula gutturis in avibus. Lev. 1. 16.

זְמִי Mulctare, punire, tributum, multam imponere. Deut. 22. 19. *in Jonathane*.

זַמּוּטִין Epithalamia, cantica nuptialia. Eccl. 10. 19. *in R. Salomone*. Deliciæ jucundæ. Job 36. 11. *in Targum Veneto*.

Co-

זָמַם Cogitare, excogitare: frænare, refrænare. Gen. 13. 7. *Ex Ithpahel* אִתְזַמְּמוּ cogitabundi eſtote. Iſa. 29. 9. *Pahel* זַמֵּם Frænare. *Futurum* תְּזַמְּמוּן non capiſtrabitis. Deut. 25. 4. *Sic quoque legendum in Jonathane, pro* תְּזַמְּנוּן.

זְמִיוֹן Cogitatio, machinatio. *Plur.* זְמִיוֹנִין cogitationes. Job 21. 27.

זְמָמָא Frænum; capiſtrum. Job 30. 11. *Plur.* זְמָמִין fræna. Eccl. 10. 9. *Conſtr.* זְמָמֵי fræna. Gen. 24. 32.

זְמִתָנִי Simtanæi. *Sic ab Ammonitis appellati gigantes illius temporis.* Deut. 2. 20. *in Jonathane.*

זְמַן, זְמָן, זְמָנָא Tempus, *proprie ſtatutum, ac determinatum*: conventus, cœtus, ſolemnitas. Gen. 18. 14. *Plur.* זְמָנִין tempora, tempeſtates. Gen. 1. 14. *Emphat.* זְמָנַיָּא tempora, tempeſtates. *Geminatum* כְּזִמְזַם בְּזִמְזַם Sicut tempore in tempore, *id eſt*, hac vice, ut antea.

זְמַן Parare, præparare, deſtinare. Exod. 19. 14. Invitare, congregare ad certum locum, *vel* tempus. 1. Sam. 9. 24. convenire, congregari. *Ithpahel* אִזְדַּמַּן parari, parare ſe, convenire, congregari, invitari: coire. Amos 3. 3. *Ex Aphel Futur.* וְתַזְמִין & invitabis. 1. Sam. 16. 3.

זְמִין, זַמִּין Invitatus, paratus. Exod. 34. 2. *Plur.* זְמִינִין, זְמִינַיָּא invitati, parati. Exod. 19. 15. 1. Sam. 9. 13.

זַמְנָא Prandium, convivium: invitatio ad convivium. Iſa. 25. 6.

מְזַמָּן, מְזוֹמָן Idem. *Plur.* מְזַמְּנִין prandia.

זְמַר Canere, pſallere, pſallendo laudare, & prædicare. Pſal. 18. 50. Eccleſ. 2. 8.

זְמָר, זְמָרָא Canticum, pſalmodia cantus, cantio, muſica: convivium, comeſſatio, *in qua cantus, vel muſica adhibetur.* Amos 6. 6. *Plur.* זְמָרִין, זְמָרֵי, זְמָרַיָּא cantica.

זַמָּר Cantor, muſicus, pſaltes. *Plur. emphat.* זַמָּרַיָּא cantores. *Fœmin.* זַמָּרִיתָא Cantatrices, pſaltriæ. Eccleſ. 2. 8.

מְזַמְּרַיָּא Pſalteria. Jerem. 52. 18. 1. Reg. 7. 50.

זְמַרְגַּד Smaragdus. Prov. 25. 12. *in Bibliis Regiis. Item nomen proprium regionis, quæ Hebraice dicitur* שְׁבָא Sabæa. Job. 1. 15. & 6. 19. *Plur.* זְמַרְגְּדִין ſmaragdi. *Et cum* א *ab initio* אִזְמַרְגְּדִין Exod. 28. 18.

זָן, זִין, זִינָא Species, genus. Gen. 1. 11. *Plur.* זִינִין, זְנִין. 2. Paral. 16. 14. *Conſtr.* זְנֵי genera, ſpecies. Dan. 3. 5.

זְנָא, זְנָה Scortari, fornicari. Levit. 21. 9. *Pahel* זַנֵּי Idem. Gen. 38. 24.

זַנָּאי Scortator, fornicator. *Plur.* זַנָּאִין ſcortatores. Jerem. 9. 1.

זְנִיתָא, זַנְיְתָא Meretrix, ſcortum. Deut. 28. 18. *Plur.* זַנְיָתָא, זַנְיָתָא meretrices. Hoſ. 4. 14.

זְנִיוּתָא, זְנוּתָא, זְנוּת, זְנוּ Scortatio. Pſal. 119. 150. Hoſ. 4. 11.

זְנְגְבִילָא Species cedri, ſeu ligni, quod Salomon adhibuit ad extruendum Templum. Cant. 3. 9. *Apud Talmu-*

dicos eſt Zingiber, Gingiber. *Ita etiam Arabes, Perſæ, & Turcæ vocant* Gingiber.

זנר זְנָרָא Zona, cingulum, cinctura. Prov. 31. 14. *Plur.* זְנָרִין zonæ, & *forma fœminina* זוניראות.

זעט זְעָטוּטִין Magnates. Cant. 6. 4. *Aliis* parvi, viles, abjecti, plebeji.

זעף זְעָפָא Ira, indignatio: turbo, procella, ſpiritus, ventus vehemens. *Frequens in Pſalmis, Jobo, & Proverbiis pro* רוּחַ *Hebraico.*

זְעָפָא Pavor, tremor, terror. Deuter. 2. 25. *Aliis* indignatio.

זַעְפְּרָנָא Crocus, crocum. Levit. 15. 19. *in Jonathane.*

זער זְעַר Clamare, exclamare, inclamare. Dan. 6. 20. *Aphel* אַזְעֵק Idem.

זעק זְעַק Minui, imminui, decurtari, abbreviari, parvum, exiguum eſſe, *vel* fieri. Exod. 12. 4. Iſa. 21. 17. *Aphel* אַזְעַר minuere, imminuere. Amos 8. 5.

זְעֵיר, זְעֵירָא Parvus, minor, minimus, exiguus. Gen. 44. 20. parum, modicum, pauxillum. Jud. 4. 19. *Cum* ה, זְעֵירָה Dan. 7. 8. זְעֵיר זְעֵיר Paulatim, pauliſper. Deut. 7. 22. *Plur.* זְעֵירַיָּא, זְעֵירִין parvi, exigui. Exod. 12. 4. *in Jonathane. Fœmin.* זְעֵירָא, זְעֵירְתָּא parva. Gen. 19. 18. *in Jonathane. Plur.* זְעֵירָן parvæ. Gen. 32. 10. *Emph.* זְעֵירָתָא parva. Pſal. 104. 25. *Apud Rabbinos* מִלָּה זְעֵירָה Dictio parva, *h. e.* monoſyllaba.

זְעֵירוּת, זְעֵרוּת Paucitas, minorennitas. Levit. 25. 16. וּבְזְעֵירוּת יוֹמַיָּא & in paucitate dierum, *id eſt*, paucis diebus, paulo poſt. Cant. 2. 17.

זְעוּרָא *Sæpius in numero plurali* זְעוּרִין, זְעִירִין Pueritia, adoleſcentia, minorennitas. 1. Sam. 12. 2. Jerem. 22. 21.

זפא זְפְתָּא Pix. Iſa. 34. 9. *Hebraice* זֶפֶת. *Hinc Verbum* זְפַת Pice obducere. זַפְתָּא Pice obducens vaſa, *vel* picem faciens.

זפל זְפְלָא *Monetæ antiquæ genus. Plur.* זְפְלִין Eſth. 1. 8. *in ſecundo Targum.*

זפק זְפָקָא Ingluvies, veſcicula gutturis in avibus. Levit. 1. 16. *Rabbini dicunt* זְפָק.

זקן זְקַן *Hebraice.* Seneſcere, conſeneſcere. *Sæpe nomen eſt* ſenex: avus. *Fœm.* זְקֵנְתָּה avia.

זְקֵנְתָּא Senectus. Pſal. 71. 18.

זקף זְקַף Levare, elevare, ferre, efferre, erigere. Gen. 31. 44. Pſal. 92. 11. ſuſpendere, crucifigere. Eſdr. 6. 11. Job 26. 7. *Ithpehal* אִזְדְּקַף Erigi, elevari, exaltari, attolli, ſuſpendi, crucifigi. Gen. 37. 7. Pſal. 139. 6. *Ex Aphel* אַזְקַפְתָּנִי evexiſti, extuliſti me. Pſal. 30. 2.

זְקִיפָא Crux, patibulum. Eſth. 7. 10. *in Targum ſecundo.* Erectio, ſurrectio. Thren. 3. 63.

זְקוֹף, זוּקְפָא Erectio, elatio, altitudo. Job 20. 6. Pſal. 141. 3.

זְקִפוּת Erectio, elevatio. Pſal. 141. 2.

Mun-

זְקַק Mundare, purgare, expurgare. Psal. 12. 7. *Pahel* זַקֵּק idem. Malach. 3. 3.

זְקִיק Necesse esse, opus habere, oportere. Gen. 30. 30. *in Jonathane*.

זְקִיק Purus, purum: mundus, mundum, purgatum. Psal. 12. 7. *Plur.* זְקִיקִין puri. Cant. 1. 11. *Fœmin.* זְקִיקָא pura. Psal. 68. 31.

זִקּוּקֵי, זִקּוּקִין Scintillæ. Exod. 24. 17. *in Jonathane*.

זְקִיקִין Compedibus vincti, ligati. Isa. 60. 11.

זִיקִין Compedes, numellæ, vincula chalybea. 2. Sam. 3. 34.

זָקַת, זַקְתָּא, זִקְתָּא Stimulus, aculeus, virga, baculus. Prov. 14. 3. *Plur.* זִקְתִּין stimuli. Eccles. 12. 11.

זְרַז Cingere, accingere, expedire, munire, armare. Psal. 30. 11. sternere, insternere equum, *vel* asinum: admonere, excitare: festinare, urgere. Job 31. 5. accinctum esse, accingi, accingere se. *Pahel* זָרֵז Idem. Gen. 22. 3. 1. Reg. 18. 46. *Ithpahel* אִזְדַּרֵז accingi, accingere se, accinctum esse, armari. Num. 32. 17.

זָרִיז, זְרִיז Accinctus, sollicitus, strenuus, alacris, expeditus, promptus, festinus. *Plur.* זְרִיזִין prompti, festini. Esth. 3. 15. *Fœmin.* זְרִיזְתָּא, זְרִיזָא prompta. *Plur.* זְרִיזָן promptæ, expeditæ. Exod. 1. 19. *in Targum Jonathanis*.

זְרַז, זַרְזָא Cingulum, cinctorium, subligaculum. Jer. 13. 2. *Plur.* זַרְזִין cingula, perizomata. Gen. 3. 7.

זְרִיזוּת, זְרִיזוּתָא Festinatio, alacritas, promptitudo, sollicitudo. בִּזְרִיזוּתָא cum festinatione, cito, celeriter, festinanter. Levit. 9. 8. *in Jonathane*.

זרם זַרְמִית Inundatio, diluvium. Isa. 4. 6.

זרן זַרְנוּקָא Uter coriaceus. Psal. 119. 83. *Apud Talmudicos* urna, situla coriacea ad hauriendas aquas.

זְרַע Serere, conserere, seminare: disseminare, dispergere. Prov. 8. 7. Jerem. 12. 13. *Ithpehal* אִזְדְּרַע seminari. Levit. 11. 37.

זְרַע, זַרְעָא Semen. *Plur. cum aff.* וְזַרְעֵיכוֹן & semina vestra. 1. Sam. 8. 15.

זְרוֹעָא Sementis. Gen. 8. v. ultimo.

זְרוּעִין, זֵרְעוֹנִין Sata, sativa. Levit. 11. 37. *in Jonathane*. Isa. 61. 11.

זַרְעִי, זַרְעִית, זַרְעִיתָא Semen, posteritas, familia, cognatio, stirps. *Plur.* זַרְעֲיָן, זַרְעֲיָתָא familiæ.

אֶזְרָע Brachium. *Plur. cum aff.* מְאֶזְרָעֵיהוֹן ex brachiis ipsarum. Num. 31. 50. *in Targum Hierosolymitano*.

זְרַף Incidere, scissuras facere, scindere.

זְרַק Spargere, aspergere, conspergere: conjicere, projicere. Levit. 8. 19. *Ithpehal* אִזְדְּרַק aspergi, conspergi. Num. 19. 13.

מִזְרַק, מִזְרְקָא Crater, phiala, pelvis. Num. 7. 13. *Plur.* מִזְרְקִין pelves. Exod. 38. 3. *in Jonathane*. *Emphat.* מִזְרְקַיָּא crateres.

res. Zach. 14. 20. *Cum aff.* וּמִזְרְקוֹתָיו & pelves ejus. Exod. 27. 3.

מִזְרָקִין Crateres. Isa. 51. 20.

זִרְקָא Lorica. Isa. 33. 4.

זְרִיר Sternutatio. *Plur. cum aff.* זְרִירָיו ſternutationes ejus. Job 41. 9.

זֶרֶת, זֶרֶת Spithama, *menſura duodecim digitorum*. Exod. 28. 16. *Apud Rabbinos* digitus minimus. *Item* pugnus. זֶרֶת *proprie eſt* Palmus *major, tres palmos minores continens: menſura palmi, aut dimidii cubiti, id eſt, quatuor digitorum in tranſverſum expanſorum. Palmus minor dicitur* טֹפַח.

DICTIONES EX RABBINIS.

זֵא *Huic abbreviaturæ ſæpe præfigitur copula* ו, *valetque* וְזֶה אָמְרוֹ Hic eſt ſermo ejus: hæc ſunt verba ejus, *a voce* אָמַר. *Poteſt etiam eſſe Infinitivus*, dicere ejus. *Uſurpatur in Commentariis, ubi Auctoris verba in medium adducuntur.*

זאב *Abbreviatura. Idem ac* זְכוֹר וְלִבְיָא אֶת־בּוֹרְאֶךָ וְהַצְנַע לֶכֶת בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ Recordare Creatoris tui, & humiliter ingredere domum Domini Dei tui. *In uſu eſt apud Hebræos, ut hanc abbreviaturam Synagogarum parietibus inſcribant.*

זב *Abbreviatura. Idem ac* זְמַן בְּמָה Tempus, quo: quo tempore.

זגב *Abbreviatura. Idem ac* זֶה גַּם כֵּן Hoc etiam ſic eſt.

זָבַל Agrum ſtercorare, fimo pinguefacere. זֶבֶל fimus, ſtercus. *Plur.* בֵּית הַזְּבָלִים locus, *vel* ager, qui habet opus ſtercoratione. *Apud Talmudiſtas.*

זָבַן Emere, acquirere, comparare pretio. *Pibel* זִבֵּן vendere. *Ithpah.* אִזְדַּבַּן vendi, venundari. זְבִין venditio.

זה זהר *Abbreviatura. Idem ac* זֶה הַדָּבָר Hic ſermo: *vel* זֶה הַדָּבָר Iſta res. זֶהוּ Illud ipſum. זֶהוּ שֶׁאָמַר הַכָּתוּב Illud eſt, quod dicit Scriptura, *ex* זֶה הוּא *compoſitum.*

זהל ציב *Abbreviatura. Idem ac* זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה צַדִּיקִים יָבוֹאוּ בוֹ Hæc eſt porta Domini, juſti intrabunt in eam. Pſal. 118. 20. *Hanc abbreviaturam tum librorum ſacrorum, ac Bibliorum fronti, tum Synagogarum ſuperliminari inſcribere ſolent.*

זָהַם Sordere, inquinari, inquinatum eſſe. זְהוּם ſordidus. *Ithpehal* אִזְדַּהֵם ſe inquinare, inquinari. *Chaldaice. Apud Rabbinos* זְהַם polluere, inquinare. מְזוֹהָם pollutus, inquinatus, fœtidus, hircoſus. זוֹהַם, זִיהוּם Pollutio, ſordes, fœditas, fœtor.

זָהַר זְהִיר Splendere, fulgere: monere, admonere, commonefacere. *Niphal* נִזְהַר moneri. *Ithpehal* אִזְדַּהַר moneri, cautum eſſe, cavere ſibi. זִיהוּר, זִיהֹרָא monitio, cautio: lux, ſplendor. זֹהַר, זֹהֲרוּת

mo-

monitio, cautio, præmonitio, adhortatio, commonefactio.

זוּג Copulare, conjungere, conjugare, conjugio, matrimonio jungere. *Ithpah.* נִזְדַּוֵּג, *vel* הִזְדַּוֵּג copulari, matrimonio, conjugio jungi, nubere. זִוּוּג conjugium: connubium, matrimonium. זוּג, זוֹגָא par, jugum, copula duorum. בֶּן זוּגָה *vel* בַּר compar, consors. זוּג וּנְפָרָה par, & impar, *apud Rabbinos*; *Apud Masorethas* זוּגִין & זוּגוֹת *utrumque in genere masculino*. *Item* זוּג forfex. זוּג שֶׁל סַפָּרִים forfex tonsorum. *Item* זוּג par sapientum *apud Talmudistas*. זוּג Tintinnabulum, nola.

זְוָדָא, זְוָד Viaticum, esca, commeatus. *Plur.* זְוָדִין viatica. *Hinc Verbum* אִזְדַּוֵּד viatico se instruere, viaticum sumere. *Apud Talmudicos* זְוָדְתָּא viaticum, involucrum, lintea, & vestes mortuorum, *quibus vestiri ad sepulchrum assueverunt*.

זוּן Moveri, movere se, discedere, recedere. זוּז, זוּזָא denarius, *moneta Judæorum valens olim quadrantem Sicli argentei*. מְזוּזָה Scheda sacra, quæ postì januæ affigitur apud Judæos, ex Deut. 6. 9. *De Mezuzà vide Lexicon nostrum Hebræum Patavii editum* 1732. *typis Seminarii p.* 495.

זוּח Efferri, extolli: tolli, auferri, removeri.

זוּט, זוֹטָא Parvum, minus. סֵדֶר עוֹלָם זוֹטָא Chronicon Mundi minus: Chronologia parva. *Liber est Mundi annos continens*. *Oppositum ejus* רַבָּא magnum. ו זוֹטָא Vau parvum.

זוֹל Vile, vilis pretii esse. בְּזוֹל vili pretio. *Oppositum* בְּיוֹקֶר magno pretio. זְלוּת despectus, vilis. זִלְזֵל vilipendere, contemnere, aspernari.

זוּלַת Præter, sine, absque. בְּזוּלַת absque. *Cum* י *paragogico* זוּלָתַי אֲחֵרִים Præter pauca. זוּלָתוֹ præter id: זוּלָתָם & præter ea.

זוּף *Vide mox* זִיף.

זוּר Alienum esse: זָר Anomalum: זָרוּת irregulare, præter normam: anomalia: irregularitas.

זוּטָר, זוֹטָר זֵטָר Parvus, minor; junior; minimus. *Plur. fœmin.* זוֹטַרְטָא parvæ.

זי *Abbreviatura*. *Idem ac* זֶרַע יִשְׂרָאֵל Semen Israelis.

זִיו Splendor, fulgor. זִיוָתָן splendidus, illustris, clarus.

זִיוּן, זִיָּן Apex litteræ: virgula parva. *Plur.* זִיוָנִין, & זַיָּנִין *sunt septem litteræ in Lege Judæorum manu scripta tribus apicibus superne notatæ*.

זִיפָא, זִיף Stylus sculptorius, cœlum, sculptorium instrumentum.

זִיף Adulterare, corrumpere. זַיָּף Falsarius, mendax. זִיוּף falsum, adulterinum: falsitas, mendacium. מְזוּיָּף falsum, corruptum. טַעֲנוֹת מְזוּיָּפוֹת Argumenta falsa, Sophistica. שְׁטָרוֹת מְזוּיָּפִין instrumenta litterarum adulterata.

זָכָה Mereri, dignum esse, *vel* haberi. זַכַּאי justus, purus, innocens. זַכָּאוּת Justificatio, puritas, innocentia; meritum. זְכוּת Justitia. זְכוּת meritum justitiæ.

Mascu-

זָכָר Masculus, *Hebraice*. לְשׁוֹן זָכָר Vocabulum masculinum *apud Grammaticos*. זְכוּרוֹת virilitas, genitalia. אַזְכָּרוֹת Nomina Dei sic dicta, quasi ejus monimenta. *Nomen Dei* יְהוָה *vocant Rabbini* אַזְכָּרָה, *quia est monimentum essentiæ Dei, & naturæ æternæ.*

זל *Abbreviatura. Idem ac* זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה Memoria ejus sit in benedictione. *De pluribus usurpata* זִכְרוֹנָם Memoria ipsorum. *Solet subjici nomini virorum piorum, qui e vivis excesserunt, vel generatim memoriæ, & commemorationi Sapientum, vel Rabbinorum. Alio modo etiam exponitur* וא זל Et dicunt beatæ memoriæ, *videlicet* חֲכָמִים Sapientes, *vel* רַבּוֹתֵינוּ Rabbini nostri. 2. זָכוֹר לְחוֹב Faustæ memoriæ: quem hononoris caussa nomino. 3. זֶה לְשׁוֹנוֹ Hic est sermo ejus: hæc sunt verba ejus, *vel* לְשׁוֹנָם verba eorum.

זלה *Abbreviatura. Idem ac* זִכְרוֹנוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא Memoria ejus sit ad vitam futuri sæculi, *hoc est*, æternam. *Frequens est in librorum titulis, & Præfationibus.*

זָלַף Stillare: effluere. זְלוּף stillatio; effusio: infusio.

זמ *Abbreviatura. Idem ac* זֶרַע מְלוּכָה Semen Regium, *apud Historicos; apud Chronologos vero* ז *significat* septem, *&* מַחֲצִית מ. *Videlicet in mense* תַּמּוּז Tammuz, *sive* Junio *hora septima, & dimidia est tempus TeKuphæ, sive Solstitii æstivi.*

זְמַן Tempus. *In Targum* solemnitas. *Sumitur etiam pro loco, ad quem certo tempore convenitur, ut* מוֹעֵד. *Apud Grammaticos* זְמַן הוֹוֶה *significat* Tempus præsens, זְמַן עָבָר Tempus præteritum, זְמַן עָתִיד Tempus futurum. *Plur.* זְמַנִּין tempora. זְמַנִּין זְמַנִּין *continuo repetitum significat* interdum, quandoque. זְמָנִי Temporalis. *Fœm.* זְמָנִית.

זַמֵּן *Pahel* Citare ad judicium: invitare ad convivium: convocare, congregare ad cœtum. מְזוּמָּן Citatus, invitatus. הַזְמָנָה Citatio. *Ithpahel* נִזְדַּמֵּן obvenire *apud Rabbinos, & Talmudicos. Aphel* אַזְמִין citare ad judicium.

זְעִיר, זער Parum, modicum: parvus, minor. כִּזְעֵר fere. זְעֵיר זְעֵיר paulatim. מִלָּה זְעֵירָה Dictio parva, *h. e.* monosyllaba.

זצל. וצומל *Abbreviatura. Idem ac* זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה Memoria justi sit ad benedictionem. Prov. 10. 7. *Aliquando legitur* וצלהה, *ubi ultimæ litteræ significant* לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא ad vitam sæculi futuri. *Altera abbreviatura* וצוקל *valet* זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה Memoria justi, & sancti in benedictione. *Reperitur in libro Cosri, in fine præfationis Morè, aliisque in locis. Vel potest explicari* וצול, *quotiescumque reperitur,* זֵכֶר צַדִּיק וְזַרְעוֹ לִבְרָכָה Memoria justi, & seminis ejus sit in benedictione.

זָפָק Ingluvies, vesica gutturis in avibus.

זק *Abbreviatura. Idem ac* זֶרַע קַיָּם Semen stabile. *Adhibent quoties alicui poste-*

ros

vos a Deo precantur, vel eosdem laudibus celebrant.

זָקַף Erigere, elevare: suspendere, crucifigere, זְקִיפָה Crux, patibulum: impositio. זְקִיפוּת Suspensio, crucifixio.

זָקַק, נִזְקַק Commisceri carnaliter, coire. זָקוּק, הִזְדַּקֵּק Oportet, necesse est.

זָרַז Accingere, accingi: armare: equum insternere: admonere, excitare: festinare, urgere, expedire. זָרִיז Expeditus, accinctus, promptus, alacris. *Subst.* cingulum. זְרִיזוּת, זְרִיזוּת Munitio, alacritas, promptitudo, strenuitas. זָרֶז, זָרֵז cingulum, vinculum, nexus.

זַרְנִיךְ Auripigmentum. *In R. Salomone* Exod. 16. 14.

זֶה שֶׁאָמַר *Abbreviatura. Idem ac* חֲכָתוּב Illud est, quod Scriptura dicit: *vel* שֶׁנֶּאֱמַר quod dicitur, *aut* dictum est. *Utuntur aliquid Sacrarum litterarum testimonio confirmantes.*

INCIPIENTIA

A ח

ח *In numeris valet octo apud Chaldæos, & Hebræos; cum duobus vero punctis* חֵ, *vel lineola* חַ, *vel* ח 8000. *Est una ex litteris gutturalibus, quæ numquam suscipiunt Dagbes.*

חבא *Ithpahel* אִתְחַבֵּא Latere, latitare, abscondere se. Thren. 1. 3.

חֲבָא, חוּבָא, חוּבָא Sinus, *ita dictus quasi reconditorium; quia illa, quæ in eo ponuntur, latent.* Exod. 4. 6.

חֲבִינִין Latibula, abscondita, abdita. Cant. 2. 14.

חבב *Pahel.* Amare, diligere. Isa. 1. 2. *Aphel* אַחֵב idem. *Ithpahel* אִתְחַבֵּב amari, diligi: amore conjungi, conglutinari. 1. Sam. 18. 1.

חֲבִיב, חֲבִיבָא, חֲבִיב, חֲבִיבָא Carus, amatus, dilectus. Deut. 7. 6. *Plur.* חֲבִיבִין dilecti. Exod. 19. 15. *Emphat.* חֲבִיבַיָּא Deut. 26. 17. *Fœm.* חֲבִיבָא Gen. 44. 30. חֲבִיבְתָּא dilecta. Cant. 1. 16. *Cum aff.* חֲבִיבְתִי dilecta mea. Cant. 6. 3.

חֲבִיב Amor, dilectio: dilectus; dilectum. Ezech. 24. 21.

חֲבָא, חֲבָחָא Idem. Cant. 2. 5. *Constr.* חֲבָחַת Cant. 4. 9. *Plur. cum aff.* חֲבָחַיִךְ amores tui. Cant. 4. 10.

חֲבִיבָא Patruus. *Idem ac* אַחַב, *seu* אַח אָב. Levit. 10. 4. *in Jonathane.*

חֲבִיבְתָּא Socrus. Deut. 27. 23. *in Targum Hierosolymitano.*

חבט Concutere, decutere, excutere, dejicere, percutere. Jud. 6. 11. *Pahel* חַבֵּט idem. Esth. 6. 1.

מַחֲבוֹטָא Baculus excussorius. Isa. 28. 27.

חֲבוּט Percussio, excussio. *De* חֲבוּט percussione *nonnulla habentur tum apud Talmudicos, tum apud Rabbinos observatione,*

& *ſcitu maxime digna. Ramos itaque palmarum antiquitus Hebræi afferebant ad Templum, eoſque ad latera Altaris in terra excutiebant. Dies, quo id fiebat, dicebatur* יום חבוט הריות Dies excuſſionis ramorum. *Sic* חִיבּוּט הַקֶּבֶר *appellabatur* percuſſio, quæ in ſepulchro fiebat. *Placet de hac mirum Rabbinorum ſomnium proferre, quod R. Elias in ſuo Thisbì recenſet, ſicque in linguam Latinam translatum ſonat.* Scriptum eſt in Medràs Rab Iſaac filii Parnach. Interrogaverunt diſcipuli ipſum Rabbì Eliezer, quomodo ſe habet ritus חִבּוּט הַקֶּבֶר h. e. *percuſſionis ſepulchri?* Reſpondit eis. Poſtquam ſeparatus eſt homo ab hoc ſæculo, venit מַלְאַךְ מָוֶת *Angelus mortis*, & ſedet ſuper ſepulchrum ejus. Statim intrat anima ejus in corpus illius, & facit illum ſtare ſuper pedes ſuos &c. Donec dixit ר׳ יְהוֹשׁוּעַ בֶּן לֵוִי *R. Jehoſuà Ben Levi.* Et in manu ejus eſt (*inquit*) catena, cujus media pars eſt ferrea, & altera lignea, qua verberat ipſum (*hominem.*) Et prima vice diſſolvuntur membra ejus: altera vice ejus oſſa diſſipantur; tum veniunt Angeli, & colligunt ea. Quod ſi tertia vice ipſum percuſſerit, redigitur in pulverem, & cinerem, & redit in ſepulchrum ſuum &c. Donec dixit ר׳ מֵאִיר *Rabbì Meir.* Gravius itaque eſt judicium חִבּוּט הַקֶּבֶר *Chibbùt haKKèver* judicio gehennæ, quoniam etiam qui plane juſti ſunt, & filii Principum, & abortivi eo judicantur, excepto eo, qui moritur in veſpera Sabbati, & qui moritur in terra Iſrael &c. *Huc etiam nonnulla ſpectant, quæ habentur in* תְּפִלּוֹת Tephillòt, *h. e.* Precationibus, *quæ dicuntur Hebraice* בְּרָכוֹת. *In una enim ex iis incipiente ex* יְהִי רָצוֹן *legitur.* והצילנו מגזירות רעות ומדלות ומעניות ומכל מיני פרענויות ומדינה של גהנם ומחבוט של קבר *h. e.* Et libera nos a decretis malis, & a paupertate, & abjectione, vel contemptu, & ab omnibus ſpeciebus pœnarum, & a judicio gehennæ, & a percuſſione ſepulchri. *Quis hæc ſanæ mentis non derideat, Judæorumque non miſereatur, qui hæc a Rabbinis ſuis ſibi obtrudi non ſentiunt, vel ſentientes non rejiciunt?*

חָבַל *Pahel.* Corrumpere, deſtruere, vaſtare, perdere, lædere: cædere, incidere. Deut. 23. 1. Iſa. 1. 4. *Ithpahel* אִתְחַבֵּל corrumpi, perdi, deſtrui, vaſtari. Ezech. 28. 17.

חֲבוּלָא Perditum, corruptum: corruptela, læſio. Dan. 6. 22.

חֲבָלָא, חֲבָל Corruptio, perditio, exitium, damnum, læſio. Dan. 3. 25. Jon. 2. 7.

חֲבוּלָא, חֲבוּל Idem. Job 11. 15. *Item* cæſura. Levit. 19. 28. & 21. 5.

חַבָּלָא Corruptor, vaſtator. Exod. 4. 26. & 27. *in Jonathane.*

חֲבוֹל, חֲבָל Væ, hei. Deut. 28. 15. *in Jonathane.*

חַבְלָא, חֶבֶל Funis, reſtis, funiculus. *Plur.* חַבְלִין funiculi. 2. Sam. 8. 2. *Conſtr.* חַבְלֵי funes. Prov. 5. 22.

חַבְלִין, חֲבָלִין Tormina, dolores graviſſimi, *quales ſunt parturientium.* Mich. 4. 9. *Biblia Veneta* חֲבָלִין *habent.* Iſa. 13. 8. *Conſtr.* חַבְלֵי Tormina. *Sæpe in Talmude fit mentio de* חַבְלֵי הַמָּשִׁיחַ doloribus Meſſiæ. *In Tractatu* שבת *fol.* 118. כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלי של משיח ומדינה של גהנם וממלחמת גוג ומגוג, מחבלי של משיח כתיב הכא יום וכתיב הנה אנכי שולח לכם אליהו הנביא לפני בוא יום וגו *h. e.* Quicumque obſervat tria prandia in Sabbato, liberatur a tribus pœnis, a Do-

Doloribus Messiæ, a Judicio Gehennæ, a Bello Gog, & Magog; a Doloribus Messiæ, quia scriptum est hìc, Dies, & scriptum est illic. *Ecce ego mitto vobis Eliam Prophetam, antequam veniat dies Domini &c. Abarbenel autem in Danielem ait, per* Dolores Messiæ *intelligi calamitates, afflictiones, & persecutiones tempore Messiæ futuras. Huc quodammodo respexisse videtur Christus calamitates, & afflictiones tum primi, tum secundi adventus vocans* ὠδίνως Matth. 24. 8. Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων. Omnia autem hæc sunt principium dolorum, *quem textum Syrus Interpres exponit* ܗܠܝܢ ܕܝܢ ܟܠܗܝܢ ܪܝܫܐ ܐܢܝܢ ܕܚܒܠܐ.

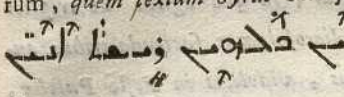

חִבּוּלָא, חִבּוּלְיָא Fœnus, usura, *sic dicta, quia exitium, & perditio est dantis.* Exod. 22. 25. Lev. 25. 36.

מְחַבֵּל Castratus, excisus testibus. Deut. 23. 1.

מְחַבֵּל, מְחַבְּלָא Corruptor, vastator. Hos. 13. 14. *Plur.* מְחַבְּלִין, מְחַבְּלַיָּא corruptores. *Fœm. sing.* מְחַבְּלָא Mulier parturiens, puerpera *a* חֶבְלִין *doloribus partus sic dicta.*

מְחַבְּלָנָא Idem. Prov. 18. 9. & 28. 24.

חַבְלָנִית Perdens, corrumpens. *Ab Hebræis* אִשָּׁה חַבְלָנִית Mulier perdens, corruptrix *appellatur, quę tribus maritis supervixit, quartumque ducere ideo prohibetur, quia etiam ipsum concubitu suo perditura præsumitur. Quo umquam nomine eam vocandam censerent, quę viginti tres viros sepelivit, sicuti narrat D. Hieronymus in Epistola ad Gerontiam? Placet Epitaphium subjicere cujusdam mulieris Basileensis, quę undecim maritos sepeliverat.*

Quæ jacet hoc mulier parvi sub fragmine montis,
Non certe fausto sidere nata fuit.
Quæ sit causa rogas? Nam tres & octo maritos
Legitimi socios cœpit habere tori.
Quos ea (qua culpa nescitur) perdidit omnes,
Et fuit in quovis nubere mense malum.
Dj meliora mihi, cum quondam tempore justo
In thalamos ibit sponsa petita meos.
Huic totidem versus, fuerat quot nupta maritis,
Fecimus: undecimus sed bene talis erit.
APTA VIRO NULLI FŒMINA DIGNA MORI.

חבן חֲבִינָנוּתָא Pigritia. Prov. 31. 27. *Respondet dictioni Hebraicę* עַצְלוּת.

חֲבַק Amplecti, complecti, amplexari. *Pahel* חַבַּק idem. Prov. 5. 20. 2. Reg. 4. 20.

חַבֵּר Sociare, associare, consociare, concinnare, componere, conjungere. Deut. 18. 11. incantare: libros componere. *Aphel* אַחֲבִיר idem. *Ithpahel* אִתְחַבַּר associari, consociari, conjungi. Psal. 94. 20. Hos. 6. 9.

חֲבֵר, חֲבֵירָא חַבְרָא Socius, sodalis, amicus, collega. Eccles. 4. 10. *Plur.* חַבְרִין, חֲבֵרִין socii, amici. Jud. 14. 11. *Fœm.* חֲבֵרְתָּא, חַבֶּרְתָּא socia. Exod. 11. 2. *Plur.* חַבְרָן sociæ. *Cum aff.* אֲנָא וְחַבְרָתִי Ego, & sociæ meæ. Judic. 11. 37. *Tritum proverbium est apud Talmudistas* או חברא כחברי דאיוב או מיתותא Aut amici ut amici Job, aut mors, *h. e. sicuti explicatur in Glossa Batrà fol.* 16. Si non sint ho-

mini amici, fatius eſt ei, ut moriatur. *Hoc nomine* חָבֵר *apud priſcos Doctores Hebræos Magiſter, ſive Rabbi recens electus dicebatur, qui quidem ad titulum, & dignitatem Magiſterii evectus fuerat, nondum tamen munus publicum docendi exercebat, cùm relative* חָבֵר collega *ejus vocaretur, a quo promotus fuerat. Collega ſiquidem erat propter Rabbinatus, ſive Magiſterii acquiſitionem, non propter dignitatis cum officio conjunctæ amplitudinem. Promotor enim ſemper promoto major habebatur, altioremque locum occupabat, Promoto, ſive* חָבֵר *cum reliquis diſcipulis coram Promotore in inferioribus ſubſelliis ſedente. Generatim etiam* חָבֵר *eſt* תַּלְמִיד חָכָם Sapiens. *In Talmude Sacerdotes Perſarum ſæpe appellantur* חֲבֵרִים, *vel Perſæ in genere.*

חַבְרוּתָא Societas. Pſal. 139. 2.

חֲבוּרָה Idem. Exod. 12. 45. *Item* incantatio. Deut. 18. 11. *in Targum Hieroſolymitano.*

חַבּוּרִין Vulnera, inciſiones, cæſuræ. Deut. 14. 1. *in Targum Hieroſolymitano.*

חַבְרְבַּר Obſcurum, lividum eſſe. Pſal. 139. 11. *ubi* מַחַבְרְבַּר עָלַי livida fit ſuper me. *Aliis* obſcurat me.

חִבְרְבַּר Cæcitas. *Plur.* חִבְרְבָּרִין cæcitates. Gen. 19. 11. *In Jonathane ſcribitur per* ר.

חָבַשׁ חֲבוּשָׁא Clauſtrum, carcer: anguſtia, anxietas. Gen. 40. 20. *Aruch* חֲבוּשִׁיָּא. *Item* malum cotoneum.

חָגַב חַגְבָּא Locuſta. *Aliis* cicada; *aliis* bruchus. Levit. 11. 12. *Plur.* חַגְבִין locuſtæ.

חָגַג Feſtum celebrare, feriari: tripudium agere. Nah. 1. 15. Pſal. 42. 5. 1. Sam. 30. 16.

חַג, חַגָּא Feſtum, feſtivitas. Cant. 2. 9. *Plur.* חַגִּין, חַגַּיָּא feſtivitates. Ezech. 46. 11.

חֲגִיגָה Feſtum. *Tractatus peculiaris in Talmude hoc nomine* חֲגִיגָה Chaghigâ *inſcriptus legitur, in quo agitur de triplici profectione Hieroſolymas facienda tribus anni temporibus, videlicet in Feſto Paſchæ, Pentecoſtes, & Tabernaculorum, ſicuti præcipitur Exod. 23. 17.* שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן יְהוָה *Juxta Vulgatam.* Ter in anno apparebit omne maſculinum tuum coram Domino Deo tuo.

חֲגָוִין חַגְוָה fiſſuræ. *Plur. conſtr.* חַגְוֵי טַנְרָא in fiſſuris petræ. Cant. 2. 14.

חֻגָּס Cuniculus. *Plur. conſtr.* חֻגְסֵי cuniculi. Prov. 30. 20.

חָגַר Claudicare. 2. Sam. 4. 4.

חַגִּירָא, חַגִּיר, חַגִּיר Claudus. 2. Sam. 19. 26. חַגַּר פּוּם וְחַגַּר מְמַלַּל claudus ore, & claudus ſermone, *ſc.* balbus. Exod. 4. 10. *in Jonathane. Plur.* חַגִּירִין claudi. Iſa. 33. 22.

חַגְרָא Chagra, *nomen proprium loci. Hebraice* שׁוּר. Geneſ. 16. 7.

חַד Unus, primus. Dan. 2. 31. *Fœm.* חֲדָה, חֲדָא una. Gen. 2. 21. *Geminatum* חַד חַד unuſquiſque, quilibet, ſingulî.

In

כַּחֲדָא, In unum, una, simul, pariter. Psal. 2. 2. Dan. 2. 35.

לַחֲדָא Valde, vehementer, admodum. *Hebraice* מְאֹד.

חֲדָא, חֲדָה Gaudere, lætari. Psal. 16. 9. *Participium* חָדֵי gaudens, lætus, hilaris. Prov. 29. 6. *Aphel* אַחְדֵי exhilarare, lætificare. Psal. 92. 5.

חֶדְוָא Gaudium, lætitia. Jon. 4. 6.

חֵידוּ Gaudium.

חַדְיָא, חֲדֵי Pectus. Exod. 29. 26. *Plur.* חַדְוָתָא, חַדְוָן pectora. Levit. 9. 20.

חַדַּד *Hebraice*. Acutum esse, acui.

חֲדוּד Acies, acumen, cuspis. *Plur.* חֲדוּדֵי, חֲדוּרִין acumina: rugæ.

חָדַד Acutus. *Plur.* חַדְרִין acuti.

חַדֵּס Premere, comprimere. Deut. 25. 9. *in Jonathane*.

חַדְקָא חַדְקָא Spinæ genus: vepres. Mich. 7. 4. *Plur. apud Talmudicos* חַדְקִין spinæ.

חַדְרוֹנָא חַדְרָא Testudo, buso. *In Jonathane reperitur* תַּרְדוֹנָא. Levit. 11. 29.

חַדַּת חַדַּת *Pahel*. Innovare, renovare, restaurare. Thren. 5. 21. *Ithpahel* אִתְחַדַּת Innovari, renovari. Deut. 32. 12. *Apud Talmudicos dicitur* אִיחַדַּת *pro* אִתְחַדַּת.

חַדַּתָא, חַדַּת Novus, novum, recens. Exod. 1. 8. *Plur.* חַדַּתִין novi. Cant. 5. 10. *Fœm.* חַדַּתָא, חַדְתָא nova. Deut. 24. 5. *Plur.* חַדְתָן novæ. Jud. 16. 11. Isa. 48. 6.

חַדְתָן Novus, recens. *Plur.* חַדַּתְנִין novi, recentes. Deut. 32. 17. *in Targum Hierosolymitano*.

חַדְתוּתָא Novitas. Levit. 13. 55.

חֲוָא, חֲוֵי *Pahel*. Indicare, renuntiare, annuntiare, ascendere, demonstrare. Gen. 12. 18. *Aphel* אַחֲוֵי Idem. Dan. 2. 10. *Ithpahel* אִתְחֲוֵי, אִתְחֲוָא nuntiari, annuntiari, indicari. Gen. 27. 42.

חֵיוָא *Vide in* חיה.

אַחֲוָיָא Indicatio, annuntiatio, promulgatio. Dan. 5. 12. *Constr.* אַחֲוַיַת Num. 31. 21. *in Jonathane*.

חֲוָיָא Confessio, celebratio, laus. Lev. 7. 2. *in Targum Hierosolymitano*.

חוֹב Peccare, delinquere, impie, improbe agere, reum, debitorem esse, *vel* fieri, debere. Exod. 13. 2. *Pahel* חַיֵּב reum, debitorem efficere, condemnare; pronuntiare reum, sontem, improbum. Deut. 25. 1. *Ithpahel* אִתְחַיֵּב debere, debitorem esse, *vel* fieri, condemnari: reum, obnoxium esse. Levit. 5. 19.

חובא *Vide supra in* חבב.

חַיָּבָא, חַיָּב Peccator, debitor, reus, impius, improbus. Gen. 18. 23. *Plur.* חַיָּבִין debitores. 1. Sam. 14. 33. *Fœm.* חַיָּבְתָא improba. Esth. 1. 1. Amos 9. 8.

חוֹבָא, חוֹבְתָא, חוֹב Reatus, culpa, noxa, debitum, peccatum, iniquitas. Gen. 20. 9. *Constr.* חוֹבַת Deut. 22. 26. *Plur.* חוֹבִי, חוֹבִין culpæ, peccata. Job 13. 23. Eccles. 10. 4.

חִיוָבָא Iniquitas, impietas. Job 35. 8.

Cir-

חוג Circinare, ambire. Prov. 8. 27.

חוגָה Circulus, ambitus. Prov. 8. 27.

חוד Ænigmatice loqui, ænigma proponere. Jud. 14. 16. Ezech. 17. 2.

חוּדָתָא, חוּדִיתָא, חִידָתָא Ænigma. Jud. 14. 16.

חִידָתָא, חִידָתָא Idem. Jud. 14. 13. *Plur.* חִידָן & חִידָוָן ænigmata. Pſal. 78. 2.

אוּחְדָתָא, אוּחְדָתָא Idem. Pſal. 49. 5.

אֲחִידָן Ænigmata. Dan. 5. 12.

חוה חִוְיָא, חִיוָא Serpens, coluber. Gen. 3. 1. *Plur.* חִוָן, חִוָן, & חִיוָן ſerpentes. Numer. 21. 7.

חוז מְחוֹזָא, מְחוֹזָא Terminus; provincia, urbs, vicus, platea. Pſal. 107. 30. *Plur.* מָחוֹזִין plateæ. Thren. 2. 19. *Conſtr.* מְחוֹזֵי termini: provinciæ: plateæ. Job 5. 10.

חוח חוֹחָא Spina: carduus. 2. Reg. 14. 9. *Plur.* חוֹחִין ſpinæ. Iſa. 34. 13.

חוט *Pahel* חַיֵט Suere, aſſuere, conſuere, conjungere, compingere, componere. Thren. 5. 5. *Aphel* אַחֵט Idem.

חוט, חוּטָא Filum, funiculus. Gen. 14. 23. Exod. 28. 37. *Plur.* חוּטִין fila. Exod. 39. 3.

חָט Virgultum, furculus. Iſa. 14. 19.

חוך Ridere, deridere, irridere, ludere, illudere. Gen. 26. 8. Prov. 29. 9.

חוך, חוֹכָא Riſus, luſus, ludificatio, contemptus. Eſth. 1. 18. Thren. 3. 14.

חול Manere, permanere, reſidere. Jerem. 7. 20. cadere, incidere. Jerem. 44. 6. *Item* ſaltare, tripudiare. Exod. 15. 20. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.* dulce eſſe. Prov. 24. 13.

חוֹלָא, חַל, חול Arena. Gen. 32. 12. Prov. 27. 3. *Plur.* חוֹלוֹת arenæ.

חוּלַת, חוּלִית Catena. Eſth. 8. 15.

חָלָא Arena. *Nonnullis* phœnix *avis.*

חום חוֹמָא, חום. *Vide in* חמם.

חום Parcere, miſereri, propitium, clementem eſſe. Jer. 21. 12. *Pahel* חַיֵס Idem. Eccleſ. 7. 17.

חִיסָא, חֵיס Miſericordia, gratia, clementia. Iſa. 30. 14.

מְחַסָא Idem. Iſa. 63. 9.

חור Albeſcere, album evadere. Iſa. 1. 18. *Pahel* חַוֵר abluere, lavare; dealbare, candidum reddere. Lev. 13. 56. *Ithpahel* אִתְחַוַר albeſcere, album fieri. Jerem. 4. 14.

חוֹר Albus, candidus. Gen. 30. 35. *Plur.* חִוָרִין albi, candidi. Eccleſ. 9. 8. *Fœm.* חִוָרְתָא, חִוָרָא alba. Lev. 13. 4. *Plur.* חִוָרָן albæ. Lev. 13. 38.

מַחוֹר Albedo. Levit. 13. 3.

חִוָרִיָא Suffuſiones oculorum, cæcitates. Gen. 19. 11. *in Jonathane.*

חִוָרִיתָא Ciconia, milvus albus. Jerem. 8. 7.

חוֹרִין, חוֹר. *Vide in* חרר.

חוש Feſtinare. *Aphel* אֲחִישׁ Idem. Pſal. 141. 1. *Vide &* חשׁשׁ.

חזה, חֲזָה Videre, prævidere, providere, intueri, contemplari, aſpicere, reſpicere. Geneſ. 7. 1. *Aphel* oſten-

אַחֲזֵי oſtendere, demonſtrare. Gen. 41. 28.

חָזֵי, חָזְיָא Videns, Propheta. 1. Sam. 9. 9.

חֲזֵי, חֲזְיָא Dignum, decens, æquum, conveniens. Eſth. 1. 7. *Plur. fœm.* חַזְיָן dignæ. Eſth. 2. 9.

חֲזְיָא Viſio, ſpectaculum, aſpectus, ſpecies. Ezech. 43. 3. planities. *In Jonathane.* Gen. 18. 1. *Plur.* חֲזָוֵי planities. Gen. 13. 18. *Emphat.* חֲזְוְיָא. Eſth. 6. 1.

חֲזוֹן, חֲזוֹנָא Idem. Num. 12. 6. Eccleſ. 10. 15. *Plur.* חֲזְוָנִין viſiones. Deuter. 4 34.

חֲזְיוֹן Idem. *Item* apprehenſio. *Plur. conſtr.* חֲזְוֵי viſiones. Eccleſ. 11. 9.

חִזְיוּ Idem. Eſth. 2. 2. Ezech. 1. 26.

חֲזוּת, חֲזוּת, חֲזוּתָא Idem. Dan. 8. 4.

מַחֲזֵי Idem. Ezech. 1. 26. *in Bibliis Regiis.*

חֲזְיָא Proviſio. 2. Sam. 7. 19.

מַחֲזִיתָא Speculum. *Plur.* מַחֲזְיָתָא ſpecula. Iſa. 3. 22. *Conſtr.* מַחֲזִית ſpecula. Exod. 38. 8.

חָזוּ חֲזְיָא Nubes. Cant. 2. 9. *Nonnullis* ventus. *Plur. conſtr.* חֲזְוֵי nubes. Job 28. 26.

חֲזְיָתָא Scabies ſanioſa: impetigo. Lev. 21. 20. *in Jonathane.* *Plur.* חֲזָוִין Levit. 21. 20. *in Targum Hieroſolymitano.*

חֲזָן Scabioſus, impetigine obductus. Levit. 21. 20. *in OnKeloſo.*

חֲזוָא *Nomen proprium vallis.* Gen. 14. 17. viſio. Exod. 3. 3. *in Targum Hieroſolymitano; niſi forte legendum* חֲזוָנָא, *ut in OnKeloſo, & Jonathane legitur.*

חָזַם Ungue ſecare, rumpere, diſcerpere: digitis evellere, avellere: averruncare. Lev. 1. 15. *in Jonathane.*

חָזַן חוּן Cuſtos, inſpector, *qui rei alicujus curam habet.* *Strictim* Synagogæ miniſter, ædituus, diaconus, *qui etiam dicitur* שְׁלִיחַ צִבּוּר, *vel* שַׁמָּשׁ Eccleſiæ nuncius, *cujus munus eſt Synagogæ neceſſaria parare. Cum autem ad eum præcipue pertineret precibus, & cantu Eccleſiæ præire, legendi rationem docere, & alia hujuſmodi præſtare, aliquando* Præcentor *fuit appellatus.*

חָזַר Redire, reverti, circumire, converti, convertere ſe. Pſal. 118. 11. *Ithpahel* אִתְחֲזַר idem. Ezech. 1. 9. *Aphel* אַחְזַר idem. *Item* redire fecit, reduxit, circumduxit, reſtituit, vertit, convertit, evertit, pervertit, invertit, convolvit. Jerem. 48. 39. Ezech. 1. 9. Judic. 21. 41.

חֲזַר Circum, circa, circumquaque: circuitus. Num. 1. 53. & 16. 24. Pſal. 3. 7.

חֲזַרְנוּת Ambitus, circuitus. *Adverb.* circum, circa. Exod. 7. 24. Job 41. 5.

חֲזוּר, חֲזָר Globus, ſphærula: pomum, malogranatum. *Adverb.* circum, circa. Exod 25. 33. Joel. 1. 12. *Plur.* חֲזוּרִין, חֲזָרִין. *Conſtr.* חֲזוּרֵי globi: poma. Prov. 25. 11.

חֲזִירָא, חֲזֵירָא Sus, porcus. *Ejus enim natura eſt, ut ad ſordes redeat.* Levit. 11. 7. *Plur.* חֲזִירִין porci. *Fœm.* חֲזִירְתָא, חֲזֵירְתָא porca. Prov. 11. 23.

מַחְזוֹר Circulus, cyclus. *Plur.* מַחְזוֹרִין circuli. Gen. 1. 14. *in Jonathane.* *Duplex*

eſt

est מַחְזוֹר. *Alter* מַחְזוֹר קָטוֹן cyclus parvus, *alter* מַחְזוֹר גָּדוֹל cyclus magnus. *Cyclus magnus est Solis, qui singulis viginti octo annis absolvitur; cyclus vero parvus est Lunæ, qui decem & novem annorum spatio terminatur. De his videndi Astronomi. Liber etiam Precum hoc nomine* מַחְזוֹר *appellatur. Preces illæ rhythmicæ sunt, recitanturque in fine singulorum Sabbatorum, dierum Festorum, sed præcipue in tribus Festis Regalibus dictis.*

חֲטָא Peccare, *ut Hebraice. Aphel* אַחְטֵי peccare fecit, *vel* sivit, ad peccandum induxit. Psal. 103. 14.

חֵט, חֵטְא Peccatum. *Cum aff.* חֶטְאָךְ peccatum tuum. Genes. 4. 7.

חֲטָאָה, חֲטָאָה, חֲטָאתָא Peccatum: oblatio, hostia, sacrificium pro peccato, expiatio peccati. 1. Sam. 10. 25. *Plur.* חֶטְאִין, חֶטְאֵי, & חֲטָאִין, חֲטָאיָא peccata: hostiæ pro peccato. *Cum aff.* וַחֲטָיָךְ & peccata tua. Dan. 4. 24. *De* Sacrificio pro peccato *nonnulla notanda. Hoc Sacrificium erat publicum, vel privatum. In hoc Sacrificio offerendo personarum ratio habebatur, & inter eas discrimen intercedebat. Sacerdos enim Unctus, vel Pontifex Maximus pro peccato suo juvencum, Princeps, vel Judex hircum caprarum, privatus ovem, vel capram offerebat. Nullum fertum, nulla libamina, non oleum, non thus huic Sacrificio addebatur. Vestis sanguine Sacrificii conspersa abluebatur in loco Sancto, vel atrio; vas testaceum, in quo coctum Sacrificium, in atrio confringebatur; vas autem æneum ibidem in aquam immersum mundabatur, majorque* חוֹמֶר *erat in hoc Sacrificio, quam in aliis Sacrificiis Sanctissimis. Hujus Sacrificii piacularis offerendi rationem, & varia genera vide in Levitici Capite sexto, & aliis Capitibus, ex quibus colligitur, illud oblatum fuisse ex simila, panibus, & aliis esculentis, ex avibus, & quatuor quadrupedum speciebus. Offerebatur autem pro peccatis manifestis, & publicis.*

חֲטוּתָא Peccatum. Prov. 10. 16.

חָטְיָא, חַטָּאָה Peccator. *Plur.* חַטָּאִין peccatores. Psal. 104. v. 11. *Emph.* חַטָּאַיָּא. *Constr.* חַטָּאֵי peccatores. Prov. 1. 10.

חַטָּאָה Satanas, auctor peccati. Zach. 3. 1.

יַחֲטָא Idem. Zach. 3. 2.

חַטְיָא Mollis, tener, delicatus, delicatulus. *Plur. fœm.* חַטְיָן Gen. 33. 13. *in Jonathane. Emphat.* חַטְיָתָא teneræ, delicatæ. Numer. 31. 50. *in Jonathane.*

מַחְטֵי Idem. *Fœm.* מַחְטְיָא, & *aliter* מֶחְטַיְתָא. Num. 31. 56. *in Jonathane.*

חֲטִיתָא Mollities, teneritudo. Num. 31. 56. *in Targum Hierosolymitano. In Jonathane est* חִיטוֹיָיא.

חֲטַב Exaltare, efferre laudibus, magnificare. Deut. 26. 8.

חֲטִיבָא Laus, exaltatio. Ibidem *in Jonathane.*

חוֹטְבָא Decisio, cogitatio decisa. *Plur. cum aff.* חוֹטְבֵיהוֹן incisiones ipsorum. Psal. 73. 3. *In Bibliis Regiis* רוּטְבֵיהוֹן rugæ ipsorum.

Sue-

חֲטַט Suere, assuere, consuere. Gen. 3. 8. *Pahel* חַטֵּט idem. Ezech. 13. 18.

מַחֲטָא Acus sartoria, subula. Deut. 15. 17. *in Jonathane.*

חֲטָטֵי Scabies maligna. Job 30. 24.

חִטָּא *Vide in* חנט.

חטם חוּטְמָא Nasus. Levit. 21. 18. *in Jonathane.*

חֲטַף Rapere, corripere, diripere, prædari, auferre. Ezech. 22. 26. *Ithpahel* אִתְחַטֵּף rapi, abripi.

חֲטוֹף, חֲטוֹפָא Vis, violentia, injuria, rapina, direptio. Jud. 9. 14. *Plur.* חֲטוֹפִין rapinæ. Gen. 6. 11. *Emphat.* חֲטוֹפַיָּא rapinæ. Prov. 4. 17.

חִטְפָא Idem. Isa. 60. 18.

חָטוֹף Raptor, rapax. *Plur.* חָטוֹפִין raptores.

מְחַטְפִין Strigiles. Esth. 6. 11. *in Targum secundo.*

חַטְפִיתָא *Nomen avis rapacis. Hebraice* תַּחְמָס Levit. 11. 16. *in Targum Jonathanis.*

חֲטַר Sepire, obsepire, sepe circumdare. Job 19. 8.

חֲטַר, חוֹטֶר, חוּטְרָא Virga, baculus, scipio: sepes, sepimentum, septum, caula, ovile. *Plur.* חוּטְרִין, & חַטְרִין virgæ: caulæ. Num. 32. 16. Soph. 2. 6. *Hinc apud Talmudistas elegans adagium* אַבָּב חוּטְרָא מִילֵּי וְאַבֵּי דָרֵי חוּשְׁבָּנָא *h. e.* Ad fores caulæ verba, intra septa ratio, *sc. exigitur. Nimirum pastor blandis verbis fugientes oves ad ostium caulæ revocat; ab ingressis autem intra septa pœnas severius exigit. Ita præceptor cum discipulis, paterfamilias cum servis, Deus cum improbis, Magistratus cum scelestis agit.*

חִטּוּרִיאָה Gibbositas, *proprie* camelorum. Isa. 30. 6.

חֲיָא, חֲיָה Vixit, revixit, revaluit, sanitati restitutus est. Gen. 5. 3. 2. Reg. 8. 10. *Aphel* אַחֵי vivificare, in vita conservare, servare, in vitam revocare. 2. Reg. 8. 1. *Ex forma integra* אַחְיָה *est Præteritum* אַחֲיֵיתָא vivificasti. Isa. 38. 10. *Infinitivus* cum ו, לְאַחֲוָאָה ad vivificandum. Ibidem.

חַי, חַיָּא Vivens, vivum, integrum, incolume. Gen. 8. 21. Levit. 3. 3. *Plur.* חַיִּין Viva, viventia. Num. 16. 30. *Emphat.* חַיַּיָּא viventes. Dan. 3. 30. *Fœm. sing.* נַפְשָׁא חַיְתָא Anima vivens. Genes. 1. *Plur.* אֲרוּם חַיָּין אִנּוּן Quia vivaces sunt. Exod. 1. 19. *in Targum Hierosolymitano.*

חַיָּא Cœtus. *Plur.* חַיָּתָא congregationes. Esth. 9. 27.

חַיָּא, חַיְתָא Fera, bestia, animal: obstetrix: puerpera. Gen. 35. 17. *Plur.* חַיָּתָא obstetrices. Exod. 1. 15.

חַיּוּתָא Idem. Gen. 9. 4. *in Jonathane.*

חֵיוָא Idem. *Emphat.* חֵיוְתָא. Isa. 38. 12. *Plur.* חֵיוָן. *Emph.* חֵיוָתָא.

חַיִּין, חַיֵּי Vita. חַיֵּי עַלְמָא vita æterna. Ezech. 20. 11.

אֲחָיוּת Vivificatio, resuscitatio. Zach. 3. 7.

תְּחִיוֹתָא Idem. Pſal. 68. 10.

תְּחִיָּה Reſurrectio. Geneſ. 25. 34. *in Targum Hieroſolymitano.* תְּחִיַּת הַמֵּתִים Reſurrectio mortuorum. *Apud quoſdam diſcrimen intercedit inter* תְּחִיָּה *&* תְּקוּמָה. *Uſurpant enim* תְּקוּמָה *de reſurrectione piorum ad vitam æternam;* תְּחִיָּה *autem de reſurrectione improborum ad judicium gehennæ. Sed hæc diſtinctio probanda non eſt, ut ex multis Sacrarum litterarum locis colligitur.*

חִיר חִירָא Galerus, pileus. Eſth. 8. 15.

חִיל Roborare, corroborare, confortare, confirmare. Pſal. 80. 16. militare. *Infinitivus* לְחֵילָא חֵילָא ad militandam militiam. Num. 4. 23. *Ithpahel* אִתְחַיֵּל roborari, corrobari, fortem eſſe. Pſal. 139. 17. militare, militiam inſtruere, turmatim concurrere. Num. 31. 7.

חֵילָא, חַיִל Vis, virtus, robur, potentia, fortitudo. Pſal. 18. 40. militia, exercitus. Num. 31. 5. *Plur.* חֵילִין, חֵילֵי vires, militiæ, exercitus. 1. Reg. 22. 19.

חֵילוֹת Exercitus. Pſal. 68. 12. *Plur.* חֵילָוָן. *Emph.* חֵילְוָתָא exercitus, virtutes, poteſtates.

חֵילָא, חֵילְתָא Joſ. 8. 11. Vallis. *Plur.* חֵילְיָא, חֵילִין valles. Ezech. 6. 3.

חִין חֵינָא, חִינָא Sinus. 2. Sam. 12. 8. *Cum aff.* מֵחֵינָהּ de ſinu ejus. 1. Reg. 17. 19.

חִים חִיסָא Vaſtatio, vaſtitas. Prov. 3. 25. *David de Pomis, Pagnino, & aliis eſt* extinctio.

חִיץ מְחִיצָא Paries, murus, maceria, ſubſtructio, tabulatum. Ezech. 13. 10. *in Regiis legitur* מְחָצָא. *Emphat.* מְחִיצְתָּא Ezech. 41. 9. *Plur.* מְחִיצָיָא parietes. 1. Reg. 6. 6. *Conſtr.* מְחִיצַת 1. Reg. 6. 15.

חֵיק, חֵיקָא Sinus. 2. Sam. 12. 3.

חִישׁ חִישָׁא *Vide in* חשא.

חכך חֵךְ, חַכָּא Palatum. *Cum aff.* חַכָּהּ palatum ejus. Prov. 5. 3. חִכֵּךְ palatum tuum. Prov. 34. 13.

חַכָּא, חַכְּתָא Hamus. Iſa. 19. 8. *Hinc apud Talmudicos* חַכִּי hamis piſcari.

חַכּוּבָא, חִכּוּךְ Scabies, pruritus, prurigo. Deut. 28. 27. *in Jonathane.*

חכם Sapientem eſſe, ſapere, ſcire, noſcere, agnoſcere, cognoſcere, intelligere, intelligentem, peritum, cautum, aſtutum, callidum eſſe. 1. Reg. 4. 31. *Pahel* חַכֵּם *&* חַכְּמִים Idem. Gen. 38. 27. *Item* ſapientem reddere, docere. Pſal. 119. 98. fraudare, defraudare: circumvenire. Geneſ. 27. 35. *Aphel* אַחְכִּים idem. Ezech. 3. 2. *Ithpahel* אִתְחַכֵּם ſapienter, callide ſe gerere, ſapientiam ſibi arrogare, ſapientem ſibi videri, ſapientem eſſe. Exod. 1. 10. Prov. 27. 11.

חַכִּימָא, חַכִּים Sapiens, prudens, ſciens, peritus, aſtutus, callidus. Deut. 4. 7. *Plur.* חַכִּימִים ſapientes. Deut. 1. 13. *Emphat.* חַכִּימַיָּא ſapientes. *Conſtr.* חַכִּימֵי Prov. 10. 14. *Fœm.* חַכִּימְתָא, חַכִּימָא Prov. 14. 1. *Conſtr.* חַכִּימַת Exod. 35. 15. *Plur.* חַכִּימָן, Je-

חַכִימָתָא Jerem. 9. 17.

חָכְמָתָא, חוֹכְמָתָא, & חָכְמָא Scientia, ſapientia. Exod. 28. 3. aſtutia, verſutia, dolus. Gen. 27. 35. *Conſtr.* חָכְמַת ſapientia. 2. Sam. 14. 10. *Plur.* חָכְמָתָא, חָכְמָן ſapientiæ. Pſal. 49. 4.

חַכִימוּתָא, חַכִימוּת Idem. Exod. 35. 35. *Cum aff.* בְּחַכִימוּתְהוֹן in aſtutia ipſorum. Job 5. 13.

חכן חַכִינָנָא Piger, ſegnis. Prov. 18. 18. *in Bibliis Venetis. Hebraice* חַנְרָנָן.

חַכִינָנוּתָא Pigritia, ſocordia. *Videtur ex dialecto Syriaca melius legi per* ב, *ut alibi.* Prov. 31. 27.

חכר חַכַר Caligine, tenebris obductum eſſe.

חַכִיר Obſcurus, caliginoſus, pullatus, atratus. Pſal. 38. 7. *Fœmin.* חַכִירָא tenebris obducta. Prov. 4. 19.

חַכִירָה Tenebræ, obſcuritas, caligo. *In Regiis.* Prov. 7. 9. *Veneta habent* בַּחֲבִירָה.

חל חֵילָא, חִלָּא Acetum. Num. 6. 3. Pſal. 69. 2. Ruth 2. 14.

חלא חַלָּא Arena. *Vide in* חוֹל.

חלב חַלְבָּא Lac. Jud. 4. 19. Exod. 3. 8. חֲלַב בֵּיצִים lac, albumen ovorum. *In Talmude Hieroſolymitano.* חֵילְבוֹנָא, חֵילְבוֹן Albumen ovi. Gen. 30. 14. *in Jonathane.*

חֶלְבְּנָתָא Galbanum. *In OnKeloſo. In Jonathane autem, & Targum Hieroſolymitano legitur* חֶלְבְּנָיָא Exod. 30. 34. Galbanum *eſt ſpecies aromatis, aut potius* Reſina *odorem fœtidum, tetrumque effundens. Solebat cum odoribus ſuavibus, & jucundis commiſceri, ut ſignificaretur, malos eſſe inter bonos tolerandos.*

חלד חוֹלְדָא Muſtela. Levit. 11. 29. *In Talmudis Tractatu* חוּלִין Cholîn *inſcripto fol.* 127. *id peculiare de Muſtela habetur.* כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה מאי קראה האוינו כל יושבי חלד *h. e.* Quidquid eſt in terra, eſt quoque in mari, excepta muſtela, ſicuti dicitur. *Audite omnes habitatores* חלד Pſalm. 49. 2. *Audi ſi, potes, ſine riſu, & cachinnis rationem rei hujus alibi a Rabbinis traditam, puram, putamque fabulam redolentem.* Comitia fuerunt Principum Mundi de adminiſtratione recta. Princeps maris conqueſtus eſt, ſe non habere ſubditos ſufficientes. Permiſſum ipſi proinde fuit, ut ex terra plures peteret, modo de alimento provideret. Conjecit omnia animalia terreſtria in mare mandans, ut illic quoque ſuam ſpeciem propagarent. Factum eſt. Itaque dicitur, omnia animalia terreſtria eſſe quoque in mari, niſi quod quædam in monſtroſam formam converſa ſint. Ad Muſtelam cum perveniſſet, ea in littore ſtans dixit Principi maris. Numquid vides, me jam in mari eſſe? Id autem dixit, effigiem ſuam in mari oſtendens. Princeps contentus muſtelam dimiſit. Hinc Talmudici ajunt, omnia terreſtria in mari eſſe, præter muſtelam, quæ aſtutia ſua evaſit. Hinc Terra dicitur ab ipſis חֶלֶד, quod ea propria remanſerit Muſtelæ, quæ vocatur חוּלְדָה. *Huc etiam pertinet, quod habetur in Talmudis Hieroſolymitani Tractatu* שבת *cap.* 14. Scriptum eſt. *Audite hoc omnes populi, auribus percipite omnes habitatores* חֶלֶד. Pſal. 49. 2. Dixerunt. Quare aſſimilat David omnes habitatores Terræ לְחוּלְדָה *Muſtelæ?* Ideo, quia cum

omnia, quæ sunt in terra, sint quoque in mari, plurimæ autem species sint in mari, quæ non sunt in terra, tamen הַחוּלְדָה *Mustela* non sit in mari. Alius dixit ideo, quia, sicut Mustela multa attrahit, & relinquit, nesciens cui ea relinquat, ita quoque homines multa attrahunt, & coacervant, nescientes, cui ea sint relicturi. *Qui similia appetit, Talmud, Rabbinorumque scripta legat, cupiditatique suæ penitus satisfaciet.*

חַלְדוּתָא Ærugo, contractio æruginis, rubigo. Num. 31. 22. *in Jonathane.*

חלה חֲלִי Dulcescere. *Hinc Ithpahel* וְאִתְחַלְיָן מַיָּא & dulcuerunt aquæ. Exod. 15. 25. *in Jonathane. Ex dialecto Hierosolymitana legitur* אִתְחַלְיָין *in Targum Hierosolymitano.*

חֲלִי Dulce. Ezech. 3. 3. *Fœm.* חַלְיָא, & *per metathesim litterarum* חַיְלָא Prov. 24. 13. & חֲלִיאֲתָא Psal. 19. 11. *Aliter* חֵימַר חֵילַת vinum dulce. Exod. 27. 18. *Plur.* חַלְיָן Prov. 9. 17.

חוּלְיָא Dulcedo. Judic. 14. 14. *Cum aff.* חוּלְיֵי dulcedo mea. Judic. 9. 11.

חַלְיוּתָא Idem. Prov. 16. 21.

חַלֵּן Solvere, extrahere. Esth. 1. 3. & 6. 11. *in Targum secundo.*

חִלּוּזָא Vestitus, vestimentum. *Ibidem.*

חִילִין Suffusio: *vitium oculi, quo visus confunditur. Levit.* 21. 20. *in OnKeloso. At in Jonathane* חִלָּזוֹן, & *in Targum Hierosolymitano* יְחַלְזְוָה, *quod procul dubio vitiosum, pro* חַלְזוֹנָה.

חִלְזוֹנָא *Est nomen piscis magni marini. Item* חַלְזוֹנָא. Deut. 28. 42. *in Targum Jonathanis respondet Hebræo* צְלָצָל, *quod aliis est* sideratio, *aliis* species locustæ. *Animadverte, ibi legi* חַלְנוֹנָא, *sed juxta auctorem Aruch parvi mendosum esse, pro* חַלְזוֹנָא.

חלח חַלְחַל *Vide in* חלל.

חֲלַט Miscere, commiscere: placentas coquere, pinsere. 1. Sam. 13. 6. *Hinc Futurum* יַסְאִיבֵנֵיהּ וְיַחְלְטִנֵיהּ impurum pronuntiabit eum, *hoc est* proprie, simpliciter leprosum pronuntiabit eum. Levit. 13. 11. *in Jonathane. Participium* צוֹרְעָא מַחְלְטָא lepra exscindens, erodens. Levit. 1. 51.

חֲלִיטָא Collyra, placenta. *Plur. emphat.* חֲלִיטָתָא placentæ. 2. Sam. 13. 8. monilia. Hos. 2. 13.

חֲלוּט Proprium, proprietas: absolutum, simplex. *Plur.* לַחֲלוּטִין in proprietates. Levit. 25. 23.

חַלְטְתָא Stellio, lacerta. *Nomen reptilis mundi.* Levit. 11. 30.

חֲלַל Profanari, e sancto profanum, & commune fieri. Ezech. 22. 26. cædere, incidere. Isa. 10. 15. *Pahel* חִלֵּל profanare, profanum, commune facere, violare. Num. 18. 32. lavare, abluere. *Aphel* אַחֵל, & *integre* אַחְלִיל idem. Deut. 19. 8. *Ithpehal* אִתְחַל profanari, violari. Levit. 21. 9.

חֲלִיל Profanus. *Fœm.* חֲלִילָא profana. Levit. 21. 14. *Item* vacuitas, concavitas, va-

vacuum, concavum. Exod. 27. 8.

חַלָּא, חַלָּל Concavitas, vacuitas. *Plur.* חַלָּלִין cavitates. Ezech. 28. 13. *in Targùm. Hunc locum Targùm juvat addere, quia eo innititur precatio quædam a Judæis quotidie recitata. Targùm itaque ita habet.* בְּרַם לָא אִסְתַּכַּלְתְּ בְּפִגְרָךְ דְּאִתְעֲבַד חֲלָלִין וְנִקְבִין דְּאִינוּן צוּרְכָךְ דְּלָא אֶפְשַׁר לָךְ דְּהִתְקַיֵּם דְּלָא בְּהוֹן מִיּוֹמָא דְּאִתְבְּרֵיתָא עִמָּךְ מְתַקָּנִין: *h. e.* Quia non respexisti ad corpus tuum, quod factum est (*plenum*) concavitatibus, & foraminibus, quæ sunt necessitas tua, & sine quibus fieri non potest, ut subsistas; inde a die, quo creatus es, ipsa tecum sunt ordinata. *Precatio autem est hujusmodi.* בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת־הָאָדָם בְּחָכְמָה וּבָרָא בוֹ נְקָבִים נְקָבִים חֲלוּלִים חֲלוּלִים גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אוֹ יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם וְלַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ אֲפִילוּ שָׁעָה אַחַת: *h. e.* Benedictus tu Dominus Deus noster, Rex hujus Mundi, qui formasti hominem in sapientia, & creasti in ipso foramina, & concavitates multas: manifestum, & notum est coram throno gloriæ tuæ, quod si aperiatur unum ex his, aut occludatur, impossibile est eum vivere posse, aut coram te consistere etiam hora una. *Vulgo autem Rabbini horum* Foraminum *nomine os, nares, aures, & duo naturæ inferiora intelligunt;* Concavitatum *vero membra concava, nimirum ossa, intestina, cor, ventrem &c.*

חֲלִילָא, חֲלִיל Fistula, *ita dicta, quia perforata, & concava.* Deut. 16. 14. *Plur.* חֲלִילִין fistulæ. Psal. 150. 4.

חוּלָא, חוֹל Profanum, commune. *Plur.* חוּלִין profani. 1. Sam. 21. 4. *Constr.* חוּלֵי Levit. 6. 21. *Apud Jonathanem* חוּלִין הוּא לָךְ absit a te. Genes. 18. 25. *Fœm.* חוֹלְתָא profana. Esth. 2. 9. *Hoc in loco est nomen proprium puellæ. Dicitur itaque in textu sacro, Estheram traditam fuisse Egeo Eunucho, mandatumque, ut septem puellas speciosissimas ei adjungeret, quæ illi ministrarent. Fabula hinc a Judæis conficta, ad quam Targùm Auctor respicit, Estheram, cum inter Gentes tunc temporis viveret, quæ Sabbatum tamquam diem sacrum non colebant, neque dies hebdomadæ juxta Judæorum consuetudinem numerabant, ac ne ipsa quidem propterea scire posset, quinam hebdomadæ dies essent, septem illas virgines certis, ac distinctis nominibus appellasse, singulasque singulis diebus sibi ministrare jussisse, ut inde dierum rationem intelligeret. Prima igitur dicta* חוֹלְתָא *a sex diebus* חוּלִין profanis *vocatis, quæ primo hebdomadæ die ipsi famularetur; altera nuncupata a* רָקִיעָא רוּקְעֵיתָא firmamento, *secundo creationis die creato, quæ ipsi ministraret die Lunæ; tertia a* גִּנְּתָא גִּנּוֹנֵיתָא horto, *quia tertio die herbæ, & arbores, quasi hortus aliquis, creatæ; quarta a luminaribus, quæ quarto die creata; quinta a reptilibus eo die creatis; sexta* חוּרְפִּיתָא acuta, ingeniosa, *quia sex-*

10 *die homo* חָרִיף acutus, ingeniosus *creatus; septima denique* רְגוּעִיתָא *a* רָגַע quies *dicta, quod die Sabbati Deus quievisset, hominibusque esset quiescendum.*

חִילוֹנַי, חִילוֹנָאָה Alienus, alienigena, extraneus, profanus, laicus. Exod. 29. 33. *Plur. cum Cholem* עַמְמַיָּא חוּלוֹנָאֵי populi profani. Deut. 23. 2. *in Jonathane.* Fœmin. חִילוֹנִיתָא extranea. Psal. 137. 4.

חוּלִילָא Securis, bipennis. *Plur.* חוּלִילִין secures. 1. Reg. 6. 7.

חַלְתָּא, חַלָּתָא Placenta, collyra. 2. Sam. 1. 21. *Extat Tractatus integer in Talmude inscriptus* חַלָּה. *Solent mulieres Judææ panem coquendum clibano illaturæ a massa farinacea partem decerpere instar ovi, vel majorem juxta quantitatem farinæ subactæ, ex qua panem confecturæ sunt. Particula illa vulgo vocatur* חַלָּה Challà, *h. e.* placenta. *Eam autem ante reliquos panes coquendos in clibanum projiciunt, ut comburatur. Ex iis multæ eam custodiunt, utunturque quoties incendium oboritur, Angelorum nomina, notasque superstitiosas ipsi inscribentes, falsoque sibi persuadent, ea in ignem projecta, eum statim extinctum iri.*

מְחַלָּא Foramen, fossa, caverna. *Plur.* מְחַלֵּי cavernæ. *Constr.* מְחִילַת Isa. 2. 19.

חַלְחַל & חַלַּחַל Commovere, agitare. *Ithpahel* אִתְחַלְחַל commoveri, agitari. Esth. 4. 4. putrefieri, liquescere.

חַלְחוֹלְתָּא, חַלְחוֹלְתָּא, חוּלְחוֹלְתָּא, חוּלְחַלְתָּא motus, commotio. Eccles. 10. 13.

חָלַם Somniare. Gen. 37. 10. *Aphel Participium* מַחְלְמִין quæ vos facitis, *vel* curatis somniari. Jerem. 29. 9.

חֶלְמָא, חֵלֶם Somnium. Dan. 4. 2. Genes. 20. 3. *Plur.* חֶלְמִין somnia. Eccles. 5. 6. *Emphat.* חֶלְמַיָּא somnia. Job 7. 14. *in Targum Jonathanis sæpe reperitur* חוּלְמָא *ex dialecto Hierosolymitana. Ex Rabbinis tria sunt somniorum genera, videlicet* החלום הפשוט Somnium simplex, החלום הנבואי Somnium Propheticum, & החלום הקסמי Somnium divinatorium Prophetarum falsorum. *Talmudici autem hæc ad somniorum interpretationem* in ברכות Berachòt *fol.* 55. *habent* כמו שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי איפשר לחלום בלא דברים בטלים *h. e.* Quemadmodum frumentum non est sine palea; sic non est somnium sine verbis otiosis. *Somnia enim quoad omnia particularia accurate exponi non possunt.*

חַלְמוֹנָא, חַלְמוֹן Vitellus ovi. Job 6. 6. *Per commutationem litterarum* ב & מ *idem est, ac* חַלְבוֹנָא. *Ita dicitur vitellus ovi, quia coagulatus est, & tenaciter cohæret, a* חָלַם consolidare, compingere, arcte consuere.

חִילוֹנַי חלל *Vide supra in* חלל.

חַלְנוֹנָא חלן *Vide supra in* חלן.

חָלַף Mutare, commutare, permutare, immutare. Deut. 26. 14. mutari, innovari: transire, præterire. Job 9. 26. *Item* mori. *Pahel* חַלֵּף commutare.

Ruth.

Ruth 4. 7. *Aphel* אַחְלִיף immutare, permutare. Levit. 27. 10. præterire. Dan. 4. 13. *Ithpahel* אִתְחַלַּף mutari, immutari. Eccleſ. 8. 1. Iſa. 1. 7.

חֲלַף, חֲלָף Pro, loco, vice, propter. Exod. 21. 24. *ſequente* דְּ, *vel* דְ, propterea, eo quod. Iſa. 3. 16. Gen. 22. 16.

חוֹלָף, חֲלוֹף, חִלּוּפַי Idem.

חִלּוּפָא, חִלּוּף Commutatio, varietas, mutatio, permutatio, diverſitas, diſparitas: pro, vice. Eſth. 3. 7. Job 28. 15. *Plur.* חִלּוּפִין, חִלּוּפֵי commutationes. Job 14. 14. pro. Numer. 18. 31. *in Jonathane. Cum aff.* חִלּוּפוֹהִי Pro eo. 1. Reg. 2. 35.

חֶלְפָּן Permutatio, compenſatio, pretium. Deut. 23. 18. *Apud Rabbinos* collybiſta, argentarius, trapezita.

חֲלִיפָה Idem. *Cum aff.* חֲלִיפָךְ commutationem tuam. Iſa. 43. 3.

חִלְפִּין Salices, *quibus Hebræi utuntur in feſto Hoſchannà.* Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

חִלְפֵי Idem. Numer. 21. 13. *in Jonathane. Talmudiſtis* חִלְפֵי רֵיחָא ſpica nardi, nardus. *Quidam exponunt* libanotidem, *ſive* roſmarinum.

חֲלַץ Exuere, detrahere, nudare, ſpoliare, prædari, deprædari. 2. Sam. 6. 20. *Pahel* חַלֵּץ idem. 1. Sam. 31. 9.

חֲלוּצָא *Nomen proprium loci pro Hebraico* שׁוּר. Geneſ. 16. 7. *in Targum Hieroſolymitano.*

חָלַק *Hebraice.* Partiri, diſtribuere, ſecernere, dividere, ſeparare. *Hiphil* הֶחֱלִיק emollire: blandiri. Prov. 2. 16. *Talmudiſtis* extrahere, eradicare. *Item* labi, in lubrico, & molli labare.

חוּלָקָא, חוּלָק Pars, portio. Deut. 18. 1. ager. Prov. 23. 10. Mich. 2. 4. *Plur.* חוּלָקִין partes. Joſ. 18. 5.

חֲלָק Idem. *Cum aff.* חֲלָקֵהּ pars ejus. Dan. 4. 12.

חֲלָקָא Ager, *litteris tranſpoſitis, pro* חַקְלָא. Prov. 23. 10. *Cum aff. & Kibbutz ſub* ח, חֶלְקֵיהֶן agros ipſorum. Mich. 2. 4.

חָלַשׁ Debilem, infirmum eſſe, debilitari, infirmari. Iſa. 2. 11. *Ithpehal* אִתְחֲלִישׁ idem. Job 33. 25. *Aphel* אַחְלִישׁ debilitare. Job 33. 25. exuere, nudare, pellem detrahere. Num. 20. 26. *quaſi per tranſpoſitionem litterarum, pro* אַשְׁלִיחַ, *ut habetur in OnKeloſo.*

חֲלִישׁ, חַלִּישׁ Debilis, infirmus. Joel. 3. 10. *Fœm.* חֲלִישָׁא infirma. Thren. 1. 13.

חֲלָשָׁא, חַלָּשׁ Idem. *Plur.* חֲלָשִׁין debiles. Exod. 32. 18. *Fœm.* חֲלָשָׁא debilis. 1. Sam. 9. 21.

חֲלָשׁוּת Debilitas, infirmitas. *Item* negligentia, remiſſio, ignavia. Eccleſ. 10. 17.

חֲלִישׁוּתָא Idem. Hoſ. 7. 9.

חוּלְשָׁא Idem. Iſa. 40. 23.

חֵלֶשׁ, חִלַּשׁ Pellis, pergamenum. *Aliis* ſors. בְּחֵלֶשׁ כְּתָבָא in pergameno ſcriptorio; *alii* in Archivo ſcripturarum; *alii* in exiguo ſcripto. Zach. 11. 13.

חִלְתָּא *Vide ſupra in* חיל.

חָמָא, חֲמָה, חֲמֵי Videre, intueri, contemplari, aſpicere, proſpi-

ce-

cere, inſpicere. Pſal. 11. 4. Job 42. 5. *Aphel* אַחְמֵי oſtendere. Exod. 25. 9. *Item per antiphraſim*, abſcondere. Prov. 28. 27. *Fortaſſe pro* מַחֲבֵי. *Ithpehal* אִתְחֲמֵי videri, apparere: abſcondi. Lev. 14. 35. *in Jonathane*.

חֲמֵי Spectatus, dignus, probatus, idoneus. Pſal. 15. 1. *Fœm.* חֲמְיָא conveniens. Exod. 22. 16. *in Jonathane*.

חֲמָאָה, חֲמְאָתָא Butyrum: pinguedo. Prov. 30. 33.

חמד Deſiderare, appetere, concupiſcere. Exod. 34. 24. *Pahel* חַמֵּד idem. Iſa. 32. 6. *Aphel* אַחְמֵד idem. Hoſ. 7. 4.

חֲמִיד Deſiderabile, res deſiderabilis. *Fœm.* חֲמִידָא.

חֲמִידְתָּא Deſiderium, concupiſcentia. Iſa. 32. 12. *in Bibliis Venetis*; *in Regiis autem*, חֲמִדְתָּא deſiderabiles.

חֲמִדְתָּא, חֲמִדְתָּא Idem. Zach. 7. v. ultimo.

חֲמוּדָא Idem. Jud. 5. 30.

חֲמִידָה Idem. *Conſtr.* חֲמִידַת נַפְשָׁנָא deſiderium animæ noſtræ. Iſa. 26. 8.

תַּחְמוּדָא Idem. *Plur.* תַּחְמוּדִין. *Emphat.* תַּחְמוּדַיָּא deſideria. Deut. 9. 22. *in Targum Hieroſolymitano*.

תַּחְמַדְתָּא Idem. Eſth. 1. *in ſecundo Targum*.

חם חמה Socer. *Semper uſurpatur cum Pronomine affixo*; *ut* חֲמוֹהִי, ſocer tuus. Gen. 38. 13. חֲמוֹהָא ſocer ejus. Gen. 38. 25.

חֲמוֹת Socrus. *Cum aff.* חֲמוֹתָהּ ſocrus ejus. Ruth 2. 19.

חמט Incurvare, flectere, inflectere ſe, procumbere. Job 4. 4. *Pahel* חַמֵּט deprimere, proſtrare, inclinare, proſternere. Deut. 28. 35. *in Jonathane*. *Aphel* אַחְמֵיט Idem. Pſal. 78. 31. *In Ghemarà Tractatu* שבת Scabbàt *fol.* 54. *habetur*. אין אוכרים יוצאין בעגלה כי היכי דלא לחמטן אלייתיה *h. e.* Non egrediuntur arietes (*in Sabbato*) cum plauſtro (*quod caudæ illorum ſubligatur*, *ut eſt in Miſnà*), ne inflectant, vel demittant caudam ſuam. *Rambàm in Commentario ſuo ad hunc locum ſcriptum reliquit*. Oves in Ægypto habent caudas magnas, & graves. Proinde faciunt illis plauſtra parva, quibus ſuſtinentur, ne in terra atterantur, & exulcerentur. *Talmudis locum valde illuſtrat Herodotus lib. 3. inquiens*. Sunt in ea (*Arabia*) duo ovium genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur, quorum unum caudas habet tam longas, ut non ſint tribus breviores cubitis. Si quis trahi ſinat, ulcera contracturæ, dum per terram atteruntur. Nunc unuſquiſque paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, ut ploſtella faciant, quæ ſingularum ovium caudis ſubligent, ſuperque ploſtella caudas ipſas alligent. *Ghemarà itaque loquitur de his ploſtellis*. *Hæc autem ploſtella fieri Baal Arùch ſcribit* שלא יעלה כעין עיפוש באליה *h. e.* ne quid putidum, vel ſordidum caudæ adhæreat. *Hinc alii Lexicographi docent*, *Verbum* חמט *ſignificare etiam* putreſcere.

חוּמְטָא Limax, lacerta. Lev. 11. 30. *Item* caligo, tenebræ, crepuſculum. Geneſ. 13. 17. *in Jonathane*.

חמם Incaleſcere, calidum eſſe, *vel* fieri. Exod. 16. 21. *Ex Ithpahel Particip.* מִתְחַמֵּם calefaciens ſe. Geneſ. 18. 17. *in Targum Hieroſolymitano*.

Ca-

חוּמְתָּא, חוּמָא Calor, æstus. Exod. 12. 39.

חַמִּים Calidus. 1. Sam. 21. 7.

חמס Rapere, abripere, auferre: vim inferre. *Ex Ithpahel* אִתְחֲמְסִי abrepta est. *Videtur potius dicendum* אִתְחֲמִיס. Genes. 7. 21. *in Jonathane.*

חוֹמְסִין Raptores. Gen. 6. 11. *In Targum Hierosolymitano.*

חמע Fermentari. Exod. 12. 39. *Aphel* אַחְמַע fermentare. Exod. 12. 34. *in Jonathane.*

חַמִּיעַ Fermentatum. Exod. 12. 35. *Hebraice* חָמֵץ.

מַחְמָעָא, מַחְמָע Idem. Exod. 12. 20.

חַמָּע Acetum. Num. 6. 3. *In Targum Hierosolymitano.*

חמץ *Pahel.* Contristare, tristitiam afferre, exacerbare. Prov. 10. 1. *Aphel* אַחְמִיץ conturbare, pudefacere, pudore suffundere, ignominia afficere; exasperare. Prov. 28. 7.

חִמּוּצָא Tristitia, mæror. Prov. 14. 13.

חוּמְצָא Acetum. Prov. 10. 26.

חמר Turbari, conturbari. Job 30. 27. incalescere, effervefieri. *Pahel* חַמַּר turbare, vastare, devastare. Isa. 17. 1. *Ithpahel* אִתְחַמַּר turbari, vastari. Ezech. 38. 21. *Biblia Regia* יִתְמַנַּר.

חַמַּר, חֲמָרָא Vinum, merum, *sic dictum, quia caput, & cerebrum turbat.* Cant. 5. 1.

חֲמָרָא Asinus. Isa. 21. 7. *Plur.* חֲמָרִין asini. Gen. 32. 5.

חֲמִירָא, חֲמִיר Fermentum. Exod. 12. 15. *Item* gravis, difficilis. Gen. 49. 14.

חֵימָרָא Bitumen. Exod. 2. 3.

חוּמְרָא Basis, stylobates. Exod. 38. 31. *Item* acervus, cumulus. Esth. 3. 3. *in Targum secundo. Plur.* חוּמְרִין. *Emphat.* חוּמְרַיָּא bases. Exod. 36. 38.

יַחְמוּרָא Dama: *aliis* bubalus. Deut. 14. 5. *Plur.* יַחְמוּרִין damæ.

מַחְמַר Lutosum, bituminosum. *Plur.* מַחְמָרִין bituminosa. Psal. 140. 11.

תַּחְמְרָא Velum, tegumentum, operimentum. Genes. 20. 16. *in Jonathane.*

חמש *f.* & חַמְשָׁא *m.* Quinque Gen. 47. 2. Num. 31. 28. *Plur.* חַמְשִׁין quinquaginta. 2. Reg. 1. 10.

חוּמְשָׁא, חוּמַשׁ Quinta pars. Gen. 47. 26. Levit. 5. 16. *A Rabbinis quinque libri Legis Moysis, sive Pentateuchus vocantur* חוּמַשׁ Chummàs. *Istorum autem librorum titulus est,* חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה *h. e.* Quinque quintæ Legis, *videlicet* Quinque partes, *sive* libri Legis Mosaicæ.

חַמִּישָׁאי Quintus. Genes. 1. 23. & *sine* א, חֲמִישַׁי Ruth 1. 1. *Fœm.* חֲמִישָׁאָה Zach. 7. 3. & חֲמִישְׁתָּא Levit. 19. 25. *in OnKelosо*, & חֲמִישָׁיתָא quinta, *in Jonathane.*

חמת Ira excandescere, irasci, indignari. *Aphel* אַחֲמִית offendere, ad iram provocare. Prov. 20. 2.

חֲמַת Uter, lagena: saccus. Hos. 7. 5.

חנג *Pahel.* Tripudiare, saltare. Exod. 15. 19. & 32. 19. *in Jonathane.*

חִנָּנָא Tibia, fistula, cithara: chorus.

Plur. חֲנֻנִין tibiæ. Jud. 11. 34. *Emph.* חֲנֻנְיָא tibiæ. 1. Sam. 21. 12.

חֲנוּג Idem. Thren. 5. 15.

חֲנֻנְיָתָא Idem. Pſal. 5. 1.

חָנָה *Hebraice*. Caſtrametari : hoſpitari, diverſari. Num. 13. 20. *in Jonathane*.

חָנוּא, חֲנוּא Taberna, officina. *Plur. emph.* חֲנָוָתָא officinæ. Jer. 37. 16. *Cum aff.* חֲנָוָתַיִךְ, & חֲנוּתַיִךְ. Ezech. 27. 17. & 27. *Sed melius legeretur* חֲנָוָתַיִךְ.

חָנוּת Taberna, officina. *Item* diverſorium, hoſpitium, apotheca. *Apud Eliam in Meturgeman legitur*. Nos ſolemus locum apertum verſus plateam, in quo merces vendunt, vocare חָנוּת. *Præterea* חָנוּת *vel* חֲנִיוֹת fuit locus quidam ſic dictus in monte Templi, in quo Synedrium congregabatur, poſtquam migravit e Conclavi lapidis cæſi. *In* עֲבוֹדָה זָרָה *fol.* 8.

חָנַט Aromatibus condire, balſamo mortuorum corpora linere, ne fœteant, ac putreſcant. Gen. 50. 3.

חִטָּה Triticum, frumentum. *Plur.* חִטִּין & חִנְטִין frumenta. Deut. 8. 8. Eſdræ 6. 9.

חָנַךְ Initiare, dedicare. 1. Reg. 8. 63. inſtruere, aſſuefacere : docere prima artis, *vel* ſcientiæ fundamenta. Prov. 22. 6.

חֲנֻכָּה, חֲנֻכָּה Dedicatio, initiatio. Num. 7. 10. *Feſtum* חֲנֻכָּה Dedicationis *quater diverſis temporibus olim celebratum apud Judæos fuit. Prima Templi Salomonis dedicatio ab ipſo Salomone facta eſt menſe ſeptimo; altera Templi ſecundi Zorobabelis inſtituta a Judæis in patriam reducibus menſe Februario; tertia repurgati Templi, & altaris holocauſti a Juda Machabæo inſtaurati menſe Novembri; quarta Templi ab Herode conſtructi ipſius natalitiis celebrata. Tres dedicationes ſemel tantum celebratæ ſunt. Hoc Feſtum a Judæis peragitur cum magna lætitia, & ſolemnitate, diciturque a Græcis ἐγκαίνια, quia a Juda Machabæo repurgatum Templum, & renovatum altare fuit, quod impie ab Antiocho Epiphane pollutum, & contaminatum fuerat.*

חָנַן, חָנַן Gratiam facere, gratioſum, miſericordem eſſe, miſereri, liberaliter largiri. Gen. 33. *Ithpahel* אִתְחַנַּן gratiam, miſericordiam conſequi : precari, deprecari, gratiam alicujus implorare, ſupplicare. Gen. 42. 21. Dan. 6. 1.

חַנָּא, חַנָּא Gratioſus, clemens, miſericors. Exod. 22. 26.

חִנָּא, חִנָּא, חֵן Gratia, miſericordia. Nah. 3. 4. Prov. 31. 30. Gen. 6. 8.

אִתְחַנְנוּתָא Deprecatio, ſupplicatio. Pſal. 31. 23.

תַּחֲנוּנִין Deprecationes, preces. *Conſtr.* תַּחֲנוּנַי Prov. 18. 23. *Cum aff.* תַּחֲנוּנַי deprecationes meæ. Pſal. 86. 6.

חִנְסִנְסִיָּא Pepla muliebria. *Item* ſtatuæ ſubdiales. Ezech. 6. 4.

חָנַף *Hebraice*. Contaminari, profanari : aſſentiri, adulari. *Hinc*

חָנֵף, חָנֵפָא Adulator, hypocrita. Iſa. 10. 6. *Plur.* חָנְפִין hypocritæ. Iſa. 9. 17.

Hy-

חֲנֻפְתָּא Hypocrisis, adulatio. Jer. 13. 25.

חֲנַק Strangulare, suffocare. Nah. 2. 12. *Pahel* חַנֵּק idem. *Ithpahel* אִתְחַנֵּק suffocari, strangulari, strangulare se. 2. Sam. 17. 23.

חַנְקָא Vinculum, laqueus. *Plur.* חַנְקִין, חַנְקֵי vincula. Jerem. 27. 2. Isa. 52. 2.

חֲנִיקָא Idem. *Plur. cum aff.* חֲנִיקֵיכוֹן vincula vestra. Jerem. 2. 20.

חֶנֶק Strangulatio. *Fuit* Strangulatio *unum ex quatuor suppliciis capitalibus, quæ olim apud Hebræos sontibus infligebantur. Fiebat autem hoc pacto. Damnati humi ad genua defixi collum linteo constrictum tandiu a duobus hinc inde distorquebatur, donec animam efflaret.*

חסא חִסְיָין *Respondet Hebræo* דַּקּוֹת tenues, extenuatæ. *Videtur posse melius legi* חֲסִירָן, *vel* קַשְׁיָן duræ, *ac si esset a* חֲסַן fortem, robustum esse, חֲסִינָן.

חַסֵּד *Pahel*. Probro, opprobrio afficere, probris exponere, exprobrare. 2. Sam. 21. 21. *Ithpahel* אִתְחַסֵּד probris, convitiis affici. Psal. 71. 24.

חָסִיד, חֲסִידָא Sanctus, benignus, beneficus, misericors. Psal. 43. 1. & 86. 2. *Plur.* חֲסִידִין, חֲסִידַיָּא sancti, misericordes. *Fœm.* חֲסִידָא benefica, gratiosa. Prov. 11. 16. *Emphat.* חֲסִידְתָּא gratiosa. Prov. 11. 16.

חִסּוּד, חִסּוּדָא Probrum, opprobrium, exprobratio. Psal. 32. 12. *Plur.* חִסּוּדִין, חִסּוּדֵי probra. Joel. 2. 17. *Fœm.* חִסּוּדָן Psal. 79. 12.

חֶסֶד, חִסְדָא Idem. *Item* benignitas, beneficentia, gratia, misericordia, sanctitas, pietas. Gen. 34. 14. *Plur.* חַסְדִין pietates. Gen. 32. 10.

חִסּוּדָא Idem. Psal. 69. 11.

חִסְדוּתָא Idem. Cant. 7. 5.

חֲסִידוּתָא Idem. Cant. 3. 6.

חסח חַסְחַף Tegere, contegere, protegere. Deut. 32. 11. *in Targum Hierosolymitano. Videtur corruptum pro* מְחַפְחַף, *aut* מְחוֹפֵף.

חֲסַךְ Cohibere, detrahere, subtrahere, diminuere. Gen. 39. 9. subtrahi. Isa. 26. 12. *Reperitur scriptum etiam per* שׂ.

חֲסִיךְ Attenuatum, extenuatum, macie confectum. *Fœm.* חֲסִיכְתָּא extenuata. *Plur.* חֲסִיכָן, חֲסִיכָתָא extenuatæ. Gen. 41. 19. 20. 27. *in Jonathane.*

חֲסוֹךְ Idem. Ezech. 16. 47. cohibitio, subtractio pœnæ, clementia. Jer. 30. 11. & 46. v. ultimo.

חֲסַל, חֲסִיל Complere, absolvere, finem imponere, finire, cessare: finiri, compleri, consumi, absumi, deficere. *Hinc Rabbini in fine librorum suorum solent scribere* חֲסַל סֵפֶר Absolutus est liber; חַסְלַת פָּרָשָׁה absoluta est sectio; חַסְלַת בְּרֵאשִׁית absoluta est Bereschìt, *h. e.* פָּרָשָׁה Sectio Bereschìt. *Item* maturare, ad maturitatem perducere. Num. 17. 33. *in Targum Hierosolymitano. Item* ablactare. 1. Sam. 1. 24. 1. Reg. 11. 20. *Aphel* אַחְסִיל cessare facere, absumere, consumere, absolvere. Deut.

38. 28. Nah. 3. 16. continere, capere. 1. Reg. 7. 26. *Ithpehal* אִתְחַסִּיל ablactari. Gen. 21. 8. *in Jonathane*.

חַסִּילָא Ablactatus. Isa. 11. 8.

חֲסוּלִין Retributiones, beneficia. Pſal. 103. 2.

חסם Claudere, occludere, obturare. *Relatum ad ora animantium eſt* capiſtro obfirmare. Deut. 25. 4. *Ithpahel* אִתְחַסֵּם obturari. Pſal. 107. 42. capiſtro obfirmari. Pſal. 32. 9.

חַסִּים Durum, forte. *Idem ac* חַסִּין. Deut. 8. 9. *in Jonathane*. *Plur.* חַסִּימִין dura, fortia. Deut. 33. 25. *Fœm.* חַסִּימָן Deut. 8. 9. *ubi apud Jonathanem corrupte legitur* מְסִיכָן.

חוּסְמָנַיָּא Chaſmanæi, *ſc.* magnates, optimates. Pſal. 68. 32.

חסן Robuſtum, fortem, potentem eſſe: roborari, confirmari, confortari. Iſa. 63. 15. poſſidere. Pſal. 37. 24. *Pahel* חַסֵּן roborare, confortare. Iſa. 35. 3. *Ithpahel* אִתְחַסֵּן roborari, confirmare, obfirmare ſe. Gen. 43. 30. ablactari. Gen. 21. 8. *in Jonathane*; *ſed ibi male videtur eſſe pro* אִתְחַסִּיל. *Aphel* אַחְסֵן roborare, confirmare. Amos 2. 14. hæreditare, poſſidere: poſſidendum dare, tradere, diſtribuere.

חֲסִינָא, חֲסִינָא Robuſtus, fortis, potens, durus, validus. Pſal. 37. 35. *Plur.* חֲסִינִין robuſti. Iſa. 25. 3. *Fœm.* חֲסִינָן robuſtæ. 2. Sam. 7. 23.

חֲסָנָא, חֲסָן Robur, potentia, fortitudo. Dan. 2. 37. granarium, horreum. *Plur. emphaticus* חֲסָנַיָּא horrea. Joel. 1. 17.

חוּסְנָא Idem. *Cum aff.* חוּסְנֵיהּ roboris ſui. Cant. 5. 16.

אַחְסָנָא, אַחֲסָנְתָּא Hæreditas, poſſeſſio. Ezech. 36. 12. *Conſtr.* לְאַחֲסָנַת עָלַם in hæreditatem æternam. Gen. 17. 8.

חַסְחוּס חכם Cartilago auris, auricula. Amos 3. 12. Exod. 29. 20. *in Jonathane*.

חסף אִתְחַסַּף *Ithpahel*. Pudore affici, confundi. Eſth. 2. 12. *in Targum ſecundo*. *Videtur eſſe pro* אִתְכַּסַּף, *vel* אִתְחַסַּר.

חַסָּפָא, חַסָּף Lutum figuli, argilla, teſta argilloſa, vas figuli. Prov. 26. 23. Dan. 2. 33.

חסר Deeſſe, deficere, carere, deſtitui. Gen. 8. 3. egere, indigere. Exod. 16. 16. *Pahel* חַסֵּר deſtituere, minuere. Pſal. 8. 6. damnum, detrimentum afferre. *Aphel Fut.* דְּיַחְסִיר לֵיהּ Qua indigebit. Deut. 15. 8.

חַסִּיר, חָסֵר, חֲסִיר Carens, egens, deficiens, deſtitutus. 1. Reg. 11. 22. חֲסִיר רַעְיוֹנָא Deficiens intellectu, *ſc.* fatuus, amens, ſtultus. Prov. 7. 7. *Plur.* חֲסִירִין fatui. *Fœm.* חֲסִירָא ſtulta: egens. Iſa. 29. 8. *Plur.* חֲסִירָן ſtultæ: deficientes. Gen. 41. 3. *Apud Maſorethas nomen* חָסֵר *de iis vocibus uſurpatur, quæ ſine litteris Quieſcentibus* אהוי *ſcriptæ ſunt, cum quibus juxta Grammaticæ regulas ſcribendæ eſſent. Hinc apud ipſos admodum frequenter reperitur*

omni-

חָסֵר דְּחָסֵר omnino defectivum, *in quo scilicet duæ, aut tres litteræ Quiescentes omissæ.*

חוּסְרָנָא, חֶסְרָנָא, חֶסְרָן, חוּסְרָן Inopia, penuria, defectus, indigentia, egestas. Jud. 18. 10. Prov. 28. 22.

חֲסֵירוּת Idem. Deut. 28. 48. Amos 4. 6.

חֶסְרָנָא, חֶסְרוֹן Idem. Deut. 15. 8. Esth. 1. 7. *Apud Rabbinos* defectus, imperfectio.

מַחְסוֹר Idem. Num. 11. 23. *in Jonathane.*

חֲפָא, חֲפָה Tegere, obtegere, operire, obvelare, obducere. Exod. 10. 15. *Pahel* חַפֵּי idem. Isa. 40. 19. *Ithpahel* אִתְחַפֵּי operiri, obtegi. Esth. 7. 9. 1. Reg. 18. 45. *Aphel* אַחְפֵּי operire. Exod. 25. 11. Ezech. 32. 7. Job 9. 24.

חוֹפָאָה Tegmen, tegumentum, operimentum, operculum, tectorium, obtectio. Exod. 26. 14. Num. 4. 14.

חִפּוּי Idem. Exod. 38. 17. 19. *Frequens est Talmudistis.* חפויי לכלים operimenta, thecæ, armorum, instrumentorumque involucra.

חוֹפִין *Vide in* חפף.

חפן חוּפְנָא, חָפְנָא Pugillus, manipulus. Eccles. 4. 6. *Plur.* חָפְנִין, חָפְנֵי pugilli, manipuli. *Ibidem. Cum aff.* בְּחָפְנוֹי pugillis suis. Prov. 30. 4. *Apud Rabbinos etiam forma fœminina usurpatum reperitur* לא כל חפניות שוות Non omnes pugilli æquales sunt.

חֲפַס Scrutari, perscrutari, pervestigare. Num. 11. 8. fodere, effodere. Gen. 26. 22.

חֲפַף Tegere, contegere, obtegere, protegere, operire. Jerem. 6. 26. *Ithpahel* אִתְחוֹפֵף Idem. Deut. 32. 11.

חוּפָּא, חֻפָּה Thalamus nuptialis. *Per metonymiam* nuptiæ, *præcipue apud Rabbinos, ut* קָרוּא לְחוּפָּה Invitatus ad nuptias. *Est etiam* חוּפָּה umbella, conopæum, *seu potius velamen illud nuptiale, quod quatuor perticis innixum quatuor Judæi ferunt, sub quo sponsus, & sponsa coram Rabbino, & testibus matrimonium ineunt. Hinc illud.* Sicut sponsus egreditur מֵחֻפָּתוֹ ex thalamo suo. Psal. 19. 6. & sponsa מֵחֻפָּתָהּ de thalamo suo. Joel. 2. 16. *nimirum pretiosioribus ornamentis, & cultu muliebri præstantiore uterque ornatus.*

חוֹפִין Radii rotæ. *Cum aff.* חוֹפֵיהוֹן radii earum. 1. Reg. 7. 33.

חֲפַר Fodere, effodere, perfodere, defodere. Gen. 21. 30. pervestigare, perscrutari. Job 39. 32. erubescere, pudore confundi, suffundi. Prov. 19. 26. *Aphel* אַחְפַּר Fodere. Job 39. 24.

חֲפוּרָא Fossa, fovea. Psal. 73. 7.

מַחְפּוּרִין Fodinæ. Ezech. 47. 11.

מַחְפְּרָנָא Pudefaciens, probris afficiens. Prov. 19. 26.

חֲצָא Effodere, eruere, exscindere. *Hinc* נֶחְצוּנֵיהּ Effodient eum. Prov. 30. 17.

חֲצַב Cædere, excidere, incidere. *Ithpehal* אִתְחֲצַב exscindi. Isa. 51. 1.

חֲצִיב, חֲצִיבָא Cæsum, excisum. *Plur.* ex-

חֲצִיבִין excisi. Exod. 20. 25. *in Jonathane.*

מַחֲצֵבִיא Sculptilia. *Nonnullis* lapicidinæ. Judic. 3. 19. 26.

חָצַד Metere, demetere. Pſal. 129. 7. 1. Sam. 6. 13.

חָצוֹרָא Meſſor. Amos 9. 13. *Plur.* חָצוֹרִין Meſſores. *Emph.* חָצוֹרַיָא Ruth 2. 6.

חֲצַד Idem. Pſal. 129. 7.

חֲצָדָא Meſſis. 2. Sam. 21. 9.

חָצַן חֲצִינָא Aſcia, ſecuris *ad cædenda ligna.* Jerem. 10. 3.

חוּצָנִיָא Inſidiæ, inſidiatores. Jerem. 50. 12.

חָצַף Urgere, accelerare. Dan. 2. 15. durum, obfirmatum, impudentem eſſe. Prov. 21. 19. *Aphel* אַחְצִיף idem: *item* obfirmare, obdurare. *Participium* מַחְצַפָּה accelerans erat, & מְהַחְצְפָה *cum* ה *characteriſtico.* Dan. 2. 15.

חֲצִיף, חֲצִיפָא Obfirmatus, protervus, impudens, audax, temerarius. Eccleſ. 8. 1. *Plur. conſtr.* חֲצִיפֵי אַפַּיִן Obfirmati vultu. Ezech. 3. 7.

חוּצְפָא Obfirmatio, impudentia, temeritas. Jerem. 3. 3.

חָצַץ Ejaculari. *Pahel Participium* מְחַצְּצֵי גִירַיָא ejaculantes ſagittas, *ſc.* ſagittarii. Jud. 5. 8.

חֲצָצָא Scrupus, lapillus. Prov. 20. 17.

חֲצוֹצְרָתָא Tuba. Hoſ. 5. 7. *Plur.* חֲצוֹצְרִין Tubæ. Num. 10. 2. *Emphat.* חֲצוֹצְרָתָא tubæ. 2. Reg. 11. 14.

חָצַר Atrium: villa *ſine muris.* *Apud Talmudicos* חֲצַר מָוֶת atrium mortis, *h. e.* ſepulchrum.

חֲצָרָא Reticulum jecoris, *quaſi ejus atrium.* Levit. 3. 15.

חַקְלָא, חַקַל Ager, campus. Gen. 2. 5. Deut. 28. 3. *Plur. maſc.* חַקְלִין Jerem. 32. 43. & *fœm.* חַקְלָתָא, חַקְלָן agri. Hoſ. 10. 4. Mich. 2. 2. *Conſtr.* חַקְלֵי Iſa. 32. 12. *Cum aff.* חַקְלָתְהוֹן agri ipſorum. Jerem. 8. 10.

חָקַק Exſculpere, exprimere, exarare, incidere, inſculpere. Exod. 28. 11. perfodere. Job 24. 16. *Ithpahel Participium* מִתְחַקַק exſculptum. Exod. 20. 2. *in Jonathane.*

חָקַר *Hebraice.* Scrutari, perſcrutari. *Hinc Chald. Infinitivus* לְמֶחְקַר ad perſcrutandum. 2. Sam. 10. 3. *Participium* חָקַר perſcrutans. Jerem. 17. 10. *Imperativus* חַקְרֵנִי perſcrutare me. Pſal. 139. 23.

חַקְרָא Arx, munitio, propugnaculum. Deut. 3. 5. *Plur.* חַקְרִין arces. Numer. 13. 20. *in Jonathane.* *Hinc videtur deductum nomen* Ἄκρα Acra, *quod legitur in libro primo Machabæorum cap.* 1. v. 35. Καὶ ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ἄκραν. Et fuit eis pro arce. *Itaque corrigendus Joſephus de Bello Judaico lib.* 1. *cap.* 1. Milites de ſuperiori civitate, quæ pars *ſacra* dicitur, ad inferiorem compellit. *Legendum enim* Acra, *ut colligitur ex Ruffino lib.* 7. *cap.* 16. Seditioſorum autem alii, qui civitatem deſperaverant, muris relictis, in Acram recedebant, *h. e.* arcem.

Vi-

חָרָא *Vide in* חרה.

חָרַב Siccari, exficcari, exarefcere. Ifa. 19. 6. Ezech. 12. 20. *Item* vaftari, devaftari, defolari. Jud. 5. 7. *Aphel* אַחֲרִיב exficcare, vaftare, defolare. 2. Reg. 19. 17. Ifa. 51. 10.

חָרֵב, חָרוֹב Siccus, vaftus, defolatus. Jerem. 33. 10. *Fœm.* חָרֻבָא, חָרוֹבָא ficca. Ezech. 26. 19. Pfal. 60. 11. *Plur.* חָרֻבָן ficcæ, vaftæ. Ezech. 29. 11. *Emphat.* חָרֻבְתָּא Ezech. 36. 35.

חָרֵב, חָרְבָּא, חוּרְבָּא Vaftitas, defolatio, locus defolatus, defertum. Ezech. 29. 10. æftus, ficcitas. Pfal. 90. 6. *Plur.* חָרְבִן, חָרְבָת Ifa. 61. 4. & חוּרְבָן, חוּרְבָתָא vaftitates, deferta. Malach. 1. 4. *Cum affixo* חָרְבָתָהָא vaftitates ejus. Ifa. 51. 3.

חוּרְבָן Idem. Ifa. 34. 11. *Emph.* חוּרְבָנָא Eccleſ. 3. 3.

חָרֶב, חַרְבָּא Gladius, enfis, culter. Gen. 34. 26. 2. Sam. 12. 9. *Plur.* חַרְבִי, חַרְבִין enfes. Ezech. 32. 12. *Apud Talmudicos* ſtiva, *h. e. lignum, quod arator inter arandum manu tenet, gladioque eſt ſimile. Sic videtur exponendum illud D. Lucæ 9. 26. quod habetur in Novo Teſtamento Syriaco*

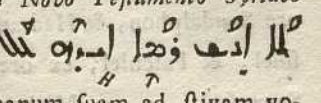

Nemo mittit manum ſuam ad ſtivam vomeris, *h. e.* aratri, *parte pro toto uſurpata.*

חָרוּב, חָרֻבָא Siliqua. *Plinius* Ceraunian *vocat lib.* 13. *cap.* 8.

חַרְבָּרִין Siccitates, ſcotomata. Gen. 19. 11. *in Targum Hieroſolymitano.*

חָרַג *Hebraice.* Horrere, trepidare, contremiſcere. Pſal. 18. 46. *Hinc* חַרְגָא Horror, terror, trepidatio. Deut. 32. 25. *Conſtr.* חַרְגַת Thren. 1. 20. *In Regiis legitur* הַרְגַת occidit.

חַרְגּוֹלָא Cantharus, *locuſtæ ſpecies.* Levit. 11. 22.

חָרַד הָרוּזִין Præſtigiatores, arioli. Deut. 18. 14. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

חַרְהוֹנָא *Vide in* חרד.

חָרָה, חָרָא Rixari, litigare, contendere, lites accendere. *Pahel* חֲרֵי Idem. *Aphel* אַחֲרִי idem.

חֲרִינָא, חֲרִינָא Æſtus iræ, furor, exſcandeſcentia. Prov. 30. 33. *Plur.* חֲרִינִין controverſiæ, lites.

חַרְתָּא, חֲרָא Lis, contentio, rixa. Prov. 18. 6.

תַּחֲרוּ, תַּחֲרוּת, תַּחֲרוּתָא Idem. Ifa. 58. 4.

חַרְתָּנָא, חַרְתָּן Litigioſus, rixoſus. Prov. 16. 28.

חָרַט Pœnitere, pœnitentiam agere, reſipiſcere. Cant. 5. 4.

חַרְטוֹם Magus, genethliacus. *Plur.* חַרְטֻמִּין magi. Gen. 41. 8. Dan. 1. 10.

חָרַךְ Aduri, comburi, inuri. Ifa. 9. 18. *Ithpehal* אִתְחָרַךְ idem. Exod. 12. 37. *in Jonathane.*

מַחֲרוֹךְ Uſtio, aduſtio, combuſtio. Lev. 10. 2. *in Jonathane.*

חַרְכָּא Feneſtra, foramen, cancelli, clathri. 2. Reg. 12. 9. *Plur.* חַרְכִין cancelli. Prov. 7. 6. *Emphat.* חַרְכַיָּא feneſtræ, foramini-

mina, cancelli. Cant. 2. 9.

חרל חוּרְלָא Urtica. Job 30. 7. *Plur. conſtr.* חוּרְלֵי urticæ. Prov. 24. 31.

חרם אַחֲרִים Anathematizare, anathemati, internecioni devovere, conſecrare, devotum efficere. Levit. 27. 28. *Item* anathematizari. Iſa. 6. 18. *Ithpahel* אִתְחָרַם devotum eſſe, devoveri. Levit. 27. 28.

חֵרֶם, חֲרֶמָא Anathema, devotio, res devota. Lev. 27. 28. *Item* ſagena, rete. *Cum aff.* בְּחֶרְמֵיהּ in ſagenam ſuam. Habac. 1. 15. *Fuit* חֵרֶם *ſpecies quædam voti, quo res, vel homines Deo obſtringebantur. Itaque quæ erant devota voto* חֵרֶם *non redimebantur, ſed uſui ſacro, vel Sacerdotibus cedebant; aut, ſi eſſent homines, morte plectebantur, ſicuti accidit Agag Amalechitarum Regi, qui a Samuele in Galgalis coram Domino in fruſta conciſus eſt. Eſt etiam apud Hebræos* חֵרֶם *hodie pœna Eccleſiaſtica, qua ſontes propter nonnulla delicta excommunicantur, ejiciuntur a Synagoga cum diris, & execrationibus ex Deut.* 28. *& aliunde excerptis, excluduntur a Gymnaſiis, conviviis, conventibus, & a qualibet ſocietate, & conſuetudine. Huc videtur alludere Apoſtolus* 1. ad Corinth. 5. v. 11. τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. Cum ejuſmodi nec cibum ſumere. *Ex* פִּרְקֵי אֲבוֹת *h. e.* Capitulis Patrum *cap.* 38. *habetur* חֵרֶם Chèrem *non poſſe infligi niſi in cœtu, & a cœtu decem virorum; ubi impia etiam fabula narratur de novem Joſephi fratribus* (abſente Ruben) *Deum impii ſui* Chèrem *participem efficientibus. Juvat hic in gratiam Philohebræorum* Formulam Excommunicationis Hebraicæ *ſubjicere ex antiquo manuſcripto Hebræo deſumptam, quæ ita in Linguam Latinam converſa ſonat.* Ex ſententia Domini Dominorum ſit in Excommunicatione N. filius N. in utraque domo Judicii, Superorum ſcilicet, & Inferorum, in Excommunicatione pariter Sanctorum excelſorum, in Excommunicatione Seraphim, & Ophannim, in Excommunicatione denique totius Eccleſiæ maximorum, & minimorum. Sint ſuper ipſum plagæ magnæ, & fideles, morbi magni, & horribiles. Domus ejus ſit habitaculum draconum; caliginoſum fiat ſidus ejus in nubibus; ſit in indignationem, iram, & excandeſcentiam; cadaver ejus objiciatur feris, & ſerpentibus: lætentur ſuper ipſo hoſtes, & adverſarii, argentum, & aurum ipſius dentur aliis; omnes filii ejus ad oſtium inimicorum ipſius ſint expoſiti; ſuper die ejus obſtupeſcant poſteri. Sit maledictus ex ore Addiriron, & Actariel, ex ore Sandalphon, & Hadraniel, ex ore Anſiſiel, & Patchiel, ex ore Seraphiel, & Saganſael, ex ore Michael, & Gabriel, ex ore Raphael, & Meſcharetiel. Sit excommunicatus ex ore Zafzavif, & ex ore Hafhavif, qui eſt Deus ille magnus, & ex ore ſeptuaginta nominum Regis ter maximi, ex ore denique TzortaK Cancellarii

ma-

magni. Abſorbeatur ſicut Core, & cœtus ejus; cum terrore, & tremore egrediatur anima ejus; increpatio Domini occidat eum; ſtranguletur ut Achitophel in conſilio ſuo; ſicut lepra Gechaſi ſit lepra ipſius; nulla ſit reſurrectio ruinæ ejus; in ſepultura Iſraelis non ſit ſepultura illius. Alienis detur uxor ipſius, & ſuper eam proſtrent ſe alii in morte ejus. In hac Excommunicatione ſit N. filius N. & hæc ſit hæreditas ipſius. Super me autem, & ſuper totum Iſraelem expandat Deus pacem, & benedictionem ſuam. Amen. *Denique adduntur verſus* 18. 19. *&* 20. *capitis* 29. *Deuteronomii*. וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־דִּבְרֵי הָאָלָה הַזֹּאת וגו Et erit cum audierit ipſe verba juramenti hujus &c.

חָרֵם Curtus membris: ſimus, *qui naſum habet nimis depreſſum*. Lev. 21. 18.

חוּרְמָנָא, חוּרְמָן Serpens, aſpis, baſiliſcus, regulus, hæmorrhous. Pſal. 91. 13. *Plur.* חוּרְמָנִין ſerpentes. Jerem. 8. 17.

חוּרְנָא, חוֹרָן. *Vide in* אחר.

חרס Prurigo, ſcabies inflammata. *Plur.* חַרְסִין prurigines. Levit. 21. 20. *in Jonathane.*

חַרְסְפִיתִין Squamæ piſcium. Levit. 10. 12. *in Jonathane.*

חרף Acuere. *Pahel* חַרֵּף idem. Iſa. 5. 28. *Item* exprobrare, probris afficere, probro exponere. Pſal. 42. 11.

חַרִיפָא, חָרִיף, חֲרִיף Acutus. Pſal. 52. 2. *Plur.* חֲרִיפִין acuti, ingenioſi, perſpicaces. Prov. 30. 34. *Fœm.* חֲרִיפָה, חַרְפְּתָא acuta. Iſa. 49. Pſal. 57. 5.

חֵירוּף Probrum, opprobrium, exprobratio. *Plur.* חֵירוּפִין probra. Num. 16. 27. *in Jonathane.*

חוּרְפָא Acies cultri, *vel* gladii. Lev. 19. 16. *Item* agnus, agna. Job 42. 11. *Item* nummus agni, *vel* agnæ imagine inſignitus. Gen. 33. 19. *Plur.* חוּרְפָן agni, *vel* agnæ. Gen. 21. 29.

חָרְפִי Præcocia, præmatura, primi fructus. Eccleſ. 11. 2.

חֵרִיפוּתָא Juventus, adoleſcentia. Job 29. 24.

חַרְפְּתָא Veſpertilio. Deut. 14. 18. *in Targum Hieroſolymitano.*

חרץ, חַרְצָא Lumbus. Deut. 33. 11. *Plur.* חַרְצִין lumbi. Dan. 5. 6.

חַרְצִי, חַרְיְצֵי Foſſæ, foveæ. Joſ. 11. 8. *In Bavà Kamà cap.* 5. *foſſarum nomina varia traduntur. Scribunt itaque Rabbini* נְעִיץ *eſſe foſſam anguſtam infra, & ſuperne latam,* מְעָרָה *quadratam, & obtectam,* חָרִיץ *latam infra, & ſuperne anguſtam,* בּוֹר *rotundam,* שִׁיחַ *denique longam, & anguſtam.*

חֲרִיצוּתָא Formido, metus, pavor. Prov. 10. 24.

חרק Frendere, ſtridere dentibus. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

חרר, חַר Ardere, exardere, excandeſcere, aduri, exuri, exareſcere. Ezech. 15. 5. Pſal. 2. 12. liberum eſſe, *vel* efficere, libertate donare, in libertatem aſſerere. *Ithpahel* אִתְחַרְחַר exare-

ſcere, exſiccari. Pſal. 69. 4. *Aphel Futurum* תַּחֲרִבֵנָה coques eam. Ezech. 4. 12. *Pahel* חַרְחַר accendere. Prov. 26. 21.

חֲרָרָא, חֲרַר Toſtum, torta, placenta. 1. Reg. 19. 6. *Conſtr.* חֲרַר Judic. 7. 13.

חוֹר, חוֹרָא Foramen, caverna. *Plur. conſtr.* חוֹרֵי foramina. 1. Sam. 14. 11.

חוֹרִין Liberi, ingenui, nobiles, illuſtres. Iſa. 34. 12. clari, candidi, candidati. *Ex Rabbinis* אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה *h. e.* Nullus liber, ſive nobilis dicendus eſt, niſi is, qui Legi ſtudet.

חֵירוּ, חֵירוּתָא, חֵירוּת Libertas. *Aliis* candor. Gen. 40. 16. Thren. 2. 22. Iſa. 61. 1.

חַרְחוּרָא Aduſtio, inflammatio, febris ardens. Deut. 28. 22.

חָרוּרִין Præſtigiatores. *Alii legunt* חָרוֹזִין *per* ד. Deut. 18. 14.

חרשׁ *Pahel* Faſcinare, incantare. Ezech. 13. 20.

חַרְשָׁא, חָרָשׁ Incantator, magus, præſtigiator, maleficus. Deut. 18. 10. *Plur.* חַרְשִׁין præſtigiatores. Eccleſ. 11. 4. *Emphat.* חַרְשַׁיָּא incantatores. Exod. 7. 11. *Fœm.* חַרְשָׁא præſtigiatrix. Exod. 22. 18. *Præterea* חֲרָשׁ incantatio, maleficium. Nah. 3. 5. Iſa. 47. 9. 2. Reg. 9. 22.

חַרְשָׁא Incantatio, maleficium, ars magica. *Plur. cum aff.* בְּחַרְשֵׁיהָא veneficiis ſuis. Nah. 3. 5.

חַרְשֵׁיוּתָא Idem. Exod. 22. 17. *in Jonathane.*

חֵרֵשׁ, חַרְשָׁא, חֵרְשָׁא Surdus, mutus. Exod. 4. 11. *Plur.* חֵרְשִׁין ſurdi, muti. Iſa. 43. 8.

חֵרְשָׁא, חוּרְשָׁא Sylva. 1. Sam. 23. 16. Pſal. 80. 14. *Plur.* חוּרְשַׁיָּא, חוּרְשִׁין ſylvæ. Jerem. 4. 29.

חרת Sculpere, exſculpere, exarare, incidere. Levit. 19. 28. *Participium Pehil* חֲרִית exſculptum, inciſum. Lev. 19. 28. *Plur.* חֲרִיתִין exſculpti, inciſi. Jerem. 17. 1.

חֲרוּתָא, חֲרוֹת Ramus palmæ, *ſic dictus, quia ſolet abſcindi.*

חַרְתָּא *Vide in* אחר.

חָשָׁה, חשׁא Tacere, ſilere. *Ex Verbo* חשׁה tacere *multi volunt, Heſſæos, quæ fuit una ex tribus præcipuis Judæorum ſectis, nomen traxiſſe, quia longe ab hominum ſtrepitu tranquillitate animi, & quiete gaudebant. Cum enim temporibus afflictiſſimis Machabæorum ſe in ſpeluncas multi abdidiſſent, ex iis nonnulli, cæteris in patriam regreſſis, in montanis ſedem fixerunt, & ſub Heſſæorum nomine inſtar Monachorum propriam ſibi vivendi rationem inſtituerunt. Ideo autem in Evangelio de Heſſæis mentio non fit, ſicuti de Phariſæis, & Sadducæis, quia longe a civium diſſidiis, & contentionibus ſibi viventes cæteris non adverſabantur, ut Phariſæi, & Sadducæi, & in montibus, ſpeluncisque latitantes, & pauci numero vix agnoſcebantur. Qui plura de Heſſæis deſiderat, adeat quartam ex noſtris. Diſſertationibus typis Seminarii Patavini editis anno 1729. & brevi, Deo dante, multo auctioribus edendis.*

חִישָׁה Silentium. Jer. 26. 18.

חֲשָׁאי, חֲשָׁי Silentium, ſuſurratio, ſecretum. Jerem. 26. 18. *Duæ olim in Sanctuario erant cellæ, quarum altera dicebatur* לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים cella ſecretorum, *altera* לִשְׁכַּת הַכְּלִים cella ſupellectilis. *Prior re-*

ci-

cipiendis pecuniis inſerviebat, quas viri pii, & religioſi בַּחֲשָׁאי clam *in eam projiciebant ad alendos pauperes. In alteram varia vaſa dono oblata inferebantur ad Templum ſartum tectum ſervandum, quorum alia uſui Templi neceſſaria ſervabantur, alia vero vendebantur ad conficiendam pecuniam, ex qua. Templum ſarciretur Hæ cellæ ſingulis menſibus a certis præfectis aperiebantur, ut patet ex Tractatu* שְׁקָלִים *cap.* 5.

בַּחֲשָׁאי In ſilentio, clam, tacite. Job 4. 16.

חָשַׁב Cogitare, excogitare, putare, imputare, computare, reputare, ſupputare, æſtimare, exiſtimare. Jer. 49. 30. Iſa. 53. 3. *Pahel* חִשֵּׁב Idem. Jer. 29. 11. *Aphel* אַחְשִׁיב idem. *Ithpah.* אִתְחַשֵּׁב cogitare: putari, imputari, reputari. Gen. 50. 20. æſtimari. 1. Reg. 10. 21. *Ithpehal* אִתְחַשַּׁב idem.

חַשָּׁבָא Cogitator, æſtimator, ſupputator. *Plur. emphat.* חַשָּׁבַיָּא ſupputatores. Iſa. 33. 18.

חוּשְׁבָּנָא, חוּשְׁבָּן Cogitatio. Eccleſ. 9. 11. ratio, computatio, ſupputatio, calculus, rationis ſubductæ ſumma. Eccleſ. 7. 27. *Plur. conſtr.* חוּשְׁבָּנֵי rationes. Cant. 7. 5.

חֶשְׁבּוֹן Idem. *Plur.* חֶשְׁבּוֹנִין rationes, ſupputationes, epilogiſmi Aſtronomici. *Dicitur etiam* חֶשְׁבּוֹנוֹת Eccleſ. 7. 28. *Judæi in ſuis monitis ſcriptum reliquerunt, non licere Chriſtianos defraudare, ſed ſi* בְּחֶשְׁבּוֹן in computando *errent, non eſſe a Judæo ipſis errores indicandos. In Tractatu* חֲסִידִים Chaſidim *pag.* 48. *Vide etiam Majemonidem in* הלכות גולה ואברה *cap.* 11.

מַחְשָׁבְתָּא, מַחְשָׁבָא Cogitatio, ratiocinatio, diſceptatio. Jer. 49. 20. *Plur.* מַחְשָׁבָן, מַחְשְׁבָתָא diſceptationes. Ezech. 38. 10.

חַשְׁבָּנִי Chaſchbanæi. Deut. 2. 2. *Hebraice* זַמְזֻמִּים.

חָשַׁד Suſpicari, ſuſpectum habere, inſimulare. Deut. 24. 9. *in Jonathane. Ithpehal* אִתְחַשַּׁד ſuſpectum eſſe, ſuſpectum haberi. Deut. 21. 3. *in Jonathane.*

חָשַׁח Opus, neceſſe habere, indigere, neceſſarium eſſe. Dan. 3. 16. Eſdræ 6. 90.

אַחְשׁוּת Neceſſarium: utilitas. Eſdræ 7. 20.

חָשַׁךְ Tenebroſum, obſcurum eſſe, *vel* fieri, obſcurari, obtenebrari. Ezech. 31. 15. contabeſcere. Pſal. 6. 8. & 31. 11. *Ithpahel* אִתְחַשַּׁךְ idem. Job 3. 9. *Aphel* אַחְשִׁיךְ obſcurare. *Participium* קָרֵב מַקְדִּים וּמַחְשִׁיךְ veniebat matutinus, & veſperaſcens, *ſc.* mane, & veſpere, 1. Samuel. 17. 16.

חֲשׁוֹכָא, חֲשׁוֹךְ Tenebræ, obſcuritas, obtenebratio: locus tenebris, & caligine plenus. Gen. 1. 2. Exod. 10. 22. *Plur.* חֲשׁוֹכִין, חֲשׁוֹכְיָא obſcuritates, tenebræ. Pſal. 88. 7.

חֲשַׁךְ Idem. Pſal. 88. 13.

חֲשַׁכּוּת Idem. Deut. 28. 65.

חֲשׁוֹכָא, חֲשׁוֹךְ, חֲשִׁיכָא & חֲשׁוּכָא Ob-

scurus, pauper, egenus, tenuis, inops. Psal. 9. 19. & 113. 7. *Plur.* חֲשִׁיכִין, חֲשִׁיכַיָּא pauperes. 1. Sam. 2. 5. *Fœm.* חֲשִׁיכְתָּא pauperula, Isa. 54. 11. *Plur.* חֲשִׁיכָן, חֲשִׁיכָתָא pauperculæ.

מַחֲשִׁיךְ Idem. *Plur.* מַחֲשִׁיכֵי tenues. Jerem. 40 7.

חֲשׁוּכֵי Obscuri homines. Prov. 22. v. ultimo.

חֲשַׁךְ *Idem ac* חָסַךְ.

חָשַׁל Debilitare, infirmare, conterere, contundere, comminuere. Dan. 2. 4. cogitare, excogitare, moliri, machinari, comminisci. Psal. 21. 12. Prov. 6. 18.

נַחְשׁוֹלָא, נַחְשׁוֹל Tempestas. Isa. 1. 4. & 12. *Plur.* נַחְשׁוֹלִין, נַחְשׁוֹלַיָּא tempestates. *Cum aff.* נַחְשׁוֹלוֹהִי Tempestates ejus. Jon. 2. 4.

חַשְׁמַלָּא, חַשְׁמַל Pruna, ignis scintillans. Ezech. 1. 4. *De hac voce variæ sunt Hebræorum opiniones. Vide Majemonidem in Morè part. 3. cap. 3.*

חוֹשְׁנָא Pectorale. *Ornamentum sacrum Summi Pontificis, de quo mentio* Exod. c. 28. *Erat itaque* חֹשֶׁן Pectorale *Ornamentum Summi Sacerdotis, quod supra pectus ponebatur, vocaturque etiam* rationale Exod. 28. 4. Num. 27. 21. *Hac veste* חֹשֶׁן *Summus Sacerdos indutus responsa dabat de rebus ad rempublicam Israelitarum pertinentibus. Vestis isthæc propter immane pretium erat luculentissima; appendebatur collo, & ad pectus pendebat; conjungebatur cum* אֵפוֹד Epod *vittis hyacinthinis, & anulis aureis; quadrata erat, & duplicata ad magnitudinem spithamæ. Ei insitæ erant duodecim gemmæ in quatuor ternarios ordines dispositæ, in quibus erant incisa nomina duodecim Tribuum Israel; quo autem ordine, vide Exodi cap. 8. Præterea in* חֹשֶׁן Pectorali *ex Dei mandato posita erant* אוּרִים וְתֻמִּים Urìm, & Tummìm, *de quibus varia Interpretum sententia. Vide, si placet, de iis Quæstionem decimam septimam ex Quæstionibus a nobis editis typis Seminarii Patavini anno 1725. De ratione consulendi Deum per* אוּרִים וְתֻמִּים Urìm, & Tummìm *multa a Rabbinis dicuntur, quæ cum fabulam redoleant, & admodum suspecta sint, eos sibi habere facile patimur. Quorumdam Auctorum opinio est, apud Sacerdotes Romanos ex hoc ritu originem traxisse ancilia, videlicet peltas æneas, quas e Cœlo descendisse, & ab iis Romanorum fata pendere Numa Pompilius populo persuasit.*

חָשַׁן Ligare, alligare, conjungere; sternere, insternere equum, *vel* asinum. Jud. 5. 10. 2. Sam. 19. 27. *Participium Pehil* חָשִׁיק stratus. *Plur.* חֲשִׁיקִין strati.

חָשַׁשׁ Dolere, anxium, curiosum, sollicitum esse, curare, curam habere. 2. Sam. 24. 10. *Ex Pahel* חַשְׁחֲשִׁית fovi cum dolore. Num. 11. 12. *in Jonathane.*

חַשָּׁשָׁא Cura, sollicitudo. Eccles. 2. 25.

חָתָה Capere, accipere, *proprie ignem e foco.* Isa. 30. 14. Prov. 25. 22.

מַחְתִּיתָא, מַחְתִּית Thuribulum, acerra. Lev. 16. 12. *Plur.* מַחְתָּן, מַחְתִּיָּא acerræ, thuribula. Num. 16. 6. 1. Reg. 7. 50.

חָתָא *Vide in* אחא.

חתך Determinare; concidere, decidere, incidere. *Ex Niphal* נֶחְתָּךְ deciſum, determinatum. Dan. 9. 24. *Ithpahel* אִתְחַתַּךְ decidi. Eſth. 4. 5.

חתל חָתוּל Felis, catus. *Plur.* חֲתוּלִין feles. Iſa. 13. 22. Hoſ. 9. 6. *Rabbini ita vocant etiam* catos marinos.

חתם Signare, conſignare, obſignare, obſignari. Job 14. 7. concludere, occludere, obſtruere. *Ithpahel* אִתְחַתֵּם obſignari, occludi, obturari. Eſth. 4. 1.

חוֹתָם Sigillum. Job 41. 6. *Emphat.* חוֹתְמָא Eſth. 4. 1. *Apud Talmudicos* teſſera nummaria.

חֲתוּמָה Obſignatio, finis, concluſio, clauſula: obturatio. Cant. 3. 8.

חוֹתֶם Clauſula, concluſio. *Hinc* חוֹתֶם הַבְּרָכוֹת Clauſula benedictionum, *vel* precationum. *In Tractatu* בְּרָכוֹת Berachoth *fol.* 63. *Tempore Templi primi ſolebant Hebræi benedictiones, & preces omnes hac clauſula concludere* עַד עוֹלָם uſque in ſæculum. *Cum autem* מִינִים Hæretici *inde inferrent, poſt hunc Mundum aliud ſæculum non dari, animamque hominum cum corpore interire, prudenter ſanxerunt Seniores, penes quos rerum omnium regimen erat, ut in poſterum diceretur ſemper* עַד עוֹלָם וְעוֹלָם uſque in ſæculum, & in ſæculum, *quod plane reſpondet noſtro* & in ſæcula ſæculorum.

נַחְתּוֹמָא, נַחְתּוֹם *Vide in* נחת.

חתן אִתְחַתֵּן Affinitatem inire, contrahere, affinitate ſe jungere, *vel* jungi. Joſ. 23. 12. 1. Sam. 18. 23.

חֲתָנָא Gener, *tatione habita ſoceri, & ſocrus.* Jud. 19. 5. 1. Sam. 18. 18. ſponſus, *habita, ratione ſponſæ.* Pſal. 19. 6. *Plur.* חֲתָנִין generi; ſponſi. Jerem. 7. 34.

חֲתָנוּתָא, חֲתָנוּת Deſponſatio, ſponſalia, nuptiæ. Deut. 32. 50. *in Jonathane.*

חִתּוּנָא Affinitas. Gen. 34. 9. *in Jonathane.*

חִיטּוֹן *Idem ac* קִיטּוֹן Conclave, *permutatis litteris* ח & ק. Deut. 6. 7. *in Jonathane.*

חתף Rapere. Job 9. 12.

חֲטֶף Rapina, præda. Prov. 23. 28.

חתר Fodere, effodere, perfodere. Ezech. 12. 5. *Ithpahel* אִתְחַתַּר effodi. Ezech. 12. 7.

מַחְתַּרְתָּא, מַחְתֶּרֶת Foſſio, effoſſio, perfoſſio. Exod. 22. 2. Jerem. 2. 34. *Aliis* ligo, furcula, malleus, *quo muri perforantur, aut ſimile.*

חתת *Hebraice.* Frangi, atteri, conteri, contundi.

מְחִתָּא Contritio. *Melius fortaſſe* מָחֲתָא *cum Daghes.* Prov. 10. 20.

DICTIONES EX RABBINIS.

ח *Abbreviatura. Idem ac* חֵלֶק Pars, *videlicet* libri. *Hinc* ח א *h. e.* חֵלֶק רִאשׁוֹן Pars prima, ח ב Pars secunda, בח א In parte prima.

חא *Abbreviatura. Idem ac* חֲכָמִים אוֹמְרִים Sapientes dicunt. *Cum servili* וחא ו Et Sapientes dicunt. *Crebro ei* כ *inseritur, ut* וח כא Et Sapientes dicunt.

חב *Abbreviatura. Idem ac* חֻרְבַּן בַּיִת Vastatio, destructio domus, *nimirum* Templi Hierosolymitani, *quod fuit Primum, & Secundum.*

חָבַב Diligere, amare. חָבִיב, חֲבִיב Amatus, carus, dilectus. חִבָּה Dilectio, amor.

חבית *Est symbolum apud Talmudicos vocum* חָלָב lac, בָּשָׂר caro, יַיִן vinum, תְּכֵלֶת hyacinthus.

חָבִית חבת Vas, dolium. *Plur.* חָבִיוֹת dolia. חֲבִיוֹנוֹת doliola, dolia parva.

חָבַט Percutere, excutere, dejicere. חִבּוּט percussio, excussio; plaga, vulnus.

חֶבֶל Corruptio, læsio, ruina, exitium, perditio.

חָבַר Componere, conscribere librum. *Hinc* מְחַבֵּר Auctor libri. חִבּוּר Compositio, conscriptio libri: opus, scriptum. *Item* copula. *Unde Vau* חִבּוּר *id est*, copulativum. חֲבֵרוּת Societas. אוֹ חֲבֵרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא Aut societas, aut mors, *juxta illud Ciceronis*: Solem e mundo tollunt, qui amicitiam.

חבי *Abbreviatura. Idem ac* חֲלָב, גְּבִינָה, בֵּיצָה, יַיִן, Lac, caseus, ova, vinum. *Medici Hebræi fluxu ventris laborantibus hæc non præbent. Ex Talmude.*

חגבש *Abbreviatura. Idem ac* חֲלָב גְּבִינָה, בְּצָלִים, שְׁחָלִים, Lac, caseus, cepæ, ficus immaturæ. *Vetitum post venæ sectionem his vesci.*

חָגַר Claudicare. חָגוּר, חֲגִיר Claudus. *Plur.* חֲגִירִין claudi.

חַד Unus; primus. *Fœm.* חָדָה una. בְּחַד Invicem. בְּחָדָה Una, simul, pariter. לַחֲדָא Valde, vehementer.

חד כחד *Abbreviatura. Idem ac* דִּדִין כְּחוּשְׁבָּנָא דִּדִין Ratio sententiæ hujus sicut ratio sententiæ illius. *Frequens apud Interpretes paria loca inter se conferentes, unumque altero exponentes, & in bono lumine collocantes.*

חה *Abbreviatura. Idem ac* חִלּוּל הַשֵּׁם Profanatio nominis divini. *Ei solent addi serviles.* 2. חֲלוּץ הַנַּעַל Extractus est calceus. *Hanc Abbreviaturam Hebræi adhibent in materia affinitatis, quando agitur de uxore fratris defuncti in matrimonium ducenda, vel repudianda. Vidua enim ab affini repudiata ei calceum extrahit, & in faciem ejus exspuit, actui huic festiva voce iis, qui adsunt, acclamantibus. Consuetudo*

do hæc etiam apud antiquos Hebræos, licet ab hodierna in aliquibus diversa, obtinuit, ut colligitur ex cap. 4. Ruth v. 7. & 8. וְזֹאת לְפָנִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַגְּאֻלָּה וְעַל הַתְּמוּרָה לְקַיֵּם כָּל־דָּבָר שָׁלַף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרֵעֵהוּ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר הַגֹּאֵל לְבֹעַז קְנֵה לְךָ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ: וַיֹּאמֶר בֹּעַז לַזְּקֵנִים וְכָל־הָעָם עֵדִים אַתֶּם הַיּוֹם וכו *h. e. juxta D. Hieronymum.* Hic autem erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo juri cedebat, ut esset firma concessio, solvebat homo calceamentum suum, & dabat proximo suo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. Dixit ergo propinquo suo Booz. Tolle calceamentum tuum. Quod statim solvit de pede suo. At ille majoribus natu, & universo populo. Testes vos, inquit, estis hodie &c. 3. חִדּוּשׁ הָעוֹלָם Renovatio Mundi. 4. חוֹל הַמּוֹעֵד Profanum tempus solemnitatis. *Sic dies intermedii Festorum solemnium, veluti Paschæ, & Tabernaculorum, vocari solent, in quibus primus, & septimus dies sacri sunt, & in iis opera servilia exercere non licet; reliqui vero intermedii ex parte tantummodo sacri, cum in illis opera servilia non prohibeantur. Huic abbreviaturæ præponuntur etiam serviles, ut* בחה, לחה, דחה &c.

חוב Reum, debitorem esse: peccare, delinquere. חַיָּב Debitor, *qui debet, qui tenetur.* אַתָּה חַיָּב Tu teneris. אֲנַחְנוּ חַיָּבִין Nos tenemur. *Pibel* חִיֵּב Debitorem efficere, condemnare: ad peccandum inducere. חִיְּבוּ מִמֶּנּוּ Evincunt inde. מְחַיֵּב Debitorem constituens: convincens affirmando. מְחוּיָב מִשְׁפָּט מְחַיֵּב Propositio affirmativa. מְחוּיָב Convictus, obligatus: necessario consequitur. *Sic* אִתְחַיֵּב consequitur, necessario sequitur: הָיָה מִתְחַיֵּב Consequeretur. לֹא יִתְחַיֵּב מֵהֶם Non infertur, non sequitur inde. מִתְחַיֵּב מִזֶּה בְּהֶכְרֵח Consequitur hinc necessario. חִיּוּב Debitum: consequentia. *Apud Philosophos* affirmatio, concessio debita; necessitas. בְּחִיּוּב consequenter. הִתְחַיְּבוּת Consecutio, consequentia, obligatio. חוֹב Debitum: creditum. בַּעַל חוֹב Debitor, *vel* creditor, *pro diverso* respectu. חוֹבָה, חוֹבְתָא Debitum, officium debitum, obligatio. הַקְדָּמָה חִיּוּבִית Propositio affirmativa, שְׁלִילִית negativa.

חו"ש *Abbreviatura. Idem ac* חַס וְשָׁלוֹם Parce, & pax sit. *Rabbinis usitatissima, dum calamitates deprecantur, similis phrasibus illis Latinorum*, quod absit, quod Deus pro sua bonitate avertat. *Hebraice dicitur* חָלִילָה Absit, *& Chaldaice* חַס. *In Jonathane hic dicendi modus aliter etiam exprimitur:* חוֹלִין הוּא לָךְ profana sint ista tibi; absit a te. Genes. 18. 15. *sicuti apud Talmudicos quoque, ut Berachoth fol.* 32. 1. חוֹלִין הוּא לָךְ מֵעֲשׂוֹת כְּדָבָר הַזֶּה Absit a te agere juxta rem hanc.

חוּן, מָחוֹז Terminus: provincia, vicus, platea, urbs. מְחוֹזָנַאי Urbani.

חוּט, חִיט Suere, assuere, consuere: conjungere, componere, compingere. חוּט Filum, funiculus. חַיָּט Sartor. מַחַט Acus sartoria.

vel

חָל, חוּל, *vel* חַל Cadere, incidere: manere, permanere. *Uſurpatur proprie de Feſtis, & Solemnitatibus, quæ in diem certum incidunt.* חַל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת incidit in Sabbatum.

חוּס Parcere, miſereri, propitium eſſe. חָס לָנוּ Propitius eſto nobis. חָס וְשָׁלוֹם parce, & pax ſit. *Formula deprecandi, locutio Rabbinorum infauſtum aliquid verbis amolientium. Vulgo abbreviate ſcribitur per* חו׳. *Eſt idem ac* abſit, *quod Hebræi exprimunt per* חָלִילָה. *Abſolute* חָס abſit. *Repetitum* חָס חָס procul abſit.

חוֹקִים חוק Gradus ſcalæ.

חָוַר Albeſcere. *Pihel* חִוֵּר dealbare; declarare. *Ithpahel* נִתְחַוֵּר *Per metaphoram*, perſpicuum eſſe, *vel* fieri. מְחֻוָּר Dilucidus, clarus.

חוּשׁ Senſus. *Plur.* חוּשִׁים ſenſus; *qui ſunt quinque, videlicet* חוּשׁ הַטַּעַם ſenſus guſtus: הָרֵיחַ olfactus: הַשָּׁמַע auditus: הָרְאוּת viſus: הַמִּשּׁוּשׁ tactus. חוּשִׁי Senſilis, ſenſibilis: חֻשָּׁנוֹת הַחוּשִׁיוֹת apprehenſiones ſenſibiles; הַשִּׂכְלִיוֹת intellectuales, & דִּמְיוֹנִיוֹת imaginatrices, *ſive* æſtimativæ.

מוּחָשׁ Senſibile, ſub ſenſum cadens.

חָזָה Videre, aſpicere, prævidere, contemplari. חֲזִי Vide, en, ecce. *Ex uſu Chaldaico*, dignum, decens, conveniens. עַל כְּדְחֲזִי Magis quam conveniebat. כְּדְחֲזִי Sicut decet.

חכ״ם *Abbreviatura. Idem ac* חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Sapientes piæ memoriæ.

חָזַר Redire, circuire. חָזוֹר circum, circa: circuitus. חָזוֹר חָזוֹר *repetitum*, circumquaque. חֲזָרָנוּת circuitus, ambitus: *Adverbialiter* circum, circa. מַחְזוֹר circulus, cyclus Aſtronomicus. *Hoc nomine etiam Liber precum appellatur in Sabbatis, aliiſque feſtis recitandarum, ſed præcipue tribus Regalibus dictis.*

חָטָא Peccare. חֵטְא peccatum.

חֹטֶם Naſus, nares, ira: vultus.

חָטַף Rapere, prædari, auferre, diripere. חָטֵף Rapiens. חָטוּף Raptum. מִיתָה חֲטוּפָה mors rapta, ſubitanea, repentina.

חֵטֶר, חַטְטֶרֶת, חַטֹּטֶרֶת חטר Gibbus, gibboſitas camelorum. *Hinc* בַּעֲלֵי חַטֹּרֶת gibboſi. *In Targum habetur* חִטְרִית gibbus. *In Bibliis Venetis* חַטּוּרִיאַת gibboſitas.

ח׳ *Abbreviatura. Idem ac* חֲתִימַת יָדִי Subſcriptio, ſubſignatio manus meæ, chirographum meum. *Adhibetur in chirographis, contractibus, inſtrumentis, ſimilibuſque libellis.*

חָיָה Vivere. חַי Vita. בַּעֲלֵי חַיִּים Animata, animantia vita prædita. חַיָּךְ per vitam tuam, ut vivis, quam certo vivis, *jurandi, & confirmandi ratio.* חִיּוּת Animalitas, vivacitas, vitalis facultas. חִיּוּנִי Vitalis, animalis. תְּחִיָּה Reſuſcitatio ad vitam. לְחַיִּים Salus, ſalutem, *propinantium vox: ipſis autem reſpondentium* לְחַיִּים סְבִיבִים profit, ſit ſaluti.

חכ״א *Vide paulo ante in* הא׳.

חל״ *Abbreviatura. Idem ac* חוּצָה לָאָרֶץ

Ex-

Extra terram, *videlicet* Iſraelitarum. *Cum ſervilibus* חל״, בחל״, לחל״, וחל״ &c.

חל״ בנחש דרג מה. *Abbreviatura. Idem ac* חֵרֶם לְזָרִים בִּנְדוּי שַׁמְתָּא דְּרַבָּנוּ גֵּרְשׁוֹם מְאוֹר הַגּוֹלָה Anathematis pœna ſit alienis per Separationem, Anathema, & Proſcriptionem Rabbini noſtri Gerſom, luminis captivitatis. בנחש״ *eſt vox ſymbolica trium anathematis ſpecierum, non explicanda, ut quidam inepte volunt, per* בְּנָחָשׁ in ſerpente.

חלב״ *Abbreviatura. Idem ac* חֵרֶם לְזָרִים בִּנְדוּי Anathema alienis ſit per Separationem. *Nonnulli* ב *expoſuerunt per* הַנָּחָשׁ per ſerpentem, *ſed hallucinati ſunt. A Judæis explicari ſolet per* בִּנְדוּי *primam anathematis ſpeciem. Quod ſi per* בְּנָחָשׁ *exponas, ſymbolice tunc intelligenda erit, alludeturque ad illud Eccleſiaſtis cap.* 10. 8. וּפוֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכְּנֶנּוּ נָחָשׁ Et diruens ſepem, mordebit eum ſerpens.

חָלָב Lac. חֲלָבִי Lacteus. הָעִגּוּל הַחֲלָבִי Circulus lacteus *in Cœlo. R. Levi* Job 26. 13.

חָלוּד חלד Rubiginoſum. *Fœm.* חֲלוּדָה rubiginoſa. *Ex Hiphil* מְעוֹת שֶׁהֶחֱלִידוּ Pecuniæ, quæ rubiginem contraxerunt. חֲלוּדָה Rubigo.

חָלָה Ægrotare, infirmum eſſe. חֳלִי Morbus, ægritudo. חֳלָאִים morbi, infirmitates.

חלט, מוּחְלָט, בְּמוּחְלָט præciſe, abſolute, ſimpliciter. בַּחֲלוּטִין, לַחֲלוּטִין Idem. חֲלָטִי Abſolutus, ſimplex. סִלּוּק הַחֲלָטִי diſceſſus abſolutus, & perpetuus.

חָלַל Perforare, excavare, vacuum reddere. חָלִיל, חָלוּל Excavatum, concavum, cavum, concavitas. מְחוֹלָל Excavatum. חֲלָלִין Cavitates. חִלּוּל Profanatio, violatio.

חלעה״ב *Abbreviatura. Idem ac* חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא Pars ſæculi futuri.

חִלּוּף חלף Permutatio, immutatio: varietas, diſparitas: pro, vice. *Plur.* חִלּוּפִין. חִלּוּפֵי pro. *Cum aff.* חִלּוּפוֹהִי pro eo.

חָלַק Partiri, *Hebraice*. *Hinc* diſſentire, diſceptare, contendere, in partes diſtractum eſſe. *Niphal* נֶחְלְקוּ רַבּוֹתֵינוּ Diſſentiunt Rabbini noſtri.

חִלּוּק Diviſio arithmetica, diſcrimen, partitio, controverſia, diſſenſio, differentia. חֲלוּקָה diviſio, diſtributio, partitio. חֲלוּקָה הֲכְרָחִית Diſtributio neceſſaria. *Item* pars.

חֻלּוּק Induſium; interula. חֵלֶק pars, minutum Aſtronomicum. *Item* pars propoſitionis Logicæ: שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים tres termini, *ſive* partes propoſitionis. מַחֲלוֹקֶת controverſia, diſſenſio.

חמ״ *Abbreviatura. Idem ac* חָתוּם מַטָּה Subſcriptus infra. *Adhibetur in chirographis, & contractibus.* אֲנִי חמ״ מוֹרָה Ego ſubſcriptus infra confiteor. *Addito articulo,* החמ״. *Pluraliter* חמ״ מֵעִידִים אֲנַחְנוּ Confitemur nos infra ſubſcripti, *h. e.* חֲתוּמִים. חול מועד 2. מַטָּה Profanum Feſti.

חַמָּה Sol, planeta Solis: lux, *vel* calor Solis.

חמפנ״ *Eſt ſymbolum dictionum* גְּבִינָה,

חִלְתִּית, מוּרְיָיס, פַּת *apud Talmudicos*, ע״ז *fol.* 39.

חמר, הֶחֱמִיר Difficile, grave reddere, difficultatem movere. חוֹמֶר Difficultas, difficile, grave. קַל וָחוֹמֶר Leve, & grave, argumentum a minori ad majus, *aut* contra. Item materia, corpus materiale. חוֹמֶר הָרִאשׁוֹן Materia prima. חוֹמְרִי Materiale, corporale. נֶפֶשׁ הַחוֹמְרִית Anima brutalis, *quasi corporalis dicta*. כֹּחוֹת הָחָמְרִיּוֹת Facultates corporales, *quibus opponuntur* שִׂכְלִיּוֹת intellectuales. חָמוּר grave, difficile. עֲבֵירוֹת חֲמוּרוֹת transgressiones graves.

חמ״שת *Masorethæ usurpant tamquam symbolum dictionum* חֻקָּה, מִדָּה, שָׁנָה. תּוֹרָה. *Est nota Masorethica* אחת ו׳ פת׳ בזקפא וכל חמ״שת דכו׳ במ״א *hoc est* אַחַת sexies habet Pathach cum SaKephcatòn, & omne חמ״שת ipsi simile, excepto uno, Exod. 16. 33. 2. Sam. 6. 19. *Hęc his verbis significatio subjecta est. Vox* אַחַת *sex locis habet Pathach cum SaKephcatòn, cum quo alias scribi solet cum Kametz. Sic cum Pathach est, quoties cum aliqua istarum dictionum copulatur*, חֻקָּה, מִדָּה, שָׁנָה, תּוֹרָה, *quarum symbolum* חמ״שת *est, si unum tantum locum excipias, in quo scribitur* שָׁנָה אֶחָת Anno uno *cum SaKephcatòn, & cum Kametz, nimirum Deuter.* 24. 5.

חמת, מֶחְמַת Propter. מ *servile est juxta Eliam*.

חָנָה Castrametari, castra ponere: diversari, hospitari. חָנוּת Hospitium, diversorium: officina. *Per synecdochen* officina numularia. חַנְוָנִי Numularius, hospes, *qui hospitio excipit peregrinos*.

חנך, חִינְכִים Gingivæ, palatum superius, & inferius: dentes. *Dualis* חִינְכַיִּים pars oris superioris circa gingivas, palatum, *idem ac* חֵךְ.

חנ״כל שצ״ם *Abbreviatura. Idem ac* חַמָּה, נוֹגַהּ, כּוֹכָב, לְבָנָה, שַׁבְתַּאי, צֶדֶק, מַאֲדִים, *h. e.* Sol, Venus, Mercurius, Luna, Saturnus, Jupiter, Mars. *Hac abbreviatura apud Astronomos significantur septem Planetarum nomina*.

חָנַף Adulari, assentiri, hypocritam agere. חָנֵף, חָנִיף Adulator, hypocrita. חֲנִיפוּת Adulatio, hypocrisis.

חֲסַל Absumi, consumi: finiri, compleri: cessare, deficere.

חָסַר Deficere: carere, egere. חִסּוּר Defectus: subtractio Arithmetica. *Ejus oppositum* שְׁלֵמוּת.

חפס חֲפִיסָה Sacculus, pera, marsupium,

חצף, חָצוּף Impudens. *Chaldaice* חוּצְפָא impudentia.

חק״ *Abbreviatura. Idem ac* Chateph Kametz. *Apud Eliam Levitam in Grammatica*.

חָקַר Scrutari, investigare. מֶחְקָר Scrutatio: חַכְמֵי הַמֶּחְקָר Sapientes scrutationis, *id est*, Physici, rerum naturalium causas perscrutantes. *Ab Aben* Ezra vocantur אַנְשֵׁי הַמֶּחְקָר.

חרט, אִתְחָרֵט Pœnitere, pœnitentia du-

duci, pœnitentiam agere, reſipiſcere. חֲרָטָה Pœnitentia, reſipiſcentia. מְחָרֵט Pœnitens, reſipiſcens, ad bonam frugem revertens.

חרף, חָרִיף Acutum: acutus, acuti judicii. חֲרִיפוּת Acies, acumen, ſubtilitas. רַב חָרִיף Rabbinus ingenioſus, perſpicax.

חרץ, חָרוּץ Foſſa: חֲרִיצָה Idem. *Semel* aquæductus. Job 38. 25. *in Targum.*

חשא, חֲשָׁאי Silentium: ſuſurratio tacita; ſecretum. בַּחֲשָׁאי Tacite, ſilenter, clam. *Duæ cellæ erant in Sanctuario, altera* לִשְׁכַּת חֲשָׁאִים cella ſecretorum *dicta, altera* לִשְׁכַּת הַכֵּלִים cella ſupellectilis. *In priorem a viris piis, & religioſis* בַּחֲשָׁאי clam *ad alendos pauperes nummi projiciebantur, in alteram varia ad Templum reſtaurandum ingerebantur. A certis Præfectis hæ cellæ ſingulis menſibus aperiebantur.*

חשב, חָשׁוּב Reputatus, æſtimatus, magnæ exiſtimationis vir, honoribus cumulatus.

חָשַׁד Suſpicari, inſimulare, ſuſpectum habere. חָשׁוּד, נֶחְשָׁד Suſpectus. חֲשָׁד, חֲשָׁדָה Suſpicio.

חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה Surdus, ſtultus, puer. *In libris Juriſconſultorum de his ſcribitur* בני דלא דיעה הם eos non eſſe filios ſcientiæ, *h. e. ineptos ad res agendas, & contractus ineundos exiſtere.*

חשו. *Abbreviatura. Idem ac* וְקָטֹן

חַשׁ, חָשַׁשׁ Curare, curioſum, anxium, ſollicitum eſſe: curam habere. *Item* dolere, dolorem ſentire. חֲשָׁשָׁה Cura, ſollicitudo.

חָתַךְ Scindere, præſcindere. חֲתִיכָה, חֲתָךְ, Sciſſio, fruſtum, ſectio, ſegmentum, portio. קוֹל חָתוּךְ vox interciſa.

חתל, חָתוּל, חַתּוּל Felis, catus murilegus, & marinus. *Plur.* חֲתוּלִים feles.

חָתַם Obſignare, concludere, abſolvere, finire. חֲתִימָה Obſignatio, abſolutio, concluſio, clauſula, finis.

חָתָן Sponſus. חוֹתֵן Socer. חִתּוּן Connubium, deſponſatio: ſponſalia, nuptiæ. *Item* affinitas. Gen. 34. 9. *in Jonathane.* מְחוּתָן Affinitate junctus, affinis, ſocer. מְחוּתָנִים Affines, ſoceri. חֲתֻנָּה Sponſalia, nuptiæ.

INCIPIENTIA

A ט

ט *Apud Arithmeticos valet novem, cum duobus punctis* ט̈, *vel lineola* ט̲, *vel* ט̣ 9000.

טאב Bonum esse. Dan. 6. 23. *Vide etiam* טוב.

טבב, טִבָּא, טִיבָא, טִיב Fama, rumor: infamia: status, conditio. Psal. 10. 18. 1. Sam. 17. 18. Cant. 6. v. ultimo.

טבג טַבְאַג *Genus lapidis pretiosi. Hebræi exponunt* אַחְלָמָה amethystum. Cant. 5. 14.

טבה טַבְיָא Caprea, capreolus. Deut. 12. 22. *Plur.* טָבַיָּא capreoli. 2. Sam. 2. 18. *Fœm.* טַבְיָא, טַבְיְתָא. Cant. 4. 5. & 7. 3. *Plur.* טַבְיָן capreæ. 1. Reg. 4. 23.

טבח Mactare, jugulare. *Hebraice.*

טִבְחָא Mactatio, jugulatio. Prov. 7. 22.

טַבָּח, טַבָּחָא Coquus, mactator, lanius, satelles, carnifex. Lev. 1. 5. *Plur.* טַבָּחִין, טַבָּחַיָּא coqui, lanii: satellites. Dan. 2. 14. *Fœm.* טַבָּחָן coquæ. 1. Sam. 8. 13.

מְטַבָּח Lanius. *Plur.* בֵּית מְטַבְּחַיָּא domus, *seu* locus laniorum, *sc.* macellum. Levit. 1. 5. *in Jonathane.*

טְבַל Tingere, intingere, demergere, immergere. Gen. 37. 31. Levit. 9. 9. intingi, immergi. Jos. 3. 15.

טִבּוּלָא, טִבּוּל Mersio, immersio: lotio, lavacrum, baptismus. Num. 19. 4. 7. *in Jonathane.*

טָבָל *Fructus erant, unde decima nondum soluta, sed primitiæ tantummodo oblatæ. Hujusmodi autem fructus erant olivæ in oleis, spicæ in areis, & uvæ in vineis, qui singuli dicebantur* טָבָל. *Postquam autem frumentum purgatum, ac vannatum erat, vinum in mustum redactum, & olivæ in oleum, tunc appellabantur* פֵּירוֹת הַנִּגְמָרִים fructus perfecti, *ex quibus danda primo* תְּרוּמָה Terumà, *h. e.* oblatio, *deinde solvendæ* מַעֲשֵׂר decimæ. *Hinc* Jal-Kùt in Leg. *fol.* 279. 1. האוכל פירותיו מבלי כאילו אוכל נבלות וטרפות *h. e.* Qui comedit fructus suos non decimatos, est, ac si comederet morticina, & discerpta.

טַבְלָא Tabula: *instrumentum musicum super tabula, aut assere*: tuba cornea. Cant. 1. 1. crotalum, crepitaculum. *In Aruch parvo redditur* campana, tintinnabulum. *Item* mensa: nablium. Eccles. 7. 6.

טַבְלָרָא Tabellarius.

טְבַע Mergi, demergi, immergi, submergi. Psal. 9. 16. figi, infigi. 1. Sam. 17. 49. infigere, petere. Gen. 4. 8. *Ithpahel* אִטַּבַּע submergi. Exod. 15. 4. *Pahel* טַבַּע demergere, immergere. *Apud*

pud Talmudicos טָבְעָה אַרְבְיָה ſubmergatur navis ejus, *eſt formula maledictionis. Aruch legit* טבאי.

טוּבְעָנָא Inundatio, diluvium. Gen. 6. 17. Job 4. 8.

טִבְעָא Moneta, *ſignata*, & *impreſſa*. Exod. 30. 3. *in Jonathane.*

מַטְבֵּעָא Moneta. Eſth. 3. 9. *in Targum ſecundo. Item* fama, rumor. Eſth. 9. 4.

טבת Tebèt, *nomen menſis decimi ex parte reſpondentis noſtro* Decembri. Eſth. 2. 16. *Eſt vox peregrina. Quare male quidam contendunt, eum ita dictum fuiſſe a* טָבַע immergere.

טגן Torrere in ſartagine. *Hinc* מְטַגְּנָא frixum. Levit. 6. 14. & 7. 2. *in Jonathane.*

טדק טָרַיקְנָא, & טַרְקִין. *Vide in* טרק.

טהר טִיהֲרָא Meridies. שִׁירוּתָא דְטִיהֲרָא convivium meridiei, *ſc.* prandium. Gen. 43. 15. *in Jonathane. Plur.* טִיהֲרִין convivia: prandia.

טוא, טָוָה Aſſare. Iſa. 44. 16. 1. Sam. 2. 15. *Item* nere. Exod. 30. 25.

טָוִי, טָוִי Aſſatum, aſſatura. Exod. 12. 8. *Hebraice* צְלִי.

מַטְוִיאָתָא Aranea, *ſic dicta a nendo.* Job 8. 14.

טוב Bonum, lætum, hilarem eſſe. *Apud Talmudicos* טָבִית Bene dixiſti; bene, recte ais. *Pahel* טַיֵּב benefacere. Exod. 23. 2.

טָב, טָבָא Bonus, elegans, præſtans; hilaris, lætus, jucundus. Gen. 1. 4. Deut. 3. 25. *Subſtantive* beneficium, bonum, bonitas. *Adverbialiter* egregie, bene, valde. *Plur.* טָבִין, טָבַיָּא boni. Gen. 27. 4. *Fœm.* טָבָא, & טָבְתָא bona. Num. 24. 5. Eccleſ. 7. 12. *Plur.* טָבָן bonæ. Geneſ. 41. 5.

טָב *Adverbium.* Bene, optime, maxime, valde, vehementer.

טָבָאוּת, טַבָּאוּת Bonitas: bene. Deut. 9. 21. & 14. 4. *in Targum Jonathanis.*

טוּבָא, טוּב Bonum, bonitas, præſtantia: felicitas, beatitudo. Gen. 45. 18. Jerem. 31. 12. *Plur.* טוּבִין, טוּבֵי bonitates: beatitudines. 2. Reg. 5. 3.

טָבוּתָא, טָבוּת Bonum, bonitas, benignitas. *Plur.* טַבָּוָתָא, טַבָּוָן bonitates, benignitates, beneficia. Gen. 32. 10. Exod. 34. 6.

טִיבוּ, טִיבוּתָא, טִיבוּת Bonitas, bonum: hilaritas. Eccleſ. 4. 8. Pſal. 25. 13.

טִיבָא, טִיב Bonum. Amos 9. 4. *Cum aff.* וּמָה טִיבְכוֹן & quod eſt bonum veſtrum? *ſc.* quid prodeſt vobis? Cant. 7. 1. ſtatus, conditio, indoles, natura, proprietas. 1. Sam. 17. 18. fama, rumor. Gen. 43. 30.

טוון טַוְוָא *idem ac* טַפְוָא Cuniculus. Levit. 11. 5.

טוח *Aphel* אֲטַח Ejaculari, ejicere. Gen. 15. 6. *in Jonathane.*

טול Hinnire. Jerem. 50. 11. *ubi in Regiis legitur* תְּצוֹלְלוּן. *Pahel* טַיֵּל ambulare, deambulare, ſpatiari, incedere. Job 28. 8. *Geminatum* טַלְטֵל tollere, ejicere, evellere, transferre, deportare. Jud.

20. 43. movere, commovere. Deut. 29. 28. *Ithpahel* אִטַּלְטַל transferri, vagari, migrare, emigrare. Isa. 22. 3.

מְטַלְטַל Vagus. Gen. 4. 12. *Plur.* מְטַלְטַלִין vagi. Hos. 9. 17. *Fœm.* מְטַלְטַלְתָּא transmigrans: ejecta, expulsa. Isa. 51. 21. Jer. 30. 17.

טַלְטוּל Idem. *Plur.* טַלְטוּלִין vagi. Thren. 3. 45.

טִלְטוּל Migratio, translatio, deportatio, vagatio, motio, commotio, motus. Job 16. 5. Isa. 22. 17.

טִלְטוּלַיָּא Monilia, inaures. Isa. 21. 3.

טִיּוּל Ambulatio, deambulatio, incessus. Job 29. 15.

טַיָּל Ambulator, viator. Ibidem.

טוּם Claudere, occludere, obturare, obstruere. Gen. 26. 18. 2. Reg. 3. 19. *Pahel* טַמְטֵם idem. Deut. 29. 3. *Ithpahel* אִטַּמְטַם occludi, obturari. Isa. 32. 3. *Huc spectat illa Talmudistarum admonitio* טום ולא תשפיץ obtura, & non restaura, שפיץ ולא תבנה Robora, & non ædifica. *Nam* כל העוסק בבניין מתמסכן Quicumque in ædificando occupatus est, pauper evadit, *juxta illud:*

Ædificare domos, & pascere corpora multa,
Ad paupertatem proximus est aditus.

טוּן, טוּנָא, טוֹנָא Onus: saccus. *Idem ac* טוֹעֲנָא, *littera gutturali elisa*. Gen. 42. 27. *in Jonathane*.

טוּס Volare, avolare. Isa. 30. 5. Job 39. 18. vociferari. Esth. 1. 2. *in Targum secundo*.

טְיָסָא Avis, volatile, volucris. Genes. 15. 11. *in Targum Hierosolymitano*.

טַוָּס, טַוָּסָא & טַוְוָסָא Pavo. Esth. 1. 2. *in Targum secundo*. *Plur.* טַוָּסִין pavones. Ezech. 27. 15.

טוּף Exundare, inundare, fluere, effluere, natare, supernatare: submergi. Joel. 2. 24. Job 38. 25. *Aphel* אֲטִיף inundare fecit. Deut. 11. 4.

טוּפָנָא, טוֹפָנָא Diluvium, inundatio, cataclysmus. Psal. 29. 10.

טְיָפֵי, טְיָפֵי, טְיָפִין, טְוָפִין Rivi. Jobi 29. 6. Prov. 5. 16.

טוּר, טוּרָא. טַוַּר, טַוְּרָא Mons. Jer. 16. 16. Exod. 19. 17. Num. 34. 11. *in Jonathane*. *Plur.* טוּרִין, טוּרַיָּא montes. Deut. 11. 11. 1. Reg. 20. 23.

טַיַּר *Vide infra*.

טוּשׁ Incrustare, obducere parietem cæmento illinere, inungere. Lev. 14. 42. *in Targum Hierosolymitano*. *Ithpehal* אִתְטַשׁ incrustari, induci, obduci. *Ithpahel* אִטַּשְׁטֵשׁ incrustari. Levit. 14. 43. *in Jonathane*. Turbari, fœdari, maculari, turbidum, lutosum esse, *vel* fieri.

מִשְׁטוּשָׁא Cænum, lutum: macula, fœditas, turpitudo. Psal. 40. 3.

טְוָת Jejunus, incœnatus. Dan. 6. 19.

טְחַל טְחוֹל Splen, lien. *Plur. cum aff.* תְּחוֹלֵיהוֹן splenes eorum. Esth. 8. 10.

טְחַן Molere, commolere, conterere. Judic. 16. 21. Num. 11. 8. *Apud Talmudistas* ר' שמעון טוחן הרבה ומוציא

R. Si-

קימעא R. Simeon molit multum, & producit parum. *In Tractatu* גטין Gittìn *fol. 67. Uti ſolent hoc Proverbio de iis loquentes, qui licet labori non parcant, exiguo tamen emolumento, & fructui aliis ſunt.*

טחר טְחוֹרֵיָא, טְחוֹרִין Mariſcæ, hæmorrhoides. 1. Sam. 6. 17. Deut. 28. 27. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

טטל טוּטְלוֹתָא Racemi. Levit. 19. 10. *in Targum Hieroſolymitano.* Deut. 24. 21. *in Jonathane.*

טטף טוּטָפָא, טוּטָפְתָא Armilla: tiara. 2. Sam. 1. 10. *Plur.* טוּטָפָתָא טוּטְפָן, armillæ: tiaræ. Eſth. 8. 15. *Cum aff.* טוּטָפְתָךְ tiaræ tuæ. Ezech. 24. 17. טוֹטָף *etiam erat* Frontale, *factum ſicut lamina. Hæc Frontalia duo erant, quorum alterum Judæi alligabant fronti, alterum brachio; vulgo ab Hebræis ambo vocantur* תְּפִלִּין, *illiſque etiam hodie utuntur. Sunt etiam dicta* Φυλακτήρια Phylacteria *in Novo Teſtamento, de quibus vide in* פְּלַל. *Plur.* טוֹטָפוֹת Frontalia ornamenta. Exod. 13. 16. Deut. 6. 8. *potes vertere* monimenta. *Sunt enim Precum monimenta. De Etymologia hujus dictionis* טוֹטָפוֹת *vide Druſium in libro de tribus Sectis lib. 2. & Nicolaum Fullerum in Miſcellaneis lib. 5. cap. 7. Gloſſa in Miſnajòt ait* Totaphòt *eſſe* ציץ שקושרין על המצח מאזן לאזן *laminam, quam alligant fronti ab una aure ad aliam. In Ghemarà autem* מאי טוטפת quid eſt טוטפת Totaphòt? Dixit R. Joſeph חומרתא דקטפיתא Alligamentum abſciſſionis, *videlicet* membrana ſacra collo appenſa ad abſcindendum periculum ab hoſte, vel invido. *Si derivetur ejus radix a* טוף reſpicere, proſpicere, טוטפת *ita vocabuntur, quia capiti apponuntur inter oculos.*

טיל טַיֵּל *Vide in* טול.

טים טִימִי, טִימֵי Honor, reverentia: pretium, æſtimatio, utilitas, lucrum. *Græcum eſt* τιμή. Eſth. 5. 13. *Plur.* טִימִין Honores: pretia, lucra. Gen. 23. 15. *in Targum Jonathanis.*

טין טִינָא Cœnum, lutum. Dan. 2. 41.

טיר טַיֵּר Conjicere, augurari, experiri, experimento diſcere, conſiderare, examinare. *Aphel* אַטְיַר idem. Gen. 30. 27. *in Targum Hieroſolymitano.*

טכס טַכֵּס Inſtruere, accingere, ordinare. Exod. 29. 9. *in Jonathane. Pahel* טַכֵּס idem. Exod. 28. 28. *in Jonathane. Ex Ithpahel* מְטַכְּסִין זֵינִין inſtructi armis. Gen. 49. 19. *in Targum Hieroſolymitano.*

טַכְסָא Mundities, ornatus, ornamentum. Eſth. 2. 12.

טכוס טִכּוּס, טְכוּס Ornatus, ornamentum. *Cum aff.* טִכּוּסֵיהּ Exod. 35. 5.

טלא טַלְיָא, טְלֵי, טְלֵי, טְלֵה Infans, puerulus, adoleſcens, puer. Gen. 37. 2. Levit. 15. 2. *Plur.* טָלְיִן. *Emphat.* טַלְיָא infantes: pueri. Thren. 4. 4. *& in Targum Eſther. Fœm.* טַלְיְתָא puel-

puella. Esth. 2. 9. *Plur.* טַלְיָתָא, טַלְיָן puellæ.

טָלוּתָא Puella. Deut. 22. 7.

טַלְיוּתָא, טַלְיוּת Pueritia, adolescentia, juventus. Job 36. 14.

טלח מַטְלַח *Vide in* טלע.

טַלֵּל Tegere, contegere, obtegere, obumbrare. Thren. 3. 44. *Aphel* אַטְלֵיל, & אַטֵּיל idem. Exod. 40. 21. Isa. 4. 6.

טוּל, טוּלָא, & טְלַל, טְלָלָא Umbra. Gen. 19. 8. Job 7. 3. *Plur.* טוּלִין, טוּלֵי umbræ. Jerem. 6. 4. *Hinc componitur* טוּלֵימוֹתָא umbra mortis. *Divisim* טוּלָא דְמוֹתָא. *Item* טוּלוּ דְמוֹתָא. *Ex altera forma* טְלָלַיָּא Job 40. 17.

טְלָנִיתָא Umbra. Gen. 49. 1. *in Jonathane. Apud Talmudicos in Tractatu* פסחים Pesachìm *fol.* 111. חמשה טולי קשי הוו quinque umbræ sunt malæ; *videlicet* umbra palmæ solitariæ, umbra capparis, umbra sorbi, umbra navis, & umbra salicum. טַלִּית, טַלֵּית Tallìt, *sive* Tallèt *est una ex duabus vestibus, quibus Precum tempore, & in Sacris peragendis Hebræi utuntur, estque vox apud Rabbinos usurpata, ita dicta ab operiendo.* Velum *optime dixeris. Ex tenui lana confecta est, quadrata, capiti, & collo tegendo accommodata, a cujus singulis angulis* צִיצִית Tzizìt *pendet quatuor nodis colligatum. Ex Lege quælibet Judæorum vestes talibus fimbriis ornatæ esse deberent, sed ad evitandam derisionem sub vestibus omnibus vestem parvulam quadratam gestant, quæ recte a nobis sermone vulgari diceretur* pazienza; *ab ipsis vero appellatur vestis* אַרְבַּע כַּנְפּוֹת *scilicet* quatuor alarum, *quia ex ea a quatuor angulis* צִיצִית *pendent. Sunt vero* צִיצִית *octo fila ex lana contexta quatuor prædictæ vestis angulis hærentia ad vinciendum.*

מְטַל, מְטַלָּא, מְטָלְתָּא, & מַטְלַלְתָּא מַטְלָלָא, Tugurium, tabernaculum, umbraculum: tectum. Jonæ 4. 5. Isa. 1. 8. *Plur.* מְטַלִּין, מְטַלַּיָּא & מְטַלָּן tuguria, tabernacula. Gen. 33. 17. Levit. 23. 34.

טַל, טָלָא Ros. Jud. 6. 37. *Plur.* טַלִּין טַלַּיָּא, rores. Psal. 68. 10.

טְלַם Opprimere vi, *vel* fraude, fraudare, defraudare, vim inferre, violenter detinere, diripere. Levit. 6. 2. Psal. 105. 14.

טָלוֹמָא Oppressor, nequam. Psal. 43. 1. *Plur.* טָלוֹמִין, טָלוֹמַיָּא oppressores. Job 35. 9. nequam. Psal. 18. 5.

טְלִימָא, טְלוּמָא, טְלוֹמָא, טְלוֹמְיָא Oppressio, iniquitas, perversitas. Psal. 37. 1. & 62. 11. Prov. 29. 25.

טוּלְמָא Frustum, buccella. Job 31. 17. Esth. 3. 4. *Plur.* טוּלְמִין tortæ panis. 1. Reg. 14. 3.

טוּלְמָא Iniquitas, oppressio. *Plur. emphat.* טוּלְמַיָּא oppressiones. Prov. 28. 16. *Fortasse legendum* טְלוּמַיָּא.

טלן טְלָנִין, טְלָנֵי Lemures, larvæ, spectra nocturna. Cant. 3. 8.

טְלוֹי Idem. Num. 6. 24. *in Jonathane.*

טְלָנִיתָא *Vide supra in* טלל.

Edu-

טָלַע Educere, extrahere, detrahere. Ruth 4. 8. evaginare: claudicare. *Hinc* מַטְלַע claudicans, claudus. *Sic legendum in Jonathane.* Gen. 32. 31. *pro* מַטְלַח. *Ithpahel* אִטַּלַע extrahi, detrahi. Deut. 24. 9. *in Jonathane.*

טָלַף Findere, diffindere, discindere ungulas. Levit. 11. 3. *Aphel* אַטְלֵף idem. Deut. 14.

טִלְפַיָּא, טִלְפִין Ungularum scissiones. Psal. 69. 32. ungulæ.

טְלוֹפְחִין Lentes. Genes. 25. 34. 2. Sam. 13. 11.

טָלַק Projicere, conjicere, dejicere, ejicere, injicere. Num. 35. 20. Job 27. 22. *Aphel* אַטְלֵק idem. Psal. 147. 17. *Ithpehal* אִטְלַק abjici, projici. Psal. 22. 11.

טַלָּר Sandalium, calceamentum, talaria. 1. Reg. 2. 5. *Apud Latinos proverbium*, talaria induere, *pro* fugam adornare.

טָמָא *Hebraice.* Impurum, immundum, pollutum esse. *Chaldaice* וְטַמִּיאוּ & polluti fuerunt. Psal. 106. 39. *Pahel* טַמֵּא polluere, inquinare. Mich. 2. 10.

טָמֵי Cadaverum ossa, *sic dicta, quia immunda.* Num. 9. 6. 7.

טוּמְאָה, טוּמְאָתָא Immunditia, impuritas, pollutio. Ezech. 22. 10.

טִימִי *Vide supra in* טוּם.

טָמַן Abscondere, occultare, celare, abdere. Esth. 5. 14.

טָמַם אִטְטִימוּס *Vide in* אטם.

טוּמוֹס Tomus libri, pars, sectio, segmentum.

טָמַע Immergi, submergi, infigi, defigi. Thr. 2. 9. submergere. Exod. 15. 4. abscondi, occultari. *De Sole usurpatum*, occumbere, occidere. Gen. 28. 11. Deut. 23. 12. *Pahel* טַמַּע abscondere. Job 40. 8.

טְמוּעָא Absconsio, submersio, occasus Solis. Psal. 104. 19.

טוּמְעָא Absconditum: thesaurus abditus. Job 40. 8. *Plur. emphat.* טוּמְעַיָּא thesauri: abscondita. Job 3. 21.

טְמַר Abdere, abscondere, recondere, occultare. Jerem. 13. 6. *Pahel* טַמַּר idem. Gen. 35. 4. *Aphel* אַטְמַר idem. 1. Reg. 18. 4. *Ithpahel* אִטְטַמַּר abdi, abscondi: abscondere, occultare se. Gen. 31. 27. *Ithpehal* אִטְטַמַּר idem. Psal. 19. 7.

טְמִיר, טַמִּיר Abditum, absconditum, occultum, secretum. 1. Sam. 10. 22. & 21. 2. *Plur.* טְמִירַיָּא, טַמִּירִין secreta. Gen. 49. 1. Psal. 44. 22. *Fœm.* תְּמִירָתָא occulta. Deut. 29. 28.

טְמוּרָא, טַמּוּר Absconsio, latibulum, latebra. Job 38. 36. *Plur.* טְמוּרִין latebræ.

טְמִירָא, טוּמְרָא Idem. בְּטוּמְרָא in occulto, occulte, clam. Psal. 31. 21. *Plur.* טוּמְרִין, & טוּמְרַיָּא latibula. Psal. 10. 9. & 164. 5.

מַטְמוּרָא, מַטְמִירָא Idem. Isa. 32. 14. *Plur.* מַטְמִירִין, מַטְמוּרִין abscondita: thesauri. Jerem. 41. 8.

מַטְמוֹרִיתָא Idem. Isa. 22. 8. *Plur.* מַטְמוֹרִית thesauri. 1. Sam. 22. 23.

טָמַשׁ Mergere, demergere, immergere, intingere. Ruth 2. 14. *Pahel* טַמֵּשׁ intingere. Levit. 4. 6. *Ithpahel* אִטַּמַּשׁ intingi, immergi. Job 24. 8.

טַנְדּוּ Ambo, bini, duo, conjunctim. Job 17. 16. *Biblia Regia habent* טַנְדֵי. *Rabbini solent scribere separatim* טַן דּוּ, *exponuntque* טַן Corpus, & דּוּ Duo, *h. e.* גּוּף שְׁנַיִם corpora duo.

טַנְדֵס Tentorium. *Plur.* טַנְדִיסִין tentoria. Lev. 25. 31. *in Jonathaue.*

טָנִי טָנִי Tanì. *Est nomen vasis, quod continebat* חֲצִי סְאָה dimidiam Seam, *hoc est, duos Cabos cum dimidio. Æreum, vel ferreum erat, eoque utebantur coqui in culinis, vel Chirurgi ad reponenda unguenta. De puritate, vel pollutione operculi ejusdem disputant Talmudici in Tractatu* כֵּלִים Kelìm *cap.* 12. *In Tractatu vero* תָּמִיד Tamìd *cap.* 3. *hac ratione describitur* הַטָּנִי רוֹמֶה לְתַרְקַב גָּדוֹל שֶׁל זָהָב מַחֲזִיק קַבַּיִן וַחֲצִי *h. e.* Tanì simile dimidiæ Seæ magnæ aureæ continenti duos cabos, & dimidium. *Addit Glossa, esse vas oris lati, & expansi simile canistro. Aruch vero ait, derivari ab Hebraico* טנא, *quod significat* cartallum, corbem, canistrum. *Ex eodem Tractatu* תָּמִיד Tamìd *habetur.* Quinque Sacerdotes comitabantur Sacerdotem Summum, quando ingrediebatur Sanctuarium adorandi caussa. Singuli habebant in manu vas ministerii. Primus habebat טָנִי Tanì, cujus usus in decineratione altaris interioris &c.

טָנַן Invidere, invidia commoveri, æmulari, zelotypum esse, zelotypia affici. Psal. 73. 3. Prov. 3. 31. *Aphel* אַטְנֵן, & אַנְטֵן ad æmulationem, zelotypiam provocare. Psal. 34. 1. *Pahel* טַנֵּן idem. *Item* conspurcare, inquinare. Job 3. 5.

טְנָנָא, טְנָנָא Invidia, zelus, zelotypia, æmulatio. Job 5. 2.

טְנָנוּתָא Idem. *Cum aff.* טְנָנוּתָךְ zelus tuus. Psal. 79. 5.

טַנְס, טָאנֵס Thanes, *nomen urbis Ægypti antiquissimæ ob Mosis portenta, & miracula, durissimamque Hebræorum captivitatem maxime celebris. Hebraice dicitur* צֹעַן. *In Targum Jonathanis ponitur pro Hebræo* אוֹן, *cujus gubernator fuit Putiphar.* Gen. 41. 50.

טוּנָס Thynnus. *Piscis marini nomen. Item* juncus. Exod. 2. 3. *in Jonathane. Hebraice* גֹּמֶא.

טִינָע, טִינָע Petra: *pro* טִינָר Job 29. 6.

טָנַף Inquinare, coinquinare, fœdare, contaminare, polluere. Num. 35. 33. *Ithpahel* אִטַּנַּף inquinari, pollui, contaminari. Thren. 4. 14.

טִנָּר, טִינָרָא Saxum, rupes, petra, lapis. Deut. 8. 15. acies, culter acutus. Exod. 4. 22. *Apud Talmudicos* ulcus malignum, pustula in pulmonibus. *Plur.* טִינָרִין, טִינָרַיָּא saxa, petræ. Psal. 78. 15. Isa. 2. 19.

La-

טַס, טַסָּא, טַפָּא Lamina, bractea. Prov. 26. 8. *Plur.* טַסִּין, & טַפִּין, טַפֵּי laminæ, bracteæ. Exod. 39. 3. Numer. 16. 38.

טסב טַסְבְּרִין, טְסַבְּרִין Theſauri. Eccleſ. 2. 8.

טָעָא, טְעָה Errare, aberrare. Gen. 33. 15. ſcortari, fornicari, Idolis ſervire, Idola colere. Hoſ. 2. 5. oblivi ſci, oblivioni tradere. Prov. 2. 17. *Aphel* אַטְעֵי decipere, ſeducere, in errorem inducere. Hoſ. 4. 12. ſcortari, ſcortari facere. Levit. 19. 29. dimittere, deſerere, derelinquere. Prov. 17. 14.

טָעוּ, טָעוּת Error, erratum. Hoſ. 5. 4. Idolum. *Plur.* לוּחַ הַטָּעִיוֹת Index, catalogus erratorum.

טוּעֵי Error, aberratio. Prov. 1. 32.

טָעִיתָא Meretrix, ſcortum. Iſa. 1. 21.

מַטְעִיתָא Idem. Levit. 21. 7.

טָעוּתָא Idolum. *Plur.* טָעָן, טָעָוָא Idola. Jon. 1. 8. *Conſtr.* טָעוֹת Iſa. 2. 20.

טְעַם Guſtare, deguſtare. *Aphel* אַטְעֵם guſtandum dare. Gen. 24. 17. *Pahel* טַעֵם guſtandum dare. Dan. 4. 22.

טַעַם, טְעַם, טַעֲמָא Guſtus, ſapor: ratio, conſilium, ſententia, judicium. Prov. 11. 29. *Plur.* טַעֲמִין ſapores: rationes. Cant. 5. 11. *Proverbium Talmudiſtis, & Rabbinis uſitatum* מָאן דְּאָכִיל קִירָא יָדַע מָה טַעְמָהּ דְּחַבְשִׁילִין *h. e.* Qui comedit ollam (*nimirum qui cibum ex olla deguſtat, quemadmodum ſolent coqui*) novit quis ſit guſtus eduliorum. *Uſurpatur de certitudine experientiæ.*

מַטְעַמָּא Deliciæ, cibi guſtui ſuaves. Habac. 1. 16.

טָעַן Onerare, onus imponere. Gen. 44. 13. onuſtum eſſe: ferre, geſtare, afferre, portare, aſportare. Num. 11. 17. *Pahel* טַעֵן figere, transfigere, fodere, confodere, transfodere. *Ithpehal* אִטְעַן gravari, onere premi, debilitari, infirmari. 2. Sam. 12. 15. *Aphel* אַטְעֵן portare, reportare, referre. Eſth. 2. 17.

טְעִין Onuſtus, oneratus. 1. Sam. 16. 20. *Plur.* טְעִינִין onuſti. Gen. 45. 23. *Fœm.* טְעִינָא onuſta, onerata. Eſth. 2. 15. *Plur.* טְעִינָן onuſtæ. Gen. 45. 23.

טְעוּנָא, טָעוֹן Onus, ſarcina, faſciculus. 1. Sam. 16. 20. *Plur.* טְעוּנִין, טְעוּנֵי onera. Joſ. 2. 16. *Contracte* טֵן. *Vide ſupra in* טוֹן.

טוֹעֲנָא Idem. Exod. 23. 5. *Item* ſaccus. Gen. 44. 2.

טָפָא, טְפָה, טְפֵי Extinguere, extingui. Amos 9. 1. natare. Exod. 26. 28. *in Jonathane. Ithpehal* אִטְפֵי extingui. Pſal. 18. 29.

טְפֵי *Genus vaſis oris anguſti, ex quo oleum defluit* טִיף טִיף *guttatim. Hinc forte pluralis* טַפָּיִן lecythi. Levit. 11. 35. *in Targum Hieroſolymitano.*

טָפַן Saltare, ſubſilire, exultare. Num. 21. 36. Pſal. 114. 4. *Item* claudere, occludere. Job 5. 16. *Pahel* טַפֵּן idem.

טַפְוָא Cuniculus, *ſic dictus a ſubſiliendo.* Levit. 11. 5. *Plur.* טַפְוִין, טַפְוֵא cuni-

culi. Pſal. 104. 18. *Vide etiam* טוּן.

טָפַח Plaudere, complodere, verberare, ferire, percutere. Iſa. 37. 25. *Pahel* טַפַּח Idem. Pſal. 141. 5.

טֶפַח Palmus, menſura quatuor digitorum. *Plur.* טְפָחִין palmi. Gen. 37. 20. *in Jonathane.*

טַפְלָא, טַפְלָא Parvulus, infans. *Plur.* טַפְלַיָּא, טַפְלִין parvuli.

טְפַל Concinnare, conſuere, aſſuere, connectere, adjungere. Deut. 1. 1. *in Jonathane. Ithpehal* אִטְפַּל adjunctum, conjunctum eſſe, adhærere. Levit. 13. 4. *in Jonathane.*

טְפַל Argilla, cæmentum. Jerem. 43. 9.

טְפַס Acquieſcere, obedire, conſentire, convenire. Gen. 34. 15. *Ithpahel* אִטְפַּס idem. 2. Reg. 12. 8. *Item* quietum reddi. *Pahel* טַפֵּס quietum, ſecurum reddere.

טַפְסָא Lacerum, ſciſſum, detritum. *Plur.* טַפְסָן lacera, detrita. Jerem. 38. 11.

טוּפְסָא Typus, figura, exemplum, imago, exemplar: formula. Num. 25. 1. *in Jonathane.*

טַפְסַר, טַפְסַר, טַפְסְרָא Dux, princeps, præfectus. Jer. 51. 27. Angelus, genius. Deut. 28. 12. *in Jonathane. Plur. cum aff.* טַפְסָרַיִךְ principes tui. Nah. 3. 17.

טִפָּא, טִפָּא Stilla, gutta. Iſa. 40. 15. *Loquentes de generatione hominum Talmudici, & Rabbini* טִפָּה סְרוּחָה guttam fœtidam *appellant* ſemen humanum. *Hinc in* פִּרְקֵי אָבוֹת PirKè Avòt, *h. e.* Capitulis Patrum *cap. 3. habetur.* Tria hæc diligenter conſidera, & numquam incides in tranſgreſſiones; unde ſcilicet veneris; coram quo tibi ſit ratio reddenda; quo tendas. מאין באת Unde veniſti? מטפה סרוחה ex gutta fœtida, *h. e.* fœtido ſemine. Quo tendis? Ad terram, tineas, & vermes. Cui reddes rationem? Regi Regum. *Plur.* טִפִּין ſtillæ, guttæ. *Item* oculi muſcarum.

טִפַּר, טוּפְרָא, טוּפָר Unguis, ungula: *metaphorice* ſtylus, ſcalprum. Exod. 32. 4. *in Jonathane. Item* onyx *aromatis ſpecies, quæ olim adhibebatur ad ſuffitum. Plur.* טִפְרִין, & טוּפְרִין, טוּפְרֵי ungues. Judic. 5. 22. *Cum aff.* טוּפְרֵיהָא ungues ſuos. Deut. 21. 12.

טְפַשׁ Impinguari, pinguefieri: craſſum, ſtultum, ſtolidum, inſipientem eſſe, *vel* fieri, ſtulteſcere, ſtulte agere. 1. Sam. 13. 13. *Ithpahel* אִטְפַּשׁ idem. Jerem. 10. 21. 1. Sam. 6. 21. *Pahel* טַפֵּשׁ impinguare. Iſa. 6. 10. inſipientem reddere.

טִפֵּשׁ, טַפְשָׁא, טַפְשָׁא Craſſus, obeſus: *metaphorice* rudis, ineptus, ſtultus, ſtolidus. Levit. 26. 41. Eccleſ. 2. 19. *Plur.* טַפְשִׁין, טַפְשַׁיָּא ſtulti, rudes. Jerem. 4. 22. Eccleſ. 4. 17. *Fœm.* טִפְּשְׁתָּא ſtulta, ſtolida, inſipiens. Jerem. 49. 4. *Plur.* טִפְּשָׁן ſtultæ, ſtolidæ.

טַפְשׁוּתָא, טִפְּשׁוּת, טִפְּשׁוּתָא Stultitia, ſtoliditas, inſipientia, amentia. Deut. 28. 28. & 30. 6.

Or-

טַקֵּס Ordinare, disponere, aptare, parare, instruere, ornare. Jerem. 46. 4. 1. Reg. 20. 14. ordinari, instrui: vexillum erigere. Psal. 20. 6. *Ithpah.* אִטְּקַס ordinari, disponi, instrui. 2. Reg. 12. 12. Esth. 5. 1. *in Targùm secundo*.

טֶקֶס, טְקַס, טִקְסָא *Græce* τάξις. Signum, vexillum, acies ordinata, ac disposita. Num. 2. 3. *Plur.* טִקְסִין, טִקְסַיָּא signa. *Cum aff.* טִקְסָיָךְ vexilla tua. Cant. 6. 3.

טִקּוּס Ordo, ordinatio, dispositio, ratio, modus, forma, structura ordinata, & disposita. 2. Reg. 16. 18. *Item* vexillum. Jerem. 1. 3. fabrica. Ezech. 43. 13.

מִטְקַס Ordinatio. 1. Reg. 6. 7.

טְרָא Dare. Cant. 3. 8. agitare, exagitare, concutere, movere.

טְרִיתָא Mobile, movens, commovens se, facultatem habens se movendi, animal, quod se movet. Deut. 11. 6. *in Targum Jonathanis*.

טָרִיתָא *Nomen piscis magni marini, & mundi*, thynnus, *vel* thunnus. Deut. 33. 19. *in Jonathane*. *Aliis* Taris *piscis*. *Ex Rambàm habetur, Hebræos consuevisse hunc piscem contundere, donec similis evaderet massæ farinaceæ, tumque fuisse prohibitum ob eam suspicionem, ne piscis alius immundus in contusione cum eo permixtus esset*. *Ex Tractatu autem Talmudis* ברכות Beracòt *inscripto colligitur, urbem quamdam fuisse, ex qua singulis hebdomadibus afferebantur* ששים רבוא ספלי טרית sexaginta myriades simpulorum piscis Taris *pro operariis*. *Ex Targum autem Jonathanis piscis hic in deliciis fuit, cum Deuter.* 33. 19. *dicatur* וְיִתְפַּרְנְקוּן מִן טָרִיתָא Et oblectabunt se de pisce Taris. *Est etiam apud Talmudistas* טָרִיתָא *placentæ genus Italis* Torta. *Describitur in* ברכות Beracòt *fol.* 39. *& in Talmud Hierosolymitano* ביצא Betzà *fol.* 60.

טרב טָרִיב, טְרִיבָא Adustio, inflammatio. Exod. 2. 9. *in Jonathane*. *Alii legunt* שְׂרִיבָא *a* שְׂרַב.

טרג טְרִיגוֹן Trigonus, triangulus. *Plur.* טְרִיגוֹנִין trianguli. Exod. 28. 17. *in Jonathane*.

טְרַד Expellere, ejicere, extrudere, depellere, abigere: claudere, concludere. Gen. 4. 14. *Ithpehal* אִתְטְרַד ejici, expelli. Gen. 28. 12. *in Jonathane*.

טְרִיד Expulsus, ejectus. Cant. 2. 11. Isa. 57. 20. *Item* occupatus. מַטְרְדָא Occupatio, molestia, defatigatio, labor. Gen. 36. 39. *Item nomen proprium viri*.

טְרַח Laborare, fatigare, defatigare se. Eccles. 2. 10.

טָרְחָא, טוּרְחָא, טוֹרְחָא, טוֹרַח Fatigatio, labor, molestia, onus. Psal. 102. 24.

טוֹרְחוּתָא, טוֹרְחוּת, טַרְחוּתָא, טַרְחוּת Idem. Eccles. 10. 15.

טרט טַרְטְקַל Pruna, carbo. Prov. 26. 20.

טְרַךְ Insectari, persequi. Prov. 19. 7.

טַרְכוֹנָא, טַרְכוֹן, טְרָכוֹנָא Basilica, palatium regium. 2. Reg. 15. 25. *Item* Tracho-

chonitis, *Regio Syriæ Palæstinæ inter montem Libanum, & lacum Tiberiadis. In Jonathane legitur* טַרְגּוֹנָא.

טרן טוּרְנֵי, טוּרְנַיָּא, טוּרְנִין, & טִירוּנֵי, טִירוּנִין Tyranni, satrapæ, principes, potentes. Ezech. 23. 12. 1. Sam. 6. 18.

טרס טוּרְסִיס, טַרְסִיס Tharsis, Oceanus. Psal. 72. 10. Job 3. 5.

טָרֵף *Pahel*. Percutere, quatere, concutere, tundere, contundere, conturbare. Nah. 2. 7. *Ithpahel* אִטָּרֵף, & אִתְטָרֵף percuti, allidi, collidi, conturbari: rapi, abripi, raptari. Zach. 10. 11. 2. Sam. 20. 12. *Ithpehal* אִטְרַף idem.

טָרִיף, טְרִיף Percussus, contusus. Jud. 4. 22. raptum, discerptum a feris. *Item* cibus illicitus, & vetitus. *Plur. fœm.* טְרִיפָן percussa, discerpta.

טְרֵיפָה *Hebraice*. Raptum, discerptum, laceratum; *sc. caro a feris bestiis discerpta, ac lacerata, quæ propterea in Lege vetita. Generatim dictio hæc de quovis cibo, qui corruptionem contraxit, usurpatur, qui proinde est prohibitus. Hodie tamen Hebræi etiam aliis rebus accommodant. Hinc Hebrææ mulieres pueros a comedendis rebus putidis, fœdisque absterrentes ajunt* טְרֵיפָה Terephà. *Majemon in Statutis de Mactatione cap.* 10. *septuaginta vitia recenset, ob quæ animal mactatum* טְרֵיפָה *evadit, ideoque prohibitum, quæ singula mactator optime nosse tenetur. In Tractatu autem* חולין Cholìn cap. 3. *in principio Gemarà dicitur, octodecim species* טריפות Terephòt *a Deo fuisse traditas, a quibus cavendum admonet Jonathan Levit.* 11. 1. *Cæterum quæ carnem* טְרֵיפָה Terephà *reddant, ostendit Majemon in Statutis de cibis illicitis cap.* 4.

טְרַף, טַרְפָא Folium *arboris*. Genes. 8. 11. *Plur.* טַרְפִין, טַרְפֵי Folia. Gen. 3. 7.

אַטְרְפָא Idem. *Plur. cum aff.* אַטְרְפוֹי folia ejus. Psal. 1. 4.

טַרְפִירָא Vespertilio. Levit. 11. 19. *in Jonathane*.

טַרְפִיתָא Vultur. *Aliis* milvus.

טְרַק Mordere. Jos. 26. 13. claudere, concludere. Prov. 21. 9.

טְרִיקָא Clausura, claustrum. Thren. 3. 7.

טַרְקְיָא Turcicus, *lapis pretiosus*. Num. 2. 18.

טַרְקְלִינָא, טַרְקְלוֹנָא Triclinium. Esth. 7. 9. *in Targum secundo*.

טְרַקְלִילִין Tibialia, ocreæ. 1. Sam. 17. 6.

טרת טָרִיתָא *Vide in* טרא.

טְשָׁא, טְשָׁה Abscondi, occultari, latere, delitescere: abscondere, occultare, recondere, reponere, asservare. Prov. 2. 1. Job 21. 19. Psal. 10. 8. *Pahel* טַשֵּׁי, טַשֵּׁא Idem. *Aphel* אַטְשֵׁי idem. Job 23. 12. *Ithpeh.* אִטְשֵׁי, אִתְטְשֵׁי occultari, abscondi, abscondere se. Prov. 1. 18. & 28. 28.

טִישָׁא Absconditum, abditum, occultum. Prov. 21. 14.

טַשְׁיוּת, טַשְׁיוּתָא Reconditum, asservatum, res recondita. Job 20. 26. Psal. 17. 14.

טשש טַשְׁטֵשׁ *Vide in* טוּשׁ.

DI-

DICTIONES EX RABBINIS.

טא *Abbreviatura. Idem ac* טַעַם אַחֵר Ratio alia. 2. טָעוּת אַחַת Error unus; mendum aliquod.

טאח *Abbreviatura. Idem ac* טור אורח חַיִּים *Liber insignis eſt, qui vulgo appellatur* אַרְבָּעָה טוּרִים Quatuor Ordines, *ſive* Partes. *Ex iſtis una dicitur* טור אורח חַיִּים Pars Orach Chajìm. *Per abbreviaturam ſcribitur* טאח, *& cum littera ſervili* בטאח In parte Orach Chajìm. *Hujus libri Auctor eſt R. Joſeph Karro. Reliquæ partes per abbreviaturam citantur* טחמ *h. e.* טור חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט Pars pectoralis Judicii, *in qua de Jure civili agitur.* טיד *h. e.* טור יוֹרֶה דֵּעָה Pars docentis ſcientiam, *in qua ritus, jura, & differentiæ circa cibum, & potum proponuntur; præterea de uſura, Idololatria, & aliis diſſeritur.* טאע *h. e.* טור אוֹרַח חַיִּים Pars ſemitæ vitæ, *in qua omnes ritus ſacri exponuntur.*

טָבַח Mactare, jugulare. טְבִיחָה Mactatio, jugulatio. טַבָּח Lanio, coquus. *Plur.* טַבָּחִין coqui: ſatellites. *Fœm.* טַבָּחָן coquæ.

טָבַל Intingere, immergere. טְבִילָה Immerſio, lotio, ablutio, baptiſmus. טְבוּל idem.

טָבַע Figi, infigi, imprimi: immergi, demergi, ſubmergi. *Item* cudere monetam. טֶבַע Natura, indoles, conſtitutio: fama. בְּטֶבַע Naturaliter. חַכְמֵי הַטֶּבַע Periti naturæ, Phyſici. טִבְעִי Naturalis. *Fœm.* טִבְעִית *Plur.* טִבְעִיּוֹת naturalia. חָכְמַת הַטֶּבַע Phyſica. חָכְמָה הַטִּבְעִית Idem. כֹּחַ טִבְעִי Facultas naturalis. חוּץ מִן הַטֶּבַע Præternaturale. מַטְבֵּעַ Moneta. טַבַּעַת Annulus, orbis, circulus. פִּי טַבַּעַת Podex. טְבָעָא Moneta.

טְבוּר, טבר Umbilicus: medium, locus medius. טְבוּר הָאָרֶץ medium terræ.

טוב Bonum eſſe: hilarem, lætum eſſe. *Subſtantive* bonitas. Item bene, egregie: bonum. מוּטָב melius. לָמוּטָב in melius.

טוּל, טִיֵּל Deambulare otii cauſa, ſpatiari, vagari: incedere. מְטַיֵּל, טַיָּל Deambulator, otioſus. טִיּוּל Deambulatio. הַטָּיַל Dejicere, ejicere, projicere. הַמַּטִּיל מַיִם Ejiciens aquas, urinam reddens, *juxta R. David* 1. Sam. 24. 4.

טוּם, טִמְטֵם Obſtruere. טוּמְטוּם Occluſus, obturatus, *cujus genitalia obſtructa ſunt, neque cognoſci poteſt, utrum mas, an fœmina ſit.*

טוֹס Pavo. *Emphat.* טַוָּסָא. *Plur.* קוֹפִין וְטַוָּסִין ſimiæ, & pavones.

טוף, טִפְטֵף Stillare: fluere guttatim. טִפְטוּף Stillatio. טִפָּה Stilla, gutta. *Plur.* טִפִּין ſtillæ, guttæ. *Repetitum* טִפִּין טִפִּין Guttatim.

טוש Incruſtare, obducere parietem: illinere, inungere. טִשְׁטֵשׁ Maculare, fœdare:

re: turbare. מְטוּשְׁטָשׁ Maculis obductum, maculosum. אוֹתִיּוֹת מְטוּשְׁטָשׁוֹת Litteræ attritæ, & maculosæ. טְשָׁטוּשׁ Macula, labes, fœditas: lutum, cænum.

טִיב Conditio, status.

טַיֵּט, טִיֵּט Maculare, fœdare, inquinare, contaminare. מְטַיֵּט אוֹתוֹ בְּרִיו Maculat illud atramentum. טִיוּט Macula, sordes, fœditas.

טָכַס Ordinare, instruere. טַכְסִיס Ordo, series. *A Græco* τάξις. *Item* κόσμος mundus, ornatus muliebris.

טֶלֶה Aries, signum cœleste Arietis.

טַלִּית טַלִּת Pallium, vestis villosa. *Apud Judæos peculiaris vestis est, quam tempore precum induunt.*

טמ *Abbreviatura. Idem ac* טַעֲמֵי מִצְוֹת Rationes præceptorum. *Libri nomen est, cujus Auctor R. Menachèm Rakanati, in quo rationes præceptorum Moysis redduntur.*

טָנַף Inquinare, polluere. מְטוּנָּף Inquinatus, pollutus. טִנּוּף Inquinatio, spurcities, macula, labes, pollutio, sordes.

טַס Lamina, bractea. *Plur.* טַסִּין דַּרְדִּירִין laminæ tenues.

טָעָה Errare, aberrare. טָעוּת Error, erratum: Idolum. *Christus hoc vocabulo ab Hebræis sæpe designatur.* טָעוּת סֵפֶר Erratum libri, error Typographicus. *Plur.* טָעֻיּוֹת errata. סֵפֶר מוּטְעֶה Liber mendosus. הַטְעָאָה Sophistica. מַטְעֵנוּת Fallacia, captio, elenchus sophisticus. הַטְעָאָה Idem.

טַעַם Accentus Grammaticus: ratio; gustus, sapor: consilium: sententia. *Plur.* טְעָמִים *non* טַעֲמִים, *ut multi ex Hebræis scribunt.* מַאי טַעֲמָא quæ ratio, quid juris? טְעִימָה Gustatio.

טָעַן Argumentari, arguere, disceptare, objicere argumenta. טוֹעֵן Argumentator, disceptator, disputator: accusator. הַטְעָנָה Argumentatio, disceptatio, argumentum, ratio, objectio. טָעוּן Oneratus, onustus. *Est etiam idem ac* צָרִיךְ opus, necesse habens.

טפ *Abbreviatura. Idem ac* טָעוּת סֵפֶר Error libri.

טְפֵי Multum, plurimum, valde, vehementer טָפֵי סַפִּיר Pulcher valde. אֵידִין מַנְכוֹן חֲכִים טְפֵי Quis vestrum sapit magis?

טְפֵל, טָפֵל, טְפֵילָה Adjunctum, adhærens, assutum, accessorium. *Ejus oppositum* עִקָּר principale, præcipuum, fundamentum.

טִפְּס, טִיפָּס Typus, figura, forma, formula, exemplar. *Græce* τύπος.

טָפוּחַ, טְפוּחַ Refertum. *Fœm.* טְפוּפָה referta. *Plur. fœm.* טְפוּפוֹת refertæ.

טָפַשׁ, אִטְפַּשׁ Pinguefieri. *Metaphorice,* crassum, stupidum, fatuum, stultum fieri, stulte agere: bardum esse. *Solent enim pingues, & obesi esse stupidi, & fatui.*

טִפֵּשׁ Stultus, insipiens, fatuus. טִפְּשׁוּת Stultitia, fatuitas, insipientia.

מְטַפֵּשׁ Stultescens.

טקש *Idem ac superius* טכס.

טָרַד Detineri, occupari, laborare, defatigari.

טָרוּד Occupatus : defatigatus. טִרְדָה, טְרָרָה, Occupatio, labor, moleſtia, defatigatio, cura, ſtudium.

טָרַף Rapere, prædari, diſcerpere, dilacerare. טְרֵיפָה Caro rapta, & diſcerpta a feris, *ac propterea prohibita. Hinc uſurpatur de quovis cibo illicito.*

מְטוֹרָף Raptus mente, animo turbatus, ſui impos. *Item* mortuus, morte abreptus.

טרק, טַרְקְלִין Triclinium, aula, conclave: diſcubitorium.

INCIPIENTIA

A י

י *In numeris valet decem. In alphabeto eſt litterarum minima; a Divo Irenæo* dimidia *tantum littera dicitur. In Verbis ſignificat tertiam perſonam Futuri tam ſingularem, quam Pluralem.*

יָאֵא, יָאֵי, יָאֶה Pulcrum, decorum, ſpecioſum eſſe, decens, dignum, conveniens eſſe. Gen. 29. 17. Cant. 1. 17. & 7. 6.

יָאֵא, יָאֵי, יָאֶה Pulcher, decorus, ſpecioſus. Cant. 1. 17. & 7. 6. *Plur.* יָאִין, pulcri. *Fœm.* יַאֲיָא, & יָאֲיָא, & יָיָא pulcra. Gen. 29. 17. Jerem. 46. 20. *Plur.* יָאֲיָן, & יָאֲוָן pulcræ. Gen. 29. 17. Cant. 4. 2.

יָאוּת, יָאוּתָא, יֵאוּתָא Pulcritudo. Prov. 1. 9. *Adverb.* pulcre, bene, recte. Gen. 40. 16. Jerem. 1. 12. *Sequentes dicendi modi Talmudiſtis, & Rabbinis frequentes.* מִנָּא יָאוּת quam eleganter! quam pulcre! יָאוּת לְךָ Pulcrum eſt tibi: te decet: tibi convenit: יָאוּת הוּא pulcrum eſt: bene ſe habet.

יָאֲיוּתָא Idem. Prov. 4. 9.

יָאַב Cupere, deſiderare. *Hebraice.*

יאל הוֹאִיל Poſtquam, quandoquidem, cum. *Semper habet poſt ſe* ו. Gen. 17. 18. *in Targum Hieroſolymitano. Alias* הוֹאִיל velle, acquieſcere.

יָאֵשׁ *Pahel.* Spe deſtituere, ad deſperationem adducere. Eccleſ. 2. 20. *Ithpahel* אִתְיָאֵשׁ dubitare. Deut. 20. 18. *in Jonathane. Rabbinis in hac Conjugatione uſitatiſſimum.*

יֵאוּשׁ, יֵאוּשָׁא Diffidentia, deſperatio. Job 6. 26. *A Rabbinis uſurpatur de re ab homine per oblivionem amiſſa. Sic in Bavà Metzià cap. 2. ab initio, in Gemarà.*

נוֹאָשׁוּת Idem.

יַבֵּב Clamare, vociferari, clangere, jubilare. Exod. 32. 17. Pſal. 47. 2. *Ithpahel* אִתְיַבֵּב idem. Pſal. 108. 10. יַתְיַבְּבוּן vociferabuntur, clangent. Pſal. 65. v. ultimo.

יַבָּבָא, יַבַּבְתָּא Vociferatio, jubilatio, clamor, clangor. Num. 10. 5. Levit. 23. 24.

יַבָּבוּת Idem. Jerem. 49. 2.

יבל *Aphel* הֵיבֵל, & הוֹבִיל Afferre, ducere, adducere, deducere, abducere, deportare, deferre. Jerem. 28. 3. *Ithpehal* אִתּוּבַל transferri, deportari. Jerem. 27. 18.

יִבְלִין Rivi. Thren. 3. 48. *Constr.* יִבְלֵי אָעָא, *Hebraice* לְבוּל עֵץ proventui arboris. Isa. 44. 19.

יוֹבֵלָא, יוּבֵלָא Annus Jubilæus, *ita dictus, quia cornu* יוֹבֵל *h. e.* arietis *inflato promulgabatur. Annus quinquagesimus in Sacris litteris Jubilæus vocatur, quod in illo clangerent buccina arietina, debitorumque remissionem, & libertatem denuntiarent. Eo anno terra non colebatur, & agri dono dati, vel venditi ad pristinos dominos redibant, servique manumittebantur. Institutus autem hic annus a Deo fuit ad benignitatem significandam erga Jsraelitas, & ut docerentur, nullis hominum laboribus, sed soli Divinæ providentiæ in re qualibet esse omnino fidendum. Porro Jubilæus erat quædam Judæorum Epocha juxta Græcorum Olympiades, & Latinorum lustra. Ejus celebratio erat hujusmodi. Per novem integros dies veluti Saturnalia quædam agebantur, servis edentibus, & bibentibus, & coronas capiti imponentibus. Ubi vero Seniores ex Concilio tubis clanxerant, liberi statim abibant servi, & prædia dominis reddebantur. Licet autem Jubilæorum solemnitas, & beneficium ad Templi prioris excidium desierit; eorum tamen supputatio, & Epocha etiam novissimis temporibus accuratissime servabatur.*

יַבֶּלֶת Verruca. *Hinc in cap. 6.* פסחים Pesachìm *in Misnà* חֲתִיכַת יַבֶּלְתּוֹ abscissio verrucæ ejus. *In* עירובין Eruvìn *autem fol.* 103. כֹּהֵן שֶׁעָלְתָה בּוֹ יַבֶּלֶת חֲבִירוֹ חוֹתְכָהּ לוֹ בִּשְׁנָיו *h. e.* Sacerdos, cui ascendit, *videlicet* crevit, exorta est verruca, socius ejus abscindit eam ipsi dentibus suis (*Sabbati die*): sed dentibus tantum, non alio instrumento. *Porro* verruca *est caruncula eminens in cute sine pruritu, quæ vulgo* porro *appellatur. Ita fortasse dicta est a productione, & excrescentia carnis.*

יַבְּלָן Verrucosum. Levit. 22. 22.

יבם Leviri jus, *vel* officium præstare, fratris sine liberis defuncti uxorem ducere. Gen. 38. 8. Deut. 25. 5.

יָבָם, יַבָּם, יְבָמָא Levir, *mariti frater.* Ruth 3. 10. *Fœm.* יְבָמָה, יְבִמְתָּא glos, fratria, uxor fratris mariti. Ruth 1. 15. *Plur.* יְבָמוֹת glores.

יבק יוּבְקָא *Nomen proprium fluvii.* Gen. 32. *ubi in Targum Jonathanis* v. 24. *male legitur* יוּקְבָא, ב & ק *transpositis. In eo oves lavabantur ad tonsuram.* Cant. 4. 2.

יבר יַבְרוּחִין Mandragoræ. *Hebraice* דּוּדָאִים Gen. 30. 14. *Quidam* violas *exponunt.*

יבש Arescere, exarescere, arefieri, exsiccari. Gen. 8. 14. *Pahel* יַבֵּשׁ arefacere, exsiccare. Jos. 2. 10. Nah. 1. 4. are-

see-

ſcere, exareſcere. Gen. 8. 7. *Ithpah.* אִתְיַבֵּשׁ arefieri, exſiccari. Pſal. 90. 6. *Aphel* אוֹבִישׁ arefacere, exſiccare.

יָבֵישׁ, יַבִּישׁ Aridus, areſcens, ſiccus. Iſa. 56. 3. *Plur.* יְבֵישִׁין, יַבִּישִׁין aridi. Num. 6. 3. Ezech. 37. 2. *Emphat.* גַּרְמַיָּא יְבֵישַׁיָּא oſſa arida. Ezech. 37. 4. *Fœm. ſing.* יָבֵישָׁא arida.

יַבֶּשְׁתָּא Arida, terra ſicca. Gen. 1. 1. Dan. 2. 10.

יוּבְשָׁא Ariditas, ſiccitas. Judic. 6. 37. & 40.

יְגָר, יְגָרָא, יְגוֹרָא, & יְגַר, יַגְרָא Cumulus, acervus. Gen. 31. 47. *Plur.* יַגְרֵי, יַגְרִין, & יְגוֹרִין, יְגָרֵי, יְגָרִין cumuli, acervi. Job 15. 28. Mich. 3. 2. Jerem. 51. 37.

אַיְגַר Idem. Job 8. 17. Pſal. 60. 2.

אוֹגַר Idem. Gen. 31. 46. 47. Deuter. 21. 1. *in Targum Jonathanis.*

יַד, יְדָא, אַיְדָא Manus. Exod. 19. 13. & 21. 24. Iſa. 60. 9. manubrium, capulus cultri, *vel* gladii. Eſth. 8. 15. *Dual.* יְדַיִן manus. Dan. 2. 34. מִן יַד, & מִיַּד a, confeſtim, illico, repente, ſtatim. Gen. 11. 28. Pſal. 59. 12. בְּיַד in manu, *h. e.* opera, miniſterio.

ידה, יִדָּה *Pihel Hebraice. Chaldaice autem* יַדָּה fateri, confiteri, celebrare, gratias agere. Num. 5. 7. *Aphel* אוֹדֵי, אוֹדָא idem. Gen. 49. 8. Joſ. 22. 33.

אוֹדָאָה, הוֹדָאָה, אוֹדָאֲתָא Confeſſio, laus, celebratio, gratiarum actio, laudatio. Joſ. 7. 19.

אוֹדֵיתָא, אוֹדוּתָא Idem. Pſal. 7. 1. & 100. 4.

תּוֹדָא, תּוֹדְתָא Gratiarum actio, Sacrificium Euchariſticum. Levit. 7. 2. *Plur.* תּוֹדָן gratiarum actiones. Pſal. 56. 13. *Erat* תּוֹדָה *ſpecies Euchariſticorum Sacrificiorum, ſive pacificorum, eratque Sacrificium privatum pro accepto beneficio ſingulari, quo quis Dei benignitatem, & clementiam extollebat, eique gratias agebat. Hoc tantummodo Sacrificium ex omnibus, quæ in Lege veteri in uſu erant, in Lege nova remanſit, per quod nos Deo offerimus, omninoque obſtrictos teſtamur.*

אִתּוֹדָאָה Idem. Hoſ. 14. 3.

יְהוּדָה, יְהוּדָא Juda, filius Jacobi, *quaſi celebrationis filius dictus, quia mater in ejus partu Deum celebravit.* Gen. 29. 35. *Hinc toti Tribui nomen inditum. Item* יְהוּד terra Judæ, Judæa. Dan. 2. 25.

יְהוּדִי Judæus. *Plur.* יְהוּדָיֵא, יְהוּדָאִין, & *ſine* ה. Judæi. Dan. 3. *Fœm.* יְהוּדָאִיתָא Judæa. Eſth. 4. *in Targum ſecundo. Plur.* יְהוּדַיָּתָא Judææ. Exod. 1. 16.

ידע Scire, noſſe, cognoſcere. Geneſ. 4. 1. Pſal. 9. 21. experiri. *Ithpehal* אִתְיְדַע cognoſci, cognoſcendum ſe præbere, innoteſcere. Exod. 2. 14. Pſal. 77. 20. *Aphel* אוֹדַע indicare, ſignificare, oſtendere, manifeſtare. Dan. 2. 15. Pſal. 77. 15.

יִדְעוֹנִי Ariolus, *quaſi ſciolus dictus.* Levit. 20. 6. *in Jonathanis Targum, ubi arioli inter Magos numerantur. Inquit enim* תָּבְעֵי

גְּרַם יִדּוֹעַ Sciſcitantes os Iiddoah ; *ubi Scholiaſtes Hebræus admonet, indicari* עצם חיה שמה ידוע Os animantis, cujus nomen Iiddoah. *Ex Tractatu autem* סנהדרין Sanhedrìn *colligitur, interrogantem poſuiſſe os animantis hujus in ore ſuo, oſque illud poſtea ex ſe locutum fuiſſe. In libro* מצות Præceptorum *narratur, animal iſtud ad unguem hominis figuram exhibuiſſe, eaque ſævitie fuiſſe, ut nemo ad ipſum accedere auderet, ſed eminus ſagittis conficiendum eſſet. Addit Bodinus in Dæmonomagia, eamdem feram eſſe, quæ a Græcis fuit vocata* Κατωβλέπας, *de qua mentionem facit* Plinius lib. 8. 21.

דַּעְתָּא Cognitio, notitia, ſcientia, ſententia, intellectus. Job 15. 2. 1. Reg. 7. 14. *Cum aff.* בְּדַעְתֵּיהּ ſcientia ejus. Prov. 3. 20.

יְדִיעֲתָא Idem. Prov. 1. 4.

מַדַּע, מַדְּעָא, & מַנְדַּע, מַנְדְּעָא Idem. Pſal. 19. 3. בְּמַנְדְּעָא ſcienter. Job 34. 35.

מוֹדַעְתָּא Cognata, familiaris, nota. Prov. 7. 4.

יְהַב Dare, tradere, reddere. Gen. 3. 12. Thren. 1. 13. *Ithpehal* יִתְיְהַב dari, tradi. Num. 26. 62.

יַהֲבִית Datio, redditio. Eccleſ. 5. 10.

מָהוּבְתָא, מוֹהַבְתָּא, מוֹהֲבָא, מוֹהֲבָא Donum, munus. Prov. 6. 33. & 21. 14. & 25. 14. *Plur.* מוֹהֲבוֹת dona. Deut. 16. 17. *in Jonathane.*

מוֹהֲבוּת, מוֹהֲבוּתָא, מוֹהֲבִיתָא, מוֹהֲבִית Idem. Pſal. 16. 5. Gen. 37. 7. *in Jonathane. Plur.* מוֹהֲבוּתָא dona. Deut. 18. 12. *in Jonathane.*

יהד יְהוּדָא *Vide in* ידה.

יְהוָֹה *Nomen Dei ineffabile, divinam ſignificans naturam, & eſſentiam. Non profertur ab Hebræis, ut ſcribitur, ſed pro eo legunt* אֲדוֹנָי Adonai, *quod* Dominum *ſignificat.* Deut. 3. 23. *vel* אֱלֹהִים Elohìm, *id eſt* Deum, *quando præcedit aliud nomen divinum.* Deut. 3. 24. *Tunc enim recipit puncta nominis* אֱלֹהִים. *Cabbaliſtæ hoc nomen vocant* שֵׁם הַמְּפֹרָשׁ nomen expoſitum, *quia per alia exponitur, eoque plurima myſteria contineri volunt. Sed cave a ſuperſtitione. De vera, & germana lectione nominis* יְהוָֹה *lege primam ex noſtris Quæſtionibus editis typis Seminarii Patavini anno* 1725.

יהר Superbire. *Ithpehal* אִתְיְהַר Idem. *In Sotà habetur* מאן דמיהר אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל *h. e.* qui ſuperbus eſt; is ne domeſticis quidem ſuis eſt acceptus.

יָהִיר Superbus, arrogans. Habac. 2. 5.

יוּהָרִין Gemmæ. *Aliis* pyropus; *aliis* rubinus. Cant. 7. 2.

יוד יוֹדֵן *Idem ac* דֵּן, vel הָדֵן ille, iſte. Eſth. 7. 6. *in Targum ſecundo.*

יוֹם, יוֹמָא Dies. Gen. 1. 8. Exod. 20. 8. *A Rabbinis* יוֹם טוֹב *dicitur* dies bonus, feſtus *vel ob ſacra, vel ob lætitiam, vel ob ſolemne convivium. Sic a Davidis miniſtris appellatur* יוֹם טוֹב 1. Sam.

Sam. 25. 8. *dies convivii ſolemnis, quod ob ovium tonſuram Nabal inſtituerat. Solebat etiam Pontifex Maximus poſtridie* יום הכפורים Feſti Expiationum *Sacerdotibus fratribus ſuis facere* יום טוב Feſtum convivale. *Hinc* עבידין יומא טבא לרבנן Faciamus diem bonum Rabbinis, Magiſtris noſtris, *hoc eſt*, סעודה convivium. *Plur. maſc.* יוֹמִין, יוֹמַיָּא Gen. 8. 10. Jer. 48. 47. *& fœm.* יוֹמָן, יוֹמָתָא dies. יוֹמָא טָבָא dies bonus, *ſc.* dies feſtus. בְּכָל־יוֹמָא quotidie.

יְמָמָא Dies. Gen. 1. 5. *Plur.* יְמִמִין Gen. 7. 4.

יְמָם Interdiu. Pſal. 1. 2. *Hebraice* יוֹמָם.

יוֹמְנָא Hodie. Gen. 24. 42. *in Jonathane.*

יוֹמְחָרָא Poſtridie, die craſtino. Gen. 19. 34. *in Jonathane.*

יוֹמְחָרָן Idem. Levit. 7. 6. *in Jonathane.*

יָוָן Javan, *filius Japheti, Græcorum, & Jonum pater. Hinc ſignificat* Græciam, Joniam.

יוָנָאָה Græcus. *Plur.* יוָנָאֵי, יְוָנָאֵי. Græci. Deut. 32. 24. *in Jonathane.*

יוֹנָן Columba. Levit. 12. 6. *in Jonathane.*

יָזַף Mutuari, mutuo accipere. *Aphel* אוֹזִיף mutuare.

יָחַד Uniri, adunari. Gen. 49. 6. *Ithpahel* אִתְיַחַד Idem. Job 3. 6.

יְחִיד, יְחִידָא, יְחִידַאי, יְחִידִי Unicus, unigenitus, ſolus, ſolitarius. Jer. 6. 26. *Item* vir eximius, excellens. *Plur.* יְחִידִין, יְחִידָאִין unici, unigeniti, ſoli. *Fœm.* יְחִידָא unica. Judic. 11. 34.

יְחוּד, יִחוּד & יְיחוּד Unitas. Cant. 8. 9. בְּיִיחוּד unice, proprie, ſingulariter, ſeorſim.

יָחַד *Aphel* אוֹחֵי Feſtinare, accelerare. Exod. 10. 16. *Ad formam Syram habet etiam in medio* ו *mobile, ut* דְּמוֹחֵי feſtinans. Prov. 22. v. ultimo.

יְחַטָּא *Vide in* חטא.

יָחַם Caleſcere, incaleſcere. 2. Sam. 5. 5. coire, concipere. Gen. 30. 41. *Ithpahel* אִתְיַחַם idem. Gen. 30. 38. & 39.

חֲמָתָא, חֵמָא, חֵימָא, חַמְתָּא, חַמָּא Æſtus iræ, exſcandeſcentia, fervor, furor, ira æſtuans: venenum, virus. Deut. 32. 24. *in OnKeloſo, & Targum Hieroſolymitano,* Dan. 3. 19.

יַחֲמָא Calor, æſtus. Habac. 2. 15.

חֲמָתָנָא, חֲמָתָן Iracundus. Prov. 15. 18.

יְחַמּוּרָא *Vide in* חמר.

יְחַם *Ithpahel* יִתְיַחַס Recenſeri per genus, familiam, *aut* genealogiam. Numer. 1. 18.

יְחוּם, יִחוּם Genus, familia. Ruth 2. 1. *Plur.* יְחוּסֵי, יִחוּסִין genera, familiæ. Geneſ. 6. 9. Pſal. 96. 7.

יְחַף Diſcalceari. Deut. 8. 4. *in OnKeloſo. Ex Pabel* מְיַחֲפִין diſcalceati.

יָחִיף Diſcalceatus. 2. Sam. 15. 30. *Plur.* יְחִיפִין diſcalceati. Iſa. 20. 4.

יַחַץ Jachatz. *Hæc vox a Rabbinis in ritibus cœnæ Paſchalis adhibita ſignificat* extrahit, *quia media placenta a Patrefamilias ex caniſtro extrahitur, & in duas partes inæquales ſe-*

ſecatur, quarum altera minor mappæ in angulo menſæ ſupponitur reſervanda pro אפיקומן AphiKomèn; *major vero inter duas reliquas placentas integras Azymas iterum collocatur.*

יטב Bonum eſſe, *vel* videri, bene eſſe. Deut. 4. 40. & 5. 20. *Aphel* אוטיב bene facere, beneagere. *Infinitivus cum* י, לְאֵיטָבָא bene facere. Jerem. 18. 10.

אוטבות Bonitas. Eccleſ. 4. 4.

יטר יְטוֹר Incendium, columna nubis, *aut* fumi. Jud. 20. 40. *Plur.* יטורין incendia. Joel. 3. 3.

יכח *Aphel* אוכח Arguere, diſceptare, diſſerere: corripere, increpare, reprehendere. Geneſ. 21. 21. judicare, dijudicare. *Ithpahel* אִתּוֹכַח & אִתְוַכַּח argui, corripi, reprehendi: diſceptare, diſputare, contendere. Geneſ. 20. 16. Eccleſ. 3. 18.

אוֹכָחוּתָא, אוֹכָחְתָּא Increpatio, reprehenſio, correptio, diſceptatio. Deut. 1. 1. *in Jonathane.* Mich. 6. 2.

תּוֹכָחָה Idem. Mich. 6. 2. *Hinc* סִפְרָא תּוֹכָחוֹת Liber objurgationum, *h. e.* Deuteronomium, *ita dictum, quia acriter Moyſes in eo Hebræos redarguit.* סִדְרָא תּוֹכָחוֹת Caput redargutionum, *nimirum* caput Deuteronomii vigeſimum octavum, *quod redargutiones complectitur.*

יכל יָכִיל Poſſe, valere, prævalere. Geneſ. 45. 1. Exod. 2. 3. Iſa. 47. 11.

יְכָלָא, יוּכְלָא Poteſtas, potentia, facultas. Deut. 9. 28. Jerem. 18. 5.

ילא Attelabus. Levit. 15. 30. *Reptilis immundi ſpecies, Hebraice* אֲנָקָא *R. Salomoni* hericium.

ילד Gignere, parere. Gen. 29. 34. *Ithpeh.* אִתְיְלִיל & אִתְוַלַּד naſci. Gen. 4. 26. Gen. 29. 34. A *Talmudiſtis, & Rabbinis uſurpatur de ovis, pro* ova parere, *vel* gignere. *Aphel* אוליד gignere: obſtetricem agere, partum juvare. *In Tractatu* עבודה זרה Avodà zarà, *ſc.* de Idololatria agente נכרית לא תילד את בת ישראל מפני שחשורין על שפיכות דמים *h. e.* Alienigena (*Chriſtiana, aut alia fœmina*) non debet obſtetricem agere apud Iſraelitidem. Suſpectæ enim ſunt de effuſione ſanguinis, *h. e. ſuſpicio eſt, ne in puerperio infantem occidant. Contra Judæa Chriſtianæ fœminæ obſtetrix eſſe poteſt.*

הוֹלִיד *Apud Logicos ſignificat* ſyllogiſtice concludere. הוֹלִיד מִנֵּהּ concludit hinc; infert hinc.

יְלוּד, יְלִיד Natus, proles, puer, filius, infans. Gen. 17. 12. Job 15. 14.

וְלַד, וְלָד Idem. Gen. 11. 30. 2. Sam. 6. 23.

יַלְדוּתָא, יַלְדוּת Nativitas, progenies, cognatio. Gen. 31. 13. Jerem. 46. 17.

יָלְדְתָּא, יַלְדְתָּא Parturiens, genitrix. Iſa. 13. 8.

וַלְדָּא Matrix, vulva. Exod. 13. 2.

מְיַלְּדָתָא Obſtetrices. Exod. 1. 15. *in Targum Hieroſolymitano.*

מוֹלַד Novilunium, Lunæ nativitas. Eſth. 2. 10. וּמוֹלַד סִיהֲרָה Et Novilonium Lunæ. Gen. 1. 14.

Ge-

תּוֹלְדָה, תּוֹלְדָן, Generatio. *Plur.* תּוֹלְדָתָא generationes. Gen. 2. 4. *Cum aff.* תּוֹלְדָתְהוֹן generationes ipſorum. Num. 1. 20.

יְלַל Ejulare. Jerem. 17. 2. *Pahel* יַלֵּל: Idem. Jerem. 48. 31. *Aphel* אַיֵּל idem. Joel. 1. 5. Zach. 11. 2.

יְלָלָא Ejulatus. Soph. 1. 10. *Conſtr.* יִלַּלַת: Jerem. 25. 36.

יְלַף Diſcere. Prov. 11. 25. & 30. 3. Jerem. 12. 16. *Pahel* יַלֵּף docere. *Habetur in Targum Hieroſolymitano* אִתְיַלַּפַת יַתְהֵן doĉti ſunt illi; *vel* docuit eos. Levit. 10. 19.

יוּלְפָנָא Doctrina, inſtitutio, inſtructio. Prov. 4. 2.

יְמָא Jurare, adjurare. Soph. 1. 5. Pſal. 50. 16. *Aphel* אוֹמֵי idem. Gen. 50. 25. Exod. 13. 19.

מוּמְתָא, מוּמְתָא, מוּמָא, מוֹמֵי, אוֹמָאָה Jusjurandum, juramentum, execratio. Levit. 5. 1. Jerem. 23. 10. Pſal. 144. 8.

יַמָּא, יַם Mare. Geneſ. 14. 3. *Eſt etiam nomen vaſis magni in Templo.* 1. Reg. 7. 23. *Plur.* יַמַּיָּא, יַמִּין, & יַמְמַיָּא, יַמְמִין maria. Gen. 1. 22. Pſal. 24. 2. *In Tractatu* בבא בתרא Bavà Batrà fol. 74. *a Talmudiſtis ſeptem maria terram Iſraelis circumdantia recenſentur.* Quid eſt quod ſcriptum eſt: *Ipſe juxta maria fundavit eam, & juxta flumina ſtabilivit eam?* אלו שבעה ימים וארבע נהרות שמקיפים את ארץ ישראל *h. e.* hæc ſunt ſeptem maria, (*lacus videlicet*) & quatuor flumina, quæ circumdant terram Iſraelis. *Septem autem maria ſunt hæc.* ים גדול mare magnum, ים אפמיא mare Apamiæ, ים של חילתא mare Sibchæ, ים של סיבכי mare Chelta, ים שחלת mare Schachelet, ים של סדום mare Sodomæ, ים של טבריה mare Tiberiadis. *Fluvii vero ſunt* ירדן Jardèn, ירמוך Jarmùch, קירמיון Chirmion, & פיגה Phigà. *Vide R. David Kimchì, & Tractatum Talmudis* פרה Parà *cap.* 8. *de qualitatibus harum aquarum.*

אִימְמָא, יְמָמָא. *Vide in* יום.

יַמִּינָא, יְמִינָא, יְמִין, יַמִּין Dextera, dexter, a, um, dexterum latus. Gen. 24. 49. & 48. 18. 2. Sam. 20. 9.

יְמַם *Ithpahel* אִתְיַמַּם Liqueſcere, diffluere. Geneſ. 49. 10. *in Jonathane.*

יַנְבָּא, יְנַב Tinea. *Plur.* יַנְבֵי tineæ. Levit. 11. 20. *in Jonathane, ubi quidam legunt* יַכְבֵי.

אוֹנֵי, אוֹנִי *Aphel.* Deprimere, opprimere, ſupprimere. Ezech. 18. 12. Exod. 22. 20.

אוֹנָאוֹתָא Dolus, fraus, oppreſſio. Pſal. 74. 20.

יוֹנָתָא, יוֹנָה Columba. Gen. 8. 8. Pſal. 68. 14. *Plur.* יוֹנֵי, יוֹנִין columbæ. Cant. 5. 12. Ezech. 7. 16. יוֹנָתָא columbæ. Cant. 1. 15. *Quinque erant ſpecies animalium, quæ Deo ſacrificabantur ab Iſraelitis, ſcilicet tres ex quadrupedibus,* הַבָּקָר, כְּבָשִׂים, עִזִּים, *& duæ ex avibus, hoc eſt* בְּנֵי תוֹרִים, & יוֹנָה *nimirum* boves, oves, capræ, turtures,

res, columbæ. *Hæc tamen animalia non omnia ſine diſcrimine offerebantur. Etenim* פַּר juvencus *offerebatur infra triennium*, & עֵגֶל vitulus *infra primum ætatis annum; ex ovibus* כֶּבֶשׂ agnus *infra primum ætatis annum ab octavo nativitatis die*; אַיִל aries *intra primum*, & *ſecundum ætatis annum*, שְׂעִיר עִזִּים hircus caprarum *ſupra annum ætatis primum*, *infra ſecundum*; תּוֹרִים turtures *debebant eſſe edules*; & *ex columbis tantummodo pulli poterant offerri.*

ונח *Aphel* אַנִּיחַ, הַנַּח Statuere, collocare, deponere, reponere: ſinere, permittere. Exod. 17. 11. Judic. 6. 18.

ונק Sugere. Cant. 8. 1. *Pahel* יַנֵּק Lactare. 1. Sam. 6. 7. *Aphel* אוֹנִיק idem. Exod. 2. 9. 1. Reg. 3. 21.

יָנֵק, יָנִיק, יוֹנֵק, יַנִּיק, יָנְקָא Sugens, lactens, puer, infans. 1. Sam. 17. 33. Iſa. 65. 20. *Plur.* יוֹנְקִין, יַנְקִין, & יוֹנְקָיָא lactentes, pueri, infantes. Iſa. 3. 4. Pſal. 8. 3.

יְנִיקוּת, יְנִיקוּתָא Pueritia. 1. Sam. 17. 13. germen, ſurculus. Job 8. 16. & 14. 7.

מֵינִיקְתָא Nutrix, lactans. Gen. 35. 8. *Plur. emphat.* מֵינִיקָתָא lactantes. Geneſ. 32. 15.

מֵינֶקֶת *Talmudicis eſt calamus, ſypho, fiſtula retorta, qua vinum, vel aqua ex vaſe exſugitur, & educitur, vulgo* ſifone.

יסד Fundare. Pſal. 102. 8. *Pahel* יַסֵּד Idem. Pſal. 104. 5. *Ithpah.* אִתְיַסַּד, & אִתּוֹסַד fundari. Job 41. 15. Pſal. 87. 1.

יְסוֹד, יְסוֹדָא Fundamentum, baſis. Exod. 29. 12. *Plur.* יְסוֹדִין, יְסוֹדַיָּא fundamenta.

יסטר דיוסטר *Vide in* דיו.

אוסיט *Vide in* סוט.

אֵיסִיטָא Num. 19. 22. *in Targum Jonathanis eſt vox prava, & corrupta.*

יסף *Aphel* אוֹסִיף Addere, adjicere, pergere. Gen. 38. 26. 1. Reg. 10. 7. *Hophal Præteritum* חוֹסַף לִי addita fuit mihi. Dan. 4. 33. *Ithpehal* אִתּוֹסַף addi, adjici. Iſa. 38. 10.

אֲסוּף Conſumptio, conſummatio. Deut. 28. 65. *in Targum Hieroſolymitano.*

מוֹסָף Additio, additamentum, ſupererogatio, auctarium. *Ab Hebræis ea temporis pars, quæ intercedit inter* שַׁחֲרִית tempus matutinum, & צָהֳרַיִם meridiem, *ſolet addi Feſtis, quam inſumunt, ut ipſi ajunt, ex abundanti, & opere ſupererogatorio precantes, Deumque laudantes. Hoc tempus in libris Precum ab iiſdem vocatur* מוֹסָף Muſàph, *cui certæ preces, & aliæ ſectiones ſacræ ab ipſis ſunt accommodatæ. Hinc paſſim occurrit* מוסף לרה״ש Additamentum Novi anni, מוסף לרח Additamentum Neomeniæ, תפלת חמוספין Precatio ſupererogatoria.

תּוֹסֶפְתָּא, תּוֹסָפְתָּא Additio, additamentum, augmentum. *Plur.* תּוֹסְפוֹת additiones. *Hoc nomine appellantur Rabbinorum ſententiæ, & decreta* גמרא Gemarà *illuſtrandæ poſtremo addita, quaſi dicas* Gemarà additamenta. *His additamentis* פסקי תוספות Deciſiones additionum *etiam additæ ſunt per nudas propoſitiones, & theſes breviſſimas.*

He-

יָסַר *Hebraice*. Castigare, erudire. *Hinc*

יִסּוּר Castigatio, correptio. Jerem. 30. 14. *Plur.* יִסּוּרִין, יִסּוּרֵי castigationes. Thren. 3. 6. Psal. 73. 5.

יעא יִיעָא Germinare, florere. Num. 17. 23. *in Jonathane*.

יָעַד *Hebraice*. Condicere, indicere, constituere certum locum, *vel* tempus rei peragendæ. *Talmudistis* promittere, *vel* minari *juxta sensum*.

עֲדָא, עַדְתָּא Cœtus, conventus, congregatio. Prov. 5. 14.

עֵדָא, עֵידָא Tempus, *seu* dies statutus, & indictus solemnitatibus, dies festus, festum, solemnitas. Prov. 7. 20. *Talmudistis*, & *Rabbinis* cœtus.

מוֹעֵד, מוֹעֲדָא Idem. *Plur.* מוֹעֲדִין, מוֹעֲדַיָּא dies festi, solemnitates.

יָעָה *Hebraice*. Ejicere, removere, everrere. *Hinc* יָעִין Scopæ. Exod. 27. 3. *in Targum Hierosolymitano*.

יְעַט Consulere, consilium inire, vel capere. *Ithpahel* אִתְיַעַט Idem. Genes. 27. 42. *in Jonathane*. Dan. 6. 8.

יַעֲטִין Consiliarii. *Cum aff.* יַעֲטֹהִי consiliarii ejus. Esdræ 7. 14. 15.

עֵטָא, עֵטְתָא, עֶטְיָא, עֶטְיְתָא Consilium. Dan. 2. 14. Esth. 1. 1. *Plur.* עֶטְיָן consilia. Deut. 32. 28. *in Jonathane*.

יעל יַעֲלָא Caprea, rupicapra. Deut. 4. 5. *Plur.* יַעֲלִין capreæ. Ezech. 27. 15. *Emphat.* יַעֲלַיָּא Psal. 104. 18. *Constr.* יַעֲלֵי טִינָרָא capreæ petræ. Job 39. 4. *Hinc apud Martialem*.

Pendentem summa capream de rupe videbis,
Casuram speres, decipit illa canes.

יְעַץ Consilium inire, vel capere, consilium dare, consulere. Prov. 12. 20. *Ithpahel* אִתְיַעַץ idem. Judic. 19. 30.

עֵצָא, עֵצָה, עֵצְתָּא, עֵיצְתָּא Consilium. Deut. 22. 8. Prov. 21. 30. *Sine* י, עַצְתָּא Esth. 6. 1. *Plur.* עֵיצָן consilia. Deut. 32. 28. *in Targum Hierosolymitano*. *Emphat.* עֵצָתָא consilia. Prov. 22. 20.

יעק *Ithpahel* אִתְיַעַק Arctari, angustiis affici. Numer. 22. 3. *in Jonathane*, *idem ac* אִתְעַיֵּק.

יער יַעְרָא Carectum. Exod. 2. 3. favus. Cant. 4. 11. *Plur.* יַעְרִין, יַעְרֵי carecta: urticæ, cardui in silvis crescentes. Prov. 24. 31.

יפע Splendere, lucere, lucescere. Job 3. 4. *Aphel* אוֹפַע idem. Psal. 94. 1. *aliquando* splendidum reddere, illustrare.

אוֹפָעוּת Splendor, claritas. Jud. 5. 4.

יפת מוֹפֵת, מוֹפְתָא Prodigium, portentum, ostentum. Isa. 20. 3. *Plur.* מוֹפְתִין, מוֹפְתַיָּא prodigia, portenta. Exod. 11. 4. Deut. 6. 22.

יְצַב Veritatem cognoscere, veritatem sequi. *Pahel Infinitivus* לְיַצָּבָא ad veritatem cognoscendam. Dan. 7. 19.

יַצִּיב, יַצִּיבָא Verum, firmum, ratum. Zach. 14. 9. Dan. 2. 45. *Aliis* indigena. Exod. 12. 19. & 48. *Hebraice* מִן יַצִּיב: אֶזְרָח Vere, firmiter. Dan. 2. 8. *Plur.* יַצִּיבַיָּא indigenæ. Levit. 16. 29.

מַצֶּבֶת, מָצְּבָה Statua, monumentum sepulcrale, Epitaphium. *Placet addere exemplar Epitaphii, quod de hominibus, & mulieribus solent Hebræi adhibere, cippisque inscribere. Hominum fere hujusmodi est.* וְהָאבֶן הזאת שַׁמְתִּי מצבא לראש הזקן ר יעקוב בר לֵוִי ויקבר בְּחול המועד שלפסח יום ח צה לפרטק מנחו בגן ערן עם שאר צדיקי עולם אאא ס *h. e.* Lapis hic est, quem posui monumentum capiti venerandi senis R. Jacob filii R. Levi, qui sepultus est in die profesto festi Paschatis octavo, anno 95. supputationis minoris. Requies ejus sit in horto Eden cum reliquis justis Mundi. Amen, Amen, Amen. Selah. *Sic etiam esse fere solet mulieris Epitaphium.* ואת המצבה אשר הוצב לראש החשובה והחסידה התמימה מ שרה בת הקר יצחק כהן שנפטרת בשם טוב ביום ב לח אב בשבת קלה לפק נשמתה תהא צרורה בגן ערן אאא סלה *h. e.* Hæc est statua, quæ erecta est capiti præstantissimæ, sanctissimæ, & integerrimæ Saræ filiæ Sancti Rabbi Isaac Sacerdotis, quæ obiit cum fama optima, die secundo mensis Julii, anno 135. supputationis minoris. Anima ejus sit ligata in horto Eden, Amen, Amen, Amen. Selah. *Quid fuerit* Selah, *vide in* סלה. *Quemadmodum autem inter omnes populos varia sunt Epitaphiorum genera, ita etiam apud Hebræos. Itaque ad eorum Cœmeteria curiosos mitto, ut cupiditati suæ plane satisfaciant.*

יצע *Aphel* אַצַּע Sternere, substernere. Deut. 34. 6. *in Jonathane. Ex Pahel* דִּמְיַצַּע quod stratum erat. Exod. 24. 10. *in Jonathane.*

מַצָּעָא, מַצַּע Stratum. Gen. 35. 22. *in Jonathane. Plur. cum aff.* מַצָּעַי strata mea. Psal. 132. 3.

יצף יוּצְפָא, יִצְפָּא Anxietas, sollicitudo, cura. Jos. 22. 24. Jerem. 49. 24.

יצר Formare, fingere. Amos 4. 13.

יִצְרָא Fictio, figmentum: concupiscentia: cogitatio. Psal. 119. 70.

יְצִירָה *vel* סֵפֶר יְצִירָה Liber Creationis. *Hoc nomiae appellatur liber quidam Cabbalisticus admodum celebris Abrahamo Patriarchæ auctori tributus, ut ejus titulus præ se fert, Auctorque libri Juchasin vult. Alii contendunt fuisse compositum a R. AKiva. De eo mentio fit in Præfatione secunda Zohar, & in Oratione 4. libri Cosri, & in Talmudis Tractatu* סנהדרין Sanhedrin *cap. 7. Excusus est Mantuæ in 4. anno 322. Christi 1562. cum commentariis variorum Rabbinorum.*

יקב יוּקְבָא *Vide* יבק.

יקד Ardere, exardere, succendi, comburi. Levit. 6. 6. *Aphel* אוֹקִיד accendere, incendere, comburere. Levit. 8. 17. *Ithpahel* אִתּוֹקַד incendi, comburi. Levit. 10. 16. Jerem. 38. 23.

יָקִיד Ardens, accensus. *Fœm.* יָקִידָא, יָקִידְתָּא accensa. Dan. 3. 6.

In-

יְקֵדָא, יְקֵדָא, יְקֵדְתָּא Incendium, uſtio, combuſtio. Levit. 10. 6. Amos 4. 11. בֵּית יְקֵדְתָּא focus. Levit. 6. 2. *in Jonathane*.

יְקִידוּת Idem. Iſa. 33. 14. Jerem. 34. 5.

יקה יוֹקְיָנוֹס Oceanus. Numer. 34. 15. *in Targum Hieroſolymitano*.

יקף *Aphel* אַקִּיף Circumdare, ambire, circuire, cingere. Jud. 11. 18. Iſa. 15. 8. 1. Reg. 7. 24.

אַקָּפוּת Circumdatio, cinctura, tonſura capitis rotunda. Iſa. 3. 24.

מַקְפָּנָא Antemurale. Thren. 2. 8. ambitus, circuitus, peripheria, circumferentia. Num. 33. 55. Job 23. 13.

יקר Grave, durum eſſe, aggravare. Gen. 48. 10. pretioſum eſſe, honorari: honore afficere: in pretio eſſe. 2. Reg. 1. 14. *Pahel* יַקַּר in pretio habere, honorem exhibere. 1. Sam. 2. 30. grave eſſe, obdurare, aggravare. Thren. 3. 7. *Ithpahel* אִתְיַקַּר honore affici, glorificari. 2. Sam. 6. 20. grave eſſe, ingraveſcere. Exod. 5. 9.

יַקִּיר Honoratus, honorabilis, pretioſus, carus. Gen. 34. 19. Pſal. 36. 8. gravis, grave, difficile. Exod. 6. 12. *Plur.* יַקִּירִין honorati. Num. 22. 15. difficiles. *Fœm.* יַקִּירָן honoratæ, pretioſæ.

יְקָר, יְקָרָא, יְקָרָה, אִיקָרָא Gloria, honor, majeſtas. Exod. 16. 7. Pſal. 87. 3. gravitas. Prov. 27. 3.

מְיַקַּר Honorabilis, honeſtus, honoratus. Prov. 25. 27. *Plur. fœm.* מְיַקְּרָתָא honorabiles. Prov. 25. 27.

מוֹקְרָא Pretioſum: medulla. Job 21. 24. cerebrum, vertex. Deuter. 28. 28. *ubi male legitur per* ד.

ירד יָרוּד Draco, ſerpens. *Plur.* יְרוּדִין dracones. Iſa. 43. 20. Jerem. 9. 11. Mich. 1. 8. *Conſtruct.* לִירוֹדֵי draconibus. Pſal. 74. 14.

יוֹרְדָא Gemma lucens. Geneſ. 6. 16. *in Targum Jonathanis*.

יְרִידָא Aratio. Exod. 34. 21. *in Targum Hieroſolymitano*.

ירה *Hiphil* הוֹרָה Docere, inſtituere. *Hinc* אוֹרַיְתָא Lex. *Plur. cum aff.* וְאוֹרַיָּתַי & leges meas. Geneſ. 26. 5.

מָרְוָתָא Doctores. Prov. 5. 14.

ירח, יַרְחָא Luna, menſis: novilunium, neomenia. Deut. 21. 13. 1. Sam. 20. 5. *Plur.* יַרְחִין, יַרְחַיָּא menſes, lunæ: novilunia. Dan. 4. 26. Ezech. 45. 13. *Cum aff.* מִנְיַן יַרְחוֹי גַּבָּךְ Numerus menſium ejus apud te. Job 14. 5. וּבְרֵישֵׁי יַרְכֵיכוֹן Et in principiis menſium veſtrorum. Num. 10. 10. *Hinc dictus, & appellatus* שְׁמוּאֵל יַרְחִינָאָה Samuel Lunaticus, *h. e. peritiſſimus motuum Lunæ, & Cœli, cæterorumque aſtrorum Cœleſtium. Eximius, & celebris Aſtronomus fuit, de quo vide* יוחשין Juchasìn *fol.* 114. *Ab hoc nomine* יְרַח Luna *nonnulli urbem* יְרַחוֹ *vel* יְרִיחוֹ Jericho, *quæ Tribui Benjamin ſorte obtigit, & centum, & quinquaginta ſtadiis ab Hieroſolyma aberat, dictam arbitrantur, quia murorum ambitu Lunam referret. Sed cum in Sacris litteris non ſemel* civitas palmarum *vocetur, facile crediderim, eam ab aroma-*

tum fragrantia, & odore hujuſmodi nomen nactam fuiſſe: quod etiam videtur innui verbis illis Eccleſiaſtici 24. v. 18. Quaſi palma exaltata ſum in Cades, & quaſi plantatio roſæ in Jericho.

יֶרֶךְ, יַרְכָּא Femur, latus. Gen. 24. 9. & 32. 32. *Plur.* יַרְכָּן latera. Exod. 24. 42. *in OnKeloſo. Ex forma maſculina habetur in Jonathane* יַרְכֵיהוֹן. *Homines antiquiſſimis temporibus ſolebant jurare manu poſita ſub femore illius, pro quo jurejurando ſe obſtringebant. Id aperte colligitur ex libro Geneſeos. Abraham enim ſervum in Meſopotamiam miſſurus ad quærendam uxorem filio Iſaaco, eum ad ſe vocatum alloquens cap.* 24. v. 2. & 3. שִׂים־נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי׃ וְאַשְׁבִּיעֲךָ בַּיהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וֵאלֹהֵי הָאָרֶץ *h. e.* Pone, *ait*, manum tuam ſubter femur meum, ut adjurem te per Dominum Cœli, & terræ. *Ritui huic vim, & ſignificationem ſubjectam quærentes Interpretes abeunt in diverſa. D. Chryſoſtomus Homilia* 48. *ſuper Geneſim hæc verba habet.* Cur manum femori ſupponi juſſit? quia mos ille veterum erat. *D. autem Auguſtinus, Theodoretus, D. Gregorius, & D. Hieronymus inter ſe conſentiunt, voluntque Incarnationis myſterium ritu illo adumbratum fuiſſe. Porro D. Hieronymi verba in Traditionibus Hebraicis ſuper Geneſim cap.* 24. *placet referre.* Tradunt Hebræi, quod ſervus Abrahæ ponens manum ſuam ſub femore ejus, in ſanctificatione ejus, hoc eſt, in Circumciſione juraverit. Nos autem dicimus, juraſſe eum in ſemine Abrahæ, quod eſt Chriſtus, quia ex illo naſciturus erat juxta Evangeliſtam Matthæum loquentem: Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. Liber generationis Jeſu Chriſti filii David, filii Abraham. *Hinc ſacræ litteræ filiorum ortum deſcribentes, eos ex patrum femore egredi dicunt, ut patet ex cap.* 49. *v.* 10. *Geneſeos*: Dux de femore ejus; *& ex cap.* 1. *v.* 2. *Exodi*: Omnes animæ eorum, qui egreſſi ſunt de femore Jacob, ſeptuaginta.

יוֹרָא Species gemmæ. Deut. 34. 6. *Plur.* יוֹרְכִין.

אוֹרִיךְ *Vide in* ארך.

יריע יְרִיעָה, יְרִיעָא Aulæum, cortina, velum. Exod. 26. 2. Pſal. 104. 2. *Plur.* יְרִיעָן, יְרִיעָתָא aulæa, cortinæ. Exod. 26. 7. Cant. 1. 5. *Conſtr.* יְרִיעַת aulæa. Exod. 26. 12. *Cum aff.* יְרִיעַי aulæa mea. Jer. 10. 19.

ירק יְרָקָא, יְרוֹק, יָרָק, יַרְקָא, יְרוֹקָא, יְרוֹקְתָא Viror, viriditas, olus, herba viridis: viride. Gen. 1. 30. Exod. 10. 15. *Talmudicis* acetarium. *Plur.* יְרָקָן olera. Levit. 14. 37.

יְרוֹקִין, יַרְקִין Olera. 2. Reg. 4. 39.

יַרְקוֹנָא, יַרְקָנָא Rubigo: aurugo, morbus regius, icterus. Jer. 30. 6. rubigo frugum. Amos 4. 9. Hag. 2. 18.

יַרְקָא Topazius, *lapis pretioſus. Plur.* יַרְקָן topazii. Exod. 28. 17. *in OnKeloſo, & Jonathane.*

יְרוֹקְתָא, יְרוֹקָא Idem. Numer. 2. 3. *in Jonathane.*

יַרְקְרִיקָא Merops: pica. Levit. 11. 18. *Ita appellatur a colore viridi.*

ירת Hæreditatem adire, jure hæreditario poſſidere, hæredem eſſe, *vel* fieri. Joſ. 24. 8. Iſa. 65. 10. *Aphel* אוֹרִית hæredem conſtituere. Prov. 8. 21.

יְרוֹתָא Hæres, poſſeſſor. 2. Sam. 14. 7. *Plur.* יְרוֹתִין hæredes. Jerem. 8. 10.

יְרוּתָא, יְרִיתָא, יְרִיתְתָא Hæreditas, poſ-

ſeſſio

ſeſſio hæreditaria. Deut. 2. 5. Prov. 17. 2. *Plur.* יְרוּתָן hæreditates. Iſa. 49. 8.

יְרָתוּ, יַרְתוּ Idem. Deut. 33. 4. *in Jonathane.*

מֵרִית, מֵרֵת Merum, muſtum, meracum, ſicera. Deut. 29. 5. Iſa. 49. 26.

ישט *Aphel* אוֹשִׁיט Mittere, emittere, extendere, protendere, porrigere. Jud. 5. 20. Eſth. 8. 7. 2. Sam. 15. 5. *Ithpahel* אִתּוֹשֵׁט extendi, protendi. Ezech. 2. 9.

אוֹשְׁטוּת Extenſio, porrectio. Deut. 12. 7.

ישן Dormire, obdormire. *Hebraice.* *Hinc*

שֵׁינְתָא, שִׁנְתָא, שֵׁינָא Somnus, dormitio. Prov. 6. 4. & 20. 13. Eccleſ. 8. 16.

ישע *Hiphil Hebraice.* הוֹשִׁיעַ ſalvare, ſervare.

יֵשׁוּ, יְשׁוּעַ Salvator, ſervator, Jeſus. *Græci gutturalem ultimam elidentes, ſibique uſitatam terminationem addentes dicunt* Ἰησοῦς, *quemadmodum antiqui Babylonii, & Talmudiſtæ dixerunt* יֵשׁוּ *pro* יְשׁוּעַ. *Sic dicitur Hoſe pro Hoſea. Id ſunt imitati Apoſtoli, Evangeliſtæ, Septuaginta, & alii. Hinc Druſius Marci* 1. 17. *infert, malitioſe hoc nomen a Judæis ita non ſcribi, cum quo conſentit Elias in Thisbi. Sed ſecus ſentiet, qui Judæorum libros verſaverit, magnamque in hujuſmodi ſcriptione Judæorum malitiam, & perfidiam agnoſcet. Vide infra abbreviaturam* יש"ו, *ipſorumque malevolam mentem, & pravum animum plane deprehendes.*

תְּשׁוּעָתָא Salus. 2. Sam. 19. 3.

הוֹשַׁעְנָא Hoſanna; *vox, ut quidam volunt, nata ex* הוֹשִׁיעָא נָא ſerva, quæſo. Pſal. 118. 25. *Vide pag.* 112.

ישר *Hebraice.* Rectum eſſe, *vel* videri. *Hithpahel* הִתְיַשֵּׁר dirigi. *R. Levi* Prov. 10. 8.

מֵישָׁרָא, מִשְׁרָא Planities, vallis, locus campeſtris. Gen. 35. 8. Deut. 1. 1. *Plur.* מִשְׁרַיָּא, מֵשָׁרִין campeſtria, valles. Deut. 34. 1. *Conſtr.* מֵישְׁרֵי Jer. 32. 5.

ית *Articulus indicans caſum Accuſativum, reſpondens Hebræo* אֶת. *Vim habet aliquando præpoſitionis, ut apud Hebræos:* וּגְבַר יַת אִתַּת חַבְרֵיהּ Et unuſquiſque cum uxore proximi ſui. *Pronomina vero admittit cum Kametz,* יָתִי me, יָתָנָא nos, יָתְהוֹן eos &c. *Talmudiſtæ* יָתָיְכִי te, *& ſeparatim* יַת דֵּין hunc.

יתב Sedere, manere, habitare, inhabitare. Gen. 21. 16. *Pahel* יַתֵּב collocare, ſedere facere. Pſal. 22. 4. & 113. 9. *Aphel* אוֹתִיב idem. Gen. 47. 11. *Ithpahel* אִתּוֹתַב, אִתְיְהֵב habitari, inhabitari. Ezech. 31. 9. Jerem. 6. 8. peregrinari. Gen. 20. 1. & 21. 23. *Ex Ithpehal Futurum* יִתְיְהֵב peregrinabitur. Jer. 49. 33.

יְתִיב, יָתִיב Habitabilis. *Fœm.* יְתִיבְתָא Exod. 16. 35. & יָתִיבְתָא Iſa. 54. 1.

יְתוֹב Habitatio. Job 10. v. ultimo.

מוֹתָבָא, מוֹתַב Habitatio, habitaculum, ſedes, conſeſſus, cathedra. Exod. 12. 40. 1. Reg. 10. 19. *Plur.* מוֹתְבִי, מוֹתָבִין habitationes. Ezech. 34. 13.

מוֹתְבָן Idem. *Plur.* מוֹתְבָנִין habitacula.

Eſth.

Esth. 1. 2. *in Targum secundo*.

תּוֹתְבָא Idem. Ezech. 16. 2.

מְתִיבְתָּא, מְתִיבָה Consessus, schola, gymnasium, Academia. Cant. 2. 4.

תּוֹתָב, תּוֹתָבָא Inquilinus, incola. Gen. 23. 4. Exod. 12. 45. *Plur.* תּוֹתָבִין, תּוֹתְבַיָּא inquilini, incolæ. Ezech. 16. 4. Lev. 25. 45.

תּוֹתָבוּת, תּוֹתָבוּתָא Incolatus, commoratio peregrina, habitatio peregrina. Gen. 37. 10.

אוֹתָבוּת Sessio. Psal. 139. 2.

יְתַם, יְתַם, יְתָם, יְתָמָא, יְתִים, יְתוֹם Pupillus. Deut. 10. 18. Psal. 10. 14. *Plur.* יְתוֹמֵי, יְתָמֵי, יְתָמִין pupilli. Exod. 22. 23. Job 22. 9. Psal. 94. 6.

יְתַר Reliquum, residuum esse, superesse. Exod. 36. 7. abundare, lucrari, lucrifacere. *Aphel* אוֹתִיר relinquere. 2. Reg. 4. 43. excellentem reddere: lucrari, lucrari facere, prodesse, proficere. *Ex Pahel Particip.* לָא מְוַתְּרִין non prosunt. Prov. 10. 2. *Jod radicali mutato in Vau*.

יַתִּיר Excellens, præstans. Dan. 2. 31. abundans, copiosum, superfluum, redundans. Exod. 26. 12. grave, vehemens. *Adverbialiter* excellenter, abundanter: excellentius, abundantius, plus, amplius, magis, potius. Esth. 6. 6. Eccles. 7. 12. *Plur.* יַתִּירִין præstantes. Num. 3. 46. *Fœm.* יַתִּירָה præstans. Dan. 4. 33. *Adverbialiter*, vehementer, valde. Dan. 3. 22.

יוֹתֵר, יָתֵר Potius, amplius. Ruth 1. 13.

יוּתְרָן, יוּתְרָנָא, יְתְרָנָא Utilitas, commodum, emolumentum, lucrum.

יְתָרִין, יְתָרְיָא Chordæ, restes, nervi. Judic. 16. 7.

מוֹתָר, מוֹתָרָא, מוֹתַר Residuum, redundans, reliquum: præstantia, abundantia, emolumentum. Exod. 16. 23. Eccles. 2. 13. Isa. 1. 9.

DICTIONES EX RABBINIS.

יא״ *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ אוֹמְרִים Quidam dicunt: ויא״ Et quidam dicunt.

יָאֵי, יָאֶה Pulcher, decorus, speciosus. *Adverbialiter*, pulchre, decet, convenit.

יָאוּת Pulchritudo: Pulchre: bene, recte.

יאוא״ *Abbreviatura. Idem ac* יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר Esto lux, & fuit lux. Genes. 1. v. 3. *Kabbalistis frequens*. 2. יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי Domine Deus mi, & Deus patrum meorum. *In libris Precum*.

יאיא״ *Abbreviatura. Idem ac* יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד Dominus Deus noster Dominus unus est. Deut. 6. 9. *Kabbalistis, & Rabbinis usitata*.

יאל *Hinc* הוֹאִיל. *Vide supra in littera* ה.

יָאַשׁ, נוֹאַשׁ, הִתְיָאֵשׁ Desperare, despondere animum, spe destitui: diffidere, dubitare.

יבה״ *Abbreviatura. Idem ac* יַעֲקֹב בַּעַל הַטּוּרִים Jacob Auctor (libri) Turim. *Solent præcedere litteræ titulorum per abbre-*

Brevituram, veluti מהרר״, *quas vide ſuo loco.*

יַבְחוּשִׁין יבח״ Muſcæ parvæ, culices vimarii, *qui in cellariis vini reperiuntur.*

אוֹבִיל יבל Afferre, apportare, deferre. מוֹבִיל Apportans. *Per ſynecdochen* tabellarius. מוֹבָלָה Onus, ſarcina.

יִשָּׂשכָר יבנ״ *Abbreviatura. Idem ac* יִשָּׂשכָר בִּנְיָמִין נַפְתָּלִי Iſſachar, Binjamin, Nephtali.

יַיִן בְּשָׂמִים יבנה״ *Abbreviatura. Idem ac* יַיִן, בְּשָׂמִים נֵר הַבְדָלָה, Vinum, aromata, lucerna ſeparationis Sabbatinæ. *Neceſſaria ſunt hæc tria ad ſeparationem Sabbati a diebus profanis, quæ precibus, aliiſque ſolemnitatibus fieri ſolet.*

יוֹנָתָן בֶּן עוּזִיאֵל יבע״ *Abbreviatura. Idem ac* Jonathan filius Uzielis.

יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ יבק״ *Abbreviatura. Idem ac* Exaudiat nos quo die invocaverimus eum. Pſal. 20. 10. *In libris Precum.*

יֵשׁ גּוֹרְסִין יג״ *Abbreviatura. Idem ac* Quidam legunt, *vel* quidam docent, *prout ſenſus poſtulaverit.*

יוֹדֶה דֵּעָה יד״ *Abbreviatura. Idem ac* Jorè deà. *Nomen libri. Vide* אח & טאח״.

יָד Manus. בְּיַד Per manus, per. עַל יְדֵי עַל יַד, idem. מִיַּד, מִן יַד Statim, repente, confeſtim, illico, ſubito.

יְהִי דָן נָחָשׁ ידן״ *Abbreviatura. Idem ac* Erit Dan ut ſerpens. Gen. 49. 17.

יָדָה. *Hinc* וַאי, וַהוּ *de quibus in litzera Vau.* הוֹדָאָה Confeſſio, affirmatio, gratiarum actio, *cujus oppoſitum* בְּפִירָה negatio.

מוֹדֶה Confitens, aſſentiens.

יָדַע Scire, cognoſcere: experiri. *Ex Ithpehal Chaldaice reperitur* אִינוֹ אִתְיְדַע id non percipitur, intelligitur.

יְדִיעוּת הֵעָה Sententia, ſcientia, opinio. יְדִיעָה, Scientia, notio. ה הַיְדִיעָה He notionis, emphaticum, articulus.

יְדִיעִי ſcientificus. *Fœm.* יְדִיעִית ſcientifica. יַדְעָתָן Sciens, peritus. *Fœm.* יַדְעָתָנִית Perita. בְּיָדוּעַ Certum, notum, in confeſſo eſt.

יוֹם הַכִּפּוּר יה״ *Abbreviatura. Idem ac* Dies expiationis. *Dies hic feſtus celebratur die decimo menſis* תִּשְׁרִי *h. e.* Septembris, *ex* Levit. 23. 27. *Si præponas ſerviles, dicitur* לְיוֹם Ad diem Expiationis; בְּיוֹם In die Expiationis. *Reperitur etiam ſcriptum* יוֹם הַכִּפּוּר יוהך״ *pro*.

Ut autem accurate Legi ſatisfaciant Hebræi, non ſolum illo die, ſed etiam multis præcedentibus corpus affligunt. Hoc Feſtum a Jeremia appellatur c. 36. v. 6. יוֹם צוֹם dies jejunii. *Hinc Joſephus libro ſexto de bello Judaico refert, in more fuiſſe poſitum, ut Judæi omnes die Expiationis jejunarent. Ex Sacris Litteris colligitur, hoc conſilio hoc Feſtum inſtitutum fuiſſe, ut Iſraelitarum peccata per pœnitentiam, corporiſque voluntariam afflictionem deleverentur. Hodie a die primo menſis Septembris uſque ad decimum ſingulis diebus mane peccata ſua ter Judæi confitentur, jejunant, & in Synagogis ſuis diu orant. Die nono poſtquam in Synagoga fuerunt, domi ſinguli viri gallum gallinaceum,*

ceum, vel ſi deſit, anſerem, aut pullum turturis; fœminæ gallinam, prægnantes gallum, & gallinam occidunt. Poſtea in Cœmeterium ſe conferunt, & ibi preces fundunt. Circa meridiem aqua frigida ſe lavant, eleemoſynas largiuntur, & mutuam offenſionum veniam inter ſe deprecantur. Die vero decimo albis veſtibus induti, & ſine calceis coriaceis a ſummo mane ſtantes, ac jejuni, & ad Solis occaſum pſallentes Deum ſibi propitium precantur, tubarumque clangore Feſto finem imponunt. Olim Pontifex Maximus ſacris veſtibus indutus Sanctum Sanctorum ingrediebatur, multaque ſacrificia offerebat. Pronunciabat nomen Tetragrammaton יְהוָה *juxta litteras, ex quibus conſtabat, totique populo eo benedicebat, quod nomen ultimo a Simeone juſto prolatum eſt, ac propterea poſt eum ejuſdem vera pronunciatio periit. Hoc eodem die inter duos hircos ſorte jacta, alter Deo mactabatur, altero cum peccatis totius populi in deſertum protruſo. De vera pronunciatione nominis* יְהוָה *vide, ſi placet, Quæſtionem primam ex Quæſtionibus a nobis editis typis Seminarii Patavini* 1725. *& decimam octavam de ſignificatione ritus hirci emiſſarii in Lege veteri.*

יהבי *Abbreviatura. Idem ac* יְקוּתִיאֵל הַכֹּהֵן בַּר יְהוּדָה JeKutiel Sacerdos filius Jehudæ. *De eo mentionem facit Elias Germanus in* Fragmentis tabularum. *Librum compoſuit inſcriptum* עֵין הַקּוֹרֵא Oculus legentis, *in quo de ratione ſubſcribendi vocales conſonantibus agitur. Ejus nomen in quodam carmine ab ipſo exarato apparet* זַלְמוֹן הַנַּקְדָּן Salomon punctator.

יוהך *Eſt nomen Angeli cuſtodiendis hominibus præfecti. Deſumitur ex litteris finalibus harum vocum per Kabbalam* כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ Nam Angelis ſuis præcipiet de te &c. Pſal. 91. v. 11.

יום Dies. יום טוב Dies feſtus, feriatus, dies convivalis. יוֹמִי Diurnus. גַּלְגַּל יוֹמִי Orbis diurnus, primum mobile. *Fœmin.* תְּנוּעָה הַיּוֹמִית Motus diurnus. *R. Levi* Job 38. 24.

יָמִים Dies *olim apud Hebræos vocabantur* Lunæ, *ut patet ex Capite primo Libri tertii Eſdræ. Dierum autem diviſio erat in naturales, & artificiales. Dies naturalis conſtabat ex viginti quatuor horis; artificialis ex duodecim, illumque metiebantur ab ortu Solis ad ejus occaſum. Dies naturalis in duplici erat claſſe; civilis ab ortu Solis uſque ad ortum Solis juxta Babylonios; Sacer a Solis occaſu uſque ad ejus occaſum juxta Judæos, Athenienſes, & veteres Gallos. Cum his omnibus non conſentiunt Romani, & Ægyptii dies ſuos a media nocte metientes. Dies vero artificialis in quatuor quadrantes dividebatur a prima exordii hora nomen trahentes. Quilibet quadrans tribus horis conſtabat, vocaturque primus hora prima, ſecundus hora tertia, tertius hora ſexta, denique quartus hora nona. Nox quoque artificialis in quatuor partes ſeparabatur vigilias vulgo vocatas ex tribus horis & ipſas conſtantes.*

יָוָן Javan, *pater Græcorum*. *Hinc* לָשׁוֹן יָוָן Lingua Græcorum. לָשׁוֹן יְוָנִי Sermo Græcus. מִלָּה יְוָנִית Dictio Græca, & יְוָנִית Græce.

יו *Abbreviatura*. *Idem ac* יִתְעַלֶּה זִכְרוֹ Exaltetur, *vel* laudetur memoria ejus.

יזיא *Abbreviatura*. *Idem ac* יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים אָמֵן Videat semen, producat dies vitæ. Amen. *Sæpe reperies in titulis librorum. Subjicitur tamquam faustum omen viventis nomini.*

יח *Abbreviatura*. *Idem ac* יוֹם חוֹל Dies profanus, *qui non est omnino sacer*. *Hæc abbreviatura etiam numerum decimum octavum significat* שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה. *Designatur præterea per* יח *certa quædam precatio octodecim* בְּרָכוֹת benedictiones *complectens*. 2. יְדֵי חוֹבָתוֹ Facultates debiti sui. *Adhibetur cum quis munus suum obiit, vel non, ac propterea excusatione dignus, vel indignus est: ut* יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, *vel* לֹא יָצָא Non egreditur e manibus debiti sui, *h. e.* non satisfecit muneri suo.

יחד, יָחִיד Unicus, solus, singularis. יָחִיד & צִבּוּר *opponuntur*. *Rabbini apud Talmudicos interdum appellantur* יְחִידִים unici, *h. e.* viri insignes, excellentes. לָשׁוֹן יָחִיד Vocabulum unici, *id est*, numeri singularis. *Ejus oppositum* רִבּוּי pluralitas, *vel* pluralis numerus. יִחוּד unitas, appropriatio.

בְּיִחוּד Unice, proprie, singulariter: seorsim. חִתַּיחֲדוּת proprietas, proprium, *cui* accidens *opponitur*. מְיוּחָד Peculiaris, proprius, dicatus, addictus certæ rei. *Plur.* מְיוּחָדִים præcipui.

יחס, יִחוּס, יוּחַס Prosapia, cognatio, familia, genealogia, genus, stemma. *Apud Philosophos* proportio: attributum, attributio. יַחַס מִסְפָּר Proportio numeri. שֵׁם הַיַּחַס Nomen gentilitium, patronymicum.

מְיוּחָס Patritius. הִתְיַחֵס Accenseri, accommodari, appropriari quasi ad certum genus.

יחר יַחוּר & יִחוּר Palmes. *Proprie* ramus ficuum.

יט *Abbreviatura*. *Idem ac* יוֹם טוֹב Dies bonus, *h. e.* festus, *extra Sabbatum*.

יי *Abbreviatura pro* יְהוָה Dominus.

ייאלו *Vide supra in* יילאו.

יין Vinum. *Plur.* יֵינוֹת vina. יֵינוֹת מְבֻשָּׂמִים vina condita. יֵינִי vinosus. *Apud Hebræos vulgo* יין כושי vinum nigrum, יין בורק vinum album.

יכ *Abbreviatura*. *Idem ac* יוֹם כִּפּוּר Dies Expiationis. *Vide* יה.

יכח הִתְוַכֵּחַ Disceptare, disputare, arguere. וִכּוּחַ disputatio, disceptatio. הִתְוַכְּחוּת Idem.

יָכוֹל *Adverbialiter interdum usurpatur*. Fortassis, fortasse, fieri potest. יָכוֹל יֵשׁ fieri potest, ut &c.

יל *Abbreviatura*. *Idem ac* יֵשׁ לוֹמַר Est dicendum: dici debet. ויל Et dici debet. *Vel* יֵשׁ לְפָרֵשׁ Est explicandum. *Vel* יֵשׁ לְתָרֵץ Est exponendum, solvendum: יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת Est objiciendum, quærendum:

יֵשׁ לִשְׁאוֹל Quærendum, interrogandum eſt.

יָלַד Gignere, generare: parere: parturire. הוֹלִיד *apud Logicos* concludere. מוֹלִיד Generans. כֹּחַ הַמּוֹלִיד Facultas generativa. מוֹלָד Novilunium, Luna recens nata. תּוֹלָדָה, תּוֹלֶדֶת Natura ingenerata, generatio. *Apud Logicos* Syllogiſmi concluſio, *quaſi proles generata ex præmiſſis*. *Apud Phyſicos* qualitas. *Plur.* תּוֹלְדוֹת Generationes. *Item* primæ quatuor qualitates, *calidum*, *frigidum*, *humidum*, *& ſiccum*. Iſtæ autem ſunt, חַמָּה calidum, קָרָה frigidum, לֵיחוּת humidum, יַבֶּשָׁה ſiccum. *Item* res geſtæ, eventus, hiſtoriæ: accidentia. חָכְמַת הַתּוֹלְדוֹת ſcientia generationum, *h. e.* Phyſica. חַכְמֵי הַתּוֹלְדוֹת Phyſici.

יִמ *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ מְפָרְשִׁים Sunt exponentes: quidam exponunt: quidam Interpretes: וְיִמ Et quidam Interpretes. וְיִמ שֶׁמְּפָרְשִׁים Sunt Interpretes, qui exponunt. 2. *Apud Chronologos* י decem *ſignificat*, מ *autem* מֶחֱצִית dimidium.

יוּמָה *Abbreviatura. Idem ac* יוֹצֵא מִן כְּלָל Egreditur ex regula: excipitur. *De pluribus uſurpata*, יוֹצְאִים. *Maſorethæ crebro adhibent*, *regulam aliquam proponentes*, *ejuſque exceptionem ſubjicientes*.

יִנ *Abbreviatura. Idem ac* יְחִי נֶצַח Vivat æternum. *Apponitur viventis nomini*.

יָנַק Sugere. *Hiphil* הוֹנִיק Lactare. תִּינוֹק Lactens, ſugens: puer. *Plur.* תִּינוֹקוֹת Lactentes, ſugentes: puellæ. *Puer vocatur* תִּינוֹק *uſque ad annum* 13. *puella autem* תִּינוֹקֶת *ad duodecimum*.

יס *Abbreviatura. Idem ac* יֵשׁ סְפָרִים Quidam libri: ſunt libri. בִּיס In quibuſdam libris. 2. עֶשֶׂר סְפִירוֹת Decem numerationes. *Ex his* Decem Sephiròth *arbor Kabbaliſtica conſtituitur*, *ex cujus ramis tota Kabbala apud Hebræos pendet*. *Vide de his Diſputationem noſtram huic Lexico præmiſſam*.

יָסַד Fundare. יְסוֹד Fundamentum. *Metaphorice apud Phyſicos* elementum, principium rerum naturalium. *Apud Grammaticos* radix, thema, vox primitiva. *Plur.* יְסוֹדוֹת Fundamenta: elementa; *quæ ſunt quatuor*, אֵשׁ ignis, רוּחַ, *vel* אֲוִיר aer, מַיִם aqua, עָפָר, *vel* אֶרֶץ terra. עֵירוּב הַיְסוֹדוֹת Mixtio elementorum. יְסוֹדִי Fundamentalis. אוֹתִיּוֹת יְסוֹדִיּוֹת Litteræ radicales, *quæ radicem conſtituunt*.

יָסַף Addere, adjicere. מוֹסָף Additamentum, auctarium, additio. נוֹסָף idem. נוֹסָפֶת Additicium, paragogicum. תּוֹסֶפֶת, תּוֹסֶפְתָּא Additio, additamentum. *Ejus oppoſitum* מִגְרַעַת Diminutio, ſubtractio. *Plur.* תּוֹסְפוֹת Additiones. *Hoc nomine appellantur decreta*, *Rabbinorumque ſententiæ ad* גְּמָרָא Ghemarà *partem Talmudis illuſtrandam poſtremo additæ*, *quaſi Ghemaræ Additamenta*.

יָסַר Caſtigare. יִסּוּר Caſtigatio, correptio. *Plur.* יִסּוּרִין caſtigationes. מוּסָר Diſciplina. מְשָׁלִים מוּסָרִיִּים Sententiæ diſciplinales, *h. e.* Ethicæ *ad mores*, *vitamque recte inſtituendam pertinentes*.

Hanc

יע״א *Hanc abbreviaturam ex arbitrio Judæi ſolent interpretari. Legitur in præfatione* זוהר חדש Zohar novi, *qui continet additiones ex antiquiſſimis manuſcriptis deſumptas ad editum Zohar.* אל עיר התהלה והמהולל שלוניקי יע״א Ad urbem laudatiſſimam, & celeberrimam SallonèKi. *Mox etiam* בקק קוסטנדינא ובקק שלוניקי יע״א In Synagoga Sancta urbis Conſtantinæ, & Synagoga urbis SalonèKi. *Urbis Conſtantinæ, ſive Conſtantinopolis nomini hæc abbreviatura* יע״א *ſubjicitur. Ex Judæis nonnulli volunt ſignificare* יִשְׁמְעֵלִים עוֹבְדֵי אֱלִילִים Iſmaelitæ Idola colentes, *ſed mihi hæc interpretatio non placet. Etenim in quibuſdam libris pro* א *in fine ponitur* ה, *ut* יעה״. *Explicanda fortaſſe per* יָרוּם עָלָיו הוֹדָהּ, *h. e.* Exaltetur ſuper eum majeſtas ejus, *vel* יְהִי עֻזָּהּ יְהוָה *vel* אֱלֹהִים, *h. e. Sit* fortitudo ejus Dominus, *vel* Deus.

הועיל יעל Prodeſſe, proficere, utile eſſe. תּוֹעֶלֶת Utilitas, fructus, commodum. לְתוֹעַלְתֶּךָ ad commodum tuum.

יָפֶה Pulchrum eſſe. יוֹפִי Pulchritudo. יִפּוּי Exornatio.

מוֹפֵת יפת Demonſtratio Logica, *vel* ſyllogiſtica: probatio evidens. חֵקֶשׁ מוֹפְתִי Syllogiſmus demonſtrativus. טַעֲנוֹת מוֹפְתִיוֹת Rationes demonſtrativæ.

יָצָא Egredi, exire: excipi. יֹצֵא וָה egreditur hoc, *h. e.* excipitur hoc, hoc excepto. *Sic* יוֹצֵא מִן הַכְּלָל Excipitur a regula, anomalum eſt. וְכִיוֹצֵא בּוֹ Et id genus alia, & his ſimilia. הוֹצִיא Egredi facere: proferre; expendere, impendere, *ſi de pecunia uſurpetur.* הוֹצָאָה Impenſæ, ſumptus. הֵיצֵאָה Idem. יוֹצְאָנִיוֹת Vagatrices mulieres. וְכִיוֹצֵא בּוֹ & juxta egrediens cum ipſo, *h. e.* & ei ſimilia. *Sic plur.* וְכִיוֹצְאִים בָּהֶם & eis ſimilia plura.

יצב, מַצָּב Status, ſitus, Categoria Logica. נְצָב Baſis.

יצה״ר. *Abbreviatura. Idem ac* יֵצֶר הָרַע Concupiſcentia mala. *Ita ab Hebræis appellatur* Peccatum Originale, *hominum naturam ad malum agendum proclivem reddens. Ei præponitur articulus* ה, *ut* היצה״ר. *Altera vero abbreviatura exponitur per* יֵצֶר הַטּוֹב Concupiſcentia bona; *hoc eſt, voluntas ad bonum tendens. Legitur etiam ſine* ה *in medio, ut* יֵצֶר טוֹב.

יצו״ *Abbreviatura. Idem ac* יִשְׁמְרֵהוּ צוּרוֹ וְגֹאֲלוֹ Cuſtodiat eum rupes ejus, & redemptor ejus. *Nomine* Rupis *intelligitur* Deus, *qui ſæpe* Rupes *vocatur, juxta illud* 2. Sam. 22. 32. Quis eſt Rupes, niſi Deus noſter? *Sic Pſal. 19. v. ultimo.* יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי Dominus rupes mea, & redemptor meus. *Cum affixo plurali uſurpatur de pluribus.* יִשְׁמְרֵם צוּרָם וְגֹאֲלָם Cuſtodiat illos rupes eorum, & redemptor eorum. *Hæc abbreviatura ſolet apponi nomini viventis. Nonnulli litteram* ו *exponunt per* וְיִחְיֵהוּ Et in vita conſervet eum.

יצו״ יצט. *Vide paulo ante.*

יצע, הַצָּעָה Sternere, ſubſternere. הֲצָעָה Subſtratum, propoſitio, præfatio. הֵיצֵעַ

Subſtravit, ſuppoſuit, præmiſit quaſi fundamentum ſequentium.

יָצַר Fingere, formare. יֵצֶר Figmentum, cogitatio, voluntas, concupiſcentia. יֵצֶר טוֹב Voluntas bona, affectus bonus. יֵצֶר הָרַע Voluntas mala, *h. e.* concupiſcentia, malum originale, hominis proclivitas ad malum. יְצִירָה Creatio, formatio rerum. סֵפֶר יְצִירָה Liber creationis, *eſt liber celebris Cabbaliſticus.*

יקב *Abbreviatura. Idem ac* יִחוּד, קְרוּשָׁה, בְּרָכָה, Unitas, Sanctitas, Benedictio.

יקנהז *Abbreviatura. Idem ac* יַיִן, קִדּוּשׁ, נֵר, הַבְדָּלָה, זְמַן, *Ea utuntur in libris Precum. Quælibet dictio precatiunculam deſignat.* יַיִן Vinum, *h. e.* Conſecratio vini. קִדּוּשׁ Sanctificatio, *quia Deus ſanctificavit Iſraelem.* נֵר Lucerna, *luminis veſpertini conſervatio.* הַבְדָּלָה Diſtinctio, *precula nocturna, quia Deus lucem a tenebris diſtinxit.* זְמַן Tempus ſolemne, *h. e. conſecratio Feſti ſolemnis.*

יקף הִקִּיף Ambire, cingere, circumdare. מַקַּף MaKKaph, *virgula Grammatica, duas, vel plures dictiones complectens, ut conjunctim uno accentu proferantur.* הַקָּפָה circulus, circuitus, ambitus.

יָקַר Ptetioſum eſſe. *Item* ptetioſus, carus, magni pretii, *cui opponitur* זוֹל vile, vilis pretii. *Item* gravis: honoratus. יוֹקֶר Caritas annonæ, pretii gravitas.

יר *Abbreviatura. Idem ac* יְהִי רָצוֹן Sit voluntas. *Occurrit in libris Precum.*

יָרַד Deſcendere. יְרִיד Nundinæ, mercatus, forum; *quia omnes ad nundinas mercandi cauſa deſcendunt.* יְרִידָה Deſcenſus, declinatio, declivitas. *Sæpe valet idem ac* ſignificat.

ירה *Abbreviatura. Idem ac* יָרוּם הוֹדוֹ Exaltetur majeſtas ejus. *Adhibetur poſt nomen Regum, ac Principum adhuc viventium. Si ſermo autem ſit de Urbe, vel Regina* יָרוּם הוֹדָהּ.

יָרָה הוֹרָה Docuit. תּוֹרָה Doctrina, lex, verbum Divinum. תּוֹרָנִי, תּוֹרָנִיי Legalis, divinus. אִישׁ הַתּוֹרָנִי Vir Theologus, Legis divinæ peritus. רַאֲיָה הַתּוֹרָיָה Demonſtratio ex Lege, ſive Sacra Scriptura petita. הוֹרָאָה Significatum: lex. מוֹרֵה מָקוֹם Index loci, index libri, concordantia.

ירם ירמיא ירמיאו *Abbreviatura. Idem ac* יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי Sit voluntas coram te, o Domine Deus mi, & Deus patrum meorum. *Ita ſolent incipere Preces. Aliquando pro Affixo Pronomine* י *explicant & dicunt* נוּ noſter.

יָשַׁב Sedere: manere, habitare. מְיוּשָׁב Locatus; paratus. בָּקִי וּמְיוּשָׁב Exercitatus, & expeditus. הִתְיַשֵּׁב Diſpoſitum, conſtantem eſſe, acquieſcere. הִתְיַשְּׁבוּת Acquieſcentia, conſtantia animi, & mentis. שֶׁבֶת Seſſio. כּוֹכְבֵי שֶׁבֶת Stellæ ſeſſionis, *h. e.* fixæ. יְשִׁיבָה Seſſio, conſeſſus, *ſc.* diſcipulorum, ſchola, gymnaſium, academia. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה Caput, rector Academiæ. יִשּׁוּב Orbis, terra habitabilis, & culta: tranquillitas, quies. יִשּׁוּב

Con-

בִּישׁוּב הַדַּעַת Constantia mentis. בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת Animo compoſito, & firmo.

יֵשׁ, יֶשׁ Eſt, ſunt, eſſe, ens, eſſentia, *utriuſque numeri*. *Item* quod, quidam, quædam. בְּיֵשׁ סְפָרִים In quibuſdam libris. יֵשׁ מְפָרְשִׁים quidam interpretes. יֵשׁוּת Eſſentia, entitas, exiſtentia. חוּץ לְיֵשׁוּתוֹ Extra eſſentiam ejus. *Item* יֵשׁ וְאַיִן ens, & non ens. יֵשׁ *additis Pronominibus accommodatur etiam ſecundæ perſonæ.*

ישׁ". יש" *Abbreviatura. Idem ac* יִמַּח שְׁמוֹ Deleatur nomen ejus. *Hanc abbreviaturam, dicendique modum adhibent Hebræi maledicentes non ſolum ſuæ gentis ſceleſtis, ac facinoroſis hominibus, ſed etiam multo magis virus ſuum in Chriſtianos evomentes. In Jeſum Chriſtum præcipue impudentiſſime ea utuntur, ſignificantque per eam* יִמַּח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹנוֹ *h. e.* deleatur nomen ejus, & memoria ejus. *Eum nempe numquam appellant* יֵשׁוּעַ *h. e.* Salvatorem, *ſed, eliſa littera* ע, יֵשׁוּ, Jeſsù, *malitioſe hac ratione ei blaſphemiam inurentes. Vidi ego non ſemel nummos adulterinos ab Hebræis in contemptum Chriſti cuſos, in cujus altera parte ejuſdem effigies apparebat cum hac inſcriptione* יֵשׁוּ, *cujus ſignificationem ipſi, ſi interrogentur, occultant, inter ſe autem de ea verba facientes temere gloriantur, ſe Chriſtianis ex arbitrio imponere. Sed gratiæ maximæ Deo agantur, cujus beneficio Viri ii in Eccleſia tum præteritis temporibus extiterunt, tum noſtris etiam exiſtunt, quorum induſtria, & ſcientia omnes in apricum ipſorum technæ, & inſidiæ prolatæ ſunt, prorſuſque detectæ. Non inficior fieri potuiſſe, ut apud veteres, præſertim Babylonios impuriore lingua utentes, & Apocopa paſſim gaudentes, manca, & mutila Nominis* יֵשׁוּ Jeſsù *pronunciatio in uſum deducta fuerit, quam poſtea Apoſtoli, & Evangeliſtæ per* Ἰησοῦς *expreſſerint; ex hoc tamen non evincitur, poſteriores Hebræos in odium Chriſti diras, & blaſphemias iſtas per Kabbalam ex litteris iſtis non excogitaſſe. Aliter enim ſentientibus, & Hebræos excuſantibus R. Eliam objicere poſſumus in ſuo Tisbì ſcribentem, Judæos, quia adduci non poſſunt, ut fateantur Jeſum fuiſſe Salvatorem, ideo nolle eum integro nomine* יֵשׁוּעַ *vocare, ſed* יֵשׁוּ, Jeſsù. *Quod ſi eos nomen hoc pronunciantes attente audias, animadvertes, non proferre* יֵשׁוּ Jeſsù, *ſed* יֵשׁוּ Iſsù *hoc pacto ad maledictionem, quam ſupra innuimus, propius accedentes. Itaque cum ego non multo abhinc tempore cum Judæo colloquerer, & pro re nata familiariter de hac* ישׁן *abbreviatura ſermonem injicerem, non ſolum confirmavit, & libere profeſſus eſt, hanc eſſe vulgo apud ipſos hujus nominis ſignificationem, ſed præterea addidit, eam etiam explicari per* יֵשׁוּ שֶׁקֶר וְתוֹעֵבָה *h. e.* Jeſus mendacium, & abominatio. *Quis hæc non exhorreſcat, gentemque perfidam jure non deteſtetur? Hæc tamen, & his ſimilia inter recutitos paſſim uſurpantur, Chriſtianis ipſis vel ignorantibus, vel tacentibus. Placet hic alia detegere in hoc Nomen ab Hebræis ex*

Kab-

Kabbala excogitata. Itaque in Sacris litteris Iſraelitæ ſæpe admonentur, ne אֱלֹהֵי נֵכָר *ſc.* Deos alienos, *vel* Deum alienum *colant, ac venerentur. Audi Hebræorum malitiam, & temeritatem. Quid eſt, inquiunt,* אֱלֹהֵי נֵכָר Deus alienus? *Reſpondent per ſpeciem numeralem Kabbalæ* Gematriam *dictam, eſſe* ישו, *cum litteræ* אלהי נכר, ו ישו, *numerorum ratione habita, idem valeant, nimirum* 316. *Lege libellum Hebraice inſcriptum* אַבְקַת רוֹכֵל *in fine, remque ita eſſe plane deprehendes. En arrogantem, quaſique dixerim, ſerpentinam malitiam. Alterum arcanum ex Kabbala deſumptum ad idem Jeſu nomen pertinens detectum jamdiu fuit ab Antonio Margarita, in ejuſque libro* De Fide, & Religione Judæorum *inſcripto legitur. Oratio quædam reperitur in libro precum Judaicarum incipiens* עָלֵינוּ *h. e.* Super nos. *In hac precatione lacuna, & ſpatium quoddam vacuum ab Hebræis de induſtria relinquitur, quo admonentur pueri, ſimplicioreſque Hebræi, inibi aliquid deeſſe, quod olim in libris typis editis legebatur, poſtea Chriſtianorum metu omiſſum fuit. In antiquis exemplaribus hæc expreſſa erant,* הַמִּשְׁתַּחֲוִים לְהֶבֶל וְרִיק וּמִתְפַּלְלִים לְלֹא יוֹשִׁיעַ *h. e.* Qui incurvantes ſe honorem exhibent vanitati, & adorant eum, qui non poterit ſervare. *Generatim quidem hæc Idolis accommodantur, ſed Judæi temere in Jeſum contorquent, quem his titulis inſigniunt. Per* Gematriam *enim* וריק *litteræ valent* 316. *ſicuti nomen* יֵשׁוּ. *Illa verba in libris a Judæis calamo exaratæ conſpiciuntur. Sentiet vindicem nominis ſui Gens perfida, & contumax, ejuſque gloriam augere, & diſſeminare fruſtra conabitur, cum æternis Inferorum cruciatibus torquebitur.*

ישי עמהן *Abbreviatura. Idem ac* יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הוֹלֵךְ נְכֹחוֹ Veniat pax, quieſcant in cubilibus ſuis, abeat in rectitudine ſua. Iſa. 57. 2. *Hac ratione Hebræi de defunctis mentionem faciunt. Vide titulum libri* אֹהֶל יַעֲקֹב, *qui eſt Commentarius in librum* עִקָּרִים Fundamentorum, *ſc.* Fidei. *Fundamenta Religionis Judaicæ continet, Chriſtianiſque in multis adverſatur. Compoſitus fuit a* ר יוסף אלבו R. Joſeph Albo *Hiſpano Philoſopho divino dicto, qui floruit anno* 1425. *Bis liber hic editus eſt, apud Bombergum Venetiis* 281. *h. e.* 1521. *in* 4. *& Lublini in Polonia anno* 357. *h. e. Chriſti* 1597. *Præterea abbreviaturam* ישי עמהן *videbis in principio præfationis Bibliorum magnorum Venetorum, & in præfatione Maſoræ magnæ, ejuſdemque fine.*

יָשָׁן Vetus. יוֹשָׁן, יְשָׁנָה, Antiquitas, vetuſtas. *Item* ſtatus, & ſplendor antiquus.

יָשַׁר Rectum eſſe. *Hithpah.* יִתְיַשֵּׁר Dirigi. מִישׁוֹר æquitas, rectitudo. אוֹפַן הַמִּישׁוֹר Circulus æquitatis, Æquator, *apud Aſtronomus.* הַיְשָׁרָה Rectificatio, aptatio, accommodatio, directio: probatio. יְשָׁרוּת idem.

ית *Abbreviatura. Idem ac* יִתֵּן תְּרֻגֵּם

Jonathan vertit. *De hoc Jonathane vide Disputationem noſtram huic Lexico præmiſſam.*

יתּ ויתּ *Abbreviatura. Idem ac* יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה Benedictum ſit, & exaltetur. *Subjicitur Dei nomini, quod ſemper ab Hebræis magna cum reverentia profertur. Sæpe præponitur* שׁ, *ut* שׁיתּ quod, *vel* qui benedictus ſit, & exaltetur.

יתקק *Abbreviatura. Idem ac* יְשַׁעְיָהוּ, תְּרֵי עָשָׂר, קִינוֹת, קֹהֶלֶת Iſaias, Duodecim, *ſc.* Prophetæ minores, Threni, Eccleſiaſtes. *Hæc abbreviatura eſt ſignum Maſorethicum, quo docentur Lectores in quatuor iſtis Libris boni ominis cauſſa repetendum eſſe penultimum verſiculum, cum ultimus verſus minas triſtes complectatur. Quare ne Lectores triſtitia affecti diſcederent, voluerunt præcedentem verſum repeti, ut læta ejuſdem doctrina recreati in pia meditatione conquieſcerent.*

יַתּוּשׁ יתּשׁ Muſca, culex. *Alii volunt eſſe vermem quemdam, qui in aquis naſcitur.*

INCIPIENTIA

A כ

כ *In numeris valens viginti modo eſt ſervilis, modo radicalis. Ejus figura duplex eſt,* כ *recurvum, &* ך *extenſum, quod in fine dictionis tantummodo uſurpatur, valetque in numeris quingenta. Hac littera* כ *Hebræi, & Chaldæi utuntur tum in principio, tum in fine dictionum. In principio quidem ſignificat* ſunt, quemadmodum, quodammodo: vere, plane. *Cum geminatur, indicat conditionem æqualem,* ſic, ita; *cum nominibus numerorum, menſuræ, & temporis conjuncta,* prope, circa, circiter: juxta, ſecundum. *Infinitivo adjuncta importat ſignificationem temporis præteriti,* poſtquam. *In fine autem eſt Pronomen affixum. Porro gaudet Scevà, aut Chirek ſequente alio Scevà, aut gutturalibus obſequitur; ſæpe abjicit articulum* ה, *& ſuſcipit ejus vocalem.*

כָּא, כָּה Hìc, huc, illuc. הָכָא *Idem ſignificat. Inſeritur quandoque* ל, *ut* הָלְכָא, הַלְכָא huc; לְכָא huc: לָכָא וּלְכָא huc & illuc: מִכָּא hinc. Jud. 20. 42. *In eadem ſententia geminatum,* hinc inde. הַלְכָא וְהַלְכָא huc & illuc. Num. 21. 36. *in Jonathane.*

כְּאַב Dolere, dolore affici. *Participium* כָּאֵב dolens, ægrotus. Job 14. 22. כְּאִיבָא dolore affectus. Pſal. 69. 30. *Plur. emphat.* כְּאִבַיָּא infirmi. Ezech. 34. 4. *Proverbium apud Talmudiſtas* דְּכָאֵיב לֵיהּ בֵּירָא אָזֵיל לְבֵי אַסְיָא *h. e.* Cui dolet dolor, adit domum Medici. *Videlicet, quicumque dolore, aut morbo afficitur, medi-*

dicum consulere debet. Quilibet ad eum confugiat, unde adjumentum, & opem expectare possit. Sæpe apud Talmudistas pro א *in medio est* י, *ut etiam in Nomine.*

כְּאֵב, כְּאֵבָא, כִּיב, כִּיבָא Dolor, morbus, ægritudo, infirmitas: passio, affectio, perturbatio. Prov. 10. 10. & 15. 13. *Cum aff.* כְּאֵבִי dolor meus. Psal. 39. 3. *Plur.* כְּאֵבִין dolores. Psal. 32. 10. *Cum aff.* כִּיבֵיהוֹן dolores ipsorum. Exod. 3. 7.

כָּן, כָּאן Hìc, huc: מִכָּן hinc. לְכָאן וּלְכָאן hinc inde.

כבד *Hebraice.* Grave esse, aggravari: honorari. *Aphel* אַכְבִּיד grave reddere, exasperare. Prov. 17. 25. *In* אֵיזֶהוּ מְכֻבָּד *habetur cap.* 4. פִּרְקֵי אָבוֹת הַמְכַבֵּד אֶת הַבְּרִיּוֹת Quis est honore dignus? qui honorat alios.

כְּבַד, כַּבְדָּא Jecur, hepar, *ita dictum a gravitate.*

כבל Ligare, constringere nervo, *aut* compede. *Pehil* כְּבִיל ligatus, compedibus vinctus. *Plur. fœm.* כְּבִילָן ligatæ. *In Targum.* Eccles. 12. 5.

כַּבְלֵי, כַּבְלִין Compedes. Psal. 149. 8.

כבן *Pahel.* Tegere, obtegere, operire. Job 23. 9. ligare, circumligare.

כְּבֵנָא Tectus, circumligatus. Ezech. 27. 18.

כְּבִין Circumligatus. *In Tractatu* שבת *habetur*: חֲלוֹת יוֹצְאוֹת כְּבוּנוֹת *h. e.* Oves egrediuntur (*die Sabbati*) circumligatæ, *nimirum cum panniculo circa corpus, ut lanam puram, nitidamque conservent. Huc referri possunt illa Varronis.* Oves pellitæ propter lanæ bonitatem, ut sunt Tarentinæ, & Altinates, pellibus integuntur, quo minus vel inficiri recte possit, vel lavari, ac parari.

כְּבַנְתָּא Carbasa, pepla, sindones, theristra. Isa. 3. 23.

מַכְבֵּן Peplum muliebre, sindon. 2. Sam. 17. 28. *Fœmin. apud Talmudistas* מַכְבֵּינָא מַכְבֵּינְתָּא.

כבע, כּוֹבְעִין Tiaræ, mitræ, pilei, galeri, galeæ. Exod. 29. 8. Levit. 8. 13. *Est etiam carnis particula in collo galero similis, in summitate fistulæ spiritus, sive asperæ arteriæ* vuola *dicta.*

כבר, כְּבְרִיתָא, כּוּבְרִיתָא Sulphur. Gen. 19. 14. Deut. 29. 22. *in Jonathane.*

כַּבְרִיתָא, כִּבְרִיתָא Favus. Psal. 19. 11. Prov. 16. 24.

תִּכְבְּרָא *Vide in* תכב.

כבש Subjicere, subigere, subjugare, domare. 2. Sam. 8. 11. vultum, oculos demittere, abscondere, occultare, tegere. Exod. 3. 6. Levit. 20. 4. cingere, operire, obducere. Exod. 27. 17. Amos 6. 4. sternere. *Pahel* כַּבֵּשׁ idem. Esth. 1. 3. *Ithpehal* אִתְכַּבַּשׁ subjici, subigi, domari. Gen. 4. 5. Num. 32. 22. abscondi, abscondere se. Deut. 22. 1.

כְּבִישָׁא, כַּבְשָׁא, כִּבְשָׁא, כִּבֵּשׁ, כִּבַּשׁ Semita, via trita. *Plur.* כְּבִישִׁין, כִּבְשִׁין, *Emph.* כְּבִישַׁיָּא semitæ.

Sca-

כְּבִישׁ, כְּבַשׁ Scabellum, ſcabellum pedum, ſuppedaneum. Pſal. 110. 1. *Alia forma* כִּיבַשׁ Iſa. 66. 1.

כְּבָשׁ, כֶּבֶשׁ Gradus: clivulus. 1. Reg. 7. 36.

כְּבוּשׁ Subactio, obductio. 1. Reg. 29. *Plur.* כְּבוּשִׁין faſciæ, cincturæ. Exod. 27. 10. *Item* canthi, *cinctura exterior rotæ*. 1. Reg. 7. 33.

כַּד Cum, quando, poſtquam, poſteaquam: ac ſi, quaſi. *Legitur etiam interdum* כְּיַד, *ut* Iſa. 51. 19.

כַּד Cadus, hydria. *Plur.* כַּדִּין cadi, hydriæ. Jud. 7. 16. 1. Reg. 18. 34.

כְּדַב *Pahel* כַּדֵּב Mentiri. Gen. 18. 25. negare. Levit. 5. 21. *Item* mendacem facere. Job 24. 25. *Ithpahel* אִתְכַּדַּב mendacem fieri, effici, inveniri. 2. Reg. 4. 16.

כַּדָּבָא, כַּדָּב *Mendax*. Prov. 19. 22. *Plur.* כַּדָּבַיָּא, כַּדָּבִין mendaces.

כִּדְבָא Mendacium. *Plur.* כִּדְבִין mendacia. Iſa. 57. 11.

כַּדִּיבָא Idem. *Plur.* כַּדִּיבִין mendacia. Iſa. 30. 9. Zach. 13. 4.

כַּדְבוּתָא, כַּדִּיבוּתָא Idem. Prov. 30. 8. Pſal. 4. 3.

כַּדְבוּב, כַּדְבוּבָא Idem. Pſal. 62. 5. *Plur.* כַּדְבוּבִין mendacia. *Cum aff.* כַּדְבוּבַיִךְ mendacia tua. Job 11. 3.

כְּדֵן, כְּדִי, כְּדוֹ Jam, nunc. בָּתַר כְּדוֹ cum, poſtquam: עַד כְּדוֹן hucuſque. Geneſ. 13. 7. מִן כְּדוֹן abhinc, deinceps. Gen. 8. 22.

כְּדְכֹד, כַּרְכְּדָנָא *Lapidis pretioſi nomen. In Jonathane eſt* כַּרְכּוֹדִין, *& in Targum ſecundo* Eſther 1. 2. *legitur* כַּרְכּוֹדְנִין. *Cæterum* כַּרְכּוֹר *videtur uſurpari pro urbe aliqua*, Numer. 34. 8. *in Jonathane.*

כְּדַן, כּוֹדְנָא, כּוֹדְנָיָא Mulus. Pſal. 32. 9. *Fœm.* כּוֹדַנְתָּא mula. 2. Sam. 18. 9. *Plur.* כּוֹדָנָן mulæ, *& maſc.* כּוֹדַנְיָתָא *&* כּוֹרְבָיָא muli Gen. 36. 24. *in Jonathane.*

כְּדוֹן *Vide ſupra in* כְּדַן.

כְּדֵה Huc. *Idem ac* עַד כְּדֵה: כְּדָא Hucuſque. Dan. 7. 28.

כְּדָא, כְּדֵה Caligare. Gen. 27. 1. 1. Sam. 3. 2. reprimere, coercere. 1. Sam. 3. 13. *Convenit cum* כְּאָה. *Aphel* אַכְהֵי extinguere. Ezech. 32. 7. dolore afficere. Ezech. 13. 22. *Ithpehal* אִתְכְּהֵי dolore affici. *Ibidem.*

כְּהוּתָא Rixa, lis, contentio, jurgium. Prov. 26. 21.

כְּהַל Poſſe. *Partic.* כְּהֵל potens. Dan. 2. 26. *Plur.* כְּהַלִּין potentes. Dan. 5. 8.

כְּהַן, כְּהֵן Sacerdos. Gen. 41. 45. Iſa. 24. 2. *Plur.* כְּהָנִי, כְּהֵנִי Sacerdotes. Exod. 19. 6. *Emphat.* כְּהַנַיָּא Sacerdotes. Lev. 6. 22. Joſ. 6. 8. *Quotieſcumque Sacerdotis nomen uſurpatur de Sacerdotibus Idolorum, Paraphraſtes transfert* כּוֹמָר. *In duplicem autem claſſem a Rabbinis Sacerdotes dividuntur. Alius enim ab iis dicitur* כֹּהֵן גָּדוֹל Sacerdos Maximus,

vel Summus ; *alius* כֹּהֵן הֶדְיוֹט Sacerdos vulgaris, *sive* communis. *Octo vestibus sacris induebatur* Sacerdos Summus ; Sacerdos *autem* vulgaris *quatuor tantummodo*, *videlicet* כְּתֹנֶת Tunica, מִכְנָסַיִם Femoralibus, מִצְנֶפֶת Cidari, & אַבְנֵט Cingulo, *seu* Baltheo ; *his addebat* Sacerdos Summus חֹשֶׁן Pectorale, אֵפוֹד Amictum, מְעִיל Pallium, & צִיץ Laminam, *quibus indutus per* אוּרִים וְתֻמִּים Urìm, & Tummìm *Deum consulebat*. *In* ויקרא רבא Vaichrà Rabbà, *h. e.* magno Commentario Levitici *legitur* וְלָמָּא נִקְרָא שְׁמוֹ כֹּהֵן גָּדוֹל *h. e.* & quare vocatur Sacerdos magnus ? Quia magnus fuit in quinque rebus, *videlicet* בְּחָכְמָה בְּכֹחַ בְּנוֹי בְּעוֹשֶׁר וּבְשָׁנִים *h. e.* Sapientia, Potestate, Pulchritudine, Divitiis, & Annis. *Fœm.* כֹּהֶנֶת Sacerdos fœmina, Sacerdotissa, *h. e.* filia Sacerdotis. *Plur.* כֹּהֲנוֹת Sacerdotes fœminæ, filiæ Sacerdotales. *In Berachòt habetur*, *Urbem quamdam in terra Israelis fuisse* שְׁחִין בָּהּ שְׁמוֹנִים זוגות אחים כהנים נשואים לשמנים זוגות אחיות כהנות *h. e.* in quâ fuerunt octoginta paria Sacerdotum fratrum, qui ducti fuerunt, *h. e.* nupserunt octoginta sororibus Sacerdotibus. *Fœm.* Sacerdos *forma Chaldaica dicitur* כָּהֲנְתָּא.

Cæterum Sacerdotes in Lege veteri omnium primi fuerunt Nadab, Abiu, Eleazar, & Ithamar filii Aaronis ; quorum duobus prioribus extinctis, quia ignem alienum Deo obtulerant, Eleazar, & Ithamar remanserunt, ex quibus deinceps omnes Pontifices, & Sacerdotes originem traxere. Temporis progressu Eleazaris posteri in sexdecim familias, Ithamaris autem in octo divisi sunt, & a Davide in viginti quatuor classes distributi, singulisque classibus ejus nomen inditum, qui tunc illius familiæ princeps erat, quod illis mansit perpetuum. Nomina eorum, qui classibus nomen dederunt, habentur cap. 24. lib. 1. Paralipomenon. Porro, ne inter eos contentio de principatu oriretur, sorti commissum, ut una vocaretur prima, altera secunda, & sic deinceps. Quas vero nos classes Romanorum more dicimus, Vulgata modo vices, modo turmas appellat, Græci autem ἐφημερίας, & ἐφημερίδας, Itaque singulæ classes erant rursus divisæ in septem familias, ut familiarum numerus dies hebdomadis æquaret, & quælibet stato tempore a Sabbato initium ducens munere suo fungeretur. Animadvertendum tamen, in Festis solemnioribus plures Sacerdotes ministrasse, si necessitas id postulasset. Ea autem hebdomade, qua familiæ ministrabant, non poterant barbam radere, rem habere cum uxore, & vinum bibere.

כְּהֻנְתָּא, כְּהוּנְתָּא Sacerdotium. Exod. 29. 9. Num. 16. 10.

כַּהֲנוּת Idem. Exod. 40. 15.

כוא, כְּוָה Uri, aduri. *Ithpahel Partic.* לָא מִתְכַּוְיִן non comburuntur. Prov. 6. 24.

כְּוָאָה Ustio, adustio. Levit. 13. 24.

כְּוָה, כַּוָּא Fenestra. Soph. 2. 14. *Plur.* כַּוִּין Ezech. 40. 16. כַּוְיָא Prov. 7. 6. & *fœm.* כַּוְחָא, fenestræ. Cant. 2. 9.

כוב, כְּבָיָא, כּוּבִין Spinæ. Gen. 3. 18. *Constr.* כּוּבֵי Jud. 8. 7.

כוז, כּוּזָא Poculum, hydria, urceus, urceolus. Esth. 6. 11. *in Targum secundo*. *Est etiam* כּוּז *vas ministerii Sacerdotalis inserviens decinerationi candelabri*. *In Tamìd* cap. 6. & 7.

כוח, כּוֹחָא Lacerta. Levit. 11. 30.

כּוֹחַ, כּוֹחָא Vis, vires, robur, facultas, virtus. *Sic* כּוֹחַ הַתְנוּעָה facultas movendi.

di. כּוֹחַ הַזָּן facultas alendi. כּוֹחַ הַמַּחֲזִיק vis retentrix. כּוֹחַ דּוֹחֶה vis expultrix. כּוֹחַ הַמַּנְחִיג facultas ἡγεμονικὴ gubernatrix. כּוֹחַ הַמְדַמֶּה facultas imaginatrix. כּוֹחַ הַמַּעֲכַל vis concotrix. כּוֹחַ הַמְשַׁעֵר facultas divinandi, & conjiciendi. כּוֹחַ הַמּוֹשֵׁךְ vis attratrix. כּוֹחַ הַמּוֹלִיד vis generandi sibi simile. כּוֹחַ צְמִיחָה facultas vegetativa.

כּוּךְ, כּוּכָא Senium. Job 5. 26. *Item* fovea, spelunca, caverna. Job 30. 3. *Plur.* כּוּכִין, כּוּכַיָּא senectutes: cavernæ, speluncæ. Cant. 8. 5.

כּוּל Metiri, dimetiri. Exod. 16. 18. Ruth 3. 16. *Ithpehal* אִתְּכַל, & אִתְּכִיל mensurari. Jerem. 33. 22.

כַּיְלָא Mensura, modius. Prov. 20. 10.

מְכִילְתָּא, מְכִילָא Idem. Gen. 38. 26. *in Targum Hierosolymitano. In Jonathane male legitur* מֵיכְלָא. *Plur.* מְכִילָן, מְכִילָת mensuræ. Ezech. 45. 10. Exod. 37. 16.

כִּילְוָת Utres, mensuræ. Jobi 38. 37.

מְכוֹלִין Mensuræ: cortinæ. 2. Reg. 23. 7.

כּוּן Aptare, parare, præparare, disponere, dirigere. Job 11. 13. intendere, attendere, proponere sibi: respicere, convertere se. *Ithpahel* אִתְכַּוֵּן intentum esse, intendere. Num. 22. 23. arguere, accusare. *Hinc per syncopam* וְאִכַּוֵּינָא & respexerunt, verterunt se. 1. Sam. 6. 12. *quod prave in libris legitur. Ex Ithpehal* לָא יִתְּכָן non stabilietur. Psal. 140. 12.

כֵּיוָן Rectus, rectum, firmum, verum, justum. Deut. 13. 14. *Plur.* כֵּיוָנִין, כֵּיוָנֵי recti. Genes. 42. 11. *Fœm.* כֵּיוָנָא, & כֵּיוַנְתָּא, *seu* כֵּוַנְתָּא recta. *Plur.* כֵּיוָנָן rectæ.

כֵּיוָן Postquam, quandoquidem: simul ac, quamprimum, mox. *Vulgo post se habet* דְּ. Gen. 19. 14. Num. 21. 36.

כֵּן Sic, ita. Isa. 51. 6. recte. *Aliquando ei inseritur Jod.* הָכֵן similiter: בְּכֵן tunc. Gen. 12. 6. propterea, idcirco. Amos 5. 11. הַבְּכֵן idem. Psal. 56. 10. מִבְּכֵן ex tunc. Isa. 48. 5. בָּתַר כֵּן postea, tunc. Esth. 4. 16. לָכֵן ideo, idcirco. דְּלָכֵן secus, sin minus, si non.

כִּיּוּן Kijun, *nomen Idoli. Quidam volunt esse* Saturnum. Amos 5. 26. *Aliis* basis, dispositio.

כַּוָּנָא, כַּוַּנְתָּא Intentio, propositum, attentio, studium. Psal. 7. 4.

כַּוָּנוֹת Idem. Num. 35. 20. *in Jonathane.*

כַּנְתָּא Basis, stylobates. 1. Reg. 7. 27.

מְכוּנָא, מְכוּנַת Habitatio, habitaculum, mansio. Jud. 5. 11.

כּוּס Arguere, increpare, reprehendere, corripere. Prov. 8. 9. *Idem ac* כסס.

כָּס, כָּסָא Poculum, scyphus, calix. Gen. 40. 11. Jer. 25. 15. *Plur.* כָּסִין pocula.

כּוּף Incurvare. Psal. 57. 7. *Idem ac* כפף.

כֵּיפָא Depressio, humiliatio. Prov. 16. 26. *Vide etiam radicem* כיף.

כּוֹר Corus, *genus mensuræ. Corus proprie fuit mensura aridorum. In* מִקְרָא *bis tantum de liquidis usurpatum*

reperitur. 1. Reg. 5. v. 11. Ezech. 45. v. 14. *Viginti Coros olei purissimi singulis annis Hiram Regi Tyri Salomon legitur tribuisse lib.* 1. *Regum citato cap.* 5. v. 11. *Plur.* כּוֹרִין cori. 1. Reg. 5. 11. *& fœm.* כּוֹרָן cori. Num. 11. 31. *in Targum Hierosolymitano*.

כּוֹר Piscis. *Plur. constr.* כַּוְרֵי pisces. Job 41. 25.

כּוּרְיָא, כּוּרְיְתָא Catinus, catinum, fornax *ad liquanda metalla, præcipue vero aurum & argentum*. 1. Reg. 8. 51.

כָּר Pulvinar, pulvinus. *Plur.* כָּרִין pulvinaria. Thren. 2. 21.

אַכְּוַרְנְקִי, כְּוַרְנְקִי *Arbor umbrosa, sub qua tempore æstivo Reges recreabant se ejus umbram captantes*. Deut. 32. 50. *in Jonathane*.

כּוּשׁ *Nomen proprium viri, qui Æthiopum pater fuit. Item* Æthiopia. 2. Reg. 19. 9.

כּוּשִׁי, כּוּשָׁאִי Æthiops. *Plur.* כּוּשִׁיִּים Æthiopes. *Fœm.* כּוּשַׁיְתָא Æthiopissa. Numer. 12. 1. *in Jonathane*.

כְּוָת Sicut; *idem ac* כְּמוֹ *Semper habet adjuncta affixa. Sæpe adsciscit* ר *ab initio, ut* לֵית דְּכְוָתֵהּ non est sicut ille. Job 1. 8. כְּוָתָךְ sicut te. Lev. 19. 18. כְּוָתָנָא sicut nos. כְּוָתְכוֹן sicut vos.

כְּוָתָא *Reptilis immundi nomen*. Lev. 11. 18.

כְּוַב *Hebraice*. Mentiri. *Pahel* כַּוֵּב idem. Job 6. 28. Prov. 14. 5.

כּוֹזְבָא Mendacium. *Hinc* בַּר כּוֹזְבָא filius mendacii. *Hoc nomine appellatus fuit falsus quidam Messias, qui primum temere gloriatus est, se esse illam Stellam, de qua mentio* Numer. 24. v. 17. דָּרַךְ כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב Processit Stella ex Jacob, *ac propterea jussit, se vocari* כּוֹכָב Stellam. *Ubi falsus deprehensus est, occasionemque præbuit internecioni multorum millium Judæorum, alio nomine vocatus fuit, nimirum* בַּר כּוֹזְבָא, *vel* בַּר כּוֹזִיבָא filius mendacii. *Ex Sanhedrin fol.* 93. *&* 97. *colligitur, eum ad duos annos cum dimidio regnum suum produxisse. Ejus sedes fuit urbs* בִּיתַר Bitter, *ubi eum obsedit, cepit, mortique tradidit Adrianus Imperator. Urbe capta, tam fœda clades Judæorum facta est, ut per integrum milliare sanguis ad mare magnum fluxerit. Gittìn fol.* 57. *Alii Auctores narrant, quadraginta cabos cerebrorum fractorum repertos fuisse ad lapidem unum; alii quadraginta* (סְאָה) *modios* Tephillìn, *sive* Phylacteriorum *succisorum in capitibus interfectorum. Fusius in* צְמַח דָּוִד Tzemach David *de hoc falso Messia scribitur.* בֶּן כּוֹזִיבָא *Ben Cosiba* cognominatus בַּר כּוֹכְבָא *Bar Cochbà* rebellavit contra Romanos, fecitque seipsum Messiam. Vocatus autem fuit בַּר כּוֹכְבָא *Bar Cochbà*, ideſt, *filius Stellæ*, sive *Stella*, quod de se interpretaretur versum illum *Processit* כּוֹכָב *Stella ex Jacob* Num. 24. 17. Tantam fidem sibi conciliavit, ut R. AKìva ipsemet, eo viso, diceret palam, הֵיְינוּ מְלוֹא מְשִׁיחָא *Videte, hic est ipse Messias* (ut prolixe videre est in Echà rabsà, ad versum, בְּלַע יְי Thren. 2. 2.) Tunc Judæi Bitterenses unxerunt eum,

& elegerunt ipſum in Regem ſuper ſe, jugum Romanum abjicientes. Occiderunt ex Romanis, & Græcis, qui in Africa, innumerabiles inſtar arenæ maris. Similiter fecerunt Ægyptiis. Incolæ urbis Alexandrinæ etiam ex Romanis interfecerunt ultra bis centena millia. Qui in Cypria, occiderunt omnes plane gentes vicinas, ut ne ſuperſtes quidem remaneret. Tandem Trajanus Imperator miſit Adrianum, ſororis ſuæ filium, ducem exercitus contra ipſos, qui tantam cladem intulit, qualis neque tempore Nabuchodonoſor, neque tempore Titi audita fuit. Nam in תלמוד *Talmud* ſcriptum legitur, periiſſe in Bitter urbe quadringentas myriades Judæorum; alii dixerunt, quater mille myriades. *Hactenus Tzemach David. Liber* יוחסין Juchasìn *addit, urbem Bitter captam fuiſſe poſt urbem Hieroſolymam dirutam, ſoloque æquatam anno* 52. *De hoc falſo Meſſia habentur nonnulla in* מאיר עינים Meòr henàjim *fol.* 68. *In Talmudis Hieroſolymitani Tractatu* תענית Taanìt *fol.* 68. *&* *in* יוחסין Juchasìn *fol.* 35. *&* *fol.* 142.

כוֹר אַכְזָרָה, אַכְזָרִי, אַכְזָרָא Crudelis, ferox, ſævus, atrox. Job 41. 1. *Plur.* אַכְזָרָאִין ſævi. Deut. 32. 33. *in OnKelo. In Targum autem Hieroſolymitano* אַכְזָרְוָאֵי.

יַכְזָרְיָא Idem. Prov. 11. 17.

נַכְזָרְיוּתָא, נִכְזָרְיוּתָא Crudelitas. Prov. 12. 10. *&* 27. 4.

כחד *Ithpahel* אִתְכַּחַד Exſcindi, ſuccidi. Job 4. 7.

כְּחַל Fucare, ſtibio pingere, *ut Hebraice.* 2. Reg. 9. 30. Jerem. 4. 30.

כַּחֲלָא Fucatum. *Plur. fœm.* כַּחֲלָן fucatæ, ſtibio pingentes ſe. Gen. 6. 2. *in Jonathane.*

כּוֹחֲלָא Stibium, fucus. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo. Eſt etiam marmoris ſpecies ſtibium colore referentis.*

כַּחְלִי *Lapidis pretioſi nomen. Aliis* ſmaragdus, *aliis* carbunculus. Cant. 5. 14.

כְּחַשׁ *Hebraice.* Mentiri, mendacem fieri: emaciari. *Pehil* כְּחִישׁ macilentus. *Plur. fœm.* כְּחִישָׁתָא macilentæ. Gen. 41. 27. *in Jonathane.*

כַּחַשׁ, כְּחִישׁוּת, כְּחִישׁוּתָא Macies. Eccleſ. 12. 5.

כִּיב, כִּיבָא. *Vide in* כאב.

כִּיד. *Vide in* כד.

כִּים, כִּימְתָא, כִּימָה, כִּימָא Vergiliæ, Plejades, Hyades, Orion, Arcturus, Arctophylax, *ſignum cœleſte.* Job 9. 9. Amos 5. 8. *Aſtrologi volunt, Arcturum vocari Stellam in ſigno Bootæ, ſc. bubulci, ſigni cœleſtis, quod appellatur etiam Arctophylax, quia bubulcorum more plauſtrum ſequitur. Dextera manu quatuor Stellas geſtat numquam occidentes. A ruſticis dicitur Septentrio. Caudam majoris urſæ ſubſequitur, quæ ortu, & occaſu turbines, ac procellas excitat, ideoque urſæ cauda vo-*

ca-

catur. Constant hæ Plejades, sive Vergiliæ septem Stellis, quarum tamen sex tantummodo conspiciuntur. Hinc Ovidius in Fastis:

Plejades incipiunt numeros relevare paternos,
Quæ septem dici, sex tamen esse solent.

Super latus Tauri oriuntur, Verque denuntiant. Quare Vergiliæ appellantur, quasi Veris vigiles.

כִּיס, כִּיסָא, כִּיסְתָּא Loculus, marsupium, crumena. Mich. 6. 11. Prov. 1. 14. *Plur.* כִּיסִין marsupia, crumene. *Apud Talmudistas* כִּיס הַמָּרָה sacculus, vescicula fellis. *Item* כִּיס matrix. *Multa habent Talmudici ad* כִּיס *pertinentia:* בשלשה דברים אדם ניכר בכיסו בכוסו בכעסו *h. e.* In tribus rebus homo cognoscitur, in loculo suo, in poculo suo, & in ira sua. *In Tractatu* עירובין Erubhìn *fol.* 65. ג דברים קשין לגוף Tria gravia sunt corpori: vulnus cordis durum est corpori: dolor viscerum gravius, quam vulnus cordis, כיס קשה מכולן omnium autem molestissimum est defectus nummorum. *In* שבת Scabbàth *fol.* 105. *In* פסחים Pesachìm *autem legitur sententia Proverbialis* שְׁרֵי כִּיסָךְ פְּתַח שַׂקָּךְ Aperi loculum tuum, deinde aperi saccum tuum. *Huic sententiæ hujusmodi significatio subjecta est. Si frumentum, vel alia similis merx venditur, accipienda primum pecunia ab emptoribus, & in loculum recondenda, postea saccus aperiendus, in quo frumentum est, & emptoribus dandum.*

כֵּיף, כֵּף, כֵּיפָא Petra, lapis, saxum. Isa. 32. 2. Prov. 17. 8. *Item* Petrus *nomen proprium. Item* ripa, littus. Gen. 22. 17. *Plur.* כֵּיפִין, כֵּיפֵי, כֵּיפַיָּא lapides. Prov. 20. 15. 1. Reg. 19. 11.

כִּיר, כִּיוֹרָא Labrum, lavacrum, vas ad lavandum. Exod. 30. 18. lebes *ad coquendum* 1. Reg. 7. 40. *Judæis est* gutturnium. *Plur. emphat.* כִּיוֹרַיָּא labra: lebetes. *Labrum ex ære conflatum erat, quod mulieres in ostio Tabernaculi excubantes obtulerant. Specula enim, ad quæ formam curare solitæ, sponte, nulloque impellente, illi conficiendo dicarant. Hoc labro utebantur Sacerdotes ad manus, vel corpus abluendum. Ex parte superiori aqua per tubos defluebat. Per hoc autem labrum dona Spiritus Sancti significabantur, qui in Sacris litteris aquæ sæpe comparatur, cœlitusque in Fideles plene, cumulateque beneficia solet conferre. Moyses jussus est hoc labrum æneum cum basi sua facere Exod.* 30. 18. *A priscis Talmudicis labri forma ita describitur.* בן קטין עשה שניים עשר דד לכיור כדי שיהיו שנים עשר אחיו הכהנים העוסקים בתמיד מקדשים ידיהם ורגליהם בבת אחת *h. e.* Ben Katìn (*fuit Sacerdos Summus*) fecit duodecim mammas labro, ut duodecim fratres ipsius Sacerdotes simul possent operam dare Sacrificio jugi offerendo, sanctificantes (*h. e. aqua abluentes*) manus suas, & pedes suos momento uno. *In Tractatu* יומא Jomà *fol.* 25. *Folio autem* 37. *in* משנה *Misnà subjicitur, labrum antea habuisse duas tantum mammas, videlicet epistomia, canales, ex quibus aqua defluebat. In Sebbachìm fol.* 20. *dicitur, eumdem Katìn duas rotas ædificandas jussisse, quæ perennem ad ipsum aquam ex fonte attraherent, ne in labro corrumperetur, ac putresceret.*

כִּיוֹרִין Asseres, tabulæ. Hag. 1. 4.

כַּךְ, כַּכָּא Dens, *molaris proprie. Plur.* כַּכִּין. כַּכֵּי dentes. Psal. 3. 8. Eccles.

cles. 12. 3. & *sine Daghes*, כַּכֵּיהּ dentes ejus. Num. 21. 36. *in Jonathane*.

כַּךְ, כָּכָא Sic, ita. לְכַךְ Idcirco, ideo, propterea. לְכַךְ כֵּן Ideo. Psal. 73. 6. עַל יְדֵי כַךְ Propterea. בֵּין כַּךְ וּבֵין כַּךְ Sive sic, sive ita, *h. e.* sive hoc, sive illo modo. לְפִיכַךְ Propterea, ideo. כָּל־כַּךְ Usque adeo: tanto magis: tam, tantopere.

ככב כּוֹכָב, כּוֹכְבָא Stella: planeta: *per Synecdochen* Mercurius. Amos 5. 26. *Plur.* כּוֹכְבִין. *Emphat.* כּוֹכְבַיָּא stellæ. Isa. 47. 13. planetæ. Esth. 3. 7. *in Targum secundo*. *Constr.* כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא sicut stellas Cœli. Gen. 22. 17. כּוֹכְבֵי צְפַר stellæ matutinæ. Job 38. 7. כּוֹכְבֵי, כּוֹכְבֵי לֶכֶת & הַנְּבוּכָה Stellæ ambulationis, erraticæ, Planetæ. כּוֹכְבֵי שַׁבָּת & כּוֹכָבִים מְקַיְּימִים Stellæ fixæ. גַּלְגַּל כּוֹכָב Stella Mercurii. *Nomina septem Planetarum sunt* לְבֵנָה Luna, נוֹגַהּ Venus, כּוֹכָב Mercurius *per Synecdochen*, מַאֲדִים Mars, חַמָּה Sol, צֶדֶק Jupiter, שַׁבְּתַי Saturnus.

כִּכַּר, כִּכְּרָא, כִּכְּרָא Talentum. Exod. 25. 39. *Plur.* כִּכְּרִין, & כַּכְּרִין talenta. 2. Reg. 5. 23. *Duo erant apud Hebræos talentorum genera, alterum sacrum, alterum profanum, utrumque vel aureum, vel argenteum. Talentum sacrum aureum valebat duodecies mille ducatis, profanum sexies mille ducatis; talentum vero sacrum argenteum continebat ter mille siclos sacros, profanum ter mille siclos profanos.*

כְּלָא, כְּלָה Cohibere, inhibere, prohibere, coercere, continere, claudere, concludere, includere. Isa. 35. 15. Psal. 21. 3. Jerem. 32. 3. fidere, confidere, sperare, anxie expectare. Psal. 31. 7. & 91. 2. consumi, deficere. *Pahel* כַּלֵּי absumere, consumere. Levit. 26. 16. *in Jonathane*. *Aphel* אַכְלֵי vocare, clamare. Isa. 40. 3. tonare. Job 37. 4. *Ithpehal* אִתְכְּלֵי cohiberi, prohiberi: claudi. Genes. 8. 2. 1. Reg. 8. 35.

כִּלְאֵי Diversa genera, heterogenea. Levit. 19. 19. *in Jonathane*.

כְּלִיּוּת Spes, expectatio. Psal. 119. 116.

כָּלוּ Consumtio: ira fervens, fervor, excandescentia. Psal. 59. 14.

כּוּלְתָא Idem. Gen. 27. 44. *in Targum Hierosolymitano*.

כְּלִיתָא, כְּלֵיתָא Idem. *Cum aff.* בִּכְלֵיתֵיהּ in excandescentia sua. Deut. 29. 22. *in Jonathane*.

כּוֹלְיָא Testiculus, *per metaphoram*. Levit. 21. 20. *in Targum Hierosolymitano*.

כִּלְיָן, כָּלְיָן, כּוֹלְיָן, כּוּלְיָן Renes. Jer. 11. 20. Psal. 7. 10. *Constr.* כֻּלְיָת Isa. 34. 6. *Emphat.* כּוּלְיָתָא Levit. 9. 10.

כִּילָא, כִּלְתָא. *Vide in* כלל.

כֶּלֶב, כַּלְבָּא Canis. Exod. 11. 7. *Plur.* כַּלְבִּין canes. Jer. 57. 10. *Emphat.* כַּלְבַּיָּא canes. 1. Reg. 14. 11. כֶּלֶב שׁוֹטֶה Canis rabidus. *Canis rabidi morsus est fere incurabilis. In Tractatu* יוֹמָא Jomà *fol.* 83. *quinque signa traduntur, ex quibus conjicitur, canem rabidum esse.* פיו פתוח רירו נוטף Os apertum, saliva stillans, aures fœtidæ, cauda ad femora reflexa, ambulatio ad latera viarum. *Nonnulli addunt,*

ita

ita eum allatrave, ut ejus vox vix audiatur. Proverbium in סדר עולם Seder Olàm *cap.* 25. מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיק Ex cane malo bonus catulus non naſcitur, *h. e. ex malis parentibus fere bonus filius non oritur. Quemadmodum juxta illud Horatii Ode* 4. *lib.* 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis:
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina ſed vim promovet inſitam,
Rectique cultus pectora roborant,
Utcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.

כּוּלְבָּא Clava, ſecuris. *Plur.* כּוּלְבִּין כּוּלְבַיָּא, ſecures. Jud. 9. 48.

כַּלִּידָא, כַּלִּיד כלד Calix, poculum, ſcyphus. *Plur.* כַּלִּידִין calices, ſcyphi. Exod. 25. 33.

כְּלָרִין Numer. 12. 7. *in Targum Hieroſolymitano* ריש לכילדין קומיטטון רידי. *Locus corruptus eſt. Fortaſſe legendum* לְכוּלְהוֹן caput omnium comitatuum, *vel* principatuum meorum.

כְּלַל Coronare. Cant. 3. 11. *Aphel* אַכְלֵל coronare, decorare, ornare. Pſal. 5. 13. & 8. 6. & 103. 4.

עַל כְּלִיל Penitus, omnino, prorſus. Prov. 5. 14.

כְּלִילָא, כְּלִיל Corona, corolla. Cant. 3. 1. Zach. 6. 11. *Plur.* כְּלִילִן coronæ. Job 31. 36.

כּוּלִי, כְּלָא, כּוּלָא, כָּל, כֹּל Omnis, omne; totus, univerſus. Eccleſ. 10. 12. Eſth. 6. 1. totum, univerſum: omnes, omnia. Pſal. 3. 8. Eccleſ. 10. 3. *Utriuſque generis, & numeri, quemadmodum apud Hebræos. Apud Talmudicos in numero plurali uſurpatur etiam* כּוּלֵי. *Si adjungas ei negandi particulam*, לָא, לֵית, *eſt*, quidquam, ullum: nullum, nihil quidquam. 2. Sam. 12. 3. Exod. 20. 3.

כַּלְתָּא, כַּלָּא Sponſa, *ratione habita ſponſi*. Iſa. 61. 10. & 62. 5. nurus, *ratione habita ſoceri, aut ſocrus*. Mich. 7. 6. *Plur.* כַּלָּן ſponſæ. Deut. 34. 6. *in Jonathane*. nurus. *Cum affixo* וְכַלְתָּהָא & nurus ejus. Ruth 1. 6.

כֵּילְתָּא Thalamus. Exod. 2. 1. *in Jonathane*.

כְּלַם Veteraſcere, inveteraſcere. Deut. 29. 4. *in Jonathane*. *Aphel* אַכְלִים ignominia, pudore afficere, confundere. 1. Sam. 20. 34. *Ithpeh.* אִתְכְּלַם Erubeſcere, rubore, pudore ſuffundi, ignominia affici. Geneſ. 2. 25. Num. 12. 14.

כְּלוּם Aliquid, ullum, quidquam. לֵית כְּלוּם פִּתְגָם nihil quidquam eſt. Eccleſ. 1. 9. *Sæpe ſine particula negandi ſignificat* num, an forte? Amos 2. 11. *in R. Salomone*.

כְּלָן Pallium, toga, læna, *veſtis, quæ tunicæ injiciebatur*. Gen. 25. 25.

כְּלַנְסָא, כְּלִנְסָא, כְּלֵנְסָא Vectis, pertica. 1. Reg. 6. 4. *Plur.* כְּלוֹנְסִן vectes. Num. 35. 20. *in Jonathane*. *In Bibliis Venetis male ſcribitur per* ב.

Ex

כֶּלֶף Ex adverſo, e regione, verſus, contra, adverſus. Job 24. 15. Eccleſ. 7. 10. Eſth. 5. 7. *in Venetis Bibliis.*

כְּמוֹ, כְּמָא Sicut, quemadmodum, quomodo. כְּמוֹתִי ſicut ego. כְּמוֹתֵהּ ſicut ille. *Vide in* מה, מא.

כְּמַן Abſcondere, recondere: latere, inſidiari, inſidias ſtruere. Exod. 21. 13. Prov. 7. 12. *Pahel* כַּמֵּן idem. *Ex Ithpehal Infinitivus* בְּאִתְכַּמּוֹנֵיהוֹן dum inſidias excogitant. Hoſ. 7. 6.

כְּמָנָא Inſidiæ. *Item* inſidiator. Jud. 16. 9. *Plur. conſtr.* בִּכְמַנֵּי in inſidiis. Pſal. 10. 8.

כַּמּוֹנָא Cyminum. Iſa. 28. 27.

כַּמְסָא *Vide in* כמס.

כְּמוֹצָא Foſſa, fovea. Iſa. 24. 18. Jer. 48. 43.

Niphal נִכְמַר Incaleſcere, calefieri, æſtuare. Deut. 13. 18. *in Jonathane.* Pſal. 77. 10.

כּוֹמְרָא, כּוּמְרָא Sacerdos, ſacrificulus; *gentilis ſc. & Idololatricus*, Monachus. Jud. 17. 5. *Plur.* כּוֹמְרַיָּא, כּוּמְרִין Monachi, Sacerdotes. Jud. 18. 30. Gen. 47. 22. 2. Reg. 23. 5. *Fœm. ſing.* כּוּמְרִית Monacha, Monialis.

כּוּמְרָן Idem. *Plur.* כּוּמְרָנַיָּא Monachi. Gen. 39. 20. *in Jonathane.*

כְּנָה, כַּנֵּי Cognominavit, cognomine, *vel* titulo appellavit, titulis uſus eſt. Gen. 4. 26. *in Jonathane. Ithpehal* אִתְכְּנִיאוּ cognominati ſunt. Iſa. 1. 4.

כְּנוּי Cognomen, agnomen. Levit. 24. 15. *in Jonathane. Item* Epitheton; periphraſis; antiphraſis. *Apud Grammaticos* כְּנוּי *eſt* pronomen. *Plur.* כְּנוּיִים pronomina, affixa ec.

כְּנוּא Collegium, ſocietas. Eſdræ 5. 6. *Plur. cum aff.* כְּנוּתָן ſocietates ejus, *ex forma Hebræa.* Eſdræ 4. 7.

כְּנֶמָא Hujuſmodi, hunc in modum, in hanc ſententiam. Eſdræ 5. 4. 11. *Volunt nonnulli, derivari, atque adeo componi ex* כ ſicut, *& Talmudico* נֵימָא dicemus, *pro* נֹאמַר *Hebraico, idemque eſſe, ac* כְּנֹאמַר ſicut dicemus; *poſtea vero in naturam particulæ degeneraſſe, pro* omnino, prorſus, penitus.

כְּנַס Colligere, congregare, comportare. Eſth. 4. 16. *Item* iraſci, indignari. Eſth. 2. 21. *Pahel* כַּנֵּס idem. Pſal. 147. 2. *Ex Aphel Particip.* מַכְנֵס congregans. Pſal. 33. 7.

מִכְנָסִין Femoralia. Exod. 28. 42. Ezech. 44. 18. *Femoralia erant braccæ lineæ Sacerdotum femora, & pudenda a lumbis ad genua operientes. A parte anteriori clauſæ erant, & ſicuti hodiernæ virorum braccæ ad genua demiſſæ lumbis alligabantur.*

Ithpehal אִתְכְּנַע Deprimere, demittere, abjicere, humiliari, humiliare ſe. 1. Reg. 21. 19. erubeſcere, pudere, pudore, rubore affici. Iſa. 50. 7.

אִתְכְּנָעוּ, אִתְכְּנָעוּת, אַכְנָעוּת Depreſſio, humiliatio: pudor, ignominia, opprobrium. Mich. 2. 6. Ezech. 34. 29.

כְּנַעַן Chanaan: terra Chananæa.

כְּנַעֲנִיתָא Chananæa mulier.

כְּנַף Colligere, congregare. Psal. 41. 7. *Ithpehal Part.* מִתְכַּנְפִין si congregarentur. Cant. 8. 7.

כְּנַף, כַּנְפָא Ala, ora, extremitas, fimbria. 1. Sam. 24. 5. *Plur.* כַּנְפִין, כַּנְפֵי oræ, fimbriæ. Ezech. 17. 3. Numer. 15. 38. כַּנְפָת Num. 15. 38. *in Targum Hierosolymitano.*

כנר כִּנּוֹרָא, כִּנָּרָא Cithara. Gen. 4. 21. *Plur.* כִּנָּרִין, כִּנָּרַיָּא citharæ. Psal. 149. 3. Isa. 16. 11.

כְּנַשׁ Colligere, congregare, congerere, comportare. Isa. 24. 22. congregari, convenire. *Pahel* כַּנֵּשׁ Idem. Mich. 2. 12. *Aphel* אַכְנֵישׁ idem. Ezech. 29. 23. *Ithpahel* אִתְכַּנֵּשׁ congregari. Esth. 9. 2. *Ithpehal* אִתְכְּנַשׁ idem. Jos. 8. 16.

כְּנָשָׁא Collectio. Exod. 34. 22.

כְּנִישָׁא, כְּנִישְׁתָּא Synagoga, cœtus, congregatio. Genes. 1. 10. אֱנָשֵׁי כְנִשְׁתָּא רַבְּתָא viri Synagogæ magnæ. Cant. 7. 2. *nimirum Esdras Sacerdos, Zorobabel, Jeschua, Nehemias, Mardochæus, Bilsan, aliique. Constr.* כְּנִישַׁת. *Item* dies feriatus, cœtus ferians, feriæ. Amos 5. 21. Joel. 1. 14. *Plur.* כְּנִישָׁן, כְּנִישְׁתָּא Synagogæ. Psal. 48. 12.

כְּנִישׁוּת Collectio, congregatio. Gen. 10. 10. *in Jonathane.*

מִכְנַשׁ Idem. Jerem. 24. 22.

כּוּנְשְׁרָא Umbilicus. Prov. 3. 8. *Item* verticulum. Prov. 31. 19. *Alii legunt* כּוּשְׁרָא.

כנת כּוּנְתָּא, כֻּנְתָּא Spelta, zea. *Apud Eliam* milium. *Hebraice* כֻּסֶּמֶת *Plur.* כּוּנְתִּין, כּוּנְתַּיָּא speltæ. Exod. 9. 32.

כַּנְתָּא *Vide supra in* כּוּן.

כָּס, כָּסָא. *Vide supra in* כּוּס.

כְּסָא, כְּסָה, כְּסֵי Latere, occultum, absconditum esse. Job 28. 21. 1. Sam. 3. 1. *Pahel* כַּסִּי Abscondere, occultare, celare, tegere, obtegere, amicire, operire. Gen. 38. 15. *Ithpahel* אִתְכַּסֵּא, & אִתְכַּסִּי operiri, celari, abscondi: abscondere se, tegi, obtegi, amiciri. Deut. 22. 3. Jon. 3. 6.

כַּסִּי, כְּסִי Abditum, absconditum, occultum. 1. Sam. 21. 2.

כּוֹסְיָא Idem. Exod. 22. 8. *in Jonathane.*

כְּסוּ, כְּסוּת, כְּסוּתָא Vestis, tegmen, operimentum, indumentum. Exod. 22. 9. Jos. 9. 5. 1. Reg. 11. 29.

כִּסּוּיָן Abscondita, occulta, secreta. Job 11. 6.

כסח כּוּסְבָּר Coriandrum. Exod. 16. 31. *in Jonathane. Apud Talmudistas* כּוּסְבָּר שֶׁל הָרִים coriandrum montium. כּוּסְבָּר וְכוּסְבָּר שָׂדֶה coriandrum, & coriandrum agreste, sylvestre. כּוּסְבָּר שֶׁל גִּנָּה coriandrum hortense, *quod reliquis coriandris longe antecellit.*

כְּסַח Amputare, succidere, vindemiare. Lev. 25. 3. *Pahel* כַּסַּח idem. Job 24. 6.

כְּסָחִיתָא. *Vide in* סחא.

He-

כָּסַל *Hebraice*. Stulteſcere, ſtultum, ſtolidum fieri.

כְּסִיל, כְּסִילָא Stultus, ſtolidus. Pſal. 49. 11. *Item* Orion, *ſidus cœleſte*. Amos 5. 8. *Plur.* כְּסִילִין, כְּסִילַיָּא ſtulti.

כְּסָלַי Ilia. *Cum aff.* כְּסָלַי ilia mea. Pſal. 38. 8.

כִּסְלֵו Kisleu. *Eſt nomen menſis noni incipientis a novilunio noſtri* Novembris, *quo Orion oritur. De eo mentio fit* Neh. 1. 1. Zach. 7. 1. *Hujus menſis dies vigeſimus dicitur* dies ignis, *qui datus fuit Nehemia ſacrificante. Die vigeſimo quinto ejuſdem celebratum fuit Feſtum* חֲנֻכָּה dedicationis, *de quo vide pag.* 150. *Nonnullis placet, hunc menſem ita ab Hebræis appellatum fuiſſe ab ortu Orionis propter magnam Cœli inconſtantiam, & intemperiem, quæ ut plurimum hoc menſe eſſe ſolet.*

כָּסַן Arguere, diſceptare, increpare, reprehendere, corripere, caſtigare. Deut. 21. 18. Job 4. 3. *Pahel* כַּסֵּן idem. Deut. 4. 36. *Aphel* אַכְסֵן idem. Pſal. 18. 4. *Ex Ithpahel* וּמִתְכַּסֵּן & increpatur. Job 33. 19.

מַכְסָן Correptor, reprehenſor. *Plur.* מַכְסָנִין correptores. *Conſtr.* מַכְסָנֵי Prov. 24. 25.

מַכְסָנוּתָא Increpatio, correptio, reprehenſio, diſceptatio, argumentum. Pſal. 50. 17. *Plur.* מַכְסָנְיָתָא reprehenſiones, argumenta. Pſal. 38. 15.

אַכְסָנָא, אַכְסַן Jugum textoris. 1. Sam. 17. 7. Jud. 16. 13.

כְּסָנִין Micæ, punctura: buccellata, ſpiræ, placentulæ: cruſtula. 1. Reg. 14. 3. *In more erat apud priſcos Hebræos, ut triticum & fabas cum uvis paſſis commixtas coquerent, illaque ſorberent. Hanc potionem virgini ſponſæ in nuptiis potandam præbebant, non tamen viduæ, ex quo qui nuptiis intererant, in cognitionem veniebant, utrum ſponſa virgo eſſet, an fœmina.*

כסם *Aphel* אַכֵּס Arguere, corripere, reprehendere, increpare. Prov. 19. 25. & 28. 23.

כָּסַף Erubeſcere, pudore, rubore ſuffundi, ignominia affici. Num. 12. 14. Pſal. 69. 7. *Ithpahel* אִתְכַּסַּף confundi. Job 6. 20. Pſal. 69. 7. *Aphel* אַכְסַף pudefacere, pudore ſuffundere, ignominia afficere, confundere. Job 11. 3. Pſal. 44. 10.

כְּסוּפָא Ignominia, pudor. Geneſ. 3. 10. Job 20. 2.

כְּסַף, כַּסְפָּא Argentum, pecunia. Exod. 20. 23. Malach. 3. 3.

כסת כִּסְתָּא Pabulum. Geneſ. 24. 32. & 43. 23. *Hebraice* מִסְפּוֹא.

כְּעַן Jam, nunc: huc. מִכְּעַן Hinc, deinceps. 2. Sam. 3. 8. עַד כְּעַן hactenus.

כְּעַס Iraſci, indignari. Pſal. 112. 1 *in Bibliis Venetis*.

כְּעַר Fœdare, inquinare. *Partic. Pahel* אֲשַׁוֵּךְ מְכַעֲרָא ponam te fœdatam. Nah. 3. 6.

כְּפַה Cogere, adigere. Prov. 21. 14. Eſth. 1. 22.

כָּפַל *Hebraice*. Duplicare, geminare. *Ithpehal* אִתְכְּפַל duplicari. Isa. 38. 12. Ezech. 21. 19.

כָּפִיל Duplum. Cant. 8. 7.

כִּפְלָא, כֻּפְלָא, כֻּפְלָא Duplum, duplicatio. Gen. 43. 12. Job 11. 6. & 41. 4.

כָּפֶלְתָּא *Nomen proprium loci*. Gen. 23. 17. *Interdum* duplicitas: spelunca duplex.

כַּפְלָא, כִּפְלָא Locus tortuosus. Isa. 40. 4.

כִּפְלָא Ilia. Job 15. 27. *Plur.* כַּפְלֵי Levit. 3. 4. *in Jonathane*.

כְּפַן Esurire. Gen. 41. 55. Psal. 34. 11. *Aphel* אַכְפִּין esurire fecit, *vel* sivit. Deut. 8. 3.

כְּפֵן, כְּפֵין Esuriens, famelicus. Isa. 29. 8. *Plur.* כְּפֵנִין, כָּפֵנִין famelici. Psal. 107. 36. *Fœm.* כָּפְנָא, & כְּפִינָא famelica. Psal. 107. 9.

כְּפַן, כַּפְנָא Fames. Genes. 12. 10. *Plur.* כַּפְנִין Ruth 1. 1.

כפס כְּפִיס Later dimidius. *Plur.* כְּפִיסִין *in Bavà Metzià fol.* 117. וְכָשׁוּרִין סְגַלְגְּלִין דִּכְסַף כְּפִיסָן עֲלַוֵּי עַמּוּדֵי מַרְמֵירִין Et trabes rotundæ positæ super columnas marmoreas. Esth. 1. 6. *Sic Hebræi interpretantur*. *Regia Biblia habent* רְפִוסָן strata.

כְּפַף, כַּף Curvare, incurvare, flectere, inflectere, inclinare. Ezech. 17. 7. incurvari, incurvare se. *Pahel* כַּפֵּף idem. Ezech. 17. 6.

כָּפוּף Incurvatum, reflexum. *A Grammaticis litteræ quatuor* כנפצ *appellantur* אוֹתִיּוֹת כְּפוּפוֹת Litteræ curvæ, *sive* reflexæ, *quia in fine vocum deorsum recta extenduntur hoc pacto* ך, ן, ף, ץ.

כְּפִיף Curvus, incurvus. Isa. 58. 5. *Plur.* כְּפִיפִין curvi. Psal. 146. 8. *Fœm.* כְּפִיפָא כְּפִיפָה incurvata. Esth. 6. 11. *in Targum secundo*.

כַּף, כַּפָּא Curvatura, curvum, vola manus. *Plur.* כַּפַּיָּא curvaturæ. Psal. 98. 8. *Præterea est idem, ac* כֵּיף ripa, littus. *Plur.* כַּפּוֹהִי ripæ ejus. Jos. 3. 15.

כִּיפָא Fornix: cippus. *Plur.* כִּיפִין fornices, rami incurvati. Esth. 1. 5. *in Targum secundo*. *Constr.* כִּפֵּי גִירְרָךְ spicula sagittarum tuarum, *ut reddunt Regia*. *Juxta alios*, validæ sagittæ tuæ.

כְּפַר Negare, abnegare. Gen. 25. 29. Psal. 12. 5. *Pahel* כַּפֵּר idem. Lev. 19. 11. *Item* placare, expiare. Num. 8. 21. *Item* abstergere. Prov. 30. 20. *Ithpahel* אִתְכַּפֵּר expiari. Exod. 29. 33.

כִּפּוּר, כִּפּוּרָא Expiatio. *Plur.* כִּפּוּרִין כִּפּוּרַיָּא, expiationes. Exod. 30. 10. *Ex Lege Divina Festum Expiationis præcipitur die decimo mensis* תשרי Tisrì, *h. e.* Septembris. Levit. 23. 27. בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשׁוֹתֵיכֶם *h. e. juxta Vulgatam*. Decimo die mensis hujus septimi dies Expiationum erit celeberrimus, affligetisque animas vestras. *Ut autem accurate Legis mandato Hebræi satisfaciant, non solum illo die, sed etiam multis præcedentibus corpus affligunt, pravosque animi motus in officio continentes rectæ rationis*

nis imperio subjiciunt. Hunc diem jejunii appellatum a Jeremia legimus c. 36. v. 6. וּבָאתָ אַתָּה וְקָרָאתָ בַּמְּגִלָּה אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ מִפִּי אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה בְּאָזְנֵי הָעָם בֵּית יְהוָה בְּיוֹם צוֹם h. e. Ingredere ergo tu, & lege de volumine, in quo scripsisti ex ore meo, verba Domini, audiente populo in domo Domini, in die jejunii. *Quare Josephus libro sexto de bello Judaico refert, in more fuisse positum, ut Judæi omnes die Expiationis jejunarent. Ex Sacra Scriptura colligitur, hoc Festum institutum fuisse, ut Israelitarum peccata per pœnitentiam corporisque voluntariam afflictionem delerentur. Judæi præterea addunt, a Deo hoc Festum præceptum fuisse, ut in memoriam revocarent, admodum benigne a Deo majoribus suis Idololatriæ peccatum fuisse condonatum, quo vitulum aureum conflarant, honoremque ei, & cultum impie præstiterant. Hodie a die primo mensis Septembris usque ad decimum singulis diebus mane peccata sua ter Judæi confitentur, jejunant, & in Synagogis morantes diu orant. Die nono summo mane in Synagogam se conferunt, unde post multas preces domum revertentes singuli viri gallum gallinaceum, vel, si desit, anserem, aut pullum turturis, fœminæ gallinam, prægnantes vero gallum, & gallinam occidunt, atque hoc pacto omnia peccata a Deo facile condonari sibi falso persuadent. Id tamen fere apud omnes Judæos hodie exolevit. Postea in Cœmeterium proficiscuntur, ibique orantes egenorum indigentiæ succurrunt; circa meridiem aqua frigida se lavant, mutuamque offensionum veniam magis pii, & probi inter se deprecantur. Quod si contumelia affectus mortem oppetiit, qui injuriam intulit, mortui sepulcro adito, ad veniam impetrandam hæc profert:* peccavi in Deum Israelis, & in N. N. qui hic situs est. *Subuculam ad talos demissam induunt, super inductis vestibus præstantibus, idque eo consilio efficiunt, ut significent, se die postero ab omnium peccatorum labe immunes futuros. Die vero decimo albis vestibus induti, neque oleo, neque aqua odorifera delibuti sine calceis coriaceis a summo mane stantes, ac jejuni usque ad Solis occasum psallunt, Deumque sibi propitium precantur, tubarumque clangore Festo finem imponunt. Vetitum hisce diebus quemquam excommunicare, vel in jus vocare, atque adeo die Expiationis permissum anathemate percussis cum cæteris in Synagoga publicas preces effundere. Hoc die inter duos hircos sorte jacta, alter Deo mactabatur, altero cum peccatis totius populi in desertum protruso. De significatione ritus hirci Emissarii in Lege veteri vide Quæstionem 18. ex nostris Quæstionibus typis Seminarii Patavini editis anno 1725. Olim Pontifex Maximus sacris vestibus indutus Sanctum Sanctorum ingrediebatur, multaque Sacrificia offerebat. Pronuntiabat nomen יהוה juxta litteras, ex quibus constabat, totique populo eo benedicebat, quod nomen ultimo a Simeone justo prolatum est,*

ac

ac propterea post eum ejus vera pronuntiatio periit. Quater autem die Expiationis Pontifex Maximus in Sanctum Sanctorum introibat, qui ingressus in eumdem locum aliis anni temporibus illi erat interdictus. Prima vice *in illud ingrediebatur, mactato prius suo juvenco, ejusque sanguine Sacerdoti tradito, ne concresceret, cum prunis ab altari exteriori desumptis, vasique aureo* המחתה *impositis, cum quo aliud vasculum aureum* הכף *suffitus eodem inferebat. Collocato autem vase* המחתה *inter vectes Arcæ, vel tempore Templi secundi super* lapidem fundationis *dictum, suffitum adolebat, & exibat.* Vice altera *Sanctum Sanctorum intrabat secum juvenci sui sanguinem ferens, ut se expiaret, antequam pro populo preces effunderet, & ipse medius inter vectes arcæ sanguinem digito spargebat semel sursum supra operculum, septies deorsum, sanguinisque vasculum in Sancto Sanctorum relinquebat.* Tertia vice *introibat cum sanguine unius hirci ex duobus piacularibus, quorum alter, ex cujus sanguine in Sanctum inferebat, erat* לשם Deo *designatus, alter* לעזאזל Azazel *cum peccatis totius populi in desertum abigendus. Ex hirci autem sanguine octies in Sanctum Sanctorum spargebat. Deinde in Sanctum revertens prius sanguinem juvenci contra velum octies effundebat, totidemque vicibus hirci sanguinem. Demum hirci, juvencique sanguine permixto, ex eodem ad cornua altaris interioris effundebat, & ad superficiem altaris supernam septies ad latus meridianum, quodque supererat ex sanguine, ad basim altaris exterioris projiciebat. Quibus peractis, manus hirco Emissario imponebat, &, super eodem confessione edita, cum peccatis totius populi in desertum protrudebat. Expectabat autem donec eodem pervenisset, (quod Judæos intellexisse ex lingua coccineæ in Templo Rabbini tradunt,) tuncque in atrio mulierum nonnulla ex Sacris litteris vitui huic accommodata populo prælegebat. Tandem* quarta vice *ingrediebatur in Sanctum Sanctorum ad auferendum thuribulum.*

כַּפֹּרֶתָא Propitiatorium, expiatorium. Exod. 25. 17.

כּוֹפְרָא Pix. Genes. 6. 14.

כְּפוֹרָא Pruina. Exod. 16. 14.

כְּפוּרִין Cypri, arbores odoriferæ. *Quibusdam est* camphora. Cant. 4. 13. *Aruch* Gariophyllum *exponit.*

כַּפְרַיִן Villæ, pagi, vici. Jud. 10. 4. *Emph.* כַּפְרַנְיָא & כַּפְרוֹנְיָא. Esth. 9. 19. *in Targum secundo.*

כפת Ligare, vincire, constringere. Num. 17. 8. *Pahel* כַּפֵּת idem. Dan. 3. 20. & 23.

כִּיפְתָא Vinculum, compes, manica. Jerem. 20. 2.

כרא, כְּרֵה Fodere, effodere, perfodere. Gen. 26. 25. *Ithpehal* אִתְכְּרִי fodi, perfodi, transfodi. Psal. 94. 13. וְלָא אִכְּנָהִית & non dolui. Prov. 23. 35.

כַּרְיָה, כַּרְיָא Brevis, abbreviatus, præceps. Prov. 14. 17. *Item* fossio, fossa, puteus. בֵּית כַּרְיָא Domus fossæ, latrina, *aut*

do-

domus, quæ in fossam casura est. *Guido animadvertit* בית כריא *idem esse, ac* בית גליא domum patentem. *Ut plane intelligatur, quid istis dicendi modis Rabbini significare velint, res altius repetenda. De Idolis, & Idololatria hoc extat præceptum Deut.* 7. 26. Detestando detestaberis eam, & abominando abominaberis eam, quia anathema est. *Sic Deut.* 12. 3. Perdetis nomen eorum de loco isto, *hoc est, Idolorum, quæ Chananæi colebant. Hinc R. Bechai fol.* 198. למדך הכתוב שחייב האדם לשקץ עז להזכירה בלשון גנאי אם היה שמה בית גליא שהוא לשון גובה קורין, אותו בית כריא שהוא לשון עומק וכו *h. e.* Docet te Scriptura hæc, quod tenetur homo detestari Idola, nominando ea ignominiose: ut, si fuerit nomen Ecclesiæ alicujus בית גליא *Domus excelsa*, nominent eam בית כריא *Domum humilem*. Nam כריא, *id est, fossa* denotat locum profundum, & humilem. *Alii exponunt* בית כריא Domum porcorum, *quasi* כריא *derivetur ex Græco* χοῖρος. *Ex his, & aliis multis liquido colligitur, Judæos de Christianorum Ecclesiis, Festis, & Sanctis blaspheme, & pessime loqui. Sic temere vocant* Ecclesiam, *quæ Hebraice dicitur* בֵּית הַתְּפִלָּה Domus precationis, בֵּית הַטִּפְלָה, *vel* הַטִּפְלָה Domum stultitiæ, *aut* fatuitatis, *vel* בֵּית הַתֻּרְפָּה Domum turpitudinis; diem Dominicum בֵּית אֵידָם diem calamitatis ipsorum; מִרְיָם Mariam *Christi matrem* חֻרְיָא excrementum, sterquilinium; Sanctos *Hebraice dictos* קְדֹשִׁים *appellant* קְדֵשִׁים cinædos, Sanctasque קְדֵשׁוֹת scorta, *multaque alia Christianorum, Sanctorumque nomina impie pervertunt, quæ satius est omittere, quam iis in memoriam revocandis piissimas, honestissimasque aures offendere.*

כּוּרְהָנָא Morbus, infirmitas. כּוּרְהָנֵהּ infirmitas ejus. Prov. 18. 14.

וּמְנַטְּלִין בִּכְרָיוּתֵיהּ : כְּרָיוּתָא Num. 24. 6. *in Targum Hierosolymitano. Locus pravus, & corruptus.*

כַּרְוָון *Vide in* כּוֹר.

כרב כְּרוּב Milliare. Gen. 35. 16. *Per* כְּרוּב 2. Reg. 5. 19. *milliare parvum intelligitur. Hinc alii exponunt* jugerum, *alii* stadium, *alii* spatium exiguum.

כְּרוּבָא Cherubinus. *Plur.* כְּרוּבִין. *Emphat.* כְּרוּבַיָּא Cherubini. Exod. 25.

כְּרוּבָת Clitellæ, ephippia equorum. *Aliis* phaleræ. Zach. 14. 20.

כַּרְבְּלָה Paludamentum: tegumentum. Dan. 3. 21.

כרג כְּרַגָּא, כַּרְגָּא Tributum, census capitalis. Esth. 10. 1. Thren. 1. 1.

כרד כַּרְדּוּטָא Pallium, amiculum: chiridota. 2. Sam. 6. 14. *Plur.* כַּרְדּוּטִין pallia. 2. Sam. 13. 18. *Vocabulum hoc videtur esse Græcum,* χειριδωτὸς tunica χειρίδας *habens, videlicet* manicas, *h. e.* tunica cum manicis. *Hinc A. Gellius lib.* 7. cap. 12. Tunicis uti virum prolixis ultra, brachia, & usque in primores manus, ac prope in digitos, Romæ, atque omni in Latio indecorum fuit; eas tunicas Græco vocabulo nostri χειριδωτοὺς appellaverunt, fœminisque solis vestem longe lateque diffusam decoram existimaverunt, ad ulnas, cruraque adversus

ſus oculos protegenda. Viri autem Romani primo quidem ſine tunicis, toga ſola amicti fuerunt. Poſtea ſubſtrictas, & breves tunicas citra humerum deſinentes habebant; quod genus Græci dicunt ἐξωμίδας. P. Africanus Pauli filius, vir omnibus bonis artibus, atque omni virtute præditus P. Sul. Gallo homini delicato inter pleraque alia, quæ objectabat, id quoque probro dedit, quod tunicis uteretur manus totas operientibus. Verba ſunt hæc Scipionis. *Nam qui quotidie unguentatus adverſus ſpeculum ornetur, cujus ſupercilia raduntur, qui barba avulſa, fœminibuſque ſubvulſis ambulet, qui in conviviis adoleſcentulus cum amatore, cum Chirodota tunica inferior accubuerit, qui non modo vinoſus, ſed viroſus quoque ſit, eum ne quiſquam dubitet, quin idem fecerit, quod cinædi facere ſolent?* Virgilius quoque tunicas hujuſcemodi quaſi fœmineas, & probroſas criminatur.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Q. quoque Ennius Charthaginienſium tunicatam juventutem non videtur ſine probro dixiſſe.

כַּרְדִּיטִין, כַּרְדִּיטָן Placentæ, liba. Jer. 7. 18. & 44. 19.

כרז *Aphel* אַכְרִיז & אַכְרֵז Clamare, proclamare, promulgare: prædicare, concionari. Zach. 6. 8. Jon. 3. 7. Prov. 1. 21.

כָּרוֹז, כָּרְזָא Præco: concionator. Exod. 36. 6. Dan. 3. 4.

כַּרְזוּבָא Grando major. Pſal. 78. 47.

כַּרְזַבָּא *Species locuſtæ*, cicada, *vel* cantharus. Lev. 11. 22. *in Jonathane.*

כרח Cogere, urgere aliquem.

כָּרְחָא Vis, coactio: neceſſitas. בְּעַל כָּרְחָךְ per coactionem tui, *ſc.* te invito. בְּעַל כָּרְחוֹ invito illo. בְּעַל כָּרְחָם invitis illis. *Plur.* עַל כָּרְחִין Per coactiones, coacte, neceſſario.

כרך Involvere, obvolvere, convolvere, complicare, operire, cooperire, tegere. 2. Sam. 19. 4. munire. Jerem. 51. 53. alligare, annectere. Prov. 6. 21. *Ithpehal* אִתְכְּרַךְ involvi. *Pahel* כָּרֵךְ operire, cooperire, tegere, obvolvere, involvere: circumire, verti, converti. 1. Sam. 21. 9. Prov. 26. 14.

כּוֹרֵךְ Corèch, *h. e.* involvit, *eſt vox a Rabbinis in ritibus cœnæ Paſchalis adhibita, qua ſignificatur, a Patrefamilias tertiam placentam ſub placenta dimidiata repoſitam extrahendam eſſe, particulam ex ea eſſe infringendam, & folio lactucæ non madido obvolutam ſine benedictione manducandam, conviviſque porrigendam* זכר למקדש כהלל דאמר על מצות ומרורים יאכלוהו in memoriam Sanctuarii quemadmodum faciebat Hillel (הזקן Senior) qui dicebat: cum azymis, & herbis amaris comedent eam. *Licet autem Rambàm velit, placentam Embammati eſſe admovendam, apud Italos tamen in menſa Paſchali id exolevit.*

כְּרִיכָא, כְּרִיךְ Convolutus, involutus. 2. Sam. 19. 4. munitus. Joſ. 10. 20. *Plur.* כְּרִיכִין involuti. *Fœm.* כְּרִיכְתָא munita. Iſa. 36. 1. *Plur.* כְּרִיכָן munitæ. Joſ. 10. 20.

כְּרָכָא, כָּרָךְ Munitio, arx, urbs munita. Jer. 51. 25. *Plur.* כְּרַכִּין, כְּרַכַּיָּא arces. Num. 13. 19.

כַּרְכּוֹם Idem. *Plur.* כַּרְכּוֹמִין munitiones. Deut. 20. 20. *in OnKeloſo.*

כּוּרְכְּיָא Grus. Jerem. 8. 7.

תַּכְרִיךְ Involucrum, operimentum, te-

gu-

gumentum, chlamys, ſtola, pallium. Eſth. 8. 15. veſtimentum, involucrum, quo mortui involvuntur. *Plur.* תַּכְרִיכִין pallia. Ezech. 27. 16.

כַּרְכּוֹמָא, כַּרְכּוּמָא Æs, chalybs. Pſal. 18. 35. Job 20. 24.

כַּרְכְּמִישָׁא Plumbum. Num. 31. 32. *in Jonathane.*

כַּרְכּוּשְׁתָּא Muſtela. *In Bibliis Venetis* Levit. 11. 29. *legitur* בִּרְכּוּשְׁתָּא, *ſed male.*

כְּרַם, כַּרְמָא Vinea. Exod. 22. 5. Deuter. 20. 6. *Plur.* כַּרְמִין, כַּרְמַיָּא vineæ. Deut. 6. 11. Job 24. 18. *Cum aff.* כַּרְמֵיהוֹן vineas ſuas. Judic. 9. 27.

כְּרוּם־יַמָּא *Nomen lapidis pretioſi*, beryllus thalaſſius, *ſive* marinus. *Septuaginta reddunt* chryſolithum. Exod. 28. 20.

אֶכְרוּם, אִכְרוּם Fuligo. Nah. 2. 10. Joel. 2. 6.

כּוּרְמֵיזָא, כּוּרְמִיזָא Fuſtis, baculus, ſcipio. Iſa. 58. 4. *Proverbium* לחכימא ברמיזא ולשטיא בכרמיזא *h. e.* Sapientem nutu (*h. e. verbis*), & ſtultum fuſte (*h. e. verberibus*) corrige.

כְּרַן Ille ipſe, hic ipſe, ipſemet. Gen. 7. 13. Levit. 23. 14.

כרס, כְּרֵיסָא Venter, uterus. Numer. 5. 22. *Apud Rabbinos* כְּרֵס גְּדֹלָה venter magnus. כְּרֵס הַפְּנִימִית venter interior. *In Talmudis Tractatu* בְּרָכוֹת Berachòt *fol.* 32. *extat proverbium* מְלֵי כְרֵסֵיהּ כָּל־זְנֵי בִישֵׁי Plenus venter omne genus malorum eſt. *Græci dicunt* τίκτει κόρος ὕβριν. Satietas parit ferociam. *Sic Hoſeæ* 13. 6. Juxta paſcua ſua adimpleti ſunt, & ſaturati ſunt, & levaverunt cor ſuum, & obliti ſunt mei. *Sic etiam apud Talmudiſtas in eodem loco* בְּרָכוֹת Berachòt. אין הארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר Leo non rugit (*h. e. ferox evadit, exultat*) propter arcam plenam fœno, ſed propter arcam plenam carne. *Etenim non fœno, ſed carne ſaturatur, fitque ferocior. Legitur etiam aliquando* כּוּרְסֵיה, *ſed ab Elia rejicitur.*

כּוּרְסְיָא, כּוּרְסֵי, כָּרְסֵי, כָּרְסֵא. Thronus, ſolium, cathedra. Deut. 17. 18. 1. Reg. 10. 19. *Plur.* כָּרְסְוָן, כּוּרְסְוָתָא, כּוּרְסְוָן throni, ſolia, cathedræ. Pſal. 122. 5. Dan. 7. 9.

כְּרוּסְפְּדָא Ora, fimbria. Num. 15. 38. *Græce* κράσπεδον. *Plur.* כְּרוּסְפְּדִין oræ, fimbriæ. Num. 15. 38.

כְּרַע Flectere, inflectere, incurvare ſe, procumbere in genua. Gen. 24. 26. *Aphel* אַכְרַע incurvare fecit, proſtravit, depreſſit. Judic. 11. 35.

כַּרְעָא, כְּרַע Genu, crus: pes lecti, ſellæ, ſolii. *Plur.* כַּרְעִין, כְּרָעַיָּא genua, crura: pedes lecti. Amos 3. 12. Levit. 8. 21.

כרף כַּרְפְּסָא, כַּרְפָּסָא, כַּרְפַּס Carbaſus, carbaſinum. Eſth. 1. 6. & 8. 15.

כַּרְפַּס Carpàs. *Hæc vox in ritibus cœnæ Paſchalis* Apium, *ſive* Petroſelinum *ſignificat. Paterfamilias enim ſtans parvam Petroſelini partem in manus ſumens benedicit his verbis* ברוך אתה יהוה בורא פרי

הארץ וכו׳ Benedictus tu Domine creans fructum terræ &c. *ex quo cæteri deinceps capientes in acetum intingunt. Vocatur etiam hic tertius cœnæ ritus* יָרָק Jaràch.

כרק כַּרְקוֹמָא, כַּרְקוֹמָא, כַּרְקוֹם Munitio, propugnaculum, vallum, machina. Ezech. 21. 27. 2. Reg. 25. 1.

כּוּרְקְמָא Crocus. Prov. 7. 17.

כרת כְּרָתֵי, כְּרָתִין Porri, porrum. Num. 11. 5.

כְּרַתְנִין *Pretiosi lapides, coloris prasini, porri viriditatem referentes.* Esth. 1. 5.

כש״ *Est abbreviatura, pro* כָּל־שֶׁכֵּן quanto magis, *vel* quanto minus. *Valet etiam* כְּמוֹ שֶׁאָמַר sicut dicit, *vel* שֶׁאָמְרוּ sicut dicunt, *vel* כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי sicut dixi; *quod scribitur etiam per* כמ״ש.

כשט *Aphel* אַכְשֵׁיט Secundari, prosperari, prudenter, intelligenter agere. Jos. 1. 8.

תַּכְשִׁיטָה Ornamentum, mundus muliebris. Exod. 20. 10. *Plur.* תַּכְשִׁיטִין ornamenta muliebria. Ruth 3. 3.

כָּשַׁל *Hebraice.* Offendere, impingere.

כַּשִּׁיל Securis, bipennis. *Plur.* כַּשִּׁילִין secures. Jerem. 46. 22.

כִּשֵּׁף *Hebraice.* Præstigiis uti.

כּוּשְׁפִּין Arcæ, arculæ, scriniola. Ezech. 27. 24.

כְּשַׁר Rectum esse, *vel* videri, congruere, decere, conveniens esse, placere. 1. Sam. 18. 20. Ezech. 15. 4. *Ithpahel* אִתְכַּשַּׁר rectum esse. Lev. 11. 24. *Aphel* אַכְשַׁר rectum, dignum, idoneum habere. Ruth 2. 13. 1. Sam. 17. 8.

כְּשַׁר, כָּשֵׁר Rectus, rectum, legitimum, congruum, aptum. Ezech. 16. 16. *Fœm.* כָּשֵׁירָא. *Emphat.* כָּשֶׁרְתָּא recta. *Ei opponitur* פָּסוּל non idoneum, illegitimum, ineptum, vitiatum, *quod vetitum, & illicitum generatim est.* טֵירְפָה *autem usurpatur tantummodo de cibo prohibito, & illicito.*

אַכְשָׁרוּת Rectitudo. Eccles. 10. 10.

כְּשֵׁרָא Scutum, clypeus. Prov. 6. 11.

כָּשׁוֹר, כָּשׁוֹרָא Trabs, tignum. 2. Reg. 6. 2. *Plur.* כָּשׁוֹרֵי, כְּשׁוֹרִין trabes. Deut. 1. 19. Psal. 104. 3.

כְּשַׁת Onyx, *species aromatis, quæ adhibebatur ad suffitum.* Exod. 30. 34.

כְּתַב Scribere, conscribere, describere, perscribere. Jerem. 36. 27. *Ithpehal* אִתְכְּתַב, *& per syncopam* אִכְתִּיב scribi, conscribi. Esth. 3. 12.

כְּתָב, כְּתָבָא Scriptum, scriptura, inscriptio, liber, libellus: versiculus Sacræ Scripturæ. Dan. 5. 7. Deut. 10. 4.

כְּתוּבְתָּא Litteræ contractus matrimonialis, instrumentum dotis; dos propter nuptias. Gen. 31. 15.

כְּתַל, כּוֹתְלָא, כּוֹתַל, כּוֹתֶל, כְּתְלָא, כֻּתְלָא Paries. *Plur.* כֻּתְלַיָּא, כּוֹתְלִין parietes. Dan. 5. 5. Lev. 1. 15. Ezech. 41. 5. Jos. 2. 15.

כתם כְּתִים Maculatum, maculosum. *Plur.* כְּתִימִין maculata. Isa. 1. 18.

Ma-

כְּתָמָא Macula. Jer. 2. 22. *Plur.* כְּתָמִים maculæ.

כְּתָן, כְּתָנָא Linum: linteum, linteamen. Lev. 13. 47. Jud. 16. 9. *Plur.* כְּתָנִין, כְּתָנֵיא linteamina.

כְּתוֹן, כִּיתוֹנָא, כְּתוּנָא Tunica, *proprie linea*, induſium, interula. Gen. 37. 31. *Plur.* כְּתוֹנִין induſia. Exod. 39. 27.

Tunica erat Sacerdotum veſtis linea ad talos demiſſa, toti corpori velando inſerviens. Ad ſimilitudinem ſubuculæ in parte ſuperiori foramen habebat, cui Sacerdotes caput imponebant, & ad modum retis contexta carni adhærebat. Hinc in מִקְרָא *Exod. cap.* 28. *vocatur* כְּתֹנֶת תַּשְׁבֵּץ tunica ocellata. *Manicæ pariter ex lino conſtabant, ſed illi erant aſſutæ.*

כְּתֵף, כְּתָפָא, כַּתְפָא Humerus, ſcapula. Soph. 3. 9. latus, eris. *Plur.* כְּתֵפִין, כַּתְפִין, כִּתְפֵי humeri. Exod. 28. 7. latera. Ezech. 41. 26. *Apud Talmudicos uſurpatur pro uvæ racemis e vitis ſcapo collectim pendentibus, ſibique inſtar oneris invicem incumbentibus.* פֵּאָה Peàh cap. 7.

כְּתַר *Pahel.* Expectare, præſtolari. Iſa. 42. 4. *Aphel* אַכְתַּר expectare. Iſa. 51. 6.

כְּתַר, כְּתָרָא Cidaris, corona, diadema. Jerem. 48. 9. *Plur.* כְּתָרִין coronæ, diademata. *Emphat.* כְּתָרַיָּא coronæ. Jer. 48. 9. *A Rabbinis virgulæ, & apices ſupra litteras notatæ, præſertim ſuper has ſeptem* שעטנ״ז נ״ע *vocantur* כְּתָרִים, *&* כֶּתֶר *appellatur virgula una ornatus cauſſa appoſita.*

כּוֹתַרְתָּא Palma, figura palmæ. *Plur.* כּוֹתָרְתָּא, כּוֹתָרָן palmæ. *Biblia Regia reddunt* capitella, *ſicuti Kimchius.* Ezech. 40. 16. & 41. 18. 19.

כְּתַשׁ Contundere, percutere. Exod. 27. 20. *Ithpehal* אִתְכְּתַשׁ percuti, contundi, plagis affici. Exod. 2. 23. *in Jonathane. Ithpahel* אִתְכַּתַּשׁ certare, luctari. Geneſ. 32. 24.

כַּתְשָׁא, מַכְתְּשָׁא Plaga, contuſio, percuſſio. Levit. 13. 9. & 16. *Plur.* מַכְתְּשִׁין plagæ. Prov. 27. 22.

כְּתַת כַּת Cœtus, caterva, turma: ſecta. *Plur.* כְּתֵי, כְּתִין ſectæ. Exod. 14. 13. Job 1. 6. *Fœm. ſing.* כְּתָה cœtus, caterva. *Plur.* כְּתוֹת catervæ.

כַּתָּא Sponte natum, ſponte creſcens. *Plur.* כַּתְכְּתִין, *&* כַּתִּין, *&* כַּתְכַּתִּין ſponte nata. Iſa. 37. 30. *Cum aff.* כַּתָּהּ Levit. 25. 11. *ubi in Jonathane corrupte legitur* כְּאוּוּתָהּ.

DICTIONES EX RABBINIS.

כא" *Abbreviatura. Idem ac* כִּי אִם Sed, nisi. 2. כה אָמַר Sic dicit. *Pro* כה *etiam* כֵּן, *vel* כָּךְ *dici potest, & pro* אָמַר *in numero plurali* אָמְרוּ. 3. כָּל־אֶחָד *Unusquisque*, unumquodque.

כאלש" *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־אֲשֶׁר לו שָׁלוֹם Omnibus ejus pax sit. Pax, *h. e.* salus. Omnibus ejus domesticis salutem dico. *Aliquando in fine additur* ר, *pro* רַב plurima; *aliquando* ויר" *pro* וְיֶשַׁע רַב & salus plurima.

כָּאן, כַּאן Hìc, huc. בָּכָאן hìc, hoc in loco. מִכָּאן מִכַּאן hinc illinc: וּמִכָּאן מִכַּאן hinc illinc. *Si repetatur in sententia continuata, significat* tam, quam, sive.

כה אָמְרוּ" *Abbreviatura. Idem ac* כאזל" רַבּוֹתֵינוּ Sic ajunt Rabbini nostri. זל" *alibi expositum, quod significat* bonæ memoriæ.

כִּבֵּד Honorare: everrere domum, scopis purgare.

כַּבְיָכוֹל Ut ita dicam: nempe, videlicet: perinde est, ac: si fas est dicere.

כְּבֵינָה, כבן Peplum, sindon, theristrum. *Plur.* כְּבֵינָתָא carbasa, pepla. Isa. 3. 23. *pro Hebræo* רְדִידִים.

כג" *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן גָּדוֹל Sacerdos magnus, Pontifex summus. *Aliquando ei inseritur* ה, *ut* בְּתוֹ שֶׁל כהג" Filia Sacerdotis magni. *Alii explicant per* כְּנֶסֶת גְּדוֹלָה Synagoga magna.

כְּגוֹן Sicut, quemadmodum, veluti. *Idem ac Hebraicum* כְּמוֹ.

כד" *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָא דְאָמַר Sicut dicit, *scilicet* Scriptura. 2. כָּל־דָּבָר Omnis res, omne verbum.

כַּד, כַּד, כִּיד Cum, quando, ac si, quasi, *idem ac* כַּאֲשֶׁר. *Quare significat etiam* sicut, quemadmodum. *Hierosolymitane* כַּהוּ quando.

כרא" *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָא דְאִיתְמַר Sicut dicitur, *nimirum* in Scriptura. *Interdum inseritur* מ, *ut* כמ דא" *in Zohar; vel* כְּרַאֲמָרִינָן sicut dicunt; *vel* כְּרַאֲמָרִין sicut diximus, *tuncque una tantummodo virgula in fine notatur; vel* כְּרָא דַּאת אָמַר juxta hoc, quod dicis.

כַּרַאי Sufficiens, satis est, sufficit.

כראזל" *Abbreviatura. Idem ac* כְּמָא דַאֲמָרוּ Sicut dicunt, *scil.* Rabbini nostri. זל" *saepe explicatum.* כְּמוֹ *idem ac* כְּמָא.

כְּדוּן, כְּדוּ Nunc. *Hierosolymitane, pro* עַתָּה. *Interdum pro* כֵּן, *unde* בָּתַר כְּדוּ *h. e.* אַחַר כֵּן postea.

כְּדֵי Ut, eo ut. *Ante Infinitivum*, propter. *Post se habet* שׁ *cum Futuro*, כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן ut det. בִּכְדֵי quatenus.

כְּדֵי Cum. *In Daniele crebro occurrit. Interdum*, sicut, *ut* הָא כְּדֵי, *in eodem Daniele.*

כְּדִין, כְּדִנָה, כְּדִנָן Sicut: *ex* כ, *& Pronomine* דִּין.

Sphæ-

כַּדּוּר, כדר Sphæra, globus, orbis, pila luſoria. כַּדּוּרֵי הָאֵשׁ Sphæra ignis. צוּרָה כַּדּוּרִית Globoſum, ſphæricum. figura ſphærica, globoſa.

כה *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן הֶדְיוֹט Sacerdos vulgaris, idiota, *qui non eſt Sacerdos ſummus. Occurrit in Targum, & apud Rabbinos. Plur.* הֶדְיוֹטִין, & הֶדְיוֹטוֹת. 2. כֵּן הוּא Sic eſt, ita eſt. 3. כֵּן חַיָּךְ Nam ſic; quomodo enim. *In Zohar frequens.* 4. כְּסֵא כָּבוֹד Solium gloriæ. *Apud Kabbaliſtas.*

כהא *Abbreviatura. Idem ac* כֵּן הוּא אָמַר Sic ipſe dicit. *Pro* כֵּן *dicitur etiam* כָּךְ. *Cum ſervili* וכהא Et ſic ipſe dicit. *Sæpe occurrit in Medràs Tillìm, & aliis Medraſcìm.*

כהג *Abbreviatura. Idem ac* כְּהָאי גַּוְנָא Juxta hunc modum. Et id genus alia. *Pro* כ *inſeparabili uſurpatur etiam ſeparatim* כי, *quemadmodum pro* ד *adhibetur* די, & בי *pro* ב.

כהר *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד הָרַב רַבִּי Gloria Domini, Domini N. *Ejus uſus in titulis Rabbinorum inſignium.*

כהתיה *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ Omnis anima laudet Dominum. *Legitur in libris Precum.*

כוו במוכסז *Non ſunt abbreviaturæ, ſed dictiones Kabbaliſticæ ſignificantes* יְהוָה אֱלֹהֵינוּ Dominus Deus noſter. *Sumitur enim ſemper poſterior littera Alphabeti pro præcedenti, videlicet* כ *pro* י, ו *pro* ה, ז *pro* ו, *ſicque fit* כוו *pro* יהוה. *Ita* ב *pro* א, & *deinceps.*

כֹּחַ Facultas, vis, vires, robur, potentia, affectio: לֹא כֹחַ Impotentia. בֹּחַ הַמְעַכֵּל Vis concotrix. כֹּחַ הַזָּן Vis alendi. כֹּחַ צְמִיחָה Facultas vegetativa. כֹּחַ הַמְדַמֶּה Facultas imaginatrix.

כוכ *Abbreviatura. Idem ac* כָּךְ וְכָךְ Sic & ſic; tali modo, ita. 2. כַּמָּה וְכַמָּה Tot & tot, tot; toties.

כום *Vide in* עכום.

כִּוֵּן Dirigere, reſpicere, attendere, intendere, intentum eſſe: ſibi proponere. לֹא כִוֵּן Non fuit intentus, non ſtudio fecit. *Part. ex Hitpahel* מִתְכַּוֵּן Ex propoſito agens: לְזֶה נִתְכַּוְּנוּ In hoc intenti fuerunt. כַּוָּנָה Intentio: propoſitum, ſtudium: attentio. הַכָּנָה idem. *Item* regula, amuſſis. כִּיּוּן Baſis, diſpoſitio: כֵּיוָן Poſtquam, quandoquidem, cum, ſimul ac, quamprimum, mox: ſtatim, cito. *Communiter poſt ſe habet* ש, vel ד. שֶׁכֵּיוָן Ex quo.

כְּוָת Sicut. *Semper cum affixis uſurpatur,* לִיתְ ſicut tu. *Accipit* ד *ab initio,* כְּוָתָךְ הְכְוָתֵיהּ non eſt qui ſicut ille, *id eſt,* ſimilis, *vel* ſimile ipſi, *ſed illud* ד *redundat.*

כז *Abbreviatura. Idem ac* כָּל זֶה Totum iſtud, univerſum hoc. 2. כָּל זְמַן Omni tempore; quamdiu. וכז Et quamdiu.

כָּזַב Mentiri. רַעְיוֹת כְּזָבוֹת Rationes falſæ. כַּזָּב Vir mendax. *Fœm.* כַּזָּבִית mulier mendax, falſa.

כְּחֵשׁ Corrumpere, perdere: mendacem, falſum reddere. *Hiphil* הִכְחִישׁ idem. *Item* mendacii arguere: abnegare.

Ab-

כי *Abbreviatura. Idem ac* כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל Synagoga Iſraelis. *Apud Cabbaliſtas, & ſignificatur per* מַלְכוּת.

כִּי Non, *particula*. וְכִי Et quid? מִכִּי Ex quo, poſtquam.

כב *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־הַכָּתָב Omnis Scriptura. 2. כֵּן כָּתַב Sic ſcribit. 3. כֵּן כָּתִיב Sic ſcriptum eſt. *In plurali numero* כֵּן כְּתִיבִין Sic ſcripta ſunt. *Frequens Maſorethis*. 4. כָּל־כִּדְנָן Omnia ſicut iſta, hujuſmodi, ejuſmodi. וכב Et omnia ejuſmodi. 5. כָּל־כָּךְ Uſque adeo, tantopere, omnino ſic.

כָּךְ, כָּכָה Sic, ita. בֵּין כָּךְ interea. כָּל כָּךְ uſque adeo, tam, tantopere, tanto magis. עַל יְדֵי כָךְ Propterea. אַחַר כָּךְ poſtea. לְכָךְ Ideo, propterea. לְפִיכָךְ Idcirco.

כוכב, כּוֹכָב Stella. *Per ſynecdochen*, Mercurius planeta. כּוֹכְבֵי לֶכֶת Stellæ erraticæ.

כּוֹכְבֵי הַנְּבוּכָה Stellæ perplexitatis. כּוֹכְבֵי שָׁבֶת Stellæ fixæ.

כל *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־לְשׁוֹן Omne vocabulum; omnis dictio. *Si poſt* ל *ſit virgula, ut* כל, *tunc valet* כָּלְהֵן Omnia iſta.

כְּלִי, כֶּלֶה Vas, organum, inſtrumentum. כְּלֵי חֶרֶס Vas teſtaceum. כִּלּוּי Perditio, conſumptio. כִּלּוּי הַזְּמַן Perditio temporis. תַּכְלִית Finis. בַּעַל תַּכְלִית Finitum. בִּלְתִּי בַּעַל תַּכְלִית Infinitum. סִבָּה תַּכְלִיתִית Cauſa finalis.

כי לְעוֹלָם *Abbreviatura. Idem ac* כִּלָּה חַסְדּוֹ Quia in æternum miſericordia ejus. *Ex Pſal.* 106. *Occurrit in libris Precum.*

כָּלַל Perficere, abſolvere, complecti univerſaliter, & ſummatim omnia. כְּלָל Summa, canon, regula univerſalis: univerſale, generale. *Ejus oppoſitum* פְּרָט particulare. דֶּרֶךְ כְּלָל, בִּכְלָל Generaliter, generatim. יוֹצֵא מִכְּלָל Egreditur, *h. e.* excipitur a regula. מִכְּלָל Abſolute poſitum, prorſus, omnino, univerſim. כְּלַל וְכָלַל Omnibus modis, omnino. *Cum negatione*, nullo modo. כּוֹלֵל Collectivum, commune, prædicatum. שֵׁם כּוֹלֵל Nomen collectivum. הֶחָכָם הַכּוֹלֵל Sapiens omnibus modis, ſapientiſſimus. כְּלָלִי Univerſalis. כְּלָלִיוֹת Univerſalia. כּוֹלְלוּת, כְּלָלוּת Univerſalitas. כְּלָלוֹת Univerſalia.

כָּל, כֹּל *repetitum*. Omne, totum, univerſum; omnes, omnia, *ſi plurali numero adjungatur*. מִכָּל וְכָל Omnino, in univerſum. כָּל אֶחָד Unuſquiſque. כָּל כָּךְ Nihilominus. כָּל כָּךְ Tantopere, tam, uſque adeo. כָּל שֶׁכֵּן Quanto magis, *vel* quanto minus *juxta ſenſum*. כָּל שֶׁהוּא Quidquid ſit, quantumlibet. מִכָּל מָקוֹם Nihilominus tamen. וְכוּלֵי Et omnia, & cætera, & reliqua. *Per abbreviaturam* וכו. *In ſacris*, וְגוֹמַר *quod per abbreviaturam ſcribitur* וגו.

כהלי *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן לֵוִי יִשְׂרָאֵל Sacerdos, Levita, Iſraelita.

כְּלוּם, כלס Aliquid, quidquam, ullum. אֵינוֹ רָאוּי אֵין כְּלוּם Nihil quidquam. non

לְכָלוּם non eſt aptum ad quidquam. *Item*, num, an forte? *R. Sʋlomon* Amos 2. v. 11.

כְּלַפֵּי כלך Ex adverſo, e regione, verſus, contra. כְּלַפֵּי מַעְלָה ſurſum verſus, *h. e.* contra Deum.

כמ״ *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד מַעֲלָתְךָ Gloria excellentiæ tuæ, *vel* מַעֲלָתָם excellentiæ ipſorum. *Si ſequatur alia littera, tunc propter conſtructionem* מַעֲלַת *dicendum. Honoris cauſa hunc loquendi modum uſurpant, pro* Tu, Ipſi. *Si de duobus, vel pluribus ſermo ſit, adhibetur* לָכֶ״ם, *valetque* לָכֶם *proprie; ſed quia id apud Hebræos non eſt honorificum, explicatur per* לִכְבוֹד מַעֲלַתְכֶם Glorioſis excellentiis veſtris. *Aliquando fini additur* ע, *ut* כמ״ע. *O quantum eſt in rebus inane!*

כְּמָה, כמא Sicut, quemadmodum: quam: quamdiu.

כמ״ד *Abbreviatura. Idem ac* כְּמַאן דְּאָמַר Sicut is, qui dicit: ac ſi quis dicat.

כַּמָּה Quot, quantum, quantitas, prædicamentum Logicum: quamdiu. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה De uno quot, & quantum? *h. e.* ſi de uno eſt, quanto magis de pluribus, *& ſimpliciter* quanto magis. כַּמָּה מְחֻבָּרִין Quantitas continua; מְתֻפָּרֶךְ diſcreta. כַּמּוּת Quantitas. כַּמּוּת הַמִּשְׁפָּט Quantitas propoſitionis.

כַּמָּה Tot, aliquot.

כמו״הר. כמ״הר. כמ״ר, כמ״ר. *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ הָרַב רַבִּי Gloria Doctoris noſtri Domini Domini N. *Hinc reliquæ abbreviaturæ explicantur. Indoctis etiam, & vulgaribus hominibus poſtremus titulus tribuitur, pro* כְּבוֹד מַעֲלַת רַבִּי Gloria excellentiæ Rabbi. *Chaldaice pro* מוֹרֵנוּ *dicitur* מָרָנָא וְרַבָּנָא. *Interdum præponitur* ב, *pro* בֶּן, *vel* בַּר Filius. *Inſeritur etiam* ג *poſt* כ, *ſignificatque* גְּדוּלַת Magnificentiæ; *interdum* ק, *pro* קְדוּשַׁת Sanctitatis; *nonnumquam utraque littera. Ne autem abbreviatura nimis in longum excreſcat, priores voces penitus, totæque exarantur uſque ad* מוהרר, *vel* Vau *omiſſo,* מהרר, *quæ duæ dictiones per abbreviaturam fere ſemper adhibentur. In inſcriptione, & fronte Lexici Talmudici Aruch ſine abbreviaturis nomen Auctoris titulis his omnibus ſeſquipedalibus integris inſignitum legitur.* הַגָּאוֹן הָרַב רַבִּי נָתָן הַצַּדִּיק זל״ בֶּן כְּבוֹד קְדוּשַׁת מָרָנָא וְרַבָּנָא יְחִיאֵל זל״ בֶּן כְּבוֹד גְּדוּלַת קְדוּשַׁת מָרָנָא וְרַבָּנָא אַבְרָהָם זל״: *h. e.* Illuſtris Dominus Rabbi Nathan juſtus, benedictæ memoriæ, filius honorificentiſſimi, & ſanctiſſimi Doctoris, & Rabbini noſtri Jechielis fauſtæ memoriæ, filii honorificentiſſimi, magnificentiſſimi, ſanctiſſimi Doctoris, & Rabbini noſtri Abrahami fauſtæ memoriæ. *Inſigniunt etiam eximios, & præſtantiores Rabbinos hoc pacto:* המובהק הגאון הגדול מהרר פלוני״ *h. e.* Illuſtris, clarus, & magnificus Doctor noſter Rabbi N. *Quando vero ad Præceptorem ſuum ſcribunt, adjiciunt* מו״ אדוני *h. e.* Dominus Doctor, & Præceptor meus. *Ita aſinus aſinum fricat,*

mu-

mulique se mutuo scabunt. מורנו Morènu *Latine est* Doctor noster, *qui titulus abhinc tercentos tantum circiter annos in Germania natus in Italiam traductus est non sine magna R. Isaac Abarbenelis Hispani admiratione, ut colligitur ex ejus Commentario in* פרקי אבות PirKè Avòt *cap. 6. Prisci enim Judæi simplices erant, non ita gloriæ cupidi, & Thrasones, ut nostri, quos jure Venusinus carperet non tamquam sesquipedalia, sed decempedalia verba projicientes. Titulos hos Judæi excogitarunt, ut Christianos imitarentur, viros inter ipsos disciplinarum, scientiarumque cognitione imbutos, & publice probatos* Doctoris *nomine cohonestantes. Constituerunt enim inter cæteros Rabbanìm, sive Magistros unum seligere, qui specioso* מורה Morè, *vel* מורנו Morènu *titulo gauderet, qui antea Rabbinus esset, ut cæteris Rabbinis tamquam Caput præesset, Synagogæ Rector appellaretur, Prætor, ac Judex summus haberetur, vitæ, necisque jus quodammodo judicando, ac puniendo haberet. Alii sentiunt* מורנו Morènu *electum fuisse, ut nimis facili dandorum libellorum repudii licentiæ a vulgaribus Rabbinis usurpatæ obviam iretur. Sanxerunt itaque, ut repudium illegitimum esset, nisi libellus repudii ab hoc* מורנו Morènu *fuisset impetratus. Hoc insigni titulo* מהרר, *sive* מורנו Morènu *primum decorati fuerunt* מהרש, & מהריל Maharàsch, & Maharìl, *hoc est* Morènu haràbh Rabbì Scholàm, & Morènu haràbh Rabbì Jacob Levita, Weilensis. *Fuit autem* Maharìl *discipulus* Maharàsch, *cujus* Maharìl *circumfertur liber de ritibus agens inscriptus* מנהגי מהריל Minhagè Maharìl, *h. e.* Liber rituum Rabbì Maharìl, *qui mortuus est anno Christi* 1427.

כְּמוֹת , כָּמֹת Sicut . כְּמוֹתִי Sicut ego . כְּמוֹתָם Sicut illi . כְּמוֹת שֶׁהוּא Sicut se res habet.

כמר *Vide* כמו.

כמש *Abbreviatura. Idem ac* כְּמוֹ שֶׁאָמַר Sicut dicit . וכמש Et sicut dicit ; *vel* שֶׁנֶּאֱמַר Dicunt , *aut* שֶׁאֲמָרוּ Dicitur , *quod ultimum usurpatur, cum de aliquo Scripturæ loco sermo est. Fini sæpe additur* א . *Interdum exponitur per* כְּמוֹ שֶׁכָּתַב Sicut scribit, *vel* כָּתוּב scriptum est.

כמשר *Abbreviatura. Idem ac* כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ Sicut exponunt. *Sequitur plerumque dictio* חֲכָמִים Sapientes, *aut* חול Sapientes piæ memoriæ.

כמשה *Abbreviatura. Idem ac* כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ הַחֲכָמִים Sicut dicunt Sapientes.

כמת *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד מַעֲלַת תִּפְאַרְתֵּךְ Gloria excellentiæ decoris tui. *Ita præstantiores decorantur: ut* לכמת כָּתַבְתִּי Scripsi Excellentiæ tuæ . *Littera* ת *ab Hebræis hodiernis exponitur per* תּוֹרָתוֹ Doctrinæ ejus . *Inseritur etiam* ע , *ut* כמעת.

כִּנָּה Cognominare , cognomine , titulo appellare. כִּנּוּי Cognomen , agnomen, pronomen, epitheton, antitheton, periphrasis,

sis, relativum. *Plur.* כִּנּוּיִם pronomina, affixa &c.

כנ״ל *Abbreviatura. Idem ac* כֵּן נִרְאֶה לִי Sic videtur mihi.

כספ״ *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־ סוֹפֵי פְּסוּקִים Omnes fines versuum, *vel in numero singulari* כָּל־ סוֹף פָּסוּק Omnis sophpasùK, *videlicet accentus absolvens versum.*

כָּנַס Colligere, coacervare, congregare: in uxorem ducere. *Niphal* נִכְנַס ingredi, introire, intrare. *Hiphil* הִכְנִיס introducere. כִּנּוּס, כְּנוּס, הַכְנָסָה, כְּנֻסָּת Congregatio, cœtus, conventus, ingressus. בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagoga, Ecclesia, domus congregationis.

כָּסַס Manducare, comedere: rodere, erodere.

כע״ *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־ עִנְיָן Totus sensus: tota materia: totum negotium: omnis significatio. *Rabbinis frequens.* 2. כָּל־ עוֹלָם *Talmudice*, כּוּלֵי עָלְמָא Totus mundus: אכע״ת Toti mundo, *ubi* א *apud Talmudistas idem est, ac præpositio* ל *apud Hebræos.* 3. כֹּחַ עֶלְיוֹן Virtus suprema, divina, ac cœlestis; *vel* כֶּתֶר עֶלְיוֹן Corona suprema.

כָּעַן Nunc, jam, huc. עַד כְּעַן Hucusque, hactenus. מִכְּעַן Hinc, deinceps.

כָּעַס Indignari, irasci. כַּעֲסָן Iracundus. *Plur.* כַּעֲסָנִין iracundi.

כער, כָּעוּר, מְכוֹעָר Fœdum, turpe, inquinatum. מַעֲשִׂים מְכוֹעָרִים Opera turpia, inhonesta. אִשָּׁה מְכוֹעֶרֶת Mulier fœda, deformis. כִּיעוּר Fœditas, turpitudo.

כפ״ *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־פָּנִים Omnes modi. מעכפ״ *h. e.* מֵעַל כָּל־פָּנִים Super omnes modos: שעכפ״ Quod per omnes modos, omnino. 2. כִּי פָלִיגִי Nam dissentiunt. *Talmudistis usitata.*

כָּפָה Incurvare, inclinare, inflectere, invertere, inversa re aliquid tegere, operire. *Item* cogere, adigere, subigere. כְּלִי כָּפוּי Vas inversum. כְּפוּי טוֹבָה Supprimens beneficium, ingratus. נִכְפֶּה Invertens se, subactus, epilepticus, *sic dictus, quia casu subito subigitur, & prosternitur.* בְּנִים נִכְפִּים Filii epileptici. כְּפוּי suppressio, dissimulatio. כִּפָּה Convexitas cœlorum, sublunaris regio.

כָּפָר Pagus, villa, vicus. כַּפְרָנִי, כְּפָרִי Villicus, paganus.

כָּפַר Negare, abnegare. כּוֹפֵר בְּעִקָּר Abnegans fundamentum, *h. e.* Deum, & veram religionem. Ezech. 26. 15. *in R. Salomone. Antiqua est locutio.* כְּפִירָה Negatio, abnegatio. כַּפָּרָן Negator, abnegator.

כֵּיצַד Quomodo? *quasi* כְּאֵיזֶה צַד Secundum quem modum.

כצ״ *Abbreviatura. Idem ac* כֹּהֵן צֶדֶק Sacerdos justitiæ. *Subjicitur Sacerdotis pii, justique nomen.*

כצל״ *Abbreviatura. Idem ac* כֵּן צָרִיךְ לִהְיוֹת Sic necesse est esse; sic oportet esse. *Præfigitur sæpe* ו *copula. Adhibetur, cum agitur de variis lectionibus, aut librorum erratis.*

כ״ק *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־קָרְיָא Tota Scriptura.

כְּרְבֵּל Cribrare. כַּרְבֶּלֶת Crista galli.

כְּרוֹז הַכְרִיז כרז Proclamare, promulgare. כָּרוֹז Præco. הַכְרָזָה Promulgatio, præconium, proclamatio.

כרח, הַכְרִיחַ Cogere, urgere. *Hophal* הוּכְרַח Coactus fuit, necesse habuit. מוּכְרָח Coactum, necessarium. כּוֹרַח Coactio, vis, necessitas. הֶכְרֵחַ Idem. בְּהֶכְרֵחַ Necessario, coacte, violenter. עַל כָּרְחֵךְ Per coactionem tui, invito te. בְּעַל כָּרְחִי Invito me. הֶכְרָחִי Necessarius. הֶכְרָחִיוֹת עֲצוּמוֹת Necessitates validæ.

כָּרַךְ Involvere, cooperire, involucro tegere: ligare. תַּכְרִיךְ Involucrum, vestis, indumentum, stola, chlamys: pallium. *Plur.* תַּכְרִיכִין Involucra; vestimenta mortuorum. כְּרִיכָה Involutio: ligatio, fasciculus: manipulus. כָּרֵךְ, כֶּרֶךְ Ligatio, ligamen, ligatura. *Plur.* אַרְבָּעָה כְרָכִים Quatuor ligaturæ, *h. e.* volumina, partes ligatæ diversæ.

כָּרַךְ Urbs, civitas. *Plur.* כְּרַכִּים urbes, civitates.

כַּרְכֶּשָׁא Intestinum rectum.

כֶּרֶס Venter, ingluvies. כְּרִיסָן Idem. כַּרְסְתָּן Ventrosus, magnum ventrem habens.

כרע, הַכְרִיעַ Depressit, prostravit: prævaluit, præponderavit. *Item* solvit argumentum. הַכְרָעָה, הַכְרָעַת Depressio: præponderatio: solutio argumenti, *qua adversarii rationes deprimuntur, & inanes reddùntur.*

כָּרַת Excidere, præcidere. מוּכְרָת Præcisum, *h. e.* nomen formæ absolutæ. *A Grammaticis sic vocatur. Ejus oppositum* נִסְמָךְ & סָמוּךְ conjunctum, *vel* formæ constructæ.

כש *Abbreviatura. Idem ac* כָּל־שֶׁכֵּן Quanto magis, *vel* quanto minus *juxta sensum.* 2. כְּמוֹ שֶׁאָמַר Sicut dicit, *vel* כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ dicunt; *vel* כְּמוֹ שֶׁאָמַרְתִּי Sicut dixi. *Sed tunc sæpius scribitur* כמש, *ut jam antea dictum.*

כְּשֶׁ Cum, quando. *Præfigitur aliis dictionibus, idemque est, ac* כַּאֲשֶׁר.

כִּשּׁוּטִין כִּשּׁוּט Vestes, & ornamenta pretiosa muliebria: mundus muliebris.

כְּשֵׁם Sicut, quemadmodum.

כִּשֵּׁף Præstigiis uti. מְכַשֵּׁף Maleficus, præstigiator. כִּשָּׁפָנִית Malefica. *Plur.* כִּשָּׁפָנִיּוֹת Maleficæ.

כָּשֵׁר Rectus, aptum, congruum, rectum, licitum, legitimum. כְּשֵׁרָה Recta. כְּשֵׁרוּת rectificatio, legitimatio. *Oppositum* כָּשֵׁר *est* פָּסוּל ineptum, non idoneum, illegitimum.

כת״ *Abbreviatura. Idem ac* כְּבוֹד תִּפְאַרְתְּךָ Gloria decoris tui. *Si plures sint,* תִּפְאַרְתְּכֶם decoris vestri. *Apud Rabbinos vulgares est honoris titulus. Alterius abbreviaturæ expositio* וְכִי תֵּימָא Et si dixeris. *Talmudistis frequens.*

כָּתַב Scribere, describere. כְּתִיב Scriptum, *Chaldaice, pro* כָּתוּב. *Est familiare Masorethis, qui usurpant de vocibus, quæ aliter scribuntur, ac leguntur. Ejus*

oppositum קְרִי lectum. הַכָּתוּב Scriptum, Scriptura sacra. כְּתוּבָה Instrumentum dotale, litteræ contractus matrimonialis: dos propter nuptias. כְּתוּבִים Libri Sacræ Scripturæ hagiographi. כָּתָב Scriba, Notarius. *Item* Mercurius Scribarum, & Doctorum præses, *ita dictus, quia scientiis, & scripturæ præest.*

כַּת Secta, societas, congregatio, cœtus, caterva, turma. *Plur.* כִּתִּין sectæ. *Fœm. sing.* כִּתָּה. *Plur.* כִּתּוֹת congregationes.

INCIPIENTIA

A ל

ל *In numeris valet triginta. Ex Infinitivo Gerundium in* dum *efficit, & cum Pronominibus affixis commodum, aut incommodum significat.*

לְא Non, haud. וְלָא Et non, neque. *Cum* ו *in fine* לָאו non. Deut. 33. 3. אַף לָא & non, neque. בְּלָא in non, sine, absque. דְּלָא quod non, ut non, ne, ne forte. *Semel* כְּלָה quasi non, quasi nihilum. *Juxta formam Talmudicam scribitur cum* ו, דְּלָאו quod non. הֲלָא an non, numquid, nonne? לָא אֱנָשׁ non homo, nullus, nemo. עַד־לָא priusquam, antequam. *Cum* ה, *ut* כְּלָה quasi nihil. לָאו *etiam significat* Præceptum negativum *in Lege.*

לְאָה Laborare, fatigari, defatigari, fessum esse, *vel* fieri, ægre ferre. Gen. 19. 11. Exod. 18. 18.

לָאֵי Lassus, fessus, defatigatus. Deut. 25. 18. לֵיאוּ לֵאוּת, לֵיאוּתָא Labor, fatigatio, defatigatio, molestia, perversitas. Gen. 31. 42. Isa. 31. 2. & 40. 28.

לְאָךְ מַלְאָכָא, מַלְאַךְ Angelus, nuncius, legatus. Exod. 23. 20. 1. Reg. 19. 5. *Plur.* מַלְאָכַיָּא, מַלְאָכִין Angeli, legati. Genes. 19. 1.

לֵב, לְבָא, לֵבָא, לְבַב Cor, animus. Deut. 28. 28. Dan. 7. 4. *Plur.* לְבַיָּא, לְבִין corda. Jerem. 12. 3.

לְבְלֵב Germinare, florere, vigere. Psal. 92. 13. *Ithpahel* אִתְלַבְלֵב idem. Psal. 92. 8.

לְבְלְבִין Germina, surculi, flores. Gen. 40. 10. Isa. 53. 2.

לְבַד Villus, vestis villosa. Levit. 13. 55. *in Targum Jonathanis.*

לְבַךְ Apprehendere, continere, retinere, tenere, comprehendere. Prov. 31. 16.

לְבְלָר לבל Libellarius, scriba. *Plur.* לַבְלָרִין scribæ. Esth. 3. 12.

לְבֵן Populus alba, arbor. Gen. 30. 37.

לְבִינְתָא Later, lapis coctus. Gen. 11. 3. *Plur.* לְבֵנַיָּא, לְבֵנִין lateres. Genes. 11. 3. Exod. 5. 18.

לְבוֹנְתָא, לְבוֹנְתָא Thus. Levit. 2. 1. Cant. 4. 14. Exod. 30. 34.

אוּלְבָּנִין, לִיבָּנוֹס, לְבָנוֹנָא, לִיבָּנָן Libanus mons. *Celeberrimus hic mons eſt propter cedros præſtantes, quibus abundat, ex quibus Rex Salomon Templum ædificandum curavit. Hinc factum, ut a Prophetis aliquando Templum* לְבָנוֹן Libanus *appelletur. Habetur in Hebræo*, Zach. 11. 1. פְּתַח לְבָנוֹן Aperi Libane portas tuas, ut conſumat ignis cedros tuas. *Ad hunc locum Talmudici notant in Jomà fol.* 39. למה נקרא שמו לבנון שמלבין עוונותיהן של ישראל Quare vocatur nomen ejus (*Templi*) Libanus? quia dealbat (*h. e. tollit, abſtergit*) iniquitates Iſraelitarum, *juxta illud*: Si iniquitates tuæ fuerint ut coccinum, ſicut nix albeſcent. *Expiabantur enim in Templo peccata, quorum expiatio propterea Templo ipſi tribuitur. Nonnulli Libanum a* לְבוֹנָה thure *dictum arbitrantur, quod thus in eo abunde, & copioſe fluxerit; ſed, quod ſciam, nullibi ipſi thus tribuitur. Potius ita ipſum appellatum exiſtimaverim a* לבן albedine *propter perpetuas nives, quæ in montibus altiſſimis diu conſpiciuntur; ac propterea a Jeremia cap.* 18. 14. Libanus nivoſus *nuncupatur. In Targùm Cant.* 4. 11. *legitur* אוּלְבָּנִין, *& in Targum Jonathanis Num.* 24. 5. לִיבָּנוֹס.

ליבונאה Libbonica: Scriptura Libbonica. Quænam eſt Scriptura Hebræa? Reſpondit R. Chaſdà, כתב ליבונאה Scriptura Libbonica. *In Sanhedrìn fol.* 21. *R. Salomon intelligit Litteras majuſculas, quas in ſchedis membranaceis, collo appenſis, aut ſuperliminaribus* (מזוזות *dictis*) *incluſis adhibent. In* תוספות Toſephòt *autem legitur, Libbonicam dici a quodam loco ita appellato.*

לְבַרְנְיָא, לַבַּרְנְיָא Liburna, Liburnæ, Liburnica: *genus navigiorum leviſſimorum, ac velociſſimorum, quæ a Liburnis populis, qui iis utebantur, ſic appellantur. Melius* לְבַרְנְיָא.

לְבוּרְנְקְיָא Ventralia.

לָבַשׁ Induere, veſtire: veſtire ſe, indutum eſſe, indui. Job 7. 5. *Ex Puhal Particip.* מְלוּבָּשִׁי induti. Cant. 6. 7. *Aphel* אַלְבֵּישׁ induere fecit, induit, veſtivit alium. Gen. 3. 21.

לְבוּשָׁא, לְבוּשׁ Veſtis, veſtimentum, indumentum. Eſth. 6. 8. *Item* gluma, folliculus grani frumentarii. 2. Reg. 4. 42. *Plur.* לְבוּשַׁיָּא, לְבוּשִׁין veſtes. Levit. 6. 4.

הַלְבִּישׁוּשׁ *Vide in littera* ה.

לַגְלֵג לגג Irridere, jocari, ſubſannare. Gen. 34. 31. *Ithpahel* אִתְלַגְלֵג irrideri, contemni, ſperni. Eſth. 1. 17.

לְגִיוֹן, לֶגְיוֹן Legio. *Plur.* לְגִיוֹנִין legiones. Gen. 15. 1. *in Jonathane.* Job 15. 24. *Ita etiam una perſona appellatur pluribus præfecta, veluti legioni:* dux exercitus. *Hinc Diabolus, ſpirituſque malignus Marci* 5. 9. *ait*, λεγεὼν ὄνομά μοι, *h. e.* Legio eſt nomen meum, *quia nimirum plures Dæmones ſecum habebat.*

La-

לָגִינָתָא, לָגִין לגן Lagena, hydria, uter. Gen. 24. 14. *Plur.* לָגִינִין lagenæ. Thren. 4. 3.

לְדָנָא, לְדַן Vagina. Jer. 47. 6. *Plur.* לְדָנִין vaginæ.

לְהָה, לְהָא Laborare. Isa. 42. 4. *Aphel* אַלְהֵי defatigare, defatigare se. Mal. 2. 17.

לָהֵי Defessus, defatigatus. *Plur. fœm.* לָהַיִן defessæ. Deut. 25. 18.

לַהֲבָא, לַהֲבֵי להב Flamma. Exod. 3. 3.

לַהֲבוּתָא, לְהוֹב Idem. Nah. 3. 3. Psal. 106. 18.

לְהַט Flammare. *Pahel* לַהֵט inflammare, accendere.

לְהֵן Quamobrem, itaque. Dan. 2. 6. 9. nisi, præterquam. Dan. 6. 6.

לְוָה, לְוָא Adhærere, adjungere se alicui, comitari, deducere aliquem. Gen. 28. 12. *Pahel* לַוִּי idem. *Aphel* אַלְוִי idem. Gen. 24. 59.

לְוָאי, לְוָי Butyrum. Gen. 18. 4.

לֵיוָאָה Levita. Exod. 4. 14. *Plur.* לֵיוָאֵי & לֵיוָא Levitæ. Esdr. 6. 16. *Ex Tribu Levi originem traxerunt Levitæ. Levitarum autem nomine veniunt tum Pontifices, & Sacerdotes, tum reliqui, qui Sacerdotibus inserviebant. Proprie tamen Levitæ nuncupantur Sacerdotum ministri. In locum primogenitorum suffecti sunt, & Sacerdotibus assignati, ut ipsis ministrarent.* אֵפוֹד Ephod *lineo induebantur, ipsisque datæ quadraginta octo urbes, ut a populo sejuncti viverent. Stante Templo, sicuti Sacerdotum erat Altari ministrare, ita Levitarum canere, & excubias agere. Canebant autem in* דּוּכָן suggesto *saltem duodecim singulis vicibus, quibus adjungebantur alii musica instrumenta pulsantes non tantum ex Levitis, sed etiam ex Israelitarum primoribus, &* סָגָן Saganis *motum tempore libationis in Sacrificio jugi cantu sequebantur. Dispersi porro erant per cæteras Tribus, ut populum instruerent, ejusque lites, & contentiones dirimerent. Quemadmodum autem Levitæ Sacerdotibus ministrabant, ita* נְתִינִין Nethinæi *Levitis serviebant.*

לִוְיָתָן Balæna, Leviathan. *Quidam nomen hoc Leviathani ideo inditum volunt, quia ejus squamæ, & membra sibi invicem cohærent. In capite* 40. *Jobi habes ad unguem ejus descriptionem. In Sacris litteris Satanam, & Antichristum tamquam typus refert, & quemadmodum per allegoriam maris nomine Mundus intelligitur; ita Leviathanis, & magnorum piscium ejus Principes veniunt. Hinc Isaiæ cap.* 27. *per Leviathanem Rex Assyrius, & Ægyptius designantur, & Psalmo* 74. *proceres Pharaonis per capita Leviathanis indicantur.*

לְוֵי, לְוַאי Si: utinam. *Interdum ei præponitur* ה, הַלְוַאי. *Quandoque etiam ipsi subjungitur* כִּין. Jos. 7. 7.

לְוָיָה Comitatus, deductio. *Est unum ex tribus officiis præstandis hospitibus peregrinantibus, quorum primus omnium auctor fertur Abraham Patriarcha. Sunt autem*

ci-

אֲכִילָה, שְׁתִיָה, לְוָיָה cibus, potus, commeatus, *ſeu* in viam deductio. *Id inferunt nonnulli ex illo Geneſ.* 21. 33. וַיִּטַּע אֹשֶׁל Et plantavit nemus. *Per* אֹשֶׁל *enim hoſpitium intelligunt ad peregrinantes excipiendos, ipſiſque tria ſupra dicta præſtanda. Hinc litteræ vocis* אשל *ad tria illa ſignificanda adhibitæ ſunt.*

לוג Sextarius, *liquidorum menſura minima, pars vigeſima quarta Seæ, vel Sati, continens ſex ova.*

לוד Lud, Lydda civitas, *non procul ab Hieroſolyma ſita, de qua mentio* Actor. 9.

לוד, לודי, לוד Lydius. *Plur. conſtr.* לודאי Lydii. Ezech. 27. 10.

לודין Pulli aſinorum. *Forſitan legendum* ולדין. Gen. 32. 15. *in Targum Hieroſolymitano.*

לוז Amygdalus, amygdala. *Plur.* לוזא, לוזין amygdalæ. Gen. 43. 10.

לוח לוחא Tabula, aſſer. Prov. 3. 3. *Plur.* לוחי, לוחין tabulæ, & לוחי. Hoſ. 8. 6. Deut. 9. 9. Exod. 26. 15.

לוט Maledicere, execrari, blaſphemare. Num. 23. 8. *Cum affixis* ו *interdum fit mobile, ut* לוטני maledixit mihi. 1. Reg. 2. 8. *Interdum imitatur formam Quieſcentium tertia radicali* ה, ut דלטיה cui maledixit, *quaſi a* לטא. Gen. 5. 29.

ליט Maledictus. *Plur.* ליטי, ליטין maledicti. *Fœm.* ליטא maledicta.

לוטא, לוטתא Maledictio, execratio, diræ. Num. 5. 21. *Plur.* לוטיא, ולוטין maledictiones. Deut. 30. 1. Gen. 27. 3.

לוע, לועא Maxilla: guttur, gula, fauces. Deut. 18. 3.

לוץ *Hebraice.* Deridere, irridere. *Hinc*

ליצנותא Irriſio, ludibrium, ſubſannatio. Eccleſ. 2. 2.

לוקין לוקרין Pulli aſinarum. *Videtur legendum* ולדין. Gen. 32. 15. *in Jonathane.*

לוש Depſere, ſubigere maſſam. Gen. 18. 6. Jerem. 7. 18. Hoſ. 7. 4.

לישא Maſſa farinacea. Exod. 12. 34.

מלושא Subactum, intinctum. Iſa. 9. 5.

לות Ad, apud, verſus. *Cum aff.* לותי ad me, apud me, mecum. לותן apud nos, nobiſcum. לותכון ad vos, apud vos, vobiſcum. מן לות, מלות, מלותי a, ab. מלותיה ab eo. מן לותן a nobis. לותך ad te. לותיה ad eum. לותהון ad eos.

לחד בלחוד, לחוד Tantum, tantummodo: ſolum, ſolummodo: ſolus, ſola, ſolum: ſeorſim, ſeparatim, privatim: etiam, quoque. Gen. 6. 5. Num. 12. 2.

לחדא Valde, vehementer. Gen. 1. 31. *Geminatum* לחדא לחדא quamplurimum, vehementiſſime. Gen. 17. 20. עד לחדא uſque valde, admodum, penitus, omnino. Pſal. 119. 8.

לחה לחיאתא Maxilla. *Plur. cum aff.* ומוריך בלחיאתהון & relaxat in maxillis eorum. Hoſ. 11. 4.

לוחיא Idem. Deut. 18. 3. *in Jonathane.*

No-

לְחַיַת *Nomen proprium urbis*. Num. 21. 15.

לָחַךְ Lambere, lingere. 1. Reg. 21. 19. *Pahel* לִחֵךְ idem. Num. 22. 4. Iſa. 49. 23.

לָחַם *Hebraice*. Pugnare, oppugnare.

לַחְמָא, לְחֵים, לְחַם Panis, cibus. Gen. 3. 19. *Plur.* לַחְמִין panes.

לְחֵם Convivium, epulum. Dan. 5. 1.

לָחַן לְחֵינְתָא, לְחֵנָא Concubina, pellex. Gen. 35. 22. *Plur.* לְחֵנַן concubinæ. 1. Reg. 11. 3. *Emphat.* לְחֵנָתָא concubinæ. Gen. 35. 6.

לָחַשׁ *Hebraice*. Muſſitare, ſubmiſſe in aures loqui. *Pahel Particip.* מְלַחְשִׁין muſſitabant. 2. Sam. 12. 19.

לַחֲשָׁא Incantatio. Jer. 8. 17. *Plur. cum aff.* בְּלַחֲשֵׁיהוֹן incantationibus ſuis. Exod. 7. 11.

לְחוֹשׁ, לְחוּשׁ Fuſcum, nigrum. Gen. 30. 32.

לָחֵשׁ Ardens. *Plur. fœm.* לָחֵשָׁן ardentes. Lev. 16. 12. *in Jonathane.*

לָטָא Maledicere. Gen. 5. 29. *Pahel* לַטֵּי idem. Num. 23. 8.

לָטַט Maledicere. Jud. 9. 27. *Pahel* לַטֵּט idem. Job 5. 3. *Ithpahel* אִתְלַטַּט maledici. *Particip.* מִתְלַטְּטִין maledicti. Pſal. 37. 22.

לָטֹם לְטוֹם Maſtiche, ſtacte: caſtanea. Gen. 37. 25. *Reſpondet Hebræo* לוֹט.

לָטַשׁ Acuere, polire. *Pehil* פַּרְזְלָא בְּפַרְזְלָא לְטִישׁ ferrum ferro acuitur. Prov. 27. 17.

לֵיל לֵילְיָא, לֵילָא Nox. Gen. 1. 5. *Plur.* לֵילְוָן noctes. 1. Sam. 30. 12.

לֵילִי Noctu. Pſal. 1. 2.

לִילִית Strix. Iſa. 34. 14. *Plur.* לִילִין. *Conſtr.* לֵילֵי ſtriges. Num. 6. 24. *in Jonathane. Juxta Rabbinos* לִילִית *eſt Dæmoniſſa, ſive Lamia nocturna infantes rapiens, & occidens. Hinc in more poſitum præcipue apud Judæos Germanos, ut in quatuor cubiculi parietibus, in quo puerpera cubat, inſcribant hæc verba* אָדָם, חַוָּה, חוּץ לִילִית Adam, Eva, foris eſto Lilis. *Addunt etiam nonnulli trium Angelorum nomina, quos a Deo incolumitati, & ſaluti hominum præfectos fuiſſe volunt, nimirum* סְנוֹי Senoj, סַנְסְנוֹי Sanſenoj, *&* סַמַּנְגְּלוֹף Sammangeloph. *Si quis originem rei hujus quærat, habetur in libro antiquo Ben Syræ, fuſiuſque fabula deſcribitur. Apud Plinium legitur lib.* 11. *cap.* 39. Fabuloſum arbitror de ſtrigibus, ubera eas infantium labris immulgere. Eſſe in maledictis jam antiquis ſtrigem, convenit; ſed quæ ſit avium conſtare non arbitror. *Ovidius etiam lib.* 6. *Faſtorum ait, infantes ſine nutricum cuſtodia relictos a ſtrigibus e cunis rapi, ipſorumque ſanguinem abſorberi.*

Sunt avidæ volucres, non quæ Phineia menſis
Guttura fraudabant, ſed genus inde trahunt.
Grande caput, ſtantes oculi, roſtra apta rapinæ,
Canities pennis, unguibus hamus ineſt.

No-

Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora rapta suis.
Carpere dicuntur lactantia viscera rostris,
Et plenum poto sanguine guttur habent.
Est illis strigibus nomen: sed nominis hujus
Causa, quod horrenda stridere nocte solent.

ליס ליסא. *Vide in* לס.

לית Non. *Componitur ex* לָא non, *&* אִית est.

ליתא, **לַיְתָא** Leo, leo vetus, & immanis. Gen. 49. 9. leæna. Ezech. 19. 2.

לְכַד Continere, capere. Prov. 26. 17. *Ithpehal* אִתְלְכַד capi. Eccles. 7. 27.

לכס לְכִיסַיָּא. *Vide in* לפס.

ללב לוּלַב, לוּלַבָּא Ramus, spathula palmæ. *Plur.* לוּלַבִּין, לוּלַבֵּי rami. Levit. 23. 40. *Horum usus fuit apud Hebræos in Festo Tabernaculorum. Hinc* עֲלֵי תְמָרִים folia palmarum Nehem. 8. 16. *explicantur a R. Salomone, & aliis* לוּלַב. *Majemon in* הלכות סוכה cap. 7. *ait*: Sunt rami palmarum quando germinant, antequam a se invicem folia hinc inde separentur, sed dum adhuc sunt instar sceptri: & hoc est, quod vocamus לולב. *Itaque si primam, germanam, strictamque vocis* לולב Lulàu *significationem spectes, proprie est palmæ spathula, cujus folia spinæ dorsi ipsius utrinque inhærent a trunco erumpentia, nondumque maturitatem assecuta. Ut in Festo Tabernaculorum adhiberi possit, multa in* לולב *Lulàu requirunt Rabbini, quorum cognitio curiositatem lectoris potius explet, quam ullam utilitatem afferat, ut patet ex Baal Turim, & Orach Chajim num.* 645. *Adjicit autem Rambàm ritum circumeundi Altare cum Lulàu in* Halacòth Lulàu cap 7. num. 23. *his verbis*: Singulis diebus hebdomadæ solebant (*antiquitus*) semel circuire Altare Lulàu præ manibus ferentes, & dicebant: *Obsecro, Domine, salvum fac, obsecro. Obsecro, Domine, secundus esto, obsecro.* In die autem septimo circumibant Altare septem vicibus.

לְמָא Nihil, nihilum, vanitas, inanitas. Judic. 5. 16. כִּלְמָא quasi nihil. Psal. 39. 6. לְמָא אִנּוּן nihili sunt. 2. Sam. 13. 21.

למב לַמְבַרְנְיָא Lombardia. Numer. 24. 24. *in Jonathane.*

לָמַד *Hebraice.* Discere. *Hinc Chaldaice Participium* לָמֵד discens. Esth. 1. 2.

תַּלְמוּדָא Talmud. *De Talmude vide pag.* 241. *nostri Lexici editi typis Seminarii Patavini* 1732. *& Disputationem huic Lexico præmissam.*

תַּלְמִיד, **תַּלְמִידָא** Discipulus, *h. est, qui ex docentis ore doctrinam percipit, qui ab Hebræis dicitur* הלומד מזולתו discens ab alio, לא מעצמו non a seipso, *qui dicitur* שׁוֹנֶה discens, *quia sæpe errat, cogiturque studium iterare, ac mutare. Plur.* תַּלְמִידִין, תַּלְמִידַיָּא discipuli. Num. 3. 2.

Flam-

לַמְפָּד, לַמְפִּיד Flamma, lampas, fax. Exod. 20. 2. *in Jonathane.*

לְסָם, לְסָא, לְסָתָא Maxilla, gena. Mich. 5. 1.

לִסְטִים, לִסְטִיס Latro, ficarius, prædo. *Græce* λῃστής. Gen. 21. 13. *Plur.* לִסְטִין, לִסְטַיָּא, & לְסָטְסִין latrones. Job 4. 11. & 5. 5.

לסת לסתא. *Vide in* לס.

לְעָא, לְעֵי, לְעָה Fatigari, laborare. Thren. 5. 5. Prov. 16. 26. & 26. 5. Job 9. 29.

לֵיעוּתָא, לֵעוּת, לֵיעוּת Labor, molestia, fatigatio, defatigatio. Job 4. 8. Psal. 107. 12.

לעב אִתְלַעַב Subsannare, ridere, irridere, illudere, insanire. Jud. 19. 25. *In Part. & Futuro reperies interdum punctatum ad formam Pahel, ut* מִתְלַעְבִין, מִתְלַעֲבִיָּא *pro* מִתְלַעֲבִין. Psal. 5. 6. & 73. 3.

לְעֵיב Subsannatio, sanna, irrisio, ludificatio. Jer. 20. 7. Ezech. 22. 4.

תִּלְעֲבָא, תֻּלְעֲבָא Idem. Isa. 28. 11. Jer. 10. 15.

תַּלְעוּבָא Idem. Psal. 123. v. ultimo.

לעג לַעֲגִ Subsannare, irridere, illudere. *Aphel* אַלְעִיג idem. Jerem. 8. 28. Isa. 28. 11.

לַעַג Subsannatio, ludificatio, illusio, irrisio. Jer. 20. 8.

לעז לוּעַז Barbarus, *linguæ, & sermonis ignoti, ac peregrini. Hoc nomine apud Hebræos olim vulgo designabantur Græci, quia magna cum iis consuetudo, & familiaritas intercedebat. Cæterum quicumque Hebraico sermone non loquitur,* לוּעַז Barbarus *etiam hodie ab Hebræis dicitur. Hinc R. Salomonis glossa ad* מגלה *cap. 2. in initio.* כל שאינו לשון הקודש נקרא לעז *h. e.* quidquid non est Linguæ Sanctæ, vocatur לעז; *quemadmodum etiam Chaldæi* Barbarum *nuncupabant ipsorum Lingua non utentem. Id fuit in usu etiam Græcis, ut* barbaros *appellarent Linguam Græcam non usurpantes. Hinc Apostolus ad Romanos* 1. 14. Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί. Græcis, barbaris, sapientibus, & insipientibus debitor sum. *Sic a Romanis dicti diversa a Lingua Latina loquentes. Hinc Cicero in Verrem lib. 6.* Lingua, & natione barbarus. *Itaque Judæi præsertim Itali ab aliis Judæis* לוּעֲזִים barbari *appellantur, vel quia a Romanis originem trahunt, vel quia illi, qui primi post Templi secundi eversionem Romam se contulerunt, propter Linguæ Hebrææ ignorationem juxta R. Eliæ opinionem in Tisbi tamquam barbari sunt existimati.*

בְּלַעַז Lingua barbara, *nimirum familiari, vernacula, quæ non est Hebræa. Vertentes itaque dictiones Hebræas Judæi Galli, Hispani, Itali per vocabula sibi vernacula, & loci, quem incolunt, propria, adjicere solent* בְּלַעַז, *aut* בִּלְשׁוֹן לַעַז lingua barbara, *videlicet lingua terræ suæ vernacula,*

& *usitata. Hæc eadem vox duobus apicibus interdum superne signatur* ב״ לעז, *tuncque* ב *significat per abbreviaturam* בִּלְשׁוֹן lingua. *Sic vocem ipsam barbaram, sive peregrinam explicationis gratia allatam duobus apicibus insigniunt, ut admoneant, eam esse extraneam, & peregrinam, non Hebræam. Judæi autem Germani in hoc ab aliis differunt. Hebræas enim dictiones Germanica Lingua exponentes addunt* ב״ לא, *h. e.* בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז Lingua AsKènas, *nimirum* Germanica. *Sentiunt enim, gloriantur-que Rabbini Germanici ad cap. Genes.* 10. אַשְׁכְּנַז AsKènas *Germanorum patrem extitisse.*

לָעַס Edere, comedere, manducare, mandere. Eccles. 12. 3.

לָפָא, לְפָה *Idem ac* לַפַּף Addere, adjungere, conjungere. *Aphel Futurum* וְיוֹלֵפֵי & addet. Levit. 6. 5. *in Jonathane.*

לוּפֵי Conjunctio, commissura. Exod. 26. 4.

לֶפֶס Lebes, olla, cacabus: *vas carnibus, & oleribus coquendis inserviens. Plur.* לְפָסַיָּא lebetes. Numer. 11. 8. *in Targum Hierosolymitano. Sic enim legendum pro* לְפָרְיָא: *& cum prothesi* אַלְפַסַיָּא, *in Targum Jonathanis, pro quo male scriptum est* לְאַפְיסְיָא. *Sic Num.* 31. 23. *in Targum Jonathanis male legitur* לְכִיסַיָּא *pro* לְפִיסַיָּא.

לָפַף Jungere, conjungere, componere, compingere. Exod. 36. 10. convolvere, involvere fasciis. Exod. 15. 2. *Ithpahel* אִתְלַפַּף conjungi. Exod. 28. 7.

לְפוּפָא Junctura, commissura. Exod. 26. *in Jonathane.*

לְפַר. *Vide in* לפס.

לְפַתָּא Rapa. Ruth 3. 8. *Placet monstrosam rapæ magnitudinem ob oculos ponere, de qua in Talmude Babylonico Tractatu* כתובות *cap. ultimo mentio fit. Legitur in eo, in terra Israelis rapam tantæ magnitudinis fuisse, ut in ea vulpes nidum fecerit, h. e. excavarit, sibique lustrum constituerit, & quod reliquum fuit, sexaginta librarum Tzipporiensium pondus æquarit.*

לָקָה Vapulare, cædi, percuti. Exod. 5. 14. *Aphel* אַלְקֵי cædere, percutere. Isa. 60. 10.

לָקֵי Percussus. לָקֵי בִּרְגְלוֹהִי percussus pedibus suis, *sc.* claudus, claudicans. 2. Sam. 4. 4. לָקֵי בְּחוֹטְמֵיהּ percussus naribus, simus. Lev. 21. 18. *Item* gracilis, tenuis. *Plur. fœm.* לָקִין tenues, graciles. *Fortasse pro* דַּקִּין. Gen. 41. 23.

מַלְקוּת Percussio, flagellatio, plaga. 2. Sam. 7. 17. *Olim Flagellatio duplex fuit, altera virgis, altera flagello inflicta. Utramque Romani usurparunt, Judæi tantummodo ultimam. Hinc Cicero pro Rabirio.* Porcia lex virgas ab omnium civium corpore amovit, hic misericors flagella retulit. *Ex quibus verbis colligitur, flagellationis pœnam fuisse graviorem virgarum pœna. Extra fines terræ Chanaan aliam pœnam ba-*

cu-

culis exactam fuisse legimus, nullumque in ea plagarum numerum definitum, ut in flagellatione, atque adeo Judicis arbitrio aliquando ad necem usque irrogatam. Pœna autem flagellationis, seu verberum apud Orientales quemadmodum olim, ita etiam hodie sæpissime usurpatur. His additur alia pœna gravissima per scorpiones aculeis, tribulisque instructos, de qua fit mentio lib. 1. Reg. 12. v. 11. אָבִי הֶעֱמִיס עֲלֵיכֶם עֹל כָּבֵד וַאֲנִי אוֹסִיף עַל עֻלְּכֶם אָבִי יִסַּר אֶתְכֶם בַּשּׁוֹטִים וַאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בָּעַקְרַבִּים h. e. Pater meus posuit super vos jugum grave, ego autem addam super jugum vestrum: pater meus cæcidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus. Hoc autem pacto flagellatio apud Judæos peragebatur. Reus flagellandus non stans juxta vulgarem pictorum consuetudinem puniebatur, sed, ad columnam ligneam altitudinis sesquicubiti terræ infixam manibus alligatis, humi procumbebat. Scissis ejus vestibus, & corpore ad femora denudato, carnifex lapidem ascendebat post sontem erectum, ut commodius ipsum inter scapulas flagello tribus loris instructo percuteret. Certant, ac digladiantur inter se Rabbini de materia, ex qua flagelli lora constarent. Alii enim volunt fuisse lora vitulina; alii vero duo breviora vitulina, tertium vero longius asininum. Ideo autem asininum lorum fuisse adjectum ajunt, quia Isa. 1. 3. habetur. יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן h. e. Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit. Quasi diceret. Veniat asinus, & vindictam sumat ab eo, qui non agnoscit præsepe domini sui. Tredecim vero ictibus carnifex triginta novem plagas infligebat, ne numerum quadraginta plagarum Lege præscriptum excederet. Porro de numero plagarum infligendarum in flagellatione hæc habentur Deuteronomii 25. v. 2. 3. וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת רָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף h. e. Si impius sit dignus, qui vapulet, dejiciat eum Judex, & cædat ipsum juxta impietatem ejus cum certo numero. Quadraginta plagis verberet eum, & non addat verberare eum. De hoc numero plagarum quadragenario in loco Deuteronomii citato גמרא Gemarà ait. Si scriptum esset quadraginta in numero, dicerem intelligi quadraginta numero: nunc vero quia scriptum est, cum numero quadraginta, intelligo numerum, qui numerat quadraginta, h. e. usque ad quadraginta, ac propterea triginta novem plagas tantummodo Judæi in flagellatione infligebant. Hinc in משנה Misnà Tractatu מכות cap. 3. sect. 10. quot verberibus afficitur sons? quadraginta una minus, q. d. numero quadragenarii, h. e. numero, qui proximus est quadragenario. Falluntur tamen Judæi detrahentes unam plagam, cum Lex intelligat quadraginta plagas. Duæ enim voces במספר ארבעים

in numero quadraginta *simul in Textu non connectuntur, sed per accentum Soph PasuK, sive pausam majorem separantur, hoc modo:* Cum certo numero. Quadraginta plagis verberet eum. *Hic autem accentus Soph PasuK periodum integram in Hebraica Lingua absolvit. Male itaque Judæi connectunt dividenda contra Legis mentem. Placet responsum ad plagarum numerum spectans referre, quod Rabbinus quidam Buxtorfio dedit, habeturque in ejusdem Synagoga cap. 25. Interrogatus igitur Rabbinus de flagellandi ratione respondit, in usu fuisse apud veteres Judæos, ut sontem flagellandum tribus loris percuterent, duobus brevioribus, tertio vero ea longitudine, ut totum sontis corpus cæderet. Iis loris ter decies tantum eum fuisse percussum, non amplius, ne, si vel una percussio tribus loris addita fuisset, quadraginta plagarum numerus a Moyse definitus excederetur. Peragebatur autem flagellatio coram tribus Judicibus, quorum prior lictorem ad cædendum excitabat; alter ictus recensebat; tertius vero post varios Scripturæ textus versiculum trigesimum octavum Psalmi septuagesimi octavi ex tredecim vocibus constantem sensim recitabat, ut post singulas dictiones lictor ictum incuteret, ne erraret. Porro verba a Judice prolata erant hæc:* וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל־חֲמָתוֹ *h. e.* Sed ipse misericors expiabat delicta, & non destruebat, & sæpius revocabat iram suam, & non excitabat totum ardorem suum. *Ita sonant verba Hebraica, si verbum verbo reddatur. Animadvertendum est, dictionum Hebraicarum, quæ sunt numero tredecim, rationem habendam esse, non in Latinum sermonem versarum, quæ talem numerum excedunt. Cæterum de loco, in quo flagellationis pœna inflicta fuerit, variant Auctores. Alii in Synagogis tantummodo peractam fuisse volunt innixi textu Matthæi* 10. v. 17. Παραδώσουσι ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς. *h. e.* Tradent vos in Conciliis, & in Synagogis suis flagellabunt vos, *& hi Synagogas proprie intelligendas esse contendunt, in quibus tum excommunicatio, tum flagellatio incuteretur. Alii vero flagellatos fuisse sontes in quolibet loco censent, in quem Judices, & Seniores populi judicaturi convenirent.*

לָקַט Colligere. Exod. 16. 22. *Pahel* לִקֵּט idem. Jer. 7. 18.

לָקוּט Collectum. 1. Reg. 7. 19.

לְקָטָא Collectio, collectaneum, sordes in ingluvie collectæ. *Plur. constr.* לְקָטֵי collectiones. Lev. 1. 16. *in Jonathane.*

מַלְקָט, מַלְקָטָא Forceps, emunctorium. *Plur.* מַלְקְטַיָּא, מַלְקָטִין forcipes. Num. 4. 9.

לקן לַקְנָא Simpulum: lagena. Jud. 6. 38.

לוּקִינַת. *Vide in* רקן.

לקש לְקִישָׁא, לְקִישׁ, לַקִּישׁ Serotinum, pluvia serotina. Deut. 11. 14. *Plur. masc. emphat.* לְקִישַׁיָּא serotina.

na. Exod. 9. 32. ſerotinæ pecudes, *vel* oves. Gen. 31. 42. imbres ſerotini. Deut. 32. 2. *in Jonathane.*

לְקִישָׁן Serotini fructus. Exod. 9. 32. *in Jonathane.*

לְקִישׁוּת Tardatio, ſerotinatio. Gen. 30. 42.

מַלְקוֹשָׁא, מַלְקוֹשׁ Pluvia ſerotina. Deut. 32. 2. Jerem. 3. 3.

לשך לִשְׁכְּתָא, לִשְׁכָּא Cubiculum, cella, conclave. Jerem. 35. 4. *Plur.* לִשְׁכָּן cellæ. Ezech. 40. 17. *De variis cellis, & conclavibus Templi Hieroſolymitani vide Tractatum Talmudicum* מִדּוֹת Middòth.

לשן לִשְׁנָא, לִשָׁנָא, לִישָׁן, לִשָׁן, לְשָׁן Lingua. Exod. 4. 10. Joſ. 7. 21. לִישָׁן תְּלִיתָאי lingua tertia; lingua tertia loqui, *ſc.* calumniari. Gen. 49. 23. *Apud Chaldæos eſt phraſis uſitatiſſima. In libro Muſàr cap.* 13. *in quo agitur de* לשון הרע calumniis, & ſycophantia קראו הרכילות לשון שלישי מפני שהוא הורג לשון שלושה וכו *h. e.* vocant delationem לשון שלישי linguam tertiam, quia tres occidit, deferentem, recipientem, & eum, de quo dicitur. *Sic in Tractatu Talmudis* Erachìn *fol.* 15. לשון תליתאי קטיל תלתא למספרו ולמקבלו ולאומרין עליו *h. e.* Lingua tertia occidit tres: occidit ipſum loquentem, accipientem, & eum, de quo dicitur. *Exemplum habes in Doeg Idumæo, qui ob delationem e Sacerdotum ordine ejectus fuit, Sacerdotes ipſi morti traditi, & Rex Saul, qui Doeg criminationem receperat, graviter mulctatus. Sic in Eccleſiaſtico cap.* 28. *v.* 16. γλῶσσα τρίτη Lingua tertia multos commovit, & diſperſit illos de gente in gentem. *Apud Grammaticos* לְשׁוֹן כְּלָל vox generalis. לְשׁוֹן מִשְׁנָה vocabulum Talmudicum. לְשׁוֹן הַמִּקְרָא vocabulum Biblicum, locutio Biblica. בְּזֶה הַלָּשׁוֹן in hac ſignificatione, in hoc loquendi modo. *Per metaphoram* לָשׁוֹן lingua *accipitur pro quavis re linguæ figuram exhibente. Sic* לְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן linguæ purpuræ, *h. e. particulæ lanæ tinctæ, & carminatæ ad netum, linguam referentes. Sic* לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית lingua coccinea, *h. e. particula lanæ coccino tincta.* לְשׁוֹן אֵשׁ lingua ignis, *h. e.* flamma ignis. *Huc reſpexiſſe videtur Apoſtolus Act.* 2. 2. Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός. Et apparuerunt illis diſpertitæ linguæ tamquam ignis. *Plur.* לְשׁוֹנַיָּא, לִישָׁנִין, לְשָׁנִין linguæ. Eſth. 2. 22.

אַלְשֵׁן *Aphel.* Lingua detrahere, calumniari. Prov. 30. 10.

מַלְשִׁינָא Detractor, ſycophanta, calumniator. Pſal. 120. 3. *Judæi in precibus ſuis, quas quotidie recitare tenentur, habent* וְלַמַּלְשִׁינִים אַל תְּהִי תִקְוָה Et delatoribus non ſit ulla ſpes, *videlicet vitæ æternæ. Eorum mens, & conſilium eſt malum contra Judæos a Religione Judaica deſciſcentes his verbis imprecandi, qui ad Chriſtianos tranſeuntes Judaicam perfidiam ipſis produnt.*

מַלְשִׁינוּתָא Detractio, ſycophantia, proditio, delatio, calumnia. Pſal. 52. 4.

DICTIONES EX RABBINIS.

ל *Abbreviatura. Idem ac* לֵית Non eſt; non extat amplius. *Adhibent Maſorethæ de voce ſemel in Sacris litteris uſurpata. Hujuſmodi vox in Maſora notatur littera minori* ל *cum puncto ſuperne, hoc pacto* ל. *Quod ſi vox eadem in triginta locis reperiatur, id admonent per dictionem integram* לָמֶד.

לא *Abbreviatura. Idem ac* לָשׁוֹן אַחֵר Sermo alius; interpretatio, *vel* ſignificatio alia. *Chaldaice* לִישָׁנָא אָחֳרָנָא. 2. לָשׁוֹן אַשְׁכְּנַז Lingua Germanica. *Ut plurimum tunc ei* ב *præfigitur, ut* בלא In lingua Germanica, Germanice.

לא, *Chaldaice* לָא, *Talmudice vero* לָאו. Non, nec, haud, nequaquam. *Item* לָאו *præceptum Legis prohibitivum, quale* non furaberis. *Porro Præcepta jubentia a Rabbinis vocantur* עֲשֵׂה Fac, *ex eo, quia hoc, vel illud facere jubent; quæ præcepta ſunt* 365. *prohibentia vero* לֹא תַעֲשֶׂה Non facies, *utpote quę hoc, vel illud vetant, ſuntque numero* 268. *Quemadmodum autem Hebręi ſuo* לֹא *ſæpe inſerunt* ו, *ut* לוֹא, *ſic Talmudici idem Vau fini adjiciunt, ut* לָאו. *Significat etiam* לא *apud Talmudicos idem ac* הֲלֹא *ſicuti apud Hebręos*, nonne? *Plur.* לָאוִין: *ut* לֹא מָנוּ לָאו זֶה בִּכְלַל הַלָּאוִין Non numerant præceptum prohibitivum in genere negativorum. *In Aruch habetur* לָאִי, *quod explicatur per* fili mi; *ſed Talmud cum unico* י *ſcribens* לאי *indicat uſurpari pro* לא non.

לאא *Abbreviatura. Idem ac* לַאדֹנִי אָבִי Domini parentis mei. *Sæpe præcedit* בֵּן Filius. *Interdum fini additur* מ, *pro* מוֹרִי Doctoris mei.

לאך, מַלְאָךְ Angelus, legatus, nuntius. מַלְאָכוּתִי Angelicus. *Fœm.* מַלְאָכוּתִית Angelica. *Rabbini decem Angelorum nomina ex Sacris litteris enumerant.* מְלָאכָה Opus, ars, artificium. מְלָאכִית Artificiale. דְּבָרִים מְלָאכוּתִיִּים Res artificiales. *Eis opponuntur* טִבְעִיִּים Naturales.

לְאַפּוֹקִי Contra, præter, e diverſo.

לַבְלָר Libellarius, ſcriba. *Plur.* לַבְלָרִין ſcribæ, tabellarii.

לג *Abbreviatura. Idem ac* לֵית גִּרְסָא Non eſt lectio, doctrina, ſtudium. 2. לָא גָּרְסִינָן Non legimus, diſcimus.

לְגַם Guſtare, comedere. לְגִימָה Guſtatio, comeſtio, comeſſatio. *Aliis* res, negotium.

לד *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעְתִּי Juxta ſententiam meam. 2. לַמֵּבִין דַּי Intelligenti ſatis. *Dicitur etiam ordine mutato* דל *h. e.* דַּי לַמֵּבִין. 3. לֵית הָכָא דָּא Non eſt, quod ipſi ſimile ſit: nullum aliud ipſi ſimile occurrit. *In Maſora.*

לרא *Abbreviatura. Idem ac* לְדַעַת אוּנְקְלוֹס Juxta ſententiam OnKeloſi. *De OnKeloſo vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

לְרַעַת אַבֶּן עֶזְרָא *Abbreviatura. Idem ac* לר״ע Juxta ſententiam Abèn Ezrà.

לְרַעַת יוֹנָתָן *Abbreviatura. Idem ac* לרי״ Juxta ſententiam Jonathanis.

לְרַעַת קְצָת *Abbreviatura. Idem ac* לרק״ Juxta ſententiam quorumdam. *Alii exponunt per* לְרַעַת קַבָּלָה Juxta Cabbalam; *alii per* לְרַעַת קִמְחִי Juxta ſententiam Kimchì. *Prima expoſitio omnium optima cenſetur.*

לֵיאָמַר הַכִּי *Abbreviatura. Idem ac* לה״ Dicendum: dicere ſic. *Talmudiſtis uſitata.*

לַהַב Flamma. *Nipbal* הִלָּהֵב incendere, inflammare. *Hithpabel* הִתְלַהֵב inflammari, incendi, accendi.

לְמָה הַדָּבָר *Abbreviatura. Idem ac* להד״ה Cui res hæc ſimilis eſt: cui aſſimilatur. *Rabbinis frequens. Ut plurimum præcedit* מָשָׁל Simile.

לָוָה Adhærere, adjungere ſe, ſocium ſe præbere, comitari. *Hiphil* הִלְוָה Deducere, comitari. *Pihel* לִוָּה Idem. *Hinc ex Pihel geminato* נְלַוְלֵוִי, *alii* נְלַבְלֵבָה conjungamus. לְוָיָה, לִוּוּי Comitatus, deductio. *Officia hoſpitibus peregrinantibus debita tria ſunt*, שְׁתִיָּה, אֲכִילָה, לְוָיָה deductio in viam, cibus, potus.

לוּץ, הֵלִיץ Irridere, deridere. *Item* ornate, oratorie loqui, interloqui. מֵלִיץ Orator, Rhetor, interpres linguæ. *Plur.* רֹאשׁ הַמְּלִיצִים Princeps Oratorum. לִיצָנוּת irriſio. הֲלָצָה Oratio proſa. בַּעַל הֲלָצָה Rhetor, Orator, eloquens, dicendi peritus. טַעַם הֲלָצִי Oratio Rhetorica. מְלִיצָה Oratio, interpretatio. מְלִיצוּת Eloquentia. מְלִיצָה נִמְרָצָה Oratio vehemens, Proſopopœja.

לָשׁוֹן זֶה *Abbreviatura. Idem ac* לז״ Sermo hic: vocabulum hoc: *ut* וְהוּא הֵבִיא לז״ Et ipſe adducit verba hæc. *Uſurpatur, cum alterius verba majoris claritatis gratia in medium adducuntur.*

לְוֹאת אָמַר *Abbreviatura. Idem ac* ולוא״ Propterea dicit, *vel* אָמְרוּ dicunt: Et idcirco dicit.

לַח Virens, humens, humidum, recens. *Plur.* לַחִים virentia. לֵיחָה, לֵיחוּת Humor, humiditas. לֵיחוּת שָׁרְשִׁי Humidum radicale, *aliter* לֵיחַת תּוֹלֶדֶת humor ingenitus. לֵיחָה סְרוּחָה Humor fœtens. *Plur.* לֵיחוֹת humores. לְחָלוּחִית Idem. לַחְלַח Humectare. הִתְלַחְלַח Humectari, recreari, revireſcere.

לְחוֹר לְחַד Tantum, tantummodo, ſolum; ſeorſim, ſeparatim: etiam, quin etiam. *Cum Pronominibus ſignificat* ſolus, ſola, ſolum, *adjecto* ב, ut בִּלְחוֹדִי ſolus ego. בִּלְחוֹדָךְ ſolus tu. בִּלְחוֹדוֹהִי ipſe ſolus. בִּלְחוֹדָהּ ſola ipſa. בִּלְחוֹדֵיהֶן ſolæ ipſæ.

לַחְדָּא Valde, vehementer, majorem in modum. *Reſpondet* מְאֹד *apud Hebræos.* לַחְדָּא לַחְדָּא *repetitum* vehementiſſime.

לָחַשׁ Muſſitare, ſuſurrare, muſſitando benedicere. *Item* verbis ſacris incantare. לְחִישָׁה, לַחַשׁ Benedictio ſuperſtitioſa, muſſitatio.

לִשְׁנָא יְתֵרָה *Abbreviatura. Idem ac* לי״ Sermo reſiduus; doctrina amplior.

Ab-

ליקו *Abbreviatura. Idem ac* לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי יְהוָה Salutare tuum expecto, Domine. *Ex Geneſ.* 49. 18.

לכא *Abbreviatura. Idem ac* לָכֵן אָמַר Idcirco dicit; *vel* לָכֵךְ *quod idem. Si adjicias ſerviles* ולכא Et idcirco dicit. 2. לְכָל־אֶחָד Unicuique.

לכלך לְכַלֵּךְ Polluere, inquinare: contaminare. מְלוּכְלָךְ Pollutum, inquinatum, contaminatum. *Hithpahel* הִתְלַכְלֵךְ inquinari. לְכְלוּךְ Inquinatio, inquinamentum. לְכְלוּכִית Idem.

לכס לוּכְסָן Obliquum, incurvum, tranſverſum, inflexum.

אֲלַכְסוֹן Idem. *Apud Geometras* Diameter. אֲלַכְסוֹן חֲמֻרוּבָּע Diameter quadrati. בַּאֲלַכְסוֹן Oblique.

ללב לוּלָב Ramus, ſpathula palmæ, palmæ folia, *quæ ſolent Judæi adhibere in Tabernaculorum Feſto.*

למ *Abbreviatura. Idem ac* לְשׁוֹן מִקְרָא Sermo Scripturæ, ſermo Biblicus, *vel* לְשׁוֹן מִשְׁנָה ſermo Rabbinicus. *Uſurpatur, quotieſcumque vocis alicujus ſignificatio vel ex ſermone Biblico, vel Talmudico, vel Rabbinico explicatur.*

למד *Abbreviatura. Idem ac* לְמַאן דְּאָמַר Ei, qui dicit. *Sæpe ei præfigitur* ו, *ut* ולמד. *In Talmude ſæpiſſime occurrit.*

לָמַד Diſcere. *Hithpahel* הִתְלַמֵּד ſtudere. לְמוּדִי Diſcibilis, doctrinalis. *Plur. fœm.* לְמוּדִיוֹת Scientiæ, artes: artes Mathematicæ. תַּלְמוּד doctrina, Liber complectens univerſum jus, & omnem ſcientiam Judæorum. *Vide Diſputationem huic Lexico præpoſitam.* תַּלְמוּד לוֹמַר doctrina vult dicere, doctrinæ mens eſt. אִלּוּ בַּעֲלֵי תַּלְמוּד Illi ſunt ſtudioſi Talmud.

הִתְלַמְּדוּת Studium, diſciplina.

למנמ *Abbreviatura. Idem ac* לְמַאי נָפְקָא מִינָּהּ Quid egreditur ex eo, quid inde ſequitur? Quorſum id? מַאי *idem eſt, ac* מָה. *Talmudiſtis uſitata.*

לנ *Abbreviatura. Idem ac* לָכֵן נֶאֱמַר, *vel* לָכֵךְ Idcirco dicitur, *vel* dictum eſt. 2. לִי נִרְאֶה Mihi videtur. ולנ Et mihi videtur.

לסט לִסְטִים Latro, ſicarius, prædo. *Plur.* לִסְטִין & לִסְטִין Latrones. לִסְטֵס Latrocinari, occidere, interficere more latronum. לִסְטוּת Latrocinium, præda.

לער *Abbreviatura. Idem ac* לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי *vel* לְפִי לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי Pro tenuitate ingenii, *aut* ſcientiæ meæ. *Aliquando fini additur* ן, *ut* לערן, *tuncque* נ *valet* נִרְאֶה videtur.

לעט *Abbreviatura. Idem ac* לֵב, עַיִן, Cor, oculus, lien. *Cum ſervili* אַסְפַּרְגוּס ללעט בָּאָה לרמת קָשֶׁה Aſparagus, *h. e.* vinum aſpargicum cordi, oculis, lieni conducit: capiti, viſceribus, poſterioribus grave eſt. *In Talmudis Tractatu* ברכות Berachòt *fol.* 51. *Altera abbreviatura* לרמת *idem eſt, ac* לְרֹאשׁ, מֵעַיִם, תַּחְתּוֹנִיּוֹת, *h. e.* capiti, viſceribus, poſterioribus.

לעל *Abbreviatura. Idem ac* לָעֲתִיד לָבוֹא Ad futurum venire, *h. e.* in ſæculo futuro. *Cum ſervili* ולעל.

Man-

לָעַס Manducare, mandere. לְעִיסָה Manducatio. לְעִיסַת גְּרִיסִין שֶׁל פּוּל Manducatio fabarum contuſarum.

לעת *Abbreviatura. Idem ac* לְעֵת עַתָּה Ad tempus nunc, ad tempus præſens: hoc tempore. *In Epiſtolis uſitata.*

לעש *Abbreviatura. Idem ac* לְעֶרֶב שַׁבָּת Ad veſperam Sabbati.

לְפִי Secundum, juxta, ut, eo ut. לְפִיכָךְ idcirco.

לפל *Abbreviatura. Idem ac* לֵית פָּלִיג לֵיהּ Nemo eſt contrarius ipſi; nemo diſſentit ab ipſo; nemo adverſatur illi. *Talmudiſtis frequens.*

לְפֵף Involvere: compingere, conjungere, componere. *Hinc* מְלַפְּפִין אֶת־הַוָּלָד involvunt faſciis infantem. לְפוּף involucrum, faſcia: conjunctio, commiſſura.

לפק *Abbreviatura. Idem ac* לִפְרָט קָטוֹן Ad ſupputationem minorem. *Cum annos ab orbe condito numerant, numero majore omiſſo, videlicet millenario, ita loqui ſolent: ut* שנת תריג לפק Anno 613. ſupputationis minoris.

לצ *Abbreviatura. Idem ac* לָא צָרִיךְ *Hebraice, vel* לָא צָרִיכָא Non eſt neceſſe. *Talmudice.*

לק *Abbreviatura. Idem ac* לָא קָרֵי Non legitur. *Cum littera aliqua in voce non eſt legenda, Maſorethæ admonent, litteramque illam adjiciunt: ut* לקב Non legitur ב, *vel* לקו Non legitur ו &c. 2. לָא קַשְׁיָא Non eſt objectio. *A Talmudicis adhibetur, cum objectionem aliquam rejiciunt, idemque valet, ac* Locus iſte nihil ad rem facit; locus iſte nobis non adverſatur.

לָקָה Vapulare, cædi, percuti, flagellari. לְקוּי, לִקּוּת Percuſſio, Eclipſis, defectus Solis, *vel* Lunæ.

הַלְקָאָה Percuſſio. מַלְקוּת Flagellatio: plaga, percuſſio. *Uſurpatur apud Rabbinos de pœna judiciaria* 40. *plagarum.*

לקמ *Abbreviatura. Idem ac* לָא קָשֶׁה מִידֵי Non adverſatur quidquam. *Talmudiſtis uſitata.*

לש *Abbreviatura. Idem ac* לָא שַׁיָּךְ Non convenit; non quadrat; inconveniens eſt. 2. לָא שְׁנוּ Non docent, *vel* לָא שָׁנָא Non docet, *vel* non didicit, non obſervavit, *juxta loci ſententiam. Talmudiſtis frequens.*

לְשׁ Eo ut, ut. *Aliis vocibus præfigitur.* לְשֵׁם Propter. לְשָׁמוֹ propter eum.

לשי *Eſt abbreviatura, pro* לְשֵׁם יִתְבָּרַךְ Deo benedicto.

לָשׁוֹן Lingua, ſermo: locutio, loquendi modus, ſignificatio, vox, vocabulum. *Apud Grammaticos* לָשׁוֹן זָכָר Vocabulum generis maſculini. לָשׁוֹן נְקֵבָה Dictio generis fœminini. לָשׁוֹן יָחִיד Vocabulum numeri ſingularis. לָשׁוֹן רַבִּים Vocabulum numeri pluralis. לָשׁוֹן הֹוֶה Tempus præſens. לָשׁוֹן עָבָר Tempus præteritum. לָשׁוֹן עָתִיד Tempus futurum. *Plur.* לְשׁוֹנוֹת Linguæ: dictiones, vocabula.

לשש *Abbreviatura. Idem ac* לְשֵׁם שָׁמַיִם Ad nomen Dei; ad nominis divini gloriam. *Uſurpatur præcipue a Rabbinis.*

לא״ת *Abbreviatura. Idem ac* לֹא תַעֲשֶׂה Non facies. *Præcepta negativa, sive prohibentia Decalogi ita a Rabbinis solent appellari, ut* מצוות לת״ Præcepta prohibentia: בין עשה בין ללת״ Inter præceptum jubens, & vetans. *Præcepta enim jubentia dicuntur* מִצְוֹת עֲשֵׂה.

INCIPIENTIA

A מ

מ *In numeris valet quadraginta. Est littera modo servilis, modo radicalis. Habet duplicem figuram,* ם *clausum in fine, quod significat in numeris sexcenta,* & מ *apertum in aliis locis. Usurpatur pro* מן e, ex, de. *Post adjectiva,* & *Verba comparativum efficit. Inter duo substantiva est loco adjectivi. Sæpe pleonastice adhibetur.*

מָא, מָה Quæ, quod, quid? Jud. 2. 2. מָאי מָה רָא quid hoc rei est? טַעַם quæ ratio? מָה הַנָּיָא quæ utilitas? אַמָּא cur, quare? וְאַמַּאי & quare? Esth. 2. 7. בַּמַּאי propter quid? בַּמָּה in quo? כְּמָה, כִּמָּה quemadmodum, sicut: quam. Dan. 2. 33. quamdiu? Psal. 35. 17. בְּמָה quatenus, in eo, de eo. מָהוּ quid illud est? מָאי quid? בְּמָא quantus, quanta, quantum. בַּמָּה וְכַמָּה quanto magis. Deut. 31. 27. *in Targum Hierosolymitano. Cum præfixo* ל, לְמָה, לְמָא quorsum, quare? Gen. 26. 27. Jud. 5. 16. דִּלְמָא ne, ne forte. לְמָא דִי de eo, quod. Esdræ 6. 8. עַל מָה propter quid? Esdræ 7. 15.

מָהוּת Quantitas. *Vocabulum Logicum.*

מָאָה, מְאָה Centum. Gen. 11. 10. *Dual.* מָאתַיִן ducenta. Genes. 32. 14. & מָאתַיִן ducenti. Esræ 6. 17. *Plur.* מַאָתָן, מַאוֹתָא centeni. 1. Sam. 29. 2. 2. Reg. 11. 9. 19. *Etiam* מָאתָן: *ut* נְפָקוּ לְמָאתָן וְלַאלְפִין Egrediebantur per centenos, & millenos. 2. Sam. 18. 4.

מְאָחָא Butyrum. Esth. 1. 2. *in Targum secundo. Videtur esse pro* חֲמְאָה *litteris transpositis.*

מְאַךְ Humiliari, attenuari. Jud. 19. 11. Isa. 17. 4. sternere, substernere, deprimere, subigere. Job 17. 13. *Aphel* אַמְאִיךְ attenuare, humiliare, dejicere, deprimere. Psal. 44. 20. *Pahel Fut.* תְּמָאִיךְ deprimes. Isa. 25. 5.

מָאִם, מָאֵם Fortassis, forte, si forte. Jonæ 1. 6. si, utinam. Job 6. 2. Num. 22. 6. *Ex* מַה quid, & אִם si.

מָן, מָאנָא, מָאן. Vas, instrumentum. *Plur.* מָאנַיָּא, מָאנִין vasa, instrumenta. *Scribitur etiam sine* א.

מָאנִי Mane. *Est nomen proprium viri Persæ Hæresiarchæ, cujus sectatores Manichæi di-*

dicti fuere. A Græcis dictus fuit μάνης. *Quare Historici eum vulgo* Manes *appellant. Ex D. Epiphanio cum prius* Cubricus *nuncuparetur, & ex D. Augustino* Urbicus, *nomen* Manis *ipse sibi imposuit non ex Græca, sed ex Babylonica lingua desumptum, in qua* מָאן *Man* vas, organum *significat, quod gloriaretur, se esse vas, seu organum electum ad Dei doctrinam disseminandam. At ex eventu ita dictus est potius a* μανία insania, & furore. *Vim summam, quasique incredibilem auri, & argenti a quadam vidua hæreditario jure acquisivit, cujus diu famulus extiterat. Manichæorum hæresim ab eo originem traxisse testatur etiam Eusebius Hist. Ecclesiasticæ lib. 7. cap. 27.* Quo tempore Manes quidam, secundum nomen suum insaniens, & instinctu Dæmonis agitatus, invisam, & execrabilem omnibus hæresim docet. Hic autem Manes, gente Perses, vita, & moribus barbarus fuit, tam acer ingenio, ut insanire videretur &c. Ex hoc ergo Manichæorum hæresis usque in hodiernam diem diffunditur, eo tempore exorta, quo Felix primus in urbe Roma præerat. *De hoc Mane faciunt mentionem D. Augustinus Tom. 6. in Catalogo Hæreseon, Epiphanius contra Manichæos hæres. 66. SchiKardus in Historia Persica fol.* 111. *Elias in Tisbì in radice* מין, *Rabbì Abraham in Cabbala fol. 9. aliique. Jussu Saporis Regis Persarum excoriatus dicitur, quod ejus filium ægrotantem pristinæ incolumitati non restituerit, cum id se facturum, temere patri promisisset. Itaque Epiphanius scriptum reliquit.* Hinc ubi cognovisset Rex Persarum Manis refugium, missis eo suis, captum illum in prædicto castello ignominiose in Persidem pertraxit, & cutem ipsius arundine excoriari jussit, & sic de ipso pœnas sumpsit. Unde & excoriatum arundine, utrem ipsius paleis expletum, etiam hodie in Perside habent. Atque sic vitam finivit.

מאס Spernere, aspernari, fastidire, respuere, contemnere, rejicere. Levit. 26. 43. *Item* madefacere, liquefacere: computrescere. Psal. 38. 6. & 58. 9.

מבן מְבִינָא Everriculum, scopæ. Isa. 14. 23.

מגד *Hebraice*. Pretiosa res. *Plur. emphat. Chald.* מְגַדְיָא res, fructus pretiosi. Job 9. 26. *absolute* מַגְדִין Deut. 33. 14. *in Jonathane.*

מַגְדְנִין, מַגְדָנִין Idem. Gen. 24. 53.

מַגִיד Maghìd. *Dictio est a Rabbinis in ritibus cœnæ Paschalis adhibita, quæ significat* indicans. *Paterfamilias enim, dimidia placenta inter integras reposita, singulorum cyathos iterum impleri imperat, postea omnes, simul sublato canistro, elata voce canunt:* הא לחמא עניא וכו *h. e.* Hic est panis afflictionis &c. *Post hæc amoto canistro, & in mensæ extremitate collocato, Paterfamilias prosequitur:* מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות *h. e.* Quænam est differentia inter hanc, & alias noctes? *Filiis autem petentibus, quare hac nocte ante cœnam tot insolentes cæremoniæ adhibeantur,*

juxta præceptum Exod. 12. v. 26. & seqq. וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֲבוֹדָה הַזֹּאת לָכֶם *h. e.* Et cum dixerint filii vestri: quæ est ista religio &c. *pater ritus rationem explicat, & hac nocte majores suos ab Ægyptiaca servitute summo Dei beneficio liberatos ostendit. Liberis deficientibus, uxor virum, discipulus magistrum, omnino alter alterum interrogat, atque adeo si unus sit Paterfamilias, ipse se interrogat, & in memoriam revocat miracula, & prodigia in Ægypto ob incolumitatem populi Israelitici a Deo patrata.*

מַגָּל, מַגָּלָא Falx messoria, falcula. Deut. 23. 26. *Plur.* מַגָּלִין falces. Isa. 2. 5.

מַגָּן Gratis, frustra, immerito, sine caussa. Exod. 21. 2. Isa. 52. 3.

מגס מַגִּיסְתָּא, מַגִּיסָא, מַגִּיס Scutella, paropsis. Num. 7. 17. thuribulum, lanx, acetabulum. *Plur.* מַגִּיסִין, מַגִּיסַיָּא scutellæ. Num. 4. 3. & 7. 84. *Respondet Hebræo* קְעָרָה.

מגר *Pahel* מַגֵּר Detrudere, dejicere, deturbare, devolvere, depellere, præcipitare. 1. Reg. 20. 21. exscindere. Psal. 143. 12. *Ithpahel* אִתְמַגַּר succidi, exscindi. Job 6. 17.

מַגִּירַיָּא, מַגִּירִין Serræ. Isa. 7. 20. *Ita transfertur in Bibliis Regiis.*

מגש מַגּוּשָׁא, אַמְגּוּשָׁא Magus, incantator. Exod. 7. 15. & 8. 16. *in Targum Jonathanis.*

מדד *Hebraice.* Metiri, dimetiri.

מִדָּה, מִנְדָּה Mensura: tributum, *in Daniele, & Esdra.* Mos, consuetudo, proprietas, conditio. Levit. 16. 3. *in Jonathane.* הָעוֹמֵד עַל מִדּוֹתָיו Qui insistit proprietatibus suis, *h. est, qui indulget pravis animi motibus, neque eos in officio continet;* pertinax. *Hinc in Tractatu* מְגִלָּה Megillà שלשה הקבה אוהבן מי שאינו כועס ומי שאינו משתכר ומי שאינו מעמיד על מידותיו *h. e.* Tres Deus amat; eum, qui non irascitur, qui non inebriat se, & qui non insistit proprietatibus suis, *nimirum, qui non est pertinax, nimiumque sententiæ suæ indulget.*

מדה מָדָתָא *Idem ac* מְדִינָה. Regio, provincia, terra. Esth. 1. 2.

מדי מִדֵּי Quidquam, aliquid. Job 6. 6. *in Targum altero.*

מָדַי Medus. Dan. 11. 1. מָדָיָא Dan. 6. 1. & מָדָאָה. *Fœm.* מָדוֹכָה מָדִית Mortarium Medum. *Plur. fœm.* נָשִׁים מָדִיוֹת Mulieres Medæ.

מדם Aliquid, quidquam. *Idem ac* כָּל־מִידֵם · מִדַּעַם Omne. Prov. 27. 7.

מדן מוֹדְנָא Statera, bilanx, trutina. Exod. 1. 5. *in Targum Jonathanis. Plur. fœm.* מוֹדְנָן trutinæ. Levit. 19. 36. *in Jonathane. Mascul.* מוֹאזְנִין Eccles. 2. 8.

מדע מִדַּעַם Quidquam, aliquid. Deut. 13. 18. *Idem ac* לָא : מְדֵם כָּל־מִדַּעַם nihil omnino. Gen. 19. 8.

omne,

omne, omnia, quodcumque. Num. 31. 23. שׁוּם מִדַּעַם Quidquam omnino. Esth. 6. 3.

מדד מוֹדְרוֹן, מִדְּרוֹן Descensus, locus declivis. Psal. 83. 14.

מהל מְהוּלְתָּא Circumcisio. Exod. 4. 26. Cant. 2. 9. *Talmudicis* vannus, cribrum pollinarium.

מהר מוֹהֲרָא Dos. *Plur.* מוֹהֲרִין dotes. *Constr.* מוֹהֲרֵי dotes. Genes. 34. 12. *in OnKeloso, & Jonathane*. Exod. 22. 16.

מוג *Ithpahel* אִתְמוֹגֵג Liquefieri, solvi, dissolvi. Psal. 107. 26.

מוז, מוּזָא, מוֹזָא Stipula, gluma. Psal. 35. 5. *Rabbinis* מוֹזָא pugillus. 2. Sam. 14. 3.

מוח, מוֹחָא Cerebrum, medulla. Deut. 28. 35. 2. Sam. 14. 25.

מוט Moveri, dimoveri, nutare, vacillare, declinare. Lev. 25. 35. *Ithpahel* אִתְמוֹטֵט Idem. Psal. 46. 3.

מול Circumcidere. *Ithpahel* אִתְמוֹלֵל succidi, exscindi. Job 18. 16. Psal. 90. 6.

מִילָה Circumcisio. Cant. 3. 8.

מוּלְיְתָא. *Vide in* מלא.

מום, מוּמָא Vitium, macula, labes, nævus. Prov. 9. 7. *Plur.* מוּמִים vitia, maculæ. *Apud Talmudicos* מום שבך אל תאמר לחבירך Vitium, quod est in te, ne exprobres proximo tuo. *Etenim* turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.

מוץ, מוֹצָא Palea, stipula, gluma. Isa. 41. 15.

מוק Deridere, irridere, illudere. Prov. 19. 28. *Pahel* מֵיק idem. *Aphel* אֲמִיק idem. 2. Reg. 19. 21.

מְמִיקָא Derisor, irrisor.

מְמִיקְנָא, מְמָקְנָא Idem. Prov. 9. 8. & 20. 1. *Plur.* מְמִקְנִין, מְמִקְנַיָּא irrisores. Psal. 119. 51.

מְמִקְנוּתָא Derisio. Psal. 44. 14.

מוֹקָא Soccus, crepida. *Plur.* מוֹקִין socci. Esth. 8. 15.

מור, מֵירָא, מוֹרְיָא, מוֹרָא Myrrha. Exod. 30. 23. & 34.

מוש Palpare, contrectare. Gen. 27. 22. *Aphel* אֲמִישׁ palpare facere. Judic. 16. 26.

מְמוּשׁ Tactus, contrectatio. Genes. 27. 22. *in Targum Hierosolymitano*.

מות, מוֹת Mori. Gen. 44. 20. *Aphel* אֲמִית occidere, interficere. Gen. 5. 24.

מֵית, מִיתָא, מִית Mortuus. Deut. 4. *Plur.* מֵיתִין mortui. 2. Reg. 19. 35. *Emphat.* מֵיתַיָּא. Num. 17. 13. *Sæpe in Rabbinorum libris occurrit* מֵת מִצְוָה mortuus præcepti. *Itaque* mortuus præcepti *is dicitur, qui mortem oppetiit, nec habet, qui eum sepeliat, veluti interfectus in agro, alienus, & peregrinus. Is igitur ex præcepto divino sepeliendus est, & licet non habeat ex suis, qui eum sepulturæ mandet, pietatis tamen caussa, & vi præcepti vel pii viri, & religiosi, vel magistratus legitimam sepulturam*

ei

ei præſtare tenentur. *Per Synecdochen* מוֹת *ſignificat* membrum virile languidum, quaſique mortuum. *Huc ſpectat illud Apoſtoli ad Rom.* 4. 19. Οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ἤδη νενεκρωμένον, ἑκατονταέτης πῦ ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας. *h. e.* Nec conſideravit (*Abraham*) corpus ſuum emortuum, cum jam fere centum eſſet annorum, & emortuam vulvam Saræ. *Sic Ovidius*. Noſtra tamen jacuere, velut præmortua, membra. *Fœm.* מֵיתָא mortua. Geneſ. 35. 18.

מוֹתָא, מוֹת Mors; peſtis. Ezech. 38. 22. מוֹתָא תִנְיָנָא Mors ſecunda. Jerem. 51. 39. 57. & 65. 6. 15. Pſal. 49. 11. *in Bibliis Regiis*. *Ex R. David Kimchì* mors ſecunda *eſt* בְּעוֹלָם הַבָּא in futuro ſæculo. מַלְאָכָא דְמוֹתָא Angelus mortis. *De eo ſæpe in Targum mentio injicitur, qui vulgo ab Hebræis appellatur Sammael*. *In Tractatu Talmudis* עבודה זרה *fol.* 20. מלאך המות כולו מלא עינים Angelus mortis totus plenus eſt oculis. *Rabbini ad* Exod. cap. 34. v. 29. וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ *h. e.* Et Moſes ignorabat, quod cornuta eſſet facies ſua; dum loqueretur cum eo, *ut more ſuo mordicus propriam, & litteralem Verbi* קָרַן *ſignificationem tueantur, comminiſcuntur, a Moſe cornuto oculos Sammaeli fuiſſe erutos. Itaque hunc Sammaelem tamquam alterum Argum oculorum plenum eſſe affirmant, ægrotiſque morti proximis adeſſe, ut in eorum ora guttam fellis ex gladio pendentem, quem manibus tenet, infundat, ex qua moriantur: ad ejus aſpectum mortem ſtricto gladio minitantis ægrotos totis artubus contremiſcere, pavere, trepidare, atque os aperire, in quod gutta prolapſa mori, totumque corpus flavo colore circumfuſos fieri putridos, & contabeſcere. Sed quis non videt hæc, & his ſimilia eſſe meras Talmudiſtarum nugas, & commenta? Addunt in* Jelammedènu *ſectione* קח את המטה, *eum fuiſſe creatum ſecunda die, quia dicitur* וחשך על פני תהום Et tenebræ erant ſuper faciem abyſſi. Gen. 1. v. 2. *cum Sammael Angelus mortis creaturarum oculos tenebris offundat*.

מִיתוּתָא Mors: occiſio. *Per apocopam* מִיחוּ Deut. 32. 1. *in Targum Hieroſolymitano*.

מָמָת Idem. Ezech. 28. 8.

מוֹתָנָא Mors, peſtis, plaga mortifera. *Plur.* מוֹתָנָתָא mortes. Lev. 26. 6. *in Jonathane*.

מוּא מַוְיָא Pilus, capillus, coma. Deut. 21. 12. *in Targum Jonathanis*.

מְזַג Miſcere, diluere, temperare. Pſal. 102. 10. fundere, infundere. Eccleſ. 10. 19. *Pahel* מַזֵּג Idem. Iſa. 65. 11.

מִזְגָא Mixtio, infuſio. Pſal. 75. 9.

מִזְגָא Idem. בֵּית מִזְגָא œnopolium. Prov. 23. 30.

מָזוֹג, מָזוּגָא Pincerna. Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo*. *Plur.* מָזוּגַיָּא pincernæ. Gen. 40. 9. *in Targum Jonathanis*.

מָמְזָג Mixtio, mixtura. Exod. 30. 25. *in Jonathane*.

מזז *In Ithpahel* אִתְמַזְמוּ Vacillare, contremiſcere. Job 26. 5. *in Jonathane.*

מזר מַמְזֵרָא Spurius. Deut. 23. 2. *Triplices ſunt ſpurii,* ממזר ודאי, Spurius certus: ממזר ספק Spurius dubius: & וממזר מדברי סופרים Spurius ex ſententia Rabbinorum. *Judæi impie, & blaſpheme Chriſtum hoc nomine* מַמְזֵר *vocare ſolent. Id vero ſæpe deprehenditur in libro inſcripto* סֵפֶר תּוֹלְדוֹת יֵשׁוּ *h. e. liber generationum Jeſu. Fœmin.* מַמְזֶרֶת Spuria.

מחא מְחָה Percutere, ferire, pulſare, verberare. Num. 35. 16. delere, abolere, abſtergere, expungere: texere, attexere. 2. Reg. 23. 7. cohibere, prohibere. Dan. 4. 32. Eccl. 8. 4. *Ithpehal* אִתְמְחִי percuti: deleri. Gen. 7. 23. abſtergi. 2. Reg. 21. 13.

מַחְתָּא, מְחָא, מַחָא Plaga, percuſſio, cædes: ictus. Iſa. 10. 26. *Plur.* מָחָן, מָחֲתָא, & *maſc.* מַחֲתִין plagæ. Deut. 28. 59. & 29. 21. *in Jonathane.*

מחוך מְחוֹךְ Ornamentum muliebre. Exod. 35. 22. *Hebraice* כּוּמָז. *Plur.* מְחוֹכִין Num. 31. 50. *in Jonathane.*

מַחֲבָיָא Acus, aciaria, fibulæ. Iſa. 3. 32.

מחק מְחַק Radere, abradere, delere, expungere. Num. 5. 23.

מַחְקָא Hoſtorium, raſorium, *quo redundans in modio dejicitur.* Levit. 19. 35. *in Jonathane.*

מחר מְחַר Cras, poſthac, in poſterum. Exod. 32. 5. יוֹמָא דְמָחַר dies craſtinus. Prov. 27. 1.

מחת מַחֲתָא, מְחוּתִית, מַחֲתִית. *Vide in* נחת.

מטא מְטֵי, מְטָה Venire, advenire, appropinquare, pervenire, pertingere, contingere. Eſth. 2. 12. *In proverbiis Ben Syræ habetur* טב לבישא לא תעביד ובישא לא מטי לך *h. e.* Bonum malo non exhibeas, & malum non continget tibi. *Hæc ſententia huic proverbio ſubjecta eſt.* Non eſt inconſulto, & ſine diſcrimine in quemlibet beneficium conferendum, nec quodlibet beneficium cuivis præſtandum. *Ithpehal* אִתְמְטֵי ire, abire, accedere, pervenire, pertingere. Num. 23. 15. Jud. 19. 12. *Ithpahel* אִתְמַטֵי idem. *Aphel* אַמְטֵי applicare, admovere. 2. Sam. 7. 8.

מְטוּ Obſecratio, petitio, rogatio. בְּמָטוּ quæſo, obſecro. Geneſ. 43. 19. *in Jonathane.*

אַמְטוּ Propter. *Idem ac* אַמְטוּל.

מיטטרון מִיטַטְרוֹן Mitatron, *nomen Angeli, de quo mentio* Geneſ. 5. 24. *in Jonathane, in cujus Targum habetur.* Et cultum exhibuit Enoch Domino in veritate, & ecce non fuit amplius cum habitatoribus terræ, quia abreptus fuit, & aſcendit in Cœlum in verbo Domini, & vocatum fuit nomen ejus מִיטַטְרוֹן *Mitatron* סַפְרָא רַבָּא *Scriba magnus. R. vero Salomon in illud*: Nam nomen meum in medio ejus eſt. Exod. 23. 21. *ſcribit.* Rabbini noſtri inquiunt. Ille eſt Metatron,

cujus nomen est sicut nomen Doctoris sui, nempe Dei שדי Omnipotentis. Nam שדי Gematrice 314. totidem מטטרון. *Alii ex Rabbinis alio de significatione hujus vocis inclinant. Ex Reuchlino lib. 1. Cabbalæ apud Cabbalistas* רבו של משה מטטרון Præceptor Mosis fuit Metatron. *Talmudistæ vero scriptum reliquerunt* דאתיהיבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכותא דישראל quod data sit ei potestas, ut sedeat, & conscribat merita Israelitarum: rursus quoque ei sit potestas למימחק זכותא delendi merita ipsorum. *In* חגינה Chagigà *fol.* 15. *Itaque propterea appellatur* Cancellarius cœlestis.

מטך מַטַכְסָא Sericum: ornatus sericus. *Plur.* מַטַכְסִין serica. Esth. 1. 6.

מטל מִטַל, מִטוּל, & *cum* א, אַמְטוּלָא, אַמְטוּל Propter. Psal. 1. 5. Job 2. 4. *Cum sequitur* ד, *vel* די, propterea quod, eo quod, quoniam, quia. *Cum sequitur* כֵּן, *vel* אֵיכָכָא propterea, ergo, idcirco, quamobrem. *Cum aff.* אַמְטוּלְתִּי propter me. מְטוּלְתָךְ propter te. הַמְטוּלְתֵּיהּ propter eum. Job 3. 23. מְטוּלְתָנָא propter nos. Psal. 115. 1. מְטוּלְהוֹן propter eos. Psal. 106. 26. & אַמְטוּלְהוֹן Psal. 58. 8. אַמְטוּלְהוֹן צַלֵי pro ipsis oravit. Psal. 99. 6.

מַטְלָנָא Vectis, palus. Job 40. 13. *In Bibliis Regiis* מַטְלוּחָא.

מַטְלַנְיוֹת Frusta lintei, *quibus alluuntur vasa, & instrumenta ad culinam pertinentia.*

מטר *Aphel* אַמְטַר Pluere, depluere, pluviam demittere. Gen. 2. 5. & 19. 24. *in Jonathane.*

מָטָרָא, מָטַר Pluvia. Deut. 11. 14. *Plur.* מִטְרִין pluviæ. Gen. 19. 24.

מַטְרוֹנִיתָא, מַטְרוֹנִית, מַטְרוֹנָא Matrona. *Plur.* מַטְרוֹנְיָתָא matronæ. Esth. 2. 14. *Matrona est fœmina honestior imperandi auctoritate prædita.*

מיה מַיָא, מַיִן, *Constr.* מֵי Aqua. *Hierosolymitane* מוֹהִי, מוֵי, מוִי, מַיִן.

מיל Milliare, *via mille passuum. Plur.* מִילִין milliaria. Exod. 14. 22. Num. 2. 3. *Duplex est milliare, majus, & minus. Majus constat bis mille gressibus, seu cubitis majoribus, aut bis mille passibus minoribus, ex quibus* דרך שבת iter Sabbati *constabat; minus autem capit mille gressus, vel mille cubitos Hebræorum majores:* פרסה *quatuor mille cubitos majores, sive totidem passus minores complectitur. Itaque milliare est quadrans* פרסה, *sive milliaris majoris.*

מִמֵילָא, מֵילָא A seipso. *Vox Talmudistis usitata pro* מֵאֲלֵיהֶם. מִמֵילֵיהֶם a seipsis. Esth. 6. 1. *in Targum secundo.* בְּמֵילֵיהּ a seipso, sponte. Gen. 41. 13. *in Targum Jonathanis.*

מֵילָא *Vide in* מלת.

מין מַיְנָקָא Monile. Esth. 8. 15.

מִינָאָה, מִינַאי. *Emphat.* מִינָאָה Minæus, Hæreticus, *qui vel ex libidine, & arbitrio sine Dei Lege vivit, vel eam ex ingenio suo interpretatur, & docet. Ex R. Elia hæc.*

hæc dictio derivatur a מָאנִי Mane *Hæretico, de quo supra, quasi Minæus idem sit, ac Manichæus. Cum eo consentit liber* עַמּוּדֵי גּוֹלָה, *in quo habetur. Minim* sunt, qui tenent fidem *Mane*, qui fuit Philosophus ex Philosophis Græcorum. *Sic Glossator in Talmudis Hierosolymitani lib.* ברכות Berachòt *cap. 9.* Minim *sunt illi, qui credunt duos esse Deos* (quæ fuit Hæresis Manichæorum.) *Alii ex Hebræis Minæorum originem ad Sadocum, & Baithosum referunt, discipulos Antigoni Sochæi, qui annis circiter ante Christum centum decti fuere* רָאשֵׁי הַמִּינִים Capita, *sive* Principes Hæreticorum. *Quare præcedens etymologia rejicienda, quia Manes longo post Sadocum, & Baithosum tempore vixit. D. Hieronymus in Epistola ad Augustinum incipiente* Tres simul epistolas *de Minæis mentionem facit.* Usque hodie per totas Orientis Synagogas inter Judæos Hæresis est, quæ dicitur Minæorum, & a Pharisæis nunc usque damnatur, quos vulgo Nazaræos nuncupant, qui credunt in Christum filium Dei. *Ideo fortasse Nazaræi vulgo nuncupati sunt, quia in Christum Nazarenum etiam crederent, sicuti hodie nos quoque Christianos* נוצרים Nazarenos *vocant. Cæterum nunc temporis ab Hebræis generatim Hæretici* מִינִים *appellantur, & Hæresis* מִינוּת; *speciatim vero eo nomine nos Christiani designamur, vel quia juxta ipsorum sententiam Dei unitatem negamus, & in SS. Trinitate plures Deos agnoscimus, quemadmodum olim Manes duos Deos finxerat; vel quia sine Lege vivimus, quam sibi solis datam gloriantur; vel quia Traditionem oralem a Sadducæis etiam, vel Karræis rejectam respuimus. Hinc quotidie Judæi* ברכת מינים precationem Hæreticorum, *h. e. contra Hæreticos, & Apostatas recitant, qui Religionem Judaicam relinquentes ad Christianos, vel Turcas deficiunt. Vocatur etiam hæc eadem precatio* ברכת האפיקורוס & ברכת למשומדים.

מוּר *Idem ac* אוֹמֵר Dicens. דַּחֲווּ מָרֵי quam dixerant. Genes. 12. 6. *in Jonathane.*

מָכָא, מָכָה Stillare. Jud. 5. 4. *Ithpehal* אִתְמְכִי attenuari, debilitari, conteri. Psal. 38. 9.

מָכָא Humilis, demissus. Cant. 7. 5.

מָכַךְ Humiliari, dejici, demitti, attenuari, conteri, atteri: sternere. Psal. 13. 9. & 139. 8. *Pahel* מַכֵּךְ humiliare, attenuare, deprimere, demittere, dejicere. Cant. 2. 6. Job 40. 6. *Aphel* אַמֵּךְ idem. Psal. 44. 20. Item sternere, substernere. Job 41. 21. *Ithpahel* אִתְמַכַּךְ humiliari, demittere se. Psal. 42. 7.

מַכִּיךְ, מַכִּיכָא Humilis, mansuetus, contritus, attritus. Isa. 66. 2. *Plur.* מַכִּיכִין, מַכִּיכַיָּא humiles, attriti. Psal. 34. 19. Job 5. 11. *Fœm.* מַכִּיכָא, מַכִּיכְתָּא & מְכֵכְתָּא attrita, mansueta. Prov. 15. 3. & 18. 14.

מַכִּיכוּתָא, מַכִּיכוּתָא Humilitas, depressio, contritio, mansuetudo. Eccles. 10. 18. Malach. 3. 14.

אִתְמַכְּכוּת Idem. Pſal. 136. 23.

מכן מוּכְנָא Machina, fabrica, rota. *Plur.* מוּכְנִין machinæ. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Græce* μηχανή.

מכר מַכַּר Vendere. *Hinc in quibuſdam editionibus juxta ſignificationem Syram* Prov. 19. 14. מִתְמַכְּרָא deſponſatur; *quod nunc legitur* מִתְמַסְּרָא traditur. *Elias opinatur ita legendum.*

מלא מְלִי, מְלֵי Plenum eſſe, impleri, repleri, compleri: implere, replere, complere. Gen. 21. 19. Pſal. 107. 9. haurire. Gen. 24. 44. Jud. 5. 11. *Ithpehal* אִתְמְלִי impleri, repleri. Exod. 40. 14. *Pahel* מַלֵּא, מַלֵּי implere, replere. Jerem. 51. 34. *Ithpahel* אִתְמַלֵּי impleri. Prov. 24. 4.

מְלֵי, מָלֵי Plenus, repletus. Deut. 33. 23. *Plur.* מְלֵין pleni. Deut. 6. 11. *Fœm.* מַלְיָא plena. Ruth 1. 21. *Plur.* מַלְיָן plenæ. Ezech. 36. 34.

מְלָאָה, מָלֵי Idem. Deut. 33. 23.

מְלֵיתָא, מְלֵיאָתָא, מַלְיָתָא, מַלְיָא Repletio, plenitudo. Pſal. 50. 13. agger, vallum. Jerem. 6. 9. *Plur.* מַלְיָתָא Jerem. 32. 24.

מוּלְיָתָא Mula. Exod. 14. 7. 19. *in Jonathane. Plur.* מוּלְיָתָא mulæ. Exod. 14. 25.

מלח מְלָחָא Sal. Gen. 19. 26. Lev. 2. 13.

מְלַח Salire, ſale condire. Lev. 2. 13. vaſtare. Eſræ 4. 14. *Ithpehal* אִתְמְלַח ſaliri, ſale condiri. Jerem. 16. 4.

מַלַּח, מַלָּחָא Nauta, nauclerus. Prov. 23. 34. *Plur. emph.* מַלַּחַיָּא nautæ. Pſal. 107. 23.

מַלּוּחַ Urtica. *Plur.* מַלּוּחִין urticæ. Soph. 2. 9.

מלט אִתְמְלַט *Ithpehal* Eripi, liberari, evadere. Proverb. 19. 5.

מַלְטִיתָא Putredo. Prov. 12. 4. & 25. 20.

מלך מְלַךְ Regnare. Gen. 36. 32. conſulere, conſilium inire, conſilium dare, conſilium capere. *Aphel* אַמְלֵךְ regnare, regno præficere, regem conſtituere. Cant. 6. 1. conſilium inire. Eſth. 7. 5. *Pahel* מַלֵּךְ conſulere. Job 26. 3. *Ithpahel* אִתְמַלֵּךְ conſilium inire, vel capere. *Ithpehal* אִתְמְלַךְ idem.

מַלְכָּא, מְלֵךְ, מָלֵךְ Rex. Num. 21. 30. *Plur.* מַלְכִּין, מַלְכַיָּא reges. Gen. 17. 6. 1. Reg. 3. 13. *Fœm.* מַלְכְּתָא, מַלְכָּא regina. Eſth. 1. 9. *Conſtr.* מַלְכַּת 1. Reg. 10. 1. *Plur.* מַלְכָתָא, מַלְכָן reginæ. 1. Reg. 11. 3. *Reges alii apud Hebræos regia poteſtate ſolummodo fuerunt inſigniti, alii præterea fuerunt etiam Prophetæ, alii etiam Sacerdotes. Hinc legimus Melchiſedechum fuiſſe Regem, & Sacerdotem, Davidem fuiſſe Regem, & Prophetam, Saulem autem, & alios fuiſſe tantummodo Reges. Eligebantur autem vel per Synedrium, vel per os Prophetæ, vel per Urim & Tummim. Quamquam aliquando Reges hæreditate, aliquando etiam populi ſuffragiis regnum adepti ſunt. A regno excludebantur fœminæ, Judæi facti, vel Proſelyti, lanii, cerdones, & alii infimæ notæ homines. Porro Athalia mater Ochoziæ vi tyrannica imperium invaſit, David autem, & Saul ſingulari Dei beneficio ad tantam dignitatem evecti ſunt. Præcipuus inaugurationis ritus in unctione conſiſtebat, oleumque, quo ungebantur, ex quatuor aromatum ſpeciebus conſtabat, ſcilicet caſia, calamo, cinnamomo, & myrrha. Induebantur autem ſplendido, aut albo veſtimento, ſicuti apud Romanos purpureo.*

מֹלֶךְ, Molech, Molochus. *Idolum Ammo-*

monitarum. Levit. 18. 21. *quod vocabatur etiam* מֹלֶךְ 1. Reg. 11. 5. & מַלְכָּם Soph. 1. 5.

Alii volunt, hoc Idolum Molochi nomine cultum fuisse Saturnum, alii Martem. Ejus imago concava ex ære erat conflata, facie vitulum referebat, manusque expansas habebat. Ei ignis imponebatur, quod ubi Idolum conceperat, inter ejus manus puer collocabatur, donec ustione absumeretur. Ne autem ejulatus audirentur, interea Sacrificuli tympana pulsabant, a quibus nomen תֹּפֶת Tophet *loco inditum. Alii contendunt, per duas pyras coram Idolo a Sacerdotibus puerum fuisse traductum. De* Tophet *vide dictionem* תֹּפֶת.

מַלְכוּ, מַלְכוּת, מַלְכוּתָא Regnum. Dan. 6. ult. Esth. 1. 14. *Plur.* מַלְכְוָן, מַלְכְוָתָא regna. Psal. 68. 33. Dan. 2. 44.

מְלִיךְ, מְלִיכָא Consiliarius. 2. Sam. 15. 12.

מַלְכָּא, מִלְכָּא, מַלְכָּא, מְלַךְ Consilium, consultatio. *Plur.* מִלְכָת, מִלְכָן, & *masc.* מַלְכִין consilia.

מִלְכָנָא, מִלְכָנָא Idem. Prov. 8. 14.

מַלְכְתָנוּתָא Idem. Prov. 11. 14.

אִתְמְלוּכֵיהוֹן Idem. *Plur. cum aff.* אִתְמְלוּכָא consilia ipsorum. Jerem. 18. 23.

מְלַל Loqui, eloqui, verba facere, effari. Gen. 39. 19. 1. Sam. 4. 20. *Ithpahel* אִתְמַלַּל loqui. Num. 7. 89. dici. Psal. 87. 3.

מִלְּחָה, מִלְתָא, מִלָּה, מִלָּא Verbum, sermo. Dan. 2. 5. 9. *Plur.* מִלַּיָּא, מִלִּין verba, sermones.

מְלוּל Idem. Exod. 4. 10. *Emphat.* מְלוּלָא Isa. 6. 4.

מָלֵל Idem. Esth. 7. 10. *in Targum secundo.*

מִמְלָלָא, מַמְלַל. Verbum, sermo, oratio, loquela, eloquium. Num. 12. 8. Esth. 3. 12.

מְלִילָן Spicæ. Deut. 23. 25.

מלם מְלֵיסָא Olla, cacabus. 1. Sam. 2. 14.

מלפ מְלַפְפוֹנֵיָא Melopepones. Num. 11. 5. *in Jonathane. In Talmud Hierosolymitano habetur* מְלְפָנֵיָא.

מלק מְלַק Ungue secare, discerpere. Levit. 1. 15. & 5. 8.

מלת מֵילָא, מִילְתָא, מֵילְתָא Melote, lana agnina, lana mollissima. *Aliis* sericum. Ezech. 27. 18. Melota non tam pellem ovis significat, quam exuvium, *h. e.* pellem corpori detractam cum lana. *Ita Erasmus in Epistolam ad Hebræos cap.* 11. *v.* 37. *In Ezechiele, & libro Esther mentio fit de lectis, vel cubilibus melotis. Huc alluſit Virgilius lib.* 7. *Æneidos.* Pellibus incubuit stratis, somnosque petivit. *Sic Pausanias.* Dauniis, vel Calabris in more fuit pellibus incubare, quas melotas dicunt, *h. e.* ovillas, (in Podalirii sepulchro) sicque per quietem Oraculis instrui. Qui Amphiarao sacrificabant, sacris peractis, arietis pellem substernebant, atque ita cubabant captantes somnia.

מכן מָמוֹנָא, מָמוֹן Pecunia, opes, divitiæ, facultates, substantia.

De origine hujus vocis Mamona, *vel* Mammona *varia est Auctorum sententia. Suidas ait*, μαμμωνᾶς πλοῦτος γήϊνος, χρυσός. Mammona significat divitias terrenas, aurum. *Drusius ejus originem deducit ab* אָמַן, *contractione litteræ* א *facta, pro* מַאמוֹנָא, *ut* מֵמְרָא *pro* מֵאמְרָא, *& Hebraice* מָזוֹן *pro* מָאזוֹן, *explicatque per* divitias, *quia homo in divitiis confidit. Quidam derivant a Græco* μαμάω, anxie, sollicite cupio, *quasi* μαμὼν *sit pro* μαμώ, *quod pecunia studiose quæratur, quemadmodum* כֶּסֶף *ab Hebræis* argentum *dicitur a* כָּסַף desiderare, expetere. *Alii a* מָנָה numerare *dictam volunt, quia pecunia numeratur. Cæterum* Mamona *est antiquum Chaldæorum, & Syrorum vocabulum. In Targum modo adhibetur pro* הוֹן substantia, *modo pro* שֹׁחַד munere pecuniario, *modo pro* בֶּצַע lucro, *modo pro* כֹּפֶר lytro pecuniario. *In Bibliis Regiis semper legitur* מַמוֹנָא Mammona. *Syris est* ܡܰܡܳܘܢܳܐ. *Hinc Matthæi 6. 24.* ܠܳܐ ܡܟܶܠ ܐܢܳܫ ܠܡܰܪܝܳܐ ܘܠܡܰܡܳܘܢܳܐ *h. e.* Non potestis Deo servire, & Mammonæ. מָמוֹן דְּעַוְלָא divitiæ iniquitatis. מָמוֹן הִשְׁקָר divitiæ fallaces. *Plur. fœm.* מָמוֹנוֹת pecuniæ, *ut* דִּינֵי מָמוֹנוֹת Judicia pecuniarum, *quæ constant ex tribus Judicibus, quibus opponuntur* דִּינֵי נְפָשׁוֹת Judicia animarum, *videlicet* criminalia, *vitam spectantia, ad quæ viginti tres Judices requiruntur. Sic in Tractatu* סַנְהֶדְרִין Sanhedrìn. *Passim SS. Patres de* Mammona *mentionem faciunt. D. Augustinus de Sermone Domini in monte.* Mammona apud Hebræos divitiæ appellari dicuntur. Congruit & Punicum nomen. Nam lucrum Punice Mammon dicitur. *Cum enim Pœni, sive Phœnices Syris proximi essent, idem vocabulum ad divitias significandas usurpabant. Sic D. Hieronymus in Psal.* 83. Mammona in lingua Hebræa (*h. e.* Syra, & Chaldæa) divitiæ nuncupantur, non aurum, ut quidam putant. *Sic Venerabilis Beda in illud Matthæi 6.* Audiat, (*ait*) hoc avarus, & studeat divitias, quæ Syriaco appellantur sermone, magis ut dominus distribuere, quam ut servus custodire. *Huc illa Rabbinorum, & Talmudistarum referenda* צָרִיךְ הָאָדָם לְמִלַּח מָמוֹנוֹ Opus habet homo salire divitias suas, *nimirum sale eleemosynarum, quibus si liberaliter erga egenos utatur, manent, conservanturque in ejus domo divitiæ, sicuti carnes sale conspersæ. Sic* מִלַּח מָמוֹן צְדָקָה *h. e.* Sal divitiarum est eleemosyna. מִלַּח מָמוֹן חֶסֶד Sal divitiarum est beneficentia, *videlicet erga indigos, & pauperes.*

מֹאמָר מוֹמָר Apostata. *Plur.* מוֹמָרִין מוֹמָרַיָּא, apostatæ. Deut. 28. 68. *in Jonathane.*

מִמָּשׁ Aliquid, quidquam: soliditas, substantia. Deut. 32. 17. *in Targum Hierosolymitano.* אֵין מִמָּשׁ בְּדִבְרֵיהוֹן Nihil solidi est in verbis ejus. *Item* מִמָּשָׁא so-

soliditas, *idem ac* מְשָׁשָׁא. *Sic* מַמָּשׁ revera, vere, simpliciter, proprie, *cui opponitur* עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל per modum similitudinis.

מַמְשׁוּת Soliditas, certitudo, entitas, substantia.

מִן A, ab, abs, de, e, ex, inde. מִן בִּגְלַל דְּ propterea, eo quod. Exod. 19. 18. מִן קָדֶם דְּ eo quod. Exod. 19. 18. *in OnKelosо.* *Cum affix.* מִנִּי a me. מִנָּךְ a te, *masc.* מִנִּיךְ a te, *fœm.* מִנֵּהּ ab eo. מִנַּהּ ab ea. מִנְּהוֹן ab eis. *masc.* מִנְּכוֹן *fœm.* a vobis. מִנָּן, מִנָּנָא a nobis. מְהֵילִי præ me, magis quam mihi. *Ita* מִנָּא לָן &c. מְהֵילָן, מְהֵילָךְ, מְהֵילְהוֹן unde nobis? *& conjunctim* מִנָּלָן. *Ita* מִנָּא לָךְ undenam tu? מִנָּא הַנֵּי מִילֵי unde habentur ista?

מָאן, מַן Quis, qui, quæ, quod, *vel* quid. מַן is, qui; לְמַן cujus; מוּן quis? מְנָא ubi. Prov. 4. 19. quid. 27. 1. וּמַן הוּא & quis ille? Dan. 3. 15. וּמַן דִּי & is qui, quisquis. v. 6. *Legitur etiam cum* ו *in medio* מוּן *ex dialecto Hierosolymitana* בַּר מוּן יוֹדִין cujus filius est iste? Esth. 7. 6. *in Targum secundo.*

מְנָא, מָנָא Quid. Prov. 27. 1. בְּמָנָא in quo. Prov. 4. 19. מִטּוּל מָנָא propter quem. Psal. 39. 7.

מַנּוּ Quis? Prov. 20. 6. וּמַנּוּ & quis? Prov. 27. 4.

מנג מַנְגָּנוֹן Machina. Esth. 1. 2. *in Targum secundo.*

מנה מְנָא, מָנָה Numerare, dinumerare, supputare. Num. 1. 19. 2. Sam. 24. 10. *Ithpehal* אִתְמְנִי numerari. Exod. 38. 21. *Pahel* מַנִּי præponere, præficere, constituere, committere, commendare. Dan. 2. 24. *Ithpahel* אִתְמַנָּא præfici, præponi, constitui. Psal. 110. 4.

מְנָנָא, מִנְיָנָא Numerus: supputatio. Gen. 41. 49. auctoritas. *Plur.* מְנָנִין, מִנְיָנֵי numeri. *Rabbinis* גָּדוֹל בְּמִנְיָן magnus numero, *h. e.* magnæ auctoritatis. *Significat etiam* מִנְיָן *numerum denarium decem personarum in conventibus sacris, cum multa sacra Judæi non peragant, nisi numero decem personarum completo. Hinc Fagius in* פִּרְקֵי אָבוֹת *cap.* 3. Est certe numerus denarius admodum sacer Hebræis. Unde puerum non circumcidunt, nulla connubia stabiliunt, libellus repudii non datur, & solemniores quasdam preces non fundunt, nisi decem personæ affuerint. *Verba illius Capitis sunt.* Decem qui sedent, & discunt Legem, Divinitas quiescit inter eos, sicut dicitur: *Deus stat in congregatione Dei.* Psal. 82. 1. עֲדָה non comprehendit pauciores, quam decem.

אִתְמְנִיוּתָא Numeratio, numerus. Nah. 1. 2.

מָנָא, מָנֵי Mina, libra. *Plur.* מָנַיָּא, מָנִין *& fœm.* מָנָן minæ, libræ. 1. Reg. 10. 17. 1. Sam. 25. 18. *Pro* מָנִין Exod. 30. 13. *in Jonathane videtur legendum* מָעִין. Mina duplex fuit, altera antiqua, altera nova. Mina nova, sive Ezechielis dicta, quia ejus mentionem facit, continebat Siclos sacros

sc-

sexaginta, de qua mina intelligendus est D. Lucas c. 19. v. 13. ubi dominus dicitur dedisse servis suis decem minas; mina vero antiqua continebat pondere suo quinquaginta Siclos sacros. De Siclo vide dictionem שֶׁקֶל.

מָנָתָא Pars, portio. 2. Sam. 6. 19. *Plur.* וְיָת מְנוֹתָהָא & portiones ejus. Esth. 2. 9. *in Targum secundo.*

מְמַנָּא Præfectus, præpositus. Jer. 37. 13.

מָנָא Manna. *Ad formam Syram* מַנוֹנָא Deut. 8. 3. *in Targum Hierosolymitano.*

מנח מִנְחָא, מִנְחָה, מִנְחָתָא Munus, donum, oblatio. Dan. 2. 46. tempus vespertinum Sacrificiis offerendis destinatum, ab hora tertia pomeridiana incipiens. 1. Reg. 18. 27. *Plur.* מִנְחוֹת Munera. *Itaque* מִנְחוֹת Menachòt, *sive* נְסָכִים *erant Sacrificia incruenta.* Ferta *autem* Libaminum *vulgo vocantur, quia iis semper vinum adjiciebatur, erantque quasi appendices Holocaustis, & Sacrificiis salutaribus addi solitæ. Alia a Deo jubebantur, alia sponte, & ex voto offerebantur. Quænam autem esse deberet Fertorum, & Libaminum mensura, ex quatuor tesseris constabat, quarum usus erat in Templo. Primæ tesseræ erat inscripta vox* עֶגֶל, *altera tesseræ referebat nomen* זָכָר, *tertiæ inscriptio erat* גְּדִי, *quartæ vero* חוֹטֵא. *Quatuor porro erant Ferta Libaminum. Primum fertum ex oleo, sale, vino, & simila triticea constabat; alterum ex primitiis, nempe ex tritico, hordeo, uvis, ficubus, malis punicis, olivis, & dactylis; tertium ex decimis, quæ Levitis, ac Sacerdotibus pendebantur; quartum ex decimis, quæ in pauperes erogabantur. Has autem decimas non solum Israelitæ, sed etiam Sacerdotes, & Levitæ pauperibus dabant anno tertio, & sexto ab anno Sabbatico, cum nullæ his annis Levitis solverentur. Hoc erat unum ex privilegiis pauperibus concessis; alterum agri angulus non metendus, sed illis relinquendus; tertium spicarum decidentium collectio; quartum uvæ cadentes; quintum manipulus in agro per oblivionem relictus.*

מנט מְנַט Terrere, perterrere. Levit. 26. 6. Deut. 28. 26. *in Jonathane.*

מנך מְנִיכָא, & הַמְנִיכָא Torques, catena aurea. Gen. 41. 42. *Plur.* מְנִיכִין, הַמְנִיכִין catenæ aureæ. Gen. 49. 22. Esth. 2. 9.

מנע מְנַע Inhibere, cohibere, prohibere, impedire, avertere, subtrahere, denegare. Gen. 30. 3. Jerem. 5. 25. *Ithpehal* אִתְמְנַע cohiberi, cessare, desistere, abstinere. Exod. 5. 11. Judic. 15. 7.

מנת עַל מְנַת Eo ut, propterea ut: ea lege, ea conditione. עַל מְנַת כֵּן propterea.

מסא מְסָה, מְסָא Liquescere, liquefieri, dissolvi, tabescere, tabefieri. Num. 5. 21. Psal. 39. 12. 2. Sam. 17. 10. *Ithpehal* אִתְמְסִי, אִתְמְסָא idem. Jos. 2. 11. *Aphel* אַמְסִי liquefacere, dissolvere. Num. 5. 22. Psal. 147. 18.

מַסְתָּיָא Tabes, dissolutio. Job. 6. 7.

Sta-

מסח מִסְחָא, מִסַּחְתָּא, מִסְחֲתָא Statera. Prov. 11. 1. & 16. 11. Job 6. 2.

מסט מַסְטִירִין, מַסְטְרִין Mysteria. Num. 16. 26.

מסך מסכן *Vide in* סכן.

מסן מְסָנָא *Vide in* סין.

מסס *Idem ac* מְסָה Liquefieri, dissolvi. *Ithpehal* אִתְמְסַס idem. *Ithpah. ex prima radicali geminata* אִתְמַסְמֵס dissolvi. Job 9. 23. *in Venetis*.

מַס, מִסָּא Tributum. Prov. 12. 24. *Plur.* מִסִּין tributa. מַסְּקֵי מִסִּין exactores tributorum. 1. Reg. 5. 13.

מסק מַסִּיקִין Oppressores, prædones, raptores. Deut. 28. 42. *in Targum Hierosolymitano*.

מְסַר Dare, tradere, dedere, prodere. Num. 21. 3. *Ithpehal* אִתְמְסַר 1. Sam. 23. 7. *vel* אִתְמַסֵּר *ex Ithpahel*, dari, tradi. *Pahel* מַסֵּר serra secare. 1. Reg. 7. 9.

מַסּוֹרָא, מַסּוֹרְתָּא Traditio. Job 15. 18. *A superiori Verbo* מסר *Hebræi derivant vocem* מָסוֹרָה, *vel* מָסוֹרֶת Masoram. *Est autem* מָסוֹרָה Masora *critica Hebræorum sacra, qua scriptionis, & lectionis varietas per totam Scripturam traditur, quoties, quo loco, & qua forma unaquæque dictio, versus, & littera in ea invenitur, voluntque Hebræi eo consilio a doctioribus excogitatam fuisse, ut vera, ac germana lectio Sacrarum litterarum ab omni corruptione, & mutatione immunis per eam servaretur. A R. Elia liber compositus fuit explicandæ* מָסוֹרָה Masoræ *inserviens*.

מַסְרָא, מְסָרָא, מְסָר Serra. Isa. 10. 15. *Plur.* מְסָרִין serræ. 2. Sam. 12. 31.

מִסַּת, מִסְּתָא Sufficientia, satis, abundanter, liberaliter. Mal. 3. 10. Prov. 30. 15.

מֵעָא, מָעָא Obolus, pecunia. *Plur.* מָעִין oboli. Exod. 30. 13.

מְעָא Venter. Psal. 127. 3. *Plur.* מָעִין, מְעִין, מְעֵי, מְעַיָּא, viscera, venter. Isa. 13. 18. *Ex forma duali* מְעַיִין Isa. 44. 24. & *fœm.* מְעָן Psal. 58. 4.

מַעְיְנָא Idem. Cant. 7. 2. Psal. 22. 11. *in Venetis. Omissum est in Regiis*.

מָעַד Labi, nutare. *Hebraice. Hinc* רַגְלָא מוּעֲדָא pes luxatus. Prov. 25. 19.

מְעַךְ Comprimere, cohibere. Lev. 22. 24. *in Jonathane. Adhibetur proprie de venerea mammarum compressione*.

מָעוּךְ Ornamentum pectoris muliebre. *Plur.* מָעוּכַיָּא Num. 31. 50. *in Targum Hierosolymitano. Scriptum autem per* ח *in medio reperitur in Jonathane, & OnKelo*.

מעל מְעִילָא, מְעִיל Pallium, tunica, toga. 1. Sam. 2. 19. Exod. 28. 31. *Plur.* מְעִילִין pallia, togæ. Ezech. 16. 26. *Vestis* מְעִיל *dicta Sacerdotum propria erat, & veluti pallium cæteris vestibus superinduebatur. Hyacinthina erat, & ad talos demissa; manicis carebat, sed tamen habebat foramina, per quæ brachia extendebantur. Tam a tergo, quam a parte an-*

anteriori dividebatur foramine non in transversum, sed in longum ad pectus descendente. Huic pallio inferne erant appensa septuaginta duo פַּעֲמֹנֵי זָהָב tintinnabula aurea, *& totidem* רִמֹּנֵי תְכֵלֶת mala punica hyacinthina, *eo ordine dispositа, ut inter duo tintinnabula unum esset malum, & vicissim inter duo mala unum tintinnabulum, eo consilio, ut ex sono populus certior fieret de Sacerdotis ingressu, vel egressu ex Sanctuario.*

מִפְּס מֶמְפִּיס Memphis, *urbs Ægypti ad Nilum.* Isa. 19. 13. *Hebraice* נוֹף Jer. 2. 16. *Ab incolis vocatur* Messer. *In Itinerario Hierosolymitano legitur, in ea esse viginti mille Ecclesias.*

מצא אִתְמְצִי Exprimi. Levit. 1. 15. *in OnKelosо. In Talmude Hierosolymitano legitur per syncopam* יִמְצִי. *Item* supereſſe, redundare. Job 4. 12.

מְצוּתָא, מַצּוּ *Vide in* נצה.

מצג מְצוֹג Propago vitis. *Plur.* מְצוֹנָיָא propagines. Gen. 40. 12. *in Jonathane.*

מצד מְצָדְתָּא, מְצָדָא Munitio, arx, propugnaculum. 1. Sam. 24. 1. *Plur.* מְצָדָתָא, מְצָדָן arces, munitiones. Ezech. 33. 27. *& masc.* מְצָדַיָּא Ezech. 19. 9. *Constr.* מְצָדֵי Ezech. 7. 6.

מְצוֹד, מְצוֹדָא, *&* מְצָדַיָּא Idem. *Plur.* מְצוֹדִין munitiones. Eccles. 9. 14. *& fœm.* מְצוֹדְתָא Judic. 6. 2.

מצח מְצָחָא Frons, frontis. *Cum aff.* בְּמִצְחֵיהּ in frontem ejus. Gen. 4. 8. *in Jonathane.*

מצל מְצָלָא Tridens, furca dentata, fuscina. 1. Sam. 13. 21.

מצע, מְצָעָא Medium, intermedium. Psal. 74. 4. *Et cum* א *ab initio,* אַמְצַע. Num. 22. 24. *in Targum Hierosolymitano.*

מְצִיעָא Idem. Num. 35. 5. *Fœm.* מְצִיעָתָא. 1. Reg. 6. 6. *Plur.* מְצִיעָן. *Emphat.* מְצִיעָתָא media. Ezech. 4. 25.

מְצִיעָאָה, מְצִיעָאי Medium, medianum. Exod. 26. 28. *Plur.* מְצִיעָאִין, מְצִיעָאֵי. Jud. 16. 29. *Fœm.* מְצִיעִיתָא media. 1. Reg. 6. 8.

מַצְעָא Medius. Prov. 29. 13.

מְצִיעוּת, מְצָעוּת Medietas, medium, intermedium, centrum. Genes. 1. 6. Psal. 48. 10.

מְצוּעַ Idem. Job 7. 12.

מצץ מְצַץ Exprimere, exsugere. Prov. 30. 33. *Pahel* מַצֵּץ idem. Psal. 75. 9.

מַצָּה Azymum, infermentatum. Num. 6. 19. *Plur.* מַצּוֹת azyma. Exod. 12. v. 18. *Panes azymi* מַצּוֹת *dicti sunt rotundi, tenues, foraminibus pleni, ex farina, & aqua tantummodo constantes. His vescuntur Hebræi spatio septem dierum ante Paschа. Antequam eos conficiant, totam domum religiosissime perlustrant, ne forte alicubi mica panis fermentati relinquatur. Quidquid in lustranda domo inveniunt, sive panis, sive fermentum sit, igni ad id unum sub dio accenso comburendum tradunt. Ex hoc ritu ad nostrates fœminas sine ulla superstitione deductus mos ante festum Paschæ domum, omnemque supellectilem purgandi. Hujusmodi*

di penes azymi licet ex avena, ſpelta, & hordeo ſine Legis fractione confici poſſint, inveterata tamen conſuetudine receptum eſt, ut ex tritico optimo conficiantur. De Azymis plura habebis in Tractatu פֶּסַח Paſchæ, *qui nunc cum aliis Tractatibus alibi ſub prælo eſt.*

In ritibus in cœna Paſchali adhibendis duæ dictiones מוֹצִיא מַצָּה educens placentam, *eductionis placentæ admonent, quæ eductio hoc ritu peragitur. Paterfamilias uno ex domeſticis recitante lectionem* עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה וכו Servi fuimus Pharaoni &c. *imperat, caniſtrum in extremitate menſæ collocatum ad ſe afferri, ex quo placentam extrahit, & cum Lector verba illa profert* רבן גמליאל אמר וגו Rabbàn Gamliel dicit &c. *placentam attollit, & omnibus oſtendit; quod iterum facit ad illa:* מצה זו שאנו אוכלים וכו placentam hanc azymam, quam nos comedimus &c. *ſicuti ad illa* מרור זה וכו amaras has herbas &c. *lactucas omnibus diſcumbentibus demonſtrat, qui audientes verba illa,* לפיכך אנחנו חייבין להודות להלל וכו idcirco tenemur confiteri, laudare &c. *uno tempore ſimul omnes cyathum vino plenum attollunt, Pſalmoque* 113. הַלְלוּיָהּ Halleluja Laudate ſervi Domini, laudate nomen Domini &c. *& Pſal.* 114. In exitu Iſrael de Ægypto &c. *recitatis, gratiiſque Deo actis benedictionibus illis* באי גואל ישראל Benedictus tu Domine redemptor Iſrael, & באי אמה בורא פרי הגפן Benedictus tu Domine Deus noſter creans fructum vitis, *in latus læ-*

vum incumbentes alterum poculum exhauriunt. Nonnulli Rabbini volunt, poculo exhauſto, manus eſſe abluendas; in recentibus tamen Italorum Ritualibus de hujuſmodi ablutione mentio ulla non fit. Poſt hæc Paterfamilias mediam placentam, quam ſupra innuimus ab ipſo fuiſſe diviſam, & reſervatam, ex caniſtro educit, & ex ea comedit ad olivæ quantitatem, quod ſupereſt, inter diſcumbentes diſtribuens.

מקד מוּקְדוֹן Macedo, Macedonius. *Plur.* מוּקְדוֹנִין Macedones. Eſth. 8. 15.

מוּקְדוֹנְיָא, מַקְדוֹנְיָא Macedonia. Eſth. 6. 10. *in Targum ſecundo.*

מקק *Ithpehal* אִתְמַקָּק Sternutare. 1. Reg. 17. 21. *in Bibliis Regiis* coarctare ſe. *Ithpahel* אִתְמַקְמַק debilitari, infirmari. Geneſ. 34. 25. liquefieri, diſſolvi. Pſal. 73. 8.

מרא מַר, מָר, מָרֵי Dominus. Dan. 2. 43. & 5. 23. Cant. 7. 5. *Plur.* מָרֵי, מָרֵי, מָרִין Domini. *Fœm.* מָרַת, מָרְתָא domina, hera. 1. Reg. 17. 17.

מָרָן Idem.

מָרוּת, מַרְוָת, מַרְוְתָא, מַרְוָא Dominium, dominatio, dominatus, poteſtas: tyrannis. Nah. 3. 14. Iſa. 28. 20.

מרב מָרִיבָנָא Onychinus. *Lapidis pretioſi nomen.* Cant. 5. 14.

מרג Impellere, propellere. 2. Sam. 6. 6. *Ithpeh.* אִתְמְרַג impelli. Deut. 19. 5.

מוּרְגָּא Tribula. Iſa. 41. 15. *Plur.* מוּרְגִין,

מְרִיגְיָא tribulæ. 2. Sam. 24. 22.

מַרְגְּנִין Scorpiones, flagella. 1. Reg. 12. 11.

מוּרְגָּא, מוּרְגִּיג Palatum. Job 12. 11.

מַרְגְּלָא, מַרְגַּלְתָּא Margarita, gemma, unio. Job 28. 19. *Plur.* מַרְגְּלִין margaritæ.

מַרְגְּלִיתָא, מַרְגְּלִית Margarita. Exod. 28. 10. *Plur.* מַרְגְּלָאוֹן & מַרְגְּלָן margaritæ. Thren. 4. 1. *Emphat.* מַרְגְּלִיתָא Exod. 28. 12.

מָרַד Rebellare, rebellem esse, deficere. 2. Reg. 18. 20. *Aphel Infinitivus* לְאַמְרָדָא ad rebellandum. Gen. 26. 35. *in Targum Jonathanis.*

מָרוֹד, מָרְדָא, מְרוֹדָא Rebellis, contumax. Isa. 48. 8. *Item* rebellio, contumacia, defectio. Psal. 50. 16. *Plur.* מָרְדִין rebelles. Job 24. 13. *Fœm.* מָרְדָתָא rebellis. Esræ 4. 12. onager. Job 6. 5.

מָרָא, מְרִידָא, מְרַד, מֶרֶד Rebellio, contumacia. Psal. 50. 16. *Plur.* מְרָדִין rebelliones.

מַרְוָתָא Idem. 1. Sam. 20. 30. castigatio, disciplina, eruditio.

מַרָה, מַרְוָה Novacula. 1. Sam. 1. 11.

מַרְזְבָא *Vide in* רזב.

מָרִיחַ Audax, protervus. Prov. 14. 14.

מַרְחֶשְׁוָן *Marcheſuan, h. e.* October, *menſis octavus.*

מָרַט Pilos evellere, glabrare, decalvare, calvitium inducere. Jerem. 16. 6. *Ithphehal* אִתְמְרַט Depilari, decalvari. Ezech. 29. 18. *Ex forma Pahel ultima geminata* מְמָרְטַט יְתִי depilat me. *Alii vertunt*, convellit me; *alii* ſcalpit me; *alii* divertens, inclinans me. Job 16. 11.

מָרַט, מְרָט, מָרְטָא Calvitium, depilatio. Deut. 14. 1. *Talmudiſtis* lana.

מַרְטוּטָא, מַרְטוּט Veſtis, pallium, penula, *proprie villoſa*. *Plur.* מַרְטוּטִין veſtes, pallia.

מַרְיוּטָאִין *Populorum nomen*. Gen. 10. 13. *Reſpondet Hebræo* לוּדִים.

מוֹרְכָא Canalis, tubus, aqualiculus: ſitula, hydria. Gen. 24. 20. *in Targum Hieroſolymitano*. *Plur.* מוֹרְכוֹתָא & מוֹרְכִיתָא, מוֹרְכִין & מוֹרְכְיוֹתָא canales, tubi: ſitulæ. Exod. 2. 16. *in Jonathane. Male in Bibliis Venetis pro* כ *eſt* ב.

מַרְמָרָא Marmor. Deut. 9. 9. *in Jonathane. Plur.* מַרְמָרִין & מַרְמָרִין marmora. Eſth. 1. 6. Thren. 3. 9.

מוֹרְנִין, מוּרְנֵי Vermes. Exod. 16. 20.

מוֹרְנִיתָא, מוֹרְנִית Lancea, haſta: ſcipio, baculus. Exod. 21. 19. *in Jonathane. Plur.* מוֹרְנִיתָא, מוֹרְנִין lanceæ, haſtæ; baculi. Pſal. 55. 22. Jerem. 46. 4.

מוֹרְנִין Ulmi: abietes. Iſa. 41. 19.

מָרַס Atteri, conteri, contundi. Levit. 21. 20. & 22. 24.

מוֹרְסָתָא Compreſſio, contritio. Prov. 26. 16.

מַרְסְנָא, מָרְסְ *Nomina propria magnatum*

tum Perſicorum, a conſiliis Aſſueri. Eſth. 1. 15.

מָרַע Ægrotare, ægrotum eſſe. Gen. 48. 1. *Ithpehal* אִתְמָרַע ægrotare, ægritudine affici. 1. Sam. 30. 33. *Ex Pahel Participio* מְמָרְעָא ægra. Jerem. 14. 17. *Sic legendum* Nahum 3. 19. *pro* מְמָרְעָא.

מָרַע, מָרֵיעַ Ægrotus, infirmus. Gen. 48. 1. Malach. 1. 8. *Plur.* מָרִיעַיָא, מָרִיעִין ægroti. Ezech. 34. 4. *Fœm.* מָרְעָתָא ægrota. *Conſtr.* מָרַעַת Cant. 2. 5. & מָרְעִיתָא Cant. 5. 9.

מָרַע, מָרְעָא Morbus, infirmitas, ægritudo. Mich. 6. 14. *Plur.* מַרְעִין morbi. Exod. 23. 25.

מָרְעָא, מָרוֹעָא Idem. Iſa. 47. 2. *Plur. conſtr.* מָרְעֵי ægritudines. Pſal. 116. 3.

מַרְעוּתָא, מַרְעוּת Idem. Pſal. 77. 11.

מַרְעִיתָא Idem. Pſal. 124. 4.

מָרַק Tergere, abſtergere, expolire. Iſa. 21. 5. *Ex Pahel Imperat.* מָרִיקוּ expolite. Iſa. 21. 5. complere, perficere, abſolvere. Levit. 26. 43. *in Targum Hieroſolymitano. Ithpehal* אִתְמָרַק abſtergi, extergi, defricari: fundi, effundi, perfundi. Exod. 30. 32. *in Jonathane. Ex Ithpahel* וְאִתְמוֹרַק & ſternutavit. 2. Reg. 4. 35. *Aphel* אַמְרִיק abſtergere: contemnere, rejicere. Prov. 3. 11.

מוֹרִיקָא, מוֹרִיק Crocus. Cant. 4. 14. croceus, flavus. Lev. 15. 19. *in Jonathane. Plur.* מוֹרְקִין, & מוֹרִיקִין croci. Eſth. 1. 6. *Fœm.* מוֹרִיקָן Num. 31. 18. *in Jonathane.*

תַּמְרוּקָא Aſperſio, defricatio, mundatio. Levit. 16. 29. *Plur.* תַּמְרוּקִין abſterſiones. Levit. 23. 27. *in Jonathane.*

מָרַר Amarum eſſe. Iſa. 24. *Pahel* מָרֵר exacerbare, amaritudine affluere. Ruth 1. 13. *Ex forma geminata* מְמָרְמִיר amaritudine afficit. Prov. 17. 25. *aliter* מַמְרִירוּ exacerbarunt. Gen. 49. 23. *in Jonathane. Sed hic eſt prius* מ *loco* א, *pro* וְאַמְרִירוּ *Aphel* אַמְרַר idem. Ruth 1. 20.

Dictio מָרוֹר Marôr, *h. e.* Amarum, *in ritibus cœnæ Paſchalis apud Italos* lactucas *deſignat. Itaque benedictione* עַל אֲכִילַת מָרוֹר ſuper comeſtione herbarum amararum *præmiſſa, Paterfamilias lactucas leviter in* חֲרוֹסֶת Embamma *immergit, partemque ex illis comedens, reliquas aliis convivis manducandas exhibet.*

Cum autem de חֲרוֹסֶת Embammate *injecta mentio ſit, non erit abre addere, quid ſit. Itaque* חֲרוֹסֶת Embamma muſteum, *vulgo* Moſtarda, *veſpere in cœna Paſchali adhibetur, & apponitur in vaſe, ut Hebræi recordentur cæmenti Ægyptiaci, quod olim ſubigere juſſu Pharaonis coacti ipſorum Majores ſunt, quod* Embamma *ex vaſe extrahentes in patina collocant, ut menſæ accumbentes in eo* מָרוֹר, *h. e.* herbas amaras *intingant. Diverſa ab antiqua ratione hoc* Embamma *ab Hebræis hodie conficitur. Olim enim uvas paſſas, dactylos, & caricas accipientes cum aceto, & condimentis commiſtas ad ſimilitudinem cæmenti compactas conterebant, iiſque in cœna Paſchali ute-*

bantur. Hodie, relictis dactylis, uvis, & ficubus, poma, pyra, castaneas cum saccaro, & aliis condimentis in mortario contundunt, & cum aceto confundentes molem quamdam lutum, vel cæmentum referentem conflant, cui superne cinnamomum adjiciunt, idque eo consilio efficiunt, ut in memoriam revocent, Patres suos olim in Ægypto durissimæ servituti subjectos fuisse, omnesque ad unum ad conficiendum cæmentum, paleasque colligendas, quæ lateribus efformandis inservirent, a ministris Pharaonis compulsos.

מָרִיר, מְרִיר, מְרִירָא Amarus, acerbus, asper: amaritudo. Isa. 38. 15. Prov. 17. 11. *Plur.* מְרִירִין amari. Exod. 15. 2. *Fœm.* מְרִירָא amara. Genes. 27. 34. *Emphat.* מְרִירְתָּא amara. Exod. 23. 25. *Plur.* מְרִירָן amaræ. 1. Reg. 2. 8.

מֶרֶר, מְרָר, מְרָרָא Amaritudo. Isa. 22. 4. *Plur.* מְרָרִין amaritudines. Exod. 12. 8.

מָרוֹר Amaror, amaritudo. 1. Sam. 15. 32. *Plur. cum affixo* מְרוֹרָהָא amaritudines eorum. Thren. 1. 5.

מַר Idem. Isa. 38. 17.

מְרִירוּת, מְרִירוּתָא Amaritudo. Esth. 4. 1. Prov. 14. 10.

מְרָרוּת Idem. Deut. 32. 32.

מְרֵירָא, מְרִירָא, מְרִירְתָּא Fel, bilis: virus, venenum. Isa. 38. 15. Jerem. 2. 19.

מָרָה, מָרַת Idem. Deut. 32. 33.

מרש מָרֵישׁ, מָרֵישָׁא Tignum, trabs magna. 1. Reg. 6. 36. *Plur.* מָרֵישׁוֹת tigna, trabes magnæ. Ezech. 41. 26.

מֵרַת, מֵירֵית, מֵארִיתָא. *Vide in* ורת.

מְשַׁח Ungere, inungere. Genes. 31. 16. metiri, dimetiri. Ezech. 42. 20.

מְשִׁיחַ, מְשִׁיחָא Unctus. Zach. 2. 6. Christus, Messias. 1. Sam. 24. 7. *Plur.* מְשִׁיחִין uncti. *Nomen* מָשִׁיחַ, *vel* מְשִׁיחַ Unctus *in Sacris litteris generale est ab usitata unctione desumptum, qua Reges, Sacerdotes, & Prophetæ ungebantur, ut rite, recteque munere suo fungi possent. Hinc* מְשִׁיחַ יְהוָה Unctus Domini *modo usurpatur de Regibus, modo de Prophetis, modo de promisso Messia, ac Salvatore nostro Christo, qui propterea a Græcis* χριστὸς Christus *fuit appellatus. Per Antonomasiam autem, &* κατ' ἐξοχὴν מָשִׁיחַ, *vel* מְשִׁיחָא Messias *dicitur Christus antiquis Patribus in Sacris litteris sæpe promissus, qui amissam salutem, oblato corporis sui sacrificio, erat recuperaturus, Regnumque spirituale administraturus, cujus typum Sacerdotes, Regesque Veteris Testamenti diu retulerunt. Hinc modo claris, modo obscuris verbis in* מִקְרָא Sacra Scriptura *promittitur, sicuti a Paraphraste etiam Chaldæo animadvertitur, qui ubi Messiæ promissionem subesse intellexit, sibique persuasit, nulla contribulium suorum ratione habita, aperte, & expresse nomen* מְשִׁיחָא Messias *usurpavit, quod nobis Christianis maximum adjumentum affert ad temeritatem Judæorum contundendam pervicaciter negantium, in iis locis de Messia agi. Itaque o-*

pe-

peræ pretium me facturum arbitror, si ea loca in medium attulero, quæ in Targumìn, sive Paraphrasibus Chaldaicis reperiuntur, in quibus Messiæ promissio clare apparet, quibusque nos Christi fideles uti possumus contra Judæos. Textus igitur præcipui sunt sequentes.

In Genesi.

Cap. 35. v. 21. cap. 49. v. 1. & 10. & 11. & 12.

In Exodo.

Cap. 12. v. 42. cap. 40. v. 9. & 11.

In Numeris.

Cap. 11. v. 26. cap. 23. v. 21. cap. 24. v. 7. & 17. & 20. & 24.

In Deuteronomio.

Cap. 25. v. 19. cap. 30. v. 40.

In Samuelis libris.

Lib. 1. Sam. cap. 2. v. 10.
Lib. 2. Sam. cap. 23. 3.

In Regum libris.

Lib. 1. Reg. cap. 4. 33.

In Isaia.

Cap. 4. v. 2. cap. 9. v. 6. cap. 10. v. 27. cap. 11. v. 1. & 6. cap. 15. v. 2. cap. 16. v. 1. & 5. cap. 28. v. 5. cap. 42. v. 1. cap. 43. v. 10. cap. 45. v. 1. cap. 52. v. 13. cap. 53. v. 10.

In Jeremia.

Cap. 23. v. 5. cap. 30. v. 21. cap. 33. v. 13. & 15.

In Hosea.

Cap. 3. v. 5. cap. 14. v. 8.

In Michea.

Cap. 4. v. 8. cap. 5. v. 2. & 18.

In Zacharia.

Cap. 3. v. 8. cap. 4. 7. cap. 6. 12. cap. 10. 4.

In Psalmis.

Psal. 2. v. 2. Psal. 18. v. 32. Psal. 20. v. 7. Psal. 21. v. 2. & 8. Psal. 45. v. 3. v. 8. *in Nebiensis Psalterio.* Psal. 61. v. 7. & 9. Psal. 72. v. 1. Psal. 80. v. 18. Psal. 84. v. 10.

In Canticis.

Cap. 1. v. 8. cap. 4. v. 5. cap. 7. v. 14. cap. 8. v. 1. & 2. & 4.

In Ruth.

Cap. 1. v. 1. cap. 3. v. 15.

In Threnis.

Cap. 2. v. 22. cap. 4. v. 22.

In Ecclesiastico.

Cap. 1. v. 11. cap. 7. v. 25. *& alibi.*

Cæterum id diligenter, & attente animadvertendum, Hebræos non uno Messia contentos esse, sed duplicem ab iis fingi. Alter enim appellatur מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף Messias filius Joseph; *alter vero* מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד Messias filius David. *Diversa utrique Messiæ ex ipsorum sententia tribuuntur.* Filio Joseph *quæcumque humilia de Messia in* מִקְרָא *dicuntur, tribuenda censent,* Filio *vero* David *quæcumque admiratione digna, grandia, & glorioſa recensentur. Priorem bella gesturum, & moriturum volunt; alterum regnaturum, & in sæcula victurum contendunt.* Messias filius Joseph *simpliciter appellatur etiam* Ben Ephraim, *&* בֶּן דָּוִד Filius David *dicitur* Messias Ben David, *quemadmodum etiam nuncupatur* Messias Ben Jehudà.

מִשְׁחָן Idem. *Plur.* מְשִׁחָנִין uncti. Esth. 6. 11. *in Targum secundo. Alii* מְשִׁחָנִין טָבִין olea pretiosa *reddunt.*

מִשְׁחָא, מְשַׁחְתָּא, מִשְׁחָתָא Mensura, dimensio: statera, bilanx. Job 31. 6. Prov. 20. 23. *Plur.* מִשְׁחָן, מִשְׁחָתָא Mensuræ.

מְשַׁךְ *Hebraice.* Trahere, extrahere, protrahere. *Hinc Chaldaice* דִּמְשַׁכְיוּהִי quam trahebat. Gen. 9. 20. *in Jonathane.*

מוּשְׁכָא, מַשְׁכָּא, מִשַׁךְ Pellis, cutis, corium. Gen. 39. 21. *Plur.* מַשְׁכִּין. *Constr.* מַשְׁכֵי pelles, coria. Exod. 26. 14.

מָשׁוּךְ Tractus, attractum præputium habens, repræputiatus. *Ille nimirum, qui arte sibi præputium restituit, vel cui naturæ vi quadam singulari iterum crevit. Non erit ab re præcipua ex iis in medium afferre, quæ in Hebræorum libris hac de re plu-*

ri-

rima passim habentur, cum maxime ad locum Novi Testamenti illustrandum 1. ad Corinth. 7. 18. *valeant*. Περιτετμημένος τις ἐκλήθη. Μὴ ἐπισπάσθω. Circumcisus aliquis vocatus est? Ne reducat, *scilicet* præputium. *Qua ratione præputii attractio facta fuerit, innuit R. Salomon in Glossa* גמרא Ghemarà סנהדרין Sanhedrin *fol.* 44. *ubi habetur* עכן משוך בערלתו היה Achan attractus præputio suo fuit, *h. e. habuit præputium attractum, ac propterea pollutus, & impius extitit. Inquit itaque R. Salomon* משך את עור אמתו חמיר עד שנישחרבבה וכיסתה את ראש הגיד כדי שלא יראה מהול *h. e.* Attraxit pelliculam membri sui jugiter, donec augeretur, id est, iterum cresceret, obtegeretque caput membri istius, ut non appareret (*Achan*) circumcisus esse. *Ex Rabbinorum statuto in Misnà in Glossa.* Attractus opus habet, ut denuo circumcidatur. *Sic ibidem.* Qui attrahit sibi præputium perinde habetur, ac si fœdus Dei irritum reddat, ac profanet. *Inter eos autem, qui in sæculo futuro partem habituri non sunt, a R. Moyse Ben Majemonidis recensetur etiam* המשוך ערלתו qui attrahit præputium suum. *Ab Hebræis varia exempla hujusmodi repræputiatorum in medium adducuntur. Sic Achan, de quo mentio* Josue 7. *dicitur fuisse* משוך בערלתו attracti præputii. In JalKut Prophetarum *fol.* 63. *quinque numerantur Ægyptii, qui tempore Josephi fuerant circumcisi, qui eo mortuo, reduxerunt sibi præputium, sicuti dicitur.* Filios alienos genuerunt. Jehudà, id est, Jehojachim Rex Judæ. Edom, id est, Esau. Filii Ammon, quos nempe pepererunt filiæ Loth, & Amputati latere, hi sunt Ismaelitæ &c. *Multi alii in utroque Talmude tales fuisse dicuntur. In Tractatu* יבמות Jevammòt cap. 8. *legitur.* הרבה משוכים היו בימי בן כוזיבא וכולן מלו וחזו והולידו בנים ובנות *h. e.* Multi cum attracto præputio fuerunt in diebus Bencosibæ (*falsi Messiæ, de quo supra pag.* 208.) qui omnes fuerunt denuo circumcisi, & vixerunt, & genuerunt filios, & filias. *Ex Josepho etiam lib.* 12. *cap.* 6. *Judaicar. Antiquit. habetur, Menelaum, & Tobiæ cujusdam filios Regem rogavisse, ut sibi liceret Gymnasium Hierosolymis aperire, patriisque legibus, atque institutis relictis, ad religionem, quam Rex sequebatur, transire, Græcorumque ritus usurpare. Hoc vero a Rege impetrato,* sibi præputia adduxerunt, ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles, & contemptis omnibus patriis (*Judaicis*) ritibus, imitabantur mores exterarum Gentium. *De his legitur in lib.* 1. Machab. 1. v. 15. Quamobrem ædificaverunt Gymnasium Hierosolymis secundum Leges Gentium, καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκροβυστίας, & fecerunt sibi præputia. *Quærunt porro Interpretes, & disceptant de modo, quo præputium attraxerint, digitis ne, an medicamine, an instrumento aliquo Chirurgico. Alii alio inclinant. Christiani tum medicamentis, tum instrumentis ad id elaboratis hoc factum volunt. Chirurgi manu id actum censet Henricus Stephan. in Thesauro Linguæ Græcæ in themate* σπάω, *cute nimirum ferro adducta, ut glandem rursum operiat. Ex Theophylacto vero habetur in Epist. ad Corinth. cap.* 7. Non adducat præputium. Fieri poterat, ut multi, quos desectæ pelliculæ puduisset, medicamento appositio, & hanc niterentur iterato sancire, & obscænum illud concisum in pristinum statum redigere. *Admiratione majore digna subjicit D. Epiphanius, quæ unde habuerit, & intellexerit, prorsus ignoro.* At hoc adhuc gravius est, quod etiam a circumcisione præputiati fiunt, arte quadam medica, per instrumentum attractorium, σπαθήτηρος appellatum, infernam membri cuticulam attrahi sinentes, futuramque admittentes, & glutinatoriis circumdatis, præputium rursus superinducunt. Hanc autem traditionem Diabolici inventi, Esau fratrem Jacobi reperisse ajunt, ad abnegationem Dei, & ad deletionem characteris patrum ipsorum. Quapropter ajunt, Deum dixisse, את־עשו שנאתי Esau odio habeo, ואהב את־יעקב Jacob vero dilexi. Malach. 1. 2.

Ad rem hanc maxime faciunt tum ea, quæ habentur in cap. 157. *lib.* 4. *Dioscoridis, tum ea, quæ leguntur in cap.* 25. *lib.* 7. *de re Medica Aurelii Cornelii Celsi, ad quos curiosos lectores mitto. Itaque præputii reductio inter Judæos, & Pharisæos erat admodum usitata, non tamen probata, cum Apostolus gravibus, acribusque verbis prohibeat, eos, qui ex Judaismo ad Christia-*

nam

nam Religionem transibant, hujusmodi consuetudinem sequi, maximoque probro ipsis præputium futurum significet. Quare ait in Epist. 2. ad Corinth. 7. 19. Ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. Circumcisio nihil est, & præputium nihil est, sed observatio præceptorum Dei. *Licet enim in Veteri Testamento circumcisio veluti præceptum Divinum sedulo servanda esset, quippe quæ tum salutis, tum fœderis inter Deum, & homines signum erat, in Novo tamen Testamento inanis prorsus fuit circumcisio, vel præputium, nulliusque momenti ad vitam æternam consequendam.*

משל מַשְׁלִיָּא Fuscina, fuscinula, tridens. *Plur.* מַשְׁלִיָּן, מַשְׁלִיָּתָא, & מְשִׁלְיָתָא fuscinæ, tridentes, fuscinulæ. Exod. 38. 3. & 27. 3. *in Jonathane; in Targum Hierosolymitano* מִשְׁלְיָתָא.

מֶמְשָׁלָה *Hebraice*. Dominium, dominatus. *Hinc* Esth. 1. 22. *in Targum* מֶמְשַׁלְתִּי dominium meum.

מַשֵּׁשׁ, & מַשְׁמֵשׁ Palpare, contrectare, contrectando explorare. Genes. 31. 34. 37. Exod. 10. 21.

מְשָׁשׁ, מְשָׁשָׁא Contrectatio, substantia, soliditas, firmitas, utilitas. Thren. 2. 14. Job 15. 3.

מַשָּׁשָׁא Idem. Exod. 32. 19. *in Jonathane*.

מתג מִתְגָא Frænum, capistrum. Gen. 26. 31. *in Jonathane*.

Apud Grammaticos מֶתֶג Methegh *est accentus Rhetoricus, sive Euphonicus, qui in eadem voce præmittitur accentui Tonico, & reddit suaviorem pronunciationem, appellaturque hoc nomine, quia, quemadmodum frænum equos regit, ita hic accentus lectionem dirigit. Accentum SilluK refert quod attinet ad figuram, cum sit virgula recta, diversum tamen ab eo usum præstat. Nam SilluK locum habet tantummodo in ultima, vel penultima versuum syllaba, at* מֶתֶג Methegh *ubique, illis duabus exceptis.*

מתה מְתִים Homines, viri, populi: genus humanum, mortales. *Nomen est complectens viros, mulieres, & parvulos. Nonnulli hoc nomen* מְתִים *a Verbo* מוּת mori *derivari contendunt, voluntque propterea significare* mortales, *sed qua ratione ducti, & quo fundamento innixi hanc illi radicem attribuant, prorsus ignoro. Vera, & germana ejus significatio passim ex Sacris litteris apparet, quæ illud de hominibus ejusdem societatis, conditionis, familiæ, Tribus, aut Civitatis usurpant. Sunt qui contendunt, per* מְתִים numerum pusillum *indicari; ideoque plerumque conjungi cum* מְטַע, *vel* מִסְפָּר *ad majorem diminutionem significandam. Hinc arbitrantur, a Christo electos appellari* gregem pusillum.

מְתַח Tendere, extendere, expandere: extendi, extensum esse. Isa. 40. 22. *Ithpehal* אִתְמְתַח extendi, expandi.

מְתִיחַ, מְתִיחָא Extensus. 1. Sam. 2. 3. *Plur. fœm.* מְתִיחָן extensæ. Isa. 5. 28.

מְתַח Extensio, expansio. Psal. 19. 5.

מִתְחִין, מִתְחֵי Clavi, paxilli. Exod. 27. 19. *in Jonathane*. funes, nervi. Numer. 3. 37. & 4. 32.

מָתַי Quando? אֵימָתַי quando, ecquan-

quando? Job 7. 4. לְאֵימָתַי idem. Exod. 8. 9. *per apocopam* לְאֵימָת quando? Prov. 23. 35. עַד אֵימָתַי quousque? usquequo? Psal. 80. 5.

מָתַל Parabola, similitudine uti, parabolice loqui. Ezech. 18. 2. & 12. 23. dominari. Eccles. 10. 4. *Ithpehal* אִתְמְתַל & *per syncopam* אִמְתִּיל assimilari, comparari, similem fieri. Psal. 50. 5. *Aphel* אַמְתִּיל comparare, assimilare: parabolam, ænigma proponere, parabola uti. Ezech. 18. 3. Esth. 1. 3. *in Targum secundo.*

מְתִיל Comparatus, similis. Eccles. 12. 3. *Plur.* מְתִילִין comparati, similes. Eccles. 12. 3.

מְתַל, מַתְלָא Parabola, similitudo, proverbium, ænigma: exemplar. Deut. 28. 37. *Plur.* מַתְלִין, מַתְלַיָּא parabolæ, similitudines, ænigmata: exemplaria. Num. 21. 28. Eccles. 12. 9.

מְתַן Expectare, præstolari, morari, tardare, cunctari. Psal. 130. 5. *Aphel* אַמְתִּין idem. Gen. 31. 28. *in Jonathane. Talmudistis usitatissimum Proverbium* מָתוֹן מְתַן אַרְבַּע מְאָה זוּזֵי שְׁוֵה Expectare expectare quadringentis drachmis valet, *nimirum lentus, & providus majus sæpe lucrum facit, quam qui præceps, & inconsultus agit. Hujusmodi Proverbium a Scaligero in epistola quadam ad Casaubonum commendatur. Hæc Proverbii hujus in Talmude origo traditur. Conspicatus mulierem quamdam peregrinam Rabbinus quidam in foro, cum eam Judæam esse arbitraretur, temere e sella, in qua sedebat, assurgens ei paludamentum surripuit, quo erat obtecta. Id ubi intellectum, ob temeritatem quadringentis drachmis a Judicibus multatus fuit. Itaque cum ab ea postea ejus nomen scisciteretur, ei illudens mulier respondit* מתון מתון, Matòn Matòn, *quod nomen, una littera immutata, idem est, ac* מתין, *quod per* Gematriam *Kabbalæ speciem idem valet, ac* 200. *geminatumque numerum* 400. *efficit. Præterea* מתון Matòn *significat* expectare. *Innuere quippe voluit mulier, tum nomen suum ei ominosum fuisse, propterea quod juxta ejusdem significationem totidem drachmis multatus fuisset; tum* 400. *illas drachmas eum lucraturum fuisse, si diutius expectasset, remque, quam facturus erat, probe, & attente perpendisset. Aliud simile Proverbium apud Rabbinos circumfertur.* קְפוֹץ וְזִבִין אַרְעָא מְתוֹן נְסִיב אִיתְתָא *h. e.* festina, eme agrum: expecta, duc uxorem. *Cum enim ager emptus iterum vendi possit, non multo, ac longo consilio, & cogitatione ad eum emendum opus est; at cum uxoris indoles, & ingenium cito cognosci non valeat, & ubi semel eam in matrimonium duxeris, ad finem vitæ cum eadem permanere cogaris, maxima propterea in deliberando mora est necessaria.*

מְתִינָא Expectatio. Job 17. 15.

מְחוּנִי, מְתִין, מָתוֹן Tardus, lentus. Num. 27. 5. *in Jonathane.* Levit. 24. 12. *in Jonathane male scribitur* מַתְיִין. *Plur.* מְתִינִין, מְתוּנִין ibidem. *Fœm. sing.* תְּנוּעָה מְתוּנִית motus tardus, *cujus oppositum* מְהִירָה celer, rapidus.

מְתַק *Hebraice.* Dulce, suave esse, dulcescere. *Hinc Chaldaice* מְתִיק, מַתִּיק dulce, suave. *Plur.* מְתִיקָן Cant. 5. 16. & מַתִּיקָן Cant. 2. 5.

DICTIONES EX RABBINIS.

מ״א *Abbreviatura. Idem ac* מִשְׁקָל אֶחָד Pondus unum, *h. e.* proportio, forma eadem. *Aliquando* מִשְׁקָל אַחֵר forma alia. *In Meturgeman Eliæ, & apud Grammaticos ſæpe occurrit.* 2. מִן אֶחָד Præter unum. *Solet præcedere* ב *h. e.* בַּר *per pleonaſmum. Nam* בְּמָא, *vel* בַּר מָא *ſignificat* excepto uno, בַּר מִב exceptis duobus. *Maſorethis frequens.* 3. מְדְרַשׁ אַגָּדָה Commentatio myſtica.

מָא, מָאי, מָה Quæ, quod, *vel* quid? לְמָא, *vel* לְמָה *Talmudiſtis peculiare eſt.* אַמָּאי, אַמַּאי Cur, quare? מָאי Quorſum, quare? *Item* nihil, nihilum. כִּלְמָא quaſi nihil, fere. דִּלְמָא Ut non, ne forte, fortaſſis. לִלְמָא In nihilum. מָהוּ Quid illud eſt? מָהוּת Quidditas: quantitas, *vocabulum Logicum.* בְּמָה Quatenus, in eo, in quo, de eo. כְּמָא, כְּמָה ſicut, quemadmodum: quam: quamdiu? בְּאוֹפָן מָה modo quodam. בְּפֵרוּשׁ מָה per explicationem aliquam. כַּמָּה Quot. מָהוּ Quid illud eſt? מָאי לָאו Eſt ne ergo id nihil?

מְאֹד Valde, admodum, vehementer. אַמּוּרִי validum, firmum, vehemens, durabile. *Plur.* מְאוּרִיִּים validi, durabiles.

מאז *Vide in* אז.

מָאִים Quid ſi: forte, fortaſſis, ſi forte. *Ex* מַה quid, & אִם ſi. מָאִים אִכּוֹל Fortaſſis potero.

מאל. מאל *Abbreviatura. Idem ac* מָאי אִיכָּא לְמֵימַר Quid eſt dicendum? *Si addatur alterum* ל, *tunc prius ſignificat* לָךְ tibi. א *etiam exponi poteſt per* אית. 2. מִנָּא אָמִינָא לֵיהּ Unde, *vel* inde dicam ipſi. *Talmudiſtis uſitata.*

מאס *Abbreviatura. Idem ac* מֵאֵין סוֹף Sine fine, infinite. *Interdum* אֵין סוֹף *nomen Dei Cabbaliſticum eſt, ut jam dictum.*

מארז״ל *Abbreviatura. Idem ac* מַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ Oratio Magiſtrorum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

מב *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית Opus Creationis. *Ita appellatur a prima voce libri Moſis* בְּרֵאשִׁית.

מבו *Abbreviatura. Idem ac* מָלֵךְ בָּשָׂר וְדָם Rex caro, & ſanguis, *h. e. ex carne, & ſanguine compactus, qui ſic opponitur Deo Regi immortali. Interdum* א *pro* מ *ſcribitur, ut jam dictum.*

מביא *Abbreviatura. Idem ac* מַתָּן בְּסֵתֶר יְכֻפֶּה אַף Donum in abdito evertit iram. *Ex* Prov. 21. 14. *Inſcribitur hæc abbreviatura arculæ Synagogarum parietibus affixæ ad excipiendam Eleemoſynam; quæ arcula ab Hebræis dicitur* קוּפָּה שֶׁל צְדָקָה.

מבס *Abbreviatura. Idem ac* מְנַחֵם בֶּן סְרוּק Menachèm filius SeroK. *Eſt Nomen Doctoris cujuſdam Hiſpani.*

מבת *Abbreviatura. Idem ac* מְנָשִׁים בְּאֹהֶל תְּבוֹרַךְ Præ mulieribus in tentorio tuo benedicta ſis. *Adhibetur ad laudandas*

mulieres, *ex* Judic. 5. 24. *Idem significat*, *ac* domi tuæ sis omnium mulierum feliciſſima.

מַחְזוֹר גָּדוֹל מג *Abbreviatura*. *Idem ac* Cyclus magnus. *Aſtronomis uſitata*. 2. מָסוֹרָה גְּרוֹלָה Maſora magna. *Aliquando huic abbreviaturæ inſeritur* ס, *ut* מסנ. *Id autem diſcriminis intercedit inter Maſoram magnam*, *& Maſoram parvam*, *quia Maſora parva Textus Biblici margini affixa paſſim eſt*, *Maſora autem magna Bibliorum Venetorum majorum fini adjecta*.

מַגָּן Fruſtra. בְּמַגָּן Gratis, fruſtra, immerito, ſine cauſſa.

מִגַּרְסַת שְׁמוּאֵל מגש *Abbreviatura*. *Idem ac* Ex lectione, vel doctrina Samuelis.

מַאן דְּאָמַר מד *Abbreviatura*. *Idem ac* Is, qui dicit: דמר לְאַר ei, qui dicit: Quia qui dicit: כמר Sicut is qui dicit. *In Talmude*. *Sæpe præcedit* איכא Eſt, *pro*, Eſt qui dicit: Eſt auctor aliquis aſſerens. 2. מַאי דִּכְתִיב Id quod ſcriptum eſt. *Adhibent hanc abbreviaturam Rabbini quoties aliquid Sacrarum litterarum teſtimonio confirmant*. 3. מַהוּ דְתֵימָא Id quod dicis, dixeris, *vel* dicere, *aut* objicere poſſis. *Talmudiſtis uſitata*.

מַה דְאַתְּ אָמַר מרא *Abbreviatura*. *Idem ac* Quod autem dicis.

מָדַד Metiri, dimetiri מִדִּידָה, מִדּוּת *per apocopam* מְדִידוּ menſura dimenſio. מִדָּה Menſura, dimenſio: proprietas, conditio, mos, conſuetudo: virtus. מִדַּת הַדִּין Proprietas judicii, Deus Judex. *Talmudiſtis & Rabbinis phraſis uſitatiſſima*, *cui opponitur* מִדַּת הָרַחֲמִים Proprietas miſericordiæ, miricors Deus. *Plur.* מִדּוֹת Mores, virtutes, qualitates, proprietates. מִדּוֹת טוֹבוֹת Mores boni. מִדּוֹת הַגּוּנוֹת mores decentes: מִדּוֹת מְשׁוּבָּחוֹת Mores laudati, elegantes: מִדּוֹת מְגוּנוֹת Mores turpes: סֵפֶר הַמִּדּוֹת Liber morum, *h. e.* Ethicus. מַעֲמִיד עַל מִדּוֹתָיו Inſiſtit proprietatibus, affectibus ſuis. פְּעוּלוֹת הַמִּדּוֹתִיוֹת Actiones, opera moralia.

מַחְחִיל חִבּוּר מרח *Abbreviatura*. *Idem ac* Incipit ſermo novus, *vel*, incipit ſermonem novum.

שׁוּם מִדַּעַם Quidquam, aliquid. לָא מִדַּעַם Aliquid, quidquam omnino. Nihil omnino. *Syri autem per contractionem uſurpant* מֵדֵם, *& Talmudiſtæ* מֵידֵי Nihil omnino. *Sic in Targum legitur* כְּמָה דְלָא מְחָאֲכִיל מֵידֵי Sicut non comeditur quidquam. Job 65. מָה כָּל־מִדַּעַם Quodcumque.

מָה Quid. מָהוּת Quidditas, quantitas, *vocabulum Logicum*.

מְאוֹר הַגּוֹלָה מה *Abbreviatura*. *Idem ac* Lumen captivitatis. *Hoc nomine inſignitur R. Levi Gerſom*, *qui Epiſtolas obſignatas referentibus anathematis pœnam inflixit*. *In Globo arcanorum male ſcribitur* מאורת. 2. מִדַּת הַדִּין Proprietas, modus, menſura judicii. 3. מַלְאַךְ הַמָּוֶת Angelus mortis, *de quo vide pag.* 250. 4. מַלְכֵי הָאוּמוֹת Reges nationum, populorum, gentium, Chriſtianorum. 5. מִדַּת הָעוֹלָם Proprietas Mundi, mos hominum.

מהד *Abbreviatura. Idem ac* מַתְחִיל הַדִּבּוּר Incipit sermonem, *vel* textum. Initium textus istius. 2. מָהוּ דְתֵימָא Quod autem dicis. *Talmudistis frequens.*

מהמ דתר *Abbreviatura. Idem ac* מִנַּיִן הַנֵּי מִילֵי דְתָנוּ רַבָּנָן Unde sunt hæ res, quas docent Rabbini? *Talmudici adhibent prius dicta confirmantes. Abbreviatura posterior sæpissime legitur tota, & omnino scripta. Aliquando etiam pro priori* מ *scriptum invenitur* מִנַּיִן. *Sæpe etiam altera abbreviatura omittitur. Usurpant quoque per contractionem* הִנְהַנֵּי מִילֵי.

מָהַל Circumcidit. מֹהֵל Circumcisor, abscindens præputium. מָהוּל Circumcisus.

מֵהֶם Ex illis: quidam. *Si repetatur,* מֵהֶם מֵהֶם partim. *Ita usurpatur etiam* מִמֶּנּוּ.

מורנו מוראם *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ אֵלִיָּה מִזְרָחִי Morènu noster R. Elias Mizrachì, *h. e.* Orientalis.

מהריל Maharìl. *Vide in* כמוהרר.

מהרר. מוהרר *Vide in littera* כ.

מורנו מהרשל *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרֵנוּ הָרַב ר׳ שְׁלֹמֹה לוּרְיָה Morènu noster R. Salomon Luria. *Hic fuit Rabbinus eximius multorum librorum auctor.*

מו *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרִי וְרַבִּי Doctor, & præceptor meus.

מוֹחַ Medulla, cerebrum. מִפַּרְסַת רַגְלֵיהּ וְעַד מוֹחֵיהּ A fissura pedis usque ad cerebrum, *h. e.* verticem ejus.

מוּךְ Tenue, molle, lene esse: tritum, attritum esse. *Plur.* מוּכִין. נָמוּךְ Mollia. Depressus, declivis. נְמִיכוּת Submissio, depressio. נְמִיכוּת הַקּוֹל Submissio vocis.

מוּל Circumcidere, præcidere præputium. מִילָה Circumcisio, præputii præcisio. בְּרִית מִילָה Fœdus circumcisionis. *Sic* בַּעַל בְּרִית מִילָה Dominus circumcisionis, Susceptor infantis circumcidendi. מִילָה, מִילְתָא *apud Talmudistas est* venæ sectio.

מור, הֶמֵר Mutare, commutare, permutare. מוּמָר Mutatus, Apostata, *qui veram religionem mutavit.* תְּמוּרָה Vicissitudo, permutatio: pro, vice; contrarium, oppositum.

מות Mori. מֵת, מִית Mortuus: *per synecdochen* membrum virile languidum, *quasi mortuum.* מִיתָה, מִיתוּת Mors, pestis mortifera.

מזבח *Proprie non est abbreviatura, sed dictio* מִזְבֵּחַ altare *significans, quæ per* Notaricòn *speciem Cabbalæ quatuor sequentes voces designat, nimirum* מְחִילָה Condonatio, זְכוּת Meritum, *vel* Justitia, בְּרָכָה Benedictio, חַיִּים Vita.

מָזַג Miscere, temperare, infundere. *Proprie de vino usurpatur.* יַיִן מָזוּג Vinum temperatum. נִמְזַג Misceri. אֲוִיר מְמוּזָג Aer temperatus. מֶזֶג mixtio, potus infusus: temperamentum corporis ex quatuor qualitatibus. מְזִיגָא mixtio, infusio, vinum infusum. מָזוֹג, מְזוֹגָא Pincerna. *Plur.* רַב מְזוֹגְיָא Præfectus pincernarum. מַמְזָג Mixtura.

מָחָה Percutere, delere, cædere, verberare, impedire, avertere. מוּמְחֶה Proba-

tus, probatæ fidei, excellens.

מָחַל Condonare, remittere, ignoſcere, propitium eſſe. מוֹחֵל Condonans, propitius. מוֹחֲלָן Condonator. מְחִילָה Remiſſio, condonatio, venia.

מ"ח *Abbreviatura. Idem ac* מַאֲמַר חֲכָמֵינוּ לִבְרָכָה זִכְרוֹנָם Oratio Sapientum noſtrorum fauſtæ memoriæ.

מ"ח *Abbreviatura. Idem ac* מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק Perſolvit dimidium damnum. *in Talmud de damnis agente.* 2. מוריים חילתית גבינה

מ"ח *Abbreviatura. Idem ac* מִיתָא חָמֵשׁ פְּרִיוֹן זָרִים *Hæc verba in Ghemarà res varias indicant: ut* מיתה חומש ואין לה פדיון *b. e.* Mors: quinta: ſed non eſt ei redemptio, & prohibita eſt extraneis. שבת Schabbàt *fol.* 25. Mors, *a Deo ſpecialiter pœnæ loco illata*: Quinta, *ſcilicet pars ad cibum ſacrum, quem quis per errorem comediſſet, addenda.* Levit. 22. 14. &c.

מָחַק Radere, eradere, delere, expungere. *Niphal* נִמְחַק Eradi, deleri. מְחוֹת מְחוּקוֹת Menſuræ raſæ. מָחֵק Raſio, expunctio. מְחִיקָה Idem. מוֹחַק Hoſtorium, *lignum raſorium frumenti, quo abundans & ſuperfluum dejicitur.*

מ"ט *Abbreviatura. Idem ac* מַה טַּעַם. *Talmudice* מַאי טַּעֲמָא Quæ eſt ratio? quis ſenſus? 2. מַזָּל טוֹב Fortuna bona. 3. מַעֲשִׂים טוֹבִים Opera bona. למ"ט Ad opera bona.

מָטוּ, מָטוּתָא *Vide in littera* ב. *Etenim ſine ea non adhibetur.* בְּמָטוּ quæſo, obſecro.

מִיטַטְרוֹן, & מִיטָטְרוֹן Metatron. *Nomen Angeli, qui* Gen. 5. 24. *in Jonathane dicitur* סַפְרָא רַבָּא Archicancellarius cœleſtis. *Hæc ſunt Jonathanis verba Latine reddita. Et cultum exhibuit Enoch Domino in veritate, & ecce non fuit amplius cum habitatoribus terræ, quia abreptus fuit, & aſcendit in Cœlum in verbo Domini, & vocatum fuit nomen ejus* מִיטַטְרוֹן Metatron סַפְרָא רַבָּא Scriba magnus. *De hujus nominis etymologia inter ſe digladiantur Rabbini, ajuntque Cabbaliſtæ, Metatronem Moſis præceptorem fuiſſe.*

אַמְטוּלָא, מְטוּל, מטל Propter, pro. *Si ſequatur* דְּ, *vel* דִּי *ſignificat* propterea quod, eo quod, quoniam, quia. *Sequente* אֵיכָנָא propterea, quare, quam ob rem. מִטּוּל כֵּן Idcirco, propterea.

מַטְרוֹנִיתָא, מַטְרוֹנִית, מַטְרוֹנָא מטר Matrona, fœmina honeſtior. *Plur.* מַטְרוֹנוֹת matronæ. *In Targum* נָטִיר מַטְרוֹנִיתָא cuſtos matronarum. Eſth. 2. 14.

מֶטְרוֹפּוֹלִין Metropolis, mater urbium.

מ"י *Abbreviatura. Idem ac* מַנָּא יְדַעְנָן Unde ſcimus. *Talmudiſtis uſitata.* 2. מִלְחֲמוֹת יְהוָה Bella Domini. *Eſt nomen libri a R. Levi Gerſom compoſiti, a quo ſæpe citatur in ſuis Commentariis.*

מִידֵי Quidquam: propterea quod. *Talmudice. Si addas negationem*, nihil, nullus.

מִיל Milliare. *Plur.* מִילִין milliaria.

Spe-

מִין Species: Hæreticus, *qui dicitur etiam* מִינָאי. *Plur.* מִינִין Hæretici. *Hebræi hoc nomine sæpe Christianos indigitant.* מִינוּת Hæresis. מִין אַחֲרוֹן Species infima, specialissima: מִין אֶמְצָעִי Species media, *id est*, subalterna. צוּרָה הַמִּינִית Forma specifica. *Plur.* צוּרוֹת מִינִיוֹת formæ specificæ. בִּרְכַּת הַמִּינִים *est certa quædam Judæorum precatio contra Hæreticos, & Apostatas, qui a religione Judaica defecerunt, & ad Christianos, vel Turcas transierunt. Quotidie eam recitant, dirisque, ac maledictionibus eos devovent. Ei addunt maledictionem contra Regnum* זָדוֹן, *& inimicos, adversariosque suos omnes, quorum præcipuos Christianos esse arbitrantur.*

מכ *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲלַת כְּבוֹדְךָ Excellentia gloriæ tuæ. *Honoris causa hoc titulo eximios viros cohonestant. Vel* מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ Excellentia ejus.

מכבי *Abbreviatura. Idem ac* מִי כָמוֹךָ בָּאֵלִים יְהוָה Quis sicut tu inter Deos, o Domine? *Hæc fuit belli tessera Judæ ex familia Asmonæorum, qui inde postea dictus* מַכַּבַּאי Machabæus.

מוֹכֵס, מוכס Publicanus, telonarius, nummularius, collybista, nummos commutans.

מכת *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲלַת כְּבוֹד תִּפְאַרְתֶּךָ *Titulus paulo dignior titulo, de quo antea in* מכ.

מל *Abbreviatura. Idem ac* מִנַּיִן לָן Unde nobis, *videlicet* hoc nascitur? וּמִנַּיִן Et unde hoc nobis? Unde hoc scire possumus? *Talmudistis frequens.*

מלה *Abbreviatura. Idem ac* מַלְכוּת הָרִשְׁעָה Regnum impietatis. *Hoc nomine Hebræi primis temporibus Antiochi, Græcorumque regnum appellare consueverunt, postea idem nomen ad regnum Romanorum transtulerunt, eoque adhuc utuntur. R. Elias vult adjective legendum* מַלְכוּת הָרְשָׁעָה Regnum impium.

מלהר *Abbreviatura. Idem ac* מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה Simile, cui res hæc assimilatur. *Adhibent rem propositam a simili declarantes.*

מִלָּה Loqui, dicere. מִלָּה Verbum, sermo: res, negotium: dictio, vocabulum, aliquid. *Per synecdochen* vox indeclinabilis, *quæ dicitur etiam* מִלַּת הַטַּעַם vox gustus, *quia vocis declinabilis condimentum est. Plur.* מִלּוֹת verba. *Item* verba inania, superstitiosa, magica.

מם *Abbreviatura. Idem ac* מִכָּל־מָקוֹם Attamen, nihilominus. 2. מַרְאֵה מָקוֹם Index loci. *Sic appellatur libri index, & loci Sacræ Scripturæ concordes in margine adducti.* 3. מָאי מַשְׁמַע Quis simplex sensus? quomodo hoc simpliciter, & secundum litteram intelligendum? *Rabbinis frequens.* 4. מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה Opus quadrigæ, *de quo sermo in principio Ezechielis. Est nomen libri ita appellati mysteria multa complectentis. Hinc fit, ut omnibus sine discrimine ejus lectio non permittatur, sed prudentioribus, religiosioribus, & ætate provectiori-*

ribus. *Hebræi totam Physicam, & Metaphysicam in duobus libris contineri arbitrantur, nimirum in* מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית Opere creationis, & מַעֲשֵׂה מֶרְכָּבָה Opere quadrigarum.

מֵ״ה *Abbreviatura. Idem ac* מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים Rex Regum. *Hinc* מֵ״ה בְּהֵיכְלֵי הַקְּבָה In palatiis Regis Regum Dei sancti benedicti. *Reperitur in Zohar.*

מָחָה, מָחַח Probatus, exploratus, expertus. רוֹפֵא מוּמְחֶה Medicus probatus, excellens. *Auctor Aruch derivat radicem a Verbo* מָחָה.

מִמֵּילָא A seipso, *id est*, מֵאֲלֵיו. *Sic* מִמֵּילֵיהֶם a seipsis. *Talmudice.*

מָמוֹן, מָמוֹן, מָמוֹנָא Opes, divitiæ, facultates, substantia: pecunia. *In Targum usurpatur pro* lucro, & munere pecuniario.

מַמָּשׁ Aliquid, quidquam: solidum, substantiale. אֵין בּוֹ מַמָּשׁ Nihil in eo est solidi, vel certi. מַמָּשׁוּת idem.

מֵ״נ *Abbreviatura. Idem ac* מִנָּא נַפְשָׁךְ Unde est animus tuus? unde illud censes ita esse? *vel* מִמָּה נַפְשָׁךְ *cui eadem subjecta significatio. Talmudistis frequens.*

מִן A, ex, de, inde, præ, propter. *Sæpe inservit allegandis locis Sacræ Scripturæ*, Ex, *nimirum loco, vel locutione sequenti.* מִנַּיִן unde? *Vide* אַיִן. *Cum aff.* מִנִּי a me. מִמֶּנָּךְ *m.* a te. מִמֵּנִּיךְ *f.* ex te. מִמֶּנּוּ ab eo. מִמֶּנָּה ab ea. מִמֶּנְהוֹן ab eis. מִמֶּנְכוֹן *m.* a vobis. מִמֶּנְכֶן *f.* a vobis. מִמֶּנָּנוּ & מִמֶּנָּא a nobis.

מֵ״נ״ל. *Abbreviatura. Idem ac* מִנָּא נָפְקָא לָן Unde egreditur nobis id? unde id colligimus? *Sæpe abbreviaturæ fini* ן *additur, ut* מֵ״נ״ל. *Et cum* ו *ab initio. In Talmude sæpe reperitur.*

מָנַע Prohibere, vetare. נִמְנַע Prohiberi. הוּא מִן הַנִּמְנָע Illud est de prohibito, *id est*, impossibili, impossibile est. אֶפְשָׁר וְנִמְנָע Possibile, & impossibile. מְנִיעָה Prohibitio. מוֹנָעִים Impossibilia. מוֹנְעִים Impedimenta.

מֵ״נ״ש *Abbreviatura. Idem ac* מְשַׁלֵּם נֵזֶק שָׁלֵם Persolvit damnum integrum. *Prima vox* משלם *aliquando tota scribitur. In Talmude reperies, ubi de damnis illatis sermo instituitur.*

מָנָת *Cum præpositione* עַל מְנָת hoc pacto, hac lege, ea conditione, propterea ut, eo ut.

מֵ״ס *Abbreviatura. Idem ac* מַר סָבַר Dominus existimat. Mar *est nomen honorificum, idem ac* אָדוֹן. וּמֵ״ס Et dominus sensit, hujus est sententiæ.

מֵ״סֶ״ה. מֵ״סֶ״ג *Vide in* מֵ״ג. *Quidam pro* ג *scribunt* ה, *valetque* הַגְרוֹלָה.

מָסוֹרָה קְטַנָּה *Abbreviatura. Idem ac* מֵ״ק Masora parva. *Vide supra* מֵ״ג.

מָסַר Tradere, *veluti de manu in manum. Item* dedere, prodere. מוֹסֵר Proditor. *Plur. forma fœminina* מוֹסָרוֹת Proditores. מַסּוֹרֶת Traditio. *Sic appellantur etiam notæ Grammaticæ, & criticæ circa textum Biblicum. Judæi Apostatam suæ gentis ad Christianam religionem transeuntem dicunt* מוֹסֵר proditorem.

מע *Abbreviatura. Idem ac* מִצְוֹת עֲשֵׂה Præcepta Fac. *Ita appellantur a Rabbinis præcepta Legis Moſaicæ affirmativa, ſive jubentia, quæ ſunt* 248. *quemadmodum totidem ſunt corporis humani membra. Vide* רמח. 2. מְאוֹר עֵינַיִם Lumen oculorum. *Eſt nomen libri inſignis de rebus Chronologicis agentis. In libro Tzemach David ſæpe citatur, ut* בַּעַל מע Auctor libri Meòr henàim.

מֵעָה Obolus, nummulus. מֵעָה, *vel* מָעָה Pecunia. *Plur. f.* מֵעוֹת Pecuniæ, denarii. *Plur. m.* מָעִין Oboli.

מְעַט Parum. מִיעוּט Paucitas. עַל מְעַט raro. זְמַן מוּעָט tempus parvum, exiguum.

מעל *Abbreviatura. Idem ac* מֵעֵת לְעֵת De tempore in tempus, *h. e.* ſtatim, continuo.

מעשי ביצו *Abbreviatura. Idem ac* מְגַדֵּל עֹז שֵׁם יְהוָה בּוֹ יָרוּץ צַדִּיק וְנִשְׂגָּב Turris fortis eſt nomen Domini, ad ipſam curret juſtus, & exaltabitur. *Ex Proverb.* 18. 10.

מעת *Abbreviatura. Idem ac* מַעֲלַת תִּפְאַרְתֵּךְ Excellentia tua. *Titulus eſt, quem honoris cauſſa Hebræi adhibent. Hodie ſolent etiam exponere* ת *per* תּוֹרָתְךָ doctrinæ tuæ, *vel* תּוֹרָתוֹ doctrinæ ejus.

מפ *Abbreviatura. Idem ac* מֻצַּע פָּסוּק Medium verſus Biblici. *In Maſora occurrit.*

מַפָּה Mappa, mantile. *Plur.* מַפּוֹת mappæ. *Hoc nomine etiam vocant Judæi linteа, quibus in Synagogis librum Legis involvunt.*

מפרש *Abbreviatura. Idem ac* מְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ תָּם Interpretatur Rabbì noſter Tam. *Eſt unus hic Rabbinus ex celebrioribus Doctoribus Talmudicis.*

מופת *Vide in* יפת.

מצ *Abbreviatura. Idem ac* מוֹרֵה צֶדֶק Doctor juſtitiæ. *Hoc nomine ab Hebræis appellantur inſigniores, & celebriores Rabbini, & Synagogarum Rectores.*

מָצָא Invenire. Poſſe, *apud Talmudicos. Item* ſatis eſſe, ſufficere. נִמְצָא Exiſtens, ens: præſens. *Apud Grammaticos*, perſona ſecunda. *Hinc* כַּף הַנִּמְצָא Caph perſonæ ſecundæ affixum. הוּא לֹא בַּנִּמְצָא Illud non eſt in exiſtentia, *id eſt*, non exiſtit, *vel* invenitur amplius. נִמְצָאִים הַתַּחְתּוֹנִים Entia inferiora. מָצוּי Exiſtens, præſens. מָעוֹת מְצוּיוֹת Pecuniæ præſentes. מְצִיאוּת Exiſtentia, entitas, ſubſtantia. תַּמְצִית Subſtantia. הַמְצָאָה Inventio, res inventa. *Item* entitas, exiſtentia, præſentia.

מְצַע, אֶמְצַע Medium. מְצִיעוּת Medietas. אֶמְצָעִי Mediator. מֵיצַע Medium, medietas, centrum.

מצפץ *Nomen Cabbaliſticum eſt, non abbreviatura, per commutationem* אתבש Atbàs, *quam vide.*

מק *Abbreviatura. Idem ac* מִקְרָא קֹדֶשׁ Convocatio ſanctitatis, *videlicet* ſancta, cœtus ſanctus, celebris Feſti ſolemnitas. 2. מוֹעֵד קָטָן *Eſt nomen Tractatus Talmudici ſic per abbreviaturam citati.* 3. מִסְפָּר קָטָן Numerus minor. *Cabbaliſtis in uſu.* מַחְזוֹר קָטָן Cyclus minor, *apud*

Aſtro-

Aſtronomos. 5. מָסוֹרָה קְטַנָּה Maſora parva.

מָקַח Acceptio, emptio. *Uſurpant Rabbini pro* מִקָּח *a Verbo* לָקַח. *Hinc* מָקַח וּמְמַכָּר emptio, & venditio.

מקמל *Vide in* קמל.

מר" *Abbreviatura*. *Idem ac* מִדְרָשׁ רַבָּא" Gloſſa libri Numerorum magna. *Vide* בר.

2. מָדְרָשׁ רוּת Medràs, *videlicet* Commentarius in hiſtoriam Ruth. 3. מוֹרֵת רוּחַ Indicatio ſpiritus. *De familiari ſpiritu a Rabbinis uſurpatur, a quo cuncta hominibus revelari arbitrantur*. 4. מֹרַנִּי A Rabbi, *ſive* a Magiſtro, ac Præceptore meo. *Sæpe occurrit in* תּוֹסְפוֹת Toſephòt, *ſive* Additionibus Talmudicis, *eoque conſilio adhibetur, ut pateat, Auctorem eam doctrinam a ſuo Magiſtro hauſiſſe. Hinc ſolet addi* זל" fauſtæ memoriæ.

מָרֵי, מָרָא, מָר Dominus, *vox Babylonica pro Hebræo* בַּעַל. *In Targum aliquando uſurpatur pro* אָדוֹן, *aliquando pro* אִישׁ. *Daniel Propheta utitur* מָרֵא *cum* א *in fine. Cum aff.* לְמָרוֹהִי domino ejus. Exod. 22. 7. מָרָנָא dominus noſter. Pſal. 147. 5. *Inſerunt ei Talmudiſtæ etiam* א, *ut* מָאֲרֵי. *Hinc* מָאֲרֵי עָלְמָא dominus Mundi. *Plur. juxta formam Syram* קָלָא דְּמָרְוָתַי vocem doctorum meorum. Prov. 5. 13. *Fœm.* מָרְתָא Hera, domina. *Conſtr.* מָרַת בֵּיתָא Hera domeſtica. מָרָן Dominus. *Plur.* מָרָנָן. *Sed aliis* Dominus noſter, *cum apud Chaldæos idem ſit* אָן, *ac apud Hebræos* נָא. *Hinc originem trahit vox Syriaca* מָרָן אֲתָא Maranatha, *h. e.* Dominus venit. 1. ad Corinth. 16. 22. *per quam Excommunicatio graviſſima deſignabatur, cujus vi excommunicatus ejiciebatur a qualibet ſocietate, & ſoli Divino judicio puniendus reſervabatur. Innuere enim volebant, tanta eſſe alicujus ſcelera, ut nulla in hac vita pœna, nullo ſupplicio ſatis poſſent expiari. Itaque per illam vocem* Maranatha *quodammodo dicere volebant. Veniat Dominus, ſceleſtumque æterno exilio, & exitio addicat. Ad ultimum Chriſti totius mundi Judicis adventum reſervetur, ut æterna ipſius maledictione pereat. Talmudiſtæ autem poſt adventum Chriſti non amplius voce* מָרָן אֲתָא Maranatha *uſi ſunt, ſed aliam ei reſpondentem, eamdemque omnino ſignificationem habentem adhibuerunt, nimirum* שְׁמָאתָא *Scemathà, quæ derivatur a* שֵׁם Deus, & אֲתָא venit, *quod nomen* שֵׁם, *vel* הַשֵּׁם *pro Tetragrammato nomine* יְהוָה Adonai *Rabbini præſertim uſurpant*.

מַרְחֶשְׁוָן October *menſis*. *Interdum* חֶשְׁוָן. *Quidam derivant hoc nomen a* רָחַשׁ eructare, *quia ſolet menſis hic aquas copioſe producere; ſicuti vocatur* בּוּל *a* מַבּוּל diluvio, aquarumque exundantia.

מַרְכּוּ *Vide in* רכו.

מרל" *Abbreviatura*. *Idem ac* מַה רְצוֹנוֹ לוֹמַר Quæ eſt voluntas ejus dicere? quid vult dicere? quæ eſt mens ejus? *Sæpe obvia hæc abbreviatura in libro* מֹשֶׁה חוּאִיל

Vo-

Voluit Moses *ex* Deut. 1. 5. *Hinc librum composuit* ר׳ משה אלפלס R. Moscè Alpeles. *In eo agitur de dignitate, præstantia, & perfectione Legis Divinæ, & contraria argumenta rejiciuntur. Editus est Venetiis in* 4. *anno* הוא משח 357. *Christi* 1597.

מָרַס Atterere, conterere, comprimere, contundere. מוּרְסָן Tritum, furfures posterioris farinæ.

מרע״ה *Abbreviatura. Idem ac* מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Moses præceptor noster, qui in pace quiescat. *Præposita servili*, ומרע״ה Et Moses præceptor noster &c.

מ״ש *Abbreviatura. Idem ac* מוֹצָאֵי שַׁבָּת Exitus Sabbati. *Adhibetur de Precibus, vel aliis rebus circa exitum, & finem Sabbati peragendis. Cum servilibus* במ״ש In fine Sabbati; ומ״ש Et finis, exitus Sabbati. 2. מִי שֶׁאָמַר Ille, qui dicit; ומ״ש Et ille, qui dicit. *Est formula objectionis apud Talmudicos usitata. Dicunt etiam* מאן דאמר: *sic* מָה שֶׁאָמַר Id, quod dicit, *nimirum* הַכָּתוּב Scriptura, *vel* שֶׁאָמְרוּ quod dicunt, *scilicet* Sapientes, *vel* Rabbini nostri; *vel* מַה שֶׁכָּתוּב quod scriptum est. 3. מָאי שִׁנָּא Quid mutat, quid diversi docet? *In Talmude frequens.* מ״ש הכא Quid diversi docet hìc? *Passim obvia in Zohar.* 4. מָאי שְׁנָא Quid docet? *Doctrinam certam ex præcedentibus elicientes adhibent Talmudici.* 5. מֵאיר שְׁפִירָא Meir Spirensis. *Nomen est Rabbini cujusdam, de quo mentionem injicit Elias in* Fragmentis Tabularum. *Correctissimum, ac nitidissimum Pentateuchi exemplar habuisse dicitur.*

מ״שה *Abbreviatura. Idem ac* מַהֲלַךְ שְׁבִילֵי הַדַּעַת Aditus semitarum scientiæ. *Ita appellatur Grammatica composita a R. Moscè Kimchì fratre Davidis, in cujus fronte abbreviatura Auctoris nomen indicat.*

מ״שכ *Abbreviatura. Idem ac* מַה שֶׁכָּתוּב כָּאן Id quod hìc scriptum est. 2. מַה שֶׁלֹּא כֵּן Id quod non est sic.

מָשַׁךְ Trahere, attrahere, protrahere. *Niphal* נִמְסַךְ Trahi, sequi. מְשִׁיכָה Consecutio, tractio, attractio; derivatio. מְשִׁיכַת הַיָּדִים tractio manuum, luctatio.

מ״ת *Abbreviatura. Idem ac* מַתַּן תּוֹרָה Datio Legis. Sic מִיּוֹם מ״ת A die datæ Legis; *in cujus traditionis memoriam singulis annis mense* תִּשְׁרִי *h. e.* Septembri *Festum celebratur.* 2. מַכְחִישֵׁי תוֹרָה Abnegantes Legem, Apostatæ. 3. מִשְׁנֵה תוֹרָה Repetitio Legis, Lex iterata. *Apud Masorethas Exod.* 20. *in Decalogo, sive Decem Præceptis, & alibi ita Deuteronomium appellatur.*

מָתָא Urbs, civitas. *Scribunt &* מַתָּא. *Plur. emphat.* מַתְוָיתָא urbes.

מָתַי Quando. *Categoria Logica.*

מָתַן, הִמְתִּין Expectare, præstolari, tardare, morari. מְתִינוּת Expectatio, mora. בִּמְתִינוּת Pedetentim, tarde, lente. הַמְתָּנָה Mora: expectatio. *Ejus oppositum* מְהִירוּת festinatio.

INCIPIENTIA

נ A

נ *In numeris valet quinquaginta. Modo eſt littera ſervilis, modo radicalis. Duplex eſt ejus figura, ſcilicet* נ *contractum, &* ן *extenſum, quod adhibetur ſolummodo in fine dictionis, valetque ſeptingenta. Eſt nota primæ perſonæ pluralis Futuri, & inſervit tamquam characteriſtica formandæ Conjugationi Niphal.*

נאב נִיאוּב Lagena, uter, *vel aliud vas ſimile. In Talmude Hieroſolymitano.*

נאה Pulcrum, jucundum, amænum, decorum, elegans, congruum, decens. אֶתְרוֹג נָאֶה Citrum pulcrum. *Fœm.* אִשָּׁה נָאָה Fœmina pulcra. *Adverbialiter* pulcre, egregie. *Apud Grammaticos* נָאֶה congruum: בִּלְתִּי נָאֶה incongruum. *In* בראשית רבא Bereſchìt rabbà *ſect.* 34. *habetur* נאים דברים מפי עושיהם רב עוּאי נאה דורש ולא נאה מקיים *h. e.* Pulcra ſunt verba ex ore illorum, qui faciunt ea. Rabbì Aſſai pulcre, *videlicet optime* concionatur, ſed non pulchre obſervat ea, *de quibus ſermonem habet, aliiſque præcipit; quem imitabantur olim Phariſæi. Pulcrum eſt alios recta docere; at multo pulcrius iiſdem opere, & exemplo præire; contra reprehenſione dignum aliter a præceptis agere, & juxta illud:* Turpe eſt doctori, cum culpa redarguit ipſum.

נְוָאי Pulchritudo. Thren. 2. 15. *Grammaticis* congruitas.

נאף Adulterari, adulterium committere, mœchari. Iſa. 57. 3. *Raro ab Hebræis uſurpatur.*

נאץ *Hebraice.* Spernere, contemnere, irritare, provocare. Prov. 5. 12.

נְאוּצָא, נִיאוּצָא Contumelia, irritatio contumelioſa, rejectio cum contumelia. Iſa. 37. 3. 2. Reg. 19. 3.

נבא Prophetare, prophetam agere, vaticinari. *Ithpahel* אִתְנַבִּי, & הִתְנַבִּי *cum* ה. Idem. Eſdræ 5. 1. Jer. 37. 19.

נְבִיא, נְבִיאָה Propheta, vates. Gen. 20. 7. Deut. 13. 1. *Plur.* נְבִיאִים, נְבִיאַיָּא prophetæ. Num. 11. 29. 1. Reg. 18. 4. *Fœm.* נְבִיאָתָא prophetiſſa. Exod. 15. 20. *Plur.* נְבִיאָן prophetiſſæ. Eſth. 6. 1. *In Bibliis Regiis ex altera forma emphatica legitur* נְבִיאַיָּא. *Interdum reperitur* נְבִיאָתָא, *ut* Judic. 4. 4. *Apud Hebræos dividuntur Prophetæ in* רִאשׁוֹנִים Priores, & אַחֲרוֹנִים Poſteriores. *De prioribus hæc in Tractatu* סוטה *fol.* 48. *habentur*, מאן נביאים ראשונים אמר רב הונא זה דוד ושמואל ושלמה Qui ſunt Prophetæ priores? dixit Rabbi Huna: David, Samuel, & Salomon.

mon. *Mox.* Quare vocantur Prophetæ priores? לאפוקי מחגי וכריה ומלאכי דאחרונים נינהו Ad excipiendum illos ab Haggæo, Zacharia, & Malachia, qui fuerunt posteriores.

נְבוּתָא, נְבוּאָתָא, נְבוּאָה Prophetia. Jer. 23. 33. *Constr.* נְבוּאַת Isa. 1. 1. *In* Medràs Scir *Prophetia decem nominibus appellatur cap.* 3. *v.* 4.

נְבִיאָה Idem. *Plur.* נְבִיאָן prophetiæ. Esth. 6. 1.

נְבִיאוּתָא, נְבִיאוּת Idem. Prov. 30. 1. *Apud Talmudicos obvium passim* כל ששמו ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא *h. e.* Cujuscumque nomen, & patris ejus nomen est in Prophetia, certum est, eum fuisse Prophetam filium Prophetæ. *Porro Prophetis vel in somnis, vel visione, vel Angeli ore futura manifestabantur, quæ varia* נְבוּאָה Prophetiæ *genera vide* Num. cap. 12. *ex quo etiam Capite patet, Mosem cæteris Prophetis longe præstitisse, cum ipsius Dei familiaritate, & colloquio usus fuerit. Præterea futura indicabantur per* אוּרִים וְתֻמִּים Urim, & Tummim, *quod Sacerdos Maximus consulebat. Animadvertendum, Sacerdotes ex Tribu Levi tantummodo originem traxisse, Prophetas vero ex qualibet Tribu extitisse.*

נְבַח Latrare. Exod. 11. 7. *Proverbium in Talmudis Tractatu* עירובין Eruvìn *fol.* 86. נבח בך כלבא עול נבח בך גורייתא פוק *h. e.* Si allatret te canis (*masculus*) intra: si fœmella, exi.

נָבַל *Pahel.* Deturpare, fœdare, dehonestare: abominari, rejicere, abominabile reddere. Jerem. 14. 21. *Hithpahel* אִתְנַבֵּל Abominabile instar morticini fieri. *Apud Rabbinos* הַמְנַבֵּל פִּיו Fœdans os suum, turpiter & obscene loquens: כל הַמְנַבֵּל פִּיו כְּאִלּוּ מַכְנִיס חֲזִיר לְבֵית קָדְשֵׁי קָדָשִׁים *h. e.* Quicumque fœde loquitur, perinde est, ac si introduceret porcum in Sanctuarium ipsum.

נְבֶל, נְבֶלָא Deciduum, fructus deciduus. Jer. 8. 13. *Item* nablium, instrumentum musicum. Isa. 5. 12. *Plur.* נְבָלִין, נְבָלַיָּא, & נְבָלִין. 2. Sam. 6. 5. *Apud Talmudicos* נוֹבְלוֹת Decidui fructus, *de quibus in Tractatu* בְּרָכוֹת *quæritur, utrum benedicendi sint, statuiturque, eos esse benedicendos.*

נִבְלְתָא, נְבֵלָא Cadaver, morticinum. Levit. 22. 8. *In Talmudis Tractatu* פסחים Pesachìm *fol.* 113. פשוט נבלתא בשוקא ושקיל איגרא ולא תימא כהנא רבא אנא גברא רבא אנא *h. e.* Excoriato cadaver in platea (*palam*) neque dicas, Sacerdos magnus ego sum, Vir magnus ego sum. *Cuique nimirum laborandum est, laboribusque victus quærendus, & licet vir magnus & eximius sit, satius ei erit, si vel illiberali arte necessaria vitæ quærat, quam ostiatim panem, & obolum precario inveniat. Huc etiam illud spectat:* אִתְנַרְתָּא לֵיהּ פּוֹץ עַמְרֵיהּ Mercede conductus es (*ad laborem etiam abjectum, & vilem*) excute lanam ejus. *Hoc Proverbio Rabbini significare voluerunt,*

non esse a cœptis recedendum, licet labor vilis sit, merceſque tenuis videatur. Itaque quamvis linum, vel lanam excutere ad fœminas potius, quam ad viros pertineat, exiguumque lucrum ex opere percipiatur, præstabit tamen hujuſmodi munus, & artem exercere, quam in otio, & inertia marceſcere.

מַבּוּל, מַבּוֹלָא Diluvium. Habac. 3. 5.

נָבַע Scaturire, eructare: manare, emanare. Jer. 18. 14. *Usurpatur proprie de fontibus; metaphorice de ſermone*, eloqui, proloqui. Pſal. 119. 171. *Aphel* אַבַּע, & אַבְּיַע Idem. Prov. 15. 18.

מַבּוּעָא, מַבּוּעָא Fons, vena, ſcaturigo, ſcatebra. Prov. 14. 27. *Plur.* מַבּוּעִין fontes. Exod. 15. 27. *Conſtr.* מַבּוּעֵי Iſa. 49. 10. *Cum aff.* מַבּוּעָהָא fontes ejus. Jerem. 51. 36.

נְבַר Fodere, ſuffodere: vaſtare. Pſal. 80. 14.

נִבְרַיָּא Latrones. Job 18. 9.

נְבְרַשְׁתָּא, נְבַרְשְׁתָּא, & נְבַרְשָׁא Lychnuchus, lucerna. Dan. 5. 5.

נְגַב Siccari, exſiccari. Exod. 8. 13. *Ithpehal* אִתְנַגַּב idem. Job 14. 11. Pſal. 106. 9. *Ex Pahel Participium* נְפַשָׁנָא מְנַגְּבָא Anima noſtra arida. Num. 11. 6. *in Jonathane.*

נְגִיב Siccum. *Fœm.* נְגִיבְתָּא, נְגִיבְתָּא arida, ſicca. Gen. 10. 10. *in Jonathane.*

נְגוּבְתָּא Idem. Pſal. 102. 7.

נוּגְבָא Siccitas. Job 30. 30.

נְגַד Trahere, abſtrahere, attrahere, extrahere, protrahere, ſubtrahere, ſubducere, ducere, diducere, extendere, inclinare. Gen. 39. 21. Hoſ. 22. 34. *Ad arcum relatum* jaculari. 1. Regum 22. 34. *ad aquas*, fluere, ſtillare, manare. Dan. 7. 10. Iſa. 30. 25. *ad morientes*, expirare, mori. Gen. 25. 7. *Apud Talmudicos in Imperativo uſurpatur* גּוֹר trahe. *Hinc in* Baſrà *fol.* 13. לית דינא דגור או דינא דאגור *h. e.* Non eſt Judicium trahe, *aut* judicium traham. *Huc alludere volunt. Si negotium inter duos ſocios exiſteret, quod commune eſſet, nullaque ratione dividi poſſet, veluti ancilla, ſervus, aut aliud ſimile, licebat alterutri ex illis partem ſuam alteri proponere, recuſatamque totam rem ſibi vendicare, juſto pretio pro eadem ſoluto, hacque phraſi uſurpata. Itaque alter alteri ajebat* גּוֹר trahe, *h. e.* partem meam a me redime: *ſi renuebat redimere, addebat* אֲנָא גּוֹר ego traham, *æquoque pretio ſtatim dato, rei integræ dominus fiebat. Ithpehal* אִתְנַגַּר abſtrahi, extrahi, ſubtrahi, avelli, evelli. Joſ. 8. 16. expitare. Job 34. 15. extendere ſe. Jud. 4. 6. fluere. Iſa. 44. 3. *Rabbinis* in exſtaſim rapi. *Pahel* נַגֵּד trahere, protrahere: cædere. Cant. 7. 5. *Aliis* exigere.

נְגִיד Tractile, ductile. Exod. 25. 31. Jerem. 10. 5.

נְגוֹדָא, נְגוּדָא, נְגִידָא, & נָגִיד Dux, ductor, princeps, præſul, judex, antiſtes. Jud. 2. 18. *Plur.* נְגִידִין, נְגִידַיָּא, & נְגוּדִין, נְגוּדַיָּא duces. Jud. 2. v. 16. & 18. Job 12. 17. *Proverbium apud Talmudiſtas uſitatum* כְּרַגֵּישׁ רָעֲיָא עַל עָנָא עֲבִיד נְגוּדָא סַמְיָתָא Quando paſtor iratus eſt gregi,

facit

facit (*gregi*) ducem cœcum . *Cum enim paſtor cœcus facile in foveam prolabatur, cum eo grex etiam ſequens præceps ruit . Ita ſolet Deus Regem malum, & ineptum Regno præficere, cui iratus eſt, ut hac ratione ſubjectos ei populos puniat .*

נְגִיד Idem . *Plur.* נְגִידִין duces . Jerem. 7. 29. *pro* נְגִידִין, *vel* נְגִידִין .

נְגָרָא Traha , vehiculi genus : tractio, attractio, acquiſitio. Job 28. 18. protractio, longitudo . Pſal. 21. 5.

נְגָרָא Protractio, longitudo . Pſal. 23. 6.

נוּגְרָא Idem . Prov. 3. 16.

נְגִידוּתָא Idem . Prov. 25. 15.

נְגוּר Protractio , cælatura . *Plur. conſtr.* נְגוּרֵי cælaturæ . Prov. 25. 11.

נְגָרִין, נְגָרִין, נַגְרִין Fluvii , fluenta , flumina , aquæductus , proceſſus aquarum : clivi, colles, loca eminentia . Iſa. 21. 14. Jerem. 17. 8.

נֶגֶד *Hebraice* . Coram , contra , e regione , ex adverſo . Dan. 6. 11.

נְגַהּ, נוֹגַהּ Lux , ſplendor : Lucifer, Stella Veneris . Eſth. 10. 3.

נְגַהּ Idem . Job 18. 5.

נַגְוָא, נַגְוָא Inſulæ . *Conſtr.* נַגְוַת .

נגח Cornu petere , ferire . Exod. 21. 28. *Pahel* נַגַּח Idem . Exod. 21. 31. *Aphel* אַגַּח, & אַגִּיחַ Idem : *item* præliari , prælium , bellum committere , bellum inire , bellare . Ezech. 32. 2. *Ex Ithpehal* Futurum יִתְנַגַּח קַרְנָא Ut inferatur bellum . Exod. 17. 6.

נַגָּח Cornupeta , petulcus . Exod. 21. 29.

נַגְחָן Idem . Exod. 21. 36. *in Jonathane* .

אַגְחוּתָא Prælium , bellum . Job 38. 23.

נגן *Pahel* . Pulſare inſtrumentum muſicum . 1. Sam. 16. 17. Eſth. 5. 14. Pſal. 68. 26.

נְגִינָא Pulſatio fidium , pulſatio muſica . *Plur.* נְגִינָתָא Fidium pulſationes , pulſatilia inſtrumenta . Pſal. 67. 1. *Grammaticis* accentus , modulatio muſica , *quia lectio juxta accentus eſt apud Hebræos loco notarum Muſicarum* .

נְגוֹן Melodia , cantus , concentus , muſica . Ezech. 20. 14. *Grammaticis* accentus , & cantus juxta accentus .

נגע *Hebraice* . Tangere , attingere : lædere ; percutere , plagis afficere . *Chaldaice Ithpahel* אִתְנַגַּע percuti . Iſa. 6. 1.

נגף Cædere , percutere . Pſal. 89. 24. ferire , cornu petere . Exod. 21. 35. *Ithpahel* אִתְנַגַּף lædi , offendi : impingere , offendere . Jerem. 13. 16.

נגר Trahere , attrahere , protrahere . Pſal. 10. 9. fluere *de aquis* . Jerem. 9. 18. jaculari *de arcu* . 2. Sam. 1. 18.

נְגַר, נַגְרָא Fluvius , flumen , torrens ſe volvens .

נַגָּר, נַגָּרָא Artifex , opifex , faber . Iſa. 44. 13. *Plur.* נַגָּרִין, נַגָּרַיָּא artifices . 2. Sam. 5. 11. 2. Reg. 22. 6.

נַגָּרוּת Artificium , opificium . Exod. 31. 5.

נַגְרָא, נַגְרָא, נַגְרָא Vectis , peſſulus . Exod. 26. 28. *Plur.* נַגְרִין, נַגְרִין vectes . Exod. 35. 11. Deut. 3. 5.

Tra-

מְנָרָא Tractus. Hoſ. 11. 4.

נַנַּר טוּרָא Gallus ſylveſtris, montanus. Levit. 11. 19.

נְנַשׁ Ferire, cornu petere. Exod. 21. 28.

נַנָּשָׁן Petulcus. Exod. 21. 29. *in Jonathane.*

נְדָה, נְדֵי Spargi, aſpergi. 2. Reg. 9. 33. *Aphel* אַדֵי ſpargere, aſpergere, conſpergere, inſpergere, perſpergere. Levit. 8. 11. Num. 8. 7.

אַדְיוּתָא Aſperſio. Numer. 19. 20.

נְדַב *Ithpahel* אִתְנַדַּב Sponte agere, dare, vel offerre: ſponte offerri. Eſdræ 7. 15. ſponte incumbere. Pſal. 110. 3.

נְדָבָא, נִדְבַת, נִדְבָתָא Oblatio voluntaria, munus ſpontaneum. Exod. 36. 3. Deut. 16. 10. *Plur. emphat.* נִדְבָתָא ſpontanea. Cant. 7. 3.

הִתְנַדְּבוּת Idem. Eſdræ 7. 16.

נְדַד Vagari, evagari, fugere, profugere, recedere. Dan. 6. 19. Job 7. 4. *Ithpehal* אִתְנְדַד moveri, commoveri: dolere. Eſth. 6. 1. *in Targum ſecundo.*

נִדְדַת Motus, jactationes. Job 7. 4.

נְדַה Recedere *Pihel* נִדַּה Expellere, excludere, procul amovere, ſeparare. *Item* excommunicare, excludere a cœtu.

נִדּוּי Separatio a cœtu Eccleſiæ, Excommunicatio. *Tres ſunt apud Hebræos Excommunicationis ſpecies, quarum leviſma eſt* נִדּוּי Niddùi. *Eſt itaque* נִדּוּי Niddùi *pœna Eccleſiaſtica, qua homines ad diſtantiam quatuor cubitorum triginta dierum ſpatio ab uxore, domeſticis, aliiſque ſeparantur. Hebraice autem* Excommunicans *dicitur* מְנַדֶּה, & Excommunicatus מְנוּדֶּה. *Ad hanc Excommunicationis pœnam leviſſimam D. Paulus 2. ad Theſſalonicenſes 3. 6. videtur reſpexiſſe.* Παραγγέλλομεν ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος. Denunciamus vobis, fratres, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti, ut ſubducatis vos ab omni fratre, qui inordinate ambulat. *Reſpondet fere* Suſpenſioni *Eccleſiæ Catholicæ Romanæ. Nonnullas cauſſas afferemus præcipuas, ob quas hujuſmodi pœna infligitur. In hanc igitur pœnam incidit offendiculum cœco objiciens, vendens agrum alienigenæ, Rabbinum contemnens, proximum vocans ſervum, & contra Iſraelitam ſtans in judiciis Chriſtianorum. Quod ſi* מְנוּדֶּה Excommunicatus *intra triginta dies non reſipiſcit, pœna ad ſexaginta producitur, & aliquando etiam ad nonaginta; verum neque poſt tam longum tempus ad bonam frugem revertens majori Excommunicatione* חֵרֶם Chèrem *dicta feritur, cujus vi ejicitur e Synagoga cum diris, & execrationibus, excluditur a gymnaſiis, conviviis, conventibus, & a qualibet ſocietate, & conſuetudine. Olim præterea* לִמְנוּדֶּה Excommunicato *vetitum erat ſe tondere, vel lavare, intereſſe convivio trium, aut cum decem orare: nemini licebat ejus filium circumcidere, vel mortuum domeſticum efferre; feretrum, buſtumque ipſius mortui tempore Excommunicationis lapide prægrandi ſignabatur, ut appareret, eum lapidatione fuiſſe dignum. Si quis reliquas* נִדּוּי Niddùi *Excommunicationis cauſſas ſcire deſiderat, legat Lexicum Talmudicum Buxtorfii pag.* 1304. *& Seldenum de Jure Naturali, & Gentium, qui eas ex Majemonide, &* שֻׁלְחָן עָרוּךְ Schulchàn Arùch *deſumptas proponunt. Porro maledictiones, & diræ, quibus Excommunicatus e Synagoga ejiciebatur, deſumebantur ex Deuter. 28. & aliis locis. Hujus exemplum habetur in cœco Joannis 9. v. 28. maledictis laceſſito, & v. 34. e Synagoga ejecto. Licebat autem etiam Excommunica-*

נֶדֶל, Scolopendra; *vermis, ſive reptile multorum pedum*; multipeda, centipeda. Levit. 11. 42.

נֶדֶן, נַדְנָא, נִדְנָא Vagina: *metaphorice* corpus, *quia eſt veluti vagina animi, & ſpiritus*. Dan. 7. 15.

נַדְנָא *Species locuſtæ. Levit.* 11. 22. *in Jonathane.*

נדף נָדִיף Fragrans, ſpargens, diffundens ſe. Cant. 4. 10. & 4. 7. 8.

נדר Vovere. *Pahel* נַדַּר Idem. Iſa. 19. 21.

נֶדֶר, נִדְרָא Votum. Num. 30. 10. *Plur.* נִדְרַיָּא, נִדְרִין vota. Pſal. 76. 14.

נהג Solere, in more habere, conſuescere. Num. 1. 8. Ruth 4. 7. *Ithpahel* אִתְנַהַג Uſitatum, conſuetum eſſe. *Ibidem.* מִנְהַג, מִנְהָגָא Mos, ritus, conſuetudo. Ruth 4. 7.

נהה *Ithpehal* אִתְנְהִי Colligi, congregari, confluere. 1. Sam. 7. 2.

נהם Rugire, *de leonibus*. Iſa. 38. 13. gemere, *de columbis*. Iſa. 35. 14. muſſitare, *de pythonibus*. Iſa. 8. 19. *Pahel* נַהֵם Idem. Iſa. 8. 19. Jerem. 51. 38. *Ithpahel* אִתְנַהֵם Idem. Ezech. 24. 23.

נִיהוּם, נִיהוּמָא Rugitus. *Plur.* נִיהוּמֵי gemitus, rugitus. Iſa. 5. 29.

נהק Clamare, vociferari. Job 24. 12. & 30. 7. *Item* rudere.

נְהִיקָא Rudentiſibilus, *vox, ſeu clamor aſinorum rudentium*. Gen. 30. 16. *in Jonathane.*

נהר Lucere, ſplendere. Gen. 44. 3.

Pa-

is in Templum ingredi, ſed per viam ad ſiniſtram, cum reliqui per viam ad dexteram ingrederentur, unde eos Excommunicatos eſſe omnibus patebat. In Talmudis Tractatu מִדּוֹת Middòth *cap.* 2. §. 2. *Placet hìc exponere, quid ſit* ἀποσυναγωγον *fieri, vel e Synagoga ejici. Cum igitur interdum Synagogæ nomine locus intelligendus ſit, in quem Judæi congregabantur, ut Lucæ 7. v.* 5. Τὴν Συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν, Synagogam ædificavit nobis, *vel Cœtus ipſe, qui conveniebat,* ἀποσυναγωγὸν *is dicebatur, qui ex conventu illo, vel loco publico populi Hieroſolymitani expellebatur. Hujus* חֵרֶם Cherem *Excommunicationis exemplum volunt nonnulli haberi* 1. *ad Corinth.* 5. *v.* 5. Παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ejuſmodi tradatur Satanæ ad exitium carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini Jeſu. *In Veteri autem Teſtamento plerique Auctores contendunt, de hac ſecunda Excommunicationis ſpecie intelligenda verba illa, quæ crebro occurrunt,* exſcindetur vir ille, vel anima ipſius e medio populi &c. *ut Geneſ.* 17. *v.* 14. וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ Et exſcindetur anima illa de populis ſuis. *Triplex porro ſecundum Interpretes, & Rabbinos dabatur* כְּרִיתוּת exciſio; nimirum corporis, *per quam intelligitur mors præmatura, ut* exſcindetur homo ille e medio populi ſui: Levit. 17. 14. *vel* animæ, *per quam gaudio vitæ æternæ anima privabitur, ut,* exſcindentur animæ ſic facientes de medio populi ſui. Levit. 28. 29. *vel* animæ *ſimul, &* corporis, *cum ſcilicet Verbum* כָּרַת exſcindere *in Sacris litteris geminatur, ut,* exſcindendo exſcindetur anima illa. Levit. 18. v. 30. & 31. *Hæc autem* כְּרִיתוּת Exciſionis pœna *vocatur* כָּרֵת חָמוּר exciſio gravior, *vel* כָּרֵת כָּפוּל exciſio duplex. *Cæterum differentia inter pœnam* מִיתָה Mità, *h. e.* mortis, & כָּרֵת excidii *in eo conſiſtit, quod mortis pœna afficitur tantummodo Reus ipſe, non etiam ſemen ejus; pœna autem* כָּרֵת Cheret, *h. e.* excidii *reus cum ejus ſemine. Vide Sixtini Amamæ Antibarbarum Biblicum, & Fagii notas in Paraphraſim Chaldaicam ad Exod. c.* 12. *n.* 15.

Pahel נַהֵר illuminare, illuſtrare, colluſtrare. Exod. 28. 30. *in Jonathane*. *Aphel* אַנְהַר lucere, illucere. 1. Sam. 14. 36. illuminare, accendere, illuſtrare, colluſtrare. Gen. 1. 15. *Ithpehal* אִתְנְהַר illuminari, illuſtrari. Pſal. 34. 6. *in Bibliis Venetis*.

נְהִיר Splendidus, illuſtris. Pſal. 76. 5.

נְהוֹר, נְהוֹרָא Lux, lumen, luminare, ſplendor. Geneſ. 1. 5. Pſal. 36. 10. *Plural.* נְהוֹרִין, נְהוֹרַיָּא luminaria. Gen. 1. 14. & 16.

נוּהֲרָא, נְהֲרָא Idem.

נַהֲרָא Idem. Gen. 2. 10. Prov. 4. 18.

נַהֲרוּ Idem: *per apocopam*, *pro* נַהֲירוּת Dan. 5. 11.

אַנְהָרוּתָא, אַנְהֲרוּתָא Illuminatio, accenſio lucis, lux, luminare. Exod. 35. 6.

אַנְהוֹרֵי Idem: *per apocopam*, *pro* אַנְהוֹרִית Exod. 35. 6.

נְהַר, נַהֲרָא, נַהֲרָה Flumen, fluvius, rivus. 2. Sam. 8. 3. Gen. 15. 18. *Plur.* נַהֲרִין, נַהֲרֵי flumina. Gen. 2. 10. *Forma fœm.* נַהֲרָן Iſa. 43. 19. *Emphat.* נַהֲרְוָתָא Job 20. 17.

נָהָר *Hebraice*. Fluvius, flumen, amnis, decurſus, *locus*, *curſus aquarum multarum*: *ſic dicitur fluvius a Verbo* נָהַר fluere *a curſu*. Gen. 2. 10. Iſa. 48. v. 18. *Per Antonomaſiam* נָהָר fluvius *abſolute poſitus Euphratem*, *vel Jordanem ſignificat*. *Uter autem intelligendus ſit*, *ex loci circumſtantia facile erit colligere*. *Uſurpatur hæc vox* נָהָר *proprie de fluviis*, *quorum alveus naturalis eſt*, *non manu factus*, *aut deductus*, *ſicuti* יְאוֹר rivus; *nec de iis adhibetur*, *qui æſtatis tempore facillime areſcunt*, *quemadmodum* נַחַל torrens. *Quamquam harum vocum uſus promiſcuus eſt*. *Dual.* נַהֲרַיִם duo fluvii. Geneſ. 24. 10. *ubi* Meſopotamia *dicitur* אֲרַם נַהֲרַיִם, *quia inter duo flumina*, *videlicet Euphratem*, & *Tigrim*, *ſita eſt*, *quaſi dixeris* interamnem. *Nonnulli autem diſcrimen ponunt inter* נָהָר fluvium, עֵמֶק vallem, & נַחַל torrentem. *Volunt itaque* נָהָר *uſurpari de fluvio*, *cujus aqua ſemper defluat*, *neque umquam areſcat*, עֵמֶק *de loco*, & *alveo admodum patenti*, *atque adeo de planitie*, *qua aqua coerceatur*, נַחַל *autem de alveo anguſto*, *per quem pluviæ e Cœlo labentes raptim ferantur*, *aquiſque immiſta virgulta*, *arbores*, *ſaxa glomeroſa*, & *alia volvantur*. *Habebis itaque rationem loci*, *in quo de* נַחַל *mentio fit*, & *modo* alveum, *modo* vallem, *modo* torrentem, *modo* fluvium *vertes*.

נַהֲרוּתָא Idem. Eſth. 1. 3. *in Targum ſecundo*. *Plur.* נַהֲרְוָתָא, נַהֲרָן flumina. Pſal. 137. 1.

נוּב *Hebraice*. Provenire, germinare, fructum proferre, producere. *Hinc*

נוּב Proventus, germen, fructus, flos. Hoſ. 8. 7. & 9. 16. *ubi in Venetis male* גּוּב.

נוּד Vagari; errare, migrare, moveri, agitari. 1. Reg. 14. 15. *Aphel* אֲנִיד movere, commovere, agitare. 2. Reg. 14. 21. dolere: ſibilare. 1. Reg. 9. 8. *Pahel* נַיֵּד condolere. Job 2. 11. & 42. 11.

Uter.

נוֹרָא, נור Uter. Jud. 4. 19. נוד Nod, *videlicet* commotio, vagatio. *Nomen regionis, ad quam demigrabant profugi omnes ad Orientem* עֵדֶן Eden. *Cain locum hunc incoluit poſt necem Abel.* Gen. 4. v. 16. *R. Salomon vult, terram* נוד Nod *ita appellatam, quia quocumque Cain ibat, terra ſubter illum movebatur, dicebantque creaturæ*: recedite: hic eſt, qui fratrem ſuum occidit.

נוּחַ, נִיחַ Quieſcere, requieſcere. Gen. 2. 3. Exod. 31. 17. *Aphel* אַנִיחַ requiem, quietem afferre: reficere. Deut. 25. 19. Joſ. 22. 4. *Ithpehal* נִתְנַחַ quieſcet, habitabit, *cum* נ *ab initio, & duplici* ח *Syrorum more*. Prov. 21. 16. *Apud Talmudicos phraſis* נוח לו *ſignificat* melius eſt illi, ſatius eſt illi. *Hinc in Medràs* קהלת Kohèleth *cap. 9. v. 10.* מאן הוא דכלום ורבר בגרמיה כלום נוח ליה אם לא נברא *h. e.* Qui nihil eſt, & putat ſe aliquid eſſe, ei ſatius eſſet, ſi non creatus, vel natus eſſet. *Huc reſpicit illud ad Galatas 6. 3.* Εἰ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὢν, ἑαυτὸν φρενατατᾷ, *h. e.* Si quis ſibi videtur aliquid, cum nihil ſit, hunc ſuus ipſius animus fallit. *Itaque hic dicendi modus* נוח ליה אם לא נברא *ſimilis illi eſt, quem Chriſtus adhibet Matth. 26. 24.* καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, *h. e.* Bonum erat ei, ſi natus non fuiſſet homo ille.

נַיְחָא, נַיָח Quies, requies, tranquillitas. Levit. 25. 4. בְּנַיְחָא facile, leniter, quiete, placide, tranquille. Gen. 33. 14. *in Jonathane*.

נַיְחָא, נַיָח Idem. *Plur. emphat.* מֵי נַיְחַיָא aquæ quietis, *h. e.* tranquillæ. Pſal. 23. 2.

נִיחוּתָא Idem. בְּנִיחוּתָא tranquille, placide, leniter.

מְנָח Idem: *item* aura. Gen. 3. 8.

מְנוּחָא Idem. *Cum aff.* בְּבֵית מְנָחֵיכִי in domo quietis tuæ. Pſal. 116. 7.

נִיחוֹחַ Quies: gratum, acceptum, res grata. *Plur.* נִיחוֹחִין res odoris grati. Dan. 2. 46.

נוּל Fœdare, inquinare, contaminare, turpiter agere. *Apud Rabbinos* texere.

נְוּל Fœditas, turpitudo. Thren. 3. 51.

נְוָלִי, נְוָלִי Sterquilinium: *per apocopam, pro* נְוָלִית, נְוָלִית Dan. 2. 5. & Eſdræ 6. 11.

נְוָל Tela, textura. Iſa. 38. 12.

נוּם Dormire, dormitare, obdormiſcere. Iſa. 56. 10. *Ithpahel ex formæ geminata* אִתְנַמְנַמוּ dormitarunt. Pſal. 76. 6.

נְיוּמְתָא, נְיוּמְתָא Dormitio, dormitatio, ſopor. Job 33. 15. Prov. 23. 21.

נִימְתָא Idem. Prov. 6. 4.

נִימָא *Vide in* נִים.

נוּנָא, נוּן Piſcis. Levit. 11. 17. *Plur.* נוּנֵי, נוּנַיָא, נוּנִין piſces. 1. Reg. 4. 33. Exod. 7. 21.

נוּעַ *Hebraice*. Moveri, commoveri, commovere ſe, agitari. Pſal. 107. 27.

נִיעָא Pectus, *a motu cordis ita dictum*.

Levit. 7. 20. 21. *in Targum Hieroſolymitano.*

נוּף *Chaldaice.* Agitare. *Ex Aphel Imperativo* אֲנִיפוּ יָד agitate manum, innuite manu. Iſa. 13. 2.

נוֹף, נוּפָא, נוֹף, נוּפָא Ramus, palmes, frons, dis. Ezech. 19. 10. Iſa. 37. 31.

תְּנוּפָה Agitatio, motio, elevatio. *In Sacrificiis duplex erat agitatio: altera ſurſum, ac deorſum, dicebaturque* תְּרוּמָה, *altera antrorſum, & retrorſum, dextrorſum, & ſiniſtrorſum, & dicebatur* תְּנוּפָה, *ſervabaturque religioſe hic ritus agitationis Orientem verſus, Meridiem, Occaſum, & Septentrionem, ut populus admoneretur, in toto terrarum orbe Sacrificia uni Deo eſſe offerenda. Omnibus victimis coram Domino conſtitutis ſtatim manus imponebantur. Multæ tamen ante manuum impoſitionem erant agitandæ; quæ agitatio ab Hebræis dicitur* תְּנוּפָה, *qua præter victimas vivas quædam etiam earum membra Sacerdotes agitabant. Hoc ritu autem Sacerdos in agitanda victima utebatur. Supponebat manus ſuas manibus domini victimam tenentis, eaſque verſus quatuor Mundi partes impellebat, primo eas promovendo, deinde reducendo, tum ſurſum elevando, denique deorſum ducendo: quem ritum Hebræi in* מְנָחוֹת Menachòt *his verbis explicant:* מוֹלִיךְ וּמֵבִיא. מַעֲלֶה מוֹרִיד *Animadvertendum, mulieres numquam agitaſſe, præter adulterii ſuſpectam, & Naziræam.*

נוּץ *Aphel* אֲנִיץ Florere, germinare, pullulare. Pſal. 90. 6. & 103. 15. & 132. 18.

נוּר, נוּרָא Ignis. Dan. 7. 9.

מְנָרָא, מְנָרְתָא, מְנַרְתָא Lychnuchus, candelabrum. Num. 4. 9. *Plur.* מְנָרָן candelabra.

נָזָה Aſpergere, aſpergi. *Hiphil* הִזָּה Aſpergere, ſpargere. *Hebraice. Aſperſionis ritus in Sacrificiis erat neceſſarius. Itaque ſanguis victimæ effuſus poſtquam vaſe argenteo a Sacerdote exceptus, & agitatus fuerat, quatuor modis ſpargebatur, primo ad cornu Altaris; ſecundo in Sancto, & in Sancto Sanctorum; tertio ad angulos quatuor Altaris exterioris; quarto ad baſim Altaris. Rabbini volunt, diverſum fuiſſe ritum ſanguinis aſpergendi in victimis piacularibus, holocauſtis, ſalutaribus, & primogenitorum.*

נָזַל Fluere, diffluere, effluere, perfluere. *Hinc*

נוֹזַלְיָא, נוֹזְלִין Fluenta, flumina. Pſal. 78. 16.

מַזָּל, מַזְלָא Influentia cœleſtis, ſydus, aſtrum, ſignum cœleſte: planeta: fortuna, fatum, felicitas, proſperitas. Eccleſ. 9. 3. divitiæ, opes, facultates. Pſal. 119. 14. *Plur. maſc.* מַזָּלַיָּא ſydera. Cant. 5. 14. *Fœm.* מַזָּלָתָא ſydera. 2. Reg. 23. 5. *Conſtr.* מַזְלָת ſydera, ſigna cœleſtia. Iſa. 47. 13. *Rabbinis* חַכְמֵי הַמַּזָּלוֹת Aſtronomi, aſtrorum periti.

הִתְמַזֵּל Bona fortuna uti; bonam fortunam indicare; *in R. Salomone.*

In-

נָזַף Increpare, objurgare, reprehendere, redarguere. Gen. 37. 10. Jerem. 29. 27. Nah. 1. 4.

נְזוּף Increpatio, objurgatio, reprehensio. Eccleſ. 7. 7.

נְזִיפוּתָא Idem. Eccleſ. 10. 12.

מְזוּפִיתָא, מְזוּפְיתָא Idem. Iſa. 23. 19. *item* perditio, exilium. Deut. 28. 20.

נָזַק Nocere, lædere, damno afficere. Pſal. 91. 7. lædi, damno affici. Dan. 6. 2. *Aphel* אַנְזִיק lædere, nocere. 2. Reg. 15. 20. הַמַּזִּיק damnum inferens, nocens. *Ithphehal* אִתְנַזִּיק damno affici. Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo.*

נִזְקָא, נְזָק Damnum. Joſ. 10. 21.

אַנְזָקָא Damnum, detrimentum. Eſth. 7. 4.

מַזִּיקָא Dæmon. Cant. 8. 3. *Plur.* מַזִּיקִין Dæmones, *ita appellati, quaſi nocentes.* כּוֹכָבִים מַזִּיקִין Stellæ nocentes. *Emphat.* מַזִּיקַיָּא Dæmones. Pſal. 91. 5. *Conſtr.* מַזִּיקֵי Dæmones. Pſal. 91. 5.

נָזַר Separare ſe, ſeparari. Num. 6. 2. abſtinere. Num. 6. 3. *Ithpahel* אִתְנַזַּר idem. Num. 6. 3. *Aphel* אַנְזַר ſeparare ſe. Num. 6. 6.

נְזִירָא Naziræus, ſeparatus. Num. 6. 2. *Veneta Biblia* נְזִירוּ Naziræatus. *Plur. cum aff.* נְזִירֵיהָא Naziræi ejus. Thren. 4. 7. *In Talmudis Tractatu* פְּסָחִים Peſachìm fol. 42. *habetur ſententia proverbialis de occaſionibus peccatorum declinandis,* נְזִיר סָחוֹר סָחוֹר לְכַרְמָא לָא תִקְרַב *h. e.* Naziræus es, circum circum ito, ad vineam ne appropinques.

נְזִרָא Naziræatus, ſeparatio: coma, cæſaries, pili. Cant. 5. 2. *Plur.* נְזִרִין.

נְזִירוּ, נְזִירוּת Idem.

נָזִיר Naziræus, religioſus, ſeparatus: abſtemius. Numer. 6. 13. *Plur.* נְזִירִים Naziræi. Amos 2. 11. *Naziræi quaſi ſeparati dicti, ut liberius Legi addiſcendæ, & Religioni ſervandæ vacarent, certo vivendi inſtituto, ac ratione, non opinionibus, ſententiiſque a reliquis Judæis ſejungebantur. Prohibitum quippe ipſis vinum bibere, & res quaslibet e vite originem trahentes, ad cadaver mortui accedere, & caput tondere. Quod ſi quis Naziræus forte pollueretur propter hominem repentina morte correptum, tenebatur ſe expiare, die ſeptimo poſt pollutionem capite raſo, octavo vero Sacerdoti duobus turturibus, aut duobus pullis columbarum oblatis. Porro quamvis* נְזִירִים Naziræi *Deo eſſent dicati, ſacra tamen non tractabant. Eorum* בֶּגֶד indumentum *erat hirſutum, & e pilis conſtans. Hujuſmodi autem veſtis in Veteri Teſtamento erat Prophetis propria, ut ex Zacharia colligitur. Hinc Elias ipſum ad necem quærentibus deſcribitur vir piloſus, & cingulo pelliceo accinctus. Itaque ideo Naziræi præter capillos, & barbam intonſam viliſſimis veſtimentis utebantur, ut, rebus omnibus contemptis, ſe totos pietati, religioni, cultuique divino mancipatos oſtenderent. Porro Naziræi alii erant votivi, qui ſponte, & propria voluntate Deo ſe dicabant; alii vero erant nativi, qui a Deo ſeparabantur ab utero matris, ſicuti Joannes Baptiſta in Novo Teſtamento, & Sampſon in Veteri. Rurſus alii erant Naziræi ad tempus, quorum Naziræatus appellabatur dierum, a Rabbinis ſpatio unius menſis circumſcriptus, fortaſſe juxta conſuetudinem Abſalonis, qui cæſariem trigeſimo quoque die ſibi tondebat; quo tempore præterito, oblationibus præmiſſis, ad oſtium Tabernaculi capillos ſecabant, iiſque in ignem injectis, voto ſe liberabant; alii vero totius vitæ tempore Naziræorum leges ſervabant, vocabanturque Naziræi ſeculi. Tres potiſſimum Naziræi apud Hebræos inveniuntur, ſcilicet Sampſon, Samuel, & Jacobus Juſtus frater Domini. Neque vero putes, Joſephum Geneſeos cap. 49. v. 26. Naziræum inter fratres dictum Naziræum revera*

fuiſſe, certæque vivendi rationi devotum, & addictum. Ita enim Joſephus appellatur propter vitæ ſanctitatem, dignitatem, ac poteſtatem, qua cæteris fratribus longe antecellebat. Hinc Septuaginta verba Sacri textus נְזִיר אֶחָיו *h. e.* Naziræum inter fratres *reddiderunt* δοξασθεὶς ἐπ' ἀδελφοῖς glorificatum in fratribus. *Præterea inter Naziræos, & Nazarenos, ſive Nazaræos maximum diſcrimen interceſſit, cum Nazareni vulgo dicerentur, qui ab urbe Nazareth originem trahebant. Quapropter ex eo, quod Divus Paulus Actor. cap. 24. v. 5. peſtis, & princeps Nazarenorum per contemptum dicitur, non eſt inferendum, Criſti fideles Nazarenos eo loci appellatos, quaſi ſectam aliquam, & ſocietatem peculiari quadam vitæ ratione conſtituerent, ſed tantummodo, quod eſſent a Nazareth. Quamquam progreſſu temporis Nazarenorum nomen impoſitum eſt Moſem, & Chriſtum, Legem, & Evangelium, Baptiſmum, & Circumciſionem eodem vinculo connectentibus, & cum Evangelio leges ceremoniales religioſe admodum, & exacte obſervantibus. Contra hos ab Apoſtolis celebratum Concilium Actor. c. 15. in quo neque circumciſionem, neque cætera legalia neceſſario ſervanda eſſe decreverunt. Animadvertendum, in Vulgata Nazaræum pro Naziræo ſæpe uſurpari.*

De Naziræis vide Majemonidem in הלכות נזירות *part. 3.*

Quærentes multi, utrum Joſephus loco Geneſeos citato נְזִיר אֶחָיו Naziræus inter fratres *dictus proprie Naziræus fuerit, multa afferunt, ut probent, eum revera talem fuiſſe. Alii volunt, eum Naziræum appellatum, quod nullum umquam cum fratribus ſuis commercium habuerit, ſive domum paternam ſpectes, ſive ejus receſſum in Ægyptum, ſive moram in aula Pharaonis. Alii ita dictum contendunt, quod morum innocentia, & probitate a reliquis fratribus ſejunctus fuerit. Alii Naziræi nomen ipſi tributum autumant, quod in carcerem conjectus, ibique diu detentus comam alere inſtar Naziræi coactus fuerit. Verum nulla ex his ſententiis nobis arridet LXX. opinionem ſequentibus.*

נַחַל, נַחֲלָא Vallis. Num. 13. 24. torrens. Iſa. 30. 28. fluvius, flumen. Pſal. 74. 15. *Plur.* נַחֲלִין, נַחֲלַיָּא torrentes. Iſa. 11. 15. Eccl. 1. 7. *Conſtr.* נַחֲלֵי Pſal. 74. 15.

נְחִיל Confluxus, collectio. *Metaphorice* examen apum. *At* Deut. 21. 8. נְחִיל דְּמוֹרָנִין examen vermium, *in Targum Jonathanis.*

נְחִילוֹת *Nomen inſtrumenti muſici, vel carminis, ad cujus melodiam Pſalmus decantabatur.* Pſal. 5. v. 1. *Munſterus* lyram *vertit. Apud Rabbinos* נְחִיל bombum *ſignificat, quem apes edere ſolent, ex cujus ſoni ſimilitudine volunt dictum fuiſſe hoc inſtrumentum. Hoc autem nomen ab Arabibus mutuati ſunt. Apis enim ipſorum lingua dicitur* نحل. *Quare omnes Rabbini, & Philo-Hebræi* נְחִילוֹת *nomine quoddam inſtrumenti muſici genus, aut modulationem deſignari contendunt. Divus autem Hieronymus cum Septuaginta, Auguſtino, & reliquis Sanctis Patribus tum Græcis, tum Latinis exponit* hæreditatem, *ejus ſignificationem ſumendo a Verbo* נָחַל hæreditatem adire. *Et ſane ille Pſalmus decantatus eſt pro recuperanda hæreditate, quia, reverſo David in Jeruſalem, adhuc Siba, aliique contra eum inſurrexerunt.*

נִחַם *Pahel.* Solari, conſolari. Gen. 50. 21. *Ithpehal* אִתְנַחֵם Conſolationem accipere. Ezech. 31. 16. pœnitere. *Ithpahel* אִתְנַחֵם idem. *Apud Rabbinos formula conſolandi lugentes* תנוחמו מן השמים conſolationem accipiatis e Cœlo, *nimirum* Deo; *h. e.* Deus vos conſoletur, ſit ſolatium veſtrum.

נְחָמָא, נֶחָמָא Conſolatio. Iſa. 33. 20. *Plur.*

Plur. נַחֲמָן, נֶחֱמָן, נֶחֱמָתָא consolationes. Joel. 2. 14. Job 15. 11.

נִיחֲמוּת Idem. Pſal. 18. 29.

תַּנְחוּמָא, תַּנְחוּמְתָא Idem. Job 6. 10. *Plur.* תַּנְחוּמִין, conſolationes. Iſa. 57. 18.

נחר נְחִירָא Naſus. *Plur.* נְחִירִין, נְחִירֵי nares. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

נְחַר Nares diſcindere mactando. Num. 22. 40. *in Jonathane.*

נחש Augurari, conjicere, ominari. 2. Reg. 17. 17. *Pahel* נַחֵשׁ Idem. Levit. 19. 26. *Partic.* מְנַחֵשׁ augur. Deut. 18. 10.

נַחַשׁ, נַחֲשָׁא, נְחָשׁ Conjectio, augurium, omen. Deut. 18. 10. *Plur.* נַחֲשִׁין, & נְחָשִׁין auguria. *Emphat.* נַחֲשַׁיָּא auguria. Num. 23. 23. & נְחָשַׁיָּא Num. 24. 1.

נְחָשָׁא, נְחָשָׁא Æs, cuprum. Dan. 2. 32. Thren. 3. 7.

נְחוּשְׁתָן *Nomen ſerpentis ænei, quem Rex Ezechias confregit.* 2. Reg. 18. 4.

נַחְשַׁרְכָן Otioſus. *Aruch, & Elias legunt* נַחְשַׁדְרָכָן *per* ד. Geneſ. 25. 27.

נחת Deſcendere. Ruth 3. 6. Jonæ 2. 7. *Aphel* אַחֵת Demittere, dejicere, deponere, detrudere, deturbare, deferre, deportare, deducere. Geneſ. 2. 5. 1. Sam. 6. 15. imponere. Ezech. 23. 15. *Cum Cholem ab initio* אוֹחִית. Pſal. 78. 16. *Ex Hophal* הֻנְחַת Deſcendere factus, depoſitus eſt. Dan. 5. 20. *Ithpehal* אִתְּחַת Dejici, deprimi, detrudi, detrahi, deduci. Geneſ. 39. 1. Iſa. 14. 11.

נַחֲתָא, נַחֲתָת Deſcenſus, deſcenſio. Pſal. 110. 3.

אֲנָחוּת Idem. Exod. 16. 14. *in Jonathane.*

מַחֲתָנָא, מַחֲתָן Deſcenſus, declivitas, locus declivis. Joſ. 7. 5.

מַחוֹתִית Idem. Iſa. 15. 15. *Plur.* מַחוֹתִין Deut. 28. 43. *in Jonathane.*

מַחֲתִית Idem. Jerem. 48. 5.

נַחְתּוֹמָא, נַחְתּוֹם Piſtor. Gen. 40. 17. Hoſ. 7. 4. *Plur.* נַחְתּוֹמַיָּא, נַחְתּוֹמִין piſtores. Jerem. 37. 21. *Conſtr.* רַב נַחְתּוֹמֵי princeps, magiſter piſtorum. Geneſ. 40. 2.

נטל Levare, elevare. Gen. 29. 1. Pſal. 102. 11. tollere, attollere, ferre, auferre, portare, deportare, geſtare, imponere. Ruth 1. 4. Iſa. 46. 1. 1. Sam. 16. 21. Dan. 4. 31. proficiſci. *Pihel* נַטֵּל idem. *Ithpehal* אִתְנְטַל levari, elevari, portari, tolli, attolli, extolli, efferri. Jerem. 10. 5. 2. Reg. 20. 27. attollere, extollere ſe: auferri. Job 4. 21. *Ithpahel* אִתְנַטַּל Idem. Exod. 15. 1. *Aphel* אַטֵּיל amovere, transferre.

נְטוּל Pondus. Prov. 27. 3.

נְטִילָא, נַטְלָא, נְטָלָא Gutturnium. Exod. 30. 19. Num. 5. 17.

נְטָלָא Profectio. Pſal. 55. 9. *ubi* מְוֹעֲפָא נְטָלָא *alii explicant* a tempeſtate profectionis; *alii* a vento proficiſcente.

אַטְלוּת Levatio, elevatio. Levit. 20. 12.

מַטְלוֹת Idem. Exod. 35. 2. *in Jonathane.*

מַטַּל, מַטְלָא, מַטָּל Onus, pondus, ſar-

cina: prophetia, *quæ calamitates minitatur*. Isa. 13. 1. & 21. 1. *Nonnumquam scribitur* מַטַל, *ut* Nahum 1. 1. *sed male*.

מַטּוּלָא, מַטּוֹל Onus, pondus, sarcina. Num. 11. 17. profectio. Deut. 10. 11. *Plur.* מַטּוּלִי, מַטּוֹלִין onera. Isa. 46. 1.

מַטְלָן Profectio, discessus. *Plur.* מַטְלָנִין, מַטְלָנֵי profectiones. Num. 10. 28. *Cum aff.* לְמַטְלָנֵיהוֹן juxta profectiones suas. Genes. 13. 3.

נְטַף Stillare, destillare. Psal. 72. 6. *Pahel* נַטֵּף Idem. Prov. 5. 3. *Aphel* אַטִּיף idem. Psal. 68. 9.

נְטוֹפָא, נְטוּפָא Gutta, stilla: stacte, resina, opobalsamum. Exod. 30. 34. *Plur.* נְטוּפִין guttæ. *Emphat.* נְטוּפְיָתָא. *In Tractatu Talmudis* נְטִין Gittin fol. 69. *Ex Dioscoride lib.* 1. Stacte *nihil aliud est, quam pinguedo myrrhæ recentis incisæ, cui modica aqua immiscetur, quæ admodum odorifera sit, deinde in mortario tunditur, ac deteritur, & ex ea unguentum fit. Sic autem dicitur* Stacte *a Verbo* נְטַף stillare, *quia stillat ex arbore cæsa*.

נְטִיפוֹת Myrothecidia, guttatoria, *vasa aurea, in quibus asservabatur* נְטָף Stacte, *sive* opobalsamum, *quæ collo mulierum appendebantur, juxta illud Juvenalis Satyra* 2.

..... Sed tamen unde
Hæc emis hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.

Item torques, *quæ ex margaritis conficiebantur*. *In* מִקְרָא Isa. 3. 19. Jud. 8. 26. monilia *D. Hieronymo*.

נְטַר Servare, conservare, observare, custodire. Genes. 37. 11. Jos. 24. 17. *Pahel* נַטֵּר idem. Psal. 37. 28. *Ithpehal* אִתְנַטַּר servari, conservari, custoditi. Hos. 12. 13.

נָטוֹר, נָטַר Custos, conservator. *Plur.* נָטְרִין custodes. *Constr.* נָטְרֵי, & נָטוֹרֵי & נְטוֹרֵי custodes. Deut. 19. *Fœm.* נָטְרָא conservatrix.

נְטִיר Observabilis. Exod. 12. 42. custodia, conservatio. בִּנְטִיר Cum custodia, clam, secreto. Job 4. 12.

מַטַרְתָּא, מַטְרָא Custodia, vigilia, observatio, carcer. Ezech. 38. 7. 1. Sam. 14. 13. *Plur.* מַטָּרָן, מַטְרָתָא custodiæ. Psal. 63. 7. & 119. 148.

מַטְרוּתָא, מַטְרוּת Idem. Exod. 14. 24.

מַנְטַר, מַנְטָר Pallium. Exod. 24. 31. Levit. 8. 7.

נְטַשׁ Dimittere, deserere, derelinquere. Psal. 94. 14.

נִיב *Plur.* נִיבִין Dentes molares. Deut. 34. 7. *in Jonathane*. *Constr.* נִיבֵי Job 29. 17. *Hebraice* מַלְתָּעוֹת.

נִין Netum. Deut. 22. 11. *in Jonathane*. *Corruptum est a radice Græca νέω*.

נִים, נִימָא Filum, funiculus, nervus, chorda. Psal. 11. 2. pilus *Talmudicis tum capitis, tum barbæ*. *Plur.* נִימִין, נִימַיָּא fila. Psal. 6. 1. & 33. 2. *Constr.* נִימֵי fila. Job 30. 11. *in Bibliis Venetis*.

נִיס, נִיסָא, נְסָא Insula, regio, provincia. Isa. 23. 2. *Plur.* נִיסִין. in-

insula. *Constr.* נִיסֵי insulæ. Amos 9. 3. *Talmudistis* נְסִין insulæ *sine Jod*.

ניר Arare, agrum de novo proscindere. 1. Sam. 8. 12.

נִיר, נִירָא Aratio; jugum. Deut. 21. 3. Jerem. 27. 12. Numer. 19. 2. *Cum aff.* נִירֵיהּ jugum ejus. Genes. 27. 10.

נכל Machinari, dolose, callide, fraudulenter cogitare, *vel* agere. Num. 25. 18. *In Targum solet verti per* חֲשַׁב cogitare. *Pahel* נַכֵּל Idem. Psal. 12. 3.

נָכִיל Fraudulentus, dolosus. Jerem. 17. 9. *Fœm.* נָכִילָא dolosa. Jerem. 9. 3. *Emphat.* נְכִילְתָּא dolosa, *ut* לִישָׁנָא נְכִילְתָּא lingua dolosa. Psal. 120. 3.

נְכָלָא Fraus, dolus, versutia. Psal. 24. 4. *Plur.* נְכָלִין, נְכָלֵי fraudes. Mich. 6. 12.

נְכִילוּת, בִּנְכִילוּ Idem. Isa. 53. 9. בִּנְכִילוּ dolose, fraudulenter. Exod. 21. 14. Jerem. 9. 4.

נְכָלוּתָא Idem. Psal. 10. 2.

נכס Mactare, mactatum immolare, sacrificare, jugulare, occidere, trucidare. Isa. 57. 5. Levit. 9. 15. *Ex Pahel Infinitivo* לְנַכָּסָא ad sacrificandum. 1. Sam. 10. 8. *Ithpehal* אִתְנַכַּס mactari, jugulari, immolari. Levit. 19. 6. *Ithpahel* אִתְנַכֵּס idem.

נִכְסָא, נִכְסְתָּא Victima, hostia, mactatio, sacrificium. Genes. 31. 54. Isa. 34. 6. *Plur.* נִכְסָן, נִכְסָתָא, & *masc.* נִכְסִין victimæ. Exod. 32. 6. *Constr.* נִכְסַת hostiæ. Exod. 18. 12.

נְכַס, נֶכֶס Substantia, opes, facultates. *Plur.* נִכְסִין, נִכְסַיָּא substantiæ. Esdræ 7. 26. Deut. 8. 17. *Constr.* נִכְסֵי Esdræ 6. 8. *Cum aff.* נִכְסֵיהוֹן facultates ipsorum. Mich. 4. 13. *Talmudistis in* בָּבָא בַּתְרָא *fol.* 54. נכסי הגוים הם כמדבר כל המחזיק בהן זכה בהן *h. e.* Omnes facultates gentilium, *videlicet* Christianorum, sunt instar deserti, *nimirum ut communia*, & *publica*; qui primus eas occupat ipsarum dominus est. *Hillel autem in* פִּרְקֵי אָבוֹת Capitulis Patrum cap. 2. מרבה נכסים מרבה דאיגה *h. e.* Qui multiplicat opes, multiplicat curas.

נכר נָכְרִי, נָכְרָאָה, & נוּכְרַאי, נוּכְרִיָּא, נוּכְרָאָה Alienus, extraneus, peregrinus, alienigena. Deut. 17. 15. Prov. 27. 2. Exod. 2. 22. *Plur.* נָכְרָאִין & נוּכְרָאִין alieni. Thren. 5. 2. Obad. 11. *Fœm.* נָכְרָאָה, נוּכְרִיָּא, נָכְרָאָה, & נוּכְרִיתָא aliena, extranea. Exod. 2. 22. Prov. 2. 16. & 6. 24. *Plur.* נוּכְרָן extraneæ. Gen. 31. 15.

נכת Mordere. Eccles. 10. 8. Amos 5. 19. *Ithpehal* אִתְנְכַת morderi. Num. 21. 9. *in Targum Hierosolymitano*.

נוּכְתָא, נוּכְתָא Usura, *a mordendo ita dicta*. Prov. 28 8.

נְכוּתְמָא Operculum vasis, *vel* poculi. Numer. 31. 23.

נלס נִילוּס Nilus, *fluvius Ægypti celebris*. Zach. 14. 18. Gen. 15. 18. *in Jonathane*.

נמס נִימוּסָא, נִימוּס, נִימוּסָא Lex,

Lex, statutum; consuetudo, mos, ritus; jus, judicium, *a Græco* νόμος. Genes. 19. 31. 1. Sam. 8. 6. *Plur.* נִימוּסִין, נִימוּסֵי leges. Levit. 20. 23.

נמף נִמְפָּה, נִמְפֵּי, נִנְפֵּי, נִנְפָּה Nympha, sponsa, *Græce* νύμφη. Cant. 4. 8.

נָמֵר, נְמַר, נִמְרָא Pardus. Jer. 5. 6. Isa. 11. 6. *Plur.* נְמֵרִין, & נִמְרִין pardi. Cant. 4. 8.

נְמוֹר Varium, variis maculis distinctum. Genes. 30. 32. *Plur. masc.* נְמוֹרִין & *fœmin.* נְמוֹרָתָא Genes. 30. 35.

ננס נַנִּיס Nanus, pumilio. Levit. 21. 20. *pro Hebræo* דַּק gracilis.

ננף נִנְפֵּי *Vide paulo ante in* נמף.

נְסָא Attollere, exaltare, extollere. *Ithpahel Infinitivus* לְאִתְנַסָּאָה ut exaltentur. Psal. 60. 6.

נְסַב Accipere, capere, suscipere, assumere, tollere, auferre. 2. Reg. 6. 7. Judic. 17. 12. *Si conjungatur cum voce* אַפָּא, *vel* אַפִּין *significat* personas accipere, vultus, simulare. Isa. 3. 3. *Ithpehal* אִתְנְסַב capi, sumi, assumi, accipi, tolli. *Ithpahel* אִתְנַסֵּב idem. *Aphel* אַסַּב accipere. *Participium* וּמַסִּיב & accipit. Genes. 4. 8. *in Jonathane. Hinc etiam* לְאַסְאָבָא ad dandum, *cum* א *in medio, quasi a* סאב. Genes. 29. 22. *in Jonathane.*

נְסִיב, נְסִיבָא, נְסִיבְתָּא Acceptum, census, vectigal, tributum, pars, portio numerata, & certa. Numer. 31. 28. *Item* promissio, oblatio, donum voluntarium. Levit. 22. 23. *Plur.* נְסִיבָן, נְסִיבָת oblationes voluntariæ. *Cum aff.* נְסִיבַתְהוֹן dona spontanea ipsorum. Levit. 22. 18.

נסה *Pahel* נַסִּי Tentare, probare, experiri, periculum facere. Genes. 22. 1. *Aphel Præteritum* וְאַנְסִיאוּ & tentarunt. Psal. 78. 56. *Participium cum* ה *characteristico*, מְהַנְסֵי tentans. Genes. 22. 1. *Ithpahel* אִתְנַסֵּי tentari, probari; *in Talmud Hierosolymitano.*

נִסָּא, נִסְתָּא, נִסֵּיתָא Tentatio: experientia. 1. Sam. 17. 39. *Item nomen proprium loci.* Exod. 17. 6. Deut. 33. 8. *ubi Israelitæ Deum temere tentarunt.*

נִסָּא Experientia: tentatio, probatio. *Plur.* נִסִּין tentationes. Exod. 15. 25.

נִסָּיוֹן, נִסְיוֹן, נִסְיוֹנָא Tentatio, probatio, periculum, experientia. Exod. 15. 25. *Plur.* נִסְיוֹנִין tentationes. *Rabbinis usitatissimum, ac frequentissimum* בנסיון מצאנו *h. e.* In experientia reperimus, אין חכם כבעל הנסיון nullum esse ita sapientem, sicuti est dominus experientiæ, qui ipsemet rem expertus est. *Plur. fœm.* נִסְיוֹנוֹת tentationes. *In cap.* 5. פִּרְקֵי אָבוֹת Capitulorum Patrum עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם להוריע כמה חבתו של אברהם אבינו *h. e.* Decem tentationibus tentatus fuit Abraham pater noster, & perstitit in omnibus, ut innotesceret, quanta esset dilectio Abrahami. *Ibidem etiam* עשרה נסיונות נסו אבותינו את המקום במדבר שנ׳ וינסו אותי וכו׳ *h. e.* Decem tentationibus tentarunt Deum pa-

patres noſtri in deſerto, ſicut dicitur Numer. 14. 22. Et tentaverunt me per decem vices.

נָסַח Amovere, avellere, evellere, extirpare, transferre. Judic. 14. 11. *Pahel* נִסַּח Idem. *Ithpehal Futurum* אִתְנַסַּח avelletur. Eſdræ 6. 11.

נָסַךְ Fundere, effundere, perfundere, libare. Jerem. 32. 29. *Pahel* נִסֵּךְ Idem. Geneſ. 35. 14. *Ithpahel* אִתְנַסֵּךְ libari. Numer. 28. 7.

נֶסֶךְ, נְסָכָא Fuſio: libamen. *Plur.* נְסָכִין, נִסְכֵי libamina. Joel. 1. 9. *Cum aff.* נִסְכֵיהֶן libamina eorum. Num. 6. 15. *Ab Hebræis* יֵין נֶסֶךְ vinum libaminis *vocatur, quod Idololatriæ inſervit, ac propterea ſecundum ipſorum ſententiam etiam illud, quod Chriſtiani in Sacra cœna Domini adhibent. Qui audet illud apud ipſos bibere, acriter vapulat, cum juxta Deuteron.* 32. 38. *illud vetitum cenſeant* אֲשֶׁר חֵלֶב זִבְחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נִסְכָּם *h. e. juxta Vulgatam*, de quorum victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum. *Generatim etiam Chriſtianorum vinum quodlibet ab iiſdem appellatur* יֵין נֶסֶךְ vinum libaminis, *quia ſuſpicantur, ex eo Idololatriæ libatum eſſe.*

נְסוּךְ Idem. *Plur.* נְסוּכִין libamina. Num. 4. 7.

נָסַס Turbari, conturbari, perturbari, dolore affici. Eſth. 4. 17. *Ithpebal* אִתְנַסַּס & אִתְנְסִיס idem. Geneſ. 34. 7. 1. Sam. 30. 24. *Pahel* נִסֵּס turbare, perturbare. 2. Reg. 4. 28.

נְסִיס Turbatus, perturbatus; indignabundus. 1. Reg. 21. 4. perturbatio, indignatio. Eccleſ. 5. 16. dolor, afflictio. *Plur.* נְסִיסִין perturbati. Gen. 40. 6. *Fœmin.* נְסִיסָא perturbata. Eſth. 5. 2.

נֵס, נְסָא Vexillum, ſignum militare: miraculum. Pſal. 60. 6. *Talmudiſtis etiam* velum, vexillum nauticum. *Plur.* נְסִין miracula. Hoſ. 2. 15.

נְסִין Idem. Numer. 26. 10. *in Jonathane.*

נָסַק Scandere, aſcendere, conſcendere. Geneſ. 32. 24. Judic. 11. 13. *Aphel* אַסֵּיק aſcendere facere, educere, producere, reducere, afferre, efferre, offerre, attollere, extollere. 1. Sam. 12. 6. Iſa. 57. 6. aſcendere. Pſal. 132. 3. adolere, accendere, incendere, ſuccendere. Levit. 9. 10. Hoſ. 2. 13. *Hophal* הֻסַּק educi. Dan. 6. 23. *Ithpahel* אִתַּסַּק offerri. 1. Sam. 2. 15. adoleri, accendi, incendi, comburi. Iſa. 56. 7.

מַסּוּקְיָתָא, מַסּוּקִית Aſcenſus, gradus, ſcala. Iſa. 15. 5. Num. 34. 4. *Plur.* מַסּוּקִין, & מַסּוּקָן ſcalæ, gradus. Deuter. 28. 47.

מַסְקָנָא, מַסְקָן Idem. Joſ. 10. 10. Numer. 34. 4. *Rabbinis* epilogus, concluſio, rei ſumma.

מַסִּיקִין *Vide in* מסק.

נָסַר Incidere, ſecare, diſſecare, ſerrare. Exod. 14. 25. Pſal. 29. 7. *In* ויקרא רבא VajiKrà Rabbà, *hoc eſt* Commentario magno in Leviticum *ſect.* 14. *legitur* ונסרו ונעשה שניהם נביים גב

לזכר וגב לנקבה Et diſſecuit ipſum, & factus eſt duo corpora, corpus unum in maſculum, & corpus alterum in fœminam. *Hujuſmodi præpoſtera, & impia ſententia fuit Rabbinorum quorumdam, qui falſo docuerunt, Adamum primum omnium parentem a Deo androgynum creatum fuiſſe, poſtea ſectione, ſive ſerratione per medium in duo diverſa corpora diviſum. Sed quis umquam temeritatem pervicacium hominum ſine maxima indignatione ferat, cum Sacræ litteræ apertiſſime dicant Geneſ. 1. v. 27.* וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: *h. e.* Et creavit Deus hominem ad imaginem ſuam: ad imaginem Dei creavit illum; maſculum, & fœminam creavit eos? *Sexcentas ſimiles fabulas in libris ſuis Rabbini facili, & indoctæ plebi obtrudunt, & propinandas præbent. De Propheta Iſaia ſerra diſſecato vide Hebræorum traditionem in Talmudis Babylonici Tractatu* יבמות Jevammot *fol.* 49. & סנהדרין Sanhedrìn *fol.* 103. & *in* שלשלת הקבלה Schalſcèlet haKabbalà *fol.* 19.

נְסָרָא, נְסָר Tabula, aſſer. *Plur.* נְסָרִין aſſeres. 1. Reg. 7. 30.

נִיסְרוֹי Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo* כְּמַרְעַם דַּעֲבַד מַלְכָּא בְּנִיסְרוֹי. *Legunt nonnulli* בְּנִיסְרוֹי *per* ר, *derivantes a* סור, *voluntque hunc eſſe ſenſum*: Sicut facit Rex in arcano conſiliariorum ſuorum. *Sed melius deduces ab Hebraico* נוסָר conſulere, *rectiuſque leges* בְּנוֹסָרוֹי cum conſiliariis ſuis.

נעא Germinare, florere, efflorescere. Numer. 17. 20. & 23. Pſal. 103. 15. *in Bibliis Regiis.*

נַעֲוָא Torcular, lacus torcularis. *Plur. emph.* נַעֲוָיָא torcularia. Joel. 2. 24. *Cum aff.* נַעֲוָתֵהּ torcularia ejus. Gen. 49. 12.

נעל Calceare. *Hinc* נְעִיל calceatus. Deut. 25. 9. *Hebraice* נָעַל claudere ſera, *vel* peſſulo, peſſulum obdere.

נְעִילָה Obſeratio. *Apud Talmudicos legitur, conſuevisſe Sacerdotes ter ſingulis annis manus ſuas attollere diei tempore, videlicet mane, in* מוסָף *h. e.* auctario temporis matutini, *veſpere,* ובנעילת שערים & in obſeratione portarum, *videlicet Templi, ut nonnulli Rabbini ſenſerunt. Appellatur etiam ita* נְעִילָה *precatio quædam, quam eo tempore Hebræi recitant, vulgo ab iis dicta* תְּפִילַת נְעִילָה precatio obſerationis. *Hinc legitur apud Majemonidem in Statutis* תפילה *cap.* 1. Sic ordinarunt precationem aliam poſt precationem veſpertinam prope occaſum Solis, in die צום *jejunii*, & hæc eſt precatio illa, quam vocant תפילת נעילה *precationem obſerationis, q. d.* Obſeratæ ſunt portæ Cœli Soli, & abſconditus eſt (*Sol;*) ideo ea non utuntur, niſi ad occaſum Solis.

נעם Amænum, jucundum, ſuave eſſe. *Hinc*

נְעִימָא Jucunditas, ſuavitas. *Conſtr.* נְעִימַת Eſth. 1. 2. *in Targum Secundo.*

נַעֲמָא Ulula. *Plur.* נַעֲמִין, נְעַמְיָא ululæ. Mich. 1. 8.

Idem.

נְעַמִּירָא Idem. Levit. 11. 16. Job 30. 29. *Nonnullis* ſtruthiocamelus.

נָעַץ, נָעִיץ Figere, defigere, infigere. Gen. 30. 38. Jud. 4. 21. infigi, transfigi, perforari. *Ithpehal* אִתְנְעַץ idem.

נַעֲצוּצָיָא Virgulta. Iſa. 7. 19.

נָעַר Excutere, dejicere, movere, commovere. *Solet præſertim uſurpari in Conjugatione Pihel. Item* agitare: rudere.

נְעוֹרֶת Excuſſum, ſtupa lini. Iſa. 1. 31. *in Bibliis Regiis legitur* נְעֹרֶת.

נָפַח Spirare, inſpirare, flare, efflare, ſufflare, inſufflare, perflare. Job 41. 11. Iſa. 54. 16. *Pahel* נַפֵּחַ idem. Num. 5. 22. *Aphel* אַפֵּחַ idem. Iſa. 44. 12. *Item* anhelantem reddere. Job 31. 39. *Ithpahel* אִתְנַפַּח inflari. Job 19. 26.

נַפָּח, נַפָּחָא Faber. נַפָּח מְפַרְזְלָא Faber ferrarius.

מַפָּח, מַפָּחָא Sufflatio, inflatio, ſpiratio, inſpiratio, anhelitus. Thren. 3. 10. expiratio, mæror. Job 11. 20. Deut. 28. 65. ventris crepitus. *Plur.* מַפָּחִין ſufflationes. Pſal. 11. 6.

מַפּוּחַ, מַפּוּחָא Follis, uter.

נָפְטָא, נָפְטָא Naphtha. Pix. Exod. 14. 24. *in Targum Hieroſolymitano, & in Targum Eſther.* 1. 3. *In* גמרא Ghemarà *Talmudis Hieroſolymitani* Naphtha *diſtinguitur in* נפט אוכמא Naptham nigram, & חיורא albam. *Plutarchus in Alexandro ſcriptum reliquit*, Alexandrum, cum Babyloniam abiret, cum admiratione ſpectaſſe inter cætera ⸀ τὸ ῥῶμα ⸁ νάφθα λιμνάζοντος διὰ πολλῆς, *vocatque idem Plutarchus* τὸ τ Μηδείας φάρμακον. *Hinc Suidas ait, eſſe vocabulam τεχνικὴν, nempe* ἡ νάφθα, ὁ νάφθας, & τὸ νάφθα: *eſſe in uſu dictionem hanc Medicis, Græcoque nomine appellari* Μηδείας ἔλαιον. *In Verſione Græca LXX. & in Vulgata* Dan. 3. 46. *de eo mentio injicitur, quo in loco D. Hieronymus ſcribit.* Salluſtius ſcribit in Hiſtoriis, quod Naphtha ſit genus fomitis apud Perſas, quo vel maxime nutriantur incendia. Alii oſſa olivarum, quæ projiciuntur cum amurca arefacta, Naphtha appellari putant. Unde & Græce πυθίνη dicitur ab eo, quod πῦρ ignem nutriant. *Hebræi autem per* נָפְטָא, *vel* נַפְטָא *intelligunt olei genus ab Auctore* עָרוּךְ Aruch *appellati* Petroleum, *quod adhibere vetitum Judæis in die Sabbati ex eo, quod tetrum odorem emittat. Cæterum* Petroleum, *Græce dictum* πετρέλαιον, *ex ſaxis emanat. De eo Henricus Stephan. in Theſauro linguæ Græcæ hæc habet.* Πετρέλαιον *Petroleum* dicitur a quibuſdam bitumen liquidum, quod effluat e ſaxis, vel quod eo ad lucernarum lumina olei vice antiqui uterentur. Scribit Platearius fieri, cum pinguedo terræ, & aquæ actione caloris in igneas partes convertitur, & inveniri ſuper lapides, quia per eos reſudet, & ex eis, & ſupra muros inveniri, ſed nigri coloris, poſtea vero per excoctionem fieri album. *Idem confirmat in Itinerario ſuo R. Benjamin, qui iter*

suum Roma Capuam describens, ומשם לפוצול הנקראת סוריינטו העיר הגדולה & inde Puteolos, quod *olim* vocabatur Surrentum, urbem maximam &c. *subjicit* וימצא שם השמן הנקרא פיטרוליו ומלקיטין אותו על פני המים ומשימין אותו רפואות *h. e.* Et invenitur illic oleum, quod vocatur Petroleum, & colligitur in superficie aquarum, & reponitur ad medicamenta. *Plura habentur passim in Ghemarà, in R. Bartenora, & R. Majemonide de Naphtha, quo curiosos lectores mittimus.*

נפך אַפַּךְ *Vide in littera* א.

נְפַל Cadere, concidere, decidere, excidere, incidere, procidere. Num. 14. 32. 2. Sam. 19. 14. dejicere, demittere se, ruere, irruere, corruere. *Aphel* אַפֵּל abjicere, dejicere, ejicere, projicere, prostrare. Psal. 78. 28. Esth. 3. 7. *Talmudicis, & Rabbinis* הִפִּיל abortire.

נְפוּלָא, נִפְלָא, נְפֵלָא Abortus, abortivum. Psal. 58. 9. *in Psalterio Nebiensi* sorex.

מַפָּלָא, מַפְּלָא Casus, ruina. Ezech. 32. 10. & 31. 13. *Constr.* מַפְּלַת. *Cum aff.* מַפַּלְתְּהוֹן ruinæ ipsorum. Prov. 29. 16.

נִפְלָא Orion, Arcturus, sidus cœleste. Job 9. 9. נְפִילִין Oriones. *Plur. cum aff.* ונְפִילֵיהוֹן Et Oriones, sidera eorum. Isa. 13. 10.

נִפּוּלָא Cantharus, *locustæ species*. Levit. 11. 22. *Item* deciduum. *Item* pullus avium *Talmudistis*.

נַפֵּס Excutere linum. Esth. 1. 11. *in Bibliis Venetis; ex Regiis abest.*

נְפַץ Spargere, dispergere: fundere, effundere, profundere. Judic. 7. 19. exprimere, excutere, elidere. Isa. 44. 13. contundere, comminuere dispergendo. *Pahel* נַפֵּץ idem. Jerem. 51. 34. *Ithpahel* אִתְנַפֵּץ Excuti, excutere se. Isa. 52. 2.

נְפַק Exire, egredi, prodire, procedere. Genes. 24. 5. 1. Sam. 18. 6. *Aphel* אַפֵּיק & אַנְפֵּק educere. Deut. 9. 28. producere, proferre, exportare, efferre, ejicere, emittere. Deut. 16. 1. Dan. 5. 2. impendere. Deut. 1. 12. *in Jonathane*. *Ithpahel* אִתַּפֵּק educi, produci. Ezech. 47. 8.

נָפֵק Exiens, egrediens: נָפֵק בַּר egrediens foras, meritorius, cinædus. *Hebraice* קָדֵשׁ. Deut. 23. 17. *Fœm.* נָפְקַת, נַפְקַת בָּרָא egrediens, discurrens, vaga, meretrix, scortum. Deut. 23. 17. *Plur.* נַפְקָת בָּרָא meretrices, scorta. 1. Reg. 15. 12.

נִפְקְתָא, נַפְקָא Sumptus, impensæ, expensæ. Esdræ 6. 4.

נְפַקְתָּא Projectura, prominens ædificii pars. 1. Reg. 6. 6. *Regia Biblia habent* נִפְקְתָא.

אַפּוֹקָא Productio, prolatio. *Plur.* אַפּוֹקֵי productiones. Levit. 26. 5. *Apud Talmudistas* לְאַפּוֹקֵי *significat* contra. Deut. 1. 12. *in Jonathane*.

אַפָּקוּת Idem. Numer. 30. 13.

מַפְּקָא Egestio, stercus, excrementum. בֵּית מַפְּקַת אֱנָשָׁא locus egestionis hominum, *sc.* latrina. 2. Reg. 10. 27. *Plur.* ster-

מַפְקָת, מַפְקַת ſtercora.

מַפְקָנָא, מַפְקָנָא Exitus, egreſſus, progreſſus. 2. Reg. 2. 21. *Plur.* מַפְקָנֵי, מַפְקָנִין exitus.

מַפְקָנוּת Exitus, egreſſus, egreſſio. Job 6. 15. prolatio, productio. Pſal. 107. 33.

נְפַשׁ Augeri, creſcere. Exod. 1. 6. *Ex Aphel Infinitivus ad formam Talmudicam* לְאַפּוּשֵׁי ad multiplicandum. Job 38. 15. *Alii legunt* לַאֲפוּשֵׁי, *quod poteſt etiam derivari a* פּוּשׁ.

נְפִישָׁא, נְפִישָׁא Multus, abundans. Deut. 25. 9. *in Jonathane. Item* multum. *Plur.* נְפִישִׁין multi.

נַפְשָׁא, נַפְשׁ, נַפְשָׁא Anima, animus; vita, corpus animatum. Gen. 1. 20. Levit. 19. 28. *Conſtr.* נַפְשַׁת Geneſ. 9. 5. *Cum affixis conjunctum ſignificat* ego ipſe, tu ipſe &c. *ut* נַפְשָׁךְ te ipſum, אֲנָא נַפְשִׁי ego ipſe &c. *Plur.* נַפְשָׁן animæ. Ezech. 13. 20. *Conſtr.* נַפְשָׁת Geneſ. 36. 6.

נִיפָשׁ Spatium. Geneſ. 32. 16. *in Jonathane.*

נְצָא, נְצָא Niſus, accipiter. *Aliis* ſtruthiocamelus. Job 39. 26. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

נְצַב Plantare, conſerere. Deut. 20. 6. *Ex Aphel Infinitivus* לְאַנְצָבָא וָתֵד ad ſtabiliendum ſtimulum. 1. Sam. 13. 21. *Sed alii rectius a* יְצַב *deducunt, voluntque* נ *eſſe loco Daghes.*

נְצַב, נְצְבָא, נְצְבְתָא Plantatio, planta. Iſa. 5. 7. firmitas, durities. Dan. 2. 41.

נְצִיב Idem. *Plur.* נְצִיבִין plantationes. Pſal. 144. 12.

מַצָּב *Maſc.* Iſa. 5. 2. & מַצַּבַת *conſtr. fœm.* Idem. Mich. 1. 6.

נְצָה, נְצָא Jurgari, rixari, litigare, contendere, certare, decertare. Geneſ. 31. 36. Exod. 21. 22. *Ithpehal* אִתְנְצִי idem. Lev. 24. 10.

מַצָּא, מַצּוּת, מַצּוּ Jurgium, lis, rixa, contentio. Jerem. 15. 10. Geneſ. 13. 10. *Invenitur etiam* מָצוּ *cum Kametz.* Ruth 4. 6.

נְצַח Vincere, ſuperare, prævalere. Exod. 32. 18. Iſa. 9. 2. *Pahel* נַצַּח idem. Numer. 16. 14. *Ithpehal* אִתְנַצַּח, & אִתַּנַצַּח *ex Ithpahel* prævalere, ſuperare. Dan. 6. 3. Ezech. 31. 5.

מְנַצַּח Præfectus, victor, & in re muſica præcentor. *Vox hæc* מְנַצֵּחַ *in titulo* Pſal. 4. *Interpretes in diverſa trahit. Alii nomen, alii Participium eſſe volunt, variamque ipſi ſignificationem tribuunt. D. Hieronymi tamen, & Aquilæ verſio magis arridet, qui* vincentem *expoſuerunt. Itaque ſenſus eſt; Pſalmum hunc canendum citharœdorum peritiſſimo traditum fuiſſe, qui alios cantu vinceret. Ex verſione vero Symmachi, & Theodotionis colligitur, eos ſenſiſſe, Pſalmum hunc poſt partam de Abſalone victoriam a Davide fuiſſe decantatum. Rabbinis nonnullis eſt genus cantus. Apud ipſos autem decem ſunt cantus genera:* נָגוֹן *ſc.* Inſtrumenta muſica, quæ manu, & plectro pulſabantur, *unde deductum* נְגִינוֹת; מִזְמוֹר Pſalmus; הַלְלוּיָהּ Alleluja; הַשְׂכֵּל Inſtructio; אוֹרָאָה Gratiarum actio; בְּרָכָה

Be-

Benedictio; תְּחִלָּה Hymnus; תְּפִלָּה Oratio; שִׁיר Canticum; & נְצוּחַ Victoria, *unde deducitur* מְנַצֵּחַ. *Septuaginta* εἰς τὸ τέλος *vertentes nominis* לְנֶצַח in æternum *rationem habuerunt, quasi perpetuo hic Psalmus canendus esset.*

נִצְחָן, נִצְחָנָא Victoria, triumphus. Judic. 7. 18. גֶּבֶר נִצְחָן vir victoriæ, victor. Job 22. 8. *Plur.* נִצְחָנִין victoriæ. Judic. 5. 16. *Constr.* נִצְחֲנֵי victoriæ. Exod. 14. 12. 25. *in Jonathane.*

נִצְחָנוּת Idem. Deut. 7. 19. *in Jonathane.*

אִתְנַצָּחוּת Idem. Ezech. 31. 5.

נָצַל *Pahel.* Eruere, eripere, liberare. *Aphel* אַצֵּל idem. Dan. 3. 29. *Ithpahel* אִתְנַצַּל eripi, liberari, liberare se. *Apud Rabbinos* defendere se, se excusare.

נָצַף Pipire, mussitare, garrire. *Pahel* נַצֵּף Idem. Isa. 8. 19. *Item* saltare. Isa. 13. 22. *alia exemplaria habent* וְיִנַּפְּצוּן.

נָצַץ Florere, germinare. Psal. 92. 8. *Pahel* נַצֵּץ, & נִצְנֵץ idem. Psal. 72. 16. Ezech. 1. 7. *Item* splendere, scintillare. *Aphel* וְאַנִּיץ & florem emisit. Num. 17. 8. *in Venetis.*

נִיצוּץ Scintilla, coruscatio, splendor. Isa. 1. 31.

נְצָא, נֵץ Flos. Psal. 103. 15. *Item* scintilla. *Plur.* נְצִין, נְצֵי flores. Job 5. 7. *in Targum secundo.* Job 41. 10.

נִיצָן Idem. *Plur. emphat.* נִיצָנַיָּא flores. 1. Reg. 6. 37.

נְצָצָא Accipitur, nisus. *Aliis* struthiocamelus. Levit. 11. 16. *in Jonathane.*

נוֹצִיצִיתָא Idem. Job 39. 10.

נֵצֶר *Hebraice.* Surculus, virgultum, germen. *Plur. Chaldaic. cum aff.* לַבְלְבֵי נִצְרֵי germina surculorum meorum. Job 31. 8. *juxta Biblia Regia.*

נְצוּרִין Subscudes, *retinacula lignea, quibus duæ tabulæ inter se compinguntur, & vinciuntur.* Isa. 44. 13.

נָקַב Perfodere, perforare, transfigere, pungere. 2. Reg. 12. 9. *Pehil* נְקִיב perforatum. Job 40. 19.

נְקָבָא, נֶקֶב Foramen. *Rabbinis* meatus. *Plur.* נְקָבִין foramina. Ezech. 28. 13. *Item* nates.

מַקְבָּא, מַקּוֹבָא Malleus. *Plur.* מַקְבִּין, מַקּוֹבִין mallei. Isa. 44. 12.

נוּקְבְתָא, נוּקְבָא Fœmina. *Plur. masc. emphat.* נוּקְבַיָּא fœminæ. Ruth 2. 11. *Hoc nomen* נוּקְבָא *tam de brutis, quam de hominibus usurpatur.*

נָקַד Punctare, punctis notare; puncta vocalia adscribere. *Hinc* סֵפֶר נָקוּד liber punctatus. *Item* expungere, emundare.

נָקֵה Mundum, purum esse: innocentem esse. *Pahel* נַקֵּי mundare, purum efficere. Isa. 1. 25. *Ithpahel* אִתְנַקֵּי mundari, purificari. Ezech. 16. 4.

נְקִי, נָקֵי Mundus, purus, innocens, insons, innoxius, immunis. 1. Reg. 15. 22. *Cum* א *in fine,* נְקָא. Dan. 7. 9. *Plur. fœm.* נְקִין Deut. 6. 3. *in Targum Hierosolymitano.*

Mo-

נְקַט Moleſtum eſſe: moleſtia, tædio afficere, affligere. Job 33. 20. Eſth. 6. 1. capere, accipere, tenere, retinere. Eſth. 8. 15. *in Venetis Aphel* אַנְקִיט tenere. Eſth. 4. 16. *in Targum ſecundo. Ex Pahel Fut.* תְּנַקְטוּן affligetis. Job 19. 2.

נקל נַקְלְטִין Poſtes, vectes, aſſeres. Eſth. 1. 6. *Proprie* aſſeres lecti inferiores. *Hebræis ſunt* נַקְלְטִין *duo poſtes lecti oblongi, quorum alter capiti, alter pedi apponitur. Superne lignum in longitudinem iis injicitur, ſuper quo ad lectum operiendum velum expanditur, quod tentorium quodammodo efficit.*

נְקַם Ulciſci, vindicare. Levit. 19. 18. *Ithpahel* אִתְנַקֵּם idem. Exod. 21. 20.

נִקְמָא, נִקְמְתָא Ultio, vindicta. Deuter. 32. 35. *in Targum Hieroſolymitano.*

נְקַף Percutere, contundere, cervicem confringere, obtruncare. Job 16. 8. Iſa. 66. 3. impellere, ſupplantare. Pſal. 140. 6. *Ex Pahel Futurum* יְנַקְּפִנֵּה impellet eum. Pſal. 140. 12.

נְקוּפָא Impulſio, lapſus. Pſal. 56. 14.

נקץ נִקְצָא Fragmentum. Prov. 26. 8.

נְקַר Fodere, effodere. Num. 21. 36. *in Jonathane. Pahel* נַקֵּר idem. Judic. 16. 21. *Ex Aphel Particip.* כִּטְלַל בֵּיף מַקַּר ſicut umbra petræ effoſſæ. Iſa. 25. 5.

נְקִירָא, נְקִירְתָא Foramen, caverna. *Plur.* נְקִירָן, נְקִירְתָא foramina, cavernæ. Job 30. 6. *Sic legendum* Numer. 24. 21. *in Targum Hieroſolymitano. In Venetis* נַקָּרָת, *pro* בַּקָּרָת: *maſc.* נִקְרַיָּא *ibidem in Jonathane.*

נְקַשׁ Collidere, concutere ſe invicem. Dan. 6. 5. illidere, incutere, infigere. Judic. 16. 1. *Ex Ithpahel Futur.* אִתְנַקְּשׁוּן collident ſe invicem. Eccleſ. 12. 13. *In Metzià fol. 59. Proverbium legitur* כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תגרא *h. e.* Quando abſumptum eſt frumentum ex modio, pulſat (*illud uxor*) & venit contentio. *Huic proverbio hæc ſubjecta eſt ſententia. Donec mariti, patreſquefamilias domeſticis rebus operam navant, & vitæ neceſſaria abunde ſuppeditant, pax domi, tranquillitas, & quies ſumma vigere ſolet; at ubi neceſſaria vel negligentia curatorum, vel ob calamitatem aliquam deficere incipiunt, ſtatim contentiones, rixæ, diſcordiæ, jurgia oriuntur; uxor clamoribus omnia complet, pueri flent, famuli deſpiciunt dominos, omnino tota domus ſus deque vertitur.*

נִקּוּשׁ Colliſio, concuſſio, ſonus concuſſionis: percuſſio, ictus.

נְרַג, נַרְגָא, נֶרְגָא Aſcia, ſecuris. Balliſta *nonnullis, vel inſtrumentum bellicum, aut tormentum majus, quo antiqui utebantur ad lapides projiciendos, qui muros urbium diruerent. Aliis* malleus. *Plur.* נַרְגִין ſecures. Eſth. 10. 3. *in Targum ſecundo. Emphat.* נַרְגַיָּא, & נַרְגַיָּא aſciæ, ſecures balliſtæ. Job 41. 20. *Occaſione vocabuli* גַּרְזֶן ſecuris, *quod volunt idem eſſe, ac* נַרְגָא, *narrant, atque adeo fabulan-*

lantur nonnulli Rabbini, Iſaiam Prophetam, cum ſibi valde a Judæis metueret, in ventrem arboris cujuſdam proceræ, & magnæ ſe abdidiſſe. Cum itaque Regis Manaſſis miniſtri, ac ſatellites, qui ipſum perſequebantur, mortique ſtatim tradere, ſi inveniſſent, juſſi erant, ad hanc arborem perveniſſent, ſuſpicati in ea Iſaiam latere, נסרוה eam diſſecuerunt. כי מטא נרגא להדי פומא דישעיה נסרוה לפומיה ונח ליה נפשיה: ומשום הכי איעניש לנסורי פומיה משום דקרינהון לישראל עם מטא שפחים *h. e.* Cum perveniſſet ſecuris uſque ad os Iſaiæ, ſecuerunt per os ejus, & quievit anima illius (*videlicet* mortuus eſt.) Propterea autem punitus fuit ferrando per os ejus, quia vocaverat Iſraelitas *populum immundum labiis*. Iſa. 6. 5. *Ita in* יבמות Jevammòt *fol.* 49. *explicatur textus Ghemarà de morte Iſaiæ. Hoc idem repetitur in aliis Talmudis Tractatibus.*

נֶרְגַל Nergal, *Idolum ab Aſſyriis cultum, ſic dictum, quia ejus imago gallum referebat, qui dicitur* תַּרְנְגוֹל. *De eo mentio fit lib.* 2. *Reg.* 17. 30. וְאַנְשֵׁי כוּת עָשׂוּ אֶת־נֶרְגַל Viri autem Cuthæi fecerunt Nergal. *Hottingerus, & Seldenus de hujus nominis origine inter ſe diſſentiunt. Opinatur enim Hottingerus, Nergal eſſe Idolum ignis, vel Solis ſub galli imagine cultum, ſibi perſuadens hujuſmodi vocem* נֶרְגַל *a lingua Samaritana derivari, in qua* תַּרְנְגוֹל gallum *ſignificat; Seldenus autem arbitratur, idem nomen a* נֵר ignis, & גָּלַל volvit, *derivari, ac propterea optime eos ſentire, qui* נֶרְגַל fontem ignis, luciſque, *aut* ignem, & lucem verſatilem *interpretantur. Quidquid de origine, & etymologia vocis ſit, illud inter omnes Auctores convenit,* נֶרְגַל *fuiſſe Idolum ignis, primo quidem a Chaldæis in* אוּר Ur *cultum, poſtea vero a Perſis. Cum enim Chaldæi conſtanter, firmiterque crederent, a Sole omnia gubernari, eoque nullum Deum præſtantiorem eſſe, ignem propterea ſibi adorandum cenſuerunt, tamquam Solis ſignum, ac ſymbolum. De antiquiſſimo ignis cultu ita Majemonides lib.* 3. *cap.* 30. Morè Nevochìm. Notum eſt, Abrahamum in gente natum eſſe, quæ Ignem colebat, & in incredulitate illorum, qui credebant, alium Deum non eſſe, niſi כּוֹכָבִים *Stellas*. Dicebant itaque, Solem & Lunam Deorum maximos eſſe. *Cum itaque Abraham huic opinioni adverſaretur, quippe qui uni Deo Cœli Terræque conditori honorem, cultumque præſtabat, dicitur Regis juſſu bonis omnibus ſpoliatus, & compedibus conſtrictus in ignem comburendus conjectus. Ante Captivitatem Babylonicam Sacella, ſeu Templa* πυραθεῖα, *vel* πυρεῖα *dicta igni conſecrata in uſu fuerunt, quæ Rex Joſias apprime pius, ac religioſus dirui juſſit. Si cultum* נֶרְגַל Nergal *ſcire cupis, in igne communi, ac profano munde, ac pure tractando conſiſtebat. Præterea vetitum eumdem immunditiis polluere, & contaminare. Hinc in Anthologia Dioſcoridis* III. *c.* 4. *legitur, Euphratem quemdam Perſam in teſtamento vetuiſſe, corpus ſuum cremari, ne ignem inquinaret:*

..... πῦρ δὲ μιῆναι
ἡμῖν τῇ χαλεπῇ τοικρότερον θανάτῳ.
h. e.
..... Ignem autem polluere
Nobis amara acerbius morte.

Præterea ei, ut jam innuimus, πυραθεῖα, *vel* πυρεῖα Sacella, *in quibus Idolum ignis* ἀσβέστου inextinguibilis *ſervabatur, dicata erant, de quibus Strabo tamquam oculatus teſtis hæc lib.* 15. *ſcripta reliquit.* In Cappadocia magna eſt Magorum multitudo, qui Pirethi dicuntur. Multa etiam Perſicorum Divum fana..... Sunt etiam πυραθεῖα *ſacraria* quædam memoratu digna. Horum in medio ara eſt, in qua cinis multus. Ignem ibi inextinguibilem ſervant Magi &c.

נֵרְדְּ Nardus. Cant. 1. 12.

Mat-

Matthiolus de nardo ſuaviſſimum odorem effundente ſcribit, eum graviſſime, ac fœtidiſſime olere, ubi ſitum contraxerit, vel computruerit.

נַרְקוֹס נרקס Narciſſus : *aliis* lilium, roſa. Cant. 2. 1. *Reſpondet Hebræo* חֲבַצֶּלֶת lilium, *vel* roſa.

נַרְתֵּק נרתק Narthecium, theca, vagina, chirotheca : ſacculus, arca, *res etiam quælibet, in qua aliquid clauditur*. Ruth 4. 7. *Nonnulli Auctores volunt, olim Reges in urbibus munitis obſidendis conſuevisſe intra urbem projicere* נַרְתֵּק chirothecam, *qua ſignificaretur, eos inde non diſceſſuros, donec vel urbs dederetur, vel funditus armis deleretur. Plur. cum aff.* בְּנַרְתֵּקֵיכֶן in thecis veſtris. Deut. 25. 13. *in Jonathane. Deducitur* נַרְתֵּק *ex Latino* Narthecium. *Ex Cicerone habetur lib. 2. de Finibus*. Jam doloris medicamenta illa Epicurea tamquam de Narthecio premunt.

נָשׁ, נָשָׁא, נָשָׂא Homo, *per aphæreſim* א, *pro* אֱנָשׁ. *Item* נָשָׂא *pulvis, vel arena faciens cadere capillos.*

נָשָׁא, נָשֵׁי Obliviſci, oblivioni tradere. Deut. 8. 19. *Ithpehal* אִתְנַשֵּׁי oblivioſci : oblivioni tradi. Deut. 32. 18. *Aphel* אַנְשֵׁי Oblivioſci : oblivioni tradere. Thren. 2. 6.

נַשְׁיָא Oblivioſus, immemor. גִּידָא דְנַשְׁיָא nervus oblivioſus, loco motus, luxatus, *ſic dictus, quaſi loci ſui oblitus*. Geneſ. 32. 32.

אִתְנַשְׁאָה Oblivio. Iſa. 49. 15.

נָשִׁים Mulieres, *ſicuti Hebraice. Hillel in* פִּרְקֵי אָבוֹת PirKè Avòt, *h. e.* Capitulis Patrum *cap.* 2. מַרְבֶּה נָשִׁים מַרְבֶּה כְּשָׁפִים Qui multiplicat mulieres, multiplicat veneficia. *In Tractatu* שַׁבָּת Schabbàt *fol.* 33. נָשִׁים דַּעְתָּן קַלָּה עֲלֵיהֶן Mulieres habent animum levem. *In* Bereſchìt Rabbà *ſect.* 45. אַרְבַּע מִדּוֹת נֶאֱמְרוּ בַּנָּשִׁים גַּרְגְּרָנִיּוֹת צַיְתָנִיּוֹת עַצְלָנִיּוֹת קַנְאָנִיּוֹת Quatuor proprietates prædicantur de mulieribus : ſunt luxurioſæ, auſcultatrices, pigræ, zelotypia laborantes. *Sic* אֵין סוֹד בַּנָּשִׁים Non manet ſecretum in mulieribus. *In* Jelammedènu *vero Geneſ.* 48. 15. *ad illa verba*, וַתִּכְחַשׁ שָׂרָה Et mentita eſt Sara, *animadvertitur*, מִיכָּן פָּסְלוּ רַבּוֹתֵינוּ אֶת הַנָּשִׁים לְעֵדוּת Hinc illegitimas judicarunt Rabbini noſtri fœminas ad dicendum teſtimonium.

נָשָׂא Ferre, auferre, portare, ſumere, accipere. Dan. 2. 35. *Ex Ithpahel fœmin.* מִתְנַשְּׂאָה extollens ſe. Eſdræ 4. 19.

נָשַׁב Flare, afflare, efflare, perflare, ſufflare. Deut. 32. 2. *Pahel* נַשֵּׁב idem. *Ex Aphel* אַשַּׁבְתְּ בְּרוּחַ flaviſti vento, *pro* אַשַּׁבְתְּ Exod. 15. 10. *in Jonathane.*

מַשַּׁב Sufflatorium, follis. Jerem. 6. 29.

נִשְׁבָּא Laqueus, rete, pedica. *Sic legendum etiam* Proverb. 6. 5. *pro* נִשְׁכָּא.

נָשַׁל *Hebraice*. Decutere, dejicere, ejicere. *Futurum ex Aphel* וַיַּשֵּׁל יִתֵּהּ & ejiciet eam. Deut. 24. 1. *in Jonathane.*

מַשְׁלִיא Fuscina, fuscinula, tridens. *Plur.* מַשְׁלָן fuscinæ. Exod. 38. 3. *Vide* משל.

נשם נִשְׁמָא, נִשְׁמְתָא Anima humana; halitus, anhelitus, spiritus, respiratio, flatus. Genes. 7. 22. Job 26. 4. *Plur.* נִשְׁמָן, נִשְׁמָתָא animæ. Isa. 57. 16. *Apud Rabbinos Talmudicos præsertim in dialecto Hierosolymitana in plurali dicitur* נִשְׁמָתִין.

נשק Osculari, deosculari. Genes. 3. 34. *Pahel* נַשֵּׁק Idem. 1. Sam. 10. 1.

נִשְׁקָתָא *Plur.* oscula. Prov. 27. 6.

נְשִׁיקָה Osculum. *Genus etiam mortis levissimæ.* Deut. 34. 5. *in Jonathane. Apud omnes Orientis nationes osculandi mos, & consuetudo recepta fuit, neque solum privatim, sed etiam publice usurpata. Hinc subjecti civili ratione Præsidibus recens electis oscula figebant tamquam honorem, & cultum exhibentes, & sacro instituto ipsa Deorum simulacra, & imagines osculis venerabantur. Hoc* נְשִׁיקָה osculum *elegantissime ad justitiam, & pacem translatum legitur in* מִזְמוֹר Psalmo 80. v. 11. צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ justitia, & pax osculatæ sunt. *Hinc ex* מִקְרָא Sacris litteris *passim colligitur ad profitendum amorem mutuum, ad benevolentiam, atque humanitatem ostendendam olim homines osculum adhibuisse. Sic amoris osculum Jacob, & Rachel congressi sibi invicem fixerunt* Genes. 29. 11. *& Laban v.* 13. *& Esau reconciliatus* 33. 4. *Joseph, & fratres* 45. 15. *Jacob, & nepotes* 48. 10. *Moses, & Aaron* Exod. 4. 27. *David, & Absalom lib.* 2. Samuel. 14. 33. *& alii quamplurimi. Cum autem inter consanguineos hæc osculandi consuetudo maxime vigeret,* osculum propinquorum *vocabatur apud Hebræos* נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרָקִים, *quod idem altero vocabulo dicebatur* נְשִׁיקָה שֶׁל פִּירוּשׁוֹת osculum separationis, *cum digressuri invicem amici etiam interposito osculo sibi valedicerent. Hinc legimus id fuisse observatum a Labane filiabus, & nepotibus* Genes. 31. 28. *&* 55. *a Noemi, atque Orpha* Ruth 1. 9. *&* 14. *a Jonathane Davidi* lib. 1. Samuel. 20. 40. *a Davide Berzellai* lib. 2. Samuel. 19. 39. *ab Elia parentibus* lib. 1. Reg. 19. 20. *istud amoris, & benevolentiæ signum imprimentibus. In* בראשית רבא Bereschìt Rabbà sect. 70. *ad illa verba,* Et osculatus est Jacob Rachelem, *legitur:* כל נשיקה לתפלות בר מן תלת: נשיקה של גדולה: נשיקה של פרקים: נשיקה של פרישות: נשיקה של גדולה ויקח שמואל את פך השמן ויצוק על ראשו וישקהו: נשיקה של פרקים ויפגשהו בהר אלהים וישק לו: נשיקה של פרישות ותשק ערפה לחמתה ורות דבקה בה: ר תנחומה אמר אף נשיקה של קריבות שנא וישק יעקוב לרחל שהיה קרובתו: *h. e.* Omne osculum est ad fatuitatem (*videlicet* fatuum, stolidum) exceptis tribus, *quæ sunt,* Osculum magnificentiæ, & dignitatis; osculum compitorum, *h. e.* occursus; osculum separationis, vel discessus. Osculum magnificentiæ, & dignitatis, *ut*, Et accepit Samuel lenticulam olei, & effudit super caput ejus, & osculatus est eum. 1. Sam. 10. 1. Osculum compitorum, *vel* occursus, *ut*, Et ivit, & occurrit ipsi in monte Dei, & osculatus est eum. Exod. 4. 27. Osculum separationis, *vel* discessus, *ut*, Et osculata est Orpha socrum suam, & Ruth adhærebat ei. Ruth 1. 14. Rabbì Tanchuma addit etiam osculum propinquitatis, sicuti dicitur; Et osculatus est Jacob Rachelem, quia erat propinquus ejus. Gen. 29. 11. *Animadverte* נְשִׁיקָה לְתִפְלוּת *esse* Osculum fatuum, lascivum. *Nam* תִּפְלוּת *significat* fatuitatem, stoliditatem, stultitiam. *Hinc Glossa explicat per* פְּרִיצוּת proterviam, lasciviam. *Videtur Drusius pro* תִּפְלוּת *legisse*

cum

תְּפִלּוֹת, *cum in* Geneſ. cap. 11. 8. *ſcribat:* Inter oſcula Hebræi numerant oſcula precum, ſive precationum; *& in* Exod. cap. 12. Reperio & oſculum precationis, ſive precum &c. *ſed de eo, quod ego ſciam, nihil omnino in libris Hebræorum reperitur. In eo etiam falſus eſt, quod in* Exod. cap. 12. *per* נְשִׁיקָה שֶׁל פְּרָקִים oſculum propinquorum *intelligit, cum iis verbis ſignificetur* oſculum compitorum, *vel* biviorum, *quo ſe complectebantur, qui ſibi in via occurrebant.*

נֶשֶׁר, נְשַׁרָא Aquila. Deut. 32. 11. *Plur.* נְשָׁרִין, נְשַׁרַיָּא aquilæ. Exod. 19. 4. 2. Sam. 1. 23. *Conſtr.* נִשְׁרֵי Thren. 4. 19. *In Tractatu Talmudis* עֵן *fol.* 11. *legitur* נישרא שבערביא Aquila in Arabia. *Baal Aruch explicat hoc modo locum.* In Arabia eſt ædes Idololatrica, & in ea figura aquilæ lapidi inſcripta, quam adorabant.

נשת נִשְׁתְּוָן Diploma, decretum diplomate comprehenſum, epiſtola, *aut* ſcriptum publicum. Eſdræ 4. 7.

נתב Flare, perflare, ſufflare. Pſal. 129. 6. *Pahel* נִתֵּב idem. Geneſ. 1. 2. *Ex Aphel* יְנַתֵּב flare faciet. Pſal. 147. 18.

נתז Diffluere, diffundi: ſpargi, diſpergi. Deut. 1. 44. Job 3. 24. *Hithpahel* הִתְנַתֵּז, *vel* הִנַּתֵּז ſpargi, diſpergi, diffundi.

נתך *Aphel* אַתִּיךְ, & אַתַּךְ Fundere, conflare. *Proprie de metallis uſurpatur.* Exod. 36. 36. Iſa. 48. 5. Pſal. 66. 10.

מַתְכָּא, מַתַּךְ Fuſio, fuſile, conflatile. Exod. 32. 4. *Cum aff.* וּמַתְכִּי & fuſile meum. Iſa. 48. 5. *Plur.* מַתַּכְתָּ, מַתַּכָּן, & מַתַּכָּוָת. Num. 33. 52. *in OnKeloſo, in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano.*

אַתְכוּתָא, אַתַּכוּת Fuſio, infuſio, fuſura. Levit. 20. 13. *in Jonathane.* Job 37. 10. *Cum aff.* בְּאַתְכוּתֵיהּ In fuſione illius. 1. Reg. 7. 24.

הַנְתוּכִין Cantherii, tigna: ה *pro* א. 1. Reg. 6. 9. *pro Hebræo* גְּבִין. *Aliis* tegulæ concavæ, *quibus tecta tegi conſueverunt.*

נָתַל Dare, tradere. Prov. 26. 7.

נָתַן Dare, tradere, reddere, ponere, imponere. Gen. 4. 12. Deut. 15. 10. Pſal. 89. 28.

מַתָּנָא, מַתַּן, מַתְנָא, מַתָּן Donum, munus. Geneſ. 34. 12. *Conſtr.* מַתְנַת. Exod. 28. 38. Donatio *in materia Teſtamentorum. Plur.* מַתָּנָן, מַתְנָתָא dona, munera. Geneſ. 34. 12.

נְשׁוּרִין Decidua: micæ panis deciduæ a menſa. *In Tractatu* פסחים Peſachìm *fol.* 111. *verbis illis* נְשׁוּרֵי בְּבֵיתָא קָשֵׁי לְעָנְיוּתָא Micæ in domo, grave eſt paupertati, *monentur a Rabbinis Hebræi, micas panis pedibus non eſſe conculcandas, alioquin brevi ſecuturam paupertatem.*

נְתִינָא, נְתִינִין Nethinæi, *quaſi* deditii *dicti. Sicuti Moſis inſtituto Levitæ Sacerdotibus miniſtrabant humeris arcam geſtantes, & alia vaſa curantes, ſic Levitis ſervi publice dati ſunt, ut ligna cæderent, & aquam haurirent ad ſacros Tabernaculi uſus. Joſuæ juſſu primo hoc munus obierunt Gabaonitæ, quia fraudulenter victricia Iſraelitarum arma declinarant, & aſtu vitam ſervarant, ut ex Joſue cap. 9. 26. & 27. col-*

Ligitur. וַיַּצֵּל אוֹתָם מִיַּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא אַרְגּוּם: וַיִּתְּנֵן יְהוֹשֻׁעַ בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה וְלִמְזְבַּח יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר: *h. e. juxta Vulgatam.* Et liberavit eos *Josue Gabaonitas* de manu filiorum Iſrael, ut non occiderentur. Decrevitque in illo die, eos eſſe in miniſterio cuncti populi, & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes uſque in præſens tempus, in loco, quem elegiſſet Dominus. *Poſtea temporis progreſſu alii a Davide, & Salomone Gabaonitis adjecti ſunt ex gentibus devictis, ut operam ſuam in muneribus quibuſdam ad res divinas pertinentibus collocarent. His omnibus commune* נְתִינִין Nethinæorum *nomen ſemper manſit, quod dedititios, ſive adſcriptitios Hebraica lingua ſignificat; quod etiam D. Hieronymus obſervat in Traditionibus Hebraicis ad 1. Paralip. 9. v. 2. ubi inquit, Nethinæos fuiſſe ſervos donatos, ſive ſervos datos Levitis, & Tabernaculo, ut in variis illius miniſteriis ſervilem operam exhiberent. Porro* לַנְּתִינִין Nethinæis *interdictum erat duobus decretis, altero a Joſua, altero a Davide conditis connubia cum Iſraelitis jungere. Quod ſi Iſraelita cum Nethinæa, vel contra Nethinæus cum Iſraelitide rem habuiſſe convictus eſſet, ambo* בְּמַלְקוּת flagellatione *puniebantur. Sicut autem Levitæ Diaconi vocari poſſunt, ita* נְתִינִין Nethinæi *Subdiaconi, quia Levitis miniſtrabant. Cæterum ex Capite ſecundo Eſdræ, in quo recenſentur ii, qui ex captivitate Babylonica in Jeruſalem reverſi ſunt duce Zorobabele,* נְתִינִין Nethinæi *Janitoribus adhæſerunt. Rabbini autem volunt, decem hominum genera ex illa captivitate rediiſſe, nimirum Sacerdotes, Levitas, Iſraelitas, Pollutos, Proſelytos juſtitiæ, Manumiſſos, Mamzeros, ſc. natalium vitio laborantes,* נְתִינִין Nethinæos, *Silentes, h. e. patre incerto natos, & Collectos, videlicet ex parente utroque incerto ortos, & ſublatos, cum publice expoſiti fuiſſent. Jam vero Libertinorum nomine Act. Apoſt. c. 6. v. 9. Nethinæos intelligendos eſſe crediderim, quibus erat Synagoga diſtincta, & ab aliis ſeparata, prohibitumque in congregationem Eccleſiaſticam venire, & cum aliis Judæis affinitate, & conſanguinitate jungi.*

נָתַק Avelli, evelli. *Aphel* אַתֵּק evellere, avellere, divellere, diſrumpere. Jerem. 12. 3. *Ithpehal* אִתְנַתֵּק rumpi, diſrumpi. Eccleſ. 4. 12.

נְתָקָא, נֶתֶק Porrigo, *lepræ ſpecies capillos evellens.* Levit. 13. 30.

נָתַר Defluere, decidere, excidere. Iſa. 33. 9. Joel. 1. 10. *Aphel* אַתַּר dejicere, decutere. Ruth 2. 16.

נְתָרָא Deciduum. Levit. 19. 10. *Item* nitrum. Prov. 25. 20.

נוֹתָר Idem. Levit. 19. 9. *in Targum Hieroſolymitano.*

מַתָּרוּת Maceratio, diſſolutio, diſſolutum. Num 6. 3.

נָתַשׁ Evellere, eradicare, extirpare. Pſal. 118. 10. 11. 12.

DICTIONES EX RABBINIS.

נ *Finale, ſive extenſum hoc pacto* ן, *cum puncto* ן, *vel virgula* ן *ſuperne appoſita, ſi poſtponatur alicui nomini proprio, idem eſt, ac Arabicum* אַבֵּן, *vel* אָבֵן, & *Hebraicum* בֵּן filius. *Proprie autem non* filium, *ſed* nepotem *ſignificat. Ex nonnullis autem nominibus colligitur, a veteribus* אָבֵן *lectum fuiſſe cum aſpiratione, ut* אבן סני Avi-

cen-

cenna, אבן רעיס Averroes.

Hinc legitur in titulo Bibliorum Venetorum ופירוש רשי ון עזרא Et commentario R. Salomonis, & Ben, vel Abèn Ezrà. *Sic in titulo Præfationis primæ eorumdem* בן יצחק ן אדניהו Filius Iſaacì, filii Adon-jahu. אבן *autem uſus in Nominibus propriis eſt, ſignificatque* filium, *ut* אבן סינא Avicenna.

נא *Abbreviatura. Idem ac* נָסְחָא אַחֲרָנָא Exemplar aliud. *Scribitur etiam* אחריגא. *A Maſorethis adhibetur ex alio exemplari variam lectionem citantibus.* 2. נָא אֲדֹנִי Nunc Domine; quæſo Domine. *Ejus uſus præcipue in Epiſtolis.*

נָאֶה Pulcrum, amænum, jucundum, congruum, decorum, decens, elegans. *Adverbialiter etiam uſurpatur pro* egregie, bene, decenter, pulcre. *Fœmin.* נָאָה Pulcra.

נְאוּת Idem. *Item* pulcritudo. *Sic* pulcher, conveniens, congruum. *Plur.* נְאוֹתִים Pulcri. נוי Pulcritudo. *Plur. fœm.* סְכוֹת נְאוֹתוֹת Cauſæ pulcræ. נוֹאִי Pulcritudo, elegantia.

נב *Abbreviatura. Idem ac* נִכְתָּב בְּצִדּוֹ, *vel* בְּצַד Scriptum erat ad latus ejus, ad ejus marginem: juxta ſcriptum erat. *Sæpe obvia in Criticis, & libello* יְרִיעוֹת שְׁלֹמֹה *h. e.* Cortinæ Salomonis. *Titulus deſumptus ex* Cant. 1. v. 5. *Eſt hic liber* בִּיאוּר Biùr, *ſive* declaratio *Eliæ* מִדְרָשִׁי Midraſcì, *h. e.* Orientalis, *qui pariter ſcripſit* declarationem *ſuper Raſcì. Compoſitus fuit a R. Salomone Luria. Editus eſt Pragæ* 1609. *in* 4.

נָבוּב Cavum, concavum.

נָבַל Stulte, turpiter agere, *vel* dicere: fœdare, deturpare. נְבוּל Obſcœnitas, fœditas, turpitudo. נְבוּל פֶּה Obſcœnitas oris, os obſcœnum; *h. e.* ſermo turpis, & obſcœnus. נַבְלוּת Turpitudo, obſcœnitas, fœditas.

נגב, אִתְנַגֵּב Areſcere, exareſcere, exſiccari. מְנוּגָב Arefactus. מְנַגֵּב Arefaciens, exſiccans.

נֶגֶד Contra. מִשְׁפָּטִים נֶגְדִּיִּים Propoſitiones contrariæ, *vel* oppoſitæ. אִתְנַגְּדוּת Oppoſitio, contrarietas. כְּנֶגֶד Reſpectu, pro, contra.

נגד, הִגִּיד Enarrare, annunciare. הַגָּדָה Hiſtoria, Enarratio. אַגָּדָה Diſcurſus narrationis varius.

נָגַהּ Lucere, ſplendere, fulgere, coruſcare. נֹגַהּ Splendor: Venus planeta. *Hiphil* הֵגִיהַּ Illuſtrare, ſplendidum reddere, illuminare. *Item* emendare, corrigere libros. מַגִּיהַּ Corrector librorum. סֵפֶר מוּגָה Liber correctus. הַגָּהָה Correctio. *Item* animadverſio marginalis *in vocem, vel locutionem* aliquam, admonitio, adnotatio, *qua aliquid illuſtratur, & in majori lumine collocatur.*

נגן Pulſare fides, inſtrumentum muſicum, pſallere. נְגִינָה Pulſatio, concentus, accentus Grammaticus, Muſicæ index. נִגּוּן Melodia, concentus, cantus, harmonia, muſica. כְּלֵי נְגִינָה Inſtrumentum

mu-

musicum. מְנַגֵּן Psaltes, pulsator musicorum instrumentorum. נְגִינָה Pulsatio musica: instrumentum pulsatile. *Plur.* נְגִינָן. *Emphat.* נְגִינָתָא pulsatilia instrumenta. *Apud Grammaticos* accentus, modulatio, lectio juxta accentus prolata. *Item* notæ musicæ, *cum accentus pro notis musicis adhibeantur.*

נָדַד Vagari, fugere, recedere. פּוֹעַל נוֹדֵד Verbum activum *apud Grammaticos, quod appellant etiam* יוֹצֵא egrediens, transitivum, *quia actio in alium transit.*

נָדָה Amovere, removere, separare: excommunicare. נִדּוּי Separatio a cœtu, excommunicatio. מְנוּדֶה Excommunicatus. מְנַדֶּה Excommunicans. *Hithpah.* הִתְנַדָּה, *vel* נִתְנַדָּה Excommunicari. *De excommunicatione* נִדּוּי *ab Hebræis dicta vide meum Lexicon Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732. p. 274.*

נדח *Abbreviatura. Idem ac* דַּגֵּשׁ נְגִינָה, חִירֵק, Accentus, Daghès, ChireK. *Occurrit in Masora, & apud Grammaticos.*

נְדוּנְיָא, נְדָן Dos *sponsæ, quam marito tempore nuptiarum affert, ornamenta omnia, monilia, armillas, & reliqua hujusmodi continens.*

נה *Abbreviatura. Idem ac* נָמִי חָכִי Etiam sic. *In Talmude obvia.* תַּנְיָא נְמִי הָכִי Traditio etiam sic habet. *Transfertur vulgo a Judæis:* discimus ex alia Traditione etiam sic.

נָהַג Solere, in more habere, assuescere. *Hiphil* הַנְהִיג Assuefacere, gubernare, regere, agere, ducere. מְנֻהָג Usitatus: assuefactus, exercitatus. מִנְהָג, הֲנָהָגָה Ritus, mos, consuetudo. סֵפֶר מִנְהָגִים Liber rituum, Ritualis, Breviarium, *ut vocant.* הֲנָהָגָה מְשׁוּבַּחַת Mos laudabilis, actio, disciplina: assuefactio: gubernatio. מַנְהִיג Gubernator, dux, rector. *Item* abactor pecoris.

נוּחַ Quiescere, requiescere. נַיְחָה, נָיְחָה Quies, requies: lenitas, tranquillitas. לְנַיְחָ *vel* בְּנַיְחָ Quiete, leniter, tranquille, lente. נוֹחַ Tranquillum, facile. נוֹחַ לוֹ לְאָדָם Expedit homini. נַחַת Quies. *In comparatione* melius, *ut* נַחַת לָזֶה מִזֶּה Melius est huic, quam illi.

נָוַל Fœdare, inquinare. מְנָוָל Fœdum, turpe. נָוול Fœditas, inquinatio, turpitudo. נְוָלָה Turpe, abominatione dignum: fœditas, turpitudo.

נום Dormitare. מְתַנְמְנֵם, מְנַמְנֵם Dormitans, obdormiscens.

נוּעַ Moveri, commoveri: agitare se. מִתְנוֹעֵעַ Mobile. בִּלְתִּי מִתְנוֹעֵעַ Immobile. הַמֵּנִיעַ Movens, motor. אוֹת מוּנַעַת Littera mota, quæ pronunciatur. תְּנוּעָה, הֲנָעָה Motio, commotio. *Apud Grammaticos* vocalis, *quia per pronunciationem literam movet, quæ ex se nullum sonum ederet.*

נזל, מָזָל Sidus, astrum, planeta, influentia cœlestis, signum cœleste. חַכְמֵי הַמָּזָלוֹת Sapientes, periti Astronomiæ, Astronomi: גַּלְגַּל הַמָּזָלוֹת *vel* אוֹפַן הַמָּזָלוֹת Circulus signorum, Zodiacus. *Item* מָזָל for-

fortuna, fatum, providentia. *In Targum* opes, facultates, divitiæ. *Judæi ſibi invicem gratulantes, & rei alicujus proſperitatem optantes ſolent uti his verbis,* מַזָּל טוֹב Fortuna bona; *ſicuti malum imprecantes* מַזָּל רַע Fortuna mala. *Duodecim autem ſigna Zodiaci ſic appellantur.* מַזָּל דָּגִים Signum piſcium, מַזָּל דְּלִי Signum Aquarii; גְּדִי Hœdi, *ſive* Capricorni, קֶשֶׁת Arcus, *ſive* Sagittarii, עַקְרָב Scorpionis, מאזְנַיִם Libræ, בְּתוּלָה Virginis, אַרְיֵה Leonis, סַרְטָן Cancri, תְּאוֹמִים Geminorum, & טָלֶה Arietis, מַזָּל שׁוֹר Tauri.

נָזַף Increpare, reprehendere, objurgare. נָזוּף Reprehenſibilis, culpabilis. נְזִיפָה Increpatio, objurgatio, correptio, reprehenſio.

נָזַק Nocere, lædere, damnum inferre. אִתְנַזַּק Lædi, damnum pati. הַמַּזִּיק Damnum inferens, nocens. מַזִּיקִין Dæmones, *ita dicti, quia hominibus nocere ſolent.* הֻנְזָק Damno affectus. נֶזֶק Damnum, detrimentum. הֵיזֵק Idem.

נח *Abbreviatura. Idem ac* נֵר חֲנוּכָה Lucerna Feſti Dedicationis. *Superſtitioſi admodum Judæi ſunt in accenſione hujus lucernæ.*

נָחוּץ נחץ Urgens, acceleratum, feſtinum. נְחִיצָה Acceleratio, feſtinatio, celeritas. בְּנָחִיצָה Feſtinanter, velociter: raptim.

נחש *Abbreviatura. Idem ac* נִדּוּי, חֵרֶם, שַׁמְתָּא, *Tres ſunt excommunicationis ſpecies apud Hebræos, de quibus vide in Lexico locis ſuis.*

נט *Abbreviatura. Idem ac* נוֹתֵן טַעַם Dat ſaporem, dat rationem. *Uſurpatur, dum agitur de cibis.*

נָטָה Inclinare, declinare, extendere: deflectere, divertere. נְטִיָּה Inclinatio. *Apud Grammaticos* declinatio, *ut* נְטִיַּת שֵׁם הַנּוֹטֶה הַשֵּׁמוֹת declinatio nominum. Nomen inclinans ſe, obliquum, obliqui caſus, *cujus oppoſitum* שֵׁם הַיָּשָׁר nomen rectum. נוֹטֶה Eccentricus *apud Aſtronomos.* מִשְׁפָּחָה נְטוּיָה Familia inclinata, *h. e.* vilis, contempta.

נָטַל Capere, accipere: tollere, *De manibus uſurpatum*, lavare. *Hiphil* יְטוֹל יָדָיו lavabit manus ſuas. נְטִילָה Elevatio. נְטִילַת יָדַיִם Lotio manuum. *Apud Talmudicos in materia Votorum* נטל vovere *in Participio Pahul ſignificat, ut* נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְהוּדִים Ablata ego ſum a Judæis, *h. e.* voveo, me nihil umquam commercii habituram cum Judæis. *Nedarim cap. ultimo in Miſnà.*

נָטַף Stillare. טִפָּה Stilla, gutta: ſtillicidium. *Vide* טוף.

נטר, נוֹטָרִין Notarii: ſcribæ judiciales. נוֹטָרִיקוֹן Notaricòn, *ſcriptionis genus, quo certæ vocis litteræ ſingulæ totidem alias diverſas dictiones indicant. Vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

נְיָר Charta, papyrus: נְיָר וְדְיוֹ Charta, & atramentum.

נכ *Abbreviatura. Idem ac* נְבִיאִים, כְּתוּבִים Prophetæ, Hagiographa.

נָכָה, הִכָּה Percutere. *Cum præpoſitione* de-

מ decutere, detrahere, diminuere. הַכָּאָה Percuſſio; multiplicatio Arithmetica.

נֹכַח Coram, e regione, ex adverſo. *Apud Grammaticos* perſona ſecunda. נוֹכְחִי Præſens. נֹכְחִיוּת Præſentia, oppoſita ex adverſo.

נָכַר Agnoſcere: *Item* alienare, alienum, extraneum ſe gerere, & oſtendere. הֶכֵּר, הַכָּרָה Diſcretio, dijudicatio.

נל״ *Abbreviatura. Idem ac* נִזְכָּר לְמַעְלָה Memoratum ſupra. *Chaldaice dicitur* לְעֵיל, *vel* לְעֵילָא. *Pluraliter* נִזְכָּרִים. 2. נִשְׁמַט לָהֶם Exciderat ipſis. *In Maſora, ut* Iſa. 30. *ad* רהב. 3. נָפְקָא לָן, *ſed tunc præcedit* מַנָּא. *Vide* מנל״. 4. נוּכַל לוֹמַר Poſſumus, poterimus dicere: *vel* נִרְאֶה לוֹמַר Videtur dicendum; *vel* לְפָרֵשׁ exponendum. 5. נִרְאֶה לִי Videtur mihi. *Cum ſervili* ונל״ Et videtur mihi.

נלע״ר *Abbreviatura. Idem ac* נִרְאֶה לְפִי עֲנִיַּת דַּעְתִּי Videtur juxta imbecillitatem ingenii, *vel* ſcientiæ meæ. *Hac abbreviatura utuntur aliorum interpretationibus ſuam ſententiam adjicientes.*

נמ״ *Abbreviatura. Idem ac* נָפְקָא מִנָּא Egreditur inde; conſequitur inde: ונמ״ Et ſequitur inde. *Apud Talmudiſtas frequens.*

נָמֵי Etiam. *Apud Talmudicos frequens. Sæpe præcedit* אִי, an, num? *ut* אִינָמֵי an etiam.

נָמוּךְ Depreſsus, declivis. מָקוֹם נָמוּךְ Locus declivis. נְמִיכוּת Depreſſio, ſubmiſſio. נְמִיכוּת הַקּוֹל Submiſſio vocis.

נָמַל, נְמָלָה Portus.

נִימוּס נמס Lex, mos, jus, ritus, ſtatutum, conſuetudo. *Plur.* נִימוּסִין Leges, ſtatuta. דָּת טִבְעִית וְנִימוּסִית Jus naturale, & legale, ſeu civile. נִימוּסִי Legalis, judicialis.

נמף, נִמְפִי Nympha, ſponſa. *Scribunt etiam* נִנְפִי *Græce* νύμφη.

נִמּוּקִים, נמק Animadverſiones, annotationes marginales.

נָמֵר Pardus, *cujus pellis variegata.* מְנוּמָּר Variegatum. אֲרִי נָמִירוֹן Leo-pardus.

נע״ *Abbreviatura. Idem ac* נַעֲשָׂה נְבֵילָה Facta eſt cadaver, *h. e. tamquam caro cadaveris, quæ edi prohibetur. Adhibetur, dum agitur de carnibus licitis, & illicitis.* 2. נְבוּכַר נֶצַר Nevucabnetzàr, *in Commentariis in Danielem.*

נָנָס Pumilio, Pygmæus. *Plur.* נְנָסִים Pumiliones, pygmæi.

ננף, נִנְפִי Nympha, ſponſa. נִנְפִי הָיָה לִי Sponſa erat mihi.

נָסָה Tentare, experiri, probare, periculum facere. נִסָּיוֹן Experientia, probatio, periculum, tentatio. *Plur.* נִסְיוֹנוֹת Tentationes, pericula.

נָסַח Evellere, eruere, transferre. נוֹסָחָא Exemplar libri, *vel* ſcripti. *Plur.* נוֹסָחָאוֹת Exemplaria. *Hiphil* הִסִּיחַ, *vel* הִסַּח tranſtulit, avulſit.

נָסַךְ Fundere, libare. *Hinc* מַסֶּכֶת, מַסֶּכְתָּא Tractatus abſolutus, pars, volumen libri. *Singuli libri Talmudici ita appel-*

pellantur, quia variæ, & diversæ res in Talmude simul commixtæ, & confusæ reperiuntur.

נִיסָן נסן Martius mensis.

נַסֵּר Incidere, secare. נֶסֶר Asser, tabula. נְסוֹרֶת Fragmentum, festuca, frustum.

נ״ע *Abbreviatura. Idem ac* נוּחוֹ עֵדֶן Requies ejus sit Paradisus. *Usurpatur de mortuis: vel* נִשְׁמָתוֹ עֵדֶן Anima ejus in Paradiso.

נְפַק Egredi, exire, prodire. אַפִּיק Producere, proferre. מַפִּיק Proferens.

נָפֵק בַּר Egrediens foras, *sc.* scortandi causa, scortator: נָפְקַת בָּרָא Scortum, meretrix vaga. בֵּית נָפְקַת בָּרָא Lupanar. נָפְקוּתָא Consequentia.

נֶפֶשׁ Anima: vita, corpus: ipse, ipsemet. *Apud Talmudicos* monumentum sepulcrale. בְּנַפְשׁוֹ Per se ipse. בַּעַל הַנֶּפֶשׁ Animatum. כֹּחוֹת נַפְשִׁיּוֹת Facultates animales. דִּינֵי נְפָשׁוֹת Judicia corporum, *id est*, capitalia, criminalia; *quibus opponuntur* דִּינֵי מָמוֹנוֹת Judicia pecuniaria, *quæ bona tantum spectant.*

נ״צבה *Abbreviatura. Idem ac* נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים Anima ejus ligata in fasciculo viventium; *ex* 1. *Samuelis* 25. 29. *Adhibetur de mortuis.*

נֶצַח Æternitas. נִצְחִי Æternus. חַיִּים נִצְחִיִּים Vita æterna. נִצּוּחַ Victoria. סֵפֶר הַנִּצּוּחַ Liber Topicorum, Topica *apud Logicos.* טַעֲנוֹת נִצּוּחִיּוֹת Rationes probabiles. *His opponuntur* מוֹפְתִיּוֹת demonstrativæ.

נָצַל Evadere. אִתְנַצְּלוּת Ereptio sui, defensio, excusatio. *Hithpahel* אִתְנַצֵּל excusare se, defendere se a calumnia, *vel* accusatione.

נִצּוּץ, נצץ Scintillatio, radiatio. נִיצוּץ הַחַמָּה Radiatio Solis, radii Solares, splendor, coruscatio.

נוֹצְרִי נצר Nazarenus. *Ita dictus est Christus Servator noster ab urbe* נָצֶרֶת Nazareth, *in qua educatus fuit, quæ est in monte sita Septemtrionem versus in Galilæa in Tribu Zabulon, triumque dierum spatio, vel sexdecim circiter milliaribus ab Jerusalem distat. Hinc a Judæis vulgo appellatur* יֵשׁוּ הַנּוֹצְרִי Jesus Nazarenus, *generatimque Christianus quilibet ab iisdem dicitur* נוֹצְרִי. *Drusius locum Actorum* 11. 26. Ita ut discipuli nominarentur primum Antiochiæ Christiani, *exponens inquit.* Prius nominabantur Nazoræi, sive Nazaræi, vel Nazareni. Appellant enim הנוצרים τοὺς χριστιανοὺς. *Loquens autem Divus Hieronymus de Judæis Isaiæ cap.* 5. *v.* 18. *scriptum reliquit.* Et ter per singulos dies in omnibus Synagogis sub nomine Nazarenorum anathematizant vocabulum Christianorum. *Posterior ætas, quæ proxime Apostolos consecuta est, hoc nomen accommodavit iis peculiariter, qui Legem cum Evangelio ita copulabant, ut etiam circumciderentur, & alias omnes cæremonias Legis observarent. Sic accipies apud Divum Hieronymum, ubi scribit.* Evangelium, quod secundum Hebræos lecti-

tant Nazaræi, & authenticum esse putant. *Sic in Compendio Aruch Cracovienſi habetur* בראשון אין מתענין מפני הנוצרים In primo die ſeptimanæ non jejunatur propter Chriſtianos; *ideo nimirum, quia dies hic Chriſtianis feſtus, ac ſolemnis eſt, videlicet dies Dominicus, ne die Chriſtianis ſacro Judæi jejunare videantur. Hæc verba ex editione Talmudis Baſileenſi expuncta ſunt, in Veneta tamen editione extant. Sic in Compendio Talmudico Hebraice* עין בא בשבת מט" *inſcripto legitur* וישראל לא מתענין אר ר יוחנן מפני הגוים In primo die ſeptimanæ quare non jejunant? Inquit Rabbì inſignis Jochanàn. Propter gentes, videlicet Chriſtianos. *Etenim etiam* גוים *nomine Judæi Chriſtianos appellant. Obiter animadverte in ultimo loco allato duas abbreviaturas, videlicet* מ"ט, *h. e.* מַה טַּעַם, *vel Talmudice* מָאי טַעְמָא Quæ eſt ratio? quis ſenſus? quare? *&* אר", *h. e.* אָמַר רַבִּי Inquit Rabbì, *vel* רַב Raf; *vel in numero plurali* אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ Dicunt Rabbini noſtri, *tuncque duæ dictiones abbreviatæ ſequi ſolent* זל", *quæ ſignificant,* זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה Memoria ejus ſit in benedictione, *vel ſi ad plures ſint referendæ* זִכְרוֹנָם Memoria ipſorum &c. *Hæ duæ dictiones per abbreviaturas expreſſæ ſemper adhibentur, ubi nomen virorum piorum, ac religioſorum profertur, vel de ſapientibus, & Rabbinis mentio fit. Nomen etiam ſæpiſſime in Libris, vel Concionibus ab iis omittitur, uſurpaturque* וא זל Et dicunt beatæ memoriæ, *videlicet* חֲכָמִים Sapientes, *vel* Rabbini noſtri. *Plur.* הַנּוֹצְרִים Chriſtiani. *Hoc nomine, ut diximus, a Judæis ſolent appellari.*

נָקַב Perforare. נְקָבִים Foramina, meatus: nates. נְקָבִים גְּדוֹלִים Excrementa craſſa. נְקָבִים קְטַנִּים Excrementa tenuia, *ſc.* urina. נְקֵבָה Fœmina. *Hinc apud Grammaticos* לְשׁוֹן נְקֵבָה Vocabulum fœmininum, generis fœminini.

נָקַד Punctare, puncta vocalia adſcribere. מְנוּקָד Punctatum. נַקְּדָן Punctator. נְקוּד Punctatio: punctum vocale *apud Grammaticos.*

נָקַר Effodere: inquinare. נְקוּר Effoſſio, foramen: inquiſitio.

נרו" *Abbreviatura. Idem ac* נַטָּרֵהּ רַחֲמָנָא וּפַרְקֵיהּ Cuſtodiat eum Deus miſericors, & liberet eum. *Ad viventium laudem in librorum fronte præcipue uſurpatur. Adhibetur etiam* יצו".

נַרְתִּיק Theca, vagina, chirotheca: arca, ſacculus.

נש" *Abbreviatura. Idem ac* נֵזֶק שָׁלֵם Damnum integrum. *Ei opponitur* חֲצִי נֵזֶק Dimidium damni. 2. נְוֵה שָׁלוֹת Habitaculum pacis. *Eſt libri nomen ſæpe in* Caphtòr *citati. Hic titulus deſumptus eſt ex Iſa.* 32. 18. *Continet hic liber res Theologicas, & Philoſophicas. Compoſitus fuit a* ר אברהם שלום R. Abraham Salòm. *Editus Venetiis* 335. *Chriſti* 1575.

נָשִׁים Fœminæ, mulieres, uxores. Num. 31. 18. *De mulieribus Judaicis animadver-*

ten-

נָשָׂא Ferre, portare, ſumere: accipere. *Apud Logicos*, prædicare. נוֹשֵׂא ſubjectum. נָשׂוּא Prædicatum, adjunctum *apud Logicos*. *Item* uxoratus, connubio junctus. *Ei opponitur* פָּנוּי otioſus, cœlebs. *Fœm.* נְשׂוּאָה nupta. פְּנוּיָה Innupta. נָשׂוּא פָּנִים Honorabilis, elati vultus. הַשִּׂיא Nuptui dare, filiam elocare. נָשׂוּי Portatus, uxoratus. *Ejus oppoſitum* פָּנוּי Cœlebs, otioſus. מַשָּׂא Onus. מַשָּׂא וּמַתָּן acceptum, & datum; creditum, & debitum.

נשג, הַשָּׂגָה Aſſequi, attingere, apprehendere. מַשָּׂגִים Accidentia. חָכְמָה הַמּוּשָׂגָה Sapientia acquiſita. הַשָּׂגוֹת Apprehenſiones. הַשָּׂגוֹת הַחוּשִׁיוֹת Apprehenſiones ſenſibiles.

נִדָּה, שִׁפְחָה *Abbreviatura. Idem ac* נשנז, גּוֹיָה, וְנָה, Menſtruata, ancilla, Gentilis, *ſive* Chriſtiana, meretrix. *Judæis vetatur cum hujuſmodi rem habere. Aliquando pro* נ *ſcribunt* כ *pro* כּוּתִית Cuthæa, Samaritana, *quarum nomine mulier Chriſtiana intelligitur. Pro* ן *ſcribunt etiam* א, *h. e.* אֵשֶׁת אִישׁ, *vel* אא, *h. e.* אֲשׁוּת adultera. *Utinam Hebræi ab hujuſmodi abſtinerent, eoſque Chriſtianæ fœminæ ad ſe accedentes acriter increpatos rejicerent.*

נשר *Abbreviatura. Idem ac* נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן Naphtali ſatur benevolentia, *ſc.* Dei. Deut. 33. 23. *Fuit teſſera, & ſignum militare in vexillo Tribus Naphtali.*

נת *Abbreviatura. Idem ac* נְתִינַת תּוֹרָה Datio Legis. בנת In datione, traditione Legis. *Idem indicatur per* מת.

tendum, earum munus eſſe lucernas Sabbatinas accendere. Itaque circa veſperam, Sole occumbente, quolibet die Veneris mulieres quæque domi ſuæ lampada ſex luminibus conſtantem accendunt. Quod ſi oleum deſit, ad illud parandum oſtiatim pecuniam corrogant. Simul ac lampas ardere incipit, manibus verſus eam expanſis precatiunculam quamdam mulier recitat, ſplendorem ab oculis removens, quia precatiuncula eſſet recitanda, lucerna nondum accenſa: cum autem id fieri nequeat, manus opponit; idemque eſt, ac ſi lucerna non arderet. Si quis autem quærat, quamobrem mulieres adeo accurate lucernarum accendendarum præcepto ſatisfacere conentur, hinc fit, quia תַּלְמוּד Talmùd *in* מִשְׁנָה Miſnà *ſect. 6. minitatur, eas propter tria potiſſimum peccata tempore partus interituras,* על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר quia *videlicet* non ſatis cautæ fuerunt circa impuritatem ſuam menſtruam, circa placentam farinaceam, & circa accenſionem lucernæ. *Præmium vero ſedulis, & ſtudioſis hac in re fœminis promittit, & veluti mercedem proponit doctam, & eruditam filiorum ſobolem. Ad implendam quidem legem, & præceptum a Rabbinis traditum ſatis eſſet lucernam unam accendere, pietatis tamen, ac religionis exercendæ ergo ſingulas accendunt. Solent autem Patresfamilias die Veneris mulieres de lucernarum accenſione admonere, ne forte vel negligentia, vel oblivione hujuſmodi munus prætereant. Cur autem ad fœminas lucernarum accenſio pertineat, ea potiſſimum videtur ratio eſſe, quia mulieres intra domeſticos parietes concluſæ rei domeſticæ curam gerere ſolent, viris interea forenſibus, aliiſque variis negotiis, & occupationibus diſtentis, atque implicatis. Porro precatiuncula, quæ a muliere recitatur, dum lucernas accendit, eſt hujuſmodi* בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוִּיתָנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת *h. e.* Benedictus tu Dominus Deus noſter, Rex Mundi, qui nos præceptis tuis ſanctificaſti, & candelas Sabbatinas accendere feciſti.

נתב״ע *Abbreviatura*. *Idem ac* נוּחָתוֹ תִּהְיֶה בְּגַן עֵדֶן Requies ejus sit in Paradiso. *Explicatur prima littera* נ *etiam per* נַפְשׁוֹ anima ejus. *De mortuis usurpari solet*.

נִתַּח Dissecare, dividere in frusta, & membratim, נִתּוּחַ Dissectio, sectio. נִתּוּחַ אֵבָרִים Dissectio membrorum, Anatomia. בַּעֲלֵי הַנִּתּוּחַ Anatomici.

נָתַן Dare. מַתָּן Datum. *Item* donatio *in materia Testamentorum*. נְתִינָה Datio, donum, munus. מַשָּׂא וּמַתָּן acceptum, & datum. *Sic appellatur* negotiatio, commercium.

נתר, הִתִּיר *Hiphil* Solvere, expedire: licitum reddere, permittere, concedere, liberum dimittere: dubium solvere. *Hophal* הוּתַּר Solvi: permitti: liberum fieri: ut הוּתְּרָה הַשְּׁאָלָה soluta est quæstio. הַתָּרָה Dimissio, liberatio: argumenti solutio, *vel* quæstionis dubiæ. הַתָּרַת הַנֶּדֶר Solutio voti. הַתָּרַת הַמְּנוּדֶּה Liberatio, dimissio excommunicati. מוּתָּר Licitum, permissum, concessum. הֵיתֵר Idem. *Ejus oppositum* אָסוּר vetitum, *vel* אִיסוּר prohibitio.

INCIPIENTIA

A ס

ס *In numeris valet sexaginta, semperque est littera radicalis*.

סָאַב Polluere, contaminare, profanare, inquinare, vitiare, impurum, pollutum reddere, *vel* pronuntiare. 2. Reg. 23. 16. Ezech. 23. 17. inquinari. Psal. 106. 39. *Ithpehal* אִסְתְּאַב, *vel* אִסְתָּאַב *ex Ithpahel*, impurum, pollutum esse, pollui, contaminari, inquinari. Levit. 18. 24. Jerem. 2. 23. *Ex Aphel* לְאַסְאָבָא. Genes. 29. 22. *in Jonathane*. *Vide in* נסב.

מְסָאָב, מְסָאֲבָא Pollutus, impurus, immundus. Levit. 5. 2. Isa. 66. 6. *Plur.* מְסָאֲבִין polluti. Levit. 11. 28. *Fœm.* מְסָאֲבָא, מְסָאֲבְתָּא immunda, polluta. Levit. 5. 2. Zach. 13. 2. *Plur.* מְסָאֲבָן pollutæ.

סוֹאֲבָא, סוֹאֲבַת Pollutio, immundities, impuritas, res immunda. Levit. 5. 3. Ezech. 36. 13. *Plur.* סוֹאֲבָן, סוֹאֲבַת pollutiones. Levit. 16. 16. *Cum aff.* מִכֹּל סוֹאֲבָתְכוֹן Ab omnibus immunditiis vestris. Ezech. 36. 25.

סְאוֹבָא, סְאוֹבְתָּא, סְאוּבְתָּא, *& contracte* סוֹבְתָא idem.

סוֹאֲבוּת Idem. Levit. 14. 19. *in Jonathane*.

סְאָה, סָאתָא Satum, modius, *proprie mensura aridorum, trigesima pars Cori, tertia Ephæ, continet sex cabos, scilicet* 144. *ova*. 2. Reg. 7. 1. *Plur. masc.* סְאִין, & סָוִיין, & סָאוִין sata. Exod. 29. 4. Levit. 15. 5. *Fœm.* סָאוָן. Genes. 18. 16. *Dual.* סָאתָן duo sata. 1. Reg. 18. 32. *In Tractatu Talmudis* סוֹטָא *fol.* 9. *hæc habentur*: אין הקבה נפרע מן האדם

h. e.

עד שתתמלא סאתו *h. e.* Deus non capit ultionem ab homine, donec impleta fuerit menſura ejus. *Id ex Job* 20. 22. *Rabbini ſine ulla dubitatione ſunt mutuati:* בְּמִלּאוֹת סְפָקוֹ יֵצֶר לוֹ Cum impleta fuerit ſufficientia ejus, anguſtia erit ipſi, *quæ verba a Paraphraſte Chaldæo ita vertuntur* תִּתְמְלֵי סָאתֵיהּ יִתְפְּרַע מִנֵּיהּ Cum impleta erit menſura ejus, ultio ſumetur de ipſo. *Sic Chriſtus* Matth. 23. 32. Πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. Implete menſuram patrum veſtrorum. *In Tractatu* מנחות Menachòt *præterea legitur:* החורה היתה באה חמש סאין ירושלמיות שהן חמש מדבריות *h. e.* Sacrificium laudis veniebat ad quinque Sata Hieroſolymitana, quæ ſunt quinque deſerti, *videlicet quæ ætate Moſis in uſu erant in deſerto. Sic in* עירובין Eruvin *fol.* 83. *Rabbini tradiderunt,* סאה ירושלמית Seam Hieroſolymitanam *ampliorem fuiſſe* סאה Sea *deſerti ſexta parte, &* סאה Seam *Tzipponenſem Hieroſolymitana ſexta parte.*

סאם, סָאְמָא Argentum. Prov. 17. 3. *ubi in Venetis corrupte* לְסָאסָא.

סאן, סִינָא Calceus, calceamentum. סִינֵי, סִינִין calcei.

מסן Idem. *Plur.* מְסָנַיָּא, מְסָנִין calcei. Iſa. 3. 18. *Fœm.* מַסָּנְתָּא calcei. Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo.*

סָאִין *Vide in* סין.

סב, סָבָא *Vide in* סוב.

סבא *Hebraice.* Potare, inebriari, mero ſe obruere, congræcari, ingurgitare ſe. Prov. 23. 20. Deuteron. 21. 20.

סבב *Hebraice.* Circumire, ambire, circumdare. Eccleſ. 9. 14. *Item* in cauſa eſſe, cauſam præbere. 1. Sam. 22. 22. *Hiphil* הֵסֵב Accumbere, diſcumbere *ad capiendum cibum, qui accubitus in circuitum fiebat. Hinc* והוא מיסב דרך חירות Et inclinat; diſcumbit more liberorum, *quæ inclinatio, ſive diſcubitus eſt ſecuritatis argumentum.*

סוֹבְבָא, סוֹבֵב Circuitus, circumferentia, ambitus, rotæ apſis. Exod. 27. 5. סוֹבֵב שֶׁל גַּלְגַּל Ambitus rotæ, canthus, *ferrum, quo rotæ vinciuntur.*

מְסִבְּתָא, מְסִבָּא Cochlea: ambitus, circuitus. Ezech. 41. 7. *Plur.* מְסִבָּן, מְסִבָּתָא cochleæ, gradus circulares. 1. Reg. 6. 9.

סְבִבְיָא Fuſtes. *Nonnulli legunt* סְבִבְיָא. Iſa. 7. 20.

הַסְבָּה Accubitus, inclinatio in latus. *Ex Majemonide in* הלכות חמץ ומצה *cap.* 7. Qui inclinat ſe in cervicem, vel in faciem, id nequaquam habetur pro inclinatione. הסיבת ימין אינה הסיבה Inclinatio in latus dexterum non eſt inclinatio. שותין בהסבת שמאל Bibunt cum inclinatione in latus ſiniſtrum. אשה אינה צריכה הסיבה: ואם אשה חשובה היא צריכה הסיבה Mulier non habet opus inclinatione; ſed ſi fuerit fœmina præſtans, neceſſe eſt, ut inclinet. *Hæc inclinatio eſt unus ex ritibus in cœna Paſchali adhibendis.*

Ada-

סַבְּהַלּוֹם Adamas, *lapis pretiosus*. *Hebraice* יְהַלֹּם Exod. 28. 18. & 39. 11. Ezech. 28. 13.

סָבַךְ Implexum, perplexum esse. *Hinc* סְבִיךְ Perplexum, perplexitas. Psal. 74. 5. *Rabbinis* צֶמֶר מְסוּבָּךְ lana implexa.

סְבָכִים, סְבָכִיָּא Torques, *vel* ornamenta reticulata, implexa, ornamenta muliebria, *ita dicta ab opere implexo*. Isa. 3. 18. *Kimchì vult, esse* vittas, reticula ornata capitis *implexo opere contexta*. *Hebraice* שַׁהֲרֹנִים lunulæ. Jud. 8. 21. Isa. 3. 18.

סַבְּכָא, שַׁבְּכָא Sambuca, *instrumentum musicum*. Dan. 3. 5. 7.

סָבַל Portare, bajulare, ferre, perferre, sustinere. *Ex Pahel Participip.* מְסוּבָּלִין onusta, firma, *vel* portantia. Esdræ 6. 3.

סוּבַּלְתָּא Spica. *Hebraice* שִׁבֹּלֶת Judic. 12. 6.

סַבְּלוֹנוֹת Munera, dona nuptialia, *a sponso missa ad sponsam*, & *socerum die altero nuptiarum ad novam amicitiam*, & *affinitatem contractam significandam*, *ita dicta a Verbo* סָבַל portare, *quia ex una domo in aliam transferuntur*. *Ex Majemonide in* מִשְׁנָיוֹת *interpretatione*, & *explicatione*: סבלונות משאות וגורתן מעניין נושא סבל שנושאים אותם מיר זה ליר זה *h. e.* Siblonòt, *videlicet* Massaòt, Munera. Derivatio ejus est ex significatione נָשָׂא סָבַל portantes onus, 1. Reg. 5. 15. *Ista enim munera* portantur ex manu hujus in manum illius. *Glossa R. Salomonis ad* בבא בתרא *cap. 9. ita habet in Latinum sermonem conversa*. Consuetudo sponsorum est post desponsationem per datam arrham, ut crastino mane mittant ad domum soceri sui in honorem uxoris (*sponsæ*) suæ monilia, sive ornamenta muliebria, species fructuum, vascula vini, aut olei; quandoque etiam comedit illic cum ea.

סָבַן *Idem ac* זָבַן Emere. *Hinc Participip. Pehil* סְבִינֵי empti. Genes. 17. 13. *in Jonathane*.

סָבְנִין Sindones, lintea, linteamina tenuia. Deuter. 34. 6. *in Jonathane*.

סָבַע Satiari, saturari. Job 38. 27. *Pahel* סַבַּע satiare. *Aphel* אַסְבַּע idem. Psal. 91. 16.

סָבֵעַ Satur. *Plur.* סָבְעִין saturi. Ezech. 16. 49.

סוּבְעָא Saturitas. Psal. 16. 11.

סָבַר Cogitare, putare, existimare, opinari, arbitrari, censere, judicare. Genes. 48. 11. Isa. 28. 10. expectare, præstolari, confidere, sperare: intelligere, accurate statuere: frangere, confringere. *Pahel* סַבַּר, *irregulariter* סוֹבַר. *In forma regulari significat* sperare, confidere, expectare, præstolari. Isa. 26. 8. Thren. 3. 25. intelligere, animadvertere. Isa. 28. 9. 1. Sam. 3. 8. intelligere facere. Isa. 40. 14. *Ad vultum relatum* benevole accipere. Thren. 4. 16. *In forma vero* סוֹבַר portare, ferre, perferre, sufferre, perpeti, sustinere, perseverare: sustentare, alere: disponere, mo-

moderari. Pſal. 112. 5. complecti, continere. 1. Reg. 8. 27. cogitare, exiſtimare. *Ithpahel* אִסְתַּבַּר, & אִסְתּוֹבַר. *Ex priori forma eſt* אִסְתַּבְּרוּ expectarunt. Pſal. 106. 13. מִסְתַּבַּר fractus, territus, attonitus, *forte pro* מִשְׁתַּבַּר. Geneſ. 49. 17. *ex poſteriori* וּמִסְתּוֹבְרִין & erunt onuſti. Ezech. 39. 9. *Aphel* אַסְבִּיר, *vel* אַסְבַּר ſperare, confidere facere. Pſal. 22. 10.

רַבָּנָן סְבָרֵי Rabbini putant. *In Sepher Muſàr fol.* 125. *habetur, Hebræos adhibere* סָבְרֵי מָרָנָן *formulam loquendi ante conſecrationem vini, ſive in prandiis, ſive extra prandium, dum vinum exhauriunt. Hæc ſunt verba* המברך על היין אומר סברי מרנן והן אומרים לחיי ואומר באי אמה *h. e.* בורא פרי הגפן ועונין אמן ושותה תחלה ואחר כן שותין כל בני חבורה Qui benedictionem dicit ſuper vinum, dicit סברי מרנן, & ipſi reſpondent: ad vitam. Tum ipſe ait. Benedictus Dominus Deus noſter Rex Mundi, qui creat fructum vitis; & reſpondent, Amen &c. *Inter ſe acriter digladiantur Rabbini, quænam ſignificatio his verbis ſubjecta ſit. Scaliger autem in libro De emendatione Temporum fol.* 537. *ſcribit.* Pro iis in libro מִנְהָגִים *Minaghìm* in ritibus cœnæ Sabbatinæ, & Paſchatis habetur, סָבְרֵי מוֹרַי וְרַבּוֹתַי. *Hujus phraſis* סָבְרֵי מָרָנָן *variæ explicationes adducuntur. In libro Muſàr loco ſupra citato* נגמר הדין מוציאין אותו ליהרג ונותנין לו כוס של יין ונותנין לו קורט של לבונה כדי שתטרף והוא נוטל הכוס ואומ סברי מרנן והן עונין אחריו למיתה *h. e.* Confecto judicio educunt eum (*qui condemnatus eſt*) ut occidatur, & dant ei poculum vini cum grano thuris, ut abripiatur mens ejus. Ipſe accipiens poculum dicit, סָבְרֵי מָרָנָן; illi autem reſpondent; ad mortem. *Aliæ expoſitiones ibidem aſſeruntur. Cum ſcilicet in prandio ante vini conſecrationem uſurpantur*, מוֹרַי Domini mei, de poculo iſto, quod bibiturus ſum, quid vobis videtur? ad vitam ne cedet, an ad mortem? ad benedictionem, an ad maledictionem? num, quod Deus avertat, ei ſimilis ero, cujus judicium eſt confectum, quique ad ſupplicium egreditur? Ipſi reſpondent, לחיי *ad vitam*, non ad mortem, ad benedictionem, non ad maledictionem &c. *In genere tamen volunt, hanc eſſe phraſeos ſententiam*, מה דעתכם מה אתם סוברין Domini mei, quid vobis videtur de poculo iſto, quod bibiturus ſum?

סָבְרָא, סַבְרָא, סְבָרָא Spes, expectatio. Job 14. 7. elatio, converſio. *Conjungitur cum nomine* אַף. Gen. 31. 2. *Apud Rabbinos tritum* הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות *hoc eſt.* Eſto recipiens quemvis hominum cum aſpectu vultus pulcri, *videlicet* hilaris, benigni. *Hoc dictum tribuitur* שמאי Schammài *viro eximio & inſigni inter veteres Hebræorum* חכמים Sapientes, *quo diſcipulos ſuos docuit, humanitatem, & benignitatem erga quoslibet adhibendam eſſe.*

סְבַרְתָּא Idem. Job 11. 20.

Idem.

סִבּוּרָא, סִבּוּר Idem.

סוֹבָרָא Idem. Psal. 9. 19.

סַבָּר Cogitans, intelligens, prudens, acer, acutus. Levit. 19. 32. 1. Reg. 3. 9. *Plur.* סַבָּרִין Gen. 49. 10. *ex alia forma* סְבִירִין Levit. 19. 32. *in Jonathane.*

סַבָּרוּתָא Prudentia, intelligentia. 1. Reg. 10. 11.

סְבַר Aspectus, *cum nomine* אַף *conjunctum.*

סְבִיר Aspectabilis, elatus, *pariter cum nomine* אַף *copulatum.* Job 22. 8. Prov. 1. 33.

סְגָא, סְגָה, & סְגֵי Multum esse, multiplicari, augeri, crescere. Exod. 1. 20. Ezech. 16. 7. *Infinitivus* לְמַסְגֵי ad deficiendum, *pro* לְמִשְׁגֵי. Judic. 21. 3. *Aphel* אַסְגֵי multiplicare, augere. Deut. 1. 10.

סַגִּיא, סַגִּי Multus, copiosus, amplus. Jer. 42. 2. Psal. 130. 7. *Adverbialiter*, multum, plurimum, satis. Numer. 16. 3. *Plur.* סַגִּיאִין, סַגִּיאַיָּא multi. Amos 3. 15. *Fœm.* סַגִּיאָה, סַגִּיאֲתָא multa. 1. Sam. 12. 17. *Plur.* סַגִּיאָן, סַגִּיאָתָא multæ. Judic. 8. 30.

סְגֵי Multitudo, copia. Gen. 32. 12. Deut. 1. 10.

סוּגֵי Idem. Job 37. 23. & *cum* א *in medio*, סוּגְאֵי Prov. 5. 23.

סוּגְאָה Idem. Job 37. 23.

סְגִיאָה Idem. *Constr.* סְגִיאַת. Thren. 1. 5.

סַגִּיוּ, סַגִּיוּתָא, סַגִּיוּת, סְגִיאוּת Idem. Genes. 27. 9. Isa. 1. 11. Ezech. 24. 12.

סְגוּ, סִיגוּ Idem, Prov. 12. 3. & 15. 23.

סַגְיָא Sepes, sepimentum, maceria. Numer. 22. 24. *in Targum Hierosolymitano.*

סְגִיתָא Idem. Esth. 3. 3. *in Targum secundo.*

סְגַד Incurvare se, procumbere, incurvando adorare, invocare. Genes. 24. 48. Psal. 96. 9.

סְגִידוּת Adoratio. בֵּית סְגִידוּ domus adorationis, *sc.* Templum. Genes. 11. 4. *in Targum Hierosolymitano.*

סְגוּדָא, סְגִידָא, & סְגִדָא Idem. Levit. 26. 1.

סגל סְגוּל, סְגוּלָא Botrus. Numer. 13. 24. *Plur.* סְגוּלִין, סְגוּלַיָּא botri. Genes. 40. 10. *in Targùm Hierosolymitano.*

סְגוּלָא Peculium. Deuter. 26. 17. *Item* סְגוּלָה Proprium, *unum ex quinque Prædicabilibus Logicis. Sic* שֵׁם סְגוּלָה Nomen proprium, *uni competens peculiariter, & semper, veluti* צְחוֹק סְגוּלָה לְאָדָם Risus est proprium hominis.

סִיגְלֵי, סִיגְלִין Mandragoræ. *Aliis* violæ; *aliis* lilia. Numer. 21. 13.

סְגַלְגַל Rotundum, orbiculare: orbis, circulus. Cant. 7. 2. 1. Reg. 7. 23. *Plur.* סְגַלְגְלִין 1. Reg. 6. 34. & *fœm.* סְגַלְגְלָן rotunda: orbes. Ezech. 1. 7.

סְגַן Antistes, antesignanus, primarius, præfectus, præpositus: vicarius. Numer. 19. 13. *in Jonathane. Plur.* סִגְנִין, סִגְנַיָּא antistites. *Græce* סְגַן *dicitur* τοποτηρητὴς locum tenens, suffraganeus. *Hebraice legitur tantummodo in numero plurali* סְגָנִים.

Hinc

Hinc nonnulli in numero ſingulari dicunt סָגָן; *Rabbini vero uſurpant* סָגָן, *generatimque vertitur per* Præfectum, Antiſtitem. *Hinc in Targum exponitur* Jerem. 51. 23. *per* טוּרָנִים Reges, Principes. Iſa. 41. 25. *per* שִׁלְטוֹנֵי Dominatores. Iſa. 41. 25. *Vox autem* סָגָן Sagan, *a Chaldæis, & Babyloniis, quorum propria erat, ad Hebræos tranſiit. Hinc Beroſus, qui Chaldaicam Hiſtoriam ſcripſit, lib. 2. ait. Primum itaque dixerunt Ogygiſan* Sagan, *h. e.* illuſtrem ſacrorum Pontificem, Noam. סָגָן Sagan Jeremiæ 20. 1. *reſpondet Hebræo* נָגִיד, *ut* סָגָן כֹּהֲנִיא Antiſtes Sacerdotum, *nimirum primarius Sacerdotum poſt Summum. Sic* Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo* תְּרֵין מַתְבָּנִין דְּרַהֲבָא חַד לְכָהֲנָא וְחַד לְסָגָן כֹּהֲנַיָּא Duæ ſellæ aureæ, quarum una fuit pro Sacerdote Summo, altera pro Antiſtite Sacerdotum reliquorum. *In Tractatu* יוֹמָא Jomà *cap. 3. fol. 41. Talmudis Hieroſolymitani traditur, quibus in rebus* סָגָן Sagan לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל Sacerdoti Summo *inſerviret.*

חמשה דברים היה הסגן משמש · א׳ הסגן אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך · ב׳ סגן מימינו וראש בית אב משמאולו · ג׳ הניף הסגן בסודרים · ד׳ אחז הסגן בימינו והעלהו · ה׳ לא היה כהן גדול מתמנא להיות כהן גדול עד שהוא נעשה סגן *h. e.* In quinque rebus inſerviebat Sagan Sacerdoti Summo. Primo, Sagan dicebat (*Sacerdoti Summo*) Domine mi, Sacerdos magne attolle dexteram tuam. Secundo, ſtabat ad ejus dexteram, & Princeps domus Patrum a ſiniſtra ejus. Tertio, ventilabat, agitabat cum ſudariis. Quarto, tenebat manum dexteram ejus, & aſcendere faciebat eum (*videlicet adjuvabat eum, ut aſcenderet per gradus.*) Quinto, non poterat Sacerdos Magnus præfici, ut eſſet Sacerdos Magnus, niſi prius fuiſſet Sagan. *Elias in Tisbì ſcribit, ſecundum a Sacerdote Magno appellari* סָגָן, *vel* סְגַן; *cum quo convenit Targum* Jerem. 52. 24. וְיַת צְפַנְיָה סְגַן כַּהֲנַיָּא Et Sophoniam præfectum Sacerdotum ſecundarium.

סוּגָּא Multitudo, copia. *Hinc Plur.* סוּגָּוי copiæ ejus. Geneſ. 27. 28. *in Jonathane.*

סְגַע Augeri, multiplicari, abundare, creſcere. Prov. 22. 2. *Aphel* אַסְגַּע augere, adaugere, multiplicare. Prov. 28. 8. Pſal. 18. 36.

סַגִּיא, סַגִּיעָא Multus, copioſus, plurimus. *Plur.* סַגִּיעִין multi. Pſal. 129. 1. *Fœm.* סַגִּיעָתָא multa. *Plur.* סַגִּיעָן multæ. Prov. 19. 21.

סוּגָּא, סְגֻּגָּא Multitudo, copia. Prov. 19. 21. Pſal. 5. 11. Prov. 29. 2. multum, plurimum. *Conſtr.* סוּגַּת multum, plurimum. Pſal. 123. 4. *Plur. conſtr.* סוּגֵּי copiæ, multitudines. Job 37. 23.

סְגִיעוּת Idem. Pſal. 37. 11. Pſal. 114. 75.

סְגַף Affligere. Geneſ. 16. 6. comprimere, ſubigere ad violandam pudicitiam. *Ithpahel* אִסְתַּגַּף, *vel Ithpehal* אִסְתְּגַף affligi. Eccleſ. 5. 19. Pſal. 102. 24.

סְגוּף Afflictio. 1. Sam. 1. 11. *Plur.* סְגוּפִי סְגוּפִין, afflictiones.

סְגַר Claudere, concludere, includere, occludere, secludere. Cant. 1. 9. Dan. 6. 22. *Aphel* אַסְגַּר Idem. Levit. 14. 4. *Ithpehal* אִסְתְּגַר claudi, concludi, secludi. Numer. 12. 15. *Ithpahel* אִסְתַּגַּר idem.

סְגִיר, סְגִירָא Leprosus. Levit. 13. 44. & 14. 3. *Plur.* סְגִירִין leprosi. *Fœm.* סְגִירָא, סְגִירְתָּא leprosa. Numer. 12. 10.

סְגִירוּ, סְגִירוּת, סְגִירוּתָא Lepra, *ita dicta, quia illa infecti a cæteris separantur.* Levit. 13. 9. 2. Reg. 5. 1.

מַסְגֵּרָא Clausura, custodia, carcer. Psal. 142. 8.

סַגְרִירָא Imber, pluvia vehemens, *quæ homines domi quodammodo concludit.* Prov. 27. 15.

סְדָן סְדָנָא Sella; rota figuli. Jerem. 18. 3.

סַדְנִין, סַדְנָיָא Currus, plaustra. Genes. 45. 19. & 46. 5.

סְדִין, סְדִינָא Sindon, linteum tenuissimum. Psal. 104. 2. *Plur.* סְדִינִי, סְדִינִין sindones. Thren. 2. 20. *Apud Talmudicos* סדינא לקיטא וסרבלא לסתוא Sindon convenit æstati, saraballum hyemi.

סְדַק Scindere, discindere, findere, lacerare, disrumpere. 2. Reg. 2. 12. Psal. 60. 4. *Pahel* סַדֵּק idem. *Niphal* נִסְדַּק scindi, findi.

סְדִיק Scissus, fissus. Deut. 4. 8. *Plur.* סְדִיקִי, סְדִיקִין fissi. Levit. 11. 4. *Fœmin.* סְדִיקָא fissa. Levit. 11. 3.

סְדָקָא, סְדַק, סֶדֶק Scissum, rima, fissura. *Plur.* סְדָקִין sciissuræ.

סְדַר Ordinare, disponere, dirigere, aptare, struere, instruere. Genes. 22. 9. Judic. 20. 22. *Ex Pehal Præter.* דְּיִ סְדַר quam ordinavit. Deuter. 4. 44. *in Jonathane. Ithpahel* אִסְתַּדַּר ordinari, disponi. Job 36. 19. Psal. 141. 5.

סוּדָרָא, סוּדָר Sudarium, linteum, pannus lineus, velum, velamen. Ruth 3. 15. Exod. 31. 34. *In Tractatu Talmudis* שבת Schabbàt *cap.* 16. *fol.* 120. 1. *habetur:* פריס סוּדרא על רישיה Expandit linteum super caput suum, וסודר שבצוארו, & sudarium, quod est in collo ejus. *Alludunt Rabbini ad munus* סְגַן Saganis, *qui Sacerdoti Summo ministrabat. Itaque* Sagan *primus Sacerdotis Summi minister, eum semper pone sequens, juxta ipsum Altaris gradus ascendebat, parvisque linteolis sublatis, & agitatis signum dabat Levitis, ut canerent, instrumenta musica pulsarent, sacrificantesque accommodata Sacrificii generi modulatione sequerentur. Utebantur etiam* סוּדָר Sudario *antiquitus Hebræi in contractibus ineundis. Hinc in Rabbinorum libris passim occurrit* קְנְיַן סוּדָר Possessio sudarii, *cum nimirum panni, vel lintei contactu rei alicujus possessio acquirebatur. Hinc Elias in Tisbì ait,* cum aliquid emimus, vel contractum inimus cum aliquo, adhibere solemus pannum, quem סוּדָר *Sudàr* vocant. *Id vero hoc modo fiebat. Duo testes vocabantur, qui pannum ad id paratum apprehendebant. Tum claris, & disertis verbis testes contractus rationem, & conditionem exponebant, oram pallii sui uterque expandentes. Qui contractum inibant eamdem oram manu tangebant, eoque contactu profitebantur, se omnia rata habituros, quæ in contractu explanata erant. Etiam hodie contractus hic apud nonnullos Judæos in usu est,*

vocaturque קִנְיַן סִידָר Emptio, acquisitio, possessio per סִידָר Sudàr. *Antiquissimis temporibus idem contractus fiebat per* נַעַל calcei *extractionem, & traditionem, ut colligitur ex* Ruth cap. 4. *Ad calcei traditionem videtur allusisse David* Psal. 107. 10. עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי Ad Edom projiciam calceum meum, *nimirum ditioni meæ, & jurisdictioni subjiciam, quasi calcei traditione ipsum acquisiverim. De hoc ritu vide Tractatum* סכה Succà *fol.* 51.

סִדְרָא, סֵדֶר Ordo, dispositio, acies. Exod. 28. 17. 1. Sam. 4. 12. *Plur.* סִדְרִין ordines. Levit. 24. 6. *Emphat.* סִדְרַיָּא Levit. 24. 7. *Constr.* סִדְרֵי ordines. Joel. 2. 5. *Significat etiam* סֵדֶר Scholam, Academiam. *Talmudis quoque sex partes generales nuncupantur vulgo* שִׁשָּׁה סְדָרִים Sex ordines, dispositiones, partes *Talmudis. Sic* סֵדֶר הַתְּפִלָּה Ordo, *h. e.* formula precationis. סִדְרָא רַבָּא Gymnasium magnum. רֵישׁ סִדְרָא Caput ordinis, *nimirum* רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה Caput Academiæ. *Legitur in* יוחשין Juchasìn *fol.* 120. Ab initio in diebus Raf, qui fuit ultimus Tannæorum, & primus ex Amorræis, nondum fuerat Academia in Babylonia, sed Principes, qui illic erant, non aliter vocabantur, quam רֵישֵׁי סִדְרָא.

סִדוּרָא, סִדוּר Idem. Exod. 39. 37. *Plur.* סִדוּרַיָּא, סִדוּרִין ordines. Levit. 24. 6. 7. *in Jonathane.*

סָהַד Testari, testificari, contestari, obtestari. Genes. 43. 3. *Aphel* הַסְהֵד Idem. *Ex Ithpehal Præter.* אִסְתְּהִיד testificatus est. Ruth. 1. 21. וְיִתְסְהֵד & testimonium datum fuerit. Exod. 21. 29.

סַהֲדָא, סָהֵד, סָהִיד Testis. Deut. 31. 21. *Plur.* סַהֲדֵי, סַהֲדִין testes. Deut. 17. 6. *Per synecdochen* martyres. *Proverbium tritum Rabbinorum* סהדי שקרא אגורייהו זולי Testium falsorum merces vilis est. *Solent de iis usurpare, qui munus impositum dolose exequuntur.*

מַסְהִיר, מְסַהֵד Idem. Job 16. 19.

סַהֲדָא Testimonium. Genes. 31. 52.

סַהֲדוּתָא, סַהֲדוּת, סָהֲדוּ Testimonium, testificatio, obtestatio. Genes. 31. 47. Exod. 20. 6. *Plur.* סַהֲדוָתָא, סַהֲדוָתִין testimonia. Deuter. 6. 20.

סַהֲרָא סַהַר Luna. Genes. 37. 9. Cant. 7. 3. Amos 8. 9. *In Bibliis Venetis secundæ editionis legitur* בְּסַהֲרָא *pro* בְּטַהֲרָא in meridie; *qui error in prima editione non reperitur. Errorem autem in secundam editionem irrepsisse colligitur ex Textu Hebræo, qui habet* בְּצָהֳרַיִם in meridie.

סַהֲרוֹנִין, סַהֲרוֹנְיָא Lunulæ, *ornamenta pretiosa, sic dicta a forma Lunari.* Judic. 8. 26.

אִסְתְּהַר *Vide in* אסת.

סִיב, סוּב Senescere, consenescere. Genes. 27. 1. Jos. 13. 1. Ruth 1. 12. *Semel reperitur cum* א *in medio tamquam a* סאב. *Ithpehal* אִתְסִיב idem. Job 14. 8. *Promiscue tum ipsa radix, tum derivata scribuntur cum* ס & ש.

סָבָא, סָב Senex, senior. Genes. 24. 2.

Isa. 3. 2. *Plur.* סָבִין, סָבַיָּא senes. Zach. 8. 4. Ruth 4. 9. *Fœm.* סָבְתָא, סָבָתָא matrona senex, vetula, anicula. *Plur.* סָבָן, סָבָתָא vetulæ, aniculæ. Zach. 8. 4. *Multa ad laudem senum in Talmude, cæterisque Rabbinorum libris leguntur. In Erachìn cap.* 3. סבא בביתא פאתא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא *h. e.* Senex in domo, testa fracta in domo, vetula in domo, thesaurus in domo. *In Ben Syræ sententiis* סבא בביתא סימנא טבא בביתא Senex in domo, signum bonum in domo, *cum senum prudentia, consiliis, rerumque usu res domesticæ recte administrentur.*

סִיב Idem. Genes. 25. 8.

סֵיבְתָא, סֵיבָא, סִיבְתָא. Senectus, senium, canities. *Cum aff.* מִסֵּיבְיָה præ senectute ejus. 1. Reg. 14. 4. *Plur.* סִיבְתִין senectutes. Genes. 44. 20.

סֵיבוּ, סֵיבוּת, סִיבוּתָא Idem. *Plur. cum aff.* יוֹמֵי סֵיבוּתָיכִי dies senectutis tuæ. Psal. 103. 5.

סוּג Incedere, recedere, currere. Jerem. 8. 6. *Præterea* סַיָּג sepire, obsepire, vallare. Hos. 2. 6. *Metaphorice* ordinare, constituere.

סַיָּג, סְיָגָא Sepes, sepimentum, macceria, paries. Mich. 7. 4. Numer. 22. 25. *in Jonathane. In* פִּרְקֵי אֲבוֹת PirKè Avòt, *h. e.* Capitulis Patrum *habetur.* מַעֲשְׂרוֹת סְיָג לְעוֹשֶׁר Decimæ sunt sepes divitiarum, *si nimirum accurate, & juste solvantur.* סְיָג לְחָכְמָה שְׁתִיקָה Sepes sapientiæ est silentium, *videlicet tempestivum importunæ garrulitati oppositum.* מַסּוֹרֶת סְיָג לְתוֹרָה Masora est sepes Legis.

סַיְגָא Idem. Prov. 34. 21.

סִיג Scoria, purgamentum, rejectamentum. *Plur.* סִיגִין scoriæ.

סוּד Linere, oblinere, incrustare. Deuter. 27. 4. Amos 2. 1.

סִידָא, סִיד Calx. Deuter. 27. 4.

סַיָּד Cæmentarius.

סוּט Ferre, afferre, portare. *Aliis* extendere. Thren. 2. 8. *Aphel* אוֹסִיט Idem. Levit. 11. 25. 28. 40. *in Jonathane.*

סוּךְ Ungere, inungere: inungi. Deut. 24. 40. Ruth 3. 3. *Ithpehal* אִתְסַךְ idem. Exod. 30. 32.

סוֹל *Genus spinæ. Aliis* lignum aculeatum instar spinæ; *aliis* obelus; *R. Salomoni* festuca. Num. 19. 2. *in Jonathane.*

סוּם, סִים Ponere, apponere, disponere, imponere, interponere, reponere, componere. Prov. 6. 27. & 26. 24.

סִימְתָא, סִימָא Thesaurus, argentum, pecunia. Psal. 12. 7.

סִימָן, סִימְתָא *Vide in* סמן.

סוּמָא Tumor. Levit. 13. 2. *Hebraice* שְׁאֵת.

מְסִמְתָא, מְסִמָּא Stratum, solum, pavimentum. Ezech. 43. 14.

סוּן סִיוָן Sivan, *nomen mensis* Maji. Esth. 3. *in Targum secundo.*

סוּס, סוּסְיָא, סוּסָא Equus. 2. Reg.

9. 18. Pſal. 33. 17. *Plur.* סוּסִין equi. Gen. 49. 17. *Emphat.* סוּסְוָתָא equi. 1. Reg. 20. 21. *Fœm.* סוּסִיוֹת equæ. *Abèn Eſrà* Eſth. 8. 10. *In Tractatu* פְּסָחִים Peſachìm *fol.* 113. שִׁשָּׁה דְבָרִים נֶאֱמָרִים בְּסוּס Sex res dicuntur de equo, *ſc. amare bellum, amare ſcortationem, ſpiritu elato, & ſuperbo eſſe, ſomnum negligere, multum comedere, & parum egerere.*

סוּסְיָא Hirundo: grus. Iſa. 38. 14.

סוּע סַיַּע *Vide infra.*

סוּף Deficere, deſinere, ceſſare. Iſa. 14. 4. conſumi, compleri, finiri. Deut. 2. 14. Num. 32. 13. finire, conſumere, conſummare. Thren. 4. 11. *Aphel* אַסְיֵף, conſumere, deficere facere. Soph. 1. 3. Iſa. 10. 8.

סוֹף, סוֹפָא Finis, extremitas, terminus. Dan. 4. 8. Eccleſ. 3. 12. *Plur.* סוֹפִין, סוֹפֵי Fines: termini. סוֹף הַדָּבָר Summa rei. לְסוֹף, *vel* סוֹף סוֹף tandem. סוֹף הָעִנְיָן מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ Finis rei arguit de ejus principio, *juxta illud*: Exitus acta probat.

סֵיפָא, סִיפָא Idem. Geneſ. 19. 4. *in Jonathane. Plur.* סִיפִין, סִיפֵי fines. *Sæpe in Targum Jonathanis, & reliquis Paraphraſtis.*

סַיְפָא *Vide in* סוֹף.

סוֹפָא, סוּף Alga. *Uſurpatur tantummodo cum nomine* יַמָּא maris, *ut* יַמָּא דְסוּף Mare Suph, *ſive* algoſum. Pſal. 19. 5.

סִיפִין Extrema, fructus extremi. *Conſtr.* סִיפֵי Amos 8. 2.

סוּר *Hebraice.* Avertere ſe, recedere, retrocedere: abire.

מְסַרְתָּא, מְסָרָא Receſſus, ſemita, diverticulum. Iſa. 30. 11.

סוּרְיָא, סוּרָא, סוּרָה Sora. *Urbis inſignis in Babylonia nomen. Hæc eadem urbs vocatur etiam* מָתָא מְחַסְיָא Urbs Mechaſia, *ſicuti legitur in Kabbala Hiſtorica R. Abraham fol.* 29. וְהָלַךְ לְסוּרְיָא הִיא מָתָא מְחַסְיָא Et profectus eſt *Soram*, quæ etiam appellatur *urbs Mechaſia. Circiter annum Chriſti ducenteſimum celebris Academia in urbe Sora fuit inſtituta, cujus primus omnium Rector fuit Raf Hone, vivente adhuc Rabbi* יְהוּדָה Jehudà, *a Sanctitate morum dicto vulgo* הַקָּדוֹשׁ Sancto. *Hæc Academia Sorana, vel Soriana fuit nuncupata. In ea juxta conſuetudinem Scholaſticorum cæperunt diſputationes inſtituere de* מִשְׁנָיוֹת Miſnajòt, *ſive Traditionibus in compendium a R. Jehudà redactis. Alias duas Academias Hebræi inſignes habuerunt, alteram Pombeditanam ab urbe* פּוּמְבְּדִיתָא Pombedita *inter Euphratem, & Tigrim ſita ita dictam, alteram vero in Nehardea collocatam. Pombeditana poſt Soranam quinquaginta circiter annis florere cæpit, eaque multo inferior dignitate extitit. Ubi Rectores utriuſque Academiæ in locum aliquem conveniebant, in ſubſelliis occupandis Sorenſis Rector cum collegis dexteram occupabat, Pombeditanis cum Rectore ſuo ſiniſtram tenentibus; quod in conviviis quoque obſervabatur. Soranus Rector primus cum aſſeclis ſuis incedebat, primus in conventus, & cœtus ingrediebatur, primuſque pariter exibat. Alia multa de eo animadverſione digna occurrunt, Soranum Rectorem nimirum, Capite captivitatis, Æcmalotarcha dicto, in* חוּמָשׁ *Hebraice legente,* בִּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים Chaldaice, *ſive Babylonice lectionem explicaſſe, Pombeditanum autem ſedentem interpretationem audiſſe, eumdemque Pombeditanum, ubi Epiſtolas ad Soranum mitteret, eum titulo* גְּאוֹן Excellentis, Illuſtris *ſemper*

cohoneſtaſſe. Qui plura cupit, adeat שַׁלְשֶׁלֶת.

סוּר *Nomen portæ Orientalis Templi Hieroſolymitani, ad quam per quindecim gradus aſcendebant.* 2. Reg. 11. 6. *Hanc portam Rabbini volunt ſeptem nominibus fuiſſe appellatam, videlicet* סוּר, *quia immundorum ſeparatio ibi fiebat juxta illud Threnorum* 4. 15. סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ סוּרוּ סוּרוּ אַל־תִּנָּעוּ *h. e.* Recedite polluti, clamaverunt eis; recedite, abite, nolite tangere; אִיתָן *ab* אָתָה venit, *quia per illam frequentes in Atrium oratum conveniebant*; תָּוֶךְ, *quia erat inter duas portas*; תַּרְסִית, *quia ſita erat ad ortum Solis*; חֲדָשׁ, *quia juxta illam a Scribis lectio, & doctrina innovabatur, præſcripta, ac διδασκάλεια inſtituebantur*; יְסוֹד, *quia illic doctrinæ fundamenta quodammodo jaciebantur, rituſque, & cæremoniæ docebantur*; *tandem* עֶלְיוֹן, *quia erat ſupra Atrium, ſeu Oratorium Iſraelis.*

סָחָא Lavare, abluere, abluere ſe, ablui. Levit. 14. 8. & 15. 18. *Item* natare. Geneſ. 7. 18. *in Jonathane. Aphel* אַסְחִי lavare, abluere. Geneſ. 43. 31. Judic. 19. 20.

שַׂחְוָא Natatio, natatus. מֵי שַׂחְוָא Aquæ natationis, *quæ non pedibus, ſed natando trajiciebantur.* Ezech. 47. 5.

סְחִית, סְחִיתָא, סְחִיתָא Stercus, lutum. Iſa. 5. 25. *in Regiis* סוֹחִיתָא; *in Venetis autem male* כִּיחָרָא.

שָׁחַף Depellere, expellere, impellere, propellere. Prov. 10. 3. *Part. Plur.* סְחִיפִין impulſi, *ſc.* feſtinantes. Eſth. 8. 14. *Ithpehal* אִסְתַּחַף impelli. Prov. 14. 32.

מְסַחֲפָא Haſta, lancea: clypeus *aliis. Hebraice* כִּידוֹן. 1. Sam. 17. 6.

סָחַר Circuire, circumdare. Cant. 3. 2. *Pahel* סַחַר idem. Thren. 4. 6. *Ithpehal* אִסְתְּחַר circumire. Pſal. 141. 10. vertere, avertere, convertere ſe, redire, reverti. Iſa. 1. 4. 2. Sam. 14. 24. verſari, converſari. Pſal. 26. 5. ſedere, aſſidere, accumbere. Geneſ. 27. 19. Pſal. 1. 1. Thren. 1. 6. *Aphel* אַסְחַר circuire, circumdare, circumducere. Ezech. 47. 2. avertere. 2. Reg. 16. 18. aſſidere, accumbere, diſcumbere. 1. Sam. 20. 24. Jerem. 16. 8. decumbere facere. Cant. 6. 4.

סְחוֹר Circuitus, in circuitu, undique, circumquaque, undequaque. *Solet geminari* סְחוֹר סְחוֹר circumcirca. Num. 1. 50. & 16. 24.

סָחֲרָנִין Circuitus, circum, circa. *Respondet Hebræo* סְבִיבִין, & סְבִיבוֹת. Deut. 17. 14. Jerem. 32. 44.

סְחָרָנוּת, סַחֲרָנוּת Circuitus, locus circumjacens; circum, circa. Exod. 7. 24. 2. Reg. 7. 17.

אַסְחְרוּתָא Conſeſſus, accubitus in circuitum, diſcubitus. 1. Reg. 10. 5. בֵּית אַסְחְרוּתָא domus accubitus, triclinium, cœnaculum. 1. Sam. 10. 13.

סְחוֹרְתָא, סְחוֹרָא Negotiatio, mercatura, mercatus, merx. Geneſ. 23. 16. Iſa. 23. 3.

Ne-

סַחְרָן Negotiator, mercator, *qui negotiationis causa ultro citroque circuit. Id tritum in sententiis Ben Syræ,* לא תמצא תורה לא בסחרנים ולא בחרים *h. e.* Non invenies Legem neque apud negotiatores, neque apud mercatores. *Nimirum ægre, ac difficulter Legis, Verbique Divini cognitio, pietatisque studium apud hujusmodi homines reperitur, cum quæstus, lucri, & divitiarum cupiditate abrepti in hujus vitæ commodis acquirendis toti omnino sint occupati. Hinc Syracides Græcus appositè admodum scriptum reliquit,* μόλις ἐξαλείφεται ἔμπορος ἀπὸ πλημμελίας. Vix eximitur negotiator a delicto.

סְטֵי, סְטָא Inclinare, declinare, deflectere, divertere, recedere, secedere. Genes. 38. 1. Numer. 5. 19. *Aphel* אַסְטֵי inclinare, declinare facere, avertere, evertere, pervertere. Amos 2. 7. Isa. 10. 2.

סַטְיָא Recessio, aversio, perversitas: insania, fatuitas, stultitia. Deuter. 19. 16. Cant. 7. 1.

סְטוּתָא, סְטוּת Idem. Eccles. 2. 16. *in Bibliis Venetis.*

אַסְטָיוּתָא, אַסְטָיוּת Idem. Isa. 58. 9. Ezech. 9. 9.

סְטָו Pavimentum, solum. Esth. 1. 6. *Talmudistis* Stoa, Porticus, Atrium, *locus palatiorum principum, & magnatum, ubi solent advenientes sedere, donec ad eosdem admittantur.*

סְטַם Claudere, occludere, obsignare sigillo. Esth. 8. 8. 10. *Idem ac* סְתַם.

סְטוּמְתָא, סְטוּמָא Obsignatio, sigillum. עִזְקַת סְטוּמְתָא annulus obsignatorius, sigillum. Genes. 38. 25.

סְטַן Adversari, odio habere, odisse. Num. 22. 32. Psal. 71. 3. *Aphel* אַסְטִין Idem. Psal. 38. 21.

סְטָן, סְטָנָא, סַטָנָא Adversarius, hostis, Satan, Satanas, Diabolus. 1. Reg. 5. 4. *Interdum scribitur etiam cum* שׂ. Job 1. 6. 1. Reg. 11. 23.

שִׂטְנָה, סִטְנָה Sitna. *Nomen proprium fontis, sic appellati a litibus, & controversiis pastorum.* Genes. 26. 21.

סִיטוֹן Lorica. *Plur. cum aff.* בְּסִיטוֹנֵיהֶן cum loricis suis. Isa. 21. 8.

סְטַר, סְטָרָא Latus, ora, extremitas. Exod. 26. 26. בְּסִטַר apud, juxta, penes. 2. Sam. 2. 16. *Plur.* סְטָרִי, סְטָרִין latera, oræ, extremitates. Genes. 3. 24. Job 38. 13.

סוּטְרָא, סוּטַר Merces, stipendium. Levit. 19. 13. *in Jonathane.*

מַסְטְרָנִי, מַסְטְרָנִין Magistri, dominatores, præfecti. Esth. 9. 3. *in Targum secundo.*

סִיב, סִיב, סִיג, סִיד *Vide in* סוּם, *& reliquis.*

סְיַם Excæcare. Cant. 5. 7. *Talmudistis, & Rabbinis* absolvere, finire, terminare. *Item* induere.

סִים, סִימָא. *Vide in* סוּם.

סִין, סָאן, סְיַן Lutum, cœnum. Isa. 57. 20. Job 41. 21.

Idem.

סָאִין Idem. Job 41. 21.

סֵין, סֵינָא, מְסָנָא *Vide in* סאן.

סִיס, סִיסָא Glomus. *Plur. emphat.* סִיסַיָּא glomi. Num. 35. 18. *in Jonathane*.

סַיַּע Juvare, adjuvare, opitulari, auxiliari, auxilium, opem ferre. Zach. 1. 15. Psal. 119. 175. *Ithpahel* אִסְתַּיַּע juvari, adjuvari. Eccles. 3. 9. adjuvare. *Item* congregari, convenire. Jerem. 5. 7. Isa. 1. 29.

סִיעָא, סִיעֲתָא Congregatio, cœtus, turma, turba, societas, consensus. Jos. 9. 2. 2. Sam. 2. 25. *Plur.* סִיעָן, סִיעָתָא congregationes, turmæ. Num. 33. 35. Prov. 27. 22. Num. 24. 24. *in Bibliis Venetis, ubi Regia habent* צִיעָן naves.

סִיּוּעַ Auxilium. Psal. 46. 2.

סַיְעָא, סִיעוּת, סַיָּעוּת, סַיְעֲתָא Idem.

סַיִף, סַיְפָא Ensis, gladius. Exod. 5. 21. *Plur.* סַיְפִין, סַיְפַיָּא, סַיְפֵי enses. Joel. 3. 10.

סִיק סִיקָא Lignum: arbor: vas ligneum. *Plur. emphat.* סִיקַיָּא ligna, vasa lignea. Exod. 7. 19. *in Targum Hierosolymitano*.

סִיר, סִירָא Spina. *Fœmin.* סִירְתָּא, *pro quo male legitur* סִידְתָּא. *Plur.* סִירִין spinæ. Isa. 34. 13.

סַךְ, סָךְ *Vide* סכך.

סְכָא, סְכָה Spectare, intueri, contemplari, aspicere, prospicere, respicere, speculari, speculando expectare. Genes. 49. 18. sperare. Prov. 20. 22. *Aphel* אַשְׁכֵי idem. *Ithpehal* אִסְתְּכֵי idem. Genes. 19. 28. *Ex Pahel Partic.* וּמְסַכֵּינָא לְמֶחֱזֵי & expecto ad videndum. Habac. 2. 1.

סַכְוַי, סַכְוָאָה Spectator, speculator, observator, explorator. Isa. 21. 6. *Plur.* סַכְוָאִין, סַכְוָאַיָּא spectatores, exploratores. Isa. 21. 6. 1. Sam. 14. 16.

סָכוּת, סָכוּתָא Specula, læ: contemplatio. Genes. 31. 49.

סִכְוְיָא, שִׁכּוּיָא Spes, expectatio. Prov. 19. 18.

סָכַךְ *Hebraice*. Tegere, obtegere, protegere, operire, obducere. Exod. 33. 22. *Hinc Chaldaice Participium Pahel* דִּמְסַכְּכָא quæ obtegit. *Apud Talmudicos* numerare, summam numeri colligere, *In Bavà Batrà* 166.

סִכָּא, סִכְּתָא Clavus, paxillus, ligo. Deut. 23. 14. *Plur. masc.* סִכִּין clavi. *Emphat.* סִכַּיָּא clavi, ligones. Exod. 38. 20. *Constr.* סִכֵּי Exod. 27. 29.

סִכּוּת Tabernaculum, tugurium. Amos 5. 26. *Aliis est nomen proprium Idoli ab Assyriis culti, & præcipue Babyloniis, de quo mentio* 2. Reg. 17. 30. וְאַנְשֵׁי בָבֶל עָשׂוּ אֶת־סֻכּוֹת בְּנוֹת Et viri Babylonii fecerunt Sochòth benòth. *Rabbì Kimchì, & Jarchì existimant, hujus Idoli imaginem fuisse gallinam cum pullis suis. Horum opinioni favet LXX. Versio Græca reddens* סֻכּוֹת בְּנוֹת Σωκχὼθ βενὶθ *veluti proprium Numinis vocabulum. Eorum sententia mihi magis arridet, qui vertunt verba illa* סֻכּוֹת

Ta-

בָּנוֹת Tabernacula filiarum, *censentque, iis verbis non Deum, aut Deam, sed Fanum aliquod, rituſque in eo ſacros deſignari. Tradunt enim Auctores, Babyloniæ Templum Mylittæ, ſive Veneri Uraniæ dicatum extitiſſe, quo puellæ a matribus deducebantur, ibique ſub Veneris tutela cum maximo pudicitiæ probro relinquebantur. Templi enim Sacerdotes, ubi eas exceperant, cibo, potuque replebant, floribus, & corollis ornabant, jubebantque, ſingulas certis intervallis per funiculos diſtinctis ſeparatas ſedere, hoſpiteſque rei turpis ſatis conſcios expectare, a quibus, prius rite implorata Venere, & pecunia data, ſubduceventur, ut cum iis longe a Fano rem haberent. Hoc ritu earum quælibet ad res Venereas quodammodo initiabatur. Id autem lege patria fœminis omnibus erat commune, ut ſemel in vita ad Fanum deſidentes cum advenis commiſcerentur, cogerenturque biennium, & triennium ibi manere, quæ pulcritudine, & forma a cæteris vincebantur.*

שׂוֹכָא, סוֹכָא, שׂוֹךְ Ramus, frons, dis. 2. Sam. 18. 9.

סֻכָּה Tabernaculum, caſula: tugurium, umbraculum. Jon. 4. 6. *Plur.* סֻכּוֹת tabernacula. Levit. 23. 34. *Die decimo quinto menſis* תִּשְׁרִי *h. e.* Septembris, *per ſeptem dies erigunt Judæi* סֻכּוֹת Tabernacula, *quæ habitaverunt in deſerto.* סֻכּוֹת Tabernacula *hæc ex ramis palmarum, ſalicum, olivarum, & myrtorum ſub dio ſine januis conſtructa ſunt; malis citreis, peponibus, cucurbitis, & aliis id genus ſunt ornata, ſtrata tapetibus, & vaſis argenteis, tabelliſque varios* מִקְרָא Sacræ Scripturæ *textus continentibus diſtincta. In his Tabernaculis epulis, & conviviis vacant, non tamen dormiunt, quemadmodum olim conſueverant. Hujus Feſti celebratione populus commonefit vitæ aſperæ, ac duræ, quam ejus majores quadraginta annorum ſpatio per deſertum errantes degere coacti ſunt, excitaturque ad extollendam ſummam Dei in ſe benignitatem collatione facta vitæ hodiernæ cum antiqua. Ne autem Tabernaculorum extruendorum obliviſcantur, ex parietibus domeſticis ſuſpenſas multi tabellas quaſdam habent Levitici c. 23. v. 42. verba illa complectentes:* בַּסֻּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת *h. e.* In Tabernaculis habitabitis ſeptem diebus; quiſquis indigena eſt in Iſraele, in Tabernaculis maneat, *juxta Vulgatam. Olim Judæi Tabernaculorum Feſto thyrſos hederis, & florentibus ſertis obtectos geſtabant gaudio geſtientes, & in memoriam revocantes, ſe in Ægypto captivos fuiſſe, & ab illa ſervitute liberatos. Apud Græcos hoc Feſtum dicitur* Σκηνοπηγία, Scenopegia, *ad quod celebrandum etiam Chriſtum Hieroſolymam ſe contuliſſe in Evangelio legimus. Summo mane hodie Judæi ſingulis diebus in* בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagogam *conveniunt* לוּלָב Faſciculum *ex palmæ, oleæ, & ſalicis ramis conſtantem dextera,* אֶתְרוֹג malum citreum *ſiniſtra geſtantes, cumque* חָזָן Præcentor *ad verba Levitici c. 23. Tabernaculorum conſtructionem in memoriam revocantia pervenit, unuſquiſque ad edendum ſtrepitum* לוּלָב Faſciculum *ter manu concutit, eumque ter Orientem, Meridiem, Occaſum, & Septentrionem verſus ductum ſemel ſurſum, ac deorſum agitat. Interea ſinguli hæc verba recitant in Latinum a nobis Lectorum omnium gratia converſa.* Benedictus eſto tu Domine Deus noſter, qui nos præceptis tuis ſanctificaſti, &, ut faſciculum palmæ geſtaremus, imperaſti. *Mox extractum ex arca librum, & in ſuggeſtu collocatum* לוּלָבִים, Faſciculis & אֶתְרוֹגִים Malis citreis *ſublatis omnes circumeunt ſperantes fore, ut quod olim Iſraelitis in cives urbis* יְרִיחוֹ Jericho *accidit, id ſibi aliquando in Chriſti fideles ſuccedat. Ex ſeptem diebus, quibus hæc agunt, duo priores integri ſolemnes ſunt, quatuor intermedii partim feſti, partim profeſti, ſeptimus tandem admodum ſanctus. Noctem diei ſeptimi* סֻכּוֹת Tabernaculorum *nonnulli inſomnem ducunt, ſub dio cum* לוּלָבִים Faſciculis *Lunæ radiis expoſiti, totius anni eventa per Lunæ radios*

se expiscaturos facile existimantes. Religiosiores inter Judæos totis septem diebus præterea alia quædam pietatis ergo exercent; se abluunt ante Solis ortum, in בֵּית הַכְּנֶסֶת Synagoga *diu immorantes Dei auxilium implorant, ipsique septem ex arca libros desumentes, & in suggestu positos* לוּלָבִים Fasciculis *instructi septies quotidie obambulant, eosque singillatim referentes in arcam iterum abdunt, & egenis stipem pro viribus liberalissime largiuntur. Alii autem volunt, Judæos tali ritu suggestum circumire in memoriam Templi Hierosolymitani, quo stante idem ritus obtinebat; alii ob septem sphæras Cœlorum; alii in memoriam urbis Jericho, quæ septem vicibus a populo Israelitico Dei jussu circumdata nullis machinis concussa, nullo tormentorum, vel arietum ictu labefactata ad buccinarum, tubarumque clangorem a fundamentis sponte evulsa, excisa, atque deleta est. Antiquitus die septimo* סֻכּוֹת Tabernaculorum *fiebat* נִיסּוּךְ הַמַּיִם Nisùch Hammàim, *h. e.* libatio, *seu* effusio aquarum, *cujus effusionis ritus erat hujusmodi. Amphoram aquæ e fonte Siloe ab Isaia ob lenitatem celebrato populus universus simul collectus hausturn ibat, maximaque religione, ac reverentia post eum, qui amphoram portabat, Preces, & Psalmos summissa voce recitans procedebat. Ubi ad portam Templi* מַיִם aquarum *appellatam is accesserat, qui amphoram gestabat, tubas, & buccinas lætitia exultantes inflabant, Templique atrium ingressi taciti opperiebantur, donec ille eas super* מִזְבֵּחַ Altare *effunderet, ne strepitu, & vociferatione turbatus extra Altare projiceret; quod si contingeret, piaculum maximum censebatur, solemnique expiatione dignum.*

מָסָךְ Aulæum, cortina. Exod. 26. 36. *Constr.* מָסַךְ Exod. 35. 17. *vulgo* panno daraſſo. *In* הֵיכָל Templo *triplex fuit* מָסָךְ velum. *Primum intimum* פָּרֹכֶת *appellatum, quod inserviebat separando* מִקְדָּשׁ Sancto *a* קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים Sancto sanctorum, *sive* Adyto. *Ex quatuor columnis pendebat, quarum baſes argenteæ, capitella aurea. Alterum medium claudens Sanctum, januæque vicem gerens, pendens ex quinque columnis baſes æreas habentibus, capitella autem aurea. Tertium velum erat portæ atrii, tertiæ partis Tabernaculi, quod januæ vicem gerebat, pendebatque e quatuor columnis cum baſibus æneis, & capitellis argenteis. Primum gestabatur a Cahathitis cum* אָרוֹן Arca, *& aliis; duo posteriora a Gersonitis. Cæterum generatim dictio hæc* מָסָךְ *de aliis tegminibus adhibetur, ut de tegumento nubis. Psal.* 105. *de operculo putei.* 2. *Sam.* 17.

מוֹסָךְ Tegmen; tentorium, *locus tectus, in quo custodes manebant. Constr.* מוֹסַךְ 2. Reg. 16. v. 18. *Quidam contendunt tabulatum fuisse ad suggesti similitudinem, unde Conciones haberentur, ad cujus imitationem etiam hodie in Judæorum Synagogis tabulata conspiciuntur, ex quibus* תּוֹרָה Lex, & בִּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים נְבִיאִים Prophetæ Lingua Chaldaica *præleguntur.*

סכל

שָׂכַל Intelligere. Psal. 36. 4. *Ithpahel* אִשְׂתַּכַּל, אִסְתַּכַּל Intelligere, considerare, animadvertere, attendere. Psal. 33. 14. *Item* intueri, aspicere, respicere. Genes. 19. 26. *Item* stultum esse; stulte, insipienter agere. *Aphel* אַסְכֵּל, אַסְכִּיל Intelligere: intelligentem reddere: stultum esse; stulte agere. Job 6. 24.

סָכָל, סַכְלָא, סַכְלָא Stultus, insipiens, fatuus. Prov. 10. 1. & 18. 12. *Plur.* סַכְלִין, סַכְלֵי fatui, stulti. Prov. 1. 22. *Fœm.* סַכְלְתָּא stulta, fatua. Prov. 9. 13. *Plur.* סַכְלָן, סַכְלָתָא stultæ, fatuæ. *A Talmudicis appellatur* סַכְלָא בּוּכְרָא primogenitus stultus, *qui est illegitimus, primusque a matre in lucem*

cem editus est, sed patre incerto natus. Ab Hebræis enim adulterinus censetur, ineptusque ad duas hæreditatis partes capiendas pro jure verorum, germanorumque primogenitorum.

סִכְלָא, שִׂכְלָא Intelligentia, intellectus: carmen erudiens, didascalicum.

סָכְלְתָן, סַכְלְתָנָא, & סוּכְלְתָן Intelligens, prudens. Genes. 43. 13. *Item* intelligentia, prudentia. Prov. 21. 11. *Plur.* סָכְלְתָנִין, סוּכְלְתָנִין prudentes: intelligentiæ. Deut. 1. 13. *Fœm. sing.* סוּכְלְתָנִית Prudens fœmina.

סוּכְלְתָנוּת, & סוּכְלְתָנוּתָא, סָכְלְתָנוּתָא, & סוּכְלְתָנוּ Intellectus, intelligentia, prudentia. Exod. 31. 3. Prov. 1. 5. *Scribitur etiam per* שׂ. *Cum aff.* בְּסָכְלְתָנוּתְהוֹן in prudentia sua. Eccles. 9. 11.

סִכּוּלָא Idem. Prov. 21. 16. & 23. 9.

שׂוּכְלָא Idem. Prov. 1. 3.

סְכַם Numerare, supputare. *Ithpehal* אִסְתְּכַם recenseri. Numer. 16. 29. *in Jonathane. Aphel* אַסְכִּים assentiri, consentire. *Particip.* מַסְכִּים consentiens. Cant. 8. 13.

סְכָמוּת Recensio.

סְכוּם Numerus, summa numerata, *pro Hebræo* מִסְפָּר. Exod. 5. 8. Psal. 147. 4.

אַסְכָּמוּתָא Consensus, convenientia. Gen. 31. 14. *in Jonathane.*

אַסְכָּמָה, הַסְכָּמָה Consensus, convenientia, concordia. *Constr.* הַסְכְּמַת הַמְפָרְשִׁים Consensus Interpretum.

אַסְכִּימָא *Vide in* אסך.

סְכַן Periclitari, tentare, probare, experiri. Judic. 14. 29. *Ithpahel* אִסְתַּכֵּן periclitari, in periculo versari. Psal. 18. 5. 119. 109. proficere, utilitatem capere. Job 34. 9. *Aphel* אַסְכֵּן Assuescere: addiscere. Psal. 139. 3.

סַכָּנָא Periculum. *Ex* Thren. 5. 9. *citatur ab Elia, sed hodie in exemplaribus Biblicis non invenies.* סַכִּין בְּיַד שׁוֹטֶה סַכָּנָה Culter in manu stulti periculum est. *Nimirum vel optima occasio, & opportunitas periculum, & perniciem stultis, & imperitis creare solet, cum ea uti nesciant, imprudentesque res salutares in damnum, & exitium suum convertant. Hinc Græcum illud,* μὴ παιδὶ ✝ μάχαιραν. Ne puero gladium, *videlicet tradas.*

סַכִּין, סַכִּינָא Gladius, culter. Prov. 23. 2. סַכִּין שֶׁל שְׁחִיטָה Culter mactationis. סַכִּין שֶׁל רַצְעָנִין Culter sutorum, *sive* cerdonum.

סְכָן Lutum, cœnum. Psal. 40. 3. *pro* סְיָן.

מִסְכֵּן, מִסְכֵּנָא Pauper, egenus, miser, tenuis, inops. Eccles. 5. 7. Prov. 13. 11. *Plur.* מִסְכְּנִין, מִסְכְּנַיָּא pauperes. Deut. 15. 11. Psal. 10. 8. *in Bibliis Venetis. Constr.* מִסְכְּנֵי Job 24. 4. Exod. 23. 11.

מִסְכֵּנוּ, מִסְכֵּנוּת, מִסְכֵּנוּתָא Paupertas, egestas, inopia. Job 5. 11. Prov. 28. 19. *Cum aff.* מִסְכְּנוּתָךְ Prov. 6. 11. *Tritum est apud Rabbinos* יאיא מסכנותא ליהודאי כערקתא סומקא דעל לביה דסוסיא חיורא *h. e.* Pulcra est paupertas Judæis, sicut lorum

rubrum in pectore equi albi.

מַסְכֵּן Pauperem reddere, ad paupertatem redigere. Isa. 3. 15. Psal. 56. 8. *Ithpahel* אִתְמַסְכֵּן pauperem, inopem fieri, inopia affici. Psal. 142. 7. כל העוסק בבנין מתמסכן Quicumque occupatus est in structura ædificiorum, pauper fit, *juxta illud:*

Ædificare domos, & pascere corpora multa,
Ad paupertatem proximus est aditus.

סְכַר Claudere, concludere, occludere, obstruere, obturare. Prov. 21. 13. *Aphel Particip.* וְמַסְכִּיר qui obturat. Prov. 28. 9. *Ithpahel Præter.* אִסְתַּכַּרוּ clausi sunt. Genes. 8. 2.

סִכְרָא Clausura, excipulus, *locus, in quo concluduntur aquæ.* Isa. 19. 10. *Apud Talmudicos* מְצוּדוֹת הַסְּכָרִים retia excipulorum. *In Tractatu* כלים cap. 23.

סוֹכָרָא Repagulum. Prov. 18. 9.

סלה *Aphel* אַסְלֵי Rejicere, respuere, reprobare, spernere, aspernari, aversari, abominari. Prov. 5. 12. *in Regiis* אַשְׁלֵי.

מְסַלְיָא Reprobum, reprobatum. Prov. 26. 23.

סוּלְאָנָא, סֻלְאָנָא Rejectitium, scoria. Prov. 25. 4.

סִלְוָא Spina. Job 40. 21. *Plur.* סִלְוִין, סִלְוַיָּא spinæ. Can. 2. 2. *Constr.* סִלְוֵי Job 31. 40.

סְלָיו Coturnix. *Interdum scribitur cum* ש. *Plur. masc.* סַלְוֵי coturnices. Num. 11. 32. *Fœm.* סַלְיָן Num. 21. 7.

סֶלָה Exaltatio, elevatio. *Hæc vox per se nihil significat. Invenitur autem in tota* מִקְרָא *tantummodo in Psalmis, & Cantico Habacuc, & ubi sita est, fiebat elevatio vocis in musica. Alii eam vertunt* in sæculum; *alii* ita est; sic est rei veritas; amen; profecto. Psal. 3. v. 3. Habac. 3. v. 3. *D. Hieronymus, Aquila, & quinta Editio explicant* semper. *Alii volunt fuisse vocem encliticam, paragogicam, & in carminibus cantus modulamini inservientem. Alii signum vocis attollendæ, & silentii, ut animus excitaretur ad ea perpendenda, quæ canebantur. Septuaginta, Symmachus, & Theodotion exponunt* διάψαλμα, *quasi mutationem cantilenæ, seu rhythmi, quod magis arridet, cum neque in Vulgata, neque in Arabica Versione hujus vocis expositio reperiatur, & sæpe etiam in Syriaca desideretur. Non sine risu autem excipienda cujusdam interpretatio, qui nulla ratione innixus* סלה *nomen Dei proprium esse contendit. Quid Buxtorphius de hac voce senserit, vide in ejus Lexico Hebraico in dictione* סלה. *Cæterum Hebræis hodie magnus hujus vocis usus est in fine Precum, & sepulchrorum Epitaphiis.*

סְלַח Condonare, remittere, propitium esse. Isa. 55. 7. *Pahel* סַלַּח idem. Num. 18. 1.

סְלִיחוּת Remissio, condonatio. Jerem. 8. 15.

סְלִיחָא, סְלִיחַ Idem. *Plur.* סְלִיחוֹת condonationes. *A Rabbinis appellantur* סְלִיחוֹת preces propitiatoriæ *in librum peculiarem collatæ. Hinc* סֵפֶר סְלִיחוֹת Liber precum propitiatoriarum.

סלל, סַל, סַלָּא, סִלָּא Canistrum, sporta, sportula *contexta ex viminibus.* Genes. 40. 17. *Plur.* סַלַּיָּא, סַלִּין canistra. Genes. 40. 18. *Emphat.* בְּסַלַּיָּא in canistris. 2. Reg. 19. 7. תְּלָא סִילְתָּא תְּלָא מְזוֹנֵיהּ Qui suspendit corbem panarium, suspendit alimentum suum. *Proverbium*

bium hoc Rabbini iis accommodant, qui ad inopiam, & paupertatem redacti micas tantum panis suspendunt, & asservant. Ego vero existimaverim, ita potius intelligendum esse, eos, qui micas suspendunt, ut a pauperibus abscondant, facile in paupertatem incidere.

סַלְסְלִין Quali, corbes vindemiatoriæ. *Hebraice* סַלְסָלוֹת Jerem. 6. 9.

סוּלְמָא סלם Scala. Genes. 28. 12.

סַלְמַנְדְרָא Salamandra, *bestiola, sive reptile. Ex Aristotele in historia Animalium* lib. 5. *cap.* 19. *habetur de Salamandra;* Nonnulla corpora esse animalium, quæ igne non absumantur, Salamandra claro documento est, quæ, ut ajunt, ignem, etiam perambulando eum, extinguit. *Plura de eadem Plinius addit* lib. 10. cap. 67. Salamandra animal lacerti figura, stellatum, numquam nisi magnis imbribus proveniens, & serenitate deficiens. Huic tantus rigor, ut ignem tactum extinguat, non alio modo, quam glacies. Ejusdem sanie, quæ lactea ore vomitur, quacunque parte corporis humani tacta, toti defluunt pili, idque, quod contactum est, colorem in vitiligi-nem mutat. *Glossa ad* מַסֶּכֶת חוּלִין Massèchet Cholìn *fol.* 127. *ad* Levit. 11. 29. סלמנדרא שרץ הנוצר מן האור מעצי הרס על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט בו *h. e.* Salamandra est reptile, generatum ex igne lignorum myrti: & qui ungit se sanguine ejus, in eum non dominatur ignis. *Alia habes de Salamandra in* חגיגא Chaghigà *fol.* 27. *in* שמות רבא Scemòt Rabbà *sect.* 15. *in* Medràs Tanchumà *sect.* וישב *fol.* 16. *& alibi.*

סַלְמַנְטוֹן Salmanton, curculio, *vermis erodens frumentum. Apud Talmudicos in* Levit. 26. v. 10. *ubi legitur*: Et comedetis vetus inveteratum (*frumentum*) & vetus propter novum producetis. ואכלתם Et comedetis מן התבואה ישן בלא סלמנטון מאי בלא סלמנטון רב נחמן אמר בלא רצינתא ורב ששת א בלא שריפא de frumento veteri *absque Salmanton*. Quid est *absque Salmanton*? Raf Nachman dixit, *absque verme*; Raf Scescet dixit, *absque uredine, videlicet quod neque a curculione erosum, aut uredine tactum, vel corruptum est. Corrige locum Jonathanis in Paraphrasi loci citati:* וְתֵיכְלוּן עַתִּיקָא דְמַעֲתַק וְלָא חְסַלְמַנְטוֹן Et comedetis vetus inveteratum absque curculione, *h. e.* בְּלָא סַלְמַנְטוֹן. *Curculio autem est quasi Gurgulio, quia fere totus est guttur. Hinc Virgilius in lib.* 1. *Georgic.*

.... populatque ingentem farris acervum
Curculio. *Hinc dicta Plauti Comœdia*
Curculio.

סֶלַע, סְלָעָא Siclus. *Plur.* סְלָעִין, סְלָעֵי sicli. *De Siclis vide Majemonidem part.* 1. *de Statutis* שקלים. *Siclus moneta antiquis Judæis in usu duplex erat, Sacer, & Profanus, vel Vulgaris, sive Civilis. Sacer valebat* עֶשְׂרִים גֵּרָה, *vel Chaldaice* עֶשְׂרִין מָעִין viginti obolos, *sicuti dicitur* Exod. 30. 13. *Siclus vero vulgaris valebat dimidium. Siclus sacer Hebraice dicitur* שֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ Siclus sanctitatis, *& Chaldaice* סְלָעָא דְקוּדְשָׁא; *Siclus vero communis appellatur a Rabbinis* שֶׁקֶל שֶׁל חוֹל siclus profanus, vulgaris;

pa-

pariter שֶׁקֶל הַמְּדִינָה Siclus provincialis, שֶׁקֶל הַמֶּלֶךְ Siclus Regius, civilis, *vel* politicus. *Plura vide in dictione* שֶׁקֶל.

סִלְעַם *Pahel*. Absorbere, absumere, consumere, deglutire, perdere, disperdere. Job 10. 8. *Ithpahel* אִסְתַּלְעַם absorberi, consumi, perdi. Isa. 25. 7. Psal. 107. 27.

סַלְעֲמוּתָא, סַלְעֲמִיתָא Perditio, pernicies, exitium. Psal. 52. 6.

סִלֵּף *Hebraice*. Pervertere. *Hinc Chaldaicum Ithpehal* וּפוּמֵיהּ אִסְתְּלִיף Et os ejus fuit distortum. Esth. 6. 10. *in Targum secundo*.

סְלִיף, סַלִּיף Perversum, perversus. Prov. 10. 10.

סְלַק Ascendere, conscendere: Genes. 19. 28. cessare, desinere, finem habere, finiri. Judic. 3. 19. Amos 6. 10. *Pahel* סַלֵּק ascendere facere, tollere, auferre, transferre, subducere. Genes. 49. 9. Deut. 31. 18. *Ithpahel* אִסְתַּלֵּק efferri, elevari, assumi, tolli, auferri, subduci, subducere se, discedere, recedere. Cant. 2. 17. Jerem. 34. 21.

סלת סוֹלַת, סוּלְתָּא Simila, similago, farina purissima. Genes. 18. 6. Levit. 2. 5. *Plur.* סְלָתוֹת similæ.

סְמָא Cæcum esse, *vel* fieri. *Pahel* סַמֵּא, סַמֵּי cæcum facere, excæcare. Exod. 23. 8. *Ithpehal Futur.* עַד לָא יִסְתְּמוּן antequam cæci fiant. Eccles. 12. 2.

סָמֵי, סְמֵי, סָמְיָא, סַמְיָא Cæcus. Job 29. 15. *Plur.* סָמָן, סַמְיָן cæci. Isa. 29. 18. & 59. 10.

סַמְיוּתָא Cæcitas. Deut. 28. 28.

סַמָּאֵל Sammael. *Angelus malignus, qui dicitur etiam* מַלְאַךְ מָוֶת Angelus mortis, *de quo vide pag.* 250.

סמב סַמְבַטְיוֹן, & סַבַּטְיוֹן Sabbatjon, fluvius Sabbaticus, *de quo vide Eliam in Thisbì, Fullerum in Miscellaneis, & infra in dictionibus Rabbinicis*.

סמד סְמִידָא Farina, simila. Genes. 18. 6. Levit. 1. 1. *Hebraice* קֶמַח.

סְמָדָר Uva prima, *apparens post florem, vel in flore latens*. Isa. 18. 5.

סְמַךְ Niti, inniti, incumbere, recumbere: imponere, fulcire: sustentare. Deut. 34. 9. sustentari, confirmari. Psal. 111. 8. accedere, appropinquare. Ezech. 24. 2. *Ithpehal* אִסְתְּמַךְ niti, inniti, sustentari. Judic. 16. 29. Isa. 30. 12. sustentare, confirmare se: conjungi, conjunctum esse.

סְמַךְ, סַמְכָא Sustentaculum, firmamentum, fulcimentum, basis, stylobates, adminiculum, adjutorium. Genes. 2. 18. Exod. 38. 27. 2. Reg. 18. 21. *Plur.* סַמְכִין, סַמְכֵי bases, adminicula. Exod. 38. 27.

סְמִיכָה *Apud Rabbinos est* manuum impositio. *Fuit autem* סְמִיכָה manuum impositio *olim in usu, ritusque imponendi manus vel super caput hominis, vel pecudis cum in Veteri, tum in Novo Testamento ex Dei institutione, non ex humana voluntate, profectus est. Itaque victimæ dominus eam coram Domino constitutam ad Occidentem vertebat, & maximo nisu ejus capiti manus imponebat*,

bat, peccata ſua interim confitens, vel Deum commendans in Sacrificio ſalutari. Nemo domini vicem gerere poterat; manuſque victimis imponere vetitum erat ſervis, ſurdis, cæcis, ſtultis, ætate minoribus, alienigenis, ac mulieribus.

סַמְכָא Diſcubitus, convivium, epulum. Eſth. 1. 4. *in Targum ſecundo.*

סוּמְכָא Craſſitudo, craſſities. *Cum aff.* סוּמְכֵיהּ craſſitudo ejus. Jerem. 52. 21.

סוּמְכָן, סוּמְכָתָא Subſidia, præſidia, auxilia, ſuſtentationes. Jerem. 11. 26. *Item* Æthiopia, Arabia, *ita dicta a ferendis ſubſidiis.* Nah. 3. 9.

סמל סְמָלָא, סְמָאלָא, סְמָאל Siniſtra manus, *vel* pars. 2. Reg. 22. 2.

סַמָּאֵל Sammael, *nomen Angeli maligni, qui apud Jonathanem vocatur* מַלְאַךְ מָוֶת Angelus mortis. Geneſ. 3. 6. *Vide pag.* 250.

סמם סַם, סַמָּא Aroma: venenum, toxicum; *in hac ſignificatione conjungitur cum* מוֹתָא, *ut* סַמָּא מוֹתָא דְמוֹתָא pulvis lethalis, venenum lethale. Geneſ. 39. 21.

סַמְנִין Aromata odorata. Geneſ. 49. 20. סַמְמָנִין *autem* Indicum, colorem Indicum, minium *nonnulli explicant.*

סמן Signare, conſignare. *Ithpehal* אִסְתַּמִּין ſignari. Eſth. 5. 1. *in Targum ſecundo.*

סִימָן Signum. Gen. 4. 15. Caput, Sectio. *Plur.* סִימָנַיָּא ſigna. Exod. 21. 7. *in Jonathane.*

סִימָא Idem. Exod. 32. 20. *Plur.* סִימָוָן, סִימָוָת ſigna. Jerem. 4. 21. & 6. 1.

סִימְיוֹן Idem. *Plur. conſtr.* סִימְיוֹנֵי ſigna, veſtigia. Job 13. 27.

סוּמְנִין Signa, ſignata, deſignata loca. Iſa. 28. 25.

סמף סוּמְפַנְיָה, סוּמְפוֹנְיָה Symphonia. Dan. 3. 15. 5. 10. *ubi legitur* סִיפַנְיָא, *quod legendum volunt Maſorethæ per* סוּמְפַנְיָא.

סַמְפוּרָא Acies, acumen. *Plur.* מַסְפוּרִין acumina. Iſa. 41. 15.

סַמְפִּירִינָא Sapphirus: adamas. Exod. 28. 18. *in Targum Hieroſolymitano. Apud Jonathanem* Deut. 4. 13. *legitur* מַסְפִּירִינוֹן.

סמק סְמַק Rubere, rubeſcere, rubicundum eſſe. *Pahel* סַמֵּק Idem; & rubicundum facere. Geneſ. 49. 11. Thren. 4. 7.

סַמְקָא Ruber, rubicundus, rufus. Levit. 13. 43. *Plur.* סַמְקִין rubri. *Fœm.* סַמְקְתָא rubra. *Plur.* סַמְקָן rubræ. Levit. 14. 37.

סַמּוֹק, סַמּוּקָא, סַמּוּק Idem. Geneſ. 25. 25. *Plur.* סַמּוּקִין rubri. Zach. 1. 8.

סוּמָק, סוּמָק Idem. *Plur.* סוּמָקִין rubri. 2. Reg. 3. 22. *Fœm.* סוּמְקְתָא rubra. Numer. 19. 2. *Plur.* סוּמָקָן rubræ.

סַמּוּקְרִי, סַמּוּקְרִי Idem. Geneſ. 25. 25.

סַמְקָן *Nomen lapidis pretioſi, ſic dicti a colore rufo;* ſardius, ſardonyx, ſardonychus. *Aliis* rubinus; *aliis* adamas; *aliis* topazius. Ezech. 28. 13.

סַמּוּקְתָא, סַמּוּקָא Idem. Numer. 2. 3. Exod. 39. 10. *in Jonathane.*

סוּמָקָנוּת Rubedo. Prov. 23. 29.

סמר *Ithpahel* אִסְתַּמַּר Servare, obſer-

ſervare ſe, cuſtodire ſe, cavere ſibi. 2. Reg. 6. 10. Judic. 13. 4.

מַסְמְרָא Clavus. Numer. 25. 3. *in Jonathane.* *Plur.* מַסְמְרִין. *Emphat.* מַסְמְרַיָּא clavi. Iſa. 41. 7.

סמת סַמְתַּר Unguentum odoriferum. Eſth. 2. 3.

סַמְתוֹר Unctio, inunctio boni odoris cauſſa. *Plur.* סַמְתוֹרִין, סַמְתוֹרֵי unctiones. Eſth. 2. 12.

סַמְתִּירָא Emplaſtrum; medicina. Job 5. 18.

סַמֵּר Curare, ſanare, obligare vulnus, *aut* plagam. Job 34. 17.

סנא סְנֵי, שְׂנָא Odiſſe, odio habere, *vel* proſequi. *Promiſcue ſcribitur cum* ס & ש. Prov. 5. 12. Exod. 18. 21. Pſal. 139. 22. *Rabbinis tritum* כָּל אוּמָנָא סָנֵי בַר אוּמָנוּתֵיהּ Omnis artifex odit ſocium artificii ſui. *Ita Heſiodus:*

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, & τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, & ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Et figulus figulo ſuccenſet, & fabro faber,
Et mendicus mendico invidet, & Poeta Poetæ.

In מגלה Meghillà fol. 35. Tria ſe invicem odio proſequuntur, canes, galli, & Socii, ſive collegæ. *Nonnulli addunt* ſcorta. *In Tractatu vero* פסחים Peſachìm *fol.* 113. שלשה הקבה שנאן Tres Deus Optimus Maximus odio proſequitur. *Ii ſunt, qui aliud ore loquuntur, aliud corde ſentiunt: qui teſtimonium pro ſocio ſuo ſciunt, illudque profiteri nolunt: qui proximum ſuum ſoli in ſcortatione deprehendunt, ſolique contra eum teſtantur.*

סָנֵי, סָנְאָ Odio habens, oſor, inimicus, hoſtis. *Plur.* סָנְאִין hoſtes, inimici.

סְנֵי Odioſum. *Cum quidam e Gentibus ad Hillelem ſenem veniſſet, petiiſſetque, ut quam pauciſſimis verbis* תּוֹרָה Legem *totam doceret, reſpondit:* דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואידך פירושה הוא Quod odioſum eſt tibi proximo tuo ne feceris. Hæc eſt Lex tota: cætera nihil ſunt, niſi ejus explicatio. *Id habetur in* שבת fol. 31. *Chriſtus vero ait* Matthæi 7. 12. Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσι ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ Νόμος, καὶ οἱ Προφῆται. Omnia quæcumque vultis, ut faciant vobis homines, ſic & vos facite illis. Hæc eſt enim Lex, & Prophetæ.

מְסַנְּאָ Inimicus. *Plur.* מְסַנְּאִין Inimici. Pſal. 44. 8.

סְנוּאָתָא Exoſa. *Jonathan habet* סְנִיאָתָא. Gen. 21. 31.

סְנִיאָתָא Odium. Pſal. 139. 22.

שְׂנָאָתָא, שְׂנָאָה, סְנָאָה Idem.

סְנָא, סָנָא Idem.

סְנִיאָתָא, סְנִיאָתָא, סְנִיאָה, סְנָיָא Idem. Pſal. 139. 22.

סְנוּתָא Idem. Pſal. 109. 3.

סַנְיָא *Vide in* סנן & סנה.

סנג סַנִּיגוֹרָא *Videtur eſſe nomen proprium loci.* Num. 34. 8. *in Jonathane.*

סנר סַנְדְּלָא, סַנְדָּל Calceus, calceamentum. Levit. 23. 27. *Plur.*

Plur. סַנְדָּלִין calcei. Cant. 7. 1. & כַּנְדָּלִין. Iſa. 11. 15.

סַנְדְּלָר Calcearius, ſutor.

סַנְדַּלְכִין *Nomen gemmæ reſpondens Hebræo* רָאמוֹת, *quod alii* corallia, *alii* ſandaſtros *interpretantur*. Job 28. 18. *In Vulgata exponitur per* ſmaragdos. Eſth. 1. 4. *In Venetis male* סַנְדַּלְבוֹן.

סַנְהֶדְרֵי *Vide in* סַנְהֶדְרִין.

סַנָּא, סַנְיָא Rubus. Deut. 33. 16. *Cum protheſi* א, אֶסְנָא. *Rabbini verbis illis* סניא דאפיק ורדא Rubus producit roſas *ſignificare volunt, aliquando accidere, ut ex improbis, & ſceleſtis boni, probiſque moribus prædíti exoriantur.*

סַנְהֶדְרִין Synedrium, conſeſſus Judicum, *aut* Senatus, *vel* Doctorum docentium jura divina, & humana, Judices, Senatores, Seniores. Thren. 5. 14. Ruth 3. 11. *Conſtr.* סַנְהֶדְרֵי. Pſal. 140. 10. & ה *eliſo*, סַנְדְּרֵי. Numer. 25. 7. *in Jonathane. Vox* סַנְהֶדְרִין Sanhedrìn *a voce Græca* συνέδριον, *vel* συνεδεῖν *derivatur, ſignificatque* conſeſſum, *videlicet Judicum, quæ per Apocopen eſt* סנהדרי, *& per craſin* סנדרין *littera* ה *abjecta. Græcam eſſe confirmat Elias in Thisbì* סנהדרין לשון יון מושׁ Sanhedrìn eſt vocabulum plane Græcum. *Conſeſſus hic, ſive Synedrium Dei juſſu inſtitutum fuit, ut colligitur ex* Numer. 11. 16. 17. וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפָּה־לִי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשֹׁטְרָיו וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ *h. e.* Et dixit Dominus Moyſi: congrega mihi ſeptuaginta Viros ex Senioribus Iſrael, quos tu noſti, quod ſenes ſint, ac magiſtri, & duces eos ad oſtium Tabernaculi fœderis, faciesque ibi ſtare tecum. *Synedrium hoc a Moyſe conſtitutum ad annum quadrageſimum ante Templi ſecundi everſionem duravit, dicitur-que Herodes anno trigeſimo ſexto Regni ſui ſingulos Sanhedrìn viros, uno excepto, fœde trucidandos mandaſſe. In ipſa captivitate Babylonica* סנהדרין Sanhedrìn *permanſiſſe Targum Cantici Canticorum* cap. 6. v. 1. *plane confirmat* ומרי עלמא קבל צלותהון ברעוא ונתן לבבל לסנהדרין דהכימיא ויהב רוחא לעמיה *h. e.* Dominus Mundi recepit preces ipſorum in gratiam, & permittebat Sanhedrìn in Babylonia manere, & dabat reſpirationem populo ſuo. *In tradenda origine, & etymologia dictionis* סנהדרין Sanhedrìn *Rabbini penitus nugantur. In* לוקטים Collectaneis *Maharil legitur:* סנהדרין *dicuntur, propterea quod* סונאים הדרת פנים ברין odio habent acceptationem vultus, *ſive* perſonarum in judicio. *In* PeſiKtà, *Paraſchà* בהעלותך *dicitur:* סנהדרין *vocatur quaſi* סן & הדרין: *nempe* סן *idem ac* תורה Lex, *quæ tradita fuit in monte Sinai,* הָדְרִין repetentes, verſantes, *quia* מְהַדְּרִין repetunt, verſant, explicant Legem Commentariis. *In Aruch manuſcripto* שונאי דורונות odio habentes munera. *Hic Conſeſſus, ſive Synedrium triplex apud Hebræos fuit, videlicet Synedrium Magnum, Minus, & Mi-*

nimum. *Synedrium* Magnum ex *LXX.* & *uno viris compoſitum erat, ſedemque ſuam Hieroſolymis tantummodo obtinebat in* בלשכת הגזית aula Judiciaria ex lapidibus cæſis, & politis extructa. *Hinc in Tractatu* מדות Middòt לשכת הגזית בה היתה סנהדרין גדולה של ישראל יושבת In conclavi cæſi lapidis Sanhedrìn Magnum Iſraelis ſedebat.

Dicitur autem conclave הגזית cæſi lapidis, *quia lapides arte quadam præcipua cæſi, & politi erant. Concilium hoc Magnum conſtituebant nobiliſſimi quique plerumque ex Tribu Levi, Sacerdotes interdum, & Levitæ, interdum etiam Summi Pontifices prudentia, ſapientia, & juſtitia eximii, veritatem amantes, lucrum, avaritiamque odio proſequentes, nullo corporis vitio laborantes, LXX Linguarum cognitione imbuti, ut ſingulas terrarum nationes, quas LXX eſſe Hebræi ſtatuunt, judicarent, patres liberorum, ut ad clementiam magis proclives eſſent, Magiæque periti, ut de ipſis Magis ſententiam ferre poſſent. Eorum auctoritas nullis erat Legum humanarum terminis circumſcripta. Ipſi enim totam Judæam ex arbitrio luſtrabant, conventus quoslibet adibant, Leges condebant, Magiſtratus creabant, Pontifices ipſos, Prophetas, Reges, ſi graviter deliquiſſent, puniebant, de bello gerendo, de pace ineunda, de hoſtibus profligandis deliberabant, temporum calculum inſtituebant, Neomenias, menſium, & annorum intercalationem, Jubilæorum rationem deſignabant, omnino de rebus majoris momenti tum privatis, tum publicis, tum politicis, tum ſacris ſtatuebant. Inter hos tamen Seniores duo excellebant, quorum alter totius Synedrii Caput erat, dicebaturque* נָשִׂיא בְּכָל־מָקוֹם princeps in omni loco, *alter vero minor ipſo auctoritate vocabatur* אָב בֵּית דִּין pater domus Judicii, *ejuſque dexteræ aſſidebat, cum reliqui Senatores ſejuncti quaſi ſemicirculum facerent, ut a duobus illis Capitibus conſpici poſſent. Ante duo illa Capita duo Scribæ ſedebant, quorum alter dexteram, alter ſiniſtram occupabat. Cum hi Seniores ſumma poteſtate pollerent, fiebat, ut omnia eorumdem juriſdictioni ſubjecta eſſent, nullaque ab hoc Synedrio ad aliud provocatio daretur. Cooptabantur autem in hujuſmodi Collegium, & initiabantur manuum impoſitione a Græcis dicta* χειροθεσία, *& ab Hebræis* סְמִיכָה, *quemadmodum Moyſes Joſuæ, & Septuaginta Senioribus manus impoſuit, eoſque Deus poſt initiationem ſpiritu replevit, ut habetur* Numer. 11. 17. וְאַצַּלְתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשַׂמְתִּי עֲלֵיהֶם *h. e.* Et ſeparavi de ſpiritu, qui ſuper te, & poſui ſuper eos. *Hic mos imponendi manus initiandis ab Hebræis ad Chriſtianos deſcendit, & ad hanc diem Candidati noſtri ad Sacrum miniſterium manuum impoſitione inaugurantur. In electione præterea hæc verba adhibebantur:* הרי את סמוך וישלך רשות לדון אפילו דיני קנסות Ecce manus tibi impoſita eſt, daturque poteſtas tibi judicia exercendi etiam criminalia.

Alterum Synedrium Minus *dictum ex XXXIII. viris conflatum erat, reperiebaturque in quolibet loco, ubi incolarum numerus, ſeu potius familiarum* 120. *excederet. Quin in ipſa urbe Hieroſolyma duo hujuſmodi Synedria fuiſſe docet Majemonides in* הלכה סנהדרין Halachà Sanhedrìn *cap.* 1. *quorum alterum ad portam atrii, alterum ad portam, quæ aditum ad montem Templi aperiebat, congregabatur. Synedrium hoc circa Judicia capitalia verſabatur, quæ quatuor erant, ſicuti habetur in* סנהדרין Sanhedrìn *cap.* 7. 1. ארבע מיתות נמסרו לבית דין, סקילה, שריפה, הרג, וחנק Quatuor ſupplicia capitalia Senatui tradita ſunt; lapidatio, uſtio, interemptio, quæ fit gladio, & ſtrangulatio. *Porro diſcrimina nonnulla inter Synedrium* Maximum, *&* Majus *intercedebant. Primum conſtituebant Viri LXXI. alterum XXXIII. illud erat unicum, Hieroſolymiſque tantummodo congregatum, iſtud in omnibus Palæſtinæ urbibus reperiebatur; a ſecundo ad primum provocare licebat, non a primo ad ſecundum; omnino in rebus maximis judicandis primum exercebatur, alterius vero cura erat rerum leviorum.*

Denique Synedrium Minimum *tribus ſolummodo Viris conſtabat, & erat ubicumque* fa-

familiarum numerus ad 120. non pertingeret, & ad illud pertinebat de rebus leviſſimis judicare. Qui plura de Synedriis Hebræorum deſiderat, legat Seldenum de Synedriis, & Tractatum סנהדרין Sanhedrin *a Coccejo in Linguam Latinam converſum, multiſque animadverſionibus illuſtratum.*

סָנַר *Pahel.* Excæcare, cæcum reddere. Numer. 16. 14.

סָנַן Colare, percolare, purgare, depurgare. Job 10. 10. conflare. Pſal. 17. 3. *Pahel* סִנֵּן idem.

סְנִינָא, סְנִין Purum, purgatum, percolatum. Pſal. 12. 7. Prov. 8. 19.

סַנְיָא Argentum. Prov. 8. 19. & 16. 16.

מַסְנַנָּא Aurum inſigne purgatiſſimum. Iſa. 13. 12. *Melius* מְסַנְנָא. *In Regiis legitur* מְסַסְנָא, *una radicali deficiente.*

סְנוּנִיתָא, סְנוּנִית Hirundo. Jerem. 8. 7. *Aliis* grus, ardea. *Reſpondet Hebræo* עָגוּר.

סָס, סָסָא Tinea, *vermis veſtes erodens.* Prov. 15. 20. *In Bibliis Venetis male legitur* סַמָּא.

סַסְגּ סַכְנוּנָא Taxus. Exod. 25. 5. Numer. 4. 6. *R. Salomon ad* Exod. 25. *taxum ita dictum ſcribit,* כי ששׂ ומתפאר בגונים הרבה quia gaudet, & ſuperbit in coloribus multis. *Alii, quia ipſi ſunt* ששׁ גוונים ſex colores. *Hebraice* תַּחַשׁ.

סָעַד Suſtentare, roborare, fulcire, ſtabilire, auxiliari. Iſa. 59. 16. *Item* edere, comedere. Pſal. 102. 10. *Imperat. ex Pahel* סַעֲדוּ יָתִי Fulcite me. Cant. 2. 5.

סַעֲדָא, סַעַד Auxilium, ſuſtentaculum, ſuſtentatio, robur, fulcimentum, nutrimentum, fruſtum, fruſtulum, bucella, portio. Iſa. 3. 1. Reg. 10. 12.

מִסְעַד Idem. Thren. 4. 10.

סְעוּדְתָּא, סְעוּדָא Cibus, convivium, prandium. Ruth 2. 14.

בַּעַל הַסְּעוּדָה Dominus convivii, convivator.

סָעַר Viſitare, inviſere, curam rei alicujus agere. 2. Reg. 10. 13. *Aphel* אַסְעַר viſitare: animadvertere. Levit. 18. 25. *Item* præficere. Pſal. 109. 6. *Ithpehal* אִסְתָּעַר viſitari. Numer. 16. 29. *Item* perturbari. 2. Reg. 6. 11.

סַעֲרָא, סְעַר Viſitatio. Numer. 16. 29. *Item* pilus, capillus. *Plur.* סַעֲרָן, שַׂעֲרָן pili, capilli. *Vide* שׂער.

סְעוּרַת, סְעוּרָא Idem. Jerem. 49. 8.

סְעוּרְנָא, סְעוּרָן Idem. Hoſ. 9. 7. Jerem. 23. 12.

שְׂעַרְתָּא, שְׂעָרָא & סְעַרְתָּא, סְעָרָא Hordeum. Job 31. 40. *Per craſin* סַרְתָּא Exod. 9. 31. *in Jonathane. Plur.* סְעָרֵי, סְעוֹרִין hordea. Ruth 2. 23. & 3. 17. & סְעָרִין Deut. 8. 8.

אַסְעָרוּת Tempeſtas. Pſal. 40. 6.

סָפַג Tergere, abſtergere. *Ex Ithpehal* וְיִסְתַּפֵּג & abſtergetur. Levit. 6. 21. *in Jonathane. In Bibliis Venetis male legitur cum* ן *in fine.*

סְפוּנָא Laganum, placenta. *Plur.* סְפוּנִין placentæ, lagana. Levit. 2. 4. *in Jonathane.*

אַסְפּוּנָא, אִסְפּוֹג Laganum, collyra, placenta. Numer. 6. 19. *Plur.* אִסְפּוּנִין

placentæ. Exod. 29. 2.

סָפַד Plangere, planctum edere, lamentari. Geneſ. 50. 10. Iſa. 32. 12. *Aphel* אַסְפֵּד Idem. Thren. 1. 1. *Futurum ex Ithpahel* לָא אִסְתַּפְּדִין non plangentur. Jerem. 16. 4.

סַפְדָן, סוֹפְדָן Lamentator, *qui ad mortuos deflendos conducitur*. *Fœmin.* סַפְדָנִית Lamentatrix. *Plangebantur autem mortui non clamore, ejulatu, & querimoniis, ſed cantionibus, epicidiiſque in defunctorum memoriam, lugentiumque ſolatium inſtitutis. Inter cæteros* סַפְדָנִין lamentatores *apud Talmudicos inſignes extiterunt* בר קפוק, בר אבין & בר אובא, *vel* בר אביו & בר קפוי, *vel* בר קיפוף & ב, *de quibus mentio in Baal Aruch in littera* ב, *in Jevammòt fol.* 103. *& in Moèd Katòn fol.* 25. *Hujuſmodi lamentationis exempla paſſim in libris Rabbinorum occurrunt. Sic Bar Abbìn planctum ſuum incepit:* בכו לאבלים ולא לאבידה שהיא למנוחה ואנו לאנחה *h. e.* Deflete lugentes, non vero defunctum. Ipſe enim eſt in requie; nos vero in luctu, & gemitu. *Alius* Lamentator, *cum Rabbinus per aquas efferri ad ſepulcrum cogeretur, ita planctum inſtituit:* באו רוב שלישי במי זכור ורחם תעינו מאחריך כאשר מבעלה אל תזניחנו כאחת מי מרה Ingreſſa eſt præcipua pars Iſraelis (*qui* שלישית *a Rabbinis ſolet appellari*) in aquas, recordare, & miſerere, erravimus a ſequendo te, ſicut mulier a marito ſuo; ne rejicias nos, ſicut mulierem per aquas amaras *exploratam, reamque deprehenſam*. Numer. 5. *Ex his potes aliqua ratione conjicere, qua ratione olim Judæi mortuos ſuos planxerint. Tibiis autem Hebræi in luctu, & funeribus utebantur, ſicuti etiam in nuptiis. Hunc uſum D. Matth. ob oculos ponit cap.* 11. 17. Ἠυλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. Tibia cecinimus vobis, & non ſaltaſtis; lamentati ſumus, *videlicet tibiis*, & non planxiſtis.

סְפְדָא Planctus, lamentum, lamentatio. Eſth. 4. 3. *in Targum ſecundo*.

סְפִידָא Idem. Eſth. 6. 11. *in Targum ſecundo*.

אַסְפְּדָא Idem. Thren. 1. 18.

מִסְפְּדָא, מִסְפֵּד Idem. Zach. 12. 11. *Plur.* מִסְפְּדַיָּא, מִסְפְּדִין lamentationes. Amos 5. 16.

סְפָה Colligere. *Idem ac* אָסַף. *Ithpehal* אִסְתְּפִי metuere, timere. Geneſ. 30. 25. *in Jonathane*.

מִסְפְּיָא Metus, timor, terror. Job 41. 16.

סְפָתָא, שְׂפָא, סְפָה, כְּפָא Labium, *proprie* oris. Pſal. 81. 6. *Metaphorice* ora, littus, fimbria, *cujuslibet rei extremitas*. Exod. 36. 17. *Plur.* סְפִון, סְפוּחָא Levit. 5. 4. & *cum* י, סְפָתֵיהוֹן labia ſua. Thren. 2. 15. *Maſc.* סְפָתִין labia. *Conſtr.* סְפָתֵי. *Cum aff.* שְׂפָתוֹי labia ejus. Cant. 4. 3. *Modo ſcribitur cum* שׂ, *modo cum* ס.

סְפַח הֵיךְ מְטָרָא סְפָחָא. Deut. 32. 2. *in Jonathane*. *Sunt qui legunt* סָחֲפָא ſicut pluvia inundans, imber,

Phia-

ספל סְפָלָא Phiala, hydria, pelvis, simpulum. *Plur. conſtr.* סְפָלֵי phialæ. Numer. 15. 7. *in Jonathane.*

ספם סְפָמָא Myſtax, *barba labri ſuperioris.* *Cum aff.* סְפָמֵיהּ myſtacem ſuum. 2. Sam. 19. 24.

סְפַמְיָא Sephamia, *nomen proprium regionis.* Obad. 20. *Hebraice* סְפָרַד Hiſpania. Eſth. 1. 12. *in Targum ſecundo.*

ספן סְפַן Honorare, in honore habere. *Ex Ithpehal* אִסְתְּפַן *Vide in* ספג.

סְפִינָא, סְפִינְתָא Navis, *proprie* tecta. 1. Reg. 10. 22. *Plur. fœm.* סְפִינָתָא, סְפִינָן, & *maſc.* סְפִינִי, סְפִינִין naves. Job 9. 26. Judic. 5. 17. 1. Reg. 22. 50.

סַפָּנָא, סַפָּן Nauta. Jonæ 1. 6. *Plur.* סַפָּנָא, סַפָּנִין nautæ. 1. Reg. 9. 27.

סוּפִינָא Lancea. 2. Sam. 21. 16.

ספס סַפְסַל Sedes, ſedile, ſella, ſcabellum. *Plur.* סַפְסָלִין ſellæ, ſcabella. Geneſ. 15. 17.

סַפְסָרָא, סַפְסַר Gladius, enſis. Eſth. 8. 15. inſtitor, propola, proxeneta. *Plur.* סַפְסָרִי, סַפְסָרִין enſes, gladii. Prov. 30. 14.

ספת סַף, סַפָּא Poſtis, limen, veſtibulum. 2. Reg. 10. 21. *Plur.* סַפַּיָּא, סַפִּין poſtes. Exod. 12. 7. *Conſtr.* סַפֵּי Deuter. 6. 9.

סְפַק Plaudere, percutere, complodere. Numer. 24. 10. Thren. 2. 15. *Interdum ſcribitur cum* שׂ. *Item* ſufficere, ſufficienter habere, acquieſcere, ſufficiens eſſe: deficere, abſumi, conſumi. *Pahel* סַפֵּק, & סוֹפֵק plaudere, complodere: ſufficere, ſufficiens eſſe: ſufficienter largiri, ſuppeditare. Deut. 2. 1. perficere, abſolvere: abſolvi, conſumi. *Aphel* אַסְפֵּק idem.

סִיפְקָנָא Sufficientia. Prov. 27. 27.

סְפוֹק Idem. Jerem. 31. 2.

סַפֵּיקָא Idem. Geneſ. 31. 29. *in Jonathane.*

סָפֵק, סֵפֶק Dubium, dubitatio.

מְסַפְּקָא Idem. Thren. 5. 3.

סְפִקְלָטוֹר Carnifex, ſpiculator. *Græce* σπεκουλάτωρ, ſpiculum geſtans. *Plur.* סַפּוּקְלָטוֹרַיָּא, *ſed melius* סַפּוּקְלָטוֹרַיָּא ſpiculatores. Geneſ. 37. v. ultimo. *in Targum Hieroſolymitano* כְּפוּקְלָטָרַיָּא *pro* סַפּוּקְלָטָרַיָּא. *Ita appellati ſunt Principum ſatellites, quibus etiam rei interficiendi committebantur, ſicuti hodie carnificibus. Dicitur etiam* ſpeculator *a* ſpeculando. *Hinc Gloſſarii veteris auctor* Speculator ἐπόπτης, κατάσκοπος. *Julius Firmicus lib.* 8. *cap.* 26. Speculatores faciet, qui nudato gladio hominum amputant cervices.

סְפַר *Hebraice.* Numerare, annumerare, recenſere, narrare. Deut. 16. 9. *Apud Rabbinos ſi poſt* סְפַר *ſequatur* אַחֲרֵי *fere in malam partem adhibetur, ut* כל המספר אחרי מיתתן של תלמידי חכמים נופל בגהנם Quicumque inſectatur, *vel* conviciatur diſcipulis Sapientum poſt obitum ipſorum, deſcendit in gehennam. *Sic* כל המספר אחרי המת כאילו מספר אחרי האבן Quicumque nar-

rat

rat aliquid post mortuum (*h. e.* qui *de mortuo detrahit*) perinde est, ac si lapidem infectaretur. *In Talmudis Tractatu* ברכות Berachòt *fol.* 19. *Pahel* סִפֵּר tondere, radere, abradere. Levit. 14. 9. Ezech. 44. 20. 2. Sam. 14. 26.

סֵפֶר, סִפְרָא Liber, libellus, epistola: litteræ, doctrina, eruditio. Esth. 4. 15. 2. Reg. 22. 8. *Plur.* סִפְרִין, סִפְרַיָּא libri. Dan. 7. 10. Esdr. 6. 1.

סַפְרָא, סָפְרָא, סַפְרָא Scriba, Cancellarius, Legisperitus. Esdr. 7. 12. *Plur.* סָפְרִין, סָפְרַיָּא Scribæ. Isa. 33. 18. Jerem. 26. 7. *Scribarum nomen vel Politicum, vel Ecclesiasticum esse potest. Politice sumptum significat Notarios tum publicos, tum privatos, & apud Talmudistas* מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת puerorum magistros. *Ecclesiastice autem Scribarum nomine intelliguntur Critici sacri, Prophetæ, publici Professores, & Doctores, Legis Interpretes, & Expositores, ad quos spectabat populum docere, Tribuum genealogias asservare, Sacras litteras exponere, a corruptionibus vindicare, populo prælegere, & dubia, ac quæstiones ex* תּוֹרַת מֹשֶׁה Lege Moysis, & נְבִיאִים Prophetis *elicitas dirimere. Scribas autem Legem interpretatos fuisse, populum docuisse, & alia munera sacra obiisse, ex multis* מִקְרָא Sacræ Scripturæ *locis colligitur. Sic Saphan* סוֹפֵר Scriba *lib.* 2. Reg. 22. 10. *dicitur librum Legis Josiæ Regi exposuisse. Sic Esdras* סוֹפֵר מָהִיר Scriba celer *vocatus non solum populum Legis præceptis imbuit, sed Sacras litteras, quæ in captivitate Babylonica maculas contraxerant, pristino nitori, & integritati restituit. At Matth. 7. v. 29. de Christo legitur.* Ἦν διδάσκων ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. Erat docens ipsos sicut potestatem habens, non sicut Scribæ. *Joseph Scaliger in Elencho Tribæres. observat, D. Paulum verbis illis* 1. *ad Corinth.* 1. 20. Πῦ σοφός; ubi Sapiens? πῦ γραμματεύς? ubi Scriba? πῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; ubi conquisitor hujus sæculi? *ad tria genera Doctorum voluisse alludere, scilicet ad Sapientes, Scribas, & Prophetas, quos ipse Christus videtur sejungere Matth.* 23. *Quidam a Legis promulgatione originem traxisse Scribas contendunt, necessitate exigente, ut essent, qui eam scriberent, & explicarent; alii Davidi Scribarum institutionem tribuunt; alii cum Pharisæis natos Scribas volunt; alii D. Hieronymum secuti Scribarum patres* הִלֵּל Hillèlem, & שַׁמַּאי Schammài *faciunt; alii verosimilius ab Esdra post captivitatem Babylonicam inventos fuisse Scribas arbitrantur, ut una cum ipso Sacra volumina describerent, & interpretarentur. Neque putes Scribarum nomen Sectam importare. Etenim Scribarum alii ex partibus Sadducæorum, alii Pharisæorum, alii Hessæorum stabant, ipsorumque doctrinæ, & vivendi rationi erant addicti. Præterea quicunque Legis peritia, vel aliquo litteraturæ genere præstabat, Scribæ nomine nuncupabatur. Ea porro auctoritate Scribæ pollebant, ut maximi in Judiciis eorum sententia haberetur, & in jure dicendo cum Principibus Sacerdotum sederent, quod patet ex Matthæi Evangelio cap.* 20. *v.* 18. *ubi Christus Principibus Sacerdotum, & Scribis se tradendum prædicit. Non solum autem Hierosolymis habitasse Scribas, sed in omnibus locis, ubi Synagogæ erant, ex variis Sacræ Scripturæ locis confirmatur. Eorum vestis similis erat dalmaticis Presbyterorum apud Christifideles. Pallio autem utebantur quatuor angulos habente, ex quibus globuli punica mala referentes pendebant, quemadmodum ex D. Epiphanio hæresi decima quinta colligitur. In Templo, & in Synagoga populus a Scribis instruebatur. Locus vero omnibus docentibus, & discentibus Hierosolymis assignatus erat area atrii Israelitarum, in cujus lateribus porticus erant constructæ ex marmore candido, & laquearibus cedrinis obtectæ recipiendis Israelitis, & ab injuria temporis defendendis. Porro frequentes huc conveniebant tribus Festis solemnibus viri eruditi, & simul commorabantur, ut inter se de locis Sacræ Scripturæ obscuris conferrent, ac disputarent.* Γραμματεῖς Scribas, & νομοδιδασκάλους, seu νομικοὺς Legisperitos *pro iisdem sumi in N. T. evuitur ex Matth.* 22. 35. *& Marc.* 12. 28. *Qui enim a D. Matthæo appellatur* νομικὸς, Legisperitus, *a D. Marco dicitur* εἷς τῶν γραμματέων, unus Scri-

Scribarum. *Sunt tamen nonnulli Auctores, qui discrimen ponunt inter* νομικὸς, *&* τοὺς γραμματεῖς *Sacrarum litterarum auctoritate innixi. Lucæ enim cap.* 11. 45. *cum Christus acriter Scribas, & Pharisæos increparet, dicitur quidam* νομικῶν Legis Interpretum *intercessisse:* Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. Magister, cum hæc dicis, etiam nos afficis injuria, *cui Christus respondit:* καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί: væ vobis quoque Legis Interpretibus. *Camero in notis ad cap.* 22. *Matthæi sentit,* γραμματεῖς Scribas *fuisse Legis Interpretes, qui publice in Synagogis Legem exponebant;* νομικοὺς *vero eos fuisse, qui ab Hebræis* חכמים Sapientes *vocantur, quorum erat Legem quidem interpretari, sed privatim.*

סַפְרָנָא Idem. Esth. 5. 11.

סַפָּרָא Tonsor. Esth. 6. 12. *in Targum secundo.*

מַסְפֵּר Novacula, forfex *tonsoria, vel sartoria.* Numer. 6. 5. & 8. 7.

סְפַר Littus, portus. Jos. 9. 1.

סַפִּיר Sapphirus, *lapis pretiosus.* Exod. 28. 18.

אֶסְפּוֹר Idem. Cant. 5. 14.

אַסְפַּרְנָא Cito, celeriter, festinanter. Esdræ 5. 8. & 6. 8.

סַק, סַקָּא Saccus. Amos 8. 10. Psal. 35. 13. *Plur.* סַקִּין sacci. Genes. 42. 25.

סַקָּאָה Rubigo, sideratio. *Aliis locustæ species.* Deuter. 28. 42. *Hebraice* צְלָצַל.

סקל סקול *citatur ab Elia ex* Gen. 42. 4. *pro Hebræo* אָסוֹן mors, exitium *ex Targum Hierosolymitano. Legitur autem in Jonathane* סְקוֹל Levit. 10. 19. & *significat* offendiculum.

סקף *Ithpahel* אִסְתַּקַּף, *vel ex Ithpehal* אִסְתְּקַף occasionem, caussam dare, præbere, quærere, ansam præbere. Numer. 5. 15. murmurare. Numer. 11. 1. irruere. Thren. 1. 12.

תּוּסְקָפָא Occasio, caussa. Judic. 14. 4. *Ex plurali legitur* תּוּסַקְפָתָא *pro* תּוּסַקְפָתָא *in Venetis.* Job 37. 12.

תַּסְקוּפֵי, תַּסְקוּפִין Caussæ, occasiones. Ezech. 24. 12.

סִקּוּפָתָא, סִקּוּפָא, סְקוּפָא Postis, limen, trabs. *Constr.* סִקּוּפַת Ezech. 9. 3. *Plur.* סְקוּפָן, סְקוּפָתָא postes, limina. *Masc.* סְקוּפַיָּא trabes. 2. Reg. 18. 16.

אִסְקוּפָא Idem. *Plur.* אִסְקוּפָן postes, limina.

סקר Intueri, contueri, conspicari, conspicere, aspicere. Job 28. 7. ducere, regere, gubernare. Deut. 8. 5.

סִיקוּרְיָא, סִיקָרָא Securis. Deut. 19. 5.

סרא, סְרִי, סְרָה Fœtere. Exod. 7. 21. Cant. 1. 12. *Aphel* אַסְרֵי fœtidum reddere. Eccles. 10. 1.

סְרֵי, סָרֵי Fœtens, fœtidum.

סְרוּת Fœtor. Amos 4. 10.

סַרְיוּתָא Idem. Numer. 11. 20. *in Jonathane.*

סִירָא Lorica. Exod. 28. 32. *in Targum Hierosolymitano.*

סִרְיָן Idem. *Plur.* סִרְיָנִין, סִרְיָנָיָא loricæ. Jerem. 46. 4.

סרב Abnuere, renuere, nolle, repugnare, refragari, rebellare. Numer. 22. 14. pervertere, subvertere. Thren. 3. 11. *Pahel* סָרֵב idem.

סַרְבָנָא, סַרְבָּן Rebellis, pertinax, contumax. Ezech. 2. 5. & 8. *Plur.* סַרְבָנִין,

re-

סַרְבָּנַיָּא rebelles, contumaces. Pſal. 68. 19. *Fœm.* סַרְבָּנִיתָא contumax. 1. Sam. 20. 30.

מְסַרְבָּן Idem. Iſa. 65. 2.

סַרְבָּנוּתָא Rebellio, contumacia. Eccleſ. 8. 1.

סַרְבֵּל Tegere, obtegere, operire. Nah. 2. 3.

סַרְבָּלָא, סַרְבָּל Chlamys, pallium. Eſth. 3. 15. *Plur.* סַרְבָּלֵי, סַרְבָּלִין chlamydes, pallia. *Aliis* femoralia. Dan. 3. 21.

סַרְבֵּק Fucare, ſtibio illinere. Iſa. 3. 16.

סרג

סְרִיג Implexum, perplexum, intricatum; rete, reticulum, ſagena; opus implexum, perplexum inſtar retis. Job 19. 6. *Plur.* סְרִיגִין. Job 14. 5. *Fœmin.* סְרִיגְתָא 1. Reg. 7. 18.

סְרִיגָא Idem. *Plur.* סְרִיגָן. *Emphat.* סְרִיגָתָא retia. 1. Reg. 7. 42.

סְרִיגוּ, סְרִיגוּת Perplexum, perplexitas. 1. Reg. 7. 17.

מְסַרְגַּל Rotundum. Exod. 16. 14. *in Targum Jonathanis.*

סרד

סַרְדָּא Cribrum. Exod. 27. 4. & 35. 16. *Hebraice* מִכְבָּר.

סַרְדִּין Cortinæ, vela, tapetes ocellati. Exod. 27. 9.

סַרְדִיתָא Expulſio. *Aliis* trepidatio; *aliis* cribrum. Geneſ. 36. 29.

סרה

סַרְהֵב Feſtinare, properare, urgere, accelerare. Eſth. 8. 8. *Ithpahel* אִסְתַּרְהַב Idem. Prov. 12. 19.

סַרְהוֹבְיָא, סַרְהוּבָא Feſtinatio, acceleratio. Pſal. 144. 15. *Adverbialiter cum* ב, cito, feſtinanter, velociter. Pſal. 31. 3. & 55. 15.

מְסַרְהַב Feſtinus, velox, citus. *Plur.* מְסַרְהֲבִי, מְסַרְהֲבִין feſtinantes, veloces. *Aliis* rebelles. Pſal. 66. 7. *Juxta hanc ſignificationem idem eſt, ac* מְסָרְבִין.

מְסַרְהַבָּאוּת Cito, velociter. Prov. 25. 8.

סוּרְהֲבָן Rebellis, contumax, pertinax. Deut. 21. 18. *Plur.* סַרְהֲבָנִין rebelles, contumaces. Geneſ. 26. 35.

סרח

סְרַח Inique, male, perverſe agere, peccare. 2. Sam. 24. 17. fœtere. Jerem. 49. 7. ſuperfluum eſſe, redundare. Exod. 26. 12. rebellare.

סָרִיחַ, סָרִיחַ Redundans, ſuperfluum. Exod. 26. 13. fœtidum, putridum. Job 41. 18. *Fœm.* סְרִיחָה ſuperflua: putrida.

סַרְחָא Redundantia. Exod. 26. 12.

סְרוּחָא Fœtor. Joel. 2. 20.

סוּרְחָנָא, סוּרְחָן Iniquitas, perverſitas, peccatum. Geneſ. 39. 23.

סַרְחָנוּת, סוּרְחָנוּת Idem. Levit. 10. 17.

סרט

Pahel. Lineas ducere, ſignare, deſignare. 1. Sam. 21. 13.

סַרְטָיָא, אִסְרְטָא, סְרָטָא Via, ſemita. *Plur.* סַרְטַיָּא, סְרָטִין viæ, ſemitæ. Geneſ. 42. 6. *in Jonathane.*

סרך

Pervertere, evertere, ſubvertere. Thren. 3. 11. *Pahel Infinitivus* לְסָרְכָא ad pervertendum. Thren. 3. 25.

סָרִיךְ Perverſum, perplexum. Eccleſ. 10. 3. *Fœm.* סְרִיכְתָא, סְרִיכָא perverſa, perplexa. *Plur.* סְרִיכָן perverſæ. *In Venetis* סְרִיבָן Eccleſ. 1. 15.

סְרוּךְ Perverſitas. Thren. 3. 59.

Epar-

סַרְכָּא, סָרְכָּא Eparchus, exarchus, princeps, moderator, gubernator, præfectus. Prov. 6. 7. *Plur.* סָרְכִּיא, סָרְכִין præfecti. Deut. 1. 15. Dan. 6. 3. *Conſtr.* סָרְכֵי eparchi. Dan. 6. 7.

סַרְכָן Idem. Eſth. 8. 2. Geneſ. 41. 41. *in Jonathane.*

סרם סַרְמִיסִים, סַרְמִיטִים Homines viles, ſordidi, pannis laceris, & abjectis ſimiles. *Sunt voces peregrinæ duabus Latinis non valde diſſimiles*, Sarmentitius, *vel* Sarmentarius, & Semiſſarius. *Hinc Cœlius Rhodiginus lib.* 30. Antiq. Lect. cap. 21. Illud vero auctarium fuerit, inſectatione eadem ab importunis hominibus Chriſti cultores Semiſſios nuncupatos, & Sarmentarios, de lethi genere, quod ad aſſis dimidii ſtipites deſtinati, ſuperjectis, accumulatiſque ſarmentitiis faſcibus, concremari conſueſſent. Semiſſes vero dici homunciones, palam eſt vel imperitioribus.

סרן סַרְנַק Suffocare, ſtrangulare: obſtruere, obturare. *Idem ac* שַׁנַּק. Pſal. 63. 12.

סַרְנוֹקָא Suffocatio. Pſal. 68. 21.

סרס *Pahel.* Caſtrare: evellere, eradicare: pervertere. Levit. 22. 24. *Participium* מְסָרֵס caſtratus. Deut. 23. 2. *in Jonathane.* *Ithpehal* אִסְתָּרַס caſtrari. Geneſ. 39. 1. *in Jonathane.*

סרף סָרְפַיָּא, סְרָפִין, Seraphim, *Angeli miniſterii, ita dicti, quaſi Igniti, & Flammei a* שָׂרַף. Zach. 3. 7. Ezech. 1. 8.

סרק פְּלָחֵי דְּסָרְיְקִין Pectere. *In Targum* כְּתָנָא operantes lina pectinata. Iſa. 19. 9.

סָרִיק Vanus, vacuus, inanis: nauci, teruntii, nihili, nequam. *Plur.* סָרִיקִין inanes. *Fœm.* סָרִיקָא, סָרִיקְתָּא vana, vacua. *Plur.* סָרִיקָן, סָרִיקָתָא inanes, vacuæ.

סָרְקָא, סַרְקָא, סָרָק Vacuitas, vanitas, inanitas, ſterilitas. Geneſ. 49. 22. *in Jonathane.*

סָרִיקָא Idem. Pſal. 107. 9.

סָרִיקוּתָא Idem. Pſal. 2. 1. *Cum* ל *præpoſito*, לְסָרִיקוּתָא fruſtra, incaſſum, inaniter, gratis. Job 39. 16.

סַרְקָאָה Saracenus, Iſmaelita, Arabs. *Hodie* Turcæ *appellantur. Plur.* סַרְקָיִין Saraceni. Geneſ. 37. 25. *In Venetis male punctatum eſt* סְרַקְיִין.

סרת מַסַרְיְתָא מַסְרֵת Sartago, patella. Levit. 6. 14. 2. Sam. 13. 9.

סַרְתָּא *Vide in* סער.

סתה סְתָוָא, סְתַו Hyems. Geneſ. 8. 2. Cant. 2. 1. *Tritum apud Rabbinos* שְׁלָהֵי דְּסְתָוָא קָשָׁה מִסְּתָוָא Finis hyemis gravior eſt ipſa hyeme, *cum ultimum hyemis frigus majorem moleſtiam, majuſque incommodum hominibus afferat, quam frigus ſummum, quod in media hyeme ſævit, cujuſque vim ſuſtinere ægre poſſunt.*

סתא *Vide in* מסא.

סתם Claudere, occludere, obſignare, obturare. 2. Reg. 3. 19. *Ithpahel* אִסְתַּתַּם claudi, occludi, obſignari. Thren. 3. 8.

סְתִים Clauſum, abſconditum, occultum. *Plur. emphat.* סְתִימַיָּא abſcondita, occulta. Geneſ. 49. 1. *in Jonathane.*

סָתַר Latere, abſcondere ſe. Jerem. 16. 17. demoliri, diruere. *Pahel* סַתֵּר Idem. *Ithpahel* אִסְתַּתַּר abſcondi. Eccleſ. 7. 14. *Apud Grammaticos Hebræos* Pronomina tertiæ perſonæ *dicuntur* נִסְתָּרִים *ex eo, quod in iis verum nomen latet. Sic* נִסְתָּר *eſt* Tertia perſona, *quia illa nobis occulta, & abſcondita eſt, cum abſit.* לא יורה רק כנוי לנסתר Non ſignificat niſi Pronomen abſconditi. *Etenim non nominatur, ſed ſub Pronomine abſcondita latet.*

סְתָר, סִתְרָא Secretum, arcanum, abſconditum, latibulum. Deut. 27. 15. *Plur. ex alia forma* סְתִירָתָא arcana. Eſth. 9. 14. *in Targum ſecundo. A Rabbinis* pudenda *dicuntur* בֵּית הַסְּתָרִים locus ſecretorum, *quia natura voluit eam partem eſſe abſconditam, occultam, ſecretam, & latentem.* בֵּית הַסְּתָרִים הָאִשָּׁה pudendum mulieris.

DICTIONES EX RABBINIS.

ס *Abbreviatura. Idem ac* סְתוּמָה Clauſum, Sectio clauſa. *Ut clarius intelligant Hebraicæ Linguæ ſtudioſi ea, quæ in libris Moyſis, vel Pentateucho, ſive Lege annotantur, cujus Judæi ſamper zelotypi impenſe fuerunt, non erit inutile hoc in loco nonnulla de* פָּרָשִׁיוֹת Paraſchis, *ſive* Sectionibus *ob oculos ponere, in quas totum Pentateuchum, vel Legem diſtribuerunt. Itaque dictio hæc* פָּרָשָׁה *a Lingua Hebræa originem trahit, idemque eſt, ac* Sectio, pars ſeparata, & disjuncta Textus ſacri, *quam ſingulis Sabbatis Hebræi ab antiquis temporibus in ſuis Synagogis legunt. Alio nomine eamdem vulgo vocant* סֶדֶר, & *Chaldaica voce* סִדְרָא Ordo, pars ordinata. *Sectionem hanc in Textu tres litteræ* פ ס *majuſculæ indicant, aliquando etiam tres* ס *pariter majuſculæ. Hæc autem inter* פ, & ס *differentia intercedit, quod per* פ *deſignatur* פָּרָשָׁה פְּתוּחָה Sectio aperta, *per* ס *vero* פָּרָשָׁה סְתוּמָה Sectio clauſa. *Ideo autem Hebræi appellant* פָּרָשָׁה Sectionem פְּתוּחָה apertam, *quia a linea aperta initium ducit;* סְתוּמָה *vero* clauſam, *quia ex utraque parte eadem linea concluditur. Sectiones minores apertæ deſignantur per litteram* פ *minorem in eo loco poſitam, quemadmodum clauſæ per* ס *minorem. Id tamen hodierna præſertim die a Typographis rerum Hebraicarum non admodum accurate obſervatur. In Pentateucho porro una* Sectio major *reperitur, quæ per unicam litteram* ס *minorem eſt indicata, quæ eſt Sectio ultima libri primi a Moyſe exarati, ſive Geneſeos, incipiens* וַיְחִי יַעֲקֹב Et vixit Jacob. Geneſ. 47. 28. *de qua digladiantur inter ſe Rabbini, cur* סְתוּמָה clauſa *ſit, neque reliquarum inſtar diſtincta. Cum autem multas invicem rationes afferant, aliique alio inclinent, opiniones ſuas eos ſibi habere libenter patimur, præſertim cum plures ex iis ſuperſtitionem, fabulaſque Rabbinicas ſapiant. Cæterum ab iis, qui Sectionem ultimam libri Geneſeos excludunt,* פָּרָשִׁיוֹת Sectiones *quinquaginta tres numerantur, a reliquis quinquaginta quatuor, qui duas Sectiones breviores uno Sabbato conjunctas legunt, ut toti Pentateucho, ſive Legi a Moyſe exaratæ ſpatio unius anni finis imponatur. Ultimo die Feſti Tabernaculorum lectionem* תּוֹרָה, *vel* חוּמַשׁ *abſolvunt cum*

in-

ingenti lætisia, lauto prandio, variisque ritibus, ac propterea diem illum vocant שִׂמְחַת תּוֹרָה Lætitiæ Legis, *proximoque Sabbato dicto* שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית *primam Legis Sectionem a* בְּרֵאשִׁית *incipientem legunt, Legemque absolventes ei subjiciunt statim Sectionem primam, ut non tam læti de absoluta Lege esse videantur, quam ut etiam alacritatem, gaudiumque suum expromant, ac palam testentur de eadem novo studio repetenda.*

Præterea Abbreviatura ס *significat* signum. *Insuper* סֵפֶר, *cum de pluribus libris eamdem materiam complectentibus mentio fit, quos tamen potius solent appellare* חֲלָקִים partes.

סא *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר אַחֵר Liber alius. בסא In libro alio. *Pluraliter* סְפָרִים אֲחֵרִים Libri alii. *Adhibetur quoties aliorum librorum lectio in testimonium adducitur. Cum* ו *copula* ובסא Et in libris aliis. 2. סִימָן אַחֵר Signum aliud. *Masorethis frequens.* 3. סְבָרָה אַחַת Causa prima. *Ubi* א *est littera numerum indicans,* & סב causa secunda.

סאא *Abbreviatura. Idem ac* סְפָרִים אֲחֵרִים אֵינוֹ Libri alii id non habent. *Cum* ב *servili,* בסאא In libris aliis illud non est. *A Criticis sæpe usurpatam invenies.*

סָבַב Circuire, ambire, circumdare: causam præbere, in causa esse. סוֹבֵב In orbem moveri, agi. סְבִיבָה Circumactio in orbem, motus circularis. סְבָרָה causa. סִבַּת הַסִּבּוֹת Causa causarum. *Sic* Deus *per periphrasim a Rabbinis appellatur. Quatuor causæ ita vocantur a Philosophis Rabbinis.* סְבָרָה חוֹמְרִית Causa materialis: צוּרִית formalis: פּוֹעֶלֶת efficiens: תַּכְלִית finalis. מְסִבָּה Ambitus, circuitus: cochlea. סִבּוּבִי circularis. סוּבִין, סֻבִּין Furfures, *purgamentum farinæ crassius, ita dicti, quia in molendino agitantur, & circumaguntur.* סִבּוּב Circuitio: vertigo. מְסוּבָּב Causatum, effectus. *Hinc* בְּטוּל הַסִּבָּה יְטוּל הַמְסוּבָּב Sublata causa, tollitur effectus.

סַבְּטְיוֹן, סַמְבַּטְיוֹן, סַנְבַּטְיוֹן, סַבָּטוֹן, סַבָּטְיוֹן, סבט Sabbatjon, *vel* Sambatjon, *vel* Sanbatjon. *Fluvii nomen, de quo multa fabulantur Rabbini, ajuntque ultra eum decem Tribus Israelitarum ad hanc diem detineri, ibique amplissimum Regnum obtinere. Huic fluvio nomen a voce Hebraica* שַׁבָּת Sabbatum *inditum ex eo volunt, quod celerrimo, ac velocissimo cursu sex hebdomadæ diebus ingentes lapides secum trahens, quibus transitus ad ulteriorem ripam prohibetur, feratur, die autem Sabbati placide, ac leniter fluat. Hanc autem ob causam neminem umquam Judæum illum adhuc prætergressum esse, ne præceptum Sabbati servandi violaret, quo Judæis vetitum quidquam agere. Apage nugas. R. Moses Majemonides asserit, fluvium hunc Sabbatjonem eumdem esse, ac* גּוֹזָן Gozan, *de quo mentio fit lib. 2. Reg. cap. 17. 6.* Anno autem nono Osee cepit Rex Assyriorum Samariam, & transtulit Israel in Assyrios, posuitque eos in Hala, & in Habor juxta fluvium Gozan, in Civitatibus Medorum. *De hoc fluvio Sabbatjone Auctores varii mentionem facientes varia tradiderunt. In* בְּרֵאשִׁית רַבָּא *Bereschìt rabbà sect. 73. habetur.* לא למקום שגלו עשרת השבטים גלה שבט יהודה ובניימין: עשרת השבטים גלו לפנים מן נהר סמבטיון

שבט יהודה ובנימין מפוזרים בכל הארצות *h. e.* Non ad locum, in quem deportatæ ſunt decem Tribus, deportata quoque eſt Tribus Juda, & Benjamin. Decem Tribus deportatæ ſunt antea ultra fluvium Sambatjonem, Tribus Juda, & Benjamin diſperſæ ſunt in omnes terras. *Sic R. Salomon Jarchì Iſaiæ verba* cap. 27. 13. qui ejecti erant in terra Ægypti *exponens ait* לפי שנפוצו מארץ רחוקה לפנים מן הנהר סמבטיון קראם אובדים *h. e.* Eo quod diſperſi fuerunt olim ex terra longinqua ultra fluvium Sambatjonem, vocat eos perditos. *In Talmude Hieroſolymitano Tractatu Sanhedrìn cap.* 10. *circa finem.* In tria exilia Iſraelitæ miſſi ſunt אחת לפנים מנהר סנבטיון primo ultra fluvium Sambatjonem; deinde in Daphnem Antiochiæ; tertio, quando nubes ſuper ipſos deſcendens texit eos. *R. Gedaljàh nonnulla etiam addit ad fluvium Sambatjonem pertinentia in libro* שלשלת *inſcripto fol.* 37. *editionis Venetæ, Cracovienſis autem fol.* 36. *Hæc ſunt ejus verba.* באותה הלילה היה רעש גדול ובבוקר ראו חיל גדול והשיב האל סביבם נהר שגולל אבנים וחול במקום שלא היה שם נהר מעולם ועדין גולל אבנים וחול בלי מים ברעש וקולות שאילו היה שם אפילו הר של ברזל היה מנפצו; וזה בכל ימי חול ובשבת נח ולזה נקרא נהר שבתיון ויש מקומות באותו הנהר שהוא רחב ס אמה ולכן אינם יכולים לבוא אלינו ולא אנן אליהם וכו *Hoc eſt.* In ea nocte fuit terræ motus maximus, & mane facto conſpexerunt (*Decem Tribus, ſive Iſraelitæ*) exercitum magnum. Sed Deus adduxit circa eos fluvium volventem lapides, & arenam, in loco, ubi antea non fuerat fluvius umquam, & uſque adhuc volvit lapides, & arenam ſine aqua, per terræ motum ſolummodo, & ſtrepitum maximum, ita ut ſi eſſent ibi etiam montes ferrei, diſpergerent eos. Id vero omnibus diebus profanis accidit; ſed in Sabbato quieſcit; unde vocatur fluvius Sabbaticus. Quibuſdam locis latus eſt fluvius iſte ſexaginta cubitos. Qua de cauſa ipſi nequeunt venire ad nos, neque nos accedere ad ipſos poſſumus. *Quis ſanæ mentis non videt, narrationem hanc puram putamque fabulam redolere? Alii etiam Regionem, quam fluvius iſte interfluit, temere aſſignare non dubitant. Audi ex iis R. Abraham in libro* יוחסין Juchasìn f. 155. *qui liber genealogicus eſt, hiſtoriamque Sacram, & Judaicam a Mundi initio ad annum Chriſti* 1500. *proponit. Cracoviæ editus eſt* 1580. *in* 4. ונהר סמבטיון למעלה בקליקוט מוצאו ומפסיק בין האינדיאני ההם וכו *h. e.* Fluvius autem Sabbaticus ſupra Calicut oritur, & deſinit inter Indianos iſtos &c. *Hæc ex Judæis. Inter Latinos autem Plinius* lib. 31. cap. In Judæa rivus Sabbatis omnibus ſiccatur. *Licet autem ejus nomen non indicet, procul dubio ille idem fluvius eſt, de quo Judæi hæc fabulantur. Agricola vero de eorum natura, quæ ex terra fluunt, lib.* 3. *inquit.* Quidam fluvii ad aliquod tempus ceſſant, deinde rurſus fluunt, ut Symethus in Sicilia, qui per Catanam fluit, & amnis, qui medius inter Arcæam, & Raphanæam Syriæ urbes curſum tenet, modo, ut auctor Joſephus, pleno defertur alveo, repente deficit, & ſex diebus continuis ſiccum tranſituro præbet alveum. Septimo die iterum exortus abundat aquis, atque ex eo die, ſacro Judææ gentis, Sabbaticus nominatur. *Hi, & alii Auctores hæc ex Joſephi hiſtoria hauſiſſe videntur, nimirum ex lib.* 7. *De bello Judaico cap.* 24. *Verumtamen, ut quilibet videt, ſibi non conveniunt, atque adeo invicem adverſantur. Joſephi auctoritas hac in re tanti eſſe non debet, ut in ejus gratiam veritatem deſeramus, præſertim cum Joſephus admodum ſuſpectus ſit, tum quia gente Judæus, tum quia cætera Græcus, & in ejus libris fere reperiatur* quidquid Græcia mendax audet in Hiſtoria, & madidis cantat quæ

So-

Soſtratus alis. *Certe ego non ita facile quæ a Joſepho narrantur, ſine diſcrimine omnia mihi perſuadeo, cum ſim, ut ille ait*, paulo infirmior, unus multorum. *Quid igitur Judæi reſpondebunt objicientibus, eos ſaltem miniſterio Chriſtianorum uti poſſe ad trajiciendum flumen die Sabbati leniter fluens, & per eos tamquam tabellarios a Contribulibus ſuis litteras accipere? Cur autem nautæ, & mercatores totum terrarum Orbem, mariaque omnia ſæpe prætergreſſi numquam de hoc flumine, aut Regno Judæorum mentionem faciunt? Non alibi ſane hujuſmodi Regnum invenies, niſi forte in Thomæ Mori Utopia, aut in fabuloſo Coſaræorum Regno a Buxtorphio rejecto, aut verius in nugaciſſimo Rabbinorum cerebro, qui imperitæ plebeculæ multa hujuſmodi in ſuis Libris & Concionibus ſolent obtrudere, ut ſe, ſuoſque in miſero, & diuturno exilio ſolentur.*

סָבַל Bajulare, ferre, portare. סַבָּל, סַבְלָן Bajulus. סַבְלוֹנוֹת Paraphernalia, *ſponſi dona ſponſæ & ſocero altero nuptiarum die offerri ſolita, novam amicitiam indicantia, ita dicta, quia hinc inde portantur, & transferuntur. Gloſſa R. Salomonis ad cap. 9.* בָּבָא בַּתְרָא, *Bavà Bathrà in Miſnà de his donis hæc habet.* Conſuetudo ſponſorum eſt poſt deſponſationem per datam arrham, ut craſtino mane mittant domum ſoceri ſui in honorem uxoris (*ſponſæ*) ſuæ monilia, ſive ornamenta muliebria, ſpecies fructuum, vaſcula vini, aut olei &c.

סָבַר Exiſtimare, arbitrari, opinari: cogitare. סְבָרָה Opinio: cogitatio. סֵבֶר, סְבִיר אַפִּין Aſpectus: ſpes, fiducia. סָבוּר Honorabilis, ſpectabilis. סָבוּר Perſuaſus, opinione imbutus. סָבוּר הָיִיתִי Opinatus ſum, putavi. סָבוּר אֲנִי Puto ego. סָבוּר אַתָּה Ut tu putas. סְבוּרִים הָיוּ Putarunt, exiſtimarunt. סָבִיר Putans, exiſtimans, *ex forma Chaldaica. Plur.* סְבִירִין. *Maſorethæ hanc vocem ſæpe, paſſimque adhibent de dictionibus, quæ ex Textus convenientia, vel aliorum locorum collatione putantur primo intuitu aliter legendæ, quam ibi ſunt exaratæ. Vide Clavem Buxtorphii Maſorethicam cap.* 10. סְבָרָא, סְבָרָה Opinio, ſententia, conjectura. עַל דֶּרֶךְ הַסְּבָרָה Probabiliter. סְבוּרָאִים *Talmudici Doctores ita dicti, quia ipſorum ſcientia, & doctrina opinionibus, & diſputationibus tantum in utramque partem conſtabat. Puhal* סוּבַּר *apud Talmudicos* venam ſecare. סִיכּוּרָא venæ ſectio.

סג *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף גְּמָרָא Finis Ghemarà: ב סג In fine Ghemarà. 2. סוֹד גָּדוֹל Secretum magnum. 1. Sam. 3. 10. *in Maſora.*

סגל *Abbreviatura. Idem ac* סָגָן לְוִיָּה Antiſtes Leviticus. *Ejus uſus in titulis frequens. Olim* סָגָן Sagan, *qui etiam* סְגָן הַכֹּהֲנִים *vocabatur, Pontifici Maximo ſæpiſſime ſuccedebat. Judæi ajunt, eumdem etiam* מְמוּנָּה Præfectum *vocari conſueviſſe, & operam ſuam Pontifici addixiſſe, cui dexter incedere ſolebat, omneſque reliquos Sacerdotes Sagani paruiſſe.*

סָגַל Lucrari, proprietatis jure acquirere, peculium facere, congregare, colligere ſubſtantiam.

סְגֻלָּה Proprietas, proprium, peculium, Proprium Logicum, conditio propria, ac peculiaris. שֵׁם סְגֻלָּה

No-

Nomen proprium.

סִנָּון סנן Argumentum, thema, propositum, ſtylus: ſignum, vexillum, ſymbolum.

סר *Abbreviatura. Idem ac* סַלָּקָא דַּעְתָּךְ Aſcendit in mentem tuam? Putas ne? Eſt ne mens tua? *Sæpe littera* ק *præcedit, & ſeparatim* קָא. Quod ſi exiſtimes. Si forte putas. *Alioquin* קָא *fere eſt particula expletiva. Adhibent Talmudiſtæ, quoties per præoccupationem aliquid avertere volunt. Cum ſervili,* וקסר. 2. סוֹף דָּבָר Finis rei: denique: poſtremo. 3. סַיְעָתָא דִּשְׁמַיָּא Auxilio Dei. *Si ei præponas litteram ſervilem* ב *ſic ſcribitur,* בס ר, *ſignificatque* eum auxilio Dei. *Apud Rabbinos Cœlum pro Deo familiariſſimum eſt.*

סרא *Abbreviatura. Idem ac* סַלָּקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא Aſcendit ne tibi in mentem quaſi dicam? putas ne me dicere? *Talmudiſtis uſitata.*

סָרָן Polus: incus. סָרָן הַצְּפוֹנִי Polus Borealis, Septemtrionalis, Arcticus. סָרָן הַדְּרוֹמִי Polus Meridionalis, Antarcticus. *Plur.* סְרָנִים Poli.

סָרַק Findere: סָרָק Fiſſura, ſciſſura, rima, pars abſciſſa. *Plur.* סְרָקִין & סְרִיקִין fiſſuræ.

סָדַר Ordinare, dirigere: diſponere. סִדּוּר, סֵדֶר Ordo, ſeries, diſpoſitio, ordinatio: Schola, Academia, lectio, Paraſcà: acies. *Sex etiam partes Generales Talmudis dicuntur a Rabbinis* שִׁשָּׁה סְדָרִים *h. e.* ſex ordines, partes, diſpoſitiones Talmud. סוּדָר Sudarium, linteum, velum, velamen. סָדוּר Ordinatum. סִדְרָא Sectio Legis, Paraſcà. רֹאשׁ סִדְרָא רַבָּה Gymnaſium magnum. סִדְרָא Caput ordinis, *h. e.* Academiæ.

סה *Abbreviatura. Idem ac* סַם הַמָּוֶת Venenum mortis, lethale. 2. סַךְ הַכֹּל Summa omnium, ſumma ſummarum.

סהב *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר הַבָּהִיר. *Liber inſignis Kabbaliſticus, qui manu ſcriptus tantum inter Judæos circumfertur. De eo plura vide pag.* 46. *hujus Lexici.*

סהר *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף הַדִּבּוּר Finis ſermonis, *vel* Textus hujus.

סהז *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר הַזֹּהַר Liber Zohar. *In Zohar Mantuano pag.* 1. *legitur* ובסה Et in libro Zohar *ſine* ן *in fine. Liber Zohar eſt Commentarius plane Kabbaliſticus in quinque libros Moſis, de quo R. Gedalia auctor libri* שַׁלְשֶׁלֶת הַקַּבָּלָה *h. e.* Catenæ Kabbalæ *ſcriptum reliquit.* Scito R. Simeonem, & ejus filium R. Eliezarem nihil ſcripſiſſe de libro Zohar, qui hodie eſt in manibus noſtris, ſed diſcipuli ejus, ac diſcipuli diſcipulorum ipſorum ſcripſerunt eum in foliis multis, ſexaginta circiter annis poſt mortem ejus: וקבלתי על פה שזה החיבור הוא כל כך גדול הכמות שאם היה נמצא כלו יחד היה משאת נמל; *h. e.* Et accepi ore tenus, tantam fuiſſe molem hujus compoſitionis, ut, ſi conjuncta tota eſſet, vix camelus eam ferret. *Liber hic in multis doctrinæ in* גמרא Ghemarà *altera Talmudis parte traditæ plane adverſa-*

לכל אתון בר מנהורי דנקודי וכלא אתמסר ברזא דאורייתא בסיני *h. e.* Non est subsistentia, aut lux ullis litteris sine luce punctorum, & totum illud traditum est per secretum Legis in Sinai. *Non est hujus loci opinionem hanc rejicere, eamque falsam omnino esse, claris, & firmis rationibus ostendere. Tertius etiam* זוהר Zohar *reperitur Constantinopoli impressus in* 4. זוהר הרקיע Splendor firmamenti *inscriptus.*

סוב Senescere, consenescere. סִיבָא, סִיב Senex. סִיבוּתָא Senectus. סָבָא, סָב Senex, senior. *Plur.* סָבִין senes. *Fœm.* סָבְתָא vetulæ. *Fœm. sing.* סָבָא, סָבְתָא Matrona senex, vetula.

סוג Genus Logicum, prædicabile: סוג, vel סוג הַסּוּגִים הָעֶלְיוֹן genus generum, genus generalissimum. *Hujusmodi genera appellantur* מַאֲמָרוֹת Prædicamenta, *quæ secundum Aristotelis sententiam decem sunt, videlicet* העצם Substantia, הכמה Quantitas, האיך, *vel* איכות Qualitas, היחי, הסיכות, *vel* הצטרפות Relatio, לו Quando, האנה Ubi, המצב Situs, שיפעל Suum, *hoc est*, Habitus, שיתפעל Quod operatur, Actio, Quod fit, Passio: הם כולם מקרים מסוג הכמות Omnia ista sunt Accidentia ex Genere Quantitatis. *Morè lib.* 1. *cap.* 57. סוג אֶמְצָעִי Genus subalternum. *Item* סוג Sepire: ordinare. סָיָג sepes, sepimentum, maceria. סוּגִיָה Ordo, usus, consuetudo.

סוּם, סִיֵּם Absolvere, finire, complere. סִיּוּם finis, complementum, absolutio.

Ma-

sfatur. Præterea earum verum Constitutiones, quæ in Ghemarà non sunt expositæ, ac declaratæ, a Rabbinis tamquam authenticæ habentur, iisque, ubi res, & necessitas postulat, veluti firmis, & inconcussis Juris principiis innituntur. Sentiunt Hebræi, librum hunc ante collectum Talmud conscriptum fuisse, eoque esse admodum antiquiorem ex eo, quod in illo nusquam Talmudis mentio fiat, nec ullus ex eodem locus in testimonium afferatur. Nihil esse mirum, eum tamdiu delituisse, cum ex libris Hebræis nostris etiam temporibus nonnulli in lucem prodierint, qui longo tempore in Ægypto, aliisque Orientis regionibus omnibus ignoti remanserant. Tum Cremonæ, tum Mantuæ in folio editus est; Cremonæ quidem anno 319. *h. e. Christi Domini* 1559; *Mantuæ vero* 318. *h. e.* 1558. *Editio Mantuana Scripturæ locos non exhibet; Cremonensis autem præter illos Concordantias locorum Sacræ Scripturæ proponit, Lectorum commodo, & utilitati maximè inservientes. Habet etiam alia, quæ præstantiorem editionem reddunt, efficiuntque, ut ab Hebræis editio Cremonensis editioni Mantuanæ longe præferatur.*

Datur etiam alter Zohar *dictus vulgo apud Judæos* זוהר חדש Zohar novus. *Cracoviæ editus est in quarto anno Christi* 1603. *Idem omnino stylus, & materia hujus est, ac* Zohar antiqui. *Huic addita sunt ea omnia, quæ in altero desunt, ex antiquissimo exemplari manu scripto in pergameno desumpta, ex terra Israelis in regiones nostras importato. In eo reperitur tum* מדרש שיר השירים ואיכה, *in quo varia lectio annotata ex antiquo exemplari, tum* תקונים, *tum* מדרש הנעלם. *De punctis vocalibus, & accentibus multa habentur, quorum inventionem antiquissimam Rabbini faciunt, ipsiusque Mosis tempori tribuunt, sed mea sententia perperam. Audi.* נקודי ותנועות קבלה למשה מסיני *h. e.* Puncta, & vocales acceptio sunt Mosis de monte Sinai. תנועי דטעמי קיימו כולא על ידא דמשה *h. e.* Motiones accentuum firmatæ sunt omnes per manus Mosis. ליח קיימא ונהירו

סִיוָן, סון, Majus *menſis*.

סוּס Equus. *Plur. terminationis fœminine*. סוּסִיוֹת Equæ, & סוּסָן. *Emph.* סוּסְתָּא. *Cum aff.* סוּסְתַי כְּסוּסְתָךְ Equi mei ſicut equi tui. *De equis ſeptem proprietates in Tractatu Talmudico* פְּסָחִים *Peſachim narrantur*. שִׁבְעָה דְּבָרִים נֶאֱמָרִים בְּסוּס *Septem res dicuntur de equo*. Amat bellum, amat ſcortationem, ſuperbum ſpiritum habet, ſomnum negligit, multum comedit, egerit parum, & equus albus bonus eſt in ſomno.

DE ABBREVIATURIS IMPERFECTIS.

סוֹפֵי תֵיבוֹת Fines dictionum. *Hoc nomine appellantur apud Hebræos* Abbreviaturæ imperfectæ, *quę in ultimis vocum litteris eliſis, & decurtatis exiſtunt. Quid vero ſint* Abbreviaturæ perfectæ, & imperfectæ *jam ſupra diximus pag. 29. Placet hic* Abbreviaturas imperfectas *omnes ſimul ſubjicere, ſicuti* perfectas *locis ſuis in ſingulis litteris accommodatas invenies.*

אונק *pro* אוֹנְקְלוֹס OnKelos, *qui eſt Paraphraſtes Chaldaicus in* תּוֹרָה Legem, *de quo vide Diſputationem noſtram huic Lexico pręmiſſam.*

אפי *pro* אֲפִילוּ Etiam. *Rabbinis frequens.*

בט *pro* בְּטַעֲמָם Cum accentu. *In uſu Maſorethis.*

בפ *pro* בְּפֶרֶק In Capite.

גו *pro* גּוֹרֵס Legit.

גי *pro* גִירְסַת Lectio. בגי In lectione; cum lectione.

דכו *pro* דְּכָוָתֵיהּ Quod ſicut illud ſimile ipſi.

וגו *pro* וְגוֹמֵר Et cætera.

וכו *pro* וְכוּלוֹ Et totum illud, *h. e.* & cætera. *Interdum apud Maſorethas* וְכוּלְהוֹן Et omnia iſta.

חס *pro* חָסֵר Defectivum. *In Maſora.*

יי *pro Nomine Tetragrammato* יְהוָה. *Scribitur aliquando* יִי. *Priſci ſcripſerunt* יְיְ *per tria* י *myſterii cauſſa, ut ipſi ajunt.*

יתּ ויתּ *pro* יִתְבָּרֵךְ וְיִתְעַלֶּה Benedictum ſit, & exaltetur. *Subjicitur Dei nomini, quod ab Hebręis ſemper cum magna reverentia profertur. Crebro ei pręponitur* שׁ, *ut* שׁיתּ.

כנ *vel* כנו *h. e.* כְּנוֹן Sicut. *Idem ac Hebraicum* כְּמוֹ.

כל *pro* כֻּלְּהוֹן *vel* כֻּלָּם Omnia iſta.

כלו *pro* כְּלוֹמַר Secundum dicere: ac ſi diceret: verbi gratia. *Rabbinis frequens.*

כשא *pro* כְּשֶׁאָמַר Quando, cum dicit. *A Rabbinis adhibetur.*

לד *pro* לְדַעְתִּי Juxta ſententiam meam.

לפי *pro* לְפִיכָךְ Idcirco. *Interdum pro* לְפִירוּשׁ juxta expoſitionem.

לומ pro לומַר Dicere. *Eſt Infinitivus Verbi* אָמַר *apud Rabbinos pro Hebraico* לֵאמוֹר.

ליו pro לְיוֹנָתָן Secundum Jonathanem.

מגז pro מִגִּזְרָה A radice, *vel* themate. *Apud Grammaticos.*

מרינ pro מִדְּנָחֵאי Orientales. *Maſorethis frequens.*

מיב לי pro מְיַבְּעֵי לֵיהּ Quæritur ipſi. *In Talmude.*

מתני pro מַתְנִיתָא Traditio, doctrina. *In Talmude.*

סבי pro סָבִירִין Exiſtimantur. *In Maſora.*

סי pro סִימָן σημεῖον, Signum, Caput libri. *Apud Rabbinos.*

פי pro פֵּירוּשׁ Expoſitio, *vel* פֵּירֵשׁ Explicat. *Rabbinis frequens.*

שי pro שֶׁיְּחִיֶּה Qui vivat, *vel* שֶׁיִּחְיוּ Qui vivant, *vel* שֶׁיִּתְבָּרֵךְ Quod benedictum ſit. *Prius viventis nomini ſubjiciunt; poſterius autem Dei nomini, tuncque ſolet fini addi* ת, *ut* שית.

שנ pro שֶׁנֶּאֱמַר Quod dicitur; ſicuti dicitur, *nimirum* in Sacra Scriptura. *Ejus uſus in citandis locis Sacræ Scripturæ.*

שת pro שֶׁתִּחְיֶה Quæ vivat. *In Epiſtolis familiaribus fœminæ viventis nomini ſubjicitur.*

תו pro חוּב Præterea, amplius, porro. *Idem eſt, ac Hebraicum* עוֹד.

תני pro תְּנֵינָא, *vel* תַּנְיָא Secundum, alterum. *Apud Hebræos dicitur* שֵׁנִי, *vel* שֵׁנִית.

Ex his Abbreviaturis Lector prudens de ſimilibus judicium feret.

E DIVERTICULO IN VIAM REDEAMUS.

סור *Hiphil* הֵסִיר Auferre; ſubtrahere *apud Arithmeticos.* הַסָּרָה Subtractio *Arithmeticæ numerationis ſpecies.* תּוֹסֶפֶת Additio, *in Arithmeticis.*

סח *Abbreviatura. Idem ac* סַם חַיִּים Aroma vitæ, ſalutare.

סָחַט Exprimere ſuccum, *aut* humorem. סְחִיטָה Expreſſio. *Aliis* torcular, prælum.

סָטַן Adverſari; odiſſe. סָטָן Adverſarius, Satan, ſpiritus malignus. *Nomen* הַסָּטָן Satanas *Cabbaliſtice apud Rabbinos numerorum ratione habita valet* 364. *ut indicent, ſpatio dierum* 364. *poteſtatem eſſe Satanæ adverſandi Judæis, eoſque accuſandi;* וחיומא דכפורין ליתּ ליהּ רשׁות לאסטוני *at in die Feſto* Kippurim, *videlicet* Propitiationis *non eſſe ipſi facultatem accuſandi. Sic habetur in Tractatu* יוֹמָא *Jomà, & in* מְדְרַשׁ תְּהִלִּים *Medràs Tehillìm Pſal.* 27.

סָטַר Demoliri, deſtruere: alapam impingere. סְטַר, סְטָרָא Latus, eris, ora, extremitas, finis. בְּסִטַר In latere, juxta, prope. *Plur.* סִטְרִין latera. *Conſtr.* סִטְרֵי extremitas. *Cum aff.* עַל סִטְרֵיהוֹן Ad latera eorum.

סי *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר יְצִירָה Liber creationis. *Inter libros Kabbaliſticos*

omnium celeberrimus est, tribuiturque Abrahamo Patriarchæ tamquam auctori. Mantuæ editus est anno 322. videlicet Christi 1562. in 4. cum Commentariis R. Abram Ben Dior, R. Mosis Ben Nachmàn, R. Moscè בוטרילו *Butrillo, R. Saadiæ Gaòn, & R. Elièser* מגרמישא. 2. סֵפֶר יָשָׁן Liber antiquus. *Si ei præponatur* ב, *ut* בסי *significabit* in libro antiquo.

סַיַּע Juvare, opitulari, auxiliari, opem ferre. סִיעָא, סִיעֲתָא Auxilium. סִיוּע Idem. בְּסִיעֲתָא דִשְׁמַיָּא Auxilio Cœlorum, *h. e.* Dei.

סַיָּף Gladius, fica, ensis. *Plur.* סַיָּפִים gladii.

סַךְ Summa, numerus consummatus: סַךְ הַכֹּל Summa numeri: סַךְ הַחֶשְׁבּוֹן Summa summarum; סַךְ הַמָּעוֹת Summa pecuniæ. סַךְ הַדִּינָרִין Summa denariorum.

סֻכּוֹת Tugurium, tabernaculum. *Rabbini præter ritus ex præcepto Dei festis diebus* סֻכּוֹת Tabernaculorum *peragendos, alios ex arbitrio excogitarunt, inter quos præcipuus est* נִיסּוּךְ הַמַּיִם libamen aquæ, *non solum die septimo hujus Festi, sed etiam octavo effundendæ. Amphora, qua Sacerdos utebatur, tres* לוגים logos, *sive* sextarios *continebat, per clivum medium accessus ad* מִזְבֵּחַ Altare *fiebat, & ad sinistram Altaris in foramen, vel simpulum tempore* נֶסֶךְ תָּמִיד libaminis Sacrificii jugis *aqua erat spargenda. Cum autem ritus hic nulla Lege præciperetur, displiceretque Sacerdoti Sadducæo, ipse aquam non in simpula, sed ad pedes suos effundere vafre conabatur. At id ne contingeret, populus postremis temporibus clamare consueverat* הַגְבֵּהּ יָדֶיךָ attolle manus tuas, שֶׁנִּרְאֶה אִם תִּתֵּן מַיִם בַּסַּפָּל ut videamus, an aquam infundas simpulo. *Quod si tamen populum versutia sua decepisset,* בָּאֳתְרוֹגִים malis citreis *ab eo simul collecto petebatur, cornuque Altaris frangebatur. Licet autem in Lege nihil de hoc ritu habeatur, volunt tamen Rabbini ipsi Mosi a Deo traditum fuisse, verbisque illis Isaiæ* 12. 3. *innui:* וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה Et haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris, *& eo præcipue spectare, ut ex summa Dei benignitate sementis tempore pluvia in annum sequentem obtineatur. Adeo autem exultabat populus propter* נִיסּוּךְ הַמַּיִם aquæ effusionem, *ut apud Hebræos in Proverbium abierit:* qui numquam vidit gaudium domus hausti-onis, non vidit umquam gaudium omnibus diebus suis.

Festum a nobis vulgo dictum Tabernaculorum, *vel* Umbraculorum *ex præcepto Dei quotannis per septem dies ab Hebræis celebrandum in Talmude sæpe simpliciter appellatur* חַג Festum, *in Sacris litteris Veteris Testamenti* חַג הַסֻּכּוֹת Festum Tabernaculorum, *& in Novo Testamento* Σκηνοπηγία. *Radicem autem vocis* Σκηνοπηγίας *ne arbitreris derivari a Græcis dictionibus* σκιᾷ umbra, *&* φάγω comedere, *ut male sentit Lyra, & alii; neque a* κοινὸς communis, *ut Tostatus; sed pro certo habeas originem trahere* Scenopegiam *a nomine* σκηνῇ Tabernaculum, *& Verbo* πέγνυμι erigere, confi-cere, *quia hoc Festo ex ramis, & frondibus arborum Tabernacula conficiebantur. Cæterum Tabernacula olim non ex telis cera oblitis, operculis, aut similibus, ut hodie, fie-*

bant,

bant, ſed ex arboribus oleoſis, earumque frondibus, ut diutius propter pinguedinem virere poſſent. A Judæis ad Gentes Tabernaculorum Feſtum tranſiſſe ex nonnullis Auctoribus colligitur. Scenopegiæ enim Feſta Gentibus fuiſſe, quæ populus præſertim Alexandrinus Tabernaculis extra domos erectis celebraverit, Caſaubonus narrat ad lib. 5. Athen. cap. 6. & libr. 4. cap. 9. Plutarchus etiam in Æmilio, & Mario, parta victoria, a militibus Tabernacula in caſtris hedera, lauro, frondibus ad lætitiam ſignificandam ornata fuiſſe litteris commendavit. Antiquitus poſt peractum Sacrificium juge primo die Feſti Tabernaculorum, ſexque aliis ſequentibus in more poſitum erat, ut in atrio mulierum lychnuchi aurei accenderentur ad noctis tenebras diſjiciendas, ut pro arbitrio quilibet ſigna lætitiæ edere poſſet. Ajunt autem Judæi, quatuor pelves 130. logos, ſive ſextarios olei continentes ibi fuiſſe collocatas ad ſuſcipiendum oleum ad hoc allatum, & ellychnia, quæ ex detritis Sacerdotum braccis conficiebantur. Quis igitur miretur, luce lychnuchorum omnia urbis Hieroſolymitanæ atria fuiſſe perfuſa, ut Rabbini סכה Succà *v. 2. & 3. narrant? Saltantibus vero viris faces accenſas geſtantibus, canentibus, exultantibus, & præ gaudio geſtientibus aderant etiam mulieres e podio, ut ipſæ quoque tantæ lætitiæ eſſent participes. Singulis quibuſque ſeptem annis, tranſacto die primo Feſti Tabernaculorum, ut habetur Deuter. 31. 10. tenebatur Rex, ſolebatque in ſuggeſto ligneo ad hoc parato, cunctis Judæis audientibus, tam viris, quam mulieribus, tam indigenis, quam advenis, legere Legem Domini, quod in atrio mulierum decurſu temporis factum ſcimus ex* סוטא Sotà 6. 8. *Lectionem autem exordiebatur ab initio Deuteronomii, eamque ad Caput 6. v. 4. producebat; deinde tranſitum faciebat ad cap. 11. v. 13. inde ad Caput 14. v. 22. tum ad Cap. 26. v. 22. poſtea ad Cap. 17. v. 14. ubi agitur de Rege; denique maledicta, & diras proferebat, quæ Deuteronomii Cap. 27. & 28. continentur. Si quis vero Tabernaculorum figuram, & magnitudinem ſcire deſiderat,* סכה Succà *cap. 1. adeat, in quo de utriſque copioſe admodum agitur. Sed cum in Veteri Teſtamento de menſura Tabernaculorum nihil præcipiatur, cujuslibet arbitrio* קראים *Karræi eorum conſtructionem relinquendam volunt. Porro quid eſſent thyrſi, quos manibus geſtare Feſto Tabernaculorum Judæi ſolebant, Genteſque in Orgiis Bacchi celebrandis quatere, docent Macrobius lib. 1. c. 18. & Cerda ad Virgilii Eclog. 5.*

Inſtituit Daphnis thyrſos inducere Bacchо,

Et foliis lentas intexere mollibus haſtas;

nimirum eos fuiſſe perticas oblongas, contoſque ſertis floreis, arborumque frondibus circumſeptos, haſtaſque aculeatas hederis obtectas.

סָכַם Numerare, computare, ſupputare. סְכוּם Numerus, ſumma numerata. *Hiphil* הִסְכִּים Conſentire, convenire. מַסְכִּים Conſentiens, conformis. מוּסְכָם Conſenſus. שְׁמוֹת הַמּוּסְכָּמִים *Apud Grammaticos, & Logicos* nomina univoca, ſynonyma. הַסְכָּמָה Convenientia, univocatio, conſenſus, concordia.

סכן, נִסְכַּן Periclitari, in periculo eſſe: tentare, experiri. מְסוּכָּן In periculo conſtitutus. סַכָּנָה Periculum.

סִכֵּן Depauperare. מִסְכֵּן Pauper, egenus, tenuis, inops. מִסְכְּנוּת Paupertas, inopia. *Hithpahel* הִתְמַסְכֵּן Depauperari, pauperem fieri. מַסְכֵּן Pauperem reddere.

סַכִּין Culter, gladius, enſis.

סכר, נִסְכַּר Obturari, claudi. אַסְכָּרָה Angina, obturatio fiſtulæ gutturis, *morbus acutus, quo fauces anguntur, & obturantur. Vulgo dicitur* ſquinantia.

סל״ *Abbreviatura. Idem ac* סְבִירָא לֵיהּ Videtur ipſi; opinio eſt ipſi; opinatur: *vel* סָבוּר לֵיהּ, *vel* לִי mihi: דס״ל quia opinatur. *Pro* לֵיהּ *de pluribus dicetur* לָן nobis, לָהֶן ipſis.

סָלַל Æſtuare, ardere: contrahi, corrugari ex ardore. *Item* orare, precari, rogare, ſupplicare. *In libris Precum* אנקת

מסלריך לפני כסא כבודך Gemitus tibi ſupplicantium aſcendat coram ſolio gloriæ tuæ.

סָלַח Condonare. סְלִיחָה condonatio. סְלִיחוֹת Precationes pro remiſſione peccatorum. *Item* liber Precum propitiatoriarum.

סִלּוֹן, סִלּוֹן Fiſtula, *unde aqua fontis effluit*: canalis.

סָלַק Removere. סִלּוּק Remotio. סָלִיק Finitus, abſolutus. *Hæc dictio adhibetur in fine librorum.* סְלוֹק Finis, terminus. *Hinc* סְלוֹק *apud Grammaticos appellatur accentus, qui ſententiam abſolvit. Nomine etiam* סְלוֹק SillûK *Judæi vocant carmen quoddam diebus Feſtis communibus, & conſuetis Precibus interpoſitum, quæ Preces a decem, & octo benedictionibus, quæ in iis comprehenduntur, dicuntur vulgo* שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה *h. e.* octodecim. *Id autem uſurpant ante* קְרוּשָׁה, *videlicet Orationem, & Precatiunculam illam, quam in laudem Dei recitant, quæ incipit* יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ Magnificetur, & ſanctificetur nomen ejus magnum &c. *quæ illarum Precum finis eſt, ac propterea appellatur* סִילוּק, finis, terminus.

סַם Aroma, *in bonum*: venenum, toxicum, *in malum*. סַם הַמָּוֶת Aroma mortis, venenum lethale. *Plur.* סַמִּים Aromata. *Juxta Eliam hoc diſcrimen intercedit inter* סַמִּים, & בְּשָׂמִים *quę nomina* Aromata *ſignificant, quod* סַמִּים *proprie conficiuntur, & miſcentur opere apothecario ad odorem, ſuffitum, medicinas, remedia, refectionem, vel corruptionem, & mortem,* בְּשָׂמִים *autem adhibentur in cibis condiendis ad voluptatem, & delicias.*

סַמְבַּטְיוֹן Sambatjon fluvius, *qui &* סַבַּטְיוֹן, *de quo ſupra.*

סמ״ג. סמ״ג *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר מִצְוֹת גָּדוֹל Liber præceptorum magnus. *Ejus auctor* ר׳ משה מקוצי *R. Moſes Kotzenſis, qui floruit circa annum Chriſti* 1240. *Editus eſt Venetiis in folio* 1522.

סמ״י *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר מִלְחֲמוֹת יְהוָה Liber bellorum Domini.

סָמַךְ Incumbere, niti, inniti, fulcire: accedere, appropinquare, propinquum eſſe. סָמוּךְ Vicinum, conjunctum: juxta, prope. *Item* Nomen conſtructum, in regimine poſitum *apud Grammaticos*. בְּסָמוּכִין cum affixis *apud Abèn Ezrà*. נִסְמָךְ Idem. סֶמֶךְ Fulcrum: probatio. אַסְמַכְתָּא Ratio, probatio. סְמִיכָה Idem. *Item* manuum impoſitio, χειροθεσία, *qua olim Rabbini creabantur, a Verbo* סָמַךְ Promovere, creare aliquem, & conſtituere Magiſtrum, *ſive* Rabbinum per manuum impoſitionem. סָמוּךְ, נִסְמָךְ Promotus in Rabbinum, *ſive* Magiſtrum. *A Scaligero vocatur* Mellodoctor, Candidatus Magiſterii. *Hæc autem promotio, ſeu creatio in Magiſtrum, Doctorem, Rabbinum, Judicem, Ducem &c. non ſolum manuum impoſitione fiebat, ſicuti Moſes Joſue* Numer. 27. 23. & Deut. 34. 9. *populi Iſraelitici Ducem conſtituit, ſed etiam verbis conceptis, nullis manibus adhibitis. Ita habetur in* יוחסין *Juchaſin fol.* 60.

Exempli gratia. Ego promoveo te Rabbinum. Eſto promotus Rabbinus, *vel* Magiſter. *Hinc Majemon in Statutis de Synedrio cap.* 4. *harum Promotionum rationem ſuggerit*. Olim quidem omnes promoti promovere quoque poterant alios; ſed a tempo-

poribus Hillèlis principis nemo poteſt promovere, niſi facultate accepta a Principe Synedrii Magni. Princeps item Synedrii non poteſt promovere, niſi præſente אָב בֵּית דִּין *Patre domus Judicii*, h. e. *Præſide Synedrii*, & hic viciſſim niſi præſente Principe. Qui vero facultatem promovendi acceperat, non poterat illud facere, niſi præſentibus duobus teſtibus. Nam Promotio non poteſt peragi a paucioribus, quam tribus. Non poterat hic ritus exerceri extra terram Iſraelis: unde requirebatur, ut Promotor, & Promotus in eadem terra eſſet. Poterat etiam aliquando ob privilegium quis abſens promoveri per nuntios, vel per epiſtolam, & ſcriptum teſtimonium. Qui jus promovendi acceperant, poterant una vice centum, vel plures ſimul promovere. Promotis Rabbinis dabatur poteſtas etiam judicandi, ſive dignitas Judicum concedebatur. *Hæc autem poteſtas judicandi certis rebus, definitoque tempori etiam aliquando adſtringebatur. Qui porro hoc modo Rabbinus conſtitutus fuerat, non ſtatim* Rabbì *appellabatur, ſed* חָבֵר Collega, Diſcipulus, & Familiaris *ſui Promotoris, cum quo parem honoris titulum eum poſſidere præter decus exiſtimabant. Fere ſemper autem ejus nomini Promotoris nomen erat adjunctum, ut* R. Jonathan Mèir חָבֵר Diſcipulus R. Joſiæ. *Novus hic Rabbinus, ſuo Promotore docente, aut ſtabat, aut honoris ergo in pavimento inferior ſedebat. Ad hanc manuum impoſitionem referenda, quæ habentur* 1. Timoth. 4. 14. Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per Prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterii.

סוֹמֵךְ Manus imponens, Promotor.

נִסְמָךְ Promotus. סָמוּךְ Licentiatus, Rabbinatui proximus. *Interdum etiam legitur dictus* תַּלְמִיד חָבֵר Diſcipulus collega, *ſive* familiaris.

בְּסָמוּךְ In proximo, mox, continuo, paulo ante, paulo poſt.

סְמִיכוּת Regimen, conſtructio, forma nominis conſtructa, *apud Grammaticos*: relatio, *categoria Logica, ut pater, & filius. Item* ſcipio, fulcrum, brachiorum ſuſtentaculum.

סְמָלוֹנִין סמל Clavi jugi, *vel* lora, quibus jugum capiti bovis alligatur. *Ex Gloſſa Tractatu* שבת *in fine. Jugum veterum non erat inciſum ſicut noſtrum, ſed læve, ac perforabant in eo duo foramina juxta craſſitiem cervicis bovis, ac ibi figebant duos clavos, qui dicebantur* סְמָלוֹנִים.

סִמֵּן Signare, inſignire: ſignum, Sectio, Caput, Paragraphus. *Item* littera *in Abèn Ezrà* Deut. 33. 16. *Deducitur a Græco* σημαίνω.

סִימָן Signum. *Plur.* סִימָנִין & סִימָנִיוֹת Signa. *Eſt* etiam סִימָן Sectio, Caput, Numerus libri. *Sic Maſorethæ, Cabbaliſtæ, Grammatici ſibi faciunt* סִימָנִין Signa, Notas, Characteres, Symbola ad juvandam memoriam.

סמק *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר מִצְוֹת קָטוֹן Liber præceptorum minor. *Liber hic proprio titulo dicitur* עַמּוּדֵי גוֹלָה Columnæ captivitatis, *cujus auctor R. Iſaac Corbelenſis.*

סמר, סְמַרְטוּט Fruſtum panni, *aut* veſtis tritæ. סְמָרוֹן Hodie. *A Græco* σήμερον.

סנג, סָנֵיגוֹר συνήγορος. Advocatus, procurator *alicujus cauſam agens, ac defendens. Ejus oppoſitum* קָטֵיגוֹר accuſator.

סָנֵיגוֹרְיָא Defenſio, patrocinium cauſſæ.

סנר, סַנְדָּל Calceus, calceamentum, ſandalium. סַנְדְּלָר Calcearius, ſutor. *Hoc nomine vocatus fuit Rabbinus quidam inſignis* ר יוחנן הסנדלר R. Jochanan Sutor.

Cal-

סַנְדַּל שֶׁל עֲרִיסָה Calceus lecti. *In usu erat olim apud Hebræos, ut puerorum cunas, & lectulos circa pedes ferramentis quibusdam munirent, ne a pavimenti humore putrescerent; ea autem vocabant* calceos lecti. *Legitur aliquando* סַנְדָּלָא. *Vocabulum Judæis familiare.*

סַנְדָּק Susceptor pueri in circumcisione, compater. *Per synecdochen appellatur ita etiam* בַּעַל בְּרִית fœderatus.

סַנְהֶדְרִין Sanhedrin, Synedrium, Senatus magnus Hebræorum, Senatores prætorii magni Hierosolymitani septuaginta Judicum docentium jura divina, & humana, Judices, Seniores, Senatores. *In N. T. dicuntur* πρεσβύτεροι Matth. 16. 21.

סַנֵּן Purgare, percolare, purum reddere. הַמְסַנֵּן אֶת־הַיַּיִן אוֹ אֶת־הַחֹמֶץ אוֹ אֶת־הַשֵּׁכָר וְאָכַל אֶת־הַיְּחוּשִׁים אוֹ אֶת־הַיְּתוּשִׁין וְהַתּוֹלָעוֹת שֶׁסִּנְּנָן לוֹקֶה *h. e.* qui percolat vinum, aut acetum, aut siceram, & comedit culices, aut muscas, & vermes, quos percolavit, vapulat. *Huc pertinet illud Christi Matth. 23. 24. Judæos objurgantis, ipsisque objicientis.* Ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ διυλίζοντες τὸν κώνωπα. Duces cæci, qui percolatis culicem.

סָנַק Laborare, defatigari: סִנּוּק Labor, defatigatio. סַנְהֶדְרִין Judices, Cœtus, Senatus, Consistorium.

סס *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף Finis, finis. *Rabbini hanc abbreviaturam usurpant pro* denique, tandem, *vel* nihilominus. 2. סִפֵּק סְפֵיקָא Dubium dubii, dubium ex altero dubio illatum. 3. סוֹף סִימָן In fine Capitis. *Sequitur fere Capitis numerus. Masorethis in usu.*

סע *Abbreviatura. Idem ac* סֵדֶר עוֹלָם Seder Olàm, *h. e.* Ordo Mundi. *Liber hic Chronologiam sacram Hebræorum continet. Duplex autem est. Alter* סֵדֶר עוֹלָם רַבָּא Chronologia major, *alter* סֵדֶר עוֹלָם זוּטָא Chronologia minor. *In Chronologicis citari solet.*

סף *Abbreviatura. Idem ac* Sophpasùk, *h. e.* finis versus. *A Grammaticis vocatur etiam* Sillùk, *qui periodum integram absolvit. Pluraliter* סוֹפֵי פְּסוּקִים fines versuum. 2. סוֹף פֶּרֶק Finis Capitis. בסף in fine Capitis.

סָפַג Sugere, sorbere. סְפוֹג, אִסְפּוֹגָא Spongia, *ita dicta, quia tergendo absorbet.* נִסְתַּפֵּג Abstergere se, *proprie* spongia.

סָפַן Honorare, honore afficere. סְפוּן Honoratus. סְפִינָה Navis, *proprie magna, & tecta.* סַפָּן Nauta: navis artifex.

סַפְסָל Sella, scabellum, sedes. *Plur.* סַפְסָלִין sellæ.

סספק *Abbreviatura. Idem ac* סוֹף פֶּרֶק קַמָּא Finis Capitis primi. ובסספק Et in fine Capitis primi.

סָפַק, הִסְפִּיק Sufficere, sufficiens esse. סִפּוּק Sufficientia. סִבָּה מְסַפֶּקֶת Causa sufficiens. שֵׁם הַמְסוּפָּק Nomen analogum. הִסְתַּפְּקוּת Sufficientia. *Item* amphibologia.

סָפֵק Dubium, ambiguum. *Adverbialiter* ambigue: סַפֵּק dubium, ambiguum, anceps.

ceps. *Item* forte, fortaſſis. *Hithpahel* הִסְתַּפֵּק In dubio eſſe. סְפֵקוּת Dubitatio. שֵׁם מִסְתַּפֵּק Nomen amphibolon. מְסוּפָק dubius, analogus, anceps. שֵׁם הַמְסוּפָק Nomen analogum. סְפֵקוֹת Dubia, quæſtiones dubiæ, & controverſæ.

סַפֵּר Tondere, radere. סַפָּר Tonſor. מִסְפָּרַיִם, תִּסְפּוֹרֶת Forcipes. תִּסְפּוֹרֶת Raſura, raſio, tonſio: forfex. מַסְפֵּר Novacula: forfex tonſoria, *vel* ſartoria.

סְפֵּר Narrare. סִפּוּר Narratio: hiſtoria: prædicatio Logica. סְפוּרִים Prædicationes, hiſtoriæ.

סר *Abbreviatura. Idem ac* סְבָה רִאשׁוֹנָה Cauſa prima.

סָרַב Rebellare: refragari, renuere, abnuere. סַרְבָּן Rebellis: סַרְבָּנוּת Rebellio: contumacia. סִירוּב Idem.

סָרְבַל Tegere, operire. מְכוּרְבָּל Opertus, tectus.

סָרַגַל Lineas ducere, ſulcare. מְסוּרְגָל Lineis exaratum. סַרְגוֹל Linea, ſulcus, *quaſi ſit linea agri*.

סַרְדִּיוֹט Lictor, carnifex, præfectus. *Plur.* סַרְדִּיוֹטוֹת præfecti, lictores, carnifices, & *maſc.* סַרְדִּיוֹטִין.

סָרַח, נִסְרַח Fœtere, computreſcere. *Hiph.* הִסְרִיחַ Fœtidum reddere. טִפָּה סְרוּחָה Gutta fœtida. סִרְחוֹן Fœtor, putor.

סָרַח Rebellare. סוֹרְחָן Rebellio, contumacia: rebellis.

סַרְטָן סרט Cancer, ſignum cœleſte Cancri.

סרך *Abbreviatura. Idem ac* סְמִיכוּת רַבּוּי, נְקֵבָה, בְּנוּי, Regimen, Pluralis numerus, Fœmininum genus, Affixio Pronominum. *Sic per abbreviaturam indicantur quatuor cauſſæ, propter quas apud Grammaticos vocales mutantur.*

סָרַס Caſtrare, evellere, extirpare, evertere, pervertere. מְסוֹרָס מִקְרָא Lectio, textus tranſpoſitus, inverſus; aut qui per parentheſin eſt interruptus. סִירוּס Interruptio verborum, hyſterologia: parentheſis: caſtratio: inverſio, tranſpoſitio.

סָרַק Pectinare, pectere. מַסְרֵק Pecten: ſtrigilis ad equos pectendos. סָרַק Sterile, fructu vacuum.

סשר *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר שְׁמוֹת רַבָּא Gloſſa magna in librum Exodi.

סת *Abbreviatura. Idem ac* סֵפֶר תּוֹרָה Liber Legis. 2. סִתְרֵי תוֹרָה Arcana, myſteria Legis. 3. סֵפֶר תְּרוּמָה *Eſt nomen libri inſignis de vitibus, vetitis rebus, ac licitis, aliiſque hujuſmodi agentis.* 4. סוֹף תֵּיבָה Finis dictionis. *In numero plurali* סוֹפֵי תֵּיבוֹת Fines dictionum. *Maſorethis frequens.*

סְתָו, סְתָוָא Hyems: סְתָנִי, *vel* סִתְוָנִי Hybernus. עֲנָבִים סִתְוָנִיוֹת Uvæ hybernæ, labruſcæ. חוֹמֶץ סִתְוָנִיוֹת Acetum uvarum hybernarum.

סְתָם, נִסְתָּם Abſolute, ſimpliciter. *Apud Logicos* סְתָמִים, מִשְׁפָּטִים propoſitiones abſolutæ, ſimplices. סְתָמָה Antonomaſia *apud Grammaticos*. סְתוּמְתָּאָה Authenticus, Canonicus.

Ab-

סתר *Abbreviatura. Idem ac* סוף, תכף, ראש, Finis, Medium, Principium. *Apud Cabbaliſtas in uſu.*

סתר Latere. נסתר Perſona tertia *in Verbis.* נסתרים Pronomina tertiæ perſonæ, *quia ea abſens dicitur, ideoque quaſi latens.* סתר latebra. בית הסתרים Locus ſecretus, pudendum, *quia naturæ eam partem latentem, & ſecretam eſſe voluit.*

סתר Repugnare, contradicere. סתירה Repugnantia, contrarietas, contradictio.

INCIPIENTIA

A ע

ע *In numeris valet ſeptuaginta, ſemperque eſt littera radicalis, nec unquam Daghes recipit, ſicuti neque ceteræ gutturales.*

עא Lignum. *Idem eſt, ac* אע, *litteris translatis.* Eſth. 1. 13. *in Targum ſecundo.*

עאת, עאתא, עאתא. *Vide in* עוה.

עאן. *Vide in* עון.

עבא עובי Craſſities, denſitas: nubes, nebula. 1. Reg. 7. 46.

עבא, עבא, עיבא Idem. Iſa. 44. 22. Job 37. 16.

עבד Facere, conficere, efficere. Gen. 1. 31. Iſa. 43. 7. operari, terram colere, agere, peragere, parare, apparare. Gen. 18. 8. Joſ. 5. 10. *Ithpehal* אתעבד fieri. Numer. 28. 6.

עובדא, עיבד, עובדא, עובד Opus, factum. 1. Reg. 7. 8. operis merces. Pſal. 109. 20. *Apud Talmudicos* עובדא *ſignificat ut Hebraica vox* מעשה Hiſtoria, res geſta, *ut* עובדא הוא בחד Hiſtoria eſt de quodam; accidit cuidam. *Plur.* עובדין, עובדי, opera. Eccleſ. 9. 10. *Fœm.* עובדתא opus. Gen. 33. 14.

עבידתא, עבידא Idem. *Conſtr.* עבידת. מעבד Idem. *Plur.* מעבדין opera. מעבדנותא Opus. Prov. 21. 6.

עבדא, עבד Servus. Geneſ. 9. 25. & 24. 5. *Plur.* עבדין, עבדיא ſervi. Geneſ. 24. 35. Iſa. 54. 17. *Rabbinis, & Talmudicis tritum* עבדא דמלכא מלכא Servus Regis eſt Rex. *Quanto ſcilicet quis excellentioribus, & dignioribus ſe adjungit, tanto majorem claritatem, & nomen ab eorum familiaritate acquirit, & ab aliis propterea magis colitur.*

עבדותא, עבדות Servitus. Exod. 13. 3.

עבודא, עבודה Famulitium, ſervitus, cultus, miniſterium, opus. Geneſ. 26. 14.

עבט עביטא Clitellæ. Geneſ. 31. 34. *Hinc* mulus clitellatus, vel clitellarius *ad onera portanda tantum adhibitus.* ושויחנון בעביטא דגמלא Et poſuit eas ſub clitellis camelorum. *Hebraice* בכר.

Ge-

Genes. 31. 34. *Ex R. Salomone Hebræorum* כָּרִים *idem est, ac* כִּסָּתוֹת pulvini. *Rabbini appellant* מַרְדַּעַת. *Apud Rabbinos* עֲבִיט שֶׁל גָּמָל *est species quædam ephippii accommodati ad onera ferenda, non ad equitandum, vel insidendum.*

עבף עַבּוּפְיָא, עַבּוּף, עָבוּף Viride, frondosum. Isa. 57. 5. Psal. 52. 10. Job 15. 32.

עֲבַץ Stannum. *Idem ac* אֲבַץ Ezech. 27. 12.

עֲבַר Transire, transgredi, præterire. Numer. 13. 33. gravidam, prægnantem esse, concipere. Job 21. 20. *Aphel* אַעְבַּר traducere, transmittere, transferre, transvehere. Genes. 47. 21. mutare. Levit. 27. 10. pessulo claudere. 1. Reg. 6. 21. *Pahel* עַבַּר prægnantem esse. Genes. 16. 5. gravidam reddere: intercalare. Cant. 7. 4. *Ithpahel* אִתְעַבַּר transiri: concipere. Genes. 21. 2.

עַבְרָא, עֶבְרָא, עִבְרָא, עִבַּר, עֲבַר, עֵבֶר Trans, ultra. Deut. 30. 13. contra, e regione, ex adverso. 1. Sam. 14. 4. transitus: latus. 1. Sam. 14. 2. *Plur.* עֶבְרֵי, עֶבְרִין, עִבְרִין.

עֲבֵירָא, עֲבֶרְתָּא Transgressio, iniquitas, peccatum. Deut. 23. 15. Prov. 21. 27. *Plur.* עֲבֵירָן transgressiones. Gen. 25. 29. *in Jonathane. Raro in Targum hanc vocem reperies; at contra apud Rabbinos frequentissimus ejus usus est.* עֲבֵירָה נוֹרֶדֶת עֲבֵירָה Transgressio una trahit alteram. הִרְהוּר עֲבֵירָה קָשָׁה מֵעֲבֵירָה Cogitatio de peccato gravior est ipso peccato.

עִבְרָאָה, עִבְרַאי Hebræus. Genes. 14. 13. *Plur.* עִבְרָאֵי, עִבְרָאִין Hebræi. Gen. 43. 31. *Fœm.* עִבְרַיְתָא, עִבְרָאָה Hebræa. Exod. 15. 15. *in Targum Hierosolymitano.*

Hoc nomine Hebraico עִבְרִי, *de quo mentio* Genes. 14. 13. *Abraham primum a Chananæis, & Phœnicibus appellatus est, quia Euphratem post captum fratrem Loth transierat, & ad eos venerat, ut patet ex Genes. cap.* 14. *Itaque tunc idem valuit* עִבְרִי, *& Chaldaice* עִבְרַאי Hebræus, *ac Transeuphrateus. Sic populi dicuntur transmarini, transalpini, transpadani, qui sunt trans mare, trans Alpes, trans Padum. Ejus posteri deinceps illo eodem nomine vulgo Hebræi apud omnes gentes sunt nuncupati. At Hebræorum Regno in duas partes diviso post Salomonem, decemque Tribubus in exilium deportatis, Judæi sunt vocati, quod nomen inde ad nostra usque tempora iis mansit perpetuum. Hujus sententiæ multi tum veterum, tum recentiorum sunt patroni, inter quos Africanus, Origenes, D. Hieronymus, D. Chrysostomus, Theodoretus, Ribera, Munsterus, & Ludovicus Capellus; ex Rabbinis R. Scelomò, R. Moscè Bar Nachmàn, R. Bechài, Abèn Ezrà, & alii non pauci. Alii sentiunt, Abrahamum appellatum fuisse* עִבְרִי Hebræum *a nomine proprio* עֶבֶר Heber *Semi pronepote, Arphaxad nepote, & Sale filio. Hanc opinionem sequuntur inter veteres Josephus lib.* 1. *antiq. cap.* 6. *Eusebius Præparat. Evang. lib.* 7. *cap.* 2. *D. Augustinus de Civitate Dei lib.* 16. *cap.* 3. *&*

lib. 18. *cap.* 39. *Eucherius lib.* 1. *cap.* 7. *Inter recentiores Calvinus in Genesim cap.* 10. *v.* 21. *Pererius in Genesim, Mercerus, Cornelius a Lapide, & alii. Itaque utram sententiam sequatur liberum cuique judicium esto.*

עִבּוּר, עִבּוּרָא Proventus, annona, fructus, frumentum, *sc. anni præteriti*. Genes. 27. 28. Numer. 18. 26. intercalatio, embolismus. 1. Sam. 20. 27. conceptus, gravidatio. Job 3. 3.

עוּבְרָא Embryo, fœtus in utero adhuc inclusus. Cant. 7. 2. *Plur. emphat.* עוּבְרַיָּא Psal. 68. 27.

עֲבוּרָא Transitor, viator, hospes. *Plur. emphat.* עֲבוּרַיָּא Viatores, hospites. Genes. 22. 33. *in Jonathane*.

עַבַּר, עַבְּרָא Vectis, repagulum, pessulus. Exod. 26. 28. *Plur.* עַבְּרִין, עַבְּרַיָּא vectes, pessuli. Jerem. 49. 31.

עוֹבָרָא, עוֹבַרְתָּא Ramus, palmes, surculus. Psal. 80. 16. *Plur.* עוֹבָרָן rami, surculi. *In Venetis*. Ezech. 17. 6.

מַעְבַּר Vallum, transitus. Isa. 30. 32. *Astronomis* residuum alicujus numeri, reliquum, quod a computo superest.

תַּעֲבוֹר Excandescentia, furor, indignatio gravis. Soph. 1. 15. Isa. 9. 18.

עגל עֲגַלְתָּא & עֶגְלְתָא, עֶגְלָא, עֲגָלָה, Plaustrum, currus plaustralis. 1. Sam. 6. 7. & 8. signum Cœleste Ursæ. *Vide Aben Ezrà* Amos 9. 5. *Plur.* עֶגְלָן, עֶגְלָתָא, & עֲגָלָן, עֲגָלָתָא plaustra. Numer. 7. 3. Genes. 45. 27.

עֲגִיל, עֲגִילָא Scutum: parma: rotundum. Psal. 35. 2. & 91. 4. *Est etiam nomen loci. Plur.* עֲגִילִין scuta. Ezech. 23. 24.

עֲגַל, עֵגֶל, עֶגְלָא Vitulus. Exod. 32. 4. & 19. *Plur.* עֶגְלִין vituli. 2. Reg. 17. 16. *Fœm.* עֶגְלָא, עֶגְלְתָא vitula, juvenca. Exod. 15. 9. Deut. 21. 6. *Fuit* עֵגֶל *vitulus aureus Idolum Ægyptiorum, alio nomine* Apis *vocatum, cui simile Israelitæ in deserto conflarunt ex inauribus aureis. Juvat de hoc vitulo aureo Israelitarum vetustissimum Hebræorum commentum referre. Itaque fabulantur, post potationem vituli aurei a Mose Israelitis præceptam barbas aureum colorem referentes iis omnibus, posterisque eorum natas esse, qui illum impensius coluerant, illiusque pulverem avidius potando & barbas, & mentum, & maxillas superfluo liquore polluerant. Hanc fabulam his carminibus Petrus Rhemensis vulgo dictus* de Riga *exposuit*.

Descendit Moyses tabulis infixa duabus
Scripta Dei digito jussa beata ferens.
Aure choros populi ludentis percipit; iram
Concipit; os Vituli conspicit; inde fremit.
Excussit Tabulas; excussas fregit; abegit
Fractas; in Vitulum sævit, eumque rapit.
Comminuit; commiscet aquis; potum dat Hebræis,
Exeat ut fœdus per loca fœda Deus.
Denotat hic auri cor Hebræi potus avari,
Qui sitiens aurum primitus ecce bibit.
Consonat hoc; Crassi titulo quod corde sitisti

Vi-

Vivens, hoc aurum mortuus ore bibis.
Hebræi tradunt Moyſem feciſſe, quod audis,
Ut ſciret ſolos hac ratione reos:
Nam rutilans Auro monſtrabat Barba nocentes,
Dum patulo latices fluminis ore bibunt.
Aurum, quod fudit Aaron, deſcendit eorum
In Barbas tantum, qui coluere Bovem.
Nequitiæ plumbum Barbæ monſtratur in Auro,
Et culpæ pondus Aurea Barba notat.

Tam grave fuiſſe Hebræorum peccatum in Vitulo conflando Rabbini cenſent, ut adhuc ſatis expiatum non ſit. Hinc Paulus Fagius ad Chaldaicam Paraphraſim Exodi obſervat, ita Moſem Gerundenſem ſentire: אין לך ישראל פורענות שאין בה אנקיא מעון העגל *h. e.* Non eſt tibi, Iſrael, ultio, in qua non ſit uncia de iniquitate Vituli. *Eas vero nugas de hoc Vitulo aureo adjiciunt, tamque putidas, ut ſatius ſit eas ſilentio præterire, quam in iis commemorandis fruſtra tempus terere, Lectorumque patientiam defatigare.*

עֵין־עֶגְלָא Oculus vituli. *Nomen lapidis pretioſi. Dicitur etiam* עֵין עֵיגָל. Exod. 28. 19. *Hebraice* אַחְלָמָה.

עֶגֶל, עֶגְלָא, *& cum* ב *præfixo* בַּעֲגָלָא, בְּעֶגֶל. Cito, celeriter, velociter, feſtinanter: mox. Prov. 29. 1. Eſth. 1. 1. *in Targum ſecundo.*

עֲגוֹל Circulus, globus, maſſa rotunda panis. Exod. 29. 23. *in Jonathane.*

עָגַם Contriſtari, anxium eſſe. Job 30. 25. *Dicitur etiam* אָגַם.

עָגֵם Triſtis, anxius. *Plur. fœm.* עֲגֻמִּין triſtes. Ruth. 1. 13.

עָגַן Detineri, retineri. Iſa. 42. 22. *Pahel* עַגֵּן detinere, retinere. Iſa. 24. 22.

עָגִין Detentus, incluſus. *Plur.* עֲגִינִין detenti, incluſi. Iſa. 42. 7.

עֲגָנָה Detentio, incluſio. בֵּית עֲגָנָה Domus detentionis, carcer. Iſa. 24. 22.

עָדָא, עֲדָה Tranſire, præterire, recedere. Geneſ. 15. 17. Numer. 14. 44. ſpoliare, diripere, prædari. Jerem. 30. 16. *Aphel* אַעְדֵי amovere, removere, auferre, transferre. Zach. 3. 4. Dan. 5. 20. concipere. Jud. 13. 3. *Pahel* עַדֵּי amovere: ſpoliare, prædari. Eſth. 8. 11. concipere, gravidam fieri. Iſa. 51. 2. *Ithpahel* אִתְעַדָּא amoveri, auferri. Levit. 4. 31. Iſa. 17. 1.

עַד Uſque, uſque ad, uſquedum, donec, adhuc. *Conjungitur cum variis particulis, ut* עַד לָא antequam, priuſquam: עַד אֵימָתַי quouſque? uſquequo? עַד כְּדֵן, עַד כְּרוֹן, עַד כְּעַן Adhuc, quamdiu, donec. עַד כָּה, עַד כְּא hucuſque, uſque nunc. עַד דְּ, עַד הָכָא, עַד דִּי donec, uſque, interea dum.

עַדְיָתָא, עַדְיְתָא, עַדְיָא Abſceſſus, apoſtema. Levit. 13. 2. & 6.

עֲדִי, עֲדִי Præda, ſpolium. Joſ. 8. 27. Iſa. 42. 24. *Cum aff.* עֲדֵיהוֹן præda eorum. Iſa. 10. 2.

עֲדָאָה Idem. Numer. 31. 11. *Plur. conſtr.* עֲדָאֵי ſpolia. Iſa. 8. 4.

עֲרִיתָא Idem. *Male autem* Numer. 31. 11. *in Jonathane legitur* עֲרִיחָא.

עַרְוָא. *Vide in* דוא.

עִדּוּי Conceptus. Ruth 4. 12. *Plur.* עִדּוּיִן Geneſ. 18. 12. *in Jonathane.*

כְּעַדְיָא Gravida, prægnans. Iſa. 38. 24. *Plur.* מְעַדְיָתָא, מְעַדְיָת, מְעַדְיָן gravidæ, prægnantes. Amos 1. 13. Thren. 1. 16.

עֲדִית, עִדִית Ornatus, ornamentum. Pſal. 83. 13.

עֶדֶב, עַדְבָא Sors. Levit. 16. 8. & *per* ו, עַדְוָא. Eſth. 9. 24. *Plur.* עַדְוִין ſortes. 1. Sam. 14. 42.

עדן *Ithpahel* אִתְעַדַּן Oblectare ſe, voluptate affici. Nehem. 9. 25. *in Hebræo.*

עֶדֶן Voluptas, delectatio, deliciæ. *Item nomen proprium horti, in quo Adam a Deo creatore primum collocatus. D. Hieronymus* Paradiſum voluptatis *vertit. Eſt etiam nomen oppidi in Cœleſyria.* Amos 1. 5.

עִדָּן, עִדְנָא Tempus, opportunitas, occaſio. Gen. 8. 11. & 21. 22. *Plur.* עִדָּנִין, עִדָּנֵי, עִדְנַיָּא tempora.

עִדִּין Idem. Geneſ. 18. 12. *in Aben Ezrà Plur. conſtr.* עִדּוֹנֵי tempora. Geneſ. 29. 25. *in Jonathane.*

עדר Excellere, abundare, antecellere, præſtare. *Hinc* עֲדִיף excellens, præſtans. Pſal. 45. 3.

עדר, עַדְרָא, עֶדֶר Grex. Geneſ. 32. 16. *Plur.* עֶדְרִין, עֶדְרַיָּא greges. Geneſ. 29. 2. *Conſtr.* עִדְרֵי Joel. 1. 18.

מַעְדְּרָא, מַעֲדֶרֶא Sarculus, ſarculum. Iſa. 7. 27.

עוב *Hiphil* הֶעִיב Obnubilare, nube obducere. Thren. 2. 1.

עִיבָא, עֵבָא, עָבָא Nubes, obnubilatio, nebula. Job 37. 16.

עוֹב Ramus. *Cum aff.* עוֹבֵיהּ ramus ejus. Job 15. 32.

עוּבָא Sinus.

עוג *Pahel* עַנְּעֵג Intingere, immergere, intingendo maculare, *vel* colorare. Geneſ. 48. 11. *in Jonathane.*

עוּגִית Area, areola, ſulcus. *Plur.* עוּגָתָא, עוּגָיָת, עוּגִין areæ, ſulci. Ezech. 17. 7.

עוּגָה Placenta. *Plur.* עוּגִין placentæ. Numer. 11. 8. *in Targum Hieroſolymitano.*

בְּלִשּׁוֹן עָגָה, עוּגָה Jocus, facetiæ, ſanna. עוּגָה Sermone otioſo, inani. *Hujuſmodi ſermo eſſe ſolet eorum, qui ob placentam, remque nullius, vel levis momenti aliis turpiter adulantur, iiſque illudunt. In Tractatu* סנהדרין Sanhedrìn *fol.* 101. *vetatur pronunciatio Nominis Dei tetragrammaton* יהוה *juxta litteras ſuas quatuor, quibus ſcribitur, videlicet* בגבולין בלשון ענה in terminis *extra Sanctuarium* joci cauſſa, *vel potius* בלשון עגה lingua peregrina, *non Hebræa. In Baal Aruch legitur* אגא *per* א.

עוד Adhuc, amplius, deinceps, porro, ultra: poſt, *ut Hebraice.* Geneſ. 7. 4. & 8. 10. & 48. 10. *Rabbinis etiam* tantum, duntaxat: בְּעוֹד in, cum adhuc, dum, tantiſper dum.

עָוָה *Hebraice*. Inique, perverse agere. *Ex Aphel Chaldaice* אַעֲוֵינָא inique egimus. Psal. 106. 6. *Ex Ithpehal* דְּמִתְעֲוֵי qui deficit: qui perversus fit. Prov. 18. 19.

עַוְיָא, עִוְיָא Iniquitas, perversitas. Psal. 69. 28. *Plur.* עֲוָיָן iniquitates. *Emphat.* עַוְיָתָא, & עַוְיָן, עֲוָיָתָא iniquitates. Job 13. 26.

עַוְתָא, עַוָּא, & עָאתָא, עָאתָא, עָאָה Idem.

עוז *Vide in* עזז.

עִוֵּל *Hebraice*. Inique, perverse agere. Isa. 26. 10.

עַוָּל, עַוָּלָא Iniquus, perversus. Prov. 6. 12. *Plur.* עַוָּלִין iniqui. *Emph.* עַוָּלַיָּא Soph. 3. 5. Prov. 14. 22.

עַוְלַאי Idem. *Plur.* עַוְלָאִין, עַוְלָאֵי perversi. Prov. 29. 18.

עַוְלָא, עַוְלְתָא Iniquitas, perversitas. Psal. 71. 4. Psal. 92. 16. *ubi in Bibliis Regiis legitur* עוּלְתָּא.

עִילָא, עִילְתָּא Idem. Psal. 58. 3. Job 36. 23. *Plur.* עִילִין iniquitates. *Hebraice* עוֹלוֹת Psal. 64. 7.

עוּל, עוּלָא, & עִיל, עִילָא Pullus, pullus asini, asellus. Job 11. 12. *Plur.* עַיְלִין, & עִילִין aselli, & עוּלִין pulli. Judic. 11. 12. Isa. 30. 6.

עִיּוּל Pulvis tenuissimus. Isa. 40. 15.

עוּל Ingredi, intrare. *Vide in* עלל.

עוּן, עָן, עָנָא, & עָאן, עָאנָא Grex, greges, oves, pecus. 1. Sam. 25. 2. Exod. 12. 38. *Hoc nomen semper est collectivum, numquamque adhibetur ad unam tantummodo ovem significandam.*

מָעוֹן Habitaculum. *Templum Hierosolymitanum hoc nomine appellatum fuit, quia erat Dei habitaculum. Hinc per* מָעוֹן Templum Hierosolymitanum *jurabant; ut* המעון הזה לא אלין הלילה Per habitaculum hoc non dormiam hac nocte.

עוֹנָא, עוֹנְתָא Tempus determinatum, & statutum. Exod. 21. 10. *Speciatim* עוֹנָא debitum conjugale *significat a marito uxori debitum. Hinc Talmudici quærentes, quomodo operarius duas uxores habens se gerere debeat,* כמה היא עונתן quoties est Tempus ipsarum? *statuunt, eum teneri ad reddendum utrique debitum semel in hebdomade.*

מְעוֹנָה Habitatio, habitaculum. Deuter. 33. 27. *in Targum Hierosolymitano.*

עוֹנֵן, מְעוֹנֵן. *Vide in* ענן.

עוֹף, עוֹפָא Avis, volucris, volatile. Genes. 1. 20. Dan. 2. 38. & 7. 6. *Plur. fœm.* לְמֵיצוֹד עוֹפָן ad capiendum aves. Genes. 25. 27. *Rabbinis* בֵּן עוֹף filius, *h. e.* pullus avis.

עוּץ Consulere, consilium inire. *Ex Hebræo* יָעַץ, *unde* עֵיצָה consilium.

עוּק Arctari, coarctari, angustia, tristitia premi, *vel* affici, angi, anxium esse. 1. Sam. 30. 6. tædere. Genes. 32. 7. *Ithpehal* אִתְעַק idem. Psal. 31. 10. *Aphel* אֲעִיק arctare, coarctare, angere, premere, angustiis afficere. Judic. 16.

16.

16. Psal. 139. 5.

עָק Angustus, arctus. Num. 22. 26.

עָקָא, עָקְתָא Angustia, pressura, tribulatio, afflictio. Isa. 30. 6. *Plur.* עָקָן, עָקְתָא, & עָקְתָן, & *masc.* עָקְתִין, & עָקִין angustiæ. Deut. 31. 37. Psal. 25. 17. Eccles. 7. 27.

עִיקְתָא Idem. *Plur.* עִיקְתִין tribulationes. Psal. 116. 3.

עִיוק Idem. Isa. 30. 6.

מְעִיקָא, מְעָקָא Idem. Psal. 119. 193. *Item* hostis. Esth. 3. 10. *Plur.* מְעִיקִין, מְעִיקֵי angustiæ: hostes. Judic. 2. 3. Isa. 11. 13.

עוּר Vigilare, expergisci. *Active*, excitare. Cant. 5. 2. *Ithpehal* אִתְעַר excitari, vigilare, expergisci, expergefieri. Psal. 17. 15. Jerem. 31. 26. *Pahel* עוֹרֵר excitare, suscitare. Deut. 32. 1. *in Jonathane*. *Aphel* אֲעִיר idem. Aggæi 1. 14.

עִיר Vigil. Dan. 4. 10. *Plur.* עִירִין vigiles. Dan. 4. 14.

עָר Inimicus, hostis, *quasi ad aliorum incommodum, & exitium semper vigilans*. *Plur.* עָרִין inimici, hostes. Dan. 4. 16.

עוּר Gluma. Dan. 4. 35.

עַוֵּר Excæcare, obcæcare. Jerem. 52. 11.

עַוִּיר, עַוִּירָא Cæcus, excæcatus. Levit. 22. 22. *Plur.* עַוִּירִין cæci. Thren. 4. 14.

עַוֵּת *Pahel*. Pervertere, subvertere. Psal. 119. 78.

עַוְתָּן, עַוְתָנָא Perversus. *Hebraice* נָלוֹז Prov. 12. 28.

עזג עִזְגַּד, עַזְגַּד Nuncius, tabellarius. Genes. 49. 21. *in Targ. Jonathanis*. *Plur.* עַזְגַּדִין tabellarii. Numer. 21. 22.

עָזַז *Hebraice*. Roborare, corroborare. Jud. 6. 2.

עַזִּיזָא Forte, durum. Prov. 15. 1.

עַז Robustus, obfirmatus: impudens, pervicax: sævus, durus. עַז פָּנִים perfrictæ frontis. *Plur.* עַזֵּי פָנִים impudentes. *Tria impudentum genera a Talmudicis in Betzà fol. 25. traduntur.* שלשה עזין הן: ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות ויש אומרים אף עז בבהמה דקה ויש אומר אף צלף באילנות *h. e.* Tres impudentes sunt; Israelita, sive Judæus inter populos; canis inter animantia; gallus inter aves. Quidam dicunt, etiam capra inter pecudes: alii etiam addunt, etiam Tzelaph inter arbores.

עַזְיָא, עוּזָא Haliæetus, *aquilæ marinæ species*. Levit. 11. 13. Deuter. 14. 12.

עֵז, עִזָּא Caper, capra. Numer. 15. 17. *Plur.* עִזִּין, עִזַּיָּא capræ. Genes. 27. 4. Genes. 30. 32. *Cum aff.* עִזָּךְ capræ tuæ. Genes. 31. 38. *In Tractatu* בכרות Bechoròt *cap.* 3. *in Misnà* עז בת שנתה ודאי לכהן *h. e.* Capra filia anni extra controversiam Sacerdotis est. *Nimirum capræ partus ab alienigena emptæ intra annum natus sine ullo dubio non domini capræ, qui eam emit, est, sed ad Sacerdotem, quasi proprius esset, spectat.*

מַעְזֵי Caprinum, pilus, *vel* lana caprina. Exod. 25. 4. *Emphat.* מַעְזְיָא.

עוּזִיאֵל Uziel. *Est nomen Angeli socii alterius Angeli* שַׁמְחְזַאי Samchasài *dicti*. *Ex sententia Rabbinorum hi, postquam ex Cœlis*

lis ceciderunt, filias hominum in uxores duxerunt, a quibus Gigantes geniti ſunt. Geneſ. 6. 4. *in Jonathane.*

עָזַל Nere. Exod. 35. 25. *Participium Pehil* עָזִיל Netum. Exod. 35. 25.

עָזְלָא Netum, tela. Pſal. 57. 3. *in Bibliis Regiis. Veneta ſunt corrupta.*

מֵעָזְלָא Colus. Prov. 31. 19. *in Venetis corrupte* מֵעוֹלָא.

עָזַם Ungue ſecare, digitis evellere, *vel* avellere. Levit. 1. 15. *in Targum Hieroſolymitano. Reſpondet Verbo Hebraico* מָלַק, *quod uſurpatur de jugulatione columbæ Sacrificio inſervientis. Animadvertendum, Hebræos Interpretes ſcribere, hoc Verbum* עָזַם *eſſe* לְשׁוֹן כְּרִיתָה, *h. e. ſignificare* abſcindere, abrumpere.

עזק עָזְקָא, עָזְקְתָא Annulus, annulus ſignatorius, ſigillum, ſignaculum. Cant. 8. 6. Geneſ. 38. 25. *Plur.* עָזְקָן, עָזְקָתָא, & *maſc.* עָזְקִין ſigilla. Geneſ. 40. 22. *Emphat.* עָזְקָיָא Num. 31. 48. *Item* compedes. Jerem. 40. 1. & 4. *Hebraice* אֲזָקִים.

עזר עָזְרָא, עֲזָרְתָא Atrium *Templi Hieroſolymitani.* Iſa. 10. 32. *Plur.* עָזָרָן, עֲזָרָת atria. *Cum aff.* עֲזָרָתַי atria mea. Iſa. 1. 12. *Hoc Templi Atrium ſecundum Hebræos triplex fuit, nimirum* עֲזָרַת הַכֹּהֲנִים Atrium Sacerdotum 1. Reg. 6. 36. 2. Paral. 4. 9. *dicebaturque* הֶחָצֵר הַפְּנִימִי Atrium interius. 1. Reg. 6. 36. *alterum* עֲזָרַת יִשְׂרָאֵל Atrium Iſraelitarum *ante porticum ſitum,* Atriumque magnum *vulgo appellatum ob populi multitudinem, quam capiebat.* 2. Paral. 4. 9. *tertium vero* עֲזָרַת נָשִׁים Atrium mulierum, *de quo multa Rabbini. Si etymologiæ rationem deſideras, ideo Atrium* עֲזָרָה *dictum fuit, quia Deum invocantibus ex animo erat* עֶזְרָה בְצָרוֹת auxilium in afflictionibus. *Majemonides vero ait* כל המוקף במחיצה שהוא כעין חצר אהל מועד הוא עזרא הנקרא, *h. e.* Quidquid cinctum eſt ſepto, ut Atrium tentorii conventus, id vocatur עֲזָרָא.

עֲזַרְיָאֵל Azariel. *Eſt nomen Angeli a Rabbinis aquis præfecti, ut caveat, ne terminos illis a Deo ab origine Mundi conſtitutos prætergrediantur, terræque ultimum exitium importent.*

עטט עֵט Calamus, ſtylus. כְּתִיבִין בְּעֵט דְּבַרְזֶל Scripta ſunt ſtylo ferreo. Jerem. 17. 1.

עַטְלָא, עַטַל Piger, *ab Hebræo* עַצַל, *mutato* צ *in* ט. Prov. 6. 6. & 10. 26.

עַטְלוּתָא Pigritia, ſegnities, ſocordia. Prov. 19. 15.

עטלף עַטְלְפָא, עֲטַלֵּף Veſpertilio. Levit. 11. 19. Deuter. 14. 18.

עטם עִטְמָא Latus, ris, *idem ac* אִטְמָא. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

עטף עָטַף Operire, obtegere, obvelare, amicire. Iſa. 61. 10. Jerem. 43. 12. amictum, opertum eſſe. 1. Sam. 18. 24. *Pahel* עַטֵּף idem. *Ithpahel* אִתְעַטַּף operiri,

riri, obtegi, amiciri. Esth. 6. 12.

עֲטִיף Amictus. 1. Sam. 28. 14.

עֲטִיף, עֲטַף, עֲטָפָא Sinus. Eccles. 7. 10. Thren. 2. 12.

עָטַר Coronare, corona, diademate cingere. Psal. 73. 6. *Apud Rabbinos* וָו עוֹטֶרֶת Vau coronans, *sc. dictiones*, *h. e.* Vau copulativum. *Item* abire, recedere: fumare. Exod. 19. 18. *Pahel* עַטֵּר coronare: auferre, amovere. *Ithpahel* אִתְעַטַּר coronari. Joel. 2. 22.

עֲטָרָה, עֲטֶרֶת Corona, cinctura, orbis. *Item* glans, *sive* penis caput, *ut in Tractatu* שבת Sabbàt *fol.* 137. בשר החופה את העטרה Caro operiens glandem penis. *In* נדה Niddà *autem fol.* 52. pili circa pudenda virorum, ac mulierum.

עִיל, עִילָא. *Vide in* עול, & עלל.

עַיִן, עֵינָא, עַיְנָא, עֵינָא Oculus. Exod. 10. 15. fons. Genes. 16. 7. oculus lacrymans: nubes. Cant. 2. 6. *Plur.* עַיְנִין oculi. *Fœm.* עֵינָן fontes. Exod. 15. v. ult. *in Jonathane*; *in Targum Hierosolymitano* עַיְנִין. *Cum aff.* עֵינָנָא oculi nostri. עֵינָהָא oculi ejus. עֵינַי oculi mei. עֵינֵיהוֹן oculi ipsorum. עֵינֵיכוֹן oculi vestri. עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאין את האדם מן העולם Oculus malus, & concupiscentia mala, & odium hominum educunt hominem ex hoc Mundo. טוֹב עַיִן Benignus oculo. רַע עַיִן Malignus oculo, invidus. צַר עַיִן Contractus oculo. עַיִן רָעָה Oculus malus, invidus, invidia. עַיִן יָפָה Oculus pulcher, benignus.

עַיִן עַגְלָא *Nomen lapidis pretiosi*. Exod. 28. 19. *at* עַיִן עֵיגַל Numer. 2. 18. *in Jonathane*.

מֵעֵין Ex specie, ex aspectu, colore, forma alicujus rei; *sc.* species, pars, summa, compendium, synopsis; מֵעֵין כָּל־פִּתְגָמַיָּא summa omnium verborum. Josuæ 24. 27.

מַעְיָן, מַעְיָנָא Fons. Levit. 11. 36.

עַיֵּן Oculis intueri, inspicere, respicere, videre, considerare, meditari. Genes. 3. 15. Deut. 33. 29. *in Targum Hierosolymitano*. *Cum Cholem reperitur* יְעוּן respicit. Job 8. 17.

עֵיף, עֵיפָא Peplum. Genes. 38. 14. *Hinc Verbum Ithpehal* אִתְעֵיף operire, velare se. Genes. 24. 65. *in Jonathane*.

עֵיף *Vide in* עפף.

עֵיר Pullus, *ut Hebraice*. עַל עֵיר בַּר אָתָן Super pullum natum asinæ. Zach. 9. 9.

עִיר Urbs, civitas. *Plur.* עָרִים, עָרֵי & עָרוֹת urbes. עִיר שֶׁל זָהָב Urbs aurea. *Quid* Urbs aurea *fuerit patet ex Rabbinis. Sponsæ virgines, & ex mulieribus honestissimæ coronam auream ita appellatam gestabant in nuptiis, aliisque diebus festis. Ideo autem* Urbs *appellabatur hujusmodi corona, quia juxta R. Salomonem* ומצירין בה כמין עיר *vel Urbem Jerusalem referebat, vel in ea depicta, aut incisa Urbis Jerusalem imago erat. Traditio autem Hebræorum est, nemini licuisse ea coronari die Sabbati, juxta illud* שבת Sabbàt *cap.* 6. ולא בעיר של

Ne-

זהב Neque cum civitate aurea. *De hoc autem inter se digladiantes, disceptantesque Rabbini decreverunt, coronam hanc auream die Sabbati gestari posse, quatenus est ornamentum, prohiberi autem, quatenus est onus, aut pondus, quod ferre Sabbato prorsus prohibitum. Has coronas post captam, soloque æquatam Jerusalem ab Hebræis sponsis gestari, pœna gravi proposita, vetuit Titus Imperator. Fuisse autem hanc Urbem auream capitis ornamentum, non* בת נפש pectoris, *ut quidam volunt, colligitur ex Targùm Hierosolymitano Numer.* 31. 48. וקוריא דרחבא מן ריישיהון Et civitatem auream de capitibus ipsarum.

עכב *Pahel* עַכֵּב Morari, cunctari, tardare, differre. Isa. 34. 16. 1. Reg. 18. 34. *Ithpahel* אִתְעַכֵּב idem. Genes. 19. 16. Exod. 12. 39. *Item* impediri, tardari, differri. Isa. 40. 25.

עִכּוּב Mora, cunctatio, retardatio, impedimentum. Deuter. 23. 22. *in Jonathane.*

עַכְבָּרָא, עַכְבְּרָא Mus. Isa. 66. 17. Levit. 11. 29. *Jonathan hoc in loco trium specierum murum mentionem facit;* עַכְבְּרָא אוּכְמָא וְסִימוֹקָא וְחִיוָרָא Mus ater, ruber, & albus, *quorum colorum mures inveniri scribit etiam Gesnerus. Plur.* עַכְבְּרִין, עַכְבְּרֵי mures. 1. Sam. 6. 4. *Tritum Rabbinorum dictum* עַכְבְּרָא דְשָׁכִיב אַדִּינָרֵי Mus incubans nummis, *in avaros, qui divitiis insidentes neque ipsi illis utuntur, neque egentibus distribuunt. Præterea in* עבודה זרה Avodà zarà *cap.* 3. האוכל ממה שהעכבר אוכל משכח תלמודו האוכל עכבר עצמו לא כש *h. e.* Comedens ex eo, quod comedit mus, obliviscitur doctrinæ suæ; comedens ergo murem ipsum quanto magis? *Rabbini quærunt, cur a canibus dominus agnoscatur, non autem a felibus, respondentque ex eo fieri, quia feles admodum oblivioси sunt mures comedentes, quorum caro cerebrum, memoriamque perturbat.*

עַכּוּבִיתָא, עַכּוּבִיתָא Aranea. Isa. 59. 6. *Item* myrica, virgultum tenue, & humile, *juxta illud Virgilii*, humilesque myricæ. Eccles. 4. *Hebraice* עַרְעָר.

עכן עַכְנָא Serpens, vipera. Exod. 26. 28. *Metaphorice* עַכְנֵי לֶחֶם spiræ panis, panes orbiculati instar serpentis.

עכר Turbare, conturbare, perturbare. Jos. 7. 25. *Pahel* עַכֵּר idem. *Ithpahel* אִתְעַכַּר turbari. Prov. 15. 6.

עלב *Ex Ithpahel Participium* מִתְעַלֵּב injuriam patiens. 1. Reg. 12. 7. *Cæterum* אִתְעַלֵּב Injurioسum se præbere, injuriam inferre, insultare. 1. Reg. 12. 7.

עַלִּיבָא, עֲלִיבָא Afflictus, injuria affectus, contumelia, ignominia. Prov. 14. 31. *Plur.* עֲלִיבִין afflicti. *Constr.* עֲלִיבֵי Prov. 3. 14. *Item* impudens.

עוּלְבָּנָא, עוּלְבָּן Injuria, contumelia, afflictio. Isa. 34. 8. & 54. 11.

עלה *Ithpahel* אִתְעֲלִי Elevari, extolli, exaltari. Psal. 47. 10. Prov. 19. 9. *Aphel* אַעֲלִי adæquare, æstimare ex æquo, æquiparare. Levit. 27. 12. & 27. 8.

in Targum Jonathanis.

עִלָּאָה, עִלָּאִי Excelsus, superior, supremus, summus, altissimus. Genes. 14. 18. Dan. 4. 4. *Plur.* עִלָּאִין, עִלָּאֵי superiores. Genes. 1. 6. Psal. 104. 13. *Fœm.* עִלַּיְתָא, עִלֵּיתָא excelsa, superior, summa. Ezech. 41. 7. 2. Reg. 23. 12. *Plur.* עִלַּיָּן, עִלֵּיתָא excelsæ, & עִלַּיְתָא superiora. Ezech. 42. 5.

עַלְתָּא, עַלְתָּא, & עִלְתָּא Holocaustum. Numer. 28. 27. *Plur.* עִלְוָתָא, עֲלָוָתָא, & עֲלָוָן holocausta. Psal. 66. 15. *Holocaustum ideo ita appellatum fuit, quia, pelle detracta, atque extis eductis, integra victima Altari imposita, & igne combusta sursum ascendens in fumum evanescebat, nihilque ex ea Sacerdotibus comedendum relinquebatur. Inter Sacrificia antiquissimum Holocaustum fuit, cum ab Abram, & Noe oblatum Deo in Sacris Litteris legatur. Fuerunt autem Holocausta tum publica, tum privata. Publica offerebantur ex bobus, & agnis masculis in Sacrificio jugi, in Noviluniis, in Anni initio, in Festo Paschæ, Pentecostes, Tabernaculorum, & Expiationis; privata vero ex bobus, agnis, capris masculis, turturibus, & pullis columbarum utriusque sexus; quæ rursus vel a Deo præcepta erant, vel voluntaria. A Deo Holocausta jubebantur offerri tribus anni Festis solemnioribus ab illis, qui Hierosolymam adventabant, a leprosis, a fluxu laborantibus, a mulieribus, quæ pepererant; voluntaria vero Holocausta erant, quæ sponte, & ex libera voluntate, vel ex voto offerebantur.*

עַלְוָא, עַלְוָיָא Æstimatio. Levit. 27. 2. *in Jonathane.*

עִלִּית, עַלְיָא, עִלַּיְתָא, עִלְיָא Cœnaculum, conclave, tabulatum, *in quod ascenditur*. Judic. 3. 23. *Plur.* עִלַּיָּן, עִלִּיִּין cœnacula, conclavia. Jerem. 22. 14.

עֲלָה *Hebraice*. Folium. *Hinc Chaldaice* כְּמִתַּר עֲלֵי חֵינִין sicut decidunt folia ficuum. Hos. 1. 3.

עַלּוֹי, עִלְוֵי, עִלְוֵי, עַל Super, supra, contra, adversus, coram, pro, propter, eo quod. Genes. 1. 12. Numer. 14. 12. cum. Exod. 35. 22. Mich. 7. 13. *Respondet aliquando Hebræo* אֶל, ad, apud, juxta, secundum, in. Genes. 16. 7. עַל דָּא, עַל דֵּין, עַל אִלֵּין propter, propter hoc, propterea. עַל שֵׁם ideo, idcirco, propterea. עַל כֵּן propter, propterea, ideo. *Apud Rabbinos, & Talmudicos* עַל יַד עַל יַד *h. e.* מְעַט מְעַט paulatim. *Præpositioni* עַל *adduntur etiam affixa, ut* מֵעָלַי a me. 1. Sam. 13. 11. עָלָךְ ad te. עָלוֹהִי *& Hierosolymitane* עֲלוֹי contra, super, ad eum. עֲלֵיהוֹן ad eos. עֲלֵיהֶן ad eas. עֲלָנָא ad nos: עָלַי, super me, mei muneris est, teneor.

לְעֵלָּא לְעֵלָּא, לְעֵיל, עֵילָא, עֵיל מִלְעֵיל Super, desuper, superne. Genes. 22. 9. Psal. 50. 4. *Sæpe sequitur* מִן, *ut* עֵיל מִנָּךְ super te. עֵיל מִן אַעַיָּא super ligna. Genes. 22. 9. דְּמִן לְעֵיל quod supra est. Job 18. 16.

מִלְעֵיל Milhèl. *Vox* Milhèl *apud Grammaticos significat vocem penacutam, accentum habentem in penultima syllaba, cui opponitur* מִלְרַע ab infra, *h. e. vox habens accentum in ultima.*

מֵעֵלָּא Sursum. Prov. 15. 24.

מַעֲלֵה Excelsus, elatus: dignus, felix. *Plur. constr.* מַעֲלֵי חָוֹו feliciores fuerunt. Thren. 4. 9. *Talmudicis frequens;* אִי מַעֲלֵי הַב לִי Si bonum est, dato mihi.

מַעֲלָה Superioritas, dignitas, celsitudo, excellentia, præstantia. *Item* virtus, *ut*

li-

סֵפֶר הַמַּעֲלוֹת liber virtutum, Ethica. *Se autem invicem honore proſequentes ita ſolent Hebræi appellare, nomen proprium proferre dedignati:* מַעֲלַת כְּבוֹדְךָ Excellentia gloriæ tuæ. *Sic a nonnullis ex Latinis uſurpatur* Excellentia tua, *pro* Tu.

עָלַל, עַל Introire, ingredi, venire, intrare. Geneſ. 6. 13. 2. Sam. 3. 7. *De Sole uſurpatum*, occidere, occumbere. Deut. 16. 6. *Aphel* אַעֵל ducere, adducere, introducere, inducere, perducere, proferre, afferre. Geneſ. 43. 17. Cant. 2. 4. *Ithpehal* אִתְעַל introduci, immitti, inferri. Job 31. 20. *Pahel* עַלֵּל racemare. Levit. 19. 10. Deut. 24. 21. *Geminatum* עַלְעֵל turbine, procellis agitare. Job 27. 21.

עֲלָל, עֲלָלָא, עֲלָלְתָּא Proventus, reditus, fructus. Hoſ. 4. 7. Job 40. 15.

מַעֲלָא Introitus, porta. Judic. 11. 3. occaſus, *de Sole, vel Luna*. Pſal. 50. 1. *Plur.* מַעֲלָנִי, מַעֲלָנִין portæ. Pſal. 87. 2. introitus. Ezech. 44. 5. occaſus. Joſ. 1. 4.

מַעֲלֵי Idem. *Hinc etiam uſurpatur pro* veſpera, בְּמַעֲלֵי יוֹמָא דְּפִסְחָא In veſpera diei Paſchatis, *ſc. prima, in initio diei Paſchatis*. Ruth 1. 22.

עוּלְלִין Racemi. Obad. 1. 5.

עִלָּא, עִלָּה Cauſſa, occaſio. Dan. 6. 4. Pſal. 53. 2. prætextus, excuſatio. *Deus a Rabbinis vocatur* עִלַּת הָעִלּוֹת cauſa cauſarum.

מַעֲלִלִין Opera, actiones. Pſal. 28. 4.

עַלְעוּלָא, עִלְעוּל, עִלְעוּלָא, & עַלְעוּל Turbo, tempeſtas, procella. Amos 1. 14. *Plur.* עַלְעוּלִין turbines. Ezech. 13. 11. Hab. 3. 14.

עֲלַם Roborari, roborare ſe, fortem eſſe. Joſ. 1. 6. & 10. 25. *Ithpehal* אִתְעֲלַם idem. *Item* abſcondi. *Pahel* עַלֵּם corroborare: præcipitare, dejicere, excutere. Exod. 14. 27. *in Jonathane*.

עִלַּם Fortis. *Plur.* עֲלִימִין Fortes. Pſal. 54. 5.

עוּלֵימוּתָא Robur, fortitudo. 1. Reg. 12. 10.

עוּלֵימָא, עוּלָם Puer, puerulus, adoleſcens, juvenis. Geneſ. 43. 8. *Plur.* עוּלֵימִין, עוּלֵימַיָּא, & עֻלְמִין pueri. 2. Sam. 18. 15. Geneſ. 14. 24. *Fœmin.* עוּלֵימְתָּא, עוּלְמָא puella, juvencula, adoleſcentula, ancilla. Geneſ. 24. 14. & 16. *Plur.* עוּלֵימָתָא, עוּלְמָן puellæ. Eſth. 2. 2. *Item* adoleſcentia, juventus, pueritia. Iſa. 40. 31.

עֲלֵימוּתָא Idem. Exod. 2. 1. *in Jonathane*.

עֲלִימִין Idem. Pſal. 89. 46.

עָלְמָא, עָלַם, עַלְמָא, עֲלַם Mundus: ſæculum, æternum, æternitas, perpetuum, ſempiternum. Geneſ. 3. 22. Pſal. 89. 2. עָלְמָא דְאָתֵי ſæculum venturum, Mundus venturus. Cant. 2. 3. *Plur.* עָלְמִי, עָלְמִין, עָלְמַיָּא ſæcula. Dan. 2. 44. Pſal. 77. 8.

עוֹלָם *Hebraice*. Sæculum; Mundus. עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic, *cui opponitur* עוֹלָם הַבָּא Mundus venturus, ſæculum futurum. עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic *dividitur in* הַתַּחְתּוֹן, *vel* עוֹלָם הַשָּׁפֵל inferiorem, (*qui appellatur etiam* עוֹלָם הַגָּדוֹל Mundus magnus, *Macrocoſmus*, & עוֹלָם הַקָּטוֹן

Mundus parvus, *Microcosmus, videlicet homo,*) *in* הַתִּיכוֹן medium, & הָעֶלְיוֹן *supremum.*

עלע עִלְעָא Costa. *Derivatur ab Hebræo* צֵלַע, *mutato* צ *in* ע. Genes. 44. 19. Dan. 7. 5.

עִלְעִיתָא Causſa, occaſio. Eſth. 1. 16. *in Targum ſecundo.*

עלק עֲלוּקָא Hirudo. Pſal. 12. 9. Prov. 30. 15.

עלש עוּלְשִׁין *Herbæ amaræ, cum quibus agnus Paſchalis comedebatur. Aliis* cicoreæ; *aliis* naſturtium; *aliis* intybus. Exod. 12. 8. *in Jonathane. Italice* Criſpigno, *Latine* Cicerbita, ſonchus. Cant. 2. 9. *In Ghemarà Hieroſolymitano exponitur per* טרוקסימון τραξιμον.

עמד עַמּוּדָא, עַמּוּד Columna, ſtatua. Exod. 13. 22. Jerem. 1. 18. *Plur.* עַמּוּדַיָּא, עַמּוּדִין ſtatuæ. Ezech. 42. 6. 1. Reg. 7. 6.

מַעֲמָד, מַעֲמָדָה Status: ſtatio: Liturgia. Prov. 3. 33. *Erat etiam* מַעֲמָד Cœtus delectus *oblationibus, Precibuſque præfectus, ut rite, & recte pro toto populo fierent. Hujuſmodi Stationes, ſive Cœtus erant numero viginti quatuor, dicebanturque* אַנְשֵׁי מַעֲמָדוֹת Viri Stationum *publicis ſacris perpetuo operam dantes. Singulis Cœtibus præerat unus vocatus* רֹאשׁ הַמַּעֲמָד Caput ſtationis, *qui immundos in porta Orientali ſubſiſtere jubebat, neque ulterius progredi. A Prophetis prioribus* כַּת מִשְׁמָרוֹת 24. φυλακαὶ, *ſeu* Cuſtodiæ *conſtitutæ ſunt,* וְעַל כָּל מִשְׁמָר & unicuique Cuſtodiæ *Hieroſolymis adjuncta erat Statio ex Sacerdotibus, Levitis, & Iſraelitis. Tempore vero Cuſtodiæ appropinquante, quo tenebantur Hieroſolymas aſcendere, eo aſcendebant Sacerdotes, & Levitæ, Iſraelitis interea in Synagogas urbium ſuarum convenientibus, ibique jejunio, Precibus, & lectioni Hiſtoriæ Creationis operam quotidie dantibus, ut oſtenderent, Mundum per cultum, qui in Sanctuario peragebatur, ſubſiſtere, ac permanere. Cultus vero hic tota illa hebdomade perdurabat, quo Cuſtodia per Sacerdotes, & Levitas Hieroſolymis oblationes ſuas offerebat. Hinc* סֵדֶר מַעֲמָדוֹת, *vel* סֵפֶר *eſt* Ordo Stationum ſacrarum, *vel* Ordo Precum, & lectionum, *quas hujuſmodi homines ſingulis hebdomadæ diebus recitare tenentur. Hujus autem* Ordinis, *ſeu* Libri Stationum *dicti hæc eſt origo. Templo Hieroſolymitano adhuc ſtante, Judæi noctu peccantes Sacrificium mane offerebant; interdiu vero, offerebant veſpere, quo oblato Sacrificio per Sacerdotem eis peccata condonabantur. Templo autem ſolo æquato, Sacerdotibuſque cum Sacrificiis ſublatis, ex Judæis magis pii, & religioſiores inſtituerunt, ut pro Sacrificiis Preces in memoriam Sacrificia antiqua revocantes recitarentur. Cum enim ſibi perſuaſiſſent, recordationem Sacrificiorum idem omnino valere, ac eorumdem oblationem, triplicis generis lectiones ſingulis hebdomadæ diebus accommodarunt excerptas ex* מִקְרָא MiKrà, מִשְׁנָה Miſnà, & גְּמָרָא Ghemarà, *quæ ad hanc diem quotidie a magis piis recitantur. Hujus* סֵפֶר מַעֲמָדוֹת libri Stationum *fronti hoc elogium inſcriptum eſt:*

כל האומרם מובטח לו שהיא בן העב

Quicumque dicit iſta quotidie, perſuaſum ipſi ſit, ſe eſſe filium vitæ æternæ. *Liber hic cum brevi Commentario Venetiis editus reperitur anno* 1598. *in* 8; *ſine Commentario vero tum Venetiis, tum alibi.*

עָמָא, עֲמָא Obſcurari, obſcurum eſſe. Thren. 4. 1. Ezech. 27. 7. *Item* humiliari, deprimi.

עַמְיָא, עַמְיָא Obſcurum, *cui opponitur* חִוַּר album, candidum. Levit. 13. 6. *Plur. fœm.* עַמְיָן obſcuræ.

La-

עָמַל Laborare. Jon. 4. 10. *Hithpahel* הִתְעַמֵּל defatigare se, exercere se ad se calefaciendum. *Rabbinis usitatum.*

עָמָל, עֲמָלָא Labor, molestia: laboris merces. Genes. 3. 17.

עָמַם Obscurare. Deut. 26. 7. *Pahel geminatum* עַמְעֵם idem. Isa. 6. 10. *Ithpehal* אִתְעַמַּם caligare, obscurari, extingui. Eccles. 12. 2. 3.

עַם, עַמָּא Populus. Esth. 1. 22. *Plur.* עַמִּין, עַמְמִין populi. Genes. 27. 29. *Emphat.* עַמְמַיָּא Genes. 49. 10. *Vox etiam Hebræa* גּוֹי *aliquando a Paraphrastis redditur per* עַם, *ut* Genes. 12. 2. 1. Reg. 18. 10. Psal. 106. 5. *Rabbinis* עַם הָאָרֶץ *idem est, ac Chaldaice* עַמָּא דְאַרְעָא, עַם דַּאֲרַע *vel* עַמָּא populus terræ, *videlicet* vulgus, plebs imperita, & ignara. *In Tractatu* עירובין Eruvin *fol.* 18. *Rabbini usurpant* עַם הָאָרֶץ *de uno tantum homine, qui Idiota sit, ignarus, imperitus, & inter infimæ notæ homines recensendus:* גדול תלמיד חכם ממזר מכהן גדול עם הארץ *h. e.* Major est discipulus Sapientis spurius, quam Sacerdos Magnus imperitus. *Sic in Bereschith Rabbâ sect.* 79. חמתיה חד כותי עם דארע *h. e.* Vidit eum quidam Samaritanus populus terræ, *videlicet* Idiota, plebejus. *Plur.* עַמֵּי הָאָרֶץ Populi terræ, *h. e.* profani, gentiles. *Hinc* וּ דְּבָרִים נֶאֱמָרִים בְּעַמֵּי הָאָרֶץ Sex res dicuntur de populo terræ; *non tradunt ei, neque accipiunt ab eo testimonium; non faciunt eum tutorem; ei comites in via se non adjungunt; non proclamant rem ab eo amissam; secretum ei non credunt.*

עִם Cum: juxta, prope, apud. Genes. 25. 11. & 35. 4. מֵעִם a, ab, abs, de. מֵעִמָּךְ abs te. Exod. 8. 29. ab. *Cum aff.* עִמּוֹ cum eo, עִמָּהּ cum ea, עִמִּי mecum, עִמָּךְ tecum, עִמְּכוֹן vobiscum, עִמָּהֶן cum eis, עִמָּנָא nobiscum, מֵעִמָּנָא a nobis. Genes. 26. 16.

עָמַק Profundum esse. Psal. 92. 6. *Hebraice.*

עָמִיק, עֲמִיקָא Profundus, profundum. Isa. 33. 19. *Plur.* עֲמִיקִין, עֲמִיקַיָּא profundi. Psal. 92. 6. *Fœmin.* עֲמִיקְתָּא, עֲמִיקָא profunda. Prov. 22. 14. & 25. 3. *Plur.* עֲמִיקָתָא, עֲמִיקָן profundæ. Dan. 2. 22.

עֲמָקָא Profunditas. Isa. 30. 33. *Plur.* עֲמָקֵי, עֲמָקִין profunditates. Prov. 9. 18.

עוּמְקָא, עַמְקָא Profunditas: cicatrix. Levit. 13. 2. fossula. Levit. 13. 10. *Plur.* עוּמְקִין, עוּמְקַיָּא profunditates. Psal. 130. 1.

עֲמָקוּת Idem. Hos. 7. 16.

עָמַר *Pahel.* Manipulos facere. Psal. 129. 7.

עוּמְרָא, עוּמַר, עוֹמֶר Manipulus. Deut. 24. 19.

עֲמִירָא Idem. Amos 2. 13.

עוֹמֶר, עוּמְרָא Homer, Gomer, *vel* Gomor *mensura aridorum.* Exod. 16. 18. manipulus. Deut. 14. 19. *Continebat autem* Gomer *decimam partem Ephæ, videlicet modii. Mensuræ huic nomen hoc* עֹמֶר Gomer *inditum fuit, quia in deserto maximo fuit Israelitis usui per quadraginta annos ad*

me-

metiendum manna. Animadvertendum, in Sacris litteris tria ſata, tres modios, tres menſuras, tres amphoras, unum batum, unum Epha & ſignificatione, & re idem omnino eſſe. Apud Joſephum pariter idem ſunt Gomer, Aſſaron, & Decima. Plerique autem Auctores volunt, Gomer continuiſſe libras octo, ſive uncias nonaginta ſex, quæ portio cuilibet vel edaci ſtomacho quotidie ſatis ſuperque erat. Verum cum manna magnitudine quidem majus frumento eſſet, pondere tamen levius, infert Villalpandus, Gomer manna plenum ad quatuor circiter libras acceſſiſſe. Juxta Abèn Ezrà Gomer erat מאכל איש אחד ביום אחד *h. e.* Cibus viri unius die uno, *cujus opinio innititur Exod. 16. v. 16.* זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לִקְטוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם אִישׁ לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ תִּקָּחוּ *h. e.* Colligat unuſquiſque ex eo, quantum ſufficit ad veſcendum, Gomer per ſingula capita, juxta numerum animarum veſtrarum, quæ habitant in Tabernaculo ſuo, tolletis. *Itaque cum ſinguli quotidie collectum Gomer manna plenum conſumerent, hujuſmodi menſura cuilibet viro ſatis erat.*

Cum autem עֹמֶר Gomer *etiam* manipulum *ſignificet, placet hoc in loco nonnulla de* עֹמֶר manipuli hordeacei *oblatione dicere. Fiebat itaque hujuſmodi oblatio die decimo ſexto menſis* נִיסָן Nisàn, *h. e.* Martii, *nimirum die altero poſt Paſcha, qui ob id vocabatur* יום הַנָּף dies agitationis, *videlicet* manipuli. *Quæ manipuli hordeacei oblationem circumſtant, luculentiſſime Chriſtum captum, & patientem adumbrant. Porro non licebat ante ſolemnem agitationem, & oblationem hujus manipuli falcem in meſſem immittere, quia ille erat* רֵאשִׁית קְצִיר primitiæ meſſis. *Juvat itaque ex* מנחות Menachòt 10. 3. *quam fieri poteſt breviſſime de ea collecta exponere. Synedrium igitur Magnum adventante veſpera diei decimi quinti* נִיסָן Nisàn *nonnullos eligebat, qui in agro Hieroſolymis proximo partem hordei meterent ære publico emptam. Itaque ingruente nocte, quæ erat initium diei decimi ſexti, cum a Synedrio electi in agrum ſe contuliſſent cum corbe, & falce, ex illis ſenior cæteros meſſores interrogabat* בָּא הַשָּׁמֶשׁ occidit ne Sol? *cui ter repetitæ interrogationi cum cæteri ſingillatim reſpondiſſent* הֵין ita eſt, *ille pergebat* בְּמַגָּל זוּ an hac falce? *quibus percontationibus ubi reſponſum tulerat, excipiebat* בְּקוּפָה זוּ an hac corbe? *deinde* בְּאֶקְצוֹר metam ne? *quibus ſingulis eadem voce* הֵין ita eſt, *reſponſo dato, feſtinanter ſimul omnes manipulum metebant, & ad Sacerdotes in atrium deferebant. Hic autem* עֹמֶר manipulus *igne a Sacerdotibus torrebatur, exponebatur vento, mola comminuebatur, & tredecim vicibus cribrabatur, donec decima pars Ephæ ſimilæ ex eo educeretur, quæ cum thure, & oleo miſta, & rite agitata, poſtquam inde pugillus exemptus erat, & in Altari combuſtus, a Sacerdotibus comedebatur.*

עַמְרָא, עֲמַר Lana. Levit. 13. 47. tinea.

nea. Psal. 39. 12.

עָן. *Vide in* עוּן.

עֲנָא, עֲנָה Respondere. Dan. 2. 7. exaudire. Psal. 102. 3. & 134. 7. *Ithpehal* אִתְעֲנִי exaudiri, responderi. Exod. 19. 19. *Pahel* עַנֵּי respondere: affligere: *De concubitu usurpatum*, violare, stuprare, comprimere. *De jejunio adhibitum*, jejunare, jejunio se affligere. Zach. 7. 5. *Ithpahel* אִתְעַנֵּי affligere se: comprimi, subigi, violari. Thren. 5. 11.

עֲנִי, עַנְיָא Afflictus, pauper, miser. Exod. 22. 24. Deut. 24. 14. *Plur.* עֲנִיִּין, עֲנִיֵּיא, עֲנִיֵּי afflicti, pauperes. Levit. 19. 10. Job 34. 28. *Fœm.* עֲנִיָּא, עֲנִיַּת afflicta. Isa. 10. 30. *Proverbium apud Rabbinos tritum* בָּתַר עַנְיָא אָזְלָא עַנְיוּתָא post pauperem ambulat paupertas, *quemadmodum afflictum afflictio comitatur, calamitas calamitatem subsequitur, & ut dicitur in* בבא קמא Bavà Kamà *fol.* 92. magnificus magnifice largitur, pauper tenuiter, & Sacerdos in vasis argenteis, & aureis offerebat, pauper autem in corbe.

עַנְיָא Fons. Exod. 15. v. ult. *Apud Jonathanem pro* עַיְנָא, *per metathesim litterarum* י & נ.

עוֹנִי, עֳנִי, עָנְיָא Afflictio, miseria, paupertas.

עַנְיוּתָא Idem. Job 30. 16.

עֲנִיּוּת Paupertas, miseria, afflictio *apud Rabbinos*. *Hinc* לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי pro paupertate, tenuitate scientiæ meæ. בַּעֲנִיּוּתֵנוּ pro paupertate nostra, pro tenuitate nostra. הֱוִי אוֹהֵב אֶת־הָעֲנִיִּים כְּדִי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ בֵנֶיךָ לִידֵי עֲנִיּוּת Esto amans pauperes, ne liberi tui veniant in potestatem paupertatis.

עַנִּיתָא Idem. Psal. 88. 10.

עִנּוּיָא Afflictio. Thren. 3. 20. lamentatio, planctus. Jerem. 9. 20.

תַּעֲנִי, תַּעֲנִית Jejunium, afflictio. *Plur.* תַּעֲנִין jejunia.

עוֹנָתָא Sulci. Hos. 10. 18.

עִנְיָן Negotium, res, ens, materia, argumentum: occupatio, molestia: sensus, significatio *Grammaticis*. *Plur.* עִנְיָנִין sensus: negotia. Cant. 1. 11. Psal. 41. 2. *Vox hæc* עִנְיָן *apud Rabbinos usitatissima in Targum raro admodum reperitur*. עִנְיָן מְשׁוּלָל ens abstractum, עִנְיָן טִבְעִי ens naturale.

עִנְוָן, עֶנְוָן, עִנְוָתָן Mansuetus, mitis, humilis. Soph. 3. 12. Prov. 15. 33. *Plur.* עִנְוָנִין, עִנְוָתָנִין, עִנְוָתָנַיָּא mansueti, humiles. Prov. 22. 4.

עִנְוָתָנוּתָא, עֶנְוָתָנוּתָא Mansuetudo, humilitas. Soph. 2. 3.

עֲנַב, עִנְבָא Uva: bacca: granum uvæ. *Plur.* עִנְבִין, עִנְבַיָּא uvæ. Genes. 40. 10. *Cum affixo* בְּעִנְבוֹיֵי in uvis suis. Genes. 27. 25. *in Targum Hierosolymitano; male autem* עִנְבוֹיֵי *in Jonathane*.

עֲנוּבִין Laqueoli, ansulæ. Exod. 26. 5.

עֲנָן, עֲנָנָא Nubes. Ezech. 1. 4. Numer. 12. 10. *Plur.* עֲנָנִין, עֲנָנַיָּא 2. Sam. 22. 12.

עֲנַן Obnubilare, nubem obducere. Genes. 9. 14.

Astro-

מְעֹנֵן, מְעוֹנֵן, עוֹנֵן, עָנָן Astrologus, augur, ariolus. *Plur.* מְעֹנְנִין, עֲנָנִין, astrologi, augures. Mich. 5. 12.

עָנַן *Pahel*. Augurari, ariolari. Levit. 19. 26. 2. Reg. 21. 6.

עָנָף, עֲנָפָא Ramus, frondes, palmes, furculus. Ezech. 17. 8. *Plur.* עֲנָפִין, עֲנָפֵי rami. *Cum aff.* עֲנָפוֹהִי ramos ejus. Dan. 4. 11.

עָנָק *Hebraice*. Torques. *Plur. Chaldaice* עֲנָקִין, עֲנָקָא torques, monilia. Judic. 8. 26. Isa. 3. 19.

עוּנָקָא Collum, faux, guttur. *Plur.* עוּנְקִי, עוּנְקִין fauces.

עוּנְקְלִין, עֲנָקְלִין Uncini. Ezech. 40. 43. *Erant clavi, ex quibus victimæ immolandæ suspendebantur.*

עָנַשׁ Mulctare, mulctam imponere, punire, condemnare. Deut. 22. 19. Prov. 17. 26.

עֲנָשׁ Mulcta. Esdræ 7. 27. *Pœnæ Hebræorum, de quibus tum in Sacris litteris, tum in Rabbinorum scriptis mentio fit, sunt in triplici differentia; aliæ sunt capitales, aliæ non capitales, aliæ Ecclesiasticæ. Capitales erant* סְקִילָה lapidatio, שְׂרֵיפָה ustio, מַחֲנָק strangulatio, & הֶרֶג decollatio; *non capitales carcer, restitutio, talio, venditio, exilium ad asyla, & flagellatio; demum Ecclesiasticæ tres, quæ ab Hebræis appellantur* נִדּוּי Niddùi, חֵרֶם Cherem, & שַׁמָּתָא Schammathà, *quas singulas vide locis suis. Porro duplex* דִּינִים Judicum *genus irrogandis hujusmodi pœnis erat constitutum, ut ex multis* מִקְרָא Sacræ Scripturæ *locis colligitur. Pœnas Civiles irrogabat Collegium politicum, pœnas vero Ecclesiasticas Ecclesiasticum. Itaque a Josaphat 2. Paralip. 19. v. 11. rerum politicarum cura Zabadiæ commissa, Amarias Sacerdos Sacris est præpositus.* אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן רֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכֹל דְּבַר יְהוָה וּזְבַדְיָהוּ בֶן־יִשְׁמָעֵאל הַנָּגִיד לְבֵית יְהוּדָה לְכֹל דְּבַר־הַמֶּלֶךְ *h. e.* Amarias Sacerdos, & Pontifex in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit; Zabadias autem filius Ismael, qui est Dux in domo Juda, super ea opera erit, quæ ad Regis officium pertinent. *Sic Jeremias cap. 26.* כֹּהֲנִים Sacerdotum, & נְבִיאִים Prophetarum *sententia morte dignus habitus a Principibus legitur liberatus. Neque vero solum in Veteri Testamento hæc* דִּינִים Judicum *distinctio locum habuit, sed etiam in Novo. Ex D. Matthæo enim cap. 26. v. 3. habetur, Sacerdotes, Scribas, & Seniores populi in unum locum convenisse, ut Christum dolo tenerent, ac morti traderent. Quod si Moses, Samuel, David, & Salomon utramque potestatem habuerunt, id inde factum est, quia erant eodem tempore* נְשִׂיאִים Principes, & נְבִיאִים Prophetæ. *Itaque qua* נְשִׂיאִים Principes *populum judicabant, qua* נְבִיאִים Prophetæ *docebant, rectamque illi vivendi rationem commonstrabant. Porro antequam* דִּינִים Judices מָוֶת mortis *sententiam ferrent, juxta Mosis exemplum vel Deum consulebant, vel ea, quæ reis objiciebantur, diligenter admodum, & accurate pensabant.*

Ju-

Judicii autem exercendi forma, pœnæque infligendæ ritus erat hujusmodi. Sistebantur rei accusati coram דַּיָּנִים Judicibus *l.* 1. *Reg. cap.* 21. *in loco eminenti cum duobus testibus e regione; ab Judicibus, & testibus imponebantur manus capiti damnatorum, his additis verbis:* דָּמְךָ עַל רֹאשֶׁךָ *h. e.* Sanguis tuus sit super caput tuum; *ducebantur damnati ad supplicium præcone præeunte, & magna voce significante nomen damnati, pœnam, delictum, & delicti testes. Hinc, duobus* חֲכָמִים Sapientibus *ad verba damnati judicanda ab ejus latere numquam discedentibus, interdum fiebat, ut, aliquo innocentiæ argumento invento, semel & iterum ad tribunal damnatus retraheretur. Ad turbandam damnati mentem, minuendamque pœnam amarus ei potus præbebatur, ut ex* סנהדרין Sanhedrin *cap.* 3. *colligitur:* הַיּוֹצֵא לֵיהָרֵג מַשְׁקִין אוֹתוֹ קוּרְט שֶׁל לְבוֹנָה בְּכוֹס שֶׁל יַיִן כְּדֵי שֶׁתִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ *h. e.* Ei, qui ducitur ad mortem, præbetur granum thuris in poculo vini, ut alienetur mens ejus. *Hinc simile poculum Christo ante mortem concessum fuisse in Novo Testamento legimus, aitque D. Marcus, c.* 15. 23. *eos illi dedisse ἐσμυρνισμένον οἶνον* myrrhatum vinum; *at D. Matthæus c.* 27. 34. *narrat, a militibus illusionis ergo ei ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον*, acetum cum felle mistum *fuisse porrectum. Hujus poculi damnatis dandi origo ex* Prov. 31. 6. *deducitur:* תְּנוּ שֵׁכָר לְאוֹבֵד וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ *h. e.* Date potum inebriantem perituro, & vinum amaris animo. *Tandem scelerum Confessione peracta, reus occidebatur, omniaque mortis instrumenta igne absumebantur. Si edendæ Confessionis rationem damnatus nesciret, dicere debebat:* Sit mors mea expiationi pro omnibus peccatis meis. *Si certo sciret, se testium mendacio oppressum mortem subire, ajebat.* Sit mors mea expiationi pro omnibus peccatis meis, hoc uno excepto crimine. *Ita R. Jehudà. Tenebantur autem rei confiteri peccata sua exemplo Josuæ Achan hortantis:* בְּנִי שִׂים־נָא כָּבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן־לוֹ תּוֹדָה Fili mi, tribue nunc gloriam Domino Deo Israel, & ede ei confessionem. Jos. 7. 19.

Si modum fere ab omnibus Hebræis in edenda Confessione hodie usitatum scire desideras, vide infra post Litanicas eorumdem supplicationes, quæ habentur in derivatis a radice פלל. *Cum autem dicantur rei* חוץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת extra tria castra *morte puniendi, juvat addere, quid* שָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת trium castrorum *nomine ab Hebræis intelligeretur. Sciendum itaque* עִיר יְרוּשָׁלַיִם urbem Hierosolymam *olim in tres partes, vulgo dictas* מַחֲנוֹת castra, *fuisse divisam. Prima pars vocabatur atrium, sive castra Dei; altera mons Sanctuarii, sive castra Levitica; tertia proprie urbs, sive castra Israelis. Cum igitur dicitur, damnatos morte mulctandos esse* חוץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת extra tria castra, *intelligendum est* חוץ עִיר יְרוּשָׁלַיִם extra urbem Jerusalem. *Porro duabus de caussis* חוץ עִיר extra urbem *damnati neci dedebantur; altera erat, ut si forte, dum ad supplicium trahebantur, innocentes deprehenderentur, possent a morte liberari. Hinc in Actibus Apostolorum cap.* 7. v. 58. *legitur, Divum Stephanum Judæos acriter castigantem ex urbe primum ejectum, deinde extra eam lapidibus obrutum. Altera vero caussa erat, ne* זְקֵנִים Seniores *cædibus delectari viderent.*

עֶנְתָּא, עֶנֶת Tempus. Esdræ 4. 10.

עסא, עַסֵּי *Pahel.* Fremere, frendere, stridere, dentes comprimere. Psal. 35. 16. Isa. 59. 11. comprimere, conterere. Esth. 1. 11.

עַסְבָּא, עֶסֶב Herba, gramen, fœnum. 1. Reg. 18. 5. Isa. 40. 7. Psal. 104. 14.

עסס *Hebraice.* עָסִיס Succus, mustum. *Chaldaice* עֲסִיס Esth. 1. 7.

עָסַק Occupari, occupatum esse, vacare, operam dare, studere. Cant. 4. 15. *Ithpahel* אִתְעַסֵּק Idem. Exod. 5. 9. *Item* litigare, rixari. Genes. 26. 20. *Tritum apud Rabbinos.* המתעסק באבילה ושתייה לא יחכם לעולם *h. e.* Indulgens commessationibus, & potationibus, numquam erit sapiens. *Sic* כל העוסק התורה בלילה הקבה מושך עליו חוט של אהבה שנ׳ יומם יצוה יהוה וגו׳ *h. e.* Quicumque studet in Lege noctu, super eum Deus sanctus benedictus protrahit filum amoris interdiu, sicuti dicitur Psal. 42. 9. יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירָה עִמִּי *h. e.* Interdiu præcipiet Dominus benignitatem suam, dum noctu canticum ejus est mecum.

עֵסֶק, עֵסֶק, עִסְקָא Res, negotium, causa, opera, studium. Eccles. 10. 18. *Præcedente* עַל, *significat* propter. Genes. 43. 18. *Plur.* עִסְקִין, עִסְקֵי negotia, studia. Eccles. 7. 19. 2. Sam. 11. 18.

עֵסֶק Lis, contentio. Genes. 26. 10.

עֲשַׂר, עַסְרָא Decem. Genes. 45. 23. Exod. 36. 21. *Interdum* decimus. *Si componatur, littera* ע *eliditur, id vero præsertim fit apud Paraphrastas Hierosolymitanos. In reliquis Paraphrastis, veluti in OnKelosо, ut plurimum separatim efferuntur. Promiscue vero dicitur* עֲשַׂר, & עַסְרֵי. *Si vox præcedens desinat in* ע, *tunc etiam illud absorbetur, ut in* אַרְבַּע, & תְּשַׁע; *nonnumquam etiam* שׁ, & ת, *ut in exemplis patebit:* חַדְסַר undecim. Deut. 1. 2. Exod. 26. 8. תְּרֵיסַר, תְּרֵיסַר, תְּרֵיתֵיסַר duodecim. Genes. 44. 28. & 5. 8. תְּלִיתֵיסַר, תְּלֵיסְרֵי, תְּלֵיסַר tredecim. Genes. 14. 4. אַרְבֵּיסַר, אַרְבֵּיסְרֵי quatuordecim. Genes. 31. 41. Numer. 9. 3. חַמֵּסַר, חַמֵּיסַר, חַמֵּיסְרֵי quindecim. Genes. 5. 10. Exod. 12. 18. Genes. 7. 20. שִׁיתֵּיסַר, שִׁיתֵּיסְרֵי sexdecim. Genes. 42. 18. Exod. 26. 21. שָׁבְסַר, שָׁבְסְרֵי septemdecim. Genes. 47. 28. תְּמָנֵיסַר octodecim. Genes. 14. 14. שְׁתֵסְרֵי novemdecim, *translatis primis litteris* ש, & ת, *ne* שׁ, & ס *concurrerent, pro* תְּשַׁע עַסְרֵי, *utroque* ע *elisо.* Genes. 11. 25. *Plur.* עֶסְרִין, עַסְרִין viginti. Genes. 11. 24. & 18. 31. *Interdum promiscue cum* ש *scribuntur, ut & sequentia.* חַד וְעֶסְרִין unum, & viginti &c.

עַשַּׂר, עַסַּר Decimare, decimas dare.

עֲשִׂירָאָה, עֲסִירָאָה, עֲסִירַאי Decimus. *Hujus etiam usus est in compositione, ut* חַדְסַרַאי undecimus. Num. 25. 8. תְּרֵיסַרַאי duodecimus: תְּלֵסַרַאי decimustertius. *Fœm.* עֲסִירִיתָא decima. *In compositione* תַּלְסָרִית decima tertia. Gen. 2. 21. *in Jonathane.*

עֶסְרוֹן, עֲסָרוֹן, עֲסָרוֹנָא Decima, decima pars. Levit. 14. 21. *Plur.* עֲסָרוֹנִין decimæ. Levit. 14. 10.

מַעְסָרָא, מַעַסַּר Decima. Numer. 18. 26. *Plur. fœm.* מַעְסָרָת, & *masc.* מַעְסְרֵי decimæ. *Cum aff.* מַעְסְרֵיכוֹן decimæ vestræ. Numer. 18. 28. *Quatuor erant decimarum species. Prima dicebatur* מַעֲשַׂר רִאשׁוֹן, *tenebanturque Judæi ex omni terræ proventu eas sin-*

singulis annis Levitis solvere; altera תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, *quas decimas ex decimis sibi a Judæis persolutis Levitæ Sacerdotibus dabant; hæ tamen sive ab ipsis Levitis, sive a populo Sacerdotibus penderentur, Legi Divinæ de decimis persolvendis satisfiebat; tertia* מַעֲשֵׂר שֵׁנִי *quæ ex reliquo acervo decerptæ Hierosolymis a Domino extra luctum, & immunditiem erant comedendæ; quarta demum decimarum species erat* מַעֲשֵׂר עָנִי, *quæ pauperibus anno tertio, & sexto ab anno Sabbatico, non solum ab Israelitis, sed etiam a Sacerdotibus, & Levitis pendebantur, cum his annis a pendendis* מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן *Levivitis populus immunis esset. Notandum de* מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, *potuisse dominum eas vendere, sed ejus pretium aliis rebus impendi non licuisse, quam unctioni, cibo, & potui.*

Ex pecudibus decimum quodque animal Deus sibi sacrum esse voluit, videlicet ex bobus, ovibus, & capris, ita ut sine discrimine ullo animal illud, quod decimum sub virgam transibat, ei esset consecrandum. Hic autem erat modus apud Hebræos pecudes decimandi. Dominus virga instructus ad caulam accedebat, unde per exiguum ostium coactæ pecudes foras singillatim exibant. Diligenter ostio proximus exeuntium numerum inibat, & decimam quamque egredientem his verbis הֲרֵי זֶה מַעֲשֵׂר ecce hæc decima, *virga minio tincta notabat. Si quæras tempus, quo hæc decimatio esset peragenda, tres diversi dies huic decimationi erant definiti, vocatique ab Hebræis* נְרָעוֹת, *nimirum dies decimus quintus ante Festum Paschæ, decimus quintus ante Festum Pentecostes, & decimus quintus ante Festum Tabernaculorum, ut omnes possent pecudes ad hæc Festa celebranda comparare, cum eas vendere, vel mutare ante decimationem non solerent, quamvis id nulla Lege vetitum esset. Porro in decimandis pecudibus anni initium ducebatur a Novilunio mensis* אֱלוּל Augusti, *atque eo anno pecus nata censebatur, quæ eo tempore nata erat, quod inter initium unius* אֱלוּל Augusti, *& alterius intercedebat.*

עֹפֶה עָפְיָא Ramus, frons, dis. Dan. 4. 9. *Plur.* עָפִין rami.

מַעֲפֵי, מְעַפְיָא Ramosum, frondosum. Hos. 4. 13. Ezech. 6. 13.

עֹפֶל עָפֶל Locus altus, & munitus, propugnaculum, arx, munitio, turris: clivus. Mich. 4. 8. l. 2. Reg. 5. 24. Templum. Nehem. 3. 27. tenebræ. Isa. 32. 14. *Nonnulli per* עָפֶל Fauces *intelligi volunt, videlicet viam arctam, & angustam inter montes, ubi ob loci opportunitatem plerumque arces, & turres superextruebantur. Duæ hujusmodi Fauces in Sacris litteris admodum celebres sunt; altera in Templo Hierosolymitano*, Nehem. 3. & 11. *quam Nethinæi custodiebant, ne per eam hostes in Regiam irrumperent. Hæc apud Eusebium Histor. Ecclesiast. lib. 2. cap. 23. a Jacobo vocatur* Oblia, *quasi* עָפֶלְיָה arx Domini. *Altera erat in finibus Israelis, & Syriæ*, lib. 2. Reg. c. 5. *Hinc* עָפֶל *pro arce in monte sita adhibetur; quamquam aliquando hæc dictio pro nomine proprio usurpata reperitur, ut* 2. *Paral.* 27. 3. *&* 33. 14.

עִפַּף Duplicare. Exod. 26. 9. *Jonathan habet ex Aphel* תְּעִיף duplicabis. *Pahel* עַפֵּף conflare, tundere, contundere. Isa. 2. 4. חַרְרָא מְעַפְּפָא placenta igne conflata, prunis cocta. 1. Reg. 19. 6.

עִיף Duplex, duplicatum.

עָפָר, עַפְרָא Pulvis, terra.

עַפְרוּרִין Pulveres. Job 28. 6.

עַפְרְנָא *Genus margaritæ, aut gemmæ pretiosæ.* Cant. 5. 14.

מַעְפְּרָא Velum, velamen, linteum. 1. Reg. 20. 38.

עָצָא, עֲצָה Opprimere vi, *vel* frau-

de, fraudare, defraudare, circumvenire. Levit. 5. 10.

עֲצִי Oppreſſus. Deut. 28. 29. *in Jonathane.*

עֲצִין Macilenti. Numer. 13. 21. *in Targum Hieroſolymitano.*

עֲצִי, עֲצָיָא Spina dorſi. Levit. 3. 9.

עֲצָוָא Mactra. Deut. 28. 5. *Plur.* עֲצָוִן mactræ.

עָצַב Dolere, dolore affici, dolorem afferre. Eſth. 4. 1. Dan. 6. 20. Eccleſ. 7. 5.

עָצִיב Dolens, triſtis. Dan. 6. 20.

עָצִיץ, עֲצִיצָא, & עֲצִיצָא Vas teſtaceum, matula, ſcaphium, *vas immundum, ſeu rebus immundis recipiendis inſerviens.* Eſth. 5. 1.

עָצַר Premere, exprimere, calcare. Geneſ. 40. 11. Judic. 9. 27. Iſa. 16. 10.

עָצַר, עָצוּר Calcans, calcator. *Plur.* עָצְרִין, עָצוּרִין Iſa. 16. 10. Jerem. 48. 33. *melius legeretur, pro* עָצוּרִין.

עָצוּר Calcatio. Iſa. 16. 10.

עָצוּרִין Cortices, cutes uvarum. Numer. 6. 4.

מַעְצַרְתָּא, מַעֲצַרְתָּא Torcular, lacus torcularis. Iſa. 63. 2. *Plur.* מַעְצָרַיָּא, מַעְצָרִין torcularia. Iſa. 16. 10. *Fœm.* מַעְצַרְתָּא.

מַעְצוֹר Prohibitio, impedimentum. 1. Samuel. 14. 6.

עֲצֶרֶת Feſtum, feſta, dies feriatus. *Sic vocantur dies octavus feſti Tabernaculorum, & dies ultimus Paſchatis. Plur. cum aff.* בְּעֲצַרְתֵיכֶן in Feſtis veſtris. Num. 28. 26.

Dies octavus Feſti סֻכּוֹת Tabernaculorum *vocatur* dies עֲצֶרֶת Hatzèret, *videlicet* Detentionis, *quia eo quoque die apud ſe amicos Hebræi detinebant, quibuſcum* סֻכּוֹת Tabernaculorum *Feſta egerant. Dicebatur etiam hic dies octavus, qui erat vigeſimus ſecundus* תִּשְׁרִי Septembris, *cum primo die Feſti Tabernaculorum* collecta, *ſed* collecta fructuum, *ut diſtinguerentur hi duo dies ab altera* collecta frugum, *quæ incidebat in diem ſeptimam a Paſcha. Cur autem dies hic octavus a Deo Feſto Tabernaculorum adjectus fuerit, Hebræi hærent incerti. Alii enim volunt, diem hunc ſolemnem figuram eſſe, ac typum collectionis omnium gentium, vel Electorum ad Regnum Cœleſte; alii arbitrantur, a Deo inſtitutum fuiſſe, ut hoc die ſerotinarum frugum primitiæ offerrentur, ipſique pro iis collectis gratiæ agerentur; alii cenſent, ne dimiſſi negotiis vacarent; alii denique contendunt, ut populus hoc die pecuniam ad Sacrificiorum uſum tribueret. Nonnulli diem hunc Tabernaculorum octavum* Levit. 23. 36. עֲצֶרֶת Hatzèret *appellatum, &* Nehem. 8. 18. *a Feſto Tabernaculorum ſejunctum, Feſtum eſſe ſingulare autumant. Hoc die ſolebant offerre juvencum, arietem, & ſeptem agnos in Holocauſtum, hircumque in Sacrificium piaculare, ſed Sacerdotum* מִשְׁמָרוֹת Ephemeriæ *in victimis offerendis eum ordinem non ſervabant, quem in Tabernaculorum Feſto, at ſortem jaciebant, ut in tribus* רְגָלִים *ſcilicet* Feſtis majoribus. *Succà v. 6. Hinc nonnulli octavum hunc diem* רֶגֶל *nuncupant, & propter ſex res his litteris indicatas* פּוֹר קָשָׁב *a Feſto Tabernaculorum diſtinguunt. Porro ſolemnitatem Feſti Tabernaculorum augebat* חָלִיל tibia, *qua utebantur ſingulis octo diebus coram* מִזְבֵּחַ Altari, *cum duodecim tantummodo diebus coram Altari quotannis eam adhiberent, videlicet die, quo Paſcha primum, & ſecundum immolabatur, die primo Feſti Paſchalis, die Pentecoſtes, & diebus octo Tabernaculorum. Vulgo enim tria*

in-

inſtrumenta muſica uſurpabantur, נְבָלִים nablia, כִּנּוֹרוֹת citharæ, & צֶלְצָל cymbalum, *quæ pulſabant Levitæ; quemadmodum Sacerdotes* חֲצוֹצְרוֹת tubis, & שׁוֹפָרוֹת buccinis *clangebant*.

עָקַב *Pahel*. Quærere, ſcrutari, perſcrutari, perpendere, inveſtigare, examinare. Prov. 23. 20.

עָקֵב, עֲקֵבָא Calcaneus, calx. Geneſ. 3. 15. finis, extremitas. Prov. 22. 4. *Plur. maſc.* עֲקֵבִין, עֲקֵבֵי calcanei. Gen. 49. 17. Jerem. 13. 22. *Nonnullis* pudenda.

עֲקִיבָא Solea calcei. Deuter. 25. 9. *in Jonathane*.

עָקַד Ligare, colligare, vincire. Geneſ. 22. 9. procumbere in genua: incurvare ſe in terram ad honorem exhibendum. Exod. 4. 31. *in Targum Hieroſolymitano*. *Ithpahel* אִתְעֲקַר, & *Ithpehal* אִתְעֲקַר ligari. Cant. 1. 13. Mich. 7. 20. *Proprie hoc Verbum* עָקַר *ſignificat manuum cum pedibus ligationem, non manuum ſimul, & pedum ſimul, ſed unius manus cum pede, vel unius pedis cum manu. Sic in agnis mactandis ad Holocauſtum juge Numer. 28. pedes anteriores, qui in animalibus manuum vicem gerunt, cum poſterioribus pedibus colligari ſolebant. Hinc in Tractatu* תָּמִיד *cap. 4. traditio de mactatione agni jugis*; לא היו כופתין את הטלא אלא מעקידין אותו *h. e.* Non fuerunt vincientes agnum, ſed colligabant eum, *videlicet duas manus ſimul, h. e. duos pedes anteriores, & duos pedes ſimul, h. e. poſteſteriores, ſed juxta* גמרא Ghemarà יד ורגל כעקידת יצחק manum cum pede ſecundum ligationem Iſaaci. *Ibidem* משנה Miſnà *modum ligandi pecudes ſubjicit:* וכך היה עקידתו ראשו לדרום ופניו למערב והשוחט עומד במזרח ופניו למערב, *h. e.* Sic autem erat ligatio ejus (agni): caput ejus fuit verſus Occidentem. Mactans ſtabat in Oriente, & vultus ejus verſus Occidentem.

Præterea Verbo עָקַר *ſubjecta eſt ſignificatio* procumbendi in genua, proſternendi ſe terram verſus honoris, & reverentiæ ergo. *Hæc ſignificatio cum priori convenire videtur, cum juxta Rabbini cujuſdam opinionem, qui in genua procumbit, appareat tamquam pedibus ligatus.*

עֲקִידָה Ligatio artuum. Geneſ. 22. 14. *in Targùm Hieroſolymitano*.

עֲקָלְיָא Armillæ, monilia, inaures. Numer. 31. 50. *in Targùm Hieroſolymitano*.

עֲקִילַס Aquila. *Nomen proprium Paraphraſtis Græci. Hebræi ſæpe de eo mentionem injiciunt. Utrum OnKelos, & Aquilas unus, & idem ſit, vide SchiKardum in Bechinàth happeruſchìm Diſput. 2. Chriſtophorum Helvicum in Tractatu de Chaldaicis Paraphraſibus cap. 2. Meòr henàjim cap. 45. & Druſium in Epiſtola 41.*

עָקַם Pravum, perverſum, obliquum, curvum eſſe, incurvari. Iſa. 59. 8. Pſal. 38. 7. *Pahel* עִקֵּם avertere, pervertere, perverſum, pravum, obliquum reddere. Amos 5. 10. Prov. 2. 15.

עִקֵּשׁ Pravus, obliquus, curvus. Prov. 17. 20. perverſus. *Plur.* עֲקֵשִׁים pravi. *Fœm.* עֲקֵשָׁא, עֲקִימְתָּא prava, perverſa. Prov. 22. 5.

מְעַקֵּם Idem. Prov. 10. 9. *Plur.* מְעַקְּמִים perverſi. Amos 5. 10. *Fœm.* מְעַקְּמָא, מְעַקְּמָתָא prava, perverſa. *Plur.* מְעַקְּמָן, מְעַקְּמָתָא pravæ, perverſæ. Prov. 28. 6.

Idem.

עוּקְמָן, עוּקְמָנָא Idem. Psal. 101. 4. Deuter. 32. 5. *in Jonathane*. *Plur.* עוּקְמָנִין, עוּקְמָנַיָּא pravi, perversi. Job 5. 13.

עִקְמוּת Perversitas, pravitas, obliquitas, tortuositas.

עִקּוּם, עִקּוּמָא Idem. Prov. 8. 8.

עֲקִימוּת, עִקְמוּת Idem. Prov. 6. 12. Hos. 7. 16.

עוּקְמָנוּת, עַקְמָנוּת Idem. Psal. 125. 5.

עַקְמוּמִית Idem. Thren. 2. 19. *Rabbinis* gibbus, convexitas.

עקף *Ithpahel* אִתְעַקֵּף Inquiri, perquiri. Genes. 43. 17. *in Jonathane*.

עֲקִיף Dolus, fraus, calliditas, astutia. *Plur.* עֲקִיפִין doli.

עֲקַץ Pungere. וְעַקְרַבִּין עָקְצִין & scorpiones pungentes. Deut. 8. 15. *in Jonathane*.

עקק עָקִיק *Genus lapidis pretiosi*. *Nonnullis* topazius. Cant. 5. 14.

עֲקַר Evellere, eradicare, enervare, nervos succidere, *vel* contundere. Thren. 3. 5. Jos. 11. 9. *Pahel* עַקֵּר idem. Jos. 11. 6. 1. Reg. 14. 15. *Ithpahel* אִתְעַקֵּר eradicari, evelli. Dan. 7. 8. Prov. 24. 31.

עִקָּר, עִקָּרָא Radix, stirps. Dan. 4. 15. fundamentum, *proprie Fidei*. *Plur.* עִקָּרִין, עִקָּרַיָּא radices. Mich. 6. 2. *Apud Rabbinos maximus hujus vocis* עִקָּר *usus est*, *usurpantque pro* fundamento, principio, *ut* כְּלַל וְעִקָּר universale, & principale, omnis rei summa, præcipuum rei fundamentum. עִיקַּר הַבַּיִת fundamentum domus. *Ita R. David Kimchì* Isa. 27. 9. עֹז הִיא עִיקַּר כֹּל הָעֲוֹנוֹת Idololatria est radix omnium iniquitatum, *videlicet est origo*, *unde iniquitates omnes derivantur*. *Hinc etiam Apostolus* 1. ad Timoth. 6. 10. Ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ φιλαργυρία. Radix omnium malorum est avaritia. *Rabbinis etiam* עִקָּר *est* Deus, *ut* כּוֹפֵר בְּעִקָּר abnegat fundamentum, *h. e.* Deum, Fidem, & Religionem in Deum. דְּכָפְרִין בְּעִקָּרָא qui abnegant Deum, *videlicet Religionem*, *Fidem*, *& Salutis fundamentum*. *Theologis vero* עִקָּרִים *sunt* Articuli, Capita præcipua Fidei de Deo, & rebus Divinis. *Hinc inter Hebræos circumfertur celeberrimus liber inscriptus* סֵפֶר עִקָּרִים *a R. Joseph Albo Hispano compositus*, *in quo de tredecim Fidei Articulis agitur*. *Grammaticis* עִקָּר *est* radix, *h. e.* vox primitiva, thema, *idem ac* שֹׁרֶשׁ, *qua voce crebrius utuntur*. *In Talmude* מֵעִקָּרָא, *quod etiam scribitur a Talmudistis per* מֵעִיקָּרָא, *explicatur per* a prima radice, antea, a principio. *Ei opponitur* וְלִבְסוֹף ad finem, tandem, denique, postea, postremo, omnino, prorsus. מֵעִיקָּרָא מְשַׁמֵּעַ Ex seipso intelligitur, per se patet, explanatione non indiget. כָּל־עִיקָּר Penitus, prorsus, omnino. לֹא יָרַד כּוֹ כָּל־עִקָּר Non descendit in eo quidquam prorsus. לֹא יַקְרֵינָה כָּל־עִקָּר Non legat, *vel* recitet eam (precationem) ullo modo, omnino non legat.

עֲקַר, עַקְרָא & עַקְרָה Sterilis. Deuter. 7. 14.

7. 14. Pſal. 113. 9. *Plur.* עֲקָרִין ſteriles.

עַקְרַב, עַקְרָבָא Scorpio. *Plur.* עַקְרַבִּין ſcorpiones. Deut. 8. 15. לְמַסְקָנָא דְעַקְרַבִּין Ad aſcenſum ſcorpionum. Numer. 34. 4. *Locus hic* עַקְרַבִּין AKrabbîn *terram Chanaan a meridie Orientem verſus terminabat. Rabbinis* עַקְרַב Scorpio *eſt etiam ſignum Cœleſte. Item* ferrum curvum inſtar Scorpionis torcularis prælo infixum. *Item* Lupatum, fræni ferrum, *quod equorum ori inſeritur ad eos cohibendos:* עקרב של פרומביא Lupatum fræni.

עַר, עַרְיָא Gryphus, *ſpecies avis immundæ, & vetitæ. Hebraice* פֶּרֶס. *Aliis* oſſifraga, *aliis* falco.

עָרָא *Idem ac* עָרַע Occurrere, obviam fieri. Joſ. 2. 16.

עַרְאַי Accidentaliter, temere. *Cum præpoſitione* בְּעַרְאַי Levit. 26. 21.

עָרַב Miſcere, commiſcere. Geneſ. 30. 40. ſpondere, fidejubere. Prov. 6. 10. adveſperaſcere. *Pahel* עָרֵב, & *geminate* עַרְבֵּב commiſcere, confundere, conturbare, perturbare. Exod. 14. 14. ſpondere. Geneſ. 44. 32. *Ithpahel* אִתְעָרַב, & אִתְעַרְבֵב miſceri, commiſceri, immiſceri: ſpondere, fidejubere. Prov. 14. 10. Joſ. 23. 7.

עֲרַב, עָרַב, עָרוֹב, עָרְבָא Sponſor, fidejuſſor. Job 17. 3. Prov. 11. 15. *Proverbium* עָרְבָךְ עָרְבָא צָרִיךְ Sponſor tuus ſponſore indiget. *Uſurpatur de argumento, ac ratione debili, & infirma, quæ validiore, ac firmiore probatione indiget.*

עֲרֻבוּת, עֲרֻבוּתָא Sponſio, fidejuſſio. Prov. 22. 26.

עַרְבְּנוּתָא Idem. Geneſ. 39. 1. *in Jonathane.*

עָרֵב, עָרִיב Dulcis, ſuavis, jucundus. Cant. 2. 14. Prov. 20. 17.

עֵירוּב Mixtura, mixtio, commixtio. *Plur.* עֵירוּבִין mixtiones, mixta, heterogenea. Deut. 22. 9. Pſal. 104. 23.

עֵרוּב, עָרוּב Laganum, placenta. Num. 6. 15. *in Jonathane, ubi tamen legitur per* ך; *ſed in numero plurali legitur per* ב, עֵירוּבִין, & עָרוּבִין.

עָרוּב, עָרוּבָא Colluvies, mixtura animalculorum noxiorum. Exod. 8. 24. *in Jonathane.*

עֲרַב, עַרְבָא Trama, ſubtegmen. Levit. 13. 52.

עֲרָבוֹת Cœli. Pſal. 65. 5. *Cœli ita dicti, quaſi amæniſſimi, vel quia lati, & ampli ſunt inſtar loci campeſtris.*

עֲרָבִין, & עַרְבִין Salices. *Hebraice* עֲרָבִים Levit. 23. 40.

עָרְבָא, עוּרְבָא, & עֹרְבָא Corvus. Geneſ. 8. 7. *Plur.* עוּרְבִין corvi. Iſa. 34. 11. עוּרְבְיָא 1. Reg. 17. 4.

עֲרַב Arabia. Jerem. 25. 24.

עַרְבִית Tempus veſpertinum, *poſt occaſum Solis, quod poſtremis diei Precibus eſt deſtinatum. In Ritualibus Hebræorum, & libris Precum adhibetur pro Precibus tempore veſpertino recitandis. Hinc* תְּפִלַּת עַרְבִית Precatio veſpertina. תְּפִלַּת שַׁחֲרִית Precatio matutina; תְּפִלַּת מִנְחָה Precatio veſ-

vespertina *sub vesperam*, *id est tertiam*, *vel quartam horam pomeridianam*. *Hæc sunt apud Hebræos tria solemnia tempora Precibus sacris recitandis addicta*.

עֲרָבִי, עֲרָבַי Arabs. Isa. 13. 20. *Plur.* עֲרָבָאִי, עֲרָבָאִין Arabes. Isa. 21. 16.

עֲרוּבְתָּא Vespera Sabbati; *dies Veneris*, *sive sextus septimanæ*, *ita dictus*, *quia est* עֶרֶב שַׁבָּת Vespera Sabbati. *Habetur in* בראשית רבא Bereschìth rabbà *sect.* 11. חד בשבתא . תרי . תלתא . ארבעתא . חמשתא . ערובתא . שבתא לית לה בן זוג Prima (*dies*) hebdomadæ, secunda, tertia, quarta, quinta, vespera (*Sabbati*), Sabbatum, cui non est compar. *Nimirum ex sex diebus hebdomadæ tria paria conjugalia constituuntur*, *sed Sabbatum solum est*, *quasique viduum*. *Itaque Deus Israelitas tamquam conjugem cum Sabbato conjunxit*, *ut Sacris lectionibus*, *Precibus*, *Concionibus ei cultum præbeant*, *totique se ei addicant*, *quemadmodum maritus uxori*, *uxorque marito penitus debet adhærere*. *Cur autem Guido dictioni* ערבתא *hoc in loco* Pistrini *significationem tribuat*, *plane non video*.

עֲרִיבְתָּא Senium, *quasi sit vitæ vespera*.

מַעֲרָב, מַעַרְבָא Occidens, occasus Solis. Prov. 7. 9. Jos. 15. 12.

מַעַרְבָאָה, מַעַרְבַי Occidentalis, occiduus. Exod. 26. 22. Isa. 15. 7.

עִרְבּוּב Mixtio, commixtio, turba miscella. Exod. 8. 12. *Plur.* עִרְבּוּבֵי, עִרְבּוּבִין mixtiones. Psal. 105. 31. Exod. 12. 38. *in Targum Hierosolymitano*.

עִרְבּוּבְיָא Idem. בְּעִרְבּוּבְיָא Mixtim, confuse, sine ordine. Deut. 1. 22. *in Jonathane*.

עִירַבְרוּבִין, עֲרַבְרְבִין Turbæ promiscuæ, miscellanæe. Num. 11. 4.

עַרְבֵּל *Pahel*. Implexum, perplexum esse. Exod. 14. 3. perturbatum esse, *vel* fieri: anxium esse. *Ithpahel* אִתְעַרְבֵּל idem. Joel. 1. 18. Esth. 1. 15.

עִרְבּוּל Perplexitas. Mich. 7. 4. *In Bibliis Venetis*, & *Basileensibus habetur* עֲרַבּוּ לְהוֹן.

מְעַרְבֵּל Fluentum perplexum, perplexitas. *Plur.* מְעַרְבְּלֵי perplexitates. Job 38. 16.

עֻרְבְּלָא Cribrum, *in quo omnia commiscentur*. Amos 9. 9.

עַרְבְּלָאִין Confusi, confusæ turbæ. Cant. 1. 9. *in Bibliis Venetis*.

ערג עַרְגֵּל Volvere, devolvere. וְדִמְעַרְגֵּל כֵּיפָא & qui volvit lapidem. Prov. 26. 27.

עֲרָד, עֲרוֹד, עֲרוֹדָא Onager, asinus silvestris. Hos. 8. 9. *Plur.* עֲרָדַיָּא, & עָרוֹדַיָּא, עָרוֹדִין onagri. Jerem. 14. 6. Dan. 5. 21.

עֲרַד, עֲרוֹד Garritus. Deuter. 22. 14.

עוּרְדְעָנַיָּא Ranæ. Exod. 8. 3.

עָרָה *Hebraice*. Nudari. *Hiphil* הֶעֱרָה effundere. Levit. 20. 18. *Hinc Chaldaice Participium* מַעְרָן יַת מַיֵּהוֹן effundunt aquas suas. Eccles. 11. 3.

Nu-

עֶרְיָא, עֶרְוָא, עֶרְיְתָא Nuditas, nudatio: pudenda, verenda, turpitudo, probrum. Levit. 16. 6. Exod. 28. 42.

עֲרִיוּת Pudendorum nudatio, *h. e.* scortatio impura, & impudica. *Tritum apud Rabbinos* אֵין אַפּוֹטְרוֹפוֹס לַעֲרִיוּת *h. e.* Non datur tutor libidini, *scribitque Arùch in dictione* אַפּוֹטְרוֹפוֹס ne sanctissimum quidem מְשִׂימִין אַפּוֹטְרוֹפוֹס עַל הָעֲרִיוּת constituunt tutorem pro castitate muliebri. *Sæpe etiam Rabbini ajunt, neminem posse esse sponsorem pro castitate, aut pudicitia mulieris, aut virginis,* שֹׁלֵא נבעלה quod a nullo fuerit tacta. *Fœminæ etiam illæ, quæ ob consanguinitatem aliquibus nubere prohibentur, vocantur* עֲרִיוּת. *Itaque Majemon in* הלכות אישות *cap.* 1. Omnis fœmina, cujus congressus prohibitus est in תּוֹרָה *Lege*, & cujus caussa quis reus fit כְּרִיתוּת *excisionis*, quæque recensentur in פָּרָשָׁה *Paraschà* אַחֲרֵי מוֹת, illæ vocantur עֲרִיוּת, & unaquæque illarum appellatur עֶרְוָה, ut mater, soror, filia, & similes.

מְעָרָא, מְעַרְתָּא Spelunca. Jerem. 7. 11. *Plur.* מְעָרָן speluncæ.

ערז עַרְזְלָא *Vide in* ערס.

ערט עַרְטִלִּי, עַרְטִילַאי, עַרְטִילָא Nudus. Genes. 3. 10. Job 1. 25. & 24. 6. Amos 2. 16. *Plur.* עַרְטִלָּאִין, & עַרְטִילִי, עַרְטִילִין nudi. Genes. 2. 25. Esth. 8. 10. *in Targum secundo. Fœm.* עַרְטִילְתָא nuda. Esth. 1. 1. *in Venetis. Plur.* עַרְטִילָן nudæ. Esth. 1. 11. *Proverbium apud Talmudicos* שליח ערטיל וסיים מסאניה Exutus, nudus, & indutus calceis suis. *Usurpatur de re absurda, fœda, ac turpi; quemadmodum absurdum est, hominem cætera nudum, & sine ullis vestimentis cum calceis in publicum prodire.*

עַרְטְלָיוּתָא, עַרְטְלָיוּת Nuditas. Deut. 28. 46.

אִתְעַרְטֵל Nudari, denudari. Exod. 7. 9. *in Jonathane.*

עַרְטוּלְיָנִי, עַרְטוּלְיָנִין Nudi. Esth. 8. 10. *Aliis* muli, equi celeres. *Hebraice* אֲחַשְׁתְּרָנִים, *de cujus vocis expositione valde Interpretes variant.*

עֲרַךְ Ordinare, disponere: æstimare. Isa. 41. 25.

עָרוּךְ Ordinatum, dispositum. *Hoc nomine* עָרוּךְ Arùch *appellatur Lexicon Talmudicum a R. Nathane Jechielide* רֹאשׁ Capite, *sive* Rectore *Synagogæ Urbis Romanæ anno Christi* 1106. *secundum Chronicon Tzèmach Davìd compositum. Ideo autem illi Lexico nomen* עָרוּךְ Arùch *inditum est, quia dictiones in eo ordine Alphabetico dispositæ sunt. Vulgo tamen Auctor iste a Rabbinis nuncupari solet* בַּעַל עָרוּךְ Auctor Arùch.

עֲרוּכוֹת Tabulæ, in quibus lagana fiunt. *Ab initio scribitur etiam cum* א, *ut* אֲרוּכוֹת שֶׁל נַחְתּוּמִים Tabulæ pictorum. *In Kelìm cap.* 15.

עֶרְכָּאוֹת Tribunalia, Judicum consessus ordinarii, Judicia. *Majemon in* הלכות סנהדרין Hilcòt Sanhedrìn *cap. ultimo.* כל הדן בדייני כותים ובערכאות שלהן

אף על פי שהיו כדיני ישראל הרי זה רשע וכאלו חרף וגדף והרים יד בתורת משה רבנו שנא ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם לפניהם ולא לפני כותים לפניהם ולא לפני הדיוטות: *h. e.* Quicumque caussam agit coram Judicibus Cuthæorum (*hoc nomine indigitantur Gentiles, Christiani*) & coram tribunalibus ipsorum, licet judicia ipsorum fuerint sicut judicia Israelitarum; ecce talis habetur pro impio, & pro eodem, ac si blasphemasset, & contumeliis affecisset, manumque sustulisset contra Legem Mosis, sicuti dicitur: *Et ista sunt judicia, quæ pones coram eis.* Exod. 21. 1. *Coram eis*, non coram Cuthæis: *Coram eis*, non coram Idiotis dicitur. *Eodem modo Apostolus Paulus* 1. *ad Corinthios* 6. *Christianis prohibet*, ne lites agant coram Judicibus Infidelibus.

עָרַל *Hebraice*. Præputiatum esse: præputium auferre: obturatum esse. Levit. 19. 23. *Hoc Verbum* עָרַל *per Synecdochen transfertur ad membrum genitale hominis, obductum, & obturatum præputio, seu pellicula; præterea ad rem quamlibet gravem, & inanem, quæ impedimento est, atque ideo abjicienda, aut abscindenda. Sic* Levit. 19. 23. *usurpatur de arboribus, quæ nondum fructum ediderunt, quarum fructus tribus prioribus annis abjiciebantur veluti impuri, ac vetiti, quarto anno veluti primitiæ Deo consecrabantur, quinto, & aliis deinceps possessoribus arborum cedebant. Adhibetur hoc idem Verbum de auribus, labiis, & corde, quæ quasi pelle obducta nihil percipiunt, & intelligunt, vel fructus inquinatos producunt.*

עָרֵל, עַרְלַי, עַרְלַאי Præputiatus, præputium habens. Genes. 17. 14. *Plur.* עֲרֵלִין, עֲרֵלַיָּא, *& cum* א *loco* ע, אָרְלִין Gen. 34. 31. *in Jonathane*; עַרְלָאִין Esth. 1. 5. præputiati.

עָרְלָא, עָרְלְתָא, *&* עוּרְלָא, עוּרְלְתָא Præputium, *pellicula glandem colis tegens. Plur.* עָרְלָן, עָרְלָתָא præputia. 1. Sam. 18. 25. Jos. 5. 3. *Apud Rabbinos* עָרְלָה כְּבוּשָׁה præputium suppressum *in eo est, qui veluti circumcisus natus est, cujus membri pellicula retracta est, colisque caput nudum, ac si esset circumcisus. De attractione præputii vide supra in Radice* משך *pag.* 265. *In* פסחים Pesachìm *fol.* 92. הפורש מן ערלה כפורש מן הקבר Qui separat se a præputio, est sicut separans se a sepulchro. *A Rabbinis præterea* עָרְלָה *fructus ille appellatur, qui tribus primis a plantatione annis ab arboribus producitur, qui veluti impurus Judæis vetitus erat. Ex* Tanchumà *fol.* 8. חָמֵשׁ עֲרָלוֹת הֵן אַרְבַּע בְּאָדָם וְאֶחָד בְּאִילָן Quinque sunt præputia, quatuor in homine, & unum in arbore: עֲרָלַת אֹזֶן præputium auris, *de quo scriptum est*: Ecce præputiata est auris eorum. Jerem. 6. 10. עֲרָלַת הַלֵּב præputium cordis, *sicut scriptum est*: & circumcidetis præputium cordis vestri. Deut. 10. 16. עֲרָלַת לָשׁוֹן præputium linguæ, *sicut scriptum est*: præputiatus labiis. Exod. 6. 12. עֲרָלַת בָּשָׂר præputium carnis, *sicuti dicitur*: & circumcidetis carnem præputii vestri. Genes. 17. 11. *In* ברכות Berachòth *fol.* 36. ספק ערלה באי״ אסור ובסוריא מותר *h. e.* Dubium præputium (*arborum*) in terra Israelis prohibitum est: in Syria (*Syria Sobena*) licitum. *Itaque si dubium præputium vetitum, quanto magis verum?*

עָרַם *Hebraice*. Calliditate, astu-

tia

tia uti. 1. Sam. 23. 22. *Hinc Chaldaice in Ithpehal* אִתְעֲרִים aſtutum fieri. Prov. 19. 25.

עָרִים, עַרְמָא, עַרְמַאי Aſtutus, vafer, verſutus, callidus. Gen. 3. 1. Prov. 12. 23. *Plur. conſtr.* עָרְמֵאֵי aſtuti, callidi. Prov. 14. 18.

עָרִימוּתָא Aſtutia, calliditas, vafrities, verſutia. Prov. 8. 5.

עָרְמוּתָא Idem. 1. Reg. 2. 5.

עָרִישְׁתָא, עָרִימָא Acervus, cumulus. Ruth 3. 7. *Plur.* עָרִימָן, עָרִימָתָן acervi, cumuli. Iſa. 50. 26.

עוּרְמָא Idem. *Plur.* עוּרְמָן acervi. Exod. 15. 8. *in Jonathane.*

עָרַס, עָרְסָא, עַרְסָא Lectus, ſponda lecti. Deuter. 3. 11. feretrum. 2. Sam. 3. 31. *Plur. fœm.* עַרְסָן lecti. Amos 6. 4. & *ex forma maſc.* עַרְסִין lecti. Ibidem. *Item* cunæ. *Cum affixo* עַרְסֵיהוֹן lecti eorum. Ibidem.

עַרְסָה Lectus: cunæ. הַתִּינוֹק מוּטָל בְּעַרְסָה Infans jacens in cunis. *Apud Talmudicos* ערסייתא lecti, lecti, *h. e.* שְׁכוּנוֹת שְׁכוּנוֹת viciniæ, viciniæ, *domus vicinæ, conjunctæ, ut lecti in cubilibus.*

עַרְסָלָא, עַרְסַל Lectulus, cubile vagum, *quod de loco in locum movetur:* cunæ. Iſa. 1. 8. & 24. 20. *ubi per* ן *ſcribitur.*

עָרַע Accidere, offendere, contingere, obviam venire, occurrere, evenire, incurrere. Numer. 23. 4. Hoſ. 13. 8. Jerem. 41. 6. *Pahel* עָרַע Idem. *Item* convocare, indicere cœtum, *aut* diem feſtivum. Levit. 23. 2. Thren. 1. 15. pertingere, contingere, attingere. Joſ. 19. 34. *Ithpahel* אִתְעָרַע obviam fieri, occurrere. Hoſ. 11. 8. 2. Sam. 1. 6.

עִירוּעַ Accidens, eventus, caſus. 1. Sam. 6. 9. & 20. 26.

עַרְעִיתָא Idem. Eccleſ. 9. 11. *Item* crabro. Joſ. 24. 12.

מְעָרְעָא, מָעָרַע Convocatio, cœtus, conventus ſolemnis. *Plur. emphat.* מַעֲרַעַיָּא, & *conſtr.* מְעָרְעֵי convocationes, conventus ſolemnes. Pſal. 74. 8. Levit. 23. 2. 3.

עַרְפִּילָא Caligo, obſcuritas. 2. Sam. 22. 12. — עַרְפָּא

עַרְפָּרָא Veſpertilio. Deut. 14. 18. *in Jonathane. Legitur etiam* טַרְפָּרָא Levit. 11. 19.

עָרַץ *Hebraice.* Violentia uti; violenter exagitare. *Hinc Chaldaice ex Ithpehal eliſo* ת, וְלָא אִיעַרְצָא nec violenter exagitata fuit. Num. 19. 2. *in Targum Jonathanis, ubi corrupte legitur* אִירְעָצָא.

עָרַק Fugere, aufugere, perfugere, profugere. Geneſ. 16. 6. *Pahel.* עָרַק fugare. Deut. 32. 30. *Aphel* אַרְעִיק idem. Prov. 16. 28. *Ex alia ſignificatione* וְרָתְנָא מַעֲרִיק & ſuſurro divellit amicum ſuum. Prov. 16. 28. *Alia exemplaria habent* מַפְרִיק, *Biblia Regia* מַפְרִיק.

עָרוֹקָא, עָרִיק Fugitivus, profugus. Iſa. 10. 18. *Plur.* עָרוֹקִין, עָרוֹקֵי profugi.

מְעָרְקָא, Idem. *Plur.* מְעָרְקִין, מְעָרְקַיָּא.

עַרְקָא Ulva, carectum. Job 8. 11.

עַרְקָא, עַרְקַת Lorum, fascia, corrigia, ligula calcei. Genes. 14. 23.

עֲרָקִים Venæ pulsantes, arteriæ, *ita dictæ a perpetuo motu, quasi fugientes, vel fugitivæ. Apud Majemonidem in* Morè Nevochìm *lib. 2. cap. 1. ubi agit de primo Motore, legitur:* זאת האבן אשר התנועעה הניעה המקל והמקל הניעתו היד והיד הניעוה המיתרים והמיתרים הניעום העורקים והעורקים הניעום העצבים והעצבים הניעם החום הטבעי והחום הטבעי הניעתהו הצורה אשר בו והוא המניע הראשון בלא ספק *h. e.* Hunc lapidem, qui movetur, movet baculus, baculum movet manus, manum movent nervi, nervos movent arteriæ, arterias movent musculi, musculos movet calor naturalis, calorem naturalem movet forma, quæ ipsi inest, & ista est Motor primus sine dubio. *R. Levi allatum locum* Job 30. 17. עֲרָקִים *exponit* הַדְּפָקִים pulsantes, pulsatiles nervi non quiescunt propter intemperatum, .. alienum calorem in me. *Aben Ezrà autem inquit* עוּרְקִים *lingua* קְרָר *h. e.* Ismaelitica, *sive* Arabica, *idem esse, ac* גִּידֵי nervi.

עַרְקִין Laminæ, massæ. Ezech. 27. 19. *Est etiam nomen lapidis pretiosi. Hebraice* שְׁבוֹ. Exod. 28. 19. *in Jonathane. Apud OnKelosum legitur* טַרְקָא.

עַרְקֵל Festinare, præcipitare se. Prov. 29. 20.

עָשׁ, עָשָׁא Arcturus: Ursa major: plaustrum septem stellarum. Job 9. 9. tinea, vestium vermis. Isa. 51. 8. Hos. 5. 12.

עֵשֶׂב, עֲשַׂב *Vide in* עסב.

עָשַׁן Roborari, confirmari. Prov. 29. 25. *Ithpahel* אִתְעַשַּׁן roborari, roborare se. Psal. 68. 29. *Aphel* אַעְשַׁן roborare, confirmare. Psal. 89. 14. Prov. 8. 28.

עַשִׁין Fortis, robustus, validus: potens. Psal. 52. 9. *Plur.* עַשִׁינִין potentes. Psal. 18. 18. *Constr.* עַשִׁינֵי fortes. Prov. 18. 16. *Fœm.* עַשִׁינְתָּא, עַשִׁינְתָּא robusta. *Plur.* עַשִׁינָן, עַשִׁינָתָא robustæ. Prov. 18. 13.

עָשׁוֹנָא Robur, fortitudo, firmitas. Psal. 61. 4. *Plur.* עָשׁוֹנִין. *Constr.* עָשׁוֹנֵי firmitates, robora. Prov. 8. 24.

עֶשְׁנָא, עוֹשְׁנָא, עוֹשַׁן Idem. Job 41. 13.

מַעֲשְׁנָא Idem. Prov. 10. 29.

עוֹשְׁפָא עֹשֶׁף Rutrum, farculus. 1. Sam. 13. 20. *Plur.* עוֹשְׁפִין, עוֹשְׁפַיָּא farculi. 1. Sam. 13. 20.

עֲשַׁק Opprimere vi, fraude, fraudare, defraudare. Levit. 5. 21. Ezech. 18. 18.

עָשִׁיק Defraudator, perversus. Prov. 14. 2.

עָשְׁקָא, עוֹשְׁקָא, עֹשֶׁק Oppressio. Isa. 54. 14.

עֲשַׁר, עֲשַׁר *Vide supra in* עסר.

עֲשָׁשִׁית, עֲשָׁשׁ Lucerna. Cant. 5. 14.

עֲשִׁית, עֲשַׁת Cogitare. Dan. 6. 3. *Ithpahel* אִתְעַשַּׁת idem. Hos. 10. 13. Jerem. 5. 26.

עֲשָׁתוֹנִין Cogitationes. Jerem. 11. 19.

Con-

Conſtr. עֶשְׁתּוֹנֵיהֶן Iſa. 59. 7. *Cum aff.* עֶשְׁתּוֹנוֹתַי cogitationes ſuas. Iſa. 65. 2. *Promiſcue* ע *ſcribitur cum ChireK, ſed male.*

עַשְׁתָּרָה עַשְׁתֹּרֶת *Hebraice*. Grex. *Plur. conſtr.* עַשְׁתְּרוֹת greges, caulæ. Deut. 7. 13. *Eſt etiam* עַשְׁתְּרוֹת Aſteroth *nomen urbis in ſacris litteris celebris*. Geneſ. 14. 5. Deuter. 1. Joſ. 9. & 13. *Dicta autem fuit* עַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם Aſteroth duorum cornuum Geneſ. 1. 4. *quia ſita erat inter duos montes procerrimos, cujus vertices, & cacumina cornua referebant. Cum autem propter montium altitudinem vix Solis radii ad eam pervenirent, a priſcis Talmudicis diſputatum eſt de jure* סֻכּוֹת Tabernaculorum *in Feſto Scenopegiæ in ea erectorum, quæ videbantur ab aliis Tabernaculis eſſe diverſa ob lucis defectum, & umbram perpetuam vallis. In Tractatu* סֻכָּה Succà *cap. 1. Hinc fortaſſe nonnulla Lexica docent,* עַשְׁתְּרוֹת *loci nomen eſſe, ubi Sol non oritur, neque ſplendet.*

עַשְׁתֹּרֶת Aſteroth: Aſtarte. *Nomen Idoli. 1. Reg. 11. 5. Plur.* עַשְׁתָּרוֹת Aſtaroth. Judic. 2. 13.

Hoc Idolum tamquam Deam Sidonii adoraverunt, cujus imago ſpeciem ovis referebat. Nonnulli volunt fuiſſe Veneris ſimulacrum omnium viventium nutricis, cultæ ob prolis fœcunditatem. Phœnices juxta Philonis, & Herodiani teſtimonium vocant hoc Idolum בַּעֲלַת שָׁמַיִם *videlicet* Lunam; *quod probat epithetum ut plurimum* עַשְׁתָּרֶת Aſtartæ *adjunctum, ſcilicet Urania, vel Lucina, quo nomine ratione habita lucis ſolet vocari Luna. Cum his conſentit Lucianus in libello* περὶ Συρίης θεοῦ. Α'ςάρτην δ' ἐγὼ δοκέω σελήνην εἶμεν : Aſtartem Lunam eſſe opinor. *Cicero autem lib. 3. de Natura Deorum putat eſſe Venerem, cujus verba hæc ſunt*: quarta Venus Syria, Tyroque concepta, quæ Aſtarte vocatur. *Ab hoc Idolo quidam contendunt appellatas fuiſſe duas urbes, quia in iis hoc Idolum colebatur; alii contra Idolum ab urbibus dictum, quia in illis erant artifices illud fabricantes. Hoc tantummodo certum eſt, alteram ex his urbibus dictam fuiſſe* עַשְׁתְּרוֹת קַרְנַיִם Aſteròth Karnàim, *quam Gigantes incolebant*. Geneſ. 14. 5. *alteram* עַשְׁתְּרוֹת אֶדְרֶעִי Aſteròth Edrèhi *nuncupatam*. Deut. 1. 4. *Eſt etiam* עַשְׁתָּרוֹת Aſtaròth *nomen urbis inſignis propter greges eximie cornutos.*

עָתַד Parare, præparare. Pſal. 50. 10. ſtatuere, collocare. Prov. 9. 1. ſtare. Numer. 22. 23. *Ithpahel* אִתְעַתֵּד ſtare, conſiſtere, ſiſtere ſe. Exod. 38. 8. Job 38. 14. paratum eſſe: futurum, venturum eſſe.

עָתִיד Paratus. Habac. 2. 1. futurus, futurum. Eccleſ. 9. 12. Cant. 8. 5. *Plur.* עָתִידִי, עָתִידִין parati. Dan. 3. 15. futuri. Cant. 8. 5. *Fœm.* עָתִידָא parata: futura. *Plur.* עָתִידָן paratæ: futuræ. *Grammaticis* עָתִיד *eſt* Tempus futurum. *Theologis* לֶעָתִיד לָבוֹא Ad futurum venire, *h. e.* in altera vita, in ſæculo venturo. *Rabbinis uſitatiſſima hæc phraſis:* כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ עֲתִידִין לְפָרֵשׁ Sicut nos futuri ſumus explicare, *h. e.* ſicut explicaturi ſumus. *Apud Rabbinos pariter in fœm. plurali uſurpatur* עֲתִידוֹת futura, *ut* הַשֵּׁם יוֹדֵעַ הָעֲתִידוֹת בְּלִי סָפֵק Deus novit futura ſine dubio.

עָתַק Veteraſcere, inveteraſcere. Thren. 3. 4. *Ithpahel* אִתְעַתַּק Idem. Deuter. 4. 25. Ezech. 34. 25.

עַתִּיק, עַתִּיקָא Vetus, antiquus, inveteratus. Dan. 7. 9. *Plur.* עַתִּיקִין, עַתִּיקַיָּא veteres. 1. Reg. 8. 2. *Fœm.* עַתִּיקָא,

עַתִּיקְתָּא, עַתִּיקוּתָא Inveterata. Levit. 13. 11. *in Targum Jonathanis, sed rectius legitur* עַתִּיקְתָּא *adjective.*

עַתִּיקַיָּא Peristylia. וְעַתִּיקַיָּא סְחוֹר סְחוֹר Et peristylia circumquaque. Ezech. 14. 16.

עָתְקָא Angustia, *pro* עָקְתָא Psal. 22. 11.

עֲתַק Transferre, removere. וְיֶעְתַּק צוּר מִמְּקוֹמוֹ Et transferetur lapis e loco suo. Job 18. 4. *Hinc Hiphil* הֶעְתִּיק transferre, transcribere librum, ex una in aliam Linguam vertere. Prov. 25. 1.

מַעְתִּיק Translator, descriptor, *qui ex uno exemplari aliud exemplar describit, aut librum ex una Lingua in aliam transfert.* מַעְתִּיקֵי הַדָּת Translatores Legis. *Ita ab Abèn Ezrà appellantur Sapientes Talmudici* Thren. 1. 3. *Idem Abèn Ezrà* Deuter. 25. 5. כְּדִבְרֵי הַמַּעְתִּיקִים Juxta verba Translatorum, *videlicet* Talmudicorum. & Levit. 19. 19. הַמַּעְתִּיקִים אָמְרוּ Translatores ajunt, *nimirum* Talmudici.

עֲתַר Ditescere, ditari, locupletari. Deuter. 32. 14. Ezech. 27. 25. *Ithpahel* אִתְעַתַּר Idem. Psal. 94. 17. *Pahel* עַתֵּר ditare, locupletare. Genes. 14. 23. *Aphel* אַעְתַּר idem. Prov. 13. 7.

עַתִּיר, עַתִּירָא Dives, locuples. 1. Sam. 12. 2. Prov. 18. 23. *Plur.* עַתִּירִין, עַתִּירַיָּא, עַתִּירֵי divites. Zach. 11. 16. Eccles. 10. 9.

עוֹתַר, עוּתְרָא, עָתְרָא Divitiæ, opes, facultates. Deuter. 32. 13. Prov. 22. 1. *Cum aff.* דְּעֻתְרֵיהּ divitiarum ejus. Prov. 10. 15.

עָתָר Pala, furcilla frumentaria, *quæ ad frumentum vertendum adhibetur. Isaacus in Berescìth Rabbà sect. 63. dicitur* עתרא דהפיך אדרא Pala vertens granarium, *quia nimirum fatum Divinum precibus suis vertit, juxta illud* וַיֶּעְתַּר. Genes. 25. 21. *Hinc illud in* יבמות Jevammòth *fol.* 64. למה נמשלה תפלתן של צדיקים בעתר מה עתר זה שמהפך התבואה ממקום למקום כך תפלת של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב״ה ממדת רגזנות למדת רחמנות: *h. e.* Quare assimilantur preces justorum palæ? quid est pala? quæ vertit frumentum de loco in locum: sic preces justorum vertunt proprietates Dei sancti benedicti ex proprietate iracundiæ in proprietatem misericordiæ.

עתת עֵת Tempus. *Plur.* עִתִּים, & עִתּוֹת Tempora. *Si* עֵת, *vel* עִתִּים *geminetur, Adverbii significationem habet*, quandoque, interdum, nunc, per intervalla, per vices: *ut* עִתִּים שָׁלוֹם עִתִּים שׁוֹטֶה Interdum sanus est, interdum stultus. עֵת שׁוֹטֶה עֵת שָׁפוּי Aliquando stultus, aliquando mentis sanæ. עִתִּים חַיָּב עִתִּים פָּטוּר Interdum reus est, interdum liber. עִתִּים לְטוֹבָה עִתִּים לְרָעָה Nunc in bonum, nunc in malum.

עַתָּה Nunc, modo. *Philosophis est* τὸ νῦν, Instans, momentum temporis præsentis. *Hinc certam quamdam Philosophorum Sectam secutus Rambàm ait, Tempus constare ex* עִתּוֹת *videlicet multis* Nunc, momentis, *vel* instantibus. *In* Morè Nevochìm *parte* 1. *cap.* 73.

DI-

DICTIONES EX RABBINIS.

ע *Abbreviatura. Idem ac* עַמּוּד Columna, pagina libri.

עא *Abbreviatura. Idem ac* עִנְיָן אַחֵר Res alia, significatio alia. ועא Et significatio alia. 2. עֲבוֹדַת אֱלִילִים Cultus Idolorum, Idololatria. *In Talmude legitur Tractatus integer inscriptus* עא. *Explicatur interdum per* עוֹבְדֵי אֱלִילִים cultores Idolorum, Idololatræ. *Hoc nomine Hebræi Christianos appellant, quia ipsi gloriantur, se tantummodo verum Deum cognoscere, & inter Christianos Idololatriam vigere temere contendunt.*

עאכו *Abbreviatura. Idem ac* עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה Quanto magis. *Utuntur argumentantes a minori ad majus. In Talmude interdum legitur tantummodo* על אחת כמה.

עבר, עֲבוֹדָה Cultus. *Apud Talmudicos* Historia. עֲבוֹדָה זָרָה Cultus alienus, Idololatria, Idolum. *Hoc nomine vocatur etiam Tractatus Talmudis.* כְּדֵי עֲבַר Postquam ita factum est. *Talmudicis* הָעֲבוֹדָה *jurandi formula*, per cultum Dei, per fidem.

עָבֶה Densum, opacum, crassum, amplum. *Plur.* עָבִים densa, crassa.

עָבַר Transire, præterire, transgredi. עָבָר *Apud Grammaticos*, Præteritum tempus. עוֹבֵר Verbum transitivum, activum, *quod vocant etiam* יוֹצֵא egrediens. *Item* עוֹבֵר transiens, mutabile, *cujus oppositum* קָבוּעַ fixum, permanens. *Item* embryo, fœtus in utero adhuc inclusus. עוֹבְרִים וְשָׁבִים Viatores. עֲבֵירָה Transgressio, peccatum, iniquitas. עַבְרָנִים transgressores. הֲעָבְרָה Transitus, translatio. דֶּרֶךְ הֲעָבְרָה Translate, metaphorice: per hyperbolen. עִבֵּר Imprægnare. *Transfertur ad Ædificium, cui appendix additur, videturque quasi gravidum.* אִשָּׁה מְעוּבֶּרֶת Mulier imprægnata, gravida. מְעֻבֶּרֶת Idem. עוּבָּר Fœtus in utero, embryo. עֻבָּר Intercalare. עִבּוּר Embolismus, intercalatio. שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת Annus intercalaris, embolismicus, *cui opponitur* פְּשׁוּטָה Annus simplex, & communis. חֹדֶשׁ מְעוּבָּר mensis intercalaris.

עג *Abbreviatura. Idem ac* עַל גַּב, עַל גַּבֵּי In superficie, super, supra. עג עֶרְקַע Supra pavimentum.

עגל עגול Circulus, orbis, globus. עִגּוּל חֲצִי הַמַּזָּלוֹת Circulus signorum Cœlestium. עִגּוּל Semicirculus. עִגּוּלוֹת נְכוֹחִיוֹת. Circuli paralleli, æquidistantes. הִתְעַגֵּל Rotundum fieri. מְעַגֵּל Circulum describens. עָגוֹל Rotundum, orbiculare. כְּלִי עָגוֹל Vas rotundum. מַעְגִּילָה Cylindrus, *lignum teres, vel lapis, qui super area aliqua volutus, eam planam reddit.* עֲגוֹלְגוֹלֶת Rotunditas, rotundum. הָעֲגָלָה Plaustrum, *signum Cœleste Ursæ.* עַגָּל Carpentarius, plaustrum agens. בַּעֲגָלָא Cito, celeriter, festinanter.

Ab-

עַר *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ Per viam, modum, rationem, *ut* עַר הַפְּשַׁט Juxta ſimplicem, & litteralem ſenſum. 2. עַל דָּא Super hoc; propter hoc; propterea. 3. עַל דְּבַר propter. עַד הַכְּתוּב propter id, quod ſcriptum eſt. 4. עֲנִיּוּת דַּעְתִּי Tenuitas ingenii mei.

עַד לָא, עַדַיִן Hactenus, hucuſque. עַד לָא Priuſquam. עַד הָנָה Hucuſque. עַד כְּאן Idem. עִדָּנָא *repetitum* quandoque.

עַר *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת Vere. 2. עַל דֶּרֶךְ הַמִּדְרָשׁ juxta ſenſum Medràs, *h. e.* allegoricum.

עַרז *Abbreviatura. Idem ac* עַל דְּבַר זֶה Propter rem hanc; propterea. *Cum ſervili* וְעַרז Et propterea.

עַרַם *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל Per viam parabolæ; exempli cauſſa. 2. עַל דְּבַר כָּה Propter rem aliquam. Propter quam rem?

עִדָּנָא, עִדָּן Tempus, occaſio, opportunitas. כְּעִדָּנָא Nunc, hoc tempore, *vel* momento. מֵעִדָּנָא Ex hoc tempore, poſthac.

עדר, נֶעְדַּר Deeſſe, deficere, deſiderari: privari. נֶעְדָּר Privatus. הֶעְדֵּר Privatio, *ſc.* Phyſica: defectio, interitus, corruptio: mors. עַל דְּבַר הֶעְדֵּר Propter privationem vitæ, *ſc.* mortem.

עדש *Abbreviatura. Idem ac* עַל דֶּרֶךְ שָׁלוֹם Pacis cauſſa.

עה *Abbreviatura. Idem ac* עָלָיו הַשָּׁלוֹם Super eum ſit pax; in pace quieſcat. *Si ſermo ſit de pluribus* עֲלֵיהֶם. 2. עוֹלָם הַנְּפָשׁוֹת Sæculum animarum. 3. עַם הָאָרֶץ Populus terræ, idiota, plebejus. 4. עַיִן הַקּוֹרֵא Oculus Lectoris. *Eſt libri nomen, in quo de ratione punctationis agitur.* 5. עִנְיָן הַזֶּה Negotium hoc; materia hæc. *Grammaticis, & Commentatoribus frequens.* 6. עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic, ſæculum hoc. *Si in hoc ſenſu accipiatur, tunc præcedere ſolet integre* עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum. *Contra ſi integre præcedat* עוֹלָם הַזֶּה, *tunc* עה *valet* עוֹלָם הַבָּא. *Cæterum diſtinctionis ergo fini adduntur litteræ* ן, & ב, *ut mox videbitur.*

עהב. עוהב *Abbreviatura. Idem ac* עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum, *aut* futurum. *Cum articulo* העהב. *Sic* שהעבה Quod ſæculum futurum; בהעהב In ſæculo futuro.

עוהן. עהן *Abbreviatura. Idem ac* עוֹלָם הַזֶּה Mundus hic, ſæculum hoc: מהעהן Ex ſæculo hoc.

עור, עַרְעֵר Litigare, movere lites, contendere, diſceptare. עֵרְעוּר Contentio, lis, diſceptatio, מְעַרְעֵר Litigator, actor.

עוּרְךְ שֻׁלְחָן *Duabus his dictionibus in ritibus Paſchæ poſitis indicatur, poſt ritus, & cæremonias a Lege imperatas menſam juxta communem, ac vulgarem conſuetudinem inſtruendam eſſe, cui accumbentes, nulla quantitatis, vel qualitatis habita ratione, poſſint ex arbitrio quidvis comedere.*

עז *Abbreviatura. Idem ac* עֲבוֹדָה זָרָה Cultus alienus; extraneus, Idololatria. *In Talmude eſt Tractatus integer ſic appellatus.*

tus. *Sunt autem* עֲבוֹדָה זָרָה & אֱלִילִים *ſynonyma*. 2. עִם זֶה Cum hoc. עִנְיַן זֶה Res hæc. 4. עַל זֶה Super hoc, propter hoc, propterea.

עוא *Abbreviatura. Idem ac* עַל זֶה אָמַר Propter hoc dicit, *nimirum* Scriptura. שעוא Quod ſuper hoc dicit Scriptura.

עז, עַז Obſtirmatus: ſævus, acer, durus, vehemens. עַז פָּנִים Perfrictæ frontis, pervicax, impudens. עַזּוּת פָּנִים Impudentia, pervicacia.

עזר *Abbreviatura. Idem ac* עוֹד זֶה נִקְרָא Præterea hoc vocatur. *Cabbaliſtis uſitata.* 2. עַל זֶה נֶאֱמַר Super hoc; de hoc dicitur, *aut* dicetur, *ſcilicet* in Scriptura.

עח. עזה *Abbreviatura hæc reperitur in notis Maſorethicis in fine Levitici. Duæ priores litteræ adhibentur ad ſignificandum numerum 78. juxta verſus ultimæ libri Levitici* פרשה Paraſchà, *ſive* Sectionis. *Solent etiam Maſorethæ eumdem numerum deſignare nomine aliquo proprio ſymbolico notiore. Hinc male in una editione Veneta legitur* עזה *cum* ה, *pro* עוא *cum* א. *Licet enim hoc nomen proprium duplici ratione legatur, per* עֻזָּא 1. Paralip. 13. 9. & *per* עֻזָּה 2. Sam. 6. 3. *in editione tamen Veneta legi debet per* עוא, *ut exprimatur numerus litterarum præcedentium* עח.

עָטַשׁ Sternutare. *Item* pedere, crepitum e ventre emittere. עִטּוּשׁ Sternutatio: ventris crepitus. *Cum quis apud Hebræos ſternutat, qui audiunt, tenentur dicere* חַיִּים vita.

De ſternutatione Rabbini agentes ajunt, omnes ſternutantes ad tempora Jacob Patriarchæ ſtatim poſt ſternutationem vitam cum morte commutaſſe. Hinc ex Tanchumà ad Gen. 27. Et cum ſenuiſſet Jacob &c. עַד יְמֵי יַעֲקֹב הָיָה אָדָם עוֹטֵשׁ וָמֵת וכו *h. e.* Uſque ad tempora Jacobi fuit homo ſternutans, & moriebatur. Poſtea dixerunt homini ſternutanti חַיִּים טוֹבִים *h. e. Vitæ bona ſit tibi*, & vivus manſit. *Huc etiam ſpectat, quod habetur in ChasKùni fol.* 68. *ad Gen.* 48. 1. מִיּוֹם שֶׁנִּבְרְאוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא הָיָה אָדָם עוֹטֵשׁ וְחָיָה מֵחֳלָיוֹ אֶלָּא בְּכָל מָקוֹם שֶׁהָיָה אוֹ בְּהֵרֶךְ אוֹ בַּשּׁוּק וְהָיָה עוֹטֵשׁ נַפְשׁוֹ יוֹצְאָה עַד שֶׁבָּא יַעֲקֹב וכו *h. e.* Ab eo die, quo creata ſunt Cœlum, & terra, numquam homo, qui ſternutavit, convaluit a morbo ſuo: ſed in quocumque loco fuit, in itinere, aut in foro, ſi ſternutavit, exivit anima ejus, donec venit Jacob, & petiit miſericordiam a Deo hujus rei cauſſa. Dixit coram Deo benedicto: Domine Mundi, ne auferas animam meam a me, donec præceperim domui meæ, filiiſque, & nepotibus meis. Et exoratus eſt ei Deus, ſicuti dicitur Gen. 48. 1. *Et fuit poſt verba iſta &c.* Audientes hoc omnes Reges terræ contremuerunt, & commoti ſunt, eo quod numquam ita fuerit a Creatione Mundi. Propterea tenetur homo tempore ſternutationis ſuæ gratias agere Deo, quod tranſtulerit ipſum de morte ad vitam, ſicuti dicitur Job 41. 9. עֲטִישׁוֹתָיו תָּהֵל אוֹר *Sternutatio ejus ſplendor ignis. Hæc omnia ex Capitulis R. Eliezèris deſumpta ſunt cap.* 52. *in quibus additur:* Idcirco tenetur homo dicere in ſternutatione ſua חַיִּים *vita, h. e. ſalus ſit tibi*, ut convertatur mors iſta in lucem &c. *Hæc, & alia hujuſmodi de ſternutatione Hebræi. Alii exiſtimant, ex peſte, quæ tempore Gregorii I. Summi Pontificis graſſata in homines fœde eſt, conſuetudinem precandi*

ſalutem ſternutantibus, & oſcitantibus ſignum Crucis ori admovendi inductam eſſe. Rem totam, calamitatemque ob oculos ponit Sigonius in ſua Hiſtoria ad annum 590. his verbis. In dies magis peſtilentia ſæviebat. Ad cæteros autem caſus, quibus homines fœde abſumebantur, hoc etiam mali acceſſerat, quod multi cum ſternutarent, alii cum oſcitarent, repente ſpiritum emittebant. Quod cum ſæpius eveniret, conſuetudo inducta eſt, quæ nunc etiam obſervatur, ut ſternutantibus ſalutem precando, oſcitantibus ſignum Crucis ori admovendo, præſidium quærerent. Quibus rebus permotus Gregorius, ad cætera cœleſtis iræ piacula, poſtero anno religioſam in die Reſurrectionis ſupplicationem inſtituit, atque ſolemni pompa ſanctam Dei Genitricis imaginem extulit. *Hanc de hoc more inter homines tunc primum recepto Sigonii opinionem falſam eſſe Apulejus, Petronius Arbiter, & Ariſtoteles de ſternutatione mentionem facientes utpote Sigonio antiquiores clare oſtendunt. Ex Plinio etiam lib. 28. cap. 2. Hiſtoriæ ſuæ conſuetudinem hanc antiquiorem fuiſſe plane colligimus. Audi.* Cur ſternutamentis ſalutamus? quod etiam Tiberium Cæſarem triſtiſſimum, ut conſtat, hominum, in vehiculo exegiſſe tradunt. *In Florilegio Epigrammatum Græcorum Epigramma Græcum rei noſtræ maxime accommodatum legitur, quo Proclus quidam deridetur, qui adeo longum naſum habuiſſe dicitur, ut propter ejuſdem longitudinem, & aurium ab eo abſentiam ſternutatio audiri non poſſet, ac propterea in ſternutando numquam* Ζεῦ σῶσον, Jupiter ſalva, *diceret. Sic autem Epigramma in Latinum translatum ſonat.*

Non potis eſt Proclus digitis emungere naſum;
Namque eſt pro naſi mole puſilla manus.
Nec vocat ille Jovem ſternutans: quippe nec audit
Sternutamentum; tam procul aure ſonat.

Ex hoc Epigrammate elicitur non ſolum ſternutantibus ſalutem olim dictam fuiſſe, ſed ſternutantes ipſos eam ſibi poſtulaſſe. Sternutationis cauſſas vide apud Medicos.

עִי *Abbreviatura. Idem ac* עַל יְדֵי Per manus, opera, per. *Manus frequentiſſime in hoc ſenſu adhibetur, quia manus eſt commune agendi inſtrumentum. Si adjicias literas ſerviles* וְעִי Et per, כְּמוֹ Quam per, שֶׁעִי Quod per &c. 2. עֵין יַעֲקֹב Eſt nomen libri, *qui* & עֵין יִשְׂרָאֵל, *hacque ratione in Caphtor citatur.*

עִיט *Abbreviatura. Idem ac* עֶרֶב יוֹם טוֹב Veſpera diei Feſti. *Cum ſervilibus* בְּעִיט in, לְעִיט ad, מֵעִיט A veſpera diei feſti.

עִיט *Abbreviatura. Idem ac* עַל יְדֵי מוּקְדָם Per manus primi, *videlicet* nuncii, tabellarii. *Ejus uſus in Epiſtolis frequens.*

עַיִן Oculus. רַע עַיִן Invidus. כְּעֵין Sicut, inſtar. *Hinc* עִיֵּן Inſpicere, videre, attendere, conſiderare. עִיּוּן Conſideratio: animadverſio: attentio. צָרִיךְ עִיּוּן Opus habet conſideratione. עִיּוּנִי Speculativus, theoricus. חָכְמָה עִיּוּנִית Scientia ſpeculativa, theorica. בַּת עֵינָא Foramen lapidis molaris, per quod tranſit frumentum. עִין עֶגְלָא oculus vituli, lapis pretioſus.

עִיר Civitas, urbs. עִירָנִי, עִירְנִי Urbanus, civis. עִירוֹנִית Fœmina civis urbana. דִּין עִירוֹנִית Jus civitatis. *Plur. fœm.* עִירְנִיוֹת Fœminæ urbanæ.

עכ *Abbreviatura. Idem ac* עַל כָּרְחוֹ Per coactionem ejus, invito eo; *vel* כָּרְחִי Invito me, כָּרְחֵךְ Invito te. 2. עַד כָּאן Hactenus, hucuſque. 3. עַל כֵּן Ideo, igitur, idcirco. 4. עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים Cultus Stellarum, Idololatria.

עָכַב Moram facere, morari, detinere, impedire. *Hithpahel* הִתְעַכֵּב impediri. עִכּוּב mora, tardatio, retardatio, impedimentum. עַכָּבָה Idem.

Ab-

עכ״ר *Abbreviatura. Idem ac* עַד כַּאן דִּבְרָיו Hactenus verba ipsius. *Adhibetur post citata alterius Auctoris verba. Littera* ד *sæpe solet omitti.* 2. עַל כָּלָּא דָּא Præter hæc omnia: de his omnibus. *In Zohar.*

עכו״ם *Abbreviatura. Idem ac* עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת Cultores Stellarum, & Planetarum. *Quemadmodum olim hoc nomine Hebræi Gentiles, ita etiam hodie Christianos appellant non ut Stellarum, sed Idolorum cultores. Usurpant etiam* עע״ו, *vel* עא״ו. *Interdum primæ litteræ dictio integra ponitur, ut* עובְדֵי כוכִים.

עכו״ז *Abbreviatura. Idem ac* עִם כָּל זֶה Cum toto hoc: & totum hoc ita sit; tamen, attamen, nihilominus. *Sæpe ei præponitur* ו, *ut* ועכו״ז.

עכ״ל *Abbreviatura. Idem ac* עַד כַּאן לְשׁוֹנוֹ Hucusque, hactenus verba ejus. *Si sequatur nomen ejus, cujus verba citata sunt, omittitur Pronomen, diciturque* לְשׁוֹן.

עכל Concoquere, consumere, digerere cibum in stomacho. *Hithpahel* הִתְעַכֵּל concoqui. עִכּוּל Concoctio. כֹּחַ הַמַּעֲכֶל Facultas concotrix.

עכ״פ *Abbreviatura. Idem ac* עַל כָּל־פָּנִים Per omnes modos; omnibus modis; omnino. 2. עַד כַּאן פֵּירוּשׁוֹ Hactenus expositio ejus. *Si Interpretis nomen sequatur, legendum* פֵּירוּשׁ, *vel* פֵּירֵשׁ.

עַכְשָׁיו עכש Nunc, modo. מֵעַכְשָׁיו deinceps, postea, posthac. *Hebraice* מֵעַתָּה.

על *Abbreviatura. Idem ac* עַיִן לְעֵיל *Vide supra.* לְעֵיל *Chaldaicum est, pro quo dicitur etiam* לְמַעְלָה. *Usurpatur, quando alio Lector ablegatur.*

עלב, נֶעֱלָב Contumelia, injuria, conviciis affici.

מִלְּעֵיל, לְעֵיל, עֵיל, עַל, עלה Supra, super, contra, adversus, coram, pro, propter. *Per synecdochen* מִלְּעֵיל, vox penacuta, *sc. accentum habens in penultima.* עֲלָה Extollere, efferre aliquem laudibus. מַעֲלָה Dignitas, excellentia, celsitudo, præstantia. עֲלוּי Laudatio: sublimitas, elatio, excellentia, præstantia. *Item* æstimatio.

עָלַל Causam, occasionem præbere: machinari: operari, agere. עִלָּה Causa, occasio. עִלַּת הָעִילוֹת Causa causarum, *h. e.* Deus. עָלוּל Causatum, effectum. מְעוּלֶּה Idem. עֲלֵיל Palam, manifeste. *Apud Grammaticos* עֲלוּלֵי הַפֶּה Quiescentia Pe, sive prima radicali Jod.

נֶעְלָם, עלם Occultum. *Sic interdum vocatur littera quiescens; ut* ה הַנֶּעְלָם He quiescens; *littera mobilis autem, & quæ legitur, dicitur* נִרְאָה. *Verba* עֲלוּמֵי הָעַיִן sunt Quiescentia secunda radicali Vau. עוֹלָם הַבָּא Sæculum venturum, *sive* futurum. Mundus venturus. עוֹלָם הַקָּטוֹן Mundus parvus, *Microcosmus*, videlicet, homo. עוֹלָם הַגָּדוֹל Mundus magnus, *Macrocosmus.* עוֹלָם הַתִּיכוֹן Mundus medius. עוֹלָם הָעֶלְיוֹן Mundus supremus. עוֹלָם הַשָּׁפֵל, *vel* עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן Mundus inferior. In *Mundo inferiori reperitur* יָם Mare, *& flumina,* מִדְבָּר Desertum, *&*

ſolitudines, locaque ſine incolis, ferarum, monſtrorumque latibula, יִשׁוּב Terra habitabilis, *videlicet Europa a* יֶפֶת Japhet *tertio filio Noe occupata poſt inſignem Linguarum diviſionem, hominumque in varias regiones diſperſionem,* Aſia *a* שֵׁם Sem *primo filio Noe primum habitata, Africa a* חָם Cham *altero Noe filio poſſeſſa. Mundus medius complectitur* הַגַּלְגַּלִּים Stellas, Sphæras, Signa cœleſtia, Planetas, & regionem aeream. *Denique Mundus ſupremus manſio eſt, & ſedes* הַמַּלְאָכִים Angelorum, & נְפָשׁוֹת Animarum, *ac propterea vocatur etiam* עוֹלָם הָרוּחָנִי Mundus ſpiritualis. *Quid autem proprie intelligendum ſit per* עוֹלָם בָּא Mundum futurum *digladiantur, & diſceptant inter ſe Rabbini. Ex illis alii eo deſignari volunt Mundum poſt conſummationem hujus Mundi inferioris futurum, & poſt mortuorum reſurrectionem, animarumque cum corporibus ſuis iterum factam eonjunctionem; alii eum vocant* עוֹלָם הַנִּשְׁמוֹת Mundum animarum, *h. e. ſtatim a ſolutione a corporibus per mortem ab animabus poſſeſſum; alii denique acriter contendunt per* עוֹלָם הַבָּא *intelligi* יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ dies Meſſiæ, *quem adhuc pervicaciter, & obſtinate præſtolantur, regnaturumque in hoc Mundo ſibi temere perſuadent, Contribulibuſque ſuis magnificis verbis pollicentur. Ex illis præcipue Abarbenel in* פִּרְקֵי אָבוֹת *h. e.* Capitulis Patrum *de re hac ſermonem inſtituit, eamque fuſius pertractat. De hoc noſtro Mundo, quem nunc incolimus, habetur in libro Apophthegmatum Hebræorum cap. 4.* ר יַעֲקֹב אוֹמֵר הָעוֹלָם הַזֶּה דִּמְיָה לְפִרְוְזוֹר בִּפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא הַתְקֵן עַצְמְךָ בְּפִרְוְזוֹר שֶׁתִּכָּנֵס לְטַרְקְלִין *h. e.* Rabbi Jacob inquit: Mundus hic ſimilis eſt veſtibulo reſpectu Mundi venturi. Præpara teipſum in veſtibulo, *h. e. in Mundo hoc*, ut poſſis ingredi in triclinium, *ſc. vitæ æternæ in altero ſæculo.* שֵׁת אֲלָפִי שָׁנִי לְהֱוֵי עַלְמָא וְחַד חָרוּב *h. e.* Sex mille annis durabit Mundus, & uno erit vaſtitas. *Majemon addit* עוֹלָם הַזֶּה הוּא דֶּרֶךְ וּמַעֲבָר לְעוֹלָם הַבָּא *h. e.* Mundus hic eſt via, & vadum ad Mundum futurum, *in quo æternum vivemus. Plur.* עוֹלָמוֹת, & עוֹלָמִים ſæcula.

עוֹלָמִי Sempiternus, perpetuus, æternus.

עמ" *Abbreviatura. Idem ac* עַל מְנַת Per conditionem; ea lege, *vel* conditione, propterea, eo ut: *ut* לִלְמוֹד עמ" לְלַמֵּד Diſcendum propter docendum; *h. e.* Diſcendum nobis eſt eo fine, ut aliquando doceamus. 2. עַד מְשָׁקַל Ad pondus, *h. e.* modum, formam, rationem. 3. עֲשָׂרָה מַאֲמָרוֹת Decem verba, decem præcepta. 4. עַוָּל מְשֻׁקָּץ Perverſus, abominatione dignus. *Melius tamen* עוֹל puer *leges.*

עַם Populus. עַם הָאָרֶץ Populus terræ, *h. e.* imperitus, idiota, plebejus, indoctus, vilis, infimæ ſortis. כֹּהֵן עַם הָאָרֶץ Sacerdos idiota, plebejus. *Plur.* עַמֵּי הָאָרֶץ Populi terræ, profani, gentiles.

עמ"א *Abbreviatura. Idem ac* עַל מִשְׁקָל אַחַר Juxta formam aliam. *Apud Grammaticos in uſu.*

עָמַד Stare, consistere. *Apud Talmudicos etiam* surgere. *Apud Grammaticos* פּוֹעַל עוֹמֵד Verbum stans, *h. e.* intransitivum, absolutum, neutrum. מִלָּה עוֹמֶדֶת Vox in forma absoluta, *cui opponitur* מִלָּה נִסְמֶכֶת Vox constructa.

סֵפֶר מַעֲמָדוֹת, *vel* סֵדֶר מַעֲמָדוֹת Liber, *sive* Ordo Stationum sacrarum, & Precum, Lectionumque, *quas Hebræi singulis hebdomadæ diebus recitare tenebantur, quibus Stationum Capita Hierosolymis erant. Vide pag.* 368.

פַּת עֲמִילָה Panis amylus, ἄμυλος, non molitus, molam non expertus. *Ex Plinio lib.* 18. *cap.* 7. Amylum ex omni tritico, & siligine fit, *ita appellatum ab eo, quod sine mola fiat. Hujusmodi legitur fuisse* לֶחֶם פָּנִים Panis facierum, *sive* propositionis.

עמי עשו *Abbreviatura. Idem ac* עָזְרִי מֵעִם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ Auxilium meum a Domino, qui fecit Cœlum, & terram. Psal. 121. 2. *In fronte librorum solet collocari.*

עִנְבָּל ענב Malleus campanæ interior, *qui illisus sonum edit*: clavus, plectrum.

ענג *Abbreviatura. Idem ac* עֵדֶן גָּנָה בֵּן Deliciæ, fluvius, hortus. *Est* Notaricòn *species Cabbalæ vocis* עֹנֶג voluptas, *qua per periphrasim Paradisus designatur, in quo vera, ac germanâ voluptas.*

עִנְיָן, ענה Negotium, res, ens, materia, argumentum: significatio, occupatio, molestia. עִנְיָן טִבְעִי Ens naturale. עִנְיָן מְשׁוּלָּל Ens abstractum. עֲנִיּוּת Paupertas. עָנִי, עָנָן, עֲנוּתָן Humilis, mansuetus, mitis. *Plur.* עֲנִוְתָנִין Humiles, mites. *Constr.* עֲנִוְתָנֵי. עֲנָוָה, עֲנוּתָנוּתָא Mansuetudo, humilitas.

ענכ *Abbreviatura. Idem ac* עִנְיָן נִזְכָּר לְמַעְלָה Res commemorata supra.

עס *Abbreviatura. Idem ac* עֵט סֹפֵר Stylus scribæ. *Est nomen libri a R. David Kimchì compositi, in quo agitur de Masòra, & Accentibus. De eo mentionem facit Elias in Fragmentis Tabularum.* 2. עֶשֶׂר סְפִירוֹת Decem numerationes. *Cabbalistis usitata. De Decem Sephiròth, sive Numerationibus vide Disputationem huic Lexico præpositam.*

עסק, הִתְעַסֵּק Occupari, vacare, operam dare, indulgere: incumbere, rei alicui studere. עֵסֶק negotium, studium, opera, res. *In Bibliis Venetis legitur* עִסּוּק. *Plur. constr.* עִסְקֵי negotia.

עע *Abbreviatura. Idem ac* עֶבֶד עִבְרִי Servus Hebræus. *Adhibent Rabbini de jure servorum agentes.*

עעא *Abbreviatura. Idem ac* עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת אֱלִילִים Cultores cultus Idolorum, Idololatræ.

עעז *Abbreviatura. Idem ac* עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה Cultores cultus extranei, Idololatræ. *Tam hac, quam superiori abbreviatura Hebræi utuntur Christianos designantes.*

עפ *Abbreviatura. Idem ac* עַל פִּי Juxta os, juxta mandatum. 2. עֲשָׂרָה פְּעָמִים Decem vicibus. 3. עֶרֶב פֶּסַח Vespera Paschæ. בְּעֶרֶב פֶּסַח In vespera Paschæ.

עָפָר Pulvis, terra. יְסוֹד הֶעָפָר Ele-

men-

mentum terræ. עֲפַר לְבוֹנָתָ Pulvis thuris. *Eo utebantur cum ſapone commixto ad abſtergendas manus a ſordibus.*

עָפַשׁ, הִתְעַפֵּשׁ Mucidum fieri: putreſcere, putrefieri. לֶחֶם מְעוּפָּשׁ Panis mucidus. עִפּוּשׁ Mucor: putrefactio.

עצ *Abbreviatura. Idem ac* עַל צַד Ad latus, juxta, per, prope, ex parte. עֵצ החיוב Per conſequentiam. עֵצ הַשְּׁאָלָה Per interrogationem. עוֹבְדֵי צְלָמִים Cultores imaginum.

עָצֵל Piger. נֶעֱצַל, הִתְעַצֵּל Pigritia torpere, pigrum eſſe. עַצְלָן Piger. נָשִׁים עַצְלָנִיּוֹת Mulieres pigræ.

עֶצֶם Os, oſſis: corpus, ſubſtantia. שֵׁם עֶצֶם Nomen ſubſtantiæ, *ſc.* nomen proprium, *vel* ſubſtantivum. Categoria Logica ſubſtantiæ. Ipſe, ipſemet. בְּעֶצֶם Proprie. עַצְמִי Ego ipſe. מֵעַצְמִי A me ipſo. בְּעַצְמָם Per ſe ipſos. עַצְמוּת Subſtantia, eſſentia. בְּעַצְמוּת Per ſe, ſuapte natura, ſubſtantialiter; *cui opponitur* בְּמִקְרֶה per accidens. עַצְמִיִּים *vel* עַצְמוּתִיִּים eſſentialia, ſubſtantialia. דְּבָרִים עַצְמִיִּים Res eſſentiales. בִּלְתִּי הָעַצְמִיִּים Non eſſentiales. חֲלָקָה עַצְמִיָּה Pars eſſentialis. *Ejus oppoſitum* מִקְרֶה accidens.

עק *Abbreviatura. Idem ac* עוֹד קָשֶׁה Præterea difficile eſt: *vel* alia objectio eſt; præterea objici poteſt.

מְעוּקָּב עקב Æquilaterum, cubicum. מִסְפָּר מְעוּקָּב Numerus cubicus, æquilaterus. מְשׁוּלָּשׁ מְעוּקָּב triangulum æquilaterum. צורות מְעוּקָּבוֹת Figuræ quadratæ.

עקל *Abbreviatura. Idem ac* עוֹד קָשֶׁה לִי Adhuc difficile mihi eſt: alia objectio oritur mihi.

עִקֵּם Incurvare, depravare, detorquere: curvum, pravum, obliquum reddere. עָקוּם Obliquus, curvus, pravus, perverſus. קָוִים עֲקוּמִים Lineæ obliquæ, curvæ. עוֹקֶם Circumferentia. עַקְמִימוּת Obliquitas, tortuoſitas. עֲקִימוּת Idem. עַקְמוּמִית Convexitas: gibbus.

עָקַף Callide agere. עֶקֶף, עֲקִיף Calliditas, dolus, aſtutia.

עָקַץ Pungere. עוֹקֶץ Pes, pediculus pomi, ceraſi, *aut aliorum fructuum*: caput mammæ, papillæ: cuſpis, acumen, aculeus.

עִקָּר עקר Radix, fundamentum, baſis. *Hoc nomine* עִקָּר *etiam* Deus *aliquando ſignificatur, ut* כּוֹפֵר עִקָּר negans Deum. *Apud Grammaticos* עִקָּר *eſt* radix, thema, vox primitiva. כָּל־עִקָּר Omne principium, totum fundamentum: omnino, penitus, prorſus. כָּל וְעִקָּר Univerſum, & præcipuum. מֵעִקָּרָא A fundamento, a principio, antea, a prima radice. *Plur.* עִקָּרִים Litteræ radicales: & מְשָׁרְתִים ſerviles. *Apud Theologos vero* עִקָּרִים *ſunt Articuli, Capita principalia Fidei de Deo, & rebus Divinis. Hinc circumfertur liber a R. Joſeph Albo Hiſpano compoſitus, qui maximi ab Hebræis habetur, complectiturque tredecim Articulos Fidei, ejuſque titulus eſt* סֵפֶר עִקָּרִים.

עַקְרָב Scorpio, & Signum cœleſte *ſic dictum.*

tium. Plur. עַקְרַבִּים ſcorpiones.

עַרָאי Accidens, caſus fortuitus. בַּעֲרָאי Fortuito, per accidens. דֶּרֶךְ עַרָאי Idem. בִּנְיָן עַרָאי Ædificium accidentale. א *ponitur pro* ע. *Nam* עָרַע *vel* אָרַע *ſignificat* evenire, contingere. *Sic* שְׁנַת עַרָאי ſomnus accidentalis, & fortuitus, *qui ſponte obrepit, neque de induſtria capitur.*

עָרַב עָרַב Turbare, commiſcere, conturbare, confundere. עִרְבּוּב Mixtura, turba confuſa.

עֵירוּב & עֵרוּב Mixtio, commixtio, mixtura. עֵרוּב חֲצֵרוֹת Mixtio conclavium, *de quibus certa jura, & ſtatuta vide apud Talmudiſtas.* עֵירוּב תַּבְשִׁילִין Mixtio ciborum, *quæ tunc dicitur, cum cibus diei Feſti, & Sabbati commiſcentur. Cum enim Feſtum in veſperam Sabbati incidit, tunc in illo die Feſto non permittitur coquere cibum, qui futuro Sabbato inſerviat. Quid igitur fit? Veſpera diei Sabbati præparatur cibus diſtinctus ad Feſtum, & Sabbatum, diciturque:* Hic cibus eſt Sabbatinus. *Quod ſi ſtatim coqueres, fortaſſe corruptionem contraheret, neque venturo Sabbato inſerviret. Hæc eſt juxta Majemonidem part. 1. fol. 227. cap. 6. in principio* עֵירוּב תַּבְשִׁילִין mixtio ciborum. *Plur.* עֵירוּבִין Mixta, heterogenea. *In Talmude liber extat inſcriptus* מַסֶּכֶת עֵירוּבִין Tractatus mixtorum *agens de limitibus, domibus &c. inter ſe diſtantibus commiſcendis, & conjungendis, ac ſi unum eſſent, ut Sabbato liceat ex uno in alium locum cibos deferre; quod variis modis fit, diciturque* עֵירוּב תְּחוּמִין Mixtio terminorum, *ſive* limitum.

עָרָה Nudari: effundi. הֶעֱרָה Nudatio: pudendorum retectio. *In R. Levi* ſæpe eſt doctrina nuda, Nutheſia ex textu collecta, rem nude proponens: aphoriſmus, *qui rem breviter, & ſummatim proponit.*

עָרַךְ Ordinare, inſtruere, diſponere: æſtimare: æquiparare, comparare. עֵרֶךְ Ordo, diſpoſitio, proportio, collatio, comparatio, æſtimatio. בְּעֵרֶךְ Reſpectu, ratione. עָרוּךְ ordinatum. *Item* Lexicon *ita dictum ab ordine vocabulorum.* בַּעַל הָעָרוּךְ Auctor Lexici Aruch. עַרְכָּאוֹת Tribunalia, judicia, Conſiſtoria judicialia: Judicum conſeſſus ordinarius. *Majemon in Hilchòt Sanhedrìn cap. ultimo de* עַרְכָּאוֹת *habet in Latinum ſermonem verſa ita ſonantia.* Quicumque cauſſam agit coram Judicibus Cuthæorum, *h. e. Gentilium, Chriſtianorum*, & coram tribunalibus ipſorum, licet judicia ipſorum fuerint ſicut judicia Iſraelitarum; ecce talis habetur pro impio, & ei ſimili, qui blaſphemaſſet, & contumeliis affeciſſet, manumque ſuſtuliſſet contra Legem Moſis, ſicut dicitur: *Et iſta ſunt judicia, quæ pones coram eis.* Exod. 21. 1. *coram eis*, non coram Cuthæis, *coram eis*, non coram Idiotis dicitur &c. *O inſanum, & injuſtum in Chriſtianos odium, quod in omnibus fere Rabbinorum ſcriptis apparet!* מַעֲרָכָה Ordo, diſpoſitio. מַעֲרֶכֶת מַזָּל Diſpoſitio, influentia aſtrorum, & ſignorum cœleſtium.

Dua-

עֹרֶךְ שֻׁלְחָן *Duabus his dictionibus in ritibus Paſchæ poſitis indicatur, poſt ritus, & cæremonias a Lege imperatas menſam juxta communem, ac vulgarem conſuetudinem inſtruendam eſſe, cui accumbentes nulla quantitatis, vel qualitatis ratione habita poſſint ex arbitrio quidvis comedere.*

עָרַע, אָרַע Accidere, occurrere, contingere, obviam fieri, evenire, offendere. *Pahel* אָרַע convocare, tempus indicere, pertingere, attingere. הִתְעָרַע Obviam fieri. עֲרָאִי Accidens. בַּעֲרָאִי Accidentaliter, fortuito.

עָרִיף, עָרִיף Familiaris, notus. *A quibuſdam ſcribitur, & pronunciatur* מַעֲרָב. Commercii ſocius *apud Germanos Hebræos ſic ſolet appellari.*

עַשׁ *Abbreviatura. Idem ac* עֶרֶב שַׁבָּת Veſpera Sabbati: בעש In veſpera Sabbati: לעש, מעש. 2. עוֹד שָׁם Præterea ibi, *nimirum* כָּתוּב ſcriptum eſt, נֶאֱמַר dicitur, *aut aliud ſimile*. 3. עַל שֵׁם propter, propterea. *Vel Chaldaice* עַל שׁוּם: *ut* עַל מָה Quare, qua de cauſſa? 4. עִם שָׁלוֹם Cum ſalute. 5. עַיֵּן שָׁם Vide illic. *Adhibetur in Libris, cum lector ad alium locum mittitur.*

עָשָׂה Facere, efficere. מַעֲשִׂי Practicus. מַעֲשִׂית Practica, *cujus oppoſitum* עִיוּנִית Speculativa. מִצְוֹת מַעֲשִׂיוֹת Præcepta practica, *quibus opponuntur* שִׂכְלִיוֹת intellectualia, theorica. *Uſurpant etiam* מִצְוֹת עֲשֵׂה præceptum fac, *id eſt*, practicum, affirmativum, *quod jubet facere*. מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה Præceptum non facies, *id eſt*, negativum. *Hæc præcepta univerſim ſunt ſexcenta, & tredecim, quorum ſymbolum* תַרְיַ"ג, עֲשִׂיִּים præcepta jubentia, affirmativa; *quæ ſunt numero* 248. *juxta membra corporis humani* רמ"ח; *prohibentia autem* שסה 365. *quot dies ſunt in anno.*

עשה *Abbreviatura. Idem ac* עַל שֶׁמַּע הַפָּסוּק Juxta ſenſum verſus Biblici iſtius. *Adhibetur a Rabbinis certo aliquo Scripturæ textu ſententiam ſuam confirmantibus.*

עשן *Abbreviatura. Idem ac* עוֹלָם Mundus, שָׁנָה Annus, נֶפֶשׁ Anima. *Rabbinis uſitata.*

עת *Abbreviatura. Idem ac* עַל תְּנַאי Cum conditione, ea conditione.

עָתִיד, עֲתִיד Futurus. *Apud Grammaticos*, Tempus futurum. לֶעָתִיד In futurum. לֶעָתִיד לָבוֹא Idem. *Plur.* עֲתִידִים futuri.

עָתַק Transferri: removeri. הֶעְתֵּק Transferre, tranſcribere, deſcribere, ex una Lingua in aliam vertere. הֶעְתָּקָה Translatio, tranſcriptio. מַעְתִּיק Translator, interpres. מְעַתְּקֵי Interpretes. מְעַתְּקֵי הַדַּת Legis Interpretes, translatores. הַמְעַתְּקִים אָמְרוּ Translatores ajunt. *h. e. Talmudici*. שֵׁם הַנֶּעְתָּק Nomen translatum. הַעְתָּקָה Translatio, deſcriptio, *vulgo* Copia.

עֵת Tempus. עִתִּים Tempora. *Si repetatur, ſignificat* nunc, quandoque, interdum: per vices, per intervalla. עִתִּים חָלוֹם עִתִּים שׁוֹטֶה Nunc ſanæ mentis, nunc ſtultus eſt.

עַתָּה Nunc. *Apud Philoſophos* τὸ νῦν, Inſtans, Momentum temporis præſentis.

INCIPIENTIA

A פ

פ *In numeris valet octoginta. Duplicem hæc littera sonum habet, duplicemque characteris figuram. Quod attinet ad pronuntiationem, cum Daghès in medio respondet* p *Latinorum, sine Daghès* f, *vel* ph *aspirato eorumdem.* ף *extensum locum habet tantummodo in fine dictionis, valetque in numeris octingentos, neque umquam habet Daghes;* פ *recurvum scribitur in omni dictionis loco, præterquam in fine. Hæc littera semper est radicalis.*

פֵּאָה, פֵּיאָה, פָּאתָא, פָּתָא Angulus, extremitas, plaga, pars extrema, latus, eris. *Proprie* פֵּאָה *significat agri angulum, sive extremitatem, qui Legis præcepto non erat metendus, sed pauperibus relinquendus.* Levit. 19. 9. 26. & 23. 22. *In Talmude extat Tractatus inscriptus* פֵּאָה Peàh. *Per metaphoram dictio hæc* פֵּיאָה *de aliis etiam rebus usurpatur, ut in* עירובין Eruvìn *fol.* 53. אין משיירין פיאה באילפס אלא משיירין פיאה בקערה *h. e.* Non est relinquendus angulus in olla, sed est relinquendus angulus in scutella; *nimirum coquus tenetur totum cibum coctum ex olla in scutellam effundere, nihilque omnino in ea relinquere, ut totus in mensa dominis, convivisque apponatur; at convivæ cavere maxime debent, ne scutellas omnino absumant, cibosque totos sibi appositos penitus abliguriant, ad inurbanitatis, & voracitatis notam effugiendam. Præterea* פֵּאָה, & פָּאתָא, *vel* פָּתָא *est* capitis extremitas, *frontem, tempora, partesque reliquas post aures complectens; tempora enim sunt capitis anguli. Item* coma, capillus. Jerem. 9. 25. Levit. 19. 27. *Talmudicis* פֵּאָה נָכְרִית Coma aliena, angulus alienus, capillamentum, caliendrum, galericulum, *vulgo* parruca. *His pilis alienis olim virgines, & fœminæ nobiles ad ornamentum uti solebant. De hoc ornamento instituitur disputatio in Talmudis Tractatu* שבת Scabbàt *cap.* 6. *fol.* 64. *In Arùch autem scribitur:* mulier, quæ non habet multos capillos, sumit capillos de aliis mulieribus, eosque ita capiti suo imponit, ac si sui essent. *Huc alludit Targùm* Isa. 3. 16. אָזְלָן וּפָתְהֵן מַקְפָּן Eunt, & angulos capitis sui circumdant, *alienis scilicet crinibus. R. Salomon addit* היו קושרות נכריות קליעת שערות תלושין כורכות עם קליעותיהן שיראו גסות וטפופות *h. e.* Alligabant comas alienas, *videlicet* plicationem, sive cirrum capillorum evulsorum circumligabant cirris suis, ut viderentur crassi, & æquales, sive complanati. *Hinc Baal Arùch.* Quidquid aliquid circumdat, sed non plene tegit, & operit, illud vocatur פֵּיאָה, quia simile est לְפֵאָה *angulo*, scilicet agri. Cum enim ager totus est calvus quasi, & abrasus, sed parumper in eo residuum relinquitur, id vocatur פֵּיאָה. Sic פֵּאָה נָכְרִית *angulus alienus*, sive *capillamentum* circumdat quidem caput, sed nequaquam obtegit. *Hactenus Baal Arùch.*

פגג *Ithpehal* אִתְפְּגַג Oblectare, exhilarare se. *Rabbinis familiare.*

פַּגָּה Grossus, grossulus, ficus immatura. *Parabolice de puella a Rabbinis tribus nominibus dicitur, eam esse* פַּגָּה, כּוֹחַל, וּצְמַל grossulum, ficum maturescentem, & ficum maturam. *Appellatur etiam* בּוֹגֶרֶת, *ut videre est in radice* בגר *pag.* 44. & 60. *Puella igitur vocatur* פַּגָּה grossulus, *antequam ei pubes, & ubera exoriantur, quia est ve-*

luti immatura viro ; nuncupatur בוֹחַל fructus, *vel* ficus matureſcens, & penitus intumeſcens, *ubi pubes oritur, & ubera intumeſcunt ; dicitur* צֶמֶל ficus matura, *ubi ubera, & pubem protulit, per quæ duo ſigna viro matura declaratur.*

בֵּית פַּאגֵי Bethphage. *Eſt nomen loci extra Jeruſalem. Scribitur etiam* בֵּית פַּגֵי *ſine* א. *Arùch inquit :* Bethphage nomen loci חוּץ לִירוּשָׁלַיִם extra Jeruſalem. *Sunt qui volunt, hunc locum dictum a fonte quodam. At fontem Talmudiſtæ Græcorum voce appellant* פיגי πηγὴ, *ut infra in* פג *dicetur, non autem* פאגי, *ubi* א *eſt index vocalis* A, *& inde derivatio eſt a* פַּגִּין groſſulis. *Gloſſa in* בבא מציעא Bavà metzià *fol. 90.* בית פאגי היקף חיצון של ירושלים Bethphage eſt ambitus, *vel* circuitus urbis Jeruſalem. *R. Bartenòra in Menachòt* fol. 95. *animadvertit, Rambam, ſive Majemonidem ſcribere, Bethphage fuiſſe locum vicinum monti Templi extrinſecus, ubi ſolebant coquere oblationes veſpertinas cibarias. Evangeliſtæ docent,* Bethphage *fuiſſe locum ſitum extra Jeruſalem ei proximum ad radices montis Olivarum. D. enim* Lucas cap. 19. v. 29. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ, καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιών: Et factum eſt, cum appropinquaſſet ad Bethphage, & Bethaniam, ad montem, qui vocatur Oliveti. *D. autem Matthæus* cap. 21. v. 1. Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Et cum appropinquaſſent Hieroſolymis, & veniſſent Bethphage ad montem Olivarum. *Inter Bethphage, & montem Olivarum jacet vallis Joſaphat. Ex Bethphage pullo aſinæ inſidens Chriſtus Hieruſalem introivit, & Templum ingreſſus ementes, & vendentes ex eo expulit. D. Hieronymus Matth.* 21. *D. Chryſoſtomus in Marcum Homil.* 11. *Beda in Matth.* 21. *ſentiunt*, Bethphage *ſignificare* domum maxillarum. *Origenes hujus ſignificationis cauſſam affert Homil.* 14. *in Matthæum*. Bethphage domus maxillarum, villa Sacerdotum, quoniam maxilla erat pars propria Sacerdotum ex Lege. *Alii alio inclinant. Tremellius in notis ad Verſionem Syriacam Matth.* 21. *ad vocem* Bethphage *ait* : Fortaſſe a fonte, qui ibi erat, nomen accepit. Ut enim Græci fontem πηγὴ, ita Syri, Chaldæi, & Talmudiſtæ eum vocant פיגי, vel פאנא, unde conflatum nomen eſt בית פאנא Bethphage, quod ſonat locum fontis. *At D. Bernardus in Sermone ad milites Templi cap.* 12. Bethphage *dictionem interpretatur* domum buccæ. Reſpexiſſe videntur ad vocem Syriacam ܦܒܐ, quæ *maxillam* ſignificat. Sed hæc ſcribitur cum פ in medio. *Appellatio prior longius petita videtur, at poſterior vera eſt, ut infra patebit in dictione* פג. *Sanctes in Libello interpretationis nominum propriorum :* Bethphage Matth. 21. *h. e. Domus oris vallis, ex* בית Beth *Domus,* & פה Phe *Os,* & גי Ge *vallis. Schindlerus in Lexico Pentaglotto in Radice* פגג *ſcribit :* בית פאגי *Bethphage* domus groſſorum. *Vicus erat extra Jeruſalem in monte Oliveti ſitus, ſtadio diſtans a via, quæ a Bethania ducit Hieroſolymam, a qua diſtat itinere Sabbati. Mercerus in notis ad Lexicon Santis Pagnini ad radicem* פג *ait :* Hinc puto בית־פגי *Bethphage* locum Hieroſolymæ vicinum dictum, quaſi locum groſſorum. *In tanta opinionum varietate, quam potiſſimum ſequatur liberum cuique judicium eſto.*

Cum de Sabbati itinere ab Hebræis dicto דֶּרֶךְ שַׁבָּת *mentio injecta ſit, placet hoc in loco nonnulla addere, quæ maxime inſervient illuſtrando loco illi* Act. 1. v. 12. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστι ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, Σαββάτου ἔχον ὁδόν. Tunc reverſi ſunt Hieroſolymam a monte, qui vocatur Oliveti, Sabbati habens iter. *Itaque de Sabbati itinere unanimis eſt Judæorum ſententia, illud bis mille cubitis conſtare, vel ſeptem, aut octo ſtadiis. Rem ita eſſe ex Syro etiam Interprete probatur, qui citatum locum reddit :*

ܘܦܢܨ ܡܢܗ ܐܠܐ ܚܕ ܫܒܬ ܗܠܟ ܐܠ ܛܘܪܐ *h. e.* Et diſtat ab ea circiter ſeptem ſtadiis. *Licet autem in Exodo* cap. 16. v. 29. *probibeantur Judæi e caſtris die* ſe-

ſeptimo exire; cum tamen eodem die juxta Levitici præceptum cap. 23. v. 3. *in locum ſacrum convenire debuerint, idque ſine profectione facere nequiverint, inde profecto fit, ut ſibi licere mediocrem obambulationem Sabbato pro certo habeant, Sabbatique iter bis mille cubitorum ſpatio definiant.*

פגז פָּגוֹז Aries, tormentum, machina bellica. *Plur. cum aff.* פָּגוֹזוֹהִי tormenta ſua. Ezech. 26. 9.

פגל פִּגּוּל Fœtor, abominatio, res fœtida, res abominanda. *Uſurpatur proprie de carne fœtente ad Sacrificia inepta.* Iſa. 65. 4.

פְּגַם Frangi, fractum, ruptum eſſe, inciſum eſſe. Pſal. 38. 9. Job 25. 5.

פֶּגֶם, פִּגְמָא, פַּגְמָא Fractura, ruptura, inciſio, ſciſſura. 1. Sam. 13. 21. *Apud Talmudicos ſæpe reperitur* פְּגִימַת הַלְּבָנָה inciſio Lunæ, *videlicet* cornua Lunæ deficientis. רָאשֵׁי הַפְּגִימָה capita inciſionis, *h. e.* cornua Lunæ creſcentis, vel decreſcentis.

פְּגַן Vociferari, clamare. Deuter. 22. 27. *in Jonathane.* Eccleſ. 9. 17.

פָּגָן Paganus, ruſticus, idiota ſine urbanitate, *vel juxta Rabbinos* הֶדְיוֹט שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ נִימוּסֵי Idiota ignarus urbanitatis.

פְּגִינוּת Clamor, vociferatio. Pſal. 102. 2.

פּוּגְנֵי Paganus. *Dictio hæc habetur* Eſth. 4. 1. *in Targum ſecundo.* וּבְפוּגְנֵי נִגְמֵי אִנּוּן *Locus tamen cenſetur corruptus, & vox hæc cum duabus ſequentibus redundare.*

פְּגַע Occurrere, obviam fieri, obviam venire. Prov. 17. 12. *Aphel* אַפְגִּיעַ Intercedere. Eſth. 4. 14.

פְּגַע Occurſus, caſus, accidens, eventus. Joſ. 5. 8. 1. Reg. 5. 4. *Item* impetus.

פְּגִיעָא Oratio, precatio, interceſſio. Pſal. 17. 1.

פְּגָעִים, פְּגָעִין Dæmones, ſpiritus maligni: occurſus. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.* שִׁיר פְּגָעִים Canticum occurſuum. *Pſalmus nonageſimus primus* Qui habitat in adjutorio Altiſſimi &c. *hoc nomine a Majemonide appellatur.*

מַפְגִּיעַ *Animal quoddam exiguum immani voce ſua Leoni terrorem juxta Talmudiſtas incutiens.* Sabbàt fol. 77.

פַּגֵּר *Pahel.* Demoliri, deſtruere, diruere, vaſtare. Iſa. 14. 17. 1. Reg. 19. 10. *Ithpahel* אִתְפַּגֵּר deſtrui, dirui. Jerem. 50. 10. Thren. 2. 8.

פְּגַר, פִּגְרָא Deſtructio: corpus: cadaver. Judic. 14. 8. Iſa. 14. 19. *Plur.* פִּגְרִין, פִּגְרֵי cadavera. 2. Reg. 19. 35. Amos 8. 3.

פִּגּוּר Deſtructio: cadaver. Ezech. 6. 4. Iſa. 24. 12.

מְפַגְּרוּת Idem. Iſa. 49. 19.

פדג פַּדְגּוּגָא, פְּדָגוֹגָא Pædagogus, nutritius. Numer. 11. 12. *Fœm.* פִּדְגוּגְתָּא pædagoga, nutrix. *Hoc modo legendum* Gen. 24. 59. *pro* פַּרְגְּוָוֹתָהּ.

פדח פַּדַּחְתָּא, פַּדַּחַת Frons, tis. Exod. 28. 39. *in Jonathane.*

פַּדָּן, פַּדְנָן, Jugum, par boum. 1. Reg. 19. 21. ligo. 1. Sam. 13. 20. *Plur.* פַּדְנִין, פַּדְנַיָּא juga. 1. Reg. 19. 19. ligones.

פְּדַע, פֻּדְעָא, פּוּדְעָא, פִּדְעָא Vul-

nus. Exod. 21. 25. *Plur.* פּוּרְעָתָא, פּוּרְעָן vulnera. Proverb. 20. 30. & 27. 6.

פְּהָא Immorari, re aliqua distrahi. Proverb. 18. 2.

פְּהֵי, פְּהֵיָא Cerebrosus, pertinax: occupatus, distractus. Proverb. 18. 1.

פְּהֵי *Vox abbreviata, pro* פִּסְחָ הַיּוֹם Pascha hodie. Esth. 3. 8. *in Targum secundo.*

פּוּג Cessare, quiescere, languere, debilitari. Esth. 2. 1. Jerem. 48. 11. languidum, debilem, remissum reddere. Thren. 3. 48. amovere, avertere. *Pahel* פַּיֵּג Idem. Thren. 2. 18. *Aphel* הַפְיֵג removere. 1. Sam. 1. 14.

פּוּחַ Flare, inflare, afflare: quiescere, cessare. Esth. 2. 1. *Ithpehal* אִתְפַּחַ inflari. *Talmudicis* respirare, convalescere ex morbo.

פּוּחַ, פִּיחַ Favilla, *sic dicta, quia levissimo flatu, ac vento expellitur.* Exod. 9. 8.

פּוּחָא Spiritus, flatus, ventus. Job 30. 22.

פְּחָחָא Idem.

פּוּחָ, פּוּחָא, & פַּח, פָּחָא Laqueus, rete. Psal. 124. 7. & 140. 6. Job 18. 9. *Plur.* פּוּחִין laquei. Job 21. 10. *Plur. constr.* מִפָּחֵי תִּקְלָיָא Ex laqueis offendiculorum. Psal. 124. 7.

פּוּל Misceri, commiscere: conspergi. Num. 15. 9. Levit. 6. 33. *Participium* פִּיל mistum, conspersum. Levit. 14. 21. *Fœm.* פִּילָא Mixta. Levit. 6. 33. *Plur.* פִּילָן mistæ. Exod. 29. 2. *Pahel geminatum* פַּלְפֵּל aspergere, conspergere. Esth. 4. 1. *in Targum secundo.* *Ithpahel* אִתְפַּלְפֵּל conspergi, conspergere se.

מְפַלְפֵּל, מְפֻלְפָּל Acutus, ingeniosus, disputator subtilis. Job 11. 12.

פּוּל, פּוּלָא, פּוֹלָא Faba. *Plur.* פּוֹלִין fabæ. 2. Sam. 17. 28. *Rabbinis in usu* פּוֹל לָבָן faba alba, פּוֹל מִצְרִי faba Ægyptiaca. *Plur.* עֲשָׂרָה לִי פּוֹלִין parabat mihi fabas.

פּוֹלִין Apostoli, legati. Numer. 16. 12. Deuter. 20. 10.

פּוֹם, פֻּם, פּוּמָא, פּוֹמָא Os, oris. Exod. 4. 10. Deut. 31. 21. *Metaphorice* acies. *Hinc* לְפוּם, כְּפוּם, בְּפוּם juxta, secundum, pro ratione. Genes. 47. 12. Numer. 6. 21. *Respondet Hebræorum* לְפִי, כְּפִי. *Plur.* פּוּמַיִם ora: acies. Judic. 3. 16.

פּוֹן, פּוֹן Certe, utique: nunc, quidem. *Hæc vox est apud Chaldæos admodum familiaris. In Targùm nulli Hebrææ voci respondet. Ad emphasim voci præcedenti addi solet. Sola numquam existit, sed cum aliis vocibus copulatur, ut apud Græcos* πῶς, & ποτέ. *Adjungitur nominibus, ut* כְּעִדָּן פּוֹן Juxta hoc, *vel* illud tempus certe. Judic. 1. 21. *Reperitur crebro usurpata cum particulis, sive vocibus indeclinabilibus*, ut וּלְוַי פּוֹן & utinam certe. Jos. 7. 7. מִן צַפְרָא וְעַד כְּעַן פּוֹן A mane usque nunc certe. Ruth 2. 7. עוֹר זְעֵר פּוֹן Adhuc certe parum est, parum certe abest. Exod. 17. 4. *Cum Verbis etiam conjungitur.* אִתְעַכִּבוּ פּוֹן זְעֵר Expectate quæso parumper. Cant. 8. 4. וְהֲוֵי פּוֹן Esset utique. Isa. 48. 18.

Vi-

פוס *Vide* פיס.

פּוּר *Hiphil* הֵפִיר Irritum facere, frangere. *Hinc apud Rabbinos* הֲפָרָה retractatio, destructio, abolitio.

פּוּר Sors. *Plur.* פּוּרִין, פּוּרַיָּא sortes. *Adhibetur tantummodo in Historia Esther, estque vocabulum Persicum.*

פּוּשׁ Fructuosum esse, crescere, multiplicari: redundare, abundare. Gen. 35. 11. *Aphel* אֲפֵישׁ fœcundum reddere, multiplicare, augere, magnificare. Genes. 41. 52.

פּזז פִּזּוּז Aurum solidum. *Plur. emphat.* מָאנֵי פִּזּוּזַיָּא vasa aurea. Job 28. 18. *in Targum secundo.*

פָּזַר *Hebraice.* Dispergere. *Hinc Chaldaice Participium* מְפַזֵּר dispergit. Prov. 20. 8.

פְּחַד Pavere, expavescere. *Particip.* פָּחִיד pavens. Deut. 28. 66.

פַּחַד, פַּחֲדָא Pavor. Esth. 8. 17. & 9. 2.

פַּחֲדִין Testes, testiculi. Levit. 21. 20. *Rabbini appellant* בֵּיצִים, *Talmudici* בֵּיעִין ova.

פחה פָּחֵי *Vide in* פחם.

פֶּחָה, פַּחַת Dux, præses, princeps. Esdræ 5. 14. *Plur. fœm.* פַּחֲוָן, פַּחֲוָתָא duces. Dan. 6. 7.

פְּחַז Saltare, subsilire, exilire, insilire. Deut. 32. 15. *in Jonathane.*

פחח פָּחִיחַ, פְּחִיחַ Nudus: laceris vestibus indutus. Isa. 20. 2. *Plur.* פְּחִיחִין nudi. Isa. 20. 4.

פְּחַם, לָא פָּחִים לֵיהּ Non æquiparatur ei. Prov. 3. 15. *Eodem modo lege* cap. 8. 11. *pro* פָּחִי.

פְּחִימָא Similiter, pariter. Esth. 3. 3. *in Targum secundo.*

פְּחַר, פֶּחָר, פַּחְרָא Figulus. Jerem. 18. 2. Isa. 49. 9. testa figulina. Job 2. 8. Psal. 22. 16. מָאן דִּפְחַר Vas figulinum. Exod. 12. 22. טַעֲווָת פַּחְרָא Idola figulina. Exod. 12. 12.

פַּחַת, פַּחֲתָא Fossa, fovea. Jerem. 18. 20. *Plur.* פַּחֲתָן fossulæ, profunditates fœdæ. Levit. 14. 37.

פטל, פִּטְלוֹן Folium, massa auri. Job 28. 16.

פַּטֵּם *Pahel.* Saginare, pinguefacere. Prov. 15. 17. *Ithpahel* אִתְפַּטִּים saginari. Judic. 6. 25. Psal. 37. 20.

פַּטִּים Pinguis, saginatus. 2. Sam. 6. 13. Psal. 73. 4. *Plur.* פַּטִּימִין, פַּטִּימַיָּא pingues. Amos 6. 4. 1. Reg. 4. 23. *Fœm.* פַּטִּימְתָּא saginata. *Plur.* פַּטִּימָן, פַּטִּימָתָא saginatæ. Genes. 41. 2. v. 4. v. 7.

פִּטְמָא Saginatio, pinguefactio, pinguedo. Jerem. 5. 27.

פִּטּוּמָא Mistura, conditura, confectio aromatica. Exod. 25. 6. *in Jonathane.* פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת Conditura aromatica suffitus. *Suffitus hic ex undecim aromatum speciebus conficiebatur, sicuti colligitur ex* סֵפֶר תְּפִלּוֹת; *vel* סֵדֶר libro Precum *inter Preces matutinas* שַׁחֲרִית *vocatas diei Sabbati, & ex Officio* מַעֲמָדוֹת *dicto in die primo, atque ex libro Talmudico* כְּרִיתוּת cap. 1.

Co-

פִּטְמָא, פִּטְמָת, פִּטְמָה Corona, caput, circumferentia mammæ, papillæ rubra, *vel* nigricans. *Hinc virgo tunc viro matura esse dicitur*, מְשֶׁתַּשְׁחִיר הַפִּטְמָת ex quo nigrescit corona papillæ. *In Niddà fol. 47. in* מִשְׁנָה Misnà *tunc dicitur virgo matura viro* כדי שיהא נותן ידו על העוקץ ואיא שוקע והוא שורא לחזור *h. e.* cum quis imponit manum papillæ, eaque subsidit, & tardat reverti. עוּקָץ acumen mammæ *est papilla, sive capitulum mammæ, quod infans ore capit*, פִּטְמָא *autem est* corona rubens, *h. e.* סְבִיבַת הָעוּקָץ circuitus papillæ. *Item* פִּטְמָא *est* acumen, caput mali citrei, mali punici, cæparum &c.

פטק

פִּטְקָא Liber, litteræ, epistola. Esth. 9. 32. Job 31. 35. *Plur.* פִּטְקִין, פִּטְקָיָא, & פִּטְקַיָּא libri, epistolæ. Esth. 1. 22. & 13. 13. & 8. 5.

פטר

Mittere, dimittere, remittere. Deuter. 22. 19. dimitti, discedere, migrare, emigrare: repudiare. Deuter. 24. 4. *Hinc apud Rabbinos in Conjugatione Niphal* migrare ex hac vita, mori. *Ithpehal* אִתְפְּטַר dimitti, discedere. Genes. 42. 3. *Aphel Futurum* דִּי יַפְטִיר יָתֵהּ qui dimiserit eam. Eccles. 7. 27. *In* בבא קמא Bavà Kamà fol. 28. הָאוֹנֵס רַחְמָנָא פַּטְרֵיהּ *h. e.* Qui vim patitur, Deus misericors eum dimittit, excusatum habet, *videlicet necessitas, vel coactio a Deo remittitur, & excusatur. Id usitatissimum Rabbinis. In Conjugatione Hiphil* הַפְטִיר liberare, liberum facere, liberum dimittere. *Hinc* אֵין מְפַטְּרִין אֶת הַפֶּסַח אֶפִיקוֹמָן *h. e.* Non faciunt liberum, *nimirum* permittunt post esum Agni Paschalis AphiKomèn. *Quid sit apud Hebræos* AphiKomèn *vide pag.* 21. *Nomine* מְפַטִּיר *autem, quod significat* Dimittens, *is solet ab Hebræis appellari, qui Sabbato in Synagoga lectionem ultimam Propheticam legit* הַפְטָרָה Aphtarà *dictam, quæ ubi absoluta est, populus domum dimittitur.*

פִּטּוּר Repudiatio, dimissio. Deuter. 4. 13. *Plur.* פִּטּוּרִין dimissiones. Eccles. 7. 27. אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין Epistola repudii. Jerem. 3. 8.

פַּטִּיר Azymum, infermentatum. טַיָּן פַּטִּיר Lutum liberum, *sive* infermentatum, *h. e. purum, nullis paleis, nullis arenis mistum. Plur.* פַּטִּירִין, פַּטִּירַיָּא azyma. *Fœm.* פַּטִּירְתָּא, פַּטִּירָא. *Plur.* פַּטִּירָן azyma.

הַפְטָרָה Aphtarà: Dimissio. *Hoc nomine vocatur ab Hebræis Lectio Prophetica, quam singulis Sabbatis post Lectionem* פָּרָשָׁה Parascha *legunt. Lectione enim Mosaica Pentateuchi Mosis absoluta, eam subjiciunt, &* הַפְטָרָה *appellant, quia, ea solemniter in Synagoga lecta, cœtus dimittitur. Nullam itaque* הַפְטָרָה *reperies sua* פָּרָשָׁה Parascha, *h. e.* Sectione Legis Mosaicæ *carentem, cui aliquo modo respondet, non secus ac* Epistolæ *in Ecclesia Catholica magna cum* Evangelio *cognatio, & affinitas intercedit. Quid sit* פָּרָשָׁה Parascha, *vide pag.* 324. *hujus Lexici. Lectionis autem* הַפְטָרָה Aphtarà *istud initium fuit. Libris* תּוֹרָה Legis *sub Antiocho Græcorum Rege impie combustis,*

Sa-

Sacrificiis Judæorum damnatis, & lectione omni tum privata, tum publica ſub pœna capitis prohibita, ne Lex Divina ab hominum animis omnino tolleretur, pie, & religioſe a nonnullis fuit inſtitutum, ut ex Prophetis eligerentur Sectiones, quæ aliquo modo quod in פָּרָשִׁיוֹת Sectionibus Moſaicis *continetur, complecterentur. Licet autem poſtea Machabæorum virtute, Judæorum rebus in priſtinum reſtitutis, cultus quoque Divinus, & publica legendi* תּוֹרָה Legem *conſuetudo fuerit reſtituta, nihilominus religioſum hunc* הַפְטָרָה Propheticæ Lectionis *uſum ad hanc diem ſervandum conſuerunt. Itaque ſive* הַפְטָרָה Aphtarà *nomen ſuum ſortiatur a dimiſſione Lectionis Legis, ſive a dimittendo cœtu, illud certum, & exploratum penitus eſt, hujuſmodi lectionis uſum vel ab ipſo Chriſti tempore viguiſſe. Id enim aperte colligitur ex verbis illis* Act. Apoſtolorum 13. 15. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου, καὶ τῶν προφητῶν. *Poſt* Lectionem Legis, & Prophetarum. *Placet unum præterea, & alterum textum proponere, quibus non ſolum moris hujus antiquitas probabitur, ſed etiam ritus olim in Lectione peragenda adhibitus in magno lumine collocabitur. Prior igitur locus ex Act. Apoſtolorum cap. 13. v. 27. deſumitur, ubi D. Paulus Hebræos graviter increpat Prophetarum voces ignorantes,* καὶ πᾶν Σάββατον ἀναγινωσκομένας, quæ per omne Sabbatum leguntur, *quibus verbis* הַפְטָרָה Aphtarà *innui quilibet videt. Alterum vero locum ritus, & cæremonias oculis ſubjicientem Evangelium* D. Lucæ 4. 16. *ſuppeditat.* Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. Καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον Ησαΐου τοῦ προφήτου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, εὗρε τὸν τόπον, οὗ ἦν γεγραμμένον. Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ &c. Et venit (*Jeſus*,) Nazareth, ubi erat nutritus, & intravit ſecundum conſuetudinem ſuam die Sabbati in Synagogam, & ſurrexit legere, & traditus eſt illi liber Iſaiæ Prophetæ, & ut revolvit librum, invenit locum, ubi ſcriptum erat: *Spiritus Domini ſuper me &c.* Iſa. 61. 1. *Per hæc profecto innuitur conſuetudo legendi* הַפְטָרָה Aphtarà, *id eſt*, Lectionem Propheticam *eodem ritu, & cæremoniis, quas eamdem legentes Judæi hodierni uſurpant. Colligitur enim ex iis conſuevisſe Judæos in Synagogam die Sabbati introire, in ea ſedisſe, ſtanteſque lectionem peregisſe, traditum fuisſe librum* הַפְטָרוֹת Aphtararum *Lectori, Lectoremque pro munere ſuo eam inveniſſe. Hoc in loco animadverto, nunc temporis nullam eſſe* הַפְטָרָה Aphtarà, *quæ incipiat a textu* Iſaiæ 61. 1. *quem Jeſus librum evolvendo invenit. Hodierna enim* הַפְטָרָה Aphtarà *Sabbatina, quæ reſpondet* פָּרָשָׁה Paraſchà נִצָּבִים Nitzavìm, *inciditque in finem menſis Auguſti, initium ducit a verſiculo* 10. *ejuſdem Capitis* 61. Gaudens gaudebo in Domino. *Facile itaque quilibet adducetur, ut credat, hos decem verſiculos malitioſe ab Hebræis ex illo loco ſublatos, ne de ſe a Chriſto expoſitos in publica Synagoga fuiſſe faterentur. Ritus autem hic legendi Lectionem* תּוֹרָה Legis, & נְבִיאִים Prophetarum *a Synagoga in Eccleſiam Catholicam manavit. Ex libro enim octavo Conſtitutionum Apoſtolicarum Clementis Pontificis Romani, & D. Petri Apoſtoli diſcipuli colligitur, conſuetudinem hanc primis Eccleſiæ temporibus obtinuiſſe. In Ordinatione enim Epiſcoporum, & Miſſæ celebratione hæc habentur.* Mane in ſolio a reliquis Epiſcopis collocetur (*Epiſcopus Ordinatus*) cunctis eum in Domino oſculantibus, ac poſt Lectionem Legis, & Prophetarum, & Epiſtolarum noſtrarum, & Actorum, atque Evangeliorum ſalutet Eccleſiam Ordinatus, dicens &c. *Quid quod idem ſervatur etiam noſtris hiſce temporibus? Si enim Miſſam quatuor anni Temporibus celebrandam conſideres, videbis ante Evangelium collocatas eſſe Lectiones e Moſis Pentateucho, Prophetis, & Apoſtolorum Epiſtolis excerptas. Decet enim Moſis, & Prophetarum vaticinia, tamquam Evangelii præcurſores, præcedere, ſicut & Lectiones, atque Epiſtolas Novi Teſtamenti, per quas Evangelii gratia prædicatur omni creaturæ, & diffunditur in cordibus noſtris per Spiritum Sanctum, qui datur nobis.*

פַּטִּישׁ Malleus. *Emphat.* פַּטִּישָׁא Jerem. 23. 29. *Item* ſubligaculum, femorale. *Plur. cum affixo* פַּטִּישֵׁיהֶן ſubligaculis ſuis, *cum* י *redundante.* Dan. 3. 21. בֶּן פַּטִּישׁ filius mallei, *h. e.* malleolus.

Ele-

פִּיל, פִּילָא Elephas, barrus. 1. Reg. 22. 39. porta, janua. Gen. 19. 1. שֵׁן דְּפִיל dens elephantis, ebur. Cant. 7. 4. *Plur. emphat.* פִּילַיָּא elephantes. Cant. 6. 7. *Proverbium in* ברכות Berachòt *fol.* 55. Nemo vidit umquam neque palmam auream, וְלָא פִּילָא דְּעָיֵל בְּקוּפָּא דְּמַחְטָא neque elephantem intrantem foramen acus. *Solet uſurpari de re impoſſibili, & quæ fidem excedat. In Præfatione prima libri Zohar Mantuæ editi* בשם אלהינו ראינו להכניס פילא בקופא דמחטא *h. e.* In nomine Dei noſtri commodum exiſtimavimus introducere elephantem in foramen acus, *videlicet rem impenſe difficilem, atque arduam præſtare, opuſque immane in arctiorem, brevioremque formam contrahere. Chriſtus videtur imitatus Proverbium hoc pro* פִּיל elephanto *adhibendo* גַּמְלָא camelum *dicens* דרליל הו לגמלא למעל בחרורא דמחטא facilius eſſe camelo intrare foramen acus, quam diviti in Regnum Dei. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. Iterum autem dico vobis: Facilius eſt, camelum per foramen acus tranſire, quam divitem intrare in Regnum Cœlorum. Matth. 19. 24.

פִּילִי Porta, janua. *Plur.* פִּלְוָתָא portæ. Deuter. 20. 11.

פִּילֵי Lampades, faces, tædæ. Nahum 2. 3.

פִּיל, פִּילָא, פַּיָּל, פַּיָּלִי Phiala, patera, crater: ſcutella. Geneſ. 40. 12. Judic. 5. 15. *Plur.* פַּיָּלִין, & *fœm.* פַּיָּלָן, פִּילָתָא & פִּלָּן crateres, phialæ; ſcutellæ. Amos 6. 6. *Conſtr.* פַּיָּלֵי ſcutulæ. Numer. 7. 84.

פִּיס Placare, ſedare, compeſcere, perſuadere, ſecurum, contentum reddere. 1. Sam. 24. 8. *Item* ſupplicare, petere, orare, obſecrare, rogare. Geneſ. 19. 3. Eſth. 4. 8. *Aphel* אַפֵּיס Idem. *Ithpahel* אִתְפַּיַּס placari, ſedari, reconciliari. Prov. 6. 35.

Hoc Verbum פִּיס *videtur deduci a Græco* πείθω perſuadeo, placo, ſecurum reddo. Ἔπεισαν τοὺς ὄχλους. Perſuaſerunt turbis. Matth. 27. 20. *Syre* ܐܦܫ. *Sic* Actor. 12. 20. πείθουσι, *Syre* ܐܦܫ. *Sic* 1. Joannis 3. 19. πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν. Secura reddemus corda veſtra. *Ex his plane colligitur, Verbum hoc* פִּיס *maxime congruere cum Græcis, & Syris.*

פִּיוּס Perſuaſio: placatio, ſatisfactio: deprecatio. Geneſ. 18. 23. *in R. Salomone. Plur.* פִּיוּסִין perſuaſiones. Geneſ. 34. 3. *in Jonathane.*

פַּיְסָא, פַּיָּס *Vide in* פסס.

פִּסְיָאִית Appoſite, opportune: ſupplicite. Prov. 25. 11.

פכך *Ithpehal* אִתְפַּכַּךְ Teneri, contineri, comprehendi. Prov. 5. 22. *in Venetis.*

פַּכַּר *Pahel.* Rumpere, abrumpere, diruere, evertere, deſtruere, demoliri. Geneſ. 49. 6. *in Jonathane. Ithpehal*

hal אִתְפְּבַר dirui, deſtrui. Geneſ. 22. 9. *in Jonathane.*

פלא

Pahel פְּלֵי Auferre, ſufferre, amovere, removere, tollere, ſeparare, ſegregare. Deuter. 21. 9. 2. Sam. 4. 11. *Ex Aphel Futur.* וְיַפְלֵי & dijudicabit, diſcernet. 1. Sam. 2. 22.

פְּלָאִין, פְּלָאִין Miracula. Exod. 8. 18. *in Jonathane.*

מְפַלְיָא Mirificus, admirabilis. Iſa. 9. 6.

פְּלָאתָא Parabola, proverbium, ſimilitudo, ænigma; interpretatio.

פלג

Diſtribuere, dividere, partiri, ſecare in duas partes. Geneſ. 15. 10. 2. Sam. 6. 19. blandiri. Prov. 29. 21. *Pahel* פְּלֵג idem. Geneſ. 49. 17. *Aphel* אַפְלִיג dividere: blandiri. Prov. 28. 23. *Ithpehal* אִתְפְּלַג, *vel Ithpahel* אִתְפַּלַּג dividi, diſtribui: blandiri. Geneſ. 10. 25. Job 21. 21.

פְּלִיגָא, פְּלִיגָא Diviſum, diverſum. Dan. 2. 41. Pſal. 44. 19. *Plur.* פְּלִיגִין diviſa, diverſa: partes. 1. Reg. 18. 21.

פַּלְגָא, פְּלַג Pars, particula, medium, dimidium. Geneſ. 15. 10. Exod. 25. 10. *Plur.* פַּלְגַיָּא, פַּלְגִין partes. Geneſ. 15. 11.

פְּלוּג Pars, fruſtum: portio: diſtributio. Joel. 3. 2. 2. Sam. 6. 19.

פַּלְגוּתָא, פַּלְגוּת, פַּלְגִי Medium, dimidium, dimidia pars. Numer. 31. 42. diviſio, diſtributio. Exod. 30. 13. ſchiſma, diſſenſio, diſſidium. *Plur.* פַּלְגָוָן, פַּלְגָוָתָא partes. 1. Reg. 18. 21.

פְּלוּגְתָא, פְּלוּגְתָא Diviſio, diſtributio, partitio. *Plur.* פְּלוּגָן, פְּלוּגָת diviſiones.

פַּלְגֵיסָא, פַּלְגֵיסָא Scopus, ſignum ad jaculandum propoſitum. Thren. 3. 12. 1. Sam. 20. 20.

פַּלְגִיסִין Verueces. Pſal. 37. 20.

פֵּילָגוֹס, פִּלְגוֹס Oceanus, pelagus. Pſal. 46. 3. בְּפֵילָגוֹס דְיַמָּא רַבָּא In pelagus maris magni. Pſal. 46. 3. *Hebraice* בְּלֵב יַמִּים in cor, *h. e.* medium maris. *Sic* Matth. 18. 6. ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης, in profundum maris.

פלך

פִּלְדָסִין, פִּלְדָסִין Sindones. Judic. 14. 12. *Item* loculi, marſupia. 2. Reg. 5. 23.

פלח

Servire, colere. Ezech. 18. 11. operari, laborare, ſervire. Geneſ. 29. 20. & 30. 26. ſecare, diſſecare, findere, diffindere. Pſal. 141. 7. *Ithpehal* אִתְפְּלַח laborari, coli, excoli. *Participium* מִתְפַּלְחָן diſſecant ſe. Job 39. 6. *Pahel* פְּלַח ſervire, colere, operari. Iſa. 9. 5. *Item* laborare facere. *Aphel* אַפְלַח ſervire facere, ſervitutem imponere. Exod. 1. 13. Ezech. 29. 18.

פְּלַחְתָא, פְּלַחְתָא Fragmen, fruſtum: ſegmentum, meta, lapis molaris inferior. Job 41. 15. *Plur.* פְּלַחֵי ſegmenta, ſectiones. Exod. 34. 19. *in Targum Hieroſolymitano.*

פּוּלְחָנָא, פּוּלְחָנָא Cultus, cultura, ſervitus, miniſterium, opus, operatio, labor. Numer. 18. 21. Judic. 10. 13.

פּוּלְחָנוּת Labor, cultus, ſervitus, cultura. Eccleſ. 5. 8.

פַּלָּח, פְּלָחָא, פּוֹלֵחַ Cultor terræ, agricola, vinitor. *Plur.* פְּלָחִין, פַּלְחֵי agricolæ.

פָּלַט Evomere, exſpuere, ejicere. Levit. 18. 28. Deuter. 25. 18. evadere, eripi, liberari. Prov. 12. 13. *Pahel* פִּלֵּט exſpuere, ejicere; eripere, liberare. Job 21. 10.

פְּלַטְיָא, פְּלַטְיָתָא Platea: latitudo. Job 37. 10. *Plur. maſc.* פְּלַטְיָן, *& fœm.* פְּלַטְיָן Num. 22. 39. *in Jonathane.* פְּלַטָּת, פְּלַטָּן Pſal. 144. 14. Gen. 42. 6. *in Jonathane.*

פְּלַטְיוּתָא Idem. *Item* latitudo, amplitudo. Pſal. 55. 11.

פַּלָּטִין, פְּלָטִין Palatium, palatia. Thren. 4. 1.

פַּלְטִירִין, פַּלְטִירָא, פַּלְטִיר Idem. Eſth. 2. 21. *&* 4. 2. *Apud Rabbinos in plurali* פַּלְטֵרְיוֹת palatia.

פֶּלֶךְ Provincia, tractus, regia. Deut. 3. 4. ſcipio, baculus. 2. Samuel. 3. 29. *Plur.* פְּלָכִין, פְּלָכְיָא regiones. Eſth. 1. 1. *&* 3. 11. *&* 8. 9.

פֻּלְכָּא Colus *Rabbinis*. Scipio, baculus. 2. Sam. 3. 29. *Tritum eſt apud Hebræos:* אֵין חָכְמָה לְאִשָּׁה אֶלָּא בַּפֻּלְכָּא Non eſt ſapientia mulieri, niſi in colo. *Si enim mulier vulgaris alia præter colum, & res domeſticas agere velit, & iis, quæ ad viros pertinent, ſe immiſcere, plane ineptit, erret, & fœde, ac turpiter labitur. In Bereſchìt Rabbà ſect.* 71. לאה תפסה פלך הודיה Lia apprehendit colum gratiarum actionis, *vel* celebrationis. *His verbis ſignificare volunt Rabbini, Liam ſe convertiſſe ad agendas gratias Deo, ejuſque bonitatem, atque clementiam celebrandam tanto animi ardore, atque alacritate, quaſi hæ laudes ejus proprium opus, & exercitium muliebre fuerint.*

פלל *Hithpahel* הִתְפַּלֵּל Precari, orare. *Hebraice. Hoc Verbum Chaldaice redditur per* צְלָה.

תְּפִלָּה Precatio, Oratio. סֵפֶר תְּפִלּוֹת Liber Precationum, *vel* סֵדֶר תְּפִלּוֹת Ordo Precationum, *eſt liber, quo vulgo Hebræi quotidie utuntur, in Sabbato, & aliis Feſtis minoribus. Etenim in* שָׁלֹשׁ רְגָלִים tribus Feſtis præcipuis, *ac principibus adhibent præterea* מַחֲזוֹר Machazòr, *&* סְלִיחוֹת Selichòt, *quos libros in variis Urbibus variiſque formis editos facile invenies.*

Quoniam de Libris Precum, quæ in uſu ſunt apud Hebræos, mentionem injecimus, placet in præſens addere Litanias Hebræorum, quas Chriſtifidelium more recitant, ut per Angelos a Deo opem petant. R. Eliezer HaKalìr Poeta inſignis inter Hebræos hujuſmodi ſupplicationes Litanicas compoſuit, ac præterea ſupplicationem quamdam יוֹם הַכִּפּוּרִים die Expiationum recitandam, *quæ incipit* ארוממך Aromemchà, *h. e.* Exaltabo te &c. *Utraſque uſurpant Hebræi, Dei, Angelorumque auxilium, ubi neceſſitas poſtulet, flagitantes. Ordine Alphabetico digeſtæ ſunt, clauduntur que Michaelis Archangeli invocatione, quem Synagogæ defenſorem acerrimum eſſe, populique Judaici Patronum contra quoslibet adverſarios ſibi perſuadent. Hæ autem ſunt ſequentes.*

LITANIÆ JUDÆORUM.

Teſtimonium de R. Eliezer HaKalìr.

ר׳ אליעזר הקליר חבר פייוטים לאוכנזים שאומרים
ביום הכפורים: ועושה בקשה על ארוממך
ובה בקשים רחמים ממלאכי מעלה וקורים
אותם על סדר אלפא ביתא בשם

Hic incipinnt Litaniæ Judæorum cum Interpretatione Latina.

אכתריאל השר התפלל בעד ישראל

א O Actariel Princeps ora pro Iſraele.

ברכיאל השר התפלל בעד ישראל

ב O Barachiel Princeps ora pro Iſraele.

גבריאל השר התפלל בעד ישראל

ג O Gabriel Princeps ora pro Iſraele.

דרשיאל השר התפלל בעד ישראל

ד O Daraſciel Princeps ora pro Iſraele.

הדרניאל השר התפלל בעד ישראל

ה O Hadraniel Princeps ora pro Iſraele.

וותקיאל השר התפלל בעד ישראל

ו O Vuatachiel Princeps ora pro Iſraele.

זכריאל השר התפלל בעד ישראל

ז O Zachariel Princeps ora pro Iſraele.

חסדיאל השר התפלל בעד ישראל

ח O Chaſdiel Princeps ora pro Iſraele.

טוביאל השר התפלל בעד ישראל

ט O Tubiel Princeps ora pro Iſraele.

יוהל השר התפלל בעד ישראל

ו O Jeoel Princeps ora pro Iſraele.

כבדיאל השר התפלל בעד ישראל

כ O Cavadiel Princeps ora pro Iſraele.

לראל השר התפלל בעל ישראל

ל O Larael Princeps ora pro Iſraele.

מלכיאל השר התפלל בעד ישראל

מ O Malachiel Princeps ora pro Iſraele.

סמכיאל השר התפלל בעד ישראל

ס O Samachiel Princeps ora pro Iſraele.

עתריאל השר התפלל בעד ישראל

ע O Attariel Princeps ora pro Iſraele.

פתחיאל השר התפלל בעד ישראל

פ O Patachiel Princeps ora pro Iſraele.

צדקיאל השר התפלל בעד ישראל

צ O Tzadachiel Princeps ora pro Iſraele.

קדושיאל השר התפלל בעד ישראל

ק O Kedufciel Princeps ora pro Iſraele.

רויאל השר התפלל בעד ישראל

ר O Raziel Princeps ora pro Iſraele.

שמריאל השר התפלל בעד ישראל

ש O Sciamariel Princeps ora pro Iſraele.

תמימיאל השר התפלל בעד ישראל

ת O Themimiel Princeps ora pro Iſraele.

מיכאל השר התפלל בעד ישראל

מ O Michael Princeps ora pro Iſraele.

ובסוף אמר מיכאל השר של רחמים התפלל בעד ישראל להר בחרומים באור פני מלך יושב כסא רחמים: כמו נאמר למטה ונבוא על הבקשה בארוך: ותראה שגם היהודים המקדמים היו מבקשים ממלאכים טובים וקדשים שהתפללו בערם.

In Codice antiquo תְּפִלּוֹת Precum *Hebræorum Lingua Hebraica manu ſcripto, qui in Bibliotheca Vaticana Romæ aſſervatur, leguntur Judæorum Litaniæ, quas olim Synagoga in publicis ſupplicationibus recitare ſolebat, cum precatione præcedenti* ארוממך Aromemchà, *quas Latine ad verbum redditas curioſis, & eruditis Lectoribus exhibemus. Hæ autem ſunt in Bibliotheca ad num. 315. p. 255. Pergam. in folio.*

ארוממך שם הנכבר והנורא: יהוה אלהותך
נערץ ונקדש עמך שרי נהורא:

Exaltabo te nomen glorioſum, & terribile. Domine Divinitatem tuam timebimus, tecumque Principes ſplendoris ſanctificabimus.

א אכתריאל השר חלץ ישראל מכל צוקה וצרה מהר ישועתך תחיש גאולה מהרה: בכל יום משברים לישועתך ולך קוינו: ברוך ומבורך שמך מלכנו ואלהינו:

Hoc eſt.

א 1. *Actariel Princeps*, (Angele) libera Iſraelem ab omni afflictione, & anguſtia, accelera ſalutare tuum, ſollicita redemptionem cito. Quotidie mercenarii ſumus, ſalutare tuum, ac te expectamus. Benedictum, ac benedicendum nomen tuum Rex noſter, & Deus noſter.

ב ברכיאל השר אמץ זרועינו כי תש כחנו: חסרך ואמתך אל תסיר ממנו: גדול וגבור ומהולל ואין חקר לגדולתך גדל זרוע לבקרים כי אין סוף לתבונתך:

Hoc eſt.

ב 2. *Barachiel Princeps*, fortifica brachia noſtra, quoniam infirmata eſt virtus noſtra. Miſericordiam tuam, & veritatem tuam ne removeas a nobis. Magne, & potens, & laudabilis, cujus magnificentia eſt inveſtigabilis, magnifica brachium diluculo, quoniam infinita eſt intelligentia tua.

Hoc

nem mirabilium tuorum. Ter quotidie dicent tibi, Deus exercituum terribilis, & formidabilis.

ג גבריאל השר נחץ יום לקרוב ישועתך יום נקם תמהר שנת גאולתך: דור לדור שבחו גבורות מעשיך אשר עשיתה לעם עמוסיך:

Hoc eſt.

ג 3. *Gabriel Princeps*, accelera diem, ut appropinquet ſalutare tuum, diem ultionis acceleres, annum redemptionis tuæ. Generatione in generationem obliti ſunt fortitudinum operum tuorum, quæ feciſti populo, quem tu bajulas.

ד דרשיאל השר דרש טובה לעם חוסיך: קבץ פזורינו מבין הגוים ברוב נסיך: הדר כבוד הודך אשיחה כל נפלאותיך כי אין כמוך ואין כמעשיך והגבורתך:

ד 4. *Daraſciel Princeps*, inquire bona populo, qui ſperat in te. Congrega diſperſiones noſtras ex gentibus, in multitudine miraculorum tuorum. Redde gloriam; eloquar omnia mirabilia tua, quoniam non eſt ſimilis tui, & non eſt, qui faciat opera tua, ac fortitudinem tuam.

ה הדרניאל השר תהדר עמך ונחלתך כי נכלמנו מאד לצפות לישועתך ועזוז נראתיך: יאמרו ומשלשים בכל יום לך אלהי הצבאות נורא ואיום:

ה 5. *Hadraniel Princeps*, honorifica populum tuum, & hæreditatem tuam, quoniam ignominia affecti ſumus valde, dum reſpicimus ad ſalutare tuum, & fortitudinem mirabilium tuorum. Ter quotidie dicent tibi, Deus exercituum terribilis, & formidabilis.

ו וותקיאל השר תבקש גאולתינו בצבון מאלהים ישלח נצח ישע ופדיום: זכור רב טובך מביעים וצדקתך מרננים קדוש וברוך ומבורך שמך מפי עליונים ותחתונים:

ו 6. *Watachiel Princeps*, inquire redemptionem noſtram libenter a Deo; mitte victoriam, ſalutem, ac redemptionem. Memoriam multitudinis bonitatis tuæ petimus, & juſtitiam tuam cantamus; ſanctum, & benedictum, & benedicendum ſit nomen tuum ex ore ſuperiorum, & inferiorum.

ז זבריאל השר זכר ברית אבות לשומרי יהוה אדונינו: מה אדיר שמך ובקדש נאדר:

ז 7. *Zachariel Princeps*, memento fœderis Patriarcharum cuſtodientium Dominum Deum noſtrum. Quam magnificum eſt nomen tuum, & in ſanctitate magnificatum eſt!

ח חסדיאל השר חרחם עם המקדישין בהדר יהוה עז לעמו יתן וכבודו במעון רד: טוב יהוה לכל ומרחם עמוסים מבטן לך מהדרים ומקלסים:

ח 8. *Chaſdiel Princeps*, miſerere populi ſanctitatem facientis cum decore; Dominus fortitudinem populo ſuo dabit, & gloriam

riam ſuam in habitaculo ſparget. Bonus es cunctis, Domine, & miſereris eorum, qui portantur ab utero, ac te honorant, & laudant.

ט טביאל השר טייב לעם קדושים כי הוא אל ארון על כל המעשים יודוך יהוה צדיקים וחסידיך מברכים את שמך הגדול והגבור בקדשה עורכים:

ט 9. *Tubiel Princeps*, benefac populo Sanctorum, quoniam ipſe eſt Deus Dominus ſuper omnes populos; juſti confitebuntur tibi, Domine, & Sancti tui benedicent nomini tuo magno, & forti, in ſanctitate præparantes.

י יהואל השר אמרי נעמך חיישר לפני מלך מלכי המלכים: השקיפה ממעון קדשך לעם אשר לך פורחים וברכים וכבוד מלכותך מאמירים ואתה מאבירנו גדולתך וגבורתך מהללים אדירנו:

י 10. *Jeoel Princeps*, eloquia tua jucunda diriges coram Rege Regum ſuper Reges. Reſpice de habitaculo ſanctitatis tuæ populum, qui tibi fructificat, & benedicit, & gloriam Regni tui exaltat; & tu exalta nos magnificentia tua, & laudabimus fortitudinem tuam, qui es fortis noſter.

כ כבריאל השר תן כבוד לאל עבורינו: גדול אדונינו מרשיעינו והוא יעזרינו להודיע לבני האדם וכבוד מלכותו: ברוך זכרו לדור דורים קדשתו:

כ 11. *Cavadiel Princeps*, da gloriam Deo propter nos. Contra magnum Dominum impie egimus, & ipſe auxiliatus eſt noſtri, ut notam faceret filiis hominum gloriam Regni ſui. Benedicta ſit memoria ejus in generationem generationum ſanctitatis ejus.

ל לראל השר בקש חן מפי המבורך לעדתו שומר הברית והחסר לשומרי אמונתו: מלכותך קיים לעולמי עולמים וממשלתך בכל דור ודור לעדי עד מקוימים:

ל 12. *Larael Princeps*, require gratiam ab ore ejus, qui benedicitur a cœtu ſuo, qui cuſtodit pactum, & miſericordiam cuſtodientibus fidem ejus. Regnum tuum firmum ſit in ſæcula ſæculorum, & dominatio tua in omni generatione & generatione, & in ſæcula æternitatis confirmetur.

מ מלכיאל השר מלוך מלכנו מפי חי עולמים משיח צדקנו שלח כמה שלומים: סומך יהוה לנפלים וזוקף כפופים זקוף אוהביך טהורי לב בנקיון נופים:

מ 13. *Malachiel Princeps*, regna Rex noſter ex ore viventis in ſæcula; Meſſiam juſtitiam noſtram mitte ſocietatem retributionum. Domine, qui cadentes ſuſtentas, & incurvatos elevas, erige diligentes te, qui in corporis munditia ſunt mundi corde.

ס סמכיאל השר סמוך הנכשלים

Sa-

ובחפילתם רציפים עשה למען הרוגים
על שם קדשו ונשרפים: עיני כל
משברים אליך לבקש מזונות תתריף
להם חקם בכל עונות:

ס 14. *Samachiel Princeps*, ſuſtine eos, qui ſunt debiles, & in ſua oratione proſtrati; effice propter interfectos, & combuſtos ob nomen ſanctum ejus (*hoc eſt ob merita Martyrum, quos Hebræi falſo jactitant.*) Oculi omnium mercenariorum ad te reſpiciunt ad quærenda alimenta; ciba eos pane, qui illis congruit in omnibus iniquitatibus (*id eſt quamvis peccent.*)

ע עזריאל השר תעתר לפני שוכן
מעונות: שמעה תפילתנו יהוה והאזינה
סליחות בחונות: פותח יד ומשביע לכל
חי ברצון: ואתה קדוש יושב תהלות
קביץ נרוחי צאן:

ע 15. *Attariel Princeps*, ora coram Habitatore tabernaculorum. (*ita Deum vocant.*) Audi orationem noſtram, Domine, & auribus percipe obſecrationes cum gratia. Aperi manum, & ſatia omnes viventes in beneplacito. Et tu ſancte, qui habitas laudes, oves diſperſas congrega.

פ פתחיאל השר פתח ספרך וקרא
בו בפנימי וחיצון לזכות את ישראל
להושיעם מלחצון צדיק וחסיד וכל דרכיו
הנוים ותיק על כל מעשיו מהללים
ונאמנים:

פ 16. *Patachiel Princeps*, aperi librum tuum, & lege in eo intus & foris meritum Iſraelis ad ſalvandum eos ab oppreſſione, juſtum, & ſanctum, & omnes vias ejus convenientes, & dirige omnia opera ejus laudabilia, & fidelia.

צ צדקיאל השר צדק לעם רבונים
אמץ סניגורים וחליש קטיגורים שנונים:
קרוב יהוה לנשברי לב בכל קראי שמו
באמת: ייחוד הודו ואלהותו המתקיימת:

צ 17. *Tzadachiel Princeps*, juſtifica populum, robora advocatos, & debilita Accuſatores acutos. Propinquus eſt dominus contritis corde, omnibus invocantibus nomen ejus in veritate. Uniatur decor ejus, & divinitas ejus ſurgat.

ק קדושיאל השר קדש ישראל
בטהרה לעבדו באמת: באמת ברא
עולמו וקיימו באמת: רצון יריאיך תעשה
וחשמע שועתם תושיעם ושמרם האל
הנאמן מכל צרותם:

ק 18. *Keduſciel Princeps*, ſanctifica Iſraelem in puritate ad ſerviendum ei in veritate. In veritate creavit Mundum ſuum, & in veritate firmavit illum. Voluntatem timentium te facias, & audias eorum clamorem, liberes eos, & cuſtodias, Deus fidelis, ab omnibus eorum afflictionibus.

ר רויאל השר ראשית חכמתך
ויראתך בתורתם: רוי לי יהוה את כל
אוהביו אום משולשם: שומר יהוה את
כל אוהביו אום משולשה והרשעים
ישמיד כי ממך נפרשה:

Ra-

ת תמימיאל השר תמיד יהיה רצונו להצילנו משבר ואנחנו נברך יה מעתה ועד עולם ולעולמי עולמים: ורין עלינו לברך ולשבת כי בשמך אנחנו רשומים:

ת 21. *Themimiel Princeps*, jugiter ſit beneplacitum ejus ad liberandum nos a contritione, & nos benedicentes Deo ex nunc, & uſque in ſæculum, in ſæcula ſæculorum. Exultamus benedicentes, quoniam in nomine tuo ſignamur.

מ מיכאל שר של רחמים התפלל בעד ישראל לרר במרומים באור פני מלך יושב על כסא רחמים: אל מלך:

מ 22. *Michael Princeps Miſericordiarum ora pro Iſraele*, ut dominetur in excelſis in luce vultus Regis ſedentis ſuper ſolium miſerationum.

ר 19. *Raziel Princeps*, initium ſapientiæ tuæ, & timoris tui eſt in lege eorum. Arcanum meum mihi Deus cum omnibus diligentibus illum, qui ſunt gens triplex. Cuſtodit Dominus omnes diligentes eum, qui ſunt gens triplex. Et impios diſperget, quoniam a te diviſa eſt.

ש שמריאל השר שמור צאן המקדשה שומרי אמונך: שמור בשלושי קדשתך בשלשה תהלתך וקדשתך פינו ידבר: שם עלינו שלומך ותצילנו מהרה:

ש 20. *Sciamariel Princeps*, cuſtodi oves ſanctificatas cuſtodientes fidem tuam. Cuſtodi in Trinitate ſanctitatis tuæ in trina laude tua; & ſanctitatem tuam os noſtrum loquetur. Pone ſuper nos pacem tuam, & libera nos a morte.

LITANIARUM HEBRAICARUM FINIS.

Ex his Litanicis Precibus aperte colligitur, Sanctos Angelos ab Hebræis Sanctorum Spirituum nomine invocari, licet non omnes pro Sanctis Spiritibus habendi ſint, Martyrumque memoriam commendari, quodque admirationem non mediocrem affert, Angelorum cuſtodiam Sanctiſſimæ Trinitatis nomine oſtendi, ad quos Preces porriguntur verbis illis הִתְפַּלֵּל בְּעַד יִשְׂרָאֵל Ora pro Iſraele, *quæ omnino reſpondent iis, quæ apud Chriſtifideles uſurpantur*, Ora pro nobis.

Si Judæus forte mihi objiciat שְׁלוּשׁ *Scillus*, h. e. *Trinitatis* nomine in littera שׁ non eſſe intelligendam Trinitatem Chriſtianorum, quomodo ab eo me expediam, quidque reponam?

R. *Quæ tibi fortaſſe a Judæo de voce* שְׁלוּשׁ *objici poſſunt, ſatis ſcio, nimirum per eam Deum laudari, non autem Trinitatem Sanctiſſimam deſignari. Sed fruſtra ſe ex anguſtiis, in quas ſponte Hebræi veniunt, eripere conantur. Cur enim Triſagium etiam ipſum* Iſa. 6. 3. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum *tanta ſuperſtitione cantillant, ut ſtantes, & pedibus æqualiter extenſis, calcaneiſque ſimul*

elevatis, erecto corpore ter in altum ſubſiliant? Profecto nulla alia trinæ huic repetitioni, ceremoniiſque ſignificatio ſubeſſe poteſt, quam Sanctiſſimæ Trinitatis in Unitate Eſſentia. Sed negent, ut libet, Judæi hæc, negare certe non poterunt Sacras Scripturas de Trinitate loquentes, & cæremonias fere omnes a Rabbinis ſub Trino nomine præceptas, quæ omnia plane evincunt, antiquis חֲכָמִים Sapientibus *Hebræorum lumen quoddam Sanctiſſimæ Trinitatis affulſiſſe.*

Si autem tu quæras, cur in Litaniis ſupra allatis Alphabetico ordine digeſtis omittatur littera נ Nun, *ſcito, ideo nomen Angeli a littera* נ Nun *incipientis de induſtria ab Hebræis relinqui, quia illa littera mali ominis Iſraeli eſſe exiſtimatur. Id vero ſibi perſuadent ex verbis illis* Amos 5. 1. נָפְלָה לֹא תוֹסִף Cecidit, non addet ſurgere. *Cæterum ex adhuc dictis plane infertur, etiam apud Judæos antiquis temporibus in more poſitum fuiſſe, ut Beatos Spiritus invocarent, uti Eccleſia Catholica ſemper aſſuevit, non vanos illos quidem, & ſuperſtitioſos, ut plerique ſunt ex recenſitis, ſed Sanctos Angelos, & Archangelos, Michaelem, Raphaelem, & Gabrielem, qui indigentibus opem, & auxilium ferant tamquam a Deo dilecti, &* λῃτουργικὰ πνεύματα, *εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν*, adminiſtratorii Spiritus, in miniſterium miſſi propter eos, qui hæreditatem capiunt ſalutis, *quemadmodum ait Apoſtolus ad Hebræos cap. 1. v. 14. Neque deſunt Sacrarum litterarum teſtimonia, quæ Sanctorum Angelorum invocationem probent.* Geneſeos *enim* cap. 48. v. 16. *hæc habentur:* הַמַּלְאָךְ הַגֹּאֵל אֹתִי מִכָּל־רָע יְבָרֵךְ אֶת־הַנְּעָרִים וגו Angelus, qui eruit me ab omni malo, benedicat pueris &c. *quos Angelos in auxilium vocatos pro Eccleſia coram Deo preces effundere colligitur ex* cap. 1. Zachariæ v. 12. וַיַּעַן מַלְאַךְ יְהוָה וַיֹּאמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַד מָתַי אַתָּה לֹא תְרַחֵם אֶת־יְרוּשָׁלַיִם וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר זָעַמְתָּה זֶה שִׁבְעִים שָׁנָה: Et reſpondit Angelus Domini, & dixit: Domine exercituum, uſquequo tu non miſereberis Jeruſalem, & urbium Juda, quibus iratus es? Iſte jam ſeptuageſimus annus eſt. *Adde, Angelos quotidie nos cuſtodire, & contra Diaboli nequitiam nos defendere, juxta illud* Pſalmi 90. מַלְאָכָיו יְצַוֶּה לָךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ Angelis ſuis mandabit de te, ut cuſtodiant te in omnibus viis tuis.

DE CONFESSIONE HEBRÆORUM.

Dum hæ Litanicæ Hebræorum preces prælo committerentur, accidit, ut Vir quidam eximius, & maxima litterarum, omnigenæque eruditionis laude commendatus in zothecam meam ingrederetur, quicum dum colloquerer, paginam recens prælo committendam conſpicatus in manus ſumpſit, pauliſperque legens a me quæſivit, utrum umquam quidquam de

Vid-

וִדּוּי Viddùi, *h. e.* Confeſſione *ab Hebræis uſitata evulgaſſem, quam valde acceptam fore Philo-Hebræis conſtanter aſſeruit. Reſpondi, me de illa quamprimum edenda in quibuſdam Diſputationibus meis, quibus ſupremam manum jam impoſui, cogitaſſe. At ille:* cur non ſtatim? operæ pretium habebis, & pergratum Chriſtifidelibus omnibus facies. *Quid plura? eo me adegit humaniſſimis verbis ſuis, & rationibus, ut ei pollicerer, me, quod hortabatur, facturum. Itaque hac promiſſione me liberans, fidemque datam perſolvens, eam tibi, benigniſſime Lector, exhibeo.*

Licet autem Hebræi alii alia confitendi ratione pro regionum varietate utantur, Synagogæ tamen in Italia præſertim ſuæ peccatorum Confeſſionem וִדּוּי Viddùi *appellatam adhibent, quæ certis quibuſdam verbis, & ſententiis concepta eſt, a quibus recedere ne latum quidem unguem licet, tantaque reverentia ſtatutis temporibus editur, ut ad ſingulas voces a Deo peccatorum veniam expoſtulantes pectus contundant. Porro inter reliquas Preces* יוֹם הַכִּפּוּר Jom Hachippùr, *h. e.* Diei Expiationis *collocata eſt, ejuſque ſententiæ juxta ordinem Alphabeti Hebraici diſpoſitæ. Judæis ætate confirmatis, ac potiſſimum Italis, venia datur eadem die Expiationis quinque vicibus eam repetendi, nimirum in pervigilio diei Expiationis ad veſperas, noctis initio ejuſdem vigiliæ, horis matutinis diei Expiationis, in precatione dicta* מוּסָף Muſsàph *in jejunio Chippùr, tandem in Supplicatione vocata* עֲבוֹדָה לְמוּסָף צוֹם כִּפּוּר Avodà lemuſsàph tzom Chippùr.

Confeſſionis Initium cum Interpretatione Latina.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתִּשְׁלַח וְתִמְחוֹל לָנוּ עַל כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ וּתְכַפֵּר לָנוּ עַל כָּל חַטֹּאתֵינוּ:

Hoc eſt.

Sit beneplacitum coram te, Domine Deus noſter, & Deus Patrum noſtrorum, ut condones, & remittas nobis iniquitates noſtras, & prævaricationes noſtras, & propitius ſis omnibus peccatis noſtris.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:
Peccatum, quod peccavimus coram te

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס:
Peccatum, quod peccavimus coram te per violentiam.

בִּבְלִי דַעַת:
Per inſcitiam.

בְּגָלוּי:
Publice.

בְּרַעַת וּבְמִרְמָה:

Scite, & doloſe.

בְּהִרְהוּר הַלֵּב:

Cordis cogitatione.

בְּוִדּוּי פֶּה:

Oris confeſſione.

בְּזָדוֹן:

Superbia.

בְּחוֹזֶק יָד:

Manu violenta.

בְּטִמְאַת שְׂפָתַיִם:

Labiorum immunditia.

בְּיֵצֶר הָרָע:

Prava concupiſcentia.

בְּיוֹדְעִים:

In rebus notis.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

Peccatum, quod peccavimus coram te.

בְּלֹא יוֹדְעִים:

In ignotis.

בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:

In mendacio, & fallacia.

בְּלָשׁוֹן הָרָע:

Lingua maledica.

בְּמַרְאִית הָעַיִן:

Oculorum viſu.

בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:

Fœnore, & uſura.

בְּשִׂיחַ שְׂפָתוֹתֵינוּ:

In colloquio labiorum noſtrorum.

בְּעֵינַיִן רָמוּת:

Oculorum elatione.

בְּפִתְחוֹן פֶּה:

Oris apertione.

בְּצַעֲדֵי רַגְלַיִם:

Greſſibus pedum.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

Peccatum, quod peccavimus coram te.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

Peccatum, quod peccavimus coram te.

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:
Peccatum, quod peccavimus coram te.

בִּקְפִיצַת יָד:
Motu manuum.

בְּרָצוֹן:
Studioſe.

בִּשְׁגָגָה:
Ignoranter.

בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
In ſtupore cordis.

עַל חֲטָאִים שֶׁאֲנַחְנוּ חַיָבִים עֲלֵיהֶם
Remitte nobis peccata, quorum rei ſumus,
& tenemur offerre Sacrificium

Pro reatu.	אָשָׁם
Pro peccato.	חַטָאת
Holocauſtum.	עוֹלָה
Oblationem.	קָרְבָּן

Et tenemur pœna

Mortis,	מִיתָה:
Abſciſſionis,	כָּרֵת:

מִיתָה בִידֵי שָׁמַיִם:
Mortis per manum Cœli.

אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִין:
Vel, quatuor generum mortis domus Judicii.

סְקִילָה: שְׂרִיפָה: הֶרֶג: וַחֲנֵק:
Id eſt, Lapidationis, Uſtionis, Cædis *capitis*, & Strangulationis.

וּמַלְקוּת אַרְבָּעִים מִצְוֹת עֲשֵׂה:
Flagellationis quadraginta (*plagarum*) omiſſionis Præceptorum affirmativorum.

וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה וכו׳
Et tranſgreſſionis Præceptorum negativorum.

CONFESSIONIS JUDÆORUM FINIS.

Hæc autem Judæorum Confeſſio ſolet vulgo appellari וִדּוּי הַגָּדוֹל Viddùi haggadòl, *h. e.* Confeſſio magna, generalis, *quia generalibus quibuſdam ſententiis conſtat, numquam-*

que

que immutatur, & ea religione, ne dicam ſuperſtitione a cuiuſcunque ætatis Judæis recitatur, ut ne voculam quidem ex ea ſponte omittant. Hinc fit, ut pueri, & puellæ omnino ſimplices, & rerum humanarum ignaræ de fœnore, uſura, reliquiſque delictis ſe accuſent, quæ non modo propter ætatem patrare non poſſunt, ſed ne cognitione quidem aſſequi.

Huic vero Judæorum Confeſſioni nulla omnino vis ſubjecta eſt. Ut enim Confeſſio vim ſuam obtineat, inter cætera requiritur, ſicuti cuilibet plane compertum eſt, eam eſſe diſtinctam, adeo ut peccata, & ſcelera ſecundum propriam ſpeciem ſingillatim peccator fateatur, & ea, quæ circumſtant, exprimat, v. g. ſacrilegia, adulteria, homicidia, furta, blaſphemias ſeorſim, & juxta numerum, licet clam, remotiſque arbitris a ſe patrata plane, nulliſque interpoſitis ambagibus Sacerdoti manifeſtet. Porro Confeſſionem peccatorum ſingillatim, & juxta ſpeciem edendam eſſe, auctoritate non ſolum recentiorum, ſed priſcorum etiam Rabbinorum poſſumus oſtendere. Ne tamen longo ſermone te morer, ſatis ſit hæc ex מְנוֹרַת הַמָּאוֹר Menoràth hammahòr Lucerna 5. Concl. 1. part. 1. cap. 4. *circa medium ad verbum translata afferre.* צריך לפרט את החטא לפני המקום כרגרסינן בפרק יום הכפורים: תניא: רבי יהודה בן בבא אומר אדם צריך לפרט את החטא שנאמר (שמות לב: לא) ויעשו להם אלהי זהב: *h. e.* Neceſſe eſt peculiariter, & in ſpecie confiteri peccatum coram Domino, ſicuti legimus in cap. 8. יוֹם הַכִּפּוּרִים Jom hachippurìm, *h. e.* diei Expiationum. Eſt traditio. R. Judà Ben Bavà dixit: homo debet in ſpecie confiteri peccatum, quia dicitur Exod. 32. v. 31. Et fecerunt ſibi Deos aureos. *Ex quibus plane licet colligere, quam vecordes Judæi ſint, qui Rabbinos ſuos maximi ſe facere gloriantur, ea autem, quæ ab ipſis rectæ rationi conſentanea præcipiuntur, vel non curant, vel re penitus contemnunt.*

E DIVERTICULO IN VIAM REDEAMUS.

תְּפִלָּא Phylacterium, frontale, manuale, membrana, quam oraturi Judæi fronti, & brachio ſiniſtro alligant. Exod. 39. 31. *Plur.* תְּפִלִּין phylacteria. תְּפִלָּה, *vel* תְּפִלָּא *apud Rabbinos præterea ſignificat* Precatorium, Oratorium. *Plur.* תְּפִלִּין Tephillìn *cum* ן *pro* ם *generis maſculini apud Hebræos ſunt lorum coriaceum duplex, ſeu duo ligamina, quæ oraturi fronti, & brachio alligant eo conſilio, ut Præceptorum Dei recordentur; quare recte* Precum monimenta *vocaveris. Hæc* Tephillìn *in Novo Teſtamento* φυλακτήρια, Phylacteria, conſervatoria *Legis appellantur, in Veteri* טֹטָפוֹת Totaphòt, *de quibus Evangeliſta Matthæus 23. 5.* πλατύνουσι δὲ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν. Dilatant autem Phylacteria ſua, *per quæ a Chriſto Phariſæorum hypocriſis eſt patefacta. Ampliabant enim Phariſæi fimbrias, & adeo protrahebant, ut terram tangerent, hiſque qua-*

quaſi paludamento ornati prodibant in forum, geſtiebantque ab omnibus ſalutari, & vocari Rabbi. Tephillìn, *quę fronti alligantur, dicuntur* תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ Tephillìn capitis, *eorumque figura eſt corium quadratum cum quatuor lacunis, ſive* בַּיִת cellula, *quatuor* מִקְרָא *Scripturæ textus continente. Textus autem ſunt* קַדֶּשׁ־לִי כָּל־בְּכוֹר וגו Sanctifica mihi omne primogenitum &c. Exod. 13. v. 2. וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֶל־אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וגו Et erit, cum introduxerit te Dominus in regionem Chananæi &c. Exod. 13. v. 5. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד וגו Audi Iſrael, Dominus Deus noſter Dominus unus eſt. &c. Deuter. 6. v. 4. וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי וגו Et erit ſi audiendo audieritis Præcepta mea &c. Deut. 11. v. 13. 14. & 15. *Hoc corium capiti imponunt, teguntque pileo, & duo lora, quibus corium nectitur, a parte anteriore capitis dependent. Quę vero ſiniſtro brachio alligantur, ut cordi proxima ſint, eadem materia, ac prima, conſtant, eoſdemque textus Biblicos complectuntur, vocanturque* תְּפִלִּין שֶׁל יָד Tephillìn manus; *in eo tamen a prioribus differunt, quia horum unicum lorum eſt nudo brachio alligandum, & digitis manus ſiniſtræ inſerendum, ut deorſum per eos pendeat.* תְּפִלִּין Tephillìn, *dum orant, Judæi adhibent ex Rabbinorum præcepto, licet ipſi ex* הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי Conſtitutione Moſis e monte Sinai *iis ſe uti glorientur. Cum his ornamentis Preces recitantes facile a Deo ſe exauditum iri ſibi perſuadent. De* Phylacteriis, *ſive* תְּפִלִּין Tephillìn *D. Hieronymus ad locum D. Matthæi ſupra citatum ait.* Dominus cum deciſſet mandata Legis per Moſem, ad extremum intulit. Ligabis ea in manu tua, & erunt immota ante oculos tuos. Et eſt ſenſus. Præcepta mea ſint in manu, ut opere compleantur: ſint ante oculos tuos, ut die, ac nocte mediteris in eis. Hoc Phariſæi male interpretantes ſcribebant in membranis Decalogum Moſis, id eſt, decem verba Legis, complicantes ea, & ligantes in fronte, & quaſi coronam capiti facientes, ut ſemper ante oculos moverentur. Quod uſque hodie Indi, & Perſæ, & Babylonii faciunt: & qui hoc habuerit, quaſi religioſus in populis judicatur. *Nunc temporis in his membranis Decalogum Hebræi non deſcribunt, ſed alios Pentateuchi verſiculos, quos ſupra innuimus, a Majemonide indicatos in libro primo* יד cap. 1. הלכות תפלין n. 1. *Ad* תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ Tephillìn capitis *quatuor membranæ diſtinctæ adhibentur, in quibus loca Scripturę exarantur; ad* תְּפִלִּין יָד Tephillìn manus *vero una tantummodo membrana. Vide* ארח חיים Orach chajìm n. 32. v. 2. *In cęteris etiam Paragraphis multa ad* תְּפִלִּין Tephillìn *pertinentia invenies. De* תְּפִלִּין Tephillìn *plura tradunt Majemon,* שֻׁלְחָן עָרוּךְ Sulchàn Arùch, *& alii.*

Cęterum הַתְּפִלָּה precatio *multis nominibus ab Hebręis nuncupatur.* תְּפִלָּה precatio, צְעָקָה vociferatio, זְעָקָה clamor, פְּנִיעָה interceſſio, עֲמִידָה ſtatio, נְפִילָה caſus, *ſeu* proſtratio, רְנָנָה cantus, שִׁוְעָה exclamatio, תְּחִנָּה ſupplicatio.

פלם מְפוּלָם Forte, recens, humens, viride. Job 28. 3. *Plur.* מְפוּלָמִין fortes, recentes. Job 28. 3. *Vox Talmudicis uſitata.*

פּוֹלְמוֹס Bellum, exercitus. Job 5. 5. *Græce* πόλεμος. *Item* miles. *Plur.* פּוֹלְמוֹסִין bella: milites. Geneſ. 33. 15.

Præ-

פּוּלְמַרְכִין *Præfecti*, principes, duces exercitus. Hoſ. 14. 2.

פלס פִּילֵס, פִּילֵס Pondus, libra. 1. Sam. 30. 12. ſiclus. Ezech. 4. 10.

פלק פִּילַקְתָּא, פִּלַקְתָּא, פִּלַקְתָּא Concubina, pellex, pallaca. *Græce* παλλακή. Geneſ. 22. 24.

פמב פּוּמְבֵי, פּוּמְבֵי. *Græce* πομπή. Spectaculum, apparatus publicus, pompa. בְּפוּמְבֵי cum pompa, publice, palam, aperte. Job 5. 23. Pſal. 68. 6.

פמל פַּמִלְיָא, פָּמִלְיָא, פַּמִלְיָא Familia. Cant. 1. 15.

פנא פְּנֵי, פְּנָה Aſpicere, reſpicere, ſpectare. Geneſ. 24. 49. Deut. 29. 18. vertere, avertere, convertere ſe, divertere ſe, inclinare, declinare. Geneſ. 24. 63. *Ithpehal* אִתְפְּנֵי idem. Exod. 2. 12. 2. Sam. 1. 7. *Pahel* פַּנֵּי parare, præparare: everrere, purgare, expedire, amovere, removere. Levit. 14. 36. Iſa. 40. 3. Pſal. 80. 10. *Aphel* אַפְנֵי reſpicere. Nah. 2. 7. reſpicere facere; inclinare. Joſ. 24. 23. 1. Reg. 8. 58. declinare, declinare facere, abducere, removere. 2. Sam. 3. 27. 2. Sam. 6. 10. præparare. Iſa. 57. 14.

פַּנְיוּתָא Evacuatio, ejectio.

פַּנְיָא Veſpera: בְּפַנְיָא veſperi. Geneſ. 49. 27. *Eſt etiam fluvii nomen. In* יוחסין Juchasin *fol.* 75.

פָּנֵי Vacuus, vacans, immunis, otioſus. Deut. 24. 5.

פנך פּוּנְדָּקָא, פּוּנְדָּק Hoſpes, caupo: hoſpitium, diverſorium, caupona. *Plur.* פּוּנְדָּקָן hoſpites: hoſpitia.

פּוּנְדַּקְתָּא Idem. בָּתֵּי פּוּנְדַּקְתָּא hoſpitia. Geneſ. 42. 6.

פַּנְדִּירָא *Nomen proprium viri.* Eſth. 7. 10. *in Targùm ſecundo.*

פנט פַּנְטִירִי Jaſpis. Exod. 28. 20 pantherius, *lapis pretioſus. Scribitur etiam cum* ת.

פנך פַּנֵּךְ Saltare, ſubſilire: fremere, plaudere. Judic. 5. 22. Nah. 3. 2. *De equis proprie uſurpatur.*

פְּנוּכָא, פִּנּוּךְ Fremitus, plauſus: curſus equi, inſultus. Judic. 5. 22.

פנע פַּנַּע Diſſipare, conterere, diſpergere. Jerem. 23. 29.

פנק פַּנֵּק Delicate habere, *vel* nutrire. Iſa. 23. 4. oblectare. *Ithpahel* אִתְפַּנֵּק in deliciis eſſe, delicias agere, oblectare ſe. Eſth. 1. 4.

מְפַנַּק Tener, delicatus. Prov. 4. 3. *Fœm.* מְפַנַּקְתָּא, מְפַנָּקָא tenera, delicata. Deuter. 28. 56. Iſa. 47. 8.

פְּנוּקָא Oblectatio, deliciæ. Prov. 19. 10.

תַּפְנוּקִין Deliciæ, oblectationes. Iſa. 58. 11. Thren. 4. 5. *Conſtr.* תַּפְנוּקֵי Deliciæ. Prov. 29. 17.

פְּנָקְטִין Palatia: tabernacula. Pſal. 68. 30.

פִּנְקָס, פִּנְקֵס Tabula, tabella, codex, libellus: pugillares, codicilli: catalogus, index: atramentarium. Ezech. 9. 2. *Græce* πίναξ. *Plur. conſtr.* פִּנְקְסֵי tabulæ. Geneſ. 39. 11. *in Jonathane.*

פנת פַּנְתִּירִין Pantherius, jaſpis: pan-

panthera, *nomen bestiæ immanis*.

פְּסַג Dissecare, dividere, membratim, in frusta discindere, partiri. Genes. 15. 10. Exod. 29. 17.

פְּסַג, פִּסְגָא, פַּסְגָא, פְּסוּגָא Pars, frustum, membrum, segmentum. Genes. 15. 10. *Plur.* פִּסְגִין, פִּסְגַיָּא partes, segmenta. Genes. 15. 11. Levit. 1. 8.

פְּסַד Perdere, disperdere, absumere: absumi, consumi, deficere. Genes. 47. 16. Psal. 44. 3.

פְּסִידָא Damnum, jactura, corruptio. Exod. 22. 14. *in Jonathane*. רְוָחָא וּפְסִידָא Lucrum & damnum.

פסה פִּסְיוֹן, פִּסְיוֹנָא Extensio, expansio, diffusio.

פִּסְיָנִיתָא Idem. Levit. 13. 28. *in Jonathane*.

פִּסְיוֹנִין Coturnices: phasiani. Exod. 16. 13. Psal. 105. 4. *Aliquando* perdices.

פֶּסַח, פִּסְחָא Pascha, Phase, transitus. Cant. 1. 1. *Plur. emphat.* אִמְּרֵי פִּסְחַיָּא agni Paschales. 1. Sam. 15. 4. עֶרֶב פֶּסַח Vespera Paschæ, Parasceve Paschæ.

De Festo פֶּסַח Paschæ, *quod ab Hebræis celebratur quotannis Dei jussu decima quarta Luna, sive die decima quarta mensis Martii* בֵּין הָעַרְבַּיִם inter duas vesperas *a singulis familiis agnum occidentibus, & assatum cum azymis, & lactucis agrestibus comedentibus, multa habes in meo Lexico Hebraico typis Seminarii Patavini edito* 1732. *pag.* 383. 384. 385. 386. *Eo autem consilio Deus, Festum* פֶּסַח Paschæ *Hebræos agere, voluit, ut in memoriam revocarent, Angelum Dei jussu nocte, qua post quadringentos, & triginta durissimæ servitutis annos ex Ægypto egressi sunt, domos Israelitarum sanguine signatas transiliisse, cum in reliquis omnibus Ægyptiorum primogenitos morte percuteret. Porro ut facilius Hebræi recordentur rituum tum olim usurpatorum, tum hoc tempore in Cœna Paschali adhibendorum, quatuordecim dictiones Rabbini excogitarunt, & ordinatim disposuerunt, quæ totidem ceremoniis servandis respondent, sequentibusque versiculis continentur, quarum vocum singularum explanationem locis suis in hoc Lexico invenies.*

4	3	2	1
יַחַץ	כַּרְפַּס	וּרְחַץ:	קַדֵּשׁ
Jachàtz	Carpàs.	Urchàtz	Kaddèsc
	7	6	5
מַצָּה:	מוֹצִיא	רָחְצָה:	מַגִּיד
.Matzà	Motzì.	Rochtzà	Maghìd
	10	9	8
עוֹרֵךְ:	שֻׁלְחָן	כּוֹרֵךְ:	מָרוֹר
.Horèch	Sulchàn	.Corèch	Maròr
14	13	12	11
נִרְצָה:	הַלֵּל	בָּרֵךְ:	צָפוּן
.Nirtzà	Hallèl.	Barèch	Tzaphùn.

Cæterum mulieres omnes in qualibet familia circa horam vigesimam secundam vesperæ Paschalis שֻׁלְחָן mensam *cæteris diebus festis magnificentius instruunt, eamque, ut Hebræi ajunt,* כְּפִי כֹחוֹ Chephì Cochò, *h. e.* pro viribus בַּכֵּלִים נָאִים Bachelìm Naìm, *h. e.* vasis perpulchris, *scilicet argenteis, ac magni pretii, si possideant, ornant. Cœnaculi parietes aulæis, & stragulis tegunt, sedesque circa mensam serico opertas disponunt, sellamque reclinatoriam in capite mensæ stromate, & pulvillo insignem collocant. Hoc autem pacto mensam onerant. Canistrum, vel fiscellam, vel patinam in ejus medio ponunt, quæ patina tres placentas azymas unam super aliam continet. Discum præterea agni armum, vel hœdi igne tostum exhibentem convivio exceptis apponunt in memoriam eductionis Hebræorum ex Ægypto*

בְּיָד הַחֲזָקָה in *manu* valida, *carnemque elixam in memoriam Sacrificii* חֲגִיגָה Chaghigà, *h. e.* festivitatis *diei decimi quarti. Ex Machazore Bononiensi in Tractatu de* פֶּסַח Pascha *addunt* pisciculos, ovum, ciceres tostos, & nuces. Pisces propter Leviathanem; Ovum obduratum propter Ziz avem immanis magnitudinis; Carnem propter Behemòth; Ciceres tostos, & Nuces propter pueros, ne dormiant. *Apponunt etiam* חֲרוֹסֶת Charòseth, *h. e.* Embamma musteum, *vulgo* Mostarda, *in vase, ut recordentur cæmenti Ægyptiaci, quod olim subigere jussu Pharaonis Hebræi coacti sunt, quod Embamma ex vase extrahentes in patina collocant, ut mensæ accumbentes in eo* מָרוֹר Maròr, *h. e.* herbas amaras *intingant. Olim etiam apponebant lactucam, vel intybum, vel sonchum, vel marrubium, vel hederam; hodie solummodo lactuca utuntur cum* כַּרְפַּס Carpàs, *h. e.* Apii *ramulo. Hæc omnia penes scutellam aceto plenam ponunt in canistro, vel fiscella recondita, mappaque munda operta coram Patrefamilias collocant. Ubi autem singulis discumbentibus cyathum vacuum apposuerunt, domi sedentes, & vacuæ viros suos, & domesticos e Synagoga redeuntes præstolantur. Porro* שֶׂה agnus *ad Festum Paschæ rite celebrandum necessarius anniculus ex* מִקְרָא Sacra Scriptura *esse debebat, sexusque masculini. Separabatur a reliquo grege, fulcroque lecti alligatus servabatur a die decimo Martii usque ad diem decimum quartum, ut* בֵּין הָעַרְבַּיִם inter duas vesperas *juxta Sacrum codicem post peractum* תָּמִיד Sacrificium juge, *suffitum, & accensas lucernas mactaretur. Mactatio fiebat in atrio ab Israelitis, Levitis interim canentibus, Sacerdotibusque sanguinem excipientibus ad* יְסוֹד מִזְבֵּחַ *h. e.* basim Altaris *effundendum. Alio autem ritu in celebrando Pascha Judæi in Ægypto, alio in terra Chanaan, alio post dirutam, & deletam Hierosolymam usi sunt. Primum mactabatur* שֶׂה agnus *intra domesticos parietes, nihilque ex eo foras poterat asportari, solummodo ædium postes ejus sanguine aspergebantur: postea neque sanguis excipiebatur, neque ædium postes aspergebantur: demum temporis decursu vetitum omnibus Israelitis agni sanguinem excipere, solisque* כֹּהֲנִים Sacerdotibus *permissum, mactatione cuilibet sine discrimine concessa. Alia multa ad* פֶּסַח Pascha *pertinentia habebis in Tractatu* de Pascha, *qui alibi nunc cum aliis Tractatibus sub prælo est.*

פַּסֵּךְ Succidere. *Participium Pahel* כּוּבִּין מְפַסְּכִין spinæ succisæ. Isa. 33. 12.

פְּסַכְתְּרָוָתָא, פְּסַכְתֵּרָוָן Ollæ, lebetes. Exod. 33. 3.

פְּסַל Dolare, sculpere, exsculpere, cædere, excidere, incidere, effodere, perfodere. Exod. 34. 4. 1. Reg. 5. 18. *Ithpehal* אִתְפְּסַל sculpi, exsculpi. Isa. 51. 1. rejici, reprobari, repudiari, profanari, profanum haberi. Psal. 68. 16.

פְּסוּלָא Effossio, effossum. Isa. 51. 1. præcisio *in Regiis*.

פְּסִיל, פִּסּוּל, פָּסוּל Profanum, illegitimum, illicitum, ineptum, impurum, vitio laborans. Levit. 7. 8. & 19. 7. *Græce* ἀδόκιμος. וְיִשְׁתְּכַח קוּרְבָּנָךְ פְּסִיל Et inveniatur, fiat oblatio tua profana. פְּסוּלִים לִכְהוּנָה Illegitimi ad Sacerdotium. פְּסוּלִים שְׁבַכְּהוּנָה Profani, qui in Sacerdotio sunt. *Ita servi, & ex illegitimo concubitu nati, aliique infimæ sortis homines, & abjecti* פְּסוּלִים *appellantur, quia ab honestis muneribus veluti inepti, & indigni rejiciuntur. Voci* פָּסוּל *opponitur* כָּשֵׁר rectus, aptus, idoneus, legitimus.

פִּסְלָא Idem. Numer. 11. *in Jonathane*.

Item

Item ſculptile, Idolum. Cant. 2. 15.

מִפְסָלָא Idem. Levit. 20. 25. *Melius leges* מִפַּסְלָא. *in Jonathane.*

פְּסוֹלָא Scoria, *rejectitium*, & *reprobum argenti*. Jerem. 6. 30. *Plur.* פְּסוֹלִין, פְּסוֹלַיָּא ſcoriæ. Pſal. 119. 119.

מַפְסָלָא, מַפְסֶלֶת Securis, bipennis. Pſal. 74. 6.

פסן פְּסַנְטֵרִין, פְּסַנְתֵּרִין Pſalteria, inſtrumenta muſica. Dan. 3. 7.

פסס Polluere ſe, pollui, inquinari. Hoſ. 4. 8. *Aphel* אַפֵּס irritum facere, violare, profanare. Iſa. 47. 6. Pſal. 53. 1. *Ex Ithpahel Participium* הוּא מִתַּפֵּס ipſe profanatur. Job 15. 21.

מַפֵּס Profanus. *Fœmin.* מַפְּסָה profana. Levit. 21. 7.

פַּס, פַּסָּא, פִּסָּא Pars, particula, fruſtum, minutum, gleba. Dan. 5. 5. *Conſtr.* פְּסַת יְדָא particula manus, *ſc.* vola, palma. 1. Reg. 18. 44. *Plur. conſtr.* פַּסֵּי particulæ. 1. Sam. 13. 18. *Fœmin.* פַּסָּן, פִּסָּן partes. 1. Reg. 5. 4.

פסע Gradi, ingredi, incedere, incedendo labi, & impingere. 2. Sam. 20. 8.

פִּסְעָא, פִּסְעָא Paſſus, greſſus, inceſſus, ingreſſus. 1. Sam. 20. 3. *Plur.* פִּסְיָן, פִּסְיָת. Jerem. 8. 16.

פִּסְיוּת Idem. Jerem. 8. 16.

מִפְסוּעִית Idem. Jerem. 47. 3.

פסף *Vide in* פסק.

פסק Rumpere, abrumpere, diſcindere, abſcindere, præſcindere, præcidere, ſuccidere. Judic. 16. 9. abſcindi, exſcindi, diſcindi, conſumi. Job 7. 9. ceſſare, deſinere, deſiſtere, abſtinere, cohiberi. Prov. 17. 13. Numer. 11. 33. Job 14. 6. ſtatuere, conſtituere, decernere. *Ithpehal* אִתְפְּסַק rumpi, diſrumpi, abrumpi, abſcindi, amputari. Iſa. 33. 23. Nahum. 2. 6. *Aphel* אַפְסִיק ceſſare facere, abolere, abſcindere, abrumpere. Nah. 1. 13. Iſa. 53. 3.

פְּסִיק Conciſus, mutilus membris. Levit. 22. 22.

פְּסִיקָא Faſciæ crurum: ventralia mulierum, cinguhum ventris. Iſa. 30. 34. Numer. 25. 1.

פעא Clamare, vociferari. Pſal. 19. 3. balare. Eſth. 1. 2. *in Targùm ſecundo.*

פעל Operari. *Hebraice.* פּוֹעֵל, פּוֹעֲלָא agens, efficiens, opifex, operarius.

פעע *Pahel geminat.* פַּעְפַּע Lucere, ſplendere, rutilare. Job 10. 22.

פַּעְפּוּעָא Lux, ſplendor. Job 11. 17.

פער Aperire, ſolvere, laxare ventrem: retegere, nudare. Numer. 25. 1. *in Jonathane.*

פְּעוֹר Pehòr. *Nomen Idoli Moabitarum, de quo mentio Numer. 25. v. 18. Eſt etiam nomen montis. Numer. 23. v. 28. Fuit itaque* פְּעוֹר, *ſive* בַּעַל פְּעוֹר Beelphegor *Deus a Moabitis cultus, ita dictus vel ab ore hianti, quod a cultoribus ſuis oſcula acciperet: vel ab apertione, & nuditate, quod obſcœnos homines, & turpitudini addictos tueri*

crederetur. Certe D. Hieronymus, & Isidorus sentiunt, בַּעַל פְּעוֹר Beelphegor *fuisse eumdem Deum apud Moabitas, ac fuit Priapus apud Romanos. Itaque plerique contendunt, hoc Idolum a Moabitis comessationibus, & qualibet effræni libidine fuisse cultum, ac propterea Mosem dixisse:* Cæpit populus scortari cum filiabus Moabitarum; *videlicet, cæpit populus Moabitarum Idolis cultum, & reverentiam scortationibus exhibere. Alius tamen videtur ex Psalmista fuisse cultus huic Idolo præstitus Psal.* 106. Copulaverunt secum Idolo Pehoris, & זִבְחֵי מֵתִים sacrificia mortuorum comederunt. *Nimirum sacrificia, quæ a Moabitis illi offerebantur, fuerunt inferiæ in memoriam defunctorum peractæ.*

פַּפַּר פִּיפִּירְיָא Vasa texta instar corbium: cophini papyracei. Deut. 26. 3. *in Targum Jonathanis.*

פִּיפִּיר, פַּפָּיר, *& in numero plurali* פִּיפִּירוֹת, *& cum* א *servili* אַפִּיפִּירוֹת Papyrus, *sive* papyrum. *Est arbuscula in locis palustribus Ægypti frequentissima, cujus cortex in tenuissimembranas solvebatur, chartæque usum supplebat, & ad alia multa adhibebatur. De hac arbore mentionem facit Plinius lib.* 13. *cap.* 11. *Ex hoc eodem cortice antiquitus apud Hebræos tegumenta conficiebantur, quibus mortui involuti sepulcro mandabantur, ut colligitur ex* בראשית רבא Bereschith Rabbà *sect.* 23. לְבוּשִׁים כְּלֵי פַּפָּיר Vestiuntur veste papyracea. *Alii volunt, herbæ speciem fuisse, quam usurpabant vestibus præstantioribus texendis. In Tractatu autem* כלים Kelim *cap.* 17. *dicitur, ex hac arbore facta fuisse vasa instar corbium, quibus in vineis utebantur.*

פִּיפְיוֹר, פִּיפְיוּרָא Papa, Pontifex Romanus: נָקִיט נוּרָא קָמֵי פִּיפְיוּרָא Accipit lucem, *sive* facem portans coram Papa. *In* עין Avodà zarà *fol.* 11. *Dicitur etiam* אַפִּפְיוֹר.

פצא, פְּצָה Aperire. Job 35. 16. liberare, eripere, eruere. Psal. 82. 10. Job 5. 19. *Pahel* פַּצֵּי idem. Psal. 81. 8. Prov. 10. 2. *Aphel* אַפְצֵי idem. Proverb. 12. 6. *Ithpehal* אִתְפַּצֵי, *vel Ithpahel* אִתְפַּצֵי liberari, eripi, eripere se. Psal. 33. 16. Prov. 6. 3.

פִּיצָתָא, פִּיצָתָא Sors, *ita dicta, quia dubium aperit, & liberat litigantes, rixantesque a controversia. Item* liberatio, ereptio. Prov. 16. 13.

פַּצִּין Folia, *pro* פַּצִּימִין. Jerem. 36. 22.

פצר, פְּצִירָא, פִּצִּיר, & פַּצִּיד, פַּצִּירָא Fovea, puteus, fossa, lacuna: rivus, alveus aquarum. Jerem. 30. 14. *Plur.* פַּצִּירַיָּא, & פִּצִּירִין, פַּצִּירִין Fossæ, rivi. 2. Reg. 3. 16. Isa. 31. 12. firmitates, validitates, laminæ firmæ. Job 40. 13.

פצח *Hebraice.* Fragorem, sonum edere, personare. Isa. 14. 7.

פְּצַח, פִּצִּיחַ Clarum, nitidum: candens, scintillans, serenum. Isa. 18. 4.

פַּצִּיחָא, פַּצְחָא Villa, pagus, vicus. *Plur.* פַּצְחִין, & פַּצִּיחִין, פַּצִּיחַיָּא villæ, pagi. Numer. 13. 20. Deuter. 3. 5.

Pa-

פַּצִּיחָאֵי Pagani, villici. Esth. 9. 19.

פְּצִיחִין Variegati, notis, punctis, maculis distincti, & notati, maculosi. Genes. 31. 10. 12. Zach. 6. 3.

פַּצֵּם *Pahel*. Diffringere, perfringere, discindere. Jerem. 22. 14.

פַּצִּים, פַּצִּימָא Folium, pagina libri. *Plur.* פַּצִּימִין paginæ. Jerem. 36. 23. *Emphat.* פַּצִּימֵי, פַּצִּימַיָּא folia, paginæ libri. *Locus Jerem. 36. 23. censetur legendus ab Elia hoc modo,* כַּד קְרֵי יְהוּדִי תְּלַת פַּצִּימִין Cum legisset Jehudi tres paginas, *Hebraice* דַּלְתוֹת ostia, *quia libri pagina est veluti janua, & ostium ejusdem. In libris impressis legitur* פַּצִּין. *Consule Eliam in* פץ, & פצם. *In alio Targum illa lectio confirmatur.* הֲוָה מְהַפֵּךְ יַת פַּצִּימֵי סִפְרָא וְלָא הֲוָה צָוֵי לְמִקְרֵי: Vertit folia libri, sed non voluit legere. Esth. 6. 1. *in Targum secundo.* וְאִתְגּוֹלַלוּ פַּצִּימַיָּא מֵאוֹלֵיהֶם Et circumvoluta sunt folia a seipsis. וַהֲווֹ מִתְקְרִין מִלַּיָּא מִן גּוֹ פַּצִּימַיָּא Et fuerunt lecta verba ista e medio foliorum. *Ibidem.*

Est etiam פַּצִּים *per Synecdochen* postis januæ. *Etenim janua, ostium, & illa parietis concavitas, quæ continet januam, ita dicitur, quasi parietis ruptura.* בַּיִת שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא פַּצִּים אֶחָד Domus, cui non est, nisi postis unus.

פָּצַע Vulnerare, contundere, disrumpere, comprimere, findere. Judic. 5. 26. Genes. 22. 3. *in Jonathane. Rabbinis* נִפְצַע comprimi, contundi. *Apud Talmudicos* הִפְצִיעַ bifurcatum, bifidum reddere, findere se. *In* יומא Jomà *fol.* 28. *h. e.* תימור של חמה מפציע לכאן ולכאן Columna fumi Solis findebat se hinc & illinc. *In* בכורות Becoròth fol. 38. של הללו מפציע לכאן ולכאן *h. e.* Istorum autem suffitus findebat se hinc, & illinc. *Alludit ad fumum suffitus, qui Hierosolymis conficiebatur, faciebatque columnam fumi, quæ sursum ascendebat, rectam, & altam, quæ propterea vocabatur* תְּמָרָה palma, *ab altitudine, & proceritate palmæ. Alexandrini hujusmodi suffitum parare nesciebant, qui rectam sursum columnam emitteret. Quare ex fumo suffitus ipsorum columna bifida oriebatur, hinc inde in duas partes fumo se dividente.*

פְּצִיעָה Compressio, contusio. בכלל רישה Compressio est species trituralionis.

פַּצָּעִילֵי תְּמָרָה Dactyli immaturi. Dactyli immaturi palmæ.

פְּצַר Instare: repugnare, resistere.

פָּקַד Præcipere, mandare, jubere: constituere, ordinare. *Forma Kal fere in Talmud inusitata est. Pahel* פַּקֵּד idem. Genes. 28. 1. Deuter. 6. 25. *Item* commendare aliquem, litteras commendatitias scribere. *Aphel* אַפְקִיד Idem. Amos 9. 3. *Ithpehal* אִתְפַּקֵּד, *vel Ithpahel* אִתְפְּקַד præcipi, mandari, juberi. Num. 3. 16. Isa. 28. 9. committi, deponi. Levit. 6. 4.

פִּקּוּדָא, פִּקּוּר Præceptum, mandatum, jus-

juſſum. Pſal. 19. 9. *Plur.* פִּקּוּדִין, פִּקּוּדַיָּא præcepta. Pſal. 19. 9. *Rabbini volunt, ex Pentateucho, ſive quinque libris a Moſe exaratis elici* מִצְוֹת præcepta *numero* 613. *Chaldaico nomine vocantur* פִּקּוּדַיָּא, *de quibus in Targùm mentio fit.* Ruth. 1. 16.

פּוּקְדָנָא, פִּיקְדָנָא Idem. Prov. 6. 23. *Item* commiſſum, depoſitum. Levit. 5. 21. 23.

פִּקְדָן Idem. Eſth. 1. 15. *in Targùm ſecundo.*

תַּפְקִידְתָּא, תַּפְקִידְתָּא, פִּקְדְתָּא Idem. Deut. 6. 1. 2. Reg. 17. 34.

פְּקִידָה Viſitatio, ſcrutatio, exploratio, inquiſitio. *Rabbinis idem ac* בְּדִיקָה.

תַּפְקִידָה Idem.

הֶפְקֵר Defectus. *Vox Rabbinica.*

פָּקַח Aperire. *Proprie uſurpatur de oculis, improprie de aliis rebus.* Job 14. 3. & 27. 19. *Pahel* פַּקֵּחַ idem. *Item* disjicere, diſſolvere. Eccleſ. 3. 5. *Ex Ithpehal Participium* כְּמִתְפַּקֵּחַ מִן חַמְרָא ſicuti qui aperitur, expergiſcitur, vigilat a vino. Pſal. 78. 65.

פַּקֵּחַ *Rabbinis* curare, curam habere, ſollicitum eſſe.

פִּקֵּחַ, & פִּיקֵּחַ Sagax, prudens, induſtrius, ſollicitus, *cui opponitur* טִפֵּשׁ bardus, ſtultus, inſipiens, fatuus. *Plur.* פִּקֵּחִין prudentes. מֶלֶךְ פִּיקֵּחַ Rex prudens. מֶלֶךְ טִיפֵּשׁ Rex imprudens, fatuus, ſtultus. פִּקֵּחַ *opponitur etiam* חֵרֵשׁ ſurdo; *quare tunc ſignificat* eum, qui bene audit. שְׁנֵי אַחִין אֶחָד פִּקֵּחַ וְאֶחָד חֵרֵשׁ Duo fratres, quorum alter audiens, alter ſurdus. *Fœminum* פִּקַּחַת loquax, *vel* audiens, *cui opponitur* חֵרֶשֶׁת ſurda, *vel* muta: *ut* חֵרֵשׁ שֶׁנָּשָׂא פִּקַּחַת וּפִקֵּחַ שֶׁנָּשָׂא חֵרֶשֶׁת Surdus, *vel* mutus, qui ducit audientem, *vel* loquacem, & audiens, qui ducit ſurdam, *vel* mutam.

פקט, פְּקָטִין Fæces, amurcæ, fraces. Pſal. 75. 9. *Apud Rabbinos* שֶׁמֶן מְזוּקָּק בְּלֹא פְּקָטִים Oleum purificatum ſine fæcibus. *Ex Gloſſa* פקטין פסולת הנרעינין הצפין על פני שמן *PeKatìn* eſt vitioſitas quædam granorum natantium in ſuperficie olei. *Hinc* פְּקָטִים *diſtinguuntur a* שְׁמָרִים fæcibus, *vel* amurca. *Quare* הרי לוקח מקבל עליו לוג ומחצה שמרים בלא פקטים *h. e.* Nam accipiens, emens (*vas olei*) ſuſcipit in ſe logum cum dimidio fæcum ſine fracibus. *In Metzià fol.* 40. *Aruch vertit* turbidum ſupra fæces. שמא יתנו שמן פקטים בקנרילים וילקלקו את הסעורה Forte indent oleum fæculentum in candelas, & turbabunt convivium. *In Medràs* Eſth. cap. 1. v. 3.

פקל פּוֹקְלִין Culmi; calami. Exod. 9. 31. *in Targùm Jonathanis.*

פָּקַם Pectere, ordinare, diſcernere capillos. Geneſ. 6. 2. *Simile eſt Græco* πείκω, πέξω.

פְּקוֹס *Nomen proprium loci, reſpondens Hebræo* חֲנַנְאֵל Jerem. 31. 38. Zach. 14. 10. *Hoc nomine appellabatur porta urbis Jeruſalem, cujus etiam meminit* Nehem. 3. 1.

פָּקַע Circumire. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo. Pahel* פַּקֵּעַ circumcum-

cumagere, circumire, & *Hiphil* הִפְקִיעַ Conglomerare, circumagere: מְפַקַּע בְּמַנְנְנִין circumagens rotis. *Ibidem*. *Ex Elia in Meturgemàn ista sunt* לשון היקף וסיבוב significationis circuitus, *h. e.* significant circumagere, & circumire.

פִּקְעֵי, פִּקְעִין Colocynthides. פִּקְעֵי חַקְלָא colocynthides agrestes. 2. Reg. 4. 39.

פקק *Ithpahel*. אִתְפַּקֵּק Claudi, obturari, obmutescere. Psal. 31. 19. *Ex forma geminata* אִתְפַּקְפֵּק fodi, perfodi, perforari. Job 30. 17. *In* ברכות Beracòth *fol.* 28. המתפלל צריך שיכרע עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה *h. e.* Qui precatur, opus est, ut se incurvet tantum, usque dum obstruantur omnes ejus vertebræ, quæ sunt in spina dorsi. *Nimirum debent prominere, & conspici; idque fit extrinsecus ipsarum quasi resolutione, & intrinsecus ipsarum obstructione.*

פָּקַר Schismaticum, Hæreticum, Sectarium esse, errare in doctrina, doctrinam erroneam propagare. *Derivatur hoc Verbum a nomine* ἐπίκουρος, אפיקורוס, *adhibita littera* א *quasi servili, aut formativa. Hinc* וְיֵשׁ פּוֹקְרִים Quidam errant, erronee docent. *R. Salomon* Jos. 7. 14. פּוֹקְרִין הַמִּינִין Errant Hæretici, falso docent Hæretici. לִתְשׁוּבַת הַמִּינִים שֶׁפָּקְרוּ בוֹ Ad responsionem Hæreticorum, qui errant in eo. Psal. 21. *in R. Salomone*. אוּמָּה מוּפְקֶרֶת Populus hæreticus. *Sic etiam in Hithpahel* הִתְפַּקֵּר præfracte, stolide agere, despicere, calumniari aliquem, *ut in Hithpehal* הִתְפְּקַר, *ut* שֶׁמִּתְפַּקֵּר אֶת־הַתּוֹרָה Qui arroganter despicit Legem. *Aphel* אַפְקַר Liberum, commune facere, exponere, prostituere. Exod. 23. 11. *in Jonathane*. *Rabbini frequenter usurpant, sed tantummodo in Conjugatione Hiphil* הִפְקִיר: *ut* הִפְקִירוּ בְּנוֹתֵיהֶן לְזָנוֹת Prostituerunt, communes fecerunt filias suas ad scortationem. Numer. 25. 18. *in R. Salomone*. *Hophal* הוּפְקַר prostitui, commune fieri. מָקוֹם מוּפְקָר locus communis, publicus, liber omnibus.

הֶפְקֵר Commune, liberum, publicum omnibus. נְשֵׁי הַכּוּשִׁים הֶפְקֵר וְאֵין אִישׁ יוֹדֵעַ מִי אָבִיו Uxores Æthiopum communes sunt, nec quisquam scit, quis pater suus sit. *Aben Ezrà* Amos 9. 7. אַרְעָא דְרַבָּנָן הֶפְקֵר לְתַלְמִידִים Ager Magistrorum debet esse communis discipulis, *videlicet Schola, & doctrina ipsorum discipulis semper patere debet*. *Fœmin.* אֶפְקְרָא libera. Deuter. 25. 5.

אַפְקְרָסוּת Negotium. Deuter. 1. 12. *in Jonathane*.

פִּקְרֵס Indusium, interula.

פַּר Juvencus, vitulus. Exod. 29. 1. Levit. 16. 3.

פָּרָה Juvenca, vacca. Num. 19. 2. *Hæc* פָּרָה vacca *a Sacerdotibus comburebatur, ut ejus cineribus cum aqua mistis eorum immundities tolleretur, qui cadaver aliquod tetigerant. Vacca hæc rufa esse debebat, sine macula, nulloque vitio laborans, jugi expers, & ære publico empta. Sacerdos ei comburendæ electus a domesticis per septem dies*

se

se separabat, quibus transactis vaccam deducebat in conclave lapidis בֵּית אֶבֶן *dictum per* כֶּבֶשׁ *sc.* clivum *fornicibus innixum ad evitandam pollutionem montis Oliveti, ubi eam rogo imponebat, atque mactabat. Deinde digito ejus sanguinem exceptum septies Occidentem versus spargebat. Auctores variant in cinerum usu assignando, licet consentiant, eos in tres partes fuisse divisos. Volunt enim alii, partem primam in monte Oliveto fuisse repositam, ut aliis vaccis consecrandis adhiberetur; partem alteram extra Templi atrium fuisse collocatam ad eos expiandos, qui immunditiam ex cadaveris alicujus contactu contraxerant; tertiam in* חֵיל antemurali *servatam ad vaccæ combustæ memoriam. Alii vero contendunt, partem priorem in monte Oliveto inserviisse populi adspersioni a quolibet viro puro faciendæ, quamvis Sacerdos non esset; alteram partem in Templum delatam Sacerdotibus usui fuisse; tertiam denique in* חֵיל antemurali *asservatam in memoriam adustionis.*

פָּרַג Mutare, commutare, permutare. Genes. 48. 14. Psal. 106. 20.

פֶּרוּג Commutatio, permutatio, pretium. Job 15. 31. *Plur.* פְּרוּגִין, פְּרוּגֵי commutationes, pretia. Psal. 44. 13.

פַּרְגּוֹד, **פַּרְגּוֹדָא** Velum, cortina, aulæum. Exod. 26. 31. toga, tunica. Genes. 37. 32. *Apud Rabbinos* מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד post velum, *h. e.* secreto, clam, in abscondito. כְּבָר שָׁמַעְתִּי מֵאֲחוֹרֵי הַפַּרְגּוֹד Jam audivi post velum; *nimirum* secreto audivi.

פַּרְגּוֹתָא *Vide in* פרג.

פַּרְגְּמַטְיָא Negotiatio, mercatura. *Reperitur etiam scriptum in medio cum* ק. Genes. 42. 34. Eccles. 5. 9.

פָּרַד Separare, abstrahere, disjungere, solvere. Prov. 4. 16. *Aphel* אַפְרֵד idem. Prov. 7. 10. *Ithpehal* אִתְפְּרַד disjungi, disjungere se. Job 41. 8.

נִפְרָד Separatum, abstractum, individuum, singulare. *Grammaticis* שֵׁם נִפְרָד Nomen singulare, *vel* numeri singularis. *Item* nomen absolutum, *h. e.* in forma absoluta positum, *extra constructionem*. *Hinc* נִפְרַד, & הִתְפָּרֵד separari, *h. e.* in numerum separatum, *vel* singularem deduci. *Sic Abèn Ezrà in libro* מאזני Statera Linguæ Sanctæ *sect.* הרבים, & Levit. 21. 8. *ad vocem* בִּבְתוּלֶיהָ *scribit:* יֵשׁ שֵׁמוֹת בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא יִתְפָּרְדוּ לְעוֹלָם כְּמוֹ נְעוּרִים וְזִקוּנִים וְגוֹ *h. e.* Sunt Nomina in Lingua Sancta, quæ non separantur (*h. e. separatim, singillatim non usurpantur, non habent numerum singularem*) in perpetuum, veluti נְעוּרִים adolescentia, זְקוּנִים senectus, פָּנִים vultus, & alia. שֵׂכֶל הַנִּפְרָד Intelligentia abstracta. *Plur.* שִׂכְלִים הַנִּפְרָדִים Intelligentiæ abstractæ, *nimirum* a corpore, *quemadmodum Deum, & Angelos Hebræi solent appellare.*

פְּרִידָא Lapis, lapillus, scrupus, arenula. Thren. 5. 5. *Plur.* פְּרִידָן lapides. Thren. 3. 16.

פְּרִידְתָּא Separata, separans se, rebellis, obstrepens, vaga. Prov. 7. 11. & 9. 13.

Pa-

פַּרְדֵּס Paradiſus, hortus, pomarium. *Græce* παράδεισος. *Plur.* פַּרְדֵּסִין horti. Eccleſ. 2. 5. *Conſtr.* פַּרְדְּסֵי horti, pomaria. *Emphat.* פַּרְדְּסָיָא Geneſ. 14. 2. *Cum aff.* חֲמוֹן יַת אִילָנֵי פַּרְדְּסֵיהוֹן Viderunt arbores hortorum ipſorum. Job 2. 11. *Rabbini uſurpant pluralem numerum in genere fœminino* שׁוֹמְרֵי גַּנּוֹת וּפַרְדְּסוֹת Cuſtodes hortorum, & pomariorum. *Significat etiam* פַּרְדֵּס Paradiſum, *ſeu* locum beatorum in Cœlis, *quemadmodum uſurpatur in* חגיגה Chagigà *fol.* 14. אַרְבָּעָה נִכְנְסוּ לְפַרְדֵּס Quatuor ingreſſi ſunt in Paradiſum, *ſcilicet* עַל יְדֵי שֵׁם per manus Dei.

פַּרְדְּסִי Hortenſis. *Ejus oppoſitum* מְדַבְּרִי Sylveſtris.

פְּרוֹדְתַּקְיוֹן Exemplar litterarum, epiſtola: edictum, mandatum. Eſth. 6. 10. *in Targum ſecundo. Idem ac* פַּרְטַנְמָא, *vel* פְּרוֹטַנְמָא *Græce* προστυγμα, *juxta nonnullos. Plur.* פְּרוֹתְקִינָן exemplaria, epiſtolæ. *Ibidem.*

פָּרָה Fructuoſum eſſe, fructum edere, fructum proferre, fructificare, fœtificare. Geneſ. 1. 22. Deuter. 29. 18.

פִּרְיָא, פֵּירָא Fructus. *Plur.* פֵּירִין, פֵּירֵי.

פְּרִיָה Fructificatio, ſoboles, productio, fructus, fœtificatio, fœtus. *Plerumque Rabbini cum hac dictione conjungunt* רְבִיָה multiplicatio, *quæ duæ voces ex illo Geneſeos ſumptæ ſunt* פְּרוּ וּרְבוּ creſcite, & multiplicamini. *Multa de hoc præcepto apud Hebræos extant, voluntque, ſingulos teneri ad producendos ſuæ ſtirpis fructus, per vinculum tamen legitimi Conjugii, eumque, qui ſecus facit, inſtar homicidæ haberi. Hinc illud in* יבמות Jevammòth *fol.* 63. כָּל־יְהוּדִי שֶׁאֵין עוֹסֵק בְּפְרִיָה וּרְבִיָה כְּאִילּוּ שׁוֹפֵךְ דָּמִים *h. e.* Quicumque Judæus non dat operam liberorum fructificationi, & multiplicationi, perinde eſt, ac ſi effunderet ſanguinem, ſicut dicitur: *Effundens ſanguinem &c.* Geneſ. 9. 6.

HEBRÆORUM MATRIMONIUM.

Cum de legitimo Hebræorum Conjugio, ac Matrimonio mentio injecta ſit, placet hoc in loco nonnulla de ipſorum nuptiis ſubjicere. Solent itaque Hebræi ut plurimum die שבת Sabbati *nuptias ſuas celebrare læta omina futuræ prolis inde capientes. In iiſdem celebrandis vetitum Judæis ipſis inſtrumenta muſica pulſare, conceſſum tamen Chriſtifidelium opera ad edendum ſonum uti. Licet autem vulgo Matrimonii confirmatio juxta Rabbinorum præſcriptum ſub dio fieri ſoleat, ego tamen intra domeſticos parietes ſequenti ritu quondam peractam vidi. Cum Tabernaculum quoddam admodum pulcrum in media aula textilibus ſtragulis, magnificis operibus pictis ornata erectum eſſet, ex utraque parte fœminæ Hebrææ frequentes per circuitum aſſidebant, quibus promiſcua populi multitudo curioſitatis ergo erat circumfuſa. Sponſa inter reliquas ſpecie, & pulcritudine inſignis velo ferme ad*

talos obducta, vestibusque nuptialibus amicta cum Rabbino togato ejus lateri hærente sub Tabernaculum venit, quam non longo intervallo secutus est Sponsus Sabbatinis vestibus indutus, pallio ex vellere bombycino super injecto. Ibi postquam stantes cyathum vini invicem delibarunt, cyatho parieti illiso, cum בְּתוּלָה Betulà, *h. e.* Virgo *esset (secus in terram projicitur, si sit* אַלְמָנָה Almanà, *h. e.* Vidua) *& utroque faciem obvertente meridiem versus, Sponsa ter circum Sponsum a Rabbino ducta est, quam statim sibi a Rabbino traditam, manuque apprehensam Sponsus per totam aulam semel deduxit, Judæis omnibus, qui aderant, interea benedictionis ergo in ipsos frumentum conjicientibus, elataque voce verba illa Geneseos repetentibus* פְּרוּ וּרְבוּ Crescite, & multiplicamini. *His peractis, Rabbinus utriusque manum conjunxit, & a Sponso annulum accepit coram duobus testibus ad id advocatis, quem Sponsus Sponsæ digito indens ait:* Ecce annulo hoc mihi desponsata es secundum ritum Mosis, & Israelis. *Ubi annulo Sponsa est induta, & coram aliis duobus testibus dotis instrumentum lectum, nuptiæ per septem continuos dies ad exemplum Labanis, & Sampsonis celebrantur. Hujusmodi est ritus confirmationis Matrimonii Judæorum.*

Matrimonii mentione facta, & Instrumenti dotalis, quod in usu est apud Hebræos, placet hoc in loco Philo-Hebræorum gratia ejusdem exemplar proponere, ut perfectam, si fieri possit, rerum Hebraicarum cognitionem assequantur.

Instrumenti dotalis Judæorum exemplar ex Dialecto Talmudica Babyloniæ, juxta quod cætera Instrumenta confici possunt.

(1) בַּשִּׁשִּׁי בַּשַּׁבָּת בְּאַרְבָּעָה לְחוֹדֶשׁ סִיוָן שְׁנַת חֲמֶשֶׁת אֲלָפִים וּמָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים
וְאַרְבַּע לִבְרִיאַת עוֹלָם לְמִנְיָן שֶׁאָנוּ מָנַיִן כָּאן בְּמַאשְׂשִׂילִיאָה (2) מַתָּא דְעַל כֵּיף
יַמָּא מוֹתְבָא אֵיךְ הֶחָתָן ר׳ מֹשֶׁה בר״ יְהוּדָה אֲמַר (3) לְמָרַת קְלָארוֹנָה בַּת ר׳ דָּוִיד
בר״ מֹשֶׁה דְלִישְׁבוֹנָא: (4) הֲוָאי לִי לְאִנְתּוּ כְּדָת מֹשֶׁה וְאִשְׂרָאֵל וַאֲנָא (5) בְּמֵימְרָא
דִשְׁמַיָּא (6) אֶפְלַח (7) וְאוֹקִיר וְאָזוּן וַאֲפַרְנֵס יָתַיְכִי (8) לַיְכִי כְּהַלְכַת גּוּבְרִין יְהוּדָאִין
דְּפָלְחִין וּמוֹקְרִין וְזָנִין וּמְפַרְנְסִין יַת נְשֵׁיהוֹן בְּקִשְׁטָא: וְיָהֵבְנָא לַיְכִי (9) מֹהַר בְּתוּלַיְכִי
כֶּסֶף (10) זוּזֵי מָאתָן דְּחָזוּ לַיְכִי מִדְאוֹרָיְתָא וּמְזוֹנַיְכִי וּכְסוּתְכִי וּסְפוּקַיְכִי (11) וּמִנְדַּע
יָתַיְכִי כְּאוֹרַח כֹּל אַרְעָא: וּצְבִיאַת מָרַת קְלָארוֹנָא בְּתוּלְתָּא דָא וַהֲוַת לֵיהּ לר׳ מֹשֶׁה

בר׳

בר יְהוּדָה חֶתֶן דְּנָא לְאִנְתּוּ: וְדָא (12) נְרוֹנְיָא דְּתַנְעֲלַת לֵיהּ עִם נַפְשָׁהּ (13) מַפֵּית
נְשָׁא וְאִמָּהּ בֵּין כְּסָף וְזָהָב וּבְגָדִים (14) וְתַכְשִׁיטִין וְשִׁמּוּשׁ עַרְסָא וּשְׁאַר (15)
מְטַלְטְלֵי סָךְ (16) שׁוּמַת הַכֹּל קַבֵּל עָלָיו ר׳ מֹשֶׁה בר׳ יְהוּדָה חֶתֶן דְּנָה בִּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה (17) פְּרִחֵי זָהָב טָבֵי וּתְקוֹלֵי שָׁוָה הַפֶּרַח שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם דְּנָרִין רְיָאלִישׁ
מְמַטְבַּע הַיּוֹצֵא פֹּה מַאשְׁשִׁילְיָאה: וְלָא תֶהֱא כְּתוּבָה זוֹ כִּכְתוּבוֹת הַחִוְּרוֹת (18)
לְשָׁלִישׁ אֶלָּא שָׁתְנְבָּה כֹּל אֵלּוּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁא פְּרָחִים מְשָׁלֵם בְּלִי (19)
פָּחֵת בְּלִי שְׁבוּעָה קָלָה (20) וְחָמוּרָה וַאֲפִילוּ חֵרֶם סְתָם וַאֲפִילוּ הַדְּרַת הָרֹאשׁ
וַאֲפִילוּ (21) עַל יְדֵי גִּלְגּוּל בֵּין בְּכוּלָּהּ בֵּין בְּמִקְצָתָהּ בֵּין הֵיא בֵּין יוֹרְשֶׁיהָ בֵּין הַבָּאִים
מִכֹּחָהּ בֵּין מַמָּנוּ בֵּין מִיּוֹרְשָׁיו בֵּין מֵהַבָּאִים מִכֹּחוֹ לְעוֹלָם: וְכָךְ אָמַר לָנוּ ר׳ מֹשֶׁה חֶתֶן
דְּנָה חָמֵר (22) וְאַחֲרָיוּת כְּתָבְתָּא דָּא וּנְדוּנְיָה דָּא קַבֵּלִית עָלַי וְעַל (23) יָרְתַאי
בָּתְרַי לְהַתְפָּרְעָא מִכֹּל (24) שִׁפַּר אָרְעָא נְכָסִין וְקִנְיָנִין דְּאִית לִי תְּחוֹת כָּל־שְׁמַיָּא (25)
דְּקַנָּאי וּדְאָקְנָה: נְכָסִין דְּאִית לְהוֹן אַחֲרָיוּת וְאִנְּבֵן דְּלֵית לְהוֹן אַחֲרָיוּת כָּלְהוֹן יְהוֹן
אַחֲרָאִין וְעַרְבָּאִין לִכְתָבְתָּא דָּא וּנְדוּנְיָא דָּא כְּאַחֲרָיוּת וְחוֹמֶר כָּל־שְׁטָרֵי (26) כְּתוּבָאתָא
דְּנָהֲגִין בְּבָבָל יִשְׂרָאֵל מִיּוֹמָא דְּנָן וּלְעָלַם דְּלָא כְּאַסְמַכְתָּא וּדְלָא בְּטוּפְסֵי דְּשְׁטָרֵי:
וְקִנְיָנָא מִר׳ מֹשֶׁה חֶתֶן דְּנָא לְמָרַת קְלָארוֹנָאה בְּחוּלְתָּא דָּא אִנְתְּתֵיהּ עַל כָּל־מָה
דִּכְתִיב וּמְפֹרָשׁ לְעֵיל בְּמָנָא דִּכְשֵׁר לְמִקְנֵא בֵּיהּ: וְהַכֹּל שָׁרִיר וְקַיָּם:

Inſtrumentum idem dotale in Linguam Latinam converſum.

Sexto hebdomadis *die*, quarto menſis Sivàn, *h. e. Maji*, anno quinquies milleſimo ducenteſimo, quinquageſimo quarto creationis Mundi, juxta numerum, quo numeramus hic Maſſiliæ, urbe, quæ ad littus maris ſita eſt, Sponſus R. Moſes filius R. Jehudæ dixit Dominæ Claronæ filiæ R. David, filii R. Moſis Lisbonenſis. ESTO MIHI IN UXOREM JUXTA LEGEM MOSIS ET ISRAEL: & ego juxta Verbum Dei colam, honore proſequar, alam, & regam te juxta morem virorum Judæorum, qui colunt, honorant, alunt, & regunt uxores ſuas fideliter. Dono autem tibi dotem Virginitatis tuæ argenti denarios ducentos, qui conveniunt tibi ex Lege; quin etiam alimentum tuum, veſtitum tuum, atque ſufficientem neceſſitatem tuam; item cognitionem tui juxta conſuetudinem univerſæ terræ. Sic acquievit Domina Clarona Virgo

hæc, fuitque ipſi R. Moſi, filio R. Jehudæ Sponſo huic in uxorem. Ejus autem dotis, quam ipſa attulit ipſi ſecum ex domo elocantis *Patris*, & matris ſuæ ſive in argento, ſive auro, ſive veſtibus, ornamentis, aut ſupellectile lecti, reliquiſque mobilibus, ſummam æſtimationis omnium recepit in ſe R. Moſes filius R. Jehudæ, Sponſus hic, ad trecentos triginta ſex liliatos aureos bonos, & juſti ponderis, valente quolibet liliato triginta duos denarios regales, de moneta, quæ tranſit hìc Maſſiliæ. Porro non erit dos hæc, ſicut dotes, quæ redeunt ad trientem, ſed ut exigat univerſos iſtos tercentos triginta ſex liliatos ex integro abſque diminutione, & abſque juramento levi, vel gravi, imo etiam abſque anathemate ſimpliciter; abſque reſtitutione capitalis, etiam per modum revolutionis ſive totam illam dotem, ſive partem ejus, vel ipſa, vel hæredes ejus, ſive qui veniunt ex virtute ejus, ſive ab eo, ſive ab hæredibus ejus, aut qui veniunt ex virtute ejus in æternum. Sic dixit nobis R. Moſes Sponſus hic: onus, & cautionem Scripti dotalis hujus, & dotis ſuſcepi in me, & hæredes meos poſt me, ut exſolvatur ex omni re pulcherrima, & deſideratiſſima facultatum, & poſſeſſionum, quæ ſunt mihi ſub toto Cœlo, quas acquiſivi, vel quas acquiſiturus ſum. Facultates, quarum eſt oppigneratio, & ſuper quas non eſt oppigneratio, omnes illi erunt oppignerationes, & fidejuſſiones pro Scripto dotali hoc, & dote hac, in oppignerationes, & onus omnium contractuum dotalium, qui uſitati ſunt inter filias Iſrael, a die hoc, & uſque in ſæculum, ut non ſint vel quaſi authenticus contractus, vel quaſi tranſcriptio contractus. Sic acquiro ego a R. Moſe Sponſo hoc Dominæ Claronæ Virgini huic, uxori ejus, juxta omne, quod ſcriptum, & expreſſum eſt ſupra, eo modo, quo convenit acquirere. Univerſum hoc ratum, & firmum eſto.

Animadvertendum, non ubique locorum eamdem eſſe apud Hebræos Inſtrumenta dotalia conficiendi rationem, præcipue vero apud Germanos, qui paucioribus verbis utuntur.

ANNOTATIONES.

(1) בַּשִּׁשִּׁי בַּשַּׁבָּת *Hujuſmodi exordio Hebræi ſolent uti. Ad verbum ſignificat* In ſexto in hebdomade: *h. e.* Sexto hebdomadis die. (2) מַתָּא *Nomen apud Talmudicos uſitatum:* urbs, locus. *Hinc illud,* לְמַתָּא דִירְקָא יִרְקָא שְׁקוֹל In urbem olerum olera importa. (3) מָרַת Domina. *Eſt nomen fœmininum juxta illud* מָרַת בֵּיתָא Domina domus, hera domeſtica. 1. Reg. 17. v. 17. *a maſculino* מָרָא, *vel* מָרֵי Dominus. (4) הַוַאי Eſto. *Secunda perſona ſingularis Imperativi juxta formam Syram,* א *inſerto ad vocalem indicandam, quod Talmudiſtis uſitatiſſimum. Ritus autem hic conſecrandi ſibi uxorem eſt apud*

apud Judæos ſolemnis. (5) בְּמֵימְרָא דִשְׁמַיָּא Juxta verbum Dei. *Frequentiſſime ab Hebræis, Chaldæis, & Syris uſurpatur* שְׁמַיָּא, שָׁמַיִם Cœlum *pro* Deo. *Hinc illud* Dan. 4. v. 23. דִּי שַׁלְטִין שְׁמַיָּא Quod Cœli dominantur, *nimirum* Deus. *Illud etiam* Lucæ 15. 18. Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐνώπιόν σου. Pater peccavi in Cœlum, *h. e.* in Deum, & in te. *Sic* Matthæi 21. 25. Τὸ Βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; Baptiſma Joannis unde erat? a Cœlo, *h. e.* Deo, an ab hominibus? *Sic Rabbinorum illud* כֹּל מַעֲשָׂיִךְ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם Omnia opera tua ſint in nomine Dei. (6) אֶפְלַח Colam, humanitatis officia præſtabo. *Hæc ſunt verba ſolemnia ad concipiendum Matrimonii vinculum, ac propterea repetuntur.* (7) וְאוֹקִיר Et honore proſequar, honeſte eam alam, eam de illa curam, ac ſollicitudinem habebo, quam honeſtas poſtulabit. *Hinc veteres Hebræi his verbis Matrimonium contrahentes admonendos cenſuerunt,* לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנ׳ ולאברהם היטיב בעבורה והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזא אוקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו: *h. e.* Semper eſto homo monitus de honore uxoris tuæ. Nulla enim benedictio reperitur in domo hominis, niſi propter uxorem ejus, ſicut dicitur *Geneſ.* 12. 16. *Et Abrahamo benefecit propter eam.* Illud eſt, quod dixit Rabba concivibus ſuis. Honorate uxores veſtras. Sic enim fiet, ut ditemini. *Huc etiam illud Apoſtoli referendum eſt.* Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι ὑμῶν τὰς προσευχάς. Viri ſimiliter cohabitantes ſecundum ſcientiam, quaſi infirmiori vaſculo muliebri impertientes honorem, tamquam & cohæredibus gratiæ vitæ, ut non impediantur orationes veſtræ. *Ex his verbis plane colligitur, Apoſtolum quoque jubere, vaſi muliebri, ut infirmiori, a maritis honorem tribui.* (8) לֵיכִי Tibi. *Dativus hic pleonaſtice eſt adhibitus juxta conſuetudinem Hebræorum.* (9) מוֹהַר Dotem. *Conſueviſſe Sponſos apud Hebræos Virginibus, quas in Matrimonium ducebant, dotem dare, colligitur ex multis Sacræ Scripturæ locis. Hinc Exod.* 22. 16. 17. וְכִי יְפַתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לוֹ לְאִשָּׁה: אִם מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלוֹת *h. e.* Si ſeduxerit quis virginem necdum deſponſatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam uxorem. Si pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam virgines accipere conſueverunt. *Sic Davidi filiam Saul Rex pollicitus, cum tenuiſſimæ fortunæ eum eſſe ſciret, non pecuniariam dotem ab eo petiit, ſed centum Philiſtæorum præputia.* 1. *Sam.* 18. *v.* 25. *Contra Geneſ.* 34. *v.* 11. *&* 12. *quamlibet vel magnam dotem ſibi Sichem imponi poſtulabat, dummodo virgine Dina Jacobi filia, quam miſere deperibat, potiretur.* וַיֹּאמֶר שְׁכֶם אֶל־אָבִיהָ

h. e.

וְאֶל־אֲחִיהָ אֶמְצָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וַאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֵּן׃ הַרְבּוּ עָלַי מְאֹד מֹהַר וּמַתָּן וְאֶתְּנָה כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלָי וּתְנוּ לִי אֶת־הַנַּעֲרָה לְאִשָּׁה׃ *h. e.* Et dixit Sichem ad patrem, & ad fratres ejus, inveniam gratiam coram vobis, & quæcumque ſtatueritis, dabo. Augete dotem, & munera poſtulate, & libenter tribuam, quæ petieritis: tantum date mihi puellam hanc uxorem. *Dotem autem ex quinquaginta ſiclis conſtitiſſe inferunt ex illo loco Deuteronomii* 22. 29. וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף׃ *h. e.* Et dabit, qui dormivit cum ea, patri puellæ quinquaginta ſiclos argenti. (10) זוּזֵי מָאתָן Denarios ducentos. *Ducenti autem* זוּזִין *ſunt quinquaginta Sicli, cum Siclus quatuor* זוּזִין, *ſive* denarios *valeret. Siclus ſacer erat dimidius Imperialis thalerus, vulgaris vero quarta pars unius Imperialis. Hinc in Tractatu de Jure dotium apud Talmudicos legitur:* בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה *h. e.* Virginis dos eſt ducentorum (*denariorum*), viduæ manè, *h. e.* centum denariorum. (11) וּמְנַדַּע Et cognoſcere. *Ea ſignificatio huic Verbo ſubjecta eſt, quam habet* Geneſ. 4. v. 1. וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חַוָּה אִשְׁתּוֹ Adam vero cognovit Hevam uxorem ſuam. *Vide præterea* Exod. 21. v. 10. (12) נְדוּנְיָא Dos muliebris, *quam ipſa ex domo Patris ad maritum Sponſum nuptiarum tempore affert, cum omnibus ornamentis, inauribus, monilibus, armillis &c. hoc nomine a Rabbinis nuncupatur. Hinc Majemon parte* 2. *fol.* 30. הנכסים המכנסת האשה לבעלה בין קרקע בין מטלטלין בין עברים אעפי שהן נכתבין בשטר הכתובה אין נקראין כתובה אלא נדוניא שמם *h. e.* Facultates, quas affert uxor ad maritum ſuum, ſive ſint bona immobilia, ſive mobilia, ſive ſervi, licet ſcriptæ ſint in inſtrumento dotis, tamen non vocantur כְּתוּבָה, ſed נְדוּנְיָא. (13) מְבֵית נָשֵׂא E domo apportantis, elocantis, *videlicet* Patris. *In aliis inſtrumentis, vel epiſtolis, vel contractibus ſimpliciter uſurpant* מְבֵית אֲבוּהּ E domo Patris ſui. (14) תַּכְשִׁיטִין *Eſt nomen generale mundi muliebris tum veſtes, tum annulos, gemmas, & alia hujuſmodi pretioſa complectens. Hinc in Targum Hieroſolymitano, & Jonathanis:* תַּכְשִׁיטָהּ Mundum ejus. Exod. 21. 10. וְתִשַּׁוְיִי תַּכְשִׁיטֵךְ עָלָיִךְ Et pones ornamenta tua ſuper te. Ruth 3. v. 3. (15) מְטַלְטְלֵי Bona mobilia *in ſtatu conſtructo, a* טַלְטֵל movere ſe, vagari. *Forma autem conſtructa pro abſoluta apud Rabbinos, & præcipue Talmudiſtas paſſim adhibita reperitur. Ejus oppoſitum eſt* קַרְקָעוֹת Fundi, Bona immobilia. (16) שׁוּמָהּ Summa, poſitio. *Numerus in unum collectus.* (17) פְּרִחֵי זָהָב *Ad Verbum* Flores auri. *Intelligenda eſt moneta liliis ſignata apud Gallos in uſu. Lilia enim a Gallis appellantur* Flores liliorum. (18) לְשָׁלִישׁ Ad trientem. *Bertramus ait:* trientem ad dotis acceſſionem refero, quam nolit reduplicata ejus media ſumma ad ſeſquialteram aſſurgere. (19) פַּחַת Diminutio. פָּחוּת Minus. לְפָחוּת Ad minimum. *Hinc Rabbini* לֹא פָחוּת וְלֹא יוֹתֵר Neque minus, neque plus. (20) חֲמוּרָה

a חָמוּר Difficile. *A Rabbinis reconditos, atque abſtruſos Sacrarum litterarum textus interpretantes appellantur* דּוֹרְשֵׁי חֲמוּרוֹת Inquiſitores rerum difficilium. *Sic* חוֹמֶר onus, difficultas, gravitas: *&* קַל וְחוֹמֶר Leve, & difficile, *ſive* grave. (21) עַל יְדֵי גִּלְגּוּל Per modum revolutionis, *videlicet per Procuratorem, aut actionis ceſſionem, ſeu tranſcriptionem.* (22) אַחֲרָיוּת Poſterius damnum, Cautio de futuro damno *ſecundum Eliæ opinionem. Juxta Fagium autem* oppigneratio. *Quid ſit* אַחֲרָיוּת *explicatur in Jure Hebræorum.* נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת נִקְנִין בִּכֶּסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה וְשֶׁאֵין לָהֶם אַחֲרָיוּת אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה *h. e.* Facultates, quarum eſt oppigneratio, comparantur pecunia, contractu litterarum, & hæreditate: quarum non eſt oppigneratio, non comparantur niſi tractu. *Rem totam in majori lumine collocat Gloſſa in Tractatu* קִדּוּשִׁין Kidduſcin *cap.* 1. *in* מִשְׁנָה Miſnà. נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת *Facultates, quarum eſt oppigneratio*, veluti fundi, ſuper quos omnis homo mutuo dat pecunias, quia ſunt ſtabiles, & manent pignus, atque aſſecuratio, ne quid damni ob mutuo datam pecuniam accidat: בִּמְשִׁיכָה *Tractu*, traditione de manu in manum, occupatione, & apprehenſione. *De* אַחֲרָיוּת, *vel* אַחֲרָיוּת *plura habes in hoc Lexico pag.* 8. (23) יְרָתַאי *Littera* א *addita eſt ad vocalem indicandam, adhibebantque olim ad differentiam ſingularis* יְרָתִי, *cujus abſolutum* יֶרֶת, *&* יוֹרֵשׁ *Hebraice* Hæres. (24) שְׁפַר אֶרֶג Pulcrum, deſiderabile, *a* רֶגֶג Concupiſcere, deſiderare. *Sic illud* Pſalmi 45. 14. כָּל־שֶׁבַח שְׁפַר אֶרֶג Omne laudabile, pulcrum, deſiderabile. (25) דְּקָנְאִי Quas acquiſivi. *Per Apocopam litteræ* ת *apud Talmudicos uſitatam. Eſt autem prima perſona ſingularis Præteriti Kal ex Verbis Quieſcentibus tertia radicali.* (26) כְּתוּבְאָתָא Dotalium. *Eſt forma emphatica fœminina pluralis numeri cum* א *in medio ad vocalem ſignificandam.*

Exemplar Libelli repudii, quo Judæi utebantur, ex dialecto Talmudica Babyloniæ, deſcriptum ex Majemonide parte 2. *fol.* 59. *& in Latinam Linguam converſum.*

(1) בְּכָךְ בְּשַׁבָּת בְּכָךְ וְכָךְ לְיָרֵחַ (2) פְּלוֹנִי בְּשָׁנָה כָּךְ וְכָךְ לִבְרִיאַת עוֹלָם לְמִנְיָנָא דְּרַבְּיָלָא לְמִמְנֵי בֵּהּ הָכָא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֵיךְ אֲנָא פְּלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִי דְּמִמָּקוֹם פְּלוֹנִי וְכָל שׁוּם אָחֳרָן (3) וַחֲנִיכָה דְּאִית לִי וְלַאֲבָהָתַי וּלְאַתְרִי וּלְאַחֲרָיְתָן דַּאֲבָהָתַי צְבִיתִי בְּרִעוּת נַפְשִׁי בְּרַלָּא אֲנִיסָנָא וּפַטְרִית וְשַׁבְקִית (4) וְתָרוֹכִית יָתַיכִי לַיְכִי אַנְתְּ פְּלָנִית בַּת פְּלוֹנִי דְּמִמָּתָא פְּלָנִית וְכָל־שׁוּם אָחֳרָן וַחֲנִיכָא דְּאִית לַיְכִי וְלַאֲבָהָתַיְכִי וּלְאַתְרַיְכִי וּלְאַחֲרָיְתוֹן דַּאֲבָהָתַיְכִי דִּי הֲוַיְתְּ אַנְתְּתִי מִן קַדְמַת דְּנָא (5) וּכְדוּ פַּטְרִית וְשַׁבְקִית וְתָרוֹכִית

וּתְרוֹכֵית יָתַיְכִי לַיְכִי (6) דִּי תֶהֱוְיִיין וְשַׁלִּטָאָה בְנַפְשַׁיְכִי (7) לִמְהָךְ (8) לְהִתְנַסָּבָא
לְכָל־גְּבַר (9) דִּי תִצְבְּיִיין וֶאֱינָשׁ לָא יִמְחֶה בִידַיְכִי מִן שְׁמִי מִן יוֹמָא דְנָן וּלְעָלַם:
וַהֲרֵי אַתְּ מוּתֶּרֶת לְכָל־אָדָם (10) וְדֵן דִּי יֶהֱוֵי לַיְכִי מִנַּאי סְפַר (11) תִּירוּכִין וְגֵט
פִּיטוּרִין (12) וְאִגֶּרֶת שִׁבּוּקִין כְּדָת מֹשֶׁה וְאִשְׁרָאֵל:

(1) Isto *die* Hebdomadis, isto, vel isto mensis N. anno isto, vel isto creationis Mundi, juxta numerum, quo consuevimus numerare hìc in loco N. Quod ego N. filius N. ex loco N. & omne nomen aliud, vel cognomen, quod est mihi, vel majoribus meis, patriæ meæ, aut patriæ parentum meorum, volui voluntate libera animi mei, non coacte, & repudiavi, & dimisi, & expuli te, te, inquam, N. filiam N. quæ es ex urbe N. aut si quod nomen aliud, vel cognomen est tibi, aut parentibus tuis, aut patriæ tuæ, aut patriæ ipsorum, scilicet parentum tuorum, quæ fuisti uxor mea antehac, nunc vero repudio, dimitto, & expello te, ut sis libera, & domina tui ipsius, ad abeundum, & nubendum omni viro, cui volueris, & nemo rejiciatur per te propter nomen meum, a die hoc usque in sæculum. Itaque licita esto omni homini, & hic erit tibi a me Libellus expulsionum, & Libellus repudii, & Epistola dimissionis juxta Legem Mosis, & Israel.

ANNOTATIONES.

(1) בְּכַךְ *Si vertas ad verbum, significat* in sic, *videlicet* tali die, *secundo, tertio, quarto, vel alio. Ubi definitus numerus reticetur, hujusmodi vox usurpatur.* (2) פְּלוֹנִי Talis, quidam. *Adhibent Judæi* פְּלוֹנִי Ploni, *cum hominem, vel rem significare volunt, cujus nomen proprium supprimunt. Fœminine* פְּלוֹנִית, *ut infra. Pro iis Talmudistæ adhibent masc.* פְּלָן, *& fœmin.* פְּלָנְיָא. *Sæpe* פְּלוֹנִי *conjungitur cum* אַלְמוֹנִי Almoni, *nomine fictitio, quo is vocatur, cujus proprium nomen reticemus: aliis* talis. *Apud Græcos adhibetur* ὁ δεῖνα, *cum nomen proprium reticetur, vel quilibet indefinite indicatur. Usurpatur etiam de loco innominato.* 1. Sam. 21. v. 2. 2. Reg. 6. v. 8. (3) חֲנִיכָה Cognomen *apud Talmudicos. Hinc illud* לא קראתי לחברי בחניכתו Non vocavi socium meum cognomine suo. (4) תְּרוֹכֵית *Est Præteritum Conjugationis Kal ex terminatione Cholem.* (5) כְּדוּ, *vel* כְּדוֹ *per apocopam pro* כְּדוּן, *quod ex dialecto Hierosolymitana usurpatur pro Hebræo* עַתָּה, *ut* עַד כְּדוּן usque nunc. Genes. 32. 4. *in Jonathane;* בָּתַר כְּדוֹ posteaquam. Esth. 1. 1. (6) דִּיתֶהֱוְיִיין *Est persona secunda fœminina numeri singularis a Verbo* הֲוָה, *mutata tertia radicali in* י, *sicuti in eo genere Verborum sæpe fit. Duæ autem priores litteræ* י *unius consonæ vicem subeunt. Id autem fieri voluerunt Hebræi ad dubium,*

bium, & ambiguitatem tollendam, quæ poſſet accidere, ſententiamque pervertere. Si enim ſcribas תֶּהֱוִיין *cum duplici Jod, poteſt aliquis in numero plurali legere* תֶּהֱוִין ſitis, *quaſi Vir duas, vel plures uxores dimitteret, quod eſſet abſurdum. Pluralis enim vulgo ita ſcribi ſolet.* (7) לְמֵהַךְ Ad abeundum. *Eſt Infinitivus ex Quieſcentibus ſecunda. Animadvertendum diligenter,* י *poſt* ל *non eſſe ponendum, ne, ſi ſcribatur* לֵימֵהַךְ, *legatur ſeparatim* לִי mihi, *ſenſuſque hic oriatur*; Mihi libera quoque eris, etſi alii nubas. *Illud etiam obſervandum, ne error obrepat, littera* ח *pro* ה *adhibita. Tunc enim legetur* לְמֵחַךְ in riſum, ludibrium, *non* לְמֵהַךְ ad abeundum. (8) לְהִתְנַסָּבָא Ad accipiendum *in ſenſu paſſivo*, ut accipiaris, ducaris. *Eſt Infinitivus Hithpahel a* נְסַב. *Animadverte, ſcribendum eſſe cum* ה *poſt* ל, *non vero, ut communiter ſcribi ſolet, cum* א, *&* י, לְאִיתְנַסָּבָא. *Tunc enim diviſim legeretur* לָא יִתְנַסָּבָא *h. e.* לָא תִּתְנַשֵּׂא non ducaris. (9) דְּיִתְצְבְיִין *Ob rationem ſupra allatam ſcribendum cum triplici* Jod. *Derivatur autem a radice* צְבִי, *vel* צְבָא velle. (10) וְדִן *Dictio hæc ſcribenda ſine littera* י *in medio, cum alioquin illam requirat. Id vero propterea faciendum, ne, ſi ſcribatur* דִּין, *legi poſſit pro* דִּין lis, controverſia. (11) תֵּירוּכִין Expulſionum. *Animadvertendum,* י *in medio hujus Nominis, & duorum ſequentium, in ſcriptione producendum eſſe, ne legatur pro* י Jod, *tuncque ſit Participium Pehil, ſignificetque* תָּרִיכִין expulſorum, פְּטִירִין dimiſſorum, שְׁבִיקִין delictorum. (12) אִנָּרֵת *Huic nomini non eſt inſerendum* י. *Tunc enim derivaretur ab* אִינְרָא tectum. *In Jure Talmudico Tractatu* גִּטִּין Gittìn, *h. e.* de Repudio, *hæc poſtrema clauſula, quæ ſubſtantiam Libelli repudii continet, ad verbum legitur, incipitque* גּוּפוֹ שֶׁל גֵּט Subſtantia Libelli repudii. *Hinc vero plane colligitur jam inde a temporibus Chriſti rationem hanc uxores dimittendi in uſu fuiſſe, ut jure Chriſtus hoc Judæorum jus redarguerit Matth. 5. v. 31.* Ἐρρέθη δὲ ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. Dictum eſt autem: Quicumque dimiſerit uxorem ſuam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis: quia omnis, qui dimiſerit uxorem ſuam, excepta fornicationis cauſſa, facit eam mœchari: & qui dimiſſam duxerit, adulterat. *Licet enim Talmud multo tempore poſt Chriſtum in unum corpus redactum fuerit, ipſius tamen materia in Academiis Babyloniæ celebribus Soræ, Nehardeæ, Pumbeditæ agitata, ac diſputata fuit tum ante Chriſti adventum, tum tempore Chriſti, tum poſt ejus mortem, libriſque mandata. Rem ita ſe habere ipſius Chriſti teſtimonium confirmat, qui non ſemel Talmudis ſententias, & apophthegmata in familiari ſermone adhibuit publici juris jam facta, & ipſius vulgi uſu trita.*

פַּרְוָה Parvà. *Magi cujusdam nomen, qui sibi ad similitudinem Templi Hierosolymitani* לִשְׁכָּה conclave *construxerat, & a nomine suo* לִשְׁכַּת בֵּית הַפַּרְוָה conclave domus Parvà *appellaverat. De eo sæpe in Talmude mentio injicitur.*

פּוּרְיָא, פּוּרְיְתָא Lectus, sponda, operculum, cubile, lectulus. Cant. 1. 6.

פִּרְיוֹן Hortus. Job 8. 16. fructificatio, fructus. *Cum aff.* וְעַל פִּרְיוֹנֵיהּ Et in fructificatione sua. Job 8 16.

פַּרְוָן Numeri. Isa. 49. 22.

פַּרְוַנְקָא Nuncius, legatus, tabellarius. *In* בָּבָא מְצִיעָא *Bavà Metzià fol.* 83. *Proverbium hoc reperitur* קַרְיָנָא דְאִנַּרְתָּא אִיהוּ לֶיהֱוֵי פַּרְוַנְקָא Lector epistolæ sit tabellarius. *Ita a Judæis intelligitur, & usurpatur. Tabellarii ferentes epistolas, debent ejusdem quoque esse lectores, & scire, quid in illis contineatur.*

פרו פַּרְוָר Suburbium. *Plur.* פַּרְוָרִים, פַּרְוָרַיָּא suburbia. Num. 34. 6. *in Jonathane.* Ezech. 26. 15.

פַּרְוַד Idem. *Plur.* פַּרְבִידוֹי Num. 34. 6. *in Jonathane. Legitur autem ibi* פַּרְכִידוֹי, *sed male.*

פְּרוֹסְבּוֹל, פְּרוֹזְבּוֹל Prosbol, *h. e.* Statutum, Constitutio de solvendo. *Hoc nomine* Prosbol *Hillèlis senis Statutum peculiare vocatum fuit de mutuo solvendo, quamvis Jure Divino illud remitteretur anno septimo. De* Prosbol *in Jure Talmudico hæc habentur in* גטין Gittìn *cap.* 7. *fol.* 36. פרוסבול אינו משמט: זה אחד מן הדברים שהתקין הלל הזקן שראה את העם שנמנעו מהלוות זה את זה ועבדו על מה שכתוב בתורה השמר פן יהיה דבר עם לבבך בליעל: עמד והתקין פרוסבול וזה הוא גופו של פרוסבול מוסרני לכם פלוני דיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי אצל פלוני שאגבנו כל זמן שארצה והדיינין חותמים למטה או הערים: *h. e. Prosbol* non remittit (*debitum.*) Hoc unum est ex rebus illis, quas constituit Hillel senex, cum videret populum detrectantem mutuo dare sibi invicem, ac transgredi id, quod scriptum est in Lege: *Cave, ne sit in animo tuo ulla res nequam.* (Deuter. 15. 9.) Extitit itaque (*Hillel*) & ordinavit *Prosbol.* Hoc autem est ipsum corpus (*h. e.* exemplar) *Prosbol.* Trado, sive testificor vobis N. N. judicibus in loco N., quod omne creditum, quod est mihi apud N. exigere velim quocumque tempore voluero. Judices deinde subscribunt, & obsignant, aut testes. *Hæc eadem repetuntur in libro* שְׁבִיעִית De anno septimo *cap.* 10. *ubi scribitur* פרוזבול *per* ז. *Præterea ibidem legitur* אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע Non scribunt *Prosbol*, nisi super fundo, *videlicet rebus immobilibus.* פרוזבול המוקדם מותר והמאוחר פסול *Prosbol* antecedens rectum est, at consequens profanum. *Nimirum* Prosbol *exaratum ante mutuum datum, valet; at confectum post mutuum traditum, invalidum est, ac profanum. Præterea* in גטין Gittìn *fol.* 37. Dixit Rabbà ad quemdam barbarum: quid est

eſt *Prosbol?* reſpondit פרוסא דמלתא Diſpoſitio rei. *Gloſſa* פורוא *h. e.* תקנה Conſtitutio, diſpoſitio. *Ex Philippo Aquinate habetur, ſic etiam appellari* Ovum, quod alicubi reponitur, ut gallinæ certum locum habeant, ubi ponant ova. *Videtur hæc dictio* Prosbol *deducta a Græca voce* προσβολή, proviſio, præconſultatio, *vel a* προσβολή, adjectio ad Legem Dei.

פַּרְוָל, פַּרְוִיל, & *cum* ר *geminato* פַּרְוַדָּל idem. *Plur.* פַּרְוִילִין ſuburbia. Levit. 25. 34. & פַּרְוָלָן ſuburbia, & פַּרְוַדָּלָן Numer. 35. 4. *in Jonathane.*

פרן פְּרוֹזְבִּין Cuſtodes. Ruth 4. 20. Eccleſ. 3. 11. Cant. 5. 14. *in Targum.*

פְּרָזָן Chryſolithus. *Lapidis pretioſi nomen.*

פַּרְזְלָא, פַּרְוְלָא Ferrum. Dan. 3. 33. & 40. *in Targum Hieroſolymitano plerumque legitur* פּוּרְזְלָא, פּוּרְוְלָא.

פָּרַח Volare, avolare, evolare. Exod. 20. 2. florere, effloreſcere. Geneſ. 40. 10. *Aphel* אַפְרַח volare, avolare facere, abigere, diſpellere, ventilare. Geneſ. 15. 11. Iſa. 28. 28. florere, germinare. Geneſ. 40. 10.

פַּרְחָא, פַּרְחָתָא Volatile, volucris, volucres. Prov. 1. 17.

פְּרַח Ala. עוֹפָא דְּפָרַח Volucres alatas. Pſal. 78. 27.

פַּרְחָא Bruchus, melolontha, *locuſtæ ſpecies.* Joel. 1. 3. capparis *Talmudicis.*

אֶפְרָחִין, אֶפְרוֹחִין Pulli avium. Jerem. 17. 11.

פֶּרֶט Particularitas; acini uvarum decidui, *qui ex Lege pauperibus erant relinquendi.* Levit. 19. 10. *in Targum Hieroſolymitano.*

פְּרַט Excepto. Deuter. 13. 15. 16.

פְּרָטִי Particularis, ſingularis, ſpecialis, individuus. *Apud Logicos* סִפּוּר פְּרָטִי Prædicatio particularis. *Plur.* עִנְיָנִים פְּרָטִיִּים Res particulares. *Fœm. ſing.* הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית Providentia particularis.

פְּרָטִיוּת Particularitas, ſingularitas.

פְּרוּטָה Nummulus, *quælibet parva moneta. Duplex fuit* פְּרוּטָה, *altera ex argento, altera ex ære. Hoc nomen uſurpatur etiam de quibuslibet rebus minimis. Plur.* פְּרוּטוֹת Nummuli. *Item* partes, particularia.

פְּרוּטָטוֹת Nummi minuti ærei, *vel* cuprei. *Idem eſt, ac* פְּרוּטוֹת. *Proprie ſignificantur nummuli non ſignati, & ut ajunt Hebræi in* בבא מציעא Bavà metzià *fol.* 46. דליכא עליהו צורתא, in quibus nulla eſt figura impreſſa.

פְּרִיטִין Nummi minuti: oboli. *Conſtr.* פְּרִיטֵי. Deut. 14. 25. *in Jonathane.*

פָּרַךְ *Pahel.* Frangere, confringere. Pſal. 80. 17. diruere, ſuccidere, exſcindere. Eccleſ. 3. 3. ligare, colligare in manipulum. Geneſ. 37. 7. *in Jonathane. Ithpehal* אִתְפְּרַךְ frangi, exſcindi, ſuccidi. Iſa. 24. 7. Pſal. 90. 6. *Active* exſcindere, diruere. Numer. 33. 5. *in Targum Hieroſolymitano.*

פָּרַךְ *Talmudicis eſt* quærere, interroga-

re, opponere, quæſtionem objicere, *qua alterius ſententia infringatur. Hinc* פָּרֵיךְ quærit, opponit. מְפָרְכִינָן quærimus, objicimus, *pro* מְפָרְכִין אֲנָן. *Sic* לְפָרוּכֵי ad opponendum. אִיבָּא לְמֵיפָרֵךְ *vel* יֵשׁ מֵיפָרֵךְ Eſt objiciendum, objici, quæri poteſt contra illud.

Præterea פָּרַךְ Scabere, ſcalpere, abrumpere ſcabiem.

פָּרְכֵּס Fucare, fuco ornare capillos.

פָּרְכוֹס Fucus, fucatio. *Item* plicatio capillorum.

פְּרִיךְ Aridum. Thren. 4. 8.

פֵּירוּכְתָּא, פֵּירוּכְתָּא Manipulus, faſciculus. *Plur. maſc.* פֵּרוּכִין & פִּירוּכִין manipuli. Geneſ. 37. 7. *Fœm.* פֵּירוֹכָן tuſa, contuſa, confracta grana ariſtarum. Levit. 2. 14. & פֵּירוּכָן ſpicæ. Deuter. 23. 26. *in Jonathane.*

מְפַרְכִיתָא Perverſitates, perverſa. Prov. 2. 12.

פָּרוּכְתָּא Velum, aulæum. Exod. 26. 31. 33.

פַּרְכֵּס Movere, commovere ſe: trepidare, tremere. Geneſ. 22. 10.

פִּרְל פִּירוֹלִין *Idem ac* בִּירוֹלִין Beryli. *Lapides pretioſi.* Exod. 25. 7. *in Jonathane.*

פְּרוּמְבְיָא פְּרָם Frænum. Pſal. 32. 9. *Eliæ videtur eſſe corruptum ex Latino. Convenit Græcum* φορβέα.

פְּרַן Dotare, dotem conſtituere, *vel* dare. Exod. 22. 15. *in Jonathane.*

פּוֹרְנָא, פּוֹרְנָא Dos. Geneſ. 34. 12. *in Targum Hieroſolymitano.*

מְפָרְנֵי Idem. Exod. 22. 16. *in Jonathane. Fortaſſe legendum* כְּמַפְרְנֵי *ex Participio Aphel*, ſicut dotant.

פַּרְנִיגָן, פִּרְנִיגָן *Genus ornamenti.* Eſth. 5. 10. *in Targum ſecundo. Nonnulli putant legendum* פַּרְנְדָא, & *vertunt* veſtimentum ſericum.

פַּרְנֵס Gubernare, paſcere, alere, ſuſtentare, nutrire. Jerem. 23. 2. Eccleſ. 2. 7. *Ithpahel* אִתְפַּרְנֵס ali, nutriri, paſci. Thren. 5. 6. Iſa. 30. 23.

פַּרְנָס Gubernator, paſtor: dominator, princeps. Ezech. 34. 5. *Plur.* פַּרְנָסִין, פַּרְנָסַיָּא gubernatores, paſtores. Ezech. 34. 7. Iſa. 3. 4. *Apud Hebræos tum antiquos, tum recentiores dicitur* פַּרְנָס Synagogæ gubernator, *qui cœtum Hebraicum politice gubernat, ſicuti Prætores, & Præfecti inter Chriſtianos populum regunt. Ubi incolarum numerus magnus eſt, hujuſmodi* פַּרְנָסִין *plures eſſe poterant, qui doctrina, & ſapientiæ aliis præire debebant, iiſque in rebus ſacris, & politicis præeſſe. De iis in* שבת Sabbàt *fol.* 17. *habetur:* כל פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים אינו רואה בן תלמיד חכם *h. e.* Omnis gubernator Judaicus projiciens terrorem majorem ſuper cœtum non gloriæ Dei ſtudio, non eſt viſurus filium ex ſe ſapientem. *Ad deterrendos autem homines ab ambiendis honoribus, & dignitatibus his verbis Rabbini utuntur:* כשנתמנה אדם פרנס מלמטה נקרא רשע למלמעלה: *h. e.* Homo cum fit gubernator hic inferius, vocatur impius.

pius ſuperius, *videlicet in Cœlo.*

פַּרְנוֹס, פַּרְנֻס Paſtio, paſcuum, alimentum, victus. Malach. 3. 10. Ezech. 34. 14.

פַּרְנָסוּתָא, פַּרְנָסוּת Idem. Job 38. 39.

פָּרְנֵךְ *Pahel*: Oblectare. Pſal. 34. 19. *Ithpahel* אִתְפַּרְנֵךְ oblectare ſe. Deut. 28. 56. Jcb 22. 28.

פַּרְנוּקָא Oblectatio, voluptas, oblectamentum. *Plur.* פַּרְנוּקִין oblectationes. *Cum aff.* פַּרְנוּקַי Oblectationes meæ. Pſal. 119. 24.

פַּרְנֵקָא Voluptas, deliciæ. Deuter. 28. 56. *Legitur etiam* פַּרְנֶקָא, י & נ *tranſpoſitis*, & פַּרְקִינָא, *ſed mendum eſt.*

פָּרַס Pandere, expandere, explicare, extendere. *Reperitur etiam ſcriptum* פָּרֵשׂ *cum* ש. Geneſ. 31. 25. *Item* frangere, ſcindere, diſcindere, dividere, partiri, diſtribuere. Dan. 5. 8. 2. Reg. 4. 39. *Item* æſtimare, taxare. *Pahel* פַּרֵּס extendere, expandere. Thren. 1. 17. *Aphel* אַפְרֵיס extendere, protendere. Ezech. 32. 3. Eſth. 1. 2. *in Targum ſecundo.*

פְּרָסָא, פְּרָסָא Tentorium, velum, aulæum, tegumentum. Exod. 40. 19. 2. Sam. 17. 19.

בֵּית הַפְּרַס Locus expanſionis. *Hoc nomine indigitatur ager ad culturam redactus, in quo prius aliquis homo ſepulcro mandatus fuerat, factuſque propterea immundus, per quem Naziræo tranſire non permittebatur. Hinc in* Oholoth *cap.* 17. הַחוֹרֵשׁ אֶת הַקֶּבֶר הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה בֵּית הַפְּרַס Arans ſepulcrum, is facit agrum immundum. *Rabbi Salomon ait, locum illum appellari* locum expanſionis, quod arando terra ſepulcri per totum agrum expandatur. *A Bartenora* בֵּית הַפְּרַס *dicitur* eſſe locus, in quo immunditia פְּרוּסָה וּמִתְפַּשֶּׁטֶת diffuſa, & extenſa eſt. *Recentiores autem Rabbini* פָּרַס *interpretantur* דָּבָר פָּרוּס וְשָׁבוּר rem confractam, & contritam, quod oſſa mortuorum illic diſperſa, & confracta ſint. *Ex Majemonide in libro* יד *parte* 3. *in* הִלְכוֹת אֵיהוּ בֵּית הַפְּרַס זֶה טוּמְאַת מֵת cap. 10. הַמָּקוֹם שֶׁנַּחֲרַשׁ בּוֹ קֶבֶר שֶׁהָרִי נִתְרַקְּקוּ עַצְמוֹת הַמֵּת בְּתוֹךְ הֶעָפָר וְנִתְפָּרְסוּ בְּכָל הַשָּׂדֶה וְגוֹ *h. e.* Quidnam eſt בֵּית הַפְּרַס? Eſt locus, in quo aratum eſt ſepulcrum. Nam ſic comminuuntur oſſa mortui in terra, & dividuntur in totum agrum. *In* מוֹעֵד קָטָן Moèd Katòn *fol.* 5. שָׂדֶה בֵּית הַפְּרָס Ager ſepulcri expanſi, & diſperſi. כֵּיצַד מְטַהֲרִין בֵּית הַפְּרָס Quomodo mundum reddunt agrum ſepulcro immundum? שְׁלֹשָׁה בָּתֵּי פְּרָסוֹת הֵן Tres ſunt ejuſmodi agri: שָׂדֶה שֶׁנַּחֲרַשׁ בָּהּ קֶבֶר ager, in quo aratum eſt ſepulcrum: שָׂדֶה שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר Ager, in quo interiit ſepulcrum: שָׂדֶה בּוֹכִים Ager flentium. *Uſurpatur etiam de* vinea, *ut* כֵּיצַד בּוֹצְרִין בֵּית הַפְּרַס Quomodo vindemiant vineam ſepulcro immundam?

פַּרְסָא, פַּרְסָא Ungula: planta pedis. *Conſtr.* פַּרְסַת Geneſ. 8. 9. *Plur.* פַּרְסָן, פַּרְסָת ungulæ. Joſ. 3. 13.

פַּרְסָתָן Ungulas magnas habens.

Mer-

פֶּרֶס Merces, præmium, munus. 2. Sam. 8. 3.

פְּרִיסוּתָא Separatio. Levit. 1. 8. *in Jonathane.*

פּוּרְסָנָא, פּוּרְסָן Æstimatio. Levit. 27. 2.

פַּרְסָא Parsa, parasanga, milliare, leuca. *Plur.* פַּרְסֵי, פַּרְסִין milliaria, leucæ. Exod. 12. 31. Numer. 21. 36. *in Jonathane.*

פָּרָס Persia. *In Medràs Esther sect.* 1. *in fine.*

פָּרְסָאָה, פַּרְסָאי, פָּרְסִי Persa. *Plur.* פַּרְסָאֵי, פָּרְסָאִין Persæ. Ezech. 27. 10. *Persarum laus apud Rabbinum Gamalielem:* בשלושה דברים אוהב אני את הפרסאים הן צנועין באכילתן וצנועין בבית הכסא וצנועין ברבר אחר *h. e.* Propter tres res amo Persas; sunt verecundi in cibo; sunt verecundi in loco secreto; verecundi in re alia: *videlicet*, בַּתַּשְׁמִישׁ in lecto.

פְּרוֹסְדָא Porticus, vestibulum. 1. Reg. 7. 7.

פַּרְסָנִית Ungulas dividens, *quod fit incessu. Quare mulier, quæ id facit, dicitur* Vagatrix. *Quæritur in* בראשית רבא Bereschìth Rabbà, *cur mulier in principio creationis non fit formata ex viri pectore, capite, ore, lingua, manu &c.? Respondent Rabbini,* דְּלָא מִן הַרֶגֶל שֶׁלֹּא תְּהִי פַּרְסָנִית neque ex pede *formatam esse*, ne esset ungulas dividens, *h. e. ne hac & illac vagaretur, & extra domum per plateas discurreret, ut Lia, & Dina.*

פַּרְסֵם Divulgare, publicare, manifestare. Thren 2. 14. Esth. 3. 14. *Ithpahel* אִתְפַּרְסֵם revelari, manifestari, manifestum, publicum fieri. Exod. 2. 14. Eccles. 12. 13.

מְפֻרְסָם, מְפוּרְסָם Publicum, manifestum, notorium, probabile. *Plur.* מְפֻרְסָמִין nudi, retecti. Cant. 2. 17. מְקוֹמוֹת מְפוּרְסָמִים loca publica. אֲנָשִׁים מְפוּרְסָמִים Viri publici, celebres.

פִּרְסוּמֵי, פִּרְסוּם Publicatio, manifestatio, retectio, revelatio. Levit. 18. 6. probabilitas. בְּפִרְסוּם, בְּפִרְסוּמֵי publice, palam, manifeste. Genes. 19. 26. *in Jonathane*, probabiliter.

פִּרְסָתְוָתָא, פִּרְסָתָן Heræ, dominæ. Judic. 5. 29.

פָּרַע Solvere, persolvere, retribuere, reddere, referre. Psal. 13. 6. Prov. 24. 12. nudare, detegere, retegere. Levit. 13. 45. *Apud Rabbinos* רֹאשׁ פָּרוּעַ caput apertum, *h. e.* pileo, *vel alio tegumento nudatum. Usurpatur etiam* פָּרַע de nudatione membri in Circumcisione. *Hinc illud* מל ולא פרע את המילה כאלו לא מל *h. e.* Qui circumcidit, & non denudat circumcisionem, perinde est, ac si non circumcideret. *Item* debitum solvere. פּוֹרְעִין מֵס Solvunt tributum. פְּרַעְתִּיךָ Persolvi tibi debitum. שְׁטָרוֹת פְּרוּעִים Chirographa, litteræ debitorum persolutæ. *Ithpehal* אִתְפָּרַע ulcisci, vindicare. Jos. 10. 13. 1. Sam. 8. 20. *Talmudicis tritum:* דְּפָרַע קִנְיָנֵיהּ מַחֲרִיב בֵּיתֵיהּ Qui ulciscitur, *h. e.* sumit vindictam suam, vastat domum suam.

פּוּרְעָנוּתָא, פּוּרְעָנוּת Ultio, vindicta, pœ-

pœna, retributio. Prov. 19. 17. Iſa. 34. 8. *Plur.* פּוּרְעָנֻן ultiones: pœnæ. Ezech. 14. 21. פּוּרְעָנוּתָא Pſal. 94. 1. *Apud Rabbinos* מְרוּבֶּה מִדָּה טוֹבָה מִכְּמֶרֶת פּוּרְעָנוּת *h. e.* Amplior eſt proprietas bona (*gratiæ*), quam proprietas vindictæ, & pœnæ, *ſcilicet in Deo*. *Plur.* פּוּרְעָנִיּוֹת vindictæ.

פּוֹרְעָן Ultor, vindex, judex. Exod. 20. 5. *in Jonathane*. *Plur.* פּוּרְעָנִין vindices. Deuter. 16. 18. *Item* ultiones. *Juvat hoc in loco nonnulla de* Vindice Sanguinis, *qui proprie vocabatur* גּוֹאֵל, *ſubjicere*. Vindex *igitur* ſanguinis *erat, qui cædem propinqui ab injuſto occiſore ulciſcebatur. Vindex dicebatur a vindicta, quam exercebat, ipſi a Deo permiſſa. Cæterum occiſi unus tantummodo poterat eſſe Vindex, non plures, cum numero ſingulari Sacræ litteræ utantur, quod ſentit etiam* Oſiander de Aſylis Gentilium. *Hinc ſi plures eodem affinitatis gradu occiſum contingebant, v. g. fratres, hoc jus ulciſcendi primogenito competebat*. Seldenus de ſucceſſione in bona defunctorum. *Deficientibus maribus, a* Majemonide cap. 1. *hoc privilegium fœminis conceditur. Quod privilegium non ſolum apud Judæos locum habebat, ſed etiam apud Proſelytos, & Gentes*. Goetius Diſſertatione XI. §. 6. *cum ſequentibus*.

פְּרִיעַ Nudum, nudatum, retectum. Levit. 13. 45.

פֶּרַע Coma, cæſaries. Levit. 16. 6. Numer. 6. 5.

פְּרִיעָא Malleus. Prov. 25. 18.

בְּפִרְיַע Cito, celeriter, feſtinanter, repente, continuo, ſubito, ſtatim. Exod. 32. 8. Judic. 2. 23. לְמַפְרַע Retro, retrorſum, præpoſtere, inverſo ordine. *Quidam explicant illud Proverb.* 8. 33. וְאַל תִּפְרָעוּ Et ne faciatis præpoſtere, ordine inverſo. *Sic* לֹא אֶפְרַע Non retrocedam, non ibo retrorſum a decreto meo. Ezech. 24. 14.

פַּרְעוֹשׁ Pulex. *Hebraice* פַּרְעוֹשׁ.

פרף

פּוּרְפָּא Anſa, anſula, fibula. *Plur.* פּוּרְפִּין, פּוּרְפַּיָּא anſæ, anſulæ. Exod. 26. 11. *Cum aff.* יַת פּוּרְכּוֹהִי anſulas ejus. Exod. 35. 11.

פרץ

פָּרַץ Rumpere, diſrumpere, perrumpere, perfringere. Prov. 25. 28. 2. Reg. 14. 13.

פֶּרֶץ, פִּרְצָא Ruptura, foramen: protervia, perverſitas, laſcivia. *Plur.* פְּרָצִין rupturæ. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo. Proverbium apud Hebræos*, פִּרְצָה קוֹרְאָה לְגַנָּב Foramen advocat furem. *Convenit cum illo vulgari*, occaſio facit furem.

פָּרוּץ Laſcivus, protervus, impudens. *Fœmin.* פְּרוּצָה laſciva, petulans, præfracta, puella, *vel* mulier impudica. *Ei opponitur* צְנוּעָה verecunda, modeſta.

פָּרִיץ Effractor, fur, latro. *In* מְצִיעָא Metzià *fol.* 105. *per metaphoram* פְּרִיצֵי זֵיתִים וַעֲנָבִים Improbæ olivæ, & uvæ, *videlicet immaturæ, quæ ad maturitatem non pervenerunt, & ſub prælo non comminuuntur*. גְּמַלָּא פָּרִיצָה Camelus inſanus, *perrumpens, & perfringens quæcumque ei obvia fiunt*.

Al-

פַּרְצִידֵי, פַּרְצִידִין Alvei aquarum. Pſal. 42. 2. *Idem ac* פַּצִּידִין.

פְּרָצִנִין Acini uvarum. Numer. 6. 4.

פַּרְצוּפָא, פַּרְצוֹפָא Vultus, facies, effigies, figura, perſona. Pſal. 34. 17. *Plur.* פַּרְצוּפִין perſonæ. *Conſtr.* פַּרְצוּפֵי vultus. Prov. 27. 19.

פָּרַק Redimere, liberare, eripere, eruere, vindicare. Deut. 13. 6. Ruth 3. 13. rumpere, abrumpere, diſrumpere, avellere, removere, auferre, deponere. Exod. 32. 2. *Item* explicare, declarare. *Pahel* פָּרֵק idem. *Ithpehal* אִתְפְּרַק ſervari, liberari, redimi. Levit. 19. 20. rumpi, abrumpi, avelli, divelli, amoveri, dimoveri. Exod. 32. 3.

פְּרִיקָא, פָּרִיק Redemptor, liberator, ſervator, vindex. Ruth 4. 1. Iſa. 43. 11.

פָּרוֹקָא, פָּרוֹק Idem. Ruth 4. 6. *Plur.* פָּרוֹקִין redemptores.

פּוּרְקָנָא, פּוּרְקָן Redemptio, liberatio, ſalus, auxilium: pretium redemptionis, lytron. Numer. 3. 46. *Plur.* פּוּרְקָנִין, פּוּרְקָנְיָא redemptiones. Pſal. 116. 13.

פּוּרְקָנוּת Idem. Pſal. 28. 8.

פְּרִיקָא Receſſus, receſſio. Prov. 13. 19.

פְּרָקָא, פִּרְקָא, פִּרְקַת Compitum, bivium. Obad. v. 14. cervix, junctura cervicis, compages vertebrarum cervicis, Pſal. 60. 10. Thren. 5. 5. articuli digitorum, manuum, pedum. Levit. 14. 25. *in Jonathane.*

Apud Rabbinos per נְטִילַת יָדַיִם עַד פֶּרֶק lotio manuum intelligitur, quæ fit uſque ad articulum, nempe manus cum brachio. *Vocantur etiam* פֶּרֶק *apud eoſdem* articuli digitorum pedis, tali, malleoli pedis. *Plur.* פְּרָקִים. *Sic* פֶּרֶק שֶׁל הַזְּרוֹעַ Junctura, Articulus brachii, *ubi brachium cum corpore conjungitur. In calamis, vel culmis* פֶּרֶק *eſt* nodus, geniculum. *Hoc nomine in rebus etiam artificialibus appellantur, quæ habent juncturas, & articulos. Eſt quoque* פֶּרֶק tempus certum, articulus, terminus, momentum temporis: *ut* בּוֹ בַּפֶּרֶק מֵתָה שָׂרָה Eo ipſo tempore, vel momento mortua eſt Sara. בִּתּוֹ עוֹמֶדֶת עַל פִּרְקָהּ Filia ejus ſtabat in tempore ſuo, *h. e.* conjugio apta erat. לִפְרָקִים Certis temporibus, quibuſdam temporibus: *ut* הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִפְרָקִים Qui diſcit Legem certis temporibus, *h. e. qui dat operam ſtudio Legis temporibus interruptis, non aſſidue, vel quotidie. Item* Sectio, Caput libri: Lectio, Profeſſio. מַאי טַעְמָא לָא אָתָא מָר לְפִרְקָא Quæ cauſſa fuit, cur non veniret Dominus ad lectionem? מוֹתִיב פִּרְקֵי Habens lectiones, profitens publice. בְּנֵי פִּרְקֵי Diſcipuli, qui diſcunt capitula, *videlicet lectiones ſuas in Scholis.* רֵאשֵׁי פְּרָקִים Summa capita.

פֶּרוֹק Ruptura. Iſa. 24. 20. *Rabbinis* explicatio, ſolutio quæſtionis dubiæ, *quaſi ejus fractio, & diſruptio.*

פְּרִיקָא Collum, cervix. Deuter. 33. 29. *Conſtr.* פְּרִיקַת Geneſ. 46. 29. *in Jonathane.*

פִּרְקוֹתָא Idem. 1. Sam. 4. 18.

פַּרְקֵד Supinum in cervicem cadere. *Ex Ithpehal* מִתְפַּרְקִיד

ſeſ-

לַאֲחוֹרֵיהּ ſeſſor ejus retrorſum. Geneſ. 49. 17. *in Jonathane*.

פרקט, פְּרַקְטִינִין, פְּרַקְטָנִין, פְּרַקְטוּנִין Piſcinæ, rivi, alvei, aquarum foſſæ. Cant. 7. 4.

פְּרַקְלִיטָא Paracletus, conſolator, advocatus, internuncius, procurator: interpres. Job 33. 23. *Plur.* פְּרַקְלִיטִין conſolatores. *Cum aff.* פְּרַקְלִיטַי Advocati mei. Job 16. 20. *In* בבא בתרא Bavà Batrà *fol.* 10. כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה שלום גדול ופרקליטין גדולים בין ישראל לאביהן בשמים *h. e.* Omnis juſtitia, (*hoc nomine ſolet appellari ab Hebræis eleemoſyna*) quam Iſraelitæ faciunt in hoc Mundo, ſunt pax magna, & advocati maximi inter ipſos, & patrem ipſorum Cœleſtem. *Sic in* פרקי אבות PirKè Avòth *cap.* 4. העושה מצוה אחת קונה לו פרקלט והעובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד *h. e.* Quicumque facit præceptum unum, comparat ſibi advocatum unum: qui autem tranſgreditur tranſgreſſionem unam, comparat ſibi accuſatorem unum. *Sic alibi. In judicio Cœleſti hominis advocati ſunt* תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים Pœnitentia, & opera bona.

פרקם פְּרַקְמַטְיָא Mercatura, negotiatio. Geneſ. 42. 34. *Græce* πραγματεία. *Apud Talmudicos* אֵינוֹ מוֹעִיל בִּפְרַקְמַטְיָא שֶׁלּוֹ כְּלוּם Non prodeſt ad negotiationem ejus quidquam, *h. e.* ad propoſitum negotium.

פְּרַקְמָטוֹטָא Pragmaticus, mercator, negotiator. *Plur.* פְּרַקְמָטוֹטִין Mercatores, negotiatores.

פַּרְקֵס Induſium, interula; veſtis *carni proxima*: ſubligaculum. *Plur.* פַּרְקְסִים Induſia: lintea.

אַפַּרְקְסוּחָא Idem. *Alii exponunt* indumentum ſuperius, *quod reliquis veſtibus ſuperinduitur*, *vulgo* Cappa; *alii explicant* veſtem ſudoris, *quę carni adhæret*.

פרר *Ithpahel* אִתְפַּרְפַּר Frangi, conteri, comminui, diſſipari. Pſal. 22. 15.

פְּרִירִין, פְּרִירַיָּא Lapilli minuti, ſcrupi. Job 41. 21. *ubi Regia habent* פְּרִידִים.

אֶפְרוֹרְוָן *Vide in littera* א.

פָּרֵר, פַּרְפֵּר Frangere minutatim, confringere, comminuere. Job 16. 12. *in Hebręo. Item* movere ſe, palpitare, trepidare. Geneſ. 42. 21.

פֵּירוּר, פֵּרוּר Fragmentum, fruſtulum, atomus, pulviſculus, mica. *Plur.* פֵּרוּרִים micæ. Joſ. 9. 5. *ubi R. Levi explicans vocem* נְקֻדִּים *inquit*: הוא הפת היבש שמתפרר מצד יבשו לפירריום דקים *NeKuddìm* eſt panis ſiccus, qui frangitur propter ſiccitatem ſuam in micas tenuiſſimas. *Pro* Atomis *autem*, *ſive* pulviſculo in aere ex Sole radiante conſpicuo פֵּירוּר *uſurpatum legitur apud R. Saadiam* Dan. 4. 32. *ad vocem* כְּלָה, *quę ab eo ſic explicatur*: כלא הוא הפירור הנראה בעין זריחת השמש כאלו פורחין בו באוירו פירורין רקין וגו *h. e. Kelò* (*h. e.* quaſi nihilum) eſt pulviſculus, qui conſpicitur

in ortu Solis, ac si volarent in aere ejus atomi minutissimi instar pulveris, quæ est res non subsistens, sed transiens, & cessans cum Sole, in cujus substantia nihil solidi est. מַעֲבִירִין מִלְּפָנַי שׁוּלְחָן פֵּירוּרִין Removent a mensa micas.

פַּרְפֶּרֶת Deliciæ, cupediæ, *quæ vel ad excitandum appetitum ante cibum comeduntur, vel voluptatis ergo post sumptum cibum. Plur.* פַּרְפְּרִיכֵּי, & פַּרְפְּרִין, *vel* פַּרְפְּרוֹת, & פַּרְפְּרָאוֹת frustula, micæ, partes, particulæ: *ut* בורך על פרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון *h. e.* qui benedictionem dicit super cupediis ante cibum, liberas facit (*sc. a benedictione*) cupedias post cibum. *In* ברכות Beracòth *fol.* 42. *Glossa ita locum exponit. Ante cibum* (*Hebræi*) *afferebant* פַּרְפְּרָאוֹת delicatas res, *ad excitandum appetitum edendi, veluti pullos, pisciculos, & similia, postea ordinarios cibos. Post prandium absolutum rursus afferebant* פַּרְפְּרָאוֹת delicias secundas, *veluti placentas frixas, tostas, aromatarias, crustula mellita, condita, & similia. Super his opus non fuit benedictione, si ea prandium præcessissent. A Rabbinis autem vocantur* פַּרְפְּרָאוֹת לְחָכְמָה deliciæ ad sapientiam *Quæstiones subtiles & jucundæ ad sapientiam acquirendam hominum animos excitantes. Hinc legitur in* פרקי אבות PirKè Avòth *cap.* 3. Rabbi Eliezer ben Chasmà dixit: תקופות וגמטריאות פַּרְפְּרָאוֹת לְחָכְמָה *h. e.* Quatuor revolutiones anni, & Geometricæ supputationes, deliciæ sunt ad sapientiam. *Per* תְּקוּפוֹת quatuor anni revolutiones *a Rabbinis intelliguntur duo Solstitia, & duo Æquinoctia, ipsorumque causæ, & effectus. Per* גְּמַטְרִיאוֹת Geometrica *innuuntur res Cœlestes, & nomina Divina, & quæ ab iis producuntur, quæ sunt* פַּרְפְּרָאוֹת מֵהַתּוֹרָה deliciæ ex Lege, *ex Verbi Divini, & Theologicarum rerum scientia manantes. Ab aliis Interpretibus dictiones* פַּרְפְּרָאוֹת לְחָכְמָה *exponuntur* partes minutæ ad sapientiam sunt, non ipsum sapientiæ corpus. *Itaque liberum Lectori relinquitur, utri velit ex his duabus interpretationibus adhærere.*

פָּרַשׁ Segregare, separare, distinguere, disjungere. Jerem. 23. 28. Psal. 4. 4. discedere, abscedere, separare se: exponere, explicare, explanare, declarare, exprimere nominatim, nominare, nominatim vocare. Levit. 24. 11. Isa. 62. 2. mirum, admirabile esse, *vel* fieri. Psal. 139. 14. in admirationem rapi. Psal. 139. 14. *Pahel* פִּרֵּשׁ idem. Numer. 16. 19. *Item* mirabile, mirificum reddere, *vel* efficere. *Aphel* אַפְרֵשׁ Idem. Genes. 30. 40. *Ithpehal* אִתְפְּרַשׁ separari, segregari, sejungi. Genes. 10. 2. disjungere, separare se: explanari, declarari, explicari, expresse nominari, vocari, definiri. Numer. 15. 34.

פָּרִישׁ, פְּרִישׁ, פְּרִישָׁא Separatus, segregatus, distinctus. Job 12. 3. Genes. 49. 26. *in R. Salomone.* mirandum, admirandum, mirabile, miraculum. Job 31. 11. peculiare.

re. *Fœm.* פְּרִשָׁתִיהּ miraculoſum opus ſuum. Iſa. 5. 19. *Plur. fœm.* פְּרִישָׁן & פְּרִשְׁוָתָא, פְּרִשָׁוָן miracula, mirabilia. Job 42. 4. Thren. 1. 9. Exod. 34. 10.

פְּרִישָׁתָא Extenſiones, expanſiones. Job 36. 29.

פֵּירוּשׁ, & פֵּרוּשׁ Explicatio, interpretatio, expoſitio. Cant. 5. 11. effatum, pronunciatum, prolatum, prolatio. Pſal. 21. 3. *Plur.* פֵּירוּשִׁים, פֵּירוּשִׁין, & פֵּירוּשִׁים Explicationes, Commentarii, Gloſſæ. *De Rabbinorum Commentariis in* מִקְרָא Sacram Scripturam *vide Diſputationem huic Lexico præmiſſam.*

פָּרָשׁ Eques, *ita dictus a pungendo, quia equum calcaribus pungit.* Nahum 3. 3. *Plur.* פָּרָשַׁיָא, פָּרָשִׁין equites. Geneſ. 49. 17. 2. Sam. 1. 6.

פְּרִישִׁין Calcaria, *ita dicta a pungendo. In hac ſignificatione adhibetur Verbum Hebraicum* יִפְרָשׁ pungit, Proverb. 23. 32. *ubi rationem ſubjicit R. Abraham, cur* Eques *dicatur* פָּרָשׁ. *Inquit enim:* פָּרָשׁ Eques *ſic dicitur* בַּעֲבוּר פְּרִישִׁים propter calcaria, quæ ſunt in pedibus ejus, quibus equum pungit. *R. David autem animadvertit ad vocem* מַלְמָד: *Malmad* eſt inſtrumentum, quod alias vocatur דָּרְבָּן *ſtimulus*, שֶׁמַּמְרִיץ בּוֹ *quo pungit* arator bovem, & ſic dicitur, quaſi docens bovem ad arandum (*a radice* למד). Ex hac ſignificatione etiam dicuntur, qui vehuntur equis, פָּרָשִׁים *equites*, שֶׁמַּפְרִישִׁין בִּפְרִישִׁין שֶׁבִּרַגְלֵיהֶם quia pungunt calcaribus, quæ ſunt in pedibus eorum. *Sic* פְּרַשׁ ſtimulus *dicitur* a pungendo.

פְּרִישׁוּת Mirabilis operatio, mirabile opus. Pſal. 88. 13. *Cum aff.* פְּרִישׁוּתָךְ mirabile opus tuum. Pſal. 89. 6. *Forma pluralis* פְּרִשָׁן. *Conſtr.* פִּרְשָׁת. *Emphat.* פְּרִשְׁוָתָא mirabilia. Job 37. 14. & 16. *Cum aff.* פְּרִשָׁתַי mirabilia mea. Exod. 3. 20. פְּרִשְׁוָתָךְ mirabilia tua. Pſal. 9. 2. פְּרִשָׁתֵיהּ mirabilia ejus. Pſal. 78. 4.

פְּרַשׁ Stimulus, vomer. Judic. 3. 31. 1. Sam. 13. 20.

פָּרְשׁוּת Sectio, diviſio. Geneſ. 38. 14. פָּרְשַׁת אוֹרַח Sectio, diviſio viæ, bivium. Ezech. 21. 19.

פַּרְשַׁת, פָּרְשַׁת, פָּרְשָׁה Paraſcà, ſectio, diviſio, Caput: verſus Biblicus, *ut Kimchì* Amos 1. 1. *De* פַּרְשָׁא Paraſcà *vide pag.* 342.

אֶפְרֶשׁ Diſcrimen, differentia.

אַפְרָשׁוּתָא, אַפְרָשׁוּ, אַפְרָשׁוּת Separatum, ſeparatio, oblatio ſeparata, oblatio fructuum, frumenti, olei, vini. Numer. 11. 11.

לְאַפְרַשׁ, אַפְרַשׁ, לְאַפְרַשׁ In perpetuum, in æternum, in ſempiternum. Jerem. 3. 5. Iſa. 57. 16. 2. Sam. 2. 26.

מַפְרַשׁ Separatio, diſtinctio, differentia.

מְפָרַשׁ Explicate. Eſdræ 4. 18.

פַּרְשֶׁגֶן, פַּרְשֶׁנֶן Exemplum, exemplar. Jerem. 10. 11. Deut. 17. 18. Eſdræ 4. 11.

פָּרַשׁ

Vide in פרס.

פָּרַת

Rumpere, diſrumpere, perrumpere. Iſa. 59. 5.

פֻּרְתָּא Umbilicus, *quaſi ventris ruptura*. Job 40. 11. *Cum aff.* מִן פֻּרְתֵּיהּ Ex umbilico ſuo. Cant. 7. 3.

פֻּרְתָּא, פַּרְתָּא Excrementum, ſtercus, fimus. Deut. 21. 8. *in Jonathane*.

פְּרָת Euphrates. *Nomen fluvii Meſopotamiæ in Sacris litteris celeberrimi*. Geneſ. 2. 14. Deut. 1. 7. *In Targùm verba illa* Geneſ. 24. 10. אֲרַם נַהֲרַיִם Aram, *ſive* Syria duorum fluminum, *transferuntur* וַאֲזַל לַאֲרָם דְּעַל פְּרָת Et profectus eſt in Syriam, quæ ſita eſt ad Euphratem. *Itaque Syria duorum fluviorum eſt Meſopotamia, ita dicta quaſi Interamnis, quia inter Euphratem, & Tigrim collocata eſt. In Targùm dicto* נָהָר fluvius *abſolute poſita per Synecdochen redditur* Euphrates, *ut* עַל הַנָּהָר Iſa. 11. 15. *vertitur a Targùm* עַל פְּרָת. *Sic illud* Num. 24. 6. כְּגַנָּת עֲלֵי נָהָר *transfertur* כְּגִנַּת שַׁקְיָא דְעַל פְּרָת Sicut hortus irriguus ad Euphratem. Numer. 24. 6.

פַּרְתֻנָּאֵי Proceres, præfecti, dominatores. Eſth. 1. 3.

פַּרְתְּיֵאִין Perſæ, *juxta nonnullos*.

פְּרוּרְתָּקִין Exemplar litterarum, epiſtola. Eſth. 6. 10. *in Targum ſecundo*.

פְּשָׂא, פְּשָׁה *Idem ac* פּוּשׁ Creſcere, augeri, multiplicari.

פְּשַׁח Findere, diffindere, diſcindere, diſcerpere, dilaniare, dilacerare. 1. Sam. 15. 13. *Pahel* פַּסַּח Idem. Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo*. *Ithpehal* אִתְפְּשַׁח Scindi, diſcindi, abſcindi, amputari. Levit. 11. 32. *in Jonathane*.

פְּשַׁט Extendere, inclinare. Geneſ. 22. 10. Prov. 31. 20. Pſal. 17. 11. *Rabbinis* excoriare, cutem detrahere: irruere, graſſari. פְּשׁוֹט נְבֵילְתָּא בְּשׁוּקָא Excoriato cadaver in foro, *h. e.* publice. *Item* ſtudere, diſcere: *ut* הֲוָה יָתֵיב וּפָשֵׁיט בְּחָדָא כְּנִשְׁתָּא Fuit ſedens, & diſcens in quadam Schola. *Item* diffundi. נִתְפַּשֵּׁט בְּכָל־מָקוֹם Diffuſus, publicus ubique locorum. *Sic* ſimpliciter, & litteraliter interpretari. דְּאִי מִפְשַׁטֵּיהּ Quod ſi ſecundum litteram explices. *Ithpahel* אִתְפַּשֵּׁט Litteraliter interpretari: עַל דֶּרֶךְ מִתְפַּשְׁטִים Secundum viam litteraliter exponentium. Amos 6. 4. *in Raſchi*. Solvere quæſtionem dubiam, explicare: *ut* פַּשְׁטִינָן explicamus, ſolvimus.

פְּשִׁיט, פְּשׁוּט Simplex, extenſum: rectum, æquum. דִּין פְּשׁוּט Mos ſimplex, & vulgaris. מִנְהָג פְּשׁוּט Mos, conſuetudo ſimplex, *quæ ſcilicet ubique locorum recepta eſt, & inveterata*. פְּשׁוּטֵי כֵלִים Extenſa vaſorum, *h. e. partes extenſæ, rectæ, nullam capacitatem, vel profunditatem habentes*. *Dictioni* פָּשׁוּט *opponitur* כָּפוּל duplex, עָקוּם tortuoſum, curvum, מוּרְכָּב compoſitum. *Item* פְּשׁוּט Simplicitas, ſimplex, litteralis Sacrarum litterarum ſenſus, *cui opponitur* מִדְרָשׁ Allegoricus, & myſticus ſenſus. סְבוֹת פְּשׁוּטוֹת Cauſſæ ſimplices. בְּפְשׁוּטוֹ שֶׁל עִנְיָן In ſimplici intelligentia Textus. *Huc ſpectat etiam illud Rabbinicum* אֵין מִקְרָא יוֹצֵא מִידֵי פְּשׁוּטוֹ Scriptura

ra non egreditur ex ſimplicitate ſua, *h. e.* ex ſimplici, & litterali ſenſu. *Plur.* פְּשׁוּטִים, פְּשׁוּטָיָא ſimplices.

פֶּשֶׂךְ, פּוּשְׂכָא, פּוּשָׁךְ Palmus, *palmæ ſpatium per tranſverſum.* Exod. 25. 26. *Plur.* פּוּשְׁכַיָּא, פּוּשְׁכִין palmi. 1. Regum 7. 9. *Hebraice dicitur* טֶפַח palmus. Geneſ. 40. 22.

פָּשַׁר Interpretari; explicare: liquefieri, tepeſcere, tepidum fieri. Exod. 16. 21. ruminare. Levit. 11. 7. *Pahel* פַּשַּׁר idem. Geneſ. 41. 15. Dan. 5. 12. *Aphel* אַפְשַׁר idem. Geneſ. 41. 15. Dan. 5. 16. *Hithpahel* אִתְפַּשַּׁר Tepidum fieri. עֲשִׂיתִי תְּשׁוּבָה וְנִתְפַּשַּׁרְתִּי Egi pœnitentiam, & tepidus factus ſum: *h. e.* judicium acre contra me nonnihil mite redditum eſt propter pœnitentiam a me actam. מַיִם פּוּשְׁרִים Aquæ tepidæ.

פִּשְׁרָא, פְּשַׁר Interpretatio, explicatio. Dan. 5. 15. Eccleſ. 8. 1. *Plur.* פִּשְׁרִין Dan. 5. 16. & *fœm.* פִּשְׁרָן interpretationes. Geneſ. 40. 8. פִּשְׁרֵי Eſth. 3. 8. *in Targum ſecundo.*

פּוּשָׁרָן, פִּשְׁרָן Idem. Geneſ. 41. 11. *Cum aff.* דֵּין פּוּשָׁרָנֵיהּ Hæc eſt interpretatio ejus.

מַפְשַׁר Idem. Cant. 2. 5.

פָּשׁוּר Tepidum. *Plur.* פָּשׁוּרֵי מַיָּא Aquæ tepidæ. Eccleſ. 2. 8.

פִּשְׁרָא Rumen, cibus ruminis. Levit. 11. 3.

פִּשְׁרָא Stagnum, *aqua ex nivibus liquefactis, aut imbribus collecta.* *In* קִדּוּשִׁים Kidduſcìm *fol.* 73.

פשש פַּשְׁפֵּשׁ Scrutari, perſcrutari, inveſtigare, perveſtigare, perquirere: palpare, contrectare. Geneſ. 31. 34. *in Jonathane.* Levit. 13. 36. Job 32. 11. *In* עירובין Eruvìn *fol.* 13. נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא עכשיו משנברא יפשפש במעשיו *h. e.* Satius fuiſſet homini, ſi non creatus fuiſſet, magis quam quod creatus eſt: nunc vero poſtquam creatus eſt, diligenter ſcrutabitur, & examinabit opera ſua, *videlicet peccata perpetrata ad ea cognoſcenda, fatenda, & pœnitentiam de iis agendam.*

פִּשְׁפּוּשׁ Inveſtigatio, perveſtigatio, perſcrutatio. Job 11. 7. *Plur.* פִּשְׁפּוּשִׁין inveſtigationes. Pſal. 95. 4.

פַּת Duo, *in lingua Africana.* Amos 5. 25.

פתא פְּתִי, פְּתָה Dilatari. Iſa. 60. 5. *Aphel* אַפְתֵּי dilatare. Exod. 34. 14. Iſa. 5. 14.

פְּתִי, פְּתֵי Latum, ſpatioſum. Pſal. 104. 25. *Fœm.* פְּתֵיָא lata. Jerem. 51. 58. *Plur.* פְּתִין latæ. Pſal. 25. 17.

פְּתִי Latitudo: acetabulum femoris. Geneſ. 32. 25. 32.

פּוּתְיָא, פַּתְיָא Latitudo. Exod. 38. 28.

פַּתְיוּת Idem. Iſa. 22. 18. 1. Reg. 4. 29.

פְּתָאָה Idem: *Item* vicus, platea. Eſth. 6. 11. *Plur.* פְּתָוִן, & פַּתְאוֹת & *maſc.* פְּתָאֵי, פְּתֵיֵי Latitudines: plateæ. Thren. 2. 11. Cant. 3. 2. Prov. 5. 16.

פתג פְּתָגָא Veſtimentum, ſindon, linteum. Prov. 31. 24. *Cum aff.*

&

פִּתְנֵי & פִּתְאנַאי vestimenta mea.

פִּתְגָם, פִּתְגָמָא Verbum, sermo, ratio, responsio. Esdræ 5. 7. res, causa, negotium. Dan. 3. 16. aliquid, quidquam. Jud. 7. 17. acies gladii, *vel* cultri. Deut. 13. 15. *Plur.* פִּתְגָמִין, פִּתְגַמְיָא res. 1. Reg. 10. 7. responsiones: verba. Genes. 24. 28.

פָּתַר Infringere, incidere, attenuare. Esth. 3. 3. *in Targum secundo.*

פָּתַח Aperire. Genes. 8. 16. *Ithpehal* אִתְפְּתַח aperiri. Ezech. 1. 10. *Pahel* פַּתַּח aperire. Isa. 42. 7.

פְּתִיחָא, פְּתִיחָה Apertus, *sc.* oculis, *h. e.* videns. Exod. 4. 11. Num. 19. 15. *Fœm.* פְּתִיחָא aperta. Jos. 8. 17.

פִּתְחָא, פִּתְחָה Janua, ostium. Ezech. 40. 38. *Item* exordium, principium, initium. *Rabbinis est etiam* ostium ventris muliebris, *a pudore nomen habentis, ob quam causſam a natura tectum, & vestitum quodammodo pilis est. A Talmudicis in Tractatu* שַׁבָּת Sabbàt *fol.* 36. *numeratur inter vitia Virginitatis, si Sponsus post primum cum Sponsa concubitum dicat,* פִּתְחָא פְתִיחָא מְצָאתִי ostium apertum inveni. *Tunc enim ei licet contra eam agere de dono propter Virginitatem non solvendo.*

פָּתוּחַ מַאמָר Apertus. מַאמָר פָּתוּחַ סָתוּם Dictum apertum, *h. e.* facile, *perspicuum*, & dictum clausum, *h. e.* difficile, obscurum. *Fœmin.* פְּתוּחָה aperta: *ut* פְּתוּחָה פַּרְשָׁה Sectio aperta. *Cur hoc nomine appelletur, vide pag.* 342.

פַּתַּח Pathach. *Nomen vocalis* A *apud Grammaticos. Hinc Verbum* פַּתַּח Cum Pathach notare: נְפְתַּח, פְּתוּחַ Pathachatum, cum Pathach notatum. יְפַתְּחוּהוּ Notant illud cum Pathach. פַּתְּחוּת Pathachatio, notatio cum Pathach.

פְּתוּחָא Apertura, cælatura, sculptura. Soph. 2. 14.

מַפְתְּחָא, מַפְתֵּחַ Clavis, *ita dicta ab aperiendo.* Judic. 3. 25. Isa. 22. 22. *Rabbini volunt, quatuor claves in manu Dei positas esse, in libro* תַּעֲנִית Taanìt *cap.* 1. *in* סַנְהֶדְרִין Sanhedrìn *fol.* 113. & *in Targum Hierosolymitano, cujus verba hæc sunt:* אַרְבַּע מַפְתְּחִין דְּאִינּוּן כְּסִירִין בְּיַד רִבּוֹן כָּל־עָלְמָא יְיָ וְלָא מְסַר יַתְהוֹן לָא לְמַלְאָךְ וְלָא לְשָׂרָף מַפְתֵּחַ מְטַרָא מַפְתֵּחַ פַּרְסָנָא מַפְתֵּחַ קְבָרַיָא מַפְתֵּחַ עֻקְרְתָּא וגו *h. e.* Quatuor claves traditæ sunt in manu Domini Mundi, quas non tradidit neque ulli Angelo, neque Seraphino: clavis pluviæ: clavis sustentationis: clavis sepulcrorum: clavis sterilitatis &c. *Hæc textibus ex* מִקְרָא Sacra scriptura *desumptis probantur, quos brevitatis causſa in præsens omitto. Animadvertendum, in Targùm Jonathanis Deuter.* 28. 12. *pro* עֻקְרְתָּא *esse* דְּחַיְיכָא partus, *vel* parturientis, & *pro* פַּרְסָנָא *legi* וְרַזְמוֹנֵי

מִפְתָּח Apertio. Ezech. 29. 21.

פָּתַךְ Miscere, commiscere. Job 25. 2. *In Targum secundo.*

פַּתְכְּרָא, פִּתְכָּרָא, פַּתְכָּר Idolum, imago. Isa. 8. 23. *Plur.* פַּתְכְּרֵי Idola.

Ido-

פַּתְכוּמָרִין Idola. בָּמָן מְחַפְּיָן פַּתְכוּמָרִין Excelsa obtecta Idolis. Ezech. 16. 16. *Hæc dictio est vel peregrina, vel mendosa, cum alioquin divisa fere semper reperiatur. Hinc R. David* Amos 5. 6. פַּת כּוּמְרִין *legit. Sic* וְעָבְדִין פַּת כּוּמְרִין עַל רֵאשׁ כָּל־קוֹמָה Et faciunt Idola in capite omnis loci excelsi. Ezech. 13. 18. *In quibusdam exemplaribus reperitur* פַּתְכָּרִים, *in aliis* פַּת גּוּמְרִין.

פְּתַל Contorquere, intorquere. *Ithpahel Participium* וּמִפַּתְּלִין & perversæ sunt. Prov. 2. 15.

פִּתּוּל Perversitas, perversum. Prov. 8. 8.

פַּתְלָן Perversus. *Fœm.* פַּתְלָנָא perversa. Deut. 32. 5. *in Targum Hierosolymitano pro* פְּתַלְתֹּל.

פְּתִיל, פְּתִילָה Ellychnium, *lampadis, vel candelæ funiculus, qui incenditur, & ardet. In genere* funiculus duplicatus, & contortus, fascia ex filis implexis contorta. מַדְלִיק אֶת־הַפְּתִילָה Qui incendit ellychnium. *Plur.* פְּתִילִין, & פְּתִילוֹת fila, ellychnia. *Vocatur etiam a Talmudistis* פְּתִילָה Stannum, & plumbum liquefactum, *quo Carnifices olim utebantur ad comburendos eos, qui ob scelera patrata a Synedrio ad* שְׂרִיפָה combustionis *pœnam subeundam damnati erant. In eorum enim os immittebatur, ut mortem eo exusti oppeterent. Ex cap. autem 7.* סנהדרין Sanhedrìn *colligitur, numquam corpus integrum fuisse combustum.*

פתם פִּתְמָנָאֵי *Vide in radice sequenti.*

פִּיתוֹם Python. *Græce* πύθων, Python, qui vaticinia edit mali spiritus adminiculo; Divinator. *Apud Hebræos appellatur* אוֹב, *& apud Rabbinos* בַּעַל אוֹב, *de quibus mentio fit* Levit. 19. 31. & 20. 27. & *alibi. Majemon in libro* יָד *parte prima lib. de* עכו״ם Idololatria *cap. 6. rationem tradit, qua Pythones consulentibus responsa dabant, quam non erit ab re legentium oculis ipsius Majemonidis verbis subjicere:* האוב זה שהוא עומד ומקטיר קטורת ידועה ואחז שרביט של הדס בידו ומניפו: והוא מדבר בלאט בדברים ידועים אצלם עד שישמע השואל כאילו אחד מדבר עמו ומשיבו על מה שהוא שואל בדברים מתחת הארץ בקול נמוך עד מאד וכאילו אינו ניכר לאוזן אלא במחשבה מרגיש בו: וכן הלוקח גולגולת המת ומקטיר לה ומנחש בה עד שישמע כאלו קול יוצא מתחת שיחיו שפל עד מאד ומשיבו: כל אלו מעשה אוב הן והעושה אחד מהן נסקל: *h. e.* Python fuit, qui stabat, & adolebat suffitum certum, & notum, tenebatque virgam ex myrto in manu sua, & agitabat eam. Ipse vero murmurabat submissa voce quædam nota apud ipsos, donec audiret ea interrogans, quasi aliquis loqueretur cum ipso, & responderet ei ad id, quod quærebat ipse verbis, quasi ex terra voce depressa admodum, ut fere auribus percipi non posset, sed cogitatione perciperet eam. Similiter qui accipiebat cranium mortui, ac suffitum faciebat ei, mussitabat donec audiretur, voce quasi ex

axil-

axillis prodeunte ſubmiſſe admodum, & reſpondebat ei. Omnia hæc fuerunt opera Pythonis, & qui unum faciebat ex illis, lapidabatur. *Ex Talmudis Tractatu* סַנְהֶדְרִין Sanhedrìn *fol.* 65. בעל אוב זה פיתום המדבר משיחיו *h. e.* Baal obh eſt, qui dicitur Python, & loquitur ex axillis ſuis. *Addit Gloſſa:* Python eſt nomen Magi loquentis ex axillis ſuis. Educit, vel evocat mortuum ex terra, & collocat eum ſub axillis ſuis, & brachiis ſuis, & facit loqui mortuum iſtum arte magica. *Alii ex Rabbinis narrant, quoſdam ex Pythonibus cranium hominis mortui accipere, carne ejuſdem penitus abſumpta, eique ſuffitum facere. Quærere deinde flexo genu ex eo futura, craniumque ſingulis ſciſcitantium interrogationibus reſpondere, idque fieri per Spiritum malum magicis artibus in cranium adductum. Multa his ſimilia apud Rabbinos de Pythonibus ſermonem facientes invenies. Eſt etiam* פִּיתוֹם Pithom *nomen urbis Ægyptiacæ*, Exod. 1. 11. *quam Talmudici in* Sotà *fol.* 11. *tradunt,* כִּי פִּי תְהוֹם בולְעוֹ ore abyſſi fuiſſe abſorptam.

פֶּתֶן, פִּתְנָא, פִּתָּן Aſpis, ſerpens, regulus. Geneſ. 49. 17. Iſa. 11. 8. Pſal. 91. 13. *Plur.* פִּתְנִין, פִּתְנֵי aſpides. Deut. 32. 23. *in OnKeloſo. Jonathan habet* פִּתוֹנְיָא. *Targum Hieroſolymitanum* פִּתְמָנְאֵי, *ſed male.*

פִּתוֹנְיָא *Nomen proprium viri. Legitur etiam* פִּתוֹנְיָא. Eſth. 6. 9. *in Targum ſecundo.*

פְּתַק Jacere, ejicere, projicere ſagittas. Geneſ. 49. 8. ceſſare, deſinere. Geneſ. 8. 22. *in Targum Hieroſolymitano.* Obturare, obſtruere. *Hoc Verbum Talmudicis eſt uſitatiſſimum.*

פִּתְקָא, פִּתָּק *Idem ac* פִּטְקָא Liber, libellus, epiſtola, diploma. *Item nomen vaſis, ſeu poculi apud Perſas.* Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo. In* מָדְרָשׁ Medràs *hujus libri reperitur ſcriptum litteris tranſpoſitis* פְּקִתָּא; *propterea Gloſſator teſtatur, in quodam libro antiquo ita ſcriptum hoc nomen extare. In* ילקוט JalKùt, *qui eſt Commentarius varius in tota Biblia, collectus ex multis libris antiquis, nimirum Mechiltà, Tanchumà, Talmùd, Rabbòt, Siphrà, Siphrè, & ſimilibus, ad locum ſupra citatum ſcribitur, Poculum iſtud fuiſſe vocatum* פוסקא. *In Commentario iſto non habetur ratio ſenſus litteralis, ſed allegorici, quem Rabbini* דַּרְשָׁנִים *h. e.* Concionatores *præcipue ſpectare ſolent. Hunc librum* ילקוט JalKùt *compoſuit R.* שִׁמְעוֹן Simeon *Francofurtenſis. Cracoviæ editus eſt anno Chriſti* 1595.

פָּתַר Interpretari: exponere, explicare. Geneſ. 40. 12. & 18. *in Targum Hieroſolymitano.*

פִּתְרוֹן, פִּתָּר Interpretatio; expoſitio. *Ibidem.*

פַּתּוֹרָא, פָּתוֹר Menſa: menſa nummularia. Exod. 25. 23. Geneſ. 23. 16. *in Targum Jonathanis, & Hieroſolymitano. Cum aff.* חֲזוֹר לְפַתּוֹרָךְ Circa menſam tuam.

Pſal.

Pſal. 128. 3. יְהִי פָּתוֹרְהוֹן Sit menſa eorum. Pſal. 69. 23. *Plur.* פָּתוֹרִין menſæ. Ezech. 23. 41. *Emphat.* עַל פָּתוֹרַיָּא ſuper menſis. Ezech. 40. 43. *Cum aff.* פָּתוֹרֵיהוֹן menſæ eorum. Iſa. 28. 8. *Interdum* פָּתוֹר *præcipue apud Talmudicos ſignificat* linteum, mappam, *quo menſa tegitur. Juxta hanc ſignificationem uſurpatur in Talmudis Tractatu* נדה Niddà *fol.* 20. *col.* 1.

פַּתּוֹרָאָה Trapezita, Nummularius, Collybiſta, Argentarius, Menſarius, *ita dictus, quia negotiationem pecuniæ in menſa peragit. Hinc nomen natus eſt* ר חנא פתוראה R. Channà Patoraà, *h. e.* Rabbì Channà Nummularius, *qui etiam voce Hebraica appellatur* שֻׁלְחָנִי Sulchanì, *quod verbum ſignificat* Menſarium.

פַּתְרָן Macilentus, macer. Pſal. 109. 24. *Plur.* פַּתְרָנִין macilenti. Numer. 13. 21. *in Jonathane.*

פַּתְרָנוּתָא Macies. Pſal. 106. 15.

פתש פַּתְשָׁנָן Exemplum, exemplar. *Idem ac* פַּרְשֶׁנָן Joſ. 8. 32. Eſth. 3. 14.

פַּתְשֶׁגֶר Dux: ſecundus a Rege. Eſth. 10. 3. *In quibuſdam exemplaribus pro* פַּתְשֶׁגֶר דְּמַלְכָּא, *ita teſtante Elia, reperitur* אלקפטא, *quod vocabulum Arabicum eſſe videtur.*

פתת פְּתַת Frangere, in fruſta concidere. *Hebraice.* והוה דמיך על ערסא פתיתא Qui dormiebat in lecto fracto. שפתתה פתים מרובה Quod fregit in fruſta multa. וחדא מנהון פתיתא Et unum ex illis erat fractum.

פְּתִיתִין Fragmenta, ſegmenta, fruſta, particulæ. *R. Eliezer dixit:* כל המשייר פתיתין על שולחנו כאלו עובד ע א *h. e.* Qui relinquit fragmenta in menſa ſua, perinde eſt, ac ſi ſerviret Idolis, *ſicuti dicitur:* Et vos, qui dereliquiſtis Dominum, qui obliti eſtis montem ſanctum meum, qui ponitis Fortunæ menſam, & libatis ſuper eam. Iſa. 65. 11.

פַּת, פִּתָּא, פִּתְּתָא Fruſtum, buccella, portio panis. Geneſ. 18. 15. & 40. 16. *Plur.* פִּתִּין fruſta, portiones. תלתא פתין דלחם Tres orbes panis. 1. Sam. 10. 4. *Apud Rabbinos* מָקוֹם פִּיתָא Locus cibi, conclave, ubi cibus ſumitur. *Proverbium apud Talmudicos,* בריך מריה דהאי פתא Benedictus ſit Dominus hujus buccellæ. *Hoc Proverbio ſignificare volunt, beneficium quodlibet, & donum grato animo Deo acceptum eſſe referendum. In* שביעין Scevjìn *cap.* 8. *odium ſuum in Chriſtianos oſtendentes ajunt:* האוכל פת כותי כאילו אוכל בשר חזיר Qui comedit panem Cuthæi, (*h. e. Chriſtiani*) perinde eſt, ac ſi comederet carnem ſuillam. *Apud R. Eliezerem:* כל שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם *h. e.* Quicumque non reſiduum facit panem in menſa ſua, non videt ſignum benedictionis umquam, ſicuti dicitur Job 20. 81. *Non remanſit de cibo ejus, & propterea nihil permanebit de bonis ejus. Et* 2. Paralip. 31. 10. *Ex quo cœperunt offerri primitiæ in domo Domini, comedimus,*

& ſaturati ſumus , & remanſerunt plurima , eo quod benedixerit Dominus populo ſuo : reliquiarum autem copia eſt iſta , quam cernis . Et Ruth 2. 14. *Dixitque ad eam Booz . Quando hora veſcendi fuerit , veni huc , & comede panem , & intinge buccellam tuam in aceto . Sedit itaque ad meſſorum latus , & congeſſit polentam ſibi , & ſaturata eſt , & tulit reliquias . In* יוֹמָא Jomà *fol.* 18. *Rabbini metaphorice hac diction*e פַּת *utuntur : ut* אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו *h. e.* Non eſt ſimilis is , qui habet panem in corbe ſuo , ei , qui non habet panem in corbe ſuo . *Proverbio hoc utuntur ad ſignificandum , habentes uxorem non ita deſideriis æſtuare , ſicut ii , qui illa carent . Per jocum Hebræi alio ſimili Proverbio utebantur* אנשי ירושלים אנשי שחץ היו : אדם אומר לחברו במה סעדתה היום : בפת עמילה או בפת שאינה עמילה : בין גורלי או בין חרדלי : *h. e.* Cives Hieroſolymitani cives efferati erant . Quilibet dicebat ſocio ſuo , quodnam prandium hodie habuiſti ? an panem laboratum , an non laboratum comediſti ? an in lecto lato , an anguſto cubuiſti ? an vinum Gordelinum , an Chardelinum bibiſti ? *Scortatores his vocibus invicem utebantur . Per* panem laboratum *mulierem ſubactam , & fornicariam intelligebant ; per* panem non laboratum *virginem . Cum autem* vinum Gordelinum *album eſſet , & limpidiſſimum ,* Chardelinum *vero atrum ,* & *turbidum , quærebant illis vocibus , utrum ſocius cum candida , an nigra rem habuiſſet . Per* lectum latum *pinguem , & obeſam fœminam innuebant ; ſicuti per* lectum anguſtum *mulierem macram , gracilem , &, ut Terentius ait ,* curatura junceam *deſignabant . Cæterum* פַּת עֲמִילָה Panis amylus *erat panis non molitus , molam non expertus .*

De Hebræorum odio in חֲזִירִים *Porcos .*

Cum de בְּשַׂר חֲזִיר carne ſuilla , *cujus eſus Hebræis prohibitus eſt , ſupra mentio facta ſit , placet hoc in loco de eadem nonnulla addere . Illud profecto conſtanter aſſerendum eſt , ſine ulla ratione ex Majorum ſuorum tantummodo ſuperſtitione Judæos gravius porcos , quam alia quælibet impura animalia , averſari , cum a Deo ipſorum eſus tantum , non etiam commercium interdictum fuerit , quorum odium adeo inter ipſos crevit , ut* חֲזִיר porcum *nominare coacti nullo modo adduci poſſint , ut nomine ſuo* חֲזִיר porcum *appellent , ſed de porcis loquentes verba* דָּבָר אַחֵר *h. e.* rem alienam *adhibeant . Nonnulli ex Auctoribus a Judæis cultum , & venerationem tributam fuiſſe* לַחֲזִירִים porcis *volunt . Hinc Petronius Arbiter in Fragmentis :* Judæus licet & porcinum Numen adoret . *Id certe ſenſerunt de Judæis juxta Ægyptiorum conſuetudinem judicantes , a quibus ea animalia non comede-*

edebantur, quibus cultum præſtabant. Plutarchus lib. 4. Sympoſ. quæſt. 5. ſatis longa, ac prolixa diſputatione quærit, utrum Judæi ob odium, an vero religionem a חֲזִירִים porcorum *carnibus comedendis abſtineant, cenſetque tandem venerationis ergo id fieri. At melius certe inter Gentes, quam inter Judæos porcorum patronos & cultores Plutarchus quæſiſſet, cum apud Athenæum l. 9. Agathocles de Cretenſibus tradat, porcum apud ipſos animal ſacrum eſſe, quem cultu, & veneratione qualibet proſequebantur. Utinam Plutarchus ſibi conſtitiſſet, neque modo venerationi, modo averſioni ob metum lepræ ſuillæ carnis abſtinentiam tribuiſſet. Certe illud vere dicere poſſumus, atrocia quælibet pati, quam carne ſuilla veſci, Judæos maluiſſe,* 2. Machab. 7. v. 18. & c. 7. 1. *& apud eoſdem porcos alere rem infamem extitiſſe, & canone prohibitam. Majemon. cap. 5. Quin eo odium progreſſum eſt, ut eos ne nominari quidem voluerint, ne pueris daretur occaſio eoſdem quærendi. Hinc Proverbium natum de hominibus minime acceptis, ipſos ea benignitate excipi, qua porcos Judæus. Porro cum hoc Judæorum odium in porcos ipſorum hoſtes intelligerent, vi, & minis ad ſuillam carnem manducandam eos compellere ſæpe conati ſunt, & Antiochus Epiphanes ad eos affligendos ſuper Altari Templi porcos ſacrificari juſſit.* 1. Machab. 1. 50. *Ad Judæos vero ex ædibus ſacris arcendos ſuem cum porcellis in eorum januis expreſſerunt, Æliuſque Adrianus Imperator eamdem Hieroſolymitanæ urbis portæ imponi voluit. Non inficior, Græcos, Romanos, populoſque Judæis in Oriente proximos, & cum iis immixtos in Galilæa Gentiles magnos porcorum greges aluiſſe, quod clare teſtantur etiam Evangeliſtæ D. Lucas 8. v. 32. D. Marcus 5. v. 11. & D. Matthæus 8. 30. carneque ſuilla valde oblectatos fuiſſe. Quin ex Varrone l. 2. de Re Ruſtica cap. 4. habetur, ſuillum pecus donatum a natura ad epulandum. Verumtamen nemo ex Hiſtoricis, eas gentes propter ſuillæ carnis comeſtionem lepræ ſubjectas fuiſſe narrat. Quæritur quidem a viris doctis, an ob metum lepræ ſummo odio carnem ſuillam Judæi proſequantur, an vero Deus eam prohibuerit, ut corporum incolumitati conſuleret. Alii alias rationes hujus interdicti afferunt; Voſſius autem ob triplicem potiſſimum rationem id factum contendit, tum quia nimirum hoc turpe animal cœno lutoque gaudet, tum quia humanas carnes ſummopere appetit, tum quia in Judæa, aliiſque Orientis terris, ſicuti in Ægypto, hujus carnis eſus lepram, ac vitiligines parit. At hujus odii vera, ac præcipua cauſſa, & origo eſt interdictum Divinum de* חֲזִיר porco *non comedendo.* Levit. 11. 7. Deut. 14. 8. Iſa. 65. 4. *Lege enim Divina nonnulla ciborum genera a Judæorum menſis procul amandata ſunt, & animalia quædam apud alias gentes in deliciis habita ſolemni præcepto prorſus interdicta.*

DICTIONES EX RABBINIS.

פ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּרֶק Caput, *videlicet* libri. בפ ב In capite ſecundo: ובפ Et in capite. *Pluraliter* פְּרָקִים Capita. 2. פָּסוּק Verſus Biblicus, Textus Scripturæ Sacræ. 3. פֵּרֵשׁ Interpretatur. 4. פְּתוּחָה Apertum. 5. פַּעַם Vice: פְּאַ *h. e.* פַּעַם אַחַת Vice una. *Pluraliter* גפ *h. e.* שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים Tribus vicibus. 6. פָּרָשָׁה Paraſchà, *h. e.* Sectio: *ut* בפ בְּרֵאשִׁית in Paraſchà Bereſchìt.

פא *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ אַחֵר Expoſitio alia. 2. פִּרְקֵי אָבוֹת Capitula Patrum. *Eſt nomen libri celebris Talmudici, dicta, apophthegmata, & ſententias illuſtres Rabbinorum complectentis. Magno eſt in uſu apud Hebræos, vulgoque a cæteris libris ſejunctus circumfertur cum brevi R. Abarbenelis commentario. Eum in Latinam Linguam tranſtulit, & Scholiis, atque Animadverſionibus illuſtravit Paulus Fagius, & Joannes Druſius.* 3. פַּעַם אַחֶרֶת Vice alia. *Alio etiam modo explicatur, prout ſenſus loci poſtulat.*

פֵּאָה Latus, angulus, pars extrema. מִפֵּאַת ex parte. *Apud Talmudicos eſt Tractatus* פֵּאָה *inſcriptus. Item* coma, capillus.

פאפ *Abbreviatura. Idem ac* פֶּה אֶל פֶּה Ore ad os, ore tenus. 2. פָּנִים אֶל פָּנִים Facie ad faciem, in conſpectu, coram. *In Epiſtolis frequens ejus uſus.*

פְּאֵר, תִּפְאֶרֶת Elegantia, ornatus, ornamentum, decus. לְתִפְאֶרֶת הַקְּרִיאָה ad elegantiam lectionis, *id eſt*, euphoniæ cauſſa. *Apud Kabbaliſtas* תִּפְאֶרֶת *eſt unus ramus arboris Kabbaliſticæ.*

פבפ *Abbreviatura. Idem ac* פְּלוֹנִי בַּר פְּלוֹנִי N. filius N. *Solet præcedere* ר, *vel* רַבִּי Rabbi. *In contractuum, & inſtrumentorum formulis, ubi nomen alicujus proprium ponendum, adhibetur.*

פג *Abbreviatura. Idem ac* פְּלוּגְתָּא גְּדוֹלָה Controverſia, diſſenſio magna. *Ejus uſus in Talmude.*

פגין *Abbreviatura. Idem ac* פּוֹרֵץ גָּדֵר יִשְׁכָּנוּ נָחָשׁ Diruens ſepem, mordebit eum ſerpens. Eccleſ. 10. 8.

פִּגּוּל פְּגֻל Immundities, res immunda, cadaver: fœtor. *Fœtoris indicia Rabbini conſtituunt colorem, & odorem corruptum.*

פְּגִימָה, פְּגִימוּת, פִּיגוּם, פגם Sciſſura, ruptura, inciſio. פְּגִימַת הַנֶּפֶשׁ Labes animæ, vitium originale. *Apud Talmudicos* פְּגִימַת הַלְּבָנָה Inciſio Lunæ, *h. e.* cornua Lunæ deficientis.

פד *Abbreviatura. Idem ac* פְּתַח דְּסִפְרָא Pathach libri. *Maſoretharum nota in iis vocibus, quæ cum accentu Athnach, vel SophpaſuK Pathach, vel Sægol ſervant, cum juxta regulas Grammaticæ propter eos accentus habere deberent Kametz.* 2. פִּסְקָא דְּסִפְרָא PisKà libri. PisKà, *vel* פְּסִיק

eſt

eſt virgula recta, quæ inter duas dictiones collocatur, adhibeturque ad pronunciationis celeritatem inhibendam.

פְּדָגוֹג, Pædagogus, puerorum nutritius. *Fœm.* פִּדְגוֹגְתָא nutritia, pædagoga.

פַּדַּחַת, Frons. פַּדַּחַת קָמוּט Frons rugoſa.

פה *Abbreviatura. Idem ac* פְּסוֹק הוּא Verſus Biblicus eſt. *Uſurpant admonentes, textum aliquem e Sacris litteris deſumptum eſſe.* 2. פֵּירוּשׁ חֲקוֹנְטְרִיס Explicatio quinternionis. *In Commentariis Talmudicis occurrit, ubi dictio aliqua in eodem folio explicatur. In numero plurali* קוֹנְטְרֵסִין Quinterniones, folia.

פהי *Abbreviatura. Idem ac* פֶּסַח הַיּוֹם Paſcha eſt hodie.

De Feſto פּוּרִים *Purìm*, ſive Bacchanalibus Hebræorum.

Feſtum פּוּרִים Purìm, *h. e.* Sortium, *quod vocabulum Perſicum eſt, incidit in diem decimum quartum, & decimum quintum* אֲדָר Adàr *Februarii. Ante hoc Feſtum Judæi jejunant ad Reginæ Eſtheræ exemplum, & dona, atque eleemoſynas egentibus largiuntur. Si dies* פּוּרִים Purìm, *ſive* 14. אֲדָר Adàr *die Sabbati agendus eſſet, die hebdomadis quinto jejunium ſervabatur, eodemque die* מְגִלָּה Megillà *legebatur. In anno intercalari bis Feſtum* פּוּרִים *celebrabatur. In primo enim menſe Adàr die* 14. *&* 15. *agitur* פּוּרִים קָטָן Purìm Katòn, *hoc eſt,* Purìm parvum, *in altero vero Adàr* פּוּרִים גָּדוֹל Purìm Gadòl, *h. e.* Purìm magnum. *Ritus tamen, & cæremoniæ in utriſque eædem erant, ſi lectionem* מְגִלָּה voluminis Eſtheræ *excipias, & largitionem donorum, inter quæ erat differentia. Cenſet enim R. Eliezer filius Joſe* מְגִלָּה Megillà, *h. e.* librum Eſther *non eſſe legendum in* וְאֲדָר Veadàr, *h. e.* altero Adàr, *ſi in primo* Adàr *ejus lectio fuerit peracta. Judæi autem ſibi perſuadent, ſolum Eſtheræ librum cum Lege Moſis per adventum Meſſiæ non eſſe abrogandum. In ipſo Feſto* פּוּרִים Purìm *Judæi hodierni poſt libri Eſtheræ lectionem peractam otiantur, & epulis vacant. Solemnitas hujuſmodi Judæorum Bacchanalia jure vocari poteſt, Cum in memoriam liberationis populi Iſraelitici per Eſtheram factæ variegatis veſtibus induti ludant, ſaltent, & in omne lætitiæ genus effundantur. Noctu hujus Feſti, candelis plurimis accenſis ad ſignificandum gaudium, ab ædituo Eſtheræ hiſtoria legitur, cui lectioni interſunt mulieres cum pueris virgis, & malleis inſtructæ, nomenque* הָמָן Amanis *in lectione audientes maximo ſtrepitu tabulata pulſant, ut ipſum amandare, & explodere videantur. Cæterum cum cibo, vinoque hoc die plerique præter modum expleantur, Rabbini narrant, duos Judæos tantam vini copiam hau-*

hauſiſſe, ut alter alterum, rixa, & contentione exorta, ex ebrietate ego impetu interfecerit. Cum poſtero autem die patratum a ſe ſcelus alter cognoviſſet, tantum inde dolorem eum cepiſſe ajunt, ejuſque contritionem Deo adeo gratam fuiſſe, ut ejus auxilio mortuum ad vitam revocaverit. Miraculum hoc credat Judæus apella, non ego. *Hoc feſtum vocatur etiam* מָרְדֳּכַי Mardochæus, *ut in libro ſecundo Machabæorum videre licet.*

פָּחַק Oſcitare. מְפַהֶקֶת וּמְעַטֶּשֶׁת oſcitans, & ſternutans, *gen. fœminini.*

פּוּם פִּזְמוֹן Concentus, rhythmus carminis.

פַּחַד Pavor. פַּחֲרוּת Idem.

פָּחַת Minuere, diminuere. אָדָם פָּחוּת homo parvus, plebejus, vilis, nulla auctoritate pollens. לְפָחוּת ad minus, *vel* minimum, ſaltem. לֹא פָחוּת וְלֹא יוֹתֵר nec minus, nec magis. פְּחִיתוּת diminutio. *Plur.* פְּחִיתִיוֹת defectus.

פָּטַט Obloqui, obgannire, garrire, blaterare. פָּטְיָט garrulus, loquax, blatero. מְפַטְפֵּט בִּדְבְרֵי תוֹרָה פַּטְפְּטָנִית garrula. obloquitur verbis Legis, Verbis Dei. פְּטַטְיָא garrulitas. פִּטְפּוּט garrulitas, loquacitas.

פָּטַר Diſcedere. פִּטֵּר dimittere. פָּטוּר dimiſſum, permiſſum, licitum, immune. נִפְטָר dimiſſus e vivis, mortuus. הַנִּפְטָר מֵרַבּוֹ dimiſſus, diſcedens a præceptore ſuo. פְּטִירָה diſceſſus animæ ex corpore. פִּטּוּר dimiſſio, repudiatio, ſolutio. גֵּט פִּטּוּרִין litteræ repudii. שְׁטַר פִּטּוּר litteræ ſolutionis. מַפְטִיר dimittens. *Ita dicitur, qui lectionem poſtremam in Synagoga legens, populum, ea abſoluta, dimittit.* הַפְטָרָה lectio ſacra Prophetica, *poſt quam populus dimittitur. Lectione Moſaica ſingulis Sabbatis abſoluta, lectionem Propheticam Judæi ſubjungunt, eamque vocant* הַפְטָרָה Aphtarà, *quia, ea peracta, populus dimiſſus abit. Libris enim Legis ſub Antiocho impie combuſtis, & lectione omni tum privata, tum publica ſub pœna capitis prohibita, pie, & religioſe a nonnullis fuit inſtitutum, ut ex Prophetis eligerentur ſectiones, quæ aliquo modo, quod in ſectionibus Moſaicis continetur, complecterentur.*

פּוּטְרִי Poculum, ſcyphus.

פִּיֵּט Deprecari, ſupplicare. פִּיּוּט deprecatio.

פַּיְטָן Poeta. פִּיְטָן Idem. פִּיּוּט Poeſis, carmen, cantio rhythmica.

פִּילִי Phiala, patera, crater: ſcutella.

פִּיֵּס Conciliare, placare, ſedare, quietum reddere. פִּיּוּס quies. *Item* פִּיֵּס, *vel* פִּיֵּס deprecari, petere, rogare.

פֶּרֶק כְּצַד פכצ" *Abbreviatura. Idem ac* צוֹלִין Caput Ketzàd tzolìn. *Caput Talmudicum a verbis* כצד צולין Ketzàd tzolìn *incipiens, quod eſt unum ex Capitibus libri* פסחים *inſcripti, h. e.* de Paſchate. *Hac ratione per abbreviaturas ſolent Rabbini Capita Talmudis citare.*

פֶּסַח לְעָתִיד פל" *Abbreviatura. Idem ac* Paſcha in futurum. *Occurrit in precibus*

ad festum Paschæ pertinentibus.

פֶּלֶא Mirum, mirandum. רוֹפֵא מוּפְלָא medicus admirandus. פְּלִיאָה admiratio.

פָּלַג Dividere, dimidiare, distribuere, partiri, dispertiri. פַּלְגוּת medium, dimidium, divisio, pars dimidia. הִפְלִיג excedere, excellere: dissentire. מוּפְלָג divisus, separatus: excellens. *Ei opponitur* סָמוּךְ vicinus. זָקֵן מוּפְלָג senex separatus, excedens ætatem sui sæculi. הַפְלָגָה excessus, sermonis excellentia, hyperbole. פְּלוּגְתָּא dissensio. הִפְלִיג dissentire. מַפְלִיגִין separant se, discrepant. פֵּילָגוֹס pelagus, æquor.

אַפְלָטוֹן, פְּלָטוֹן, פלט Plato Philosophus. פַּלָטִין palatium. פַּלָטִירִין palatia. פְּלַטְיָא platea.

פִּלְפֵּל פלל Exercere se disputando. מְפַלְפֵּל disputans, se exercens acutis, & subtilibus quæstionibus. פִּלְפּוּל disputatio acuta, quæstionis disquisitio, & discussio. מְפוּלְפָּל exercitatus, acutus disputator. פִּלְפְּלָתָא, פִּלְפֵּל piper.

פּוֹלִימַרכוֹס Dux, præfectus summus belli.

פִּילוּסָא פלס *Vide mox in* פסל.

פִּלְסוֹף Philosophus. פִּילְסוֹפְיָא Philosophia. מְחַפְלְסְפִין Philosophantes. אֵצֶל כָּל מִי שֶׁמְּחַפְלֵסֵף ad quemcumque Philosophum.

פִּלְפֵּל, פִּלְפֶּלֶת, פִּלְפְּלָתָא Piper. *Derivantur hæc nomina vel a radice* פול misceri, conspergi, *vel a* פִּלְפֵּל acute, & subtiliter de re aliqua disputare, & differere. *Piper enim sic dictum vel ab acrimonia, vel a conspergendo, quia cibus eo conspergitur, vel cum cibo miscetur. In Tractatu* שבת Sabbàt *fol.* 64. *Judæis interdicitur gestare die Sabbati granum piperis, vel salis in ore ad odorem fœdum, gravemque oris tollendum, vel ad dolorem dentium sedandum. In Tractatu autem* חֲגִיגָה Chagigà *legitur Proverbium:* טבא חדא פלפלתא חריפתא ממלא צנא דקארי Melius est unum granum piperis acris, quam plenum canistrum cucurbitarum. *Nimirum unus sapiens multis ignaris, & imperitis hominibus anteferendus est, & modestus ob doctrinam insignis multis de inani scientia sua gloriantibus longe præstantior. Usurpatur etiam a Rabbinis de infimæ sortis, & conditionis hominibus ingenii subtilitate, & acumine alios superantibus.*

פֵּסַח מִצְרַיִם Abbreviatura. *Idem ac* פֶּסַח מִצְרַיִם Pascha Ægypti. *Obvium est in Precibus festi Paschalis.*

בְּפוּמְבֵי, פמב In pompa, publice, palam, aperte.

פּוּמְבְּדִיתָא Pumbedita. *Regionis Babylonicæ urbs celebris fuit inter Euphratem, & Tigrim flumina sita, in qua Academia insignis floruit post Templi secundi eversionem & vastitatem. Pumbeditani fures, & latrones plerique fuerunt. Hinc vulgo dicuntur* גַּנָּבִים מוּמְחִים fures exercitatissimi. *Habetur propterea in Tractatu* כריתות *fol.* 6. 1. אקלקי דמתא מחסיא ולא אפרני דפומבדיתא Melius est sedere in fimo urbis

bis Machasiæ (*quæ alibi* Sora *dicitur*) quam in palatiis Pumbeditæ. *Apud eos enim hospitium tutum non erat, cum periculum esset, ne hospites turpiter spoliarent. Quemadmodum autem Pumbeditani mali, & tristes erant, ita Soram incolentes propter Legis Divinæ, humanarumque litterarum studia maxime celebrabantur.*

פַּמַלְיָא, פַּמַלְיָא, פמל Familia.

פּוּנְדָּק, פּוּנְדָּקִי, & פּוּנְדָּקִי, פנד Hospes, caupo, *vinum, & esculenta vendens. Fœm.* פּוּנְדָּקִיתָא, & פּוּנְדָּקִיתָא hospita, cauponaria. *De Jephte Israelitarum Judice dicitur Jud.* 11. 1. וְהוּא בַּר אִתְּתָא פּוּנְדָּקִיתָא Et ipse (*videlicet Jephte,*) erat filius mulieris cauponæ. *Ex Hebræorum sententia hæc mater Jephte concubina, non caupona publica, aut scortum fuit. Admonet itaque ad hunc locum in Commentariis suis R. David Kimchì.* Ista olim in Israel consuetudo fuit, ne devolveretur hæreditas ab una Tribu ad aliam; ideo non licebat cuiquam ducere uxorem, quæ non esset ex sua Tribu. Quare si forte quis amasset quandam ex Tribu alia, exibat illa absque hæreditate, & vulgo appellata fuit פּוּנְדָּקִיתָא hospita, curatrix, aut cibatrix, & talis fuit mater Jephte. *Plur.* פּוּנְדָּקִן Cauponæ. *Idem R. David ad Jos.* 2. 1. *scribit, Jonathanem Paraphrastem sub honesto mulieris cauponariæ nomine meretricem intelligere, quæ cauponæ instar se cuilibet offert, & quemadmodum caupona omnibus cibum præbet, ita meretrix singulis ad se accedentibus corporis sui copiam facit.*

פְּנָה Evacuare, experiri, removere. *Ita in Niphal* egerere, evacuare alvum, ventrem exonerare, *ut* הַנִּפְנֶה בַּשָּׂדֶה qui evacuat alvum in agro. שֶׁהָיוּ נִפְנִין שָׁם ubi solebant egerere. נִפְנִין אַחַר הַגָּדֵר egerunt post sepem.

פָּנָה Vacare, otiosum esse פָּנוּי Otiosus, vacans: *item* cœlebs: viduus. *Cum* viduum *significat, ei opponitur* נָשׂוּי uxoratus, maritatus. *Fœm.* פְּנוּיָה innupta: vidua. פְּנַאי otium. פָּנִים modi, rationes, *ut in Logicis* Barbara, Celarent &c. עַל כָּל־פָּנִים omnibus modis. *Item apud Grammaticos* persona secunda, *ut* מְדַבֵּר בְּפָנִים loquitur in conspectu, coram, *id est,* persona secunda, *quæ coram semper est.* שֶׁלֹּא בְּפָנִים quæ non coram, *id est,* persona tertia, *quæ absens, & occulta dicitur.* בִּפְנֵי עַצְמוֹ pro seipso, seorsum. פְּנִים intra, interius, intimum: Textus libri, *qui dicitur interior, Commentariorum ratione habita, quę exterius in circuitu marginis ponuntur.* לִפְנִים intra. פְּנִימִיוּת intimum. אֵיבָרִים פְּנִימִיִּים membra interiora, viscera intima. לְפָנִים ante, paulo ante: mox, paulo post, infra.

פִּנְקָס, פנק Libellus pugillaris, *in quo rationes extemporariæ exarantur:* codex, libellus, pugillares: catalogus, index.

פס *Abbreviatura. Idem ac* פְּתוּחָה, סְתוּמָה, Apertum, clausum. *De* פְּרָשָׁה סְתוּמָה Paraschà clausa, & פְּתוּחָה aperta *vide pag.* 342. *De re hac varia est Rabbi-*

אם גמר באמצע השיטה מניח שאר השיטה פנוי ומתחיל הפרשה שהיא פתוחה מתחלת השיטה השנייה במה דברים אמורים שנשאר מן השיטה ריוח כשיעור תשע איתיות: אבל אם לא נשאר אלא מעט או אם גמר בסוף השיטה מניח שיטה שנייה בלא כתב ומתחיל הפרשה הפתוחה מתחלת שיטה השלישית: *h. e.* Sectioni apertæ duæ sunt

binorum sententia, aliique alio inclinant. Rambàm, sive Majemon in Tractatu de Libro Legis parte prima cap. 8. *rem totam fusè describit, ac quidem de* פָּרָשָׁא סְתוּמָה Sectione clausa *hæc habet:* פרשה סתומה יש לה שלש צורות: אם גמר באמצע השיטה מניח ריוח כשיעור ומתחיל לכתוב בסוף השיטה תיבה אחת מתחלת הפרשה שהיא סתומה עד שימצא הריוח באמצע: ואם לא נשאר מן השיטה כדי לא להניח הריוח כשיעור ולכתוב בסוף השיטה תיבה אחת יניח הכל פנוי ויניח מעט ריוח מראש שיטה שנייה ויתחיל לכתוב הפרשה סתומה מאמצע השיטה שניה: ואם גמר בסוף השיטה מניח מתחלת שטה שנייה כשיעור הריוח ומתחיל לכתוב הסתומה מאמצע שטה נמצאת אומר שפרשה פתוחה תחלתה בתחלת השטה לעולם ופרשה סתומה תחלתה מאמצע השטה לעולם: *h. e.* Sectioni clausæ tres sunt formæ. *Prima.* Si finiat (*Scriba*) in medio lineæ, relinquit dictum spatium, & incipit scribere in fine lineæ dictionem unam ex principio Paraschæ clausæ, ita ut appareat spatium illud in medio. *Secunda.* Si non superfit de linea, ut possit spatium illud relinquere, & scribere in fine lineæ dictionem unam, relinquet totum illud spatiolum vacuum, & parum etiam spatii in linea sequenti, & incipiet deinceps scribere Sectionem clausam a medio lineæ secundæ. *Tertia.* Quod si finiat in fine lineæ, relinquet ex principio lineæ secundæ dictum spatium, & incipiet scribere Paraschæ clausam e medio lineæ istius. Dico summatim, Paraschæ apertæ initium semper debet esse a principio lineæ; Paraschæ clausæ principium perpetuo a medio lineæ. *Hæc autem de* פָּרָשָׁה פְּתוּחָה Sectione aperta *Majemon idem tradit.* פרשה פתוחה יש לה שתי צורות:

formæ. *Prima.* Si finiat (*Scriba*) in medio lineæ, tunc relinquit reliquum lineæ vacuum, & incipit Sectionem apertam a principio lineæ secundæ, hoc est, relinquit ex linea spatium quasi novem litterarum. *Secunda.* Si reliquum sit in linea tantummodo exiguum spatium, aut si finiat in fine lineæ, tunc relinquit lineam secundam totam sine scriptura, & incipit Sectionem apertam a principio lineæ tertiæ. *Ex Elia autem in Fragmentis Tabularum hæc habentur:* פָּרָשָׁה פְּתוּחָה Periodus, *vel* Sectio aperta *duas habet formas. Prima, quæ in mediam lineam incidit, & constituit spatium plus minus novem litterarum. Secunda, quando in finem lineæ incidit, tunc relinquitur spatium totius lineæ, & nova* Paraschà, *sive* Sectio *incipit a linea tertia.* פָּרָשָׁה סְתוּמָה Sectio clausa *est, quæ relinquit spatium in medio lineæ quasi trium litterarum, & postea lineam istam finit. Quando autem (præcedens Sectio) absolvit lineam, tunc sequens Sectio inchoatur circa medium lineæ secundæ. Alii alia de his Paraschis, sive Sectionibus afferunt, quæ præterire satius existimamus, quam longiori oratione Lectorum patientiam defatigare, præsertim cum hujusmodi superstitiosa scribendi ratio tantummodo in describendo Libro Legis, quo in Synagogis utuntur, servetur, in libris vero typis mandatis spatium aliquod ex arbitrio relictum sit. Qui plura de re hac cupit, legat Mercerum Genes. cap.* 1. *v.* 6. *& cap.* 3. *v.* 16. *Animadvertendum præterea de his* פָּרָשִׁיוֹת Paraschis, *sive* Sectionibus *tum apertis, tum clausis, eas bifariam dividi. Aliæ enim sunt solennes, & illustres, sive magnæ, a quibus lectio Sabbatina initium trahit; aliæ minus insignes,*

seu parvæ, quæ in singulis Pentateuchi Sectionibus locum obtinent, quæ, si apertæ sint, minori littera פ, *si vero clausæ, minori littera* ם *indicantur. Sectiones hujusmodi aliquando quatuor, aliquando quinque, aliquando plura, aliquando pauciora Vulgatæ Capita complectuntur, neque semper initium ducunt ab ipsis Capitibus, sed plerumque ab una vel duabus vocibus illustrioribus, quæ argumentum totius Sectionis suppeditant. Quamobrem apud Hebræos textus non juxta Capita, sed juxta hujusmodi Sectiones citari solent. Hanc Pentateuchi divisionem in Capita, vel Sectiones nonnulli Esdræ Sacrarum Litterarum instauratori tribuunt; alii vero, præcipue ex Judæis, a Mose in monte Sinai factam volunt. Itaque Lex Mosis, sive Pentateuchus, vulgo ab Hebræis dictus* חומש Chumàsc, *juxta nonnullos in quinquaginta tres Sectiones, sed juxta Judæos in quinquaginta quatuor dividitur. Quamobrem ad totam Legem singulis annis absolvendam duas Sectiones majores bis conjungunt. Eamdem Lectionem, quæ die Sabbati legenda contingit, aliis etiam hebdomadæ diebus hodierni Judæi legere solent, scilicet die secunda, & quinta Sabbati, quæ est hebdomadæ feria secunda, & quinta; cui Lectioni strictiori, ac religiosiori vivendi modo addicti jejunium adjungunt, quemadmodum Pharisæus ille Evangelicus* Lucæ 18. v. 12. *gloriabatur*, Jejuno bis in Sabbato. *Si quis autem quærat, cur hanc Sectionis in tribus feriis repetitionem instituerint, id inde factum nonnulli autumant, ne plures duobus diebus in hebdomade sine Divinæ Legis lectione transirent. Nefas enim esse ducunt Majores suos per desertum errantes imitari, qui triduum præterire sine Legis lectione passi sunt magna desidiæ, & negligentiæ nota traducti. Huc enim illud Exodi* 15. *v.* 22. *trahunt*: & iverunt tribus diebus per desertum, & non invenerunt aquas, *scilicet* Legem, *quæ* Isaiæ 55. v. 1. *aquæ comparatur*; Omnes sitientes venite ad aquas.

Cæterum ultimo Festi סֻכּוֹת Tabernaculorum *die lectioni libri* תּוֹרָה Legis *Judæi finem imponunt, qui dies ab ipsis vocatur* שִׂמְחַת תּוֹרָה Lætitiæ Legis *propter ingentem lætitiam, qua gestiunt, solemnitates multas, quas peragunt, & opipara, ac lauta prandia, quæ instruunt. Sabbatum proxime subsequens appellant* שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית Sabbatum Bereschìt, *quia eo Sabbato legitur prima Legis* פָּרָשָׁה Parascà *incipiens a* בְּרֵאשִׁית Bereschìt. *Qui autem* פָּרָשָׁה *hujusmodi legit, vocatur ab Hebræis* חָתָן בְּרֵאשִׁית *h. e.* Sponsus Bereschìt. *Id autem in more positum est, ut Legem absolventes eodem die lectioni Sectionem primam adjungant, ut palam faciant, se non tam lætos esse de Lege absoluta, quam alacres de eadem novo studio repetenda.*

Porro פָּרָשִׁיוֹת Sectiones *istæ ut plurimum in Hebraicis exemplaribus ad calcem libri rejectæ sunt, sed cum in Latinis desiderentur, neque pateat, quo libro, vel quibus Capitibus contineantur, juvabit eas deinceps subjicere, & oculis Lectorum proponere, ut citius inveniri possint, quoties ab Hebræis citantur.*

Index Alphabeticus פָּרָשִׁיוֹת Parascharum, *sive* Sectionum Legis Mosis.

אַחֲרֵי מוֹת Post mortem, Levit. 16. 1.

אֵלֶּה מַסְעֵי Istæ sunt profectiones. Numer. 33. 1.

אֵלֶּה פְקוּדֵי Ista sunt numerata, Exod. 38. 21.

אֱמֹר Dic, alloquere, Levit. 21. 1.

אַתֶּם נִצָּבִים Vos consistitis, Deuter. 29. 10.

בֹּא אֶל־פַּרְעֹה Ingredere ad Pharaonem, Exod. 10. 1.

בְּהַעֲלֹתְךָ In accendendo te, Numer. 8. 1.

בְּחֻקֹּתַי In ſtatutis meis. Levit. 26. 3.

בָּלָק BalaK, Numer. 22. 2.

בְּמִדְבַּר In deſerto, Numer. 1. 1.

בְּרֵאשִׁית In principio, Geneſ. 1. 1.

בְּהַר In monte, Levit. 25. 1.

הַאֲזִינוּ Præbete aures, Deuter. 32. 1.

הַדְּבָרִים Iſta ſunt verba, Deuter. 1. 1.

וְאֵלֶּה מִשְׁפָּטִים Hæc ſunt judicia, Exod. 21. 1.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת Hæc ſunt nomina, Exod. 1.

וָאֵרָא Et apparui, Exod. 6. 1.

וָאֶתְחַנַּן Et cum deprecarer, Deuter. 3. 23.

וְזֹאת הַבְּרָכָה Et hæc eſt benedictio, Deuter. 33. 1.

וַיִּגַּשׁ אֵלָיו Et acceſſit ad eum, Geneſ. 44. 18.

וַיְהִי בְּשַׁלַּח Cumque dimiſiſſet, Exod. 13. 17.

וַיְהִי מִקֵּץ Fuitque a fine, Geneſ. 41. 1.

וַיְחִי יַעֲקֹב Et vixit Jacob, Geneſ. 47. 28.

וַיֵּלֶךְ Et venit *Moſes*, Deuter. 31. 1.

וַיֵּצֵא Et egreſſus eſt *Jacob*, Geneſ. 28. 10.

וַיַּקְהֵל Et congregavit Moſes, Exod. 35. 1.

וַיִּקְרָא Et clamavit, Levit. 1. 1.

וַיֵּרָא Apparuit autem, Geneſ. 18. 1.

וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב Et habitavit Jacob, Geneſ. 37. 1.

וַיִּשְׁלַח Et miſit, Geneſ. 32. 3.

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ Et audivit Jethro, Exod. 18. 1.

חַיֵּי שָׂרָה Vita Saræ, Geneſ. 23. 1.

חֻקַּת הַתּוֹרָה Statutum Legis, Numer. 19. 1.

כִּי תָבוֹא Cum ingreſſus fueris, Deuter. 26. 1.

כִּי תֵצֵא Cum egreſſus fueris, Deuter. 21. 10.

כִּי תִשָּׂא Cum acceperis *ſummam*, Exod. 30. 11.

לֶךְ לְךָ Abito tibi, Geneſ. 12. 1.

מַטּוֹת Tribuum *capita*, Numer. 30. 2.

מַסְעֵי *Vide in littera* א.

מְצֹרָע Leproſi lex, Levit. 14. 1.

מִקֵּץ *Vide in littera* ן.

נֹחַ Noachi generatio, Geneſ. 6. 9.
נִצָּבִים Stantes, Deuter. 29. 10.
נָשֹׂא Accipe ſummam, Numer. 4. 21.
עֵקֶב Propterea quod, Deuter. 7. 12.
פִּינְחָס Pinchàs, Numer. 25. 10.
צַו Præcipe, Levit. 6. 8.
קְדֹשִׁים Sancti eſtote, Levit. 19. 1.
קֹרַח Kòrach, Numer. 16. 1.
רְאֵה Vide, Deuter. 11. 26.
שְׁלַח לְךָ Mitte tibi *viros*, Numer. 13. 2.
שְׁמִינִי Octavus, Levit. 9. 1.
שֹׁפְטִים Judices, Deuter. 16. 18.
תַּזְרִיעַ Cum ſemen edit. Levit. 12. 1.
תּוֹלְדוֹת יִצְחָק Generationes Iſaaci, Geneſ. 25. 19.
תְּצַוֶּה Præcipito, Exod. 27. 20.
תְּרוּמָה Oblationem *capiant*, Exod. 25. 1.

Biblia Veneta majora Tabulam exhibent, rationem פָּרָשִׁיוֹת Paraſchàrum, *ſive* סִדְרִים Sidrarum *a Maſorethis inſtitutam proponentem non ſolum Pentateuchi, ſeu quinque librorum Legis a Moſe ſcriptorum, ſed etiam totius Sacræ Scripturæ. Addunt* סִדְרִים Sidrarum *numerum, ac ſummam omnium verſuum cujuslibet libri, ejuſque medium. Animadvertendum, a Rabbinis aliquando* פְּסוּקִים verſus *Capitum appellari* פָּרָשִׁיוֹת Paraſciòth, *ſicuti uſurpat idem vocabulum ad verſum ſignificandum R. David Kimchì* Amos 1. v. 11. *Ambiguitatem autem tollet uſus, & ſignificationem propriam clare oſtendet contextus, & cujuſque loci circumſtantia.*

Ex Majemonidis parte 1. *libri* אהבה Ahavà *cap.* 8. *plane colligitur, quot Sectionibus apertis, & clauſis ſinguli libri conſtent, & unde incipiant, cujus rationem Judæi hodierni religioſe ſequuntur in Libris Sacris deſcribendis.*

הִפְסִיד, פסד Perdere: corrumpere, damnum inferre. פֶּסֶד, חֶפְסֶד, פְּסִידָה perditio, damnum, jactura, corruptio.

פָּסוּל, פסל Profanum, illegitimum, illicitum, ineptum, impurum, vitioſum. פִּסֵּילוֹסָא balbus, blæſus. Iſa. 6. 8. *in R. Kimchio, apud quem in principio Amos ita legendum pro* פִּילוֹסָא, *quod male ſcribitur.*

נִפְסַק, פָּסַק Ceſſare, deſinere, deficere, deſiſtere, finem habere: paciſci: abſcindi. פָּסוּק verſus Biblicus, periodus: *lato modo*, Textus Biblicus. הֶפְסֵקָה, הֶפְסֵק ceſ-

ſa.

satio, intermissio: pausa: membrum sententiæ majus. Accentus pausans, פְּסִיק PesìK, *virgula exiguæ pausulæ nota*: טְעָמִים הַמַּפְסִיקִים accentus distinguentes: פְּסוּק pausa.

פָּסַק Amputare: decernere, statuere, sententiam ferre. פּוֹסֵק arbiter, causidicus, judex, sententiam ferens. *Plur.* פּוֹסְקִים judices, arbitri, causidici, *in rebus controversis sententiam ferentes, & inter se litigantes componentes*. פְּסַק, פְּסָקָא sententia, decretum, decisio. פְּסָקָא דְּדִינָא sententia judicialis.

פָּעַל Agere, operari. *Apud Grammaticos* Verbum: *ut* פָּעַל יוֹצֵא Verbum transitivum, activum, *cujus actio in aliud subjectum patiens transit. Hinc apud R. David Kimchì Nahum* 1. 8. הוּא פָּעַל יוֹצֵא לִשְׁלִישִׁי Est Verbum egrediens ad tertium, *h. e. subjectum. Idem dicitur etiam* פָּעַל הַנּוֹדֵד Verbum vagans. *Singula autem Verborum genera apud Grammaticos Hebræos ita appellantur.* פְּעָלִים שְׁלֵמִים Verba perfecta, נָחִים Quiescentia, חֲסָרִים Defectiva, יוֹצְאִים Transitiva, עוֹמְדִים Stantia, *sive* intransitiva. פּוֹעֵל agens, efficiens, opifex, operarius. *Apud Grammaticos* Verbum, *ut* פּוֹעֵל עוֹמֵד Verbum intransitivum, neutrum: פּוֹעֵל עָבַר Verbum præteritum. פּוֹעַל actus, actio, categoria. שֵׁם הַפֹּעַל Nomen actionis, *h. e.* Verbale, *quod derivatur a Verbo actionem significante. Item* Verbum, *ut* פּוֹעֵל עוֹמֵד Verbum stans. מִתְפָּעֵל passivum, patiens. הִתְפַּעֲלוּת passio.

פֵּ״א *Abbreviatura. Idem ac* פִּתְחוֹן פֶּה Apertio oris, *nimirum* excusatio, defensio. *Hinc* וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם פֵּ״א Et non erit ipsis ulla excusatio.

פֵּ״ק *Abbreviatura. Idem ac* פֶּרֶק קָמָא, *vel* פִּרְקָא Caput primum. בפֵּ״ק In Capite primo. *Aliquando* ר *inseritur, ut* פֵּרַ״ק, בפֵּרַ״ק In Capite primo. 2. פֵּירוּשׁ קוֹנְטְרֵיס Expositio folii.

פָּקַק Claudere, obturare. פָּקָק operculum. פְּקְפֵּק fodere, perfodere. *Item* perquirere, scrutari. פְּקְפּוּק obturatio, impedimentum.

פָּקַר Præsumere: Hæreticum, Schismaticum, Sectarium esse: arroganter, stolide agere. פּוֹקְרִים הַמִּינִים præsumunt Hæretici. מַפְקִיר præsumptuosus: arrogans, impudens. *Deducitur, ut vult Elias, ab* אַפִּיקוֹרוֹס Epicurus. הִפְקִיר liberum, commune facere, prostituere. הֶפְקֵר liberum, commune. *Hinc apud Judæos* lupanar *appellatur* הֶפְקֵר, *quia commune, liberum, & publicum omnibus est.*

פַּרְגּוֹד, פַּרְגּ Velum, cortina, aulæum.

פַּרְגְּמָטוֹס Pragmaticus, negotiator, mercator. פַּרְגְּמַטְיָא negotiatio, mercatura. *Scribitur etiam* פַּרְקְמַטְיָא.

פָּרַר Separare, dividere, disjungere: secare in partes. נִפְרָד separatum, abstractum; singulare, individuum. *Apud Grammaticos* שֵׁם נִפְרָד Nomen formæ absolutæ. *Item* Nomen singulare, *h. e.* numeri singularis. *Ejus oppositum* שֵׁם נִסְמָךְ conjunctum,

ctum, constructum. מִלָּה מְפוֹרֶרֶת dictio collectiva, *ut* צֹאן ovis, oves. פֵּרוּד, פִּירוּד abstractio, separatio, disjunctio. *Ejus oppositum* קִבּוּץ aggregatio, collectio, compositio, conjunctio. *Plur.* פֵּרוּדִים abstracta, peculiaria, particularia, partes separatæ. נִתְפָּרֵד separari: singulare fieri, in numerum singularem deduci.

פַּרְדַּסְאוֹת Custodes, *vel* custodiæ militum. *Scribitur etiam* פַּרְדְּסִיאוֹת.

פרק *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ רַבִּי דָּוִד קִמְחִי Expositio R. Davidis Kimchì: כפרק Juxta expositionem R. Davidis Kimchì.

פרח *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ ר׳ חֲנַנְאֵל Expositio R. Chananaelis.

פַּרְכֵּס Trepidare, tremere, movere se.

פַּרְהֶסְיָא פרה παῤῥησία. *Hinc* בְּפַרְהֶסְיָא publice, palam, manifeste. *Ejus oppositum* בִּצְנָעָה secreto, clam.

לִשְׁכַּת פַּרְהֲדְרִין Conclave Parehdrìn, *h. e.* Conclave Assessorum. *Etenim* פַּרְהֲדְרִין Parehdrìn *erant* Assessores, Regii consiliarii, *qui Regibus assidebant. Græce dicebantur* πάρεδροι, Assessores, *dabanturque* ἄρχοντι, Principi, *qui etiam temporis decursu appellati fuerunt* συνεδρεῖς. *In Ghemarà fol.* 8. 2. *hæc habentur.* Quid לשכת פרהדרין? numquid ab antiquo dictum fuit לִשְׁכַּת בּוּלְוָטִי Conclave βουλευτῶν, Consiliariorum? Principio dictum fuit לשכת בולוטי. Ex quo autem Sacerdotium pecuniis fuit venale, mutarunt illud singulis duodecim mensibus; sicuti Assessores hi quoque mutati fuerunt singulis annis, & tunc vocarunt illud לִשְׁכַּת פַּרְהֲדְרִין Conclave Assessorum. *Reperitur etiam scriptum* פַּלְהֲדְרִין.

פְּרוּזְדוֹר, פרז Vestibulum, porticus, antetriclinium.

פֶּרַח Flos: *Per metaphoram* Candelabri sacri pars suprema lucernam continens, *quæ ita dicitur, quia florum figuras exhibebat. Hinc* פֶּרַח שֶׁל מְנוֹרָה flos lucernæ, *seu* candelabri. *Item* pubes *in juventute, ut* שנראה קְטוֹן פּוֹרֵחַ Minorennis pubescens, עליו צמר שיער in quo conspicitur prima lanugo, *sicuti exponit* Baal Aruch. *Plur. constr.* פִּרְחֵי כְהֻנָּה flores Sacerdotii: Sacerdotes juvenes. Job 30. 12. *in R. Levi. Ita appellantur a Rabbinis adolescentes Sacerdotum filii ad Sacerdotium se applicantes.*

פְּרָט Particulare, specificum, speciale, individuum, singulare. *Item* Æra minor, numerus annorum Mundi infra millenarium. בִּפְרָט in specie, particulariter, speciatim, præsertim. לִפְרָט קָטָן ad numerum minorem. *Hanc phrasim Hebræi usurpant de annis Mundi, cum millenarium omittunt.* פְּרָטִי specialis, particularis: individuus, singularis. סִפּוּר פְּרָטִי Prædicatio particularis, *apud Logicos,* עִנְיָנִים פְּרָטִיִּים res particulares. *Fœm. sing.* פְּרָטִית specialis. פְּרָטִיוּת singularitas, particularitas. פְּרוּטְרוּט modulatio minuta. *Item* פָּרַט commutare magnas pecunias in parvas.

פְּרוּטָה Obolus, nummulus, moneta parva. *Duplex hic obolus fuit, alter ex argento, alter ex ære. Adhibetur hæc dictio*

etiam de aliis rebus minimis. Plur. פְּרוּטוֹת nummuli.

פָּרַךְ Frangere, rumpere. *Hithpahel* הִתְפָּרֵךְ frangi.

פַּרְנֵס פרן Gubernare, alere, nutrire, pascere. פַּרְנָס gubernator, pastor, princeps, dominator. *Apud antiquos, & nostros etiam Hebræos* פַּרְנָס *est Synagogæ, seu populi Judaici gubernator, qui populum in rebus politicis regit, Christianorumque Prætori similis apud ipsos censetur. In magnis Judæorum cœtibus hujusmodi* פַּרְנָסִים Gubernatores, *sive* Seniores *plures esse possunt, in quibus doctrina, & sapientia requiritur, ut controversias, & contentiones exortas dirimere, & recte componere valeant.*

מְפַרְנֶסֶת Nutrix, cibatrix. פַּרְנָסָה alimonia, victus.

פרס, פִּרְסֵם Publicare, divulgare, manifestare. נִתְפָּרְסֵם revelari, manifestari. מְפוּרְסָם publicum, manifestum, notorium; probabile.

בְּפַרְסוֹם Palam, manifeste; probabiliter.

פָּרַע Rependere, retribuere, ulcisci: solvere debitum. נִפְרַע, אִתְפְּרַע vindicare, se ulcisci. פּוּרְעָנוּת ultio, vindicta, pœna. פֵּרָעוֹן, פִּירְעוֹן solutio, compensatio, retributio, ultio. פּוֹרְעָן ultor.

בְּפִרְיַע Cito, celeriter, festinanter, subito, statim. לְמַפְרַע retro, præposterе, retrorsum, inverso ordine.

פֻּרְפְּרָא Purpura, vestis purpurea, & Regia.

פַּרְצוּף פרץ Vultus, facies, effigies, figura, persona. *Plur.* פַּרְצוּפִין personæ. *Corruptum est ex Græco* πρόσωπον.

פְּרַקְלִיטָא פרק Consolator, advocatus, procurator, interpres.

פִּרְקַמַטְיָא Mercatura, negotiatio, negotium.

פְּרְפֵּר פרר Conterere, comminuere, frangere, confringere. *Hithpahel* הִתְפַּרְפֵּר comminui. פִּרְפִּרִין, פִּרְפּוּרִין, פַּרְפָּרָאוֹת Micæ. *Apud R. Saadiam* atomi, pulviscullus in aere ex Solis radiis conspicuus.

פָּרַשׁ Explicare, declarare, exponere. פֵּירוּשׁ explicatio, commentarius. מְפָרֵשׁ Interpres, Commentator. בְּפֵירוּשׁ in commentario. *Item* clare, distincte, aperte, liquido.

פָּרַשׁ Discedere, separare se: dividere distinguere. הֶפְרֵשׁ discrimen, differentia. אַפְרָשׁוּת separatio. פָּרָשָׁה Sectio, separatio. *Sectiones Legis Mosaicæ ita appellantur, quæ incipiunt a triplici* פ, *vel* ס *majusculo.* פָּרְשִׁים calcaria, *a pungendo. Nam* הִפְרִישׁ pungere. Prov. 23. 32. *Hinc R. D. Kimchi,* פָּרָשִׁים equites *dicuntur,* שֶׁמַּפְרִישִׁים בְּפָרְשִׁים שֶׁבְּרַגְלֵיהֶם quia pungunt calcaribus, quæ sunt in pedibus ipsorum. Jud. 3. 31.

פָּרוּשׁ Separatus: abstinens, continens, temperans, Pharisæus, *ita dictus, quia vitæ sanctitate, cultu, & moribus ab aliis hominibus separatus erat. Quemadmodum autem Auctores omnes ad unum consentiunt,* Pharisæi *nomen a radice* פָּרַשׁ *derivari; ita*

in

in assignanda ratione, cur ita ii sint appellati, alii alio inclinant. Sunt qui volunt, eos ita dictos ab expansione Phylacteriorum; alii censent ita appellatos ab operibus in conspectu omnium factis; alii ab interpretatione Legis, quam explanabant; alii, quorum opinio magis arridet, a separatione a reliquis hominibus. Qui plura de Pharisæis desiderat, adeat Lexicon meum Hebraicum typis Seminarii Patavini editum 1732. pag. 394. & 395.

פרשי *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ רַבִּי שְׁלֹמֹה יַרְחִי Expositio R. Salomonis Jarchì, *de quo vide Disputationem nostram huic Lexico præmissam.*

פרת *Abbreviatura. Idem ac* פֵּירוּשׁ רַבֵּנוּ תָּם Expositio Doctoris nostri Tam. *In hac significatione littera* פ *præfigi solet plurimis Rabbinorum nominibus.*

פָּשַׁט Extendere, diffundere se. *Præterea eamdem significationem habet, ac apud Hebræos.* Excoriare, exuere, detrahere cutem: grassari, irruere. *In Talmudis Tractatu* פְּסָחִים Pesachìm *fol.* 113. פְּשׁוֹט נְבֵילָתָא בְּשׁוּקָא וּשְׁקוֹל אַגְרָא Excoriato cadaver in foro, *h. e.* publice, & accipito mercedem. *Proverbium est, quo prisci admonere voluerunt, melius esse sordida officia peragere cum fructu, quam sine utilitate, & fructu otiari, ac propterea egere, ac mendicare. Præterea* פָּשַׁט *significat* studere, discere, repetere, *quia id fit diligenti meditatione, mentis discursu, & quadam rei propositæ extensione. Item* explicare, *vel* interpretari litteraliter, & proprie juxta litteram scriptam: exponere, solvere quæstionem dubiam. *ut* פַּשְׁטִינָן solvimus. *Hithpahel* הִתְפַּשֵּׁט diffundi, effundi, extendi, effluere. פָּשׁוּט nudum, simplex: vulgare. שֵׁם פָּשׁוּט nomen simplex, & absolutum, *cujus oppositum* מוּרְכָּב compositum, עָקוּם curvum, tortuosum, & כָּפוּל duplex. מִנְהָג פָּשׁוּט consuetudo vulgaris, quæ ubique locorum servatur. דִּין פָּשׁוּט mos vulgaris. שֵׁם הַמּוּפְשָׁט nomen abstractum. הֶפְשֵׁט simplicitas, פְּשׁוּט, פָּשַׁט simplex, litteralis vocis, aut loci alicujus sensus. *Hinc illud Rabbinicum* אֵין מִקְרָא יוֹצֵא מִידֵי פְּשׁוּטוֹ Scriptura non egreditur ex simplicitate sua, *hoc est*, simplici, & litterali sensu. עַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט juxta litteralem sensum, *cui opponitur* מִדְרָשׁ allegoricus, & mysticus sensus. סִבּוֹת פְּשׁוּטוֹת Causæ simplices. פְּשִׁיטָא certum, simplex, clarum, perspicuum, absolutum: certo, perspicue. *Item* פְּשִׁיטָא לָךְ certumne tibi est? certusne es? פְּשִׁיטָא לִי certum mihi est; certus sum. פְּשִׁיטִין פְּשׁוּטִין nummi minimi, indivisibiles.

פָּשַׁר Liquescere, tepescere: calefieri. מַיִם פּוּשָׁרִים aquæ tepidæ. *Hiphil* הִפְשִׁיר calefacere. הִתְפַּשֵּׁר שֶׁלֶג liquefacta est nix. פְּשֵׁר transigere, convenire, componere partes litigantes. אַחַר שֶׁנִּתְפַּשְּׁרוּ postquam concordes facti sunt.

פְּשָׁרָה Transactio, compositio, conventio, concordia.

פשש, פְּשְׁפֵּשׁ Scrutari, pervestigare:

per-

perquirere: contrectare, palpare. פְּשְׁפּוּשׁ ſcrutatio, inveſtigatio. פְּשְׁפֵּשׁ cimex, *animalculum, quod in lectorum aſſeribus reperitur. Item* oſtiolum, janua parva.

פִּתְאֹם, פִּתְאֹם Repente, ſubito. פִּתְאֹמִי repentinus. פִּתְאֹמִית repentina. *Plur. fœm.* רָעוֹת פִּתְאֹמִיוֹת mala repentina.

פָּתַח Aperire, incipere. נִפְתַּח תְּחִלָּה incipiemus primum. פְּתִיחָה apertio: initium, ingreſſus, præfatio, prologus, exordium libri, *vel* ſermonis: declaratio, *vel* publicatio ſententiæ per ſcriptum, *vel* edictum. פֶּתַח idem. *Eſt etiam* oſtium ventris muliebris, *quod a pudore nomen nanciſcitur, cujus cauſa natura illud veſtire, & tegere voluit.*

פַּתַח Pathach *vocalis*. A *brevis apud Grammaticos*. פַּתַח קָטוֹן Pathach parvum, *id eſt*, Sægol. פַּתָּחוּת Pathachatio, notatio cum Pathach.

פָּתַךְ Miſcere, commiſcere.

פתל *Abbreviatura*. *Idem ac* פֶּן תֹּמְצִי לוֹמַר Ne poſſis dicere. *Talmudiſtis frequens.*

פָּתַק Projicere, emittere, jaculari, impellere. פִּתְקָא liber, epiſtola, diploma, libellus, ſcheda. *Item nomen poculi magni apud Perſas.* Eſth. 1. 8. *in Targum ſecundo*. פִּתְקָא דְּהַזְמָנָא libellus citationis. פִּתְקִין קְטַנִּים ſchedæ parvæ.

פַּתּוּרָא, פִּתּוֹר, פתר Menſa. Exod. 25. 23. *Plur.* פִּתּוּרִין menſæ. Ezech. 23. 41. *Emphat.* פִּתּוּרַיָּא Ezech. 40. 43.

פָּתַת Secare, frangere in fruſta. פַּת fruſtum, buccella, panis. Judic. 8. 5. פַּתִּיתִין, פִּתִּין fruſta. Iſa. 65. 11. orbes. 1. Sam. 10. 4.

פַּת Fruſtum, buccella, panis. פַּת עַמִּילָה Panis amylus, *Græce* ἄμυλον, non molitus, molam non expertus. *Ex Plinio lib. 18. cap. 7.* Amylum ex omni tritico, & ſiligine fit, *ita appellatum ab eo, quod ſine mola fiat. Hujuſmodi legitur fuiſſe* לֶחֶם פָּנִים Panis facierum, *ſive* propoſitionis.

SEMINARIO DE S. CECILIO BIBLIOTECA